
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
20 C
42

GALLIA
VINDICATA,

IN QUA

TESTIMONIIS EXEMPLIS-
QUE GALLICANÆ PRÆSERTIM
ECCLESIÆ, QUÆ PRO
REGALIA,

AC QUATUOR

PARISIENSIBUS
PROPOSITIONIBUS

A

LUDOVICO MAIMBURGO,
Alijsque producta sunt,

REFUTANTUR.

AUCTORE

R.P. COELESTINO
SFONDRATI.

Typis Monasterij S. GALLI, Anno 1687.

BEATISSIMO PATRI

INNOCENTIO XI.

CHRISTI VICARIO,

PONTIFICI MAXIMO,

FELICITATEM PERPETUAM.

S*Ub auſpicÿs Tuis*, Beatiſsime Pater, *videt Orbis Chriſtianus*, *quod annis mille ſexaginta videre nunquam potuit*, *Monarchiam videlicet Ottomannicam ab Anno Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo ſexto immenſis victorÿs*, *Provincÿs ac Regnis auctam*, *nunc caſui vicinam*, *& ferè in extrema coniectam. Quot Romani Pontifices optârunt videre*, *quæ* Sanctitas Tua *nunc videt*, *& non viderunt? Tuis ergò*, Sanctiſſime Pater, *precibus*, *lacrymis*, *immenſæq; liberalitati pretioſam hanc mercedem*

nullísque Tuorum Antecessorum concessam reposuit Deus; ut videlicet Ottomannicæ Lunæ Ecclypses non tantùm otiosa spectaret, sed illi extinguendæ armis, consilijs, immensâque auri profusione partem maximam conferret.

Est ferè omnium Patrum sententia, ac ipsorum etiam Turcarum constans traditio, mundi finem sexto ab eius creatione millenario futurum, ac inter fidelium persecutiones in Apocalypsi descriptas (quibus Militans Ecclesia acerbissimè hactenus conflictata est) Mahometanam ante Antichristi aduentum ultimam fore, & hanc post mille annos finem habituram. Quàm ingentem ergò gloriam, & par gaudium Beatitudini Tuæ *afferre debet, quòd Deus Turcicum Imperium (quo nullum aut potentius, aut Ecclesiæ funestius) Tuis manibus everti voluerit, Tibíque soli, inclinante iam mundo, & in occasum vergente, palmam permittere, solutæ, confractæq; tam longæ ac duræ servitutis? Vt meritò* Sanctitati Tuæ *aptari vaticinium illud possit, quod Isaias Propheta de alio Babilonicæ servitutis eversore pronuntiavit:* (a) Pastor meus es tu, & omnem voluntatem meam complebis, cujus apprehendi dexteram, ut subjiciam ante faciem tuam gentes, & dorsa Regum vertam. Ego ante te ibo, & gloriosos terræ humiliabo: portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam.

Cæterùm Sanctitatis Tuæ *felicitatem, divinámque Protectionem, átque ex ista profectas ingentes victorias asti-*

(a) Isaiæ 44. & 45.

æstimanti mihi illud solùm mærori erat, quòd nihil ad tam præclarè gesta conferre ego possem; pudebátque otiosum esse totâ Europâ, Asiâq; laborante. Cùm ecce ad manus meas Maimburgi aliorúmque libri pervenêre, quibus & Romanæ Sedis à Salvatore Nostro concessa Privilegia, & Ecclesijs Gallicanis libertas adimebatur Regaliæ obtentu. Enim verò calamum pro veritate iam dudum strinxeram; sed cùm viderem Ecclesiæ Gallicanæ auctoritatem tam iniustæ causæ prætexi, adverterémque quàm plurimos illâ permoveri ad deserendam, aut saltem in dubium vocandam veritatem; aggressus sum præsenti alijsq; Dissertationibus hanc ipsam arcem oppugnare, palámque mundo facere, Gallicanam Ecclesiam pro Vaticano semper stetisse, eámque causam, quam Sanctitas Tua *tantâ pietate, zelóque prosecuta est, toto Orbe, ac omnibus retrò sæculis professam, & propositiones in Parisiensi Conventu nuper vulgatas, nullibi magis ac maioribus exemplis, quàm in Gallia damnatas esse. Videbam enim everso semel hoc castro Gallicæ auctoritatis, nihil amplius adulationi & impietati superesse, ubi Sedem metaretur.*

Obtulêre ad Sanctitatis Tuæ *Pedes Serenissimi Lotharingiæ, Bavariæ, ac Venetiarum Duces edomitas Vngariam, Sclavoniam, Transilvaniam, Græciam, Peloponesum, aliásque Turcici Imperij Provincias. Patiatur* Sanctitas Tua *inter tot alia Christianæ fortitudinis Trophæa à me quóque offerri* Castrum Impietatis

nuper à Maimburgo exſtructum, nunc verò everſum, deletúmque, Gallicanæ videlicet Eccleſiæ vindicatam Auctoritatem. Atq; utinam liceret mihi non in privatis tantùm angulis, ſed in Orbis terrarum medio, in ipſáque Gallici Imperij Regia, & ad ſolium Chriſtianiſſimi Regis teſtimonium veritati perhibere. Sperarem equidem tam potentem, & juſti amantem Principem victrices illas plenáſque palmarum manus veritati daturum. Quòd ſi Paulus, licèt Græcis barbarus ignotúſque, Athenis auditus eſt, illic videlicet, ubi flos totius Atticæ Sapientiæ colligebatur; quis deſperet meas quóque voces in Galliæ Areopàgo auditum iri, non equidem doctrinæ (quam nullam in me agnoſco) ſed veritatis privilegio nullibi peregrinæ? Felicem Paulum, quando hoc illi nuntium è Cœlis allatum eſt: Conſtans eſto, ſicut enim teſtificatus es de me in Jeruſalem, ſic te oportet & Romæ teſtificari. *At non minùs felicem illum, cui ſors continget, non in Germania ſolùm, ſed & Romæ, & Pariſijs, & ubíque terrarum, vocibus ſaltem veritati ac Religioni litare, ſi ſanguine non poſſit. Verùm hæc facinora Heroum ſunt; mihi vota ſufficiunt, & Benedictio* Sanctitatis Tuæ, *ad Cuius pedes demiſſiſſimè cum oſculo provolvor. Ex S. Galli, Anno MDCLXXXVII. IX. Calend. Decembris.*

Sanctitatis Tuæ

Ultimus Filius

Cœleſtinus Sfondrati.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

EN me iterum in acie protegendæ veritati accinctum! Causam repetendi certaminis Ludovicus Maimburgus suggessit, librique recentissimè ab eo conscripti, quibus nemo veritatem pulchrioribus verbis, ac singulis ferè paginis professus est, nemo fœdavit turpioribus factis. Edidit ille ultimis vitæ suæ annis geminos libros; unum de Privilegijs Ecclesiæ Romanæ, ac Episcoporum; (a) *alterum de Pontificatu S. Gregorij Magni.* (b) *Primo cùm paucis folijs Primatum Romani Pontificis ostendisset, reliquum librum evertendis ejusdem Pontificij Primatûs præcipuis fundamentis, firmandisq; quatuor Conventûs Parisiensis propositionibus studiosè impendit, ut proinde vel in ipso limine Lectorem luserit, privilegijs, quæ titulo promiserat, toto libro deletis. In altero, quem de Pontificatu B. Gregorij scripsit, non alium sibi finem præscripsisse videtur, quàm ut Episcopos, ipsosque Pontifices doceret Regnantium imperijs subjacere, hoc est, Pastores ab ovibus duci, & medicos animarum, non ex artis præscripto, sed ægrotantium cupiditatibus remedia parare; magnâ utique Principum gratulatione, sed majori periculo, si imperarent, non obsequerentur medenti: quódque in D. Gregorio aut modestia, aut indulgentia fuit, tempori ac cavendis pejoribus accommodata, id Maimburgus necessitatem ac legem fecit, perinde ac si amisso navigio, malis tabulâ Oceanum metiri, quia semel auxilio fuit naufragium passo. Ultimus hic liber fuit, quem Maimburgus in lucem emisit; nam alios paranti mors scribendi juxtà vivendíque finem indixit, & calamum jam intinctum excussit.*

(a) Traitè historique de l' establissement, & des prærogat: de l' Eglis. de Rome 1685. (b) Hist. de Pontificat de S. Gregorie le Grand, an. 1686. Par Mons. Maimburg.

excussit. Vixit Ludovicus Maimburgus quinquaginta ferè & quinque annos in Societate Jesu, quorum triginta dicendis sacris concionibus Parisijs impendit, sexdecim verò (postquam aut ætate fessus, aut quietem captans, suggestu abstinuit) scribendis libris, ac præsertim Ecclesiasticæ Historiæ, confutandisque hæreticis. Et primas quidem scriptiones quod attinet, sive Gallici sermonis florem, nativâ tantùm, nec quæsitâ venustate amœnum, sive copiam rerum spectes, evolvendique res arcanas, ac Lectorem edocendi facilitatem, multorum gratiam, ac etiam summi Pontificis Innocentij XI. approbationem meruêre, cui librum de magno Græcorum Schismate obtulerat. Sed hanc laudem corrupit posterioribus libris; in his enim ex industria, quæsitisque minimè necessarijs diggressionibus, totus est in deflorandа Pontificum auctoritate, eâque aut Regibus, aut Episcopis submittendâ. Incertum adhuc est, quid causa fuerit, quæ hunc hominem tot titulis Pontifici Romano adstrictum in Vaticanum armaverit; an Regem demerendi studium? an cum Archi-Episcopo Parisiensi amicitia, studiorúmque, ut ipse fatetur, communicatio? an Genius Societatis, fortunam, ac potentiam Gallicam amplexa? sed Pontifici offensa, à quo tot Theologiæ suæ Moralis capita, nec sine gemitu, paríque æmulorum gaudio configi viderat? An denique quòd libros contra hæreticos, Græcósque à se conscriptos Roma majori encomio, quàm præmio exceperat? Planè quidquid id fuit, Maimburgi scriptiones commune votum & fama damnavit; nec enim debuit intempestivis, ac minimè necessarijs quæstionibus pax inter Ecclesiam, Regnúmque turbari, ac hæreticis ridendi, séque obstinandi occasio præberi, quam ex domesticis jurgijs captarunt, præsertim Pontifice tam miti, Regnúmque amante, ac humanis affectibus vacuo. Sed hæc omnia aut ostentandi ingenij, aut Aulam demulcendi impetus vicit. Vetuit Roma aliquos legi Maimburgi libros, qui maximè veritatem offenderant; sed eo

tanto magis calamum urgente, oblitóque quid & ipse, & Societas tota Romæ ac Religioni deberent; meruit à Pontifice Societate excludi. Jussus Generalis imperium exequi, in hæc verba decrevit: Obsequentes jussui & mandato Sanctissimi Domini Nostri INNOCENTIJ XI. Patrem Ludovicum ex Societate nostra dimittimus, & pro dimisso ab omnibus habendum esse declaramus. *Hæsit tamen adhuc annum in Societate, protegente Rege: tandem excessit, sed irato ac minanti similis, & ferè qualis Hannibal ex Italia. Sic enim in Præfat. ad HistoriamCalvinismi scribit:* Ainsi, n' estant plus Jesuite par l' ordre de N. S. P. & par la permission, que le Roy à donnée de l' executer; je seray de la grace de sa Majestè, tout ce, qu'il luy plairà, pour la servir auec plus d' ardeur, & de Zele, & de libertè, que jamais.

Quæ latinè ita sonant. Cùm ergò ex Decreto Sanctitatis Suæ, Regísque permissione executionem admittentis, Societate excesserim, nec ampliùs ejus institutis obstrictum me sentiam, ero deinceps, quidquid Majestati Suæ placuerit, multóque quàm hactenus, majori zelo, ardore, ac libertate ejus servitio me addicam. *Præstitit Maimburgus promissa; si enim servire Regi est bellum Ecclesiæ ac veritati inferre, nunquam Maimburgus, quàm duobus postremis libris enixiùs idfecit, quamquàm majori conatu, quàm eventu. Societate egressum ampla à Rege, Parisiensi Archi-Episcopo, aliisque amicis stipendia excepêre, ut mirum non sit, famam vulgâsse, post ejus mortem vicies millena Francorum superfuisse: ædes apud Canonicos Regulares S. Victoris delecta. Vixit quatuor ab egressu annos: scribentem, alióſque libros prælo parantem, inter quos, uti ferunt, unum de Schismate Anglicano, apoplexia momento absolvit. Patres Carthusiani hæredes scripti: libri ac folia inchoata Regi cessêre. Tantillum temporis fluxit fruendi*

)(Prin-

Principis gratiâ, quam tantis laboribus, tantáque omniumoffensione, ac forsan æternâ luit pœnitentiâ: ego requiem, quam vivus non habuit, defuncto precor. Scripsit Maimburgus calamo Catholicis æquè, ac Calvinistis infesto, mediam quandam viam inter utrósque molitus, quo effecit, ut odia ab utrisque mereretur; constabat enim eum non veritati, sed Regi scribere; si enim hujus gratiâ Pontificem, quanto magis Calvinum persequeretur? nec Religionis causa Societates ac transactiones admittit; impudica est, quæ thalamum dividit: Una uni, aut tota, aut nulla. Meretricis sunt illæ voces: Nec mihi nec tibi, sed dividatur. *Quærit D. Augustinus, quæ causa Romanis fuerit, ut inter tot examina Deorum, quos adorabant, unum Deum Christianorum tot prodigijs celebrem templis suis excluserint? adeò ut teste Tertulliano,* (a) *cùm Tiberius ad Senatum retulisset de Christo in numerum Deorum recipiendo, Senatus respuerit. Hesiodus triginta millia Deorum in terra esse censuit:* (b) *Segetes ipsas duodecim Numinibus commendabant, videl: Sejæ, Segetiæ, Tutilenæ, Proserpinæ, Nodoto, Volutinæ, Patelenæ, Hostilinæ, Floræ, Lacturtiæ, Matutæ, Runcinæq́: & cùm domui custodiendæ unus homo sufficiat, Romani tres Deos præponebant, videlicet: Forculum foribus, Cardeam Cardini, Limentium Limini:* (c) *verbo, ut scripsit S. Leo:* Roma cùm penè omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium serviebat erroribus, & magnam sibi videbatur assumpsisse Religionem, si nullam respueret falsitatem. (d) *Cur igitur inter tot minutósq́; Deos non etiam Christum accepit, non minori utiq́; dignum veneratione, quàm Forculus & Limentius, ostiorum Dij custodésq́? Respondet D. Augustinus accommodatè proposito nostro.* Socratis sententia, est, unumquémque Deum sic coli oportere, quemadmodùm se ipse colendum esse præceperit; proinde ista summa

(a) Tertull. Apologet. cap. 5. & 21. (b) Euseb. l. 5. Præparat. Evang. cap. 15. (c) S. Augustin. l. 4. de Civit. c. 8. (d) S. Leo serm. 1. de SS. Apost. Petro & Paulo.

ma necessitas facta est, non colendi Deum Hebræorum & Christianorum; quia si alio modo eum colere vellent, quàm se colendum ipse dixisset, non utique eum colerent, sed quod ipsi finxissent. Si autem illo modo colere vellent, quo ipse diceret, alios sibi colendos non esse cernebant, ac per hoc respuerunt unius veri Dei cultum, ne multos falsos Deos offenderent. (a) *Malè ergo Religioni consuluit, qui illam obtentu pacis inter Petrum Calvinúmq; divisit: nec composuit, sed auxit bellum.*

Sed ferri hoc poterat, si modò Maimburgus bonâ fide scripsisset. Taceo immensas illas, perpetuásq; assentationes, quibus nunc Regi suo, nunc Parisiensi Archiepiscopo effusè blanditur; & hunc alicubi non exæquat tantùm B. Gregorio, sed etiam præfert: quis fidat testi partium studia tam apertè professo? Sed demus hoc amori & gratitudini in Galliæ Regem, laudes pretio reddidit; illud saltem nulla ætas ignoscet, quòd singulis ferè paginis, tantóq; compulsu verborum, fidem, veritatem, candorémq; professus, nihil minus tamen, quàm hæc omnia cordi habuit, quoties occasio fuit causam suam promovendi nullâ veritatis curâ; exempla passim occurrunt, puderétq; cum mortuo luctari, nisi protegendæ veritatis necessitas urgeret, admonendíq; Lectoris; præsertim cùm supersint adhuc vivántq; libri, & istos ego, non personam confutem. Pauca libabo, ut ex fimbria pannum agnoscas. Primò, *omnia ferè argumenta, quæ Pontificum auctoritati opponit Maimburgus, sunt illa ipsa, quæ jam dudum à Calvinistis & Lutheranis, ac præsertim Centuriatoribus producta fuerant, ac millies à Catholicis refutata. Legat cui vacat, quæ Illyricus de Translatione Imperij, & quæ Maimburgus scripsère, fatebitur nihil ab isto novi allatum esse, nec alio differre, quàm quòd iste Gallico, ille Latino sermone scripsit. Ubi ergo Maimburgus argumenta ab Illyrico contra Pontifices alla-*

(a) Augustin. lib. 1. de consensu Evang.

ta, & apud Bellarminum aut Baronium reperta ac confutata descripsit, miróq; verborum triumpho auxit (vix enim alium scriptorem reperias, qui sua gloriosius jactet) tacet interim, supprimitq; Catholicorum solutiones, ac responsa, quæ apud eosdem Auctores, iisdémq; foliis legerat; quod quàm à fide, candoréque historico sit alienum, nemo non videt; quæ enim Religio, & cura veritatis, referre ab hæreticis dicta, tacere à Catholicis responsa? Sic in Historia de Imperij declinatione Baronium confutat, miseréque à suis Amanuensibus deceptum *dicit*, quòd Collegij Electoralis Innocentium IV. (*is obijt anno 1254.*) auctorem faciat. *Id verò ut probet, duo profert testimonia, Alberti videlicet Stadensis, & Martini Poloni. Albertus Stadensis (is Chronicon suum à mundo condito ad annum 1250. aut 1256. perduxit) ita loquitur :* Ex prætaxatione Principum & consensu eligunt Imperatorem, Trevirensis, Moguntinus, Coloniensis, Palatinus, Dux Saxoniæ, Marchgravius de Brandenburg, Rex Bohemiæ non eligit, quia non est Theutonicus. *Ergo infert Maimburgus : Collegium Electorale consensu,* & prætaxatione Principum, *non auctoritate Pontificum est institutum. Martini Poloni (qui anno 1278. aut 1279. dum possessionem Archiepiscopatûs Gnesnensis adiret, in itinere extinctus est) sunt hæc verba:* Et licèt isti tres Ottones per successionem generis regnaverint, tamen posteà fuit institutum, ut per Officiales Imperij Imperator eligeretur, qui sunt septem, videlicet, Moguntinus, Trevirensis, Coloniensis, Brandenburgensis, Palatinus, Dux Saxoniæ, Rex Bohemiæ. *Ex verbis illis Poloni:* Posteà fuit institutum, ut per Officiales Imperij Imperator eligeretur, &c. *concludit Maimburgus, immediatè post Ottonem III. hoc est, anno 1002. vel dum is Romam profectus esset, hoc est, anno 996. Collegium Septemvirale institutum esse, non ergo sub Innocentio IV. & in primo Lugdunensi Concilio, hoc est, anno 1245.*

Utrám-

Utrámque objectionem apud Baronium ad annum 996. n. 67. & 69. Maimburgus legerat, (nam Baronium citat, refutátque) ijsque tanquam argumentis suis utitur impugnandæ Pontificum auctoritati: tacet tamen, dissimulátque solutiones à Baronio solidè adhibitas, videlicet: licèt in Concilio Lugdunensi I. sub Innocentio III. Electores designati fuerint Archiepiscopus Salisburgensis & Duces Austriæ, Bavariæ, Brabantiæq; Principum tamen consensu, & accedente Pontificum, sive Innocentij IV. sive Alexandri IV. auctoritate, successisse Ducem Saxoniæ, Palatinum, & Brandeburgicum, præsertim cùm Austriæ & Bavariæ Duces ipsi ad Imperium aspirarent malléntque inter eligendos, quàm electos censeri: non ergo negare Stadensem, Collegium Electorale ab Innocentio IV. institutum fuisse, sed solùm Principum consensu primis Electoribus alios substitutos esse. Martinum Polonum quod attinet, cùm scribit: Post Ottonem III. institutum esse, ut Imperator ab Officialibus Imperij; & Septemviris eligeretur; *non dicere quidem, à quo hæc institutio manaverit, sed nec negare à Pontifice manâsse: nec illud adverbium* posteà *innuere eam institutionem immediatè post Imperia Ottonum contigisse; sed absolutè* post Ottones; *quod utique verum est, si dicamus in Concilio Lugdunensi sub Innocentio IV. factum id esse. En solutiones à Baronio datas! sed Maimburgus eas callidè tacuit, cùm nihil haberet, quod opponeret. Quis jam non videt, non tam illi curam fuisse vera scribendi, quàm fallendi Lectorem? Si enim fallere non erat animus, cur dixit, quæ causæ suæ favebant, tacuit, quæ adversabantur? Non hæ Historici, sed Advocati sunt partes, útque corporum, sic veritatis imagines non magis detrahendo, quàm addendo fœdantur. Aliud hujus artificij paradigma in Hist. Lutheranismi reperies, ubi cùm probandum suscepisset: debere Pontifices Imperatorum legibus, quamvis impias credant, acquiescere; Exemplum Gregorij Magni producit, qui Mauritij legem, ne mili-*

tes Monasteria, nisi expletâ militiâ, ingrederentur; impiam esse, sacrilegámq; censuerat, & scripserat longâ ad Imperatorem epistolâ; & tamen ut Imperatori morem gereret, totâ Italiâ promulgavit; id Maimburgus more suo exaggerat; tacet tamen, quod maximè ad rei summam pertinebat, quódque causam Maimburgi maximè evertit, videlicet, Gregorium Mauritij legem correxisse, correctámque ac quibusdam additis conditionibus mitigatam promulgâsse; recitat Baronius hujus correctionis exemplar, quod utiq; Maimburgum non latuit, qui Baronium ad marginem citat; sed ne sententiam suam mutare cogeretur, maluit veritatem celare, quàm profiteri. Secundò. *Usq; adeò insectandi Pontifices, eorúmq; auctoritatem Principibus submittendi cupido Maimburgum abripuit, ut non puduerit non solùm argumenta, sed etiam exempla ab hæreticis & Luthero petere, & illa summis laudibus exornare, ac Pontifices admonere, ut Lutherum imitentur, Religionem Principum voluntati substernentem. Nemo mihi facilè id credat, quippe indignissimum facinus narranti: sed legat quicúnque fidem non habet, primam partem Lutheranismi, & inveniet nihil à me additum esse veritati. Narrat illic Carolum V. Imperatorem Augustam venisse, ac Electoribus Lutheri dogmata profitentibus imperâsse, ut Cæsari assisterent Missam ritu Catholico audienti, Præconibus verò ut suggestu, ac concionibus abstinerent: Lutherum consultum esse, an Cæsari hæc imperanti obtemperare oporteret! eum verò respondisse, omninò oportere. Hæc cùm Maimburgus recitâsset, perinde ac si è sacris libris, vitísque Patrum oraculum deprompsisset, mox subjungit Gallicâ phrasi:* En, *inquit*, præclaram lectionem, cui meritò omnes auscultent, *adjungítque exemplum S. Gregorij, sed malâ fide relatum, ut suprà notavimus. Memini celebrem in Germania Principem, litterísque ac Religione præcipuum, ubi ad hunc locum devenit, adeò rei indignitate commotum, ut deinceps Maimburgi libros abjecerit, eorúmque lectione*

lectione sibi interdixerit, quæ occasio fuit, ut ad me is liber pervenerit. Videt hic lector, quàm cæca & inconsulta fuerit in hoc Scriptore, aut Principibus adulandi, aut Pontifices insectandi cupido, ut obvia quæq; arriperet, nullo delectu, ac etiam indigna. Tertiò. *Sed nec Religioni ducit unum pro alio asserere, quippe fraudis securus, inopiâ aut temporis, aut librorum, quæ paucis Lectorum ad manus sunt. Opponebatur Maimburgo exemplum Zachariæ Pontificis, qui Imperium Francicum suâ auctoritate à Merovingica stirpe, ad Carolinam transtulerat. Ut hoc argumento se expediat, respondet, asseverátque Maimburgus, Zachariam* non imperâsse, *sed tantùm* consuluisse; *& qui contrarium dicat,* ignorantiâ laborare rerum Gallicarum *(nam & hoc quóque solemne habet, ut sua magno fastu extollat, aliena pari neglectu habeat) Atqui Auctores omnes ac antiquissimi, & consuluisse Zachariam, & imperâsse dicunt, ejúsque auctoritate Translationem hanc factam. Eginhardus Caroli Magni Aulicus, & à secretis:* Hildericus Rex, *inquit,* jussu Stephani Romani Pontificis depositus ac detonsus, & in Monasterium detrusus est. *Et infrà*: Pipinus autem per auctoritatem Romani Pontificis ex Præfecto Palatij Rex constitutus est. *Rhegino in Chronico:* Jussit Papa per Auctoritatem Apostolicam, Pipinum Regem creari, ne perverteretur Christianitatis ordo. *Annales Francici à Pythœo editi*: Anno DCCLII. Zacharias Papa ex Auctoritate Petri Apostoli mandat Populo Francorum, ut Pipinus, &c. *Abbas Urspergensis ad annum DCCXLII. circa finem:* Sic ergo Pipinus ex Præfecto Palatij auctoritate Apostolicâ sublimatus & unctus in Sedem Regni, absolutus per eundem Papam Stephanum à juramento, &c. *Hæc omnia & complura alia antiquissimorum testimonia, silentio Maimburgus premit, dissimulátque perinde, ac si nunquam legisset, cùm certissimum sit, lecta ab eo esse; & tamen conatur persuadere Lectoribus, Pontifices in hac translatione*

latione consilio tantùm, non imperio egisse. Eodem modo in libro, quem pro quatuor propositionibus scripsit, ut ostendat Concilium in rebus fidei decidendis supra Pontificem esse, exemplum allegat quinti Oecumenici Concilij, in quo contra Vigilij Constitutionem Patres tria Capitula damnârunt, quod posteà Concilium à tota Ecclesia receptum est; constat ergo, *infert Maimburgus*, Concilium in rebus fidei decidendis supra Pontificem esse. *Atqui certum est; quæstionem de tribus Capitulis non fidem, sed Personas spectâsse, Theodorum videlicet, & Theodoretum, & Ibam, quorum jam vitâ functorum memoriam Chalcedonense Concilium absolverat, sed Quinta Synodus damnandam decreverat; & ipse S. Gregorius testatur eam causam non fidei, sed Personarum fuisse; alioquin si de fide ageretur, errâsset contra fidem Synodus Chalcedonensis, quæ pro tribus Capitulis pronuntiaverat: neque id Maimburgus ignoravit, cùm in libro de Pontificatu S. Gregorij, ubi latè hoc argumentum prosequitur, agnoscit citra fidem eam litem stetisse; qui ergo fieri potest, ut ex condemnatione trium Capitulorum concludatur, Concilium in rebus fidei supra Pontificem esse, cùm ipse Maimburgus non ignoraverit, non fidei causam, sed Personarum fuisse? Infinitus sim, si omnia persequar, quæ Maimburgum malæ fidei accusant, nec ignorantiâ tantùm, sed industriâ peccâsse; nec ego ea referrem (nam defuncti cineribus reverentiam habeo) nisi necessaria crederem præmonendo Lectori; quid enim si venenum ostendam jam labris admovendum? & forsitan si vita Maimburgo superfuisset, emendâsset, quæ odio aut amore peccaverat? nec dubito, nunc ea improbare, quando his affectibus vacuus, ac rerum vanitatem expertus dolet, respuitque præterita.*

GALLIA

GALLIA VINDICATA.

DISSERTATIO I.

§ I.

Quid Regalia, quæ ejus initia, quomodo extensa, & quibus titulis, ac rationibus innixa.

SUMMARIA.

1. Malè Catholicos, sacrósq. Doctores domesticis prælijs concurrere, cùm externa abundent; sed adulationi, privatísque cupiditatibus hoc deberi; exemplum in Ludovico Maimburgo, cujus artificia notantur.

2. Quid Regalia, & per quos gradus provecta? De Custodia, Infeudatione, Spolijs, & Collationibus Beneficiorum. Hæc omnia contra antiquos Canones fieri.

3. Regaliam úsque ad tertiam Regum Galliæ stirpem aut ignotam, aut pro abusu habitam esse clarissimis testimonijs evincitur. Libertas Cleri Gallicani olim Reges admonentis.

4. Regaliam sub finem sæculi XI. inductam: Error Maimburgi illam ex Concilio Lateranensi, & privilegio Calixti II. deducentis.

5. Ante Concilium Lugdunense solâ consuetudine jus Regaliæ stetisse, non ideò tamen aut licitum, aut concessum, quia toleratum.

6. Concilium Lugdunense Regaliam intra consuetudinem coërcet,

eet, precibus præsertim Gallicanæ Ecclesiæ; an eo Concilio usufructus vacantium bonorum, & Collatio Beneficiorum concessa?

7. Regaliam toto Regno extendere aliquoties à Regijs ministris tentatum est, adversante semper, & vincente Clero: Edicta Henrici III. & Henrici IV. & Ludovici XIII. & tandem Ludovici XIV. quo ultimo jus Regaliæ ad omnes Gallici Imperij Provincias extensum est.

SÆpe mihi Catholicorum discordias, ac intestinas lites cogitanti, & quæ licèt calamis, non ferro agitentur: non ideò tamen minùs Rempublicam turbant, imò tantò magis, quantò sunt graviora animorum, quàm corporum vulnera; lubet exclamare: heu quàm inanibus, imò noxijs bellis occupamur, quando tot alia supersunt, & necessaria, & coronis digna, nullóque pugnantium damno! quanta ubique terrarum scelerum, ac errorum messis est, quæ falcem, ac calamos Catholicorum exspectat? quanti animarum fasces ideò pereuntium, quia medicis carent: quorum ope sublevandæ; quanta rerum cœlestium & ignorantia, & contemptus? in tribunalibus fraudes? in castris impudentia? in aulis scandala, & exempla vitiorum? his omnibus emendandis, quæ tantò majoris momenti, & curæ sunt, quòd æternitatem, ac cœlum spectant: omnium vigiliæ, & ingenia Doctorum sudare oporteret, eorum præsertim, qui rerum temporalium expertes, cœlo tantùm militare se profitentur: & tamen adulandi, blandiendíque cupido, perpetuum in aulis malum, adeò omnia pervasit, ut animarum, cœlique curâ depositâ, non tantùm Regum vitia palpentur, sed etiam ea mederi volentibus bellum indicatur, & cùm medicos, ac remedia proscribunt, amare tamen ægrotum se dicunt; nec dicunt tantùm, sed etiam creduntur, imò præmia, ac stipendia latrocinij accipiunt, quia videlicet blandè perimunt, & venenum inter mella, rosásque propinant, duplici flagitio felices, & quia nocent, & quia placent. Olim regnantium peccata silentio, quod

quod metus, & reverentia indixerant, involvisse, tanti æstimabatur, ut sanctissimum Prophetam in has voces querelæ, & doloris plenas impulerit: *Væ mihi quia tacui, quia vir pollutus labijs ego sum.* (a) Nam ut SS. Hieronymus, Cyrillus observant, cùm Ozias Rex Sacerdotij partes invaderet, & thus Deo adoleret; Isaias castigare Regem omiserat, metu, turpíque conniventiâ victus, quam culpam priùs non agnovit, quàm divino tribunali assistens, & ideò licèt sanctus, licèt Choris Angelorum immixtus, miserum se tamen, & contaminatum professus est: quid, rogo, diceret si non tacuisset tantùm, sed etiam laudâsset, approbâsset, & pulcherrimis encomijs sacrilegium adjuvisset? & tamen hi sunt temporum nostrorum mores; & quod olim de Babylone prædictum est, jam etiam in Ecclesia Dei cum genitu videas: *Et respondebunt ibi Sirenes in delubris voluptatis.* (b) Quod tu delubrum voluptatis hoc tempore reperias, in quo non adorari simul vitia, & cantare Sirenas audias? nulla ferè jam culpa est sine cantu, & Sirene, ac patrocinio adulantium: & ut nemo perire non amet, præluditur naufragijs, ac quod planè miserrimum est, illa quondam morum censura, & emendatrix Theologia; illa sacris pulpitis dicata eloquentia; illa ingenia sacris studijs, & variâ cognitione rerum instructa; illæ voces profligandis vitijs conductæ; hæc, inquam, omnia in obsequia regnantium translata, non tam cœlo, & veritati, quàm aulæ serviunt, delictis in tutelam, sinúmque receptis; verbo: *Prophetæ tui viderunt tibi falsa, & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad pœnitentiam provocarent.* Inter hos meritò recenseas, qui in nupero Regaliæ negotio, qnod Ecclesiam adeò turbavit, Regem sui officij monere non sunt ausi: enimverò nimiam hanc, & remissam conniventiam nec Regi, nec causæ quasi patrocinium immeritæ adscripseris: Rex enim ut indolis, animíque excelsi, ita veritatis patientissimus, & æqui amantissimus est; nec unquam in alienam, & sacram messem falcem misisset, nisi consilijs eorum permotus, *qui lucem tenebras dicunt*, ac specie honesti cupiditates suas obvelant, quas palàm erubescunt. Causa verò tam æqua fuit, & à veritate tot præsidijs munita, ut nemo illam, quamvis provocatus, ausus sit calamo impetere, & ad ea respondere, quæ contra Regaliæ extensionem à nobis dicebantur-

(a) Isaiæ 6. (b) Isaiæ 13.

cebantur. Veritatem ergo nemo non agnovit, ſed tamen, ſi duos excipias, nemo palàm tutari eſt auſus, omnibus auram, quæ ab aula ſpirabat, captantibus; ita nimirum ea cauſa apud pleróſque vicit, non quæ melior, ſed quæ palatio charior.

Sed nemo æque ut Ludovicus Maimburgus admirationem movit. Is in ea Religione conſenuerat, quæ innumeris à ſacra Sede beneficijs exornata eſt, quæ Pontificum Romanorum curâ, & officijs Galliæ, unde cum ſummo dedecore exulatum ierat, reſtituta fuit, repugnante quamvis Regio Senatu, nec minus Sorbonâ: (a) quæque ſe quarto voto defendendæ Romanæ Sedi adſtrinxit: (b) audi Patres Societatis ita loquentes. *Tribus votis quartum Societas adjicit, & quidem ſolenne, quo Profeſſi devovent ſe obſequio Romani Pontificis, ut quocunque terrarum Evangelij causâ eos juſſerit proficiſci, ad ejus nutum prompti ſint, & expediti: neque detrectare hoc poſſunt imperium, quamvis ad Barbaros mittantur: neque inſeſſa latronibus itinera: neque maria tempeſtatibus, ſimul & piratis inſeſſa, neque ſcopuli, & ſyrtes, & naufragia, neque Barbarorum, & Hæreticorum ſecures Jeſuitarum ſanguine infectæ, ullam huic voto gratiam faciunt.* (c) Et alibi. *Multum intereſt Societatis Pontificum auctoritatem non vilipendi; an non eſt illa tota Bullatica, hoc eſt pendens à Pontificum Bullis? illius ſimplex Caſtitatis votum dirimere matrimonia, habet à Bulla: Scholares illius veros eſſe Religioſos, habet à Bulla: Religioſa cum Paupertate ſtare Religioſorum Dominium, habet à Bulla: inter Ordines mendicantes cenſeri, habet à Bulla:* (d) Et P. Danielem Papebrochium nomine totius Societatis in præfat. ad Tom. I. Apr. *Multò ſanè æquius eſt nos ſanctæ Sedis Apoſtolicæ judicio, ac decretis obtemperare; nam Cœlites omnes, Deúmque ipſum atteſtamur, nos eandem ſacroſanctam Sedem ut veritatis Magiſtram revereri, neque ab ejus ſcitis, juſſiſq; vel latum unguem declinare velle.* Et hæc quidem ſunt ſenſa totius Societatis, quibus omnium ex eadem Societate Theologorum voces, & vota accedunt. Quis unquam crederet in ſchola, quæ Pontificis authoritatem tam altè, & ubique terrarum profeſſa eſt, Ludovicum Maimburgum potuiſſe opiniones imbibere tam à vero, & Societatis mente alienas, ac ſupremæ Pontificis authoritati adverſas? & tamen hâc tempeſtate nemo pejùs eo ſcripſit; Regio videlicet favori, ac præmijs copiosè propoſitis veritatem poſthabuit.

Neque

(a) Vid. Thuan. lib. 136. & Decret. Sorbonæ de anno 1574. (b) Vid. Bullam Jul. 3. (c) Vide Imagin. I. ſæculi lib. I. cap. 9. (d) Vide Prodrom. n. 68.

Neque enim huic Gallicæ Sireni propositum aliud fuisse, quàm Regiam gratiam captare, vel satis illæ Præfationes ad Regem omnes inscriptæ convincunt, laudibus, encomiisque adeò perfusæ, ac adulationibus intextæ, ut non dubitem etiam Principi molestas esse: sed mihi non tam Maimburgum, quàm causam ipsam prosequi animus est. Primo igitur libro de Regalia dicam, quam Maimburgus varijs locis sed cursim, ego quóque alio opere libavi; sed nihil, aut pauca de illius extensione, & universitate, quippe ad alia intentus, calamo in quatuor propositiones festinante.

II. Regalia ergo nihil aliud est, quàm *jus, & facultas Regibus concessa fructus, & proventus vacantis Episcopatûs (cujus electio ad Regem pertineat) percipiendi, & beneficia, ac prebendas curæ animarum expertes, interim conferendi*. Quamvis enim jus Regaliæ, si latius sumatur, ex quatuor juribus confletur, videlicet: *eligendi, investiendi, beneficia vacantia conferendi, percipiendíque fructus, ac proventus temporales* (a) hîc tamen de duobus tantùm ultimis agemus, quæ propriè ad Regaliam spectant, omissis Electionibus, & Investituris, de quibus alibi. Quamvis verò sola vacantium Ecclesiarum Custodia ad Principes olim pertineret, posteà tamen depositum, & Custodia in Dominium, usúmque transijt, vincente leges cupiditate. Imò ne Custodiam quidem sacri Canones Principibus sæcularibus permittebant, sed Oeconomis, quos defuncto Antistite Clerus legebat. (b) Transijt posteà, ut dixi, ad Principes Custodia, & post Custodiam usurpatio, quæ tamen priusquàm in legitimum jus, & privilegium evaderet, gravissimis Patrum, aliorúmque censuris vapulavit. (c) Dicemus ergo quibus incrementis in hanc usque diem jus Regaliæ adoleverit, ad eúmque apicem, quem modò obtinet, pervenerit; quippe non eâdem horâ invalescunt corruptelæ, sed more fluminum, decursu augentur, initijs verecundis, progressu immodico, ac legum omnium experte. Quæ causa fuit, ut plerique Regaliæ originem obscurissimam crediderint, & Nili fontibus supparem; eam siquidem, ut modò est, quærebant, cùm tamen, ut dixi, non semper eadem

 fuerit,

(a) Vide Prælud. Reg. saccrd. § 1. n. 13. (b) Vide Concil. Chalcedon. can. 26. Hispal II c. 9. Tolet. IV. c. 47. Nicæn. II. cap. XI. Ilerd c. 16. Franceford. can. 41. Pontigom c. 14. Trosl. can. 14. & can. 22. 25. Caus. 16. q. 7. & S. Greg. lib. 2. epist. 12. (c) Vide Della Marca lib. 8. & Baron. ann. 996. & Regale Sacerd. fol. 70. & 71.

fuerit, sed à parvis, & vix observatis initijs, in immensum creverit, anguium modo quantò major, tantò nocentior.

Primò igitur jus Regaliæ nihil aliud, quàm jus Custodiæ fuit, & hoc nomine Custodiæ in Concilio Lugdunensi, aliisque Authoribus appellatum est. (a) Vacante ergo Ecclesiâ Episcopali, ejusdem fructus, ac proventus in Custodiam Principum cedebant, qui etiam ijs custodiendis Oeconomos dabant. Id quidem, ut vidimus, Canonibus vetitum, sed Principes, qui se omnium Ecclesiarum, vacantium præsertim (quo tempore magis injuriæ patebant) Advocatos, Defensoresque ferebant, hanc sibi curam deberi crediderant; obtentu ergo pietatis & Canones laxati, & fores cupiditati apertæ. Enimverò ut primùm in manus Principum sæcularium facultates Ecclesiæ pervenerunt, de modis cogitari cœptum est, quibus adhærerent, nec cupientibus defuêre. Regnantium liberalitate non solùm magnâ vi auri, gemmarúmque, ac pretiosæ suppellectilis Ecclesiæ auctæ fuerunt, sed etiam fedis, dominijs, latifundijs quàm plurimis (b) hæc omnia jure beneficiario à Principibus data. Feudorum origo à Longobardis ducitur gente Germana ad Albim, aut ut alij volunt, ad Visurgim sita, quæ causa est, ut totum jus feudale vocibus Germanis abundet. Hi ergo in Italiam profecti, deletis Gothis ducentos annos regnârunt, prædijs, ac latifundijs in milites loco stipendij divisis, eâ videlicet conditione, ut cùm opus esset, militiam adirent, & Dominis in bello adessent, qui etiam hodiernâ tempestate Timaritis Turcarum mos est. Constabat jus feudale moribus, & consuetudine potiùs, quàm jure scripto, & ita variè mutatum est: olim enim feuda, aut per modum ususfructûs, & precariò concedebantur, & morte finiebantur possessoris; aut non priùs ad hæredes transibant, quàm à Domino directo investirentur, (c) hoc interim fructus omnes vacantis feudi recipiente, unde natũ credimus *jus Relevij*: mortuo enim vasallo, velut in solatium translati in alios feudi redit ad Dominum directum, non verò ad hæredes jus omnes fructus sibi vendicandi, donec illi investiantur; id in multis Galliarum provincijs adhuc obtinet, videlicet Picardia, Campania, Neu-

(a) Vid. c. 13. de elect. in 6. Flod. in calce Hist. Rhem. Rigord. ad an. 1190. M. de Pamiers de la Reg. f. 18. Nangis in vit. B. Lud. (b) Vid. L. 1. C. de SS. Eccl. Possid. in vit. S. August. cap. 22. Malmesbur. de gest: Reg. Ang. lib. 5. (c) Vide Rambeck in silva Feud. fol. 5. M. de Pamiers de la Regale. fol. 15.

Neuſtria, Andegavia, Turonia, Armorica, ſeu Britania minori, & Biturigia. (a) In reliquis Galliæ Provincijs, hæredes, non Dominus in feudum, fructúſque ſuccedunt, nullóque jure Relevij, ſola intra diem, & annum petendæ inveſtituræ neceſſitas ſupereſt. Cùm ergo multa feuda liberalitate Principum Eccleſijs Epiſcopalibus adjuncta eſſent, hinc ſumpta occaſio eſt, vacàntium Eccleſiarum fructus, velut aperto feudo, uſurpandi, & ita jus Regaliæ à feudis originem duxit, quod etiam ex eo palàm fit; quòd nomen Regaliæ, Inveſtituræ, exhibitio juramenti, & homagij, aliæque ſolemnitates, quæ Regaliam comitantur, omnino feudum redoleant, & hoc ipſum cùm celebres hiſtorici, tum pleríque juriſconſulti docuêre, (b) jus videlicet Regaliæ, feudis deberi. Quæ etiam cauſa eſt, ut ſicut in feudis non ubique Galliarum defuncto Domino jus Relevij locum habuit, ita néque jus Regaliæ ex feudis natum. En alium igitur, & ſpecioſum quidem titulum vacantis Eccleſiæ fructus populandi, jus videlicet feudi. Sed néque hîc finis, ut in hydrope, ſitim potus accendebat. Supererant Decimæ, oblationes, ac munera fidelium, bona mobilia, ſupellex domeſtica; quo jure hæc occuparentur? nam & iſta Regaliæ acceſſerunt. Repertum eſt jus ſpolij; hoc à Clericis cœptum, qui ſublato Antiſtite ædes diripiebant, legebántque velut ex naufragio ſpolia: & prædam agentibus Clericis cur Principes ceſſarent, & potentiâ, & beneficijs in Eccleſiam collatis multò potiores? Equidem & ſacri Canones, & leges Imperatorum in hujuſmodi prædones ſæpe, gravitérque armatæ ſunt, (c) ſed cohiberi abuſus non potuit: nam nec Principes metus legum tenebat, & iſtorum exempla minores ſequebantur. Abuſus ergo in uſum tranſijt; uſus verò, ut ferè ſolet in conniventiam, hæc in privilegium (concedi enim ſolent, quæ vetari non poſſunt) & indulgentiam neceſſitas fecit. Hic tertius Regaliæ

(a) Picardie, Campagne, Normandie, Anjou. Tourene, Bretagne, Berri (b) Vide Marc. lib. 8. cap. 22 Rigord de Geſt. Philippi Aug. ad an. 1209. Innoc III. lib. 1. epiſt. 190. & lib 2. epiſt. 40. 106. 107. Matt Pariſ. ad ann. 1164. Libert. de l' Egl. Gallic. fol. 106. M. de Pamiers fol. 17. & Phil. Pulch. in mandato Archiepiſc. Senon. dato, ubi: *Sicut feudum vaſallo vacans cum ſuis reditibus interim à Domino licitè occupatur, idque de jure, & generali conſuetudine, ſic Nos, & noſtri anteceſſores vacante Eccl. Carnot. temporalia accepimus, & noſtros facimus omnes fructus, &c.* (c) V. Concil Antioch. can. 24. & 22. & Concil. Chalc. can. 22. & conſt. Joan. ac Eman. Comn. ann. 1120. & 1213. & in Decreto cauſam 12. quæſt. 2.

galiæ gradus fuit. Ab hoc ad collationes Beneficiorum, quæ curam Animarum non habent, processum est. Quis crederet hoc à Laicis tentari potuisse? tentatum est, imò & obtentum, ac tandem quod inveteratum usum ferè consequitur, à Summis Pontificibus toleratum, & tolerantia pro privilegio accepta: ac primò quidem nominabant tantùm, aut præsentabant Principes; Capitulum, Metropolitani, aut Pontifex conferebat; posteà libertate ex eventu aucta; etiam collationes Beneficiorum secutæ; quo, inquies, hoc jure? quòd collationes inter fructus Episcopatûs censerentur, utique familias de Regibus bene meritas remunerari liceret, intacto interim, & illibato ærario; nec Pontifices abnuebant. (a) Philippus Augustus expeditioni in Terram Sanctam accinctus Reginæ Matri, & Rhemensi Archiepiscopo, *quando Regalia in manus Regias devenerint* collationes Beneficiorum testamento committit: Idem Philippus uni ex aulicis Capellanis Canonicatum vacantis Ecclesiæ Laudunensis, *secundùm antiquam, & approbatam Regni sui consuetudinem* contulerat, & cùm Innocentius III. alium promovisset, querelæ Romam allatæ ad Pontificem sunt, nec verò rejectæ, sed causa, uter ex promotis præhabendus esset ad Capitulum Laudunense remissa.

Idem quoque jus à Ludovico sancto exercitum: nam primam in Palæstinam expeditonem adornans, Regiæ Matri inter alia concedit, *ut dignitates, ac Beneficia Ecclesiastica vacantia conferre, fidelitates Episcoporum recipere, & Regalia restituere eis debeat.* (a)

Idem repetit in literis ante secundam navigationem datis: & cùm Clemens IV. PP. vacante Ecclesia Rhemensi præbendam contulisset, Rege sancto sua privilegia violari conquerente, Pontifex gratiam jam in alium collocatam revocavit. Gregorius X. anno 1271. collationem à Rege Philippo Audaci factam vacante Ecclesiâ Senonensi probat, confirmátque. His ergo gradibus Regalia processit; sed nec stetit hîc quidem. Olim Provincias tantùm, & Ecclesias aliquas complectabatur, non verò omnes, quod infra demonstrabitur, nec Principes Sacerdotia omnia conferebant, sed ea tantùm, quibus nulla animarum cura. Hâc verò tempestate, anno

(a) Anno 1190. (b) V. Testam. Regis Aug. dans le Liv. des libertez de l'Eglis. Gall. chap. 16. an. 4. Bull. Innoc. III. ibid. a. 6. litter. Ludov. IX. an. 1248. ibid. n. 15. Nangis in vit. S. Ludov. p. 445.

anno videlicet MDCLXXIII. Regia declaratio prodijt, quæ jus Regaliæ ad omnes Gallicas, aliásque Provincias Regi subjectas profert. Crediderim illam non tam Regio motu, & voluntate, quàm adulantium artibus exprommptam; quò enim jus Regaliæ amplius patet, tantò eorum, qui Regem circumstant, major est jurisdictio, ac facultas amicos, clientelas, favores, opésque parandi, collatis in eos Beneficijs, pro quibus ipsi supplicant, auréſque Principis occupant; maximè cùm eorum arbitrio Sacerdotia plerúmque committantur. Privatis ergo studijs Regium nomen obtenditur. Accessère alia, quæ hanc ipsam collationem supra omnes Canones, reguláſque Ecclesiæ in immensum extendunt. Olim sola nominatio, aut Præsentatio, nunc Collatio, & Institutio est. Admittuntur resignationes *in favorem*: onerantur Sacerdotia pensionibus: conferuntur Beneficia non solùm libera, sed etiam juri Patronatûs tam Laici, quàm Ecclesiastici obnoxia; Canonicatus, aliæque dignitates, quarum Collatio non ad solum Episcopum, sed etiam alternativè ad Capitulum, seu Collegium spectat, nullo discrimine Regaliæ subduntur; imò etiam quæ ad Capitula Regularium, & quæ in litem deducta sunt, quæque solo facto, quamvis non jure, aut econtrà quæ solo jure etsi non facto vacant, legitimis, innoxiísque possessoribus nullâ causâ submotis; & quia post Galliæ concordata solis Regibus jus ad Episcopatus nominandi concessum est extinctis electionibus; facile est nominationem diu multúmque differri, quod Principis arbitrio sedet; interim, dum delectus agitur, dum Romæ Confirmatio elaboratur, dúmque in actualem possessionem Episcopus intrat (nam & hæc necessaria est) quis non videt per tot rerum, temporúmque ambages, & Regaliæ spatia protendi, & temporis beneficio proventus Regios augeri, Ecclesiâ interim viduitati, prædæque relictâ. Denique his omnibus Beneficia Curata, Ecclesiæque Parochiales augendo velut fasci paulatim adjiciuntur, aut saltem voluntas, conatúsque Regijs Officialibus non deest; quod etsi Archiepiscopus Tolosanus in Epistolis ad S. Pontificem datis neget, aut potiùs Sacerdos ille Societatis, qui Archiepiscopi calamum ducit, apertè tamen convincitur, tum ex varijs, vulgatísque libellis, quibus etiam ad hæc Beneficia Regaliam extendi posse persuadere conatur: tum

Episcopi Apamiensis testimonio (a) in libro, quem de Regalia scriptum reliquit, & quem nemo hactenus confutare est ausus, quamvis non deessent in Gallia, qui cuperent, nisi veritatem erubescerent; tum exemplo Archipresbyteratûs cujusdam (b) in Episcopatu Apamiensi, quem legitimo possessori ademptum, quòd Episcopi sui causam Romæ ageret, in alterum contulêre Regaliæ obtentu. Videas ex hactenus dictis, per quos gradus paulatim Regalia profecerit, & quibus incrementis ad fastigium provecta sit: in quibus nemo tam leviter tinctus est, qui non videat, quàm multa sint sacris Canonibus adversa, & Canonibus non recentibus tantùm, quos Galli neglectui habent, sed Canonibus antiquissimis, & illis ipsis quos libertatis Gallicæ fundamenta esse dicunt. Mirari ergo satis non possum, eos ipsos, qui singulis ferè lineis observantiam Canonum decantant, qui hanc ipsam Summis Pontificibus contentissimè inculcant, ejúsque relaxandi Canones facultatem in litem vocant, quique libertatis Gallicanæ fundamenta in Canonibus ponunt, adeò tamen in Canones offendere, ut ne curare videantur. Quid magis Patrum decretis prohibetur, quàm Electiones liberas turbari, proventus Ecclesiarum diripi, Monasteria Abbatibus titularibus commendari, Beneficia Pensionibus subdi, resignationes *in favorem* recipi, nominationes Patronorum occupare, causas Ecclesiasticas profanis tribunalibus subdere, Principes Ecclesiasticæ libertati graves silentio, applausu, consilijs, turpique adulatione permulcere, imò nolentes impellere? eos verò qui officij sui, ac periculi monent, adornatis accusationibus suspectos, reósque facere, facultatibus, exilijs, suppliciísque punire, nullius criminis compertos, quàm quòd æquum gratiæ præhabuerint, magísque animas Regum, quàm præmia dilexerint? Et denique, ut mille alia dissimulem, quid magis in Canones pugnat, quàm limites ab Oecumenico Concilio, & sexcentorum Patrum suffragijs, imò divino instinctu, Regióque assensu fixos, evertere, ac privatis lucris posthabere? & tamen qui hæc Parisijs non ferunt tantùm, sed etiam faciunt, audent tamen Romam inclamare, & Canonum admonere, ac illud Zachariæ Pontificis ingerere: *Dominentur*

(a) M. de Pamiers de la Regale. fol. 44. (b) Archipretura d'Ax pigliata al Sig. Dorat, e data ad un Regalista Moceau.

minentur vobis Regulæ, non vos Regulis. Parcite, rogo, vocibus, nec eas in longum producite; vos ipsos, & vicinam aulam monete, hîc Regulæ gemunt, hîc Canones suspirant, & ab aliquo Sacerdotum liberam vocem, ac patrocinium expectant, quam si audirent, quies Romæ, & silentium; vobis enim, vestræque libertati pugnat. Illud verò risum, an indignationem meretur? tot abusibus excusandis, quæ Regaliam, ut nunc est, consequuntur. *Regem negant cùm Beneficia confert, Canonibus teneri, quippe apertâ semel, & durante Regaliâ, multò ei, quàm Episcopis, Romanóque Pontifici ampliorem esse facultatem: jus Regaliæ jure Canonico, quod Episcopos ligat, multò esse antiquius, nec proinde restringi Canonibus potuisse; Regem ergo in vacantem Ecclesiam Episcopis quidem succedere, sed authoritate plusquàm Episcopali, Regiâ videlicet nullis Ecclesiæ legibus, nullis regulis finitâ.* (a) Ita Regiam mentem, ac sententiam Episcopus Apamiensis expressit, testis oculatus, & experientiâ doctus; & conspirat Maimburgus in libello de Privilegijs Rom: Ecclesiæ, ubi cùm dixisset: *Libertatem Ecclesiæ in eo esse, ut sacri Canones observentur, non verò ut pro Romani Pontificis arbitrio solvantur;* subdit: *Ecclesiæ verò Gallicanæ libertatem eam haberi, ut legibus recèns conditis subdi non possit, nisi sponte acceptatis:* quasi verò non eadem sit potestas, quæ novas, & quæ antiquas leges condidit; si ergo antiquis reverentia, & obsequium debetur, cur non debeatur novis quidem, sed necessarijs? an antiqui Canones non erant aliquando novi, num ergo repelli poterant obtentu novitatis? & si olim novitas Canonum recusantes non absolvebat, cur modò absolvit? num olim tantùm ligandi potestas, clavésque Regni Cœlorum Petro commissæ? Quid si ab Oecumenico Concilio novi Canones prodeant, an impunè rejicient? & denique nemo prudens Medicum ideò repelli ab ægro potuisse dixerit, quia novis morbis nova remedia paravit. Quamquam ne novis quidem Canonibus opus est, sufficiunt antiqui, ac Religioni in Gallia coævi, quibus si fides, & reverentia sit, satis illi enixéque Regaliam damnant, ut meritò de illis dixeris, quod Christus olim scripturas jactantibus: *Scrutamini antiquos Canones, in quibus putatis vos fiduciam habere, & ipsi sunt, qui testimonium perhibent contra vos.*

III. Enim verò sub Regibus Galliæ primæ, secundæque stirpis certum est Regaliæ locum non fuisse. Recepta est omnium ferè

(a) M. de Pamiers de la Reg. fol. 43. n. 1.

Scriptorum opinio, tres esse Regum Galliæ stirpes, Merouingicam videlicet, Carolinam, & Capeticam. Primus è Merouingica stirpe Christianam Religionem amplexus est Clodovæus Magnus. Hic anno 481. Regnum adeptus est defuncto Patre Childerico. Anno posteà 496. (a) Partim Clotildis Reginæ precibus flexus, partim victorijs miraculo datis Christianam Religionem, recepto Baptismate, professus est; exemplum Regis tria militum millia imitati, qui eâdem die Baptismo tincti sunt. Duravit stirps Merouingica in annum 752. Ab hac in stirpem Carolinam migravit Childerico tertio in ordinem redacto, utpote rebus gerendis impari; cui authoritate Zachariæ Pontificis Max. Pipinus sucessit Caroli Martelli filius. Pipinus, ab eóque progeniti annos ducentos triginta sex rerum potiti, familiæ Capetæ sceptrum cessére. Quippe Ludovico quinto stirpis Carolinæ ultimo sine filijs extincto, Hugoni Capeto Regnum delatum est Statuum Procerúmque communi voto, & Carolo Lotharingiæ Duce, ac Ludovici Nepote Regnis excluso. Inijt Capetus Regnum anno post Christum natum 996. (b) Binæ ergo stirpes Merouingica, & Carolina annos duos & nonaginta supra quadringentos duravêre, quo tot annorum decursu aut Gallos latuit Regalia, aut si aliquando aliquid Regaliæ simile emersit, graviter pulsata est. Regebantur Ecclesiæ Gallicanæ ex præscripto tum primorum quatuor Conciliorum, tum aliorum, quæ in Gallijs celebrata fuerunt. Hæc verò omnia gravissimis Decretis Regaliæ obstabant. Concilium Chalcedonense, cujus, teste Hincmaro, (c) maxima apud Gallos reverentia, sic loquitur: *Reditus verò vacantis Ecclesiæ ab Oeconomo Ecclesiæ integri custodiantur.* (d) Concilium Rhegiense: *Cùm tale aliquid accidit* (ut videlicet Episcopus aliquis moriatur) *vicinò vicinarum Ecclesiarum inspectio, recensio, descriptióque mandetur.* (e) Concilium II. Aurelianense: *Episcopus, qui ad sepeliendum Episcopum venerit, evocatis Episcopis in unum, domum Ecclesiæ adeat, descriptámque idoneis personis custodiendam relinquat, ut res Ecclesiæ ullorum improbitate non pereant.* (f)

Concilium V. Parisiense: *Defuncto Episcopo non per præceptum, neque*

(a) Alij ponunt annum 499. (b) *Alij initia Capeti referunt ad an. 987. V. Spond.* (c) Hincmar. epist. 21. & 45. (d) Concil. Chalced. can. 25. (e) Concil. Rheg. can. 6. anno 439. (f) Concil. II. Aurel. can. 6. anno 533.

quæ per qualemcumque personam res Ecclesiæ contingantur, sed vel ab Archidiacono, vel Clero in omnibus conserventur, vel defensentur; quòd si quis aliquid auferre præsumpserit, &c. ut necator pauperum communione privetur. (a)

Concilium Pontigonense sub Carolo Calvo: *Quoties divinum judicium Ecclesiæ Præsulem à sæculo vocaverit, nullas ad sui met perditionem facultates ejus invadat, diripiat, & ad suos usus transferat, sed ipsius Ecclesiæ constituto Oeconomo liberum sit Canonico more, justè, rationabilitérque deputata successori servare, &c.* (b)

Capitularia Caroli Calvi: *Si quis Episcopus interim obierit, Archiepiscopus ipsi Sedi Visitatorem secundùm sacros Canones deputet, qui unà cum Comite ipsam Ecclesiam, ne prædetur, custodiat.* (c)

Idem in Concilio Troslejano apud Svessiones habito, quod abusum bona vacantis Ecclesiæ usurpandi graviter damnat. (d)

Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis ad Episcopos, & Proceres Ecclesiæ Rhem: *Facultates Ecclesiæ viduatæ post mortem Episcopi penes Oeconomum integræ conservari jubentur futuro successori ejus Episcopo: quoniam res, & facultates Ecclesiæ non in Imperatorum, atque Regum potestate sunt ad dispensandum, vel invadendum, vel diripiendum.* (e)

Idem ad Episcopos in Concilio Svessionensi congregatos: *Lingonensem Ecclesiam Pastore viduatam usurpare præsumpsit Ulfaldus, ejúsque facultates, quæ secundùm Chalcedonense Concilium penes Oeconomum futuro debuerant reservari Episcopo, suis, suorumq; usibus arrogavit.* (f) Et alibi: *Res, & facultates Ecclesiæ viduatæ nemini Christiano licet præsumere; multò minùs idem Episcopus (Artardus) sine sui status periculo, ac animæ detrimento Ecclesiæ invasæ res, & facultates prævalet usurpare.* (g)

Et ad Ludovicum III. *Secundùm formam Regularem Electionis Episcopi talem eligant, qui & sanctæ Ecclesiæ utilis, & Regno proficuus, & vobis fidelis existat. Et consentientibus Clero, & plebe eum vobis adducant, ut secundùm ministerium vestrum res, & facultates Ecclesiæ, quas ad defendendum, & tuendum vobis Dominus concessit, suæ dispositioni committatis.* (h)

Carolus Calvus in Diplomate, quo Ecclesiæ Rhemensi omnes facultates restitui jubet, quas obtentu necessitatis ærario intulerat, ita

(a) V. Paris. can. 7. anno 615. (b) Concil. Pontig. can. 14. anno 876. (c) Cap. Caroli Calvi Tit. 53. c. 8. ann. 877. (d) Concil. Trosleian. can. 14. ann. 909. Vide Baron. ad hunc annum. (e) Hincmar. epist. ad Episcop. Rhem. Eccles. floruit circa ann. 860. (f) Hincm. epist. 21. (g) Id. epist. 45. (h) Hincm. epist. 12. ad Ludov. III.

ita loquitur: *Si illa, quæ quâcúnque necessitate corrupta sunt, Regiâ nostrâ Authoritate corrigimus, saluti nostræ consulimus, & Regium ministerium à Domino susceptum exercemus. Proinde noverit fidelium solertia, quia res, ex Episcopatu Rhemensi, quas magnâ necessitate, ac per omnia inviti, dum à Pastore Sedes sancta illa vacaret, fidelibus nostris ad tempus commendavimus, electo, & ordinato Hincmaro cum integritate restituimus.* (a)

Gerbertus Archiepiscopus Rhemensis, cui posteà in Pontificatum Romanum evecto Silvestri II. nomen fuit: *Sit vestra pervigil cura, ut secundùm divinas, & humanas leges res defuncti Episcopi tam mobiles, quàm immobiles futuro reserventur Episcopo, ne si, quod absit, malè cautum fuerit, cum Regalis censura, tum etiam gravior adhibeatur divina sententia.* (b)

Alphonsus Comes Tolosanus: *Ego Alphonsus derelinquo, & absolvo coram populo Christiano illam pessimam consuetudinem, quam Antecessores mei in rebus Tolosani Episcopi, defuncto eodem Episcopo per violentiam exigebant, &c. nec ego, nec ullus ex hæredibus meis habeat potestatem rapiendi, vel capiendi res Episcopi post mortem ejus.* (c)

Ermengardis Vicecomes Narbonensis: *Ego Ermengardis recognoscens injuriam, quam parentes mei, & ego in possidendis honoribus, & bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum Narbonensis Ecclesiæ, hucúsque perperam fecimus, pro remedio animæ meæ, & parentum derelinquo.* (d)

Raymundus VI. Comes Tolosanus, cùm à censuris, quas Albigensibus in patrocinium receptis meruerat, absolveretur, ita in conventu Episcoporum, Legatóque Summi Pontificis præsente, loquitur: *Ego Raymundus Dei gratiâ Dux Narbonæ, Comes Tolosæ, Marchio Provinciæ pro remedio animæ meæ, omnibus Ecclesijs, & domibus Religiosis Provinciarum Viennensis, Arelatensis, Narbonensis, Auxitanæ, Burdigalensis, & Bituricensis immunitatem secundùm statuta Canonum defunctis earum Episcopis, vel Rectoribus, concedo: ipsas domos nullo modo spoliabo, nec administrationi earum, seu Custodiæ, occasione alicujus consuetudinis, &c. ullatentus immiscebo, &c.* (e)

Ermengaudus Comes Urgellensis Provinciæ Tarraconensis: *Pro remedio animæ meæ, dimitto átque evacuo horribilem illam, & malè consuetam*

(a) Flodoar. l. 3. Hist. Rhem. c. 4. Qui etiam similem restitutionem, eandémque ob causam à Ludov. Pio factam recenset. (b) Gerbert. ep. 118. floruit an. 996. (c) Anno 1138. apud Catell. Hist. des Comtes de Toulouse. (d) Anno 1155. apud Marc. l. 8. Concord. cap. 18. (e) Anno. 1209. apud Marc. l. 8. c. 27.

tam rapinam, quam post decessum Episcopi Sedis Urgelli exercere consueverant Prædecessores mei, &c. (a)

Raymundus Comes Barcellonensis: *Votum vovi Domino Deo, quòd quandam nefariam consuetudinem, quæ quondam extiterat in Ecclesijs Cathedralibus nostri regiminis, abolerem, & extinguerem: erat enim quædam consuetudo, ut decedentibus Episcopis, &c. quod quia cognovi alienum esse à divinis legibus, & humanis &c.* (b)

Fridericus II. Imperator in suis Constitutionibus: *Pravum usum* vocat, *à suis Majoribus inductum.* (c)

Ex hactenus productis testimonijs, quæ planè clarissima sunt, omnique exceptione majora, multa colligere licet, ad rem nostram apprimè facientia. *Primò* patet vacantium bonorum occupationem gravissimè à sacris Canonibus, Conciliisque, & præsertim Gallicanis, prohibitam fuisse: imò & Reges ipsos hunc ipsum abusum, & agnovisse, & execratos esse, átque ut corrigerent adlaboràsse, cùm videlicet sibi reddebantur, conscientiâ, & pudore delicti cupiditatem vincentibus: non potuit ergo hoc jus coævum esse coronæ Gallicæ, quod Canones, quod Episcopi, quod Reges Galliæ tanto tempore, spatio videlicet quingentorum annorum aut ignoràrunt, aut execrati sunt: quamvis enim subinde se in lucem proferret, imò aulam penetraret, semper tamen pro abusu, & flagitio proclamatum est, nunquam pro jure; quis verò, nisi temerarius, abusus, & flagitia Gallicæ coronæ connata esse dixerit? *Secundò.* Et quamvis hæc vacantium Ecclesiarum rapina honestiùs processura, consuetudinem prætexeret; non ideò tamen à Galliæ Episcopis, aut etiam Principibus excusata est; cùm enim agnoscerent, non sacris Canonibus tantùm adversari, sed etiam divinis legibus; meritò negabant obtentu consuetudinis, aut beneficio temporis purgari posse; quantò enim diutiùs, tantò pejus peccabatur: nam ut bene S. Cyprianus advertit: (d) *Consuetudo, quæ apud quosdam obrepsit, impedire non debet, quo minùs veritas prævaleat, & vincat: nam consuetudo sine veritate vetustas erroris est. Tertiò.* Emicuit vigilantia, & vigilantiæ par libertas Cleri Gallicani; quippe ut pri-

(a) Anno 1162. apud Balluz. Miscell. lib. 2. pag. 225. (b) 1150. apud Marc. lib. 8. cap. 18. (c) Vide Marcam loc. cit. cap. 23. & Baron. ad ann. 1097. n. 71. 77. 78. & ann. 996. (d) Epist. ad Pomp.

primùm hic abusus in publicum prodibat, mox cædebatur, Canonibus, decretis, liberísque vocibus in illum armatis; nulla hic adulatio, nulla turpis conniventia, nec servile obsequium, quo Principum delicta plerúmque palpantur, remedijs omissis; monebantur, rogabantur, terrebantur, ut etiam inviti & morbum agnoscerent, & medicinam admitterent; quâ libertate venerationi mixtâ effectum est, ut malè incœptis Principes absisterent, amaréntque, qui pronos in præcipitium morabantur. Qua in re Injuriosi Episcopi Turonensis exemplum memoratu dignissimum est. Edixerat Clotharius Rex omnibus sui Regni Episcopis, ut tertiam suarum facultatum partem Regio fisco inferrent; quàm iniquè id à Sacerdotibus peteretur, palàm omnibus erat; nemo tamen ausus obsistere, & quod turpius est, subscripsère; solus se Principi opponere Injuriosus, & libertate Episcopo dignâ, negare tam iniquis imperijs subscribere se posse: *Facultates Ecclesiæ pauperibus, non luxui, & Aulæ deberi: si quæ Dei sunt, Princeps involaret, quid aliud à Deo exspectet, quàm ut festinatâ vindictâ Regnum amittat? Indignum Rege facinus esse, si pauperum spolijs ærarium, & palatium impleat. Principum esse dare, non adimere pauperibus. Num ergo Regem Galliæ aliter sustentari non posse, quàm sanguine, & lacrymis, prædísque miserorum?* Dixit, recessitque indignanti similis, vultúque, quem rei indignitas inflammaverat, succenso, nec Rege salutato: qui tamen libertate Episcopi, ac facti conscientiâ permotus, Edictum refixit, sanctúmque præsulem muneribus placavit, precésque, ac veniam delicto petijt. (a) Tanti videlicet interest Episcopos loqui, nec ad Principum vitia, quæ silentio invalescunt, connivere: perierat Clotharius Episcopo tacente. Hoc ergo Ecclesiæ Gallicanæ olim solemne fuit, ut videlicet Regum delicta observarent, moneréntque, nec Ecclesiarum suarum libertates, ac privilegia turpi, indignóque obsequio submitterent; nec ideò Regibus suis haud minùs fidi, aut minùs chari; quippe qui illorum salutem, animásque gratiæ, ac favori aulico præhaberent, adulatione submotâ; hoc Gallicum fuit. Ubi simul advertere licet, quàm dispar antiquorum temporum, nostrorúmque sit conditio. Olim enim cùm jura, & libertatem Ecclesiæ Magnates invaderent, obsistebant Sacerdotes, rogabant, minabantur, terrebant, ductóque

que

(a) Greg. Turon. lib. 4. Hist. n. 2.

que velut vallo Ecclesias muniebant, nullo majoris potentiæ, aut periculorm metu: & ideò plerumque victores prælio redibant, Regibus bonæ causæ, ac veritati ultro cedentibus; quippe qui errore potiùs agebantur, quàm voluntate nocendi. Nunc verò libertati adulatio successit; & Ecclesijs in servitutem raptis, non tantùm quies, & silentium est, sed etiam laudes, & encomia sequuntur; nec quæritur quid leges, quid Canones jubeant, sed quid Aulæ placeat; hinc morbus remedij expers, nemine, quid ægro prosit, quærente, sed quid sapiat; imò condiuntur venena, ut etiam delectent, cùm perimunt: quem tu hìc accuses, medicum, an ægrotum?

IV. Cùm ergo ex allatis proximè testimonijs constet, in Gallijs úsque in tertiam Regum progeniem, imò ne quidem sub hujus initia locum Regaliæ fuisse, proximum est, ut quando cœperit, dicamus. In quo communis ferè eorum, qui de hac re scripserunt, sententia est, post undecimum sæculum cœpisse, magno illo de Investituris certamine, quod tanto tempore Ecclesiam, Imperiúmque collisit, feliciter pacato. Id contigit Anno Christi 1122. in Concilio Lateranensi, operâ præsertim, prudentiâque Calixti II. Pont. Max. (a) Ab hoc tempore jus Regaliæ invaluit, usu præsertim, ac Episcoporum, summorúmque Pontificum tolerantiâ, quæ pro tacito privilegio acceptabatur: nec deerant, qui crederent jus Regaliæ, ac vacantium bonorum occupationem necessariò consequi ex Concilij Lateranensis indulgentia, & Calixti Constitutione, sublatâ annuli, atque crucis cæremoniâ Investituras concedentium, quod etiam Maimburgus asserit (b) probátque, semper in Reges, quàm Episcopos pronior: *Si enim*, inquit, *feuda, jura, patrimonia, aliaq; facultates Ecclesiæ in manus Principum haud recidunt, sublato Pastore, quî ergo dari à Principibus possunt recèns electu? dare enim non possunt, si non habent; cùm ergo Concilium Lateranense Investituras feudorum Principibus concessit, etiam occupationem concessit, vacantium Ecclesiæ bonorum, hac enim Investituras necessariò consequitur.* (c)

Hæc alibi etiam Maimburgus repetit; quæ quàm malè connectantur,

(a) V. M. de Pamiers fol. 12. Maimburg. de la decadenz. fol. 409. de Marca de Concor. lib. 8. cap. 23. Regale Sacerdot fol. 70. (b) Maimburg. de la decadenz. fol. 409. (a) Maimburg. de la decadenz. fol. 214.

nectantur, nemo non videt, & malim ego malæ cauſæ potiùs adſcribere melioribus argumentis deſtitutæ, quàm ipſi Mairnburgo, hiſtoriam magis, quàm Canones, legéſque, & feudorum jura callenti: feuda enim familijs, non perſonis addicuntur, nec obitu Vaſalli ad Dominum, ſed hæredes tranſeunt: (a) fructus quóque ante Inveſtituram hæredi proveniunt; imò graviſſimorum Doctorum ſententia eſt, etiam per annum, & diem non petitâ Inveſtiturâ, feudum proximis agnatis, non Domino deberi; cur enim alterius culpam luant innocentes? (b) Nec obſtat *jus Relevij*, quod paucis tantùm in locis obtinuit. Quantò hæc certiora ſunt, de feudis Eccleſiæ relictis? ut primùm enim Eccleſiæ adſcribuntur, mutant qualitatem, evadúntque *bona Eccleſiaſtica, patrimonia pauperum, peculium Dei;* nec profanis uſibus accommodari amplius poſſunt, quod ſæpe non à Sanctis Patribus tantùm, ſed etiam Ethnicis ſcriptoribus dictum eſt. Omiſsâ Inveſtiturâ, ideò feudum amitti Jura decrevêre, quia ingratitudo in Dominum commiſſa videtur; at hæc cauſa in Epiſcopos haud cadit, non enim amplæ Principum donationes in Epiſcopos, ſed in Eccleſias, & Deum conferuntur, (c) qui nunquam ingratus eſt. Sed demus feuda extincto Epiſcopo ad Principes redire, maximè in Provincijs, quæ jure conſuetudinario reguntur, quid de Decimis, Oblationibus, aliáque ſuppellectile, ac Patrimonijs Epiſcoporum dicemus, quæ majorem proventuum partem efficiunt, & tamen nec feuda ſunt, nec Inveſtituris traduntur: quo jure à Principibus hæc vindicantur ſublatis Paſtoribus? aut quæ eſt conſequentia, ut conceſſis Inveſtituris, etiam hæc conceſſa credantur, quæ nec Inveſtituris traduntur, nec ullam cum iſtis connexionem habent? Et planè ſi occupatio bonorum vacante Eccleſiâ Imperatoribus conceſſa fuiſſet? aliqua utique hujus, tantique momenti conceſſionis mentio facta eſſet, cùm tamen nulla fiat, nec in toto Lateranenſi Concilio, aut Diplomate Calixti vel verbum de vacantis Eccleſiæ fructibus legas: & tamen id neceſſarium erat; cùm enim conſuetudo eos occupandi Sacris Cano-

(a) Cap. Imperialem §. prætereà, de prohib. feudi alienat. per Frid. & cap. 1. quæ fuit prima cauſa. (b) Vide Bald. Zaſ. Socin. & alios apud Clar. § feud. q 66. n. 6. & faciunt cap. un. §. porrò qualiter olim poterat feudum alien. cap. Titius cap. ſi vaſall. de feudo defuncti. (c) V. Engel. ad Tit. 20. de feud. n. 48. Barboſ. ad cap. fin. de donat. n. 15.

Canonibus toties, & tam enixè prohiberetur, esſétque omnium consensu inter abusus, & corruptelas relata, non poterat pro concessa, licitáque haberi, nisi privilegio Concilij muniretur: imò non tantùm concessa non est, ac silentio prætèrita, sed etiam, ut videtur, à Concilio, & Imperatore damnata. Concilium ita loquitur: *Si quis Principum, aut Laicorum aliorum dispensationem, seu donationem rerum sive possessionum Ecclesiasticarum sibi vendicaverit, ut sacrilegus judicetur.* Et infrà: *Sanctorum Patrum Canonibus consona statuentes oblationes de alijs omnium Ecclesiarum Altaribus, sive crucibus à Laicis auferri omnino prohibemus, & sub anathematis districtione firmamus.* (a)

En Patres Concilij de omnibus bonis Ecclesiasticis loquuntur, ijs præsertim, quæ sacris Canonibus diripi prohibentur: talia verò sunt bona vacantium Ecclesiarum, ut suprà ostensum, quæ si voluissent excepta, utique expressissent, sacris Canonibus eorum occupationen gravissimè prohibentibus. Henrici verò Imperatoris Constitutio sic habet: *Ego Henricus dimitto Deo, & Sanctis ejus Apostolis Petro, & Paulo omnem Investituram per annulum, & baculum, & concedo in omnibus Ecclesijs fieri Electionem, & liberam Consecrationem. Possessiones etiam omnium aliarum Ecclesiarum, &c. ut reddantur, fideliter adjuvabo.* (b)

Patet ergo ex Concilio Lateranensi nihil juris in vacantes Ecclesias Regibus accessisse; imò triennium ante Concilium Lateranense idem abusus spoliandi Ecclesias viduatas recentissimè, & ab eodem Calixto II. proscriptus fuerat in Concilio Tolosano, cujus hæc sunt verba: *Primitiæ quóque & Decimæ, & Oblationes, & bona cætera deficientis Episcopi, & Clericorum à Principibus, vel quibuslibet Laicis diripi, & teneri penitus interdicimus; qui verò pertinaciter ista præsumpserint, ab Ecclesiæ liminibus tamquam Sacrilegi arceantur.* (c) Quod adhuc clariùs evadet ex Principum testimonijs, qui hæc spolia Ecclesiarum *abusum, corruptelam, nefariámque consuetudinem* appellant, nullóque alio privilegio, quàm inexpletæ cupiditatis nixam; ídque paulò post Concilium Lateranense concessásque Investituras: id verò nunquam dixissent, nec dicere poterant, si, quod vult Maimburgus, spolia vacantium Ecclesiarum æquè Principibus, ac ipsæ Investituræ à

C 2 Con-

(a) Concil. Lateran. cap. 4. & 41. anno 1122. (b) Concil. Lateran. post. cap. 22. Wilhelm. Malmesb. lib. 5. (c) Concil. Tolos. can. 4. anno 1119. apud Baluz. T. 6. spicileg. & in Not. ad Marcam. lib. 8. cap. 18.

Concilio permissæ fuissent. Raymundus ergo Comes Tolosanus in suo privilegio ita loquitur: *Ego Raymundus &c. novi, quòd quandam nefariam consuetudinem, quæ quondam extiterat in cathedralibus Ecclesijs nostri regiminis extirparem; erat enim consuetudo, ut decedentibus Episcopis bona Pontificalia, &c. à bajulis & Vicarijs Patris mei diriperentur, & distraherentur, quod quia cognovi à Legibus divinis & humanis supradictam detestabilem consuetudinem, &c.* (a) Ermengardis Comitissa Narbonensis: *Notum sit omnibus, quòd ego Ermengardis recognoscens injuriam, quam parentes mei, & ego in possidendis honoribus, & bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum Narbonensis Ecclesiæ hucúsque perperam fecimus, &c. sive sint fructus percepti, seu percipiendi, &c.* (b)

Hanc Ermengardis spontaneam cessionem confirmans Adrianus IV. jubet *Episcopalia bona futuro Antistiti præservari, & contrariam consuetudinem* dicit *contra Deum, & Ecclesiam esse inolitam.* (c) Fridericus II. Imperator in Constitutione sua Agræ data vocat *abusum motu propriæ voluntatis à suis Antecessoribus inductum.* (d)

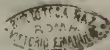
Hanc ipsam suam Constitutionem confirmavit Fridericus Bullâ aureâ ad Honorium III. Papam, quæ asservatur in arce Hadriani. (e) Ipsi Principes, Baronésque Germaniæ Innocentium III. litteris ad eum datis certiorem reddunt Ottonem IV. Imperatorem, *pravæ illi consuetudini, & indebitæ vexationi renuntiâsse occupandi bona tam mobilia, quàm manentia vacantium Ecclesiarum.* (f) Si ergo post Concilium Lateranense Principes, ac etiam Imperatores vindicationem bonorum Ecclesiæ *abusum* nominârunt, & quidem *detestabilem contra jura divina & humana inductum, nefarium, Sacrilegum, vexationem injustam nullo jure, sed pro arbitrio, ac cupiditate inventam;* patet omnino persuasum eis non fuisse à Concilio Oecumenico cum investituris esse concessam; quod enim concessum est, & præsertim à Concilio Oecumenico, non abusus, non vexatio, nec Sacrilegium est, sed facultas, & privilegium, quo licitè utaris integráque conscientiâ: fallitur ergo Maimburgus, cùm jus spoliandi Ecclesias, earúmque proventus, quoties vacarent, recipiendi, Investituris connexuit; has

(a) Anno 1150. apud. Baluz. ex Archiv. Ecclesiarum. Barcinon. & Gerund. (b) Anno 1155. apud Baluz. (c) Adrian. IV. elect. anno 1154. (d) Anno 1213. Innoc. PP. III. vid. Raynald. ad hunc annum Marca. lib. 8. cap. 23. Goldast. &c. (e) Bulla aurea Frid. II. Imp. anno 1219. (f) Anno 1200. apud Baron. ad annum 996. & in Regesto Innoc. & Marca. lib. 8. cap. 23.

has Concilium certis quibuſdam conditionibus, illud nunquam indulſit.

V. Quamvis tamen nihil juris in Eccleſias vacantes à Concilio Reges accepiſſent; utebantur tamen in certis quibuſdam Provincijs, non privilegio quidem muniti, (hujus enim nullam unquam mentionem reperies) ſed ſolâ conſuetudine, quàm ſemper & ſolam prætexunt, & ea præſertim ſub Regno Ludovici VII. invaluit, éſtque ad Beneficiorum collationes extenſa, ut multis exemplis probari poſſet, niſi res clara eſſet, omniúmque ſententijs recepta. (a) Cæterùm vix conſuetudo huic abuſui cohoneſtando par erat. Cùm enim hanc conſuetudinem juri Divino adverſari, & ideò ſacrilegam eſſe Principes, quorum verba recitavimus, fateantur; imò Emmanuel Comnenus *in contemptum Dei, juriſque naturalis everſionem vergere* pronuntiet: (b) quis dicat ſacrilegia, contemptum Dei, legúmque Divinæ, ac naturalis injurias conſuetudine purgari? & ideò omnium juris-Conſultorum ſententia eſt, (c) conſuetudini contra jus naturale, & Divinum nihil licere. Ipſe de Marca Pariſienſ. Archiepiſcopus, rerúmque iſtarum & ſacrorum Canonum longè peritior Maimburgo (quippe Theologiæ, juriúmque ut ex libris apparet, aut ignaro, aut negligente) fatetur; *uſumfructum redituum Epiſcopalium, (ſi reditus feudorum excipias) & collationes prabendarum ex conſuetudine contra Canones profectas, & ideò Concilij Lugdunenſis authoritatem quaſitam eſſe, Principibus haud ſatis conſuetudine tutis.* (d) Quæ licèt jam longo tempore Eccleſias percurreret, duráſſétque in ſæculum undecimum, quando videlicet Concilium Lateranenſe celebratum eſt; ſemper tamen ſacris profaniſque legibus ſive occupationem fructuum, ſive etiam collationes Beneficiorum ſpectes, damnata, (e) quod indicio eſt eam conſuetudinem nunquam pro legiti-

(a) Vid. Tom. 2. Libert. Gall. cap. 16. Tit. 1. 4. 5. & 16. & Marca. lib. 8. cap. 22. M. de Pamiers f. 15. (b) Conſtitut. Joan. Comn & Emmanuel Impp. an. 1120. & 1150. apud Marcam. lib. 8. cap. 23. (c) V. DD. ad c. fin. de conſuet. (d) De Marca l. 8. c. 24. n. 4. M. de Pamiers de la Regal. f. 56. init. Choppin. Ruzée Juris-ConſultesFranzois. (e) Fructus vacantium Eccleſiarum ſucceſſorib. reſervandos eſſe habetur in c. 40. Apoſt. can. 24. Concil. Antioch can. 22. & 25, Concil. Chalcedon. can. 6. Concil. Aurel. II. can. 6. Concil. Rhegienſ. can. 7. Concil. Pariſ. cap. 14. Concil. Pontig. can. 14. Conc. Troſl. V. etiam Hincm. ep. 45. 21. 12. Gerbert. epiſt. 118. S. Greg. lib. 2. epiſt. 19. 20. 21. lib. 3. epiſt. 11. lib. 4. ep. 13. 14. 20. 21. & Flodoard. lib. 3. Hiſt. Rhem. cap. 4.

legitima, & quæ jus aliquod tribuere posset, habitam esse. Id ipsum certamen pro Investituris susceptum, quódque totos quinquaginta annos Ecclesiam Imperiúmque concussit, clarè ostendit; nolebant enim summi Pontifices feudorum Investituras per crucem, annulúmque conferri, quamvis diuturna consuetudo id obtineret, quòd eâ solemnitate ipsi Episcopatus, sacræque dignitates conferri à Principibus viderentur: (a) imò viri in Gallia sanctitate, ac doctrinâ præstantes, hæresis notabant, qui pertinaciter assererent oportere à Laicis Principibus Episcopos investiri: erant ij Sancti Godefridus Episcopus Ambianensis, Hugo Episcopus Gratianopolitanus, Bruno Episcopus Sigvinus, Joannes Archiepiscopus Lugdunensis, omnésque Concilii Viennensis Patres. (b) At verò, qui hâc hæresis notâ abstinendum censebant, inter quos præcipuus Ivo Episcopus Carnotensis, hanc ipsam consuetudinem *aliem juris pervasionem,* appellabant, *& sacrilegam præsumptionem, quæ pro libertate Ecclesiæ, & honestate salvo pacis vinculo, si fieri potest, planè abscindenda esset:* quæ omnia sunt verba Ivonis. (c) Si ergo solæ Investituræ, quæ signa tantùm erant collatæ dignitatis Ecclesiasticæ, tam severè etiam in Gallijs exceptæ sunt, & Laicis prohibitæ, nec ullo consuetudinis obtentu excusatæ, quantò magis ipsa collatio sacrarum dignitatum? & si signum tam acerbè pulsatum, habitúmque, quàntò acerbiùs res significata? *Dicet* fortasse aliquis, aliud esse spolia, aliud usumfructum bonorum Ecclesiæ vacantis, spolia morientium Antistitum ad istorum hæredes spectâsse, & ideò nullâ consuetudine induci potuisse, ut à Principibus caperentur, alioquin & furta excusari possent, si in morem, usúmque transeant. Illas ergo Principum constitutiones de spolijs, non de usufructu intelligendas esse. Cæterùm nullo fundamento discrimen hoc inter spolia, & usumfructum nititur. Enimverò sermonem illic esse non de spolijs tantùm, sed etiam de usufructu patet ex verbis Emmanuelis Comneni, (d) qui expressè loquitur *de administratione bonorum immobilium vacantis*

(a) De collat. Benefi. Laicis prohib. can. 6. Concil. Chalced. cap. 29. vel 31. Apost. can. 3. Concil. Nicæ. II. cap. 21. Concil. VIII. can. 8. Concil. Paris. III. Concil. Aurel. I. cap. 368. Capitulare Caroli Mag. vide 16. q. 7. apud Gratian. M. de Pamiers fol. 52. de varia eligendi forma. Reg. Sacerd. f. 43. de Pamiers fol. 128. (b) Concil. Vien. an. 1112. (c) Ivo epist. 236. de Investituris vid. Regal. Sacerd. f. 61. (d) *Constitutio Emman. Comn. anno 1150. quam reperies corpori insertam.*

tis Ecclesia, in qua ne pedem quidem immittet aliquis ex ducibus, sed nec qualibet illinc pars auferetur, sed omnia à partibus (Clericis) *ejusmodi Ecclesiarum in ipsis administrabuntur, quemadmodùm legitimè, & Canonicè edictum est, donec successores renuntiati sint.* Et Ermengardis Comitissa in Diplomate Cessionis: *Recognoscens injuriam in possidendis honoribus & bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum, &c. sive sint fructus percepti, sive percipiendi, &c.* (a)

Et Gregorus IX. in litteris ad Archiepiscopum Narbonensem: *Seneschalli, & Ballivi charissimi in Christo Filij illustris Regis Francorum in Narbonensi Provincia constituti decedentibus Ecclesiarum Prælatis, castra, villas, & alia bona Ecclesiarum vacantium contra debitum juris usurpare, &c.* (b) Et Fridericus II. Imperator: *Illum quóque dimittimus abusum, quem in occupandis bonis decedentium Prælatorum, aut etiam Ecclesiarum vacantium, &c.* (c) Et Principes, Baronésque Germaniæ litteris ad Innocentium III. *Pravæ illi consuetudini, & indebitæ vexationi occupandi bona decedentium Episcoporum dimisit, & suis successoribus servanda statuit.* (d) Ex his omnibus manifestum est consuetudinem non solùm spolia capiendi, quæ ad hæredes defunctorum pertinebant, pro abusu habitam esse, sed etiam usumfructum bonorum vacantis Ecclesiæ: & verò cur non æquè iste ac illa damnarentur? nec enim minus delictum est usurpare, quæ ad Deum pertinent, quàm quæ ad hæredes; & si depilare, quæ ad hæredes spectant, nullâ potest consuetudine excusari, quantò minus excusari potest depilare, quæ Dei, & Ecclesiæ sunt, nisi fortè Dei, & Ecclesiæ pejor sit conditio, quàm alterius cujúsque privati juris: & ideò quamvis etiam Investituris consuetudo patrocinaretur, semper tamen à Concilijs summisque Pontificibus damnatæ sunt, & consuetudo pro abusu habita & sacrilegio, etiam à Gallis, Ivone videlicet Carnotensi, aliisque. (e) Idque clarissimè ex vita, actísque S. Thomæ Cantuariensis evincitur: nec enim minus in Angliam, quàm Galliam consuetudo Regaliam induxerat; & inter capita Regiarum Angliæ consuetudinum duodecimum locum obtinebat, ut videre est apud Baronium: (f) hanc Rex Angliæ *dignitatem coronæ suæ vocabat:* hanc in Synodo Nationali apud Clarendonam Angliæ Episcopi admiserant, (g) juraveréntque

(a) *Anno 1155. apud Baluz.* (b) *Apud Baluz. ex Archiv. Archiepisc. Narbon.* (c) *An. 1213. apud Raynald.* (d) *Anno 1200. ex Regest Innoc.* (e) Vide Sacerd. Reg. f. 66. (f) Baron. ad annum 1164. n. 37. (g) Ibid & in vita cap. 21.

que metu Regis omnia miſcentis, imò & varijs adornatã rationibus, ut metum excuſarent, Alexandro Pontifici obtulêre, rogabántque approbari: (a) ſed in conſeſſu Epiſcoporum ſacrique Collegij improbavit Pontifex, eáſque conſuetudines *Tyrannicas uſurpationes, Legis divinæ ſubverſiones abominabiles* appellavit. (b) Ipſe S. Thomas potiùs, quàm huic conſuetudini ſubſcriberet, exilium, & mortem ſubire voluit. Sola ergo conſuetudo Regaliam nunquam excuſavit. Quòd ſi Principes aliquando hoc jure utebantur, non conſuetudo illos, ſed aut bona fides tuebatur, aut fortè tolerantia Pontificum, ea, quæ abolere haud poterant, concedentium. Nec obſtat Laicis, qui Eccleſias fundaverant, aut amplis patrimonijs inſtruxerant, quique propterea Patroni appellabantur, jus nominandi, præſentandíque ſacris Canonibus fuiſſe indultum; (c) aliud enim hoc erat, aliud quod prætextu Regaliæ, & Inveſtiturarum petebatur; qui enim jus præſentandi habebant, perſonas tantùm deſignabant, exhibebántque Epiſcopo; hujus erat deſignatos admittere, examini ſubdere, & denique Sacerdotia, ac Beneficia conferre: quæ jam omnia principi deferuntur, Epiſcopis præteritis; & hoc Regaliam dicunt, quam, ut vidimus, ſive fructuum occupationes, ſive collationes Præbendarum ſpectes, ſemper Canones, Concilia, Patres, ipſique aliquando Reges perſecuti ſunt: aut ſi vacantis Eccleſiæ proventus ſibi addicerent, alijs tamen Eccleſijs, piiſque locis reddi volebant, pacatâ utcunque levatâque conſcientiâ, de quo poſtea dicemus. Planè S. Ludov. qui in (d) Pragmatica ſua ſanctione veſtigijs Ludovici Pij inſiſtens, inſerat ad præſcriptum ſacrorum Canonum electiones liberas eſſe; non alio jure in Beneficijs vacantium Eccleſiarum uſus videtur, quàm nominandi, præſentandíque, & jus Regale dicebatur, quòd ſoli ferè Regi competeret, ducerétque originem ab Eccleſijs Regiâ liberalitate fundatis auctíſque. Verba Ludovici in litteris ante ſacram expeditionem datis, ſunt: *Perſonatus, prabendas, Eccleſias, Capellanias, & cætera Beneficia, quacunque vacare contigerit, ad noſtrum Patronatum, collationem, ſeu præſentationem noſtram, ſeu ratione Regalium, quàm alio quocunque jure pertinentia,*

(a) Vide Epiſt. 128. inter Epiſtolas S. Thomæ Cantuar. (b) Vid. Alan. in Quadripart. & Baron. cit. n. 36. (c) c. Abbatem 18. q. 2. cap. Laici 17. q. 1. cap. tranſmiſſa de I. Patronat. (d) Pragmat. Sanctio S. Ludov. anno 1268.

nentia, conferendi, ac præsentandi, (a) Ubi vides quidquid jure Regalium in Beneficia vacantia Regibus permittebatur, ad Collationem seu Præsentationem revocari, jure interim instituendi confirmandíque, Papæ, Archiepiscopis, Capitulis cathedralibus alijsve relicto. Verum quidem est, ne quidem intra hos terminos coerceri Reges potuisse majorum semper avidos; at nobis animus non est ea persequi, quæ Regibus, sed quæ juribus placuêre; non enim factis, sed legibus honestum metimur. (b) Multò minus si Concilij Lugdunensis privilegium excludas, potest titulo libertatis Gallicanæ Ecclesiæ Regalia sustineri. *Primò* enim quàm vanum est, rectæque rationi adversum, ut libertatem appelles miserrimam servitutem; non sunt libera vota, non liberæ electiones, non libera decimarum, oblationúmque possessio; nec Ecclesiæ, sed alienis Dominis fructus proveniunt; & hæc libertas dicitur? quærimus ergo quid sit servire Ecclesiam, si hoc est liberam esse? *Deinde* libertas Ecclesiæ Gallicanæ antiquis Canonibus, decretísque Conciliorum præsertim antiquiorum nititur, novis nisi sponte recipiantur, exclusis: at verò jus Regaliæ, sive fructus, sive Collationes Beneficiorum spectes, antiquis Canonibus decretísque Conciliorum, etiam quæ in Gallijs agitata sunt, prohibetur; non ergo ad libertates Ecclesiæ Gallicanæ pertinet, quin potiùs ejus fundamenta subvertit.

Hæc, quæ hactenus dicta sunt, eò pertinent, ut intelligas ante Concilium Lugdunense jus Regaliæ nullo legitimo titulo fuisse subnixum: non jure feudali, non Consuetudine, non privilegio, & concessione Calixti, non denique libertate Gallicanæ Ecclesiæ: nisi fortè tolerantiam alleges Romanorum Pontificum: sed quæ potest tolerantia dici, quæ tot clamoribus, tot Decretis est interrupta? Testes Gregorius, Urbanus, Pelagius, Calixtus, Honorius, Innocentius alijque tot prælijs, & laboribus defuncti, ut libertatem Ecclesijs redderent. Et siluerint aliquando, id aut pejorum metu, aut desperatione meliorum factum est, quo casu

D apud

(a) Anno 1269. Preuu. des Libert. de l'Egl. Gall. ch. 16. ann. 20. (b) M. de Pamiers fol. 21. de la Regale, fol. 59. Qua etiam distinct usus est Bonifacius VIII. in resp. ad 3. Episcopos Gallicanæ Eccles. Legatos, in litt. ad Philipp. Pulchrum, apud Spondan. ad ann. 1302. Prynneus in Libertati: Anglic. pag. 940.

apud omnes receptum dispensationem silentio non induci. (a) Ergo si verum fateri liceat, soli Concilio Lugdunensi Principes debent, quòd tutò Regaliâ fruantur; priùs usurpatio, non jus fuerat. Quale verò hoc Concilium, & quoúsque causam Principum juvet, jam dicere aggredimur.

VI. Anno 1274. Secundum Concilium Lugdunense in Gallijs celebratum est. Præsedit Gregorius X. à sacro Senatu post biennij moras ex voto D. Bonaventuræ absens electus, quippe sacræ expeditioni Ptolemaide intentus. Vix aliud Concilium in Ecclesia frequentius, pluribúsque infulis ornatum reperias; mille Antistites aderant; Legati ab utróque Occidentis, & Orientis Imperatore, omniúmque in Europa Principum, Galliæ præsertim Regis Philippi Audacis. Multa in hoc Concilio præclarè agitata. Bellum sacrum adversus infideles decretum, & hunc in finem Galliarum Regi decimæ additæ, Abagæ Tartarorum, Persarúmque Regis Legati auditi, quorum unus sacro fonte ablutus; fœdus cum eodem percussum: Michäeli Palæologo confirmatum Imperium, quod expulso Baldovino inierat, eâ videlicet conditione, ut sociatis cum Latinis viribus bellum Ægypto inferret. Rudolphi Habspurgici electio confirmata, sic tamen, ut in Palestinam duceret, copiisque Christianorum Imperatorio nomine præesset, quod & juramento, & acceptâ è Pontificis manu cruce pollicitus est. Unio quóque inter Græcos, Latinósque firmata, terque, Pontifice sacris operante, ea formula repetita: *Filióque procedit.* Et denique Ecclesiasticæ disciplinæ, præsertim Pontificum electioni toties, tantóque cum damno jactatæ, provisum est. Inter alia disciplinæ capita jus etiam Custodiæ, seu Regaliæ mille abusibus mixtum, quódque Ecclesias absumebat, certis terminis inclusum; nam aboleri non poterat Principibus invitis, nec permissuris: nec eo tempore provocandi erant, cùm ad sacrum bellum, expensásque bello pares invitabantur: datum est ergo aliquid tempori, & morbo, qui curari non poterat, moræ saltem, & impedimenta objecta, ne proficeret. Verba Concilij hæc sunt: *Generali Constitutione sancimus, omnes, & singulos, qui Regaliam, Custodiam, sive Guardiam Advocationis, seu defensionis titulum in Ecclesijs de novo usurpare conantes, Bona Ecclesiarum Monasterio-rum,*

(a) Sanchez lib. 2. de matrim. d. 38. n. 12.

num, aut Locorum ipsorum vacantium occupare præsumunt, quantacunque honore dignitatis præfulgeant; Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos Monasteriorum, &c. Qui hoc fieri procurant, eo ipso Excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Illos verò, qui se, ut deberent, talia facientibus non opponunt, de proventibus Ecclesiarum, seu locorum ipsorum pro tempore, quo præmissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere districtè prohibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura ejusmodi sibi vendicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos ministros sollicitè faciant abstinere, quòd ea, quæ non pertinent ad fructus, sive reditus provenientes vacationis tempore, non usurpent, nec bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conservent. (a)

Circa hanc Constitutionem aliqua notanda veniunt. *Primò.* Ubi hactenus jus Regaliæ usurpatum non fuit, prohibet deinceps usurpari, eósque qui hunc abusum inducunt, nullo dignitatis discrimine anathemate ferit, & ne à quoquam dubitari possit, quid nomine Regalium voluerit Concilium intelligi, multiplicantur aliæ voces æquivalentes, videlicet: *Custodia, defensionis, usurpationis, & vindicationis fructuum vacantium Ecclesiarum*; quæ omnia Regaliam, de qua agimus, apertè notant, ut nihil apertius dici possit, & videri possunt Glossa, & Archid. *in cap. Generali in 6.* Observat etiam Durandus Speculator Episcopus Mimatens. qui Concilio interfuit, Patrúmque jussu Canones contexuit, ac commentarijs illustravit; Galliæ, Angliæque Episcoporum querelas Concilium Patrésque inclamantium evicisse, ut hic Canon ederetur. (b) Marca verò Archiepiscopus Parisiensis preces etiam Philippi Audacis, ejúsque Oratorum accessisse dicit hoc ipsum à Patribus postulantis. Hæc ergo Regaliæ, seu Custodiæ restrictio ab eo Concilio edita est, cui sanctissimus Pontifex præsederat, cui Episcopi supra quingentos aderant, Prælati mille, omniúmque in Europa Principum Oratores, imò & ex Asia, Persiáque: quo nullum in Ecclesia majus florentiúsque habitum est: in quo de summis rei Christianæ capitibus agitatum; cui non Galliæ tantùm Legati, Episcopíque assidebant, sed quorum etiam precibus querelísque datum, ut Regaliæ omnia pervagantis modus aliquis, limésque figeretur, dictâ ijs pœnâ omnium

(a) Concil. Lugdun. can. 12. anno 1274. Vide Reg. Sacerdot. à fol. 70.
(b) Durand. in Commentar. can. 12. quos Majolus edidit I. C. anno. 1569.

omnium gravissimâ, qui aliquid contra molirentur, aut etiam non obsisterent: quæ omnia mihi volutanti omninò persuadent hunc Lugdunens. Concilij Canonem Regi Galliarum studiosè occultatum esse, aut aliâ facie, quàm est, exhibitum; & facilè fuit castris potius, armísque, quàm aris intentum fallere; si enim illum, ut est, perspectum habuisset, numquam credo tam salubre Decretum, tam sanctè, tantóque apparatu in Gallia factum, & à Galliæ Regibus, Episcopísque expetitum violari passus esset, ídque parvo, & Rege indigno quæstu; sed, ut dixi, ad Regem veritas non pervenit. *Secundò.* Causa, quæ Concilium permovit, ut Regaliam ijs locis, ubi invaluerat, permitteret, non alia in Canone producitur, quàm *fundatio Ecclesiarum, & consuetudo* diuturna: quo ea confirmantur, quæ supra diximus: Regaliam videlicet non à jure feudali, non à Privilegio Calixti profectam esse, sed à consuetudine, quæ abusu cœpta in usum, tandémque in tolerantiam, ac privilegium desijt; cur enim tam honestos titulos, & qui etiam sufficerent, consuetudine sepositâ, Concilium præteriret? imò si illis Regalia niteretur, non poterat restringi, sed universim admitti, non minùs, quàm feuda, & Investituræ debebat. Ergo ante consuetudinem nullus Regaliæ titulus, quo licita redderetur, nisi tolerantiam velis: quamquam nec tolerantia fuit, quam tot à Pontificibus, Conciliísque Decreta interruperant, aut si aliquando connivebant, metu fastidióque tenebantur, re toties, & incassum tentatâ. *Tertiò.* Etiam post Concilium Lugdunense dubitatum est, an sola Custodia vacantium proventuum (si modò feudales excipias) aut etiam usus-fructus permitteretur? sanè Bonifacius VIII. Ferdinando Castellæ & Legionis Regi solam Custodiam permisit, & cùm fructus etiam vendicaret, nec monitus absisteret, anathemate percussus est, nec priùs absolutus, quàm omnia redderet. (a) Inter alia legationis capita, quâ Joann. Cardinalis ad Philippum pulchrum functus est, (b) etiam illud erat: *Ne vacantium Ecclesiarum bona depilarentur.* Id verò nunquam Bonifacius tentâsset, si privilegio Concilij Lugdunensis crederet Principes muniri, nec isti privilegium, sed consuetudinem obtendebant. Imò Philippo Audaci

(a) Anno 1303. apud Raynald. (b) Anno 1303. apud Raynald. n. 34. & Spondan. ad ann. 1302.

Audaci Galliæ imperante (qui per Legatos Concilio adfuerat) Regius senatus decrevit, jus Regaliæ ad decimas Ecclesiæ Constantiensi (urbs est Normandiæ) haud extendi. Alij etiam Galliæ Reges quasi dedecori, aut conscientiæ sibi ducerent, spolijs Ecclesiarum augeri, ea plerúmque sacris locis donabant. Et quidem Carolus VII. Ludovicus XI. Carolus VIII. Ludovicus XII. & Carolus IX. sacræ Capellæ donârunt, qui ultimus hanc donationem perpetuam fecit; Ludovicus XIV. tertiam istorum bonorum partem addixit, qui Catholicam Religionem amplectuntur, hæresi abjuratâ. Ludovicus XIII. (a) Regnantis Pater revocatâ donatione sacræ Capellæ factâ, voluit, quæ vacante Ecclesiâ provenerant, successoribus Episcopis reservari, exemplo Christianissimo Rege digno, & in quo pietatem juxtà & Religionem venereris. Sed tribus post annis Ludovico XIV. adhuc minore donatio rescissa est, Oeconomi vacanti Ecclesiæ dati, omnésque proventus Regio arbitrio, ad pia tamen opera, subjecti, rebus in eum statum repositis, quem ante donationem à Carolo VII. factam obtinuerant. *Quartò.* Multò minus à Concilio Lugdunensi conceduntur Principibus Laicis Collationes, & Institutiones pleno jure Beneficiorum vacante Ecclesiâ. De hoc enim in Concilio altum silentium; nec verò sileri debebat tanti pretij privilegium, Regulísque disciplinæ & libertatis Ecclesiasticæ, ac Concilio Oecumenico Lateranensi sub Calixto II. tam adversum. Nec aliter Concilium Lugdunense intellexit Bonifacius VIII. in responso Legatis Galliæ dato, jus videlicet, nominandi, præsentandíque, non verò instituendi ad Regem pertinere: verba Bonifacij sunt: *In Collationibus præbendarum duo sunt consideranda, jus Patronatûs, & præsentatio; Collationem verò & usum ad Laicos nullo jure pertinere posse nisi fortè ministerialiter:* & alibi: *Quantum ad Collationem Beneficiorum se zelantem salutis Regis frequenter ejus nuntijs dixisse, cupere se, ut Rex faceret licitè, quod faciebat illicitè, quia omnia jura clamant Collationem Beneficiorum non posse cadere in Laicum, ita quòd habeat jus & potestatem spiritualem conferendi.* (b) Et Nangis in vita Ludovici: *Sanè in Beneficijs Ecclesiasticis conferendis, quæ ad Patronatum ipsius pertinebant præcipuè in Ecclesijs Cathedralibus, ubi sede vacante ratione Custodiæ Regalium ex consuetudine pertinebat ad eum Collatio, &c.* (c) Ubi vides

(a) Anno 1641. (b) Spond. ad ann. 1302. (c) Nanges in vita S. Ludov. p. 445.

totam Collationem Beneficiorum revocari ad jus Patronatûs, id est, ad jus præsentandi, non verò instituendi. Quo etiam modo sunt intelligendæ Constitutiones Gregorij X. *Exposuit nobis, & divinæ Gratiæ premium.* (a) Quibus idem jus in Regibus Galliæ agnoscitur. Cæterùm jus conferendi Beneficia, præsertim pleno jure, nunquam fuisse à Concilio Lugdunensi concessum, illud evidenti argumento est, quòd motâ illis à Pontificibus lite nunquam Concilium prætulerint, sed solam consuetudinem, hâc unâ nitebantur, ut videre est in responso Philippi ad articulos Bonifacij, & in Philippina Constitutione ejusdem argumenti. (b) Cur verò tacerent Reges, qui omnia conquirebant, privilegium Concilij universalis, quod solum omnes rationes vincebat? nam consuetudini multa objici poterant, Concilio nihil.

Nihil ergo adjumenti à Concilio, quod Regaliam, Collationes præsertim Beneficiorum non tam extendi, quàm restingi volebat, & ideò nec universim Principibus permissum, sed tantùm pro ijs locis, in quibus Consuetudo prævaluerat, nam ut bene Politicus: *Sapientes quædam tolerare oportet, etiam quæ non probant, ut transitum ad majora faciant: quædam in tempus rejicienda, nec Principes multis annis molliter habiti ad duriora vertendi.* (c)

VII. Cæterùm nec intra terminos à Concilio præscriptos hæsére Principes; nam & cupido aliena libandi, & præsertim aulicorum consilia, specie obsequendi, suas cupiditates obvelantium limites perrupit. Concilium ut vidimus statuerat, ne jus Regaliæ ubi necdum inoluerat, induceretur, sed intra consuetudinem staret. Id aliquamdiu observatum; sed post non multum temporis nullâ consuetudinis, nullâ Concilij habitâ ratione, etiam ijs locis, ubi numquam hactenus, usurpari cœptum; & quamvis jam à ducentis annis omnium ferè Galliæ Scriptorum una vox fuerit, aliquibus tantùm locis, non omnibus, exerceri posse, tentatum tamen & hoc est, ut ubique exerceretur, Ecclesijs sub jugum missis. Præterito sæculo quidam è Regijs ministris Regaliam ubique locorum extendere aggressi sunt, eorúmque conatus Canonici sanctæ

(a) Gregorij X. Constitut. de an. 1271. (b) Preuues des libertez de l'Eglis. Gall. ch. 16. n. 23. Philipine anno 1334. (c) Dion. lib. 52. Seneca, Arist. Polit. August. epist. 18.

ſanctæ Capellæ promovebant; ipſis enim Regum donatione vacantes fructus permittebantur: ſed in Conventu Bleſis habito (a) Clerus interceſſit, petiitque Epiſcopos, qui olim immunes fuerant, relinqui priſtinæ libertati. Idem regnante Henrico III. à Clero in Comitijs ad fanum S. Germani repetitum, ubi cùm Regius Procurator hanc propoſitionem in medium protuliſſet: *Juri Regaliæ omnes cum Epiſcopatus, tum Archiepiſcopatus obnoxios eſſe*, reſponſum eſt à Cleri Delegatis: *Duos eſſe ordines eorum, qui à Regalia immunes eſſent, videlicet, qui vel per contractus oneroſos ſe liberâſſent; vel qui ab hominum memoria nunquam illi ſubjacuiſſent; nec iſtos minùs quàm illos exemptos eſſe: nolle Clerum vel minima ex parte jus Regium delibari; quantò minùs aliquid Eccleſiarum juri detrahendum eſſe? nec Regem hoc velle juſti rectiq; amantem.* (b) Sicque Regio Advocato ſilentium impoſitum, & ſententia pro Eccleſijs data. Galliâ bello civili ardente multa peracta ſunt Eccleſijs adverſa, quæ prudenter à Clero diſſimulata; quippe inter armorum ſtrepitus audiri Leges non poterant, ubi pax redijt Henrico Magno & victore, & Rege, omniúmque votis potito, querelæ iterum à Clero auditæ, juſſúque Regis expenſæ, ac tandem Edictum in hæc verba pronuntiatum: *Non eſt voluntatis noſtræ Regaliam nobis vendicare, niſi intra eam formam, modumq;, quâ nos, & Anteceſſores noſtri Reges eâ gaviſi ſunt; nec intendimus in præjudicium Eccleſiarum, quæ hactenus exemptæ fuerunt, eam proferre.* (c) Huic Edicto poſt certamen, moráſque duorum annorum acceſsêre vota, (d) & confirmatio Parlamenti Regij; ſed paulò pòſt, eodémque Parlamento impugnatum eſt, quando ad Servini Regij Advocati inſtantiam pronuntiatum fuit: *Regem perinde, ac in totius Regni Eccleſias, ita etiam in Bellicenſem recèns Coronæ unitam, jus Regaliæ obtinere.* (e) Perculit hæc Declaratio Clerum Gallicanum, qui ſuas immunitates, Regiúmque Edictum unà proculcari querebatur. Henricus causâ ad ſe evocatâ unum annum ſuperſederi hoc negotio, omníque proceſſu juſſit. Ludovicus XIII. Henrici Edictum anno 1606. datum confirmavit, (f) juſſitque per Commiſſarios ſuos Clero exponi: *Nolle Regem fructibus vacantium Eccleſiarum gaudere niſi ijs locis, quibus præteritis retrò annis gaviſus fuerat,*

(a) Anno 1577. (b) Anno 1583. Vide M. de Pamiers fol. 40. (c) Anno 1606. (d) Anno 1608. die 29. Febr. (e) Bellay dans la Breſſe ann. 1608. die 24. April. (f) Lud. XIII. conſtit. an. 1629. art. 16.

fuerat, sicque Henrici Patris Edicto standum esse. Idem Ludovicus, ut suprà notavimus, pari liberalitate, & Religione fructus vacantium Ecclesiarum electis Episcopis conservari, donarique voluit. Ipse Ludovicus Decimi tertij filius edixit: *Nolle se Regaliâ, & simplicium Beneficiorum collatione uti, nisi ijs in locis, quæ anno 1606. Regaliæ subjiciebantur.* (a) Tandem post multas dilationes instruendæ suæ causæ Clero datas, ternæ constitutiones ab eodem Ludovico prodière, quibus tria statuebantur. (b) Primò: *Omnes Ecclesias, quà Regis Imperium patet, Regaliæ obnoxias esse; ijs tantùm exceptis, quæ titulo oneroso libertatem redemissent.* Secundò: *Omnes cum Episcopos, tum Archiepiscopos, qui deinceps promoverentur, post duos menses à juramento fidelitatis Regi præstito obstrictos fore, ut hoc ipsum juramentum in acta Regiæ Parisiensis Cameræ referri curent, petántque litteras, quibus exspirâsse, finitámque Regaliam Oeconomo, qui vacanti Ecclesiæ præfuerat, insinuetur; id si omittant promoti, perinde, ac vacante Ecclesiâ, Regaliam duraturam.* Tertiò: *Episcopi verò, & Archiepiscopi jam tum promoti, ac infulis potiti, & quietâ possessione fruentes, quique juramenta sua, ut præfatum est, libris Parisiensis Cameræ Computorum inscribi non fecerant, nec litteras obtinuerant sublatæ Regaliæ, duobus mensibus post vulgatam hanc Declarationem, utrúmque id præstent; aut si negligant, perinde ac vigente Regaliâ, & Sede vacante, omnia Beneficia ab hujusmodi Episcopis conferri solita, & aliàs Regiæ dispositionis futura, ac titulo Regaliæ impetratum iri.* Hæc sunt tria capita, quæ Regia Declaratio complectebatur, quæque classicum tot in Gallia turbis cecinère, alijs Regiam voluntatem aut spe, aut metu secutis, alijs mediam viam ingressis, vanisque protestationibus eam libertatem tuentibus, quam facto prodebant; alijs verò apertè obnixis: pauci hi quidem, & majori pretio quàm numero, præsertim accessu Romani Pontificis, sed hoc ipsum veritatis indicium fuit, quæ paucis placet, cùm amantes mendacio abundent. Et planè tanta, & tam invicta sunt argumenta, quæ Regaliam universim extendi non posse ostendunt; & omnium ferè in Gallia Scriptorum votis firmata, ut post editum Episcopi Apamiensis de hoc argumento Tractatum, nemo ausus fuerit obniti, & quæ ille scripserat, refutare: nec ingenia deerant, nec præmia audentibus proposita; sed reverentiâ veritatis absterriti sunt; cur enim nuditatem suam Soli exponerent, ridendi si prodirent?

§ II. Jus

(a) Anno 1657. die 12. April. (b) Anno 1673. & 1675. die 2. April.

§ II.

Jus Regaliæ, quod hactenus in aliquibus tantùm Galliæ Ecclesijs locum habuit, non posse ad omnes extendi.

SUMMARIA.

1. Regalia, omnium retrò Conciliorum, ipsiúsque Galliæ testimonijs damnata, consuetudine sustineri vix poterat: saltem ubi consuetudo non erat, etiam ante Concilium Lugdunense exerceri non potuisse, duorum Galliæ Regum exemplis, Parlamentorum sententijs evidenter ostenditur.

2. Concilij Lugdunensis Decreto Regaliæ extensio prohibetur, idque Gallis expetentibus.

3. Idem ex varijs Regum, & Parlamentorum Galliæ Constitutionibus, Arrestisque, & omnium ferè Gallorum testimonijs probatur.

4. Non eas solùm Ecclesias eximi, quæ titulo oneroso libertatem redemêre, sed omnes, quæ hactenus in possessione suæ libertatis fuêre, idque Gallos ipsos fateri.

5. Parva Regum Galliæ ex Regalijs emolumenta; maxima ipsorum, & Ecclesiarum damna: Ludovici VII. & IX. egregia in hanc rem exempla.

I.

VIx aliam in tota Ecclesiastica historia causam reperias, tam evidenter, & omnium etiam Gallorum testimonijs probatam, imò documentis ex Regijs Archivijs depromptis, ut ista, quam suscipimus defendendam: rationibus verò tam infirmis, cassisque oppugnatam,

 ut vel

ut vel suis Auctoribus rubori, ac ludibrio fuerint, prodiderintque inanitaten causæ tam levibus argumentis fultæ; cùm tamen multò maxima esse oportuerit, quæ omnium Canonum, Conciliorum, Regum, Doctorum, & Galliæ ipsius authoritati opponebantur. Hæc an vera sint, ex decursu, réque ipsa intelliges. Primò igitur ea omnia produci possunt testimonia Canonum, Conciliorum, Episcoporum, Imperatorum, Regum, Auctorúmque, quæ superiori paragrapho enumerata sunt: quæque, ut vidimus ab anno 499. quo Clodovæus Catholicam Religionem amplexus est, usque ad annum 1122. cùm celebratum est Concilium Lateranense sub Calixto II. Papa (imò multò post illud) semper Regaliam damnârunt, vel potiùs eos abusus, qui postea Regaliæ inducendæ ansam dedêre. Ea sunt Concilia Antiochenum, Chalcedonense, Nicænum secundum, Pontigonense, Troslejense, Reghiense, Aurelianense, Parisiense, Tolosanum, &c. Capitularia Caroli Calvi, Constitutiones Imperatorum Joannis, & Emmanuelis Comneni, Friderici, Principúmque Germaniæ & Galliæ, Gregorij Magni, Gregorij Turonensis, Hincmari, Flodoardi, Gerberti, & aliorum. Hi omnes locis suprà citatis Regaliam, seu potiùs primas Regaliæ fibras penitùs execrati sunt, tantúmque abest, ut eam totâ Galliâ extendi voluerint, ut ne uno quidem loco passi sint, & consuetudinem, quæ obtendebatur, *sacrilegam, detestandam, juri divino, humanóque contrariam* edixerint, quæ omnia ex testimonijs suprà recensitis manifesta sunt; constat etiam, quæ mens Gallicanæ Ecclesiæ tot Concilijs, exemplísque expressa, olim fuerit; quid verò dicerent, egregij, invictíque illi Galliarum Antistites, si eam consuetudinem, quam ne uno quidem loco dignati sunt, jam tota Gallia dominantem cernerent? imò & pro Ecclesiæ Gallicanæ legitimo partu semet ferentem? Post Concilium Lateranense jam superiori paragrapho ostendi, jus Regaliæ solâ consuetudine, non privilegio, alióve justo titulo stetisse, & consuetudinem pacandæ Principum conscientiæ, excusandóque abusui vix suffecisse, quod præter ipsorum Principum testimonia, quæ produximus, etiam innuit Marca Archiepiscopus Parisiensis, cujus hæc sunt verba: *Cùm autem usus-fructus redituum Episcopatûs (si reditus feudorum excipias) & Collatio Prebendarum ex Consuetudine adversus Canones proficiscerentur, optimum factu existimârunt*

runt Principes, ut hujus consuetudinis confirmationem peterent decerni in Concilio Generali Lugdunensi. Sed quidquid de hoc sit, an videlicet ea consuetudo legitima fuerit, & sufficiens, ut Regalia exerceri tutò posset, illud saltem evidens est, ubi consuetudo non erat, exerceri non potuisse, tunc enim omnis aberat titulus, quo Canonum transgressio Regaliam enixissimè prohibentium excusari posset, & ideò Principes non aliter hoc jure utebantur, quàm ubi, & quando consuetudo illud permittebat: quod duorum Galliæ Regum exemplis evidenter demonstratur. Primum est S. Ludovici, in cujus vita hæc Nangius: *In Beneficijs Ecclesiasticis conferendis Deum semper præ oculis habebat, præsertim in Ecclesijs Cathedralibus, ubi sede vacante ratione Custodiæ Regalium ex consuetudine pertinebat ad eum Collatio Prabendarum.* (a) Sub eodem Rege vacante Ecclesiâ Aniciensi apud Velaunos titulo Regaliæ impetebantur tam in urbe, quàm suburbijs, totóque civitatis territorio jurisdictio temporalis, vectigalia, alijque proventus ejusdem Ecclesiæ, ac etiam Beneficiorum Collationes: obstitit Capitulum, ostenditque, nunquam id consuetudinis fuisse, ut videlicet vectigalia extra urbem, ac Beneficiorum Collationes ad Regem pertinerent, idque recèns tentari cœptum, à decessu videlicet duorum Episcoporum, qui Ecclesiam Aniciensem ultimò gubernaverant; id verò legitimæ consuetudini inducendæ satis non esse; quippe consueta dici non posse, quæ bis tantùm contigerint; sic etiam Beneficiorum Collationes nunquam hactenus sibi Reges vendicâsse. His à Capitulo allegatis, probatísque Parlamentum Parisiense decidit: *Ecclesiam Aniciensem libertati suæ relinquendam esse.* (b) Quam Parlamenti sententiam S. Ludovicus suo Diplomate confirmavit, cujus inter alia hæc sunt verba: *Quia per inquestam, quam fieri fecimus, probatum non extitit, quòd vacante Ecclesiâ supradictâ nos, vel nostri Antecessores domum Episcopalem vel fortericia alia civitatis, castra etiam extra civitatem, seu villas alias, sed nec pedagia ullo umquam tempore habuimus extra civitatem, nisi à duabus ultimis vacationibus, vel aliquando dignitatem aliquam, aut Prabendam contulerimus; super his ex nunc in perpetuum dictam Ecclesiam nolumus molestari, &c.* (c) Ubi vides nec Regium Parlamen-

(a) Nangius in vita S. Ludovici. (b) Parlamenti Parisiens. arrestum Anno 1259. (c) Constitutio S. Ludov. an. 1259. mense Julio. Ex Regestis Parlam. & Cameræ Computor. apud Chopin: Marca lib. 8. Concord. cap. 24. n. 3.

lamentum, nec ipsum Regem voluisse Regaliam ultra consuetudinem extendi; imò Regio Procuratori onus probandi incumbebat, Regem in antiqua possessione, & consuetudine versari Regaliam percipiendi, nec prius admittebatur, quàm id probâsset, ut ex allata Constitutione palàm est, & fatetur Marca, & Ruzeus in privilegio 55. (a) Exemplo, vestigiisque B. Ludovici Philippus Audax Ludovici filius egregiè institit, cujus jussu cùm esset Apamijs Ecclesiæ Albiensi restituti sunt fructus à Seneschalco Carcasinensi obtentu Regaliæ occupati, Capitulo proclamante, id hactenus numquam esse factum, & ideò nec fieri posse: verba Arresti (quod duos ante Concilium Lugdunense annos datum est) sunt hæc: *Sabbatho post Ascensionem Domini restituta fuerunt apud Apamias, & reddita per Dominum Regem procuratoribus Capituli Albiensis Regalia Ecclesiæ Albiensis, quæ mortuo Episcopo Seneschalcus ceperat, & saisinaverat sine causa, cùm Dominus Rex super hoc nunquam usus fuisset, prout ex aliorum, & ipsius relatione fuit inventum.* (b) Constat ergo etiam ante Concilium Lugdunense Regaliam non alibi admissam, exercitámque fuisse, quàm ubi consuetudo vigebat. Id verò multò magis post Concilium Lugdunense obtinuit, quod tam apertum, & evidens est, ut nihil magis.

II. Nam Concilium ipsum quod attinet, Regaliam ibi tantùm admittit, ubi hactenus inveterata consuetudo inoleverat; alibi verò, & præter morem eam induci sub pœna anathematis ipso facto incurrenda, nullâque dignitatum exceptione, enixissimè prohibet. Eos verò Clericos, qui se, ut deberent talia facientibus non opponunt, proventibus omnibus privat. Fuit hoc Concilium in Gallijs habitum, in Gallijs receptum, Regisque Galliæ Oratoribus, ipsóque Clero Gallicano, qui frequens aderat, non solùm non contradicentibus, sed potiùs vehementer approbantibus, & ut id statueretur, connitentibus; sic enim Durandus Speculator Episcopus Mimatensis, qui Concilio interfuit, testatur: *Præsens constitutio*, inquiens, *fuit ad clamorem Prælatorum Franciæ, & Angliæ promulgata.* Habes hic ergo mentem Ecclesiæ Gallicanæ in generali Concilio expressam, & Regaliam ad solam consuetudinem restringentis

(a) Mar. lib. cit. n. 2. (b) Arrestum Parlam. Parisiens. anno 1272. Apud Marc. lib. 8. cap. 26. n. 3. M. de Pamiers. fol. 28.

stringentis; immeritò igitur Ecclesiæ Gallicanæ doctrinam jactant illi, qui hâc nostrâ tempestate eam ipsam doctrinam impugnant, titulo filios, facto hostes professi; & planè nihil invenias, quod huic Concilio opponas, nam & generale fuit, & in Gallijs habitum, & à Gallis receptum, approbatúmque, & tandem ad mentem, votúmque Gallorum pronuntiavit. Hoc ergo Concilium sufficeret, quamvis alia deessent, sed nec alia desunt, imò abundant.

III. Anno 1302. qui fuit vigesimus octavus post Concilium Lugdunense, Philippus Pulcher Constitutionem edidit, cujus hæc sunt verba: *Quantum ad Regalia, quæ Nos, & prædecessores nostri percipere assuevimus in aliquibus Ecclesijs Regni nostri, quando eas vacare contigerit.* Idem Philippus in litteris ad Bonifacium VIII. datis: *Aliquarum Ecclesiarum, & Præbendarum collatio ad Nos jure regio pertinet.*

Anno 1303. Idem Philippus: *Nolumus*, inquit, *quòd gentes nostræ occupent Regalia Ecclesiarum Provinciæ Narbonensis.*

Anno 1334. Philippus Valesius in celebri sua Constitutione, quam Philippinam appellant: *Cùm ab aliquibus dubitatum sit, an jus Præbendas, Dignitates, aliáque Beneficia conferendi ad Nos pertineat, vacante videlicet Ecclesiâ, & in ijs locis nostri Regni, in quibus jus Regaliæ obtinemus.* Ordinatio, cujus initium: Episcopus: *Dum Episcopus alicujus Episcopatûs decedit, ubi Dominus Rex habet Regaliam.*

Anno *paulò supra* 1300. Celebris quædam Constitutio prodita est, cujus initium: *Dominus Rex.* In ea omnes speciatim Ecclesiæ numerantur, quæ juri Regaliæ aut subditæ, aut exemptæ sunt, ex qua luce clariùs patebit, noluisse Reges universim, totóque Regno, sed certis tantùm locis Regaliam extendi. Ea sic habet: *Dominus Rex prout constat per antiqua scripta Cameræ consuevit capere Regaliam cùm vacaverit in Provincijs, quæ sequuntur: in tota Provincia Senonensi, & suffraganeis, exceptâ Diœcesi Antisiodorensi, in qua Decani, & Capitulum dicuntur permutationem fecisse cum Rege: in tota Provincia Rhemensi, exceptâ Cameracensi: in tota Provincia Bituricensi, exceptâ Lemovicensi, Caturcensi, Rhutenensi, Albiensi, Mimatensi, Treconensi, &c. In tota Normannia habet Regale; in Provincia Auxitanensi, & Arelatensi, & per consequens in tota Lingua Occitana nihil habet, in Provincia Burdigalensi solùm. Verumtamen de Pictaviensi fuit computatum anno 1306. sed Rex per litteras suas totum Episcopo restitui jussit.* Et in codice manuscripto (qui in Bibliotheca asservatur Reginæ

Sueciæ, continétque quàm plurima manuscripta arresta) hæc verba prioribus adijciuntur: *Tunc conditione habitâ, quòd inquirerent diligenter, si Prædecessores Episcopi nunquam fecissent homagium Regi, & si sic quod recuperaretur super ipsum Episcopum, quod ei fuerat restitutum.* Ubi clarè expressum vides, Regij Procuratoris officium, ac munus fuisse, ut probaret, stetisse penes Regem capiendæ Regaliæ possessionem, quam nisi probâsset, pro Ecclesiarum libertate pronuntiabatur.

Anno 1352. Alia, & ferè similis Constitutio condita est, cujus titulus: *Ecclesiæ cadentes in Regaliam:* Continétque 30. Diœceses, nullâ tamen factâ mentione Provinciarum Aquitaniæ, Occitaniæ, Provinciæ, & Delphinatûs.

Anno 1408. & 1451. Constitutiones Caroli VI. & VII. *In Episcopatibus, in quibus Regaliæ jus habemus.*

Anno 1499. Ludovicus XII. *Omnibus nostris Officialibus sub pœna, quæ sacrilegis debetur, infligenda prohibemus, ne usumfructum Archiepiscopatuum, Episcopatuum, aliorúmque Beneficiorum occupent, in quibus jus Regaliæ non habemus.*

Anno 1606. Henricus Magnus omnes illas Regum Antecessorum Constitutiones confirmat, declarátque: *Nolle se Regaliâ frui, nisi intra limites, modúmque à suis Antecessoribus præscriptum, nec velle eam cum prajudicio Ecclesiarum exemptarum extendi.*

Anno 1629. Ludovicus XIII. regnantis Pater ad preces Cleri Gallicani Edictum Henrici Magni ratum vult esse, haberíque.

Præsertim verò Provinciam Septimanniæ fuisse à Regalia exemptam infinita ferè sunt documenta, quæ apud Marcam, & Episcopum Apamiensem videri possunt. Accessit hæc Provincia Coronæ Gallicæ non simul, sed per intervalla, videlicet sub Ludovico VIII. Ludovico IX. & tandem plenéque sub Philippo Audaci Regibus Galliæ: accessit verò eâ conditione, ut juribus ac privilegijs suis, quæ olim acceperat, deinceps potiretur, inter illa non minimum fuit immunitas à Regalijs: hanc quamvis Principum nonnulli turbâssent, restituta tamen est, & in antiquum statum reposita à Raymundo, & Alphonso Comitibus Tolosanis, & Comitissa Ermengarda; præsertim verò à Carolo V. Rege, *qui in omnibus Ecclesijs, & Abbatijs Septimanniæ nullam se Regaliam affectare profitetur.*

(a) Qui-

(a) Quibus accessère quàm plurima Pontificum, Regúmque Diplomata, Parlamentorum arresta, aliæque sententiæ, arbitramenta, transactiones, concordata, præsertim verò continua, & nunquam intercisa possessio.

Accedit omnium ferè Scriptorum, qui hoc argumentum tractârunt, una eadémque sententia idipsum confirmantium; ij sunt: M. le Maistre Primus Parisiensis Parlamenti Præses, *in cap. 4. Constitutionis, cui initium: Dum Episcopus.* Ubi: *Certissimum est Regem non in omnibus sui Regni Episcopatibus Regaliâ potiri:* quod aliquoties repetit.

Choppinus celebris (b) Parlamenti Advocatus: *Si à Pontificia legum relaxatione hoc Regaliarum genus magis, quàm à Possessione strictiùs finibus septa, promiscuus hic fuisset, & indefinitus privilegij usus, in omnes Episcopatus Galliæ, &c.* & infrà: *Quatenus Regaliarum jus in aliquibus Ecclesijs possessum, eatenus præscriptum, quæsitúmque intelligitur.* Et alibi. (c) *In multis quidem sacrarum Ecclesiarum finibus Galliæ, ignota sunt, nec usu trita Regaliarum jura.*

Rebuffus in Parisiensi Universitate jurium Professor celeberrimus in Tractatu de Regia ad Prælaturas Nominatione: *Reges in aliquibus tantùm Ecclesijs sui Regni Beneficia conferunt titulo Regaliæ, idque ex Privilegio, & concessione Ecclesiæ, cùm aliàs juri communi id repugnet.*

Auctor Glossæ in Pragmaticam sanctionem: *Sicut Rex Franciæ, & Rex Angliæ vendicant sibi* (vacantibus Ecclesijs) *jus conferendi Beneficia in quibusdam Ecclesijs Cathedralibus.*

Eodem modo loquuntur Durandus Speculator, Joannes Ferault jurisconsultus Gallus, Carolus Grossalis jurisconsultus Tholosanus, Duarenus, Pasquier Regius Advocatus, qui adulatores aulicos eos vocat, qui jus Regaliæ ad omnes Ecclesias proferre audent. Et denique Petrus Marca Archiepiscopus Parisiens. Hi omnes, & quotquot de hoc argumento retrò temporibus scripsère, unâ eâdémque voce profitentur jus Regaliæ in aliquas tantùm Ecclesias, non omnes, Regi competere. Ex quibus facilè colligas, quænam in hac re totius Ecclesiæ Gallicanæ, prout videlicet sacris, prophanisque ordinibus constat, mens, & sententia fuerit. Quæ licèt clarissima sint, non desunt tamen tergiversationes vinci nolentibus; frustra enim veritatem istis ostendas, quam non quærunt, imò adversantur.

IV. Di-

(a) An. 1138. 1155. & 1209. (b) Choppin. l. 1. de sacra Politia. (c) Lib. 11. Monasticon.

IV. Dicunt ergo verum esse, non omnes Ecclesias Regaliâ teneri, illas enim eximi, quæ aut speciali privilegio à Regibus exemptæ sunt, aut titulo oneroso libertatem redemêre; istas immunes esse, nullásque prætereà. Cæterùm quàm hæc sint inania, & ludificandæ veritati quæsita, quis non videt? Concilium enim Lugdunense non aliquas tantùm, paucásque Ecclesias Regaliæ subducit, quæ privilegio, aut contractu aliàs tutæ sint, sed omnes illas, in quibus Regalia hactenus exercita non fuit, hæ verò multò plures sunt, quàm Privilegio affectæ. Concilij verò Lugdunensis, & Ecclesiæ Gallicanæ, quæ illius Concilij maxima, & præcipua pars erat, eadem mens, & sententia fuit; imò Gallorum querelis ea Constitutio debetur, ut suprà vidimus. Id si Galliæ Antistites cùm aulæ minùs blandirentur, fassi sunt, non eas tantùm Ecclesias eximendas esse, quæ Privilegio, aut contractu aliàs tutæ sunt, sed omnes, quæ retrò temporibus Canonicâ, & naturali libertate gaudebant: sic enim in Conventu ad S. Germanum habito Henrico III. imperante Clerus loquitur: *Oportet ab onere Regaliæ primò Ecclesias eximere, quæ contractu aliquo, commutatione, alióve titulo oneroso hanc exemptionem sibi à Regibus paravêre. Secundò eas Ecclesias, quæ jam à tempore hominum memoriam superante in possessione, & libertate sunt, ne huic oneri subdantur; illæ præsertim, quæ hâc ipsâ libertate priùs gaudebant, quàm coronæ unirentur; nec veritati consentaneum est, accessu ad coronam suâ libertate aut Privilegijs excidisse, quæ in hunc usque diem semper conservârunt.* His Cleri rationibus & ipse Henricus assensus est, & propositio Pybraci Regij Advocati eliminata. Idem fatetur Petrus de Marca, cujus hæc sunt verba: *Cùm antiqua Parlamenti arresta jus Regium consuetudine niti docuerint, nullámque aliam ejus asserendi probabilem rationem invenerint Doctores Parisienses, quàm vetustam consuetudinem ex æquitate profectam, mirum videri non debet, si Reges, qui primi leges in hac materia Regalium condiderunt, ad fori usum accommodatas, jus illud coërcuerint ad Ecclesias, in quibus receptum erat, Regem eo jure uti.* Si ergo nullo alio titulo, quàm consuetudinis, Regalia nititur, idque Parlamenta, Doctores Parisienses, ipsique Reges agnovêre; sequitur, ubi consuetudo non est, nullum etiam esse titulum, rationémque Regaliam exercendi. Denique ex arrestis, Regiisque tabularijs, ac omnium ferè Juris consultorum, & Advocatorum Galliæ testimonijs constat, multas

Ecclesias à Regalia liberas esse, immunésque, videlicet: Cameracensem, Lemovicensem, Cathurcensem, Rhutenensem, Albiensem, Mimatensem, Maclovienfem, Trecorensem, Auxitanensem, Arelatensem, omnésque insuper Ecclesias Provinciarum Septimanniæ, Provinciæ, Delphinatûs, Aquitaniæ, aliásque recentibus victorijs Galliæ adjectas, de quibus *vide Marcam lib. 8. à cap. 26. & Episcopum Apamiensem in Tractatu Regaliæ à fol. 86.* Has inquam omnes immunes fuisse constat, liberásque, sive jam contractui oneroso, sive antiquæ possessioni, ac Concilio Lugdunensi tribuas: si ergo, quocunque tandem titulo, liberæ sunt, quâ, rogo, æquitate gravari possunt, & jugo subdi nunquam accepto? sit contractus, sit quidquid velis, tantùm ne serviant; quamquam, ut dixi, nec privilegium, nec contractus sit, sed Ecclesijs innata, & à Canonibus, præsertim verò Concilio Lugdunensi sancita libertas. Enim verò si quis attentè consideret, quid Regaliæ extensio ex una parte lucri, ex alia verò incommodi Regibus afferat, mirabitur tanto illam ardore, conatúque quæsitam esse. Emolumenta, quæ ex ea proveniunt, si magnificentiam, opésque Regum Galliæ spectes, vix guttam addunt ingenti pelago; præterquàm, quòd eorum Majestate indignum credas, si Ecclesiarum spolijs onusti incedant, quas olim augere consueverant. Et quamvis moderni Regis pietate factum sit, ut modestissimè illis utatur, tertiâ eorum parte Neophytis adscriptâ; quis nobis tamen pollicetur, foribus semel apertis, eandem semper posteris Regibus & moderationem, & pietatem fore, & non potiùs in Regium ærarium, communémque alveum, etiam hunc rivulum decursurum, sacrâ pecuniâ in prophanos usus absumptâ? nam & hic semper genius abusibus fuit, ut faciem honestate velarent, lentéque procederent, modestissimis initijs, sed lugendo fine. Et quamvis hæc omnia desint, finis saltem sacrarum fundationum, quas esse inviolatas decet, & potestas, ac administratio Episcopis debita, in Reges transfertur: & quis credat oblationes ex alieno Deo placere? maximè in Regibus, qui proprijs abundant? Idem, multóque magis in Collationibus Beneficiorum locum habet. Olim cùm Reges Beneficia nulla conferrent, excusari, aut saltem ferri poterant, si etiam hujus juris exercendi aliquâ cupiditate tangebantur: nunc verò post Concordata,

cordata, quando præter tot inferioris Ordinis Beneficia, quæ varijs ex titulis donant, omnes Prælaturæ, omnésque Episcopatus, & Archiepiscopatus ex Regum voto, & nominatione conferuntur, vix aliud superest, quod optare debeant: enimverò Canonicatus, aliáque minoris numeri Sacerdotia vix punctum efferunt, tot alia, tantíque momenti possidentibus; cùm tamen ex alia parte Principis conscientiam magnopere gravent, nec minori damno Ecclesias afficiant. Si Canonicatuum, aliarúmque Dignitatum, & Beneficiorum collatio ex solius Principis voto, arbitrióque penderet, extra periculum res esset; illos quippe nec lucri captandi, nec aliæ sordidæque cupiditates tangunt, quas in privatis ministris reperias: istis ergo vacuas dignitates implendi tota cura committitur, Principe in alia, & majora intento; hinc est, dum isti referunt, orant, supplicántque, illos Principi offerunt, quos non Ecclesijs utiles, sed sibi suísque putant; Sacerdotia interim indignis immeritísque donari; aut potiùs vendi, quíque nil minùs cordi habent, quàm ut in Ecclesijs suis resideant, ut oculis subditorum virtutum exempla proponant, quos potiùs vitæ, morúmque licentiâ, & perversitate Clericis indignâ offendunt. Tantóque id pejus, si Ecclesiæ procul absunt; tunc enim ijs, qui digni essent, præteritis, succedunt aulæ assueti, mutántque Beneficia recèns accepta, aut etiam resignant, pensionibus egregiè impositis; quippe non tam illis Ecclesiarum, quàm lucri, ac proventuum cura est, animarum interim pretio, ac pauperum patrimonijs contra fundatorum intentiones in delitias consumptis. Obsident aulam Sacerdotum & ambientium greges, non tam meritis, quàm pretio, gratiáque Sacerdotia capturi; ij verò, qui meritis quidem, sed non patrocinijs, aut ære abundant, in obscuro sunt, laténtque, nec ulla virtutes consequendi cura est desperatione præmiorum. Illi ipsi, quos Ecclesiastici, Laicique Patroni nominârunt, aut expensarum, aut litium metu, aut etiam tædio itinerum (quippe Parisijs tantùm de Regalijs disceptatur) causam etsi justissimam ijs deserunt, qui plus gratiâ, potentiâque in aula valent, unde Ecclesias indignis tandem repleri necesse est; quippe ex Canonicatu etiam ad Episcopatus, altiorésque cathedras ijsdem artibus eniti in promptu est. Constat ergo parum quidem emolumenti ex Regalia

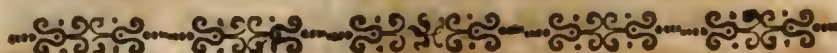
Prin-

Principi provenire, multum tamen periculi, multúmque damni, tantóque amplius, quantò illa magis dilatatur; ut prudenter à Marca Archiepiscopo Parisiensi dictum sit: *Tanti non esse Prabendarum istarum Collationem, ut ejus etiam in loca, in quibus à Christo nato nunquam exercita est, proferendæ studio, antiquas Regni leges, Conciliorúmque Decreta subverti necesse sit.*

Qua in re sunt etiam æternæ memoriæ digna Ludovici VII. & IX. Regum Galliæ exempla. Cùm enim huic instituendi Pastores à Pontifice potestas facta fuisset, ad idque Legatus Româ rediens Diploma protulisset: *Quòd mea*, inquit, *negotia Romæ strenuè obieris, laudo: quòd mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non probo: intelligo enim, quanto cum periculo animæ meæ, & Regni id susciperem*: ac protinus in ignem Diploma projecit. De eodem beato Rege narratur, noluisse Collationibus Sacerdotiorum se immiscere: *Sat mihi est*, inquiebat, *coram Deo de temporalibus mihi creditis, non etiam spiritualibus, rationem reddere.* De Ludovico VII. hæc habet Thomas Walsinghanus: *Reversus Ludovicus junior de Hierosolymitana contra Saracenos expeditione, cùm quidam Clericus Româ papale privilegium attulisset, quo in omni Ecclesia cathedrali sui Regni, jus conferendi primam vacaturam cum cunctis fructibus medio tempore provenientibus, continebatur, confestim conclusit litteras, dicens: Malo illas hìc comburere, quàm si propter illas in inferno comburerer.* Hæc Regum Galliæ olim exempla, vocésque fuerunt, à quibus quàm aliena sint sensa, quæ regnanti Ludovico inspirare aliqui conantur, nemo non videt. Rationes verò quibus id agunt, tam sunt exiles, vanæque, ut mirum sit, ijs ipsis, qui eas producunt, pudori non esse: enimverò cupiditas aulam demerendi, suprà pudorem & veritatem fuit, id posteà videbimus; nunc in D. Thoma Cantuariensi, ideam, exemplárque Ecclesiasticæ libertatis proponemus, in quo constantiam, fortitudinem, candorémque animi videre, & imitari liceat, aliásque virtutes sacerdote dignas, omni quidem adulatione, & fuco liberas; reverentiæ tamen in Reges suos, amorísque plenas; & ex quibus intelligas, quid Episcopi Deo, quid Principi debeant, tantóque aptiùs præsenti causæ hæc digressio conveniet, quòd D. Thomæ pugnandi, vincendíque argumentum Regalia fuit, hæc Martyrem fecit; ut mirari non debeas, si eam causam nos calamo, & atramento tuemur, quas ille tormentis, & sangui-

 ne;

ne; hæc sunt præmia, & sigilla veritatis: nec alio discrimine verum à falso Pastore distinguas, quàm quòd iste fugâ, ille pugnâ probatur: *Mercenarius*, inquit Christus, *& qui non est Pastor, cujus non sunt oves propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit, & lupus rapit, & dispergit oves.* In quem locum eleganter S. Gregorius: *Mercenarius quidem est, qui locum quidem Pastoris tenet, sed lucra animarum non quærit, terrenis honoribus inhiat, temporalibus lucris pascitur, impensâ sibi honoris reverentiâ lætatur. Hic videt lupum venientem, quia tranquillitatis tempore plerúmque ad gregis custodiam sicut verus Pastor, ita etiam Mercenarius stare videtur, sed lupus veniens indicat, quo quisque animo super gregis custodiam stabat. Lupus enim super oves venit, cùm quilibet injustus, & raptor fideles quosque, atque humiles opprimit; sed is, qui Pastor esse videbatur, & non erat, relinquit oves, & fugit, quia dum sibi ab eo periculum metuit, resistere ejus injustitiæ non præsumit; fugit verò non mutando locum, sed subtrahendo solatium: fugit, quia injustitiam vidit, & tacuit: fugit, quia se sub silentio abscondit, quibus bene per Prophetam dicitur: Non ascendistis ex adverso, nec opposuistis murum pro domo Israël, ut staretis in prælio in die Domini.* (a)

§ III.

Certamen contra Regaliam à S. Thoma Cantuariensi Archiepiscopo susceptum, aliisque in simili causa laborantibus propositum.

SUMMARIA.

1. Regibus suis & reverentiam, & libertatem Pastores debent.

2. S. Thomas Archiepiscopus Regaliæ abusus impugnat, & hæc ei necis causa: ejus in aula mores: electio in Archiepiscopum, & Sanctitas.

3. Regem offendit, & quas ob causas?

4. Sub-

(a) Ezech. 13.

4. Subſcribit Clarendunæ Regijs conſuetudinibus, & quare? pœnitétque.

5. Northantoniæ cum Regijs confligit.

6. Fuga, exilium, pericula, & epiſtolæ ad Alexandrum Papam.

7. Alexander Henrici Legatos Senonis audit, & paulò pòſt S. Archiepiſcopum, qui cauſam in ſacro Conſiſtorio dicit, poſteà reſignat.

8. Pontiniaci Monachum agit, & ab Henrico pellitur: Schiſma Henrici, & ab Alexandro Legati.

9. Regem convenit, orátque, nec tamen placat, & quam ob cauſam? Cum Galliæ Rege in gratiam redit. Et quas ob cauſas aſſentiri Regi non potuit?

10. Alij ab Alexandro in Angliam Legati, ſed nullo effectu. Sanctus Henricum convenit, nec tamen flectit: tandem Alexandri Legatis Rex cedit.

11. Pax cum Archiepiſcopo inita. S. Thomas redit in Angliam omnium aggratulatione. Nova ab Archiepiſcopo Eboracenſi turba: Regis querelæ, & ſecuta S. Archiepiſcopi cædes.

12. Legati ab Alexandro ad inquirendum in cædis authores. Regis pœnitentia, ac tandem mors. Laudata D. Thomæ, & Alexandri Pontificis conſtantia.

I.

Uas Epiſcopi perſonas ſuſtinent, Paſtoris videlicet, ſubditique, ex quibus duæ obligationes æquè proveniunt; altera, quæ Deum, altera, quæ Principem ſpectat, utrúmque debent. Si enim Dei quidem, Eccleſiæque cauſam agant, ut impetu non ratione ferantur, Majeſtate Principis contemptâ, aut etiam neglectâ, indigniſque modis provocatâ; non tam ea pietas, aut religio fuerit, quàm potiùs immoderantia, æſtúſque animi ſibi malè im-

perantis, ac irâ concitati ratione submotâ: nec enim omnis calor vitalis est; aliquis ex morbo, febríque provenit. Qui verò omnia Principi concedat, ac etiam erranti obsequatur, is planè nec Episcopum se, nec Pastorem meminit; quippe pereuntem videt, siletque, & tamen revocare poterat præcipitio ostenso; cùm enim non voluntate, & proposito Principes delinquant, in Ecclesias præsertim; sed aut errore, aut consilijs inducti, nullâ re magis curari, pervertíque possunt, quàm aut nudatâ, aut suppressâ veritate. Nec alios reperies minoris in Reges suos fidei, quàm qui perpetuis adulationibus eos demulcent; spe enim, & quæstu ducuntur, non eorum obsequio, & reverentiâ; quòd si præmia submoveas, aut aliunde majora ostententur, eâdem facilitate, quâ Deum, & conscientiam, etiam Principem exuent, Sirenes incantum æquè, & naufragium paratæ.

II. Unam ex præcipuis causis, quæ S. Thomæ Cantuariensi exilium, mortémque attulit, Regaliam fuisse, certùm est, Henrico II. Angliæ Rege fructus vacantium Ecclesiarum usurpante, novásque electiones, quò diutiùs frui posset, in longum trahente, quem abusum cùm S. Thomas non ferret, gratiâ, & vitâ excidit. (a)

Anno 1162. ex Regni Cancellario ad Archiepiscopatum Ecclesiæ Cantuariensis provectus est. Florebat tunc temporis eximiâ Regis sui gratiâ; quippe morum venustate, ingenio serijs æquè, ac jocis prompto; litterarum, juris præsertim, insigni peritiâ; memoriâ omnium, quæ semel legisset, audissétque, tenaci; præcipuâ denique in Principem fide, & industriâ omnium laborum victrice sibi aulam devinxerat; accesserant alia, in Clerico quidem haud commendanda, sed tamen Principi chara, luxus videlicet domesticæ suppellectilis, vestitus apparatior, & prope pompam; convivia magnificè instructa, famulantium copia, mores ad Regis genium compositi, ac ideò grati, & denique quidquid vanitatem redolet; sed, quod in aulico mireris, præcipuâ intactâque castitate, & amorum rudi: altâ nocte, qui eum observabant, cùm crederent formosissimæ cujusdam, ac olim Regi perdilectæ, amplexibus frui (nam istum donis, ac blanditijs captabat) genibus

(a) Vide vitam S. Thom. cap. 15. & epist. 109. & ibid. in libello consuetud. cap. 12. Wilhelmus Briton. lib. 8. Philippid.

genibus nixum, & inter preces somno, ac fatigatione oppressum reperere. Hâc ergo vanitatis juxtà, & virtutum mixturâ Regem sibi, Clerúmque devinxit, omniúmque Episcoporum votis, qui Londinum convenerant, Archiepiscopatum meruit, Monachis tantùm, qui Ecclesiam Cantuariensem obtinebant, adversantibus; (a) quippe, & hominis luxum, & potentiam Regis favore subnixàm, infestámque Ecclesijs metuebant, sed eventus aliorum spes, aliorum metus fefellit; ipse tamen omnium acerrimè hanc dignitatem repulit, & Rege ad omnia, quæ objectabat, immoto, certamini præludens: (b) *Scio*, inquit, *quia si Christo disponente sic acciderit, citissimè animum auferes à me, & gratia, quæ inter nos tanta est, in atrocissimum odium convertetur. Novi enim te nonnulla exacturum, & in Ecclesiasticis te jam multa præsumere, quæ ego animo sustinere non possum.* Ubi vides, cùm Cancellarium ageret, jam tum præsensisse tempestatem, & ventis, quos Regia cupiditas excitabat, obluctari solitum, vinci tamen se ferebat, gratiæ, & potentiæ anxius, Regíq; obsequebatur invitâ conscientiâ, quæ causa est Joanni Saresberiensi, (c) ut eum *ministrum iniquitatis* appellet. Sed animum cum aula mutavit; quamquàm & in aula invitum se teneri, honestúmque exitum prospicere, sæpè amicis süis inter lacrymas professus est. (d) Sacris potitus censorem sibi, observatóremque posuit, à quo, quid Archiepiscopum dedeceret, hominésque offenderet, moneretur: vestis intima cilicium, & post hoc Monachi habitus; (e) (audierat enim, quotquot sine hac veste cathedram Cantuariens. insedissent, infelici morte sublatos) ac demum serica, & quæ Antistitem deceret. Canonum, Legúmque ardentius, quàm par esset, studium, dehortante per litteras Saresberiensi, cujus hæc verba: (f) *Prosunt quidem leges, & Canones, sed mihi credite, quia nunc non erit his opus: non hoc ista sibi poscit spectacula tempus: mallem vos Psalmos ruminare, & B. Gregorij Morales libros revolvere, quàm Scholastico more Philosophari.* Profecit monitio, adjecitque animum sacræ Scripturæ studijs; has nocti, has mensæ, ac etiam itineri miscebat; plerúmque cùm iter ageret, ab itinere divertens, ut vel Scriptu-

(a) Vide Heribert. in vita cap. *6*. (b) Heribert. in vita cap. *6*. (c) Joan. Saresb. ep. 140. (d) Joan. Saresb. in vit. cap. 5. (e) Baron. ad an. 1162. n. 21. & Spond. ibid. (f) Saresber. epist. *31*.

Scripturas legeret, vel cum alio conferret; mensæ perpetua lectio; nocte intempestâ Psalmos canere; post cantum tredecim pauperibus mensa sternebatur, præcinctus ipse ministrum agere, pedibus advolvi, aquam juxtà, lacrymásque affundere: sequebatur largitio quaternis in singulos argenteis: tum brevis, & delibatus somnus, post quem sacri codices, & cœlestium meditatio in tertiam diei horam producta, nullis interim admissis, qui obstreperent, prophanísque negotijs mentem turbarent. A tertia sacris operabatur, nec tamen quotidie, quòd se indignum, imparatúmque crederet: tanta verò sacra peragenti vis lacrymarum, ut plures gemitus, quàm verba essent. Diei nonâ mensæ assidebat, lautæ quidem, & Regio ministro dignæ, sed quam præ dapibus lectio condiebat, & eruditorum, qui magno numero admittebantur, sermocinatio; reliquam diem negotia occupabant: munerum perpetuus contemptus, nec ei tantùm, sed aulæ toti, quam copiosam alebat. Non nemo cùm negotij causâ in Palatio esset, & solemni, receptóque more nunc hos, nunc illos auro tentaret, omnibus respuentibus: *Curiam*, inquit, *plusquàm auream inveni, quæ non solùm post aurum non abijt, sed aurum abjicit, spernit, & calcat.* Summa, & profusa liberalitas, in pauperes præsertim, quibus terna in dies convivia, intempestâ videlicet nocte, sub auroram, meridiémque. Hæc necessariò commemoranda duxi, ut & sanctum fuisse memineris, quem pro aris conflictantem videbis, & tamen mundi, aulæque gnarum, nec ex eorum numero, qui sanctitatem quidem colunt, sed rudem, agrestémque, & ideò sæculi nostri moribus haud gratam. Vix annus fluxerat, cùm prima odiorum initia prorupêre, parvis quidem momentis ducta, sed semper majora, ac tandem implacata.

III. Causæ indignationis istæ. *Quòd officium Cancellariæ abdicâsset, quippe viribus vix sacræ Præfecturæ paribus: quòd vacantium Ecclesiarum fructus, qui inveterato jam more fisco addicebantur, non Regi, sed Ecclesiæ deberi diceret: quòd Clericos scelerum compertos Regijs Magistratibus tradi nollet, punirétque quidem, sed mitiùs, quàm Regi placeret: quòd agros, ditionésque Ecclesiæ ab Antecessoribus alienatas, oblatis pretijs repeteret, hinc potentiorum odia, clam quidem habita, sed occasioni, & vindictæ intenta: quòd Regi, an Regias consuetudines observare vellet? petenti, velle se respondit, sed salvo ordine suo:*

quam

quam formulam cùm captioſam Rex diceret, & illuſionibus aptam, nunquam ut ab ea recederet, moveri potuit, idémque omnium Epiſcoporum ſenſus, votúmque fuit, tanto magis commoto, infenſóque Rege, quòd conſpiratio videretur, nec ferre poſſet Archiepiſcopum tot titulis devinctum ſibi adverſari. Accedebat indoles Regis mari ſimilis, quo pacato placidóque nihil blandius, nihil immitius turbato. Audi Petrum Bleſenſem: (a) *Agnus eſt, dum pacati eſt animi; leo verò, aut leone truculentior, dum vehementius excandeſcit: oculi ejus orbiculati ſunt, dum pacati eſt animi, columbini & ſimplices; ſed in ira, & turbatione cordis quaſi ſcintillantes ignem, & in impetu fulminantes.* Sed nihil æquè ut adulatorum peſtes Regis animum inflammabant: nam velut Regiæ dignitatis anxij, ſupercilium, faſtum, duritiémque Archiepiſcopi incuſabant, à quo niſi ſibique ſuiſque provideret, eum demum futurum eſſe Regem dicebant, quem Clerus eligeret, & quamdiu Archiepiſcopo placeret. (b)

IV. Rex ergo certus Archiepiſcopum aut vincere, aut perdere, Clarendunam conventum indicit, quo Epiſcopi, Regníque Magnates magno numero confluxêre. Omnes Archiepiſcopo extrema præcinebant, Rege videlicet recenti irâ flagrante, alijs omnibus metu exterritis, paratíſque obſequi; nec ipſe alio animo palatium, quàm aream certamini, & victimæ dicatam ingreſſus eſt. Petebat Rex inſtabátque, ut Epiſcopi explerent, quæ polliciti eſſent, Regias videlicet conſuetudines obſervare, eáſque bonâ fide, nec additâ illâ formulâ, *Salvo Ordine noſtro*: hanc enim captionis plenam eſſe, & ludificandi gratiâ quæſitam: hoc ipſum Oxoniæ ab Epiſcopis, & Thoma promiſſum, nec fidem ſemel obſtrictam laxari poſſe, niſi promittentium, Regíſque dedecore: nihil aliud à ſe poſci, quàm quæ majoribus ſuis præſtita, quæ uſu invaluerint, quæ Sacerdotium juxtà, Regnúmque conſocient. Hæc à Rege petebantur, ſed imperantis potiùs, quàm poſtulantis modo; aderant minæ, flagránſque vultus animi index, & denique rationes in ſpeciem adornatæ, ne metuere Epiſcopos, vincíque puderet. Jam plerique inclinabant, invicto tantùm, & obluctante Archiepiſcopo: hunc ergo trepidi juxtà, indignantéſque, & ejus potiùs periculo, quàm ſuo anxij circumſtant, oſtendúntque: *Nihil*

(a) Petrus Bleſ. epiſt. 66. & 75. (b) Joan. Sareſb. in vita cap. 24.

novi à Rege, antiqua tantùm postulari: si consuetudines illæ, quarum observantia ab Episcopis peteretur, iniqua dici possent, tunc dici debuisse, cùm primùm inductæ sunt; nunc verò beneficio temporis, & tolerantiâ Pontificum, vitium si quod habebant, exuisse, in morem usúmque receptas: quis nesciat leges ab Ecclesia conditas, usu, & consuetudine oblitterari? quis credat tot in Anglia Antistites, doctrinâ, & pietate eximios, in eas consuetudines fuisse consensuros, si iniquas credidissent? num ergo oculos eis, ut abusum viderent, defuisse, aut conscientiam, ut probarent? Eorum igitur exempla meritò Cantuariensem imitari posse recèns ab aula in Ecclesiam translatum; juveni, rerumq; inexperto imitanda senum exempla esse, non corrigenda: tutiùs per aliena vestigia, tritásque vias incedi, quàm per novas, occultásque; excusari errores posse, veniámque mereri auctoritate majorum nixos. Omnium ab Ecclesia conditarum legum, quietem Reipublicæ, & pacem pro scopo esse: quiete ergo periclitante, meritò leges aboleri, veluti fini suo inutiles, noxiásque: nam & remedia cessare, cùm incipiunt sanitatem conficere. Instare Regem juventâ, victorijs, Beneficijs in Alexandrum Pontificem, ipsúmque Archiepiscopum, & denique omnium penè votis ferocem; ingentem Episcopis, Ecclesijsque, imò Regno toti tempestatem imminere, dandum aliquid tempori esse; nam & Ecclesiæ leges multò ex levioribus causis solvi posse, imò solere: Regem ut impotentis iræ, ita brevis esse, nec obstinatæ; hac ubi resederit, exorari illum posse, & melioribus imbui, quæ modò non admittat obstrepente irâ; sic Petrum Apostolorum Principem mitigandis Judæis eorum sacra, ritúsque prætulisse; Paulum verò Timotheo circumciso, votisque ex Nazaræorum more conceptis, Judæis Judæum factum esse, ut Judæos lucrifaceret: Deum ipsum, qui tamen artificijs non egeat, libello repudij duritiam Judæorum mederi voluisse; quid ergo dubitaret Archiepiscopus Canonum severitatem laxare, & Apostolorum, Deíque exemplis niti tot urgentibus malis, & indulgentiam inclamantibus? Quid Angliam, quid orbem totum dicturum esse, si unius duritiâ tot malis Angliam inundari, tot lacrymis, exilijs, & cædibus viderit? Ipsum Alexandrum Pontificem, si Angliæ adesset, mitiora suasurum, & tempori conducentia, more videlicet prudentis Imperatoris deditionem suadentis hoste jam irrumpente, & incendia, prædámque minante: totam ergo Angliam unius Archiepiscopi arbitrio, nutúque stare, servari obsequio posse, inclementiâ perituram. Hæc omnium ferè Episcoporum voces, precésque erant, quibus & gemitus, & lacrymæ admixtæ, plerísque etiam ad genua provolutis. Diu immotum pulsavêre, & flecti nescium: molliri tandem & paulatim cæpit, illud præsertim aliàs impavidum feriebat, quòd tot alios Antistites in

res involui secum videret; ergo sui securus, alienâ calamitate victus est: Richardus Templariorum Magister bis eum aggressus, repulsúsque, tandem inflexit, luctu Episcoporum extrema formidantium ante oculos posito. Cessit ergo, Regem adijt, subscripsit, juravitque, omissa etiam illa verba Regi exosa, *Salvo Ordine nostro*, quorum loco hæc posita: *Bonâ fide servabo, &c.* (a) Reddita aulæ serenitas, sed brevi gaudio. Beato igitur Thomâ juramento obstricto, cœptæ scribi consuetudines, palámque edi, sed multò à ministris auctæ, alijs videlicet Regis gratiam captantibus, alijs novam litibus materiam quærentibus: prævidebant enim numquam tam iniquis conditionibus sanctum assensurum, lapsurúmque Regis gratiâ, quod æmulis gratum, quæsitúmque: & facilè fuit utrúmque fallere, Rege juvene, ignaróque, quænam illæ antiquæ consuetudines essent, & quæ dolo oppositæ; beato verò Thomâ nuper infulis admoto, & aulæ magis, quàm Ecclesiæ, istiúsque jurium perito: ita Wilhelmus in vita testatur. (b) Capita earum consuetudinum hæc erant: *Causas præsentationum, ac etiam Ecclesiarum, quando inter solos Clericos agitantur, ministri Regij cognoscant, decidántque. Clerici cujuscunque rei accusati, & conventi Regijs tribunalibus se sistent, illic responsuri. Nemo ex Regijs ministris anathemate, aut interdicto, alijsque censuris feriatur, nisi prius ejus causâ apud Regem finitâ. Ab Episcopis ad Archiepiscopum, ab isto ad Regem appellabitur; Rex Archiepiscopo finem causæ remittet, nec præter Regis assensum alia provocatio admittetur. Cùm Episcopatus, Archiepiscopatus, Abbatia, vel Prioratus vacaverint, Rex interim proventus omnes recipiet; Electio verò non nisi ex Regis assensu, eorúmque consilijs, quos Rex destinaverit, procedet, nec alibi, quàm in Palatio fiet, ibíque electus homagium Regi velut Domino ligio de vita, membris, & honore temporali præstabit, salvo tamen Ordine suo.* Hæ sunt fatales illæ consuetudines, tot in Anglia malorum faces, & quas posteà Alexander Pontifex damnavit. Rex in publico conventu legi illas voluit, munirique Episcoporum sigillis; jam enim subscripserant. Ingemuit Archiepiscopus, tam insolentibus postulatis: dissimulato tamen utcunque, pressóque dolore, inducias petijt: *Rem quippe tanti momenti festinari haud debere, collaturum cum Episcopis, posteà responsurum.* Nec abnuit Rex. Cantuariensi ex palatio domum regresso, varij à domesticis sermones, alijs, quòd

G 2 tem-

(a) Vide Wilhelm. in vita cap. 21. (b) Wilhelm. in Quadrip. cap. 21.

tempori cessisset, laudantibus, alijs & plerísque conniventiam damnantibus: inter quos, qui Crucem Archiepiscopo præferebat, quid tacitus submurmuraret, secúmque volveret, interrogatus: *Indignor*, inquit, *tristórque, fatalem hunc tibi, & infelicem diem luxisse, quo animam æquè, famámque perdidisti: impio Regis chirographo subscripsisti, & ne testis flagitio deesset, Deum insuper jurâsti; duplici delicto reus, & quòd Ecclesiam prodideris, & proditionem quòd juramento firmaveris; timebas quippe tam egregium facinus æternum haud fore, nisi juramento sanciretur!* (a) *Multum tibi Ecclesia debent, non languidè tantùm defensæ, sed etiam hosti desertæ, sic nimirum Anselmus, sic Lanfrancus pugnârunt, quorum tu cathedram, non virtutem occupâsti. Mittes ergo in posteros funestum exemplum, & quotquot turpe obsequium, aut metus vincet, te auctorem jactabunt, Thomam, dicent, imitamur, quoties cadent.*

Concusserunt Archiepiscopum hæ voces, aliàs quod fecerat pavidè cogitantem; suspiravit, ingemuit, cathedram, arámque relinquere agitavit, sacrificio abstinuit, solitudinem elegit, & cùm nullum mœrori finem, aut levamentum inveniret, Pontifici Alexandro, qui tunc Senonis agebat, nuntios, & litteras misit, pœnitentiæ, dolorísque plenas. Benignè à Pontifice responsum, qui solatium adhibuit, & culpam excusavit parendi necessitate; nec abstinere Altari voluit: non remedia ægro fugienda, sed paranda, aciem potiùs repeteret, pugnámque instauraret, nullâ re magis fugæ dedecus compensari, quàm pugnando, vincendóque; si quid verò conscientiam gravaret, confessione deponeret, se quoque Apostolicâ Authoritate indulgentiam delicto dare. (b) Paruit consilio Cantuariensis, & longâ tergiversatione Regem morabatur. Hic tantò graviùs indignari, & vindidictam palàm moliri, adeò ut Archiepiscopi sanguinem quæri passim jactaretur. Scriptæ ab eodem Rege ad Pontificem litteræ, quibus & consuetudines Clarendunæ editas probari rogabat, & Legationem Angliæ Cantuariensi credi solitam in Eboracensem transferri. Consuetudines negavit Alexander probari ullo modo posse, quippe libertati Ecclesiarum fatales: (c) Legationem Ebora-

(a) V. Alan. in vita cap. 22. (b) Alex. III. PP. lib. 1. epist. 26. (c) Vide S. Th. epist. 47. ad Gratian., lib. 1. epist. 164. & 178. & 165. & lib. 5. epist. 20. 21. 24. 25. & lib. 2. epist. 46.

Eboracensi concessit, excepto tamen Cantuariensi Archiepiscopo, ejúsque Ecclesiâ, quam nolebat Eboracensi subjectam; quo & Regem lusit, offendítque, Thomam Eboracensis auxilio perdere volentem: nec minùs ipse S. Thomas se ab Alexandro nullâ sui culpâ deseri, æmulóque postponi ægerrimè ferebat, credebátque animos hostibus suis addi, Pontifice illis non tantùm non obnitente, sed etiam propitio: sed prudenter Alexander Regem molliùs habuerat, à quo plus Ecclesiæ periculi, damníque; nec proptereà Episcopos ab obedientia, quam Cantuariensi debebant, exemptos voluit, ut ex ejus litteris patet. (a) Inter alia, quæ ad Regem scripsit, hæc digna memoratu: *Si te in aliquo futurum judicium terret, aut præmiorum in æterna requie corona te delectat, veritatem, quæ Deus est, justitiam colere, jus suum cuique tribuere, negotia Ecclesiastica, & præsertim criminalia, quæ de læsione fidei, vel juramenti emergunt, causas super rebus, & possessionibus personarum Ecclesiasticarum tractanda relinquere; Regnum, & Sacerdotium non confundere, non adeò Serenitatem tuam deceret, quàm etiam expediret. Si autem universa, quæ in usus tuos per hujusmodi angarias de bonis Ecclesiasticis convertuntur, in refectionem pauperum, vel alijs bonis operibus expenderes, obsequium non magis Deo gratum efficeres, quàm si Altari quolibet discooperto aliud cooperires, aut si Petrum crucifigeres, ut Paulum à morte liberares. Recolere siquidem debes, qualiter Rex Saul, quia devicto Amalech prædam contra divinum præceptum servare volebat, cùm se ad excusationem sui hæc ad sacrificandum reservare proponeret, à Domino fuerit reprobatus, & alius eo vivo in honorem, & dignitatem Regiam fuerit surrogatus. Quomodo etiam Rex Ozias, dum thurificare voluit, & Sacerdotis sibi officium usurpare, leprâ dignâ Dei ultione percussus fuisset, tuæ saluti congruit ad animum revocare.* (b) Hæc in Angliam Alexander, ubi interim semper magis, magísque D. Thomas conflictabatur. Qui cùm indies mortem sibi præcini nec ex vano videret, Rege implacabili, consilium fugiendi cœpit; & navigium profundâ nocte ascenderat, sed adversis ventis, undíque jactatus, & vix naufragio superstes in littus ejectus est albente vix cœlo. Jam fugam fama fulgaverat, aderántque à Rege, qui ejus supellectilem fisco addicerent, sed domi repertum ad Regium tribunal Northantoniam postulant causam dicturum.

V. Adfuit, & palatium unà cum alijs ingresso fores à tergo clausæ,

(a) Alex. epist. lib. 1. epist. 39. & 40. (b) Lib. 1. epist. 41.

clausæ, ne copia discedendi esset: ibi multis accusationibus pulsatus est. Prima fuit: Archiepiscopum à Rege citatum non adfuisse; respondit: Procuratorem à se missum, qui suo nomine causam ageret, Regis haud interesseratum, ipse, aut alius suo nomine compareret. Rejecta excusatio, omniúmque Procerum, Episcoporúmque voto ejus bona mobilia fisco adjecta. Quod cùm audisset: *Quale sit*, inquit, *hoc judicium, me etiam tacente sæcula pòst futura haud tacebunt; nova quippe judicia: forma hæc est fortè secundùm Canones Clarenduna vulgatos: à sæculo non est auditum, quemquam Cantuariensem Archiepiscopum in curia Regum Anglorum pro qualicunque causa judicatum esse, quia ipse Regum omnium, qui in Regno sunt, spiritalis Pater est; nova quoque hæc forma est, & ordo judiciorum novus, ut Archipræsul à suis suffraganeis, aut Pater à filijs judicetur.* (a) Successit aliud accusationis caput, Rege libras argenti quingentas repetente, quas se illi mutuas dedisse ajebat. Respondit sanctus, donatas esse; sed damnatus est, Rege ipso accusante, & qui jus dicebant, aut metu, aut æmulatione corruptis, & cùm reum Episcopi desererent, quinque ex amicis caverunt, singuli centum libras polliciti. Tandem peculatûs accusatur, jubetúrque tot fructuum, proventuúmque, quos cùm Cancellarium ageret, vacantibus Episcopatibus, & Abbatijs quàm plurimis recepisset, rationem reddere. Ingens ea summa erat, ducentarum videlicet triginta marcarum millia, quæ nostratis monetæ circiter vicies, & trecenta millia Philippeorum reddunt, si videlicet ex calculo Du Fresne singulis marcis Anglicanis duas libras Sterlingorum assignes, & singulis libris quinque Philippeos; ubi simul advertis, quantum ex Regalijs Ecclesiasticis pecuniæ conflaretur. Cæterùm sanctum Archiepiscopum nihil Regi debuisse, ipse Rex palàm confessus est, ut habetur *lib. 3. epist. 55. circa finem*. Hujus ergo criminis conventus respondit: se innocentiæ quidem suæ certum esse; nec Regem latere, quantâ integritate Regijs thesauris præfuisset: consilio tamen spatium rogare, quod cum præsentibus Episcopis promptum esset. Singulorum ergo vota, & consilium rogat: aderant verò Londoniensis, Wintoniensis, Cicestrensis, Lincolniensis, Exoniensis, & Wigorniensis Episcopi. Variæ, discordésque sententiæ, ut singulis affectus erant;

(a) Heribert. in V. quadrip. cap. 25.

erant; nam aut metu, aut æmulatione agebantur, paucis Archiepiſcopi, & legum cura. Londonienſis abire illum Archiepiſcopatu jubebat, ſic Regem pacatum iri, & tempeſtatem omnibus impendentem extemplò ceſſaturam; palàm erat, Londonienſis conſilium eò vergere, ut ſpem, ambitúmque ſuccedendi alieno metu celaret; nec ſanctus diſſimulavit, ejus tamen ſententiæ Lincolnienſis acceſſit. Ciceſtrenſis cedendum tempori dicebat, & Regi aliquid dandum. Eadem Exonienſis ſententia. Wigornienſis animi pendebat, hærebátque, Dei Regíſque offendendi metu. Solus Wintonienſis Regijs poſtulatis cedendum eſſe negabat: *Cantuarienſem Archiepiſcopum Regni Primatem eſſe, in ejus exemplum totius Angliæ, & præſertim Epiſcoporum oculos defigi, quidquid is ageret, pro Lege reliquis fore; ſi animum flecteret, libertatem Eccleſiarum conclamatam eſſe, nec ampliùs quid Canones ſtatuant, Patrúmque exempla, ſed quid Regibus libeat, obſervatum iri. Ergo confuſo rerum ordine Eccleſiam ſervituram, aulâ dominante.* Sententijs dictis, & Epiſcopis ſilentio defixis, Archiepiſcopus in proximam diem inducias à Rege petijt, obtinuítque, ita diſceſſum. Palatio egredientem nemo ex aulicis, quos magno numero alebat, comitatus eſt; Regis enim metu, & meliorum deſperatione, & ne Domini caſu premerentur, dilapſi erant. Sanctus ergo fortunæ ſuæ inſultans, pauperum greges undique colligi, epuláſque parari jubet, & reliquum diei hilariter agitari; tanta illi nimirum inter adverſa animi ſecuritas, & fortunæ contemptus. Sequenti die viſcerum dolore vehementer conflictatus eſt, iterúmque inducias in craſtinum petijt. Nox inter vigilias, & preces ducta; ubi illuxit, Pontificijs veſtibus, & pallio præter morem amictus Sacris ad aram operatus eſt, Miſſámque, quæ S. Stephano Protomartyri dicata eſt, legit, cujus initium: *Etenim ſederunt Principes, & adversùm me loquebantur.* Ferunt conſilio Monachi cujuſdam id factum, cùm videret Sanctum ab Aula adhuc recentem mortis metu percelli. Sacris perfunctus, pallio, infulâque depoſitis, reliqua Pontificis inſignia, veſtéſque retinens ad Palatium pergit; ferunt ſacram Euchariſtiam ſecum detuliſſe in ſinum reconditam. Cùm ad Aulam accederet, ubi Rex præſtolabatur, crucem à Clerico prælatam in manus ipſe accepit, & Herefordenſi in obſequium accurrenti: *Sine,* inquit, *me ipſam deferre, ſub cujus protectione*

tectione tutus maneo, & ejus viso vexillo non est mihi dubitandum, sub quo Principe militem. Rex ubi intellexit Archiepiscopum cruce armatum procedere, irridentibus Episcopis, Londoniensi præsertim, in cubile interius secessit. Conclamatum interim in Archiepiscopum est, tanquam in perjurum, & perduellem, & qui thalamum Regium insultantis modo perrupisset. Episcopi ad Regem vocati, Cantuariensi foris relicto: multùm temporis consultando tractum, & sententiæ tam crociter dictæ, ut soluto jam Concilio Eboracensis foras progressus: *Recedamus hinc*, inquit, *ne infortunio, quod Archiepiscopo instat, oculos funestemus.* Cui Robertus Magister: *Imò* inquit, *perstabo, reique eventum operiar, & unius crudelitatis, & alterius constantiæ testis futurus; neque enim feliciori exitu mortalitatem explebit, quàm si pro Deo, justitiáque sanguinem fundat.* Paulò post Exoniensis ad pedes Sancti provolutus, & verba singultibus miscens: *Miserere*, inquit, *tui, nostríque: omnes enim odio capitis tui hodie perimus.* Cui Sanctus: *Fuge hinc, quia non sapis, quæ Dei sunt.* Tandem Comes Lincestriæ è Regio cubili procedens, plerísque Optimatum comitantibus: *Mandat tibi Rex*, inquit, *ut venias redditurus rationem super objectis, sicut heri promisisti te facturum, alioquin audi judicium tuum.* Quem interpellans Sanctus: *Imò*: inquit, *Fili Comes, audi tu prius judicium: non te latet fili, quàm familiaris, & fidelis secundùm statum hujus mundi Domino fuerim; & ideò placuit ei, ut in Archiepiscopum promoverer, quamvis Deo teste invitus: nota enim mihi fuit infirmitas mea, & magis pro ejus, quàm Dei amore acquievi, quod hodie satis palàm est, dum Deus, & se mihi subtrahit, & Regem: veruntamen in mea promotione dum Electio fieret, præsente Henrico filio, & Regni hærede, cui & hoc ipsum mandatum fuit, quæsitum est, qualem me redderent Cantuariensi Ecclesiæ? Et responsum est, liberum, & absolutum ab omni nexu Curiali. Si ergo liber, & absolutus; neque teneor, neque volo super his respondere. Ad hæc fili Comes id attende, quanto dignior est anima, quàm corpus, tanto magis Deo, & mihi teneris obedire, quàm terreno Regi: nec lex, nec ratio permittit, ut filij Patrem judicent, aut condemnent; unde Regis, tuum, & aliorum declino judicium, sub Deo solo à Domino Papa judicandus, cujus præsentiam coram vobis omnibus appello.* (a) *Et vos fratres, & Coepiscopi mei, quia magis homini, quàm Deo obeditis, ad Domini Papæ audientiam, & judicium vos voco, Catholicæ Ecclesiæ, & Sedis Apostolicæ auctoritate munitus hinc recedo.* Hæc

sanctus

(a) Alan. in V. cap. 33. lib. 1.

ſanctus vultu, geſtúque modeſtè intrepido, & libertatem ſpirante. Equum poſteà conſcendit, abiítque, lævâ frænum Crucémq; tenens, dexterâ populo benedicens; ingens enim turba, Cleri præſertim, pauperúmq; accurrerat, quæ velut è triumpho redeuntem excepêre, excrevítque gaudium priori luctu, quòd ſublatum crederent. Omnes convivio excepti. Sub prandium exilium Liberij, & monitum ex Evangelio lectum: *Si vos perſecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam.*

VI. Ex hoc tempore conſilium cœpit excedendi Angliâ, rogavítque Regem. Et planè appellato ſemel Pontifice Romam eundum erat, urgebántq; fugam inſidiæ in ejus vitam paratæ. (a) Aliquamdiu, ut inſequentes falleret, Angliam alieno habitu, occultúſque pererravit: tandem exeunte nocte mari ſe committit, applicátque haud procul Gravelingâ. Fugam beati Antiſtitis ſæviſſima à Rege edicta etiam in Clericos comitata ſunt, quibus exilia, plagæ, confiſcationes indictæ, ſi parere illi pergerent, aut litteras deferrent, tantâ pœnarum ſævitiâ, & ſacri Ordinis contemptu, ut vel inde appareat, quàm fœdè indignéque Eccleſiaſticos habuerit, quantóque jure non poſſet ſanctus Archiepiſcopus ferre, jura Eccleſiarum tam impudenter calcari. Lege ea edicta, erubeſces. (b) Portus etiam cuſtodiri, ne quæ litteræ in Regnum penetrarent. Ipſe quamvis terrâ, maríque varijs periculis jactatus (nam hærebant à tergo Regis ad Pontificem Nuntij, ac per inſidias eundum erat, Belgis ex Anglia præmonitis) & iter inter pluvias, hyeméſque pedibus metiretur, labore hactenus inſueto, Alexandrum Pontificem exilium ſuum cauſáſque litteris docuit; earum hæc ſumma. Perſecutiones, quas in Anglia à Rege ejúſque Miniſtris graviſſimas pateretur, cauſas Regno excedendi fuiſſe; eas verò non aliunde in ſe concitatas, quàm quòd jura, & libertates Eccleſiarum profligari nec æquis oculis videre, nec adulantium more pati amplius poſſet; hanc totam delicti ſummam eſſe, cæcum, mutúmque non fuiſſe, Eccleſiâ pereunte: avaritiam Principis in Eccleſiæ facultates graſſari: Clericos ſæcularium tribunalibus ſiſti: nec pecuniâ tantùm, exilijs etiam, ac membris

(a) De fuga Div. Thomæ V. Apolog. Saresberienſ. epiſt. 48. lib. 2. (b) V. lib. 1. epiſt. 14. 15. & 23.

puniri: se ut in Palatio causam diceret, vocatum esse, eosdem & hostes, judices, & testes sedisse: & ne illos sceleris puderet, jussum se non tantùm sententiam ferre, sed etiam probare; quod cùm nollet, hoc ipso damnatum esse: quid jubetis, *inquiebam*; spoliari, exulari, mori? volo optóque: ut flagitio vestro subscribam? non possum: sufficiat vobis dignitatem mihi meam, imò & vitam ademisse; innocentiam relinquite: invadite, & cædite, etiã perimite, vocis tantùm libertatem concedite: hoc sinite ut dicam, vos impios esse, & Christiani nominis, quod in sacerdote, & Antistite persequimini, extorres: aut si loqui non licet, lacrymis saltem libertatem date; sacrilegia prædásque vestras silebo, sed tamen deplorabo; quid minùs ego petere, aut vos Archiepiscopo vestro dare potestis, quàm ut quod dicere non audet, audeat gemere? Hoc ergo flagitium meum, & causa persecutionis est, dixisse, rogâsse, gemuisse: hoc perjurium, & perduellionem vocant. Sed istis ignosci potest, ignorantiâ aut obsequio peccantibus; quid de Episcopis dicam, quorum ego causam, & libertatem meis periculis tuebar? Illi aulam & favores, & quod dictu fœdissimum est, æquitati metum præhabuere; sententias in me dixerunt, imò in seipsos; nec enim mea tantùm, sed omnium Ecclesiarum est libertas, cui laboro: & ut timori honestatem prætexant, audent Evangelio se tueri, quod turpissimè produnt; dicunt enim danda esse Cæsari, quæ sunt Cæsaris: Regem juventâ, imperio, victorijs ferocem provocandum non fuisse: notántque ingratitudinis, Regi tot beneficijs in me largo ausum obniti. Quibus ego respondi: alias esse Cæsaris, alias Tyranni partes: Cæsaris esse Ecclesias, legésque tueri, & Sacerdotes, quorum precibus, cultúque Imperia floreant, venerari; quos, qui exilijs, prædis, servitute infestat, Cæsaris an Tyranni nomen mereatur, ipsi sententiam ferant; non ergo me Cæsari, sed hosti obluctatum esse, nec hostem fore, nisi eum talem ipsi fecissent: si enim primis conatibus obstitissent, & quàm ille ab æquitate Regúmque exemplis abluderet, ostendere ausi essent, jam dudum alijs eum moribus fore, naturâ quippe docili, & rationi, cùm æstus quieverit, obsequente; nunc verò non, ut dicunt, juventâ & victorijs, sed turpi eorum adulatione, qui monere debebant, ferocem, indomitum esse: nec tam morbo, quàm meden-

medentium culpâ corruptum, veneno in plagas profuſo. Falli, qui credant me, aut immemorem beneficiorum eſſe, aut amorem, & reverentiam exuiſſe Principi debitam: imò ingratus & hoſtis eſſem, ſi quod illi faciunt, alluderem pereunti, nec revocarem in præcipitio pendentem: ſilerem ergo, & facem ferrúmque porrigerem perire volenti? Hoc non poſſum. Vivat Henricus Princeps, audiátque ſaniora monentem, ſi fieri poteſt; ſi non poteſt, pereat ſaltem me innocente, & ad funus plorante. Hæc Epiſcopis meis ingerebam, à quibus cùm non audirer, nec flagitium jam cœptum abrumperent, quid aliud ſupererat, quàm ut Romam, Chriſtíque Vicarium appellarem? Appellavi, & hanc ultimam naufragij tabulam amplexus ſum: nec poſſunt ægris animis id accipere, aut vitio mihi vertere: ſi enim innocens ſum, cur damnant? ſi Reus, cur judicem formidant? (a)

Hæc Archiepiſcopus Alexandro Papæ, qui, datis ad eundem litteris, (b) acta, & ſententias in illum dictas reſcidit. Legati interim Angli Compendium ad Regem Chriſtianiſſimum venêre, porrectóque libello criminationibus pleno, multa ex ſuo addidere, quibus innocentiam Cantuarienſis onerabant: initium libelli erat: *Thomas quondam Archiepiſcopus.* (c) Et roganti inſtantíque Regi, quis ergo Thomam Archiepiſcopatu exuiſſet? cùm ambiguè reſponderent, in hanc vocem erupit Chriſtianiſſimo Rege, & immortalitate dignam: *Planè ſicut Rex Anglorum, ita & ego Rex ſum; veruntamen minimum de Clericis meis deponere ego non valerem.* Paulò poſt Legati ab Archiepiſcopo ſecuti ſunt; ſic enim imperaverat, ut Regios unius tantùm diei intervallo, & inobſervati ſequerentur, quod & ab illis tantâ ſimulatione factum, ut & laterent, & omnia ad Archiepiſcopum referrent. Cùm ergo cauſam Domini perorâſſent, adeò Regem flexêre, ut ſuſpirijs, gemitúque dolorem teſtaretur, & Regnum ſuum Sancto offerret, adjecitque: *Hoc ex priſtino more, exemplíſque Regum Galliæ eſſe, ut exules, & præſertim Eccleſiaſticæ perſonæ, in Regno ſuo à perſecutorum injurijs defendantur.* (d)

VII. Senonis Alexander Papa Henrici Legatos accepit: magno hi apparatu incedebant, multóque auro, quo aulam expugnarent,

(a) Vid. Roger. in Annal. Anglor. ad ann. 1165. (b) Lib. 1. Epiſt. 49. in Cod. Vat. (c) Heribert. in V. lib. 2. cap. 7. (d) Id. ibid.

gnarent, instructi, adeò, ut Saresberiensis in quadam ad Sanctum epistola malè ejus causæ ominetur, timeátque innocentiam donis cessuram: ejus verba sunt: *Contra vos faciunt multa, pauca pro vobis; venient enim magni viri, divites in profusione auri, quod nunquam Roma contempsit, erúntque non modò suâ, sed etiam Domini Regis (quem in Curia nemo audebit offendere) authoritate freti, &c.* (a) Et verò jam inter Purpuratos certamen erat, multis intempestivæ severitatis Sanctum damnantibus. Auditi sunt in publico Senatu. Primus Londoniensis Sancto perpetuus æmulus, eum pertinacem, inquietum, suis consilijs præfidentem, aliorum contemptorem dicebat: & cùm in fugam declamaret, ausus est illam ex Proverbijs sententiam usurpare: *Impius fugit nemine persequente.* Tum Pontifex petulantiâ offensus: *Parce*, inquit, *frater.* Et Londoniensis: *Domine parcam ei.* Cui Pontifex vultu indignationis, & majestatis pleno: *Non dico, frater, quòd ei parcas, sed tibi.* Quâ voce adeò perculsus est, ut obmutesceret stupido similis. Excepit Hilarius Cicestrensis Episcopus, & ipse aut ignorantiâ, aut Dei voluntate Sanctum vindicantis ludibrium meritus; cùm enim ei insultaret inter alia: *Id parùm attendit Dominus Cantuariensis, relicto maturiori consilio se solùm consuluit, & sic sibi, & suis, & Regi, & Regno, Populo & Clero graviores labores procrearet, quod circa virum tantæ auctoritatis non decuit, non oportuit, nec aliquando oportuebat, insuper suos, si saperent, non oportuebat sibi in talibus patrocinari.* Omnes in risum soluti errore toties in grammaticam repetito, tantóque magis, quòd eloquentiam ambiret, sibique blandiretur; exclamavítque unus: *Malè tandem venisti ad portum.* Ille rubore ac ludibrio confusus, orationem abrupit, tacuítque. Eadem Eboracensis, & Exoniensis repetebant. Sed omnium modestissimè, paríque elegantiâ (b) Comes Arundelius peroravit, ut mirum sit, plus isti in Archiepiscopum reverentiæ, quàm Episcopis fuisse. Summa petitionis erat: mitteretur à Summo Pontifice in Angliam Legatus, qui appellatione remotâ causam Archiepiscopum inter, Regémque finiret; addebantur precibus minæ intentato schismate Pontifici terrendo. Et verò diu hîc hæserat animi, consilijque dubius; magna erant Henrici in Alexandrum, & recentia studia, nec minor ab eo metus, si deficeret, quippe potentiâ, ac annis florente; hunc ergo

(a) V. lib. 1. epist. 24. (b) Vid. Vit. lib. 2. cap. 9.

ergo tam alieno tempore, & adhuc supplicem offendi, plenum periculi erat, præsertim non paucis Purpuratorum, & pleuisque in Anglia Episcopis Regem tuentibus, quod ne metu facere viderentur, tituli, & colores quærebantur fucandis mendacijs. Ex adverso quantum criminis erat, innocentem, profugum, & aras amplexantem repellere, ac Angliæ reddi, insidijs inimicorum certæque morti expositum? hæc præmia esse pro Ecclesijs pugnanti? quos animos Regem sumpturum, si gratia sceleri præstetur, reum simul victorémque? nullam amplius fidem Romano Pontifici fore, si eum, quem tot titulis fovere debebat, sinu excuteret, hostíque proderet? nec enim aliud esse in Angliam, Insulam mari clausam mittere causam dicturum, quàm carceri, aut catenis innectere. Flexit in hanc partem animum Pontifex, Legatísque respondit, Archiepiscopo absente decerni nihil posse: præstolandum ejus adventum, nec diu abfuturum. Instabant tamen, urgebántque, Pontifice immoto; ergo discessum maturant, ne salutato quidem Alexandro. Intereà Senonas Archiepiscopus pervenerat, humanissimè à Rege acceptus; nam & servos illi, & sumptus ex Regio ærario, & supellectilem tantæ dignitati parem adjecit. Sic ad Alexandrum pervenit. Primi in aula congressus haud grati cecidêre, aversis videlicet Cardinalium animis, maléque imbutis; eum siquidem tempestatis in Anglia auctorem credebant, nimiâ in Regem severitate. Alexander benignè accepit, audivítque causas exilij, fugam, naufragia, itinera pedibus acta, pericula, insidias, extremámque paupertatem, tantóque graviorem, quòd insuetam; quæ & dicenti lacrymas, & audienti expressêre. Proximâ die in Senatum admissus est, jussúsque Patribus, qui frequentes aderant, causas itineris, & calamitatum exponere.

Assidebat Alexandro proximus, parabátque surgere causam dicturus, sed prohibente Pontifice resedit, cœpítque summo omnium silentio & attentione dicere: quantâ apud Regem gratiâ floruerit, cùm Cancellarium adhuc ageret: quantâ cùm Archiepiscopatum inijsset: sibi intimas curas, sibi arcana Regni concredita: imò quo nihil charius, majorísque pretij, etiam Principis filium suæ fidei commissum: potentiam opésque gratiæ pares: nec finem felicitati futurum, si hanc, quàm conscientiam maluisset: potuisse

perennari fortunam obsequio Principis, & exilio virtutis; nec se earum artium ignarum, expertémque, quibus Principem parare, & obstringere posset: & fortè, cùm aulicum ageret, plus illis indulsisse, quàm modò vellet, aut excusari posset. Ubi Infulas induit, sacrámque Dignitatem inijsset, alias animo cogitationes, alias curas successisse: observâsse se Principem excelsâ quidem, & proclivi in pietatem indole, sed immoderatâ, & alieni appetente, nec throno, auláque contentum, nisi aris æquè imperaret: jam sponte suâ ardenti eos facem subdidisse, qui gratiam à juvene per flagitia quærerent, meritis inaccessam: se recenti adhuc malo rogâsse, monuisse exemplis, legibus certâsse; hinc primas ærumnarum fibras, quibus jam premeretur: molestum se primum, dein fastidio habitum, ac tandem odio: procul arcanis esse: raròin aulam peti: alios in gratiam, curásque Regni admitti, tantò chariores, quòd Principi grata suaderent, nullo justi, injustíque discrimine: & hæc ferri potuisse, cùm necdum in extrema prorumperent. At verò, ubi expilari Ecclesias vidit, Sacerdotia confundi, profanis tribunalibus Clericos sisti, nec pecuniâ tantùm multari, sed cædi etiam, proscribíque, & limites omnes, qui palatia ab aris distinguerent, nullâ Canonum, nullâ legum reverentiâ moveri, útque licentiùs, minoríque verecundiâ peccaretur, honestum consuetudinis titulum flagitijs imponi.

Hîc enimverò simulationem se abrupisse, & cùm bellum aut Deo, aut Regi indici oporteret, hunc se hostem, quàm illum maluisse: hinc Regis in se odia, hinc Aulæ Regi blandientis, & quod dici sine gemitu, & pudore non possit, hinc Episcoporum aversos à se animos, adeò plus Aula eis, quàm Ecclesiæ cordi erant. Jussisse Regem, ut ijs flagitijs, quæ consuetudines appellabantur, subscriberet: moratum se esse, temporis ac meliorum fiduciâ: & tandem apertè negâsse? tunc Regis iram & palàm exarsisse, tunc amicorum fugam vicinam tempestatem formidantium: insidias sibi paratas, mortem condictam, & ejus exequendæ modos viásque perquisitas; quam cùm eminus, clarísque indicijs observâsset, Regno tandem cessisse: non hoc metui, non rumoribus, ut æmuli jactabant, sed necessitati, imò & amori in Regem datum, quem ab infamia parricidij liberabat, exilio sponte suscepto. Quæ verò in

in exilio, à naufragijs, ab inopia, ab hostibus toto itinere sparsis, ab hyeme, inediáque pertulerit, malle ab alijs intelligi; nec enim se Pontificem appellâsse, ut ærumnas suas, sed innocentiam probaret. Illud tantùm rogare, ne crederent nullas, aut leves ob causas tantam fortunæ mutationem à se patienter susceptam, imò expetitam: imprudentem, imò fatuum esse, qui summam felicitatem ærumnis, & exilijs mutet, aut nullâ causâ, aut malis impari: nec se palatio nuper egressum: delitijs, gloriæque, ac Principum gratijs assuetum ex ijs esse, quibus gratis miseriæ placeant, nullóque pretio: Ecclesijs, libertati, ac Sacerdotum bono se miserum esse, quæ si aliorum exemplo Regiæ voluntati prodat, cedátque; paratas sibi opes, dignitates, Principis gratiam, fortunámque pristinâ florentiorem: hæc omnia parvo constare, obsequio videlicet, & uno calami tractu; idem fore, subscribendi, & florendi momentum: arbitrio suo stare, misser esse an felix velit, Ecclesijs tamen aulæ, prædæque relictis; & quantum hoc mali, si aliorum sententiæ, preces, & exempla spectentur? sed averteret Deus hanc mentem, non Episcopi hæc vota, sed latronis esse. Vitam se cupere, si honestis conditionibus possit; si non possit, honestiùs moriturum, futuro posteris exemplo, quid Episcopos deceat.

Hæc Archiepiscopus dicebat flagrante vultu, & Martyrem ferente, gestu intrepido, ac libertatem spirante, & quem Reges timerent juxtà amaréntque: jam Patres commiseratione tangi tam indigna, & invictè patientis: sed penitus evicti sunt, cùm tabulas, quæ consuetudines Regias continebant, sinu expromens, ostentánsque indignanti similis, dolentíque, adjecit: *En, Patres, servitutis vestræ fatale decretum: hîc compedes, hîc catenæ, & flagella sunt, & quicquid mancipijs debetur: subite jugum, & cervices inflectite, libertate proscriptâ: spoliari vos, cadíque, & profanis tribunalibus adsterni Lex Anglica jubet: nec vocibus licentia, nec lacrymis est: ferro, ignique vel gemitus punitur: hujus ego delicti reus, & compertus sum: huic exilium meum, & naufragia, & rapinas debeo, crudelitate adhuc parcâ, & solùm præludente: mox sanguis, & secures micabunt; vos interim sententiam edicite: licuit Episcopo tacere tam indigna, tam atrocia videnti?* Ultimas has voces inter lacrymas dixit, nec ullus ferè in eo consessu fuit, qui fletu temperaret, (a) præsertim

(a) Alan. l. 2. c. 11. Quibus perlectis moti sunt omnes usque ad lacrymas, &c.

sertim ubi lectæ consuetudines; tunc enim ab omnibus conclamatum, & constantiæ Archiepiscopi etiam ab ijs applausum, qui maximè damnaverant. Ipse Alexander primò excandescere, ac nimiam Archiepiscopi conniventiam accusare, quòd suo assensu eas consuetudines juvisset, Ecclesijs fœdissimâ servitute oppressis, posteà placari, summísque laudibus ejusdem constantiam efferre, qui solus in acie perstaret, & tanto rerum omnium, ac vitæ contemptu Regios moraretur. Sic eâ die discessum, nec ampliùs dubitatum, non Archiepiscopi tantùm, sed totius Ecclesiæ causam agi, nec ab illo severitate, ut quidam putaverant, sed indulgentiâ peccatum. Sequenti die revocati in Senatum Patres, ac thalamo interiore accepti. Ingressus Cantuariensis dejecto vultu, lacrymísque perfuso, se malorum omnium, quæ Angliam turbabant, auctorem profiteri; quippe tantæ Dignitati, & curis eam comitantibus se imparem esse, & aulæ potiùs, cui assueverat, quàm Ecclesijs natum: nec se id ignorâsse, cùm caput Infulis submitteret: repulisse eas quidem, sed tandem acceptâsse urgente Rege; quòd Regem ergo Deo prætulisset, utrùmque jam aversum experiri: placandum ergo dimissâ Dignitate, quam sustinere non posset: hoc dudum sibi animo sedisse, distulisse tamen, ne in profanas manus tiaram deponeret: nunc tempus, & locum esse destinata exequendi. Tum annulum digito extractum Alexandro porrigens: *Accipe*, inquit, *insignia funesta Dignitatis*; *reddo*, *à quo accepi: & olim exuissem, nisi illi expeterent, quos indignos credebam. In tuas manus depono; tuum erit Cantuariensi Ecclesiæ sponsum alium deligere me digniorem, & utinam feliciorem.* Hæc Archiepiscopus pari modestiâ, & fortunæ contemptu: repetitæ ab omnibus lacrymæ. Secedere jusso cœptum consultari, quid agi oporteret. Non deerant, qui placandi Regis obtentu alium Ecclesiæ Cantuariensi destinarent, cædendam esse hanc victimam publicæ quieti, & unius jacturâ redimendum commune naufragium: nec alias Infulas defore. Plerique nec decorum id esse, nec honestum dicebant, omniúmque tandem eadem sententia fuit, *Pharisæis*, ut inquit Alanus, *exceptis*. (a)

VIII. Revocatum ergo Pontifex Dignitati restituit, indidítque annulum, adjecit spem meliorum, & interim Pontiniacensi Abbati

(a) Alanus in V.I. 2. c. 12. Placuit omnibus sententia, præterquam Pharisæis, &c.

Abbati commendavit, qui tunc aderat. Ita Sanctus aulam Monasterio commutavit; & ne quid ab alijs differret, Monachum induit, recepto à Pontifice ex rudi lana amictu, quem ipse benedixerat, addiditque ijs, qui deferebant: *Dicite Domino Cantuariensi, quòd habitum ei misimus, qualem habuimus, non qualem vellemus.* Adjecit Sanctus à collo ad poplites vestem cilicinam, tum flagella, & inediam, ac lectionem Scripturarum, tanto studio & oblectatione ductam, ut sacros codices vix manu dimitteret. Secuta gravis infirmitas ærumnis, & afflictatione provocata, corpore ad has pœnas adhuc rudi, nec satis exercito; sed hoc Martyrij tyrocinium erat, affluebántque cælestes delitiæ, tantâ animi quiete gaudióq;, ut corpus perfunderent, crederésque exilij oblitum inter voluptates rosásque versari, præsertim valetudine confirmatâ. Sed brevis hæc quies fuit, quam tristissimi ex Anglia Nuntij turbârunt. Furebat Henricus Rex, & sævissimis edictis in Alexandrum Pontificem, & D. Thomam agebat: prohibitæ ad utrúmque Appellationes, & litteræ: custodita maria portúsque, ne aliquæ ab ipsis Angliam penetrarent: & qui illis faverent, bonis omnibus multati, nullo inter sacras, profanásque Personas discrimine: (a) Denarius S. Petri interceptus, & Regio Fisco addictus: omnes quóque proventus Archiepiscopi ærario illati: & quotquot illum aut cognatione, aut amicitiâ contingebant, Angliâ expulsi, nullo conditionis, sexûs, ætatísque discrimine. Unde Sancto perpetuum dolendi argumentum, lacrymas suorum & exilia quotidie spectanti. Amicis eos commendabat, præsertim Siciliæ Reginæ, cujus charitate plerique adjuti, ut etiam Syracusarum Archiepiscopi, quibus litteris gratias egit. Pontiniaci biennium degit, ubi & Legati Apostolici Dignitate per totam Angliam auctus est, excepto Eboracensi Episcopatu; quam & tam erecto impavidóque animo exercuit litteris in Angliam ad Episcopos, ipsúmque Regem datis, pœnísque etiam adjectis in contumaces, ut non exulem illum, sed adhuc florentem crederes, & præpotentem. Pontiniaco litteris

(a) Denarius S. Petri erat nummus argenteus ex singulis domibus totâ Angliâ pendi solitus: sublatus est ab Henrico VIII. secuto mox schismate, & hæresi. V. Glossar. du Fresne. De hoc Denario S. Petri non tantùm ab Anglia, sed etiam Gallia, Britannia minori, Polonia, & Hibernia dari solito V. Spond. ad ann. 740. 782. 869. 1045. 1159.

ab Henrico pulsus est, Ordini Cistertiensi extrema minante; quæ cùm Sanctus intellexisset, Senonas migravit, Ludovico Rege totum Regnum, ubi hospitaretur, offerente. Senonis magno honore cultus, Regijsque impensis sustentatus est. Henricus interim cùm Alexandri Pontificis in Archiepiscopum studia intellexisset, vindictæ præceps Friderico Imperatori per Legatos se adjungit, jubetque Alexandrum toto Regno ejurari: id enim Wilhelmus Saresberiensis in vita testatur, (a) quamvis Henricus, alijque negaverint, id voluntate, multóque minus imperio Regis à Legatis factum. (b) Alexander intereà pacem inter Archiepiscopum, Regémque moliri; mutuis enim dissidijs non Archiepiscopus tantùm, sed Ecclesia periclitabatur: missi in Angliam propterea duo Legati, Wilhelmus, & Otto Cardinales, qui litem honestis conditionibus finirent; sed id novum dissidijs fomentum fuit. Credebat Archiepiscopus Legatos à Pontifice missos, qui jus dicerent, non qui componerent, & ad æquas conditiones Regis animum inducerent: præsertim Wilhelmum recusabat, quippe auro corruptum, Archiepiscopo æmulum, Regis gratiæ obsequióque unicè adstrictum, & mille alijs titulis gravem; unde in Alexandrum Papam non solùm à Divo Thoma amarissimis querelis, sed etiam à Rege Galliæ, alijsque declamatum, quòd illi judicandi potestatem fecisset, qui hostis esset, qui pretio conductus, quique insolenter se jactaret, certus non illi causam adjudicare, qui innocentior, sed qui potentior esset. Et quamvis Alexander Wilhelmo Ottonem adjunxisset æqui amantem; par tamen non erat, altero potentiâ, favoribus, clientelis vincente: ut tandem Legatos revocari oportuerit irritâ Legatione, imò noxiâ. Sanctus intereà exulem oblitus, Archiepiscopi, Legatíque Apostolici partes egregiè implebat, multis, quòd bona Ecclesiastica occuparent, nec moniti absisterent, anathemate percussis; inter quos Episcopus Londoniensis, alijque gratiâ apud Regem præcipui: hinc oleum flammæ additum; sed Sanctus innatâ libertate ferebatur, quam Galliæ Regis protectio etiam augebat. Scripserat is Romano Pontifici rogabàtque, ne suâ Auctoritate sententias Archiepiscopi solveret, adjunxitque per Legatos: *Si quis Archiepiscopum, vel suos tanget, is pupillam oculi*

(a) Vita S. Thomæ lib. 2. cap. 20. (b) V. Vitam lib. 2. epist. 41. & l. 1. epist. 102.

oculi mei tanget. (a) Nec intra calamum, & nuntios stetit, operi accinctus est tentatâ inter offensos pace. Enimverò jam paraverat Archiepiscopus in Regem Censuras, sed ut fulmen tam excelso capiti, sereno non turbato cœlo incideret, nec quidquam cœlesti huic igni prophanum misceretur, triduum inter preces, vigiliásque sumpsit, & inter aras D. Virginis Suessionensis, Gregorij Magni, & B. Dransij pernoctavit; ut videas, quanto apparatu, delectúque vibrandæ sint diræ, præsertim in Regnantium capita, quorum morbi plerúmque remedijs invalescunt: & Deus fulmini jam cadenti moras opposuit, Regémque lecto affixit. Sanitati redditum Rex Galliæ ad colloquium invitavit, adfuítque Archiepiscopus, alijque utriúsque Regni Magnates ingenti numero; qnippe fama præcurrerat, Archiepiscopum in potestate Regis fore; unde omnium expectatio Colossi hujus casum videre cupientium. Stetit tamen, ut eventus docuit, & aliorum spes elusit, aut etiam implevit; malebant enim ex aula non pauci jurgia durare in turbido piscaturi, timebántque, si in gratiam rediret, aut hujus potentiâ, quem adeò provocaverant, aut suísmet artibus, si proderentur, casuros. Omnes ergo inter spem metúmque eventus suspenderat.

IX. Ubi in Regis conspectum Archiepiscopus venit, ejus genibus provolutus est; (b) nam reverentiam libertati conjunxerat, ac vultu, ut Sancti solent, imperterrito juxtà modestóque: *Adsum*, inquit, *O Rex, Sacerdotis, & exulis habitu: quòd pedibus tuis affusum, quod supplicantem vides, exulem decuit; præteritorum memoriam nec ego retineo, & tu velim oblitteres: si quid peractum à me est, quod Majestatis tuæ animum movit, Sacerdoti, & Antistiti imputa, quem invitum fecisti: secui, at medentis animo. Jam verò causas, quæ Sacerdotium, Regnúmque collisere, arbitrio, & voluntati tuæ committo; jube ut voles, obsequentem me habebis, fidúmque, ut semper, salvo tantùm honore Dei: hunc solum mei, tuíque Dominum excipio.* Infremuit Henricus ad has ultimas voces; nam primas patienter audierat: nec probris, convitiísque temperavit, superbum pertinacem, ingratúmque appellans. Tum ad Regem Galliæ conversus, illudi sibi ab Archiepiscopo querebatur; quippe obtentu Divini honoris omnia recusaturum, quæ ejus animo haud sederent: lusum hunc esse, non obsequium. Tum mitigato velut animo, &

(a) Lib. 1. epist. 139. (b) Herib. in V. lib. 2. cap. 25.

malaciæ reddito: *Multi*, inquit, *Regum Angliæ minori potentiâ, quàm ego fuêre: multi etiam Cantuariæ Archiepiscopi, majori sanctitate, quàm iste; id ergo peto, ut quod minimo Regum Angliæ illi præstiterunt, is mihi præstet, qui multis partibus inferior eis est.*

Æquissima videbatur postulatio, & Regi tanquam modestè, ac citra fastum petenti acclamatum est. Silebat Archiepiscopus neganti similis. Cui Galliæ Rex: *Domine Archiepiscope, vis major esse Sanctis viris? aut major prudentiâ? quid dubitas? ecce pax præ foribus!* Sed Sanctus sententiæ jam semel, maturéque conceptæ inhærebat, nec aliter Regi pareri posse, quàm *salvo Dei honore*. Hinc omnium aversi ab illo animi, & in contumelias effusi; quippe ejus pertinaciam obsistere Rege jam parato, & æquissima postulante: ipse Ludovicus conscensis equis abitum festinavit, ne compellato quidem, salutatóque Archiepiscopo; adeò indignabatur eum cœptis insistere, nec flecti in conditiones posse, ut quidem videbatur, justas, quas tamen eventus detexit, & ipse Ludovicus damnavit. Hîc enimverò magnanimitas Sancti ad fastigium pervenit, emicuítque omni fortunæ, adversísque superior, & solo Deo nixa; nam prius amicis utcúnque sustentabatur, præsertim Ludovico Rege: nunc verò omnia subducta, quæcúnque animum levare possent ærumnis gravem. Henricus irâ fervens, & vindictæ accinctus, Ludovicus contemni se ratus, ne quidem alloquium, aut conspectum admittebat, clauserátque ærarium: amici diffluxerant: Episcopi à Rege stabant, lacerabántque innocentem, nec alij magis flammam ventilabant: nulla contra egestatem subsidia, quæ animo verecundo, magnóque, & delitijs assueto tanto erat molestior: sed præsertim domesticorum squallor, & desperatio Sanctum angebant sui negligentem, aliorum anxium. Et tamen tot undis agitato, & ultima expectanti tanta securitas, & tranquillitas fuit, ut jocis fortunæ insultaret, & vultum modestâ hilaritate, ac risu solveret. Et verò qui animum partium studijs, & affectibus exemerant, nunquam magis, quàm in hoc fortunæ dissidio Sanctum admirati sunt; nam Senonas eunte itinera populi obsederant, certabántque videre, & digito ostentabant applaudentium more: (a) *En*, inquiebant, *Archiepiscopum illum, qui in hesterno colloquio Deum propter*

(a) Herib. in V. lib. 2. cap. 26.

propter Reges negare noluit, nec Dei honorem ſubjicere. Ex Gallijs in Burgundiam cogitabat, ſed Deus, cùm minimè ſperabatur, intercesſit, ſubvenitque. Evocatur ad Ludovicum Regem Archiepiſcopus, nec aliud expectabat, quàm leges, & tempus novi exilij. Ut in conſpectum venêre, ſedentem reperiunt, attonito, aut meditanti ſimilem, vultúque dolorem teſtante, quod malo omini vertebatur: aliquamdiu perſtitit, demiſſóque in terram capite nec tacendi finem, nec mærendi faciebat; cùm ſubitò lacrymis, & ſingultu obortis, proſiliénſque genua Archiepiſcopi amplexu ſtringit, nec allevari ſe paſſus in hæc verba prorumpit: *Verè Domine mi Pater, tu ſolus vidiſti, nos omnes cæci fuimus, qui contra Deum conſilium tibi dedimus, imò ad nutum hominis honorem Dei remittentes. Pœniteo Pater, & graviter pœniteo; ignoſce ergo, & ab hac culpa me miſerum abſolve; ſed & Deo, & tibi meipſum, & Regnum meum expono, & ab hac hora promitto, quòd tibi, vel tuis non deero.*

Hæc inter lacrymas, & ſingultus dicentem Archiepiſcopus abſolvit benedixítque, nec prius ille ſurrexit, pulcherrimo veritatis triumpho; tandem enim veritas erumpit, quidquid illi opponas, vincit cadendo. Ab hoc tempore Sanctus ſummâ veneratione in Gallijs, & Regiè habitus eſt. Nec ego magis Ludovicum ſacro bello accinctum, & tot triumphis, ac palmis auctum admiror, quàm cùm Sancti pedes tenebat. Cæterùm quàm magnis rationibus Henrico aſſentiri Archiepiſcopus noluerit, operæ pretium fuerit exponere, exemplo poſteris profuturo.

Omne obſequij genus Sanctus pollicebatur, ſalvo tamen, exceptóque Dei honore: nec Regijs juribus hæc clauſula obſtabat, ſemper enim intelligebatur, etſi taceretur; nullum enim contra Dei honorem Regibus jus eſt; nam ut Regibus populi, ita Reges Deo ſubduntur; & tamen exprimi ea clauſula tunc temporis debebat, Rege Eccleſias invadente: alioquin omnia Archiepiſcopus cedere videretur, ſi poſt tanti temporis certamen Regi omnia poſtulanti, omnia permitteret. Quæ ergo Regi injuria, ea exprimi, quæ etiamſi tacerentur, obſervari oportebat? & præſertim eo tempore, quando ſilentium, unius victoriæ, alterius cladi adſcribebatur publico omnium damno? Accedebat Archiepiſcopum, cùm infulas induiſſet, fidelitatem Regi promiſiſſe, *Salvo honore Sacerdotali*; quo

ritu omnes jurabant Antistites, nullâ Regum querelâ: si ergo Sacerdotalis honor excipi poterat, quantò magis Divinus Rege inoffenso? Nec primus erat, qui prò Ecclesiastica libertate bellum Regibus intulerat; quis enim Ambrosij, Chrysostomi, Basilij agones, & pericula nescit? Et ne Angliâ, & Cantuariâ exeamus, quid Anselmus, quid Landfrancus non egit? Et quamvis non Regis solùm, sed omnium ferè Episcoporum, Magnatúmque votis dirisque pulsarentur, vicêre tamen veritatis auspicijs, quæ Croci in morem, tunc maximè floret, cùm calcatur. Quod si aliqui ante ipsum dissimulârunt; aut alia correxerant à prioribus intacta, aut posteris aliqua reliquêre, cùm omnia non possent; alioquin nullius rei initium fuerit, si exempla semper expectes: & denique non omnia imitationem merentur, quæ à Sanctis patrata; alioquin & adulteria, & homicidia, & perjuria exemplis nituntur: nec Petrus laudari tunc meruit, cùm timuit, negavítque, & timori perjurium addidit; sed cùm Christum professus est, & secures sanguine imbuit, quem poterat silentio redimere; nec Ecclesia connivendo crevit, silendóque; sed clamando, ferendo, & veritatem in plateis, in foro, in templis, aulísque profitendo: nunquam adulatio & silentium Martyres fecit, nec caput Joannis à meretrice sublatum, quia tacuit, sed quia dixit; charus Aulæ dum flagitio pepercit: invisus, exosus, dum notavit, correxítque; tum carceres illi, tum ferrum & secures paratæ, nec alio reus, quàm quòd blandiri noluisset. His artibus Ecclesia crevit, his aucta, his conservari debet. Quod si obtentu indulgentiæ, & pejorum metu omnia Regibus permittas, quæ aut cupiditas suggerit, aut adulantium artes, quid tandem intactum erit, & prædæ inexpositum? qui limites sacram, prophanámque auctoritatem distinguent? quid Patrum statuta, quid Canones proderunt, tot vigilijs elaborati, tantâ curâ defensi, si regnantium arbitrio solvantur? Imperabit ergo Aula serviente Ecclesiâ, & exemplo nullis sæculis audito, illi leges præscribent, qui obsequi debebant: illi obsequentur, quorum munus est imperare. Ipsi Antistites, si toti ex aula pendent, non Ecclesijs, non animabus, quarum curam suscepêre, sed palatijs vacabunt, nec tam infulas virtute quærent, meritóque, quàm gratiâ, & favore: hîc thura adolebunt, hîc aras statuent, & quod olim

olim Patres ſuſpirabant, in palatio Epiſcopi, non in Eccleſia fingentur, Sacrorum rudes, imò & pertæſi; quis enim nautam in ſicco faciat, aut militem in gynæceo? corruptis verò Epiſcopis, & mundum, non Chriſtum ſpirantibus, quem odorem in Eccleſia ſperes? illi faſtum, luxum ac vanitatem rerum humanarum ſuis Eccleſijs proſcribent, quæ animo retinent, & exemplis oſtentant? quâ dein auctoritate, quo vultu Reges monebunt, & errantes reducent, qui omnia Regibus debent, nec aliam, quàm blandiendi adulandíque artem in palatijs didicere? non eſt hoc Paſtorem, ſed Muſicum agere, cantare non regere.

At, *inquiunt*, irritandi non ſunt Principes, & aliquid connivendum, pejorum metu. Cæterùm qui hæc dicunt, nec ſatis intelligunt, quæ ſint boni Paſtoris partes: nec tam Regibus conſulunt, quàm propriæ timiditati commodiſque, quæ ſi auferas, nulla ipſis de Regibus cura. Imperat Deus Sacerdoti: *Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam.* Iſti tacere volunt, nec tubâ, ſed cytharis ludere. Denuntiat Deus Epiſcopo: (a) *Fili hominis, ſpeculatorem dedi te Domui Iſraël; audiens ergo ex ore meo ſermonem, annuntiabis eis ex me. Si me dicente ad impium: Impie morte morieris, non fueris locutus, ipſe impius in impietate ſua morietur; ſanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Si ergo ad Epiſcopum pertinet, Speculatorem eſſe, & excubias agere, hoſtem eminus viſum denuntiare, ac buccinâ prodere; cur iſti cæcum, mutúmque volunt, & ad omnia Principum ſcelera conniventem? Miſeram Civitatem tam otioſis, timidiſque excubijs! qui ne buccinæ ſtrepitu dormientes turbent, hoſti interim produnt, perdúntque indulgendo.

At Principes irritandi non ſunt. Omnino, niſi irritari illos oporteat, alioquin perituros; tunc enim neceſſitas loquentem, & amor abſolvit; nec, quod illi iraſcantur, monentis eſt culpa, ſed indignantis. Et verò quis medicum excuſat, ideò remedijs, ferróque abſtinentem, quia gemet, dolebitque infirmus? an præſtabat morientem, quàm gementem videre? quod in animarum Regúmque Medicis tanto verius eſt, quorum morbi, & funera æterna ſunt, & exemplis graſſantur. Quanti Principes Theodoſius, Arcadius, Valentinianus, aliíque, quorum imperia non uno tantùm

(a) Ezechiel. 33.

tantùm angulo continebantur, sed totam ferè Europam, magnámque Africæ Asiæque partem occupabant? nec tamen istorum potentiæ, iræque Ambrosium, Chrysostomum, Basilium morabantur, ut flagitia non liberè arguerent; & quamvis ægrè audirentur recente adhuc plagâ, ubi tamen sanati sunt, & Medicos laudârunt, & posteritas venerata est. Quis non crederet Ambrosij, & Justinæ conflictu casuram Italiam? stetit tamen, & vicit, proscriptâ hæresi, deletâ Imperatrice; placato Augusto, & triumphante Episcopo; hic fructus assertæ veritatis; nam si metu impendentium malorum, quæ Augusta minabatur, dissimulâsset Ambrosius, & hæresi Italia patuisset, & ipse momentaneâ pace, ac Principum gratiâ, æterno apud posteros dedecore laborâsset: eadem Chrysostomi, & Anselmi fortuna fuit, quibus breve certamen, & exilium, sed æterna gloria assertæ libertatis. Falluntur ergo, qui Ecclesiæ pacem simulatione, astu, turpíque conniventiâ quærendam putant; non his artibus Ecclesia crevit, nec his artibus servanda est, sed fortitudine, constantiâ, & adversorum patientiâ; quæ omnia cessant, si Principibus obsequi velis etiam iniqua imperantibus. Pax ancillæ cum Petro fuit, quando Christum negavit, velatâ perjurijs veritate: at ubi istum professus est, bellum cum Nerone habuit, aulámque irritavit, & vitam in cruce absolvit. Quis jam verò præ isto bello illam pacem elegerit? Ergo præferendum est bellum pro veritate, & justitia susceptum, turpi, ac inhonestæ paci, quæ tandem in servitutem desinit. Enimverò si Sacerdotes, quorum curæ libertas Ecclesiarum commissa est, vires sociarent, & veritatem Principibus edicerent, facilè audirentur, innatâ sacrorum reverentiâ; at verò cùm ipsi Sacerdotes Principi blandiuntur, & quæsitis obsequijs gratiam mercantur, tacéntque veritatem aut spe, aut metu corrupti: imò vera monentes in odium adducunt, id solum est, quod Principes obdurat, redditque inaccessos, imò securos, dum istorum authoritate, & consilijs muniuntur: & planè Athanasio, & Chrysostomo nullum majus certamen, & pernicies, quàm ab Episcopis, fuit, qui aulas implebant; isti faces incendio, isti bello subdebant, spolijs prædisque intenti. Si verum ergo fateri volumus, tota ferè Principum culpa in Sacerdotes redit.

Hæ sunt

Hæ sunt ferè rationes, quas varijs in locis (a) Sanctus Archiepiscopus adducit, ut ostendat, se postulatis Henrici Regis in ultimo colloquio subscribere nequivisse, eásque eventus probavit; nam tandem illum à sicarijs extinctum, & Henricus deflevit, fatalésque consuetudines ejuravit, quas Sanctus ferre non poterat: & omnium Angliæ Galliæque votis absolutus est; damnati verò, qui ei obstiterant. Deus ipse tot miraculis ad ejus tumbam patratis, & publicâ totius Ecclesiæ veneratione verum Pastorem fuisse ostendit, quíque animam suam posuerit pro ovibus suis; alios verò mercenarios, & venientis lupi umbrâ perterritos fugacésque. Illam verò rationem præcipuè Sanctus urgebat, videlicet: *Non simulatione, non ingenio regenda est Ecclesia, sed justitiâ, & veritate, quæ se observantem liberat ab omni periculo.* Et delicta Regis tam multa, & magna erant, nullóque pudore admissa, ut nec excusari, nec ferri possent, nisi omnium offensione, & publicâ Ecclesiæ clade. Toto quinquennio Archiepiscopo exulante, bona Cantuariensis Ecclesiæ, exulúmque occupaverat: in Sancti amicos tantâ crudelitate sævitum, ut plurimi morte, alij omnes exilio punirentur: nulla venia ætati, aut etiam puerperis data, alij cunis, alij lectis in exilium ferebantur: Lincolniensis, Herefordiensis, Eliensis Episcopatus Fisco adscripti: Landavensis Ecclesia militibus prædæ data. Bangorensis decennio vacavit, & fructus Regi cessère: Clerici nullâ sacrorum reverentiâ carceribus addicti, aut membris truncati: alijs oculi effossi, ad duellum acti, alij superstitiosis ignis, & aquæ quæstionibus subjecti. Quæ omnia cùm palàm essent, nec ea Rex corrigeret, solis pollicitis, & spe contentus, dissimulari ab Archiepiscopo non poterant, multò minus probari. Et tamen, quod vix posteritas credet, nec finem mirandi faciet, Episcopi omnes tam iniquis postulatis assensère, imò, ne errâsse viderentur, patrocinati sunt.

X. Nihil interim Alexander omittebat, quo Regem emendaret; cùm epistolis nihil proficeret, quartâ Legatione Henricum fatigavit: primâ Wilhelmus, & Otto Cardinales functi sunt, sed paulò post revocati, quòd nimiâ indulgentiâ in Regem uterentur, adeò ut is palàm jactaret: *Se Dominum Papam, & omnes Cardinales habere in bursa sua, seque consecutum esse privilegium Avi sui, qui erat Rex, Legatus Apo-*

(a) V. lib. 2. epist. 28. & epist. 30. & lib. 4. epist. 14. & lib. 2. epist. 46.

tus Apostolicus, Patriarcha, Imperator & omnia. (a) Wilhelmus præsertim palàm Regi favebat; hinc frequentes in Alexandrum querelæ, cujus fama laborabat improbitate ministri: alij ergo in Angliam missi primis revocatis; ij erant Gratianus E. R. Diaconus, Eugenij Pontificis Nepos, & Vivianus Archidiaconus Urbis Veteris, pietate & doctrinâ conspicui. Summa mandatorum erat: *Muneribus abstinerent imò etiam necessarijs sumptibus, nisi pace obtentâ: pax verò æqua esset, Ecclesiæ, & Archiepiscopi juribus illibatis: dum compositio agitaretur, abstinerent interim censuris, omníque severitate, qua Regem abalienare, moraríque possent. Idem observaret Archiepiscopus, conderétque ferrum, dum spes aliqua sanitatis affulgeret: pace verò ad diem S. Michaëlis non secutâ, liberum ei esset, obstinatum ferire, & Regnum Interdicto subijcere.* Hæc Legatis mandata, Rege interim omnia moliente, ut Sanctus Cantuariensi Ecclesiâ moveretur. Ludovico supplicavit, ut Regno eijceret; cui regiè responsum est: *Si Anglo tanta cura esset suarum consuetudinum, quamvis Deo adversantium; multò magis Galliæ consuetudines sibi cordi esse, quæ miseros afflictósque, & præsertim Sacerdotes justitiæ causâ proscriptos semper sinu receperat.* Mediolanensibus marcarum tria millia promissa: Cremonensibus duo millia: Bononiensibus, & Parmensibus mille, si Alexandrum permoverent, ut Cantuariensem aliò transferret. Ipsi Pontifici pax cum Imperatore, omnium in Anglia vacantium Episcopatuum collatio, Romanorum, qui tumultuabantur, subjectio, & tandem marcarum millia decem promissa; sed Pontifice immoto, flectíque nescio minæ successerunt. Morrandini] Turcarum Principis societatem, & Religionem se potiùs amplexurum, quàm ut hunc hominem Cantuariæ, & in Regno videret: adeò Henricus odio flagrabat, ut animum demitteret ad tam indigna, si non potiùs hæ Legatorum minæ, quàm Regis imperium fuit. Respondit Alexander: *Non ideò se impium esse posse, quia Rex perire velit.* (b) Legati humaniter à Rege accepti, quamvis Alexandri litteris offenso. Ubi de pace agi cœptum, varij, multíque conventus indicti, sed frustra, Rege semper alio, jam pacato, jam offenso, jam pacem offerente, jam revocante, & minas frequenter miscente; quod cùm more suo aliquando faceret, Gratianus Legatus Romanè, impavidéque respondit: *Domine, noli minari, nos enim nullas minas timemus, quia de tali*

(a) V. lib. 1. epist. 179. & lib. 2. epist. 58. (b) Vid. lib. 2 epist. 66.

tali Curia sumus, quæ Regibus, & Imperatoribus consuevit imperare. (a) Inter alias pacis conditiones illam præsertim Rex urgebat, ut videlicet Archiepiscopus sponderet, se officio quidem suo functurum, *Salvâ tamen dignitate Regni.* Æquissima videbatur conditio rem non intelligentibus: sed eam Legati reijciebant: nam per dignitates Regias, consuetudines illas notabant olim damnatas, addebántque: si nomine Dignitatis Regiæ jura Regum, & Coronæ intelligerentur olim à Regibus Angliæ possessa, nihil litis superesse, nec ea Archiepiscopum morari, paratúmque jurare, imò jam olim juráſſe; cæterùm eo nomine abusus celari, Ecclesiæ toti, nec tantùm Angliæ fatales: mirum esse, Regem, qui nuper hanc formulam ab Archiepiscopo propositam repulerat, videlicet: *Salvo Dei honore*; jam aliam velle minùs necessariam; an ergo Rex præ Deo esset? aut si non esset, cur honori suo parci, non Dei vellet? aut ergo omitti eam formulam velut captiosam debere, aut exprimendum, quænam illæ Regiæ dignitates essent, quarum curâ adeò premeretur? Quòd si neutrum placeret, illud saltem promitteret, aliam, parémque formulam adijci, quæ Ecclesiam æquè ac Regem protegeret, videlicet: *Salvâ Ecclesiæ libertate.* Hâc enim nihil Regibus adimi, sed ea tantùm Ecclesiæ dari, quæ aliàs deberentur.

Justa erat postulatio, ac plena honestatis; quid enim æquius, quàm ut Regis juxtà Ecclesiæque dignitati caveretur? à Regijs tamen admissa non est, & ideò Legati desperatâ pace Regno excesſêre, non ideò tamen absistebat Pontifex, sive beneficiorum, quæ à Rege acceperat, memoriâ, sive spem omnem necdum consumpserat, sive, quod vero propius est, verebatur Regem aliàs indomitum, & in extrema promptum ad defectionem urgere, parcebat ergo, sperabátque: tertiam interim Legationem adornat, & litteras, quas Legati ferebant, minis aspergit, ac initium Quadragesimæ ineundæ paci præscribit: alijs tamen secretò datis Regem orat, monétque, & paternâ charitate demulcet, útque magis devinciat, interdicit Archiepiscopo, ne in Regem Regiósque potestate suâ utatur, nisi pace compositâ; quæ causa illi fuit rem in longum trahendi, ludendíque Pontificem ostentatâ semper pace, at nunquam factâ. Parisijs Reges Angliæ, Galliæque convenerunt;

(a) Vide lib. 3. epist. 6.

runt; adfuit Archiepiscopus, Legatorum, aliorúmque Episcoporum, ac Ludovici Regis monitu nihil omisit, quo placari, mollirique Rex posset: flevit, rogavit, procidit, juravítque, nihil se charius, aut antiquius habiturum Regis obsequio: etiam Regni consuetudines servaturum, quantum tamen per conscientiam liceret, & Dei Leges paterentur; verba Archiepiscopi hæc sunt: *Pro pace Ecclesiæ, & gratia Regis promitto, me consuetudines illas, quas Sancti Antecessores mei Regibus suis servaverunt, salvo ordine meo servaturum, quantum secundùm Deum possum: & faciam pro amore ejus recuperando, quidquid possum, salvo honore Dei.* (a) Quid amplius posset? At Rex tam æqua indignatus, colloquium abrupit, discefsítque: epistolas verò Pontificis, quas secretas volebat, & cum pompa ostentabat, insultabátque Archiepiscopo potestate suâ minuto: hinc in Alexandrum omnium ferè calami, & linguæ provocatæ; querebantur enim (b) innocentem Archiepiscopum non deseri tantùm, sed etiam ludibrio exponi, obstinari verò Regem indulgentiâ, & beneficijs importunè oblatis: quæ omnia Alexander excusavit malitiâ temporum, & pejorum metu: (c) revocavit tamen gratiam Anglo concessam, & abusu corruptam; nec tamen desperavit, quartâ & ultimâ Legatione expugnando Regi admotâ: eâ perfuncti sunt Episcopi Nivernensis, & Senonensis, & Archiepiscopus Rothomagensis; ijs mandatum, Regem permoverent: *Archiepiscopum, aliósque exules Angliæ redderet: Ecclesijs ablata restitueret: consuetudines Ecclesiasticæ libertati adversas, & fomitem discordiarum aboleret: Episcopos, qui illis subscripserant, juramento liberaret: & denique intra dies quadraginta finis litibus esset: aut Rege abnuente, Provinciæ Cismarinæ, ubi is morabatur, Interdicto subjacerent: & si obstinari pergeret, eandem sententiam expectaret, quam Fridericus Imperator.* Hoc ultimum Regem fregit, coronæ suæ anxium, & exemplo Friderici pavidum; pacem ergo festinavit.

XI. Locus feriendæ paci destinatus, pratum fuit, amænissimum quidem, sed malo omine proditorium appellatum. Ubi venientem Archiepiscopum vidit, caput aperuit, exiliitque in amplexum, & loqui parantem ne admisit quidem, prævenítque: posteà mutuis colloquijs, & gaudijs perfuncti soli in partem secedunt,

(a) Vide lib. 4. epist. 8. (b) V. lib. 4. epist. 14. 1. 22, 23. 25. 28. (c) Vide lib. 4. epist. 16. 17. & 51.

dunt, & quod olim ſolebant, dum amicitia flagraret, diu multúmque ſermocinantur: & cùm Archiepiſcopus equo deſiliret Regem veneraturus, ejúſque pedibus advolveretur, ipſe ſtapedem tenuit, coegítque in equum: articulos etiam pacis, quales Alexander præceperat, ſubſcripſit, ſignavítque; quæ omnia tanto amoris, & humanitatis ſenſu peracta, ut immortalitatem promiterent, pleríſque, qui ſpectabant, gaudio, & admiratione defixis, ac etiam lacrymantibus. Paulò poſt in Gallias redijt, Ludovico Regi, quo tam benigno, liberalíque uſus fuerat, grates relaturus: nec navigare in Angliam volebat, niſi quæ Eccleſijs ablata erant, prius redderentur; nam Henrici levitatem verebatur: ſed victus amicorum precibus, poſt ſeptimum exilij annum, ſub noctem ſolvit, tenuítque Angliam: nec deerant, qui manifeſtis indicijs ei mortem præcinerent, nec ipſe diſſimulabat, (a) litteris ad Alexandrum, & Henricum datis, quæ ultimæ fuerunt.

In littus cum amicis expoſitum globus militaris excepit, à Londonienſi Epiſcopo immiſſus, & videbantur vim illaturi, niſi metu accurrentis populi prohiberentur; ut enim navim, quæ Archiepiſcopum ferebat, cruce inſignem, & paulatim littori ſuccedentem videre, continuò affluere, in genua procidere, gaudia, lacrymáſque miſcere, qui bendictionem præriperent certare, & denique Paſtorem tot victorijs, palmíſque auctum inter feſtas acclamationes excipere: nec ipſe triumpho ſuo impar heroem potiùs, quàm exulem agebat, oculis firmis, ac jam Martyrem ſpirantibus, vultúque impavido, & fortunam ridente; modeſto tamen, hilaríque. Ut Cantuariam pervenit, repetiti à Clero & populo plauſus: crederes Angelum non hominem adventâſſe, adeò omnia gaudijs, acclamationibus, campanis, organíſque ſtrepebant: vexilla, crucéſque obviàm progreſſæ. Ipſe ut in Eccleſiam pervenit, toto corpore, & brachijs in crucem explicatis procubuit; tum ſingulis Monachorum, qui Eccleſiam impleverant, oſculum fixit, ac tandem in Palatio quievit.

XII. Sed brevis ſerenitas fuit, Eboracenſi Archiepiſcopo novam tempeſtatem ciente; urgebat iſtum flagitiorum conſcientia, timebátque pace cum Rege factâ, bellum ſibi, & promeritas pœnas

(a) Vid. lib. 5. epiſt. 54. & 73.

à Cantuariensi imminere, festinabat ergo prævenire; nec deerat falsis criminationibus color. Querebatur Episcopos Regnique Primates censuris à Pontifice percussos esse, idque instinctu Cantuariensis navigationem parantis; ijs verò non tam Episcopos, quàm Regem peti, cujus illi causam egissent, & lateri perpetuò hærerent: & contemptum augeri, absolutione toties petitâ, negatâque: addebant, infensum esse Henrico Principi, omnésque vias moliri, eum solio exturbandi. Incendebant Regem hæ voces, aliàs ardentem, rediitque odium adhuc gliscens, nec satis nuperâ pace extinctum: ac tandem cùm celari amplius non posset, palàm erupit; dolebat, suspirabátque, ac toto vultu mœror spectabatur: amicis causam quærentibus, sæpe in has voces prorupit, quæ Sancto mortis causam attulére: *Cum uno*, inquiebat, *Sacerdote pacem in Regno meo habere non possum, & nemo vestrùm me vindicat!* Quæ verba imperantis potiùs videbantur, quàm dolentis, & pro imperio ab illis accepta, qui mortem Archiepiscopi optabant. Condictum ergo à quatuor è primaria nobilitate aulicis in ejus necem. Ipse invicto semper animo, & timoris experte, die, quâ Natale Christi agebatur, Cathedram conscendit, dixit ad populum, & mortem, quam revelatione didicerat, prænuntiavit, ac missionem à suis petijt; id tantâ eloquentiâ factum (quam etiam perorantis lacrymæ augebant, & aura quædam æternitatis vultui, verbísque infusa) ut templum lamentis, querelísque audientium personaret. Ubi silentium redijt, non jam lacrymanti & morituro similis, sed judicem induens, gravi, severâque voce in eos, qui nollent ablata restituere, invectus, anathemate, & diris percussit; erant plerique Henrico chari, & in aula præpotentes. Tum sacris perfunctus convivio assedit, hilari, solutóque animo, ac vicinæ morti insultans. Quarto pòst die, cùm sicarij nuntiarentur, & omnes fugam suaderent, ipse gravi, lentóq; gradu, & velut per otium in Ecclesiam processit, fores, quas alij metu occluserant pandi jussit, armatos excepit, blandéque allocutus est: ac tandem cùm vibrari gladios cerneret, oravit, cervicem inflexit, & manibus ante pectus junctis primum vulnus recepit; tum in genua procubuit, ac tandem in faciem repetitis vulneribus: non gemitum, non querelam emisit, nec aliud dolentis, timentísve argumentum edidit: & quod miraculo videntibus fuit, corpore jam exangui,

exangui, & tot plagis lacero eadem venustas, idémque color duravit, somno potiùs, quàm morte solutum diceres. Ultima ad sicarios verba fuêre: *Ego pro Deo meo paratus sum mori, & pro assertione justitiæ, & Ecclesiæ libertate. Quòd si caput meum quæritis, prohibeo ex parte omnipotentis DEI, ne in aliquo noceatis, sed sint immunes à pœna, sicut extiterunt à causa.* Et paulò post. *Deo, & Beatæ Mariæ, & sanctis hujus Ecclesiæ Patronis, & Beato Dionysio commendo meipsum, & Ecclesiæ causam.* Nec ultra locutus est, aptavítque ferro cervicem; crederes sicarium provocâsse commoditate feriendi. Calebat adhuc cadaver, & miraculis abundabat, festinante velut Deo ostentare Martyris innocentiam. Inter alia illud quoque notatum, cùm funus Choro inferretur, & pompam, precésque funebres explevissent, elevatâ placidè manu, velut gratias obsequio relaturum adstantibus benedixisse, tum resedit, & tumulo illatus est. Vulgatâ ejus morte, dici haud potest, quantum ubique luctûs, & querelarum non Angliam solùm, sed universum ferè Occidentem impleverit.

Alexander Papa repetitis nuntijs ex Anglia, Galliáque, ubi necem Archiepiscopi audivit, adeò turbatus est, ut toto octiduo publico abstineret, ne suis quidem ad colloquium admissis: Angliæ Legatos, qui purgando Regi advenerant, nec videre sustinuit; tandem Cardinalium hortatu, post dierum quindecim moras, & præsertim quòd Henricum promitterent imperata facturum, duo ex Legatis, Abbas videlicet Wallaciensis, & Archidiaconus Lexoviensis auditi sunt, Episcopis Wigorniensi, & Ebroicensi, aliisque exclusis, quòd suspecti haberentur. Cùm Henricum nominâssent, adeò Pontifex solo nomine inhorruit, exarsitque, ut velut ex condicto ab omnibus clamaretur: *Sustinete, sustinete.* Quippe detestari Regem videbatur, & ne ferre quidem de illo dicentes, ubi tamen Regem innocentem, & quidquid imperaret, facturum esse intellexit, utcúnque placatus est, & diras Regi paratas in eos convertit, qui sancti Archiepiscopi necem quovis modo juvissent. Legati dein in Angliam missi, qui causam examinarent. Constabat parricidium Rege non solùm ignaro, sed etiam dolente peractum esse: enimverò nuntiatâ ejus cæde, stupenti, & attonito similem amici viderunt, cum lacrymis ac squallore sordidum, & Regiam lamentis complentem nullâ majestatis curâ.

Triduum

Triduum latuit, caruitque cibo, & hominum alloquio, omnis solatij, quod molliendo dolori adhibebatur, impatiens, credebántque voluntariâ morte periturum vitæ fastidio, & pudore admissi sceleris, quamvis se ignaro, invitóque. Juravit etiam tactis sacris Codicibus, contra animi sui sententiam cædem Archiepiscopi patratam, & ejus morti plusquàm parentum suorum illacrymatum se esse: consuetudines recèns à se inductas abolevit: antiquas moderari ad præscriptum Romani Pontificis promisit: Sacram militiam ad triennium, nisi Alexandro aliter videretur, professus est: ducentis militibus annuum stipendium numeravit trecentis in singulos aureis: adjectæ occultæ abstinentiæ, & largitiones in pauperes, preces, & alia expiando parricidio, cujus ipse non causa quidem, sed occasio fuit, crebris in Archiepiscopum querelis; quæ tantâ modestiâ, & pœnitentiâ à Rege alioquin feroce, & iræ immodico accepta sunt, ut Legatis Cardinalibus hæc diceret: *Ecce Domini Legati, corpus meum in manu vestra; scitote pro certo, quòd quidquid jusseritis, seu proficiscendi Hierosolymam, sive Romam, sive ad S. Jacobum, vel quidquid sit, paratus sum obtemperare.* (a) Tum Templo eductus, flexísque ad limen genibus absolutus est. Sicarij adeò omnibus exosi, ut in angulo Insulæ laterent, nullo omnium consortio; imò ne canum quidem, qui porrectas ab eis escas aversabantur; nec triennio supervixère. Qui primum ictum vibraverat, brachium, totúmque corpus tabe absumptum est; alij Romam, & Hierosolymas peregrè profecti sunt, & silvis, ac speluncis abditi flagitium luxère perpetuis lacrymis, donec, ut dixi, finirentur. Plerique verò amicorum, & Sancto exilij comites ad præcipuas dignitates provecti sunt: Hubertus Lombardus Romano Pontificatu nomine Urbani III. potitus, Heribertus sacrâ purpurâ donatus est, Joannes Saresberiensis Carnotensem, Robertus Filioth Herefordiensem, Reginaldus Lombardus Herefordiensem, Ghirardus Conventriensem, Gilbertus Roffensem Episcopatus adepti sunt, alij alias dignitates. Sed Divinæ justitiæ necdum satis litatum erat. Fatale inter Reges Patrem, Filiúmque odium exarsit, & odio par bellum; & Patrem quidem plerique deseruerant, ac Filium sequebantur, potentiâ, armísque Galliæ Regis, cujus Filiam duxerat,

(a) Vid. lib. 5. epist. 88.

rat, ſuccinctum. Conſilium ergo cepit Martyrem placandi, ejúſque tumbam adeundi; cui Northmanniam, aliáſque Provincias ab hoſte inſeſſas liberandas reliquit: ipſe mare ingreſſus eſt, appulitque; ubi in conſpectum Eccleſiæ Cantuarienſis venit, abjectis regijs inſignibus, nudúſque pedes proceſſit; erátque ſpectaculum retrò ſæculis inviſum, cernere Regem tot victorijs felicem, & cùm exercitus duceret, hoſtibus ſuis formidandum, delitijs, anniſque florentem, nudatis nunc pedibus, & luto ſquallidis, oculis ſolo defixis, ac lacrymas depluentibus, lineóque tantùm amiculo ſeminudum corpus velante, tacitum trementémque plateam metiri; quo ſpectaculo tota Civitas in lacrymas fluxit. Ubi Eccleſiam ſubijt, eam diem noctémque inter preces conſumpſit, ſomni cibíque expertem: ſcapulas etiam plagis ſubiecit, quas ab Epiſcopis quinas accepit, à Monachis verò duas ſuper octoginta: conſuetudines illas, quæ materiam incendio præbuêre, penitus abdicavit: ac tandem Sacris, quæ in memoriam Martyris peracta ſunt, adfuit ſummâ animi pietate, ac demiſſione; quo ipſo momento Scotiæ Regem inter præcipuos Henrici hoſtes, florentiſſimis copijs cinctum, pauci ejus milites palantéſque ceperunt. Secuta eodem anno pax, & res totâ Angliâ compoſitæ, non dubio Martyris auxilio. Quis jam non crederet propitium, placatúmque Numen tot pœnis aut immiſſis, aut ſponte ſuſceptis? nec tamen vindictæ ſatis. Duo ejus Filij immaturâ morte ſublati, inter quos Henricus primogenitus; cum tertio uſque ad mortem bello conflixit, cui etiam diras imprecatus eſt: ipſe tandem, ſi Rogerio credimus, felici, & paratâ morte, ac peccatis confeſſione, ſacróque epulo poſitis, extinctus eſt: alij miſerè defunctum volunt. Illud certum eſt, ab eo tempore, quo adulantium artibus corrumpi cœpit, & cum Archiepiſcopo collidi, vertiſſe fortunam, & perpetuis malis, domi, foriſque conflictatum eſſe. Et hic quidem tam longi certaminis conflictus fuit: cui enarrando equidem immoratus ſum, quòd Regalia illi exercendo materiam ſuggeſſerit. Ubi ſimul Eccleſiaſticæ libertatis egregium ſpecimen luxit. Atque ut tunc in Anglia, ita hâc tempeſtate in Gallia pari ferè causâ, & iiſdem momentis, ſimiliſque acie pugnatum fuit: non Galliæ ſuus Thomas, non Alexander, non Londonienſis, non Eboracenſis Epiſcopi defuêre:

paria exilia, paresque ærumnæ, & si sanguis defuit, lacrymæ compensârunt. Quantis in Anglia rationibus, aut potiùs insidijs pugnatum est, ut Ecclesia Aulæ serviret? quantis mendacijs actum, ut veritatem, & justitiam opprimerent, uno tantùm Archiepiscopo nixas? Et hunc arrogantiæ, fastûs, proditionis, pertinaciæ, imprudentiæ, peculatûs, ac ut nihil calumniæ deesset, læsæ Majestatis accusârunt, imò & effecerunt, ut talis crederetur; quippe innocentiam fastidimus, cùm misera est, & ideò gravis. Et quid tandem tanto mendaciorum apparatu factum? ut proscriberent, ut exosum Principi redderent, ut occiderent? omnino: sed non ideò victores; cecidit ille, & veritati sanguine litavit, ac tunc primùm in palmas effloruit: tunc innocentia erupit, tunc veritas agnita, tunc Deus, & Ecclesia causam decidit, ista cultu, ille miraculis: abolitæ consuetudines, calumniæ proditæ, persecutores pœnitentes, & puniti, Rex ipse odia veneratione, & amore commutavit, & sic vicit innocentia. Exadverso Londoniensis, & Eboracensis Episcoporum memoria, qui tunc aulam gubernabant, abolita est, nec aliter ipsos posteritas, quàm ut sacrilegos, & impostores notabit. Quòd si sanctus Archiepiscopus aulæ cessisset, turpique obsequio brevem illam, & fallacem pacem omnique bello pejorem redemisset, & ille Martyris gloriâ, & Ecclesia pulcherrimo exemplo careret. Falluntur ergo, qui ut pacem Ecclesijs suis, aut potiùs sibi concilient, eas Principum voluntati dedunt, & ne prælio quidem tentato signa submittunt. Non hæc Apostolorum, aut Martyrum militia est, quibus à Deo mandatum: *Ecce constitui te super gentes, & super Regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & plantes. Tu ergo ne formides à facie eorum. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æreum super omnem terram Regibus Juda, & Principibus ejus, & Sacerdotibus, & Populo terræ, & bellabunt adversum te, & non prævalebunt, quia ego tecum sum, ait Dominus, ut liberem te.* (a)

Cæterùm ut in D. Thoma insigne fortitudinis exemplum, ita in Pontifice Alexandro constantiæ, & prudentiæ habemus: quot ille omnium Principum, imò sancti ipsius querelis pulsatus est, quòd Regem anathemate non feriret? Et cùm tamen cunctaretur

(a) Jerem. 1.

retur meliorum spe, ac pejorum metu, quàm acerbè in aulam conclamatum? *Romæ nullum innocentibus jus dici, nec asylum veritati, sed potentiæ dari; vincere, qui plus auro, non justitiâ valeret: Pontificem tot precibus, Legationibus, & litteris in Angliam missis quid aliud effecisse, quàm ut ostenderet contemni se posse, & patrocinia innocentibus data intra verba consistere, obstinato interim Rege, & Alexandrum semper minantis, & nunquam ferientis habitu ridente. Romæ omnes misereri, neminem succurrere, & ideò tot malis à Deo premi, quòd oppressis non subveniret.* Hæc palàm, & ab omnibus dicebantur, qui Angliam fulminari volebant, sed immoto Alexandro; qui cùm hâc severitate, & Regem perdi videret, cogíque in defectionem, nec tamen Archiepiscopo subveniri, maluit ferro abstinere, & ægrum si non sanare, at saltem nec perdere. Quod quàm prudenter ab Alexandro factum sit, exemplum Henrici VIII. Angliæ Regis posteà docuit, tot lacrymis deploratum, & necdum deletum.

§ IV.

INNOCENTIJ XI. Pontificis Maximi, contra Regaliæ abusus Decreta, & curæ; & quàm immeritò ab aliquibus notata;

SUMMARIA.

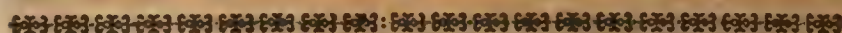
1. Multæ in Gallijs Ecclesiæ Decreto Concilij Lugdunensis, & quatuor sæculorum beneficio à Regalia liberæ, idq́; Episcopi Galli agnoscunt, & tamen Edicto Regio subscribunt, & quas ob causas?

2. Soli Episcopi Alectensis, & Apamiensis causam sustentant ab alijs metu desertam, quod ipsorum testimonijs ostenditur. Apamiensis exilium, & mors.

3. Vicarijs ab Apamiensi Capitulo electis alij à Tholosano Archiepiscopo oppositi, sed nullo jure. Nova, & sæva persecutio.

4. Aliæ in Monasterio Carronensi turbæ.

5. Romani Pontificis in tot malis cura, & remedia malè à quibusdam accepta, & quas ob causas? quæ sigillatim refelluntur.

I.

JAm supra ostendimus, Concilij Lugdunensis Decreto cautum fuisse, ne Jus Regaliæ ad eas Ecclesias proferretur, quæ hactenus ab hac servitute immunes fuerant; gaudebántque Ecclesiæ hâc nativâ, & canonicâ libertate annos ferè quadringentos, quot videlicet decurrerunt ab anno MCCLXXIV. quando Concilium Lugdunense celebratum est, usque in annum MDCLXIII. cùm Regis Edicto omnes totâ Galliâ Ecclesiæ huic oneri subjectæ sunt. Neque hoc ipsi Galli diffitentur; cùm enim anno MDCLXXXI. mense Majo Episcopi aliquot convenissent, & futuro generali Conventui ad proximum Octobrem materiam agendorum pararent, unus & præcipuus inter alia hæc Episcoporum nomine locutus fertur: *Jus Regaliæ servitutem esse, quæ præsertim, collationes Episcoporum quod attinet, imponi nisi ab Ecclesia, ejúsque consensu non possit, semper nobis persuasum fuit; & ideò cùm Concilium Lugdunense Regaliam, ubi hactenus invaluerat, tolerandum esse duxerit; ad eas verò Ecclesias, ubi hactenus insueta, extendi omnino, & sub pœna anathematis gravissimè interdixerit; sequitur, ut nec illæ hanc ipsam servitutem recusare debuerint, quæ hactenus eam tulerant; illæ verò, quæ hactenus naturali, & canonicâ libertate fruebantur, justissimè usque in annum MDCLXXII. ferre renuerint.* (a) Ubi vides fateri Galliæ Episcopos, quorum nomine loquebatur, Jus Regaliæ servitutem esse, nec eam aliâ, quàm Ecclesiæ auctoritate imponi potuisse: ab hac verò Regalia immunitatem, fructum esse canonicæ, & naturalis libertatis, quâ quadringentis annis Ecclesiæ, ubi hactenus contraria consuetudo non obtinuit, gavisæ sunt: quæ omnia quàm verè à Gallo sint dicta, jam suprà abunde ostendimus, nec animus est repetere. Hanc ergo Libertatem Edictum Ludovici Regis submovit; quod licèt novum, & Galliæ hactenus invisum, non tamen obscurum fuit, quorum consilijs id suggestum, peractúmque. Erant in aula, qui

(a) V. la lettera indirizzata ad un Vescovo dell'Assemblea die 8. August. 1681. f. 5.

qui Principis gratiam quovis pretio parabant; & quia potentiæ, gloriæque, ac proferendæ dignitatis avidum cernebant, facilè captari poterat, ijs propoſitis, quæ huic cupiditati blandirentur: tantóque magis, ſi victoria nec armis, nec auro conſtaret, & bellum indiceretur vinci volentibus. Eccleſiæ ergo Edictis petitæ, & quòd Majorum exemplis ea res careret, tantò magis Principem invitabat omnes retrò ſe Reges vincere feſtinantem: accedebant in eos, qui maximè videbantur obluctaturi, privata odia, unde criminandi, vindicandíque occaſio; & denique ſi hæc omnia abeſſent, quæſtus urgebat; Rege enim ad majora intento, alijs Sacerdotia diſpenſandi cura dabatur: in iſtos ergo præmia, favores, & clientelæ redibant, magno potentiæ, opúmque incremento: & cùm publica utilitas obtenderetur, privata quærebatur, quod poſteà eventu patuit. Cæterùm velandæ cupiditati rationes paſſim quæſitæ, ac omni colorum genere, ut Principi placerent, ornatæ; & pronum erat fallere, armorum potiùs, aulæque, quàm Canonum, & Eccleſiæ gnarum. His ergo artibus Edictum illud prodijt, quo omnes totâ Galliâ Eccleſiæ, & in provincijs etiam recenti bello quæſitis, Regaliam admittere jubebantur, adjectúmque, ut electi Antiſtites intra duos menſes à præſtito fidelitatis Sacramento litteras à Rege obtinerent, quibus claudi Regalia inciperet, & proventus Epiſcopis cedere: litteræ verò in tabularia Cameræ Computorum referrentur: cæterùm Epiſcopi jam olim electi tenerentur hâc ipsâ ſolemnitate defungi. Hæc novæ ſervitutis profeſſio fuit; nec alibi, quàm Pariſijs edi poterat, magno quidem Epiſcoporum incommodo, ſed non minori eorum emolumento, qui Regaliæ præerant. Varijs in Gallia animis, & foris non minori expectatione Regium hoc Edictum acceptum eſt; necdum enim memoriâ exciderat, ſæpe id in aula tentatum, ſed nullo eventu, Clero Gallicano ſemper obluctante, & ſemper victore; nec minoribus jam animis pugnaturi credebantur, quippe eadem in cauſa, & libertatis Gallicanæ, quam Pontificibus toties objectabant, memores; ac Rege, ſi veritatem doceretur, æqui amante. Cæterùm vana expectatio fuit. Plerique jugum accepêre, querebantur tamen, dolebántque ſe invitos cogi, & Notarios, ac teſtes adhibebant, qui, ne libertati ſuæ idquidquam noceret, in Tabulas referrent, miſero inaníque ſolatio

perditæ Libertatis! *Capi, vinciri volumus, & hoc ipsum chirographo testamur; id tantùm scribite, liberos nos esse.* Recusârunt alij, sed tamen Capitulis suis permisêre, ut Regaliæ subscriberent; perinde ac si nulla Pastoris culpa esset, si ejus non imperio quidem, sed permissu oves errâssent; (a) si enim Regaliam suis Ecclesijs imponi justè crediderant, cur ergo ipsi abnuebant? si injustè, cur, ut Canonici id facerent, patiebantur? Enimverò non minus in animarum, quàm militum Ductore eadem, parísque momenti culpa est, facere, & non prohibere, cùm possit. Sed Regalistarum importunitas Beneficia, fructúsque raptantium effecit, ut qui istorum grassationibus liberari vellent, jugum subirent, fædâ quidem, sed utili servitute.

II. Duo tantùm Episcopi Regijs Edictis obnixi sunt, Alectensis videlicet, & Apamiensis; & primò quidem omni reverentiâ, & obsequio certatum est, demonstratâ Ecclesiarum immunitate, quam & Concilij Lugdunensis auctoritas, & annorum supra quadringentos decursus firmaverant: sed cùm in aula non rationibus, sed imperio ageretur, & soli ipsi certarent, reliquo agmine aut victo, aut composito, nihil effectum est: nec ideò cesserè; nunquam enim adducti sunt, ut subscriberent, imò vibratis censuris, edictísque propositis procul Regalistas arcebant: Romam etiam inclamârunt, commune Episcoporum asylum, cùm periclitantur. Sed quid facerent soli? imò hoc illis crimini dabatur, quòd causam ab omnibus desertam soli sustinerent. Ergo omni malorum genere exerciti, nullâ ætatis, quæ jam provecta erat, nullâ virtutum, quâ præcipuè florebant, nullâ dignitatis reverentiâ; nec alterius culpæ postulabantur, quàm quòd Ecclesias suas, ab hominum memoria, & decreto Concilij Lugdunensis ac ipsorum Galliæ Episcoporum testimonio liberas, nollent in servitutem rapi; imò nec poterant velle, quippe Concilio Lugdunensi enixè idipsum vetante: quid ergo facerent? Regi potiùs, an Concilio obedirent? omnino sic illis visum, quibus delitiæ, & quies, ac Principis gratia præ Libertate fuit: nec quid Ecclesijs, ac cœlo, sed quid mundo deberent, cogitantibus: quid ergo facerent, si secures, & flammæ, & alia tyrannorum instrumenta sævirent? illi sanguinem funderent,

(a) M. de Pamiers fol. 177.

rent, qui vocibus pepercere? & Neronibus, ac Decijs veritatem edicerent, ante Regem Christianissimum muti, pavidique? agnovisse enim Galliæ Episcopos, nullo jure Ecclesias gravari, sóloque offendendi Regis metu, Regaliam admisisse, ipsorum confessione, & litteris Innocentij Summi Pontificis, palàm est, sic enim loquitur: (a) *Animadvertimus litteras vestras à metu ordiri, quo suasore nunquam Sacerdotes Dei esse solent, & in ardua, & excelsa pro Religione, & Ecclesiastica libertate vel aggrediendo fortes, vel perficiendo constantes: timuistis ergo, ubi non erat timor, &c.* Et infrà. *Nobis excusationem allaturi rerum à vobis actarum exaggeratis periculum, ne Sacerdotium, & Imperium inter se collidérentur; proinde existimâsse vos, ad officium vestrum pertinere utili condescensione Canones temperare; proinde vos jure vestro decedentes, illud in Regem transtulisse.* Hic planè agnoscunt Galliæ Antistites, non potuisse Regaliam universim, & ad omnes Ecclesias extendi, nec istud ad Regni, & coronæ jura, ut aulæ videbatur, pertinere; alioquin nec dispensare illos, nec jure suo cedere oportebat; nemo enim jure alieno cedit: nec Reges, ut jure suo utantur, dispensatione egent.

Illud mirum fuit, nec hactenus auditum, ut Episcopi in causa dispensarent, tot, ut supra vidimus, Concilijs, & ultimo Lugdunensi prohibita. An ergo potestas illis est, Decreta Conciliorum universalium solvendi? & qui Pontificem Romanum Concilijs subesse volunt, ipsi Concilijs se præferunt? dispensatio enim ad Superiorem pertinet.

Nec alia in re tanti momenti dispensandi causa, quàm vanus offendendi Regis metus, & præclara illius de Ecclesijs merita. Regem ergo injustum faciunt, impiúmque, qui justitiâ, & veritate offendatur, nec Antistites ferat officij sui, ac juramenti memores; supponunt ergo Regem ignaviâ tantùm, & adulatione, ac sacrilegio placari, quo nihil indignius de Rege tam justo, tot virtutibus, ac facinoribus claro dici potest. Neque hoc remunerari Principem fuit toties de Ecclesijs, & bene meritum; non enim remuneratur, qui perdit blandiendo; illud potiùs remunerari erat, si errantem revocâssent, ostenso præcipitio, in quod perversis consilijs agebatur, tenuissent lapsurum: nisi fortè tanti Regis animam minoris, quàm corpus, & sanitatem ducant, negligántque curare, quia

(a) Breve Innoc. XI. ad Galliæ Episcopos Anno. 1682. die 11. April.

quia æternitati perituram. Quanta Davidis in Regnum, & Ecclesiam merita? num ideò celari adulterium, & conniveri homicidio debuit? num pœnæ abscondi, ne quietum, & securum turbarent? imò quia amabat, quia fidus erat, & gratiam bene merenti referre properabat, ideò explicatè, impavidéque monuit Propheta, terruítque lethargo periturum: *Tu es*, inquiens, *ille vir: Uriam percussisti gladio, & uxorem illius accepisti in uxorem tibi, & interfecisti eum gladio filiorum Ammon; quamobrem non recedet gladius de domo tua in æternum, &c.* Idem spiritus, idem amor, & libertas Joannis Baptistæ fuit: bene Herodes de illo merebatur, *qui libenter dicentem audiebat, & eo audito multa faciebat.* Num ideò incæstu, & adulterijs fœdo pepercit? aut non potiùs rogavit, monuit, ac tandem cùm aures flagitio clauderentur, nullo Regis, nullo meretricis metu, amore, ac potentiâ ferocis, quantâ potuit voce inclamavit pereuntem: *Non licet tibi habere uxorem fratris tui.* Non ergo benemeritos remunerantur, qui connivent, præbéntque nocitura, sed qui negant. Sed nec minùs admirari illas voces, aut horrere juvat, cùm dicunt: *Jure nostro decedentes illud in Regem contulimus.* Vos ergo Ecclesiarum, quæ vobis creditæ sunt, arbitri, & Domini, non custodes, & tutores estis? earúmque jura, ac privilegia, ut metus aut cupiditas fuerit, in alios transfertis? hoc nimirum jurâstis, cùm infulas acciperetis, & vos mortem potiùs subituros, quàm, ut Ecclesiæ libertatem proderetis, spopondistis? Quo ergo jure transferre potuistis, quæ nec vestra sunt, nec vobis commissa alijs donanda, sed tantùm custodienda? Vobis ergo, vestræque voluntati Concilia, & Canones subsunt, imò fides, & juramenta, & Ecclesiarum Libertas, ac disciplina, quam, ut libuerit, Principibus, & Laicis submittitis, ac interim Romanum Pontificem tam indigna respuentem, per Conventus, & Decreta monetis, ut Canones custodiat. Ergo, ut dixi, reliquis omnibus terga vertentibus soli Alectensis, & Apamiensis Episcopi in acie perstiterunt, & quòd causam Ecclesiæ impigrè suscepissent, omni ærumnarũ genere vexati sunt, Rege aut ignaro, aut falsis eorum criminationibus, qui privatis studijs agebantur, prævento; nam Jansenismi, novarúmque rerum, & contemptæ Majestatis accusati sunt, cùm tamen non aliâ culpâ laborarent, quàm quòd nollent novæ servituti succumbere, nihilq; æquè

æquè illos angebat, quàm quòd viderent, Beneficia titulo Regaliæ perinde ac ſi Eccleſia vacâſſet, indignis conferri; quæ pœna nova omnino erat, & nunquam audita: nec tam Epiſcopos, quàm Eccleſias, Deúmque ſpectabat, ingenti animarum clade. Quippe Epiſcopus Apamienſis Canonicos ſuos ſub Regula D. Auguſtini ad illud vitæ genus reduxerat, quod in primitiva Eccleſia olim florebat, abdicatis videlicet patrimonijs, & nullâ temporalium curâ. Toti ergo in animarum ſalutem, & virtutes incumbebant eâ profeſſione dignas; nec major alibi, quàm in ea Eccleſia ardor ſanctitatis. At verò Antiſtite rebus ſuis ſpoliato, alij ex delectu Regij Confeſſarij catervatim irruebant, non animarum, ſed honoris, quæſtúſque avidi, quíque aſſumptâ teſſerâ, *bilaris ſocietatis*, ludis, epulíſque, & amatorijs cantibus noctes ducebant, ac illis ipſis, qui eos delegerant, pudori erant. Ergo, ut dixi, nova hâc, nulliſque ſæculis auditâ pœnâ non tam Epiſcoporum culpæ, ſi quæ fuerant, quàm Eccleſiæ plectebantur, & majori animarum, quàm facultatum damno; crevítque malum Epiſcopi morte. Is ærumnis confectus eſt, cùm prius ad Regem litteras dediſſet, quibus rogabat, monebátque, pulcherrimo Libertatis & reverentiæ temperamento.

III. Expletis funebribus, & corpore in ſepulchrum illato, Capitulum convenit, & Vicarios Generales, dum novus Epiſcopus optaretur, Daubaredum, & P. Rech elegêre. Daubaredus cùm Archiepiſcopum Tholoſanum conveniſſet, humaniter acceptus eſt, permiſſúſque officio fungi: datæ etiam ad Regaliſtas litteræ, quibus monebantur, ut contenti proventus accipere, ſacris officijs in Eccleſia Apamienſium abſtinerent, ne materia novis tumultibus præberetur: quod cùm illi neglexiſſent, adeſſéntque Veſperis, Daubaredus defuncti Antiſtitis veſtigijs, & exemplo inhærens, cenſuris obſtinatos perſtringit, nec multò pòſt exilium illi, & carceres decreti, imperio Regis. Eadem fortuna Recho fuit. Is ad Aquas Auguſtas (vulgò Acqs) relegatus haud procul Burdigalâ; quò cùm perveniſſet, ad carceres raptus eſt à Præfecto Aquitaniæ, támque inclementer habitus, ut ne panis quidem ſuppeteret, præter buccellas à militibus mendicatas. Cerles Capituli electione Daubaredo ſuffectus eſt; ſed iſto velut uſurpatæ poteſtatis ab ijs

accusato, qui nuper anathemate percussi fuerant, Archiepiscopus Tholosanus Fortassinum quendam suum eleemosynis præfectum Vicarium Generalem, ac Officialem jubet. At Cerles libello palàm proposito dignitatem suam vindicare, Archiepiscopo injustitiæ notato; quippe nullum Metropolitano in Diœcesin vacantem jus esse, nisi Capitulo aut negligentiâ, aut malitiâ delinquente. (a) Neutrum verò contigisse: aut si quæ esset, vocandas partes, causámque, & factas Vicariorum electiones examinandas fuisse, pro quarum valore jura præsumant, nisi contrarium probetur: nunc verò nec vocatis partibus, nec exploratâ causâ, electiones subverti, electos turbari, & alienos, ignotósque submitti, sicque Ecclesiam Apamiensem recentibus adhuc lacrymis, viduámque, novo schismate funestari: niti Archiepiscopum, ejúsque sententiam vanis rationibus, & ab adversario suggestis, videlicet, invalidas fuisse Vicariorum electiones; quippe Regalista quodam (b) præterito; cæterùm hunc nominatim excommunicatum fuisse, tanto censuræ neglectu, ut ne absolvi quidem curâsset: prætereà neque ex numero Capitularium esse, quippe alterius instituti socium, & Canonicorum Regularium vitam ne Tyrocinio quidem expertum; non ergo ad Conventum Regularium vocari debuisse, nec ejus absentiâ electiones irritas fieri. Hæc à Vicario Apamiensi tantâ ratione dicebantur, ut negari haud possent; & planè Archiepiscopum Tholosanum movêre, ut Fortassino suo personam adimeret, tam malè in theatro comparentem: quæsiti tamen colores, artésque aulis notæ celando pudori; cùm enim exilia, carceres, prædationes, equitum turmæ, & quidquid in hostes parari solet, nullo sacrorum Ordinum, & Canonicorum, ac sexûs discrimine admoverentur, & reos faceret vel sola amicitia defuncti Antistitis; Fortassinus velut tædio ærumnarum, & quòd coactum se diceret, Vicariatu abit: ipsæ sacræ Virgines oblatum à Fortassino Confessarium recusârunt, *malle se*, dicentes, *semel in anno ad Ecclesia præscriptum expiari, quàm ignoto, intrusóque subjici*: tanto majori dedecore, quòd à fæminis, & ideò procul vindictam. Fortassino solum vertente, novum à Parlamento Parisiensi decretum, quo Canonici Apamienses intra triduum convenire, & viduæ Ecclesiæ Vicarium

(a) cap. Ecclesiæ. de suppl. negl. Prælat. in 6. junctâ Gl. (b) Vulgò M. se Juge.

rium dare jubebantur, niſi facerent, Metropolitanum ſuppleturum: nec multò pòſt Tholoſanus Archiepiſcopus reſcribit: *Quia ex Parlamenti præſcripto Canonici Apamienſes non conveniſſent, nec Vicarium vacanti Eccleſiæ dediſſent; ſe vices negligentium ſupplere, & Epiſcopum Leonenſem Vicarium deſtinare.* Recuſavit Leonenſis, noluítque implicari tam fœdo operi; cùm enim ad Epiſcopatum Apamienſem multò Leonenſi opulentiorem nominatus à Rege eſſet, jam ſe itineri Pariſios accinxerat, viámque inierat, ignarus videlicet omnium, quæ Apamijs contigerant. Ubi ea intellexit, iter continuò vertit, recuſavítque generoſo contemptu infulas tam indignè jactatas. Cùm ergo Vicarij alij deeſſent, is, qui crucem Archiepiſcopo præferre ſolebat, Vicarius datur, perinde, ac ſi ejuſdem momenti res eſſet crucem præferre, & Eccleſiam regere. Cæterùm tam inconcinnè hic ludus agebatur, ſive is caſus, ſive imprudentia fuerit, ut nemo riſu temperaret, artificio nimis patente. Jubebantur Apamienſes Canonici intra triduum convenire, cùm tamen conſtaret aut incluſos, aut proſcriptos eſſe, totámque Galliam exilijs implere; qui ergo convenirent? & tamen velut neglexiſſent, novis à Tholoſano Vicarijs eorum Eccleſia gravabatur, exauctoratis, quos nuper, validéque elegerant; ligati ergo, retentíque jubebantur incedere, & quia non poterant, pœnas dabant, velut contumaces, inertéſque. Quid rogo apud Americos Braſiljáſque fieri poterat inclementiùs? & tamen factum eſt aliud, quod nulla Poſteritas credet, & Gallia factum inhorruit. Johannes Cerles Capituli electione Daubaredo, & Recho Vicarius ſucceſſerat, nec dubitari poterat, quin legitimus eſſet, Tholoſano, ut vidimus, nullo jure obnitente, acceſsítque Romani Pontificis confirmatio, Tholoſanum intentato anathemate prohibentis, ne quietum turbaret; at hoc ipſum, quod remorari tantum Præſulem debebat, multò magis accendit. Scribit Parlamento Tholoſano, ut in Cerlen, ejúſque pertinaciam inquirat, eúmque eâ pœnâ plectat, quæ alios exemplo terreat, & obedientiæ moneat. Nemo dubitabat ijs verbis ultimum ſupplicium innui; nec tamen aliâ culpâ gravabatur, quàm quòd innocens eſſet, & juramenti Eccleſiæ ſuæ, ac Pontifici Romano præſtiti memor, retinénſque; omnes ergo judicium recuſabant, in quo aut damnari innocentia, aut offendi Tholoſanus deberet. Addun-

tur aliæ, & ferociores litteræ, quibus ignaviam, morásque incusabat, urgebátque judicium festinari. Territi Judices, & dicta sententiæ dies. Adfuit Archiepiscopus, & vultu minaci, ac funesta promittente aulam invectus, vehementi oratione in Vicarium Apamiensem declamavit, eo digresso, omnium votis damnatus ad mortem est. Ferunt ex judicibus unum assurrexisse, & his verbis collegas allocutum: *Nemo deinceps magnam timoris vim, mirámque esse negaverit: ecce enim, quem omnes innocentem creditis, omnes damnatis!* Nec clementior executio fuit, cùm enim Vicarius aut lateret, aut dilapsus esset, ejus simulacrum paleis, & centonibus suffultum, & ne quid ludibrio abesset, religioso amiculo tectum plaustro imponunt, totáque Civitate circumducunt, & tandem eo loco, quo puniri solent malefici, aut laqueo, aut gladio finiunt: nihil poterat Londini, aut Genevæ sævius fieri; sed omnia superabat, Religiosum, & Sacerdotem plecti accusante Archiepiscopo: nec facilè par exemplum reperies; hactenus enim veniam reis impetrare, non urgere supplicium, Episcopis mos erat, nisi fortè plus in hominem innocentem, quàm reum licebat, & quòd Romæ absolutus esset, delictum onerabat. Additum sententiæ fuerat, ut effigies Joannis Cerles magni Vicarij, Apamijs, alijsque præcipuis Ecclesijs eodem supplicio afficeretur, quod etiam factum: illud Apamijs contigit memoratu dignum, ut videlicet Lictor Apamiensis nocte intempestâ cum uxore aufugeret, ne se tanto facinore impiaret; adeò ultimæ etiam sortis homines pudebat tam indignæ sententiæ.

IV. Hæc in Gallijs, & præsertim Tholosano Archiepiscopatu agitabantur; quibus ab Archiepiscopo Parisiensi non dispar infortunium accesserat. Caronæ Vico agri Parisini Monasterium visitur: illic sacræ Virgines degunt, Congregationis B. Virginis Ordinis Canonicorum Regularium S. Augustini, Auctore Petro quodam Fourier ejusdem instituti viro, & notæ in Lotharingia pietatis. Earum aliquæ bellis Lotharingiam vastantibus in Belgium migrârunt, ubi cùm Aurelianensi Ducissæ insigni morum innocentiâ placuissent, eandem extincto Richelio Cardinali in Galliam comitatæ, haud procul Parisios consedere; illic suis sumptibus Monasterium Ducissa erexerat, (a) & dote instruxerat, impetra-

(a) Anno 1643.

impetravítque ab Alexandro Pontifice, (a) ut Magdalena quædam eidem Monaſterio perpetuò præeſſet; quamvis ex Regulæ inſtituto triennio tantùm durarent, & Matris non Antiſtitæ nomine; ſed adjecta conditio, ut extinctâ Magdalenâ gratia finiretur, & triennales Matres, electæque Virginum ſuffragijs redirent. Sed quod fieri amat, ea gratia alias incendit, ut eâdem potiri vellent. Magdalenâ morte ſublatâ, alia quædam (b) Ordinis D. Benedicti obtentu Regij chirographi, & favore Archiepiſcopi Pariſienſis, Monaſterij præfecturam occupat, prævenítque electionem, & interim Romæ agit, ut Diploma obtineat, quo ad ſolutiorem ordinem tranſire poſſit, & Antiſtita confirmetur: ambitioni neceſſitas prætexta, collapſas Monaſterij facultates reparandi. Romæ utrúmque negatum, nec diu pòſt vivis exceſſit. Videbatur Libertas eligendi reddita; cùm ſubitò eodem Regis, & Archiepiſcopi favore nixa alia quædam (c) ex Ciſtertio irrumpit, ſervis, epulis, pompáque inſignis: nec Matris nomine contenta, Abbatiſſam ſe ferens; hanc quoque inſtaurandæ Oeconomiæ, frugalem ſcilicet, parcámque ſumptuum, neceſſariam dicebant, nec aliam toto ordine reperiri. Sed cùm Romæ impetrari Bullæ non poſſent, ingenio certatum eſt, ut Antiſtita eſſet, & perpetua quidem, non tamen diceretur. Jubet ergo Archiepiſcopus, officio fungeretur, dum Bullæ Româ venirent; at certum erat, nunquam venturas Pontifice invito: ſæpe Archiepiſcopo, Parlamento, Regíque à ſacris Virginibus ſupplicatum, ſed nunquam auditæ: diu cum intruſa luctatæ ſunt, dum tandem effractis foribus, & vi adhibitâ, magna cum ſæcularium manu Monaſterium irrupit, ſacris Virginibus aras amplexis, & Amazonem averſantibus. Hæc ubi Romam pervenêre, non potuit Romanus Pontifex Innocentius XI. ſe Patrem oblivíſci, datóque ad afflictas, oppreſſáſque diplomate, libertatem eligendi reddit, (d) omníque obedientiâ in ferocem illam armatámque Antiſtitam ſolvit.

Hæc ferè ſunt, quæ ab Anno MDCLXXIII. uſque in annum MDCLXXXII. contigêre; quæ quanti momenti ſint, quámque Eccleſiaſticam diſciplinam, & immunitatem offendant, vulnerént-

M 3 que,

(a) Anno 1657. (b) Madama di Quervenò. (c) Angelica le Maitre. V. Regale Sacerdotium. fol. 13. (d) Anno 1680.

nihil attinet dicere, se ipsis enim clariora sunt, quàm, ut exponi debeant, & fortè in locis Catholicæ Religioni sacris nihil simile antiquitas vidit, saltem nihil pejus. Nova, gravísque servitus Ecclesijs imposita; termini, quos Universale Concilium posuerat, submoti: anathemata, quæ idem Concilium inflixerat, contempta: quatuor sæculorum possessio, quæ pessimam etiam causam tueretur, turbata: Canones Sacri, imò totum Concilium Lugdunense prophanis tribunalibus adstare jussum, ibique ut Parlamento videretur, causam dicere: Episcopi nec clementius, quàm si prophani essent, habiti, nullâ ætatis, sacríque ordinis reverentiâ: in Clerum verò, Deíque servos velut in plebem, prædâ, exilijs, carceribus sævitum: putâsses antiquas persecutiones fervere, nisi quòd in istis plus sanguinis funderetur, in illis plus dedecoris. Illud verò quale spectaculum fuit, Sacerdotem, & Proepiscopum coram sæculari-Magistratu ab Archiepiscopo accusatum, & quamvis innocentem omnes agnoscerent, damnatum, percussúmque Carnificis manu? nam quòd simulacrum, non ipse reus ceciderit, nihil flagitium mitigavit, infamiâ pœnam supplente. Additæ Sacrarum Virginum vexationes, adempta electio, Regulæ turbatæ, intrusa invitis Antistita, claustra, foréſque violatæ, migrationes ad laxiores ordines permissæ, quæ tamen omnium consensu soli Pontifici Romano reservantur, ejusdem Pontificis monita, minæque insuper habitæ, & denique in Conventu Parisiensi omni retrò Antiquitati, Canonibus, Concilijsque etiam Generalibus bellum indictum, perinde, ac si paucis Episcopis jus esset totam Ecclesiam turbandi, evertendíque quatuor propositionibus, quæ Concilia Generalia exemplo, & doctrinâ stabiliverant, nec aliâ ratione id factum, quàm ut Pontificis curas, à quo paternè monebantur, aliò averterent, bello domi accenso.

V. Suspirabat ad hæc Romanus Pontifex, & tempus, quod dolori supererat, quærendis remedijs aptabatur. Dissimulatum diu, si fortè, ut fieri solet, malum dilatione, moráque languesceret; neque hoc ignaviæ, aut timoris, sed providentiæ fuit; quædam enim silentio curantur, præsertim ubi pudet fecisse. Sed cùm malum ingravesceret, additæ paternæ monitiones, quæ Regi, & Episcopis rei enormitatem ostenderent, & par animæ periculum, nisi

nisi absisterent: & quamvis eæ litteræ spirarent libertatem Pontifice dignam, & omni fortunâ majorem, tantundem amoris addebatur, temperatâ Majestate: cùm nec istæ proficerent, aliæ secutæ minis permixtæ, nec tamen nimiæ: rescissa acta, appellationes receptæ, Rex officij, & exempli Majorum admonitus, Episcopi objurgati, quòd Ecclesiæ causam deseruissent, timore, ut ipsi fatebantur, & conniventiâ victi, & denique, quæ pro Regalia decreverant, oblitterata, quippe metu expressa, & supra Episcoporum potestatem. Quid minus fieri poterat, post tam multa, indignéque commissa? Sed clementia Pontificem morabatur, & spes meliorum, præsertim Rege non suo, sed aliorum consilijs errante; & tamen ausi sunt aliqui tam benignum, parcéque severum, nimiæ severitatis postulare, nec alia causa fuit in ultimo Parisijs Conventu, ejus auctoritatem, si possent, exarmandi, quàm quòd nimis minacem crederent, an potiùs credi vellent quæsito aut vindictæ, aut impunitati colore? Cæterùm quàm injustæ querelæ fuerint, facilè constabit, quæ à nobis dicta sunt, animo reputanti. Conferantur solùm, quæ Romæ, quæque in Gallijs agitata sunt, & quanta hìc moderatio, illic, ut modestissimè loquar, impetus fuerit, patebitque, utra pars materiam querendi habuerit, quæ plagam intulit, an quæ accepit? Regaliam, ejúsque substantiam quod attinet, nihil Episcopi opponebant Innocentio Pontifici, imò nec poterant, ijsdem enim principijs nitebantur: *Regaliam ex tolerantia Ecclesiæ, non jure aliquo Regio provenire: esse servitutem canonicæ, & naturali Ecclesiarum libertati oppositam; & ideò à Concilio Ludunensi ad loca, ubi hactenus inoleverat, restricta, nec extendi à Regijs posse, sed solo Ecclesiæ consensu.* (a) Hæc, inquam, etiam Galliæ Episcopi fatebantur, ut videre est ex illis, quæ in Conventu paucorum Episcoporum primus Commissarius Parisijs disseruit: & in alio pleniore Conventu, ubi Regaliæ, ejúsque extensioni subscriptum est. In epistola ad Romanum Pontificem data, hæc inter alia Episcopi habent: (b) *Existimavimus ad nostrum officium pertinere, aliquam inire rationem tollendi de medio gliscentis dissidij; nulla verò*

(a) Conventus Paris. Majo Anno 1681. habitus. Breve Innoc. XI. ad Episc. Galliæ circa fin. Regale Sacerdotium. fol. 32. Lettera ad un Vescovo dell'assemblea Generale del Clero di Francia. 10. Aug. 1681. fol. 5. (b) V. Breve Innoc. ad Episcopos Galliæ die 11. April. Anno 1682.

verò apparuit commodior utili condescensione canones temperandi; propterea nos jure nostro decedentes, illud in Regem transtulimus. Ubi apertè supponunt, Regaliæ extensionem canonibus prohiberi, eáque jura Episcoporum violari, quibus tamen cedere Episcopi velint, pacis inter Ecclesiam, Regémque conciliandi causâ. Hæc ipsa fuit, ut supra vidimus, omnium retrò Galliæ Episcoporum sententia, non tantùm, qui in Concilio Lugdunensi sedêre, quique terminos Regaliæ statuerunt, audiente, nec obluctante Philippo Audaci, (qui nunquam id passus esset, si Regaliam sui juris credidisset) sed omnium aliorum, qui semper Parlamentis Regijs, cùm proferre hoc jus vellent, obstitêre, vicerúntque. (a) Ergo, ut diximus, substantiam Regaliæ quod attinet, Romæ Galliæque una sententia Episcoporum fuit, nisi quod isti Parlamento, Regíque cesserunt, sive is metus, sive obsequium fuit. Totum ergo certamen circa modum, formam procedendi scribendíque vertebatur, & quædam alia, quæ Vicarios Apamienses, & Sanctimoniales Caronenses spectabant; nam Galli, cùm acie victoriam desperarent, manipulos, & impedimenta carpebant.

Querebantur: *Romanum Pontificem nec vocato, nec audito Tholosano, Vicarios a Capitulo Apamiensi electos confirmâsse, & qui deinceps eligerentur, confirmaturum spopondisse: eundem diris percussum non observatis formis, quæ hujusmodi pœnis præmitti in Gallia solent: ejusdem Tholosani jura in Ecclesiam Apamiensem aut diminuta, aut impedita, Vicarijs, quos elegerat, in ordinem redactis, alijsque, quæ decreverat, Romæ abolitis. In negotio quóque Sanctimonialium Caronæ Papam festinâsse sententiam omisso medio, nec Archiepiscopo præmonito: debuisse ex præscripto Concordatorum Judicem in partibus delegari, non Romæ sententiam finiri: sic etiam ejusdem Monasterij Matrem Romæ confirmatam esse, non Parisijs: imò Archiepiscopum ejus loci Ordinarium præteritum fuisse; ergo non regiâ viâ, sed per abrupta Romæ procedi. Sed & nimis pronas Pontificis aures esse excipiendis querelis: narratum Romæ, creditúmque Caronæ fractas Monasterij fores, & Antistitam armis, ac vi inductam; sed id vanissimum esse; id potiùs mirandum, Pontificem Romanum rebus maximis debitum minutijs detineri, ac rixu fœminarum onerari, tanto fastigio indignis; Confessarij has curas, non Pontificis esse.* Hæc Parisijs, & Tholosæ dicebantur, non quia vera,

(a) Clerus Gallicanus Parlamento Regaliam extendere volenti obsistit Anno 1577. & Anno 1583. & 1606. & 1608. & 1629. & 1655. V. M. de Pamiers à fol. 37.

vera, sed quia aulæ grata. Addebant aliqui: aliud esse Pontificis Personam, aliud Dignitatem; hanc omnis culpæ expertem, & supra omnem venerationem: illam naturæ humanæ conditionibus, & nebulis affici: ignorantiâ, affectibus, privatisque studijs tangi, & ideò sicut errori obnoxiam, ita nec semper oraculi loco esse. Sed facilis ad hæc omnia responsio. Archiepiscopum Tholosanum nec vocari, nec audiri oportuit, re aliàs clarâ, & quam ipse fatebatur. Constabat mortuum Episcopum Apamiensem, Capitulum intra octo dies convenisse, collatisque suffragijs Vicarium Ecclesiæ dedisse: constabat etiam alios Vicarios à Tholosano suffectos: nec minus certum erat, nullo jure id ei permissum, nisi Capitulo aut malitiâ, aut ignaviâ cessante, sed neutrum contigerat: quæ enim ignavia, cùm continuò elegerint? aut quæ malitia, cùm optimos? nec alterius culpæ à Tholosano postulabantur, quàm quòd aulæ, & Patronis Regaliæ displicerent. Cùm ergo omnia constarent, & ipse fateretur, quid vocari illum, audirique oportebat? & fortè nec vocatus responderet; nam & litteras à Pontifice acceptas nec responso dignatus est; quid ergo interrogares non responsurum? dedecori parsum: præsertim cùm ejus calamo uteretur, qui objurgando Pontifici eloquentiam suam probabat; tanta illi modestia! Sed & Archiepiscopus Fortassinum, aliósque Vicarios suffecerat, nec vocato, nec audito Capitulo Apamiensi; quæ ergo verecundia fuit, velle Pontificem ijs legibus obstringere, quas ipse respuebat? Sed & illud fabulæ, & ludo propinquum: querebatur hoc Pontificis Decreto Ecclesiam Apamiensem Vicarijs destitui, qui Viduam gubernarent; & interim Vicarios à Capitulo legitimè electos persequebatur, movebátque officijs, imò morti addicebat, cunctantibus judicibus conscientiâ præpeditis. Cujus ergo culpa erat, Ecclesiam Vicarijs carere? Tholosani legitimè electos persequentis, an Papæ eosdem tutantis? Quòd verò Pontifex rescripserit, *Se, quos Capitulum eligeret, deinceps confirmaturum:* pari æquitate nitebatur; cur enim non posset promittere, quod poterat facere, imò quod tenebatur? Tholosano enim non tantùm electos non confirmante, sed etiam persequente, quis alius præter Pontificem confirmaret? nam si qui alij erant, Tholosano adhærebant in aula præpotenti: & si jus Ecclesiæ Apamiensi Vicarios

statuendi ad Tholosanum devolvebatur, Capitulo negligente; quantò magis jus confirmandi ad Pontificem redibat, Archiepiscopo, aliisque non solùm negligentibus, sed etiam odio iráque flagrantibus? Nihil ergo æquius fuit, quàm Pontificem Archiepiscopo, si non præferre, at saltem æquare, & jus devolutionis quod huic, etiam illi præstare, eo solùm discrimine, quòd Pontifex summo jure id peteret, Archiepiscopus nullo. Quod *de Archiepiscopo diris percusso* dicebatur, somnium erat, aut potiùs juris malè intellecti ignorantia; Pontifex enim non inflixerat censuras, sed tantùm intentaverat, nec præterita, sed futura memorabat: verba Brevis Apostolici sunt: *Districtè, & in virtute sanctæ obedientiæ prohibemus, ne in posterum sub pœna excommunicationis, &c.* Quæ omnia excommunicationem significant comminatoriam, non verò actualem, aut latæ sententiæ: quis verò nescit alias esse cautelas, formásque ad inferendam, & comminandam censuram? & veniam merentur aulæ potiùs, quàm Canonum intelligentes, si maluissent ignorata tacere, quàm edicere; sed festinatio declamandi, demerendíque Archiepiscopum attentationem turbabat. Illud æquè vanum: *Diminuta fuisse Archiepiscopi jura, & quæ ipse decreverat, Romæ abolita.* Nullum enim in Apamienses Archiepiscopo jus erat, nisi malitia, aut negligentia ostenderetur; sed neutra ostendi poterat; non ergo minuebantur, quæ nunquam fuerant: quæ verò contra Canones peracta, prius abolita sunt, quàm Romam devenissent; quippe suis initijs, & semper irrita: nec Pontifex Romanus abolere se illa dixerat, *sed appellationes admisisse.* (a) Et planè si quis animum in ea intendat, quæ Apamijs contigère, moderationem potiùs in Romano Pontifice, quàm severitatem mirabitur; nec verò id novum est, ut ad Romanum Pontificem Galli appellaverint, sic enim S. Leo Papa ad Episcopos Provinciæ Viennensis loquitur: (b) *Nobiscum vestra Fraternitas recognoscat, Apostolicam Sedem pro sui reverentia à vestra etiam Provinciæ Sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, & pro diversarum (quemadmodum antiqua consuetudo obtinebat) appellatione causarum aut retractata, aut confirmata fuisse judicia.*

Quæ de festinata sententia, neglectóque ordine in negotio Carronensi dicuntur, eâdem facilitate refelli possunt: septem ferè

(a) Breve Apost. Calend. Ján. 1680. (b) S. Leo ad Episcopos Vienn. epist. 89.

ferè annos expectatum Romæ eſt, dum illi Monaſterio, ab ijs, qui turbaverant, pax redderetur, & hæc feſtinatio dicitur? quot ergo annis expectandum erat, ut modeſto nec citato gradu incedere Pontifex diceretur?

Sed *turbatus eſt ordo:* enimverò nunquam minùs: factum in aperto erat, & in conſpectu Urbis Regiæ patratum: ſeptem annos vexatio duraverat: nec lis inter privatos pendebat, ſed ipſi Papæ intentabatur; hujus enim eſt ſacras fundationes, & Regulas mutare, & Religioſos ad Monaſteria transferre laxioris diſciplinæ: ipſa Monaſterij Antiſtita negotium in manus Pontificis depoſuerat, à quo Bullas, & confirmationem expectabat premebátque: & denique Archiepiſcopus Pariſienſis tantùm abeſt, ut Matrem eligi pateretur, electámque confirmaret, ut potiùs electiones impediret, & extraneam intruderet. Ex quibus efficaciter concludas, non debuiſſe Pontificem Pariſienſis Archiepiſcopi, ejúſque aſſeclarum conſenſum, & ſententiam expectare: tum quia fruſtra expectaret, cùm hi maximè obſtreperent: tum quia in re tam patente ſententiæ, & vota aliorum neceſſaria haud erant, quæ in dubijs tantùm adhibentur: tum quia ipſæ partes negotium jam Pontifici detulerant, à quo Bullas, & confirmationem petebant; cur ergo Pontifex ab aliorum ſententijs penderet, causâ ſuo Tribunali jam oblatâ? & denique cùm negotium ex majoribus eſſet, nec poſſet niſi Pontificiâ auctoritate componi, nec partes id negarent, quæ Romam propterea inclamabant; quid opus erat aliena Tribunalia morari huic cauſæ longè imparia? non ergo Pontifex ordinem turbabat, ſed Galliæ Epiſcopi, qui cauſas ſoli Pontifici reſervatas, ſuis, Regijſque Tribunalibus ſiſtebant. Quòd verò dicerent: *Parvi momenti has cauſas eſſe, & Pontifice indignas;* planè oſtendebant, quàm malè animarum pretia æſtimarent. Mutuis diſſidijs, odijſque Virgines Carronenſes deflagrabant, & ut fieri ſolet, orationi, diſciplinæ, charitati, aliiſque virtutibus Chriſtiano, & Religioſo dignis nullus locus ſupererat, ſed omnia factionibus, partiúmque ſtudijs fervebant, pari ſcandalo, & animarum clade: & hæc parvi momenti eſſent, & indigna, ut à Pontifice curarentur? ſi in Gallijs una urbs, aut caſtrum periclitaretur, quantus illic armorum ſtrepitus, & turbæ eſſent, omnibus auxilium feſtinantibus? Et quòd in litteris nuper

nuper à Pontifice ad Regem scriptis duo trésve apices acriores viderentur, quantùm in aula, in Senatu, & ab Episcopis declamatum est? Veniam ergo Pontifici dabunt, si quantum illi castrum, & apices, tantùm ipse animas curet; nisi fortè inter libertates suas etiam illud reponant, ut videlicet animabus perire volentibus, non liceat Pontifici subvenire. Cæterùm si negotium Caronense tam parvi, ut dicunt, momenti fuit, cur ergo tam ardente, & tot annis Archiepiscopus Parisiensis illud persecutus est, Regémque implicuit? an verò puderet Pontificem defendere, quod illos non pudebat invadere?

Quòd verò *inter Personam Regnantis Pontificis, ejúsque Dignitatem distinguerent, & huic omnem venerationem, non illi promitterent, utpote erroribus, & naturæ defectibus obnoxiæ;* planè responsum haud meretur; omnes enim Regnantes hæc criminatio petit: an simili obtentu non etiam sui Regis imperia eluderent? imò quia Dignitas, & Persona conjunguntur, ob reverentiam Dignitatis etiam defectus Personæ ferendi sunt, & huic obsequium debetur illius merito; alioquin nulla amplius obediendi necessitas fuerit, si conditio naturæ Majestati, & Imperijs officiat. Non hæc sensa Carolo Magno, non hic animus fuit, cujus virtutes parciùs aliqui imitantur, quàm laudant; is enim in Legibus ad omnes Provincias suas missis ita loquitur: (a) *In memoriam B. Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam, & Apostolicam Sedem, ut quæ nobis Sacerdotalis Mater est Dignitatis, esse debeat Ecclesiasticæ Magistra Rationis. Quare servanda est cum mansuetudine humilitas, ut licet vix ferendum ab illa sancta Sede imponatur jugum, tamen feramus, & piâ devotione toleremus.* Quæ ita à nobis dicuntur, ut locum habeant etiam, cùm vita Pontificis dignitati haud respondet; quid ergo dicendum erit, ubi Sanctitas vitæ dignitati sociatur? quòd in moderno Pontifice ne hæretici quidem diffitentur: non est animus mihi virtutes Innocentij in has chartas deponere, quippe impar materiæ, & modestiæ gravis futurus, ac silentio venerari, quàm clamore, & pompâ solitus: ipsa tantùm Gallia audiatur: *Hujus Pontificis solida pietas, & fuci expers: ardor dilatandæ fidei conservandæq; disciplinæ Ecclesiasticæ: morum integritas: idem sibíque similis gubernandi tenor, procul omni quæstu, & cupiditate, nec in carnem, ac sanguinem pronus, &c.* Hæc Galli

(a) Naucler. Generat. 28. Concil. Tribur. cap. 3. & habetur d. 19. cap. 3.

Galli humaniſſimo elogio. Si ergo tanta eſt moderni Pontificis Sanctitas, æquitáſque, quantam vel ipſi Galli profitentur, quid opus erat inter dignitatem, & Perſonam diſtinguere, quaſi iſta non illam ſuſtineret? Num ergo ſanctus hic Pontifex, & incorruptus tunc ſolùm imperfectus eſſe incipit, cùm Gallos perſtringit? Sed Innocentio à Gallis evenit, quod Paulo à Galatis: *Sicut Angelum DEI excepiſtis me: teſtimonium enim perhibeo vobis, quia ſi fieri poſſet, oculos veſtros eruiſſetis, & dediſſetis mihi; ſed inimicus factus ſum vobis vera dicens.*

******************:******* ***************

§ V.

Rationes in Regaliæ patrocinium à Gallis productæ, & refutatæ.

SUMMARIA.

1. *Jus Regaliæ non eſt Coronæ Gallicæ ingenitum, ut Politici volunt.*
2. *Falsóque ſupponi ad ea jura, quæ nec præſcribi, nec alienari poſſint, pertinere.*
3. *Nihil Regaliæ ſuffragari Galliæ Concordata.*
4. *Nihil jura feudi.*
5. *Nec etiam jus Patronatûs.*
6. *Multóque minùs Beneficia à Regibus Galliæ in Epiſcopos, & Eccleſias collata.*

I.

MEmoriâ repetentem, quæ ex una parte contra Regaliam ex Concilijs, & Eccleſiæ Gallicanæ, imò Regum ipſorum ſenſu, uſúque à me ſuprà producta ſunt; ex altera verò quanto ſtudio, ac contentione in Gallijs pugnatum pro illa ſit, admiratio ſubibit, quænam tandem ratio- nes

(a) Ad Galat. 4.

nes illæ fuerint, & quàm validæ, ut Concilijs, Patrum Decretis, antiquis Canonibus (quos Galli tam impensè venerantur, & suæ libertatis bases affirmant) & Ecclesiæ Gallicanæ opponi potuerint? quantæ enim molis erat, ut hunc Colossum à Gallis erectum, ipsi Galli everterent? Et tamen, quis crederet! tanti momenti curæque causam, tantóque strepitu, ac pœnarum apparatu agitatam leves adeò rationes muniebant, ut meritò dubites, fueritne his aliquando suscepta acrioribus studijs, & minoribus meritis. Et planè cùm ipsi Episcopi Galliæ se Pontifici purgârunt, nullum aliud patrocinium, quàm à metu repererunt: cessimus, renuntiavimus, subscripsimus, non æquitate, non ratione, sed metu victi; adeò eorum causa omni præsidio carebat, ut metus in auxilium vocaretur. Qualescúnque ergo rationes illæ, aut prætexus fuerint Politicorum (nam Episcopi solum metum allegabant) hic in medium adducemus, ut aspectu vilescant.

Opponitur 1. Jus Regaliæ est jus Regium, hoc est, Regiæ potestati insertum, & coævum, nec tam hominum, aut Pontificum indulgentiâ, quàm cœlesti dono Galliæ datum, adeò ut quemadmodum nec radijs solem, nec coronam gemmis ei insertis, ita nec Reges Galliæ hoc jure exuere possis, Monarchiæ congenito; sicut ergo Regia petestas universas Provincias, non unam tantùm, aut alteram complectitur, ita jus Regaliæ ei potestati annexum.

℟. Hæc est præcipua Regiorum Demonstratio, quam Edictum Regium insinuat, (a) & Regij Advocati verbis magnificis, at rebus vacuis exaggerant: & planè nihil dici præstantius poterat, si vera essent; mirúmque est, his principijs nixos, Regaliam tantùm Regibus concessisse; nimis hoc parcè; pari enim jure, ijsdémque rationibus dicere poterant, Regem Galliæ, & Episcopum, & Patriarcham esse, privilegio cœlitus dato, & coronæ innexo, quamvis à majoribus nunquam exercito: sed nec minùs mirari subit, ausos esse rebus tam à vero alienis, fidémque superantibus, ac vanè confictis Regem ludificari. Si per jus Regium intelligunt facultatem aliquam, & privilegium Galliæ Regibus ab Ecclesia concessum, verum est, Regaliam jus Regium esse: at non sequitur, hoc

(a) Edictum Regium de Anno 1673. M. Servin. prevu. des Libertez. cha. 17. n. 19. Guilelm Bened. in cap. Raynut. n. 396.

hoc jus illimitatum esse, & toto Regno diffusum; cùm in Concilio Lugdunensi Ecclesia illud restrinxerit, & ijs solùm locis concesserit, ubi longâ consuetudine receptum fuerat; quo ergo jure, quod Ecclesia restringit, ipsi extendunt? Si verò per jus Regium, potestatem aliquam intelligas ab Ecclesia independentem, non privilegio, non indulgentiâ datam, sed Coronæ, & Imperio ingenitam, aliisque Regijs juribus similem, qualia sunt, belli, pacis, militiæ, vectigalium jura; negandum omnino est, Regaliam jus Regium esse; jus enim percipiendi vacantium Ecclesiarum fructus (saltem si feudales excipias, in Provincijs, ubi ex consuetudine post mortem Vasalli Domino debentur) & præsertim Beneficia, & Canonicatus conferendi, non ad Regiam, sed Ecclesiasticam Dignitatem pertinet, & ideò supra Canones, & concessionem Ecclesiæ extendi haud potest; quid enim magis ad Ecclesiam pertinet, quàm Ecclesiæ ministros deligere? ex istorum enim virtute, & præstantia non minùs Ecclesiæ disciplina, quàm ex militum delectu victoria pendet: nec minùs absurdum est dicere Regiæ potestatis officium esse, Sacerdotes, & ministros Ecclesiæ dare, quàm ad Ecclesiasticos pertinere, ut militem conscribant, duces præficiant, tentoria metentur, aciémque instruant; quòd si hoc absurdum, illud multò magis. Cùm verò dicunt, hoc privilegium Coronæ Gallicæ cælitus advenisse; miracula narrant nullibi scripta, & nunquam lecta: lego ampullam sacro balsamo plenam, & clypeum aureis lilijs sparsum, cælo demissa esse, Regaliæ nulla mentio, & si argumentari ita licet, quid non tandem Galli sibi vindicent obtentu cælestis privilegij? Sed ex ijs, quæ suprà diximus, vanitas hujus rationis evidenter convincitur; ostendi enim suprà, sub primi, & secundi stemmatis Regibus, nullum Regaliæ vestigium observari, imò neque sub primis Regibus tertij stemmatis, usque in sæculum ferè duodecimum, ut testimonio Gerberti (a) Archiepiscopi Rhemensis monstratum est. Quî ergo fieri potest, Regaliam Monarchiæ Gallicæ coævam, & ingenitam esse, quæ tanto post tempore, sexcentis videlicet annis à baptizato Clodovæo exorta est? Rursum jus istud Regaliæ non à solis Galliæ Regibus, sed etiam à Regibus Angliæ, aliisque inferioris lineæ Prin-

(a) Gerbert. epist. 118.

Principibus uſurpatum eſt, videlicet: (a) Comitibus Britanniæ, Flandriæ, Andegaviæ, Campaniæ, Sabaudiæ, Tholoſæ, Narbonæ, Ducibus etiam Nortmanniæ, Aquitaniæ aliiſque. Non potuit ergo ſolius Monarchiæ Gallicæ privilegium eſſe, quod ad alios æquè Principes pertinebat; nec oſtendi poteſt, cur iſtis minori jure, quàm illi competeret; nam ſi Galli cæleſte privilegium obtendant, obtendent & alij eodem, parique fundamento; hoc eſt, obtendent quidem, ſed non oſtendent. In Concilio Lugdunenſi jus Regaliæ ijs tantùm locis, ubi uſu inoleverat, permiſſum, alijs omnibus ſublatum eſt: nec Galli, qui frequentes aderant, & præſertim Philippi Audacis Legati, quidquam obſtitêre; non ergo credebant, jus iſtud Coronæ Gallicæ proprium, & innexum eſſe, alioquin non ferrent illud violari, reſtringíque, aut ſaltem repugnarent, & aliquas rationes, ac privilegia opponerent, præſertim cœlo lapſa; quis enim credat, ſexcentos annos, & in re tanti momenti, Galliam omnem cœcam, mutámque fuiſſe, & tot ſæculorum decurſu, ne unum quidem tantùm hoc privilegium ſcriptis, aut memoriæ commendâſſe? A quibus ergo moderni illud accepêre, antiquitate ſilente? Et ſi jus iſtud Coronæ adnatum eſt, cur Gallicæ tantùm, non etiam Hiſpanicæ, Anglicæ, Luſitanæ, aliiſque? jura enim Regia non uni tantùm Coronæ, ſed omnibus communia ſunt. Cur denique Jus iſtud Regium in tot alijs Galliæ Provincijs, quæ Coronæ ſubiacebant, nunquam exercitum acceptúmque? quod ſupra oſtendimus. Ipſe Philippus Pulcher, quamvis Regaliam Jus Regium appellaverit, aliquoties teſtatus eſt, eam univerſalem non eſſe, (b) ſed ad aliquas tantùm Regni ſui Eccleſias pertinere, ut ſupra vidimus. Ex quibus omnibus nemo non videt, primam illam, præcipuámque Regiorum rationem, & cui velut baſi ingentem illum Coloſſum imponunt, planè frivolam eſſe, vanámque; ut mirum ſit, imò indignum, tanto Regi decipiendo adhibitam eſſe. Quid diceres, ſi quis annulum à te peteret gemmâ inſignem, & à majoribus tuis longo ordine acceptum, éumque

(a) V. Matth. Pariſ. & Guilelm. Piſ. ad ann. 1089. Zonar. T. 3. annal. Balſamon in can. 35. ſextæ Synodi. Alteſerram. lib. 3. de ducib. Gonzal. ad cap. 4. de Offi. Ord. Marcam lib. 8. cap 18. & cap. 27. Balluc. ibid. in Annotat. M. de Pamiers de la Regale fol. 22. (b) Philippus Pulcher in Edict. de Anno 1302. & 1303.

eúmque deberi sibi vellet, nec alio titulo, quàm cœlestis cujusdam privilegij; quod nec probare posset, nec exhibere? Hoc Galli fecerunt.

II. Opponitur 2. Jus Regaliæ nec alienari à Regibus potest, nec ab alijs præscribi; pertinet enim ad jura Coronæ, quibus renuntiare Reges non possunt, adeò ut ne juramenta valeant, quæ hujusmodi alienationibus confirmandis adhibentur, ut Innocentius III. in celebri sua Decretali (a) definivit; nullæ ergo Ecclesiæ aut privilegio, aut præscriptione, quominùs Regaliæ subjaceant, tueri se possunt.

℟. In hac argumentatione duæ propositiones assumuntur, quarum utraque falsa; saltem in eo sensu, quem Adversarij intendunt, ut facilè intelligas, quàm vera sit conclusio ex falsis principijs illata. Sunt aliqua jura Regiæ Dignitati adeò intima, & innexa, ut deponi non possint, nisi abdicatâ majestate; qui enim jure belli, & pacis, indicendi remittendíque tributi, gratias, & supplicia statuendi cederet, non Rex, sed subditus esset, nec suo, sed alieno imperio viveret; & hujusmodi jura non posse alienari ultrò concedimus: sed negamus, Regaliam tale jus esse; quot enim Reges sine hoc jure vivunt, integrâ tamen, & florente majestate? An Clodovæus, Pipinus, Carolus Magnus, aliíque usque ad Ludovicum VII. Reges non erant, quia Regaliæ expertes? Non ergo Regalia ejus naturæ jus est, sine quo conservari majestas non possit. Sunt alia, quæ ad jus Regium pertinent, quæque in causas prophanas alienari non possunt, sed in sacras, & præsertim Ecclesias: quæ enim in Deum transferuntur, ejúsque divinæ Gloriæ propagandæ adhibentur, non alienari, sed ei, cujus aliàs sunt, reddi censentur: nec hujusmodi donationibus Regna, & æraria minuuntur, implentur potiùs, Deo nunquam ingrato, & semper beneficijs vincente, quod exempla Constantini, Clodovæi, Caroli Magni, aliorúmque satis ostendunt. (b) *Tuum Domine Regnum*, inquiebat pijssimus David, *tua victoria, & tu es super omnes Principes, tuæ divitiæ, & tua est gloria, & tua sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.*

Hæc ergo, quæ Ecclesijs, aliísque pijs causis à Regibus donata sunt, non posse revocari, certa sententia est, & à Gallis admissa;

(a) Innoc. III. in cap. intellecto. de jurejur. (b) Paralip. lib. 1. cap. ult.

hi enim antiquos Canones venerari ſe profitentur, & illis libertatem ſuam Gallicanam, velut baſibus imponunt: at Canones Concilij VIII. Oecumenici ita loquuntur: (a) *Placuit huic ſanctæ, & magnæ Synodo, ut res, vel privilegia, quæ Dei Eccleſijs ex longa conſuetudine pertinent, ſive ab Imperatoribus, ſive ab alijs DEI cultoribus, in ſcriptis, vel ſine ſcriptis, donata, & ab eis per triginta annos poſſeſſa ſunt, nequaquam quacúnque Perſona ſæcularis per poteſtatem ſubtrahat, aut per argumenta qualibet auferat. Quiſquis ergo ſæcularium contra præſentem definitionem egerit, tanquam ſacrilegus judicetur, & donec ſe correxerit, & Eccleſiæ propria Privilegia reſtituerit, anathema ſit.*

Idem ſuis Nepotibus S. Ludovicus in Pragmatica Sanctione accuratè, enixéque commendat, ejus verba ſunt: (b) *Item libertatem, franchiſias, immunitates, jura, & privilegia per Francorum Reges Prædeceſſores noſtros, Eccleſijs, & Perſonis Eccleſiaſticis Regni noſtri conceſſas, & conceſſa, innovamus, laudamus, approbamus, & officiarijs, ac ſubditis noſtris præſentibus, & futuris diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus omnia, & ſingula diligenter, & attentè ſervent, &c.*

Idem Sanctus Rex Philippo Audaci filio hæc monita reliquit jam moriturus: (c) *Cave*, inquit, *ne libertates, & Privilegia à Majoribus tuis in ſubditos collata unquam infringas, &c.* Et planè glorioſus ille *Chriſtianiſſimi, & Primogeniti Eccleſiæ filij* titulus hoc ipſum convincit; obſtringítque Reges Galliæ, privilegijs, aliíſque juribus Eccleſias ne exuant, quin potiùs augeant, doténtque; ídque majorum exemplis, quibus nunquam magis victoriæ, opéſque abundabant, quàm cùm in Eccleſias profuſi erant; & verò hoſtes tanti Regis, non amici ſunt, qui omnium, quotquot in Gallico diademate fulſerunt, pulcherrimam margaritam fœdare aggrediuntur, Pietatem videlicet, ac Religionem Regibus Franciæ præcipuam: & perinde, ac ſi cum Indorum, Perſarúmque, non Chiſtianiſſimo Rege agerent, omnia utilitate metiuntur, nullâ Eccleſiæ, & honeſti curâ. Ergo, ut dicebam, etiamſi daremus Regaliam ad jus Coronæ pertinere, non ideò ſequeretur, non potuiſſe illam in Eccleſias privilegio transferri, & iſtis præſcribi; præſertim cùm Reges Galliæ eâ die, quâ ſacro Oleo inunguntur, incingúntqne diadema, ſolemni Sacramento ſe obſtringant Epiſcopis, & Ec-

(a) Concil. VIII. Oecum. can. 18. (b) Pragmat. Sanctio Ludov. IX. de Anno 1268. (c) Joinville in Vita.

& Ecclesijs *Canonica Privilegia conservandi*; at verò, quod Privilegium magis canonicum esse potest, quàm quod tot Canonibus, Decretísque Patrum, præsertim ultimo Lugdunensi Concilio, tam sanctè Ecclesijs assertum, & gravissimis pœnis sancitum est? Regem ergo Sacrilegum faciunt potentiæ obtentu. Cæterùm & illud in viris eruditis, quales sunt, qui Regaliam extendunt, mirum est in re tanti momenti, & Principis animam implicante, tam levi, vanóque argumento niti, ut quod probare oportebat, supponere cogantur: *Non potest*, inquiunt, *Rex jura Gallicæ Coronæ alienare, nec Ecclesiæ ea præscribere*.

Demus. *Atqui Regalia pertinet ad Jura Coronæ, & Reges eam alienâssent, si Ecclesijs cessissent*. Atqui in hac propositione omnia supponuntur, quæ probari debebant. Supponitis dari Jus Regaliæ in eas Ecclesias, quæ nunquam hoc onus subierunt; at hoc probandum erat, nam hîc certatur. Supponitis hoc Jus Regaliæ quoad eas Ecclesias, quæ hactenus exemptæ fuerant, à Regibus alienatum esse; at hoc quoque probandum erat, nihil enim magis negamus; quî enim poterat à Regibus alienari, quod Reges nunquam possederant? quod ad Reges nunquam spectavit? & Ecclesiæ quî poterant Jus illud præscribere, quo nunquam caruerant, & quo tanquam proprio, innatóque gaudebant? nemo enim rem suam præscribit. Supponunt ergo, quæ probari debebant, & tamen velut acie victores, servire Ecclesias jubent, eámque Libertatem Ecclesijs adimunt, quam ne vilissimo possent: idque facinus prædicant Christianissimo Rege, Ecclesiæque Primogenito dignum; quod quàm dissentiat ab illius pietate, nihil attinet dicere.

III. *Opponitur 3.* Per Concordata, seu Transactionem inter Leonem X. Pontificem Maximum, & Franciscum I. Galliæ Regem, Jus ad omnes Episcopatus, & Abbatias nominandi, præsentandíque ad Reges translatum est, sublatis electionibus; ergo vi Concordatorum redijt antiqua potestas, quâ Reges primi, secundíque stemmatis omnia Beneficia, & pro arbitrio dispensabant, idque non aliquibus tantùm locis, sed toto Regno; atqui dispensatio Beneficiorum primum Regaliæ caput, præcipuúmque constituit.

℞. Hæc Ratio iterum ex falsis principijs contexitur; supponit enim primi secundíque stemmatis Reges omnia Beneficia contulisse,

liſſe, electionibus oppreſſis. At falſum id eſſe, ex multis conſtat. Clodovæus Electiones Epiſcoporum nunquam turbavit. Idem à Conſtantino Magno obſervatum eſt, niſi cùm jam electos auctoritate ſuâ contra æmulorum inſidias muniebat. Et planè cùm ex præſcripto Conciliorum, ſacrorúmque Canonum Gallicanæ Eccleſiæ tunc temporis regerentur, Canones verò eligi Epiſcopos juberent, dubium non eſt, non imperio Principum, ſed votis, & electione fieri Epiſcopos debuiſſe. (a) At rarum eſt intra terminos, legéſque magnam Potentiam diu cöerceri. Extincto Clodovæo non eadem ſacris Canonibus obſervantia & reverentia ſtetit, & ſæpe ab ejus filijs turbatæ, occupatæque electiones ſunt, Epiſcopis ex caſtris, auláque ſubmiſſis, nec merito, ſed aut gratiâ, aut pretio delectis. Cui malo ſæpe remedium à Concilijs Gallicanis quæſitum eſt, (b) decretúmque, ut liberæ electiones eſſent, nec tamen præter Regis aſſenſum. Clotharius II. in Conventu Pariſienſi edictum propoſuit, quo ad normam ſacrorum Canonum libertas electionibus dabatur. (c) Sed eas Principum cupiditas, præſertim Palatij Magiſtrorum, & denique Martelli penitus ſubvertit, adeò, ut publico mercatu, & velut ſub haſta Infulæ venderentur, & indigniſſimis provenirent. Iſtos, quòd exemplo, & moribus Eccleſias corrumperent, Pipinus, & Carolomannus ſedibus expulére, alijs ex conſilio S. Bonifacij in Eccleſias evectis: quod ut tanto ſecuriùs agerent, privilegio Zachariæ Pontificis, deligendi, quos mallent, donati ſunt: hujus privilegij meminit (d) Lupus Ferrarienſis, Florus Magiſter, Marca Archiepiſcopus Pariſienſis, Maimburgus alijque, & innuunt etiam Joannes X. & Paſchalis II. Carolus Magnus, aut libertatem electionibus reddidit, ut aliqui volunt; aut ſaltem non niſi Pontificum, ſeu Hadriani, ſeu Zachariæ privilegio Infulas diſpenſavit, quas potentiores certatim

(a) Cypr. epiſt. 68. Clem. epiſt. ad Corinth. 1. Orig. hom. 6. in Lev. Tertull. Apolog. cap. 39. Concil. Nicæn. cap. 4. Con. Chalced. cap. 13. S. Leo, epiſt. 84. cap. 5. (b) Conc. Aurel. V. can. 10. Anno 549. Conc. Par. III. can. 8. Anno 557. Conc. Pariſ. V. can. 1. Anno 715. Conc. Cabill. can. 10. Anno 650. V. de elect. Reg. Sacerd. à fol. 43. (c) Edict. Clotharij de anno 615. (b) Lup. Ferrar. epiſt. 81. Flor. in fragm. de elect. circa ann. 820. Marca lib. 8. cap. 20. Maimburg. hiſtor. Iconocl. fol. 259. Joan. X. PP. epiſt. ad Herimann. anno 921. Paſchal. II. apud Malmesb. lib. 5.

tatim rapiebant; idque non jure Regio, sed Pontificum gratiâ, quam temporum calamitas extorquebat. A Carolo sic factum esse, præter citatos auctores, etiam Galli fatentur. (a) Ludovicus Pius Caroli Filius Regio diplomate in antiquam libertatem, & præscriptam à Canonibus formam electiones restituit, ut habetur in ejus Capitularibus, (b) quæ Abbas Ansegisus, Hincmarus, & Jvo Carnotensis Carolo adscribunt; alij verò, & plerique, Ludovico; non ideò tamen, aut Ludovicus, aut alij ab eo Reges penitus ab electionibus exclusi; quippe Regum consensus quærebatur, & eorum, qui imperare poterant, preces pro votis, & electione erant, ut quàm plurimis exemplis constat, & litteris etiam à Concilio Parisiensi (c) ad Ludovicum datis. Quia ergo aut precum, aut Regij consensûs obtentu, aut etiam apertâ intrusione electiones canonicæ turbabantur, sæpe illis vindicandis Regum edicta repetita sunt, qualia imprimis Ludovici IX. & Caroli VI. (d) Tandem conventione Leonis X. & Francisci I. totum jus nominandi, abolitis electionibus, ad Reges translatum est. Ex hactenus dictis facilè intelliges, quantum aut ignorantiâ peccaverint, aut imposturâ, qui ausi sunt scribere, Reges Francorum primæ, secundæque Stirpis Episcopatus pro arbitrio, & jure Regio contulisse, & huic Juri, quo alij Reges per ignaviam decesserant, post Concordata Leonis redditos esse; quantâ enim injuriâ, contemptúque veritatis ista dicuntur, cùm exempla, legésque Clodovæi, Caroli, Ludovici, Clotharij, & Ecclesiæ Gallicanæ, quæ suprà produximus, ignorari haud possint, saltem non debeant; cur enim istarum rerum peritiam profitentur, librísque ostentant, si ignorant? aut quis pudor est, argumentis tam apertè vanis, irritísque Regaliam fulcire, & Principem deludere? Et cur, rogo, Pipinus, & Carolomannus Zachariæ privilegio instruendi erant, si Episcopatus Jure Regio conferebant?

Sed nec altera ejusdem Argumenti pars majori fundamento nititur: dicunt enim *concessis nominationibus ad omnes Regni Episcopatus*, *quod*

(a) V. Maimburg. lib. 10. de l'Arianisme fol. 155. Christian. Lup. in Canon. Tomo 3. dissert. 3 cap. 9. P. Thomasin. de la discipl. dell' Egl. p. 3. lib. 2. cap. 24. Regal. Sacerd. fol. 49. (b) Lib. 1. cap. 84. (c) Concil. Parif. V. lib. 3 cap. 22. (d) Pragmat. Sanctio S. Ludovici Anno 1268. & Carol. VI. Anno 1406. & Anno 1418.

quod per Concordata factum est, concessas etiam intelligi ad omnia Beneficia, & Canonicatus vacantium Ecclesiarum. At verò, quàm fœda hæc consequentia, & viribus cassa? Constat usque ad Reges tertiæ Stirpis nullum locum Regaliæ fuisse; quo tamen tempore volunt Reges pro arbitrio, supremóque jure Episcopatus contulisse. Constat etiam eo tempore Regaliam prodijsse, quo electiones reductæ, plenáque libertate, ex ipsorum confessione, qui hæc objectant, donatæ sunt: nulla ergo inter hæc duo jura connexio est, quæ toties separata sunt; quod si nulla connexio, quæ, rogo, simplicitas est, unum ex alio inferre? an nunquam in Juris-prudentiæ, & Dialecticæ scholis audierunt, à separatis non fieri bonam illationem? in odiosis (& quid verò magis, quàm servitus Ecclesijs imposita, & Canonum antiquatio?) restringendas, non ampliandas Leges? In Contractibus non expressa pro omissis haberi? & mille alia, quæ argumentationes istorum elidunt: an verò etiam post Concordata non omnium Galliæ Regum hæc ipsa mens fuit, & ipsius Francisci primi, qui nunquam Regaliam extendi permisere? nisi fortè ignorantiæ istos accuses, perinde, ac si Concordata, quæ ipsi inierant, malè intellexerint, & ab istis, qui tanto pòst tempore venerunt, nec aliâ re magis, quàm adulatione claris, imperandi artem didicerint.

IV. *Opponitur 4.* Demus, primis Ecclesiæ temporibus, quando Episcopi spontaneis oblationibus, sine alijs patrimonijs vivebant, nullum Regaliæ locum fuisse; at verò quando ingentibus patrimonijs, feudísque donati sunt, mutârunt conditionem; feudorum enim fructus, quæ hæreditate non acquiruntur, qualia sunt Sacerdotijs annexa, ad Dominum redeunt, eique, & nulli alteri, proveniunt. Jure ergo feudi vacantium Ecclesiarum fructibus Principes potiuntur. Quamvis verò alij etiam proventus, præter feuda, ad Episcopos pertineant, ut tamen Episcopatibus annectuntur, continuò nobiliorem habitum, feudíque naturam induunt; & ita extincto Antistite, ad Principes spectant. Collationes Beneficiorum, quia sacrorum Canonum dispositione fructibus æquantur, eandem fortunam cum feudis subeunt, ac Principi cedunt.

℟. Hoc Maimburgi argumentum est, in quo istius Auctoris indolem, & artificia jam passim nota facilè observes. Jus Regaliæ

uni-

universim ad Reges Francorum pertinere docet; id verò ex Canonibus, sacrisque Concilijs, & usu in Ecclesijs recepto probandum erat; quippe Jus illud sacrum, non prophanum est; & ideò sacris, non prophanis legibus metiendum: sed cùm nullæ suppeterent, quin potiùs omnes adversarentur, eas altissimo silentio premit, præteritque, & ad argumentum à comparatione vertitur, quo nihil, in foro præsertim, debilius est, & maximè, cùm comparatio à valde dissimilibus ducitur, qualia sunt feudum, & Regalia, ut paulò post ostendam. Deinde cùm ne hoc quoque sufficeret, protegendæ Regaliæ aliud non minùs extraneum, remotúmque principium ex Philosophia conductum est, videlicet, de elevatione qualitatum; dicit enim: *Decimas, oblationes, aliósque proventus Episcopales, hoc ipso, quòd feudis conjunguntur Ecclesiæ donatis, elevari ad statum nobiliorem, & in naturam feudi migrare*; eo ferè modo, quo ex sententia Philosophorum qualitas sustantiæ conjuncta elevatur ad nobiliorem causæ gradum, producendámque substantiam: influentiæ cœlestes, ut conjunguntur Intelligentiæ, elevantur ad producendas formas viventes; quæ quàm sint inania, & longè petita, ac planè indigna, ut in causa tanti momenti vel audiantur, nemo non videt. Pergit deinde vera falsis miscere, ut etiam istis fidem conciliet, colore veritatis inducto. Verum est, quod scribit: postquam Ecclesiæ ingentibus divitijs auctæ sunt, Principes sibi jus adscripsisse Episcopatus conferendi; id inquam verum, sed illud falsum, quod paulò post innuit: *Ab omnibus Principibus factum id esse*. Jam enim ostendimus, sub primæ, & tertiæ stirpis Regibus Galliæ liberas electiones fuisse, & quamvis sæpe ab aliquibus Regum turbatæ, & interceptæ sint, aut privilegio, aut Ecclesiarum rogatu, aut usurpatione factum id est; à quibus deduci argumentum non potest; si enim exempla Regnantium pro jure, & legibus sint, quid tandem non liceat? Verum etiam est: *Jus Regaliæ à feudis ortum duxisse*. Sed illud falsum: *Jus infeudandi, seu Investituræ idem esse cum jure Regaliæ.* Jus enim Investituræ ad feuda solùm extenditur; at verò jus Regaliæ ad omnes omnino fructus, sive isti ex decimis, oblationibus, sive aliunde proveniant: imò Beneficiorum Collationes complectitur, quæ nullo pacto ad feuda pertinent; & ipsa feuda Sacerdotijs annexa non sunt personalia, nec morte Episcopi vacant, ut falsò im-

imperitéque supponit; nec enim Episcopis, sed Ecclesijs donantur; istæ verò sunt perpetuæ, nec cum Personis defunguntur, & ideò nec vacationi locus est. Cùm ergo feuda Ecclesiæ non sint personalia, sed potiùs *ex pacto, & providentia*, ut loquuntur Jurisperiti, & assimilentur *feudis familiæ*, certum est, ex jure communi, eorum fructus ad Principes non redire sublatis Episcopis, quamvis novâ Investiturâ opus sit: nisi fortè in ipsa feudorum donatione aliter cautum fuerit. Illud verò quàm vanum est? Decimas videlicet, aliásque oblationes fidelium Ecclesijs donatas, *ad nobiliorem statum elevari, & feudi naturam induere, sicque ad Principes devolvi.* Egregiam enimverò Philosophiam! elevationis nomen indit servituti, & quæ hactenus totâ retrò antiquitate, & noto Patribus idiomate; *Bona Dei, pretium peccatorum, patrimonia pauperum vocabantur*, Maimburgo *bona nobilia* appellantur: & si quæras, in quo hæc nobilitas consistat? ut impunè, *inquit*, in Principum spolia, & peculium cedant; hactenus hæc mancipatûs nota, nunc nobilitatis est. Olim Canonum, legúmque sententia fuit: *Quod rei sacræ adhæret, sacrum fieri*: & ideò res fluxas, prophanásque Ecclesijs dicatas, in sacras evadere, omníque prophano commercio exemptas; sed Maimburgus hujus jurisprudentiæ aut negligens, aut ignarus, aliam complexus est, aulæ, sibíque accommodatam, & cupiditati blandientem, quamvis tam malè sartam tectámque, ut pudor fuerit ostentare. Sed adjungit Maimburgus solemnes modestiæ clausulas: *Hæc à se commemorari, non tam ex sua, quàm aliorum sententia; quid enim ipse opinetur, non tanti esse, ut vulgari oporteat.* (a) Cæterùm, si non hæc Maimburgi sensa, sed aliorum erant, oportuit aut illa reticere, aut etiam, quæ ad illa responderi solent, recitari; cur enim unius partis argumenta, non alterius promit, si in neutram inclinat? An nescit ex Principum legibus, crimen falsi, & prævaricationis etiam tacendo committi? ab historico præsertim, cujus partes sunt, veritati, non studijs, aut factionibus scribere. Ejusdem tincturæ est, quod dicit de Collationibus Beneficiorum: *Eas videlicet ad fructus pertinere.* Id enim in aliquo sensu verum est: in alio, & quem Maimburgus intendit, falsum. Si enim velit, Collationes Beneficiorum fructus esse Episcopalis potestatis, quia ab hac dependent,

(a) Maymburg. lib. 2. de la decadenze fol. 215.

pendent, & ex ista consequuntur, id verissimum est, & in hoc sensu Canones loquuntur, ut videre est apud Glossam (a) & Barbosam, (b) aliósque Doctores. (c) Cæterum ex fructibus hoc sensu acceptis nulla consequentia duci potest, quæ Regaliæ faveat: illi enim fructus à sacra, & Episcopali potestate proveniunt, & sunt in se ipsis jus aliquod sacrum, subjacéntque dispositioni sacrorum Canonum, non verò legum prophanarum: non ergo ad potestatem Regiam pertinere potest, nec Regijs Edictis induci, extendíque, quod eleganti, & plenâ libertatis voce S. Ambrosius Valentinianum Imperatorem monebat: *Noli*, inquiens, *te gravare Imperator, utputes te in ea, quæ Divina sunt, imperiale aliquod jus habere: noli te extollere, si vis diutius imperare: esto DEI subdutus; scriptum est enim, quæ DEI, DEO, quæ Cæsaris, Cæsari: ad Imperatorem palatia pertinent, ad Sacerdotes Ecclesiæ: publicorum tibi mœnium jus commissum est, non sacrorum: si ex meis aliquid posceretur, aut fundus, aut domus, aut aurum, aut argentum, id, quod mei juris est, libenter offerrem; sed templo DEI nihil possum decerpere, nec tradere illud, quod custodiendum, non tradendum accepi.* (d) Hæc est vera sanctorum Patrum, & antiqua jurisprudentia, quorum ego vel unam, liberámque vocem, & tamen charitatis, ac reverentiæ plenam, pluris æstimem omnibus illis blanditijs, & adulationibus, quas Maimburgo aut timor, aut cupiditas dictavit, & animus in omne obsequium devinctus, nullo honesti inhonestíque discrimine, ac servo, quàm Sacerdote dignior.

V. *Opponitur 5.* Rex Galliæ Patronus est omnium, quæ in Gallia sunt, Ecclesiarum, & Beneficiorum; atqui Patroni privilegium, & munus est, ut præsentet, nominétque ad Beneficia vacantia, ídque præcipuum Regaliæ caput est: quod si Regibus concedas, cur non etiam aliud, quod multo inferius est, jus videlicet percipiendi omnes vacantium Ecclesiarum fructus?

℟. Duobus modis Patronus dici aliquis potest: primo, quia Ecclesiam aliquam fundavit, dotavítque: secundo, quia unius, aut plurium Ecclesiarum Advocatus, & Defensor est, id enim præcipuè ad Reges spectat, ut Ecclesias auctoritate suâ muniant, pro-

(a) Gloss. in cap. cùm olim. de Major. & obed. (b) Barb. de Appellat. verb. 103 n. 21. (c) Rosa, Rebuff. (d) S. Ambros. epist. 33. & in orat. contra Maxentium.

protegántque; sed neuter hic titulus fundandæ Regaliæ, multóque minùs totâ Galliâ, devictísque Provincijs proferendæ. Qui fundavit, dotavítque Ecclesias, jus quidem habet nominandi Pastores; sed aliud est nominatio, aliud, quod obtentu Regaliæ usurpatur: nominatio, jus examinandi, instituendi, confirmandíque, Episcopis, Metropolitanis, aut Summo Pontifici relinquit, quorum nihil observatur in Beneficijs Regaliæ titulo obtentis; hæc enim pleno jure à Rege conferuntur, omnes Episcoporum, & Pontificis partes peragente. Deinde quàm multæ sunt Ecclesiæ, quæ à Regibus nec fundatæ, nec dotatæ sunt; quo ergo jure etiam istæ Regaliæ subduntur? An verò in Gallia solùm Patronos reperire est, & non etiam toto ferè orbe Catholico? quis istorum tamen Regaliam ambivit, usurpavítque? & mirum est, toto quatuor sæculorum decursu, omnibus retrò Galliæ Regibus, totíque Concilio Lugdunensi, & Gallicanæ Ecclesiæ jus istud ignotum, imò exosum, proscriptúmque fuisse: cùm tamen abundarent, qui Ecclesias fundabant, dotabántque, & Patroni titulum merebantur. Planè si Regalia titulo Patroni nitatur, non solùm defuncto, sed etiam vivente Episcopo omnes Canonicatus, & alia Ecclesiæ Beneficia conferri à Patronis possent, quod ne ab ipsis quidem conceditur, qui Regaliam maximè tuentur. Denique Canones omnes antiqui, recentésque pervolvantur, (a) & nunquam Patronis concessum fuisse reperies, ut vendicare sibi possent proventus Ecclesiæ, imò id illis enixè prohibitum. Quòd ergo Patroni Ecclesias aut fundaverint, aut dote instruxerint, nihil eos juvat, ut Regaliâ frui possint. Sed nec titulus Protectoris, Advocatique. Verum est nihil magis, quàm Ecclesiarum curam, & tutelam Regibus deberi; in illis enim pro eorum salute, & felicitate preces, & vota deponuntur: & magis apud aras, quàm in ipsis castris victoriæ parantur, Deo precibus, non armis placato; quod egregiè Patres Concilij Parisiensis adnotârunt, quorum inter alia hæc sunt verba: (b) *Clementissimus Imperator,* (Ludovicum Pium alloquuntur) *non ideò est vas misericordiæ præparatum in gloriam, quia apicem terreni Principatûs accepit; sed si in Imperiali culmine rectâ fide vivat: si præ omnibus ita se sanctæ Matris Ecclesiæ memi-*

(a) V. Can. filijs. 16. q. 7. & c. 4. de jure Patron. & Trid. Sess. 25. de Reform. c. 9.
(b) Conc. Parisiens. sub Ludov. Pio. Imperat. l. 2. c. 1. & 2. Tom. 3. Conc. ann. 829.

meminerit filium, ut ejus paci, & tranquillitati per totum mundum prodesse, suùm faciat Principatum; magis enim Christianum regitur, atque propagatur Imperium, dum Ecclesiastico statui per omnem terram consulitur, quàm cum in parte quacúnque terrarum pro temporali securitate pugnatur; Principes enim sæculi potestatu adeptæ culmina tenent, ut per eandem potestatem, disciplinam Ecclesiasticam muniant. Cæterùm intra Ecclesiam potestates necessariæ non essent, nisi ut quod non prævalet Sacerdos efficere per doctrinæ sermonem, potestas sua imperet per disciplinæ terrorem. Sæpe per Regnum terrenum cæleste Regnum proficit, ut qui intra Ecclesiam positi contra fidem, & disciplinam Ecclesiæ agunt, rigore Principum conterantur. Cognoscant Principes sæculi, debere Deo rationem propter Ecclesiam, quam à Christo tuendam suscipiunt; nam sive augeatur pax, & disciplina Ecclesiæ per fideles Principes, sive solvatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati Ecclesiam credidit. Reges ergo Ecclesiarum Patroni, & Potectores sunt, at non ideò vendicare sibi Regaliam possunt; hæc enim protectioni potiùs, & tutelæ repugnat; Ecclesias enim suis fructibus, & juribus, quæ in vacantia Beneficia habet, exuere, & Regijs thesauris inferre, non tueri, sed prædari est, nec protegere, sed vastare; quod tamen à Regum pietate, & intentione, si veritatem doceantur, alienissimum est: & ideò tot Canonum Regúmque Edictis, & omnium ferè Galliæ Juris-Consultorum, Regijque Parlamenti votis Regalia damnata est, aut saltem intra certos terminos cohibita, ut suprà ostendimus; quamvis haud ignorarent Protectores, seu Patronos Ecclesiarum Reges esse. Quòd si quæras, quo igitur stipendio, aut mercede Reges Galliæ Ecclesias tueantur, si expertes Regaliæ sint?

Respondebo, indignum esse de stipendio, & mercede cum Regibus loqui; hæc enim servorum præmia, non Principum sunt; an parùm lucri est Deum habere debitorem, & victorias, ac triumphos mercedis loco esse, & fortunam in obsequium accinctam? hoc stipendio Constantini, Theodosij, Clodovæi, alijque Ecclesijs militârunt; quanquam nec ingratas Ecclesias fuisse satis decimæ loquuntur, aliæque Cleri Gallicani ingentes largitiones.

VI. *Opponitur 6.* Qui Ecclesias, aut fundârunt, aut dotârunt, jure præsentandi gaudent; (a) quantò magis Reges hoc ipso jure, totóque Regno gaudebunt, qui Ecclesijs multò majora Beneficia

(a) Ruffæus 1. p. præfat. n. 7.

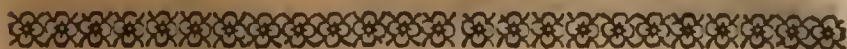
contulerunt? Præſertim quia Rex etiam illarum Eccleſiarum proventu, in quibus longo uſu, & Concilij privilegio, omniúmque conſenſu Regaliâ potitur, in pia opera, augmentúmque Eccleſiæ profundit, quos tamen ærarijs ſuis inferre poſſet; ergo hæc ipſa Regum moderatio, & liberalitas privilegium Regaliæ meretur; alioquin etiam Princeps liberalitati ſuæ modum, finémque imponet, quod majori damno Eccleſijs fuerit, quàm ſi Regaliam totâ Galliâ extendas.

℟. Patronis jus præſentandi privilegio Eccleſiæ conceſſum eſt: jus verò Regaliæ non ſolùm ab Eccleſia conceſſum nunquam eſt, ſed ſemper, graviterque prohibitum, præſertim in ultimo Lugdunenſi Concilio, cujus hac in re Decreta, Regaliam extendere prohibentis, omnium Galliæ Regum, Parlamentorum, & Eccleſiæ Gallicanæ reverentiâ, ac quadringentorum annorum lapſu ſancita ſunt: quæ ergo Philoſophia eſt, à conceſſis ad inconceſſa, à privilegijs ad prohibita argumentari? Et quia Regibus aliqua conceſſa ſunt, velle etiam, ut ijs liceant, quæ vetita, & negata ſunt? Præſertim cùm jus præſentandi multùm à Jure Regaliæ differat, ut ſuprà obſervatum eſt. Quòd verò additur, Regem proventus ex Regalia quæſitos in pia opera largiri, laudem quidem meretur, éſtque Regiæ pietatis argumentum, nec tamen purgandæ Regaliæ ſatis eſt; nam *primò* alij etiam Francorum Reges hujuſmodi proventus pijs operibus addixere, nec tamen auſi ſunt ultra terminos à Concilio præſcriptos Regaliam extendere, quod maximè patuit in Diplomate, & Declaratione (a) Ludovici XIII. Patris Ludovici regnantis; cur ergo prohibent Parentis ſui, & Avorum exemplis filium inhærere? quæ aut damnare oportet, id verò impium ſit, aut imitari. *Secundò* facienda non ſunt mala, ut eveniant bona; non ergo libertas, immunitas, & diſciplina Eccleſiæ tot Canonibus ſancita, evertenda fuit, ut Neophytis ſubveniretur: an verò tam inopes, exhauſtique Reges Galliæ ſunt, ut Beneficia non habeant, niſi Eccleſiarum ſpolijs, & damnis quæſita? id procul ab eorum potentia, & Majeſtate; nam & in privatos vindicarent, qui, ut paucos tegerent, centum ſpoliâſſent: & planè æquius eſſet aliqua pietatis opera omitti, præſertim nullis legibus præcepta,

(a) Declaratio Ludov. XIII. de Anno 1641.

cepta, quàm cum peccato exercere majori culpâ, quàm præmio, quod in simili causa Alexander Papa Henricum Angliæ Regem monebat: *Si*, inquiens, *universa, quæ in usus tuos per hujusmodi angarias de bonis Ecclesiasticis convertuntur, in refectionem pauperum, vel alijs operibus pietatis expenderes, obsequium non magis DEO gratum efficeres, quàm si altari quolibet discooperto aliud cooperires: aut si Petrum crucifigeres, ut Paulum à mortis periculo liberares. Recolere siquidem debes, qualiter Rex Saul devicto Amalech prædam contra Divinum præceptum reservare volebat, cùm se ad excusationem sui hæc ad sacrificandum reservare proponeret, à Domino fuit reprobatus, & alius eo vivo in dignitatem, & potestatem Regiam subrogatus, &c.* (a)

Cum ergo dicitur, proventus Regaliæ in pia opera expendi, priùs quærendum est, an Regaliam justo titulo possideant; nam si injusto (ut de Ecclesijs, ad quas recèns extensa est, hactenus monstravimus) frustra sibi de pijs operibus blandiuntur, quæ si ex alieno fiant, ne titulum quidem pij operis merentur. Et quid dicent de Collationibus Beneficiorum? quo istæ pio opere compensantur? imò Simoniam redolet, si jus tam sacrum, sacræque dignitati annexum, ob aliquas in pios usus largitiones ab Episcopis in Laicos transferatur. Accedit, quòd Regaliâ semel Principi vendicatâ, ejúsque arbitrio subditâ, quæ jam in pios usus, paulò pòst in prophanos expendentur; quis enim pollicetur, omnibus futuris Regibus eandem pietatem, & moderationem fore? nec enim eadem virtutis, & abusuum natura est: illa paucorum, & ideò brevis: abusus multorum sunt, & ideò in longum grassantur, & retinentur.

§ VI.

Aliæ Rationes in patrocinium Regaliæ à Gallis productæ.

SUMMARIA.

1. An Reges Galliæ inter sacras Personas reputari debeant, & ideò Regaliæ capaces?

(a) Alexand. III. ad Henric. Angliæ Regem.

2. Causam Regaliæ in Parlamentis sæpius agitatam fuisse, quo jure, quóve eventu?

3. Episcoporum consensum, aut spe, aut metu expressum nihil Regijs favere.

4. Multóque minus eorundem Episcoporum subscriptionem.

I.

Opponitur 7. Reges Galliæ non sunt inter Personas merè Laicas censendi; nam & sacro cælestique oleo perunguntur, & morbos quosdam solo attactu medentur, & Lilia insignium loco ab Angelis accepêre, & denique multis in locis Canonicorum officio perfuncti sunt, & habitum gestârunt. (a) Si ergo tot titulis sacri sunt, quid obstat, ut sacrorum jurium capaces sint, & Beneficia jure Regio conferre, fructúsque vacantium Ecclesiarum occupare possint? nam & olim apud Romanos Græcósque, ac etiam Judæos Dignitas Regia, & Sacerdotalis miscebantur.

℟. In hoc, & similibus argumentis vix aliquid reperias responso dignum; nec aliud magis probant, quàm pessimam esse causam, quam tuentur; quippe tam vanis rationibus nixam, & quas pudor sit, tot Canonibus, Concilijs, & quatuor sæculorum exemplis opponere. Si, quæ in medium adducunt, Reges Galliæ sacris Personis adscribendos esse probarent, mirum est, si non Episcopum illum, & Pontificem faciunt. Num omnes retrò Reges ijsdem prærogativis non gaudebant, quas illic enumerant; & tamen quis eorum se laicis exemit, sacrísque Personis adscripsit, & Regaliam toto Regno extendit? nec enim oleum, aut lilia cœlo missa Sacerdotem, & Clericum faciunt, sed per ministros Ecclesiæ legitima solemnísque inauguratio. Apud Romanos Græcósque Idolorum cultores, ubi omnia prophana, & pro aris lupanaria, sacrilegia pro sacris erant, mirum non est, eosdem Reges, & Sacerdotes fuisse; quod enim absurdum, eos, qui latrones, meretrices, parrici-

(a) V. Limn. ad capit. Caroli a. 30. n. 62.

parricidásque pro Dijs habebant, etiam Reges pro Sacerdotibus habuisse? In Judæorum Republica certum est, alia Sacerdotum, alia Regum munia partésque fuisse; quis enim nescit Oziæ Regis, quòd Sacerdotum munus occupâsset, inflictas à Deo pœnas? & ideò Josaphatus Rex sacri prophaníque Magistratûs officia distinguens: (a) *Azarias,* inquiebat, *Sacerdos, & Pontifex vester in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit. Porrò Zebadhias filius Ismael, qui est Dux in domo Juda, super ea opera erit, quæ ad officium Regis pertinent.*

Ubi vides, utriúsque Dignitatis officia, Sacræ Regiæque distingui; nam quòd Salomon Abiatharem Majestatis, & mortis reum exilio multaverit, & Pontificatu amoverit, id non ut Rex, sed ut Propheta, & sententiæ Divinæ jam olim in Heli pronuntiatæ executor fuit, quod ijs verbis, quæ mox subduntur, significatum videtur: *Ut impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo.* (b) Adde modum, formámque Israeliticæ Reipublicæ gubernandæ, etiam in ijs, quæ cultum templi externum spectabant, ceremonialem fuisse, unáque expirâsse cum Lege Mosaica; & ideò nec extendi posse ad statum Legis Evangelicæ. Sed ut videas, quàm imbecillum sit hoc argumentum, & quàm multis partibus laboret, demus omnia, quæ assumit, adhuc nihil concludet. Quamvis enim Laicis Personis Regem Francorum eximas, & coronæ tiaram jungas, non ideò jus illi, & potestas erit Regaliæ dilatandæ; quod enim ab universali Concilio, omniúmque retrò Principum, & quatuor sæculorum observantia sancitum est, ne ab Episcopis quidem refigi potest: imò si propositiones Conventûs Parisiensis audias, ne à Pontifice quidem; quantò minùs à Rege? nihil ergo agunt tot facibus rationum malè compactis, quàm ut ostendant, se velle quidem, conaríque Regaliam fulcire, sed non posse, malâ causâ ingenium vincente.

II. *Opponitur 8.* Causa Regaliæ jam aliquoties in Parlamentis, Regióque Senatu agitata, & cognita est, præsertim anno 1608. in Parlamento Parisiensi, Henrico magno imperante, in quo Regaliam toto Regno extendendam esse, decisum est. Secutæ sunt aliæ Regij Consilij (c) sententiæ, quibus omnes Archiepiscopi, Prælatíque

(a) Paralip. 2. cap. 19. (b) Regum 3. cap. 2. (c) Sententiæ Regij Senatûs Anno 1637. & 1638. & 1639. & 1651. & 1653. & 1654. & 1673.

latique Provinciarum Septimaniæ, Provinciæ, Delphinatûs, aliique jubebantur intra sex mensium spatia titulos, causásque prætensæ libertatis, & exemptionis offerre; & Episcopi acquievere productis libertatis suæ titulis, instructísque Procuratoribus, qui coram Regio Senatu causam Ecclesiarum agerent, & si possent, Regaliam excuterent. Penditque ea lis triginta sex annos, ab anno videlicet 1637. úsque in annum 1673. mutuo Cleri, Regisque conflictu: donec eo, quo dictum est, anno, in Regio Senatu, & posteà ab ipso Rege pronuntiatum est, ad omnes Regni Ecclesias Regaliam pertinere. (a) Cùm ergo Henricus IV. hanc causam ad Regium Consilium avocaverit, ibique tot annis discussa, & definita fuerit, Episcopis Galliæ, quorum intererat, avocationi non solùm non obluctantibus, sed etiam tot annorum decursu, Judices agnoscentibus, suásque rationes, ac titulos, quibus muniri credebant, allegantibus. Quid jam queruntur, disputántque causâ tam lentè discussâ, & tandem finitâ? num tempus defuit tot annis ductum? num Judicem incusant, toties agnitum, & nunquam repulsum? num inauditi, indictáque causâ damnati, quam in tot Conventibus, repetitis vicibus dixere? num denique ad legitimum Judicem, justámque sententiam aliquid defuit, quam tot annis expectârunt, & nunc modò incusant, cùm causâ ceciderunt, sero, & intempestivo dolore?

℟. Constat ex ijs, quæ dicta superiùs sunt post Concilium Lugdunense Regaliam trecentos, & ultrà annos, ijs tantùm locis exercitam esse, quæ huic oneri à longo tempore assueverant, reliquis naturali, & canonicâ libertate fruentibus, quod etiam Ecclesia Gallicana in ultimis Comitijs, & litteris ad Innocentium Papam, ipsique Reges, & Parlamenta Galliæ professa sunt: nec Adversarij diffitentur; quibus cùm ista objicias, id solùm respondent: *Non potuisse eorum negligentiâ Coronæ, & Regum Jura deleri, præscribique, nec Reges exemplis ligari.* Primùm ergo ab anno 1583. Henrico III. Galliam moderante Ecclesiarum libertas pulsari cœpta, Regio Advocato Regaliam extendere aggresso, qui tamen repulsus est, & silere coactus. Ab eo tempore verum est, perpetuam ferè pugnam Ecclesiæ

(a) Arrestum Regij Consilij Anno 1673. & ei conformis, ac duplex Regis Declaratio Anno 1673.

clesiæ cum Regijs fuisse, illâ semper victrice; quanquam non Regum, sed ministrorum importunitas fuit, quæstum, & gratiam ex lite captantium. Et verò qui istarum rerum notitiam aliquam habet, fateri cogetur, à Regijs ministris varijs artibus certatum esse, ut Clero imponerent, falleréntque incautos. Nam *primò* Regi persuasere, Jus Regaliæ proprium innatúmque Coronæ esse, & ideò nec alienari à Regibus, nec à Clero præscribi potuisse: unde Regaliam ad totum Regnum pertinere deducebant; quæ à veritate quàm sint aliena, & captionis plena, jam suprà ostensum est, nec tamen Episcopis communicabantur, ut refelli possent, contenti intra Principis aures latere, tanto tutiùs nocitura, quòd occulta.

Secundò. Episcopi omnes, nullóque discrimine citati sunt, ut rationes, titulósque suæ libertatis proferrent; quod omnino captiosum fuit, & dolo factum; qui etenim privilegio, aut contractu oneroso libertatem adepti erant, meritò titulum petebantur; secus qui naturali, & canonicâ libertate, ac quatuor, & plurium sæculorum possessione, non privilegio, nec contractu tuti erant; ab his enim titulus peti non poterat, cùm nullus major, notiórque tot sæculorum, & pacatâ possessione: & tamen, ut dixi, dum omnes, nullóque discrimine vocantur, factum est, ut etiam illi comparerent, litémque subirent, qui extra omnem aleam, litémque erant, clamantibus interim Regijs, qui pedicas sparserant, agnovisse illos Judicem, forúmque Regium, & ita causâ dictâ, agnitáque damnatos esse.

Tertiò. Sed & illud novum, insoléńsque, ac planè iniquum, quòd cogerent Episcopos causas titulósque suæ libertatis producere: quis enim nescit, probationes non ad Reum, sed Actorem pertinere? & possessionem tot annorum, ac juri, & libertati Ecclesiasticæ, omniúmque retrò Regum Edictis conformem omni titulo majorem esse? non ergo Ecclesijs probandum erat, cur essent liberæ, sed Regijs, cur vellent in servitutem rapere; & ita semper in Gallijs more receptum fuerat, ut suprà ostendi; iniquum ergo fuit, omníque juri contrarium, quòd onus probandi Regi debitum in Episcopos transferrent.

Quartò. Nec minùs novum, quòd diem dicerent, & forum statuerent, citaréntque Episcopos, ubi nulla lis, nullum dubium

esse poterat: at verò an Regalia toto Regno extendi deberet, controverti amplius, nec in litem deduci potuit, causâ in Generali quingentorum Episcoporum Concilio, & Rege Philippo, totâque Galliâ approbante, jam dudum decisâ, finitâque, cui Henrici IV. & Ludovici XIII. sententiæ, & usus quatuor sæculorum accesserat; quæ, rogo, causa dici debuit finita, si hæc non debuit? Et quem in finem iterum liti pugnæque subdebatur, cùm nec meliùs probari, nec clariùs decidi posset, quàm jam probata, & decisa fuerat? ut omnino appareat, non fuisse Episcoporum mentem, cùm se Regijs ministris sistebant, causámque Ecclesiæ tuebantur, novam litem ingredi, (id enim non poterant, nisi ministros Regios ipsis Regibus, totíque Generali Concilio præponerent) sed solùm conscientias eorum instruere, & veritatis admonere, qui pacem turbabant, & obtentu Regaliæ, ac chirographi à Rege extorti, pacificos Beneficiorum possessores impetebant. Non ergo Episcopis Galliæ judicium subire, sed vexationes redimere, quas patiebantur, animus erat, productâ veritate; quod sine judicio fieri posse, quis non videt? Et ideò Syndicus (a) Provinciæ Narbonensis protestatus est: *Se titulos producturum, quibus suarum Ecclesiarum libertatem muniri credebat; nolle tamen, ut is actus juri, & exemptioni Ecclesiarum fraudi, aut damno esset.* Eodem ferè modo, similique protestatione usi sunt Episcopi, dum anno MDCL. Regi supplicârunt, ut Ecclesias libertati, & possessioni suæ, quâ tot annis fruebantur, relinqueret. Nec exempla desunt, non solùm Episcoporum, sed etiam Summorum Pontificum, qui innocentiæ suæ, bonæque causæ certi, coram prophano tribunali causam dixere, non quòd judicem illic agnoscerent, sed ut innocentiam suam purgarent, ejúsque testes etiam hostes haberent: & historia Ecclesiastica exemplis abundat, & Gratianus aliqua notat. (b) Sed demus judices Regios ab Episcopis agnitos, eorúmque sententiæ libertatem Ecclesiarum submissam esse; quid inde consequitur? num jure id egerant? num poterant Ecclesiæ suæ prvilegijs, quæ in tutelam, & depositum acceperant, præjudicium inferre? & quibus ne fundi quidem alienandi potestas erat, possent alienare libertatem, quâ nihil præstantius, & majus est? aut forsan eorum arbitrio stabat, ut Concilij universalis

(a) Anno 1639. (b) V. S. Greg. l. 9. epist. 39. Gratian. 2. q. 7. Regal. Sacerdot. f. 358.

ſalis Canones, tot pœnis armatos, omniúmque conſenſu receptos, & Gallorum ſententiâ Romano etiam Pontifici inviolabiles, ipſi violarent, aut violandos alijs permitterent?

Quod ſi, ut ipſi dicunt, jura Coronæ, & Regiæ Dignitati annexa, nec alienari in Eccleſias, nec præſcribi poſſunt; & ideò omnium retrò Galliæ Regum oblitterari exempla, & edicta volunt, quibus Regaliam reſtringebant; quanto majori jure, & eorum pace dixerim, nullis Epiſcoporum votis, nulláque conniventiâ, privilegia Eccleſiarum, & libertatem alienari in Laicos, præſcribíque potuiſſe, & ideò fruſtra exempla, & conniventiam eorum allegari, quibus nec poteſtas alienandi, nec voluntas fuit: & quo jure ipſi Galliæ Regum, ego Galliæ Epiſcoporum exempla damno; imò multo majori; nam quæ ipſi in Regibus damnant, juxta Canones: quæ ego in Epiſcopis, contra Canones fuere.

Quanquam ſi verum fateri volumus, nunquam Epiſcopi Regijs miniſtris, corúmque ſententijs, extenſionem Regaliæ quod attinet, detulere; nam Parlamentum Pariſienſe pro adverſario potiùs, & libertatis ſuæ invaſore, quàm pro judice habuerunt, ab eóque decreta non ut ſententias amplexi, ſed ut injurias, injuſtóſque conatus averſati ſunt: præſertim Arreſtum anni MDCVIII. quo Henrici magni Edictum abolebant; & planè nihil dici, viderique potuit eo Arreſto abſurdius, magiſque alienum ab omni æquitate, & reverentia Regi ſuo debita; præterquam enim, quòd ſententiam ferebant ſacris Canonibus, Regníque legibus adverſam, (quæ, ut vidimus, Regaliam extendi vetabant, & onus probandi Regi, non Eccleſijs imponebant) illud, rogo, quale fuit, ut Edictum à Rege ſancitum, & in Parlamento agnitum probatúmque, ipſi poſteà refigerent, deleréntque, Majeſtatis, & reverentiæ obliti, perinde, ac ſi auctoritas illis ſupra Regem eſſet, eorúmque arbitrio ſtaret, ut, quod is ſtatuerat, ipſi everterent: & tamen, qui contra Regaliam nuper pronuntiârunt, eo præſertim Arreſto, tot capitibus irrito, nituntur; dicunt enim nihil ſe novi moliri, ſed antiquis tantùm documentis, exempliſque inſiſtere: & ſi quæras, quænam ea documenta, & exempla ſint? Arreſtum illud inculcant, quo, ut dixi, nullum unquam infirmius fuit, magiſque in omnes regulas, & æquitatis, & reverentiæ offendit; & ideò neque

Q 2 aliud

aliud magis ab Episcopis impetitum contemptúmque. Ministris ergo, & Officialibus Parlamenti nunquam in hac causa tanquam legitimis judicibus delatum est. Verum est, ad Regem, Regiúmque Consilium delatas à Clero querelas esse, non quòd in hac causa judicem agnoscerent; nec enim aut Regi, aut Episcopis in mentem venit, ut crederent sententiam in Concilio universali jam latam, mutari à Regibus, aut aboleri posse, nec totâ retrò antiquitate exemplum occurret; sed ut ejus auctoritate Parlamenti conatus sisterentur, quod ab Episcopis sæpius posteà repetitum, quoties videlicet à Regijs infestabantur, patétque ex eorum Conventibus diversis annis celebratis, (a) quibus contra Regios acerbissimè conclamatum (tantum abest, ut judices agnoscerentur) & de medijs actum, eorum molestias, conatúsque eludendi: & præsertim Anno MDCLXX. quando Episcopi Alectensis litteræ, quibus rationes pro Ecclesiarum libertate continebantur, in Conventum allatæ, omniúmque approbatione, plausúque acceptæ sunt, & rogatus Parisiensis Archiepiscopus, ut Episcoporum querelas, petentium, ne Arrestum, & Declaratio in favorem Regaliæ edita executioni daretur, in sinum Regis deponeret; quod facturum se promisit, sed incertum, an præstiterit.

Falsum ergo est, quod dicitur, acquievisse Episcopos Parlamenti sententiæ, & Regiæ Declarationi. Sed acquieverint; an verò ignorant, postquam experientia docuit, etiam tribunalia insidijs, & errori patere, multa remedia, quibus sententiæ corrigerentur, prodita esse? *Revisionis*, videlicet, *Restitutionis in integrum*, (quæ exemplo minorum Ecclesijs datur) & præsertim *melioris informationis*, quæ uti plurimum æquitatis juxtà, & reverentiæ habet, ita minimùm Majestatem Principis lædit. Quod si licuit ministris Regijs, tot Regum Edictis, ac repetitis sententijs, & quadringentorum annorum morâ usúque repulsis, imò omnium Galliæ Juris-Consultorum, in litem redire, & petere toties negata; cur, rogo, id Episcopis non liceat, vitióque vertatur, qui non aliena, sed sua petunt: nec Canonibus prohibita, sed concessa, causámque fovent tot partibus æquiorem? Aut quæ modestia est, eos silentium imperare, qui nullum dicendi finem faciunt, toties tacere jussi?

Quintò.

(a) Conventus Generales Cleri Gallicani Annis 1650. & 1655. & 1670.

Quintò. Liquet etiam ex dictis falsissimum esse illud principium, & captionis plenum, quod semper inculcant, videlicet: *Causam Regaliæ non alibi, quàm in Parlamentis agitatam esse, nunquam verò in foro Ecclesiastico.* Si velint, cùm inter eos, qui ab Ordinario, & qui à Rege obtentu Regaliæ Beneficia acceperunt, lis oritur, hujus cognitionem ad Parlamenta spectare, haud equidem contenderim; hactenus enim id more receptum est, & Ecclesia toleravit: at verò, cùm non inter particulares lis vertitur, sed de ipsa Regalia, ejúsque extensione certamen est, & quæritur, an ea ad Jus Coronæ pertineat, an Regiæ Dignitati innexa, & ab Ecclesiæ consensu nullo modo dependeat, & ita pro arbitrio Regnantium toti Regno inferri possit, & Parlamento Parisiensi Universalis Concilij Canones subdantur; hæc, inquam, nego ad cognitionem Parlamenti spectare posse; negabuntque omnes, quotquot inter sacram Dignitatem prophanámque distinguunt, & unam alteri non miscent; nec argumentis hic opus est, aut longis discursibus, cùm vel primo intuitu istarum propositionum absurditas pateat, videlicet: *Jus Beneficia Ecclesiastica conferendi, percipiendíque fructus vacantium Ecclesiarum, & Canones laxandi ab Universali Concilio conditos, ad potestatem Laicam, & Parlamentum Parisiense pertinet.*

Cùm Decimæ à Clero Gallicano, aut alia subsidia petuntur, sublevandis Regni necessitatibus, non id arbitrio sæcularium, & imperio agitur, sed nutu ac sponte Ecclesiastici Ordinis, cujus Delegati singulis lustris conveniunt. Si ergo nec Parlamenta, nec alij Regis ministri jus sibi vendicant legendæ à Clero pecuniæ, quæ tamen est res merè temporalis; quî ergo fieri potest, ut suæ auctoritatis faciant Beneficia Ecclesiastica conferre? abolere Concilium Universale tot sæculis à Regibus, totáque Galliâ receptum? Libertatem Ecclesiarum perpetuo jugo addicere? idque non paucis tantùm annis, sed semper, nec uno tantùm alteróque loco, sed ubique? nullâ Canonum, nullâ legum, nullâ Principum, ne Regnantis quidem reverentiâ; hujus enim animam produnt tot alijs curis intentam, & ideò fraudibus facilem: illorum verò Edicta legésque oblitterant, & ignaviæ accusant, quasi jurium Regníque negligentes; duplicis culpæ rei, & quòd mortuos infestent, & quòd vivo adulentur. Et si alia omnia desint, quî potuit Parla-

mentum eam causam cognoscere, quæ cùm sit ex majoribus, (a) non solùm ex veterum Canonum (qui Libertatis Gallicanæ fundamenta sunt) sed etiam ex Concordati ipsius præscripto ad Pontificem Romanum spectat? An etiam in Concordata legésque Regni, & Ecclesiæ fundamentales Parlamento Jus est?

III. *Opponitur 9.* Quamdiu spes est, ut conando, & obsistendo efficere aliquid possis, laudandi conatus sunt; at spe omni consumptâ, imprudentiæ fuerit conniti, quod non possis; nam & Medici desperatis in morbis remedia abrumpunt, & cùm prodesse non possint, cessant mederi, præbéntque infirmo, saltem quæ placent, si desint, quæ juvant. Quis nautam laudaverit in portum connitentem adversis ventis? nam satiùs erat à portu abscedere, & vicinum littus subire, tempestate vitatâ, quàm pertinaci irritóque conatu naufragium quærere. Id in Regaliæ causa evenit: pugnatum ab Episcopis est, quamdiu licuit; at cùm viderent obsisti non posse, Rege in victoriam obstinato, & triginta annorum pugnam finire certo; instaréntque, nisi cederent, pericula, & clades, & quicquid timeri potest ab irata Majestate, quid aliud superfuit, quàm ut arma potentiori submitterent, & certam cladem spontaneâ deditione occuparent? Nec id timor aut ignavia, sed prudentia fuit, pacem quærere desperatâ victoriâ. Hoc ipsum sacris Scripturis edocemur: (b) *Noli*, inquiunt, *resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvij.* Et alibi. (c) *Ubi non est auditus, non effundas sermonem.* Et Salustius: *Frustra niti, & nihil aliud laborando, quàm odium quærere, extrema dementia est.* (d) Et S. Augustinus: *Si scirem tibi non prodesse, non te terrerem.* Ex qua D. Augustini regula ab omnibus recepta Theologi cum D. Thoma (e) concludunt: *Ubi probabiliter æstimatur, quòd peccator admonitionem non recipiat, sed ad pejora labatur, à correctione, cujus finis est emendatio, desistendum; quia ea, quæ sunt ad finem, debent regulari, secundùm quod exigit ratio finis.* Et ita Samuel (f) Populo temere Regem deposcenti, consultè cessit, deditque Saulem, quamvis eum non lateret, hanc Populi petitionem Deo displicere. Sic Alexander

(a) Causæ majores ad Roman. Pontif. pertinent. Innoc. I. ep. ad Victor. Rothom. cap. 3. Vigil. epist. 7. ad Aux. Arelat. Greg. M. epist. 52. lib. 4. Marca lib. 1. cap. 10. & lib. 7. cap. 12. & 13. Concord. inter Leon. X. & Francis. I. (b) Ecclesiast. 4. v. 32. (c) Ecclesiast. 32. v. 6. (d) S. Aug. hom. 41. & cap. siquis 2. d. 7. de pœnit. (e) S. Thom. 22. a. 6. (f) 1. Reg. 8.

der III. cùm vereretur, (a) ne Angliæ Rex in schisma dilaberetur, adeò multa dissimulavit connivitque, ut teste D. Thoma: (b) *Clamitaretur in plateis, prædicaretur per Civitates, quòd Roma justitia non fieret de potentibus.* Et alibi. *Romana Ecclesia posuit firmamentum suum formidinem, aut res captat, aut Personas accipit, & authoritate, quâ præeminet, iniqua gerentibus non occurrit.* Quibus istorum querelis Alexander Papa propositi, & moræ tenax, hæc respondit memoratu digna: (c) *Nos sicut novisti, Regem in patientia, sicut decuit, & humilitate vincere cupientes, ei hactenus multum detulimus, & de misericordia Christi sperantes, quòd ille, in cujus manu corda Regum sunt, voluntatem & animum ejus mitigare deberet.* Et in litteris ad Ludovicum Galliæ Regem: (d) *Si petitioni prædicti Regis quandóque annuimus, & ejus visi sumus voluntati favere, more periti medici id fecimus, qui ægro, de cujus salute desperat, contraria quacúnque appetit, tribuit, tentans ipsum, qualitercúnque potest, ad sanitatem revocare. Quapropter cùm consuetudinis sit Romana Ecclesia potiùs in servanda maturitate plerúmque damnum, & jacturam incurrere, quàm in præcipitatione peccare, tua non miretur, nec moveatur Serenitas.* Galliæ ergo Episcopi, cùm triginta totos annos pro Ecclesiarum libertate contra Regaliam certâssent, & ultimis hisce temporibus non tantùm victoriam desperarent, sed etiam cladem prospicerent, Rege victorijs feroce, & obsequium imperante, exemplo Alexandri Pontificis Principi detulere, pacem saltem, si nihil aliud lucrati. Quam in rem duo alia exempla à Maimburgo celebrantur, (e) unum Gregorij M. aliud Hildeberti Archiepiscopi Turonensis, Sanctitate, & doctrinâ clari, & cujus virtutes à S. Bernardo egregiè laudantur. (f)

Mauritius Imperator legem conscripserat, quâ milites necdum expletâ militiâ, aut missione acceptâ vetabantur Monasteria ingredi, & Religionem profiteri, jussitque Beatum Gregorium hanc ipsam legem promulgare. Islædi hoc Edicto Religionem, & pietatem credebat, expressitque rationes, quibus ad id credendum movebatur; sed cùm Cæsar mandatis insisteret, paruit Gregorius, clausítque his verbis reverentiæ, & obsequij plenis: (g) *Ego verò hæc Dominis meis loquens quid sum nisi pulvis, & cinis? Ego quidem jussioni*

subjectus

(a) Lib. epist. D. Thomæ Cantuar. lib. 2. epist. 46. (b) Ibid. lib. 5. epist. 47. (c) Ibid. lib. 4. epist. 32. (d) Ibid. lib. 4. epist. 51. (e) Maimburg. du Lutheranisme lib. 2. f. 279. (f) S. Bernard. ep. 123. & 124. (g) Greg. lib. 2. epist. 72. Ind. 11.

subjectus, eandem legem per diversas terrarum partes transmittere feci, & quia lex ipsa Omnipotenti Deo minimè concordat, ecce per suggestionis meæ paginam Serenissimis Dominis meis nuntiavi. Utrobique ergo, quod debui, exolvi, qui, & Imperatori obedientiam præbui, & pro eo, quod sensi, minimè tacui. Adjungitque Maimburgus: *En*, inquit, *Pontificis verba pietate, & doctrinâ præcipui, cujus utinam exemplo discant Episcopi, non esse Principibus obluctandum obtentu Zeli, tuendæq; immunitatis Ecclesiasticæ; oportet enim eum Zelum, ut Apostolus monet, scientiâ, & discretione temperari, miscerique modestiam libertati; istam, ut audeas, quæ Principis, tuamque conscientiam gravant, monere: illam, ut monito, & tamen obsequium urgenti, tandem acquiescas: nec velis opinionibus tuis, velut totidem oraculis Principem illigari.* Pergit de Hildeberto narrare. Ludovicus Crassus Galliæ Rex, vacante Ecclesiâ Turonensi, duos ejusdem Ecclesiæ Canonicatus titulo Regaliæ contulerat. Negabat Hildebertus id jure factum; quippe Ecclesiâ Turonensi Regaliæ, & servitutis experte, adiitque Regem, injuriam questurus. Dati à Principe judices, qui causam cognoscerent, sed è Palatio: dicta utrinque causa, & rationes expositæ; sed victoria, & sententia à Rege stetit. Archiepiscopus ab aulico judicio ad Sacrum provocavit, quod solum dicebat huic causæ finiendæ par esse, ex Canonum præscripto. Rex provocatione offensus, velut alienum tribunal peteretur, omnes Turonensis Ecclesiæ fructus intercipi jubet, & ærario inferri. Quid ageret Hildebertus gratiâ Principis, & opibus lapsus? omissis anathematis, aliisque armis irati, infensique Sacerdotis, ad ultimas preces devolvitur placandumque Principem, adhibito etiam mediatore, quo faciliùs veniâ potiretur, ad quem hæc verba supplicantis leguntur: (a) *Nec tamen loquor, tanquam vobis clamorem super Christo Domini deponens, tanquam postulans per Ecclesiasticæ rigorem disciplinæ subvenire Ecclesiæ: & mihi deprecor per vestrum interventum, & Regi ex charitate suggeri, ne sagittas suas in sene compleat Sacerdote.* Hæc Hildebertus notæ Sanctitatis, probatæque miraculis: nec Honorius II. factum improbavit, Rege suis juribus relicto, additque Maimburgus: (b) *Honorio Pontifici, æquè ac Gregorio persuasum fuisse, in causis ambiguis, & rationibus utrimque munitis, partes subditorum esse, ut Principi acquiescant, ejusque voluntati, ac legibus cedant.* Sub-

(a) Hildebert. epist. apud Luc. d'Acher. tomo 13. Spic. (b) Maimburg. du Luther. lib. 2. fol. 280.

Subditque Lutheri, & Melanchtonis exempla, Concione abstinentium, quòd Carolus Imperator eas aliquamdiu vetâsset; *idque egregium exemplum vocat, & omnibus imitandum.* (a) Non ergo omnis generis exempla defuere, Episcoporum, & Pontificum, Regibus obtemperantium, etiam cùm ipsi aliter sentirent; cur ergo fas non fuerit istos imitari? nam Sanctitate, & doctrinâ florebant, & ferè eadem causa vertebatur.

R/. Hoc tandem verum, & unicum argumentum est, quod plurimos permovit, ut Regaliæ subscriberent, & servituti annuerent. Timor offendendi Regis, excidendi gratiâ, & ijs, quæ gratiam comitantur, turbandíque pacem ignavis timidísque ingenijs charam, veræ causæ fuerunt Regaliam admittendi: reliqua velando timori, quem pudebat fateri, quæsita sunt. Hanc ergo carnalis prudentiæ, humanique timoris arcem, quam nemo meliùs, sed neque turpiùs Maimburgo munivit, evertere animus est, & ad singula respondere, quæ objectabantur.

Nam *primò* supponunt Principem, ut Regaliâ cederet, persuaderi non potuisse; at falsò id supponi, certissimis argumentis evincitur; nihil enim ejus Religione, & pietate indignius dici potest, quàm noluisse veritati acquiescere, si ostenderetur; id enim pertinacis potiùs animi, quàm Regij est, qui nullâ re magis ut veritate delectantur, quòd S. Ambrosius eleganter expressit, cùm Augustum alloqueretur: (b) *Peto, ut patienter sermonem meum audias; nam si indignus sum, qui à te audiar, indignus sum, qui pro te offeram, cui tua vota committas: sed neque imperiale est, dicendi libertatem denegare; neque Sacerdotale, quod sentiat, non dicere; nihil enim in vobis Imperatoribus tam populare, tam amabile est, quàm libertatem etiam in ijs diligere, qui obsequio militiæ vobis subditi sunt; siquidem hoc interest inter bonos, & malos Principes, quòd boni libertatem amant, servitutem improbi: nihil etiam in Sacerdote tam periculosum apud Deum, tam turpe apud homines, quàm, quod sentiat, non liberè pronuntiare; siquidem scriptum est: Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebar. In causa DEI quem audias, si Sacerdotem non audias; cujus majore peccatur periculo? quis tibi audebit verum dicere, si Sacerdos non audeat?* Moderni ergo Regis virtutes non patiuntur, ut credam, noluisse

(a) Ibid. fol. 270. Lutherus epist. ad Elect. Saxon. (b) S. Ambros. lib. 5. epist. 29. ad Theodos. Imperat.

noluisse eum veritatem à Sacerdotibus edoceri, & vera dicentibus periculum ingruisse, ne illius gratiâ, & amicitiâ caderent, & Ecclesiæ premerentur. Pace eorum dixerim, nihil poterant objectare tanto Principe indignius, quæque illius famam magis perstringerent. An ergo Christianissimum Regem, & Ecclesiæ Primogenitum Neronibus, & Decijs comparant, qui exilia, & mortes statuebant veritatem edicentibus? Præsertim cùm is juramento se obstringat ad Ecclesiæ libertates, & privilegia observanda; ejus juramenti verba hæc sunt, cùm Regiam dignitatem init: *Promitto vobis, & unicuique de vobis, & Ecclesijs vobis commissis Canonicum Privilegium, & debitam legem atque justitiam, &c.* Vanus ergo is timor fuit, & procul ab ea pietate, & Religione, quas in Principe veneramur. Principes enim, alioquin sapientissimos, aut multitudine rerum, quæ magnam Dominationem semper comitantur, aut adulatione ministrorum falli nemo ignorat: & exempla Davidis Miphibosetum servi delatione punientis, quamvis innoxium, ac Theodosij Magni satis ostendunt; ut mirum non sit, etiam Galliæ Regi tot curis bellisque intento, & militiam præ Canonibus sectanti, impositum esse. Quanta ergo spes erat recusandæ servitutis recèns impositæ, si non duo tantùm Alectensis, & Apamiensis Episcopi, sed omnes, quorum intererat, & causa agebatur, pari modestiâ, & libertate, omnique ferocia procul, quæ vim argumentis obtundit, læditque Majestatem, Regem adijssent, monstrâssentque: Regaliam contra Canonum decreta, contra Concilij Lugdunensis sententiam, totâ Galliâ receptam, contra Regum Edicta, cursúmque quatuor sæculorum extendi; imò contra Regis ipsius Sacramentum, dum Regnum auspicatur, & omnium retrò Gallorum jurisprudentiam. Quæ verò de antiquitate Regaliæ dicuntur, quòd nec alienari, nec præscribi possit, sitque privilegium Coronæ insertum, voces esse sono magnificas, rebus vacuas, & assentatione quæsitas, quod etiam Gallici Scriptores observârunt: nec Galliæ Regis Majestatem tam inopem esse veris titulis, ut ad vanos, confictósque recurri oporteat: nunquam magis Regnum floruisse, quàm cùm pietate in Deum, amore in Ecclesias sustentabatur: hæc Galliæ Regum decora fuisse: his effectum, ut quantum alios Religione, tantum felicitate, & potentiâ vincerent: sicut exadverso nihil magis

magis obstitisse Regnis, eorúmque casus festinâsse, quàm cùm Ecclesiarum facultates, & privilegia carperentur. Hæc plena reverentiæ, & charitatis; nec dubium, non æquis tantùm auribus, sed etiam libentibus ab eo Principe auditum iri, cujus clementia, & comitas tantopere commendantur. Tantóque magis animari debebant, quòd toties vicissent; cùm enim ministri Regij à triginta, & suprà annis libertatem Ecclesiarum attentâssent, semper obsistentibus Episcopis repulsi sunt, & contra Regaliam Edicta à Regibus impetrârunt. Quid ergo metuere poterant in tam justa causa, sempérque victores? An non potiùs sperandum erat in eadem omnino causa, & sub æquissimo Rege eandem quoque fortunam, & eventum fore? Quòd si modò victi sunt, & Regijs semper hactenus victis, victoriam cessere, non Regis hæc culpa, sed eorum fuit, qui non pari cum majoribus suis virtute pugnârunt, & libertatem eorum sudoribus partam, Regio favori submisere, aulæ magis, quàm aris addicti; ficto interim vulgatóque metu, ne gratis viderentur, & sine causa servitutem accepisse; nec cogitabant interim, quàm turpe foret metum obtendere, Sacerdotibus præsertim, quibus supra omnem rerum mortalium curam, & conditionem positis, nihil extra Deum sperare, aut timere licet, alioquin nec unquam officij partes explebunt; nam si navis gubernatorem undæ ventique percellant, & Ducem hostilia signa, ac ferrum nudatum, nec iste victoriam, & pacem, nec ille portum obtinebunt: quantò id in Episcopis veriùs Ducibus, & gubernatoribus animarum? tantóque damnabilior formido fuit, quòd ne tentato quidem hoste fugam arripuerint, ut Innocentius XI. illis verbis, dum ad Episcopos Galliæ scriberet, egregiè notavit: *Non dubitamus, si stetissetis coram Rege pro causa tam justa defensione, neque defutura vobis verba, quæ loqueremini; nec Regi cor docile, quo vestris annueret postulatis. Nunc cùm muneris vestri, & Regiæ æquitatis quodammodò obliti in tanti momenti negotio silentium tenueritis, non videmus, quo probabili fundamento significetis, vos ad ita agendum metu adductos, quòd in controversia victi estis, quòd causâ cecidistis: quomodo cecidit, qui numquam stetit? Ecquis vestrûm tam gravem, tam justam causam, tam sacrosanctam curavit apud Regem? Quis ausus est invidiæ se offerre? quis vel vocem unam emisit memorem pristinæ libertatis?* (a) Patet ergo ex

 dictis,

(a) Litteræ Innoc. XI. PP. Max. ad Episc. Galliæ. Anno 1682.

dictis, quæ de metu, & periculis, & monitione nihil profutura dicebantur, nullo fundamento subnixa, multóque plures sperandi, quàm desperandi causas subfuisse: nec Regem suo vitio, sed aliorum culpâ, & conniventiâ inexorabilem factum.

Secundò. Sed demus hæc omnia: fingamus inflexibilem Regem, nullámque ei permovendo spem illuxisse: Episcopos gratiâ lapsuros, paratas obsistentibus pœnas, exilia, & quod magis terrebat, Principis iram; non ideò causa Ecclesiarum omittenda, & servituti acquiescendum fuit, tot Canonum decretis vetitæ; quantò minùs subscribi illam, probarique ab Episcopis debuit, Canonum, Ecclesiarúmque custodibus? Si enim culpa silentium fuit, multò magis ipsa societas, & comprobatio criminis: nec illas Apostoli Regulas ignorare poterant: *Non sunt facienda mala, ut eveniant bona. Et non solùm, qui talia agunt, digni sunt morte, sed etiam qui consentiunt facientibus.* Si enim, ut ipsi fatebantur: *Extensio Regaliæ servitutem continebat canonicis institutis, & naturali Ecclesiarum libertati adversam; ac insuper à Concilio Universali prohibitam, & quæ Ecclesijs imponi non poterat, nisi ipsius Ecclesiæ consensu.* Si, *inquam*, hæc ita sunt, nullis ergo minis, nullo periculo, aut metu, imò ne oblatâ quidem morte impelli debebant, ut assensum præberent rei toties prohibitæ, ac tot partibus malæ, quin potiùs repetendæ erant illæ voces, libertatis, & animi plenæ, ac in simili causa à D. Ambrosio prolatæ: (a) *Si patrimonium meum petitur, invadite: si corpus, occurram: vultis in vincula rapere, vultis in mortem? voluptati est mihi. Non ergo me vallabo circumfusione populorum, nec altaria tenebo vitam obsecrans, sed pro altaribus gratiùs immolabor.* Et infrà: (b) *Allegatur Imperatori licere omnia, ipsius esse universa. Respondi: Noli te gravare Imperator, ut putes te in ea, quæ Divini sunt juris, imperiale aliquod jus habere, &c.* Et alibi. *Nabuthe Sanctum Virum scimus interpellatum petitione Regiâ, ut vineam suam daret, ubi Rex succisis vitibus olus vile sereret, scimúsque eum respondisse: absit, ut ego Patrum meorum tradam hæreditatem. Si ergo ille vineam non tradidit suam, nos trademus Ecclesiam Christi? Quid igitur responsum est à me contumaciter? dixi enim conventus: absit à me, ut tradam hæreditatem Christi. Si ille non tradidit Patrum hæreditatem, ego tradam Christi hæreditatem? Sed & hoc addidi: absit, ut tradam Patrum hæreditatem: hoc est, Dionysij,*

(a) S. Ambros. epist. ad Marcellinam Sororem. (b) Idem in Orat. contra Auxent. de Basil. trad.

Dionysij qui causâ Christi in exilio defunctus est: hæreditatem Eustorgij Confessoris, hæreditatem Myroclis, hæreditatem omnium retrò fidelium Episcoporum. Respondi ego, quod Sacerdotis est; quod Imperatoris est, faciat Imperator; prius est, ut animam mihi, quàm fidem auferat. Hæc Ambrosius Imperatori unam tantùm Ecclesiam petenti; quid dixisset, rogo, non unius tantùm, sed omnium Ecclesiarum libertatem infestanti? Nec Ambrosio Imperatoribus charo, & aulis innutrito, aut sanctitas deerat, aut doctrina, ut videri posset impetu ferri, non ratione; aderántque pericula multò præsentibus majora, Augustâ sæviente, Imperatore offenso, & contemni se rato, ac mulieri devincto, denuntiatis exilijs, paratis pœnis, ac facibus totâ urbe volitantibus; & tamen inter tot mala, timorísque argumenta, ac omnibus Ecclesijs intentatâ clade, num ideò aut expavit, aut connivit Ambrosius, aut turpissimis pactis furentem Imperatricem placavit? Stetit, & vicit, pulcherrimo libertatis exemplo.

At, *inquiunt*, frustra, & nullâ spe obniti, imprudentis consilij est. Respondeo has voces eorum esse, qui humana solùm spectant, nullâ DEI fiduciâ Ecclesiam suam gubernantis; si enim res humanæ, & præsertim sacræ, mortalibus tantùm, & fluxis consilijs agerentur, locus timori esset, & desperari de exitu posset; nunc verò ubi Deus ad clavum sedet, præsidétque rebus Ecclesiæ, nulla ratio desperandi subest; jubet enim, & juvat, nec alios magis auxilio suo sustentat, quàm qui eo nituntur, faciúntque imperata, fiduciâ, & obsequio prompti. Non ergo frustra, & nullâ spe obnititur, qui Deum Protectorem habet; hic enim etsi justos permittat adversis conflictari, ubi tamen virtutem suam, & constantiam probârunt, & exempla imitationi reliquere, eorum vota, & conatus implet, seminum, & plantarum more, post nives, hyeméfque, cùm mortuæ viderentur, efflorescentium, eámque in rem exempla omnium sæculorum abundant. Quis enim, qui eo tempore vivebat, non credidisset, frustra nullóque eventu à sanctis Martyribus contra Tyrannos, à Paulo contra Neronem, à Basilijs, & Athanasijs contra Arianos pugnari? quippe aut pauci quàm plurimis, aut imbecilli potentissimis adversabantur; & si humana consuleres, nullum argumentum, quo victoria sperari posset, apparebat; imò nec alia merces, aut stipendia dabantur prædicatæ veritatis, quàm exilia,

tormenta, mortes, & quidquid etiam impavidos invictósque terrere potest: & tamen illis ipsis artibus veritas triumphavit, quibus premebatur; nec Religionem haberemus, nec Martyres, nec tot alia fortitudinis, & virtutum exempla, si tot illæ blanditiæ, conniventiæ, assentationes, artésque serviendi, quæ modò inter arcana collocantur, animos occupâssent; verum enim est, & mille exemplis comprobatum, quòd S. Thomas Archiepiscopus, & Martyr Cantuariensis monebat: *Non simulatione, non ingenio regendam esse Ecclesiam Dei; sed justitiâ, & veritate, quæ se observantem liberat ab omni periculo.* Libet inter innumera unum seligere, inquo velut in speculo celsitatem animi videas Sacertotali dignitati parem, impavidam videlicet infractámque omníque adulatione, ac turpi obsequio procul, & contra omnes providentiæ humanæ regulas tunc maximè validam, cùm casura videbatur, quippe Deo nixam, & ideò victricem. Vastaverat Romanum Imperium Gainas Gothus, audebátque victorijs insolens Augustis etiam, ac throno minari. Urbi Regiæ imminenti, vallatóque Gothorum exercitu, quo Asiam percurrerat, Arcadius Imperator Chalcedonem úsque obviàm occurrit; nam id quóque Barbarus petebat, si non potiùs imperium erat. Illic colloquium fuit, & de pace conventum. Conditiones Barbaro dignæ, & tamen impetratæ, Augusto invalido, pavidóque, & ideò facili; eæ verò erant: *Ut Gainas equitum peditúmque præfecturâ potiretur, hoc est, exercitum Imperatoris duceret: Saturninus, & Aurelianus Senatorum præcipui, & consilijs præpotentes, ac ideò suspecti, ac Joannes omnium Principis conscius dederentur.* Nec obscurum erat, Principem consilijs armísque nudari, exponíque arbitriò Gothi Majestatem inermem; sed premebat necessitas, & major præsentium, quàm futurorum metus. Ergo in conditiones, & pacem juratum: Senatores Barbaro permissi, proscriptíque, & Gainas positis armis, victorique, ac imperanti similis Urbem Regiam invectus est; sed victo Imperatore, majus certamen cum Chrysostomo supererat. Ecclesiam Gainas petebat, in qua Arianorum more cum Gothis sacris operaretur; promittit Arcadius, & accersit Chrysostomum, imperátque Ecclesiam Arianis tradi, ac potentiam, tyrannidem, ferociámque Gainæ exaggerat: *Concedenda esse, quæ negari non possint, tempori*

(a) S. Thom. Cant. epist. 46. lib. 2. epist.

tempori aliquid dandum, & prementi necessitati satius esse unam, quàm omnes Ecclesias, & Imperium Barbaris cedere: rogare illum, qui imperare possit, & preces armis urgere; medendum ergo præsentibus malis, & cætera temporis fore. Videbantur honesta, quæ Arcadius memorabat, & tempori apta, sed non Chrysostomo, res sacras Divinásque non ex fortunæ, sed Dei arbitrio metienti: negat ergo id fieri posse, & colloquium cum Barbaro poscit Arcadio coram. Postridie ad Cæsarem Gainas evocatur, & Ecclesiam, ut Cæsar promiserat, deposcit: cui Chrysostomus: *Quæ tibi Arcadius pollicitus est Gaina, & tu meritò reposcis, nec ille abnuere potest, quippe nihil tam Regium est, ut fidem ac promissa exsolvere; unam ergo Ecclesiam pollicitus, jam omnes offert, patent omnes arbitrio, & pietati tuæ, ut voles, ingredere, & illis nobiscum fruere.* At Gainas: *Neque hoc se petere, nec Arcadium promisisse. Arianum se esse, & Ecclesiam Arianis petere, nec posse Catholicis misceri. Quantum hoc præmij esset, si pro Romano Imperio tot prælijs, & victorijs defuncto vel ara donaretur? & hanc tamen si à Cæsare non possit, à gladio impetraturum.* At Chrysostomus vultu Majestate composito, ac cæleste aliquid spirante, & quod etiam Barbaro reverentiam afflaret: *Aræ*, inquit, *Gaina, & Ecclesiæ non à gladijs, & Imperatoribus, sed à Sacerdotibus petuntur: nec eas Imperator promisit, nec potuit, nec tu mereris: nam quòd prælia, & victorias memoras, pro stipendijs illa, non pro Ecclesijs geruntur: nec tibi honores, & præmia defuere ampla, & ingentia, ac, si verum audire velis, multò meritis tuis majora. Num ergo consulares isti fasces, & exercitus curæ & imperio tuo dati, ac fastigium Principi proximum pauca tibi videntur? At mihi non cupidines tuas, sed merita, & acies numeranti, multò debitis plura. Et tu quóque, si pristinas tuas sordes, & angustias, & paupertatem censueris, eósque habitus, cum seminudus treménsque Danubium transmitteres, huic auro gemmísque, & dignitatum fastigio contuleris, quæ Cæsarum largitate accepisti, fateberis mecum, fortunam tuam supra meritum esse; nec aliud votis tuis relinqui, quàm ut Cæsarum beneficia pari gratitudine, & obsequio æques; hanc nimirum Theodosio jurabas, cùm ejus clementiâ periturus servarêris: hanc filijs ejus, hanc legibus debes, quas modo delere, frustraríque paras.* Simúlque Theodosij Magni Edictum, quo omnes Ariani Ecclesijs arcebantur, sinu expromens: *En*, inquit, *Gaina, legem tuis votis adversam: agnosce Theodosij Majestatem adhuc in filio regnantis, & cui tu vitam, ac fortunam hanc debes, reverentiam, & obsequium redde, & aliquod inter servum, & Principem discrimen admitte. Quid faciunt hæc signa, & acies in Principem suum, & Rempublicam armata?*

armata? quid ista facies imperanti potiùs, quàm supplicanti similis, & nisi manes Theodosij veteni, parricidij plena? Asiam incendisti, Rufinum, & Eutropium propè in Principis sinu obtruncâsti, Saturninum, & Aurelianum Augusto charos intimósque exilio proscripsisti, & tandem tot facinorum reus, & velut nec castra tuis flagitijs, nec aula sufficerent, transferri illa in Ecclesias jubes, parùm videlicet te fortem, & impavidum ratus, nisi utrámque Majestatem calcares, humanam, Divinámque. Hæc dicentem Gainas non patienter tantùm sustinuit, sed dejecto etiam vultu, ac pudore suffuso, & ne quidem respondere auso; quæ omnia Theodoretus, (a) & Sozomenus (b) memorant. Ubi simul observes, quanta sit potentia, & veneratio veritatis, cùm à Sacerdote profertur, in quo virtus juxta, & dignitas sociantur. Si Maimburgum aut Arcadius, aut Chrysostomus interrogâsset, quos ille metus, pericula, incendia, bella, & aliorum Principum exempla hæreses ferentium non produxisset in favorem Gainæ? At verò, ut alius spiritus Chrysostomo, alius Maimburgo, sic alia utriúsque consilia, isto quæ mundi sunt, illo quæ DEI sapiente. Nec à DEO patrocinium, & suffragium defuit; cùm enim Gainas Urbem, & palatium incendio, Arcadium neci destinâsset, visæ sunt Gigantum specie Angelorum excubiæ, Regiam, & Principem obvallantium, Gotho absterrito, & Urbem, quòd insidiæ patuissent, egresso. Ubi iterum Chrysostomi virtus, & libertas enituit. Cùm enim Gainas, quòd hostis declaratus esset, irâ vindictâque flagraret, Thraciâ ferro & igni vastatâ, nec reprimendo Barbaro copiæ suppeterent, quas ille præmijs, aut studijs devinxerat, jámque Urbi immineret, visum est, ut per Legatos adiretur. Omnibus recusantibus, seu metuerent, seu desponderent, Chrysostomum deligi placuit; nec ipse renuit, quamvis recenti adhuc conflictu, & simultate. Venienti obviàm Gainas processit, dextrámque amplexu, & osculo strinxit, & liberos ad genua provolvi jussit, pulcherrimo virtutis triumpho, etiam ab hoste, & tyranno probatæ. Ejusdem posteà oratione, & eloquentiâ flexus pacem juravit; quam cùm regnandi libidine iterum violâsset, fusus tandem est, perijtque, eodem simul tempore Romanis placido mari utentibus, Barbaris verò tempestate jactatis; crederes etiam ventos Chrysostomo militâsse, ut pacem, quam à Gaina non poterat, ab undis impetraret.

En

(a) Theod. lib. 5. cap. 32. (b) Sozom. lib. 8. cap. 4.

En ergo Chrysostomum contra leges, & Philosophiam Palatij toties victorem! Gainas, qui leges Imperatori scribebat, qui ante illius oculos, & penè in sinu charissimos amicorum cædebat, cujus arbitrio capita Senatorum metebantur, gemente Principe, & tamen invalido; qui pacem, ut libuerat, dabat, solvebátque, & cujus armis Coronæ quatiebantur; hic tamen ad unius Sacerdotis, & Episcopi vocem supplex treménsque, & genibus advolutus, Barbarie sopitâ, ac tandem, cùm armis non posset, vento marique oppressus est. Quando id unquam toto illo blandiendi, adulandíque, & connivendi apparatu Maimburgus effecisset? Hæc idcirco narrare volui, ut falsam ostenderem Maimburgi aliorúmque opinionem, statuentium: *Non esse Principibus obsistendum, cùm injusta petunt, nec spes est aliqua eos inflectendi.* An verò Gainas, Arcadius, & Eudoxia Imperatrix non injusta imperabant? aut forsan rationes aberant, & potentia, quibus velarent imperium, urgeréntque? Et quæ spes erat, vinci illos posse? Num ideò cessavit, tacuitque Chrysostomus? aut forsan nullo præmio, sed irrito perditóque conatu depugnavit, quia displicuit, quia exulavit, quia occidit? imò nunquam magis ejus virtus, & innocentia effloruit, victo Gaina, pœnitente Arcadio, confectâ Imperatrice, deletis persecutoribus, cœlo terráque innocentiam testantibus, & denique triumphante exulis cadavere; quæ omnia cessâssent, si Gainæ, si Augustis blanditus esset, eorúmque votis annuisset, brevi quidem pace, at perpetuo dedecore. Verum est ergo illud Jobi vaticinium: *Justus cùm se consumptum putaverit, sicut Lucifer orietur, & quasi meridianus fulgor consurget tibi ad Vesperam.* In quem locum egregiè S. Gregorius: (a) *Peccatoris lumen in die, est obscuritas in vespere, quia in præsentis vita felicitate attollitur, sed adversitatis tenebris in fine devoratur. Justo autem meridianus fulgor ad vesperam surgit, quia quanta sibi claritas maneat, cùm jam occumbere cœperit, agnoscit.*

Sed nec illud tacendum, eos ipsos, qui tantam curam ostentabant Regiæ dignitatis tuendæ, id tandem adulando effecisse, ut Principes perderent. Eudoxia, postquam gratiâ Mariti excidisset, mœrore collapsa est, nec cineribus quidem quiete permissâ. Arcadius fraternis odijs, & intestinis bellis appetitus, florente ætate, &

(a) S. Greg. lib. 10. cap. 12.

fato immaturo extinctus est, memorando regnantibus exemplo, nullos magis adversari Principum fortunæ, quàm qui maximè blandiuntur. Jam reliqua videamus.

Tertiò. Quæ de Samuele afferuntur, Regem populo concedente, ad rem non faciunt; nec enim suâ sponte id fecit, sed DEI jussu: nec nobis est quæstio, quid DEO, sed quid Sacerdotibus liceat. DEUS enim mala aliqua permittit, vel ut puniat, vel ut majus bonum ex malo eliciat. At verò Episcoporum officium non est, ut malum permittant, id enim privatorum; sed ut avertant, aut saltem conentur: nam nec Medicorum ars in eo versatur, ut morbos permittant, sed ut medeantur: nec Pastorum, ut oves errare vagarique sinant, sed ut reducant. Multò minùs Alexandri Pontificis exemplum aliquid probat; quid enim non egit, ut sanctum Archiepiscopum exilio liberaret? quot precibus, quot minis, quot Legationibus laboratum? ac tandem intentata Friderici Imperatoris pœna, cui Regno simul, & coronâ interdictum fuerat, Henricum permovit, ut in gratiam cum Sancto rediret. Celebrantur etiam ejusdem Pontificis voces, quando minitanti Regi defectionem intrepidè respondit: (a) *Se duas illi proponere vias, vitæ & mortis; facilè quidem posse illum contemptâ gratiâ, & patientiâ DEI pereuntium praeligere viam, sed se Domino propitiante non recessurum à via rectâ.* Illud verum est, vibrandis Ecclesiæ fulminibus diu multúmque abstinuisse; videbat enim Regem in extrema paratum, nec ideò Thomam rediturum; & si hoc telum misisset, inermem se fore, ac ludibrio expositum nudatâ Majestate, idque experientia, & eventus docuit. Prudentis ergo consilij fuit, minari potiùs, quàm ferire, & timorem augere dilato vulnere; nec aliud Alexander fecit, cujus arcanum, qui non assequebantur, damnabant. Cæterùm non hoc silentium, & adulatio fuit, quam solam persequimur.

Quartò. Gregorium quod attinet, res sic habet. (b) Scripserat Mauritius Imperator Legem, quâ milites, nisi expletâ militiâ, Religionem profiteri vetabantur, misitque Gregorio Pontifici, ut eam alijs Episcopis deferendam, vulgandámque curaret. Gregorius obniti, quòd eam Legem injustam, & impiam diceret, datísque litteris

(a) Joan. Saresber. lib. 2. epist. S. Thom. Cantuar. epist. 66. (b) Anno 593.

litteris modestiâ, & libertate plenis, Augustum monere: (a) *Hanc legem à Juliano Apostata editam primùm esse, nec decere, ut Edicta ab Ethnico, & Tyranno, & in odium Religionis scripta, in Christianos transeant. Ut milites se priùs ære alieno exolvant, caveántque creditoribus, quàm Monasteria subeant, æquissimum id esse, nec vocari in dubium posse: cæterùm ubi hæc præstiterint, cur Monasterijs arceantur, ubi delicta expient militaris licentiæ? invitandos illos potiùs, quàm prohibendos esse, nec ab ullo retrò Imperatorum, quamvis & bellâssent, & vicissent, aliquando id tentatum: cur ergo novis legibus turbaretur Ecclesia, & lacrymæ pœnitentium? Et tamen his magis victorias promoveri, quàm bellantium numero; quamvis nec istum minui paucitate illorum, qui castra Monasterijs commutent. Id nuper expertum Imperatorem, quando non armis Persas, nec bellico apparatu, sed precibus debellâsset; istas verò cum Monachis augeri. Imperatores Dei servos esse, Monachos Dei milites. Non ergo deseri, sed impleri militiam, cùm ab Imperatore ad Deum, à servo ad Ducem transitur; æquum non videri, ut cùm castra Cæsaris militibus abundent, evacuentur castra Dei.* Hæc plena animi, & libertatis; adjecit alia paris modestiæ: *Ego verò hæc loquens Dominis meis, quid sum nisi pulvis, & cinis?* Sed mox flagrante iterum Spiritu, in hanc Apostrophen plenam ardoris, & Majestatis erupit: (b) *Ecce! apertâ voce dicitur, ut ei, qui semel in terrena militia signatus fuerit, nisi aut expletâ militiâ, aut pro debilitate corporis repulsus, Domino nostro Jesu Christo militare non liceat. Ad hæc, ecce, per servum ultimum suum, & vestrum respondebit Christus: Ego te de Notario Comitem Excubitorum, de Comite Excubitorum Cæsarem, & de Cæsare Imperatorem, nec solùm hoc, sed etiam Patrem Imperatorum feci. Ego Sacerdotes meos tuæ manui commisi, & tu à meo servitio milites tuos subtrahis? Responde, rogo, piissime Domine Servo tuo, quid venienti, & hæc dicenti responsurus es in judicio Domino tuo?* Et tandem epistolam claudit in hæc verba: *Ego quidem jussioni subjectus eandem legem per diversas terrarum partes transmitti feci, & quia Lex ipsa Omnipotenti Deo minimè concordat, ecce, per suggestionis meæ paginam Serenissimis Dominis nuntiavi. Utrobíque ergo, quæ debui, exsolvi, qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro eo, quod sensi, minimè tacui.*

Gregorius ergo, quantum fas erat, paruit Imperatori, ejus lege in diversas Provincias missâ; eo enim temporis Romana Urbs Imperatoribus subdebatur, & modò sub Ludovico Pio, Pontifici

 relicta,

(a) Gregor. lib. 2. epist. 63. Indict. 11. & epist. 65. ad Medicum Imperatoris.
(b) Greg. lib. 2. epist. 62.

relicta, (a) nisi quòd *Jus Regni*, hoc est, fidelitatis Sacramentum, & condendarum legum potestas ad Imperatores spectabat; sed hoc quóque à Carolo Calvo in Pontifices translatum est. (b) Gregorius ergo ut Civis, ac membrum Romani Imperij, non minùs Imperatoribus, eorúmque legibus subdebatur, quàm modò Archiepiscopi Moguntinus, Coloniensis, & Trevirensis, alijque. Cæterùm quia eadem lex aliqua ex parte iniqua erat, cùm videlicet milites monasterijs arcebantur, tantùm abest, ut eam observari voluerit, ut potiùs Pontificià auctoritate usus correxerit, mutaverítque: & quantum valere illa, aut non valere deberet, illis ipsis Episcopis, ad quos mittebat, præscriberet; ubi apertè ostendit, se in hac parte non subijci Imperatoribus, sed præesse: nec obsequi, sed imperare: & alias esse Civis, alias Pontificis Romani partes; quod enim majus potestatis argumentum, quàm Imperatorum leges censere, erroris notare, ac demum corrigere, & sic correctas, nec aliter observandas proponere? Id fecit Gregorius; non ergo, ut voluit Maimburgus, paruit Imperatori, sed Imperator Gregorio. Hæc ex ipsis litteris Gregorij intellige, quas unà cum Edicto Mauritij ad Episcopos transmisit. Sic ergo ad Orientis, & Occidentis Episcopos scribit Gregorius: *Gregorius Eusebio Thessalonicensi, Urbicio Dyrrachitano, Constantino Mediolanensi, Andreæ Neapolitano, Joanni Corinthi, Joanni Cretensi, Martino Ravennati, Januario Sardiniæ, & omnibus Episcopis Siciliæ. Legem, quam pijssimus Imperator dedit, ne fortasse hi, qui militiæ, vel rationibus publicis sunt obligati, dum causarum suarum periculum fugiunt, ad Ecclesiasticum habitum veniant, vel in Monasterijs convertantur, vestra studui fraternitati transmittere; hoc maximè exhortans, quòd hi, qui sæculi actionibus implicantur, in Clero Ecclesiæ præproperè suscipiendi non sunt. Quòd si etiam tales Monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi quoque rationibus publicis absoluti fuerint. Si qui verò ex militaribus viris in Monasterijs converti festinant, non sunt temere suscipiendi, nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita, & juxta normam Regularem debent in suo habitu per triennium probari, & tunc Monasticum habitum Deo auctore suscipere. Qui si ita sunt probati, atque suscepti, & pro anima sua pœnitentiam de perpetratis agere student, pro eorum vita, & lucro cœlesti, non est talis conversio renuenda. Quà de re etiam Serenissimus, & Christianissimus Imperator, mihi credite, omnimodò placatur, & libenter eorum conversionem*

(a) Anno 814. (b) Anno 875. V. Cantelium fol. 211.

versionem suscipit, quos in rationibus publicis implicatos non esse cognoscit. Hactenus Gregorius, qui, uti vides, Imperatoris Constitutionem ad terminos juris communis, & sacrorum Canonum reduxit, correxitque; sacri enim Canones statuerant, ne obligati rationibus, & officijs publicis ad Sacros Ordines reciperentur, ut habetur, *in Concilio Carthaginensi primo, cap. 8.* (a) Quod licet de sacris tantùm Ordinibus loquatur, ob paritatem tamen rationis, etiam de statu monastico intelligendum est. Cæterùm si quis se publicis rationibus exsolvisset, aut dedisset idoneos fidejussores, & insuper triennali experimento, & tyrocinio constantiam probâsset, recipi illum ad Religionem posse, quidquid Imperator decrevisset, Gregorius statuit. Ex hac facti narratione, non meis, sed Gregorij verbis contextâ facilè intelliges, multa à Maimburgo taceri, multa aliter narrari, quàm se habeant. Vult enim, ut Pontifices Imperatori subdantur, eorúmque legibus, quamvis iniquas putent, obtemperent, idque exemplo Gregorij probat, qui Mauritium *Dominum suum* appellat; qui se *cinerem, & vermem* vocat, quíque ejus legem, quam iniquam putabat, nihilominus promulgaverit. At interim tacet Gregorium, cùm hæc scriberet, initio epistolæ protestatum esse, se Pontificis auctoritate sepositâ, amico tantùm, & privati stilo usurum; & ideò non per Legatos, & Apocrisarios suos, sed per Medicum Imperatoris tradi epistolam voluit, privato, non publico ritu. Verba Gregorij sunt: (b) *Omnipotenti Deo reus est, qui Serenissimis Dominis in omni, quod agit, & loquitur, purus non est. Ego autem indignus pietatis vestræ famulus in hac suggestione néque ut Episcopus, néque ut servus jure Reipublicæ, sed jure privato loquor, &c.* Et epistola ad Theodorum Medicum Imperatoris: (c) *Nolo eam* (epistolam) *à Responsali meo publicè dari; quia vos, qui ei familiariùs servitis, loqui ei liberiùs & apertiùs potestis, quæ pro ejus sunt animæ, quoniam in multis est occupatus, &c.* Quid ergo mirum, si Gregorius indutâ privati personâ, privati etiam stilo, ac phrasi utatur? nam oportet sermonem personæ aptari. Secundò & præcipuè tacuit Maimburgus Legem Imperatoriam à Gregorio correctam, emendatámque fuisse, & ita, nec aliter Episcopis

(a) Concil. Carthag. I. Anno 348. in cap. un. de oblig. ad ratioc. V. Suar. T. 3. de Relig. lib. 5. cap. 7. & d. 53. in Decret. Grat. (b) Greg. lib. 2. epist. 62. Indict. 11. (c) Greg. lib. 2. epist. 65. Ind. 11.

scopis transmissam, præceptámque observari; at hoc non subjectionis signum, sed imperij, & auctoritatis fuit; cur ergo circumstantiam tacuit, in qua totus rei cardo vertebatur? sed nec potuit ignorare, quî enim epistolam ignoraret typis vulgatam, & eodem loco à Baronio productam, in quo priorem epistolam ad Mauritium Maimburgus repererat. Denique Maimburgum interrogo, an omnia, quæ Gregorius fecit, scripsítque, pro talibus habeat, quæ nec argui erroris, nec improbari possint? An verò admittat aliqua ab eo facta, aut dicta esse, quæ pro conditione fragilitatis humanæ possint erroris notari? Si hoc ultimum Maimburgus admittat; dicam ego, hunc unum ex illis nævis fuisse, qui Sanctum Pontificem asperserint, dum videlicet legem Imperatoris, quam credebat Divinis legibus adversari, nimiâ in Augustos indulgentiâ Episcopis misit, promulgavítque; si enim mala, repugnánsque Divinæ legi, deleri debuit supprimíque, non vulgari. Si verò, an injusta ea lex esset, dubitabat, ad Pontificem, non Augustum pertinebat illud dubium resolvere: & quid Lege Divinâ permissum, aut vetitum esset, definire; quis enim non indignetur rideátque, si Episcopi casus conscientiæ Imperatori mittant resolvendos, quantò magis si Pontifices Romani? perinde, ac si miles expugnandæ Urbis rationem à statuarijs petat, aut nauta de Pleiadum exortu, eventúque sartores consulat. Si ergo Gregorius dubitabat, æqua, an iniqua lex esset Mauritij, ipse de hoc dubio statuere, non Principi remittere debuit, juxta illud Michææ: *Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem meam requirent ex ore ipsius.* Ubi vides, ex ore Sacerdotis legem Dei, non Imperatoris quærendam esse. Si verò dicat Maimburgus, nihil eorum reprehendi posse, quæ sanctus Gregorius fecit, scripsítque, sed omnes illius actiones regulæ instar nobis esse debere; quæro ex ipso, cur ergo non semel S. Gregorium ipse reprehendat? eúmque obnoxium errori fateatur? in historia enim, quam recentissimè scripsit de Pontificatu S. Gregorij M. *lib. 2. fol. 106.* cùm Joannis Patriarchæ Constantinopolitani causam contra S. Pontificem defendendam susciperet, hæc præmittit: *Rem,* inquit, *à suis principijs examinabo, & quis tandem cardo fuerit controversia inter utrúmque agitatæ; néque me magnum illud Gregorij nomen, & auctoritas morabitur, quin edicam ingenuè, uter*

istorum

istorum jure, an injuriâ certaverit. Equidem persuasum habeo, neminem in hoc mundo, quantavis sanctitate florentem ab ea Regula exemptum esse, quæ habet, falli omnes mortales, ac errare posse. Et eodem *lib. 2. à fol. 152.* Prolixè rationes B. Gregorij confutat, quibus legem Mauritij impietatis arguebat. Agnoscit ergo Maimburgus, errâsse Gregorium, cùm Mauritium, & Joannem Patriarcham arguebat. Quid ergo mali fuerit, si ergo & errâsse Gregorium dicam, non tunc quidem, cùm Mauritium reprehendit, sed quando nimiâ indulgentiâ connivit, ejúsq; legem, quam iniquam censebat, recepit, transmisitque Episcopis. Tu Gregorium errâsse dicis, cùm Mauritij legem incusavit: ego errâsse dico, cùm recepit. An fortè tunc solùm Gregorius errori obnoxius, cùm Imperatores arguit, & non etiam cùm blanditur? Malè ergo exemplo Gregorij utitur Maimburgus, cùm eâdem libertate, quâ ipse Gregorium severitatis, ego indulgentiæ damnem.

Ejusdem fidei, & farinæ est, quod Maimburgus de Hildeberto narrat: (a) *Ille*, inquit, *Ludovico Regi Regaliam exigenti restitit primò, deinde cessit; cur ergo non alij etiam Episcopi ejus factum imitentur? nam sanctitate, & doctrinâ florebat.* Sed mirum est Hildeberti exempla produci, quo nemo fortiùs adversùs Reges, majorique libertate pugnavit, ut posteà videbimus: quòd si daremus, eum in causa Regaliæ Principi cessisse, adhuc nihil probâsset; quo enim tempore Hildebertus floruit, anno videlicet 1222. necdum Concilium Lugdunense peractum, necdum Canones extabant, & anathemata, quibus extendi Regalia vetabatur: necdum Parlamentorum Senatûs-Consulta, Regum edicta, & quatuor sæculorum observantia; verbo, necdum lis decisa erat, & sententia pro Ecclesijs lata: nunc verò causa finita, & nullus amplius excusationi locus est. Non ergo eadem est conditio Episcoporũ, qui ante Concilium Lugdunense, & qui post illud vixere; olim venia errori, nunc nulla dari potest. Accedit Ecclesiam Turonensem, pro qua Hildebertus laborabat, ex illis Ecclesijs esse, quæ jam olim Regaliæ subdebantur, & de quibus nulla modò quæstio est. Cæterùm veritas est, nunquam Hildebertum eum fuisse, qui in damnum Ecclesiasticæ libertatis Regibus cederet, imò constantissimè obluctatum, quod ex ejus epistolis, actisque perspicuum est; is enim maluit sævissimâ persecutione ab Henri-

(a) Maimburg. du Lutheranisme. lib. 2. fol. 279.

Henrico Angliæ Rege jactari, & carceres subire, quàm ut ejus postulatis contra Ecclesiæ libertatem annueret; sic enim in una suarum epistolarum loquitur: (a) *Longum est enarrare, quàm constanti tyrannide Rex Anglus in nos sævierit, qui temperantiâ Regis abjectâ decreverit non priùs Pontifici parendum, quàm Pontificem compelleret in Sacrilegium; quia enim turres Ecclesiæ nostra deijcere nolumus, transmarinis subijciendi judicijs coacti sumus injurias pelagi sustinere.* Et alibi in epist. ad Episcopos, & Clericos omnes: (b) *Oro vos, orate pro me; nam pro Redemptione nihil ago. Semel Christi sanguine redemptus, iterum redimi non requiro. Sanguis ille Redemptio mea, Sanguis ille pretium meum: prætereà infamis est Redemptio, quâ libertas perit Ecclesiæ, quâ servitus comparatur, &c.* Epistolâ ad Honorium II. *Quantis tribulationum turbinibus Turonensis agitetur Ecclesia, vestram, Venerande Pater, latere non credo Sanctitatem; adhuc enim Francorum Rex meam persequitur innocentiam, & quod constat esse Sanctuarij, addixit Fisco. His alijsque premor angustijs, quia Zelo Zelatus sum legem Domini DEI: qui non sum transgressus terminos, quos posuerunt Patres mei: quia dignitates Ecclesiasticas nec ex Regis præcepto disposui, nec ei disponendi facultatem indulsi; sciens enim, quòd oporteret Deo magis obedire, quàm hominibus, Personas elegi, quæ in disponendis Ecclesiæ negotijs pondus diei portarent, & æstûs.* (c) Et alibi: (d) *Jam nihil est, quo serenitatem nimbosi temporis expectem: nihil est, quo navis, in cujus puppi sedeo, crebris agitata turbinibus portum quietis attingat. Silent amici, silent Sacerdotes JESU Christi, denique silent & illi, quorum suffragio credidi Regem in gratiam rediturum. Eorum tamen erat, si res ita postulâsset, opponere se murum pro Domo Israël. Verùm apud Serenissimum Regem opus est exhortatione potiùs, quàm increpatione, consilio, quàm præcepto: his ille conveniendus fuit, his reverenter instruendus, ne sagittas suas in sene compleret Sacerdote: ne Sanctiones canonicas evacuaret: ne persequeretur cineres Ecclesiæ jam sepultæ. Inter has tamen angustias nunquam de me sic ira triumphat, ut alicui super Christo Domini clamorem deponere vellem, seu pacem ipsius in manu forti, & excelsa adipisci. Suspecta est pax, ad quam non amore, sed vi, sublimes transeunt Potestates, & sæpe fiunt posteriora pejora prioribus, &c.* Et tandem in hæc verba concludit digna memoratu: *Si invenero gratiam in oculis DEI, gratiam Regis vel facilè consequar, vel utiliter amittam; siquidem offendere hominem propter Dominum, lucrari*

(a) Epist. 20. Tomo. XII. Bibliot. SS. PP. V. Baron. ad Ann. 1107. n. 12.
(b) Epist. 39. in fin. (c) Epist. 67. ad Honor. II. Tomo XII. Biblioth. PP.
(d) Hildeb. epist. 75. ibid.

lucrari est gratiam Dei. Hîc jam vides Hildeberti mentem multò aliam, quàm ei Maimburgus affingat; vult enim tumultu, clamoribus, pœnísque canonicis abstinere, quæ Principes irritare magis, quàm mutare solent; sed interim moneri illos, instruique jubet, & misceri reverentiam libertati, paratus tamen eorum potiùs gratiâ proscribi, quàm Deum silentio offendere, & hoc ipsum lucro adscribens. Planè non est istud Regibus annuere, quod voluit Maimburgus, sed potiùs obniti, servatâ tamen reverentiâ Majestati debitâ. Quæ ergo fiducia Maimburgo fuit, Hildebertum inter exempla recensere Regibus assentantium? qui tamen maluit carceres, & inopiam ferre, quàm ut Regibus Ecclesiæ libertatem submitteret: alioquin, eâdémque ratione, & Susanna inter amantium, & Samson inter timidorum exempla referri possent.

At Hildebertus Intercessores quæsivit placando Regi. Verum id quidem; sed aliud est Principi assentiri, aliud rogare, ut innocentiæ, & ætati parcat jam sponte collabenti, & in occasum pronæ: si quis enim apud Barbaras gentes Evangelium prædicaret, captúsque & ærumnis confectus, aut auro se redimi, aut Principum officijs curet, quis idcircò desertæ illum fidei incuset, aut sentire cum Barbaris dicat?

Quod verò Lutheri, & Melanchtonis exempla imitanda esse Episcopis dicat, quià Carolo Imperatore jussi, concionibus abstinuere; id tam indignum, & ab omni procul ratione est, ut pudeat referre, nedum respondere; quis enim nescit ex Lutheri, & Melanchtonis disciplina Ecclesiæ ministros prophanis Magistratibus subdi? mirum ergo non est, ex istorum præscripto, aut tacere illos, aut loqui. At alia Catholicorum doctrina, alia instituta sunt; nisi fortè litare nos Jovi, & Marti, & Junoni jubeat, quia Aristoteles, & Demosthenes idem fecere; sed piget cum umbris luctari, pudétque Maimburgi tam fœda jactantis, séque ipsum ludibrio exponentis tam vilibus mercibus.

Sextò, Concludit Maimburgus: *In causis ambiguis, & quæ rationibus utrinque muniuntur, partes Episcoporum esse, ut acquiescant Principum voluntati; & istam Honorij, & Gregorij Pontificum sententiam fuisse.* (a) Hæc Conclusio suis principijs respondet, imò multò illis pejor est; nec

(a) Maimburg. du Luther. lib. 2. fol. 279.

tamen præsenti causæ accommodatur, quæ ambigua non est, sed luce meridianâ clarior, notæque certitudinis. Si enim, quod in Generali Concilio definitum est, quod totâ Galliâ receptum, quod quatuor sæculorum observantiâ, Regúmque Edictis, ac usu perpetuo exercitum, probatúmque est, non meretur, ut certum, clarúmque dici possit, quærimus, quid ergo sit rem esse claram, & certam? aut ad veram certitudinem, & claritatem quid illi desit? Nam quòd à Gallorum nonnullis negetur, non ideò certitudinem, & claritatem amittit: alioquin nec cœlum moveri, nec terram, & montes stare, nec furtum minus flagitium homicidio esse, res erunt certæ indubiæque; quippe ab aliquibus, Zenone videlicet, Copernico, Stoicísque Philosophis negatæ. Quid certius, quàm lilium candere, & fragrare rosas? at istud Domitianus negabat fimetis assuetus: illud ictero, & bile perfusi. Non ergo paucorum contra communem sensum opiniones, præsertim cùm affectibus velut morbis imbuuntur, certitudinem rebus, & claritatem adimunt. Quod verò addit, in rebus ambiguis, & rationibus in utrámque partem militantibus, cedendum esse Principum voluntati; id planè novum mirúmque est, & ab omni ratione alienum: imò in rebus ambiguis quid fieri, omittíque debeat, Sacerdotum, non Principum est, judicare, dicente Scriptura: (a) *Si difficile, & ambiguum judicium apud te esse perspexeris, inter sanguinem, & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, & Judicum intra portas tuas videris verba variare; surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniésq; ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem, qui fuerit illo tempore, quærésque ab eis, qui indicabunt tibi judicij veritatem, & facies quodcúmque dixerint.* Et alibi: (b) *Populum meum docebunt, quid sit inter sanctum, & pollutum, & cùm fuerit controversia, stabunt in judicijs meis, & judicabunt.* Hic vides in rebus controversis, pugnísque opinionum non Sacerdotes Principum voluntati, sed istos submitti Sacerdotum judicio; alioquin cùm nunquam rationes aliquæ Principibus desint, nunquam etiam corrigendi erunt, sempérque eorum voluntati Episcopi subjacebunt; quod quid est aliud, quàm Hierarchiam confundere, & ordines, ac castra Ecclesiæ turbare? Quantis rationibus Valens, Theodosius, Valentinianus, aliique Imperatores cum Athanasio, Ambro-

(a) Deuter. 17. (b) Ezech. 44.

Ambrosio, Chrysostomo pugnabant? at nunquam impetrârunt, quæ postulabant; quippe Pastorum est regere, non ovium: Ducum imperare, non militum: Navarchi ad clavum sedere, ac ventos distinguere, non turbæ: Medici remedia, ac morbos cognoscere: & tandem Sacerdotum, non Principum, Ecclesiam docere.

Quod si absurdum est, ut quis artem doceat, quam nunquam didicit, calluítque, ut si auriga præcepta navigandi, tonsor pingendi tradant, & pictor tonsori, nauta parere aurigæ jubeatur; quantò absurdius, ut Principes castris, & aulis nati, sacrorúmque Canonum, ac disciplinæ Ecclesiasticæ, & regendarum animarum ignari, Ecclesijs, & Episcopis præscribant, & isti ab illis ducantur, hoc est, videntes, & docti, à cæcis, ignarísque? præsertim cùm regulæ, & principia, quibus aulæ, & Ecclesiæ reguntur, tantis differant intervallis. Imò fatale semper Principibus fuit, se causis Ecclesiarum miscere, & arcam contingere prophanâ manu, quod Ecclesiasticam historiam percurrenti perpetuò occurret. Constantini M. Imperium, pace, victorijs, diuturnitate, amplitudine felicissimum fuit; crederes fortunam, & gratiam sub ejus signis militâsse, adeò omnia ex voto, prosperéque fluebant: Maxentius, & Licinius Imperatores victi: Scythæ Gothíque aliàs indomitæ gentes, fusi fugatíque, & vectigales redditi: Persæ debellati: Pax Imperio reddita, internis externísque bellis sopitis; & denique ab ultimis terræ partibus Indorum Legati auro gemmísque graves, universo velut orbe florem hunc Principum, & delitium generis humani adorante. At verò, ubi manum in Ecclesias vertit, proscripto Athanasio, quem intercepti ex Ægypto frumenti accusaverant, (a) continuò prosperorum finis, & mors secuta, veneno à fratribus propinato; quam ei mortem Athanasius prædixit; cùm enim exulandi imperium intrepido ut semper, invictóque animo accepisset, ferunt in has voces erupisse: (b) *Judicabit Dominus inter me & te, quoniam tu consentis calumniatoribus modestiæ nostræ.* Eadem ferè Theodosio juniori calamitas. Proclo Episcopo è vivis sublato successerat Flavianus; displicebat ea electio Chrysaphio Eunucho in aula præpotenti, & Eudoxiæ charo; quippe Flaviani sanctitatem verebatur flagitijs suis adversam, & Pulcheriæ viribus sub-

(a) Anno 333. (b) Epiphan. hær. 68.

subnixam. Consilium ergo à dolis quæsitum. Monet Flavianum, ut Imperatorem sacro aliquo dono afficiat; id præmium fore acceptæ dignitatis, & arrham gratitudinis. Duo panes submissi; sed contendenti Evnucho, aurum, non panes expectari, respondit Episcopus: *Nullam sibi auri copiam esse, præterquam Sacri: hoc verò pauperibus, non aulæ deberi.* Hinc aucta offensio, & tunc præsertim, cùm Flavianus Pulcheriam monuit, eam ambitionis suspectam Ecclesijs destinari, ut Regiâ submoveretur: prævenítque illa spontaneo recessu, Episcopo interim reo vulgati arcani; nec prius cessatum, quàm armatis in illum Eutychianis, Synodóque Ephesinâ in exilium ageretur, annuítque Theodosius, privatis odijs à Chrysaphio, & Eudoxia imbutus. Secuta Dei vindicta, sequenti mox anno, Theodosio, dum venatui indulget, equis lapso, & in Album fluvium abrepto. (a)

Anno CCCCLII. Valentinianus III. Imperator lege editâ immunitatem Ecclesiasticam minuerat, sublatâ fori exceptione, quâ Clerici hactenus gaudebant, & servis, inquilinis, colonísque, ne votis monasticis se illigarent, prohibitis. Eodémque Anno Attila Italiam ingressus est, vastavítque torrentis more; Aquileia, Mediolanum, Ticinum captæ: & jam Romæ imminebat, cadebátque Imperium, nisi eloquentiâ, & Sanctitate Leonis Papæ respirâsset, Barbaro in fugam, & ultra Danubium pulso. (b) Eam posteà Legem Imperio fatalem Marcianus abolevit.

Anno DXVII. Hormisda Pontifex Max. Legatos cum Epistolis ad Anastasium Imperatorem miserat, monebátque, ut relictâ Eutychetis hæresi in Ecclesiæ sinum rediret, abstinerétque persequendis Episcopis. Legati non solùm auditi non sunt, sed etiam rejecti, & fragili cymbæ imparatæque impositi, cùm ventis, & undis liberet, perituri: inter alia contumaciter dicta etiam hæc audita, & diplomati inserta: (c) *Nos jubere volumus, non juberi.* Sed quo eventu? sequenti anno insomnijs, & spectris vexatus, ac fulmine percussus, cùm fugiens thalamos pererraret, infeliciter extinctus est. Elias verò Hierosolymis, Flavianus Antiochiæ Episcopi;

(a) V. Baron. ad Ann. 450. ex Ced. Nic. & Zon. (b) Marcellin. & Cassiod. in Chron. (c) Anastas. in Hormisd.

ſcopi, quos exilio punierat, decimo poſt die, cæleſti tribunali aſſiſtere viſi ſunt, & cauſam ſuam contra Anaſtaſium dicere. (a)

Anno DLXV. Juſtinianus Imperator non legibus, non armis contentus, quibus æternam gloriam ſibi paraverat; dum etiam in ipſas aras manus profert, Concilio Chalcedonenſi bellum intendit, Vigilium, alióſque Epiſcopos damnat, proſcribitque, ac totas noctes verſandis rebus Eccleſiæ inſumit, repentinâ morte ſublatus eſt, cùm priùs hæreſin incidiſſet. Lis inter ſcriptores de Anima eſt; ego pænituiſſe crederem, & abſolverem, ſi modò juvari poſſet credendo, optandóque: illud timorem auget, quòd eo momento raptus ſit, quo Epiſcopo Antiocheno exilium dictabat. (b)

Anno DCCCCLXXXIII. Otho II. Epiſcopatum Merſeburgenſem Beato Laurentio dicatum extinxerat, unierátque Archiepiſcopatui Magdeburgenſi: eodem anno feſtinante Deo vindictam ejus exercitus à Græcis in Calabria cæſi, & ipſe Imperator vix natando evaſit, pervenítque Romam, ubi etiam mœrore conſumptus eſt. Auctor Vitæ S. Hildeberti (c) narrat paulò ante mortem, & nocte intempeſtâ juvenem apparuiſſe, decoro ignitóque vultu, & candido amiculo, purpureáque ſtolâ inſignem. Aureum ſolium Imperatorem ſuſtinebat, circumfusâ Epiſcoporum, Optimatúmque coronâ. Illuc juvenis accurrit, ſubduxítque argenteum ſuppedaneum irato ſimilis; & uni, ne id ageret, inclamanti, minaciter reſpondit: *Imò, ſi meum dedecus non emendat, majora faciam, & ſubtracto ſcabello ipſo ſolio deponam.* Paulò pòſt, ut fides vaticinio eſſet, ſecuta clades, & mors Imperatoris. In hujus filio Ottone videlicet III. Magni Ottonis Nepote (qui veneno perijt chirothecis ab Amica infuſo) concidit Regnantium Ottonum ſtirps; idque, ut creditur, in pœnam uſurpatæ Pontificum electionis, ut ſcribit Baronius. (d) Nam ſi Ottonis fortunam, virtutes, & potentiam ſpectes, perpetuum in ejus familia videri Regnum poterat, fuiſſetque, ſi intra aulam, & caſtra ſtetiſſet, Eccleſijs intactis.

Anno MXXXVII. Conradus Imperator Mediolani Archiepiſcopum Imperio perduellem bello petijt, agrum Mediolanenſem vaſtavit,

(a) V. Spond. ex Cyrillo, & Sophron. Anno 518. (b) V. Niceph. lib. 17. cap. 31. Euag. lib. 3. cap. 2. (c) Auctor Vitæ S. Hildeberti contemporaneus apud Sur. die 23. Apr. (d) Baron. ad Ann. 1002.

stavit, & leges victis præscripsit; inter quos Placentinum, Cremonensem, & Vercellensem Episcopos exilio damnavit; sed Deo improbante: (a) cùm enim Coronam Imperialem incingeret, tonitrua, & fulmina micare, tantóque impetu tempestas agebatur, ut alij mente, alij vitâ exciderent; & Bruno Episcopus testatus est, visum à se, dum Sacris operaretur, Sanctum Ambrosium irato minacique vultu vindictæ accingi: nec multùm dilata est, ingenti peste in exercitus immissâ, quæ etiam domum Cæsaris libavit, & ipse inopinâ morte decessit. (b)

Anno MCVI. Henricus III. Imperator, qui Gregorium VII. ausus fuerat Pontificatu exuere, Antipapam Guibertum decernere, Romam invadere, omnes, qui legitimo Pontifici adhæserant, persequi; (c) tandem à Principibus desertus, à filio oppugnatus, coactúsque imperio cedere, vitam privatus absolvit, omnium ferè, qui ejus scelera execrabantur, gratulatione.

Anno MCXC. Fridericus Ænobarbus Imperator, cùm in Oriente militaret, & ingentibus victorijs Saladinum profligâsset, cæsis unâ acie quadringentis millibus equitum, cùm ipse sexcentos tantùm haberet: alterâ ducentis millibus; infelici casu spem omnem, fructúmque tot laborum amisit; cùm enim propter ripam Cydni amnis, quem paulò ante transmiserat, epulatus esset, æstum solis, qui tum maximè flagrabat, levaturus, invitante purissimo liquore, in amnem se conjecit, excepit deliquium animique defectio, & sub vesperam mors. Secutæ omnium lacrymæ, etiam hostium. Fas equidem non est, Divina consilia metiri oculo mortali. Neubrigensis (d) tamen non dubitat cælesti vindictæ adscribere, quam Fridericus provocaverit persecutione Alexandri Pontificis, & quòd electiones Episcoporum turbâsset. Friderico Henricus Filius successit, & huic Otto; nam Philippum ex Henrico Friderici Nepotem Innocentius III. rejecerat, utpote diris implicitum, cùm à nonnullis Principum electus est: & illi res prosperæ, florénsque fortuna, dum sacris reverentiam habuit. At verò, ubi Beneficiorum immemor, quæ ab Innocentio III. acceperat, Ecclesiæ terras invasit,

(a) Sigebert. in Chron. ad Ann. 1039. (b) Herman. Contract. ad Ann. 1037. (c) V. Otton. Frising. & Ursperg. in Henr. III. (d) Neubrig. Lib. 4. cap. 13.

invasit, multis prælijs cæsus, à suisque relictus, Imperio, & vitâ caruit; pœnituit tamen, doluitque. (a)

Fridericus II. Romanæ Ecclesiæ, summisque Pontificibus toties infestus, & anathemate percussus, tandem à proprio filio strangulatur. (b)

Infinitus sim, si omnia percurram, quæ in hanc rem dici possunt. Sunt etiam memoratu digna, quæ in sacris litteris proponuntur: Oziæ videlicet Regis: (c) *Qui cùm roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum suum; ingressúsque templum Domini, adolere voluit incensum super altare Thymiamatis, & minabatur Sacerdotibus, statímque orta est lepra in fronte illius, &c.* Et Saulis, cujus pavendum Regibus exemplum, cùm Sacrificia obtulisset contra præceptum Samuelis, Sacræ litteræ ita recensent: (d) *Et obtulit Saul Holocausta, & pacifica; cúmque complésset offerens Sacrificia, ecce Samuel veniebat, & egressus est ei obviàm, ut salutaret eum; & dixit ei Samuel: Quid fecisti? Respondit Saul: Quia vidi, quòd populus dilaberetur à me, & tu non veneras juxta placitos dies, porrò Philistijm congregati fuerant in Machmas; necessitate ductus, obtuli holocaustum. Dixítque Samuel: stultè egisti, nec custodisti mandata Domini DEI tui, quæ præcepit tibi; quod si non fecisses, jam tunc præparâsset Dominus Regnum tuum in sempiternum; sed nequaquam Regnum tuum consurget.* Hìc jam vides, quantum inter se differant DEI, & Politicorum consilia: volunt isti, ut Principibus aliqua imperantibus, & rationes imperandi afferentibus, Episcopi non solùm non obsistant, sed etiam obsequantur, quamvis iniquum imperium putent, improbéntque rationes, velut Divinæ Legi contrarias, quæsitásque velandis flagitijs. At alia DEI sententia est, qui in rebus ambiguis vult ex Sacerdotum arbitrio Reges pendere; stultósque appellat, qui in rebus sacris exiles aliquas prudentiæ humanæ regulas eorum præceptis anteponunt. Quæ non obtendebat Saul, ne imperio Samuelis stringeretur? Morari Sacerdotem, exercitum dilabi, hostes imminere, & tandem necessitatem omni lege majorem. Si Maimburgus in castris, & Senatu fuisset, non unum tantùm Samuelem, sed omnes Prophetas, & Patriarchas his rationibus repulisset, nec ullum finem laudandi Regis inveniret; & tamen is stultus appellatur;

(a) V. Abb. Ursperg. & Stadens. ad Ann. 1214. (b) Anno 1250. (c) Paralip. 2. cap. 26. (d) Reg. 1. cap. 13.

latur, & in præmium contempti Sacerdotis Regno movetur. Idem ferè in alijs exemplis, quæ produxi observes; nemo enim Imperatorum, cùm Sacerdotibus obsisteret, suis rationibus carebat: nec istæ unquam Principibus desunt, in tanto adulantium numero, & qui ingenia, calamósque locant inaurandis mendacijs, celandísque, ne appareant. Nec funestos eorum exitus casui adscribas, non destinatæ vindictæ; quæ enim casu fiunt, raró paucísque contingunt, nec uni facto alligantur; nec enim omnes, qui fodiunt, in thesauros incidunt: nec omnes, qui navigant, in novas Insulas, & Regna jactantur; at verò omnes ferè, qui rebus sacris, & Sacerdotibus salubria monentibus infesti fuerunt, cælestem vindictam experti sunt. Huc tendunt Maimburgi insignes Aphorismi, quos meritò *Artem* appelles, *blandissimè pereundi.*

IV. *Opponitur 10.* Plerique Episcoporum, imò omnes, si duos excipias, Regaliæ, ejúsque extensioni subscripsere: cur ergo omnium sententia non duobus prævaleat? nam & pietate, & doctrinâ conspicui erant. Quis ergo credat, aut cæcos illos omnes, aut impios fuisse, ut veritatem vel non viderent, vel proderent? Et planè cùm in rebus moralibus maximum sit momentum in auctoritate dicentium, ea vincet sententia, quæ plus habet auctoritatis; ea verò plus habet auctoritatis, quæ omnium, quàm quæ paucorum est.

℟. Multa sunt, quæ responderi possent ad hoc argumentum; supponit enim falsum, videlicet duos tantùm fuisse Episcopos, qui se Regaliæ opponerent; imò plerique obstitere, & quàm ægro, invitóque animo Regiam Declarationem acciperent, multis signis expresserunt: alij protestati sunt: alij eodem momento, cùm subscribebant, cogi se clamabant, jubebántque à Notario, & testibus in tabulas referri: (a) omnes denique, cùm ad Pontificem scripsere, timorem professi sunt. (b) Agnoscebant ergo injusta imperari, & quæ libertatem Ecclesiarum, & conscientiam læderent. Nec consensus dici potuit, quem metus expresserat.

Non ergo Alectensis, & Apamiensis Episcopi contra omnes soli sentiebant, imò cum omnibus, cùm nemo esset, qui ignoraret, iniqua à Regijs postulari. Soli tamen ausi sunt veritatem exilijs, & pœnis præferre, & humanum timorem Divino posthabere. Nec ista,

(a) M. de Pamiers Tract. de la Regale f. 178. (b) Epist. Innoc. XI. ad Episc. Gall.

ista, ut Politici vocant, singularitas, aut obstinatio fuit, sed constantia, & libertas Sacerdotibus digna; alioquin obstinati omnes Martyres: & Ambrosius, Chrysostomus, Athanasius, Basilius obstinati fuistis. Quòd si, ut dicunt, plurium exemplis vivendum est, quæ non flagitia licebunt, aut qui locus virtuti? cùm ista paucorum sit, illa verò multorum?

Deinde quâ fiduciâ dicunt solos fuisse Alectensem, & Apamiensem Episcopos, qui noluerint extendendæ Regaliæ consensum præstare? quî enim soli, qui cum Concilio Universali Lugdunensi mille, & quingentis Patribus frequenti (inter quos duo Patriarchæ, Constantinopolitanus, & Antiochenus, quindecim Cardinales, septuaginta Archiepiscopi, & Episcopi quingenti) hoc est, cum flore totius Reipublicæ Christianæ, cum omnibus quatuor sæculorum sacris prophanisque Doctoribus sentiebant? Et si omnia deessent, qui suffragio imperióque Romani Pontificis nitebantur: si hoc est esse solum, quæro, quid ergo sit cum multis sentire? aut qui sunt illi, quos audeas, non dico præferre, sed etiam æquare Concilio Lugdunensi? Et si omnium sæculorum documenta, moresque percurras, invenies id semper à sanctis Episcopis observatum, ut illi causæ adhærerent, eámque probarent, quæ Romanis Pontificibus placuisset, & ab hoc victoriam, non à multitudine sperarent. Exempla in promptu. Athanasium totus ferè Orbis, omnésque Episcopi damnaverant, solus Liberius tuebatur; cui cùm Constantius Imperator obijceret: *Totus terrarum Orbis non de ejus impietate solùm, verùm etiam, quòd tempus ludere conatus est, sententiam tulit, omnésque terrarum Episcopi, qui in Concilio Tyri celebrato aderant, eum condemnaverunt. Tantáne Orbis pars in te, Liberi, residet, ut tu solus homini impio subsidio venire, & pacem Orbis, ac Mundi totius dirimere audeas?* Respondit Liberius, quæ ad rem præsentem apprimè faciunt: *Qui ejus damnationi subscripserunt, hoc ideò factitârunt, vel quòd gloriam à te assequi, vel quòd metu perculsi, vel denique quòd infamiam extimescere viderentur, nec Dei gloriam amplexantes, tua munera ei prætulerunt. Esto, quòd ego sim solus, non propterea causa fidei sit inferior; nam olim tres solùm erant reperti, qui Regis mandato resisterent.* Et cùm Constantius replicaret: *Unum est, quod quæritur: volo, ut tu Ecclesiarum Athanasium condemnantium communionem amplectaris, & deinde Romam redeas; proinde paci consule, subscribe, ut Romam rever-*

revertaris. Respondit dignam Pontifice sententiam: *Jam fratres, qui Romæ sunt, valere jussi; nam leges Ecclesiasticas observare pluris facio, quàm Romæ habere domicilium.* (a)

Hic vides, nec Liberium multitudinem, nec Athanasium spectâsse, sed huic Liberij sententiam, Liberio Athanasij innocentiam, & æquitatem ante omnem multitudinem fuisse. Joannem Chrysostomum ab omnibus ferè desertum, damnatúmque in gratiam Imperatricis, nihil magis inter tot mala solabatur, ut Innocentij Pontificis cura, & amicitia secum sentientis; sic enim, cùm Cucusi exularet, ad eundem Pontificem scribit: (b) *Tertium nunc annum in exilio versamur, expositi pesti, fami, bello, continuis obsidionibus, solitudini indicibili, quotidianæ morti, & Isauricis gladijs: & non mediocriter consolantur vestra solida fides, & charitas, quæ se in me tam tenui, ac simplici oblectant. Hic noster murus, hæc securitas, hic portus absque fluctibus, hic multorum bonorum thesaurus, hæc lætitia, mirificaq; causa voluptatis, &c.*

Advertis, quid Sanctis olim solatio fuerit, Romanum videlicet Pontificem à suis partibus stare. Solus erat Anselmus, qui libertatem Ecclesiæ Anglicanæ sustineret, reliquis omnibus silentio, & metu defixis; sic enim narrat Matthæus Paris. (c) *Anselmus à Rege ut læsæ Majestatis reus postulatur; huic accusationi, & plurimi Episcopi, præter Episcopum Roffensem, suum calculum adjiciebant, & facti sunt ut canes latrare non audentes.* Sed quid Anselmo animos adderet, disce ex Wilhelmo Malmesburiensi: *Jubetur,* inquit, *Anselmus Regi hominium facere, vel absolutis morarum nexibus Regno excedere. Quin potiùs, respondit ille, inspiciantur Apostolicæ litteræ, & quod tenor earum continet, fiat, &c.* Solus D. Thomas Cantuariensis in acie perstabat, reliquis omnibus in fugam aversis; sic enim Bosoni Cardinali scribit: (d) *Quem aliorum Episcoporum in Insula nostra vidisti, aut legistis se pro tuenda libertate Ecclesiæ, pro conservandis Institutionibus Patrum, pro reverentia, & obedientia Sedis Apostolicæ, præter Cantuarienses, se opposuisse Principibus? & nostrâ quidem ætate, nec unus extitit: & si veteres revolvantur historiæ, nullus occurret, &c.* Sed quid eum sustentaret tot adversis impulsum, audi ad Alexandrum PP. scribentem: (e) *Non est, ad quem habeamus refugium post Deum, nisi ad te;* cùm

(a) Theodoret. lib. 2. cap. 16. Anno 355. (b) S. Chrysost. epist. 2. ex 7. Anno 406. (c) Matthæus Paris. sub. Gul. 2. ad Ann. 1094. (d) Epistolæ & Vit. D. Thomæ lib. 1. epist. 136, (e) Ibid. epist. 47. lib. 2.

tum etiam ipsi opponant se nobis favore hominum, qui intuitu pietatis, & justitiæ ob reverentiam Sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ nobiscum stare debuerant, & pugnare pro nobis. Et ad Henricum Cardinalem: (a) *Certum verò sit, quòd nos peram nostram, vel causam Ecclesiæ non credemus, nisi judicio Domini Papæ, cui Ecclesia Anglicana stabit, aut cadet.* Ergo D. Thomæ tam fœdâ tempestate jactato portus Romæ, & anchora fuit; idémque omnibus sanctis Episcopis animus erat, qui Christum in suo Vicario, cùm extremis premerentur, amplexabantur: idque D. Hieronymus egregiè expressit: (b) *Ego*, inquiens, *nullum præmium, nisi Christum sequens Beatitudini tuæ, id est, Cathedræ Petri, communione consocior, super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio; quicunque extra hanc domum agnum comederit, profanus est: quicunque tecum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, Antichristi est, &c.* Et iterum: *Hic in tres partes scissa Ecclesia me ad se rapere festinat; ego interim clamito, si quis Cathedræ Petri jungitur, meus est.* Non ergo obstinati, non singulares, Alectensis, & Apamiensis Episcopi fuerunt, qui omnium retrò Patrum, & Galliæ ipsius exempla, ac Pontificis Romani jussa, adulationi, suísque commodis prætulere; aut si ista contumacia fuit, Apostoli, Martyres, omnésque sancti Episcopi istius culpæ rei sunt; istos priùs incusent, nam exemplis præluxere. Quòd si veritas aliquando, & apertè dicenda est, ac Principibus obsistendum: nec pœnæ, exilia ac regnantium odia curanda sunt; quæro, quando id magis, quàm in præsenti causa agendum fuerit, ubi tot modis veritas eluxit, ut ne ab adversarijs quidem negata sit; & qui illam prodidere, solum metum professi sint. At metus nec militem, nec Episcopum excusat, cui dictum est: *Bonus Pastor ponit animam suam pro ovibus suis.*

Quando animam ponent, qui ne vocem quidem ausi sunt ponere memorem pristinæ libertatis? aut quæ ignavia Pastoris fuit, non tantùm cominus non pugnare; sed ne clamare quidem ausi contra lupum irruentem? miseras oves his custodibus creditas! sed quid dicas, quando nec pugnatum pro ovibus est, nec clamatum, sed fœdus potiùs, & societas cum vastantibus inita? At istud non Chrysostomi, non Basilij, non Ambrosij fecere, quorum virtuti, & doctrinæ, si Maimburgum componas, ne umbram quidem

(a) Ibid. lib. 2. epist. 73. (b) Hieron. epist. ad Damasum Papam.

dem efficiet; neque ipse pro sua modestia diffitebitur: cur ergo non eorum potiùs exempla imiteris, quàm istum audias?

Dices. At eorum auctoritas, qui Regis Declarationem, extensionémque Regaliæ admiserunt, hanc opinionem probabilem reddit; cur ergo non liceat amplecti? nam & hæc est probabilium sententiarum natura, & privilegium, ut eas impunè, ac innocenter amplecti possis: & hac tempestate id more receptum, ut patet totam Theologiam moralem decurrenti, in qua nullam ferè paginam reperias, non hoc saccharo animarum refertam. Et ferè, ut jam novitas, ac illecebræ colorum in vestibus, ita novitas sententiarum in scholis admissa est, mundóque arridet; quidni ergo te tempori aptes?

℟. Non est otij, ac instituti mei, quantam moribus, ac disciplinæ Ecclesiasticæ cladem opinandi licentia intulerit, hîc ostendere: satis experientia loquitur, & dedecora sententiarum, quæ Theologiam defœdârunt, adeò, ut non amplius castæ Matronæ similis, sed impudica, crudelis, mendáxque procedat, & qualem vel ipsi Gentiles, Socrates, & Aristoteles, aversentur: mille videlicet coloribus fucata, & omnium amoribus, & cupiditati prompta; possémque longâ inductione demonstrare, nullum ferè Decalogi præceptum esse, quod illa non corruperit, cassúmque reddiderit; imò non Catholicæ tantùm, sed etiam Christianæ Religionis fundamenta convellit; hinc tot illæ Episcoporum, & Pontificum querelæ, conatúsque huic malo sedando: nec alij magis ei tollendo, ut Galliæ Episcopi laborârunt. Malè ergo præsidium petunt ab opinandi licentia, quam & ipsi erubescunt, damnántque, sed, ut dixi, alterius loci hæc quæstio est. Hîc solùm asserimus, sententiam, quæ docuit Regaliam extendi posse, nequaquam inter probabiles censeri; qui enim probabilis esse possit, quæ ab Universali Concilio damnata est? quæ diris percussa?

Quæ in Concilijs Universalibus decreta sunt, adeò ex sententia Conventûs Parisiensis pro certis habenda, ut ne à Pontifice quidem mutari possint. Si certa, ergo quæ illis opponuntur, non sunt probabilia, sed penitus improbabilia, & absurda; quemadmodùm quia hæc propositio: *Nix est alba:* est certa; ideò propositio illi opposita, videlicet: *Nix non est alba:* est omnino improbabilis; nam, ut dixi, quid-

quidquid certo opponitur, est penitus improbabile. Quòd si illa, quæ Conciliorum Decretis opponuntur, sustineri ut probabilia possunt; ergo quæ ab Ario, à Nestorio, à Pelagio, Luthero, aliisque hæreticis tradita, & à Concilijs improbata sunt, defendi ut probabilia, tenerique poterunt; nam si dicas: *Ideò hæreses esse, quia Scripturis adversantur, & à tota Ecclesia rejecta.* Continuò respondebunt: *Hoc ipsum quæri, an Scripturis adversentur, an Ecclesia rejecerit? utrúmque quidem in Concilijs definitum esse, sed utrúmque à se negari: sententiam Concilijs contrariam, ut probabilem sustineri; quippe non tantam esse Conciliorum auctoritatem, ut contra illam non agere, non sentire liceat.* Vides, quo tandem deveniant, quibus non tam veritas ad scribendum, quàm affectus, & cupiditas fuit; coguntur enim refellere, quæ prius edixerant: & auctoritatem Conciliorum, quam priùs ad stellas usque evexerant, cùm videlicet eam Pontifici opponebant, nunc tantundem deprimere, cùm se illâ vident impugnari. Ergo Concilia nunc infirma, nunc valida sunt, ut Gallis conduxerit. Et quid rogo Concilijs opus, tot expensis, tot laboribus, annísque coactis, si quæ illa vetant, fieri adhuc possunt probabilitatis obtentu? hæc enim aperit, quod illa claudunt: parúmque interest exire volenti, si cùm unam clauseris januam, alteram pandas.

Sed Concilium, dices, *non potuit adimere, quæ ad jura, Regúmque Dignitates spectant; id verò est Jus Regaliæ.*

Respondeo Jus Regaliæ plura complecti: Jus videlicet percipiendi fructus feudales, & Regalium: Jus percipiendi alios fructus ex oblationibus, & donationibus fidelium: & deniqué jus conferendi Canonicatus, & alia Beneficia vacantis Ecclesiæ: hæc duo ad Regiam potestatem pertinere, nec legibus Ecclesiæ subijci, tam est falsum, ut nihil amplius; aut enim hæc jura sunt sacra, aut profana? si sacra, non ergo ad Dignitates profanas spectare possunt: si profana, cur Canones toties, imò semper de illis disponunt? cur vetant in usus profanos converti? cur sacrilegij notant qui illa invadunt? cur Simoniacos, qui dato acceptóque pretio acquirunt? hæc planè haud conveniunt merè profanis: & mirum est, aut ignorâsse Concilium, quæ illius essent, vel non essent potestatis: aut voluisse aliena usurpare: aut Principes, qui tanto numero aderant, passos esse sua jura involari, præsertim Galliæ Reges (qui hoc Concilij

Decretum quadringentis ferè annis amplexati sunt, nunquam injuriam questi) aut denique Maimburgum, eique similes, quæ jura Principum essent, meliùs, quàm ipsos Principes, Patrésque Concilij calluisse; hæc omnia tam clara sunt, ut ab illis tantùm ignorari possint, qui *nolunt intelligere, ut bene agant.*

Ex his omnibus manifestè conficitur, nullam Conventui Parisiensi contra Universale Concilium auctoritatem fuisse, nec posse, quæ illi statuerunt, ut probabilia sustineri; præsertim cùm metu agerentur, quod ipsi in epistolis ad Innocentium XI. Pontificem Maximum professi sunt; quis enim nescit, suffragia metu extorta pro nullis haberi? nec is metus ex vano erat, cùm passim spolia, exilia, carceres, & pejora etiam illis omnibus indicerentur, qui Regaliæ obsisterent; qui ergo vota numerari possunt tot minis pœnisque expressa? absint catenæ, cessent proscriptiones, odia minásque removete, ineantur suffragia sine contentione, & minis; liberæ sint voces Sacerdotum, & tunc demum vota, & consensus numerate, nunc verò quid extorta objicitis, & prolata invitis animis? voces, non vota fuerunt. Et denique si absint hæc omnia; quis nescit Acta Conventûs Parisiensis à Pontifice Romano improbata esse? sic enim in litteris ad Galliæ Episcopos datis loquitur: *Quamobrem per præsentes litteras traditâ nobis ab Omnipotente Deo auctoritate, improbamus, rescindimus, & cassamus, quæ in istis vestris Comitijs acta sunt in negotio Regaliæ, cum omnibus inde secutis, & quæ in posterum attentari continget, eáque perpetuò irrita, & nulla, & inania declaramus; quamvis cùm sint ipsa per se nulla, cassatione, & declaratione hujusmodi non egerent.* (a)

At verò Acta Conciliorum, quæ Pontifices Romani improbârunt, nullius roboris esse, nec posse in opus deduci obtentu probabilitatis, res est certa, & toti retrò antiquitati nota, ac alibi probata. Sufficiat nunc audire S. Leonem: (b) *Consensiones*, inquit, *Episcoporum Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes in irritum mittimus, & per Auctoritatem B. Petri Apostoli generali prorsus definitione cassamus.* Et Beatum Gregorium: (c) *Cuncta acta illius Synodi Sede contra-*

dicente

(a) Litt. Innoc. XI. ad Arch. & Episc. Galliæ Anno 1682. (b) Acta Conciliorum à Romanis PP improbata nullius momenti esse Regal. Sacerd. lib. 2. § 10. S. Leo ep. ad Pulch. 55. (c) Greg. lib. 4. ep. 34. Basil. ep. ad Athanas. 52. Theodoret. lib. 2. cap. 22. Sozom. lib. 4. cap. 18. & iterum Greg. lib. 7. cap. 70.

ducente Apostolicâ, soluta sunt. Nec audebunt Galli negare, qui saltem Concilia particularia infra Pontificis auctoritatem esse docent, ejúsque legibus, & potestati subjecta. In quamcúnque ergo partem te vertas, nulla est Comitijs Parisiensibus auctoritas, nulla probabilitas, quâ munire te possis.

Objicitur 11. At saltem, quamvis omnia alia desint, nomen, & auctoritas Ecclesiæ Gallicanæ multum momenti, & ponderis habet, & aliquid ei deferendum erit, nec enim persuaderi hominibus potest, errâsse viros tantâ doctrinâ, & virtute, ac famâ præcipuos.

℟. Mirum non est, illic errorem fuisse, ubi alios odium, & vindicta, alios spes, & cupiditas, omnes verò metus urgebat. Quanti Osius, Tertullianus, Lucifer, Origenes, Patrésque Ariminenses viri? & hi tamen ijsdem causis cecidere. Etiam angelos subvertit fastus, & æmulatio. Quòd si durum, creditúque difficile tibi videtur aliquot Galliæ Episcopos errâsse: at mihi multò durius, errâsse Concilium Lugdunense, mille Infulis frequens, & cum illo quadringentos ferè annos errâsse Ecclesiam Gallicanam, quæ in hæc usque tempora Regaliam negavit posse dilatari; vanitas enim & fucus est, cùm dicunt Gallicanam Ecclesiam Regaliæ suffragari; imò nulla magis obnixa est, nec olim tantùm, sed etiam hac tempestate ut injustam agnovit; & planè ab Ecclesiæ Gallicanæ genio, ac institutis degenerat, qui proferendæ Regaliæ assensum præbuit.

Anno MCCLXXIV. Concilium Lugdunense, cujus Galliæ Episcopi magna pars erant, Regaliam extendi vetuit: idémque Regis Christianissimi Philippi Audacis Oratores censuerunt: imò, ut fatetur Guillelmus Durandus (a) testis oculatus, quíque Canones Concilij pertexebat, hoc ipsum Decretum *ad clamores Prælatorum Franciæ promulgatum est.* Nobiscum ergo tunc Gallia sentiebat.

Anno MCCCII. Philippus Pulcher jubet Regaliam *ad aliquas* tantùm Ecclesias, & ubi hactenus *consueverat*, pertinere.

Anno MCCCIV. Philippus Valesius in sua Philippina Constitutione Regaliam non ab omnibus Ecclesijs exigi vult, sed ab ijs tantùm, *quæ Juri Regaliæ subsunt.* Eodem modo loquitur Constitutio: *Dum Episcopus.* Et Codex de antiquis moribus Galliæ: (b) *Non omnes Episcopatus Juri Regaliæ subduntur.* *Anno*

(a) Guill. Durand. in Concil. Lugdunens. edito à Simone Majolo Anno 1569.
(b) L' ancien. Coutumier de France lib. 3.

Anno circiter MCCCC. Celebris illa Constitutio edita est, cujus initium, *Dominus Rex*, in qua index omnium Episcopatuum contexitur, in quibus Regaliæ locus est, aut non est, ibi: *Dominus Rex, prout constat per antiqua scripta Cameræ, consuevit capere Regaliam, cùm vacaverit in Provinciis, quæ sequuntur: in tota Provincia Senonensi, &c. Exceptis Diœcesi Antisiodorensi, Cameracensi, Lemovicensi, Catburcensi, Ruthenensi, Albiensi, Mimatensi, Macloviensi, Trecorensi, Auxitanensi, Arelatensi, & totâ linguâ Occitanâ.* Evidens ergo est, ad aliqua tantùm Galliæ loca Regaliam fuisse restrictam.

Anno MCCCLII. Alia, & antiquior Constitutio, seu Designatio edita est Ecclesiarum Regaliæ subjectarum, cui titulus: *Ecclesiæ cadentes in Regaliam*: & habetur in Regesto rationum Cameræ Parisiensis, continétque triginta Diœceseon nomina, inter quæ nulla penitus Ecclesia Provinciarum Aquitaniæ, Septimaniæ, Provinciæ, & Delphinatûs; supponit ergo has esse exemptas.

Anno MCCCCXCIX. Ludovicus XII. prohibet sub pœna Sacrilegij, ne Officiales Regij in eos Archiepiscopatus, aut Episcopatus Regaliam inducant, in quibus hactenus ea Regi non competebat.

Anno MDLXXXIII. Cùm Pybracus celebris Advocatus contenderet Regaliam toto Regno extendi, reclamaverunt Ecclesiæ Gallicanæ Deputati, & Henrico III. demonstrârunt: Ecclesias, non solùm quæ titulo oneroso, sed etiam quæ à tempore memoriam hominum excedente libertatem suam possedissent, Regaliâ exemptas esse.

Anno MDCVI. Cùm eandem Regaliæ extensionem Regij Advocati urgerent; ad querelas Ecclesiæ Gallicanæ Henricus IV. edixit: *Suæ mentis non esse, ut ultra morem, receptámque hactenus consuetudinem Regalia extendatur.*

Anno MDCVIII. Advocato Servino eandem Regaliæ ad omnes Ecclesias extensionem urgente, à Clero Gallicano repetitæ querelæ, suas immunitates minui clamante; & Henricus supersederi jussit, causámque ad se avocavit.

Anno MDCXXXVIII. Syndicus Ecclesiarum Narbonensis, & Tholosanæ Senatui Regio titulos, & documenta exhibet, ob quæ in eas Ecclesias nullum esse Regaliæ locum contendebat, protestatus

tus tamen, ne hic actus, & abundans, nec necessaria probatio, ullum ijs Ecclesijs præjudicium afferret.

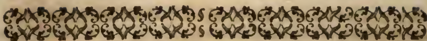
Anno MDCLV. In Comitijs Cleri Generalibus Bosquetus Glanensis Episcopus, & Marca Archiepiscopus Tholosanus coram Mazarino Cardinali eleganter solidéque Exemptionem Ecclesiarum Septimaniæ, aliarúmque, & nomine Cleri Gallicani prosecuti sunt.

Anno MDCLXX. In Comitijs Cleri Archiepiscopus Hebromanensis pro eadem à Regalia exemptione insigniter diffuséque peroravit; ejúsque de hac re Dissertatio in Cleri Archivia reposita est.

Anno MDCLXXXII. Illi ipsi, qui Regaliæ subscripserunt, in litteris ad Innocentium Pontificem datis, profitentur: *Se timore adactos, ne Imperium, & Sacerdotium colliderentur, multorúmque malorum, quæ in Ecclesiam, & Rempublicam consequi possent, jure suo cessisse, & illud in Regem contulisse.* Fatentur ergo, jus percipiendi fructus vacantium Ecclesiarum, conferendíque Beneficia, ad Clerum, non ad Regem pertinere: alioquin quomodo cederet Clerus, quod ad eum non pertinebat? quomodo in Regem transferret, quòd aliàs ad Regem spectaret? Denique in hanc nostram sententiam omnes ferè Galliæ Juris-Consulti conveniunt, videlicet: Gille le Maistre, Glossa in Pragmaticam Sanctionem, Duarin de Grassalis, Probus, Choppinus, Carondas, Rebuffus, Pasquier, Ossatus Cardinalis, Marca Archiepiscopus Parisiensis, Bosquet, &c.

Quæ cùm ita se habeant, quærimus, quænam tandem sit illa Ecclesia Gallicana, cujus nomine gloriantur, & quam volunt Regaliæ suffragari? & quibus membris constet? Regibus? at isti extendi Regaliam vetant. Clero? at semper obstitêre. Jurif-Consultis? pro nobis scribunt, decidúntque. Quid ergo de Ecclesia Gallicana illis superest, quæ tota nostrarum partium est? Et sæpe, cùm ista mecum perpenderem, subijt dubitatio, an Galli dicendi, aut saltem an Galliæ spiritu, & doctrinis imbuti essent, qui tam aliena à Gallorum sensu dicerent scriberéntque? & quæ tam mira constellatio fuerit, quæ Ecclesiæ Gallicanæ novam hanc indolem, vultúmque induxerit ab antiquo dissimilem? Nihil ergo in hac causa Gallicanæ doctrinæ, præter nomen agnoscimus; quo in singulis ferè paginis repetito, terrere Maimburgus ignaros voluit, sed unà seipsum ridendum dare, magno quidem sono, sed rebus vacuo.

X § VII. Re-

§ VII.

Respondetur ad ea, quæ à P. Alexandro Natali ad sæculum XIII. & XIV. in favorem Regaliæ producta sunt.

SUMMARIA.

1. Patris Alexandri Natalis pro Regalia Dissertatio istius causæ imbecillitatem demonstrat.

2. Exempla à P. Alexandro producta, ex illis ipsis auctoribus, quos citat, iniquitatis convicta.

3. Totam ferè Dissertationem suam extra orbitam, statúmque quæstionis perducit.

4. Principia ab hoc Auctore posita contra Regaliam militant.

5. Quàm sint inania, & friuola quæ ad Patrum, Canonúmque testimonia respondet.

6. Nihil exemplis probari, ex antiquo Testamento petitis.

7. Ad alia objecta respondetur.

8. Arresta, Senatûs-Consulta, ultimam Regiam Declarationem, Consensúmque Patrum Parisiensis Conventûs nihil pro Regalia facere.

I.

Cripsit quóque in favorem Regaliæ P. Alexander Natalis ex Ordine Prædicatorum, Theologiæ Doctor, & Professor in Collegio Parisiensi. Quæ ab isto pro tuenda Regaliæ causa conscripta sunt, duos in me affectus produxêre. Primò, quòd perspectis, expensísque ejus rationibus

tionibus ſemper magis, magiſque intellexerim, iniquiſſimam eſſe cauſam Regaliæ, profuitque veritati impugnatam fuiſſe. Quis enim à Religioſo, à Theologo, à Doctore Pariſienſi, à viro tot libris & eruditione claro, non aliquid exſpectâſſet, tot ſperandi titulis dignum, & par materiæ? præſertim cùm calamum arripuiſſet, hac Regaliæ causâ à tam multis doctiſque jam diſcuſsâ; unde facile erat, ſi quid Regaliam juvare poſſet, & abunde, & cum ſelectu proferre, quippe flagrantibus nundinis ac Mercatorum plenis. Et tamen, quæ ab hoc viro, Regiæque cauſæ Patrono allata ſunt, adeò miſera, detorta, aliena, frigida, ac longiſſimè & ab ultimis terræ plagis quæſita ſunt, ut credam nunquam peius Regaliam habuiſſe, quàm ſub hujus patrocinio. Planè nihil ita movit, ut eam iniquiſſimam reputarem, quàm quòd viderem tam inania eſſe, & plena pudoris, quæ pro illa dicerentur; ſed omnia pervicit ardor Regem demerendi; huic Veritas, Pietas, Religio, omnia ceſsere: & dum omnes ex flore Majeſtatis roris aliquid melliſque libare certant, aranearum & crabronum more, perimunt, ut impleantur.

II. Patris ergo Natalis in favorem Regaliæ argumenta hæc ſunt. *Primò*, ut probet Regaliam ſub Regibus primæ & ſecundæ ſtirpis in uſu fuiſſe, exempla profert palàm iniqua, & à Patribus damnata, perinde ac ſiquis adulteria, uſuras & furta, Davidis, Achabi, & Zachæi exemplis purgaret; quod verò flagitium eſt exemplis nudum? Sic *Diſſertat. 8. a. 3. §. 4.* Exemplum Caroli Martelli affert, *qui Epiſcopatuum, Abbatiarum, aliorúmque Beneficiorum Eccleſiaſticorum proventus Nobilibus conceſſit.* Atqui certum eſt, impiam & ſacrilegam fuiſſe eam bonorum Eccleſiaſticorum uſurpationem? idque Patres Rhemenſis & Rotomagenſis Provinciarum in Synodo Cariſiacenſi palàm profeſſi ſunt *capite 7.* Imò Martelli ipſius filij Carolomannus, & Pipinus in Synodis Liptinenſi, & Sueſſionenſi magnam uſurpatorum bonorum partem reſtitui fecere; nec enim omnia poterant: unde Carolus Magnus nepos, & Ludovicus Pius Martelli pronepos ultimam manum adhibuere, ac reſtitutionem proſecuti ſunt. Eodem *articulo 3.* ex appendice Flodoardi hæc verba allegat: *Defuncto Tilpino Archiepiſcopo tenuit D. Rex Carolomannus Rhemenſe Epiſcopium in ſuo Dominatu, & dedit villam Novilliacum in Beneficium Anſibero Saxoni.*

Atqui ex eadem appendice Flodoardi, & operibus Hincmari *Tomo 2. Edit. Sirm.* constat eam villam à Ludovico Balbo Ecclesiæ Rhemensi fuisse restitutam Hincmaro Regi ostendente: *Auctores Sacrorum Canonum damnare Spiritûs Sancti judicio eos, qui Defunctorum eleemosynas retinent, & Ecclesijs tradere demorantur, qui ut infideles ab Ecclesia abijciendi, & quasi egentum necatores, &c. Et a. 3. §. 13.* ex epistolis Joannis VIII. probat hunc Pontificem consensum Carolomanni pro Constitutione Episcopi Vercellensis postulâsse, unde concludit *Monarchiæ Francicæ jus conferendorum Episcopatuum coævum esse:* & tamen ex epistola *110.* ejusdem Joannis ad Theodoricum Bisuntinensem Archiepiscopum certum est, id juris non spectâsse ad Regem; ita enim scribit: *Monemus per DEUM Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, Apostolicâq; auctoritate expresse jubemus, ut ibi Episcopum, néque ex jussu Regis, néque ex petitu plebis consecrare præsumas, &c. Articulo 4. §. 6.* adducit exemplum Ludovici Crassi, qui præbendas ac dignitates, quæ Ecclesijs viduatis vacaverant, conferebat frustra obnitente Hildeberto Episcopo Turonensi. Ceterùm quàm parùm æqui fuerint Ludovici conatus, nemo melius Hildeberto depinxit; sic enim scribit epistola *67.* ad Honorium II. Papam: *His alijsque premor angustijs, quia Zelo Zelatus sum legem Domini mei, quia non sum transgressus terminos, quos Patres nostri posuerunt, quia dignitates Ecclesiasticas nec ex Regis præcepto disposui, nec ei disponendi facultatem indulsi.* Et de Ludovici in Ecclesiasticos asperitate gravissimæ sunt D. Bernardi querelæ, quas videre licet epistolis *45.* & *59.*

Articulo *4. §. 12.* utitur exemplo Ludovici Junioris à S. Thoma Cantuariensi ab Innocentio II. & III. & Alexandro III. Summis PP. laudato; is verò Regaliam exercuit. Sed quàm sæpe multúmque in bonis Ecclesiasticis usurpandis Ludovicus sui oblitus fuerit, luculentè S. Bernardus testatur epistola 122. *De quo jure præsumit, ut Ecclesiarum Possessiones & terras devastet, ut Christi ovibus Pastores præfici non permittat, ut his quidem electorum promotionem prohibeat, alijs verò dilationem electionis indicet, donec universa consumpserit, donec diripuerit pauperum facultates?* Nec obstant laudes Ludovico datæ; multa enim gessit laudibus digna, sed non omnia: quanta Davidi encomia etiam à DEO tribuuntur, quanta Theodosio Magno ab Ambrosio, quanta Brunihildi, & Mauritio à Gregorio Magno; num ideò adulteria, homicidia, rapinas istorum liceat imitari? non ergo honestas actionum

num exemplis, ſed legibus metienda eſt, leges enim ſemper juſtæ ſunt, alioquin leges non forent; exempla etiam in bonis ſæpè perverſa. Vide de malè uſurpatis Eccleſiæ bonis eundem Bernardum epiſt. *224.* ad Stephanum Præneſtinum Epiſcopum, qui apertè uſum Regaliæ in Ludovico damnat; poſtquàm enim dixiſſet: *Non ſufficit ſpoliari bonis præſentibus Domos Epiſcopales.* Mox tanquam malum multò gravius indigniúſque adjungit: *Etiam in terras & in homines manus ſacrilega, circumquáque deſævit, totius anni ex eis reditus ſibi vendicando.* Articulo 4. *§. 16.* exemplo Henrici II. Angliæ Regis Regaliâ fruentis cauſam ſuam confirmat, eámque ab Alexandro III. non fuiſſe improbatam contendit. At contrarium teſtimonio Alexandri conſtat, cùm enim inter articulos conſuetudinum Anglicanarum, quibus ſubſcribere S. Thomas Cantuarienſis recuſabat, duodecimus fuiſſet Alexandro exhibitus, & in hæc verba conceptus: *Cùm vacaverit Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus, vel Abbatia, vel Prioratus de Dominio Regis, debet eſſe in manu ejus, & inde percipiet omnes reditus, & exitus ſicut Dominicos. Et cùm ventum fuerit ad conſulendum Eccleſiæ, & in Capella ipſius debet fieri electio aſſenſu Regis & conſilio Perſonarum, quas ad hoc faciendum vocaverit, & ibidem Electus faciet Homagium & fidelitatem Domino Regi ſicut Ligio Domino, de vita & membris, & de honore ſuo terreno, ſalvo ordine ſuo, priuſquàm ſit conſecratus.* Huic inquam articulo Alexander poſt maturum examen hanc cenſuram appoſuit: *Hoc damnavit.* Nec obſtat quod excipit P. Alexander, videlicèt Regaliam non fuiſſe abſolutè quoad *uſum fructum* videlicet *vacantium bonorum, & quoad Collationes Beneficiorum*, damnatam; ſed tantùm quoad abuſus illic enumeratos. Ceterùm vana eſt hæc eluſio: *tum* quia cùm Pontifex partem tantùm damnabat articuli alicujus ex conſuetudinibus à Rege Angliæ damnatis, hac formulâ limitatâ utebatur: *Hoc partim damnavit, partim admiſit vel toleravit*; cùm ergo Pontifex articulum *12.* abſolutè, non limitatè damnet, certum videtur, fuiſſe omnino, integréque rejectum, & conſequenter etiam quoad uſum fructum, & collationem Beneficiorum, & conſequenter quoad Regaliam. *Tum* quia Matthæus Pariſienſis ad Annum 1164. illas conſuetudines vocat iniquas, Deóque deteſtabiles. *Tum* quia auctor vitæ S. Thomæ id expreſsè teſtatur his verbis: *Mos enim prophanus in plurimis jam Regnis inolevit, quòd Epiſcopatus vacantes, & Monaſteria Reges pro voto tenent,*

& quasi Christo proscripto applicantur Fisco dos viduæ, & Crucifixi patrimonium, calamitosorum refrigeria, & subsidia egenorum. Tum denique quia Stephanus Henrici I. Angliæ Regis Successor, Regaliæ, hoc est usurpationi bonorum vacante Ecclesia renuntiaverat, teste Wilhelmo Malmesburiensi ad ann: 1135. in hæc verba: *Dum verò Sedes proprijs fuerint Pastoribus vacuæ, & ipsæ & omnium earum possessiones in manu sint & custodia Clericorum, & proborum hominum ejusdem Ecclesiæ committantur, donec Pastor canonicè substituatur.* Pessimam ergo hanc consuetudinem, cui Stephanus renuntiaverat, Henricus II. reducere conabatur, obnitente S. Archiepiscopo Cantuariensi.

Articulo 4. §. 38. exemplo utitur Ermengardis Vice-Comitissæ Narbonensis, quæ juri Regaliæ renuntiavit; *habuit ergo*, infert P. Alexander, *jus Regaliæ, alioquin renuntiare illi non poterat.* Sed quanti pretij hoc exemplum sit, & quàm justo titulo Regaliam niti Ermengardis crediderit, ex ipsius Renuntiationis verbis intellige: (a) *Ego Ermengardis Narbonensis Vice-Comitissa recognoscens injuriam, quam Parentes mei & ego in possidendis honoribus & bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum Narbonensis Ecclesiæ hucúsque fecimus, &c.* Et Hadrianus IV. Pontifex Max: in Diplomate, quo eam Renuntiationem confirmat: *Dilecta in Christo filia Ermengardis, pravam quandam consuetudinem, quæ contra DEUM, & Ecclesiam vestram antiquitus inoleverat, abolere desiderans.* Ergo quod *injuria*, quod *rapina*, quod *prava & contra DEUM consuetudo* appellatur, id P. Alexander pro basi Regaliæ habet; quid pejus de illa dicere posset, si ex proposito impugnandum suscepisset?

Quàm plura sunt hujusmodi exempla à P. Alexandro in citata Dissertatione prolata, quæ cùm constet iniqua fuisse, sequitur iniquam etiam causam Regaliæ, quæ ex illis deducitur; & Patrem Alexandrum illius patrocinium suscepisse, non ex meritis causæ, sed ex animi affectu, quicúmque tandem is fuerit: quis enim sibi unquam persuadeat hominem doctum, & eruditum, studijs innutritum, ex Professione Theologum Criticúmque, non animaduertisse exemplis adeò iniquis ab Ecclesia damnatis Regaliæ causam non tam constitui, quàm destrui? Sed utcúmque res se haberet, fixum erat Regi placere, hæc meta scribendi.

III. *Secundò.*

(a) Stephanus Balluc. in addit. ad D. de Marca lib. 8. cap. 18. de Concord. Imper. & Sacerd.

III. *Secundò.* Totam suam Dissertationem rebus & testimonijs infercit nihil ad rem pertinentibus, unde fatigato Lectore, impletisque paginis, ac oculis foliorum numero deceptis, nihil tandem dicit, quod quæstioni respondeat. Quæstio enim est: an Rex Galliæ Regaliam toto Regno extendere possit, etiam ubi hactenus nunquam more recepta fuerat? Majore suæ Dissertationis parte P. Alexander ostendere conatur Reges Galliæ *Custodiâ rerum Ecclesiasticarum potitos esse, feuda concessisse, Episcopos nominâsse, in aliquibus locis Regalia jus exercuisse.* At quæso quid hæc ad rem faciunt? imò contrarium ostendunt, ut postea dicemus. Ergo cùm navigandum in Ortum esset, vela fecit in Occidentem.

IV. *Tertiò.* Imò ut paulò antea insinuaveram; ex principijs Alexandri, contrarium potius sequitur. *Rex Custodiâ gaudet:* esto, sed non custodit, qui consumit; sacríque Canones Custodibus præsertim, Patronísque sub gravissimis pænis prohibent, ne res Ecclesiasticas attrectent. Nullus Principum est, cui in suo Dominio Ecclesiarum custodia commissa non sit; num ergo omnes Principes Regaliâ gaudent? cur ergo propria esse dicitur Gallici Diadematis? an etiam omnium subditorum ac patrimoniorum Custodes Reges non sunt? num ergo licebit illis titulo Custodiæ, mortuóque Patrefamilias, patrimonia mortuorum occupare? aut si hoc non licet in bona profana, cur licebit in bona Deo sacra? aut cur istis jus custodiæ magis præjudicabit, quàm illis? & cur pejor sit causa viduæ Ecclesiæ, quàm viduæ uxoris? Filiorum Christi, qui pauperes sunt, quàm filiorum defuncti Mariti? *Sed Reges Ecclesias fundârunt.* Non planè omnes, præsertim quas novis victorijs in Belgio, Alsatia, Lotharingia, Burgundia Rex Coronæ suæ adiecit, sed nec omnes in Gallia; cur ergo ex omnibus vacantes fructus rapiuntur? num solus Gallus Ecclesias fundavit, & non alij quóque Principes Christiani? cur ergo soli Gallo Regalia? & quæ æquitas ut quæ majores fundârunt Christóque dedicârunt, rapiant Nepotes, & fisco addicant? quòd si semel Regi aut etiam privato donata repeti non possunt, cur repetantur Christo & Ecclesiæ donata? *Sed Principes Ecclesias feudis auxerunt.* Demus; sed vacantium feudorum proventus (nisi ubi jus Relevij obtinuit) non ad Dominum, sed ad vasalli hæredes spectant; imò cum feuda non Episcopis, sed Deo & Ec-

& Ecclesijs donentur, & istæ non moriantur, numquam vacare censentur. Decimæ quóque & oblationes (quæ in plerísque Episcopatibus majorem proventuum partem conficiunt) nihil habent cum feudis commune, multóque minus Collationes Beneficiorum; cur ergo ista omnia nullo discrimine subducuntur Regaliæ? vides quàm inanes sint consequentiæ pro Regalia productæ: & tamen istis Regalia unicè innititur, ut sæpè P. Alexander profitetur. Ludere eum diceres, & in schola cavillari tyrones tentandi causâ, nisi Rex Galliæ arma & potentiam suam lusui misceret.

V. *Quartò.* Sed & levissimæ sunt ac risu dignæ interpretationes, quas sacris Canonibus adhibet, ut eorum vim effugiat; ego planè nihil vanius legi. Exemplum unum alterúmue adjungam. Opponitur Regaliæ Canon 25. Concilij Chalcedonensis, quo Regalia expressè his verbis prohibetur: *Reditus verò viduatæ Ecclesiæ integros servari apud Oeconomum ejusdem Ecclesiæ placuit.* Hic Canon insertus fuit Codici Canonum, quo Gallicana Ecclesia utebatur, néque hoc negat Alexander, estque testis locupletissimus Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis *epist. 9. cap. 41.* & *epist. 29.* ad *Carolum Calvum*, & *epist. 21. ad Vulfadum, & epist. 45. & Annales Bertiniani ad annum 881.* Quid ad hoc Alexander? *Non sunt*, inquit, *Canones Chalcedonensis Concilij statim & constanter in Gallijs recepti.* Qui ergo sunt Canones, quos Galli recipiunt, si non recipiunt canones quatuor primorum Conciliorum, quos Gregorius M. quatuor comparat Evangelijs? & si non recepti, cur Codici Canonum Ecclesiæ Gallicanæ inserti? & unde tibi constat receptos non esse? *Quia*, inquit, *Reges non semper observârunt.* Si ergo illi Canones nec recepti esse, nec obligare dicuntur, quos aliqui Regum subinde non observârunt; nulli deinceps sunt canones, nullæ Decalogi leges, de quibus dici non possit, eas nec receptas esse, nec obligare. Cùm recentia Sacrorum Canonum summorúmque Pontificum Decreta & Diplomata Regijs Ministris pro vindicanda Ecclesiastica disciplina exhibemus; negant se illis teneri privilegio Gallicanæ libertatis: cùm quærimus, quibus principijs, regulísque Gallicana libertas nitatur? respondent, *quatuor primorum Conciliorum Canonibus.* Cùm ergo eos primorum Conciliorum evidentissimis & certissimis testimonijs ac Decretis convincimus: respondet P. Alexander: *Canones Chalcedonensis & Nicæni Concilij*

Concilij (nam hoc quoque citato loco adjungit) *in Gallijs non fuisse receptos, nec observatos.* Qui ergo Canones supersunt, quibus Gallicana Ecclesia gubernari possit, si nec recentes admittit, nec antiquos recepit? An verò libertas Gallicanæ Ecclesiæ definiri hoc modo non debebit: *Libertas Gallicana est privilegium, quo Ecclesiæ Gallicæ nullis nec antiquis nec recentibus Canonibus, sed solis Regijs præceptis obligantur?* Regijs enim præceptis eos obligari, & ista Pontificis Maximi diplomatibus præferri, átque ex Senatûs Regij arrestis arbitrióque pendere, admitti an repelli debeant, quæ Româ imperantur, nimium experientia, & quæ hactenus scripsimus, demonstrant; Gallicanæ ergo Ecclesiæ libertas est, *servire Regi, & obluctari Canonibus.*

Aliam deinde P. Alexander explicationem Decretis Chalcedonensibus adhibet puerilem sanè ac omnino risu dignam: vid: *Concilium Chalcedonense non esse intelligendum de Custodia vacantium fructuum, sed de ipsis bonis, prædijsq; fructuosis, quæ Successori Episcopo integra servari debeant, fructibus interim Principi concessis.* Canon Concilij ita loquitur: *Reditus viduatæ Ecclesiæ integros reservari apud Oeconomum ejusdem Ecclesiæ placuit.* Quis umquam hactenus audivit *reditus* significare *prædia?* Reditus, *inquit Tiraquellus*, ita appellantur, quòd singulis annis redeant; numquid prædia quotannis redeunt? & quomodo *apud Oeconomum prædia servari poterunt?* horreis vid: aut cellis, aut gazophylacijs prædia includentur; quem non pigeat cum hujusmodi hominibus disputare, qui cùm victos se videant, malunt rerum vocabula commutare, ac tempus fallere pudendis responsis, quàm cedere veritati. Fidem ac famam perdit, qui ita scribit.

Ejusdem coloris sunt interpretationes, quas effugiendo Lugdunensi Concilio adhibet. Concilium ita loquitur: *Generali Constitutione sancimus, universos & singulos qui Regalia, Custodiam sive Guardiam Advocationis, &c. vel Defensionis Titulum in Ecclesijs de novo usurpare conantes bona Ecclesiarum vacantium occupare præsumunt, quantumcúnque dignitatis honore præfulgeant, &c. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura sibi hujusmodi vindicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, quòd ea quæ non pertinent ad fructus, sive reditus provenientes vacationis tempore, non usurpent.* Primò nomine *Regalium* non occupationem vacantium fructuum, *sed jura Imperialia*, vid: *Collectas, Tributa, portus & vectigalia* intelligi dicit: at quàm evidenter id falsum, & contra

apertam mentem Concilij? istæ enim Concilij voces: *Custodia, Guardia, Advocationis Titulus, fructus, redituus provenientes vacationis tempore*, nimis clarè ostendunt, Concilium loqui de Regalia, prout modò de illa quæstio vertitur. Ipsi Episcopi Gallicani Parisijs jussu Regio congregati (nam hoc quóque ad Libertatem Gallicanæ Ecclesiæ pertinet, ut ad Regium mandatum Episcopi Galliæ compareant, disspareantque, átque ut in theatris fieri solet, sibilo Principis scenam ac faciem mutent) in epistola anno 1682. Februario mense data ad Innocentium XI. Pontificem Maximum fatentur Concilium Lugdunense de Regalia in nostro sensu loqui: *Si jus illud*, inquiunt, *quod Regaliam dicimus, aut fidei fundamentis, aut morum Regulis esset adversum; non illud sacrum Lugdunense Concilium suâ auctoritate firmâsset.* Et in processu verbali eorum Antistitum cum priori anno 1681. æquè Parisijs convenissent: *C'est sur ce principe, que le second Concile de Lyon ayant toleré l'usage de la Regale dans le lieux, ou elle estoit pour lors etablie, & defendû en meme temps de l'etendre d'avantage. Secundò. Alij*, inquit, *censent restrictionem Concilij non spectare Regem Christianissimum, sed Duces, aut alios viros Nobiles, qui jus illud usurpabant, ut colligitur ex Guillelmo Durando, cōmentario in Concilium Lugdunense, cujus unus ex Patribus fuit, &c.* At Durandus testis oculatus expressè testatur eam restrictionem ad Reges pertinere, sic enim ait in Verbo: *Regalia: Nota quòd Regalia hîc vocantur jura Regia in quibusdam Ecclesijs competentia.* Et infrà: *Quantacúmque Dignitatis, sive Regia, sive Comitivæ, vel cujuscúmque alterius sit (de Mandatis Princip. lib. 1. quia reatus hominum honorem excludit lib. 1. cap. ut Senatus, &c.* Et ipsa Concilij verba) *quantacúmque Dignitatis honore præfulgeat*, id satis indicant.

Hi sunt loci communes P. Alexandri, quibus Regaliæ patrocinatur vid: exempla apertè iniqua, quæstiones omnino alienæ, & nihil ad rem pertinentes, interpretationes extortæ, pueriles, ipsíque auctori erubescendæ. Sed alia quóque videamus, quæ speciali responso indigent, ne videantur silentio probata.

VI. *Opponit 1. Artic. 1. §. 3.* Legimus in veteri Testamento Reges deficiente Sacerdote functos esse ministerio Pontificis etiam ad præficiendos Ministros, ut de Davide legimus *1. Paralip. cap. 24.* & Salomone *3. Reg. cap. 1.* & Juda Machabæo *in libris Machabæorum*, & est textus Isidori *in cap. Cleros d. 21.*

Respondit ad hanc objectionem jam dudum Gelasius Primus Ponti-

Pontifex Max: in libro de Anathemate: *Fuerint hæc ante adventum Christi, ut quidem figurabatur, adhuc tamen in carnalibus actionibus constituti pariter Reges existerent, & pariter Sacerdotes; sed cùm ad verum ventum est, Regem eumdemq; Pontificem, ultra nec Imperator Pontificis sibi nomen, nec Pontifex Regale fastigium sibi vindicavit.* Si exemplo antiqui Testamenti argumentari licet, sequeretur Reges, imò quoslibet Patres-Familias Ecclesias consecrare, ac etiam Sacrificium offerre posse, id enim legimus sæpe in veteri Testamento factum esse, quàm hoc absurdum? nunc verò postquam longè alia ratio est novi & antiqui Testamenti: postquam Christus Pontificatum, Sacerdotia, & Ecclesiam instituit: postquam jussit Ecclesiam audiri: postquam Ecclesia Laicis prohibuit, ne se immiscerent officijs Sacerdotum: quàm rogo præposterus ordo est, exempla antiqui Testamenti perquirere, & non potiùs leges Evangelij ac Decreta Ecclesiæ? num ergo Filij Synagogæ sumus, ut ex hujus exemplis, & non Ecclesiæ vivamus? magnum enimverò Regis Christianissimi decus, si Judæorum mores imitetur. Sed & in ipso antiquo Testamento, ubi legimus Reges usurpâsse vacantium Sacerdotiorum proventus? nihil ergo hoc argumentum concludit.

VII. *Opponit 2. Artic. 1. §. 3.* In traditione rei suæ potest quilibet apponere pactum quod vult, etiam in spiritualibus. *Textus & Glossa in cap. Eleutherius 18. q. 2.* Reges ergo Christianissimi cùm Ecclesias fundârunt, poterant sibi fructus vacantium Ecclesiarum reservare. Nec requiritur, ut Reges hoc jus sibi expresse reservent, præsumuntur enim reservâsse, & sufficit ostendere, quòd Rex fuit dotator Ecclesiæ, ad hoc sibi jus consequendum. *cap. significavit. de testibus. Et ibi Abbas cap. Dilectus 3. de Prabend. & Glossa notabilis in cap. si quis Basilicam. de consecrat. d. 1.*

℟. Supponit hæc ratio omnes Galliæ Ecclesias à Regibus fundatas, & dotatas esse; id verò apertè falsum est, cùm sint quàm plurimæ aut à privatis fundatæ, dotatæque, aut solis decimis & oblationibus auctæ: idque præsertim verum est in Provincijs recentibus victorijs Galliæ adjunctis. Et si hæc Regula vera est, sequetur omnibus Patronis Regaliam convenire, quod Galli utique nunquam concedent. Præsumuntur quidem Patroni jus præsentandi sibi reservâsse (id enim plerúmque fieri solet, & Jura

præsumunt, quod plerúmque contingit) sed nullo modo jus pleno jure Beneficia conferendi, vacantésque fructus occupandi, néque citati canones quidquam de hoc dicunt, ut legentibus palàm est. Hoc ergo argumentum ex duobus principijs contexitur, videlicet: ex falsis suppositis, & textibus juris perperàm allegatis.

Opponit 3. Art. 3. §. 5. Sub secunda Regum Galliæ Dynastia Gallicanæ Ecclesiæ feuda possidebant cum omnibus oneribus feudalibus: atqui onus & lex feudalis est, ut moriente Vasallo Dominus interim fructus feudales percipiat, dum alius investitur: hoc ergo jure Reges gaudebant in Ecclesijs vacantibus, titulo videlicèt & lege feudali.

℟. Primò falsum est fructus vacantium feudorum ad Dominum pertinere (nisi ubi jus Relevij receptum erat, quod paucis in locis receptum est) pertinent enim ad hæredes, seu potiùs ad proximos agnatos, quibus jus feudi ex antiqua investitura quæsitum est cum onere tamen recipiendæ intra diem & annum Investituræ, idque tam notum est, ut mirer P. Alexandrum ignorâsse. Deinde esto, fructus Ecclesiarum feudales ad Principes pertinuerint (de quibus intelligendum est Chronicon Cameracense, (a) cùm narrat in historia Gundberti usumfructum vacantis Cameracensis Ecclesiæ ad Imperatorem Lotharium pertinuisse) num ideò fructus decimarum, oblationum, ac præsertim collationes Beneficiorum pertinere ad fructus feudales possunt? & si non possunt, quâ ratione dici potest lege feudali ad Regem spectare?

Opponit 4. Art. 5. § 22. Frustra contra Regaliam antiqua Senatus-Consulta, Regúmque edicta proponuntur, hæc enim ultimâ Ludovici XIV. declaratione abolita sunt; est verò noti juris, priores leges posterioribus abrogari.

℟. Aliud est antiquam legem abrogare, aliud jus suum alteri eripere; id verò fieri non potest, & præsertim cùm is, quem jure suo spolias, subditus tuus non est. Jus conferendi Beneficia, fructúsque percipiendi ad Ecclesiam pertinet, idque non Regum privilegio, sed innatâ, & canonicâ libertate; quâ ergo conscientiâ dici potest, posse hanc libertatem Ecclesijs adimi posterioribus Ludovici Regis declarationibus? aut quæ unquam Theologia docuit

(a) Balder. Noviom. Episc. lib. 1. cap. 48.

cuit Regem in causâ spirituali, & quidem maximi, præcipuique momenti judicem esse? & posterioribus Regum legibus posse Decreta universalis Concilij Lugdunensis aboleri? Hæc sunt tam paradoxa, & à primis Theologiæ principijs aliena, ut mirer potuisse Theologo, qualem se P. Alexander profitetur, non dico in calamum, sed ne quidem in mentem venire. Ex quo responso solvitur quóque similis ejusdem P. Alexandri oppositio, cùm scribit: *Articulo 5. §. 22. Habere Reges potestatem revocandi privilegia à suis Antecessoribus concessa, si contra jura Coronæ, & in detrimentum supremi dominij concessa credantur, quòd in omnia subditorum suorum, & ipsarum Ecclesiarum temporalia bona sibi legitimè vindicant.* Jam enim sæpe probatum est, Ecclesias non privilegio Regum, sed innatâ, & canonicâ libertate Regaliâ absolutas, & exemptas esse; unde cùm Reges illas Regaliæ subdunt, non revocant privilegia à Regibus, sed à Deo, naturâ sacrísque canonibus data. Quod verò dicit Alexander: *Reges supremum dominium in bona temporalia Ecclesiarum habere*, voces profanæ sunt, & hactenus inauditæ, & ex Alcorano, non sacris Canonibus exscriptæ, unde nec responsum merentur. Ejusdem farinæ est, quod dicit Privilegia Ecclesijs data revocari à Regibus posse, si enim donationes privatis factæ revocari non possunt, quanto minùs Deo & Ecclesijs factæ? quæque non merè gratuitæ sunt, sed antidorales? quid restabit Ecclesijs, si omnia feuda, oblationes, fundique illis à Principibus assignata, moderni Principes repetant, & Avorum liberalitatem majori avaritiâ deleant? Præsertim *cùm quidquid semel fuerit DEO consecratum, sanctum Sanctorum sit Domino. Levit. 27.* Certum est liberalitate in Ecclesias crevisse Imperia, unde Theologia P. Alexandri, quàm ei lucrosa est apud Principem pretio adulationis, tam Imperio est fatalis rapiendi indulgentiâ.

Opponit 5. Articulo 6. §. 4. Bona defectu hæredum vacantia ad Regem pertinent, & ad fiscum devolvuntur; porrò fructus Episcopatuum, vel Abbatiarum vacantium istius generis sunt. Accedit quòd Regio fisco multæ utilitates depereunt, ob bona in Ecclesias translata; ad fisci ergo damna compensanda Reges sibi usumfructum vacantium bonorum reservârunt, ac etiam in pretium litterarum Amortizationis, cùm videlicèt facultatem concedebant, ut fundi ad Ecclesias transferrentur.

℟. Quàm rogo hæc absurda & longè petita? fateor mihi nunquam magis Regaliam fastidio fuisse, quàm cùm hæc legi. Defuncto Episcopo non vacant bona, sed ad Ecclesiam pertinent, huic enim præcipuè, & Deo donantur; quæ ratio est, ut Episcopi testari non possint; si ergo non vacant, quâ ratione dici potest ex jure vacantium ad fiscum pertinere? An Beneficia Ecclesiastica sunt bona confiscabilia? & in quibus litteris Amortizationis Reges sibi usumfructum vacantium bonorum reservârunt? vana sunt ista, & Alexandro indigna.

Opponit 6. Rex cùm Beneficia confert, nihil spirituale confert, sed Ecclesiasticas possessiones, seu portionem redditu um spiritualium.

℟. Ipsi quidem fructus, & proventus sunt res temporales; at jus eos percipiendi ob functiones & officia spiritualia, est spirituale; Beneficium enim est propter officium, alioquin vendi, emique possent Beneficia; nec Simoniam incurreret, qui ea pretio aut acciperet, aut conferret; dici enim posset, ea non vendi, emique, nisi quoad jus percipiendi fructus, hos verò ex sententia P. Alexandri esse rem merè temporalem. Deinde cùm Rex obtentu Regaliæ Beneficia pleno jure conferat, nec Episcopi in hac collatione ullam partem habeant, certum est à Rege non jus tantùm percipiendi fructus V.g. canonicales conferri, sed etiam ipsum officium & dignitatem canonicatûs cum omnibus juribus ei annexis, videlicèt: Jure capitulari, electionis activæ & passivæ, quæ omnia sunt jura spiritualia. Denique demus jus percipiendi fructus Canonicales non esse jus spirituale, sed temporale, non ideò sequitur posse à Rege usurpari, cùm sit jus alienum, & Ecclesiæ tum innatâ, & canonicâ libertate, tum multorum sæculorum possessione, Regúmque edictis quæsitum: non utique P. Alexander inter jura Coronæ jus reponet aliena rapiendi. Vide quot rimas habeant hujus Theologi argumenta; nimirum nullum ingenium sufficit tuendæ falsitati, quin erumpat, séque ipsam fœtore prodat.

VIII. *Opponit 7.* Ex diversis Arrestis à tempore S. Ludovici satis constat causam Regaliæ in Regio Senatu agitari, finirique solitam. Nam anno 1258. de Regalia Aniciensis Ecclesiæ. Anno 1272. de Regalia Ecclesiæ Albigensis. Anno 1277. de Regalia Ecclesiæ

Bituricensis,

Bituricensis, eodémque anno de Regalia Ecclesiæ Burdigalensis. Anno 1275. de Regalia Ecclesiæ Aquensis in Regio Senatu actum est. Anno quóque 1463. Ludovicus XI. declaravit Regaliæ causas & controversias circa jus illud de novo emergentes ad Regiam, Senatúsque Parisiensis cognitionem dumtaxat pertinere, Laicísque sub pœna capitis prohibuit, ne ad Curiam Romanam, aliósve Judices Ecclesiasticos Regaliæ causas deferrent. Anno 1575. de Regaliæ jure in Armoricis Ecclesijs, ac præsertim Vannetensi. Anno 1608. de Regalia Bellicensis Ecclesiæ, deinceps sequentibus annis de Regalia Provinciarum, Provinciæ, Delphinatûs, Aquitaniæ, & Occitaniæ in Regio Senatu disceptatum est, ac denique Anno 1673. à Ludovico XIV. in Regio consistorio causa Regaliæ finita est, & ad omnes Regni Ecclesias extensa, cui declarationi quatuor Provinciarum Præsules, totúsque Clerus Gallicanus consensum præbuit. Patet ergo longâ, & perpetuâ inductione, causam Regaliæ semper in Parlamentis, Regijsque consistorijs agitatam fuisse.

℞. Ad hanc objectionem per partes respondendum est. *Primò* ergo ex Arrestis ab Alexandro modò citatis clarissimum est Aniciensem, Albigensem, Bituricensem, Burdigalensem, & Narbonensem Ecclesias aut ex toto, aut ex parte à Regalia exemptas, immunésque fuisse, & videri possunt *de Marca lib. 8. Concord. cap. 24. & cap. 26. Acta Cleri Gallic. Tom. 2. pag. 2. tit. 6. P. Labbe 1. p. Concil. T. 2. pag. 40. Catell. in Hist. Comit. Tolosan. pag. 195.* Cùm ergo hæc omnia Arresta apertè declarent Regaliam non esse totâ Galliâ extensam, sed ad certas Ecclesias limitatam, quo rogo aut pudore, aut conscientiâ allegantur, ut probetur Regaliam ad totum Galliæ Regnum proferri? aut enim Arresta illa pro justis, aut injustis habes? si pro justis, cur Regaliam extendis, quam illa restringunt? si pro injustis, cur illa producis, ut causam tuam probes? num injusta sententia patrocinari, aut probare aliquid potest? Si ergo illa Arresta justa sunt, pro nobis faciunt; si injusta, frustra à P. Alexandro in sui favorem producuntur. Deinde verum quidem est ex illis constare causam Regaliæ in Regio Senatu fuisse cognitam, & pro Ecclesijs pronuntiatum, non quòd hæc causa *in forma justitiæ* ad Regium forum pertineret, aut Galliæ Antistites Regium Senatum pro legitimo judice agnoscerent; sed quia à Regijs ministris vexati ad ipsum Regem tanquam

tanquam ad *Ecclesiæ Defensorem, Protectorem, Advocatum, Canonúmque executorem, ac brachium sæculare*, per viam querelæ, & implorati auxilij, seu informationis recurrendum censebant; duplici enim modo Rex adiri potest, primò ut Judex; secundò ut defensor; hoc secundo modo Galliæ Præsules se Regi sistere, & præcitata Senatus-Consulta in favorem Ecclesiæ impetrârunt; id ita esse, patet *cum* ex ipsius causæ natura, quæ cùm sit Ecclesiastica, coram solo Ecclesiastico Judice *in forma Judicij* expediri potest: *tum* ex protestatione Bertrandi Æduensis Episcopi, qui cùm anno 1329. coram Philippo Valesio Ecclesiæ jurisdictionem & libertates defenderet, protestatus est se de Ecclesiæ libertate coram Regio tribunali dicturum, *non ad finem subeundi quodcúnque judicium, sed solùm ad Domini Regis, & ei assistentium conscientiam informandam:* (a) *tum* denique quia quando contingebat litem cum ipso Rege, & non cum ministris esse, aut Rex ministris committebat, Antistites Gallicani causam summo Pontifici deferebant, & is posteà Regibus imperabat, quid fieri oporteret, id patet & ex Lugdunensi secundo Concilio anno 1274. cujus decretum de restringenda Regalia teste Durando oculato, & posteà Mimatensi Episcopo: *Ad clamorem Prælatorum Franciæ, & Angliæ promulgatum est:* & Gregorij IX. ita scribentis: *Ad audientiam nostram pervenit, quòd Senescalli & Balivi in Christo filij nostri illustris Regis Franciæ in Narbonensi Provincia constituti decedentibus Ecclesiarum Prælatis in eadem Provincia, castra, villas, & alia bona Ecclesiarum vacantium contra jus debitum usurpare, & id de novo in Ecclesiarum juribus attentare præsumunt, quod nullo tempore à Prædecessoribus ipsius Regis, vel aliis occasione Regalium, vel aliâ viâ fuit attentatum, unde ipsis nostris litteris dedimus in mandatis, ut à prædictorum excessuum præsumptione omnino desistant.* Benedictus quóque XII. in litteris ad Cardinales in Gallia Legatos extensionem Regaliæ *ad Provinciam Turonensem & alias multas Regni Ecclesias, tanquam Juri divino & humano contrariam, & plurimùm redundantem in oppressionem & conculcationem Ecclesiasticæ libertatis* Philippo Valesio interdicit. Videri potest utriúsque Bulla apud Marca de Concord. *lib. 8. cap. 18. in Appendice.* Denique Alexander III. *in cap. quanto. de Judiciis.* ad Regem Angliæ de Patronatu, quod multò infra jus Regaliæ est, plenásque collationes, ita scribit: *Causa juris Patronatûs ita conjuncta est, & annexa spiritualibus causis, quòd nisi Ecclesiastici judicio valeat definiri.* *Secun-*

(a) V. Bibliothec PP, T. 14. anno 1618.

Secundò. Ad Ludovici XI. Edictum quod attinet, facilè responderi posset, aliud esse jus, aliud Regum exempla; alioquin si Principum exemplis judicandum sit, quid non denique licebit? præsertim cùm notum sit, non pauca fuisse à Ludovico XI. contra Ecclesiasticam immunitatem peracta. Sed quidquid de hoc sit, certum est Ludovicum non loqui de Regaliæ extensione, ac Parlamenti judicio relinquere, an extendi ea possit, aut non possit: sed solùm de particularibus Regaliæ causis, quæ inter privatos vertebantur; id enim jam longo usu receptum & toleratum erat, aut connivente, aut permittente Ecclesiâ. Jam verò alia quæstio est, an videlicet ad Parlamentum pertineat Concilij Universalis decreta abolere, & contra illius ac Pontificis expressam prohibitionem, Ecclesiam libertate suâ, ac quatuor sæculorum possessione privare? id Ludovici edictum non probat.

Tertiò. Verum quidem est in Senatu Parisiensi causam Nannetensis Ecclesiæ, quæ una est ex Armoricis, judicatam fuisse, & contra illius jura pronuntiatum: sed mox in comitijs Blesensibus reclamante Clero, ac contra canonicam libertatem extendi Regaliam conquerente, ea edicto Henrici IV. ad pristinos limites reducta, ac restituta est, anno videlicèt 1606. de quo videantur Acta Cleri Gallicani *Tom. 2. p. 2. tit. 6. n. 1.* Sic etiam anno 1608. cùm Senatus Ecclesiam Bellicensem, & ejus occasione reliquas Ecclesias Regaliæ subditas declarâsset, Clerus non tantùm ejus Arresto non paruit, verùm etiam litteras ab eodem Henrico impetravit, quibus Rex Senatum ejusmodi causarum cognitione prohibebat, tantóque magis, quòd ausus esset contra Regium edictum (quo Regalia extendi vetabatur) pronuntiare, illúdque Henrici IV. Edictum à Ludovico XIII. Regnantis patre renovatum est anno 1629. de quo videantur citata Cleri Gallicani Acta *n. 9. anno 1628.* Exempla ergo à P. Alexandro citata omnino contra illum militant, ejúsque causam pejorem reddunt.

Quodsi paribus animis, paríque Ecclesiasticæ libertatis Zelo anno 1673. Antistites Gallicani Ludovico XIV. obviàm processissent, ejúsque declarationem, quâ libertas Ecclesiarum premebatur, morari ausi essent, nunquam ea contigissent, quæ Ecclesiæ, summíque Pastoris sinum intimo dolore confecerunt; sed omnia adu-

lationi cesſère, & ne tentatâ quidem acie, cauſa Eccleſiæ prodita eſt; quanquam & ipſa declaratio per ſe, & conſenſus Patrum Pariſijs congregatorum tam multis partibus laborant, ut jure optimo reijci, improbaríque mereantur; nam *primò* ipſa declaratio Regis Chriſtianiſſimi contra decretum Concilij Oecumenici Lugdunenſis II. contra IV. ſæculorum poſſeſſionem, contra morem Regum Prædeceſſorum, ac ſpeciatim contra edicta Henrici IV. & Ludovici XIII. edita eſt, ac malis artibus extorta. *Secundò* conſenſus Patrum Pariſijs congregatorum metu expreſſus fuit, ideóque nullus; id ipſi fatentur epiſtolâ anno 1682. ad Innocentium XI. datâ; & de qua ipſe Innocentius in Brevi ſuo Apoſtolico, quo Gallis reſpondet, ita loquitur: *Animadvertimus litteras veſtras à metu ordiri; quo ſuaſore nunquam Sacerdotes DEI eſſe ſolent vel aggrediendo fortes, vel perficiendo conſtantes; quem quidem metum falsò judicavíſtis poſſe in ſinum noſtrum effundi.* Et planè non fuiſſe vanum hunc metum, quamvis Epiſcopis indignum, perſecutio, ſpolia, carceres, exilia oſtenderunt, quæ in eis exercita ſunt, qui Regaliæ obſtiterunt. *Tertiò* Procuratores Prælatorum (qui Comitijs non intererant, quíque multò plures numero erant) nullum ſpeciale mandatum habuere ſubſcribendi Regiæ declarationi. Id verò mandatum neceſſarium erat, utpote ad rem graviſſimam, & ſpeciali notâ dignam. *Quartò* præſcripſit Aula, deſignavítque Antiſtites, qui ad Comitia mitti deberent, excluſis videlicèt, qui minimè propitij credebantur, nullâque Concilijs Provincialibus permiſsâ libertate deligendi, mittendíque, quos aptiores credebant. *Quintò* nulla poteſtas fuit Comitijs Pariſienſibus judicandi Concilij Oecumenici decreta, multóque minùs ea abolendi. *Sextò* nec in Epiſcoporum poteſtate & arbitrio erat Eccleſijs his (quarum cuſtodes non arbitri erant) tam duram & univerſalem ſervitutem imponendi; ſi enim inconſulto Pontifice non poteſt alienari fundus Eccleſiæ, quantò minùs libertas tot ſæculis, tot canonibus ſancita? *Septimò* cauſæ majores (qualis utique hæc erat, utpote ad tot Eccleſias pertinens, tot canonibus & concilijs ſubnixa, collationéſque Beneficiorum præcipua Eccleſiaſticæ diſciplinæ capita complectens) ſoli Pontifici tum jure communi, tum ex concordatis Germaniæ reſervantur. *Octavò* causâ per appellationem Romam, ad Summúmque Pontificem

cem delatâ, non potuit ab inferioribus Judicibus ferri ſententia, & ſi lata eſt, nulla fuit. *Nonò* quidquid denique Pariſijs hac in re factum eſt, totum id Romanus Pontifex Innocentius XI. datis epiſtolis ad Patres illius Conventûs anno 1682. irritum, caſſúmque declaravit. Fruſtra ergo Alexander cauſæ ſuæ promovendæ Regiam declarationem, Gallorúmque conſenſum in auxilium vocat, tot capitibus irritum, vanúmque. Hæc ſunt, quæ contra Diſſertationem P. Alexandri dicenda habui, quo nemo pro hac cauſa aut prolixiùs, aut pejùs ſcripſit, ſed néque infirmiùs, docuitque Regaliam contemni, poſtquàm oſtendit: nam priùs timebatur aliquid firmamenti habere, cùm ejus momenta adhuc laterent; nunc verò poſtquam in publicum prodijt, reverentiam & pretium amiſit. Plura qui volet, legat elegantem omnino librum, quem Leodienſis quidam Theologiæ Doctor diſertè, prolixéque contra P. Alexandri Diſſertationem ſcriptis & typo mandavit.

§ VIII.

DOCUMENTA
QUÆDAM
EX GALLICO IN IDIOMA LATINUM TRANSLATA, AD ARGUMENTUM REGALIÆ SPECTANTIA.

Documentum I.

Epiſtola Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini Nicolai Pavillon Epiſcopi Alectenſis ad Regem Chriſtianiſſimum.

Anno 1678. 28 Junij.

INgens reverentia, quam Majeſtati Veſtræ profiteor, ac etiam metus Eam, quo tempore graviſſimis Regni curis diſtinetur, intempeſtivè adeundi, me in hanc diem remorata eſt, ne, quod jam dudum animo deſtinaveram, exequerer, Eámque in cauſa Regaliam ſpectante litteris convenirem. Nunc verò poſteaquam eò res devenit, ut cogerer pro officij mei inſtituto ſuper hoc ipſo Regaliæ negotio decretum quoddam emittere, & illud vulgatum jam ſit,

fit, perveneritque ad aures Majeftatis Veftræ; credidi non ampliùs calamum cohibendum effe; præfertim cùm mihi fapientiam juftitiam clementiámque Majeftatis Veftræ accuratè æftimanti dubitare non liceat; benignè pronífque auribus auditum me iri, Eámque æqui boníque confulturam, fi quâ par eft libertate ea in medium protulero, quæ huic materiæ elucidandæ fervire poffunt.

Enimverò in hac Regaliæ caufa Ecclefiæ meæ, totiúfque Narbonenfis Provinciæ (quæ nunquam huic fervituti fubjecta fuit) præcipuum jus vertitur, ídque non Regum privilegio conceffum, fed naturali libertate, facrífque Canonibus nixum, & ipfi Ecclefiarum fundationi congenitum, quódque fub primo, fecundóque Regum Francorum ftemmate Ecclefijs adhæfit, & tunc etiam, cùm ea Provincia fuis, proprijfque Principibus fubderetur; eandémque libertatem retinuit Ludovico IX. rerum potito; confectóque celebri illo de inveftituris certamine, quod quinquaginta & amplius annos Ecclefiam juxtà, Imperiúmque collifit; & dum illud præfertim flagraret, infinuari paulatim Regalia cœpit, vicinásque Parifijs Ecclefias corripere, eas præcipuè, in quibus non tam legibus, quàm confuetudine, ufúque præfcripto vivebatur; nec tamen Ludovicus Sanctus Ecclefiarum Septimaniæ libertatem hac in re minui paffus eft, Rex videlicet, ut vitæ illius fcriptores memorant, Ecclefiæ immunitatum obfervantiffimus. Eadem Philippo Audaci Ludovici filio cura & ftudium fuit, fub cujus imperio, ejúfque legatis coram, in Lugdunenfi Concilio, folemni decreto fancitum, vetitúmque eft, ne quis Regaliam ijs Ecclefijs inferre auderet, quæ hactenus liberæ, exemptæque fuiffent; præceptúmque Ecclefiarum Sacerdotibus, ut Regaliam proferre conantibus omni ftu-

dio, viribúſque obniterentur. Hoc Lugdunenſis Concilij decretum receptum in hoc Regno eſſe, obſeruatúmque Majeſtas Veſtra haud ignorat, illique regiâ auctoritate fulciendo Philippi Regis, aliorúmque ejus ſucceſſorum diplomata, & edicta acceſsêre; quippe Galliæ Reges contenti tunc temporis erant ijs locis privilegio Regaliæ frui, ubi hactenus uſu recepta fuerat; alijs verò abſtinebant hujus ſervitutis expertibus. Et ipſe quóque Philippus Pulcher quamvis acerrimè obſtitiſſet Bonifacio VIII. Regaliam evertere feſtinanti, intra tamen terminos ſtetit à majoribus ſuis obſervatos, imò libertatem hujus Eccleſiæ Narbonenſis ipſe datis patentibus litteris, quarum autographa in ejuſdem Eccleſiæ Archivijs detinentur, agnovit, approbavítque. Ab eo verò tempore uſque ad Majeſtatis Veſtræ imperium id ſemper obſervatum eſt, videlicet ut cùm dubitaretur, an aliquæ Eccleſiæ ſubjacerent Regaliæ, an verò liberæ eſſent, ad conſuetudinem velut ad Lydium lapidem reſpiceretur. Et denique ut difficultatibus indies emergentibus occurri poſſet, deſignatio quædam in modum Edicti, aut Regiæ conſtitutionis prodita eſt, quæ omnes Eccleſias ſubjectas, liberáſque complectebatur; inter liberas verò ultimo illius conſtitutionis articulo Septimaniæ Eccleſias videre eſt. Eandem Regulam Carolus VI. Carolus VII. Ludovicus XI. & Ludovicus XII. Francorum Reges, & Majeſtatis Veſtræ anteceſſores ſecuti ſunt, qui omnes non ex alijs provincijs, aut Diœceſibus Regaliæ jus vendicare ſibi audebant, quàm ubi antiqua Conſuetudine jus illud inoleverat. Imò Ludovicus XII. (cui ob inſignem in ſuos clementiam, juſtitiámque Patris Patriæ cognomentum acceſſit) miniſtris ſuis ſub pœna ſacrilegij prohibuit, ne fructus Archiepiſcopatuum, Epiſcopatuum, aliarúmque

Eccle-

Eccleſiarum occuparent, in quibus Regaliæ locus non eſſet.

Pariſienſe quóque Parlamentum in ſuis Senatus-Conſultis ſeu Arreſtis jam ſupra trecentos annos hâc ipsâ moderatione uſum eſt, omnéſque Auctores, quotquot de hac materia ſcripsêre, quamvis Coronæ miniſtri, ac præcipuis in Senatu officijs fungerentur, id ſemper pro Maxima, certóque axiomate tradidêre, videlicet: Regaliam non eſſe jus aliquod univerſale, totóque Regno extenſum, ſed intra certos limites, numerúmque Eccleſiarum coerceri, quarum aliquæ exemptæ ſint, præſertim verò Provinciæ Narbonenſis, quæ jam à Concilij Lugdunenſis temporibus intactæ perdurârunt, illibatæque, & antiquæ libertati relictæ.

Hæc ſunt ſtrictim momenta rationéſque, quibus Eccleſiæ meæ aliarúmque iſtarum Provinciarum libertas innititur, quæque mihi animus fuit Majeſt. Veſtræ ſuggerere; explicavítque jam dudum in celebri libro de Concordia Regni & Sacerdotij (ubi libertates & jura Gallicanæ Eccleſiæ eruditiſſimè vindicantur) D. de Marca, cujus virtutem Majeſt. Veſtra amavit unà ſuſpexítque; & auſim Majeſt. Veſtræ affirmare, quæ ab hoc præſtantiſſimo Antiſtite eo in libro de Regalia diſputantur, talia eſſe, támque compertæ veritatis, ut cui vacaverit ea cum aliqua cura evolvere, de Eccleſiarum noſtrarũ libertate dubitare ampliùs non poſſit.

Hæc cùm mecum perpendo, cogor omnino credere, nunquam Majeſt. Veſtræ explicatum, oſtenſúmq; fuiſſe, quibus momentis hæc cauſa niteretur. Imò potiùs Majeſt. Veſtræ, quod ex nupera ejus Declaratione apparuit, Regaliam jus eſſe Coronæ innexum, átque coævum, ideóq; naturâ ſuâ æqualis toto Regno ſimiliſq; conditionis. Quæ tamen aliena omnino ſunt ab omni Hiſtoria, Concilijque Lugdunenſis decretis:

decretis: ab antiquis, novísque Regum conſtitutionibus, & Parlamentorum Arreſtis, omniúmque Auctorum placitis, qui de hac materia ſcripsêre; ut mirum omnino ſit, Majeſtatis Veſtræ miniſtros ex principijs adeò falſis Eccleſiarum noſtrarum libertatem convellere aggreſſos eſſe.

Iiſdem nec melioribus fundamentis permoti ſunt, ut in ultima inſtantia, quæ in Regio Majeſtatis Veſtræ Senatu agitata eſt, Epiſcopis, & capitulis hujus Provinciæ neceſſitatem imponerent expromendi, proferendíque titulos ſuæ à Regalia exemptionis, perinde ac ſi iſta privilegijs, indultíſque Principum, aut contractibus quæſita eſſet, & non potiùs naturali ac Canonicâ, & in hunc uſque diem productâ libertate niteretur. Quo artificio palàm eſt voluiſſe eos Eccleſias ſuâ naturâ liberas cum ijs confundere, quæ hanc libertatem titulo, & ratione aliquâ particulari adeptæ ſunt, ut deinde inferrent, nullâ poſſeſſione, nullâque præſcriptione, quantumvis longiſſimâ, & memoriam excedente excuti jugum Regaliæ potuiſſe, quippe juris nec alienabilis nec præſcriptibilis; qua in re nemo non videt eos id ſupponere, quod maximè in quæſtione verſatur, probandúmque non ſupponendum erat; priùs enim oſtendi oportuit ſubſtitiſſe, agnitúmque Jus Regaliæ, quàm nec alienari, nec præſcribi poſſe. Imò ne quidem contra eas Eccleſias hæc ratio procedit, quæ à Regalia Principis privilegio liberatæ ſunt, ut videlicet ſpoliari eâ libertate poſſint, quâ tot annorum decurſu potiuntur; ſi enim nulla ratio, nulla æquitas permittit privilegia civitatibus, ſubditiſque conceſſa, & pacto firmata infringi, quanto minùs infringi poterunt Eccleſijs conceſſa, præſertim cùm ijs privilegijs id tantùm agatur, ut antiquæ & naturali liber-

tati

tati Eccleſiæ reddantur. Id planè Majeſtas Veſtra agnovit, quando paucis retrò annis prohibuit, ne Eccleſiæ Atrebatenſis exemptioni, quæ in his ipſis terminis verſabatur, quidquam detraheretur; palàm ergo eſt, Majeſtatem Veſtram ſi veritatem docta fuiſſet, multo minùs id circa Eccleſias permiſſuram, quæ totâ retrò antiquitate, & tam multis Regum edictis ac diplomatibus libertate fruebantur. Jam verò Majeſt. Veſtræ aures Ejúſque religionem planè deceperunt, idque non tantùm ea ex parte, quæ ſubſtantiam, ſed etiam quæ modum ſpectat, hanc cauſam in judicio diſceptandi; eam quippe Majeſtatis Veſtræ Senatui obtulêre, Sententiam illic, legéſque accepturam, idque obtentu quarundam contentionum, quæ inter Regaliſtas vertebantur, legitimóſque beneficiorum poſſeſſores. At verò non eſt hæc cauſa, quam ex communibus Regij Conſilij regulis metiri oporteat; nec Clerus in eo Senatu aut Actoris, aut Rei partes, ſed ſupplicantis tantùm induerat, ut videlicet placeret Majeſtati Veſtræ, Suis miniſtris prohibere, ne porrò Eccleſias divexarent Regaliæ immunes. Hanc quóque viam ſub Henrico Magno item Clerus inſtiterat, quando porrecto Principi libello, Parlamenti Pariſienſis Arreſto, quod anno 1606. vulgatum fuit, adverſati ſunt: querebantur enim illo non libertatem tantùm Eccleſiarum, ſed etiam Regium edictum duobus antè annis emiſſum, & cui ſubſcribere Parlamentum recuſaverat, oppugnari, perrexítque Clerus Patrem Majeſtatis Veſtræ ijſdem querelis pulſare, à quo anno 1629. declaratio prodijt, quâ profitebatur, nolle ſe Regaliâ frui, niſi intra limites, uſúmque elapſorum retrò annorum, hoc eſt juxta Henrici IV. edictum; nec illud jus ad loca proferre hujus ſervitutis hactenus expertia; id quod Principis juſſu Cleri deputatis à Galliæ

Cancellario D. de Marillac expositum est. Sperabátque jam Clerus à tam pio, justóque Principe decretoriam tandem, ultimámque sententiam, quæque pacem juxtà & libertatem Ecclesijs sanciret Regaliæ immunibus; sed quæ tam gloriosè Rex Christianissimus animo conceperat; mors intercepit

Hæc & alia plura si Majestati Vestræ quâ oportuit integritate exposita essent, quid aliud ab Ejus æquitate & clementia exspectari potuit, quàm ut tam antiquam & Ecclesijs coævam libertatem, atque à Regibus prædecessoribus toties defensam, Ipsa quóque conservatam vellet, illibatámqne? & quis dubitet non Eam id acturam, ut quod jam fecerat Ludovicus Justus, edicto Magni Henrici inhæreret potiùs, quàm Parlamenti Parisiensis Arresto, omnibus retrò Principum edictis, quadrigentorúmque annorum Jurisprudentiæ planè adversanti.

Enimverò omnibus hisce rationibus adductus sum; ut crederem nihil contra Ejus voluntatem, rectásque intentiones facturum me esse, si eâ solemnitate abstinerem, quâ Juramentum fidelitatis in Acta publica referre jubebamur; & cùm posteà hanc ipsam omissionem causarentur ministri Regij, juberéntque in Ecclesia mea velut vacante (cùm tamen 40. ferè annis illi præsedissem) Regaliam aperiri; fateor Majest. Vestræ, in eam me conjectum esse necessitatem, ut cogerer, quantùm vires meæ ferrent, Ecclesiam tueri, ejúsque juribus propugnandis ijs medijs experiri, quæ sacri Canones suppeditabant; quid enim aliud poteram, nisi partibus meis deesse vellem? præsertim cùm averti aliàs non possent ingentes illæ turbæ, rerúmque confusio, quam beneficiorum provisiones obtentu Regaliæ, dolísque expressæ Ecclesiæ meæ inferebant, legitimis quie-

quietísque, & tot annorum possessoribus expulsis. Id verò cùm egi, palàm profiteor nihil aliud à me factum spectatúmque esse, quàm ut Ecclesiæ legibus, decretísq; Oecumenici Concilij totâ Galliâ recepti cultique, & quatuor sæculorum observantiæ parerem. Quod si alij Episcopi nihil simile moliti sunt, non id fuit, quòd in hac causa Regaliæ aliter, quàm ego sentirent; imò ubi se occasio obtulit, satis suam mentem prodidère, ac etiam scriptis libellis contra Regaliæ extensionem protestati sunt, eósque inter Ecclesiarum suarum documenta recondi voluerunt, testes aliquando futuros impugnatæ ac frustra defensæ libertatis. Mihi equidem conscientiæ meæ stimulos sentienti parùm id esse videbatur, nec aliud superesse medium credebam, quo Canonicæ cadentíque Ecclesiæ meæ libertati subvenirem, quàm ut nuperum decretum conciperem, vulgarémque, sicque Jura, proventúsque temporales Ecclesiæ meæ, quâ licuit ratione tuerer, multóque magis ut collationibus beneficiorum onsulerem, quæ planè effectus sunt spiritualis & Hierarchicæ potestatis.

Cùm Apostolus Paulus Judæorum Regi assisteret, & pro fidei ac Evangelij veritate inter catenas causam suam peroraret, non potuit imperare sibi, quin in illas voces prorumperet Apostolici spiritûs, sanctæque libertatis plenas: *O Rex non credis Prophetis? scio quia credis.* Placeat Majest. Vestræ mihi quóque Episcoporum hujus Gallici Regni minimo, sed Christianissimum Regem alloquenti, easdem voces permittere, clementíque animo ferre, si dicam: Non ergo credit Majest. Vestra auctoritati Ecclesiæ in Oecumenico Concilio collectæ? scio, quia credit; quippe inter tot alia insignia, titulósque Gallicæ Majestatis eum inter primos ac pretiosissimos ponit, quo primogenitum

Ecclesiæ, sacrorúmque Canonum protectorem compellari se audit. Scio quàm altè Regio Illius animo memoria sedeat solemnis ejus Sacramenti, quo cùm Regio diademate cingeretur, ad aram se devinxit, promisítque Ecclesiam, ejúsque ministros, ac Episcopos, privilegia, immunitatésque omnes, eorum sacræ dignitati annexas, & vel sacrorum Canonum, vel Regum auctoritate attributas, conservaturam. Scio etiam quantum amor, studiúmque justitiæ Majest. Vestræ cordi sit, quam si ne uni quidem ex minimis subditorum unquam negavit, egóne credam negaturam esse Ecclesijs? idque in re tanti momenti, eorúmque libertatem adeò vulnerante? Scio denique Majest. Vestram exemplo D. Ludovici, ex cujus Regio sanguine prognata est, animo Secum æstimare, nihil æquè necessarium esse, sed nec magis arduum, quàm idoneos Ecclesiæ ministros deligere, sícque tantùm abesse augendi, proferendíque ultra limites concessos hoc munus, curámque periculi adeò plenam contendat, quin potiùs pavidè anxiéque cogitatura sit, quomodo de illis beneficijs Deo sit responsura, quorum nominationibus jam dudum onerata est.

Ignoscat Majest. Vestra hanc libertatem Episcopo annis gravi, & tanto jam tempore Pastorales curas sustinenti, quíque religioni sibi & conscientiæ omnino duceret, silentium tenere in tanti momenti negotio.

Equidem nihil adeò in votis mihi est, quàm ut Majest. Vestra intelligat, me omnem Ei reverentiam, obsequiúmq; ex animo profiteri, & si dignata fuerit ad ea animo advertere, quæ hucúsque in Ejus sinum effudi, fatebitur Ipsa nihil à me dictum, scriptúmque esse, quod venerationem minuere possit Ejus Majestati debitam, sed tantùm Ecclesiæ meæ libertati providisse: hanc in manus meas Christus deposuit;

ſuit, hanc à me repoſcet; & cùm tempus accedet reddendarum rationum, meæque villicationis finiendæ, inter tam multa alia, quæ animum meum angunt, illúdque tribunal formidandum reddunt, præcipuum planè id eſt, quódque nullâ excuſatione purgari poſſet, ſi contra conſcientiæ meæ voces, apertámque veritatem, cauſam Eccleſiæ Chriſti Sponſæ hoc temporis deſererem. Recordor à ſapiente dictum eſſe, corda Regum in manibus DEI verſari, & ab hoc quocúnque voluerit, inflecti. Hunc igitur eniXiſſimis precibus imploro, precórque, ut Spiritum ſapientiæ, pietatis, juſtitiæque in animum Majeſt. Veſtræ effundat, Eámque ſuis benedictionibus, ac gratiâ illuſtret, doceátque quid in præſenti cauſa fieri oporteat, ac etiam in alijs omnibus juxta divini ſui cordis voluntatem Regem efficiat. Hæc ſunt animi mei ſenſa, hæc vota, quibus in meis ad aram ſacrificijs, precibúſque pro Majeſt. Veſtra inceſſanter defungor, nec enim majus aliud pignus invenio, quo meam erga Majeſt. Veſtram fidelitatem, obſequium, verúmque Ejus gloriæ promovendæ deſiderium, ac profundam venerationem conteſter, cum qua vivo, perennóque. Alecti 28. Junij 1678.

Majeſtatis Veſtræ

Humillimus, Obſequentiſſimus & fideliſſimus Servus & Subditus

Nicolaus Epiſcopus Alectenſis.

Documentum II.

Mandatum Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini Nicolai Pavillon Epiſcopi Alectenſis contra eos, qui obtentu Regaliæ Alectenſis Eccleſiæ Beneficia occupabant.

NIcolaus DEI miſeratione Epiſcopus Alectenſis, Chariſſimis & Dilectiſſimis Fratribus Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, & Collegij S. Pauli Canonicis, Archipresbyteris, Rectoribus, Vicarijs, aliiſque Perſonis Eccleſiaſticis Salutem & Benedictionem. Quoniam ex querelis, à Promotore hujus Diœceſis ad aures noſtras delatis intelleximus, quamplures ſubreptitiè, titulóque Regaliæ, non pauca Beneficia, ſive Dignitates illæ ſint, ſive Canonicatus, tam in Cathedrali, quàm in Collegiata S. Pauli Eccleſia obtinuiſſe, imò conatos inſuper eſſe, ut obtentu dictæ Regaliæ eorundem Beneficiorum Poſſeſſionem caperent; idque non attento, quòd major præfatorum Beneficiorum pars per Canonicam legitimámque Inſtitutionem, jam in alios ſit collata, iíque longo annorum curſu pacificâ eorundem Poſſeſſione fruantur; id verò ad manifeſtam invaſionem, & uſurpationem jurium Eccleſiaſticorum pertineat, ac antiquis juribus, Canonicæque libertati adverſetur Provinciæ Narbonenſis, quæ non ſolùm cùm proprijs privatíſque Dominis ſerviret, verùm etiam poſteaquam imperante Ludovico ſancto Coronæ Gallicæ juncta eſt, nunquam Regaliæ ſubjacuit; imò ejudem Ludovici, ejúſque Succeſſorum Regum patrocinio, antiquas ſuas immunitates ac jura retinuit, præſertim quoad illa, quæ Regaliam ſpectant, ac etiam per litteras patentes Philippi Pulchri de Anno 1303. earundem immunitatum ac Privilegiorum confirmationem accepit, & diuturnâ, ac immemoriali poſſeſſione libertatem

ſuam

ſuam præſcripſit ; imò quantumvis hujus Provinciæ jura minùs firma eſſent minúſque fundata, quàm reipsâ ſint, cui tamen mirum novúmque, & hactenus inauditum non accidat, poſt ſex & triginta annos, quibus huic Epiſcopatui præeſſe cœpimus, eóque pacificè totidem annorum curſu potiti ſumus, ac omnia Beneficia contulimus, nullo Regaliæ impedimento, eandem Regaliam perinde ac vacante Eccleſiâ in noſtra Diœceſi aperiri? Quanto ergo hujuſmodi attentata plus habent novitatis, magíſque in Eccleſiæ præjudicium vergunt, tanto magis noſtrarum partium eſt, ùt illa in ipſis initijs ſuffocemus, præſertim cùm titulo Regaliæ jam ſibi videantur poſſeſſionem vendicâſſe in aliquibus Eccleſiæ noſtræ Beneficijs, videlicet, Cimmeliarchatûs noſtræ Cathedralis, quem Clericus aliquis Tholoſanus reſignandum ſibi curavit Regaliæ obtentu, ac inſuper fructus uſurpare conatur, non obſtante Mandato & Interdicto noſtro, quo, ne deinceps virtute Regaliæ, ſecutæque Poſſeſſionis functionibus illius Beneficij ſe ingerere præſumeret, ſub pœna Excommunicationis ipſo facto incurrendæ diſtrictè prohibuimus. Alterum Beneficium eſt, cui cùm à ſua fundatione cura animarum annexa ſit, habeátque aliquos Parochianos, quantumvis parvo numero ſubjectos, jam tamen per aliquot annos à Perſona laicæ conditionis poſſeſſum eſt, & ab hac ad aliam tranſijt, ne nomine quidem notam. Quæ omnia, niſi remedio aliquo opportuno corrigantur, neceſſe tandem eſt, ut in maximum Eccleſiæ, dictorúmque Capitulorum, ac Diœceſeon damnum & confuſionem redundent. Quæ cùm ita ſe habeant, præfatus Diœceſis noſtræ Promotor inſtanter rogavit, ut ad hunc effectum auctoritatem noſtram interponere dignaremur.

Nos ergo precibus ejuſdem Promotoris permoti, & præ-

præsertim hujusmodi Regalistarum injustis conatibus obviare, ijs verò, qui de præfatis Beneficijs canonicè investiti sunt, ne quidquam molestiæ patiantur, providere cupientes, ac insuper, quantum in nobis est, ac juxta obligationem nobis ex Divinæ Legis, sacrorúmque Canonum præscripto impositam, jura & libertates Ecclesiæ nostræ illibata conservare; Capitulis Ecclesiæ nostræ Cathedralis, ac Collegiatæ S. Pauli iterum inhibemus, prout jam aliàs inhibuimus, ne quemquam eorum, qui subreptitiè, ac prætextu Regaliæ Collationes, aut nominationes impetrârunt, in præfata Beneficia recipiant, in chorum, aut capitulum, aliásve functiones eorundem Beneficiorum admittant, sub pœna suspensionis, quam ipsô facto incurrant, quicunque ad hujusmodi receptionem aut installationem auxilio, aut consilio, aut alio quocúnque modo cooperati fuerint. Ipsis verò, ita ut prætactum est, Provisis, ne se dictis Beneficijs ingerant, sub pœna Excomunicationis ipso facto incurrendæ. Omnibus etiam Personis Ecclesiasticis æquè prohibentes, ne quocúnque modo hujusmodi, ut præfatum est, Provisis, consilium, aut auxilium præstent in capienda Possessione, idque sub pœna suspensionis æquè ipso facto incurrendæ. Mandamus etiam Sacerdoti, ad quem notitia istarum primò pervenerit, aut aliàs cuicúnque Clerico consurâ insignito, ut omnes actus, aut aliàs quidquid ad hujus Mandati nostri promulgationem necessarium fuerit, diligenter expediat, aut expediri faciat. Datum Alecti in nostris Ædibus Episcopalibus die 5. Martij Anno 1675.

(L.S.)

Nicolaus Episcopus Alectensis.

& infrà

Ad Mandatum Illustrissimi

Mercier.

III.

Documentum III.

Mandatum Episcopi Alectensis contra D. de Foix, quo monitiones canonicæ decernuntur ad effectum, ad Declarationem Excommunicationis procedendi.

NIcolaus DEI miseratione Episcopus Alectensis, omnibus Diœcesis nostræ fidelibus Salutem & Benedictionem à Domino nostro JESU Christo. Quoniam intelleximus Joannem Petrum Gaston de Foix Diœcesis Couteracensis Presbyterum, Decaniam & Canonicatum Ecclesiæ nostræ Cathedralis titulo Regaliæ obtinuisse, spatio decem & suprà annorum à Petro Pommier Capituli dictæ Ecclesiæ Decano pacificè possessum, séque in Possessionem ejusdem Beneficij ingessisse, ac etiam Nonæ, & Vesperarum Divinis officijs sub ea qualitate & charactere interfuisse, prætendátque omnes deinceps sæpefati Beneficij functiones peragere; id verò manifesta sit Mandati nostri infractio die 5. Maij Anno 1676. emissi; eíque hesternâ die debito modo legitiméque insinuati; quo eidem aliísque omnibus districtè prohibuimus, ne se Beneficijs nostræ Diœcesis, obtentu Regaliæ ingerere auderent, idque sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ. Ipse verò Joannes Petrus saluberrimas exhortationes nostras neglexit, quibus, dum heri nos conveniret, in spiritu lenitatis, & charitatis delinire eum conati sumus. Id autem, cùm non solùm in Ecclesiæ contemptum cedat, verùm etiam sacrorum Canonum Decretis, receptísque in hoc Regno legibus adversetur, quibus sancitum est, neminem solius Regaliæ titulo, suis Beneficijs, quibus pacificè fruebatur, spoliari posse, nisi priùs coram legitimo Judice conventum damnatúmque, adeò ut

ut hujuſmodi violentis conatibus non ſolùm jura libertatéſque Eccleſiæ noſtræ peſſumdentur, ac Cenſuræ in Lugdunenſi Concilio ſuper hac re fulminatæ ludibrio habeantur, (cujus quidem Concilij Decreta declarata ſolùm nupero Mandato à nobis ſunt, ac præſenti caſui applicata) verùm etiam, ut diximus, legibus in noſtro Regno receptis obſervatíſq; injuria fiat. Has inquam ob cauſas, útque Mandato noſtro, Decretóque Concilij Lugdunenſis, cujus initium eſt: *Generali Conſtitutione:* ſatisfiat, monitiones Canonicas contra ſæpedictum D. de Foix expediri jubemus; eíque virtute earundem monitionum, ne ſe præfato ingerat Beneficio, ſed Decretis Concilij Lugdunenſis, noſtróque nupero Mandato primùm obtemperet, ſeriò injungimus. Si verò obtemperare neglexerit, declaramus eum publicè fore denuntiandum, atque Excommunicandum; imò Excommunicationem à Lugdunenſi Concilio, noſtróque Mandato impoſitam, ipſo facto incurriſſe. Quæ quidem monitiones de tertia in tertiam diem eidem inſinuabuntur, ita videlicet, ut præſentes noſtræ, poſtquam ei ſignificatæ fuerint, locum primarum monitionum obtineant. Injungimus etiam primo Presbytero, aut Clerico tonſurâ inſignito, ut quidquid ad inſinuationem, aut executionem præſentis hujus noſtri Mandati neceſſarium fuerit, diligenter, atque incunctanter expediat. Datæ Alecti in Ædibus noſtris Epiſcopalibus 17. Octob. 1676.

(L. S.)

Nicolaus Epiſcopus Alectenſis.

& infrà.

Ex Mandato Illuſtriſſimi

Mercier.

Documentum IV.

Epiſcopi Alectenſis Epiſtola ad Regem.

Domine, &c.

VEreor equidem, ne Majeſtatem Veſtram importunè moleſtéque conveniam; tamen cohiberi non poſſum, ut non omnium reddam certiorem, quæ contra quemdam Eccleſiaſticum Decanatum, ejúſque officia in Eccleſia noſtra Cathedrali captantem, me neceſſitas coëgit experiri. Et verò tantum mihi audeo de clementia & æquitate Majeſt. Veſtræ polliceri, ut perſuaſum habeam, Eam potiùs ijs fidem præſtituram, quæ in Majeſtatis Veſtræ ſinum pari libertate ac reverentiâ effundam, quàm illorum vocibus, qui non omittent me reddere ſuſpectum Majeſtati Veſtræ, meáſque actiones in pejus interpretari. Narrabunt illi, Mandatum à me prodijſſe, quo non obſtante Regij Senatûs Decreto, Eccleſiaſticum illum ſubmovebam, commonebámque, ne Regijs præceptis acquieſceret; cúmque perſuaderi à me non poſſet, ut cœptis abſiſteret, aliud Mandatum ſecutum eſſe, quo ex Diſciplinæ Eccleſiaſticæ legibus premi illum, arceríque jubebam. At verò, ſi, quod ſupplex demiſſúſque, ac quâ poſſum reverentiâ, expoſco, Majeſtati Veſtræ placuerit hanc cauſam examinare, fatebitur Ipſa, id à me tantùm factum eſſe, quod fieri omnino oportuit. Nondum exciderit Majeſtati Veſtræ, me jam ſemel datis ad Eandem litteris, quibus rationibus jura & libertates Eccleſiæ meæ contra Regaliam munirentur, ſuggeſſiſſe: nec Ipſa, ſi modò dignata fuerit animum ad ea advertere, inficias iverit, aut Eccleſiam meam à me prodi debuiſſe; aut ejus libertati tuendæ, nihil, quod modò in

viribus meis esset, intentatum relinqui. Quid enim aliud poteram, quàm ut Ecclesiæ parerem, ejúsque me legibus dederem? At illa in Concilio Generali, quid in hisce angustijs agerem, quémque portum subirem, jam facem præluxerat. Testor veritatem, me nihil aliud egisse, quàm ut Ecclesiæ Mandata exequerer, néque sive me filium, sive ministrum Ecclesiæ cogitarem, parendi necessitate solvi potuisse. Et hoc ipsum est illud, quo me angi vehementer contestor, in eam videlicet me adductum necessitatem, ut videri possem Majestatis Vestræ mandatis obluctari, & tamen nemo Illam demissiùs veneratur; &, cui libuerit, actiones meas in hac causa metiri, fateri cogetur, nihil à me magis minúsque peractum esse, quàm necessitas urgeret, ac remedia morbo aptâsse, nec priùs ad acerba pœnásque Ecclesiæ deventum, quàm spe omni consumptâ, & cùm mitiora non proficerent. Nihil aliorum consilijs, nihil exterorum suggestionibus debeo; & si quidem Majestati Vestræ placeat hoc culpæ adscribere, totum id crimen meum est, sine complice, sine magistro deliqui, nec ullum admisi erroris socium. Ego hanc causam intimè, lentéque discussi, cùm videlicet eam cognoscendi me necessitas & officium premeret. Ego illam omni studio expendi: ego non cursim, nec obiter libavi, sed multa cum cura moráque, non mecum tantùm, sed etiam cum ipso Deo contuli, ejúsque gratiam ac lumen, ne fortè errore aliquo abriperer, demisè imploravi. Nec verò in hoc stadium tanti sudoris ac pulveris plenum, aliam ob causam decurri, quàm quòd persuasum haberem, nisi id agerem, præcipuis mei muneris partibus defuturum; atque hæc opinio nunquam deleri ex animo meo potuit, imò semper invaluit. Cùm enim gravissimo morbo ultimis annis conflictarer,

méque

méque jam morti accingerem, vehementer animum meum ea cogitatio pulsare cœpit, quâ tangi me, permoveríque sentiebam, ut ultimos hujus vitæ meæ annos, ac pauca, quæ supererant, momenta, Deo unicè addicerem, impigréque officio meo perfungerer, ac præcipuè in causa Regaliæ, quâ implicatum me cernebam, novum fidelitatis exemplum post me relinquerem. Et quia causæ rationésque, quæ animum meum primò imbuerunt, semper eædem, ac immutatæ persistunt, fieri quoque non potest, ut propositum mutem, aliámque viam insistam. Recordetur Majestas Vestra, me in ea ætate versari, quâ nihil aliud, quàm vicinam mortem, reddendásque Deo rationes cogitare jam lubet. Infelicissimus ergo, & miserrimus fuerim, si, ut quiete ac malaciâ fruar brevissimi temporis, conscientiæ meæ vim faciam, ac stimulis, quibus agi me sentio, lubens prudénsque obnitar, periturus videlicet momenti amore. Id verò si agam, fateor me hac unâ culpâ indignum eo gradu ac Dignitate reddi, in quam me Deus provexit, nullámque mihi ampliùs fiduciam fore pro Majestatis Vestræ, Ejúsque Regiæ Familiæ sospitate cœlestem gratiam implorandi. Equidem persuasum semper habui, neminem Principi suo fidelem fore, qui Deo infidelis esset, eámque semper regulam observandam duxi, quam ab Apostolo hisce verbis consignatam didiceram, videlicet: *Deum time, & Regem honora.* Hæc sunt adversùs Majest. Vestram animi mei sensa, hæc mecum, uti spero, in extrema durabunt, qui tamen gloriari audeo, me nec fide in Majestatem Vestram, nec reverentiâ ulli alteri palmam concedere. Alecti 20. Octob. Anno 1676.

Majestatis Vestræ

Humillimus, Obsequentissimus & Fidelissimus Servus & subditus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum V.

Mandatum Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis

FRanciscus miseratione Divinâ Episcopus Apamiensis, Charissimis & Dilectissimis Fratribus & Canonicis Ecclesiarum nostrarum Cathedralis, & Collegiatæ Beatissimæ Virginis Campensis, Archipresbyteris, Rectoribus, Vicarijs, aliisque Ecclesiasticis Personis Salutem & Benedictionem. Intelleximus Dominum Paucet Diœcesis Leonensis Presbyterum obtentu Regaliæ, cui Diœcesis nostra Apamiensis nunquam subjacuit, Canonicatûs & Archidiaconatûs Regularium Capituli nostri Cathedralis possessionem captare. Et quia tam Episcopale ipsum officium, quo, licet indigni, perfungimur, quàm etiam Oecumenici Lugdunensis Concilij Decretum, cujus initium est: *Generali Constitutione*: gravem nobis imponunt necessitatem, Ecclesiæ nostræ jura tuendi, impediendíque, ne Regalia in eas Ecclesias ac Provincias irrepat, quæ huic servituti nunquam obnoxiæ fuêre; ideò nisi Censuras à præfato Concilio intentatas incurrere, ac insuper gravi conscientiam nostram delicto obstringere vellemus, non potuimus ullo pacto permittere, ut silentibus nobis, ac turpi conniventiâ defixis, idem Jus Regaliæ in hanc nostram Diœcesin induceretur; tantóque magis, quia licet in hac nostra Diœcesi Regaliæ locus aliquis esse posset, quod tamen minimè concedimus, tamen ad Cathedralem Ecclesiam extendi haud posset; quippe quæ ex sua Institutione Regularis est, ac Reformata; adeóque nisi à Deo ad Religiosum statum evocati, probatíque diuturno ac consueto tyrocinio, ad nullum Canonicatum,

nicatum, aut Dignitatem aliam ejusdem Ecclesiæ nostræ Cathedralis promoveri possunt; quod etiam Pontificio Alexandri VII. Regióque Diplomate cautum est. Ac tandem toto triginta trium annorum cursu, quibus huic nostræ Ecclesiæ præfuimus, quamvis indigni, omnia Ejusdem Ecclesiæ vacantia Beneficia, sine contradictione, liberéque contulimus. Ex his igitur aliísque causis, útque partibus à Deo nobis impositis deesse ne videamur, hisce nostris præsentibus litteris Capitulis Cathedralis, & Collegiatæ Dominæ nostræ Ecclesiarum districtè inhibemus, ne ad Beneficia, locúmque in Choro, aut Capitulo recipiendum, aliásque prætactis Benficijs annexas functiones exercendas hujusmodi ex titulo Regaliæ provisos admittere præsumant, idque sub pœna suspensionis ipso facto incurrendæ; quâ omnes illi obstricti teneantur, qui quovis modo, aut quæsito colore hujusmodi Beneficiorum usurpatores consilio, aut auxilio adjuverint, aut aliàs eorum conatus promoverint. Ipsos verò, ita ut præfertur, titulo ac colore Regaliæ provisos ac Beneficiatos, ne se hujusmodi Beneficijs ingerant, sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ, æquè prohibemus. Præcipimus etiam omnibus Personis Ecclesiasticis, ne ullum auxilium, consilium aut assistentiam ad capiendam, aut ineundam possessionem hujusmodi Usurpatoribus præstent, idque sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, &c. Datæ Alecti in Ædibus Episcopalibus 27. April. Anno 1677.

Franciscus Episopus
Apamiensis.

Docu-

Documentum VI.

Epistola ad Regem Reverendissimi & Illustrissimi Episcopi Apamiensis.

Domine, &c.

INter tot Regias virtutes, quas in sacram Majestatis Vestræ Personam Divina manus effudit, persuasum semper habui, nullam æquè Christianissimo Principe dignam esse, ut facilitatem clementiámque, quâ subditorum, ac præsertim Episcoporum preces plenásque reverentiæ voces benignè admittit. Id mihi animos fiduciámque addidit, ut crederem haud fore ingratum Majestati Vestræ, si quam mihi conati sunt calumniam aspergere, quæque tanto altiùs in animum meum descendit, quòd fidelitatem, obedientiámque Principi meo debitas, fœdare conentur, ad pedes Majest. Vestræ supplex purgarem. Persuadere conati sunt Majestati Vestræ, me non morari tantùm, sed nec ferre eos posse, qui militiam profitentur: ac Sacerdotibus Sacramenti Pœnitentiæ ministris in mandatis dedisse, ne quemquam, qui eam vitam amplexi essent, nec illi abnuntiâssent, peccatis expiarent. Facilè equidem mihi esset, tam fœdæ calumniæ diluendæ, eorum numerum recensere, qui ex mea Diœcesi sub auspicijs Majestatis Vestræ, aut Ducum, aut gregariorum militum conditione nomen militiæ dederunt; sed vereor, ut Majestatis Vestræ patientiâ abutar. Possem etiam attestationes ac chirographa exhibere quàm plurium Confessariorum ex locis, ubi miles hyberna egit, asseverantium Sacramenta quamplurimis administrata esse, imò omnibus, modò illis ritè accipien-

dis animum aptaverant; & ego nonnullos Sacramento Confirmationis initiavi. Non potui igitur non vehementer mirari, fuiſſe ex inimicis meis, qui ut animum Majeſtatis Veſtræ à me averterent, auderent Illum tam falſis juxtà, & inverecundis criminationibus imbuere. Num ergo ignorare Epiſcopus potui, artem vitámque militarem non ſolùm innoxiam eſſe, niſi aliunde inquinetur, ſed etiam tuendæ augendæque Reipublicæ neceſſariam? Quòd ſi aliquando cum militum nonnullis hac in cauſa locutus ſum, id ſolum fuit, ut eos exemplo Joannis Baptiſtæ cohortarer ad innocenter militiam exercendam, ac juſſa Majeſtatis Veſtræ obſervanda, quæ à nonnullis calcata videbam, dolebámque, populo varijs exactionibus injuriíſque vexato; adeò ut opus fuerit in eorum nonnullos animadvertere.

Patietur quoque Majeſtas Veſtra, ut hâc ipsâ occaſione rationem ei omnium reddam, quæ inter me, & Eccleſiaſticum quendam peracta ſunt, cùm prætextu Regaliæ Archidiaconatu Apamienſis Eccleſiæ potiri vellet; ego illum Mandato, ac Cenſuris Eccleſiaſticis procul arcendum duxi; idque ut agerem, non alias planè ob cauſas permotus ſum, quàm ut conſcientiæ meæ, ac juramento ſatisfacerem, quo cùm Epiſcopalem Cathedram conſcendi, ad Eccleſiæ meæ jura ac libertates conſervandas ſanctè me obſtrinxi. Eccleſia Apamienſis, cujus ego curam quamvis indignus ſuſtineo, nunquam Regaliæ ſubjacuit, ídque non tam privilegio, Principum liberalitate accepto, quàm naturali, & à prima fundatione coævâ libertate. Quî ergo connivere ego poſſem, ut illa Diœceſin meam inveheretur, niſi & Dignitate, quâ fungor, indignum me redderem, & Decretis Lugdunenſis Concilij quatuor ſæ-

culorum observantiâ subnixis, & Regum Galliæ Edictis, ac præsertim Henrici Magni, gloriosæque memoriæ Ludovici Majestatis Vestræ Patris adversarer? Accedit, quòd novi hujus juris invectio, ne totam eam Reformationem Ecclesiæ meæ penitùs everti contingeret, quam pari felicitate & favore cum Pontificis Alexandri VII. tum Majestatis Vestræ eam Regio Diplomate protegentis ad metas perduxi; nec enim sperare licet, eum, qui Archidiaconatum nuper obtinuit (primam videlicet Ecclesiæ meæ Dignitatem) quíque illum deinceps sequentur, eo animo huc festinâsse, ut sacræ militiæ tyrocinium facerent, communíque bonorum societate contenti, mundum, ejúsque cupiditates deponerent. Si ergo, qui jam Deo vocante Religionem amplexi sunt, professione suâ, votísque absistere cogantur, ac certum animarum suarum adire naufragium; alijs videlicet, alienísque Beneficia sua, quibus sustentabantur, relicturi, illud quóque & necessariò consequeretur, ut Divinis officijs Ecclesia mea destituatur; nec enim, ut Majestati Vestræ suggestum fuit, ea Congregationi sanctæ Genovevæ unita est, sed suis, ac particularibus statutis & legibus gubernatur. Cæterùm dignetur Majestas Vestra mihi credere, nihil uspiam terrarum esse, quod fidelitatem ac obedientiam meam, quas Eidem profiteor, ulla ex parte minuere, aut inquinare possit, imò nihil æquè mihi cordi ac curæ est, eásque inter præcipua capita mearum obligationum colloco. Nec credo, me aliâ re magis eas Majestati Vestræ probare, testaríque potuisse, quàm si eodem tempore me Deo, ejúsque Divinis præceptis æquè fidum promptúmque ostenderem; quam enim fidem ab illis Principes expectent, qui eam Deo negârunt? Enimverò pro Majestate Vestra nullum finem sacrificandi precandíque

candíque faciam, quo cœlestem Ei, totíque Regiæ stirpi Benedictionem, ac Gratiam à Deo efflagitem; ac interim, quâ majori possum veneratione, & obsequio sum eróque semper. Apamiæ 29. Jun. 1677.

Majestatis Vestræ

Humillimus, Obsequentissimus & fidelissimus Servus & Subditus

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum VII.

Epistola encyclica Reverendissimi Episcopi Alectensis.

NUllus dubito, sententiam Vicarij & Officialis Narbonensis tantâ curâ studióque ubíque locorum vulgatam, & quâ bina à meedita Mandata evertere conatur, in manus vestras devenisse. Enimverò persuasum ego habeo, eodem temporis momento, quo illam recepistis, unà etiam recordatos vos esse, quanta mihi incumberet necessitas, jura libertatésque Ecclesiæ meæ, ac Dignitatem Episcopalem, quæ in hac causâ æquè periclitantur, impigrè tuendi. Id ego conatus sum efficere Constitutione, quam hisce meis annexam legetis, & ex qua facilè colligere licebit, non unius tantùm, sed communem, omniúmque hujus Provinciæ Ecclesiarum causam, ac periculum verti. Vos ergo, uti spero, nec partibus vestris defuturi estis, nec omittetis in vestris quisque Diœcesibus ea omnia curare, quæ huic sententiæ remorandæ, ejúsque effectui suspendendo necessaria fuerint. Tantùm id agite, ut sociatis junctísque viribus

communem causam amplexemini, vósque Dignitatem Auctoritatémque nostram oppugnantibus, Sacerdotali libertate occuratis, & quod hactenus nimiâ fortè indulgentiâ peccatum est, pari Zelo, oblatáque occasione oblitteretis. Ego interim Venerabundus perenno.

Alecti 23. Octob. 1677.

Humillimus & Obsequentissimus Servus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum VIII.

Actus Capitularis Ecclesiæ Apamiensis contra Procuratorem Domini Paucet Regalistæ.

ANno Domini 1677. die vigesimâ Junij comparuerunt in Civitate Apamiensi coram me Notario Regio P. Franciscus Carlat Archipresbyter Ecclesiæ Cathedralis Apamiensis, & Prior Claustralis ex una; & Dominus Joannes Ludovicus la Caze Diœcesis Convenensis, ac D. Petri Paucet Presbyteri legitimus Procurator ex altera partibus: qui ultimus exposuit, se circa horam nonam ante meridiem compariturum, atque Chirographum Regium exhibiturum, vigore cujus Archidiaconatus, & Canonicatus Regularis, olim à Domino Mascarone possessus, præfato Domino Petro Paucet Presbytero confertur; rogare proinde, ut nomine ac vice sæpedicti Domini Petri ac Regij Chirographi intuitu, ut in Archidiaconatum ac Canonicatum Apamiensem recipere eum vellent. Cui petitioni per eundem Dominum Franciscum Carlat Archipresbyterum

terum responsum est, se post solemne Sacræ Missæ officium Capitulares convocaturum. Convocatis ergo, atque in unum collectis Cathedralis Ecclesiæ Canonicis, post communem maturámque deliberationem, ex omnium unanimi, atque concordi sententia responsum est: se videlicet, salvo interim omni respectu Majestati Suæ debito, non posse, nomine quo suprà, dictum Dominum la Caze recipere, idque ex sequentibus rationibus. Primò. Quia per expressam Alexandri VII. Bullam, Diplomate quóque Regio confirmatam, enixè sancitum est, ne quis, nisi post inchoatum, expletúmque jussu Episcopi Tyrocinium, sequutámque deinceps Professionem ad Beneficia Ecclesiæ Apamiensis recipiatur. Secundò. Quia ab Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo suo Cathedrali Capitulo prohibitum est, ne quemquam titulo Regaliæ ad Beneficia prænominatæ Ecclesiæ admitterent, locum in Choro, aut Capitulo darent, aut aliàs fungi permitterent dictorum Beneficiorum officijs, idque sub pœna suspensionis ipso facto incurrendæ. Tertiò. Quia Decreto tum Generalis Concilij Lugdunensis, cujus initium: *Generali Constitutione*, tum etiam Oecumenici Tridentini *Sess. 22. cap. 11.* inhibetur, ne ullâ ratione, consilio, seu auxilio Regaliam promoveant (quæ in Ecclesia Apamiensi locum nunquam habuit) néque sub pœna anathematis jura Ecclesiarum violari, ac labefactari permittant. Utque prædicta Capitularis Declaratio ignorari à nemine possit, &c.

Documentum IX.

Actus Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad Reverendissimum Archiepiscopum Tholosanum directus.

ANno 1677 die 18. Octob. In Civitate & Palatio Episcopali Apamiensi, Regnante Christianissimo Principe Ludovico, Galliæ & Navarræ Rege, coram me Notario publico & Regio, ac testibus infrà notandis, Illustrissimus & Reverendissimus Franciscus Stephanus Episcopus Apamiensis personaliter constitutus, atq; per hunc actum à me legitimè conscriptum, verba sua dirigens ad Illustrissimum & Reverendissimum Dominum Josephum de Monpezat Archiepiscopum Tholosanum; nec non ad Dominos Gulielmum Cazamagion Presbyterum & Promotorem Ecclesiæ ac Provinciæ Tholosanæ, & Petrum Paucet Presbyterum Diœcesis Leonensis, protestatur declarátque: se ejusdem D. Archiepiscopi Kalendis Septembris proximè elapsi pronuntiatæ sententiæ nullo modo acquiescere ac deferre posse, quâ nuperum, hoc est, vigesimâ septimâ Aprilis emissum ab eodem D. Episcopo Apamiensi Mandatum Legibus Regni Gallicani, communíque tranquillitati, ac hujus Provinciæ Ecclesiasticæ Disciplinæ adversum, ac proinde unà cum Censuris ibidem intentatis, nullum viribúsque cassum declarat, prohibétque insuper, ne quis hujusmodi Censuris, aut Mandatis deferat, eísque obediat, aut illa executioni mandet; multóque magis ipsi Domino Episcopo Apamiensi, ne hujusmodi Mandata deinceps publicari, ac executioni dari permittat, seriò injungit. Præcepit insuper Capitulo Apamiensi sub pœnis à Jure præ-

scriptis,

scriptis, ut præfatum Dominum Paucet in Canonicum ejusdem Ecclesiæ recipiant, installent, ínque possessionem immittant, ita tamen, & non aliter, quàm si juxta formam à Sacris Canonibus, ac litteris Provisionis traditam, vota Religionis, sacrámque Professionem emiserit. Denique Promotori suæ Archidiœcesis imponit, ut præfatam sententiam in ipsa Civitate Metropolitana, nec non Urbe Apamiensi, aliísque Archiepiscopatûs sui Diœcesibus legi, affigi, promulgaríque faciat.

Huic ergo à Domino Archiepiscopo Tholosano latæ sententiæ, declarat præfatus D. Episcopus Apamiensis se acquiescere ac deferre non posse, eámque tam secundùm formam, quàm rem ac substantiam ipsam, nullam irritámque esse pronuntiat. *Primò* enim secundùm formam nulla est; quia omni jure etiam naturali cautum est, ne sententia à Judice aliquo feratur, nisi auditis priùs, aut saltem citatis partibus, quarum interest; id quod innumeris ferè auctoritatibus probare liceret, nisi res esset adeò nota, ac in jure tam clarè decisa, ut ne quidem ullâ probatione indigeat. Sufficiat canon 22. Concilij Nicæni: *Caveant Judices Ecclesiæ, ne absente eo, cujus causa ventilatur, sententiam proferant, quia irrita erit.* Et Decretis Innocentij IV. in Capitulo: *Venerabilibus.* de sententia Excommunicationis. In qua casus, de quo agimus, ferè in terminis definitus est; ita enim habet: *Attamen si suffraganeus, vel extra judicium pro suorum jurium defensione: vel etiam in judicio, ex suo procedens officio, inquirendo videlicet, vel simile quid agendo aliquem excommunicet; in hoc casu conveniendus est, ipse suffraganeus coram Archiepiscopo, vel ejus officiali; quia ipsius interest, defendere causam suam.* Planè inauditum est, fuisse à Metropolitano contra suffraganeum in causa appellationis, ad solam

lam instnatiam partis, nec vocatis, quarum intererat, partibus, pronuntiatum. Nec ipse D. Paucet hunc adeò essentialem errorem inficiari potuit, imò illi quâvis ratione obtegendo colores ac prætextus collegit. Ait enim, posse à Metropolitano contra Suffraganeos Episcopos, titulo denegatæ justitiæ, & si Archiepiscopo de causis constat, cur suffraganei administrare justitiam noluerint, sententiam dici. Cæterùm præterquam contra hujusmodi abusum sæpe multúmque ab Episcopis declamatum est, oportterétque eum corrigi aliquando; confundit insuper idem D. Paucet voluntariam ac contentiosam Jurisdictionem, & ea, quæ ad gratiam, quæque ad justitiam pertinent. Si quis enim Apostolicâ authoritate Romæ provisus compareat, ac virtute hujusmodi Provisionis Beneficium ab Ordinario petat, is meram gratiam, ejúsque executionem; & nihil aliud petit, sícque nullâ partium citatione opus esse videtur. Si verò ab Episcopo aut Metropolitano sententia aliqua in Petitorio feratur, quis unquam dubitavit, vocandas esse partes, de quarum jure ac præjudicio agitur; & nisi vocentur, sententiam esse nullam irritámque? Idémque dicendum est de sententia Judicis sæcularis, quando de mera Possessione Beneficij controversia agitur; si enim hâc formalitate careat, & partes, quarum intererat, vocatæ non sint, nemo negaverit hujusmodi sententiam nullam fuisse. Denique in omni judicio tres distinctæ Personæ reperiri debent, videlicet: Actoris, Rei, Judicísque; ideò quamvis fortè Metropolitani gratias impertiri soleant à suffraganeis recusatas, nunquam tamen exemplum aliquod produci poterit, fuisse eorundem suffraganeorum sententias & Decreta à Metropolitanis sublata, & pro irritis cassísque declarata, partibus non vocatis.

Multò

Multo minùs ſuſtineri poteſt, quod in hujus tam manifeſti erroris defenſionem idem D. Paucet allegat, videlicet: Mandatum Reverendiſſimi D. Epiſcopi Apamienſis in eadem Apamienſi Diœceſi ubique locorum publicatum diſperſúmque fuiſſe, ſicque omnes juxtà rationes & argumenta, quæ eundem D. Epiſcopum ad hoc Mandatum expediendum permoverant, in omnium notitiam perlatas eſſe; non ergo citandas fuiſſe neceſſariò partes ad reſpondendum, cùm jam conſtaret, ac palàm omnibus foret, quid eſſent reſponſuræ. Verùm qui ſciri potuit, omnes Epiſcopi Apamienſis rationes eo mandato contineri, & non plures alias in ſcrinio pectoris occultari ſuo tempore exponendas? Et planè ex induſtria nonnullæ ſuppreſſæ ſunt, ac in commodiorem occaſionem ſervatæ. Sed quidquid de hoc ſit, novum omnino, & inauditum, ac ſine exemplo eſt, fuiſſe Reum à Tribunali, ac judiciali defenſione excluſum, quia extrajudicialiter, privatímque cauſam dixerat; quaſi verò quis neſciat, in ipſo Contradictorio Judicio, Litíſque Conteſtatione, partibus ultro citróque proponentibus, ac reſpondentibus multo clariùs veritatem micare, ac partium jura palàm fieri. Sed nec ipſe D. Paucet unquam mundo perſuadebit, aliam ei cauſam fuiſſe tam neceſſariæ Citationis declinandæ, quàm quòd jura rationéſque Epiſcopi Apamienſis adeò ei clara, omníque exceptione majora videbantur, ut puderet obluctari. Denique ſi nihil aliud, illud ſaltem oportebat ab Epiſcopo intelligere, an opinioni ſuæ, mandatóque jam ſemel vulgato inſiſtere, ac inhærere vellet.

Secundò. Ex eo etiam capite Sententia Tholoſana quoad formam nulla & irrita eſt, quòd in illa dicatur: *Mandatum D. Epiſcopi Apamienſis Legibus Regni Gallicani adverſari.*

Quaſi verò Archiepiſcopi partes ſint, de Legibus Re-

gni, earúmque contraventionibus judicare, aut Ecclesiastica Jurisdictio alium finem habeat, quàm Canonum Ecclesiasticorum observantiam; aut aliquis etiam Judicum sæcularium sit, qui non omnino sibi persuadeat, hujusmodi sententias defectu Jurisdictionis suos limites excedentis, nullas esse irritásque. Præter hos, & essentiales defectus circa formam judicij commissos, alij nec pauci numero accessere, ab honestate ac decoro inter homines observari solito alieni. Demus enim Mandato Episcopi Apamiensis aliquid defuisse, quo reijci mereretur; at honestas saltem exposcebat, & veneratio Dignitati ac Characteri Episcopali debita, ut priùs moneretur Apamiensis Episcopus (primus videlicet & antiquissimus in Archidiœcesi Tholosana Antistes) & aliqua componendæ liti ratio tentaretur, quàm ut liceret in extrema, ac sententiam procedere multis injurijs sparsam; qualis ea est, quam D. Archiepiscopus nuper pronuntiavit, quæque Domini Paucet supplicationem contemptûs falsíque plenam non admisit tantùm, sed etiam recitavit, ac publico exposuit. In ea siquidem dicitur.

Primò. Promisisse Regi Episcopum Apamiensem, se juramentum fidelitatis in publica acta referendum præstiturum. Id verò falsum omnino est, nec aliâ intentione à Domino Paucet confictum vulgatúmque, quàm ut invidiam odiúmque Episcopo conflaret, perinde ac si ipse fidem violâsset Regi obligatam; cùm tamen super hac causa neque Rex sit aliquando cum Episcopo collocutus, neque ipsi Episcopo unquam in mentem venerit, Regi aliquid simile aut immediatè per se, aut per alios polliceri.

Secundò. Idem D. Paucet Episcopo Apamiensi objectat, malè sententiam ac Decreta Lugdunensis Concilij ab eo esse intellecta, ídque ex verbis Concilij, ac Glossa constare.

Cæte-

Cæterùm hæc cùm dicit, palàm omnibus facit, ſe illum ipſum eſſe, qui mentem Concilij Lugdunenſis malè aſſecutus eſt, quíque priùs de veritate edoceri, inſtruíque certiùs debuiſſet, quàm ut Epiſcopo hæc exprobraret non ſine dedecore, injuriáque ſacræ Dignitatis: & prætereà quàm hæc objectio à vero abludat, idem Epiſcopus Apamienſis, cùm ad hujus quæſtionis cardinem ac ſubſtantiam ſermo perveniet, clariùs oſtendet, quàm ut negari ab aliquo poſſit.

Tertiò. Conatur idem D. Paucet notam læſæ Majeſtatis Domino Epiſcopo adſpergere, quando adjungit, Cenſuras ab eo intentatas nullum alium finem ſpectare, quàm ut Populum concitent, ac legibus Edictíſque Regijs rebellem faciant. Id verò quàm eſt à veritate ac mente ejuſdem Domini Epiſcopi alienum, quámque ejus moribus huc uſque inculpatis adverſum, tam graves pœnæ debentur temeritati iſta ſcribentis; enimverò Epiſcopus Apamienſis nulli Galliæ Antiſtitum, aut fidelitatis, obſequij, aut curæ & obſervantiæ in Regem, ac publicum Galliæ bonum palmam concedet. Quòd ſi in præſenti Regaliæ controverſia minùs ad Regiam voluntatem acceſſit, quàm Aula ſperavit; erit aliquando tempus, cùm Majeſtati Suæ conſtabit, id ex ſolo metu proveniſſe Dei offendendi, quem unum Petrus Apoſtolus honori ac reverentiæ Regibus debitæ præmiſit: *Deum*, inquiens, *timete*, *Regem honorate.* Imò tanto firmius eſt vinculum, quod eundem Epiſcopum Regio ſervitio adſtringit, quanto magis nulli adulationi mixtum, ſolóque Dei præcepto, Reges honorari jubentis, obligatione ſubditorum in Principem, Regiíſque virtutibus nixum, quibus Majeſtas Sua abundat, & dignam Se omni obedientià ac fidelitate reddit. Sed nec magis curæ ac Religioni fuit, Provinciæ & Diœceſis Tholoſanæ Promotori

motori in regulas decori ac æquitatis offendere, Episcopo Apamiensi debitæ. Dicit enim, hujus Decreto & Mandato multorum conscientias ac Ordinem Ecclesiasticum turbatum esse; perinde, ac si turbas & motus vereri nos oporteat, quæ in dyscolorum animis veritatis & justitiæ leges excitare solent. Nec enim Episcopi Apamiensis Mandatum aliò spectavit, quàm ne Canones Ecclesiæ violarentur, neque per alias vias ad Beneficia accessus pateret, quàm per illas, quæ ab ijsdem sacris Canonibus præscribuntur. Nec ab illo novæ pœnæ dictatæ sunt, sed antiquæ, quæ sacrorum Canonum violatoribus debentur, tantùm declaratæ. Atque utinam secum perpenderet Tholosanus Promotor, pacem, pro qua in hac materia adeò laborat, multo animabus fore perniciosiorem, quàm quidquid turbarum & inquietis ex Episcopi Apamiensis Decreto profectum esse dicitur; nihil quippe aliud ab Apamiensi Episcopo factum est, quàm ut Decreta exequeretur Lugdunensis Concilij. Cùm ergo anathemata ab hoc Concilio illata Tholosanus Episcopus frustra conetur elidere; sequitur, ut qui illis obstricti sunt, tanto infeliciùs periclitentur, quanto minùs periculum suum sentiunt, eóque liberari haud curant, dicentes: *Pax pax, & non erat pax.*

Id quod postea idem Promotor adjungit, nihil contra Edicta, Declarationes, ac Mandata Regia posse à quoquam sine culpa tentatæ Majestatis decerni; una ex ijs Regulis ac Maximis est, quæ si absque debita limitatione intelligatur, totam evertere Religionem possit.

Sed & illud admiratione dignum: ausum videlicet esse ministrum Archiepiscopalem, cui præcipuè sacros Canones observandi cura incumbit, Archiepiscopo suo supplicare, ut aboleri Decretum faceret, quo executio Lugdunen-

sis

ſis Concilij unicè urgetur, útque Apamienſi Epiſcopo prohiberet, ut deinceps ſimilibus Mandatis faciendis vulgandíſque abſtineret. Id verò Juriſdictionem Apamienſis Epiſcopi apertè lædit; cùm Metropolitani partes ac officium non ſit, leges pro aliena Diœceſi ſtatuere; multóque minùs, ne mandatis ſuffraganei obtemperetur, prohibere.

Prohibet idem Promotor, ne à quopiam mortalium hujuſmodi Mandatis ac Cenſuris deferatur, perinde, ac ſi obedientia illis præſtita, vitio culpæque adſcribi debeat: & ne fortè Promotoris hæc ſenſa in occulto lateant, aut potiùs, ut tanto plus habeant doloris, vulgatum ludibrium; curat urgétque, ut ſententia Tholoſana, quâ Epiſcopi Apamienſis Mandatum irritum caſſúmque decernitur., totâ Provinciâ publicetur, omnibúſque valvis Urbis Metropolitanæ affigatur, ut videlicet tanto hoc apparatu pompáque ſeveritatis omnes Suffraganei Epiſcopi, quamvis nunquam auditi, Tholoſanæ ſententiæ ſe quamprimùm ſubmittant; perinde videlicet, ac ſi ea non unius Archiepiſcopi, ſed totius Provincialis Concilij ſententia foret, in quo tamen æquum eſſet, eos non conſuli tantùm, ſed etiam Perſonam Judicum ſuſtinere. Sed neque hoc ſatis fuit, ut ad fores Eccleſiæ tam inſignis ſententia penderet, illud quóque adjunctum eſt, ut inter publicas ſolemnéſque preces ac Conciones, quæ Miſſæ Sacrificium comitantur, etiam extra Tholoſanam Provinciam promulgaretur.

Ipſe verò D. Archiepiſcopus, à cujus tamen æquitate ſperari debuit fore, ut iſtorum Clericorum audaciam ſuâ auctoritate coërceret, tantum abfuit, ut id ageret, ut potiùs ipſe in Mandatum Apamienſe manus immittat fædétque, impoſitis criminationibus, perinde ac Conſcientiarum tranquillitati, Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, ac Gallicis Legibus

adverſum; ſi & Promotoris Tholoſani querelis per omnia ac verbatim ferè conſentit, unde complures nullitates defectúſque non contra formam ſolùm, quod modò oſtenſum, ſed etiam contra ſubſtantiam ipſius cauſæ, quod deinceps manifeſtum faciam.

Tertiò. Tholoſana Sententia etiam quod ſubſtantiam ac merita cauſæ ipſius ſpectat, nulla & irrita eſt; Epiſcopi enim Apamienſis Mandatum nihil aliud complectitur, quàm executionem Lugdunenſis & Oecumenici Concilij totâ Galliâ recepti, & quatuor ferè ſæculorum obſervantiâ firmati; ex quo ſequitur, Dominum Archiepiſcopum Tholoſanum in præſenti materia incompetentem Judicem eſſe; cùm enim de cauſa agatur maximi ac præcipui momenti, totámque Eccleſiam ſpectante, déque Generalis Concilij executione, quî poteſt prohiberi Epiſcopus, ne id agat obſervétque, quod à tota Eccleſia obſervari oportet? aut quâ ratione ei adimi, aut reſtringi poteſtas, quam ab Eccleſia recepit? Quidquid ergo hac in re ab Archiepiſcopo Tholoſano fieri poterat, illud fuit, ut Synodum Provincialem convocaret, in eáque examinari curaret, an Epiſcopus Apamienſis terminos tranſgreſſus eſſet à Concilio Lugdunenſi præſcriptos; eâ ferè ratione, quâ in materia civili non poteſt Judex ſubalternus de ijs cognoſcere, quæ inferior Judex ex Mandato Superioris, útque *merus executor* decrevit peregítque, niſi forſan exceſſiſſet fines Mandati. Ipſimet Archiepiſcopi & Metropolitani, ſi ex Conciliorum ſententia loqui velimus, nihil aliud ſunt, quàm ſacrorum Canonum executores, nec in Epiſcoporum & Suffraganeorum Diœceſes jus ullum habent, exceptis caſibus certis in jure expreſſis. Nec dici poteſt, ſpectâſſe ſaltem ad dictum D. Archiepiſcopum jus cogno-

ſcendi

ſcendi judicandíque, an Apamienſe Mandatum conforme eſſet Lugdunenſi Concilio; præterquam enim quòd nil clarius eſt, quàm ut examine aliquo, aut ſententiâ indigeat, accedit inſuper, materiam & cauſam hanc tanti eſſe momenti, ut à ſolo Archiepiſcopo ſine Concilio Provinciali decidi non poſſit; & tamen non ſolùm ſine Provinciali Concilio, ſed etiam, uti apparet, ſine omni alio, etiam privato Concilio deciſa eſt. In Chalcedonenſi Generali Synodo ita decretum eſt. *Can. 9. Si Clerus adversùs ſuum, vel alium Epiſcopum habeat cauſam, apud audientiam Synodi Provinciæ ejus conqueratur.* Quod tunc maximè neceſſarium eſt, habétque locum, cùm non unius tantùm Epiſcopi, ſed totius Provinciæ cauſa ac negotium vertitur.

Sed utcunque hæç ſe habeant, illud ſaltem certum eſt, non poſſe Mandatum Apamienſe, ac Cenſuras in eo contentas pro nullis irritíſque haberi, niſi dicamus, aut Lugdunenſe Concilium de Regaliâ non loqui, aut non eſſe illud Concilium in Gallijs receptum, aut denique Diœceſin Apamienſem ex illis eſſe, ubi Regalia jam uſu ac conſuetudine invaluerat. Sed quidquid ex his dicas, manifeſtæ falſitatis convinci poteſt. Primum enim quod attinet, ex verbis ipſius Lugdunenſis Decreti, ac Gloſſæ illud explicantis res tota palàm fiet. Verba ergo Decreti Lugdunenſis ita habent: *Generali Conſtitutione ſancimus, univerſos & ſingulos, qui Regalia, Cuſtodiam, ſive Guardiam, Advocationis, ſive defenſionis titulum in Eccleſijs, Monaſterijs, ſeu quibuslibet alijs locis pijs, de novo uſurpare conantes, bona Eccleſiarum, Monaſteriorum, aut locorum ipſorum vacantium occupare præſumunt, quantacúnque Dignitatis honore præfulgeant: Clericos etiam Eccleſiarum, Monachos Monaſteriorum, & Perſonas cæteras locorum eorundem, qui hoc fieri procurant, eo ipſo Excommunicationis ſententiæ*

sententia decernimus subjacere. Illos verò, qui se,ut deberent, talia facientibus non opponunt, de proventibus Ecclesiarum, seu locorum ipsorum, pro tempore, quo præmissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere districtiùs prohibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum, cæterorúmque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura sibi hujusmodi vindicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos ministros in eis faciant sollicitè abstinere, quòd ea, quæ non pertinent ad fructus, sive redditus provenientes vacationis tempore, non usurpent, nec bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conservent. De elect. & electi potest. in 6. Hactenus Concilij verba, nunc Glossam audiamus. *Pro intellectu hujus Capitis supponendum est, secundùm veriorem intellectum ipsius, quid propriè textus appellet Regalia. Quidam volebant dicere.* (His verbis ostendit Auctor Glossæ, se non probare primam hanc Regaliæ acceptionem) *quòd Regalia accipiantur pro juribus Imperialibus, de quibus in libris Feudorum. capit. quæ sint Regalia. Ut si Rex donaverit Regalia Ecclesiæ, & aliquis ea usurpat, de facto sit excommunicatus. Alij dicunt, quòd Regalia accipantur pro juribus, quæ habet Princeps in aliquibus Ecclesijs, videlicet: quòd vacante aliquâ Ecclesiâ aliquis Comes, vel Dux, qui dicebat se habere jura Regaliæ, in ipsa Ecclesia occupavit Custodiam Ecclesiæ vacantis, & dicebat, quòd fructus ipsius Ecclesiæ ad ipsum spectabant, licet non fuisset usus ipso jure.* Glossa, quam D. Paucet in sui patrocinium adducit, notat quidem nomine Regaliæ, *nova tributa, novas collectas, nova vectigalia intelligi.* Sed Archidiaconus hujus Glossæ Auctor adjungit: *Regalia, id est, quæ capiunt Reges vacante Ecclesiâ, ut patet in Francia Regno, & Anglia; nam illic vocantur Regalia jura Regis, quibusdam Ecclesijs vacantibus competentia.*

Id, quod

Id, quod poſteà eadem Gloſſa adjungit ad verbum; *Cuſtodiat*, ſatis oſtendit, fuiſſe Concilij Lugdunenſis mentem univerſim de juribus vacantium Eccleſiarum diſponere, & non ſolùm prohibere, ne novis tributis, aut collectis gravarentur, ſed etiam ne illarum ſeu temporalia, ſeu ſpiritualia jura, quale eſt Jus Patronatûs, uſurparentur; ſic enim loquitur Gloſſa: *Quocúmque ergo nomine cenſeantur uſurpantes de novo tale jus in Eccleſijs, & alijs locis pijs, & bona ipſorum locorum vacantium occupantes, excommunicati ſint.*

Conſtat ergo etiam ex ſententia ipſius Gloſſæ, Concilium Lugdunenſe de jure Regaliæ locutum eſſe, ſive quia illius Conſtitutionis finis ac intentio fuit, Regaliæ extenſionem impedire: ſive quia illis verbis: *Regalia*, *Cuſtodia*, *ſeu Guardia*, hoc ipſum jus expreſſum voluit; & ideò D. Paucet graviter hallucinatus eſt, cùm dixit, conſtare ex Concilij Lugdunenſis, ac Gloſſæ lectione, malè illius Decreta ab Epiſcopo Apamienſi fuiſſe intellecta.

Apparet etiam non ſolùm ex illis Concilij verbis: *De novo uſurpare conantes*, ſed etiam ex illis Gloſſæ: *Uſurpantes de novo jus.* Et illis: *Licet non fuiſſet uſus ipſo jure.* Et præcipuè illis: *De novo à quadraginta annis citra*, Concilij mentem ac intentionem fuiſſe, ne Regalia ad alias Eccleſias, quàm quæ illi jam aſſueverant, extenderetur. Id quod tam verum, certúmque eſt, ut quamplures Galli ſcriptores, qui de hoc argumento libros edidêre, videlicet, Ruzæus, Rebuffus, Le maiſtre, Baunius Jeſuita, alijque, pro primo ac præcipuo fundamento Regaliæ ſuſtinendæ tacitam Concilij approbationem ponerent, quam à Concilio factam volunt circa eas Eccleſias, quæ ab immemoriali jam tempore Regaliæ ſubjacuerant. Ipſe Dominus de Marca Archiepiſcopus Tholoſanus in una ſuarum Diſſertationum, quæ mo-

numentis Ecclesiæ Gallicanæ inserta est, doctè solidéque demonstrat, Patres Lugdunensis Concilij de Regalia, & juxta sensum Apamiensis Episcopi locutos, illúdque Decretum totâ Galliâ receptum fuisse: nec Reges aliter Regaliâ gavisos, quàm limitatè, & in ijs tantùm Ecclesijs, quæ ab immemoriali tempore huic juri, an servituti? submissæ fuerant. Id quod apprimè concordat cum illis Glossæ verbis: *In quibusdam Ecclesijs: in aliquibus Ecclesijs.* Et cum illis Rebuffi: *In aliquibus Episcopatibus*; adeò, ut optimo jure Pasquierius *Aulæ assentatores* vocaverit, qui ad omnes Regni Gallici Ecclesias Regaliam extendere conati sint. Sed audienndus est Dominus de Marca, qui cùm Decretum Lugdunesis Concilij produxisset, hæc verba subjungit: *Philippus ergo Pulcher, hujus nominis quartus auctoritate Lugdunensis Concilij subnixus, Jus Regaliæ, quod priùs solis moribus usuque receptum erat, Edicto quóque suo de Anno 1302. firmavit, ita tamen verba mentémque suam, verbis ac mente Concilij metitur, ut Regaliam intra terminos solius Consuetudinis restringat, nec ad Ecclesias extendi velit, hujus Consuetudinis expertes; sic enim loquitur. Item quantum ad Regalias, quas nos, & nostri Prædecessores percipere assuevimus, & habere in aliquibus Ecclesijs Regni nostri, quando eas vacare contingit.* Addítque eandem Clausulam Restrictivam inveniri in Edicto Philippi Valesij de anno 1334. Ex quo hæc verba producit: *Pro Ecclesijs Regni nostri, in quibus Regaliam possidemus.* Et adhuc clariùs in Edicto Ludovici XII. Anno 1499. cujus hæc verba sunt: *Inhibemus omnibus ministris, & officialibus nostris, ne in Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbatias, & alia hujus nostri Regni Beneficia, Regaliam usurpent, ubi hactenus eam non habuimus, sub pœna suspensionis, &c.* Et in Edicto Henrici IV. de anno 1606. *Non intendimus Regaliæ juribus gaudere,*

gaudere, nisi eo modo & formâ, quâ nos nostrique Antecessores illis hactenus gavisi sunt, nec eam extendi volumus in præjudicium earum Ecclesiarum, quæ hactenus exemptæ fuerunt. Id Henrici Edictum alio Ludovici XIII. confirmatum est de anno 1629. *articulo 16. Non est*, inquit, *voluntatis nostræ, Regaliam titulo Coronæ possessam alio modo, quàm lapsis retrò annis, ac juxta Edictum gloriosæ memoriæ Genitoris nostri, nobis vendicare.* Et magis adhuc specialiter in litteris patentibus Philippi Pulchri de anno 1303. in favorem Narbonensis Provinciæ, hoc est, teste Petro de Marca, totius Septimaniæ: *Nolumus, quòd gentes nostræ occupent Regalia Ecclesiarum vacantium Provinciæ Narbonensis.* In qua Narbonensi Provincia semper hactenus Diœcesis Apamiensis numerata est; quippe ab origine & fundatione sua Episcopus Apamiensis, Suffraganeus Narbonensis Archiepiscopi fuit, ut nunc Tholosani.

Tertium punctum non minùs certum est, videlicet, nunquam in Ecclesia Apamiensi Regaliæ locum fuisse, nec ullum allegari exemplum in contrarium poterit. Et quanquam juxta notam receptámque Juris Utriúsque Regulam, *Actoris, & affirmantis, non Rei, sit probare*; percurram tamen notam, indicémque Cameræ Computorum, relatam in acta Cleri Gallicani, & cujus Galli scriptores meminêre, qui de hoc argumento scripserunt, quales sunt Ruffee, Le Maistre, & Pasquier; ex quo indice simul patebit, Regem in nulla istarum Ecclesiarum Regaliæ juribus potitum esse; nam nihil potuit improbabilius dici, minúsque consentaneum veritati, quàm illud à Domino Paucet tam confidenter ac impavidè assertum, videlicet hoc Jus Regaliæ etiam in Ecclesijs Septimaniæ illis à prima fundatione coævum esse, totáque retrò antiquitate Coronæ innexum. Si enim ita est, ut Jus Regaliæ sit Regiæ Coronæ adjunctum

ctum, nec ab ea separari possit, sequetur omnes Reges hoc jure gaudere, eóque semper gavisos esse, quod tamen falsum omnino est, constátque multis hactenus sæculis inauditum ignotúmque fuisse; nec fundatio, aut dotatio Ecclesiarum aliud jus, quàm Patronatûs tribuit; id verò multo minùs onerosum est, multóque minùs quàm Regalia, jura Ecclesiarum offendit. Sed & ipsi Galliæ Reges longè aliter de Regalia sensêre, quàm Dominus Paucet in eorum gratiam scribat; id quod ex eorum Edictis jam aliàs productis patet, præsertim ex sententia à Philippo III. sancti Ludovici Regis filio data anno 1272. quam Dominus de Marca in antiquo Parlamenti Protocollo reperiri ait in hæc verba: *Sabbatho post Ascensionem Domini restituta fuerunt apud Apamias, & reddita per Dominum Regem Procuratoribus Capituli Albiensis Regalia Ecclesiæ Albiensis, quæ mortuo Episcopo Albiensi Seneschallus Carcassonensis ad manum Domini Regis ceperat, & saisinaverat sine causa; cùm Dominus Rex super hoc aliàs nunquam usus fuisset, prout ex aliorum, & ipsius relatione fuit inventum.*

Idem Dominus Paucet in sua supplicatione Regiam Declarationem producit, quæ Cleri postulationem consecuta est, à Rege petentis: *Ut ad se, suúmque Consilium hanc causam evocaret, auditis priùs, examinatísque Cleri, Archiepiscoporum, Episcoporum, & Capitulorum actis & Documentis, qui se à Regalia immunes esse crederent.* Huic objectioni præter alia multa, quæ dici super hoc argumento possent, quæque sibi imposterum dicenda reservat, respondet præfatus D. Episcopus Apamiensis, sibi eam Declarationem, Clerique in Regium Tribunal submissionem nullo modo opponi posse; cùm ipse nunquam titulos & Documenta suæ Exemptionis Regio Senatui examinanda subjecerit; nec Generales Cleri Procuratores, imò ne totus quidem Galli-

cani

cani Cleri Conventus Jus compromittere potuerit, quod ad ſpiritualem Epiſcoporum Auctoritatem, omniúmque Eccleſiarum Exemptionem pertinet; nec Deputati ullum ſuper hoc Mandatum à Clero habuêre.

Adde, quòd, cùm Diplomate Alexandri VII. ac litteris patentibus Regis feliciter regnantis cautum ſit, ne ad Beneficia, Dignitates Cathedralis Eccleſiæ Apamienſis quiſpiam recipiatur, qui poſt accuratum ex Mandato Epiſcopi tyrocinium, emiſſámque Profeſſionem Regularem ſtatum non ſit amplexus; ſequitur Regem neque huic particulari ſtatuto, neque juri Communi (quod habet, Dignitates nulli, niſi qui de gremio ſit, conferendas eſſe, nec ex gremio cenſeri, qui Profeſſionem non emiſerit) ſuâ Declaratione derogatum voluiſſe.

Æquum igitur fuit, ut ſuper his aliiſque, quæ allegari poterant, priùs audiretur Epiſcopus Apamienſis, quàm ejus Mandatum irritum, nullúmque declararetur; quæque ſi audita & perpenſa fuiſſent, ſperari omnino poterat, multo aliter à Domino Archiepiſcopo Tholoſano pronuntiatum fore.

Ex his ergo, aliiſque ſuo tempore, & loco productis, & producendis rationibus, proteſtatur Epiſcopus Apamienſis, declarátque præfatis Dominis Archiepiſcopo, Promotori, & Paucet, ſe nullo modo potuiſſe, aut debuiſſe illi ſententiæ deferre, ſed, &c.

Documentum X.

Mandatum D. Episcopi Apamiensis, quo declarat nuper à se editas Constitutiones contra Regalistas, non obstante sententiâ D. Archiepiscopi Tholosani, executioni dandas esse.

Die 27. Octob. Anno 1677.

FRanciscus miseratione Divinâ Episcopus Apamiensis, Charissimis & Dilectissimis Fratribus Ecclesiarum Cathedralis & Collegiatæ Dominæ nostræ de Campo, Canonicis, Archipresbyteris, Rectoribus, Vicarijs, aliísque Personis Ecclesiasticis Salutem & Benedictionem. Intelleximus, quòd non obstante inhibitione sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ, contra Fratrem Joannem Franciscum le Juge (qui se Sacerdotem ac Religiosum Ordinis S. Augustini Professum nominari facit, prætendítque Canonicatum, ac Eleemosynarij officium in Ecclesia nostra Cathedrali, titulo Regaliæ) à nobis edita, ne se in prædicti Canonicatûs, ac Eleemosynarij officia, eorúmque possessionem virtute Regij Chirographi ingerere præsumeret, eíque insuper intimari fecerimus, nos interim omnia Juris media parare, ac experiri velle, quibus prætensa sententia D. Archiepiscopi Tholosani Constitutionem nostram die 28. Aprilis nullam pronuntiantis, pro irrita cassâque declaretur: imò quamvis de nullitate hujusmodi assertæ Tholosanæ sententiæ, tam quoad formam, quàm quoad ipsam substantiam, aliàs evidenter constet. Quoad formam quidem, quia nobis nec auditis, imò ne citatis quidem pronuntiata est, in eáque declaratur, Constitutionem nostram præfatam legibus Regni contrariam esse; quod declarari

clarari ab eodem D. Archiepiſcopo non potuit, cùm limites ejus poteſtatis excedat. Quoad ſubſtantiam verò, quia non licuit eidem D. Archiepiſcopo Conſtitutionem revocare, aut irritam pronuntiare, quæ nihil aliud, quàm mera executio fuit Generalis Concilij toto Galliæ Regno recepti, nec non Diplomatis ab Alexandro VII. dati, Regiíſque literis confirmati, ac maximè conformis naturæ ac qualitati Beneficiorum Eccleſiæ noſtræ, quæ à primæva Inſtitutione, ac fundatione ſua Regularis fuit. Et tamen his omnibus non attentis præfatus Le Juge non omiſit præfatorum Beneficiorum poſſeſſionem uſurpare, cujus exemplum plures alij imitari forſan poſſent, eo prætextu, quòd præfata Tholoſana ſententia, donec per Appellationem ejus effectus ſuſpendatur, vires obtineat, obligétque. Nos igitur ob has ſimiléſque cauſas ordinamus, ut tam dicto Le Juge, quàm alijs omnibus, quorum intererit, intimetur, nos à prætenſa illa ſententia Tholoſana legitimè appellâſſe, eámque Appellationem tam præfato Domino Archiepiſcopo, quàm etiam Tholoſano Promotori, vigeſimâ ſextâ currentis menſis inſinuâſſe, atque ex Tholoſana Cancellaria litteras obtinuiſſe, quibus certi reddebamur, actum Appellationis noſtræ tam dicto Le Juge, quàm alijs omnibus, quibus neceſſe fuerit, inſinuatum iri, ne videlicet ignorantiam prætendere poſſint, eóque prætextu immunes ſe credere, liberóſque à Cenſuris, in Conſtitutione noſtra prolatis, quas ſub pœnis ibidem contentis (ob notorios videlicet defectus, & nullitates in ea commiſſas, & alibi fuſiùs à nobis deductas) iterum, quatenus opus fuerit, innovamus. Inhibemus etiam, iterùmque interdicimus, prout in noſtris Conſtitutionibus die 26. Aprilis, & 23. Octobris, jam inhibuimus, atque interdiximus Capitulis

Cathe-

Cathedralis & Collegiatæ B. Virginis de Campo Ecclesiarum, ne quemquam obtentu Regaliæ in dicta Beneficia recipiant, installent, &c. sub pœna suspensionis ipso facto, &c. Ipsos verò taliter provisos sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ, &c. Datæ in Ædibus nostris Episcopalibus die 27. Octob. Anno 1677.

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Notandum est, Anno 1677. die 22. Octob. similem ferè Constitutionem à Reverendissimo & Illustrissimo Episcopo Alectensi editam fuisse, contra sententiam Officialis Metropolitani Narbonensis, qui ejusdem Episcopi Mandata, Constitutiones, ac Censuras contra Magistrum Petrum Gaston irritas declaraverat.

Documentum XI.

Epistola Episcopi Alectensis ad Regem Christianissimum.

25. Octob. 1677.

Mihi ultima vitæ meæ momenta numeranti, & quid faciendum superfit, ut Divino Tribunali securus sistar, animo repetenti, occurrit illa Christi Domini nostri sententia, quâ jubemur: *Priusquam Sacrificium ad Altare offeramus, fratri nostro, qui aliquid adversùm nos habet, reconciliari.* Cùm ergo jam tempus accedat, ultimum Sacrificium, hoc est, vitam meam Deo immolandi, credidi necessitatem mihi præcipuè incumbere, placandi animum Majest. Vestræ, Quam ab aliquo jam tempore, ob ea, quæ circa Regaliam contigêre, offensam mihi, aversámque experior; tamen possum Majestati Vestræ asseverare, me semper eo sensu animóque

animóque fuiſſe, quæ fideliſſimum ſubditum deceant; quantumvis Regaliam quod attinet, officij, ac Dignitatis meæ ratio eò impulerint, ut cogerer aliqua facere, voluntati, ac Mandatis Majeſtatis Veſtræ minùs, quàm cuperem, accepta; & tamen idipſum per litteras meas auſus ſum Eidem ſignificare, ídque eâ libertate, quæ Epiſcopos decet, Sacrorum Jurium Depoſitarios: & nunc quoque in hoc vitæ mortíſque meæ confinio Majeſtati Veſtræ profiteor, me nihil aliud egiſſe, quàm quod crederem Conſcientiæ, ac officio meo deberi; ídque unicum eſſe dolori meo ſolatium, & quo ſpero Deum non eſſe mihi eam indignationem adſcripturum, quam in pectore Majeſtatis Veſtræ dolens mæréníque experior; nec ideò tamen has ultimas obligationis meæ partes explere omittam, ſimulque hanc ultimam à Majeſtate Veſtra gratiam expetere, dignetur tribus illis ex familia mea Eccleſiaſticis Perſonis, ejúſque Mandato proſcriptis veniam clementer impertiri, quippe nullius culpæ reis, quàm quòd Epiſcopi, legitimi ſuperioris ſui, quémque Divinæ voluntatis interpretem agnoſcebant, præceptis obediverint. Non diffido, ſi modò Majeſtati Veſtræ placuerit id ſecum reputare, veniam merituros, ac præſentibus anguſtijs, quibus confliċtantur, ereptum iri. Impleat Deus Majeſtatem Veſtram cœleſtibus Suis Beneficijs, Eámque ad amuſſim Divini ſui cordis, ac voluntatis Regem efficiat. Id unicum eſt ejus votum, qui plenus venerationis, ac reverentiæ eſt, erítque ſemper.

Alecti 25. Octob. 1677.

Majeſtatis Veſtræ

Humillimus, Obſequentiſſimus & Fideliſſimus Servus ac ſubditus

Nicolaus Epiſcopus Alectenſis.

Docu-

Documentum XII.

Primum Breve S. D. N. INNOCENTIJ PP. XI. ad Regem Christianissimum.

12. Mart. Anno 1678.

INNOCENTIUS PP. XI.

CHarissime in Christo Fili Noster Salutem & Apostolicam Benedictionem. Jam pridem inaudivimus, non deesse Majestati Tuæ Consiliarios & administros, qui Tibi persuadere niterentur, ut usum illum antiquum Custodiæ fructuum vacantium Ecclesiarum, quod Regaliam vocant, ad eas quoque Regni Tui Ecclesias extenderes, quas illi juri obnoxias nunquam fuisse, ex ipsis Fisci Regij Tabularijs liquidò constet. Sed nos memoriâ repetentes, omnem ea de re controversiam communi olim Ecclesiæ Catholicæ consensu, & benignâ Sedis Apostolicæ indulgentiâ, providè, sapientérque compositam fuisse in Concilio Lugdunensi Generali; minimè ad credendum adduci poteramus, Majestatem Tuam consilijs hujusmodi aures præbituram aliquando esse: multo minùs admoturam operi manum, invitâ Synodo, tantæ apud omnem Ecclesiam auctoritatis, & reclamantibus Constitutionibus, & exemplis Regum majorum, qui Constitutionem in eadem Synodo ad regias preces, regijs Legatis præsentibus, in ipsa Gallia, & totâ Gallicâ gente efflagitante sancitam, per integrum quatuor ferme sæculorum spatium, certatim probârunt observârúntque, & præcipuo in honore habuerunt. Nec verisimile videbatur, Majestatem Tuam, postquam tantum Sibi apud Deum meriti, & apud homines gloriæ, eximijs pro Religione

gione Catholica rebus gestis comparavit, ut nullius Majorum Suorum Regum clarissimorum memoriæ invidere posset; velle rem aggredi, quæ nullâ urgente necessitate, vel æquitate suadente, magnum esset quamplurimis Galliæ Episcopis, eorúmque Clero incommodum, & justum dolorem allatura, non sine gravi Catholicorum omnium sensu, qui in Francorum Annalibus, & in Sacrorum Canonum statutis animadvertunt, quantum id veteri consuetudini, & Ecclesiasticæ libertatis ac disciplinæ rationibus adversetur. Unde plerique, tum veteres, tum recentes Galliæ scriptores, quantumvis Majestati Tuæ, & imperio subessent, & auctoritati magnitudinique impensiùs studerent, in eos, qui præfatam Regaliæ extensionem suadere ausi fuerant, tanquam in malæ perditæque causæ patronos, & favorem aulæ captantes, liberâ indignatione invecti, stylum subinde strinxerunt. Nullus verò Galliæ Regum, vel tentare id voluit, vel tentatum id exequi sustinuit, memor à sapiente præclarè præcipi: *Ne transiliamus terminos, quos posuerunt Patres nostri.*

Illud prætereà nos ejus periculi metu curáque liberabat; quòd, cùm Majestas Tua, non multis abhinc annis, sanctæ Sedis Apostolicæ liberalitate aucta, ornatáque sit penè supra votum, indultis amplissimis, præter ea, quibus jam Reges Majores Tui ejusdem Sedis benignitate gaudebant, nominandi ad Beneficia Ecclesiastica, non putavissemus Te sanctissimi sapientissimíque olim Galliæ Regis exemplo, cogitare de novis ineundis rationibus regiæ in sacros reditus auctoritatis amplificandæ. Sed ubi allatæ fuere ad Nos bonæ memoriæ Nicolai Episcopi Alectensis litteræ, quibus post debitas religiosi in hanc Sanctam Sedem obsequij, & filialis observantiæ significationes, ad Nos querelas, quas

propè moriens posteà renovavit, ob Regaliæ usum in suam Diœcesin, quæ ab eo libera semper fuit, nuper invectum deferebat, unáque appellationem à sententia Metropolitani Narbonensis; deinde verò edocti sumus, idem Apamiensi Ecclesiæ contigisse pariter liberæ; tandem vidimus Ipsi regium Majestatis Tuæ Decretum, quo omnes Ecclesiæ Gallici Regni, hujusmodi oneri jubebantur assuescere, mirati vehementer sumus Constitutionum Apostolicarum, & Generalium Conciliorum decretis, ac tam rectâ compertáque apud omnes veritate & justitiâ, potiores fuisse illorum conatus, qui terrena potiùs, & caduca, quàm cœlestia & æterna respicientes, dum Majestatis Tuæ gratiam, potentiam amplificando, aucupantur, molestissimos Tibi, & valde periculosos conscientiæ terrores, quod Deus avertat, in id tempus præparant, cùm in districto Dei judicio mortales omnes, quócunque tandem potentiæ & dignitatis loco sint, diligentem reddere debeant omnis anteactæ vitæ rationem.

Nos itaque pro nostra non minùs erga æternam, quæ magnæ nobis curæ est & esse debet, Majestatis Tuæ salutem, quam erga inclitum Clerum, & religiosissimos Galliæ Præsules, imò erga universalem Ecclesiarum, cujus in hoc negotio procul dubio causa agitur, Paternâ charitate seriò admonendum Te, & vehementer hortandum obsecrandúmque judicavimus, ut à tam injustis, & perniciosis ejusmodi consilijs animum abducas; præfatis Alectensi & Apamiarum, cæterísque regni Tui Ecclesijs, quæ usui Regaliæ huc usque obnoxiæ non fuère, suas libertates atque immunitates sartas tectas relinquas, nec eas de cætero ullo modo labefactari sinas: sed quidquid in contrarium hactenus actum tentatúmque est, repares, & in pristinum statum restitui cures;

cures; néve cœlestis beneficentiæ fontem, quem subditæ Tibi gentes, pietatis imprimis justitiæque merito, sicuti credere nos juvat, expertæ huc usque sunt, secus nunc agendo, & Dei per quem regnas, Ecclesiam tam graviter lædendo, obstruas; qui scias hujus quoque vitæ bona, & regnorum foelicitatem & incrementa, à Divina bonitate unicè dari, expectandáque esse; sicuti innumera omnium gentium, & temporum exempla testantur.

Nos sanè hos animi nostri sensus in sinu tacitos continere non patitur, vel nostri pastoralis officij ratio, cui solicitudo omnium Ecclesiarum incumbit; vel justitiæ debitum, quo omnibus ad hanc Sanctam Sedem ex veteri justóque more, quem à nulla humana potestate impediri fas est, recurrentibus, jus reddere, consilium, opem, ac paternum patrocinium præstare jubemur; vel denique necessitas occurrendi scandalo, quo christiani latè populi ad tantæ exitum rei conversi, afficerentur, si à laicali potestate, Ecclesiæ, eorúmqne Antistites, & Ministri, suis libertatibus atque immunitatibus, earúmque usu & antiquâ possessione, contra generalium Conciliorum decreta, & veterem inconcussámque observantiam spoliarentur; non alio prætextu, quàm novæ atque inauditæ opinionis nullo jure nixæ, cui nonnulli posteà accesserunt, non quòd aliquid novi invenerint, quod rei veritatem tam apertam posset in dubium revocare; sed ut rem suam agerent, nihil soliciti, si publicam perderent.

Speramus Majestatem Tuam, causæ justitiâ & æquitate cognitâ, quæ patet ipsa per se, Paternæ cohortationi ac precibus nostris, pro spectata animi Tui pietate & sapientia, perpetuáque in hanc Sedem observantiâ auscultaturam; nósque curâ non minùs molestâ quàm necessariâ, inter

tot alias, quibus circumdamur, liberaturum. Sanè si aliter suadentium consilia Majestas Tua paulò attentiùs excusserit, facilè intelliget, homines gratiæ & fortunæ inhiantes, obtentu Regiæ potestatis, suam firmare velle; neque tam esse amplitudinis Tuæ cupidos, quàm laudis inimicos, cùm authores Tibi sint, ut qui longinquis non ita pridem expeditionibus, & ad omnem posteritatis memoriam illustribus, Christianæ Reipublicæ salutem tueri, & Religionem amplificare tantopere studuisti in alienis terris, nunc à Te ipso quodammodo abiens, Ecclesiæ libertatem, authoritatémque in Tuis imminutam velis. Quasi verò facilè Tibi persuaderi posse confidant, æquum esse, vel fieri posse, ut nobilitetur & crescat ex Ecclesiæ ruinis Imperium, quod religiosissimi fortissimíque Reges majores Tui, mirifico in eandem Ecclesiam studio, & pari in Apostolicam Sedem pietate imprimis partum, Tibi eorum vestigijs strenuè insistenti, amplissimum reliquerunt. Tu Reges eos, Fili charissime, vel potius Te ipsum imitare, & eorum Tuáque præclara facta sæpe in mentem revoca.

Nos quidem oblivisci non possumus Prædecessores nostros Romanos Pontifices, qui similibus de causis graves ac diuturnas pati ærumnas, & immanes contentionum & periculorum procellas, in eo confisi, qui mari ventísque imperat, invicto animo subire non dubitârunt. Hæc ad Majestatem Tuam inviti scribimus, qui in lætiori argumento versari magnoperè cuperemus. Sed postquam Apostolicæ servitutis onus subeundo Divinæ voluntati paruimus, liberum jam Nobis non est exequi Nostram, quæ Tuæ obsecundare quacumque in re vellet, sicut in pluribus, quas nobis ratio temporum & publicæ pacis studium hactenus indulgere permisit, cognoscere potuisti. Significavimus hæc

ipsa

ipsa Oratori Majestatis Tuæ Nobili Viro Duci d' Estrées, ut ad Te pluribus referret, itidémque Venerabili Fratri, & Archiepiscopo Adrianopolis Nuntio apud Te nostro; quem ut de tota re disserentem, diligenter & benignè, pro more Tuo velis audire vehementer à Te petimus. ac Majestati Tuæ Apostolicam benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die 12. Martij 1678. Pontificatûs Nostri anno secundo.

Marius Spinula.

Documentum XIII.

Secundum Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTIJ PP. XI. ad Regem Christianissimum.

21. Sept. Anno 1678.

Charissimo in Christo Filio Nostro, Ludovico Francorum Regi Christianissimo.

INNOCENTIUS PP. XI.

CHarissime in Christo Fili noster, salutem & Apostolicam Benedictionem. Ex litteris quibus Majestas Tua ad nostras quintâ Aprilis datas respondit, & ex ijs quæ ad Nos retulit venerabilis frater Archiepiscopus Adrianopolitanus, eò rem adductam videmus, ut Nos vel officio nostro deesse, retinendo verbum in tempore salutis, vel Tibi fortasse molestiæ esse cogamur. Sed dabis, Charissime Fili, pastoralis officij debito, dabis paternæ solicitudini atque amori in Te nostro, si Te malè consulentium culpâ, in summo æternæ salutis periculo constitutum videntes, opportunè importunè instamus & obsecramus, elatâ voce clamantes, ut è tam præcipiti loco pedem referas. Duo in primis

primis Tibi pro veris atq; indubitatis affirmari cognovimus ex Tuis litteris. Primum quidem Regaliæ jus (uti nuncupant) in Ecclesias Galliæ universas Majestati Tuæ competere, tanquam Regiæ coronæ insitum, & innatum : deinde clarissimos Reges Majores Tuos jus illud, & exercuisse dum viverent, & ad Te morientes hæreditario ordine transmisisse : quibus à Te creditis, minimè miramur, si ad ea progressus fuisti, quæ talium principiorum consentanea erant. Veruntamen illa tam aliena à vero sunt, ut nihil magis. Nemo enim sanæ mentis & doctrinæ ausit in dubium revocare, nullum sæculari potestati in res sacras jus esse, nisi quatenus Ecclesiæ indulsit authoritas. Hæc autem non solùm Galliæ Regibus non indulsit, ut Regaliam prædictam extenderent ad Ecclesias illi oneri non assuetas, sed etiam id fieri apertè vetuit in Generali Concilio Lugdunensi, quod Gallia imprimis veneratur, ac sanctum habet. Reges verò prædecessores Tuos quotquot fuere, ejusdem Concilij dispositionem religiosè semper & per quadringentorum ferme annorum spatium custodivisse, & si quis eorum de illa infringenda cogitavit, re melius pensatâ, ab incepto destitisse, audimus in confesso esse apud omnes Scriptores præsertim Gallos, & Regia ipsa tabularia ad oculum demonstrare. Quamobrem pati non possumus nec debemus, Majestati Tuæ obtrudi errorem tam manifestum, tam conscientiæ Tuæ, tam Galliæ Regno, tam Ecclesiæ universæ perniciosum. Semel enim admisso, licere Majestati Tuæ adversùs Generalis Concilij Lugdunensis decreta, adversùs Regum majorum Tuorum exempla, adversùs ipsam rerum sacrarum naturam & primigeniam Ecclesiarum libertatem, invehere jus Regaliæ in eas quoque Ecclesias, quæ hujusmodi oneri obnoxiæ numquam fuêre, idque palàm dissentiente

ſentiente & reclamante, & ineluctabilem cœleſtis iræ animadverſionem multis cum lacrymis denuntiante Romano Pontifice, ad quem ſicut vetus conſuetudo poſcebat nonnulli Galliæ Epiſcopi à Metropolitanorum ſententijs appellârunt: nemo non videt, quæ inde Eccleſiæ Catholicæ deformatio ac ruina, quæ ſacrarum ac profanarum rerum confuſio, ſublato quodammodo inter ſpiritualem ac ſecularem poteſtatem pariete medio, ſit conſequutura, non in Gallia ſolùm, ſed in omnibus alijs Chriſtiani orbis provincijs, manante in dies latiùs exempli authoritate. Accedet ad hæc (niſi error tam abſurdus ac tam certus corrigatur) gravis jactura, & periculum animarum in iſto Regno. Illi enim, quos Majeſtas Tua vacantium Eccleſiarum fructibus augebit, in quibus Eccleſis jus illud locum non habet, cum progreſſu temporis vel monitu Sacerdotum, quibus arcana conſcientiæ ſuæ detegunt, vel etiam ipſi per ſe (ut in re clara & aperta) viderint, in quos ſe laqueos induerint, & in quod animam ſuam perditionis æternæ diſcrimen adduxerint, tot cenſuris adeóque tot ſacrilegijs obſtricti, tot illicitè perceptis bonis Eccleſiæ, quæ reſtituere cogantur, incredibile dictu eſt, quâ animi perturbatione, quibus conſcientiæ terroribus agentur, Regiam beneficentiam Tuam magni infortunij loco habituri. Quorum profectò malorum & diſcriminum culpam (niſi providè arceantur) Majeſtas Tua haud dubiè in diſtricto Dei judicio ſuſtineret. Vehementer itaque Majeſtatem Tuam rogamus, ut pro eximiâ animi Tui æquitate & ſapientia, rem ſeriò perpendas, ac ſi innumeris ampliſſimi Regni Tui negotijs impediris, quominus eam per te cognoſcas, viros aliquos, non tam doctrinâ, (quæ non adeò magna requiritur ad hujus cauſæ cognitionem) quàm pietate fidéque præſtantes conſulas:

sulas: vel, si placet, evolvas Acta ipsa Cleri Gallicani nuper impressa, quæ Tibi rei veritatem luculenter aperient. Quâ cognitâ, minimè dubitamus, quin Majestas Tua illico declaret, nihil sibi majori curæ esse, quàm reddi Deo quæ Dei sunt, à quo tantas opes, tam splendidum amplúmque Regnum, & omni Regno potiora tot præclara animi corporísque bona accepisti. Longiùs fortasse quàm patitur vel evidens causæ justitia, vel egregia virtus Tua, in hoc argumento immoramur. Verùm non ut confundamus Te hæc scribimus, sed tanquam Filium Charissimum monemus, animo reputantes, nihil prodesse homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur. Speramus, Charissime Fili, opus non fore, ut novis eximiam Religionem æquitatémque Tuam precibus in hoc negotio interpellemus. Ea cæteróquin est rei magnitudo, in qua non Gallicanæ solùm, sed totius Ecclesiæ dignitas salúsque vertitur, ut pro Apostolici officij nostri munere, extrema potiùs pati omnia, quàm causam istam negligenter agere debeamus. Reliqua super hoc argumento accipies à præfato Nuntio nostro, ac Tibi Apostolicam benedictionem perpetuo cum felicitatis Tuæ voto conjunctam amantissimè impertimur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 21. Septembris 1678. Pontificatûs Nostri anno tertio, missum verò die quartâ Januarij 1679.

Documentum XIV.

Tertium Breve Sanctissimi D. N. Innocentij PP. XI. ad Regem Christianissimum.

25. Decemb. Anno 1678.

Charis-

Chariſſimo in Chriſto Filio Noſtro Ludovico Francorum Regi Chriſtianiſſimo.

INNOCENTIUS PP. XI.

CHariſſime in Chriſto Fili noſter, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem. Binis jam litteris fusè & luculenter oſtendimus Majeſtati Tuæ, etiam ex concordi omnium ferè Galliæ Scriptorum teſtimonio, & ex ipſis Regij tabularij Tui actis, quàm eſſet Eccleſiaſticæ libertati injurioſum, omni humano divinóque juri contrarium, & alienum à perpetuo Regum Majorum Tuorum more & exemplo, editum ſeptem ab hinc annis à Te Decretum, quo conſuetudinem illam cuſtodiendi fructus vacantium Eccleſiarum, quam Regaliam nuncupant, ad eas quoque Eccleſias extendi jubes, quæ ejuſmodi oneri obnoxiæ nunquam fuêre. In quibus litteris vehementer à Te, pro paſtoralis officij noſtri debito, & pro paternâ quam gerimus æternæ ſalutis Tuæ curâ, efflagitavimus, ut decretum ipſum, & alia deinceps acta adversùs jura & libertates Eccleſiarum, abrogari abolerique mandares. Et ſanè illud eſt cauſæ ipſius meritum, ea de Regij animi Tui æquitate & magnitudine opinio noſtra, ut certâ ſpe duceremur, Majeſtatem Tuam, omnibus in locum priſtinum quamprimum repoſitis, cor noſtrum ab ulteriori tantæ rei ſolicitudine, tot alijs in Catholicæ Eccleſiæ procuratione diſtrictum, liberaturam. Verùm poſt plurium menſium ſpatium, quod longanimitati noſtræ probandæ ab ultimis litteris effluxit, nullum adhuc neque ad eas reſponſum, neque ex his fructum videmus: quin etiam plurimorum litteris & ſermone, pro comperto affertur, omnia deteriore loco in dies eſſe, & prætextu Re-

galiæ ejusmodi, Beneficiorum collationes, & canonicas institutiones impediri, Episcoporum auctoritatem pessumdari, Ecclesiasticam disciplinam ordinémque turbari, novam denique praxim veteri Ecclesiæ praxi & divinæ institutioni contrariam, invehi à sæculari potestate; neque ea clam & timidè fieri, sed palàm & manu Regiâ. Non repetimus hoc loco (ne actum agamus) quot inde scandala & querelæ, quot in Clerum incommoda nascantur, quod Ecclesiæ universæ à tali exemplo periculum, quæ tempestas immineat, quæ nomini atque honori Tuo macula, quæ conscientiæ labes incurratur. Satis enim ea in superioribus litteris indicavimus: satis patent ipsa per se. Non patitur tamen sincera & planè paterna erga Te, Regnúmque istud amplissimum charitas nostra, Nos in tantâ Divini honoris injuriâ, in tam gravi Tui ipsius periculo adhuc silere. Sed cogimur iterum intimo cordis affectu, & in visceribus Jesu Christi, rogare obsecraróque Majestatem Tuam, ut memor ejusdem Christi verborum ad Ecclesiæ Præpositos: *Qui vos audit, me audit.* Nos potiùs, qui parentis, & quidem amantissimi loco sumus, audire velis vera & salutaria suadentes, quàm filios diffidentiæ, qui terrena tantùm sapiunt, quíque consilijs in speciem utilibus, sed reverâ perniciosis, inclyti istius Regni fundamenta, in rerum sacrarum reverentia, & in Ecclesiæ authoritate juribúsque tuendis posita, convellunt. Qui quidem si ij esse vellent, quos esse ipsorum dignitas & officium, Tuáque singularis in eos benignitas postulat; imitari potiùs deberent integritatem fidémque eorum, quos olim pari loco positos, memoriæ proditum est, & in Gallicani Cleri nuper acta relatum, liberâ aliquando voce in simili causâ monuisse Reges Prædecessores Tuos; meminissent, quid, & quâ Religione, ubi

Regni

Regni gubernacula ſuſcepturi ſacro chriſmate inungerentur, polliciti DEO fuiſſent, ſe videlicet Divinæ ejus gloriæ, omni ope & ſtudio, inſervituros, & pro Eccleſiæ ſuæ ſanctæ juribus & libertate aſſerenda, paratos fore ſemper ſanguinem ipſum vitámque profundere; conſiderent fluxam & fugacem eſſe mortalium vitam, Regum præſertim & Principum, qui ubi ad diſtrictum DEI judicium vocarentur, illuc accederent ſine cuſtodibus, ſine comitatu, ſine ullis Regiæ dignitatis inſignibus vel potentiæ præſidijs, nudi atque inermes, reddituri omnis anteactæ vitæ rationem judici ſcrutatori cordium, quem nulla res latet, apud quem non eſt acceptio perſonarum, qui poteſtatem habet mittere in gehennam, ubi potentes potenter tormenta patientur. Nec ſuperiori ſæculo defuit in Gallia Epiſcopus, qui in frequenti aliorum Præſulum Aulæque Procerum corona, apud Henricum Regem hujus nominis tertium, Cleri Gallicani cauſam in re non abſimili orans, Regi dixerit: obſervatum fuiſſe, nunquam Regias in Gallia defeciſſe ſtirpes, niſi ubi Reges indebitas ad Beneficia nominationes arrogare ſibi cæpiſſent, à quibus Sanctus Ludovicus Rex Chriſtianæ humilitatis gloriâ, quàm Regiæ dignitatis culmine ſublimior, uſque adeò abhorruiſſet, ut ultro etiam Pontificiâ authoritate ſibi delatas rejecerit. Fuit hæc quondam, fuit in Gallia, imò ad hæc noſtra tempora ſtrenuè retenta eſt, penes Epiſcopalem Ordinem Apoſtolica loquendi libertas, nihil metuens, nihil ſperans niſi à DEO: neque id ſolùm per Reges licuit, ſed ita Epiſcoporum monita ſemper accepta ſunt, ut Epiſcopi ipſi & ſibi meritam laudem, & cauſæ optatum exitum ſint conſecuti, manſerítque proptereà inviolata tam diù atque inconcuſſa ſanctio Oecumenici Concilij Lugdunenſis: adeò ut nonnulli Galliæ Re-

ges, impios ac sacrilegos publico decreto eos appellaverint, quicumque Regaliam ad Ecclesias ei non assuetas extendere aliquâ ratione tentarent, sicuti in vestris Annalibus traditum reperitur. Hæc autem temporis præsentis infirmitas, eò acerbior nobis accidit, quòd scimus, Majestatem Tuam nihil ducere inter Regij animi ornamenta præstantius, zelo justitiæ & studio divini honoris, pro quo tam pia, tam salubria decreta nuper edidisti, ac tam multa, tanta cum nominis tui laude & bonorum omnium lætitia, in præsens agis, destruendo Synagogas & Azylos Hæreticorum; ut Tibi non minora in cœlo statuere videaris conservatæ propagatæque Religionis trophæa, quàm in terris relicturum speramus devictarum gentium barbararum. Cavendum tamen est diligenter, ne quod dextera, hoc est ingenita pietas Tua ædificat, destruat sinistra, hoc est, callida & iniqua consilia dicentium tenebras lucem, & lucem tenebras; cùm Apostolico moneamur oraculo, qui in uno delinquit esse omnium reum. Non defuere hâc etiam occasione in Gallia quidam, neque plures deessent ex fratribus nostris Episcopis, viri fortes, divinæ legis ac libertatis Ecclesiasticæ zelatores, qui gravissimam hanc, & toti Franciæ Regno, imò Ecclesiæ universæ communem causam, pari constantiâ & spiritu apud Majestatem Tuam agerent: sed metu quodam justo, ut ipsis videtur, ignoscendóque, ut nos autem judicamus, vano, & non solùm Episcopali officio, sed etiam magnanimitati & æquitati Tuæ injurioso, retenti silent, expectantes dum humilitas nostra, à filiali Tua in hanc Sanctam Sedem observantia impetret, quod à Regia Tua justitia, Ecclesijs suis debitum poscere ipsi non audent. Itáque in ijs litteris nostris illorum omnium justum dolorem & preces agnosce: quin imò Dei ipsius volun-

luntatem, ore te nostro alloquentis ac seriò monentis, ut prædictum decretum, & quidquid ejus occasione adversùs Ecclesiæ libertatem & jura actum gestúmque hactenus fuit, corrigi emendaríque omnino cures. Alioquin magnoperè veremur, ne subire aliquando debeas, quam Tibi alijs in litteris denuntiavimus, cœlestis iræ animadversionem. Nos sanè neque hoc negotium per litteras ampliùs urgebimus, neque desides erimus in adhibendis remedijs, quæ traditæ nobis divinitus potestati competunt, quæque in tam gravi periculosóque morbo omittere, sine gravissima neglecti Apostolici muneris culpa non possemus. Neque tandem ullum inde incommodum aut periculum, nullam quantumvis sævam átque horribilem tempestatem pertimescemus; ad hoc enim vocati sumus: neque facimus animam nostram pretiosiorem quàm nos; probè intelligentes, non forti solùm, sed etiam læto animo subeundas tribulationes propter justitiam, in quibus, & in Cruce Domini nostri JESU Christi nos unicè gloriari oportet. Causam DEI agimus, quærentes non quæ nostra sunt, sed quæ JESU Christi. Cum eo propterea, non nobiscum Tibi negotium erit in posterum; cum eo scilicet, adversùs quem non est sapientia, non est consilium, non est potentia. Nos postquam ministerij nostri partes, plantando & rigando, sicut oportet, impleverimus, expectabimus dùm operi incrementum det DEUS, à quo accuratâ prece flagitare non desinemus, ut verbis & hortationibus hisce nostris, vim & robur infundat, Majestatis Tuæ animum ad salubriora flectendo, unde & tu mereri possis, & nos lætari, res Tuas omnes secundiore in dies cursu fluere, ac subditas imperio Tuo gentes perpetuâ atque opimâ pace florere. Tibi Apostolicam Benedictionem amantissimè impertimur.

Datum Romæ die 29. Decembris anno 1679. Do-

Documentum XV.

Quartum Breve Sanctiſſimi D. N. Innocentij PP. XI. ad Regem Chriſtianiſſimum.

3. Martij Anno 1681.

Chariſſimo in Chriſto Filio Noſtro Ludovico Francorum Regi Chriſtianiſſimo.

INNOCENTIUS PP. XI.

CHariſſime in Chriſto Fili Noſter, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem. Quò expectatior, eò gratior nobis accidit dilecti Filij noſtri Cardinalis d'Eſtrées in urbem adventus. Virum enim nobis merito ſuo jam pridem carum, judicium de illo Tuum, & huc proficiſcenti munus impoſitum fecit etiam cariorem. Læto itáque ac perlibenti animo eum ad nos adeuntem excepimus, & intimo paternæ caritatis ſenſu complexi ſumus. Gaudium autem hoc noſtrum non leviter cumulârunt redditæ nobis ab eo Majeſtatis Tuæ litteræ, inſignibus refertæ notis, non ſolùm eximiæ & verè filialis Tuæ erga nos, átque erga hanc Sanctam Sedem obſervantiæ, ſed etiam præclari inflammatíque cujuſdam ſtudij, pietate & avitâ gloriâ digni, de Catholica Eccleſia & de tota re Chriſtiana bene merendi, noſtróſque in ea adminiſtranda paſtorales labores & conatus ſtrenuè juvandi. Quâ quidem pij ac liberalis, & planè Regij animi Tui teſtificatione nihil evenire nobis optatius poterat, in his rerum anguſtijs, maximíſque periculis, quæ Eccleſiam Dei omni ex parte circumſtant, quæque cor noſtrum de remedio opportuno valde ſolicitum continenter excruciant; cùm Tibi, & animi Tui Religio, ac magnitudo ſua-

deant ut velis, & florentiſſimæ Gallici Regni opes, & conciliata nomini Tuo apud Barbaras quoque gentes reverentia tribuant, ut poſſis, quæ liberaliter exhibes, efficaciter implere. Ab hoc tamen ſolatio, quod perpetuum & in dies uberius cuperemus, penè excidimus, ubi idem Cardinalis diſſerere nobiſcum aggreſſus eſt de negotio Regaliæ, in quo illum Regiæ Tuæ mentis interpretem apud nos fore ad noſtras litteras in exitu anni ſuperioris ad Te datas, reſcripſeras. Cùm enim & cauſæ ipſius meritum, & animi Tui æquitas, poſt interpoſita apud Majeſtatem Tuam tot officia precéſque noſtras, felicem tandem graviſſimo huic, & multis nominibus permoleſto negotio, exitum pollicerentur; nóſque hâc unâ ſpe leniremur, & longiorem ejus moram in itinere, & paterni doloris ſenſum, quo viſcera noſtra aſſiduè transfigunt voces Eccleſiarum Galliæ, Apamienſis præſertim, graviter gementium ſub novo jugo per decretum, ſeu arreſtum, quod prodijt octo ab hinc annis menſe Februario, illis impoſito; ea idem Cardinalis Tuo nomine nobis expoſuit, quæ nos ad priſtinam ſolicitudinem mærorémque revolvunt; quantum enim ex ejuſdem ſermone conjicere hactenus potuimus, non aliud videtur Mandatum habere, quàm explicandi cauſas & rationes quibus innititur Decretum, quod diximus. Qua quidem in conſideratione hæſimus dubij, quid conſilij caperemus: ſed vicit ſenſus, & vivida vis accenſi noſtri erga Te amoris: quamvis enim ex certis & indubitatis rationibus, & documentis perſpecta nobis exploratáque ſit juſtitia cauſæ, quam tuemur, & pateat ipſa per ſe; ac propterea fieri non poſſe credamus, ut Cardinalis quicquam novi afferat, quod nos à ſententia dimoveat; cùm verum non ſit verò contrarium: convenire tamen Pontificiæ erga Te charitati noſtræ duxi-

mus, patienter excipere, quæ ille nobis exponenda habebat, sicuti fecimus. Audivimus enim illum luculenter, & quantum ei libuit, hac de re disserentem; si quæ addenda prætereà habet, iterum audiemus. Sed tolle moras, Fili Charissime, & parêntis amantissimi veram Tibi, solidámque, non fucatam & umbratilem gloriam, tum in hac mortali vita, tum in æterna, illa peroptantis verba plena salutis libenter audi, & quæ perperàm acta sunt, celeriter emenda, & nos ab hac molestissima cura, & molestiore necessitate, pastorale officium exequendi, Te verò ipsum, & Regnum populósque Tuos, quos omni felicitati florentes cupimus, à divinæ animadversionis periculo liberes: cui quidem magnopere veremur, ne via quamprimum aperiatur, si paternis hortationibus, & justissimis postulatis nostris aures diutiùs occluseris. Facile enim fiet, ut dum nos lentâ nimis mitíque manu (quod utinam divinam non armet in nos quóque) vulnus Ecclesiæ libertati inflictum tractamus, exurgat Deus, & judicet causam suam. Nemo est, qui non intelligat in hac disceptatione summam rerum Ecclesiasticarum in discrimen adduci. Si enim dissimularetur diutiùs decreti, seu arresti illius malum in dies magis invalescens, brevi profectò fieret, ut disjectis ac revulsis ubique gentium terminis, quos inter utrámque potestatem divinâ ordinatione posuerunt patres nostri, nulla relinqueretur ratio tuendæ disciplinæ, nulla sacerdotio reverentia, nullum Episcopali ordini vestigium pristinæ dignitatis. Notum est jam omnibus, & pervulgatum causæ illius meritum. Neque Tu, ut rei veritatem assequâre, necesse habes peregrina documenta scrutari, cùm amplissima & certissima domi habeas. Interroga majores Tuos, & dicent Tibi. Plura sunt ab iis hac de re edita decreta, eáque Regiis tabulariis

inclusa

inclusa & asservata, quæ omnem dubitationem de medio tollunt, accedente præsertim perpetuâ & inconcussâ quadringentorum annorum observantiâ. Stamus adhuc ad ostium & pulsamus, aperi Fili Charissime, aperi cordis Tui sinum vocibus Patris Tui, qui Te assiduo gerit in visceribus charitatis Christi, non minùs anxius de tua æterna salute, quam videt & magno quidem cum animi sui dolore, apertè periclitari, quàm de Ecclesiarum Galliæ libertate, cui sustinendæ manum applicuit. Exigua sanè ab hac Regaliæ extensione accessio fieret ad Regiam Tuam authoritatem, & amplitudinem; sed non parùm nominis Tui laudi decederet, si in animis hominum suspicio oriretur, Te rei parùm consonæ æquitati patrocinium Tuum præbere. Hæc paulò uberiore affectu voluimus ad Te scribere, ut nihil intentatum relinquamus, quod Majestatem Tuam possit ab eorum consilijs abducere, qui præclarè secum, & cum rationibus suis actum iri putant, si summa illa conjunctio animorum, quæ majoribus Tuis Galliæ Regibus, Regnóque ipsi, cum Prædecessoribus nostris, átque Apostolica Sede, semper, & magna quidem cum utrorúmque utilitate, & Catholicæ Ecclesiæ singulari solatio, intercessit; quámque inter nos conservari, átque in dies magis mutuæ charitatis officijs colligari, in præsens, si unquam anteà, necessarium videtur, paulatim debilitari ac dissolvi incipiat. Quod improbum sanè lucrum (quantum ad nos pertinet) nunquam illi assequentur. Te enim, quæcunque hominum vel temporum iniquitas inciderit, intimo & constanti semper amore, (salvis Dei honore, & Sedis Apostolicæ dignitate) prosequemur. Quem interim quasi præsentem in spiritu charitatis arctè complectimur, dum Majestati Tuæ veram in utróque ho-

mine felicitatem ab immortali Deo precamur, & Apostolicam benedictionem amantissimè impertimur.

Datum Romæ die 3. Martij 1681.

Marius Spinula.

Documentum XVI.

Epistola Illustrissimi & Reverendissimi Domini Nicolai Pavillon Episcopi Alectensis ad Conventum Generalem Cleri Gallicani.

8. Julij Anno 1675.

Illustrissimi & Reverendissimi Domini.

QUia certum & persuasum omnino habeo, nihil vobis antiquiùs, ac æquè cordi esse, quàm ut jura & disciplinam Ecclesiasticam illibata conservetis, ideò imperare mihi non possum, quin in sinum vestrum querelas meas effundam, doceámque, quæ hisce diebus immunitati ac disciplinæ Ecclesiasticæ æquè funesta contigère. Primum est, Tholosanum quemdam Clericum ausum esse, me absente, & Ecclesias Diœcesis meæ Visitationis causâ obeunte, obtentu Regaliæ in unam hujus Cathedralis Ecclesiæ Dignitatum irrumpere, ejúsque possessionem captare. Equidem dissimulare hanc invasionem non potui, nisi officio ac partibus meis deesse vellem; & ideò edita in prætensum hunc Regalistam Inhibitione, (cujus hîc copias adjungo) & illi, ne se in illius Beneficij functiones ac munia ingerat; & Capitulo Ecclesiæ meæ Cathedrali, ne illum recipiat, seriò ac enixè præcepi. Nec opus est, credo, ut vobis, Illustrissimi & Reverendissimi Domini, hujus Inhibitionis meæ causas & momenta enumerem; sunt enim illa ipsa, quæ lapsis retrò annis Cleri Gallicani Conventus impulerunt,

runt, ut ad conſervandas in hac re non ſolùm Provinciæ Narbonenſis, ſed aliarum etiam Provinciarum, ac particularium Eccleſiarum immunitates tanto Zelo tantáque contentione incumberent. Et ego impetrare à me non potui, ut non imitarer ejuſdem Cleri exempla, eodémque Spiritu animarer, cujus tot notas ac inſignia monumenta leguntur in ultima Compilatione, juſſu Cleri impreſſa. Optâſſem ego quidem, ne cogerer hanc glaciem primus rumpere; quamvis enim maximi momenti ſit Regaliæ cauſa, nec ad meam tantùm Diœceſim, ſed ad plures integráſque Provincias, ac etiam Eccleſias particulares pertineat; nondum tamen mecum planè ſtatueram, quam in hac cauſa oporteret me faciem induere: ídque ſolùm agebam, ut inter tacitas preces lacrymáſque Deo rem totam commendarem, utpote qui omnium Principum corda, in ſua poteſtate ac arbitrio habet, quíque Concilijs Epiſcoporum præſidet, ut is videlicet & Regi ſenſa inſpiraret illius juſtitiâ & pietate digna: & Conventui veſtro media & rationes oſtenderet, jura ac libertates Eccleſiæ fortiter aſſerendi. Sed ecce! ab hac animi ambiguitate inopinatus me eventus liberavit; novus enim ille Regaliſta auſus eſt unam ex Eccleſiæ meæ Cathedralis Dignitatibus occupare, ejúſque poſſeſſionem, perinde, ac ſi Sedes Epiſcopalis vacaret, invadere; neque hoc ſolùm, verùm etiam aſſerere, hanc Provinciam non obſtante antiquâ libertate, & poſſeſſione memoriam hominum excedente, aliiſque tot authenticis titulis, Regaliæ obnoxiam eſſe, imò Regaliam in mea Diœceſi jam eſſe apertam, quam tamen triginta ſex annos pacificè gubernaveram, ac Beneficia omnia poteſtati meæ obnoxia, nullo repugnante contuleram.

En Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini, primum

querelarum mearum caput, quod necessariò insinuandum illis credidi, eósque supplicare, ut suam mihi auctoritatem, ac protectionem dignarentur impertiri.

Alterum est, quòd D. Baro, & Vicarius Generalis Domini Episcopi *Mirepicensis* (a) non dubitaverit Provisionem Regalistæ cujusdam ad Canonicatum Ecclesiæ Collegiatæ Diœcesis meæ ratam habere, cui tamen haud ignorabat, nec me, nec Vicarium Generalem Domini Cardinalis Bonzij Archiepiscopi Narbonensis subscribere voluisse. Simile exemplum in monumentis Conventûs Anni 1660. reperire est Vicarij Generalis Mirepicensis, ob similem omnino errorem notati. Et quia in quamplurimis Cleri Gallicani Conventibus contra hujusmodi conatus remedia quæsita sunt, ac Decreta sancita; credidi incumbere mihi necessitatem, casum, qui nuper in hac materia contigerat, quíque ex circumstantijs, quæ illum comitatæ sunt, multo gravior evasit, vobis insinuandi; spero enim, nec curam, nec remedia vobis defutura, quibus hujusmodi excessibus imposterum caveatur. Supererant alia quædam Vobis communicanda, sed ea Domino Episcopo *de Beziers*, aliàs hujus nostræ Provinciæ Deputato confidenter aperui, rogavíque, ut in Comitijs exponeret. Nolo Vos amplius morari, finióque has meas inter preces ac vota, quas pro omnibus illis, qui illustrem hunc Senatum componunt, incessanter effundo, simúlque, quâ maximâ possum, demissione, ac reverentiâ, sum, eróque semper.

Alecti 8. Julij 1675.

Humillimus ac Obedientissimus Servus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

(a) Mirepoix.

Docu-

Documentum XVII.

Epistola ejusdem Domini Episcopi Alectensis ad Illustrissimum & Reverendissimum Dominum Franciscum de Harlay, Archiepiscopum Parisiensem, ac in Comitijs Cleri Gallicani Præsidem.

8. Julij Anno 1675.

DUo magníque momenti eventus, qui in hac mea Diœcesi contigêre, argumentum mihi, ansámque præbuerunt ad Reverendissimos & Illustrissimos Episcopos in Parisiensibus Comitijs congregatos litteras exarandi. Et quia hujus venerabilis Senatûs Illustrissima & Reverendissima Dominatio Vestra Caput ac Præsidem aget; æquo animo, uti spero, hanc meam libertatem accipiet, quâ ejus Patrocinium imploro, demisséque obtestor, dignetur auctoritatem suam meis postulatis accommodare; quæ verò ea postulata sint, nolo hîc exprimere, cùm pro arbitrio, ac commoditate sua à Dominis Episcopis *de Montpellier*, *&* *Beziers*, hujus Provinciæ Deputatis intelligere ea possit, quos ego per litteras meas, omnium, quæ occurrunt, reddidi certiores. Ego interim precabor Deum, ut Illustrissimam & Reverendissimam Dominationem Vestram suo lumine ac gratiâ magis magísque illustret, cujus ego, quâ maximâ veneratione ac reverentiâ possum, sum eróque semper. Alecti 8. Julij 1675.

Illustrissimæ & Reverendissimæ
Dominationis Vestræ

Humillimus & Obedientissimus
Servus
Nicolaus Episcopus Alectensis.

Docu-

Documentum XVIII.

Epistola Episcopi Alectensis ad Eminentissimum Cardinalem Petrum de Bonzy Archiepiscopum Narbonensem.

8. Julij Anno 1675.

Bini eventus, qui paucos ante dies Apamiensem Ecclesiam turbavêre, impulerunt me, ut ad Comitia Generalia Parisijs congregata litteras darem, meásque illic querelas deponerem. Unus est Tholosani cujusdam Clerici, qui titulo Regaliæ unam ex Ecclesiæ nostræ Cathedralis Dignitatibus obtinuit, ejúsque Beneficij possessionem cepit. Alter verò Carcassonensis Clerici, cujus provisionem æquè titulo Regaliæ obtentam Vicarius Generalis Mirepicensis ratam habuit, quam tamen constabat & à me rejectam fuisse, & à D. Dumas Vicario Generali Eminentiæ Vestræ. Quia verò utrúmque hoc factum ad publicam quietem, ac utilitatem spectat, & præsertim Narbonensem Ecclesiam tangit, cui præest Eminentia Vestra, credidi mearum esse partium, Eam omnium, quæ occurrunt, reddere certiorem. Et quidem nunquam opportunior se obtulit occasio, quàm quæ modò affulget; cùm nemini dubium sit, Episcopis, qui ad Comitia Generalia convenêre, non modò justissimos titulos, verùm etiam auctoritatem suppetere, efficaciter magnóque cum fructu in hac causa laborandi; quod si modò facere omittant, verendum est, ne malum irreparabile evadat, ac remedij expers. Idipsum DD. Episcopis de Montpellier, & de Beziers hujus Provinciæ Deputatis per litteras insinuandum duxi, à quibus plura, quæ ad hujus causæ statum ac necessitatem pertinent,

Eminentia Veſtra intelliget. Cui ego à Deo gratiam, lumenque expoſco, ea omnia intelligendi, peragendique, quæ ad majorem ejus gloriam, ac Eccleſiæ Suæ utilitatem conducere poterunt, ac pari reverentiæ, & ſinceri amoris ſenſu in æternum perſevero. Alecti 8. Julij 1675.

Humillimus & Obedientiſſimus Servus

Nicolaus Epiſcopus Alectenſis.

Documentum XIX.

Epiſtola Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi Alectenſis ad Innocentium XI. Pontif. Max. Super Theologiæ Moralis, & Regaliæ corruptelis.

3. Julij Anno 1677.

Beatissime Pater,

PRæſtitum ab humilitate noſtra, Veſtræ in Petri Cathedram exaltationi, gratulationis ac devotionis officium benignè adeò & peramenter excepit Sanctitas Veſtra, ut hoc ipſo animatus majori cum fiducia iterum ad Illam de graviſſimis Eccleſiæ Gallicanæ malis, nec niſi ab Apoſtolica authoritate & charitate ſublevandis, ſcribere inſtituerim. Quid epiſtolæ à pluribus hujuſce regni Epiſcopis ad Sedem Apoſtolicam de perverſis recentiorum Caſuiſtarum dogmatibus deſtinatæ nuper acciderit, jam, credo, Beatiſſime Pater, Sanctitas Veſtra, tum ſui apud Chriſtianiſſimum Regem Nuntij relatione, tum aliorum fortè querelis inaudivit. Qua de re pluribus hìc agere minimè opus fuerit, cùm univerſam hiſtoriæ ſeriem harum dator litterarum auribus veſtris referre poterit. Sanè vulnus iſtud Epiſcopali dignitati inflictum, Beatiſſime Pater, ſentiet & graviter nobiſcum feret Charitas Veſtra omnium

Ecclesiarum solicitudine anxia, & ad Episcoporum voces eo propensiùs sese inclinabit, quò eas indignissimis modis & artibus interclusas fuisse perspexerit. Nec verò alienis egebat hortatoribus Beatitudo Vestra ad Ethicæ Christianæ corruptores cohibendos. Sat illam stimulat morum instituendorum, & disciplinæ in melius informandæ zelus à familiarissimis sibi sacræ Synodi Tridentinæ decretis, domesticóque Sancti Caroli exemplo excitatus. Unde planè confidimus fore, ut omnes illas doctrinæ corruptelas tanto districtiùs configat, quanto eas à fautoribus audaciùs disseminari intellexerit. Dolore siquidem, imò & indignatione afficietur Sanctitas Vestra, Beatissime Pater, in tantum illos Christianissimi Regis religioni obrepsisse, ut quæsitis coloribus nostrum de scribenda ad Sedem Apostolicam epistola consilium crimini verterint, Episcopósque, abrogato jam pridem contra fas omne provincialium Synodorum usu, etiam de rebus Ecclesiasticis inter se communicandi, & ad Sedem Apostolicam communi nomine referendi antiquo & præcipuo jure interdicere tentaverint. Quodquid est aliud, Beatissime Pater, quàm Ecclesiastici regiminis à Christo Domino instituti, & omnium retrò sæculorum usu comprobati formam pessumdare, unius per totum orbem Episcopatûs vinculum solvere, & ipsius, quo Romana gaudet Ecclesia, Primatûs jura convellere? Nova hæc & hucúsque apud nos inaudita, minùs tamen quis fortasse mirabitur, si frequentes & penè quotidianas in Ecclesiæ libertatem molitiones attenderit, quibus aulici homines Ecclesiasticæ disciplinæ & doctrinæ causas, sæcularibus magistratibus ac Regiæ potestati addicere conantur. Harum dator litterarum plura tum verbis, tum etiam scripto proferet, quibus Sanctitas Vestra, quæ

&

&c quanta in Eccleſiaſtici ordinis labem quotidie gerantur, intelliget. Inter alia verò, Beatiſſime Pater, turbas occaſione juris, ut vocant, Regaliæ, huic noſtræ Diœceſi invectas addiſcet Sanctitas Veſtra; cujus juris ultra antiquas metas extenſione, aliquot abhinc annis, Narbonenſis noſtræ & aliarum quatuor aut quinque Eccleſiaſticarum Provinciarum, & nonnullarum prætereà Diœceſeωn nativam & canonicam libertatem evertere ijdem aſſentatores moliuntur. Equidem cùm edicto Regio hac de re promulgato parere, conſcientiâ prohibente, renuerim, præcipua noſtræ Diœceſis beneficia in Regalia, ut volunt, vacantia, per Regium diploma, pleno jure, pulſis legitimis & pacificis poſſeſſoribus, collata ſunt: quod etiam in Apamienſi Diœceſi, & fortè alijs quibuſdam, ſicubi Epiſcopi non paruêre edicto, factum eſt. Cùm autem, Beatiſſime Pater, ex Decreto Concilij Generalis Lugdunenſis ſecundi, quod incipit, Generali conſtitutione, & pro ſolemni Sacramento à me in Epiſcopali conſecratione præſtito, jura & libertates Eccleſiæ mihi commiſſæ per cenſuras Eccleſiaſticas tueri vellem; eò res adducta eſt, ut duorum Eccleſiæ Cathedradralis Canonicorum è familiaribus noſtris, Archidiaconi ſcilicet & Promotoris, indictâ per ſigilli Regij litteras relegatione, uno abhinc anno mulctatus fuerim. Et ecce mihi hanc Epiſtolam meditanti, & præ manibus habenti nova advenit mulcta, nova orbitas; dum ſimili juſſione longè amandatur Canonicus noſter Theologus, quem in priorum locum ſuffeceram, & in miniſterij Epiſcopalis ſubſidium lateri meo adſciveram. Imò & mihi eadem ſors jam hinc à priore anno impendebat, adverſarijs Eccleſiæ Regiam authoritatem ad id enixè ſolicitantibus, niſi eorum conſilium nativâ ſuâ æquitate & moderatione Chriſtianiſſimus

Rex posthabuisset. Sed de hoc quantumcunque gravi negotio plura Sanctitati Vestræ proloqui supersedeo, tum ne longiori privatæ calamitatis querimoniâ molestus fiam, tum quia hujus vexationis adhuc vigentis acta à nobis transmissa, quo pacto res tota gesta sit, declarabunt. Itaque, Beatissime Pater, ad corrupta morum dogmata redeo, quod malum latiùs patet, & plerisque animabus adhuc nocentius est. Huic curando quantum ab initio Pontificatûs studium Sanctitas Vestra adhibuerit, universi nôrunt: quod ut Ipsa brevi assequeretur, nihil demùm utilius aut promptius occurrit, quàm ut præcipua laxioris doctrinæ capita, jam dudum à plerísque Ecclesiæ Gallicanæ Præsulibus in famoso Casuistarum Apologistâ damnata, iterum ad eorundem Episcoporum relationem, à Sede Apostolica solemni Decreto damnarentur. Id autem ut ad optatum exitum, obsistentibus licet Casuisticæ corruptelæ patronis, perducatur, optamus vovemúsque. Verùm, Beatissime Pater, rerum nostrarum experimentis edoctus, & paternâ Vestrâ benignitate fretus ausim dicere, nihil penè in damnandis Casuistarum erroribus operæ pretij fore, nisi Eâdem Vestrâ Authoritate Jansenianæ hæreseos phantasma, quo jamdiu plurimi in his partibus ludificantur, evanescat. Confidentius fortasse quis hoc dictum existimaverit: verissimum tamen est, Beatissime Pater, & nobis res cominùs intuentibus quotidianâ experientiâ certissimum. Apostolicas Constitutiones prædecessorum Vestrorum Innocentij X. & Alexandri VII. submissâ omnes mente accipiunt: nec ullus est, qui cum Ecclesia Romana & Catholica perversos átque hæreticos sensus in quinque propositionbus damnatis contentos non ex animo damnet, quod prædictarum Constitutionum præcipuum est caput: & in cæteris etiam nemo est,

est,qui illis perpetuo Ecclesiæ usu debitam reverentiam non præstet. Id quod probè intellexit Clemens IX. Alexandri VII. Successor, dum Galliæ Episcopis ac Theologis jamdiu vexatis pacem tandem pro Apostolica sapientia & æquitate concessit. Verùm, Beatissime Pater, hujus tam optatæ pacis fructum hactenus nobis invidit, & vanis artibus subripuit pertinax adversariorum factio, & imperitus ac præposterus nonnullorum zelus. Jansenianæ siquidem hæreseos nomen prorsus jam vanum & inane summo studio retinuerunt: nec illis præsentius aut validius telum, quo se tueantur, & cujuslibet ordinis homines sibi adversantes disturbent. Hâc futili accusatione sanctiorem quámque de moribus doctrinam exsufflant, viros pietate & doctrinâ præstantes traducunt, átque Ecclesiæ ministerijs submovent, non Theologos modò, sed Episcopos populis suspectos efficiunt, pios eorum labores & saluberrima instaurandæ disciplinæ consilia intervertunt, libros informandis moribus aptissimos fidelium manibus excutiunt, omnem denique instituendæ Christianorum vitæ, & ad normam Evangelij componendæ viam occludunt. Illud verò, Beatissime Pater, summoperè animadvertendum est, non solùm hujus fictitiæ hæreseos prætexu grassantem ubique morum corruptelam foveri, sed fidei quóque solidissima dogmata convelli. Quis enim non doleat castissimam & saluberrimam Sanctorum Augustini & Thomæ de gratuita Dei prædestinatione & gratia Christi ad singulos pietatis actus necessaria doctrinam sub invidioso Jansenij nomine à plerísque repudiari, & tanquam erroneam, & hæreseos notâ dignam in cathedris, in pulpitis, in colloquijs traduci? Ita doctrina, quam à multis Pontificibus acriter assertam ac vindicatam hæreditario quasi jure Ecclesia possidet, ut ajebat

doctiſſimus Clemens Papa Octavus, paſſim hodie conculcatur. Ita dogmata, quæ inconcuſſa tutiſſimáque nuncupavit Alexander VII. temerario auſu à multis impetuntur. En, Beatiſſime Pater, Eccleſiæ Gallicanæ vario morborum genere laborantis ſtatus brevi Sanctitatis Veſtræ oculis delineatus. Solet quidem ægrotantium dolor multas medendi artes excogitare, ſed non omnes æquè commodas & utiles. Unde ſatiùs erit, patefactis jam noſtris vulneribus totos nos Apoſtolicæ Veſtræ charitati & prudentiæ committere: niſi fortè etiam noſtros ea de re ſenſus cognoſcere Veſtra Sanctitas opportunum duxerit. Certè fauſta omnia à Veſtra Beatitudine expectamus, maximè pro tuendis divinæ Gratiæ dogmatibus, pro ſtabiliendis Ethicæ Chriſtianæ regulis, pro ſancienda veteri, & canonica Eccleſiarum libertate. Hæret enim cordi Ejus impreſſa hæc unius ex ſuis deceſſoribus ſententia: *Optamus, ſi fieri poteſt, in diebus noſtris Apoſtolicam fidem, & Eccleſiæ regulas cum ſubjectis nobis populis cuſtodire, & omnem novam doctrinam ſopire.* Equidem, Beatiſſime Pater, eò ætatis provectus ſum, ut hæc, antequam moriar, in Eccleſia videndi vix ſpes ſuperſit: peregrinationis tamen meæ curſum jam majori cum alacritate, Pontificatûs Veſtri ſpecie recreatus & confirmatus perſequor; quæ & quanta in Eccleſiam univerſam bona Sanctitatis Veſtræ operâ diffundenda ſint, animo proſpiciens: quod ut pro ſingulari ſua pietate, & ardenti zelo fructuoſiùs præſtare queat, diuturnam Ipſi Pontificatûs adminiſtrationem exopto, & poſt hujus ævi labores cumulatiſſimam in cœlo felicitatem apprecor. Alecti die 30 Junij. 1677.

BEATISSIME PATER,

Sanctitatis Veſtræ

Humillimus & Obſequentiſſimus Filius & Servus

Nicolaus Epiſcopus Alectenſis.

Documentum XX.

Breve Sanctiſſimi D. N. INNOCENTIJ PP. XI. ad Illuſtriſſimum ac Reverendiſſimum Epiſcopum Alectenſem.

19. Septemb. Anno 1677.

INNOCENTIUS PP. XI.

VEnerabilis Frater, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem. Suſceptam à Nobis de paſtorali in Alectenſi Eccleſia regenda, ac Eccleſiaſtica diſciplina inſtauranda Fraternitatis tuæ zelo opinionem mirificè confirmârunt Litteræ, quas 30. Julij ad Nos dediſti. Ijs enim refertæ ſunt cum pij, tum vigilantis animi ſenſibus, ut nullum Nobis de eo dubitandi locum relinquant. Pro comperto autem te habere volumus, religioſis ſtudijs tuis conſtanti Nos præſidio atque authoritate affuturos, libentérque occaſiones omnes amplexuros, ex quibus propenſam erga te voluntatem Noſtram agnoſcere valeas. Quod attinet ad ea, quæ fusè Nobis tum per litteras, tum per earum exhibitorem ſignificâſti, tanti profectò momenti ſunt, iiſque implicata difficultatibus, ut diligenti, & maturâ diſcuſſione prorſus indigeant. Pro muneris itaque Noſtri debito accuratè eadem examinari mandabimus, illúdque ſuper his conſilium capiemus, quod in Domino expedire judicaverimus. Aſſiduis interim apud ſupremum Patrem luminum juvari precibus vehementer à te petimus, dum Nos dilectionis Noſtræ pignus Fraternitati tuæ Apoſtolicam benedictionem peramanter impertimur.

19. Sept. 1677.

Docu-

Documentum XXI.

Epistola Reverendissimi Episcopi Alectensis ad Dominum de Bezons Consiliarium Status.

30. Maij. Anno 1676.

Litteras quinto Maij ad me datas, elapsâ retrò hebdomade accepi, cùm domum ex itinere in Diœcesim meam suscepto redijssem; & illæ quidem novum titulum addidêre antiquis obligationibus meis, ob memoriam curámque mei, quam in illis prolixè abundéque ostenditis. Id ergo agitis, ut quam mihi olim exhibuistis humanitatem, cùm Jus in hac Provincia diceretis, & cujus pretiosam adhuc memoriam retineo, nunc quoque exercere pergatis; quæ enim in causa Regaliæ, méæque nuper editæ Constitutionis tam solicitè suggeritis, novum mihi præbent benevolentiæ vestræ argumentum, & à me pari veneratione, & attentione accepta, atque expensa sunt. In ipso epistolæ primo limine profitemini, non esse intentionis vestræ, merita hujus causæ, & an Diœcesis nostra Regaliæ subjaceat, discutere; illud tamen videri vobis, posse ac debere nos curare, ut Sacramentum fidelitatis in acta publica referatur; sic enim omnem, quæ nobis impendet, tempestatem, discussum, ac possessionem Episcopatûs octo & triginta annos à nobis obtenti firmatum iri. Optâssem equidem, ut postulatis tam sincero animo factis acquiescere, & causam Regaliæ à nova hac forma, & solemnitate juramenti fidelitatis separare licuisset; sed hoc ipsum est, cujus modum & rationem nunquam hactenus reperi; adeò enim unum cum altero connexum est, ut eodem momento, quo in juramentum consensero, cogar etiam Regaliam, Regiám-

Regiámque Declarationem conſentire, quæ ad meam quoque Diœceſim Regaliam extendit. Ego, à quo tempore examinandam hanc quæſtionem ſuſcepi, ut tanto ſecurior videlicet, expérſque periculi in hac cauſa progrederer, Deóque, ac conſcientiæ meæ ſatisfacerem, fateor ingenuè, adeò me certum perſuaſúmque eſſe redditum, Diœceſin meam à Regalia immunem eſſe, ut non ampliùs de illius libertate dubitaverim; néque id tantùm de particulari Eccleſia meâ, ſed de tota Narbonenſi Provincia, cujus quoque immunitas non privilegio, non contractu aliquo nititur, ſed innatâ & coævâ, atque ab ipſa fundatione, in hanc uſque diem acceptâ productáque libertate. Ipſa Metropolitana Narbonenſis Eccleſia, quæ omnium in hoc Regno ferè antiquiſſima eſt, & à qua mea Alectenſis originem duxit, cum hac libertate nata eſt, eámque & priùs quàm Coronæ uniretur, & poſtquam unita eſt, Ludovico ſancto regnante Regum patrocinio retinuit, præſertim poſt Lugdunenſe Concilium, quo Regalia prohibebatur in alia loca, quàm quæ illam uſu recepiſſent, extendi; nec exemplum ullum oſtendi poterit, violatæ tam ſacræ, & antiquæ Poſſeſſionis. Id quod Dominus de Marca tam in quadam Deductione ad preces Conventûs Cleri Gallicani de anno 1655. edita, quàm in octavo libro de Concordia Regni, & Sacerdotij præclarè oſtendit; ſuppetúntque quàm plurima iſtius rei monumenta in Actis Cleri Gallicani. Hæ, præter alias, ſunt rationes, quæ moratæ me ſunt, ne paterer juramentum fidelitatis in acta publica referri, néque Regiæ Declarationi acquieſcerem; cùm id facere haud poſſem, niſi conſcientiæ, ac officio meo deeſſe vellem. Sed nec animus mihi erat ulteriùs progredi, ſi modò per aliorum importunitatem licuiſſet. Ij enim eâ uſi occaſione,

ne, quòd juramentum fidelitatis inscribi noluissem, perinde ac si Sedes vacaret, quam tamen triginta & octo annos jam impleo, Beneficia Diœcesis meæ, titulo Regaliæ obtinere conati sunt, eorúmque capiendæ Possessioni certatim advolârunt. Id me in necessitatem inevitabilem conjecit, mentis meæ enixiùs declarandæ; idem quippe futurum erat in hoc rerum statu, silentium tenere, quod Regaliam agnoscere, meámque Ecclesiam prodere. Statui ergo ad Comitia Cleri Generalia, quæ in oppido S. Germani convenerant, litteras exarare, ut exemplo videlicet aliorum retrò Comitiorum hanc causam amplexarentur, Regiámque Majestatem convenirent, Eíque rei momenta exponerent. Scio quidem Conventum Cleri solutum esse, Rege super causa tam justa támque necessaria nunquam adito; nec immorór examinandis causis, quæ Clerum retinuerint, ne Regem convenirent, discederéntque re infectâ, & remedijs non solùm non applicitis, sed fortè ne quidem tentatis. Id solùm dicam, cùm paucos post menses intellexissem, plura Diœcesis, & Cathedralis Ecclesiæ meæ Beneficia titulo Regaliæ collata esse, atque hujus Provisionis intuitu legitimos, canonicéque institutos Possessores expulsum iri, credidi necessitatem mihi incumbere, hujusmodi usurpatores arcendi, editâ nuper Constitutione, quæ sola supererat ad jura Ecclesiæ meæ defendenda, impediendásque tam irregulares injustásque Provisiones; nec ego ad hoc remedium priùs deveni, quàm reliquis destitutus, & necessitate adactus justæ defensionis, & si rationes ac momenta expendantur, quæ ad id faciendum me impulerunt, nemo non fatebitur, nihil eâ Constitutione Regijs juribus detractum esse, sed Ecclesiæ tantùm provisum, ne læderetur; neque enim mihi animus fuit Regaliam, quatenus,

tenus, & in quibus locis usu recepta est, impugnare: illud tantùm contendi, non posse salvis justitiâ, & immunitate Ecclesiarum ad loca extendi hujus hactenus servitutis expertia, credidíque, neminem ægro animo laturum, si necessitati, & obligationi meæ obsequerer, & libertati Ecclesiæ meæ tuendæ ea remedia impenderem, quæ à DEO acceperam, præsertim cùm de jure ageretur tanti momenti, & tot annorum possessione firmato. Neque hæc persuasio privata tantùm, & mea est, sed omnium ferè Episcoporum, qui non verentur, ubi occasio tulerit, eam palàm explicare, quanquam ob varias rationes passi sint juramentum fidelitatis inscribi; imò nec defuerint, qui ut juribus Ecclesiarum suarum caverent, protestati sint, eámque protestationem in archivia condiderint, parato in futurum præsidio. Denique jus hoc Immunitatis à Regaliæ servitute adeò clarum & perspicuum est, ut nihil aliud credi dicíque possit, quàm nunquam illud, quale reverà est, Regi exhibitum propositúmque fuisse: quin potiùs, ut ex Regia Declaratione constat, Regi persuaserunt, Regaliam jus esse Coronæ Gallicæ coævum innatúmque, sicque non minùs, quàm Regia ipsa potestas, totâ Galliâ extensum; & tamen hæc, quæ pro certis supponuntur, adeò à vero aliena sunt, ut & historiæ, & Lugdunensis Concilij, & antiquorum, ac recentium Galliæ Regum edictorum, & rationum Cameræ Parisiensis, & sententiarum trium ferè sæculorum cursu in Parlamentis dictarum, & denique Celebriorum, qui de hoc argumento scripsêre, Auctorum testimonijs contrarium manifestè ostendatur.

Sed & illud perperàm factum, quòd Ecclesias obstrinxerint ad producendos titulos, & rationes suarum Exemptionum, perinde ac si alijs Ecclesijs similes essent, quæ cùm

olim Regaliæ subjacerent, essentque in Provincijs huic servituti obnoxijs, libertatem tamen suam, aut contractibus onerosis, aut Regum privilegijs redemère; & tamen, uti sæpe notatum à me est, Diœcesis Apamiensis, alíæque Narbonensis Provinciæ Ecclesiæ, non privilegijs, aut contractibus, quòd Regaliæ sint expertes, sed immunitati, ac libertati naturali debent nunquam hactenus interruptæ. Postquam ergo Ecclesias naturâ, & origine suâ liberas cum ijs confuderunt, quæ hanc libertatem titulo aliquo particulari adeptæ sunt, illud posteà adjecêre, ut eas ipsas Ecclesias, non obstante immemoriali, ac continuâ possessione, Regaliæ eo prætextu submitterent, quasi Regalia ex ijs juribus esset, quæ nec præscribi, nec alienari possunt; hæc verò ratio id omnino supponit, quod priùs probandum erat; priùs enim probandum erat omnes Regni Ecclesias Regaliæ subjectas esse, & tunc modò quærendum, an hoc jus præscribi ab Ecclesijs contra Regem, & à Regē in Ecclesias alienari potuerit. Hæc si Regi suggesta fuissent, nimium ille justitiæ ac religionis habebat, ut Ecclesias eâ libertate, quam ab origine & fundatione sua, omniúmque Galliæ Regum patrocinio obtinuerant, privatas vellet. Hæc ego tanto libentiùs, majoríque fiduciâ vobis commemoro, quòd cùm multis annis huic Provinciæ gubernandæ præfueritis, ejusdem jura, morésque, præsertim in ijs, quæ Regaliam spectant, comperta habeatis. Nec credo hanc meam agendi scribendíque libertatem ingratam ipsi Regi futuram; imò ubi intima hujus causæ momenta, sinúmque perspexerit, credo equidem, quæ hactenus à me peracta sunt, rata habiturum, adscripturúmque inviolabili in Ejus Majestatem obsequio, immensóque desiderio solidæ veræque Ejus gloriæ proferendæ. Finio, méque amicitiæ vestræ

vestræ, quam perpetuam cupio, enixè commendo, plenúsque reverentiæ, ac gratitudinis æternùm persevero.

Alecti 30. Maij. 1676.

Humillimus & Obedientissimus Servus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum XXII.

Secunda epistola ejusdem Alectensis Episcopi ad Eminentissimum Cardinalem de Bonzij Archiepiscopum Narbonensem.

Die 8. Junij. Anno 1676.

MOnita, quæ Eminentiæ Vestræ placuit circa nuperam Constitutionem meam ad Regaliam spectantem per unum è Vicarijs suis mihi suggerere, cum ingenti animi ac reverentiæ sensu accepi, eumdémque rogavi, ut meo nomine Eminentiæ Vestræ gratias referret; dum interim ego maturè, ac coram DEO re omni expensâ statuere mecum possem; quid ad proposita respondere oporteret, ídque posteà Eminentiam Vestram per litteras edocerem. Et verò postquam omnia ad animum revocavi, & quidquid in utrámque partem afferri dicíque poterat, accuratè ac lentè discussi; fateor mihi nihil ex omnibus, quæ afferebantur, dignum occurrisse, quo ad mutandam primam sententiam, meámque Constitutionem revocandam moveri possem. Igitur de Canonica libertate non meæ tantùm, sed omnium hujus Provinciæ Ecclesiarum, si ea, quæ in præfata mea Constitutione exposui, vera sunt, satis hoc erit, ut omnibus, qui modò judicio aliquo pollent, nec partibus addicti sunt, justa valénsque appareat, & planè

siquis examinandæ huic quæstioni animum adjiciat, fatebitur omnia, quæ à me illic producta sunt, non vera tantùm, sed & clarissima, & certissima esse, nec alijs rationibus opus est, quàm ijs, quæ à Domino de Marca ad preces Conventûs Gallicani anno 1656. conscripta, ac memoriæ commendata, quæque in libris de Concordia Imperij & Sacerdotij fusiùs ab eodem producta sunt, adjunctâ dissertatione Domini Episcopi Montispessulani (quam in una sessionum ejusdem Conventûs peroravit) alijsque documentis titulisque, quos inter acta & annales Cleri Gallicani reperire est. In his omnibus hujus Provinciæ libertas & exemptio clarissimè apparet, non privilegijs, non Regum favore & beneficio quæsita, sed naturali innatáque ac canonicâ, ipsáque fundatione ductâ libertate. Hanc sibi adjunctam habuit, cùm ad coronam Gallicam pervenit, eodémq; ferè tempore hanc ei Concilium Lugdunense confirmavit, quo sub pœna excommunicationis omnibus, quantacunque dignitate florentibus, prohibitum est, ne Regaliam ad Ecclesias extenderent, hujus servitutis hactenus insuetas; néve Prælati alijque gubernandis Ecclesijs admoti auxilio aut consilio eam promoverent, quin potiùs quantùm pro virili sua parte possent, illi obniterentur; sed & Galliæ Reges Christianissimi Decretis Concilij Lugdunensis obsecuti, hanc ipsam libertatem intactam illibatámque Ecclesijs voluêre. Nam Philippus Pulcher, quamvis jus Regaliæ pro ijs Ecclesijs, in quibus hactenus usu receptum fuerat, acerrimè tueretur, eâ tamen dato Diplomate, cujus Autographum in Archivijs Ecclesiæ Metropolitanæ Narbonensis asservatur) hanc ipsam Ecclesiam minimè voluit; tantùmque abest, in hac libertatis suæ possessione quatuor ferè seculorum decursu, quæ à Concilio fluxêre, turbatam esse,

ut

ut potiùs quamplurimis authenticis titulis legitimísque documentis confirmata & stabilita sit. Ecce, Eminentissime Cardinalis, Constitutionis à me editæ fundamenta. Ea verò nihil aliud complectitur, quàm quæ à jure communi Conciliόque Oecumenico quadringentis jam ferè annis totâ Galliâ recepto decreta sunt. Hoc cùm animo reputarem, nunquam difficultates & pericula, quæ ex hac Regaliæ causa consecutura prævidebam, tanti mihi visa sunt, ut removere me ab inceptis deberent. Explevi quæ conscientiæ meæ ac officio pastorali debui, cætera Divinæ providentiæ committo. Non sum equidem rerum hujus Mundi adeò ignarus, ut non omnino occurrerit, quàm multa & gravia instarent mihi, si pergerem Regijs mandatis obluctari, cæterùm quoties Dei & justitiæ ac Ecclesiarum causa agitur, nihil est tam magnum arduúmque, quod morari ac perterrere nos debeat, præsertim cùm non ego me periculis ac pugnæ objecerim, sed potiùs provocatus coactúsque in aciem processerim, nec priùs loqui cœperim, quàm cùm ampliùs tacere non licuit; & tunc quoque, cùm loqui ac repugnare necessitas fuit, id solùm commisi, ut Sacramentum fidelitatis non permiserim in acta publica referri, id enim si permisissem, hoc ipso videbar in Regaliam consentire. Cùm verò ob neglectam hanc solemnitatem Regaliam in hac mea Ecclesia, cui quadraginta jam annis præfueram, apertam esse contenderent, scripsi ad Comitia Cleri generalia, rogavíque, ut in hoc Regaliæ negotio causam Ecclesiæ sustinerent, ac Regi supplicarent, id enim ab alijs Cleri Conventibus semper hactenus observatum esse, eodémque tempore ad Eminentiam Vestram ac hujus Provinciæ Deputatos litteras exaravi. Non immoror equidem examinandis causis, quæ Patres illius

illius Sacri Senatûs permoverint, ut nec Rege admonito, nec provisis remedijs Conventum absolverint, cùm tamen ea causa esset, quæ præcipuè ad Clerum spectaret. Non ideò tamen minorem mihi credidi obligationem incumbere jura Ecclesiæ meæ defendendæ, quin potiùs tanto majorem eam esse censui, quanto minus auxilij ab alijs sperarem, & cùm paulò pòst certior redditus essem, quamplura ac præcipua Ecclesiæ Cathedralis ac Diœcesis nostræ beneficia titulo Regaliæ collata esse, consilium tandem cepi Constitutionem meam in publicum edendi, cùm hoc unicum remedium superesset, quo libertatem ejusdem Ecclesiæ tueri, turbásque, quæ instare videbantur, avertere liceret. Scio objici mihi, quod etiam Eminentia Vestra dignata est insinuare, hanc causam à Regio Senatu in Judicio Contradictorio præsentibus Cleri Deputatis judicatam esse, ipsúmque Clerum agnovisse Regium tribunal, séque illi submisisse, non ergo licere ampliùs reclamare. Hæc oppositio quàm est speciosa, tam fundamento ac soliditate caret. Nec enim in hac causa, si loqui propriè velimus, Regium forum Clerus agnovit, quippe qui Henricum IV. imploravit, suásque apud eum querelas deposuit adversus Parlamenti Parisiensis anno 1608. pronuntiatam sententiam, quam Ecclesiæ libertatibus gravem, Regióque Henrici Edicto duos ante annos vulgato, & cui Parisiense Parlamentum aliquamdiu repugnavit, contrariam affirmabant; easdémque posteà querelas apud Ludovicum XIII. gloriosæ memoriæ, ac regnantis Ludovici Patrem repetijt; ísque, ut ex publicis Cleri documentis constat, manum huic negotio finémque per extraordinarios Commissarios (inter quos quamplures Antistites) apponere destinaverat, fecissétque, nisi mors destinata prævertisset. Lites ac con-

conteſtationes, quæ poſteà coram Senatu Regio agitatæ ſunt, vertebantur ſolùm inter particulares Regaliſtas ex una, promotóſque ab Ordinarijs ex altera partibus; non ideò tamen Clerus Gallicanus aut finem implorandi Regem fecit, aut libertatem Eccleſiarum Compromiſſo ſubmittere voluit, quam ſemper ut certam, nullíque dubio, aut liti expoſitam agnovit. Poterant ergo ſententiæ à Regio Conſilio latæ, & quibus Procuratores intervenerant, privatorum negotia litéſque finire; quippe cùm de dubijs incertíſque cauſis ageretur. Id verò ut ad omnia indiſtinctè negotia extendatur, etiam ad illa, quæ ſpiritualem Epiſcoporum auctoritatem ac Eccleſiarum immunitatem tangunt, quæque nullum prorſus dubium aut litem patiuntur; enimverò indignum id eſſet, plenúmque periculi. Nec verò Procuratorum interventus obligare Epiſcopos eorúmque Diœceſes potuit, cùm in hujuſmodi materijs nullam habeant Deputati, imò ne ipſa quidem Cleri Comitia, concludendi poteſtatem. Cauſa Regaliæ publica eſt, reſpicítque quinque aut ſex Eccleſiaſticas Provincias, compluréſque particulares Diœceſes, agitúrque de conſervandis Eccleſiæ non ſolùm redditibus temporalibus, ſed præſertim Dignitatum, Canonicatuum, aliorúmque principalium beneficiorum Collatione, quæ ſpirituale ac Hierarchicum quoddam jus eſt, nec libertas aut Poſſeſſio, quâ Eccleſiæ hac in parte fruuntur, dubia aut incerta eſt, ſed certa, notoria, ac omnino comperta; malè ergo Eccleſiæ negotium geſſiſſent, ſi illud judicio foróque ſubmitterent Regij Senatûs; & ſi demus id factum eſſe, ſemper tamen Epiſcopis, quorum intereſt, poteſtas fuit reclamandi revocandíque contra jus & canones geſta. Clero coram Regio tribunali nihil aliud præſtare licuit, quàm

ut causæ momenta Principi exhiberet, ejúsque contra Regios Ministros libertati Ecclesiarum infestos opem invocaret, id quod præteritis etiam annis ab eodem Clero factitatum est, quando contra Parisiensis Parlamenti sententiam, Henrico IV. & Ludovico XIII. gloriosæ memoriæ Regibus supplicavit; intelligebat enim, juribus & libertatibus Ecclesiæ quamplurimum detrahi, imò aliquâ ratione ea deseri prodíque, si, cùm certa & indubia essent, pro incertis & indecisis haberi pateretur, ac cognitioni Regiorum Ministrorum submitteret, qui aliàs naturali quâdam propensione feruntur Regum jura ultra terminos proferendi, & tunc præsertim, cùm non de Regis solùm, sed etiam de ipsorummet commodo & auctoritate agitur, ut in præsenti Regaliæ causa. Non ergo formalitates aliquæ, quas dicunt in præsenti negotio observatas esse, Episcopis opponi possunt, quò minùs reclamare, suarúmque Ecclesiarum jura sustinere debeant, præsertim cùm Regijs Ministris jam solemne usúque receptum sit, ut quoties bellum Ecclesijs & earum immunitatibus fecerint, semper speciem aliquam formámque justitiæ obtenderint; quam si morari Episcopi voluissent, nunquam causa Ecclesiæ contra eos, qui opprimere eam nitebantur, defensa esset. Imò rem attentè considerantibus palàm est, hoc unum ex eorum artificijs fuisse, qui Ecclesijs Regaliam imponere moliebantur; sensim enim placidéque plures Procuratores, Prælatos & Capitula induxêre, ut judicio se sisterent Regij Senatûs, suæque libertatis titulos & acta producerent, ac posteà reclamare volentibus opponerent; causam hanc jam examinatam decisámque in Judicio Contradictorio fuisse; prævidebant enim, nisi hisce compendijs uterentur, & aliquam justitiæ formam præferrent, nunquam ad optatum finem perventuros,

ros,& hâc ipsâ justitiæ specie Regis animum occupârunt,effecerúntque ut in suas partes transiret; nec lucrari aliâ ratione eum poterant, quippe æqui justíque amantem; ac etiam cùm de ipsius commodis agitur, earum regularum, quæ semel constitutæ sunt, observantem. Sed nec contenti in ijs, quæ ad formam modúmque pertinent, Regi imponere, id multò magis quoad substantiam ipsam fecêre; suggessêrunt enim Majestati Suæ, Regaliam jus esse Gallicæ coronæ coævum, eíque necessariò annexum, ac naturâ suâ universale, ac uniforme, totúmque Regnum complecti: quæ omnia planè nova dogmata sunt, recénsque inducta, ac historiæ testimonijs, Oecumenici Concilij toto Regno recepti Decisionibus, novis antiquísque Regum edictis, authenticis Cameræ Parisiensis documentis, Parlamentorum ab aliquot jam seculis arrestis, ac denique Auctorum, qui de hoc Argumento scripsêre, quíque inter præcipuos Senatores Regísque Ministros numerabantur, sententijs ac doctrinæ contraria. Præterea in hoc ipso, quod nobis objiciunt, Regij Consilij judicio Prælatos & Capitula ad producendos titulos, & alia suæ exemptionis documenta compulerunt, perinde ac si privatis privilegijs ac Contractibus (quemadmodum aliæ quædam Ecclesiæ Regaliæ olim subjectæ,& in Provincijs sitæ huic oneri assuetis) libertatem suam debeant, cùm tamen ea potiùs ex natura Ecclesiasticorum Beneficiorum, non aliunde proveniat, nec proinde alio titulo aut probatione, quàm naturalis suæ possessionis indigeat. Has verò Ecclesias postquam in earum classem redegerunt, quæ particulari titulo à Regalia exemptæ sunt, continuò adjecerunt, eas nihilominus Regaliæ subjectas esse, nec defendi posse continuâ & immemoriali possessione; quippe jus Regaliæ adeò coronæ annexum esse, ut nec

 alienari

alienari nec præscribi possit: qua in ratiocinatione illud ipsum supponunt, quod probari, non supponi debuit; si enim jus Regaliæ nec alienari nec præscribi potuit, ergo jus Regaliæ jam constitutum & stabilitum esse oportuit, id verò probari debuit, cùm in hoc ipso tota lis & cardo hujus quæstionis vertatur. Hæc si explicata Regi fuissent, nostrarúmque Ecclesiarum jura & libertas, uti par erat, exposita, nimium haberet ille æquitatis, ut numquam pati posset libertatem & prærogativam Ecclesijs adimi, quibus à prima fundatione fruebantur, quæque alij retrò Reges intactas semper illibatásque voluerunt. Id ergo unum superest, ut Regi vid. res tota, ejúsque fundamenta & rationes, uti se habent, ante oculos ponantur, nec verò aptior alius est, qui præstare id possit, quàm Eminentia Vestra; character quippe & dignitas Metropolitani, ac præsertim gratia, quâ apud Regiam Majestatem floret, Eminentiæ Vestræ ante alios id præstabunt, ut vid. & loqui de hac causa liberè audeat, & à Principe libenter gratéque audiatur. Dignata est jam aliquoties Eminentia Vestra mihi significare, gratum sibi acceptúmque fore, si cùm necessaria aliqua occurrent, non omitterem eam submonere; at verò nihil magis necessarium majorísque momenti occurret, quàm quod præsens occasio monendum offert. Libertas nostrarum Ecclesiarum, quâ immunes à Regalia constituuntur, Depositum quoddam est fidei Episcoporum commissum, nobísque obligatio incumbit integrum illud intactúmque Christo Jesu supremo Ecclesiarum Pastori restituendi. Ego eâ jam ætate sum, ut reddendis villicationis meæ rationibus vicinum me sentiam, nec aliud magis conscientiam meam prægravaverit, quàm si contra officij mei debitum apertámque veritatem jura ac libertates Ecclesiæ meæ prodam.

dam. Nec ego ſum ſolus, cui hæc cauſa tantopere cordi ac curæ ſit; nam Eminentiam Veſtram non latet, quid plerique Epiſcoporum ſentiant, & quàm apertè, dum occaſio ſe offert, in hac cauſa loquantur. Compertum quoque mihi eſt, nonnullos Epiſcoporum ſcriptis proteſtatos eſſe, eáſque proteſtationes in Archivia ſuarum Diœceſeon condidiſſe, ut hâc ſaltem ratione ſuarum Eccleſiarum juribus conſulerent. Me quod attinet, Deum enixè & ex intimo cordis precabor, ut quæ ad majorem ſui nominis gloriam, Eccleſiæ utilitatem, ac Conſcientiæ quietem faciunt, Eminentiæ Veſtræ inſpirare dignetur; Ipſa interim dignabitur eodem, ut hactenus, affectu & benevolentiâ proſequi, qui interim Reverentiæ ac venerationis plenus ſum, & ero ſemper. Alecti 6. Junij 1676.

Eminentiæ Veſtræ

Humillimus & Obedientiſſimus
Servus
Nicolaus Epiſcopus Alectenſis.

Documentum XXIII.

Actus Appellationis ab Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo Epiſcopo Alectenſi ad ſummum Pontificem & Sacram Apoſtolicam Sedem interpoſitæ contra Eminentiſſimi Cardinalis Petri de Bonzij Archiepiſcopi Narbonenſis Conſtitutionem in favorem Regaliſtarum editam.

12. Novemb. Anno 1677.

ANno 1677. die duodecimâ menſis Novembris in Civitate Epiſcopali Palatio Alectenſi coram me Regio Notario & teſtibus infrà nominandis perſonaliter conſtitutus Illuſtriſſimus & Reverendiſſimus Dominus Nicolaus Pavillon,

villon, Episcopus Alectensis (ab integro jam mense morbo decumbens) postquam intellexit, famulum suum carceribus detentum esse, quem Narbonam miserat ad insinuandum actum & declarationem Appellationis, suo jussu interpositæ à Stephano Durand, ædium Episcopalium Ostiario, contra ultimam Ordinationem seu Mandatum Eminentissimi Cardinalis Bonzij Archiepiscopi Narbonensis quinto currentis datam; cúmque bajulus, qui præfatum Mandatum pertulerat, responsum, uti promiserat, non expectâsset, imò nec tantum temporis morari sustinuisset, quantum opus erat, ut id Mandatum Domino Episcopo innotesceret, & ipse lecto affixus à solis Domesticis conveniri pateretur, multóque minùs virium defectu actum Appellationis expedire posset, injunxit præfato Durando, ut ipse appellaret, quippe quem bajulus Archiepiscopi convenerat, eíque Mandatum insinuaverat, promiserátque responsum præstolari. Has ergo ob causas sæpè nominatus D. Episcopus præsenti hoc actu approbat ratámque habet Appellationem à præfato Durand interpositam, declarátque famulum, qui modò carceribus detinetur, suo jussu Narbonam profectum esse, ut illic demandatam Appellationem insinuaret; & proin immeritò tam durè & inclementer acceptum esse, cùm nihil aliud commiserit, quàm ut actum justitiæ à Domino suo imperatum, quíque nullo modo ei culpæ imputari poterat, exequeretur. Declarat ergo præfatus D. Episcopus, à Mandato seu Constitutione D. Archiepiscopi Narbonensis quinto currentis data tam per viam nullitatis & incompetentiæ, quàm alio quovis legitimo justóque titulo ad Sacram Sedem appellare ac protestari, sicut jam tum protestatus est, & adhuc protestatur contra injustam detentionem sæpè dicti famuli

sui

ſui, & appellationis ab Epiſcopo imperatæ executoris, utpote qui ex debito officij ſui non potuerint impoſitum appellationis deferendæ Mandatum recuſare. Méque Notarium requiſivit, ut, &c. Actum die & loco ut ſuprà, &c.

Nicolaus Epiſcopus Alectenſis.

Documentum XXIV.

Projectum Appellationis & Proteſtationis contra Mandatum ſeu Conſtitutionem Eminentiſſimi Cardinalis de Bonzij Archiepiſcopi Narbonenſis, quod tamen expediri non potuit ob mortem Illuſtriſſimi Epiſcopi Alectenſis.

ANno 1677. Illuſtriſſimus & Reverendiſſimus Dominus Nicolaus Pavillon Epiſcopus Alectenſis coram me Notario conſtitutus Eminentiſſimum Cardinalem Bonzij Archiepiſcopum Narbonenſem, nec non Dominos Candelon, ejuſdem Diœceſis Promotorem, & Joannem Petrum Gaſton de Foix Presbyterum alloquens dixit, ſe, cùm pro tuenda ſacra Epiſcopali dignitate Conſtitutionem quamdam ſub data vigeſimæ ſecundæ elapſi Octobris emittere, eáque licentiam Officialis Narbonenſis, Magiſtri Bernardi du Mas coërcere compulſus eſſet (qui non ſine omnium Epiſcoporum gravi injuria conſtitutiones quinto Martij & decimo ſeptimo Octobris Anni 1676. à Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo Domino Epiſcopo Alectenſi Exemptionis & libertatis Eccleſiaſticæ tuendæ gratiâ publicatas auſus eſſet infirmare irritáſque declarare) non potuit præfatus Dominus Epiſcopus Alectenſis non vehementer mirari, Eminentiſſimum Cardinalem de Bonzij Archiepiſcopum Narbonen-

bonenſem non ſolùm communem omnium Epiſcoporum cauſam noluiſſe ampſecti (quorum jura in perſona Epiſcopi Alectenſis omnium in ea Provincia Epiſcoporum antiquiſſimi apertè violata ſunt) verùm etiam Officiali ſuo ſe adjunxiſſe, ab eóque audacter peracta, editâ die quintâ Novembris Conſtitutione, ſuſtinere aggreſſum eſſe, quâ Domini Epiſcopi Alectenſis priorem Conſtitutionem ſacris Canonibus Regníque legibus ab Eccleſia Gallicana hactenus obſervatis, nec non quieti Conſcientiarum ac Hierarchicæ Diſciplinæ contrariam, & cenſuras in eadem Conſtitutione latas, irritas nulláſque declarat, ac omni effectu caſſas. Prohibet inſuper inhibétque præfato Domino Epiſcopo Alectenſi, ne deinceps hujuſmodi Conſtitutiones promulget, niſi velit Canonicâ diſtrictione puniri. Jubet deinde ſententiam ab Officiali ſuo pronuntiatam Eidem Domino Epiſcopo & Capitulis tam Cathedralis quàm Collegiatæ S. Pauli Eccleſiarum iteratò inſinuari, illíque ſub pœna Excommunicationis ipſo facto ab omnibus Canonicis alijſque Eccleſiaſticis perſonis, quæ directè vel indirectè executionem præfatæ ſententiæ impedirent, incurrendæ, exactè promptéque obediri. Hæc Eminentiſſimi Cardinalis & Archiepiſcopi Narbonenſis ſententia ut primùm ad notitiam pervenit ſæpè dicti Domini Epiſcopi Alectenſis, continuò ab ea appellandum duxit, prout etiam appellavit; tantóque plures dolendi cauſas conquerendíque ſe habere credidit, quòd exaratis ad eumdem Eminentiſſimum Cardinalem litteris (quarum copiæ huic Appellationis actui adjunctæ ſunt) rationes & cauſas prolixè notaverit, ob quas conſcientiæ & obligationi ſuæ defuturum ſe credidit, niſi Conſtitutionem ſuam quinto Martij anno 1676. datam in lucem emitteret, eáque canonicam & naturalem,

omníſque

omnisque Regaliæ expertem Ecclesiæ Alectensis libertatem pro virili sua parte sustineret, & tamen præfatus Dominus Cardinalis ne dignatus quidem ad ea respondere, quæ ab Alectensi Episcopo proposita fuerant, eúmque, siqua in re à vero aberrâsset, præmonere, contra omnes æqui honestique regulas, Constitutionem suam non vulgandam tantùm, sed etiam typis imprimendam curavit, ut vid. tantò spectabiliùs characterem ac dignitatem Episcopalem fœdaret, cùm id potiùs præstare debuisset, ut Officialis sui temeritatem coërceret, ác injuriam reparandam curaret, quam in persona Alectensis Episcopi toti Episcopali Collegio audacter inusserat. Hæc sunt, quæ præfatum Episcopum Alectensem impellunt, ut ad rationes respondeat, quæ in Constitutione seu Mandato Narbonensi continentur, illibatâ tamen integráque reverentiâ sacræ Purpuræ debitâ.

Primò ergo allegatur, sententiam à Domino de Mas pronuntiatam legitimæ potestati inniti; eum quippe cùm sit Domini Archiepiscopi Narbonensis Vicarius Generalis & Officialis, ejúsque auctoritate & potestate fungatur, potuisse omnia, quæ idem D. Archiepiscopus poterat; nam ex jurium quoque dispositione Judicis delegati & delegantis eamdem esse jurisdictionem & potestatem. Ad quod confirmandum sæpè dictus Dominus Archiepiscopus multas congerit Jurium auctoritates, quæ Delegatis favere videntur, addítque: *Olim nunc Presbyteros Comitijs Generalibus, nunc Diaconos præsedisse, ídque non tam propriâ, quàm aliorum auctoritate, quorum vid. personam sustinebant; sua quoque in Comitijs suffragia contulisse, quibus Episcopos, Archiepiscopos & Patriarchas damnabant.* Cæterùm, omnia hæc argumenta & auctoritates, quæ Domino Archiepiscopo congerere placuit, planè inutilia sunt, nulliúsque momenti,

atque in alienum ſenſum detorta, ídque multis ex cauſis. Nam *primò* pro fundamento id ſupponunt, quod apertè falſum eſt; neque enim Officialis eſt Judex propriè delegatus, ſed ordinarius, & ordinariâ fungens juriſdictione, æquè ac alij ejuſdem D. Archiepiſcopi Judices, & ita quidquid de Judicibus delegatis dicitur, nullo modo aptari poteſt præſenti argumento. *Secundò.* Quamvis negari haud poſſit, cauſas Epiſcoporum aliquando à Presbyteris & Diaconis judicatas eſſe, ídque auctoritate Antiſtitum, à quibus delegati erant; nunquam tamen exemplum oſtendi potuit, id à ſolis Presbyteris & Diaconis factum eſſe, ſed ſemper unà cum alijs Epiſcopis, ita ut ſemper verum ſit, cauſas Epiſcoporum ab alijs & competenti numero Epiſcopis judicatas eſſe. Caſus ergo, de quo in præſenti agimus, toto cœlo ab eo differt, qui à Domino Archiepiſcopo nobis opponitur. Quippe unicus & ſolus Presbyter eſt, qui nulli alteri Epiſcopo junctus auſus eſt auctoritatem ſibi ſumere Epiſcopum judicandi, ejúſque Conſtitutiones irritas nulláſque declarandi, id quod nullo antiquitatis exemplo purgari unquam poterit. *Tertiò.* Si principia & rationes Domini Archiepiſcopi aliquid convincerent, ſequeretur in cauſis, quæ perſonas etiam Epiſcoporum eorúmque depoſitiones ſpectant, poſſe ab aliquot Diaconis, quos Epiſcopi delegâſſent, Epiſcopos judicari, quamvis interim nullus Epiſcoporum aut Archiepiſcoporum dignaretur eas cauſas cognoſcere; quo nihil poteſt dignitate Epiſcopali indignius dici, magíſque Sacris Canonibus adverſum. Hæc omnia ſatis ſupérque oſtendunt, quàm vana ſint nullóque fundamento nixa, quæ ab Officiali Narbonenſi prætexuntur, & hæc ſola ſufficerent ſtabiliendis Epiſcoporum juribus. Verùm ut hæc ipſa certiſſima reddantur, ut quæ nullâ tergiverſatione

verſatione negari poſſint, ad principium reducemus, quo in Eccleſiaſtica Diſciplina nullum certius firmiúſque. Illud verò eſt, quòd jus ab antiquis Canonibus inductum aboleri deſtruíq; non poteſt, niſi auctoritate, quæ, aut major aut par ſit Concilijs jus illud conſtituentibus, aut ſaltem legitimâ conſuetudine & poſſeſſione, ob quam illud jus præſcriptum, eíque à partibus voluntariè renuntiatum eſſe dici poſſit. Jam verò certum eſt, antiquos Canones ſtatuiſſe, ut cauſæ Epiſcoporum à Metropolitano, Concilióve Provinciali, non verò à Sacris Canonibus judicarentur. Quærimus ergo, quis hunc morem à Sacris Canonibus inductum abrogaverit? Aut forſan Concilium aliquod Oecumenicum oſtendi poteſt, quod aliam judicandi formam præſcripſerit, & Epiſcopos ſententiæ ac judicio Officialium ſubmiſerit? Planè ſi D. Archiepiſcopus Narbonenſis hujuſmodi aliquas auctoritates cauſæ ſuæ fulciendæ habuiſſet, omnino haud diſſimulâſſet; cùm ergo nullas alleget, conſtat id non oblivioni, ſed indigentiæ adſcribendum eſſe. Multò minùs dici poteſt conſenſiſſe Epiſcopos, ut hoc jure à Canonibus ſtabilito privarentur, cùm potiùs auctoritates à Domino Archiepiſcopo allegatæ contrarium probent; Ipſe enim fatetur, Suffraganeos Diœceſis Narbonenſis contendiſſe, non poſſe Officialem Archiepiſcopalem de Epiſcoporum Conſtitutionibus judicare, imò totum Clerum Gallicanum ſuper hoc puncto ſuas querelas Regi obtuliſſe. Nec etiam dici poteſt, Officiales in pacifica hujus juris poſſeſſione eſſe, illúdque beneficio longævæ conſuetudinis præſcripſiſſe: cùm è contrario potiùs, quoties hoc jure uti voluerunt, Parlamentorum Arreſtis comprehenſi ſint, hujuſmodi appellationes abusûs damnantium; quantò ergo minùs permiſiſſent non judicari tantùm, ſed etiam con-

demnari Episcopos non citatos inauditósque? Celebre est Arrestum, præsertim de anno 1577. in favorem Carnotensis & Melitensis Episcoporum, à Citatione Senonensis Officialis tamquam ab abusu appellantium; edixitque Curia, Officialem potestate suâ abusum esse; citationem verò ipsam irritam nullámque declaravit, decrevítque, ne Suffraganei Episcopi juxta Sacrorûm Canonum dispositionem in ijs, quæ ad disciplinam correctionémque Ecclesiasticam pertinent, coram Vicarijs Generalibus, sed solùm & immediatè coram Archiepiscopo respondere, eíque obedire teneantur. Reperiuntur apud du Luc in Collectione Arrestorum, quæ in publicum edidit, duo alia & antiquiora Arresta, de annis vid. 1550. & 1553. in favorem Nivernensis & Tricassensis Episcoporum, qui cùm ab Officiali Senonensi citati essent, Parlamentum pronuntiavit, hujusmodi citationes nullas & abusivas esse, addítque præfatus du Luc hæc verba digna memoratu: *Potest quidem Archiepiscopus Provincialis Episcopum in jus ad se vocari jubere, in eúmque ius dicere; sed neque per Juridicum, quem Officialem appellant, neque per Vicarium quacumque præditum potestate. Quî ergo? Sanè per semetipsum & alios Provinciales Episcopos, quos in Concilio adhibere habet necesse; cujus contrarium cùm Senonensis Archiepiscopus in Nivernensem & Trecensem Episcopos usurpâsset, & ij abusum causati provocâssent, è forensi prælio superiores evaserunt.*

Hæc verò à præfato Auctore insinuata jurisprudentia adeò certa & indubia est, ut inauditum sit, careátque exemplo, fuisse Metropolitanum aliquem, qui paria ausus fuerit Narbonensi Officiali, quem proinde coerceri efficaciter oportet. Præsertim cùm ne quidem ipsi Domino Archiepiscopo potestas fuerit, ut de Constitutione Domini Episcopi Alectensis solus judicaret, eáque ratione & modo, quem

quem ejus Officialis sibi usurpavit, ídque non solùm ex rationibus ab Illustrissimo Domino Episcopo Apamiensi insinuatis (quia vid. id sine cognitione causæ factum, nec partibus, quarum intererat, vocatis, id quod planè Ecclesiæ Sacrorúmque Canonum spiritui contrarium est, ut videre licet apud S. Gregorium Magnum *lib. 7. epist. 62.* Apud Adrianum in Capitularibus *capite 22. & 26.* In Concilio Aquisgranensi *anno 816. lib. 1. cap. 35.*) Verùm etiam ex eo capite, quòd licèt Archiepiscopus Metropolitanus sit omnium suorum Suffraganeorum superior, non ideò tamen judicare de illorum causis potest, nisi in casibus speciatim à Jure permissis; & tunc quoque non solus, sed tantùm in Synodo Provinciali, sic enim in Antiocheno *anno 341. cap. 14.* & Constantinopolitano Concilijs *anno 382.* & in Capitularibus *capite 29.* apertè statuitur.

Conqueritur quidem Dominus Archiepiscopus Narbonensis, nolle Dominum Episcopum Alectensem Appellationes tamquam ab abusu in Diœcesi sua tolerare. Cæterùm hæc ipsa criminatio abundè ostendit, non satis de moribus Episcopi Alectensis, ejúsque agendi ratione, Domino Archiepiscopo constare. Enimverò ejusmodi Appellationes semper ille admisit, & tunc solùm rejecit, quando dolo malo ac justitiæ eludendæ adhibebantur, & quando omnes simul Episcopi contra illas declamabant; tunc enim omnium Episcoporum querelis suas quoq; sociavit, & illæ à Parlamentis Regióque Senatu pro justis acceptæ sunt.

Minùs etiam præfatum Episcopum Alectensem morari debet, quod sæpe memoratus Dominus Archiepiscopus in defensionem Officialis sui allegat, eum vid. cùm dixisset Constitutionem Domini Episcopi Alectensis *Legibus Regni Gallici adversari*, continuò adjecisse: *Quæ in Ecclesia*

Gallicana hactenus observata sunt, ut vid. innueret, se de illis tantùm legibus loqui, quæ ab Ecclesia receptæ observatæque de prophanis & politicis in Ecclesiasticas transierunt. Cæterùm intelligi haud potest de quibus Legibus Officialis loquatur, & quænam illæ Ecclesiasticæ & Politicæ leges sint, quas ab Episcopo Alectensi violatas esse conqueritur. Videri poterat de Regia loqui Declaratione, quæ in favorem Regaliæ conscripta & prodita est; sed cùm constet eam ab Ecclesia receptam non esse, ídque non lateat Dominum Archiepiscopum, qui verba Officialis in alium sensum detorquet, & ea intelligenda esse dicit de nescio qua lege, Episcopis prohibente, ne in causis, de quibus Judices competentes jam aliàs judicârunt, quidquam disponant decernántque, sed supplicare tantùm ijs liceat. Sed ad hoc prompta est responsio, vid. nullam esse aut Regiam aut Ecclesiasticam legem, quæ prohibeat Episcopis, quò minùs Personis Ecclesiasticis, & manifestis Concilij Oecumenici violatoribus Excommunicationem à Concilio indictam denuntient, quod solum & unicum est, quod Domino Episcopo Alectensi imputari potest, & ne ad hoc quidem progressus est, nisi ad Conventum Cleri Generalem, ipsúmque Dominum Archiepiscopum Narbonensem datis priùs litteris, quibus rogabantur, ut super hac causa Regiam Majestatem convenirent; quod cùm impetrare à Clero non potuisset, ipsemet litteras ad Regem exaravit, exposuítque rationes, quibus obstrictum se credidit, ut ijs, qui Beneficia suæ Dioecesis Regaliæ obtentu adepti erant, sese opponeret. Quæ omnia clarè ostendunt, Episcopo Alectensi semper curæ fuisse, ut in hoc negotio omnes partes reverentiæ expleret Principi suo debitæ; & quæ coërcendis Regalistis hactenus fecit, à sola necessitate debitóque officij sui fluxisse.

Illud

Illud quoque nullo fundamento nititur, quod addunt, *Regalia negotium fuisse à Judicibus competentibus jam judicatum decisumque.* Cùm enim Regalia ex juribus spiritualibus constet, quale est jus Beneficia conferendi, certum est, non potuisse nisi duobus modis Regibus acquiri, aut expresso vid. Ecclesiæ privilegio, in Oecumenico Concilio illis concesso, aut perpetuâ & immemoriali possessione, ex qua Ecclesiæ consensus præsumi possit. Jam verò certissimum est, nec legem ullam Ecclesiasticam, nec legitimam possessionem ostendi posse, ob quæ in Provincia Septimaniæ hoc jus sibi Princeps vendicare possit. Quid ergo in negotio hujus naturæ Regia Declaratio operetur? Nec enim ea Declaratio dici potest esse lex Ecclesiastica, nec etiam esse probatio legitimæ Possessionis; imò ex ea potiùs convincitur, nullam hactenus Possessionem penès Regem fuisse; nam hæc Declaratio eò unicè pertinet, ut Regem in possessionem juris inducat, quam hactenus non habuit. Nullum ergo alium effectum ea Declaratio habet, quàm ut sit argumentum Regiæ voluntatis; at verò innata Regi pietas & justitia nunquam permiserint, ut is suas voluntates pro Ecclesiasticis Legibus, se verò in causis spiritualibus pro Judice competenti haberi velit. Ad solam ergo Ecclesiam spectat de jure & privilegio cognoscere, quod sola dare potuit; nec umquam salvâ veritate dici poterit, hanc causam à competenti Judice decisam esse, quandiu à solo profano Tribunali sententia fluxerit, Ecclesiastico tacente.

Neque illud verum est, agnovisse in hac causa Clerum Gallicanum Regij Senatûs jurisdictionem; id enim falsum est, si loquamur de universali ea quæstione, vid. *An Jus Regaliæ illimitatè ad Regem pertineat?* Solùm enim par-

ticulares

ticulares privatæque controversiæ, inter Regalistas vid. ex una, & legitimè ab Ordinarijs provisos ex altera partibus, coram Senatu Regio agitatæ sunt, & in Parlamentis avocatæ, juxta Henrici IV. & Ludovici XIII. Edicta, quæ contra sententiam Parlamenti anno 1608. ad Cleri Gallicani preces impetrata sunt, id quod Dominus Episcopus Alectensis litteris ad Dominum Archiepiscopum Narbonensem die 6. Junij Anno 1676. exaratis prolixè ostendit.

Nec etiam aliquid probat, quod idem D. Archiepiscopus Narbonensis adjungit de potestate Officialis, aut Vicarij Generalis admittendi Ecclesiasticos (qui se in Curia Romana provisos esse asserunt) ab Episcopo rejectos, quo exemplo conatur ostendere, etiam ab Officiali suo potuisse Constitutionem Episcopi Alectensis damnari, Episcopo non citato. Cæterùm nemo non videt, quantum inter utrumque casum discriminis intercedat; præter enim illa, quæ in simili causa ab Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo Apamiensi notata sunt, ea etiam substantialis omnino differentia accedit, quòd, cùm Officialis, seu Vicarius Generalis ratas habet provisiones in Curia Romana factas, quamvis ab Episcopo rejectas, non de Potestate, quam circa hujusmodi provisiones Pontifex habet, judicium sibi sumit; sed tantùm de provisi qualitatibus personalibus; quo fit, ut hujusmodi Vicarij sententia nec legis vim habeat, nec ullum Pontificiæ potestati præjudicium pariat. Secus foret, si non tam de qualitatibus personalibus, quàm de ipso jure conferendi lis moveretur, tunc enim quàm maximè referret Ecclesiæ, ne hoc jus ab ijs, qui illud non habent, usurpari permitteret; sicque hæc causa propriè ad Ecclesiam pertineret, cujus defensor legitimus & naturalis Episcopus est; non ergo judicari de illa causa potuit, Episco-

Epiſcopo non audito: planè res nova & mira eſt, potuiſſe Officialem Narbonenſem ſibi perſuadere, coram tribunali ſuo velut Judicis competentis non diſceptari tantùm, ſed decidi etiam debuiſſe, an tota Narbonenſis Provincia Regaliæ (de qua omnibus retrò annis exempta fuerat) ſubjaceret? ídque ne vocatis quidem auditíſque Epiſcopis, quorum utique intererat, ne in novam ſervitutem illæ Eccleſiæ raperentur. Si ergo hanc novam mirámque formam judicandi admittamus, quoſcunque deinceps violandi Eccleſiaſtica jura cupido inceſſerit, id tantùm curabunt, ut primò Religionem Principis circumveniant: deinde ut Officiales Epiſcoporum lucrentur, eóſque ſuarum voluntatum executores faciant; iſti verò omnes Epiſcopos, qui injuſtis eorum conatibus obſiſtent, tamquam qui leges in Regno Gallico ſtabilitas, & ab Eccleſia receptas violâſſent, poſtulabunt. Sed mihi animus non eſt, pernicioſos omnes effectus, nec minùs Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, quàm Religioni ipſi fatales recenſere, qui ex hac agendi ratione procul dubio provenient. Ob has igitur aliáſque hujus generis rationes ſuo loco & tempore producendas præfatus Dominus Epiſcopus Alectenſis declarat, notúmque facit Eminentiſſimo Domino Cardinali & Archiepiſcopo Narbonenſi, nec non ſuprà nominatis Domino Promotori, & Joanni Petro Gaſton de Foix, ſe in appellatione perſiſtere jam ſemel ad Sanctiſſimum Dominum noſtrum INNOCENTIUM XI. Sedémque Apoſtolicam à dicta Eminentiſſimi Cardinalis & Archiepiſcopi Ordinatione interpoſita, ac in optima forma proteſtatur, quidquid in præjudicium præfatæ appellationis fieri aut attentari contigerit, nullum irritúmque fore (quippe juxta Canonicas Regulas, pendente appellatione nihil fieri, aut innovari oportet) ſuáſ-

que Constitutiones 5. Martij & 17. Octobris anno 1676. datas executioni interim dandas esse, donec à sua Sanctitate & Sacra Apostolica Sede aliter disponatur.

Documentum XXV.

Tertia epistola Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Alectensis ad INNOCENTIUM XI. Summum Pontificem.

IN hac confectæ ætatis & affectionis paralyticæ sinistram corporis partem occupantis invalescente ægritudine, arctissimam meam cum Apostolica Sede communionem, & singularem erga Pontificatum Sanctitatis Vestræ reverentiam & devotionem hoc monimento testatam volui: simul & extrema Ecclesiæ mihi commissæ amoris officia exhibere satagens, ad authoritatem & tutelam Vestram, quâ maximè modò indiget, confugio. Nativam illius & perpetuam à Regaliæ jure immunitatem, quæ illi cum tota Provincia Ecclesiastica Narbonensi, & alijs quibusdam communis est, juxta Concilij generalis Lugdunensis Constitutionem pro parte mea hucusque tuitus sum. At eam novo & insolito Regaliæ juri post discessum meum jam instantem penitùs subjectum iri prospicio, nisi intercessione summæ Vestræ Authoritatis apud Christianissimum Regem ab ejusmodi jugo vindicetur. Quare hoc unum restat, Beatissime Pater, ut ipsam in eadem libertate & immunitate, cum qua quadraginta abhinc annis eam suscepi, Beatitudini Vestræ cûstodiendam commendem. Est & aliud grave mihi, Beatissime Pater, quippe quòd meæ cum Apostolica Sede communioni umbram aliquam offundere

fundere videatur, censura scilicet à Romanis Inquisitoribus Rituali libro, qui à me ad usum nostræ Diœcesis editus est, inusta. Libri illius à plurimis licet fratribus Coepiscopis solemni approbatione laudati novum examen subire non detrecto: imò peropto, si modo Sanctitas Vestra per se pro Sua benignitate oculos & animum advertere dignata fuerit. Quidquid in eo emendandum pro Sua sapientia duxerit, hoc pro reverentia mea emendandum duco. At pristinum Inquisitorum judicium, acerbum nimis & injuriosum eò magis deprecor, quò pleraque Ethicæ Christianæ dogmata, tanquam sub Generali Ritualis nostri censura damnata, à viris illusoribus, qui supra populum, juxta Prophetam, dominantur, passim traduci doleo. Hanc labem à me, hanc à sanctissimis dogmatibus fraudem & calumniam ut amoliatur Sanctitas Vestra, ultimùm obsecro & supplico. Itàque votorum tum hujus, tum superioris Epistolæ summâ in sinu Sanctitatis Vestræ repositâ, mortem expecto, Apostolicâ Vestrâ benedictione jam mihi concessâ munitus, & necessario maximè precum Vestrarum præsidio apud summum Judicem adjuvandus.

Alecti die 25. Octobris Anno 1677.

BEATISSIME PATER,

Sanctitatis Vestræ

Humillimus & obsequentissimus Filius & Servus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum XXVI.

Epistola Eminentissimi Cardinalis Cibo ad Reverendissimum Episcopum Apamiensem.

Data 8. Decembris, Anno 1677.

Illustrissime & Reverendissime Domine.

Accepi unà cum humanissimis litteris tuis, instrumentum appellationis interpositæ à Sententia Archiepiscopi Tholosani: in quo Sanctitas Sua non permittet, ut à paterna sua erga te, & Apamiensem Ecclesiam charitate quicquam diù desideres, sicuti, occasione se dante, certiùs cognosces. Tibi Illustrissime & Reverendissime Domine, læta faustáque omnia à Deo auguror. Romæ, die 8. Decembris Anno 1677. Illustrissime & R. D.

Servitor

A. Cardinalis Cibo.

Documentum XXVII.

Secunda epistola Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad Regem Christianissimum.

20. Januarij Anno 1678.

Accepi quàm maximâ potui veneratione Arrestum Consilij 28. elapsi Novembris latum, quo Majestas Vestra injungit mihi, ut intra duos menses Sacramentum fidelitatis in acta publica referri faciam, admittámque de quibusdam Canonicatibus alijsque Beneficijs Regularibus Ecclesiæ Apamiensis, titulo Regaliæ provisos, ídque sub pœna privationis omnium fructuum & proventuum temporalium. Patiatur Majestas Vestra humillimas preces meas, quas vid. necessitas hujus causæ expressit, Sibi deferri, quásque

que tantò confidentiùs ſpero auditum iri, quòd ab Epiſcopo, & in cauſa Eccleſiæ prolatas; cùm aliàs ſemper magnorum Principum fuerit, etiam in negotijs merè temporalibus querelas ſubditorum gemitúſque excipere. Enimverò ſi liceret ante oculos Majeſtatis Veſtræ cor meum intimáſque cogitationes expromere, videret Ipſa id, quod animum meum perſtringit, non eſſe mètum proventus temporales amittendi; cùm enim in ſacris Canonibus didicerim, Eccleſiaſticos fructus eſſe bona Deo conſecrata, nihil aliud ex ijs reſervatum mihi volui, quàm curam adminiſtrationémque mei Oeconomi; ſicque meam Perſonam ac particulare commodum quod attinet, quidquid Divina Providentia permiſerit, pacatiſſimè feram. Id ſolum à Majeſtate Veſtra petere mihi liceat, ut ſi quidem alicuius me culpæ reum pœnáque dignum crediderit, dignetur eâ tantùm fructuum parte multare, quæ ſuſtentandæ Perſonæ ac neceſſitati meæ parcè adhibetur, nec enim me pudebit Fidelium pietatem ac eleemoſynas implorare; tantùm ne hâc pœnâ & calamitate meâ quamplures alij ac innocentes involvantur. Cogor enim Majeſtati Veſtræ ſignificare proventus illos, qui ex Conſilij ſententia ſubducti mihi ſunt, ad alenda duo ſeminaria, in quibus Clerici animarum ſaluti ac curæ addicti, magnóque numero ſuſtentantur, ad fabricandam ædem Cathedralem hæreticorum furore planè deſtructam, ad reparandas ornandáſque reliquas Diœceſis Eccleſias, ad alendos tegendóſque pauperes, qui plurimi ſunt, & qui hoc ſubſidio deſtituti in extremam neceſſitatem adigentur, & denique ad exolvendum æs alienum, quod ut omnibus hiſce expenſis par eſſem, contrahere neceſſariò debui. Quod ergo ante hæc omnia animum meum intimè ferit, illud eſt, me licèt ardentiſſimo deſiderio fe-

rat nihil agendi, quod Majestatem Vestram vel levissimè offendat, non posse salvâ, quam Deo ejúsque Sponsæ debeo, fidelitate, Arresto mihi nuper significato obtemperare. Neque enim, nisi anathemata à sacris Concilijs vibrata experiri velim, cooperari, imò ne consentire quidem possum, ut Ecclesia juribus spolietur fidei meæ commissis. Inter ea verò jura unum è præcipuis maximéque spiritualibus est libertas conferendi Beneficia Ecclesiastica, quam libertatem Regalia omnino demolitur: hæc verò in quamplurimis Regni Gallici Provincijs numquam locum habuit, id quod ex Edictis Galliæ Regum, Majestatis Vestræ Prædecessorum, & Parlamentorum, & Cameræ Parisiensis Protocollis, & ex doctrina Auctorum, qui ante Arrestum Parlamenti Parisiensis de annô 1608. de hoc argumento scripsêre, & quorum aliqui in præfata Camera Computorum publicis officijs fungebantur, manifestè probari potest. Philippus Probus, vir insignis probatæque doctrinæ, & cui Regalia odio esse non poterat (nam Regaliæ titulo in Ecclesia huic servituti obnoxia Beneficium obtinuerat) non contentus Ecclesias in genere designâsse Regaliæ immunes, Episcopatus quoque in particulari enumerat, exemptos liberósque, & præsertim Tholosanæ Provinciæ, quorum primum hunc Apamiensem constituit.

Enimverò non potest hoc jus Regaliæ ad Majestatem Vestram pertinere, nisi uno ex sequentibus titulis, vid. aut præcisè, *Jure Regio*: aut titulo Universalis omnium *Ecclesiarum Fundatoris*: aut beneficio *Possessionis*, *memoriam hominum excedentis*: aut denique *Ecclesiæ Privilegio*.

Qui conati sunt persuadere Majestati Vestræ, jus Regaliæ totâ Galliâ extendi, id principium assumpserunt, ut dicerent, Regaliam jus esse Coronæ annexum, ideóque inaliena-

inalienabile & impræscriptibile ; quo fundamento nixi adjecerunt, quemadmodum Regium Diadema rotundum est, eâque figura designat, Coronam Regiam complecti omnia ; sic quoque Regaliam ad omnes Regni Ecclesias proferri, nullâ exceptâ. Sed permittat Majestas Vestra, ut liberè dicam, nihil cogitari posse hâc Maximâ inanius, minúsque fundatum. Quî enim fieri potest, ut jus Beneficia Ecclesiastica conferendi, quod spirituale omnino est, à Regia Potestate & Corona dependeat? Planè nihil aliud hoc est, quàm spiritualem ac temporalem confundere potestatem, Ecclesiarum ac Principum jura commiscere: & verò si hoc tantíque momenti jus adeò Regiæ Dignitati adjunctum est, quî fieri potest, ut Ministri Regum Majestatis Vestræ Prædecessorum tot sæculorum decursu illud ignoraverint? an verò aut negligebant, aut nesciebant, quid Regibus deberetur? & ipsum Parisiense Parlamentum, si hanc Maximam veritati consentaneam esse credidisset, num ausum aliquando esset (quod tamen aliquoties fecit) Regibus onus hanc possessionem probandi imponere, cùm de nonnullis Ecclesijs controversia moveretur? Sed nec solùm hoc Galliæ Regum esset privilegium, sed omnium omnino coronam gestantium, qui eodem jure eadémque ratione Regaliam, quà latè dominantur, vendicare sibi possent; ideò Lugdunense Concilium, cùm titulos recenset, ob quos permitti Regalia possit, solius fundationis, & antiquæ Possessionis mentionem facit.

Alij ergo, qui fallacis hujus Maximæ inanitatem cernunt, diffidúntque tam fragili fundamento, ad alia se vertunt, & Majestati Vestræ tanquam omnium Regni Ecclesiarum Fundatori Regaliam attribuunt. Cæterùm si Majestas Vestra observare dignata fuerit, Ecclesiæ Apamiensis pro-

proventus in solis verísque Decimis (quas Deus sibi reservavit, & quarum dispensationem Ecclesiæ Ministris reliquit) consistere, Ipsamet facilè concludet, non fuisse Ecclesiam Apamiensem à Regibus Ejus Majoribus dotatam. Quod verò supra Decimas est, tam parvi est momenti, ut non credam tam modicæ rei intuitu voluisse Reges hujus Ecclesiæ fundatores appellari. Quamquam, etsi demus Fundatores appellandos esse, quis nescit, solam Dotationem, si Privilegium Ecclesiæ absit, non sufficere, ut quis possit Beneficia Ecclesiastica conferre, ac Ministros Ecclesijs constituere?

Possessionem quod attinet, certissimum est, numquam hoc jus à Majestate Vestra in Apamiensi Ecclesia exercitum esse, nec ullum exemplum ostendi poterit.

Denique tantùm abest, Ecclesiam hoc jus extendendæ Regaliæ Principibus concessisse, ut potiùs se illis enixè opposuerit, tunc vid. cùm in Concilio Lugdunensi statuit, ne Regalia ad loca extenderetur, in quibus recepta hactenus non fuerat: & quamvis Clerus Gallicanus sæpè Majestatis Vestræ protectionem imploravit adversùs eorum molitiones, qui contra antiquam nativâmque Ecclesiarum libertatem Regaliam inducere conabantur, non ideò tamen libertati ac juribus suis renuntiare volebant, imò ne Conventus quidem Cleri Generales, quantumvis maximè vellent, præstare id poterant, tum quia Concilio Oecumenico à quatuor jam seculis in Gallijs recepto derogare non poterant; tum etiam quia in causa communi, & quando agitur de jure & præjudicio singulorum, ex regulis utróque jure receptis oportet singulos, quorum interest, consentire. Jam verò constat, neque me, neque aliquem meorum Prædecessorum consensisse, aut Procuratoribus, aut Deputatis

tatis ad Conventus Generales miſſis mandatum in hac cauſa tranſigendi dediſſe. Neque etiam credidi, me Declarationibus à Majeſtate Veſtra in hac cauſa editis poſſe acquieſcere; multóque minùs earum executionem pollicitus ſum, nec umquam adduci paſſus, ut juramentum fidelitatis in acta publica referri permitterem, quod argumentum erat admiſſæ ſervitutis. Non ergo intelligere poſſum, quâ veritate dicatur, univerſalem Regaliæ cauſam fuiſſe in Contradictorio judicio, plenáque cognitione judicatam. Sed præſertim particulares pro Apamienſi Eccleſia rationes ſunt, ob quas Regaliæ ſubdi non poteſt; cùm enim & Alexandro VII. Pontifici Maximo, & Majeſtati Veſtræ placuerit Pontificijs Regiiſque Diplomatibus vitam Regularem, ac bonorum communionem juxta Regulam S. Auguſtini in hac Eccleſia ſtabilire, ídque etiam quamplurimis Arreſtis in Pariſienſi Parlamento, ac Judicijs Contradictorijs confirmatum fuerit, admiſsâ ſemel Regaliâ neceſſariò conſequitur, fructum operis tam pij, & ex quo in publicum bonum tantum emolumenti ac ædificationis proceſſit, planè corruptum iri, cùm illi, qui titulo Regaliæ Beneficia occupavêre, numquam perſuadendi ſint, ut ſe exacto Tyrocinio, & ex ſententia Epiſcopi ſubmittant. Multo minùs excludi ſe à ſacra Profeſſione, ſi inhabiles reperiantur, patientur, quod unum omnem viam diſciplinæ ſolidæque pietati occludet. Sed nec illud ſperare ab ijs licet, ut vid. privatis ſe facultatibus abdicent, vivántque in communi, & rationes Epiſcopo reddant; útq; Priori Clauſtrali ſe ſubdant, quæ tamen adeò neceſſaria ſunt, ut Paupertatis & Obedientiæ vota in Eccleſia Apamienſi hactenus inviolabiliter obſervata, & Arreſtis etiam Majeſtatis Veſtræ munita conſiſtere ſine illis haud poſſint.

Imò hujusmodi, ut vocant, Regalistæ illis potiùs alimenta vitæ necessaria subducent, qui bonâ fide titulóque Canonico subnixi solemnem in hac Ecclesia Professionem emiserunt, séque insuper juxta perpetuam & antiquissimam hujus loci consuetudinem voto stabilitatis obstrinxerunt; nunc verò & domicilio exclusi, ubi votorum suorum observantiam expleant, & alimentis privati, quibus sustententur, contra jus & fas, magnóque cum animarum suarum discrimine, paríque scandalo Religionis vagari coguntur.

Hæc sunt quæ Majestati Vestræ necessariò indicanda credidi, & quorum pondus ac solidam veritatem si Ipsa dignata fuerit secum expendere, tantum mihi de Majestatis Vestræ justitia polliceor, ut omnino credam, non solùm approbaturam, quæ in hac causa hactenus à me gesta sunt, verùm etiam tamquam muneri ac ministerio meo fideliter explendo necessaria vehementer commendaturam, Suáque Regiâ auctoritate pondus ac vires addituram. Et quamvis videri possim solus ego hanc causam ab alijs desertam sustinere, placeat Majestati Vestræ persuasissimum habere, quotquot istarum rerum notitiam honestique curam aliquam habent, nec privatis commodis tanguntur, omnes ferè in hoc convenire, ut fateantur justissimam à me causam foveri, & inter illos ipsos, qui Majestatis Vestræ Declarationibus & Edictis detulêre, alij aut jurium suorum ignorantiâ, aut nimio studio gratificandi Majestati Vestræ decepti sunt. Nec desunt, quos pudet pœnitétque admissi. Illi verò, qui licèt timidè anxiéque mihi persuadere conati sunt, ut contra Concilij Lugdunensis Decreta Majestati Vestræ obtemperarem, nullam aliam rationem adducebant permovendo mihi, quàm metum majoris mali, per-

inde

inde ac si Regia Majestatis Vestræ potestas veritati ac justitiæ opprimendis serviret, cùm potiùs sperare debuissent, nunquam permissuram esse Majestatem Vestram jura Ecclesiæ violari, si modò illi ausi essent Ecclesiarum causam suscipere, tantúmque fiduciæ habuissent, quantum Majestas Vestra æquitatis.

Cæterùm eos quod attinet, qui Regaliam toto Regno extendere voluerunt, pronum est cogitare, non aliam ob causam aggressos esse hoc jus Regium ultra antiquos legitimósque terminos proferre, quàm ut Principis favorem compararent, aut augerent, aut etiam in distribuendis Beneficijs, quæ ad Majestatis Vestræ Collationem pertinent, majori auctoritate fungerentur.

Quidquid istorum sit, ego interim non omitto lacrymis precibúsque Deum Majestati Vestræ propitium reddere, útque in Sacram ejus Personam ac Regna suarum gratiarum thesauros abundè profundat, enixè postulare, & præsertim ne umquam permittat jura Ecclesiæ ab eo violari, qui se primogenitum Ecclesiæ Filium, ac præcipuum Protectorem gloriatur; id enim si fieret, non tantùm apud posteros laboraret Majestatis Vestræ gloria, verùm etiam magna aliqua calamitas ejus Regnis à Deo forsan immineret; id quod ne fiat, ex intimo cordis mei enixéque postulo, quippe qui primas fidelitatis & reverentiæ in Majestatem Vestram partes mihi vendico.

Apamijs 20. Januarij 1678.

Humillimus & Obedientissimus ac Fidelissimus Servus & Subjectus

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XXVIII.

Ejusdem Reverendissimi & Illustrissimi Episcopi Apamiensis ad Magnum Galliæ Cancellarium epistola.

1. Februar. Anno 1678.

LÆtatus vehementer sum, cùm ex litteris, quas ad me exarare dignati estis, intellexi, quanto semper in pretio apud vos fuerit Reverendissimus Alectensis Episcopus gloriosæ memoriæ, sed multum huic animi mei gaudio decessit, quando ad querelas perveni, quas illius causâ subjungitis, perinde ac si improbaretis, quæ in causa Regaliæ ab eo peracta sunt. Persuasum equidem habeo, voluisse Vos non tam memoriam cineresque magni illius Servi Dei criminari, quàm quid in simili causa mihi agendum esset, amicè commonere. Id verò necessitate me obstringit causas Vobis rationésque aperiendi, quæ me, ut hanc ipsam causam amplecterer, efficaciter compulêre.

Fateor enimverò, nihil æquè mihi gratum optatúmque eventurum, quàm ut salvâ conscientiâ acquiescere in hac causa possem Regiæ voluntati, id quod etiam litteris ad Majestatem Suam datis, commendatísque Domino de Chateauneuff liberè professus sum: nihil enim præter metum offendendi Dei morari me potest, ut non in omnibus, plenéque Regi obtemperem, præsertim cùm ingenuè fateri oporteat, Eum, à quo tempore Regni Gallici habenas moderatur, tam multis magnísque incrementis Catholicam Religionem extulisse, ut non Episcopos tantùm, sed omnes etiam Sibi Christianos devinxerit, nec quempiam sanguinis etiam vitæque pœnitere debeat, si profundi illam pro

gloria

gloria tanti Principis oporteat. Non ideò tamen permissum nobis est, gratitudinem nostram in Principem adeò bene meritum cessione ejus juris testari, quod Ecclesia in Concilio Lugdunensi collecta omni ratione custodiendum fidei nostræ commisit; non ergo potestatis nostræ, sed alterius Oecumenici Concilij fuerit. Beneficia, quæ Ecclesia à Rege accepit, privilegio remunerari Regaliæ extendendæ in loca hujus oneris hactenus immunia, qualia sunt nostræ Provinciæ Diœceses.

Quod si vobis placuerit Regaliæ naturam attentiùs expendere, fatebimini, eam, si extra terminos proferatur antiquæ consuetudinis, & in seipsa perniciosam esse, & Ecclesiæ Regúmque legibus interdictam, & denique quamplurimis maximísque incommodis obnoxiam.

Primò ergo ex seipsa & intrinsecè perniciosa est, quia jus spirituale Regibus tribuit, cujus ex multorum Doctorum sententia Laici absolutè incapaces sunt: aut saltem non aliter, quàm speciali Ecclesiæ privilegio, quod illi ipsi fatentur, qui Regaliæ partes quàm maximè amplectuntur. Quamvis enim Episcopatuum aliorúmque Beneficiorum proventus sint res merè temporales; jus tamen eos percipiendi, ac præsertim Beneficia conferendi dubium non est, rem esse maximè spiritualem, & ideò absque Simoniaca labe vendi non posse. Hinc est, quòd prima juris Canonici Regula ita sonet: *Beneficium Canonicum non potest licitè sine Canonica Institutione obtineri.* Hinc etiam quòd quamplurima Concilia Romaníque Pontifices eos anathemate feriunt, qui à manu laica Beneficia acceperint, præsertím verò quinque Concilia Romana sub Gregorio VII. habita, quorum unum anno 1080. celebratum ita loquitur: *Quoniam Investituras Ecclesiarum contra statuta*

Sanctorum Patrum à laicis personis in multis partibus cognovimus fieri, & ex eis plurimas perturbationes in Ecclesijs, imò ruinam sanctæ Religionis oriri, ex quibus Christiana Religio conculcatur, decernimus, ut nullus Clericorum Investituram Episcopatûs, vel Ecclesiæ de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus laicæ personæ, vel fœminæ suscipiat; quodsi præsumpserit, recognoscat, Investituram Apostolicâ auctoritate irritam esse, & se usque ad condignam satisfactionem excommunicationi subjacere. Eodem spiritu, quo Gregorius VII. Episcopi Galliæ agebantur, quando in Concilijs Claremontano sub Urbano II. Trecensi sub Paschali I. & duobus Pictaviensibus aliisque pluribus severè prohibuerunt, ne Beneficia à Regibus acciperentur. Sic etiam Investituræ, quibus abolendis tantopere Ecclesia laboravit, non ob aliam causam à Pontificibus sacrisque Concilijs damnatæ sunt, quàm quòd reipsâ nihil aliud esse viderentur, quàm Institutiones Beneficiorum, quæ, secluso privilegio, ad solos Episcopos pertinent, ad nullum verò Principem temporalem, teste etiam ipso Chopino, quantumvis alioqui magno jurium Ecclesiasticorum adversario. Nec verò possunt Episcopi in suis Diœcesibus hoc privilegium concedere, cùm ex juris Canonici peritorum communi doctrina non liceat Episcopis servitutem aliquam suis Ecclesijs imponere.

Sed nec in genere tantùm extensio Regaliæ sacris Canonibus decretísque Summorum Pontificum prohibita est (tunc vid. cùm Laicis omnibus etiam Principali dignitate fulgentibus interdicant, ne ullam sibi proventuum, multóque minùs Beneficiorum Ecclesiasticorum dispositionem arrogent) verùm etiam speciali Decreto Lugdunensis Concilij, quod dissimulatâ potiùs, quàm comprobatâ Regaliæ possessione pro ijs Ecclesijs, in quibus ex antiquo

tiquo usu Sibi illam deberi Galliæ Reges credebant (quantumvis ante Concilij tacitam approbationem non sine animi scrupulo eâ uterentur) ne ad alias Ecclesias extenderetur, severissimis Decretis inhibuit. Ipsum quoque Tridentinum Concilium in Tholosano Provinciali Concilio, & in Conventu Melodunensi anno 1615. à Galliæ Episcopis receptum juratúmque, sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ Episcopis præcipit, ne bona, jura ac privilegia Ecclesiarum dilabi permittant.

Ipsi Reges Ludovici Regnantis Prædecessores sæpè declarârunt, Regaliam non esse jus toto Gallico Regno extensum. Ludovicus Junior, quo rerum potiente innotescere Regalia cœpit, Aquitaniam Regaliæ immunem esse declarat. Sanctus Ludovicus, Philippus III. Philippus IV. & Carolus V. Galliæ Reges idem de Septimania fatentur. Ludovicus XII. extendi Regaliam vetat, & qui eam dilatare conantur, Sacrilegij & usurpatæ potestatis notat. Denique Philippus Valesius, Henricus IV. & Ludovicus XIII. gloriosæ memoriæ declarant, nolle ut Regalia in præjudicium Ecclesiarum, quæ hactenus immunes fuerunt, extendatur.

Et verò etiamsi daremus, hanc ipsam Regaliæ extensionem ad ea loca, quæ hactenus libera fuerant, intrinsecè & ex sua natura perniciosam non esse; & quamvis in Concilio Lugdunensi non eam Ecclesia damnâsset, tam multa tamen sunt absurda & incommoda, quæ ex illa consequuntur, ut vel ob hæc sola conniti omnibus viribus debuissem, ut à mea Diœcesi procul arceretur. Ut enim nihil dicam de Intrusione & Sacrilegio, quibus se obstringunt, qui titulo Regaliæ Beneficia in Ecclesijs acceptant hujus servitutis immunibus, déque Excommunicatione, quam ex Decretis Avenionensis Concilij anno 1326. sub Joanne XXII. ipsa etiam

etiam Capitula incurrunt, quæ hujusmodi Beneficiatos admittunt; ut inquam hæc omnia taceam, quî fieri potest, ut consentiamus, nos Collatione spoliari omnium Beneficiorum, quæ postea sine alio titulo, aut Institutione Canonica Rex ipse pro arbitrio distribuat? Henricus IV. abstinuit Collatione Dignitatum. Fatetur Pasquier, Cathedralium Ecclesiarum Canonicatus Regaliæ haud subjacere. Idem de Prioratibus Conventualibus alijsque Regularibus Beneficijs dicendum est. Quamplurimis quoque Arrestis definitum est, Præbendas Theologales Regaliæ legibus haud comprehendi. Parva & pauca sunt hæc omnia, nisi & illud adderent, ut potestatem soli Pontifici propriam Regi quoque attribuerent; quippe Resignationes *in favorem*, quæ Jure Canonico Simoniæ notantur, ac soli Pontifici reservantur, videmus sine alio scrupulo à Rege admitti. Sic etiam pensiones Beneficijs constituere, & Præbendas Regulares sæcularibus conferre *profiteri cupientibus*, Prærogativæ sunt Pontificiæ potestatis, quas tamen translatas in Regem esse videmus. Sed neque hoc suffecit Regaliæ Patronis, nisi insuper plura Regi concederent, quàm Pontifici permittuntur. Rex enim Beneficia etiam alijs confert, quàm in quorum favorem renuntiata sunt, quod Papa non facit. Rursus Beneficia non solùm ipso jure aut facto vacantia, à quo tempore Regalia aperiri cœpit: verùm etiam à Rege conferuntur, quæ de Jure Canonico vacare non censentur, qualia sunt Beneficia *resignata*, *permutata*, *litigiosa*, & quorum possessio nondum personaliter adita est. Denique Episcopis & Capitulis omnis facultas adimitur Provisos examinandi, quamvis fieri possit, ut Censuris, alijsque impedimentis Canonicis teneantur.

Hæ

Hæ ſunt rationes, multæque aliæ, quas libens adjicerem, niſi jam aliàs hæc mea epiſtola prolixior evaſiſſet; ob quas credidi non licere mihi in hac Regaliæ cauſa Regijs Declarationibus acquieſcere, neglectâ veritate; nec timendum mihi fuit, ne aut ſcandali periculum, aut præſumptionis adirem, cùm ex Sanctorum Gregorij, Bernardi, & Auguſtini ſententia, *melius ſit, ut ſcandalum oriatur, quàm ut veritas relinquatur: nec ita arrogantia cavenda eſt, ut veritas relinquatur.*

Equidem æſtimanti mihi ſtudium amorémque præcipuum, quo cauſas Eccleſiæ, præſertim meæ Diœceſis ſemper complexi eſtis, & cujus in graviſſimis occaſionibus tot præclara argumenta dediſtis, ſpes omnino affulget, haud ingratum Vobis fore, quòd pari libertate fiduciáque jura Eccleſiæ meæ exponam: nec dubito, ijs coram Deo examinandis Vos curam aliquam impenſuros, méque, uti hactenus, commendatum habituros. Perſuaſum enim habeo, faſtigium illud Dignitatis, ad quam Vos Deus ſuis donis diſpoſuit provexítque, nihil Vobis de cura ac æſtimatione cœleſtium bonorum ſubtraxiſſe, quæ ſola vera & perpetua ſunt; quin potiùs auctoritatem illam, quâ ante alios conſpicui eſtis, occaſionem ac ſubſidium fore, Regno Jesu Chriſti, ejúſque Sponſæ dilatando, &c.

Apamijs 1. Februar. 1678.

Humillimus & Obedientiſſimus Servus

Franciſcus Epiſcopus Apamienſis.

Documentum XXIX.

Prima epistola Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad INNOCENTIUM XI. Pontif. Max.

Apamijs 4. Maij 1678.

Beatissimo in Christo patri & Domino Domino INNOCENTIO XI. Pontifici Maximo.

BEATISSIME PATER,

IN legendis Ecclesiasticis historijs sæpe sæpius animadverteram, sanctissimam Sedem Episcopos ad se confugientes, maxima cum benignitate semper suscepisse, summósque Pontifices paternis visceribus eos esse complexos, qui pro tuendis Ecclesiæ juribus laborarent. Verùm id clariùs intellexi, & jucundiùs expertus sum, quando me Sua Sanctitas litteris Apostolicis consolari, imò & hortari dignata est ad propugnandam Diœcesis Apamiensis libertatem, contra servitutem, quam nostri Regaliam vocant, de qua semel & iterum ad Vestram Sanctitatem scribere non dubitavi. Equidem, Beatissime Pater, ita mihi videbar affectus, ut non solùm bonis, sed & vitâ spoliari mallem, quàm Ecclesiam, mihi licèt indignissimo commissam, nativâ carere libertate: sed incredibile est, quantos addiderit animos Sanctitatis Vestræ consilium, vel potiùs præceptum, aut etiam Oraculum à DEO per Suum in terris Vicarium ad me delatum, ut modò cœlesti fretus auxilio nihil hac in parte, nisi mea peccata meámque insipientiam pertimescam.

Regaliæ negotium Beatissime Pater, ad aures Suæ Sanctitatis, utpote maximis Ecclesiæ universæ negotijs intentæ,

tæ, deferre vix umquám ausus fuissem, nisi & hoc ipsi Ecclesiæ universæ maximi referre perspexissem. Cùm enim Rex Christianissimus jure, ut ait, coronæ, seu supremi Dominij, non solùm fructus seu reditus hujus Diœcesis, cui regendæ à triginta tribus annis præfectus sum, sed etiam beneficia Ecclesiastica pleno jure, & absque Canonica institutione conferre intendat, quamvis in ea Regalia nunquam locum habuerit, imò nullibi, nisi sede vacante, habere possit; valdè metuendum est, ne reliqui Principes, imò & Respublicæ idem sibi vendicent.

Quod quidem Regaliæ jus, Beatissime Pater, quanta sequantur incommoda, jam sum expertus. Jacturam quidem bonorum temporalium etiam cum gaudio sustinui; quippe quibus tamquam oneribus premebar, veritus ne non satis accuratam Deo rationem reddere de illorum dispensatione possem. Doleo autem plurimùm, quòd his deficientibus, & immisericorditer ablatis, nequeam, ut hactenus, pauperes penè fame confectos, & infantes expositos seu abjectos alere, aut templa restaurare; quódque maximè necessarium est, Clericos litteris & virtutibus instruere; aliáque hujusmodi pietatis opera omninò necessaria præstare. Verùm adhuc majorem doloris causam præbet tumultuaria Clericorum tum sæcularium, tum ex diversis ordinibus seu Congregationibus Regularium turba, qui Ecclesiæ Cathedralis Apamiensis Beneficia invadunt.

Pluribus, Beatissime Pater, supersedeo, cætera námque, si dignetur annuere Sanctitas Vestra, referet Archipresbyter Aquensis, vir mihi fidelissimus: sed, quod magis placet, divini honoris, & Ecclesiasticæ disciplinæ studiosissimus, quod in gerendo prudentissimè Archipresbyteri officio, regendáque plebe sibi creditâ, præclarè testatus est. Ob-

secro Beatissime Pater, ut eum Vestra Sanctitas benignè audiat, salvum tutúmque curet, & me pariter consilio, auxilio, precibúsque juvare dignetur. Interim Deum optim. Max. assiduis obsecrationibus enixè rogabo, ut Sanctitatem Vestram Ecclesiæ suæ diu servet incolumem.

Apamijs die 4. Maij 1678.

BEATISSIME PATER,
Sanctitatis Vestræ

Humillimus & Obsequentissimus
Filius & Famulus
Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XXX.

Secunda epistola ejusdem Reverendissimi Episcopi ad INNOCENTIUM XI. Pontif. Max.

Beatissimo in Christo Patri & Domino Domino INNOCENTIO Pontifici Maximo.

BEATISSIME PATER,

IN paternum sanctitatis vestræ sinum cor meum effusurus circa libertatem Ecclesiæ, quam vobis vehementissimè cordi esse scio, Regaliæ scilicet negotium Apostolico zelo commendaturus, ad humillima beatorum pedum oscula, maxima cum fiducia, iterum accedo. Res est majoris momenti, quàm ut verbis meis queat declarari. Agitur enim B. P. de concedenda Regi Christianissimo facultate, quâ nondum in majori Regni sui parte usus fuerat, vacantium scilicet Ecclesiarum Cathedralium reditus percipiendi, omniáque Beneficia, quæ interim vacare contigerit

gerit (ſaltem ſi eorum collatio ad Epiſcopum pertinebat) pleno jure conferendi, donec novus Epiſcopus fidelitatis juramentum præſtiterit, præſtiti juramenti publicum inſtrumentum in regeſta Curiæ computorum fuerit relatum, decretum, ſeu ut noſtri vocant, Arreſtum, quo reſtituenda mandentur bona Epiſcopalia, ſolutâ prius certâ pecuniæ quantitate, fuerit obtentum, & Epiſcopus perſonalem, non autem per procuratorem tantùm, poſſeſſionem fuerit adeptus.

Maximum B. P. Eccleſiæ vulnus infertur, cùm laici Eccleſiæ reditus temporales diſpenſant, quod modis omnibus impedire ſemper conata eſt univerſa Eccleſia. Hac de cauſa ſummi Pontifices graviſſimos labores, imò & pericula ſæpiſſimè ſuſceperunt; verùm multo graviùs læduntur Eccleſiæ jura, dum Beneficia Eccleſiaſtica ſine Canonicâ inſtitutione inconſulto ſummo Pontifice, ſpretis Epiſcopis, demum abſque auctoritate Eccleſiaſticâ pleno jure conferuntur. In hunc abuſum acriùs inſurrexerunt, & fortiùs pugnaverunt tum ſummi Pontifices, tum Concilia, tum ſeorſim Epiſcopi non pauci. Teſtis eſt celebris illa de Inveſtituris controverſia, circa quam per annos circiter quinquaginta decertatum eſt, quamvis jus Regaliæ plura & majora mala, & incommoda afferre certum ſit, & evidens. Nam inveſtiturarum ſolemnitatibus poteſtatem ſpiritualem nullatenùs conferre præſumebant Principes, ut aſſerit Yvo Carnotenſis: cui tamen ceremoniæ viriliter reſtiterunt ſummi Pontifices, vel eo ſolo nomine, quòd traditio baculi paſtoralis & annuli, auctoritatis imaginem præ ſe ferret. Jure autem Regaliæ non imaginem, ſed titulum Beneficiorum pleno jure tradit Rex Chriſtianiſſimus, adeò ut in ipſis Eccleſijs Cathedralibus Archidiaco-

natus, Archipresbyteratus, & Præbendas Theologales, aliásque dignitates aut personatus conferat Clericis ut plurimùm ambitiosis & aliàs indignis, quorum tamen fidem, mores, ætatem, aliásque tum animi, tum corporis dotes nec Capitulo, nec novo Episcopo, cujus futuri sunt senatores & quasi membra, explorare minimè licet.

Exceptæ quidem B. P. huc usque fuerant ab hoc jure seu veriùs ab hac servitute Ecclesiæ Parochiales propter curam animarum, & jurisdictionem spiritualem in foro conscientiæ. Sed minantur Regis Officiales scriptis etiam typis excusis, Regem horum etiam Beneficiorum saltem præsentationem sibi posse vendicare. Idque jam contigit, collato scilicet Jure Regaliæ Beneficio Sacristia nuncupato, cui erat annexa totius parochiæ animarum cura in Ecclesia collegiata Sancti Felicis Diœcesis Tholosanæ, ita ut qui hujusmodi collationem obtinuerat à Rege absq; ullâ institutione Canonicâ, possessionem sit ingressus. Cui quidem malo ut aliquod licet fortè perniciosum, tamen necessarium adhiberetur remedium, Clericus qui Canonico titulo curam hujusmodi obtinuerat, coactus est eam dimittere in manibus Collatoris, Clerico, qui jam à Rege impetraverat, concedendam.

Olim etiam, Beatissime Pater, (ut ex antiquis Curiæ Parisiensis placitis, seu arrestis constat) Theologi Beneficium Regaliæ non erat obnoxium, ob annexum scilicet concionandi munus, quod missionem Ecclesiasticam requirit, juxta illud oraculum D. Pauli: *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur:* & concilij Tridentini declarationem. Sed novis quotidiè accessionibus authoritas illa Regia excrescens, in nova semper sese extendit. Sic enim nuper vidimus jure Regaliæ constitutum Theologum in capitulo sancti Pauli Diœcesis Alectensis.

Qua

Qua in Beneficiorum provisione, Beatissime Pater, Rex majorem sibi potestatem arrogat, quàm exerceant summi Pontifices. Non modò enim eum resignationes *in favorem* admittere posse tradunt aulici Doctores, seu veriùs assentatores, quod hæreditariam successionem sapit, à qua Ecclesia maximè abhorret, quódque soli summo Pontifici propter potestatis plenitudinem competit; non solùm etiam pensiones constituit Rex Christianissimus contra jus Canonicum, quod Beneficia sine diminutione conferri præcipit, verùm etiam Beneficia permutata compermutantibus conferre non teneri se arbitratur. Juri quæsito derogat: nam quomodocumque vacet Beneficium, sive de jure, sive de facto; imò licet quis obtento Canonico titulo possessionem per procuratorem sit ingressus, nisi personalis & corporalis fuerit possessio, vacuum reputatur Beneficium, ut ab alio Regiâ provisione munito possit occupari. Nulla regulæ de triennali possessore habetur ratio. Nam etiam post viginti novem annos, à possessione sub Canonico titulo nedum colorato obtenta, potest Clericus jure Regaliæ deturbari. Si quis in aliquod crimen, propter quod beneficio privandus sit, inciderit, vel censuram aut irregularitatem contraxerit, beneficio spoliari potest à Regalista, etiam ante sententiam declaratoriam; quâ viâ causæ criminales Clericorum ad tribunal sæculare trahuntur, cui soli omnium causarum beneficialium interveniente Regaliæ jure non tantùm in possessorio, sed etiam in petitorio cognitio est attributa; ísque servatur ordo, ut possessio semper Regalistæ adjudicetur lite pendente. Unde si Rex alicujus quantumvis innoxij, censuris soluti, canonico titulo muniti, ac etiam omnino capacis & digni, officium alteri, licet non Clerico, Criminoso, infra debitam ætatem, demum omnino

nino inhabili (si quidem Rex nullius qualitatis mentionem facere tenetur) conferat, iste tamen ex lege Regaliæ, pendente lite, cujus sententia definitiva varijs artibus Regalistæ per longos annos protrahi poterit, possidebit. Nec enim potest Episcopus, aut Capitulum recusare Regalistam, etiamsi injustitia & defectus tituli appareat.

Prætereà Beatissime Pater, nec Summus Pontifex, nec Episcopus, aut alius quisquam collator durante Regaliâ, potest resignationes, permutationes, aut alias juris cessiones admittere, nec per obitum, aut alio quovis modo providere, neque jure prælationis, neque concursus, neque præventionis. Accedit quòd Rex Christianissimus jure Regaliæ pensiones authoritate Apostolicâ jam constitutas, beneficij collatione extinguit. Demum juxta Regalistas Doctores, Apostolicæ constitutiones, Ecclesiarúmque statuta non refragantur, quominus Rex jure Regaliæ pro libitu voluntatis utatur. Innumera tandem sunt incommoda, seu potiùs monstra, quæ sequuntur ex Regaliæ jure, saltem si Doctorum nostrorum sententiam sicut jam in multis, ita in omnibus Rex Christianissimus sequatur: quod sine universi ordinis Ecclesiastici eversione, nec non animarum periculo fieri nequit.

Quod ad Ecclesiam Apamiensem attinet, quam ut vacantem Rex habet, licet à me indignissimo triginta quatuor ab hinc annis occupatam; conferuntur Dignitates & Canonicatus Sæcularibus & Regularibus diversorum Ordinum & Congregationum, ab antiqua Regula longissimè deviantibus, imò & eam ignorantibus: & à possessione deturbantur, qui bonâ fide vota consueta, atque prætereà stabilitatis emiserant; non modò illi, quorum Beneficia & Dignitates ex declaratione Regia Regaliæ obnoxia supponeban-

ponebantur, verùm etiam quæ ab hac ſervitute juxta Declarationis tenorem erant omnino libera; eo, ſicut affirmant, conſilio, ut ſæculariſationem Capituli à primæva fundatione Regularis, quam meditantur, faciliùs impetrent; quam tamen non timeo, cum Sua Sanctitas reformationem potiùs, quàm relaxationem omnium Ordinum, juxta Sanctorum mentem, ac Conciliorum, & noviſſimè Tridentini decreta moliatur, & indefeſsâ ſolicitudine proſequatur. Faciliùs beneficijs privantur, quotquot Eccleſiaſticæ Libertatis & Diſciplinæ ſunt ſtudioſi, etiamſi ab ipſis Declarationibus Regis validiſſimam habeant defenſionem; quia niſi primùm Regaliam juridicè agnoſcant, penitùs non audiuntur: ac prætereà reditibus ſuis privantur, occaſione redituum Archidiaconatûs à Rege collati, quos Regium placitum ſive Arreſtum Presbytero ſæculari adjudicavit, pro eo etiam tempore, quo nondum poſſeſſionem, imò nec titulum à Rege conſecutus fuerat; etiamſi reditus hujuſmodi fuiſſent in pia opera converſi, aut fortè aliquid ſicèt modicum juxta Capitulorum omnium, præcipuè Apamienſis, conſuetudinem, à tempore cujus non extat memoria in contrarium, præſentibus & actualiter inſervientibus diſtributum.

Verùm, Beatiſſime Pater, hæc mala in immenſum exereſcent, ſi Rex nominationem novorum Epiſcoporum, quæ ad ipſum ex Concordatis inter Leonem X. Papam, & Franciſcum I. Francorum Regem initis pertinet, differre voluerit etiam ultra tempus ſibi ad hoc præſtitutum, quod verſutis Aulicis non eſſet difficile; ſicuti ſuis temporibus factum fuiſſe teſtantur & conqueruntur D. Thomas Cantuarienſis, ut in ejus vita refertur, & Sanctus Bernardus in ſuis Epiſtolis. Interim enim Rex omnia beneficia conferet,

& reditibus temporalibus, si libuerit, potietur. Quamvis enim ab aliquo tempore reditus illos novis relinquat Episcopis, testatur tamen ipsa donationis forma, gratuitam liberalitatem, non verò justitiam se exercere, vel sacris Canonibus morem gerere. Præterquam quòd illa pecuniæ summa, quæ à novo Episcopo Regiorum Cameræ Computorum persolvenda est, ut liberè temporalium bonorum possessionem capiat, ad libitum augeri poterit, quod sanè maximam habet simoniæ speciem.

Numquam, Beatissime Pater, Ecclesia juris aliquid in res Ecclesiasticas Principibus Sæcularibus concessit, quin ipsi arreptâ inde occasione multò majora usurpaverint; quod ne adductis aliunde probetur exemplis, Ecclesia Gallicana sæpius experta est. Concilium Aurelianense V. *can. 10.* Regis assensum ad electorum Episcoporum consecrationem requirendum duxit, quod aliquam boni speciem præferebat, ut scilicet consentiente utráque potestate Regnum majori cum tranquillitate gubernaretur, & Principes faciliùs brachium, cùm opus esset, commodarent Episcopis, quorum electionem gratam habuissent, illorúmque consilia, sicut suaserat B. Rhemigius, libentiùs audirent. Verùm hinc Reges ad eligendos è Curia Clericos, qui ad Episcopatum promoverentur, sibi viam paraverunt, illúdque jus Clotarius II. *anno 615.* ad se pertinere publico declaravit edicto, vel certè supposuit. Caroli Magni non solùm de Gallicana, sed etiam de Romana & universali Ecclesia bene meriti patrocinio & defensioni sese commiserunt Episcopi, ejúsque auxilio non parùm sunt adjutæ quam plures Diœceses, imò & opibus auctæ. Qua in re filius ejus Ludovicus cognomine Pius patrem est imitatus; sed nepos Carolus scilicet Calvus, quas defendere tueríque tenebatur, spoliare incepit,

cepit, vixque potuit ad meliorem frugem revocari. Philippus item hoc nomine primus in tertia dynastia Ecclesias sub prætextu investiturarum vendebat, aliásq; devastabat, licet Sancto Gregorio VII. summo Pontifici (ut ipsius litteræ fidem faciunt) acriter hujusmodi sacrilegia reprehendenti debitam polliceretur emendationem. Multùm præterea obstitit Episcoporum sine ipsius assensu, licet alias canonicè electorum, consecrationi, ut de Gallone refert Jvo Carnotensis.

Ludovicus VII. cognomine Junior, non solùm Petrum à Papa Innocentio II in Archiepiscopum Bituricensem consecratum recipere recusavit, sed ipsam Ecclesiam Bituricensem, & Catalaunensem, & Rhemensem, & Parisiensem plurimùm afflixit, ut conqueritur Sanctus Bernardus in suis Epistolis.

Si Reges, Beatissime Pater, ad apertè illicita sese extendunt, obsistentibus Summis Pontificibus: quid ipsis dissimulantibus? præsertim si introductam semel possint opponere consuetudinem. Certè cùm Concilium Lugdunense Decreto, de non usurpanda Regalia, postulantibus Francorum Regis oratoribus clausulam ad futura tempora restrictivam adjecisset, Bonifacius VIII. nullâ diligentiâ, nullo labore obtinere potuit, ut Philippus IV. à convertendis in proprios usus Ecclesiarum vacantium reditibus, & conferendis pleno jure Beneficijs in aliquibus Ecclesijs, in quibus superiores Reges eâ consueverant uti authoritate, abstineret.

Et sanè, Beatissime Pater, Reges nostri primò reditus futuro conservabant Episcopo, deinde feudorum Regalium proventus in sua commoda impendebant. Postmodum idem de decimis, quæ jure Divino ad Ecclesiam pertinent, jus sibi statuerunt. Demum beneficia ipsa pleno jure distribuerunt: & hæc quidem principio in quibusdam tan-

tùm Ecclesijs, modò, si Ecclesia sileat, in omnibus. Olim simplices Præbendæ conferebantur, modò etiam Dignitates, quibus annexa est jurisdictio spiritualis, aut onus concionandi, imò licet adjuncta sit animarum cura. Tandem etiam ipsæ parochiales Ecclesiæ (si prælati dissimulent) in hanc servitutem redigentur, non sine evidenti animarum jactura.

Scio equidem, Beatissime Pater, periculosum esse Regibus præsertim potentibus contradicere, idque jam aliquatenus expertus sum. Verùm non facio animam meam pretiosiorem, quàm me. Utinam ob peccata mea indignus non essem, qui non solùm cum Beato Anselmo bonis spoliarer (quod misericordiâ Divinâ mihi jam contigit) sed & cum B. Thoma Cantuariensi Archiepiscopo etiam mortem pro juribus Ecclesiæ subirem.

Cæterùm, Beatissime Pater, verendum non est, ne quid hâc occasione, fidei, Religioni, aut Ecclesiasticæ unitati accidat in regno, cui præest Princeps, Christianissimi Regis, Ecclesiæ Primogeniti & Protectoris nomina ab Atavis, pluribus abhinc sæculis accepta maximo tribuens honori; Princeps Religionis & justitiæ amans, sed ab aulicis assentatoribus præventus; in regno, inquam, cujus florentissimus est Clerus, licet fortè in hoc negotio Regiæ voluntati nimis obsequens: in quo demum populus est non solùm sincerâ fide, sed etiam magna ex parte Christianis moribus conspicuus agnoscitur.

Mihi certè sufficit causæ justitia diu discussa, & evidenter patefacta; quódque plurimas vires addit, Sanctæ Sedis (cui semper & vivens & moriens adhærere cupio) judicio comprobata, ut ex litteris Apostolicis ad Regem Christianissimum didici, quarum exemplar Gallico sermone

mone conſcriptum Pariſijs huc uſque tranſmiſſum eſt; ſufficit inquam, Beatiſſime Pater, ut omnia impendam, & ipſe ſuperimpendar, ſi Deus Optimus Maximus, ſicut deſiderium ſuggeſſit, ita vires ſubminiſtret, idque Veſtra Sanctitas ſuis precibus impetret.

Dabit, Beatiſſime Pater, veniam Sanctitas Veſtra, ſi res tanti momenti, cuíque aliunde remedium, quàm à Sanctiſſima Sede non poſſit adhiberi, breviori Epiſtolâ non potuit exponi. Scio Sanctitatem Veſtram plurimis iiſque graviſſimis negotijs diſtineri; ſed cùm Rex Chriſtianiſſimus invictiſſimas rationes & humillimas preces (ut cauſæ meritum poſtulabat) non audierit, ad ſolitum afflictorum Epiſcoporum præſidium recurrendum fuit; nec vanam fore ſpem, licet ſecus vociferentur adverſarij, ut & meum & aliorum Epiſcoporum frangant animum, confidit.

Datum in Ædibus B. Mariæ de Sabart. Die 8. menſis Novemb. anno verò 1678.

BEATISSIME PATER,
Sanctitatis Veſtræ

Humillimus & obedientiſſimus in Chriſto
Filius & famulus
Franciſcus Epiſcopus Apamienſis.

Documentum XXXI.

Primum Breve Sanctiſſimi D. N. INNOCENTIJ Papæ XI. ad Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum Epiſcopum Apamienſem.

Venerabili Franciſco Epiſcopo Apamienſi INNOCENTIUS Papa XI.

VEnerabilis Frater, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Moleſtiarum & incommodorum, quæ pro

tuendis juribus Ecclesiæ tibi commissæ sustinere te scribis, Nos quoque maximam in partem venimus, ad quos in primis pertinent damna & offensæ, quæ Christis Dei inferuntur. Gratulandum tamen potiùs, quàm dolendum est, fraternitati tuæ, de hujusmodi adversis, ex quibus copiosa tibi seges enascitur exercendæ virtutis & constantiæ Pastoralis; cui quidem magno incitamento & pari solatio esse non dubitamus Dei promissum, tribulationem pro ipsius causa patientibus cælestem opem, ac tandem mercedem magnam nimis non defuturam. Quod ad Nos attinet, Regem Christianissimum per litteras diligentissimè scriptas rogavimus, ut non solùm Apamiensis Ecclesiæ indemnitati consultum velit, sed etiam omnium aliarum Ecclesiarum, quæ cùm juri, quod vocant Regaliæ, obnoxiæ nunquam fuerint, recentibus tamen Regij senatûs decretis contra omnes humani diviníque juris regulas, ac veterem inconcussámque observantiam, hujusmodi onus subire coactæ sunt. Id ipsum omni contentione ac studio urgere non desistemus, sicubi Officij Nostri ratio, & imposita Nobis omnium Ecclesiarum solicitudo postulat, confisi in divinæ misericordiæ thesauris, aliquando fore, ut idem Christianissimus Rex pro eximia atque avita pietate sua, rei veritate melius cognitâ, alia consilia, aliam mentem induat. Fraternitati interim tuæ Deum totius consolationis propitium usque precamur, ac peculiaris Nostræ erga te charitatis indicem Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 4. Januarij 1679. Pontificatûs Nostri anno tertio.

Marius Spinula.

Docu-

Documentum XXXII.

Breve Sanctiſſimi D. N. INNOCENTIJ PP. XI. ad Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum Archiepiſcopum Tholoſanum.

Venerabili Fratri Joſepho Archiepiſcopo Tholoſano INNOCENTIUS Papa XI.

VEnerabilis Frater. Delatæ nuper ſunt ad nos querelæ Monialium Ordinis ſanctæ Claræ Urbaniſtarum in Tholoſana civitate, graviter dolentiũ, & dolorem ſuum in paternum ſinum Noſtrum multis cum lacrymis deponentium, ut acciſis ac penè perditis rebus ſuis præſentem opem pro Apoſtolici muneris Noſtri debito afferamus: per hos enim dies ad illud Monaſterium veniſſe Monialem quamdam magno comitatu, militum etiam cohorte ſtipatam, ut Abbatiſſatûs perpetui poſſeſſionem invaderet, prætextu Regiæ nominationis, nulli juri, aut conſuetudini, nulli Apoſtolico indulto ſubnixæ: ſe quidem ad inuſitatæ rei ſpectaculum primò attonitas, mox collectis animis, & imploratâ cœleſti ope, quacumque ratione licuit, reſtitiſſe, ne immunitati Eccleſiæ, & inſtituto Ordinis ſui Apoſtolicâ authoritate firmato, tam inaudita, ac tam pernicioſi exempli injuria inferretur; ſed ſuperante vi militum cedere tandem coactas, effractiſque foribus, & pariete ipſo, liberum multis ſæcularibus aditum patuiſſe, cum quibus ingreſſos quoque milites violenter ibi & ſacrilegè multa patrâſſe, magna cum totius civitatis indignatione & ſcandalo, Fraternitate autem tuâ, quæ par omnino erat, ut venientibus Lupis Paſtorale pectus opponeret, non ſolùm non repugnante, ſed ultro eos quodammodo invitante, & Monaſterium edito decreto

decreto per vim recludi jubente. Inhorruit ad tam indignæ rei nuntium animus Noster, adeóque monstri similis visa est, ut quamvis aliunde quóque eadem afferrentur, vix tamen persuadere Nobis potuissemus, Archiepiscopum Tholosanum, inspectantibus Religiosissimis fortissimísque Galliæ Episcopis, & Galliâ universâ, eò progressum fuisse, ut dignitatis ac muneris sui oblitus, nullo horribilium censurarum, & cœlestis iræ metu, nullâ famæ reverentiâ, tanto facinori, pro quo impediendo animam ipsam, boni Pastoris exemplo, ponere debuisset, non solùm non resisteret, sed etiam suffragaretur; nisi memoriâ teneremus, quid duobus abhinc annis in negotio Regaliæ, ut nuncupant, ubi de Apamiensi Ecclesia Tholosanæ suffraganea agebatur, decernere ausus fueris contra manifestam causæ justitiam, contra omnes humani divinique juris regulas, contra ipsius Ecclesiæ totiúsque Provinciæ tuæ jura & libertatem, & contra morem prædecessorum tuorum aliorúmque Galliæ Præsulum, qui in similibus casibus Regiæ voluntati atque indignationi, ne muneri suo deessent, obviàm fortiter eundo, & DEI causam strenuè orando, læta & salutaria Ecclesijs suis responsa ab ingenita Christianissimorum Regum justitia & pietate retulêre. Officij itáque Nostri esse duximus, gravem ac planè acerbum ea de re animi Nostri sensum tibi aperire, téque in Domino monere, ut diligenter consideres, quo in periculo sis experiundæ divinæ ultionis, quam facilè provocabunt gemitus tot lectissimarum Virginum, quarum vitæ innocentia & candor, átque assiduus divinarum laudum concentus deliciæ quodammodo sunt cœlestis Sponsi, cui sacrosancto & insolubili vinculo conjunctæ fuêre; nisi quàm primum, emendatis, quæ admissa sunt, misericordiarum Patris clementiam demereri studueris. Alioquin

quin Nos, pro Vicaria Christi Domini in universam Ecclesiam potestate, quâ fungimur quamquam indigni immerentésque, & pro solicitudine, quam debemus unicuique Christi fidelium ad paternum patrocinium Nostrum confugienti, cogemur de opportunis remedijs seriò cogitare..

Datum Romæ die 18. Januarij 1679.

Documentum XXXIII.

Tertia epistola Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad Regem Christianissimum.

Apamijs 6. Junij 1679.

QUandoquidem DEUS operâ Majestatis Vestræ pacificandæ toti Europæ usus est, spem concepi, fore ut eodem quoque tempore humillimis meis precibus placata Majestas Vestra pacem alijs concessam, Episcopo ejúsque afflictissimæ Ecclesiæ haud esset negatura. Quintusdecimus jam mensis agitur, cùm omnes Episcopatûs mei proventus, qui vid. Patrimonium Christi sunt, & ex meris Decimis conflantur, subtrahuntur mihi, & tamen toto hoc tempore nihil eorum omisi, quæ ad omnes officij mei partes explendas necessaria videbantur. Enimverò nullius culpæ mihi conscius sum, ob quam meritus hanc pœnam videri possim, nisi quòd juramentum fidelitatis jam ante quatuor & triginta annos Majestati Vestræ præstitum inscribi non fecerim: & planè testari possum, non hoc ex minori aut observantia, aut veneratione erga Majestatem Vestram provenisse, sed ex solo offendendi Numinis metu, si juramentum illud violâssem, quo conservandis juribus ac privilegijs Ecclesiæ meæ, cùm Episcopali Dignitate in-

signirer, tam solemniter, sanctéque me obstrinxi: juramentum inquam illud, quo pro juribus ac libertate Ecclesiæ Sponsæ Jesu Christi tuendis, facultates ac vitam, imitatione tot aliorum Sanctorum, qui idem jucundissimo animo præstiterunt, profundere compellerer. Numquid enim Majestati Vestræ æquum videtur, ut cùm pro sustinendis rationibus Principum hujus Mundi tot hominum millia intrepidè morti occurrant, nullus tamen sit, qui pari ardore ac firmitate Ecclesiæ causas amplexetur? & quàm infelix Principum conditio fuerit, si, cùm homines sint, ideóque & errare ipsi, & seduci ab alijs possint, cogamur tamen eorum voluntati ac imperijs obtemperare, etiam cùm aliqua jubent Divinis legibus adversa? Quin potiùs crediderim ego, nullum majus aut amoris, aut fidelitatis argumentum in Principem suum fore, quàm si malè aliquid agenti jubentíve (quod sæpè ignari, prætérque intentionem faciunt) cooperari nolis, ac criminis societatem recuses. Et abundant planè cum sacræ, tum profanæ historiæ Episcoporum Procerúmque Regiorum exemplis, qui cùm Dominis iniqua imperantibus generosè obstitissent, gratiâ apud Principem magis magísque floruerunt. Hæc Majestati Vestræ tam sunt nota, ut ijs immorari non sit necesse. Adulantur planè Majestati Vestræ, qui persuadere Ei conantur, Regaliam jus esse Ejus coronæ ac Regiæ potestati annexum, cùm tamen, si brevitas epistolæ debita non prohiberet, facile demonstratu esset, nihil aliud esse Regaliam, quàm Privilegium, contra primævam Ecclesiarum libertatem Principibus concessum; ídque tam certum & apud omnes in confesso est, ut intrepidè asseverare possim, numquam nisi ultimis hisce diebus de hac veritate dubitatum esse. Sed nec jus Regaliæ percipiendæ Majestati Ve-

ſtræ hactenus adſcriptum fuit, niſi Ipſa aut Poſſeſſionem memoriam hominum excedentem, aut Privilegia oſtendiſſet Lugdunenſi Concilio antiquiora. Hoc enim à quatuor jam ſeculis in Gallijs receptum ſub pœna excommunicationis diſtrictè prohibuit, ne Regalia ad Eccleſias hâc ſervitute hactenus liberas (inter quas eſt Apamienſis) extenderetur.

Hæ ſunt ergo rationes, quibus juſtitia illius cauſæ nititur, quam ego defendendam ſuſcepi; & poſſum Majeſtati Veſtræ affirmare, tam eſſe illam omnibus æqui boníque amantibus perſpectam probatámque, ut nullum mirandi finem faciam, fuiſſe qui Majeſtatem Veſtram hæc omnia hactenus celaverint; imò poſt Summi etiam Pontificis ſuper hoc argumento Majeſtati Veſtræ ſignificatas intentiones pergant nihilominus tanti momenti veritates, ac Principi tam æquo rerúmque intelligenti, alienis falsíſque coloribus fucare, multóque aliter, quàm ſe habent, proponere.

Me adminiſtratione omnium proventuum ſpoliârunt, ídque tam inclementer, ut ne quidem vitæ neceſſaria reliquerint, quæque etiam flagitioſiſſimis permittuntur; cùm tamen jus neceſſaria à ſubditis percipiendi ex Lege Divina proveniat; neque id ſit meræ gratuitæque fidelium liberalitatis, ſed potiùs actus neceſſariæ juſtitiæ, ac obligationis à Chriſto ſubditis impoſitæ, ut vid. temporalia præſtent, à quibus Verbi Divini ac Sacramentorum ſpiritualia alimenta perceperunt, & ideò Beatus Paulus hoc ipſum jus neceſſaria alimenta à Fidelibus petendi Apoſtolis competere fatetur; nec dubium eſt, ab Apoſtolis ad Epiſcopos legitimos eorum Succeſſores tranſiſſe. Nulla ergo poteſtas humana oraculo Chriſti Domini derogare poteſt, aſſerentis: *Dignum eſſe Mercenarium mercede ſuâ*; & Apoſtoli:

Neminem suis stipendijs militare; & eum qui oves pascit, ab ovibus vicissim pascendum esse, pronuntiantis. Quòd ergo Episcopi necessaria vitæ à subditis suis, hoc est, proventus Episcopales recipiant, juris est naturalis Divinique. Nunc verò parùm fuit Majestatis Vestræ Ministris, ut me Septuagenarium Episcopum, ac morbis conflictantem, omnibus Episcopatûs mei proventibus spoliarent, nisi etiam omnia quoque subsidia, quæ à Capitulo meo Cathedrali expectare debebam, æquè subducerent: nam ex duodecim Canonicis, qui Collegium hujus meæ Ecclesiæ componunt, novem planè abdicârunt, nullâ nec servitiorum, quibus alij quindecim, alij viginti annos de sua Ecclesia bene meriti sunt, habitâ ratione; nec votorum Religiosæque Professionis, quæ illos ob promissam stabilitatem uni Ecclesiæ adstringit, nec vagari permittit. Taceo excessus ultimæ crudelitatis in eosdem Canonicos exercitæ, quæ uti omnes justitiæ & humanitatis leges perverterunt, ita fidem superarent, nisi documenta præstò essent adeò certa & indubitata, ut credere etiam inviti cōpellamur. Quodsi quæras, quodnam tandem sit illud crimen, quod plecti meruit tam indignis támque inhumanis modis? Illud unum affertur, quòd vid. Deum offendere verebantur, si Ecclesiæ non obtemperâssent, ac censuras contempsissent, quas ego ex præscripto Sacrorum Canonum ijs comminari sum coactus, qui Regaliam meæ Ecclesiæ imponere conabantur, cùm tamen compertissimum sit, eam semper intra terminos Juris communis liberámque stetisse. Sed quod omnem admirationem superat, illud est, Canonicis, quos Regij Ministri expulerant, alios suffectos esse ex omni ferè Gallia, ac sine delectu conductos, aut vid. alterius Instituti ac Religionis socios, aut omnino laicos, aut ætate ac moribus juvenes,

juvenes, quique, ut ipsimet fatentur, nullâ re minùs, quàm Ecclesiasticæ vitæ desiderio tanguntur: & denique, quod planè omni exemplo caret, pueris è Collegio recèns eductis, nec sacris Ordinibus, ob immaturam ætatem, adhuc aptis Canonicatus & Dignitates conferuntur, nullâ aut ineundi Tyrocinij, aut emittendæ Professionis impositâ necessitate, quod planè nihil aliud est, quàm Ecclesiam ab origine ac fundatione sua Regularem sine auctoritate Pontificis Ecclesiæ Capitis ad conditionem sæcularem reducere. Sed & illud ad malorum cumulum addidêre, ut vid. major pars proventuum ad Capitulum Cathedrale spectantium in expensas planè inutiles consumerent, nullâ ornandæ Ecclesiæ, nullâ sublevandorum pauperum curâ; imò ut omni obligatione pauperes adjuvandi deinceps absolverentur, Sententiam seu Arrestum à Majestatis Vestræ Consilio impetrârunt, quo Constitutio mea abolebatur; ea verò modicam aliquam eleemosynam indixerat ad solatium trium Parochiarum pauperum, unde mille & octingentarum librarum proventus legebantur. Quis umquam persuadere sibi potuisset, sub Principe, & Catholicæ Religioni ac justitiæ tam addicto, utrámque tamen tam apertè, nullóque pudore, & tanto tempore violatam esse? Non omisi quidem preces lacrymásque miscere, ut remedium tot malis à Deo impetrarem; sed ne videar aut metu, aut negligentiâ meis precibus defuisse, illud adjungo, ut throno etiam Majestatis Vestræ supplex advolvar, Eámque, quâ maximâ licet, veneratione ac demissione compellem, dignetur Ecclesiam Apamiensem æquè ac alias hujus Provinciæ Dioeceses in hanc usque diem hactenus liberam, nativæ ac Canonicæ immunitati relinquere; nec patiatur Capitulum meum Cathedrale, quod hactenus cum tanta ædificatione ac

fructu vitam regularem duxit, ad sæcularem statum dilabi. Jubeat denique, juxta Apostolicas ac Canonicas Regulas, liberam mihi plenámque proventuum Episcopalium administrationem restitui: nam si Regum Galliæ præcipua gloria ac decus fuit, ut in eorum sinu, quoties Episcopi affligerentur, tutam stationem ac asylum suis persecutionibus & ærumnis invenirent; cur sperare non liceat, Majestatem Vestram non permissuram, ut ego, quem semper testimonio etiam hujus Provinciæ fidelissimum habuit, tot deinceps calamitatibus premar? Cæterùm utcunq; res meæ cadant, numquam ego cessabo pro Majestatis Vestræ Ejúsque Regiæ familiæ incolumitate Divinam Bonitatem implorare, eróque ad cineres usque. Apamijs 6. Junij 1679.

Majestatis Vestræ

Humillimus & Obedientissimus Servus.

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XXXIV.

Epistola D. Foncault Aquitaniæ Præfecti ad Reverendissimum & Illustrissimum Episcopum Apamiensem.

A Montauban, 19. Febr. 1678.

CRedidi mearum partium esse, Illustrissimæ & Reverendissimæ Dominationi Vestræ suggerere, crastinâ die, quæ vigesima est currentis mensis, dilationis à Senatu Regio concessæ terminum expirare, quo Illustrissima Dominatio Vestra jubebatur in Camera Computorum Parisiensi juramentum fidelitatis suæ inscribendum emittere.

Pla-

Placeat ergo mihi inſinuare, quid ſibi in hac cauſa faciendum propoſuerit; jubeor enim, niſi Ipſa Regiæ Declarationi acquieverit, proventus Apamienſis Epiſcopatûs detinere. Spero Dominationem Veſtram Majeſtati Suæ gratificaturam, ſícque abſolutum me iri neceſſitate tam durum ingratúmque imperium explendi. Interim, &c.

A Montanban. 19. Febr. 1678.

Humillimus & Obſequentiſſimus Servus

Foncault.

Documentum XXXV.

Reſponſio Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Epiſcopi Apamienſis.

Apamijs 23. Febr. 1678.

VEhementer Vobis obſtringor, ob exercitam in me humanitatem, ſimúlque ſignifico, me datis ad Majeſtatem Suam litteris reverentiâ ac veneratione plenis, quantum vid. Supremo meo Principi debeo, rationes expoſuiſſe, quibus conſcientiam meam illigari ſentio, ne Sacramentum fidelitatis inſcribi permittam. Nec deſpero, Regem æquitatis amantem aliquid meis precibus delaturum. Planè ſi placeat Vobis ingens illud deſiderium æſtimare, quo teneor voluntati Regiæ obſequendi, facilè intelligetis, me, qui hactenus nihil charius & antiquius habui, quàm ut ſemper Principi obtemperarem, ne id quoque in præſenti cauſa agam, ſolo metu offendendi DEI prohiberi. Temporales proventus quod attinet, illi ut ſemper mihi oneri & periculo fuêre, ob neceſſitatem reddendi de illis Omnipotenti DEO rationem, ita (ſi modò abſit Eccleſiæ injuria) paratiſſimo

ſimo animo feram, ſi alterius curæ ac fidei committantur, qui illos reparandis Eccleſijs ſublevandíſque pauperibus aptiùs impendat. Credo equidem, me cordi DEO futurum, & cùm ipſe unà cum Dignitate Epiſcopali cauſam quoque Eccleſiæ, quæ JESU Chriſti eſt Sponſa, curæ ac fidei meæ commiſerit, ſperare omnino mihi licet, eum quoque vires ſuffecturum, quibus pacato lætóque animo infortunia omnia excipiam, quæ ob ſervatam ei fidem obvenire mihi poterunt. Sum interim eróque, dum vixero,

Apamijs 23. Febr. 1678.

Humillimus & Obedientiſſimus Servus

Franciſcus Epiſcopus Apamienſis.

Documentum XXXVI.

Epiſtola Reverendiſſimi Epiſcopi Apamienſis ad Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum D. Franciſcum de Harlay, Archiepiſcopum Pariſienſem.

Pariſijs 6. Junij. Anno 1679.

TOti Galliæ perſuaſum eſt, Illuſtriſſimam Dominationem Veſtram non parùm contuliſſe ad novam Regis Declarationem, quâ omnes Regni Gallici Eccleſiæ ſubdi Regaliæ jubentur. Crediderim verò communem hanc opinionem ex eo fluxiſſe, quòd Illuſtriſſima Dominatio Veſtra operam auctoritatémque ſuam in Comitijs Cleri Gallicani, quibus Ipſa præſidebat, non ſolùm non impenderit, eúmque ut Regi ſupplicaret, permovere noluerit (id quod D. Epiſcopus Alectenſis nuper defunctus datis ad eadem Comitia litteris enixè petierat) verùm etiam ne id fieret

ela-

elaboraverit, utique eâ ratione permota, quòd Ecclesiarum nostrarum jus nec tam clarum, nec tanti momenti esse crediderit, quàm reverâ est. Enimverò naturalis inclinatio, quâ omnes afficimur Principem demerendi, ignoratio quoque juris Regaliæ, quâ plerosque laborare Sapientissimi quoque Parisiensium confitentur (numquam enim hæc materia etiam ab ijs Episcopis, quorum maximè intererat, satis examinata & discussa fuerat) ac denique usus Regaliæ in quibusdam Ecclesijs Urbi Parisiensi vicinis receptæ; hæc inquam omnia forsan effecêre, ut Illustrissimam Dominationem Vestram ea veritas lateret, quam nunc omnes intelligunt, qui modò hoc argumentum maturè omníque affectu liberi examinârunt. Cùm ergo nihil gloriosius sit, quàm si legitimæ rationes suppetant, sententiam mutare, omnino de Illustrissimæ Dominationis Vestræ Generositate polliceor mihi, Eam pro auctoritate, quâ apud Regem præcipuè floret, effecturam, ut Is ad conservanda privilegia ac jura Ecclesiarum animum adijciat, exemplo vid. tot magnorum Principum Majestatis Suæ Prædecessorum, qui ut potentiâ & gloriâ apud posteros florerent, pietate ac religione suâ à Deo impetrârunt. Ipsíque Historiarum Scriptores nihil aliud habuêre, quo magis gloriam commendarent, quàm quòd honorem Ecclesiæ, quam matris loco venerabantur, privatis Coronæ ipsius causis antehaberent. Et verò persuasum habeo, Ipsum Regem, quippe justum rerum æstimatorem, quemadmodum consilium, quod illi extendendæ Regaliæ suggessistis, Zelo Ejus augendæ potentiæ, Vestræque in eum fidelitatis probandæ adscripsit; ita vicissim, cùm exploratâ jam veritate in aliam Eum sententiam flectere laborabitis, æquitati id Vestræ magnóque amori adscripturum, quo Ejus æternæ salutis

veræque gloriæ promovendæ flagratis. Nec fieri à Vobis aliud poterit, quo magis Divinam Benedictionem in Vos Vestrámque Ecclesiam provocetis, quódque omnes in hoc Gallico Regno æqui boníque amantes majori gaudio afficiat; imò quod ipsius Regis gratiam bonámque opinionem magis Vobis conciliet: is enim ingenuè agnoscet, negotiorum multitudinem, quæ animum Vestrum distringunt, impedimento fuisse, ne has Regaliæ materias adeò obscuras implexásque, & à communi Jure abludentes, examinare Vobis licuerit; & tamen ne partibus meis deessem, ego illas datis ad Regem, & Archiepiscopum Tholosanum litteris clarè exposui; nunc tantùm illud adjungo, ex communi receptáque omnium Juris-Consultorum opinione: *Omnia libera præsumi, nisi contraria servitus probetur*; quæ veritas si in alijs omnibus locum habeat, multo maximè circa Ecclesias procedit. Nunc ergo si rationes & auctoritates ritè expendantur, quæ pro Regaliæ servitute Ecclesijs imponendæ in medium afferuntur, id unum sufficiet, ut æquitas causæ appareat, quam ego defendendam suscepi: si enim ab usu & antiqua possessione præscindas, alia, quæ cumulari in hanc rem solent, sunt omnium Sapientum sententiâ non infirma solùm & inania, sed etiam risu digna. Cùm ergo nec in mea Diœcesi, nec in alijs quampluribus Ecclesijs usus & antiqua consuetudo probari possint, sequitur, non posse illis, nisi sacrilegâ usurpatione Regaliæ servitutem imponi: quodsi circa hanc rem dubium aliquod supersit, nihil moror, ut illi Deo juvante quamprimum abundéque satisfaciam. Cæterùm tam multa & singularia Generositatis & Amicitiæ argumenta ab Illustrissima Dominatione Vestra jam accepi, & si ista deessent, notitia, quam habet de voluntate Romani Pontificis, déque

Sacro-

Sacrorum Canonum Decretis, quæ Prælatis in Principum aulis versantibus severissimè prohibent, ne in suarum Ecclesiarum suorúmque Coëpiscoporum, imò omnium inferioris etiam conditionis Clericorum detrimentum attentare aliquid audeant, id quod in Concilio Avenionensi Anno 1326. sub Joanne XXII. *capite 25.* & in alio etiam Avenionensi sub Benedicto XII. Anno 1337. *capite 20.* repetitum est: hæc, inquam, omnia securum me certúmque reddunt, Illustrissimam Dominationem Vestram præ omnibus privatis affectibus, quæ aliàs morari Eam possent, causam Ecclesiæ amplexuram esse, & interim, &c.

Apamijs 6. Junij 1679.

Illustrissimæ & Reverendissimæ
Dominationis Vestræ

Humillimus & Obsequentissimus
Servus
Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XXXVII.

Epistola ejusdem Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad R. P. de la Chaise Societatis JESU, & Regis Confessarium.

Asabar. 14. Jun. 1679.

Admodum R. Pater.

JAmdudum animo proposueram A. Reverendam Paternitatem Vestram litteris convenire; sed ne id facerem, duas præsertim ob causas prohibitus sum; primò enim verebar, ne operam perderem, & nihil scribendo proficerem; deinde ne si conquererer, quas à P. Vestra sufferre molestias

cogor, Ipſa privato potiùs dolori, quàm æquitati Zelóque Immunitatis Eccleſiaſticæ conſervandæ eas querelas adſcriberet. Ne tamen ulla in re partibus meis defuiſſe viderer, aut aliquid inexpertum reliquiſſe, bonæ cauſæ libertatíque Eccleſiæ à Divina Providentia mihi commiſſæ promovendæ, ſtatui amicorum conſilijs cedere, & ſiquid obtineri poſſet, hâc quoque epiſtolâ experiri, deinceps exitum hujus cauſæ, & tam ſubſtantiam, quàm modum ipſum ex animo integréque Deo commiſſurus, ut is videlicet juxta præſcriptum legéſque Divinæ Suæ Providentiæ omnia moderetur. Equidem ſi aut contra Paternitatem Veſtram, aut ejus Societatem privatis odijs ac ſimultatibus concitarer, ſcit Ipſa, quàm multæ præclaræq; occaſiones abundaverint, juſtum animi mei dolorem conteſtandi, neque ab ullo mortalium id mihi vitio verti potuiſſet, quippe non mea, ſed veritatis ac juſtitiæ, imò boni publici cauſa agebatur; at malui Charitatis Chriſtianæque prudentiæ rationem habere, nec priùs ſilentium abrumpere, quàm neceſſitas loqui me cogeret.

Planè cùm Paternitatem Veſtram & Chriſtianam eſſe, & Religioſam cogitabam, numquam perſuaderi poteram, & niſi aut Ipſa, aut ejus Societas aliqua in re offenſa à me eſſet, adeò vindictæ avidam fore, ut eam tanto Divinæ Gloriæ ac Immunitatis Eccleſiaſticæ diſpendio quæreret.

Reminiſci adhuc poteſt, cùm eam conveniendi Pariſijs occaſio fuiſſet, vidiſſémque globo Eccleſiaſticorum incinctam, ejus favore Beneficia captantium, dixiſſe mihi: *Hos eſſe lupos prædæ inſidiantes.* Quâ ergo conſcientiâ, quæ gregi ovium innocentium alendo debebantur, rapacibus lupis Ipſa projecit? imò ne expectavit quidem, ut fauces aperirent prædæ expetendæ, ſed etiam eorum famem prævenit; cùm

cùm enim Canonici Ecclesiæ meæ vitam Regularem profiteantur, quam ego Apostolicâ auctoritate Regísque auspicijs feliciter restitui, ij, qui in Beneficijs Ecclesiasticis nihil aliud quàm proventus opésque affectant, nullâ planè curâ Canonicatuum tangebantur, quibus paupertatis vitæque communis obligatio incumbit. Sed Paternitas Vestra illis animos addidit, oblatâ spe eos Canonicatus ad vitam sæcularem revocandi, ídque se effecturam promisit.

Eadem quoque Patris Ferrier intentio fuerat, vitam Regularem in Ecclesia mea abolere volentis; id verò quàm à Divina voluntate alienum fuerit, satis intelligere Paternitas Vestra ex ijs difficultatibus potuit, quæ Romæ & alibi superari non potuêre: non ergo capere possum, ex quibus rationibus animum ipsa adjecerit illi operi destruendo, quod Patres etiam Societatis, quorum utique testimonia suspecta habere non potest, approbare conati sunt, ac sæpè confiteri, illud in DEI gloriam, Diœcesis utilitatem, totiúsque Ecclesiæ ædificationem redundare; nisi fortè easdem ob causas delendæ vitæ Regulari accincta est, ob quas non est verita palàm jactare, id quoque majori DEI gloriæ accessurum, si jam pridem Ecclesiam meam Regij clausissent. Quò ergo, mi Pater, demissa illa veneratio, & cæca obedientia avolavit, quam Societas Vestra Apostolicæ Sedi hactenus professa est? video enim conari Vos destruere, quod illa ædificavit; ídque non solùm sine Sedis Apostolicæ auctoritate, sed etiam contra Illam. Observatum enim est, in ultimis Codicillis, quos Paternitas Vestra pro obtinendis Ecclesiæ meæ Canonicatibus expediri fecit, omissam fuisse clausulam addi aliàs solitam, quâ vid. qui hujusmodi Beneficia impetraverant, jubebantur habitum Regularem assumere, Tyrocinium experiri, ac denique Pro-

fessionem emittere. Qui ergo non omnino cæci sunt, imò qui se inter præcipuos amicos Paternitatis Vestræ profitentur, hæc omnia spectare eò dicunt, ut, non obstantibus Capituli mei Romanæque Sedis protestationibus Decretísque, sæcularis vitæ licentiam inducat, Regulari extinctâ, sicque quacúmque tandem ratione, etiam Professione suâ planè indigna fidem exolvat, quam illis obligavit, quos ad captandos Ecclesiæ meæ Canonicatus jam priùs impulerat.

Utinam saltem Paternitatem Vestram ab hujusmodi conatibus reverentia retineret Gallici Regni, in quo nemo non videt, abuti ipsam fiduciâ, quam munus Confessarij ei apud Regem conciliavit, & quâ id unicè agit, ut præcipua Ecclesiæ jura ab ignaro licèt Rege violentur, útque Principis auctoritate tam injustæ sævæque actiones muniantur, quas, nisi publicis & authenticis monumentis constarent, nemo credere sustineret. Enimverò fieri non potest, ut Paternitas Vestra Regaliæ examinandæ animum solidè adjecerit, quin protinus intellexerit, eam nec in mea, nec in alijs quampluribus Ecclesijs locum habere, sícque ingenti damno Ecclesiam afficere, quando Regi persuadet, ut eam sibi usurpet. Quodsi Paternitas Vestra istarum rerum plenam notitiam non habet, quâ rogo conscientiâ non minùs inclementer sævéque nos persequitur, quàm si Rei essemus Divinæ humanæque Majestatis?

Non permittit brevitas epistolæ debita, ut hîc aut rationes percurram, quæ causæ à me susceptæ æquitatem ostendant, aut seriem malorum pertexam, quæ tanto jam tempore Regaliæ obtentu perpetior, præsertim cùm persuasum habeam, Paternitatem Vestram non tam ignorantiâ rerum, quàm odio mei laborare, quod ut deponat, à solo Deo expectari potest. Enimverò metus Regiam indignationem pro-

promerendi, si vid. Regi innotescat, se ab eo deceptum esse, cujus unica & præcipua obligatio erat Principem rerum, quæ ad animæ Ipsius æternam salutem verámque gloriam pertinent, admonere, pudor quoque errorem ingenuè confitendi, ac denique ingens cupido deprimendi calcandíque Episcopum Societatis Vestrísque maximis (quippe à Christiana Sanctorúmque Patrum Doctrina alienis) adversum: hæc, inquam, omnia ingentia sunt, Paternitati Vestræ profitendæ veritatis impedimenta, nec ab alio, quàm, qui cordium Dominus est, superari possunt, & tamen mihi credat (neque enim, uti spero, se ab Episcopo admoneri indignè feret) multa sunt, quæ justo eam timore percellere possint, ne, posteaquam ob calcatam im̄unitatem Ecclesiasticam Divinam indignationem in se provocavit, Regiam quoque incurrat; Rex enim, quâ est Prudentiâ & æquitate, ubi aliquando intellexerit Se consilijs à vobis suggestis, ac contra animi sui sententiam deceptum, tot malorum causam fuisse, non poterit non ea omnia eorúmque auctores damnare. Ex adverso si Paternitas Vestra infortunium ac impendentia mala præveniat, expleátque boni Confessarij partes, suámque industriam Regis saluti impendat, cujus vid. animam gubernandam suscepit, Dei Benedictionem experietur, & Rex quoque gratum acceptúmque habebit, Se veritatem aliquando saltem edoctum esse. Illos verò, quibus Paternitas Vestra causa fuit, ut Censuras Ecclesiæ incurrerent, longè majori Beneficio affecerit, si potiùs viam illis & rationem ostenderit, quâ se dignos reddant Ecclesiasticis honoribus, quàm ut contra Canonum præscriptum sibi illos usurpent; & denique quicunque æqui justíque amantes sunt, Deum ex animo benedicent, ubi intellexerint, Paternitatem Ve-

stram

stram auctoritatem suam persuadendo Regi interponere, ut Regaliâ intra fines à Majoribus suis obtentos, & à Lugdunensi Concilio (quod extendi eam vetuit) concessos contentus esse velit.

Finio, mi Pater, nec aliud adjungo, quàm esse utique Charitatis Vestræ, pacem tandem concedere Episcopo septuaginta annos nato, quadraginta pastorales infulas sustinenti, & ultimas horas præstolanti; nec ampliùs pati viros selectæ virtutis, Deóque speciali ratione consecratos, quíque cum tanta omnium ædificatione illius se obsequio addixerunt, ab ijs tam sævâ persecutione pulsari dissiparíque, qui se vitæ Regularis hostes profitentur. Spero equidem, me Deo propitio usque in extrema fidelem fore, nec cessabo esse, quidcunque tandem à Paternitate Vestra adversi mihi contigerit.

Admodum Reverendæ
Paternitatis Vestræ

Humillimus & Obedientissimus
Servus
Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XXXVIII.

Secundum Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTIJ PP. XI. ad Illustrissimum & Reverendissimum Episcopum Apamiensem.

INNOCENTIUS PP. XI.

VEnerabilis Frater, salutem & Apostolicam Benedictionem. Præcipuæ argumentum lætitiæ attulerunt nobis litteræ Fraternitatis tuæ proximè ad Nos datæ, in qui-

quibus eximium tuum de integra atque incorrupta ſervanda morali Theologia, dè inſtauranda Cleri, & Regularium Ordinum diſciplina, déque propulſanda ab Eccleſia ſæcularis poteſtatis injuria, zelum ſtudiúmque disertè declares. Et quidem quod ad diœceſis tuæ rationes pertinet, gratias Divinæ Majeſtati agere non ceſſamus, quòd in tanta rerum ac temporum difficultate ſuſcitaverit ſibi Sacerdotem fidelem, qui opponat murum pro domo Iſraël. Neque dubitamus, quin tot experimentis probata, & confirmata virtus tua, egregio propoſito, Deo bene juvante, ad extremum conſtanter inſiſtat, parati omni ope & auctoritate noſtrâ tibi pro Dei honore tam ſtrenuè laboranti, perpetuò adeſſe. Reliqua à dilecto filio Archipresbytero Aquenſi Viro pio, atque induſtrio, qui tuas Nobis litteras reddidit, & à quo has Noſtras accipies, fuſiùs cognoſces, ac Fraternitati tuæ Apoſtolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam MARIAM majorem ſub annulo Piſcatoris die ſecundâ Auguſti 1679. Pontificatûs Noſtri anno tertio.

Marius Spinula.

Documentum XXXIX.

Epiſtola ejuſdem Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Epiſcopi Apamienſis ad D. de Harlay Procuratorem Generalem Parlamenti Pariſienſis.

Apamijs 4. Septemb. 1679.

INſinuatum mihi fuit Arreſtum, ſeu ſententia ad inſtantiam Veſtram à Parlamento pronuntiata, quo coram eo tribunali ſiſti jubeor ad videndum irritari duas Conſtitu-

tiones meas (perinde ac si in illis edendis indebitam potestatem usurpâssem) contra duos Colonos, qui nomine juvenis cujusdam Barbes de Lussan scholas adhuc terentis, & titulo Regaliæ Beneficium illud adepti proventus Custodi Ecclesiæ Apamiensis assignatos conduxerunt. Ego qui ignorare non possum, quantum & Parlamento ipsi (quippe præcipuo Galliæ Senatui) & Dominationi etiam Vestræ magnam in eo Senatu partem occupanti honoris debeam; quâ par est reverentia, præfatum Arrestum excepi, & tamen, ne deferre illi possem, gravissimæ me rationes compulerunt, quas me recensentem dignetur Dominatio Vestra benignè audire.

Primò enim, quibus ego sumptibus tam longum gravémque Processum ingrediar, quando me omnibus spoliârunt, atque ad incitas redegerunt, ne alimentis quidem necessarijs relictis (quæ tamen etiam sceleratissimis permittuntur) ut à viginti jam mensibus vitam amicorum liberalitate utcunque ægréque sustineam? & tamen neminem latet, nec patrimonium mihi esse, quo ultimæ necessitati subveniam, nec interim, quantum per ætatem licet annis ac infirmitatibus fessam, functiones ac curas Pastorales omittere.

Deinde: non intelligo, quam Ecclesia mea expectare à Parlamento justitiam possit, quando & elapso sæculo, & initio currentis, tanto ardore dilatandæ Regaliæ totóque Regno extendendæ incubuit, ut moderari eum Reges oportuerit. Parlamentum enim jus Regaliæ tanquam Coronæ annexum, imò tamquam ipsius Parlamenti præcipuam prærogativam ab aliquot jam annis habuit, quia vid. omnes processus, qui hanc Regaliæ causam spectant, Parlamento deferuntur. Quodsi plurium jam seculorum

rum Jurisprudentiam consulas, invenies, constanter à Parlamento eam Regulam observatam fuisse, ut nunquam pro Rege pronuntiaret, nisi probatâ à Regijs Procuratoribus possessione, quod utique Dominatio Vestra in Protocollis, Tabularijs, librísque Auctorum, qui super hoc argumento scripsère, probè notaverit. Circumstantiæ quoque, quæ Arrestum Parisiense comitantur, hujusmodi sunt, ut facilè ex ijs Parlamenti in me animum colligere liceat: Actionem enim criminalem duobus Clericis intentat, adeò miseris, ut solis eleemosynis (quæ mihi à Fidelibus suppeditantur, & quarum partem ego illis communico) precariò sustententur; adeóque innocentibus, ut nullâ aliâ culpâ laborent, quàm quòd binas constitutiones meas partibus insinuârint, & quarum æquitatem examinare non utique ad eos pertinebat.

Tertiò. Quemadmodum certissima res est, non posse jus Regaliæ, nisi Ecclesiæ privilegio ad Reges pertinere; ita certum est, ad eandem Ecclesiam spectare, ut de Regalia cognoscat judicétque, id quod in Lugdunensi Concilio fecit; & quamvis daremus, sententiam Concilij in hac causa non omnino apertam & claram esse, eam tamen interpretari Pontificis Romani partes essent, non Regij Tribunalis. Cùm ergo binis à me editis Constitutionibus nihil aliud egerim, quàm ut Decretum exequerer Concilij Oecumenici (id verò non de privatis tantùm personis loquitur, sed de *quantacunque dignitatis honore præfulgentibus*) nec terminos excesserim à Concilio præfixos, sequitur injustam esse eorum calumniam, qui in foro sæculari me accusant usurpatæ ac ultra metas dilatatæ potestatis. Has ipsas ob causas numquam ego in dubium revocavi, quin possem deberémque laicos Censuris punire, eósque, que-

qui dignam hanc causam esse censebant, quæ hujusmodi pœnis sustineretur, præsertim cùm non minor Episcopis obligatio incumbat, libertates ac jura Ecclesiæ, quàm fidei dogmata propugnandi, id quod solidè Auctor sermonis ostendit, quem dignum censui, ut Dominationi Vestræ à me transmitteretur.

Non permittit Epistolæ brevitas, ut omnia pertexam, quæ de hac materia dici possunt, quæque libenter adjungam, si modò intelligam id Dominationi Vestræ placere, ac tempus suppetere ea perlegendi. Nunc finem Epistolæ impono, & Dominationem Vestram ardentissimè obtestor, dignetur in memoriam revocare, se & Regij Ministri, & hominis Christiani personam agere, atque ut prima obligationem imponit, ne quidquam de juribus ad Coronam spectantibus dilabi permittat, ita quoque secunda, ne illa in Ecclesiæ præjudicium extendi patiatur; alioqui periculum esset, cœlestem Benedictionem impeditum iri, quam alioqui sibi suæque illustri familiæ Dominatio Vestra tam multis egregijsque operibus promerita est.

Apamijs 4. Sept. 1679.

Humillimus & Obsequentissimus Servus
Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XL.

Tertium Breve Sanctissimi D.N. INNOCENTIJ XI. ad Illustrissimum & Reverendissimum Episcopum Apamiensem.

Venerabili Fratri Francisco Episcopo Apamiensi
INNOCENTIUS Papa XI.

VEnerabilis Frater, Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Perlegimus litteras Fraternitatis tuæ, in quibus afflictum Apamiensis Ecclesiæ statum, & tuum proptereà dolorem Nobis ob oculos ponis; qua de re, Pastoralem zelum, & solicitudinem magnopere commendamus, & eodem tecum sensu affecti, non cessamus à Patre misericordiarum, pro muneris Nostri debito, postulare, ut pristinam Ecclesiæ isti tranquillitatem, dignitatémque restituat, ac Nobis lumen ad ea decernenda, exequendáq; suppeditet, quæ cum tuæ, tum universæ Ecclesiæ rationibus expedire videbuntur. Reliqua ab eo cognosces, qui tuas Nobis litteras reddidit; téque, atque invictam Episcopalis roboris constantiam, quâ cæteris præluces, intimo charitatis affectu in Domino complectentes, Fraternitati tuæ Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris. Die x. Decembris 1679. Pontificatûs Nostri anno IV.

Marius Spinula.

Documentum XLI.

Constitutio Ejusdem Illustrissimi Episcopi Apamiensis.

7. Febr. 1680.

FRanciscus miseratione Divinâ Episcopus Apamiens. &c. Constitutiones à nobis nuper promulgatæ, quibus procul arcebamus, qui in Diœcesi nostra Regaliæ obtentu Beneficia quædam impetraverunt (cùm tamen constet, præfatam

fatam nostram Diœcesin hujus servitutis penitùs immunem esse, nec proinde Regaliæ subjici posse, nisi violatis quamplurimis Sacris Canonibus Regúmque Edictis) adeò apud quorumdam avaros, ambitiosos, ac Beneficijs Ecclesiasticis inhiantes animos nihil effecère, ut potiùs reperti sint (quod non sine animi dolore intelleximus) qui Regaliæ obtentu etiam ad Beneficia curata adspirare, & illa obtinere sint conati; id verò omni exemplo caret, ac etiam, ubi aliàs Regaliæ locus est, numquam hactenus usurpatum. Eò igitur temeritatis deventum est, ut in captandis Beneficijs Ecclesiasticis nullus sit regulis aut pudori locus, & quia hujusmodi intrusionibus sistendis nulla ampliùs remedia supersunt nobis, quàm auctoritas Episcopis à Deo tributa, censuræque Ecclesiasticæ, ultima vid. Ecclesiæ remedia, & quibus non ij solùm coërceri debent, qui aliunde quàm per legitimam ac Canonicam januam Ecclesias irrumpunt, sed illi etiam, qui ita irrumpentibus auxilia & consilia subministrant; ideò ex his alijsque causis Constitutiones nostras jam aliàs editas renovamus, ac insuper sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ omnibus cujuscunque dignitatis ac conditionis personis districtè prohibemus, ne Dignitates, Prioratus, aliáque Beneficia curam animarum annexam habentia pro se aut alijs titulo Regaliæ petere, aut impetrare præsumant: neque, aut suo, aut aliorum nomine eorum Possessionem adeant, aut fructus seu mediatè, seu immediatè percipiant. Prohibemus etiam æquè sub pœna Excommunicationis cujuscunque statûs ac conditionis personis, ne scienter ac voluntariè sub quovis prætextu aut colore, Notarij vid. Testis, Emphyteutæ, Sub-emphyteutæ, aut aliâ quâvis ratione, ad actus & usurpationes supranominatas auxilium, consilium, aut favorem præstent.

stent. Reservamus etiam nobis, præterquam in articulo mortis, absolutionem à præfata pœna Excommunicationis.

Apamijs 7. Febr. 1680.

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XLII.

Alia Constitutio Ejusdem Illustrissimi Episcopi Apamiensis, quâ omnes Fideles suæ Diœcesis ad publicas preces aliáque pietatis opera placandæ Divinæ indignationi exhortatur.

22. Febr. 1680.

FRanciscus, &c. Clero Populóque Apamiensi salutem & benedictionem. Tam manifesta sunt indignationis Divinæ hanc nostram Diœcesin punientis argumenta & effectus, ut oporteat aut cæcum esse, qui ea non videt, aut planè insensibilem, qui illis non intimo dolore conficitur. Ecclesiarum Pastoribus ultima ferè necessitas incumbit officio suo abstinendi, omittendíque sanctiores quásque functiones, imò eorum nonnulli, qui alioqui se totos addixerunt curandis animabus, coguntur gregem suum frequenter deserere, necessitate alimenta mendicandi, id quod sine dedecore sacri characteris, sine damno quamplurium absque Sacramentis decedentium, sine juventutis neglectu necessariâ instructione carentis, ac denique sine infinita morum corruptela fieri haud potest. Hæc omnia inde proveniunt, quòd legitimi ac canonicè instituti Pastores redditibus sustentandæ vitæ necessarijs priventur; quamvis nec ad istos solos hæ miseriæ pertineant, sed etiam ad magnam partem eorum pauperum, qui charitate Ecclesiasticorum fovebantur.

Equi-

Equidem ingenuè fatemur, calamitates, quibus conflictamur, noſtris peccatis noſtríſque imperfectionibus magna ex parte deberi; ſed nec Vos abnuetis, Veſtra quoque peccata multum ad eas contuliſſe; quamquam & hoc ipſum negligentiæ noſtræ adſcribimus, quippe non eâ, quâ par eſt, induſtriâ partes Officij noſtri explemus: friget orandi ſtudium: exempla minùs quàm oporteret ſincera & incontaminata: mores non ſatis incorrupti Zelóque Apoſtolico flagrantes: denique omnes fateamur oportet, flagella Divinæ juſtitiæ noſtris peccatis, abuſúque Divinarum gratiarum provocata fuiſſe, & forſan graviora adhuc impendent, niſi juſtitiam Divinam celeri pœnitentiâ, dignáque ſatisfactione occupemus.

Hæc noſtra conſilia illis fortè intempeſtiva videbuntur, qui dies Quadrageſimale jejunium præcedentes omni voluptati morúmque licentiæ dedicârunt, perinde ac ſi propoſitum haberent Spiritui Sancto futuræque pœnitentiæ impedimenta obijcere, & jejunium atque alia ſacri illius temporis opera contra intentionem Eccleſiæ planè inutilia reddere. At veri legitimíque Chriſti fideles, ubi vident Matrem ſuam Eccleſiam abjectis gaudij inſignibus luctu opertam, ut ſuum amorem & obſequium in Matrem teſtentur, eundem ipſi quoque dolorem, eoſdémque mores induunt: & quamquam omni Chriſtiano nullum ſit tempus exercendæ pœnitentiæ importunum; tunc tamen, quicunque veram fidem amplectitur, vacare illi obſtringitur, quando judicium Dei obſervat à Sanctuario incipere, ac etiam cum Divinæ gloriæ jactura, ſi ita loqui fas ſit, vindictam cœleſtem exerceri, quod planè præcipuum eſt irati Numinis argumentum. Nulla ergo ratio permittit, ut filij Matrem dolentem deſerant, multóque minùs, ut ejus lacry-

mas non solùm non extergant, verùm etiam novum ei moerendi fomitem adjungant, effrænatâ vivendi licentiâ; cogántque in eas voces cum Propheta prorumpere: *Sustinui, qui simul contristaretur, & non fuit: qui consolaretur, & non inveni.*

Non deerit fortasse, qui credat in potestate nostra esse torrentem malorum sistere, & utinam liceret id nobis intactâ conscientiâ, ac juribus Ecclesiæ illibatis (quorum nos Deus custodes constituit, etsi indignos) quovis modo præstare. Sed quamvis omnem industriam locaverimus quærendis honestis medijs, quibus hæc causa componeretur, preces quoque ad Deum, & consilia ab hominibus virtute & doctrinâ conspicuis addiderimus, numquam tamen modum reperimus in hac causa transigendi, Deo conscientiáque inoffensis, præsertim postquam repetitis litteris mentem quoque Sanctissimi D. Nostri Romani Pontificis intelleximus, nostram agendi rationem tanquam Ecclesiæ utilem proficuámque apprimè comprobantis.

Sed & illud salvâ omnino veritate profitemur, præcipuum doloris nostri argumentum non esse, ærumnas, quibus in hac causa acerbè jactamur, sed potiùs damna spiritualia, quæ in nos quoque redundant, ac ultimam necessitatem, quâ pauperes conflictantur, & cui sublevandæ nulla nobis potestas relicta est. Æquum igitur est, ut placando Deo avertendísque malis, quæ Diœcesin nostram partim affligunt, partim etiam deinceps impendent, manus nobiscum operámque societis.

Omnibus ergo Capitulis, Parochis, Vicarijs Diœcesis nostræ præcipimus, ut proximâ Dominicâ, quæ est 25. currentis mensis, publicas supplicationes instituant. Singulis quoque Sacerdotibus, ut quamprimum commodè potue-

potuerint, ter Missam recitent, quæ in Romano Missali *pro quacunque tribulatione* inscribitur. Reliquis Ecclesiasticis, ut Psalmos Pœnitentiales cum Litanijs, Orationibus, ac versiculis consuetis persolvant: omnibus verò ut quartâ & sextâ feriâ, Sabbatóque proximæ hebdomadis jejunent. Laicos etiam exhortamur, ut supplicationibus diligenter intersint, ad Confesionis Sacramenta ritè obeunda sese disponant, Beatissimæ Virginis Rosarium semel minimùm recitent, jejunia Ecclesiasticis imposita ipsi quoque suscipiant. Omnes denique Diœcesis nostræ fideles ardenter ac seriò commonemus, ut eleemosynis, alijsque pijs operibus placandæ Divinæ justitiæ impetrandæque misericordiæ diligenter incumbant. Ut verò mens & intentio nostra omnibus innotescat, jussimus hanc nostram Constitutionem sub sacro Missæ Officio in omnibus Parochijs proximâ Dominicâ promulgari, & ad valvas Ecclesiæ Cathedralis affigi. Datæ Apamijs in Seminario nostro 22. Febr. 1680.

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XLIII.

Sententia Excommunicationis ab Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo Apamiensi contra Guerin Palarin Sacerdotem solemniter pronuntiata.

Die 24. Mart. 1680.

FRanciscus Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopus Apamiensis, &c. Visâ Constitutione Nostrâ sub data 27. Octobris anno 1677. quâ omnibus Canonicis Cathedralis & Collegiatæ Beatissimæ Virginis de Campo Ecclesiarum

districtè prohibetur, ne sub pœna suspensionis ipso facto incurrendæ ad præfatarum Ecclesiarum beneficia titulo Regaliæ quemquam admittant, neque ad ullos actus Capitulares, locum in Choro, aliásque functiones recipiant. Visis etiam actis, & instrumentis executionis à Domino Antonio Novè Ecclesiastico Diœcesis Tholosanæ die 26. Februarij, anno 1680. Domino Balthasaro d'Ouvrier Decano nostræ Collegiatæ de Campo insinuatæ: attentâ quoque inobedientiâ & contumaciâ contra præfatam nostram Constitutionem Domini Guerin Palarin, Canonici & Sacerdotis sæpedictæ nostræ Collegiatæ (quamvis ipse quoque unus ex illis fuerit, qui, ut nostra Constitutio in publica Capituli acta referretur, consenserat) quippe qui non obstantibus Constitutione, & Inhibitionibus nostris, titulo Regaliæ Possessionem Decanatûs Ecclesiæ Collegiatæ de Campo adire præsumpsit (prout apparet tam ex publico actu ad prædictos Canonicos Vigesimâ currentis mensis directo, quàm ex stallo locóque Decani ab ipso occupato) quantumvis eum non lateret, Diœcesin nostram Regaliæ subjectam non esse, imò quamvis Regaliæ subjaceret, Decaniam, utpote Beneficium electivum, exemptam esse, præsertim cùm ipse Palarin septem integros annos Dominum Balthasarum de Ouvrier pro Decano canonicè electo semper agnoverit: viso denique prænominato actu ad jam dictos Canonicos sub data 20. currentis mensis, & rationibus in eo adductis, & præsertim quia sæpè fatus D. Palarin, quamvis ter à nobis admonitus, nullas probabiles caufas allegat, ob quas excommunicari & denuntiari non debeat; invocato Dei Omnipotentis nomine Patris, Filij & Spiritûs Sancti de potestate ligandi atque solvendi specialiter confisi, quam Christus Apostolis Episcopísque

eorum

eorum Successoribus clementer largiri dignatus est, Declaravimus & denuntiavimus, declaramus & denuntiamus pro Excommunicato præfatum Guerin Palarin Presbyterum Canonicum nostræ Ecclesiæ Collegiatæ Beatissimæ Virginis de Campo, eúmque velut Excommunicatum separamus à Communione Ecclesiæ, nec non à participatione Corporis & Sanguinis Christi JESU, eúmque potestati Sathanæ temporaliter subijcimus, ut per veram sincerámque pœnitentiam ejus spiritus salvus fiat in die Domini. Potestatem verò ab hac Excommunicatione absolvendi nobis reservamus, prohibentes & districtè omnibus utriúsque sexûs inhibentes, ne sub pœna Excommunicationis à Sacris Canonibus latæ cum prædicto Palarin audeant communicare. Præcipimus etiam, ut præfatus Palarin publicè denuntietur, ejúsque Denuntiationis & Excommunicationis notitia vicinis quoque Diœcesibus insinuetur, nec non omnibus, quibus opus erit, ut ita juxta Juris dispositionem tamquam excommunicatus, & ab Ecclesiæ Communione separatus habeatur. Factum & pronuntiatum dicto Palarin in nostra Ecclesia de Campo in præsentia Cleri Populíque, die 24. mensis Martij Anno 1680.

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Notandum, similem quoque Excommunicationis & Denuntiationis sententiam in Petrum Brau ab eodem Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo die 24. Martij Anno 1680. fuisse pronuntiatam.

Documentum XLIV.

Constitutio Ejusdem Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad impediendam Regaliæ in suam Diœcesin introductionem.

Die 31. Martij. 1680.

FRanciscus Dei, & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopus Apamiensis. Cùm nihil Ecclesia habeat magis necessarium majorísque pretij, quàm & libertatem de Officijs Beneficijsque, præsertim Cathedralium Ecclesiarum disponendi (in quibus Canonici alijque in dignitate constituti in partem solicitudinis Episcopalis regendæque Diœcesis, præsertim vacante Ecclesiâ, vocati sunt) & liberam temporalium proventuum administrationem, sine quibus nec Divina Officia decorè peragi, nec Ecclesiæ reparari ornaríque, nec habiles ministri sustentari, nec quotidianis pauperum necessitatibus subveniri, nec denique expensæ quotidianæ perferri possunt; Introductio verò Regaliæ utróque hoc jure, saltem vacantibus Ecclesijs, privet, eapropter non alio eam loco, quàm duræ servitutis habere possumus, omninóque illi libertati adversæ, quam Christus suo nobis sanguine acquisivit, ipso etiam Ludovico Juniore teste in sua Declaratione de anno 1137. ubi Provinciam Aquitaniæ hujus jugi immunem esse fatetur.

Hic Regaliæ abusus Laicis Regijsque Ministris occasionem tribuit, Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum, ac præcipua Diœcesis Beneficia hominibus sine ulla ad statum Ecclesiasticum vocatione conferendi, sine scientia & pietate adimplendi, nec aliud meritum præ se ferentibus, quàm quòd apud Majestatis Suæ Ministros, quibus istorum

istorum Beneficiorum distributio permissa est, omnem industriam collocaverint, ut aliquo Beneficio potirentur; quod tamen unicum, quamvis alia deessent, si ex spiritu & disciplina Ecclesiæ res agatur, omnino indignos reddit omni Ecclesiasticâ dignitate. Ex quo sequitur, ut qui ad Episcopatus promoventur, tantùm absit ut personas reperiant, in quorum humeros partem aliquam Pastoralis solicitudinis securè deponant, sed potiùs, quæ Episcopis boni aliquid præstare volentibus se omni conatu opponant.

Auget malum damnúmque, quòd, cùm denominatio ad vacantes Episcopatus Regij juris sit, numquam Regios Officiales occasio & rationes deficient Regem persuadendi, ut nominationem differat, Regaliámque producat, id quod Divum Bernardum in eas querelas prorumpere coëgit, quæ *epistolâ 122.* leguntur, tempore vid. Ludovici Junioris more receptum fuisse, ut Episcopatuum collatio differretur, quo diutiùs eorum proventibus frui liceret.

Postquam ergo tam in Constitutionibus nostris, quàm alijs publicis actibus justissimas rationes palàm fecerimus, quæ nos obstringunt, ut, quantùm pro nostra virili parte fas est, libertatem Ecclesiæ contra Regaliam tueamur, frustra etiam adhibitis dulcioribus remedijs, qualia sunt preces, adhortationes, demonstrationes, privatæ publicæque & Canonicæ admonitiones, cogimur tandem non sine ingenti intimóque dolore alia & acerbiora remedia experiri.

Quamplurima sunt Oecumenica Concilia, Summorúmque Pontificum Constitutiones, quibus contra Bonorum juriúmque Ecclesiasticorum usurpatores, eósque, qui hujusmodi usurpatoribus auxilium aut consilium præstant, Excommunicatio pronuntiatur, sicque à nobis editæ Constitutiones non tam novas prohibitiones novásque pœnas com-

complectentur, quàm antiquas renovant applicántque, tantóque magis ad hoc agendum impellimur, quòd Decreta pœnæque à sacris Canonibus sancitæ, non solos Laicos respiciunt, jurium, bonorum, libertatúmque Ecclesiasticarum usurpatores; sed etiam in Clericos & Episcopos vibrantur, qui assensum præbent, neque se hujusmodi usurpationibus, quantùm licet, opponunt, & præsertim Concilium Lugdunense adeò inter alia celebre loquens de hoc ipso Regaliæ argumento non solùm *cap. 12.* contra illos tam sæculares, quàm Ecclesiasticos, qui obtentu Regaliæ in Ecclesijs hujus juris expertibus vacantia bona usurpant, Excommunicationis sententiam profert; verùm etiam eos, qui hujusmodi usurpatoribus connivent, neque uti oporteret se illis opponunt, fructibus omnium suorum Beneficiorum privat.

Concilium Avenionense sub Papa Joanne XXII. Anno 1322. Excommunicationem indicit & illis, qui vacantia bona Ecclesiarum usurpant, & qui usurpatoribus *gratis*, hoc est, voluntariè *obediunt*, id quod ijsdem ferè verbis in alio Concilio Avenione æquè habito sub Benedicto XII. Anno 1337. repetitum fuit. Concilium quoque Tridentinum *sess. 22. cap. 11.* omnibus quacunque dignitate, etiam Regali aut Imperiali præfulgentibus, sub pœna Excommunicationis interdicit, ne bona & jura Ecclesiastica sibi vendicent; ijsdémque pœnis omnes Ecclesiasticos afficit, quicunque hujusmodi usurpatoribus aut consensum, aut operam præstant.

Ecclesiæ quæcunque recepto jam more & antiquâ consuetudine Regaliæ jugo assueverunt, non possunt non gemere, & quamdiu Deo libuerit, hanc servitutem non patienter tolerare. Eas verò Ecclesias quod attinet, quæ nullo hactenus titulo aut consuetudine juri Regaliæ subjectæ fuerunt,

runt, earum Epiſcopi, quippe Paſtores Cuſtodéſque, ſuffe-re potiùs omnia debent, quàm ut antiquam & Canonicam libertatem aboleri, & jugo tam gravi inſuetóque Eccleſias ſuas ſupponi patiantur.

Qui hactenus titulo Regaliæ Beneficia noſtræ Diœce-ſis occupârunt, ambitionis avaritiæque ſpiritum, quo ni-miùm quantùm agitantur, tam claris manifeſtiſque ſignis prodiderunt, ut omnino conijcere liceat, nullo eos timore cenſurarum percelli, quas comminati ſumus, quáſque actualiter incurrerant, licèt nimiâ forſan conniventiâ uni-cum pro excommunicato hactenus denuntiaverimus. Et tamen nullum aliud remedium ſupereſt nobis, quo hunc malorum torrentem ſiſtamus impediamúſque, ne pauco-rum exempla in plurium perniciem tranſeant, irreparabili Diœceſis noſtræ damno, quàm ut has pœnas extendamus, iiſque etiam applicemus, qui conſilio, auxilio, aut alio quovis modo introducendæ in hanc noſtram Diœceſin Regaliæ auctores fuerint, tantóque magis ad hoc agendum conſtringimur, quòd in hac cauſa non alias nobis partes vendicemus, quàm ut exequamur Decreta Eccleſiæ, ídque in materia, quam ad cognitionem & poteſtatem noſtram pertinere nemo inficiabitur; quippe cùm in illa non de proventibus tantùm Eccleſiæ, verùm etiam de collationi-bus Beneficiorum agatur, quæ utique ſunt res ſpirituales meréque Eccleſiaſticæ: & verò pollicemur nobis, eos, qui privatis lucris minùs cæcè obſtinatéque adhærent, facilè conſtitutionibus noſtris obtemperaturos, nec ſacræ Juriſ-dictionis declinandæ causâ fallaci vanóque effugio pro-fanos Magiſtratus appellaturos, id quod in cauſis, quæ connexionem aliquam cum civilibus habent, ſæpè mul-túmque evenit.

Erunt fortaſſe etiam, qui, cùm Cenſuras à nobis latas incurrerint, ſuperiorem auctoritatem, à qua abſolvantur, appellabunt: verùm cùm notorium ſit, vanum hunc eſſe irritúmque recurſum, nihil aliud agent, quàm ut contumaciam ſuam Legúmque Eccleſiaſticarum contemptum magis magíſque conteſtentur. Et præſertim cùm nihil aliud agamus, quàm ut quamplura cùm Generalia, tum Provincialia, & in Gallijs recepta Concilia exequamur, non poteſt hæc præſens noſtra Conſtitutio niſi ab illis violari, qui totius Eccleſiæ auctoritati unà adverſantur, nec eſt alia poteſtas, præter Pontificiam, quæ hujus cauſæ cognitionem pro eo ſtatu, in quo verſatur, arrogare ſibi poſſit.

Multò minùs eo prætextu Cenſuras à nobis latas declinare poterunt, quòd non omnes ſolemnitates adhiberi aliàs ſolitæ obſervatæ in præſenti negotio fuerint; quis enim neſciat, accidentia, quæ abeſſe poſſunt, ſubſtantiæ poſtponi oportere? neque tunc ſolemnitates neceſſarias eſſe, quando ſunt impoſſibiles, idquod in præſenti cauſa manifeſtè contingit; nemo enim ignorat, aliquos de Clericis noſtris, qui Decreta à nobis edita inſinuare & promulgare ſunt auſi, injurijs affectos, intentatíſque carceribus abſterritos eſſe.

Perſuademus ergo nobis, neminem fore tam ſui, pietatíſque ac religionis immemorem, qui, ut Clericis gratificetur dignitatum quæſtúſque avidis, tam gravibus magníſque malis (qualia ſunt, quæ ex Cenſuris, præſertim Excommunicatione, proveniunt) implicare ſe velit, tantúmque abſuturum, ut animæ, Dei, ſuæque ſalutis amantes ſocietate eorum, qui anathemate percuſſi ſunt, infici ſe patiantur, ut potiùs magno ſui merito hanc occaſionem, ſuam erga Eccleſiam obedientiam fidelitatémque conteſtandi

ſtandi, amplexuri ſint, devitando: vid. obduratos illos, & ab Eccleſiæ Communione ſeparatos peccatores. Quòd ſi aliqui ſint, qui, ne levi aliquo emolumento ſe privent, aut humanis reſpectibus obnuntient, malint Eccleſiæ Decretis adverſari, ij planè, ſi in laqueos diaboli incidant, animæque naufragium patiantur, ſibi ipſis culpam, non alijs adſcribent.

Nos enim quod attinet, Deum toto cordis affectu enixéque precamur, ut in omnes Diœceſis noſtræ fideles miſericordiæ & benignitatis ſuæ fontes effluere faciat, flagella verò juſtitiæ & iracundiæ ſuæ clementer avertat. Nec enim in hac cauſa, Deo teſte, alium nobis finem propoſuimus, quàm ut obligationi reſponderemus, quam nobis Officium noſtrum imponit, útque pro virili noſtra parte Eccleſiæ noſtræ libertatem ac jura tueremur, omniúmque fidelium curæ noſtræ ſubditorum ſaluti caveremus, eorum etiam, quorum corpora vibratâ Excommunicatione *poteſtati Sathanæ tradidimus, ut eorum corpora in die Domini ſalva fiant.* Quòd ſi aliqui ſint, qui Eccleſiæ pœnis abuti, quàm corrigi malint, & remedia ijs curandis à me adhibita in fomenta potiùs contumaciæ convertant, id quidem maximo dolori nobis erit, quippe cùm id Divinæ iracundiæ, quam in hujuſmodi obduratos peccatores exercere etiam in hoc mundo ſolet, præcipuum argumentum ſit; illud ſaltem conſolabitur nos, quòd vid. omnes partes miniſterij noſtri expleverimus, omníque metu liberati ſimus eas pœnas incurrendi, quas alioqui timidis otioſíſque Paſtoribus Propheta intentat; quódque Decretis Eccleſiæ obtemperaverimus, ut arma ſpiritualia pro Eccleſiæ juribus defendendis ſtringamus nobis imperantis.

Has igitur aliáſque ob cauſas poſt invocatam Spiritûs Sancti gratiam, póſtque audita conſilia virorum, doctrinâ

& virtute præstantium, sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ omnibus cujuscumque statûs ac dignitatis hominibus districtè injungimus, ne pro se, aut pro alijs Prioratus, Canonicatus, Præbendas, aut alia quæcumque Diœcesis nostræ Beneficia titulo Regaliæ petant, neque eorum Possessionem capiant, aut si aliqua impetrârunt, ne eorum fructus sibi vendicare, aut functiones exercere præsumant. Prohibemus etiam æquè sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ omnibus cujuscunque statûs ac conditionis hominibus, ne sub quovis Procuratoris, Commissarij, Conductoris, aut alio nomine titulóque Regaliæ proventus Episcopatûs, seu Capituli nostri, aut aliorum Beneficiorum Diœcesis Apamiensis, sive in parata pecunia, sive in alijs rebus pretio æstimabilibus percipere audeant. Prohibemus denique omnibus & singulis sub pœna Excommunicationis, ne ad percipiendos distribuendósve proventus nostros, aut obtinenda Beneficia nostræ Diœcesis titulo Regaliæ, exercendásque eorum functiones, aut alium actum edendum, qui Regaliæ in hanc Diœcesin introducendæ servire possit; ne, inquam, ad hæc omnia, aut istorum aliquid auxilio, aut consilio quovis modo concurrant. Quin potiùs omnes Diœcesanos, ac præsertim Ecclesiasticos exhortamur, ut omni, quâ possunt, honestâ ratione, ac modo, se Regaliam ejúsque extensionem aversari, ac improbare contestentur. Quia verò Adversariorum potentia in hac præsenti alijsque Constitutionibus nostris promulgandis non permittit omnes, alioqui necessarias, solemnitates observari, ideò declaramus, eas hoc ipso, quòd à nobis publicatæ, & ad valvas Ecclesiarum affixæ fuerint, pro sufficienter promulgatis & publicatis habendas esse, nósque sine alijs citationibus, monitionibus, aut insi-

insinuationibus præcedentibus ad pœnas, Censuras, & Excommunicationes processuros, quarum etiam absolutionem nobis reservamus, nec permittimus, ut ab his Censuris absolvere possint, quibus alioqui facultatem generalem dedimus à casibus reservatis absolvendi. Pronuntiatæ Apamijs Clero præsente 31. Mart. 1680.

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XLV.

Actus in forma epistolari expeditus, quo Illustrissimus & Reverendissimus Episcopus Apamiensis ostendit, Constitutiones suas circa punctum Regaliæ, & Censuras in ijs pronuntiatas, præsertim verò Excommunicationem contra D. Palarinum latam, non obstantibus sententijs & contrarijs Constitutionibus Domini Archiepiscopi Tholosani validas firmásque esse.

Illustrissime & Reverendissime Domine.

DOminus Palarinus, quem ego vigesimâ quartâ elapsi Martij excommunicatum denuntiavi, insinuari mihi fecit Illustrissimæ Dominationis Vestræ Decretum, quo illum ad cautelam, ab hujusmodi Censuris non tantùm absolvit, verùm etiam habilem reddit, qui & possit, & debeat functiones Beneficij & Officij sui exercere; méque insuper coram tribunali Illustrissimæ Dominationis Vestræ octavâ currentis mensis adesse jubet ad videndum, sententiam denuntiatæ Excommunicationis, quam contra illum pronuntiaveram, irritari.

Equidem fateri ingenuè debeo, & præsentibus litteris (posteaquam libertas mihi adempta est publicis ac solemnio-

nioribus tabulis id agendi) palàm testari, me in ijs, quæ Regaliam spectant, nullo modo Illustrissimæ Dominationis Vestræ Jurisdictionem agnoscere posse, & consequenter nec ejus hac in re judicio, sententijs, Decretis, ad Eámque interpositis Appellationibus deferre. Rationes, quæ hoc mihi persuadent, jam alibi in scripto primâ Octobris Anno 1677. exposui, & nemo eas legit, qui non continuò professus sit, se illis convictum esse, nihilominus tamen non prætermittam in præsenti etiam epistola aliqua fusiùs deducere. *Primò* vid. Illustrissimam Dominationem Vestram non esse in ijs, quæ ad Regaliam pertinent, Judicem Competentem. *Secundò.* In Judicio Sententijsque ab Ipsa latis prætermissas fuisse formas necessarias, & quarum defectu validæ dici non possunt. *Tertiò.* Etiam in substantia ipsius causæ à regulis Justitiæ planè deflexisse. *Quartò.* Constitutiones à me editas, & quoad modum, & quoad substantiam ipsam æquas omnino esse. *Quintò.* Appellationes ad Dominationem Vestram Illustrissimam interpositas, & Inhibitiones ab Ipsa factas non posse mearum Constitutionum executionem morari.

Primum quod attinet, multis rationibus incompetentia Vestri fori probari potest; nam *Primò* constat, Excommunicationes contra Ecclesiasticos, aut etiam Laicos pronuntiatas in Concilijs Provincialibus examinatas & discussas fuisse, sic enim antiquis Canonibus sancitum est. In Concilio primo Nicæno *canone 8. Singulis annis per unamquámque Provinciam bis in anno Synodi fiant, ut omnes in unum convenientes Episcopi Provinciæ ejusmodi quæstiones examinent.* In Concilio Sardicensi *can. 17.* idem statuitur, ac insuper, ut, donec æquitas Excommunicationis ritè examinetur, excommunicatus interim ab omnibus evitetur.

Tamen,

Tamen, inquit, *priuſquam omnia diligenter & fideliter examinentur, eum, qui fuerit à Communione ſeparatus, ante cognitionem nullus debet præſumere, ut eum Communioni ſociet.* Ubi Gloſſa ad illa verba *Nullus ante* adjungit: *Ergo nec Archiepiſcopus. cap. per tuas. de Sent. Excom.* Concilium Oecumenicum Chalcedonenſe *canone 9. Si Clericus,* inquit, *habet cauſam adverſus Epiſcopum proprium, vel adverſus alterum, apud Synodũ Provinciæ judicatur. Secundò.* Si privata tantùm inter me & Dominum Palarinum cauſa verteretur, non ego detrectarem in foro Illuſtriſſimæ Dominationis Veſtræ diſceptare, nunc verò cùm de Canonibus in ſacris Concilijs ſtabilitis quæſtio ſit, nec tam agatur de illorum explicatione (tam enim clari ſunt, ut nullâ explicatione ſit opus) quàm de continuanda eorum executione, prout vid. pluribus jam ſeculis in hac Provincia uſu recepta fuit; at verò non poteſt Illuſtriſſima Dominatio Veſtra prohibere, ne ego Decreta Conciliorum exequar, niſi auctoritatem ſupra Concilia & modò allegatos canones ſibi vendicet. *Tertiò.* Certum eſt, majores cauſas, quales ſunt tranſlationes Epiſcoporum, fundationes novorum Epiſcopatuum, ſimiléſque, ſoli Pontifici Maximo reſervari; at verò cauſa Regaliæ, in qua agitur de libertate Canonica tot Eccleſiaſticarum Provinciarum, longè maxima maximíque momenti eſt, id quod in litteris ad Regem noſtrum datis Sanctiſſimus Pontifex his verbis expreſſit: *Ea cæteroquin eſt rei magnitudo, in qua non Gallicanæ ſolùm, ſed totius Eccl. ſiæ dignitas, ſalúſque vertitur. Quartò.* Canoniſtæ omnes in *cap. ſicut olim. de accuſat.* quod eſt ſextum Concilij Lateranenſis ſub Innocentio III. ad ea verba: *Canonicas Regulas,* docent: *Archiepiſcopum ſolum carere poteſtate condendi ſtatuta totam Provinciam obligantia.* Ita Barboſa, Sanchez, pluréſque alij ab

hoc

hoc citati loquuntur. Imò ne Concilium quidem Provinciale statutum circa Regaliam condere posset, cùm causa Regaliæ non ad unam tantùm Provinciam, sed quamplures extendatur, & Concilia Generalia, quid in causa Regaliæ observari debeat, jam disposuerint. *Quintò.* Et quantumvis Illustrissimæ Dominationi Vestræ potestatem daremus absolvendi à Censuris, quas sacri Canones inflixerunt, non ideò tamen potestatem haberet ipsos sacros Canones destruendi, impediendíque, ne, qui illos infringunt, censuras incurrant à sacris Canonibus intentatas. *Sextò.* Sed & illud bonâ veniâ Illustrissimæ Dominationis Vestræ adjungam, quæ hactenus in causa Regaliæ ab Ipsa perpetrata sunt, justissimas mihi causas præbere, eam non tam Judicis, quàm Adversarij loco habendi, suspicandíque, multò Eam magis in illorum partes propendere, qui studio flagrant fimbrias temporalis potestatis dilatandi, quàm eorum, quibus jurium & libertatis Ecclesiasticæ cura est.

Secundum quod spectat, defectus, ijque substantiales circa formam commissi in ea sententia, quam primâ Septemb. Anno 1677. Illustrissima Dominatio Vestra pronuntiavit, satis supérque apparent ex ijs, quæ in Actu à me 18. Octobris anno 1677. evulgato producta sunt, nec ego ijs immorabor, solúmque ad casum particularem Domini Palarini calamum restringam. Quòd si nimia & festinata cupiditas huic homini gratificandi animum Dominationis Vestræ Illustrissimæ non solicitâsset, planè nec Deum magnâ gloriâ, nec proximum magnâ ædificatione privari contigisset, cùm nemo illius Sacerdotis vitam moré sque ignoret. *Secundò.* Quòd si Dominationi Vestræ Illustrissimæ ratum fixúmque erat eum censuris liberare, ac potestatem Sacrosanctum Missæ Sacrificium offerendi, aliásque sacras fun-

ctiones obeundi restituere, at saltem vocari ego quoque, & audiri debebam. *Tertiò.* Tantóque major hæc me vocandi audiendíque necessitas fuit, quòd omnino incongruum insolénsque videretur, potestatem sacras functiones peragendi ei concedere, de quo non planè constaret Censuris solutus, an innexus esset, præsertim cùm Jus Canonicum in *cap. Romana. de Appellat. in 6. §. penult.* in hæc verba disponat: *Sententias Interdicti, vel Suspensionis, seu Excommunicationis in Appellantem ab eo, qui appellatur, promulgatas, nullatenus nisi vocatis partibus, & de Appellatione legitimè cognito revocent, aut denuntient esse nullas. Quartò.* Ipsimet Auctores, qui scripserunt, Absolutionem ad cautelam aliquid operari in favorem Excommunicati, expresse adjungunt, id tantùm obtinere, quando constat, aut saltem semiplenè probatur, Excommunicationem esse nullam, nec sufficere ut Excommunicatio sit injusta. Ita scribit Pater Gibelinus Jesuita in suo Tractatu de Censuris *c. 10. q. 2. Dubium,* inquit, *non debet esse tantùm de justitia Censuræ, sed de valore. Observant autem Covarruvias, & Sayrus ex consensu Canonistarum communiori, nullitatis, quam prætendit, qui idcirco absolutionem ad cautelam petit, causam nominandam in specie, & aliquam saltem in universum probandam esse, imò & semiplenè; quia alioqui pro validitate sententiæ latæ præsumitur, & simpliciter propositâ nullitate Censuræ ejus absolutio cuicumque illam petenti concederetur, quamvis ad cautelam, sæpissimè tum Censura, tum Judices illuderentur. Quintò.* Absolutio ad cautelam, si ex spiritu & disciplina Ecclesiæ loquamur, nullum alium effectum habere potest, quàm ut taliter absolutus personam habeat standi in judicio, quam alioquin ex dispositione Sacrorum Canonum (quos saltem in foro Ecclesiastico sequi [illegible]) excommunicati non habent. Ita Innocentius

III. loquitur *in cap. per tuas. de sent. excom. Excommunicatus,* inquit, *vocem non habet appellandi.* Et in epistolis aliquot pòst annis impressis: *Personam standi in Judicio non habent ij, qui sunt excommunicationis vinculo adstricti. lib. 4. epist. 94.* Feuretus Tractatu de Abusu *lib. 7. cap. 2. n. 39. Excommunicatus ab Ecclesia personam standi in judicio non habebat.* Et infrà: *Exceptio Excommunicationis repellebat Actorem ab agendo, sive in prima instantia, sive in causa Appellationis, & ideò hæc Exceptio locum fecit Absolutionibus ad cautelam, quæ ideò introductæ sunt, ut litigantes legitimam habeant personam standi in judicio, ut testabiles vel testes esse possent; denique, ut lis cum eis legitimo Marte decurrere posset. cap. 36. de testibus.* Ipse Clerus Gallicanus in Generalibus Comitijs, quæ annis 1665. & 1666. Parisijs agitata sunt, adeò persuasum habuit, Absolutiones ad cautelam non alium effectum habere, quàm habilitandi personas, ut stare in judicio possint, ut stabiliendæ huic veritati, atque in Regijs Parlamentis Curijsque recipiendæ, Regiam Majestatem imploraverit, Rex verò mense Martio anno 1666. ita rescripserit: *Absolutiones ad cautelam non nisi juxta formas iuris permittentur, quorum culpæ notoriæ sunt: neque alium effectum producent, quàm ut ita absoluti judicio sisti possint.*

Tertiò. Fieri fortasse potest, ut Illustrissima Dominatio Vestra persuasum habuerit, Decretum meum, vi cujus DominumPalarinum excomunicatum postea denuntiavi, irritum cassùmque redditum esse sententiâ ab Illustrissima Dominatione Vestra Kalendis Septembris anno 1677. pronuntiatâ. Sed *primò.* Præterquam quòd Decretum meum sententiâ Illustrissimæ Dominationis Vestræ posterius fuit, ut ex utriusque datis apparet (cùm Decretum meum 27. Octobris anno 1677. datum fuerit, sententia verò Vestra Kalendis

Se-

Septembris ejuſdem anni) ideò ut Dominus Palarinus, qui nobis contrarium ſuggeſſit, falſi excuſari non poſſit; conſtare inſuper poterat ex ijs, quæ allata à me fuerant, Illuſtriſſimam Dominationem Veſtram in cauſa Regaliæ Judicem competentem non eſſe, ſicque non potuiſſe Decreta à me edita, aut deinceps pro conſervatione jurium Eccleſiaſticorum edenda pro irritis caſsíſque declarare. *Secundò.* Quodſi Dominatio Veſtra Illuſtriſſima Decretum à me propoſitum, ſuæque ſententiæ adverſum, attentatæ uſurpatæque Juriſdictionis (ſic enim loquitur D. Palarinus) damnandum putat, cur non potiùs hanc notam ſententiæ ſuæ inurit, quàm ſacris Canonibus Decretíſque Pontificum (nam mihi ob iſtorum executionem bellum ac perſecutionem movent) utique adverſari conſtat. Quis ſibi umquam perſuaſiſſet, poſtquam Romanus Pontifex tam validè enixéque oſtenderat, Dominationis Veſtræ Illuſtriſſimæ ſententiam omni Divino humanóque juri repugnare, imò in manifeſtam cauſæ meæ juſtitiam, moréſque ac Privilegia hujus Provinciæ offendere, eam nihilominus non tantùm cœptis non deſtitiſſe, verùm etiam latæ priùs ſententiæ aliud ejuſdem omnino tenoris Decretum adjungere voluiſſe? Num ergo cùm Eccleſiæ ſacrorúmque Canonum Decreta exequor ego, Veſtri arbitrij ac poteſtatis eſt, Conſtitutiones à me, nec vocato, nec audito editas abolere, cùm interim Pontificis Romani voces, jura Divina & humana, ac Provinciæ hujus immunitates violari clamantis nihil apud Vos proficiant? Num verò Metropolitani in ſuffraganeos poteſtas, quæ ſolius juris humani eſt, magis ſacroſancta magíſque reverenda eſt, quàm auctoritas ab ipſo Christo Jesu Pontifici Romano Vicario ſuo in terris conceſſa? An ergo ideò Eccleſia alijs Coëpiſcopis & Confratribus Veſtris

Vos præposuit, ut ejus jura ac libertatem minueretis, & non potiùs ut ea pro viribus tueremini? & tamen, si loqui veritatem licet, nulla alia potestas Illustrissimæ Dominationi Vestræ extra Diœcesin suam competit, quàm quæ à sacris Canonibus permissa est; ij verò numquam utique permittunt canones violari. Opponet fortè mihi Illustrissima Dominatio Vestra Breve Romani Pontificis non fuisse juxta formas in foro externo necessarias expeditum: sed numquid non ideò constabat legitimum non esse? & si constabat, num reverentia Pontifici Romano debita, ut illi obtemperaretis, non exigebat? & quid opus juris formâ, quando de re ipsa dubium non erat? *Culpantur hi*, inquit Sixtus Papa, *qui aliter circa fratres egerint, quàm hujus Sedis Rectoribus placere cognoverint.* Sixtus *epist. 2. cap. 2. apud Jvon. Decr. p. 5. cap. 3.* Et planè quantò major fuit Romani Pontificis moderatio, tantò magis decebat Vos characteris Episcopalis rationem habere, ac Immunitates & Privilegia Ecclesiarum tueri, aut saltem eos non persequi, qui tuendis illis laborabant. Præsertim cùm ex Tractatu, quem nuper Illustrissimæ Dominationi Vestræ transmisi, & ex ijs quæ Septimaniæ Syndicus validè pro defensione hujus Provinciæ typis edidit, constare luce meridianâ clariùs licuerit, nec Diœcesin, nec Provinciam meam Regaliæ subjectam esse. *Tertiò.* Nullus equidem dubito, plura Oecumenica Concilia à Dominatione Vestra Illustrissima perlecta esse, & ego aliqua in Tractatu Regaliæ citavi, possémque plura producere, ac inter alia testimonium Concilij Lateranensis sub Alexandro III. quod *capite 14.* ita loquitur: *Presbyter, aut Clericus, qui Ecclesiam per Laicos sine proprij Episcopi auctoritate receperit tenendam, Communione privetur, & si perstiterit, à Ministerio Ecclesiastico, & Ordine deponatur.* Non videtur Domina-

minationi Vestræ Illustrissimæ, hunc ipsum esse casum D. Palarini? *Quartò.* Ipsa Dominatio Vestra Illustrissima continere se non potuit, ut præclaro cuidam viro (qui epistolam meam dignatus fuit exhibere, quíque me certum reddidit, Dominum Palarinum numquam à Dominatione Vestra Illustrissima absolutum iri, nisi priùs intellectis caussis, ob quas ego anathemate illum percussissem) ingenuè fateretur, Sibi omnino persuasum esse, etiamsi in mea Diœcesi jus Regaliæ vigeret, non potuisse tamen Dominum de Ouvrier Ecclesiæ du Camp Decanum Officio & possessione suâ pelli, quæ unica fuit occasio excommunicandi Palarinum, & tamen tunc temporis Illustrissimæ Dominationi Vestræ ne media quidem pars earum rationum patebat, quæ pro Decano de Ouvrier militabant. Quomodo ergo non oportuit Palarinum manifestæ culpæ reum à nobis pro excommunicato haberi, aut saltem ad me remitti? juxta dispositionem capituli, *Venerabilis. de sent. Excomm. in 6. §. sanè.* Et quæ tanta necessitas fuit, cum hoc homine ad Beneficij possessionem sacrásque functiones adeò festinandi, ut ne tempus quidem superesset, formas à sacris Canonibus præscriptas observandi? & planè si umquam sacros Canones observari oportet, qui Metropolitano prohibent, ne citra suorum Suffraganeorum consensum quidquam in Provincia mutet, id maximè locum habet, quando de caussis agitur præcipui momenti, quæque ad omnes Episcopos pertinent. *Siquis*, inquiunt Canones, *Metropolitanus Episcopus, nisi quod ad suam solùm pertinet Parochiam, sine Concilio & voluntate omnium Comprovincialium Episcoporum aliquid agere tentaverit, gradûs sui periculo subjacebit, & quod egerit, irritum habeatur.* Eadem est, nec minùs expressa sententia Canonum: *Archiepiscopus*, & *Nullus Primas*, & *Episcopi*, citatorum ab

ab Antonio Augustino in Juris Pontificij Epitome *l. 3. tit. 16.*

Quartò. Idem Dominus Palarinus ausus est persuadere Illustrissimæ Dominationi Vestræ, solemnitates necessarias à me esse prætermissas. Sed *primò* quamvis verum id esset, neminem tamen causæ latent, quæ me, ut eas omitterem, coëgerunt; quis enim solemnitates exigat, quæ & quando impossibiles sunt? & utinam eas omnes observandi facultas mihi permitteretur! sed obstant machinationes meorum adversariorum, à quibus quàm malè habiti sint, quicunque Decreta contra Regaliam, aut ediderunt, aut penes se retinuerunt, aut etiam insinuârunt, exploratius est, quàm dici à me debeat. *Secundò.* Et tamen in his quoque angustijs non omisi necessarias, & essentiales solemnitates adhibere, quippe condemnavi neminem non auditum, aut saltem citatum, ac culpæ manifestæ reum. Quodsi ex officio nullóque denuntiante ad Processum sententiámque deveni, ideò fuit, *tum* ne Promotorem, aut Denuntiatorem indignationi periculísque adversariorum exponerem, verebar enim exempla jam præterita; *tum* quia Episcopus in promovendis tuendísque suarum Ecclesiarum juribus nullo alio instigatore opus habet, quàm stimulis Conscientiæ & Dignitatis propriæ, tótque sacrorum Canonum Summorúmque Pontificum Decretis.

Queritur quidem Palarinus, tres Canonicas monitiones à me prætermissas fuisse. Sed *primò* ignorare non debuit, defectu Canonicarum monitionum fieri quidem posse, ut in certis casibus Excommunicatio injusta evadat, non tamen invalida (nisi fortè in eum feratur, qui cum excommunicato communicavit, nec tamen in ea culpa, propter quam excommunicatus est) ídque communis habet sententia Doctorum apud Barbosam in *cap. sacro. de sent. excom.*

&

& Bonacinam *Tract. de Cenfuris d. 1. q. 1. p. 9. n. 5.* Cùm ergo fententia Excommunicationis à me lata valida fuerit, nec eam defectus monitionum irritam facere potuerit, fequitur Palarinum non potuiffe ad cautelam abfolvi, nifi fortè ad unicum effectum, ut agere in judicio poffet. *Secundò.* Illud quoque Palarinum fcire oportuit, magnum vid. difcrimen effe, cùm quis excommunicatur, & cùm declaratur Excommunicationem incurriffe. Quando ergo in pœnam perpetrati delicti excommunicatur aliquis, jura ftatuunt, priùs trinas admonitiones præmitti oportere, quàm Excommunicatio infligatur: trinam verò eam admonitionem, aut tribus diftinctífque terminis, aut uno, qui tribus æquivaleat, fieri poffe; nam omnis Excommunicatio contumaciam aliquam fupponit. Cùm verò agitur non de excommunicando aliquo, fed de illius Excommunicatione declaranda, nullâ opus eft comminatione, quâ præmoneatur excommunicandus effe (fupponimus enim jam effe excommunicatum) fed folâ citatione, ut vid. comparens refpondénfque rationes, fi habet, adducat, ob quas fe Excommunicationem non incurriffe oftendat. Ita conceptis exprefsífque verbis habetur in *capitulo, Reprehenfibilis. de Appellat. in 6.* docétque præcitatus Bonacina *n. 1.* qui duas adducit, validáfque rationes, vid. *tum* quia lex ipfa non ignorata admonet: *tum* quia fequeretur, nullam Cenfuram incurri ipfo facto propter aliquod delictum, fi præter legem neceffaria effet alia admonitio. Idem Barbofa in *cap. Romana. de fent. Excomm. in 6. n. 5.* & Toletus Cardinalis, alijque docent. *Tertiò.* Sed ut nulla fuperfit Palarino tergiverfandi caufa, illud tantùm in memoriam ei revoco, vid. trinâ vice, dum in ipfo flagranti delicto verfaretur, à me admonitum fuiffe, quod utique fufficiebat ex communi

Do-

Doctorum sententia vibrando tandem in illum anathemati; quæ enim contumacia major indigniórque dici potuit, quàm legitimo Superiori repetitis vicibus, ac justa imperanti nolle obtemperare? Frustra ergo conqueritur Palarinus se indictâ causâ denuntiatum esse.

Sunt etiam plures casus, in quibus Superior Ecclesiasticus omissis Denuntiationibus potest ad Excommunicationis sententiam procedere, quorum plerique in præsenti causa locum habent; ij verò sunt *primò*, quando fertur Excommunicatio ab Episcopo non tamquam Judice, sed tamquam parte ad defensionem jurium Episcopalium, scilicet contra occupantem res Ecclesiæ, sive turbantem jura Ecclesiæ. Barbosa *in cap. sacro de sent. Excomm.* Felinus *ibid. n. 6. & in cap. Cùm sit Romana. n. 16. de Appellat.* Innoc. *in cap. Venerabili. n. 3. & 4. ubi etiam* Abbas *n. 3. &* Butrius *de Censibus. Secundò*, quando Judex Ecclesiasticus præcipit aliquid, quod ad ejus officium pertinet, quia verè talis non obediendo contumax est, satis enim monet eo ipso, quòd justè aliquid præcipit, vel prohibet. *Tertiò*, quando delictum est commissum in præsentia Judicis. Felin. *cit. n. 7.* Butrius *in cap. ad Apostolicam. de Except. Quartò*, quando Judex excommunicat excommunicatum à Jure, in hoc enim casu sufficiens reperitur monitio, cùm lex, statutum, seu sententia semper clamet, & moneat subditos à peccato illo abstinere. *leg. Arriani. Cod. de Hæret.* & ita habetur in *cap. Reprehensibilis. & ibi* Abbas *n. 6. & 7. de Appellat.* Covarruvias *dicto* §. *9.*

Quintò. Certum est tam ex Juris Canonici dispositione, quàm ex Glossis, quæ supra illud commentantur, non esse Appellationibus deferendum, quæ & quando illegitimæ sunt. Ita habetur in *cap. cùm de Appellationibus. in 6. cap. ad nostram. cap. cùm speciali. §. Porrò de Appellat. Concil. Trid. sess. 13. cap. 1.*

cap. 1. de Reform. Gloſſa in *cap. cùm Appellationibus. de Appellat. in 6. Nota*, inquit, *quòd Judex, à quo, non debet deferre Appellationi frivolæ ſine cauſa, vel ſi cauſa eſt irrationabilis, aut eſt falſa; imò ſi deferat, peccat mortaliter.* Et paulò ſuperiùs. *Quando Judex, à quo, præſumit appellationem frivolam, non deferat appellationi.* Et Gloſſa *ſuper capitulum ſolet. de ſent. Excomm. in 6. Nota ulteriùs junctâ Gloſsâ, quòd Sententia Excommunicationis lata poſt Appellationem in appellantem eſt nulla; & hoc verum eſt poſt Appellationem legitimam interpoſitam ex cauſa rationabili & vera; aliàs reprimendo mendosè cauſam rationabilem poſſet ſe eximere à Juriſdictione ſui Judicis.* Cùm ergo non præſumerem ego tantùm, ſed certus omnino eſſem, Appellationem, quàm Palarinus à meis Decretis, & à Declaratione Excommunicationis ab eo incurſæ interpoſuit, frivolam eſſe, nullâque validâ ratione nixam, planè me peccato alligâſſem, ſi aut ei detuliſſem, aut cum publico ſcandalo, omniúmque offenſione Jura Canonéſque Eccleſiaſticos violari ab eo paſſus eſſem; quippe Appellatio remedium eſt innocentiæ, non defenſio iniquitatis, ut loquitur Tridentinum Concilium *ſeſſ. 13. cap. 1. de Reform. & cap. ad noſtram. cap. cùm ſpeciali. de Appellat.* Cæterùm Palarini Appellationem illegitimam fuiſſe, non opus eſt alio, quàm Pontificis Romani teſtimonio, Tholoſanæ ſententiæ hanc notam inurentis: *Contra manifeſtam cauſæ juſtitiam, contra omnes humani Divinique Juris regulas, contra morem Prædeceſſorum tuorum, aliorúmque Galliæ Præſulum, &c.* Omnes ergo Appellationes, quæ contra Decreta à me edita (quamdiu iſta ſacris Canonibus Concilijſque in hoc Regno receptis fuerint conformia) interpoſitæ ſunt, & quidquid in favorem Regaliæ deinceps Illuſtriſſima Dominatio Veſtra molita fuerit, non aliud ex ſententia Romani Pontificis elo-

gium merebitur, quàm quòd *contra manifestam causæ justitiam, contra omnes humani Divinique Juris regulas, contra ipsius Ecclesiæ totiúsque Provinciæ jura & libertatem, & contra morem Prædecessorum aliorúmque Galliæ Præsulum* peracta sint.

Nec potest Palarinus, alijque ei similes, qui censuras incurrerunt, pro se textum capituli *Venerabilis. de sent. Excomm. in 6.* producere, in quo dicitur: *Ubi Superiori competit de Excommunicatione cognoscere, absolutio, seu relaxatio quam ipse fecerit, tenet.* Palàm enim est, in eo canone de eo solùm casu sermonem esse, quando absolutio in præjudicium sacrorum Canonum, Conciliorum, Decretorúmque Summorum Pontificum vergat; verba citati capituli sunt: *Quoniam etsi contra jus litigatoris, non tamen contra jus Constitutionis absolvit.* Id quod etiam in capitulo *cùm inter. de sententia & re judicata* habetur. Cùm ergo Illustrissimæ Dominationis Vestræ Kalendis Septembris anno 1677. pronuntiata sententia, secutæque inhibitiones, & quoad formam, & quoad substantiam nullæ irritæque sint, ut abundè alibi ostendi, & ipse quoque Romanus Pontifex testatus est; sequitur me nullo modo ijs deferre debuisse, præsertim cùm me nec vocato, nec audito nulla potestas Vobis fuerit, me potestatis meæ usu interdicendi, ut est expressus textus in *cap. Romana de Appellat. in 6.* & ibi Barbosa alijque plures Canonistæ.

Verum quidem est, me non adlaborâsse, ut pronuntiata ab Illustrissima Dominatione Vestra sententia pro nulla irritáque declararetur; cæterùm ne id facerem, causæ intercesserunt toti mundo notæ: sed neque id obstat æquitati meæ causæ, nec ego præsenti actu illud prætendo, ut à sententia Vestra appellem, sed tantùm ut nullitates, ac essentiales defectus appareant, qui sententiam Vestram
cassam

caſſam reddiderunt, quíque tam ſunt manifeſti, ut nec deferre illi poſſim, nec tamen opus habeam appellare; quippe teſte S. Gregorio in *cap. 1. de ſent. & re judic. Sententia contra leges canonéſque prolata, licèt non ſit appellatione ſuſpenſa, non poteſt tamen ſubſiſtere ipſo jure.* Et S. Symmachus in Concilio Romano: *Injuſtum judicium, & definitio injuſta Regio metu vel juſſu à Judicibus ordinata non valet, nec quidquam contra Evangelicam, vel Propheticam, aut Apoſtolicam doctrinam Conſtitutionémque eorum, ſive Sanctorum Patrum actum fuerit, ſtabit.*

Has ergo aliáſque ob cauſas liberrimè profiteor, me, quos hactenus, aut excommunicavi, aut excommunicatos declaravi, ſemper pro excommunicatis habiturum, ídque Clero Populóque, ut eos pro talibus habeant, numquam inculcare ceſſabo, dicámque quod olim in ſimili caſu S. Anthelmus Epiſcopus Belvacenſis: *Qui juſtè ligatus eſt, ſolvi non debet, niſi priùs per pœnitentiam ſatisfaciat illi, quem læſit, atque ita etſi fortaſſis non dignè & pro meritis, ſaltem ex miſericordia perſuadente, & juſtitia parcente Catholicæ Eccleſiæ reſtituatur; neque enim vel ipſi Beato Petro ſic eſt hac collata poteſtas, ut vel non ſolvenda ſolvere, vel non liganda ligare debeat; quantò igitur minùs nobis? Id igitur certum habetote, me à ſemel pronuntiata ſententia non deflexurum, ſed eam planè retenturum. Apud Surium in vita S. Anthelmi.* Ipſam verò Palarini abſolutionem quod attinet, auſim Illuſtriſſimæ Dominationi Veſtræ illa Ivonis Carnotenſis verba in memoriam revocare: *Famæ Veſtræ non bene conſulitis; ſi enim juſto anathematis vinculo eſt ligatus, cùm juſta vincula non diſſolvat, niſi vera cordis converſio, eo adhuc permanente in crimine ad perſuaſionem quamdam Perſonæ ſplendidæ, quid eſt hoc anathema deſtruere, niſi ſeipſum prævaricatorem conſtituere?*

Hæc ſunt, quæ Illuſtriſſimæ Dominationi Veſtræ in hac

causa significanda duxi, quæque si nimis liberè à me dicta sunt, non id planè fuit, quòd ignorarem, quid reverentiæ deberem; sed quòd in causa Dei Ecclesiæque locum esse crederem honestæ libertati, & si quidem Illustrissimæ Dominationi Vestræ placuerit ea legere, quæ, qui crucem præferebat, S. Thomam Archiepiscopum Cantuariensem intrepidâ libertate admonuit, animadvertet, me, quamvis Episcopum, & quidem omnium hujus Provinciæ seniorem, multò parciùs quàm ille locutum; & tamen Archiepiscopum monebat, non aliâ culpâ lapsum, quàm nimio in Confratres Ecclesiámque suam amore.

Apamijs 8. Maij 1680.

Humillimus & Obsequentissimus Servus
Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XLVI.

Aliud Ejusdem Innocentij PP. XI. Breve ad Illustrissimum Episcopum Apamiensem.

Die 17. Julij Anno 1680.

VEnerabilis Frater, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Quod plurimorum sermone Nostris auribus dudū insonat, Fraternitatis tuæ ad Nos litteræ planè declarant, Te scilicet in tribulationibus gloriantem, & inter affectæ valetudinis incommoda, inter paupertatis & vexationum angustias crescentem quotidie magis in charitate Christi, magno fortíque animo illius causam agere, & pergratum Deo hominibúsque spectaculum exhibere. Magnum profectò ex tantæ virtutis experimento dolori Nostro solatium cepimus,

cepimus, & pari obligationis nexu obstringimur, tendendi supplices in cœlum manus, ut uberes profiteamur misericordiarum Patri gratias, quòd difficillimo tempore suscitaverit sibi in isto Regno Sacerdotem fidelem, qui in communi animorum consternatione & silentio, quasi tubam exaltet vocem suam, & opponat murum pro domo Israel. Documentum illustre cæteris, quos Dominus posuit regere Ecclesiam, quam acquisivit sanguine suo, quàm pæclara, quàm gaudij plena res sit, dignos haberi, qui pro Jesu Christi nomine contumeliam patiantur: si contumelia dicenda est, ex qua vera & solida in hac quoque mortali vita oritur gloria, judicio sapientum. Nos quidem, quantum situm in Nobis erit, nullo loco deerimus virtuti tuæ: quamquam etsi deessent omnes, pro explorato tamen habemus Deum causæ suæ, necessitati Ecclesiæ, constanti tuæ in ipsum fidei, assiduis & accuratis precibus Nostris, bonorum denique omnium votis non defuturum. Statueramus efficax remedium adhibere ijs, quæ Archiepiscopus Tholosanus contra Lugdunensis Concilij sanctionem, & contra Apamiensis Ecclesiæ, vel potius Provinciæ Tholosanæ jura libertatemque attentare ausus fuit: sed redditis Christianissimi Regis litteris, in quibus ad ultimas Nostras consuetæ cum filialis observantiæ significatione respondens, se injunxisse significat dilecto filio Nostro Cardinali d'Estrées, ut expedito itinere ad urbem proficiscatur, regiam Nobis mentem super negotio Regaliæ declaraturus: operæ pretium duximus eidem remedio supersedere, dum Cardinalis adveniat. Nobis enim persuademus, Regem quoque ipsum interim curaturum, ut omnia in locum pristinum reponantur. Quòd si secus accidat, præfatus Archiepiscopus, ab eóque causam habentes pergant in te tuisque Canonicis, alijsque Ecclesiæ

tuæ Beneficiarijs vexandis, prætextu juris Metropolici, tuæ Pastoralis solicitudinis, & spectatæ constantiæ partes erunt, Te, tuámque Ecclesiam adversus eorum attentata, Sacrorum Canonum, & Constitutionum Apostolicarum ope armísque defendere. Ad Nos enim quod pertinet, omne tibi à Pontificia authoritate, & à paterna charitate Nostra præsidium polliceri debes. Tibíque Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die 17. Julij 1680. Pontificatûs Nostri anno quarto.

Marius Spinula.

Documentum XLVII.

Epistola Domini Dorat Archipresbyteri Aquensis ad Dominum la Borde.

Notandum est, Clericum quemdam, nominatum la Borde, ab Illustrissimo Episcopo Apamiensi (qui numquam induci potuerat, ut illum ad sacros Ordines promoveret) Romam missum esse, ad curanda Diœcesis negotia, quò jam Dominus Dorat ejusdem Episcopi jussu pervenerat, Sacerdos plenæ exploratæque probitatis ac prudentiæ. La Borde, Episcopo Apamiensi jam vita functo, Româ Parisios discessit consilijs quorumdam permotus, simúlque libellum mendacijs ac calumnijs refertum Aulæ obtulit, eodémque tempore non erubuit Domino Dorat scribere, se conscientiæ stimulis adactum, & pœnitentiâ eorum, quæ contra Regaliam unitis cum eodem Dorat consilijs exercuerat, Româ egressum, Regiámque Clementiam, à qua veniam

niam ſperaret, appellâſſe, atque, ut Dorat idem faciat, vehementer hortari. Ad hanc epiſtolam Doratus ſequentem in modum reſpondit:

Amice ad quid ſcripſiſti? Veſtras decimo quarto Martij exaratas, quo tempore Chriſti Redemptoris noſtri Paſſionem recolimus, ritè accepi. Fateor enimverò quæ Romæ, non quidem ea, quæ mecum in cauſa Regaliæ, ſed quæ clam me ſecretò agitâſtis, vobis meritò horrori eſſe. Illud quoque verum eſt, nec à me negari poteſt, cùm dicitis, vos ſpe veniæ conſequendæ ad nova conſilia permotos eſſe; quamquam illud potiùs dici oportebat, vos vid. ſpe præmij conſequendi, quo labores compenſarentur pro Eccleſiæ juribus & libertate ſuſcepti, invitatos eſſe; quippe vobis animus non fuit, pro Eccleſia militare, poſtquam armari contra vos mundum experti eſtis. Priùs enim, cùm nondum tempeſtas deſeviret, adeò Regaliam deteſtati eſtis, ut eam in epiſtola ad Illuſtriſſimum Epiſcopum Apamienſem 18. Septembris anno 1678. Pariſijs data *Jus imaginarium* appellaretis, *imò tam injuſtum, ut etiam jubente Epiſcopo ei promovendæ numquam animum adjicere, Veſtrámque operam locare ſuſtineretis*; & adjeciſtis: *Optare quidem Vos, ut Regi citra culpam obſequi liceret, ſed rem eſſe tam evidenter injuſtam, ut inſtrumentum eſſe nolitis ei protegendæ.* Et in eadem epiſtola Vos ita Regaliam ſectari oſtenditis, ut eam improbetis quidem, nec tamen eam deſerendi animus viréſque ſuppetant, *ſed ſimilem captivo eſſe, ſervitutem averſanti, ſed viribus deſtituto, quibus laqueos abrumpat.* Et palmariam cauſam, quæ vos Regaliæ devincicat, adjungitis, vid. quia alioqui non eſſetis *amicus Cæſaris.* Et in alia epiſtola vigeſimâ ſeptimâ Auguſti data: *Tertiâ jam vice expertos Vos eſſe dicitis, nemini ad Regem aditum permitti, niſi qui animo veniat*

niat, omnia quæ ab illo fiunt, collaudandi approbandíque : & ipsos quoque Sorbonæ Doctores iustissimam credere Ecclesiæ causam; ne id tamen scriptis testentur, metu prohiberi. Hæc tunc quidem Vobis sententia fuit, non animo tantùm, sed etiam calamo expressa, parvâ licèt Regiæ Majestatis reverentiâ; at verò ubi mortuo Episcopo Apamiensi ex una parte mortuas quoque spes Vestras credidistis, ex altera metus & pericula se ostentârunt, tunc enimverò sepositâ fiduciâ, quam in Deo collocare oportebat, veritíque familiæ Vestræ paupertatem, nec aliâ ratione inducti, quàm spe amplioris fortunæ, Conscientiam, Episcopum, Ecclesiam, Vestrósque Amicos deserere statuistis, imò Regis ipsius causam; quippe qui Vestris imposturis calumnijsque id solùm egistis, ut Eum veritatem celaretis, útque gratiâ apud illum exciderent, qui & Conscientiæ, & honoris titulo multò magis quàm vos Ejus obsequio adstricti sunt, quíque & in hoc, & in prosequenda Ecclesiæ causa nullum aliud sibi præmium ante oculos ponunt, nec deinceps ponent, Divinâ favente gratiâ, quàm illud unicum, ut Deo vid. placeant. Revocate in memoriam, non priùs Vobis alias cogitationes, aliámque sententiam susceptas esse, quàm ubi advertistis, noluisse me cooperari, ut Beneficio, ad quod aspirabatis, potiremini; memineram enim, Illustrissimum Apamiensem sæpè & me, & alijs coram palàm professum esse, Vos ad vitam Ecclesiasticam minimè vocatos esse: quæ etiam causa fuit, ut numquam induci potuerit, ut Vos, quamvis per ætatem liceret, sacris Ordinibus initiaret. Hîc quidem fama percrebuit, Vobis eum honorem contigisse, ut ad Regis alloquium admittamini: quod si verum est, vereor, ut si oculos in faciem Vestram conjecerit, pro mirabili, quam à Deo accepit, sagacitate, continuò agnoverit,

agnoverit, nullam verbis veſtris ſe poſſe fidem adhibere. Maluiſſem equidem pro amore, quo vos complector, hæc omnia æterno ſilentio involvere, ſed tam multa à vobis veritati adverſa & ſcripto, & facto prolata ſunt, ut me cogerent veritatem, quam aliàs celatam cuperem, palàm edicere. Libellus, quem, uti ſcribitis, ad Regem dediſtis, & hic ad Eminentiſſimum Cardinalem de Eſtrées, ad manus quidem meas necdum pervenit; cæterùm cùm nullius nec in Regem, nec in Deum admiſſæ culpæ mihi conſcius ſim, quidquid in eo continetur, ſi verum ſit, pudori non erit; ſi falſum, impoſturæ convincam, nec, ut ſpero, Deus umquam permittet, ut qui me cognoſcunt, aliquid meis moribus indignum credant, præſertim cùm candor ſinceritáſque mearum intentionum neminem lateat. Ego Romam adij juſſu Epiſcopi mei, cujus merita pietáſque non vobis tantùm, ſed etiam Eccleſiæ toti perſpecta ſunt. Ego primas negotij & induſtriæ meæ partes à precibus incepi, quas Sanctitati Suæ demiſſiſſimè obtuli, rogavíque interpoſitâ Eminentiſſimi Cardinalis Cybi operâ, dignaretur apud Chriſtianiſſimum Regem ſecretam privatámque Epiſcopo meo audientiam obtinere; id enim mihi Epiſcopus imperaverat, ſperabátque, ſi modò rationes ac momenta cauſæ ſuæ exponere poſſet, ſe juſtiſſimo Principi facilè perſuaſurum, non ſolùm ut inſtitutum ſuum probaret, verùm etiam promoveret. Præclara ſunt utique hæc innocentiæ meæ teſtimonia, nec credo ſuppetere vobis, quæ illis opponatis. Perrexi deinceps approbationem Conſtitutionum urgere, quas idem Epiſcopus meus ad Capitulum dederat, obtinuíq; à Summo Pontifice. Exhibui quoque epiſtolas Eidem Pontifici ab Epiſcopo, Capitulóque Cathedrali datas, quibus Eccleſiæ ſuæ libertatem commendabant; ac tandem nihil

seu voce, seu scripto omisi, quod ad plenè informandam Sanctitatem Suam de justitia causæ, quam defendendam susceperam, necessarium crederem. Hæc cùm ita se habeant, quid tandem illud est, quòd, uti dicitis, Conscientiæ mihi ducere, pœnásque dare oporteat? an fortè quòd Confessariorum meorum consilijs Suæque Sanctitatis Voluntati non sim plenè obsecutus? id enim mihi exprobratis. Cæterùm quàm hæc querela nullo fundamento nitatur, Vobis perspectissimum est; ego enim quamdiu Romæ moratus sum, duobus tantùm Confessarijs usus sum. Primus fuit R. P. Mariana Sosini, Congregationis Oratorij S. Philippi, cujus memoria non Romæ tantùm, sed in toto Orbe Christiano magnæ venerationi est, constat enim sanctitate florentem vivis excessisse; huic ego, donec consilio Medicorum Carbonianum Româ migravit, arcana commisi Conscientiæ meæ, & ex adjuncto litterarum exemplari, quas ad me dedit, perspicere licebit, quam ille de me opinionem habuerit: planè cùm in laudes meas effundatur, maluissem eas epistolas celari, nisi ut illas proderem calumniæ effecissent, quas in me conjecistis; ergo, ut verbis Apostoli utar, *factus sum insipiens, sed vos me coegistis.* Alter meorum Confessariorum est R. Pater Ascanius Belluzius, Eiusdem Congregationis Superior, cuius laudibus recensendis consultò abstineo, quippe adhuc viventis: quid ille de me sentiat, interrogari potest audiríque: *Ætatem enim habet, ipse loquatur.* Ipsius quoque Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis operâ in expianda Conscientia quindecim ferè annos usus fui, dum in Apamiensi Diœcesi commorarer; & postquam me Romam contuli, non cessavit, quâ erat charitate, me litteris instruere, imò datis epistolis ad quamplurimos, eósque Primores, ipsúm

que

que summum pontificem meam agendi rationem quàm plurimùm comprobavit; quæ omnia argumento sunt, nihil contra illius intentiones à me peractum esse, præsertim si ea quoque ad animum reducatis, quæ vos ipsi Ejus jussu ad me scripsistis. Sanè multò maiori jure opponere ego vobis possem, quod vos ipsi viro fide dignissimo confessi estis, vid. & Romæ à noto quodam Pœnitentiario, & in Æde Lauretana ab alio Societatis Jesu vehementer improbatam esse mutationem, quam tunc temporis meditabamini, quæque animum, & Conscientiam, vestram adeò agitavit, ut & somnus à vobis fugeret, & tristissimæ imagines oculis oberrarent, adeò ut horrore metúque percellerentur, qui vobiscum sermonem miscebant, & ego alijque quamplures amici vestri id in vobis notaremus; hæc inquam, cùm perspectum esset, vobis obijci posse, maluistis prævenire, justásque querelas injustis calumnijs occupare.

Sed nec suffecit vobis, ut me Aulæ Regíque Christianissimo odiosum redderetis suspectúmque, nisi insuper idem Romæ, & apud Summum Pontificem moliremini, Cujus Voluntati dicitis me adversatum, & defectum obsequij eo prætextu velâsse, quòd non satis de rerum veritate Pontifici constaret. Cæterùm voluntatem Romani Pontificis quod attinet (quam me dicitis nullius pensi habuisse) adeò ex Brevibus ab Eodem Pontifice datis clarum est, ut omnibus constare possit, me ab ea nihil penitùs deflexisse; & ego sæpiùs de hac causa cum Sanctitate Sua locutus sum, éstque tanti momenti, ut ne diem quidem Romæ me passa esset consistere, si contra illius intentiones aliquid moliri attentâssem. Quod si illud velitis, Pontificem meis sermonibus eò adductum esse, ut sententiam mutaret, séque ad alia consilia induci pateretur, magnam profectò inju-

riam ei facitis, perinde ac si tantus Pontifex ex meis nutibus arbitrióque penderet, nec quid facto opus sit, intelligere posset, nisi me suggerente. Illud verum est, quòd, cùm causa Regaliæ sit admodùm recondita, multísque etiam Gallicanorum Scriptorum ignota, necessarium fuisse, ut Sanctitas quoque Sua dignaretur in ejus fundamenta exactè inquirere, quod etiam abundè fecit. Cùm ergo hæc ita se habeant, ingenuè fateor, non posse me non vehementer admirari indignaríque malignitati vestræ, quâ totam epistolam aspersistis, & semel iterúmque repetere: *Amice ad quid scripsisti?*

Causam Domini Serris quod attinet, ipse rationem eorum reddet, quæ inter utrúmque vestrûm Florentiæ contigerunt; cúmque sit vir æqui boníque amans, ingenuè veritatem fatebitur. Illud verum est, me nunquam induci potuisse, ut illis quæ scribitis fidem adhiberem, vid. eum vobis minas intentâsse, ac coëgisse, ut litteras ad R. P. Fabrij scriberetis, eásque, quas Pater de la Chaise ad vos dederat, vi abstulisse: quis enim sibi persuadeat, hominem exermem nullísque clientelis subnixum in urbe tam grandi, & contra hominem tam robustum vividúmque, ac viribus præpollentem hæc ausum esse? Planè hoc facinus haud dissimile videri possit pugnæ, quam David suscepit cum Goliatho Gigante, & quisquis utrúmque Vestrûm cognoscit, fabulam omnino narrari opinabitur. Quòd si, uti scribitis, ingenuè professus est, vereri se, ne in Vestrum interitum rueretis, profectò à veritate non aberravit; quis enim credat Vobis animum fore ad Vestras culpas dolósque palàm faciendos, excipiendásque pœnas, quas propterea meriti estis, quando horrore paupertatis aliarúmque adversitatum, quæ gloriosæ Vobis fuissent, tam indigna perpetrâstis?

Cau-

Cauſam Eccleſiæ Apamienſis quod attinet, & cui Vos malè ominamini, ea talis eſt, ut omnino ſperem, feliciter abſolutum iri, nec minori Eccleſiæ, quàm Regni ipſius bono. Denique ſi Dominus Serri veritus eſt, ne noſtro in Gallias adventu vita mea periclitaretur, id illius tribuo charitati; alioqui tam mihi Principis juſtitia perſpecta eſt, ut vanum credam, qui ob fideliter expleta Epiſcopi ſui mandata pœnas ab æquiſſimo Rege vereatur. Quod ſi præter Chriſtianiſſimi Regis intentionem ob expletas honeſtatis, & Conſcientiæ meæ partes adverſi aliquid eveniat mihi, ſpero cum Divina gratia, me id æquo hilariſque animo laturum: nec tam me, quàm illos potiùs miſeros fore, qui earum calamitatum auctores mihi fuerint; nam ut bene S. Cyprianus monet *epiſtolâ 55. Cùm nocentes innocentibus injuriam faciunt, illi patiuntur injuriam, qui facere ſe credunt.* Et S. Hieronymus *epiſt. 68. Non qui patitur injuriam, ſed qui facit, apud Chriſtianos miſer eſt.*

Hæc ſunt quæ ad epiſtolas Veſtras reſpondenda duxi; quibus illud adjungo, me numquam ceſſaturum pro ſalute Veſtra memoriam ad aras facere, imò multò jam ardentiùs quàm olim facturum, quippe verbis Salvatoris noſtri impulſum, pronuntiantis: *Orate pro calumniantibus Vos*; & exemplo quoque Regij Prophetæ excitatum, qui cùm calumnijs ſuorum impeteretur, tantò impenſiùs orabat: *Locuti ſunt*, inquit, *adversùm me linguâ doloſâ, & ſermonibus odij circumdederunt me, pro eo, ut me diligerent, detrahebant mihi, ego autem orabam.* Ergo à Divina miſericordia eaſdem Vobis, quas mihi gratias poſtulabo, atque utinam preces meas, quamvis ab indigno profuſas, ille exaudire dignetur, quemadmodum ſervi ſui Davidis exaudivit: *Ego autem*, inquit,

orabam, & exaudisti me DEUS meus. Id Ecclesia hodierno Officio precatur, & ego ex toto corde persevero.

Romæ 2. April. 1681.

Humillimus & addictissimus Servus

Dorat Archipresbyter Aquensis.

Documentum XLVIII.

Reverendi Patris Mariana Socini Presbyteri Oratorij JESU CHRISTI in Urbe, ad Illustrissimum ac Reverendissimum Episcopum Apamiensem.

29. Octob. 1679.

Illustrissime ac Reverendissime Domine.

MAgnum obtigisse mihi lucrum existimo, ex eo, quòd mihi datum sit familiariter atque intimè agnoscere Dominum Archipresbyterum Aquensem, Sacerdotem, liceat dicere, dignè Evangelio Christi conversantem, operarium inconfusibilem, & quidem in illo & Illustrissimam Dominationem Vestram agnovi, tanquam in Discipulo Magistrum, tanquam in filio Patrem, utinam dum utrúmque ex corde veneror, utriúsque etiam virtutes sedulò imitari incipiam.

Non sine magno ac justo animi mœrore audivi motum magnum, qui factus est in mari, ita ut navicula Vestræ Pastorali Solicitudini credita, jam videatur operiri fluctibus, & jam clamandum supersit: *Domine salva nos, perimus.* Magna quidem procella, magnum periculum: sed major ille, cui data est omnis potestas in cœlo & in terra, qui pro Sanctissimo Suo beneplacito imperat ventis & mari, & fit tran-

tranquillitas magna. Spero equidem, quòd manus Domini erit cum Illustrissimo Domino meo; nec irrita fiet spes mea: quia in paterna DEI providentia, átque ipsius causæ justitia, nec non in tam pij Præsulis vigilantia & constantia innititur.

Gaudeo, Illustrissime Domine, quòd in negotio maximè arduo ac periculis pleno, non quæras, quæ Tua sunt, sed quæ JESU Christi: quòd omnia arbitreris, ut stercora, ut Christum lucrifacias. Gaudeo potissimè, quòd Zelum Dei habeas, ac Zelum secundùm scientiam, Zelum illum, quem, ut ajebat S. Bernardus, inflammat charitas, informat scientia, firmat constantia: Zelum fervidum, circumspectum, invictum, Zelum denique humilem, docilem, absque ulla animi perturbatione, cum cordis dulcedine, cum debito charitatis ordine, ut in majora magis, in minora minùs feratur Zelus; quæ quidem Zeli circumstantiæ fulgent egregiè in Illustrissimo Domino meo.

Inficiari quidem non possumus, quin rerum maximè arduarum eventus, juxta inscrutabilia DEI judicia, incerti sint: sed certissimum est, quòd fideliter ac fortiter propter Christum certantibus reposita sit corona justitiæ, quam reddet in illa die justus Judex.

Ego pluries allocutus sum Eminentissimum Dominum Cardinalem Cibum de rebus ad Ecclesiam Vestram spectantibus: ac testor, quòd optimus hic Cardinalis agnoscit justitiam causæ, nec non Spiritum verè Apostolicum, quo Illustrissima Dominatio Vestra negotium promovet; ipsúmque negotium sæpius ex corde cõmendavit Sanctissimo Summo Pontifici, nec unquam desistet à protectione tam piæ causæ; ac certa sit, quòd Eminentissimus iste Princeps diligit ex animo Illustrissimam Dominationem Vestram,

stram, Vestrámque probatam virtutem, prout meretur, in pretio habet. Ipse Summus Pontifex benignam præbet aurem negotio, ac favorem suum, prout DEUS dabit, impendet. Interim ego minimum, quod potero, libentissimè adjiciam.

Obsecro Illustrissimum Dominum, ut excusare dignetur redditum nimis serum istius meæ Epistolæ. Etenim infirma mea valetudo, cui accedunt non modicæ occupationes, vel adimit, vel minuit culpam tarditatis meæ. Ex corde commendatum me cupio Sanctis Vestris precibus, prout & ego semper memor ero Vestri apud Deum.

Scribo Illustrissimæ Dominationi Vestræ ex oppido Carboniani in agro Romano, è rustico quodam prædio, quod pertinet ad nostram Congregationem Oratorij, ubi per aliquos dies detineor medicorum consilio. Utinam magnificem Christum in corpore meo, sive per vitam, sive per mortem. Die 29. Octobris. 1679.

Documentum XLIX.

Copia d'una Letera del medemo Reverendo Patre Mariana ad una persona di pietà.

21. Octob. 1679.

GIà che si compiace di sentire il mio parere intorno all' impetratione delle SS. Reliquie al favore del nostro Signore D. Errigo Dorat, direi che la singolar bontà del supplicante merita qualche singolarità di gratia, essendo ci anco moral certezza, che sotto l'occhio suo saranno tenute con ogni veneratione e culto: è potiamo che non dispiacera à i Santi venire in mani così pie..... Lodarei che .... rappre-

preſentaſſe al Signore . . . . . il merito del Signore Don Errigo, che oltre alla ſua bontà, è anco bene merito della Sede Apoſtolica per la ſantita delle cauſe, che promove in Roma, con ſuo diſpendio, con fatiche, e con pericoli . . . . mi favoriſca di dire al Signor Don Errigo, che io li do il mio placet, per ottenere le reliquie de' ſanti, con queſto patto, che egli ſi oblighi di eſſer ſanto, e di redintegrare al ſuo tempo le reliquie, che toglie à Roma con le reliquie, che poi reſteranno del ſuo corpo. Mi racommando con tutto l' cuore alle orationi . . . . e di luy. 21. Octob. da Carbognano 1679.

Documentum L.

Breve Sanctiſſimi D. N. INNOCENTIJ XI. PP. Ad Canonicos Apaminenſes.

INNOCENTIUS PP. XI.

DIlecti Filij, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem. Nihil accidere Nobis triſtius poterat nuntio, quem cum rumore ipſo publico veſtræ litteræ attulerunt; deceſſiſſe bonæ memoriæ Franciſcum Apamienſis Eccleſiæ Epiſcopum, eâ virtute, eóque Paſtorali zelo, & invictâ animi conſtantiâ prædirum, ut Vir ſecundùm cor Dei, & verè Apoſtolicus dici meruerit. Quod autem dolorem noſtrum cumulat, eo tempore deceſſit, quo eum maximè vivere afflicta ejuſdem Eccleſiæ conditio poſtulabat. Causâ enim veſtrâ, quos tam vigili Paſtore, tam provido parente orbatos videmus, non mediocriter angimur. Omnem tamen doloris ſenſum ab animis noſtris debet abſtergere conſideratio præmiorum, ad quæ illum, ſicuti ſperare fas eſt, tot pro ſua Eccleſia exhauſti labores, tot incommoda, atque ærumnæ pro cauſa Dei forti magnóque animo ad ſupremum

mum vitæ spiritum toleratæ, ex hoc mortali carcere evocârunt. Unde spes alia oriri debet, eum validiore in posterum patrocinio rebus vestris è Cœlo affuturum, neque passurum, ut Apamiensis Ecclesiæ Disciplinam tam sapienter à se, tam salubriter restitutam quisquam mortalium invertat: sed potius à Misericordiarum Patre impetraturum, ut conversis in melius animis consilijsque aliter sentientium, pristina eidem Ecclesiæ pax, tranquillitásque reddatur, ut sponsæ sibi per tot annos ad extremum dilectæ, in præsens viduatæ, Præsul si minus pari, simili tamen spiritu ac virtute contingat; modò vos fideles inveniamini in Canonica libertate ipsius Ecclesiæ pro viribus tuenda, & in observandis sapientissimis constitutionibus, quas ab eo lucubratas, vobísque ad sanctioris vitæ regulam pro instituti vestri sanctitate propositas. Nos non ita pridem Apostolicâ autoritate firmavimus: quæ ut strenuè, & constanter exequamini, útque istius Diœcesis Clerum in tradita ab ipso disciplina sedulò contineatis, supervacaneum ducimus adhortari; cùm diuturno experimento perspecta virtus, fidésque vestra, plus etiam quàm à vobis petere æquum esset, polliceantur. Cæterum ex nostris ad eundem Episcopum Litteris decimâ septimâ Julij datis cognoscere potuistis, quàm præcipuum sibi locum inter Pontificias curas vindicet negotium Apamiense, cum quo plurimarum Gallici Regni Ecclesiarum, vel potiùs totius Ecclesiæ Catholicæ causa conjuncta est. Meritas interim, rebus ab excessu Episcopi per vos piè ac fortiter gestis, laudes tribuimus, útque in instituto itinere strenuè pergatis, vos magnoperè hortamur, nihil omissuri eorum, quæ ad prosperum rerum exitum conducere posse intelligemus. Speramus autem ac planè confidimus, divinam bonitatem, vos

atque

atque Eccleſiam iſtam ſingulari cum veſtra laude & proventu ab omni tribulatione, quam ſubire neceſſe eſt, quicumque volunt piè vivere in Chriſto Jeſu, quàm primùm liberaturam. Læta interim vobis omnia aſſiduo cum Divinæ Gratiæ incremento apprecamur, & intimo paterni amoris ſenſu Benedicimus. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris, die 25. Septemb. 1680. Pontificatûs Noſtri anno quinto.

Marius Spinula.

Documentum LI.

Breve Sanctiſſimi D. N. Innocentij XI. PP.
Ad Illuſtriſſimum Archiepiſcopum Tholoſanum.

INNOCENTIUS PP. XI.

VEnerabilis Frater. Non poſſumus non vehementer mirari, quod ad aures noſtras pervenit, videlicet Fraternitatem tuam veritam non eſſe paſſim abſolvere eos, quos novo & injuſto Regaliæ titulo, in Apamienſis Diœceſis Beneficia intruſos bonæ memoriæ Franciſcus Epiſcopus declaravit obſtrictos cenſuris, à Generali Concilio Lugdunenſi inflictis; cùm præſertim non deſint, qui parochiales quoque Eccleſias (rem anteà inauditam) eo prætextu occupaverint. Admirationem verò Noſtram vehementer auget, quòd nihil ſtatuere potes contra jura, libertatémque Eccleſiæ Apamienſis, quin idem contra Tholoſanam, & univerſam Provinciam iſtam ſtatuas. Præterea ignorare non potes, Epiſcopum ipſum Apamienſem à tuis Sententijs ad Nos, & ad hanc ſanctam Sedem appellâſſe, Nóſque

appellationem hujusmodi admisisse; cujus rei vel umbra ipsa, si debitam Eidem Sedi reverentiam in consilio habere voluisses, revocare te, atque retrahere ab incepto debuisset. Hæc scribenda ad Fraternitatem tuam duximus; ut & ea, quæ perperam egisti, corrigas, & à similibus in posterum agendis abstineas, atque interim conscientiæ tuæ consulas.

Datum Romæ die 2. Octobris 1680.

Marius Spinula.

Documentum LII.

Breve Sanctissimi D. N. Innocentij XI. PP. Ad Capitulum Ecclesiæ Apamiensis.

INNOCENTIUS PP. XI.

Dilecti Filij, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Præter omnem exspectationem Nostram accepimus ex vestris litteris, quæ nuper isthic acciderunt de dilecto Filio Michaël d' Aubarede Archidiacono, & Vicario Generali, per vos verum & legitimum ejusdem Ecclesiæ Capitulum constituentes, Canonicè Electo, exulare jusso; déque admissis ad celebrationem divinorum officiorum ijs, quos tanquam in beneficiorum possessionem temerè ac violenter intrusos, bonæ memoriæ Franciscus Episcopus vester innodatos censuris, à generali Concilio Lugdunensi inflictis, promulgaverat. Vestræ tamen pietatis, ac fidei erit, manere in statione, & locum, in quo positi estis, constanter tenere, sicut facitis: neque alios Vicarios Generales sede vacante agnoscere, quàm præfatum Michaëlem d' Aubarede, & alios à vobis electos, vel eligendos; quos etiam quatenus opus sit, autoritate Apostolicâ confirmamus, &

respe-

respectivè confirmabimus; mandantes Clero tam Seculari, quàm Regulari & universo populo Apamiensi, ut neminem alium, quàm quos diximus, Vicarium Capitularem agnoscant, aut illi actum ullum obedientiæ præstent; de quo etiam per vos, seu per electos à vobis Vicarios, moneri præfatos, Clerum, & populum volumus, ac mandamus; alios enim, quicunque Vicarij Generalis autoritatem sibi, quocumque nomine usurpare auderent, antequam novum Episcopum Apamiensi Ecclesiæ præfecerimus, nullum planè jus, aut facultatem habere eos, negotijs se Ecclesiæ, & Diœcesis istius immiscendi, eáque omnia, quæ Vicariatûs ejusmodi titulo per eos agi contingeret, irrita, & inania, ac nullius momenti fore declaramus. Agendæ interim Divinæ Misericordiæ uberes gratiæ de occasionibus, quibus virtutem, ac fidem vestram exercet, & de singulari constantia, quâ vos armat, ad omnia alacriter pro Christi nomine, cum gaudio sustinenda. Nos paternum Nostrum ob angustias vestras dolorem, eâ interim consideratione lenimus: quòd multæ sunt tribulationes justorum, & de omnibus eis liberabit eos Dominus. Ac vobis dilecti Filij, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 2. Octobris 1680. Pontificatûs Nostri anno quinto.

Marius Spinula.

Documentum LIII.

Epiſtola Joannis Cerle, Vicarij Generalis Apamienſis Eccleſiæ, Sede vacante, ad INNOCENTIUM PP. XI.

BEATISSIME PATER,

Poſt humillima Pedum oſcula.

SIm licet pulvis, & cinis, eâ tamen fretus benignitate, quâ nos oviculas Veſtras tamquam bonus Paſtor Apoſtolicis humeris geſtatis, & ſacro gremio confovetis; non verebor ad Vos Dominum meum loqui, & in Sanctitatis Veſtræ ſinum meas, & totius Apamienſis Eccleſiæ lacrymas effundere. Sed quid lacrymas mærorémque loquor, cùm nobis potiùs lætandum ſit (ſiquidem verè Chriſtiani ſumus) illúdque Pauli unicuique noſtrûm uſurpandum: *Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio in omni tribulatione noſtra.*

Quanta ſit hæc noſtra tribulatio, Pater Sanctiſſime, enarrare quis queat? Dum enim Sanctitas Veſtra, pendente iſtiuſmodi negotij tractatione, non ſolùm poneret fulmina, ſed etiam efferatós tot adverſariorum noſtrorum animos, omnimodis Paternæ Clementiæ officijs delinire conaretur, nobíſque, & induciarum fides, & ſpes propediem ad futuræ pacis ſecuritatem pollicerentur; ecce repentina tempeſtas ingruit. Quódque Sede vacante nihil innovari paſſi ſumus, & nullâ ratione adduci umquam potuimus, ut anathematizatos, & publicè denuntiatos Regaliſtas in communionem noſtram admitteremus; bonis, Patriâ, libertate ſpoliamur; erramus in ſolitudinibus, egentes, & anguſtiati, vinculis, catenísque conſtricti, per oppida circumducimur, ad terrorem omnibus incutiendum:

dum: cum ſicarijs, ac parricidis, teterrimis ergaſtulis concluſi, ſuſpiria mittimus ſurdis auribus excipienda; quid plura? Maledicimur, & blaſphemamur: extra ſynagogas faciunt nos: &, ne quid malis noſtris deſit, in occiſionem quoque mittimur.

Stupenda, ſed vera loquor, Pater Sanctiſſime; extinctus enim eſt, ſublatúſque duriſſimi carceris incommodis R.P. Carla, Canonicus, ac Prior noſter; fœlix, quòd libertatis Eccleſiaſticæ prima victima cecidit. Fuerat ille, venerabilis Epiſcopi noſtri, in reſtauranda hujus noſtri Capituli ſanctiore diſciplina adjutor, & adminiſter præcipuus: jámque ſeneſcebat, ſuæ noſtræque ſaluti ſedulò invigilans; cùm ecce afflictis nobis, & lacrymantibus, repentè, ac violenter eripitur. Nulla innocentiſſimo ſeni, qui vel vultu ſanctimoniam ſpirabat, habita eſt reverentia; laboribus, morbis, & extremâ macie confectus rapitur, trahitúrque in ultimos Galliæ receſſus, ibíque in quadam arce includitur, quæ cùm ſit ad littus Mediterranei maris, ſub peſtilenti aëre poſita, optimo Seni exitio fuit. Morienti, ac tantum beneficium cum lacrymis poſtulanti, Eccleſiæ Sacramenta negata ſunt; quod, cujus ſcelere factum ſit, nondum planè ſcire potuimus. R. Patrem Michaelem d' Aubarede Presbyterum virtutibus, quàm natalibus nobiliorem, quem putabamus exilio tantùm mulctatum, audivimus ductum Cadomum, ibíque in carcerem detruſum. Rev. Pater Rech, tam arctâ cuſtodiâ incluſus conſtrictúſque eſt, ut quid de eo factum ſit, penitùs ignoremus, niſi quòd à non levi auctore didicimus, multas illum, initio præſertim, ærumnas eſſe perpeſſum: quódque fidem ſuperare videtur, multi temporis inediâ eſſe cruciatum. Cæteri Canonici Regulares fratres mei ſedibus ſuis pulſi, in varijs Oppidis

inter

inter ſe, & à nobis diſſitis, triſtiſſimam (ſecundùm hominem loquor) mæſtiſſimámque vitam agentes, exulant.

Ego peccator peccatorúmque primus, ſolus relictus ſum, ut hæc nuntiarem Sanctitati Veſtræ. Quamquam quis relictum intactúmque putet, hominem toties proſcriptum, publicatúmque, tam diligenter quæſitum? quem ſi quis in domum admiſerit, in ſummo bonorum libertatíſque periculo verſatur? ad quem capiendum Gubernator & Præſes Provinciæ, ingentis mercedis pollicitatione, omnes, ac ſingulos cohortatur? cui vincula, triremes, & acerbiora fortaſſe ſupplicia parata ſunt? Sed hæc mala, Beatiſſime Pater, culpæ meæ, átque adeò flagitia, in caput meum, juſto Dei judicio invexerunt: cùm ſodales mei, quorum conſortio, nec Mundus, nec ipſi digni ſumus, non ut hoſtes, ſed ut filij, non in pœnam, ſed in probationem, & in præmium flagellentur.

Sic premimur, ſic affligimur, Pater Beatiſſime. nec mitiùs habentur, quicunque ſuſpecti ſunt, auxilio nos, conſilióque juvare ſuo, aut propenſiore benevolentiâ nos proſequi. Non modò periculoſa, ſed etiam exitioſa res eſt amicitia noſtra, quemadmodum multi experti ſunt. In his eſt Albienſis Eccleſiæ Theologus, nomine Duferrier, vir inter noſtrates, ſi quiſquam alius, de Eccleſia bene meritus, pietate, eloquentiâ, rerum Eccleſiaſticarum peritiâ conſpicuus, quem bonus quiſque Epiſcopus non modò complectitur ut filium, ſed etiam audit, ut magiſtrum, reveretur ut patrem. Hunc in extremam ſenectutem vergentem, in ultimos Burgundiæ fines ablegârunt, non alius certè criminis reum, niſi quòd adverſarijs in ſuſpicionem venerit, venerabili Epiſcopo noſtro, & nobis conſilium aliquando dediſſe. Simili pœnâ, & ob eamdem cauſam, affectus

affectus eſt Presbyter alius nomine Jacobus Cazanave, qui Eccleſiam Tholoſanam eximiâ pietate, & Academiam ſingulari doctrinâ cohoneſtat.

Oboriuntur mihi lacrymæ, cùm de nobili quodam adoleſcente mentionem facio, qui, quòd mandatum aliquod noſtrum Apamienſis Eccleſiæ foribus appendiſſet, in horrendas ſubterranei carceris tenebras projectus eſt, ibique fœtore, alijſque loci moleſtijs propemodum enectus: ut præ magno beneficio habuerit, hinc eductum, ad Tribunal extraordinarij Judicis, magna cum ignominia trahi, capitíſque periculum adire. Plus illi nocuit unus è noſtris, qui conſanguineus ejus eſt, quàm proſit habere patruum inſignem militiâ Virum, & rebus geſtis toto Orbe conſpicuum. Quâ re profectò, ſi quo alio argumento, intelligi poteſt, quanta ſit adverſariorum acerbitas, odiorúmque magnitudo.

Alios permultos omitto, Pater Sanctiſſime, pro cauſa Dei extrema quæque ſubeuntes. Sed hæc quanta ſint, levia fortaſſe videbuntur, ſi conferantur cum lugendo illo ſchiſmate, quo in Eccleſia Apamienſi tunica Chriſti inconſutilis ſcinditur.

Illuſtriſſimus Archiepiſcopus Tholoſanus non dubitavit Presbyterum quemdam mittere, qui per ſummam vim nobis omnibus expulſis, in illa Eccleſia, Sede vacante, vices illius ageret, reverà, ut Sponſam Chriſti Regaliſtis, ut vocant, conculcandam, adulterandámque traderet.

Religio magna eſt, ac ſumma pietas huic Vicario Generali, partam contra Canonicas ſanctiones authoritatem, armis, quibus tota Regio perſtrepit, aſſerere: anathemate perculſos homines altaribus admovere: plebem Chriſtianam ad celebranda cum excommunicatis myſteria, & ab

ijs suscipienda Sacramenta, renuentem licet, & fidem sacrarum legum obtestantem, immissis militibus adigere: Monachos, & Sanctimoniales in obsequio remanentes, ab usu Sacramentorum arcere, & Monasterijs suis ejicere: Sororem Episcopi nostri, alteram Tabitham, viduam Dynastæ Mirapicensis (quod nomen inter primates Regni percelebre est) quæ jam multos annos, erudiendis in Christiana disciplina pauperibus puellis, cum nonnullis pijssimis Virginibus, quas secum alebat, summa cum humilitate vacabat, Apamijs expellere: Seminarij Domum, qui locus orationi, pijs lectionibus, religioso silentio sacer hucúsque fuerat, Regalistarum clamoribus, aleis, compotationibus, in multam noctem protractis, fœdandam relinquere: Apamiarum Prætori, Provinciæ Fuxensis Proregi, Aquitaniæ Præsidi, eorúmque Ministris Ecclesias, ac Monasteria diripientibus, rapiníſque, ac sacrilegijs cuncta miscentibus, non solùm non resistere, sed etiam omni ope favere, adniti, præstò esse.

Tot tantísque flagitijs, ex uno schismate, tamquam ex suo fonte profluentibus, accessit hæresis. Ajunt enim homines isti Ecclesiæ perduelles, ac publicis instrumentis consignant, jus istud Regaliæ, non aliunde adscitum; non Ecclesiæ, aut Sanctæ Sedis beneficio partum: sed ipsis Regibus innatum, ipsorúmque sceptro, ac diademati naturæ legibus ita esse conjunctum, ut ab ijs nullâ ratione divelli possit: hoc est, licere laicis, quatenus laici sunt, si modò rerum potiantur, præcipua Episcoporum obire munia: Canonicos, qui Sede vacante spiritalem jurisdictionem habent, efficere: Theologos ad prædicandum Dei Verbum mittere: Parochis curandas animas tradere, & alia id genus multa præstare. Qui error, Pater Sanctissime,
Henri-

Henricianæ hæresi, toties à Sancta Sede profligatæ, non modò simillimus est, sed eâ multò pejor, multóque pestilentior. Quod enim Henriciani obscurè, & quasi per ambages innuebant, isti palàm profitentur, & prædicant. Ex investituris veniebatur quidem ad hæresim; at sensim, nec nisi per multos gradus. At in Regalia statim se prodit, & quæ olim in investituris erubescebat, os, frontémque meretricis assumit Hæresis.

Hujus præcipui fautores, Pater Beatissime (horrens, lugénsque dico) RR. PP. Societatis Jesu censentur, & sunt. Non mentior Petro, quem scio coram se mentientes verbi sui mucrone aliquando interemisse. Hi enim privatis colloquijs, publicis professorum prælectionibus, libris quoque in lucem editis, Regnantium in rebus Ecclesiasticis authoritatem evehunt, & extollunt. Hi Summos Pontifices, quorum constantia in vendicanda Ecclesiæ libertate omnium sæculorum venerationem promeruit, tamquam aut plus æquo credulos, aut nimiùm in consilijs præcipites, aut gerendæ rei parùm idoneos spernunt, scommatis dicterijsque proscindunt. Non habent alios Regalistæ consiliarios, patronos, amicos: per hos fit illis in Aulam aditus. Horum consilio, suasúque, multi quos anteà religio impediebat, fractis tandem conscientiæ repagulis, in Beneficia Regaliæ, ut mentiuntur, obnoxia, impetu facto irruerunt. Ut non immeritò quispiam dixerit, Regaliæ parentem esse Patrem Ferrier: nutritium, & educatorem Patrem de la Chaise: præconem Patrem Maimburg: Defensores, & Advocatos, atque adeò milites, cæteros omnes Jesuitas. Quod quidem mirum nullatenùs videri debet; pinguiores enim Regaliæ fructus Societas percipit; nam cùm hujusmodi Beneficia ex nutu ferè, ac voluntate Confessarij conferan-

ferantur à Principe, nullâ re magis Societatis potentia provehitur. Hoc illi familias devincit, hoc innumerabilem clientum multitudinem illi conciliat.

Quod pertinet ad Archiepiscopum Tholosanum, ut est Jesuitis in cæteris rebus addictissimus, ita in opprimendis nobis conjunctissimus. Hujus erga Sanctam Sedem animum nulla res magis demonstrat, quàm quod nuper recepto Apostolico Brevi præstitit. Vocat illico Regium Notarium, jubétque scribere: nefas esse sibi ullum Pontificium rescriptum injussu Regis, aut legere, aut aperire. Eam esse Concordatorum fidem: sic ferre Ecclesiæ Gallicanæ libertates. O miseram libertatem omni servitute crudeliorem! quâ durissimo sæcularium potestatum jugo Gentium Regina subjicitur, tótque habet ergastula, quot sunt in Gallia Jurisdictionum Curiæ.

Ad istiusmodi calamitosam libertatem pertinet, quod nuper in Senatu Tholosano, authore Illustrissimo Archiepiscopo, factum est. Nam cautum fuit, ne quis in posterum ullum Apostolicum Breve reciperet, quod non esset prius in Consilio Regis excussum, ipsíque probatum, mulctáque immensa dicta eis, qui secus fecerint.

Ego verò, quòd Breve miserim, ac unus è Canonicis nostris, quòd obtulerit, in pœnam nescio quam (gravissimam certè) diligentissimè quærimur.

Ecce, Sanctissime Pater, non Apamiensis modò, sed totius Ecclesiæ Gallicanæ misera, & ærumnosa conditio! Hæc ad Sanctitatem Vestram supplices manus tendit, quantum per vincula, quibus atteritur, tendere licet. Consolamini, precor, mœrentem, erigite conculcatam, vinctam, captivámque redimite. Pereat, Pater Sanctissime, spes adversariorum nostrorum, qui totam vincendi fiduciam

in eo collocant, quod tristissimum, acerbissimúmque luctum universo Christiano Orbi afferre debet. Quorsum enim negotium istud in tam longas, támque affectatas moras protrahitur? sperant, nimirum, nec dissimulant, extinctis tum Alectensi, tum Apamiensi Venerandis Præsulibus, qui duo soli conatibus eorum adversabantur, litem ipsam ex ipsorum voluntate, sub alio Summo Pontifice, finem propediem habituram.

Quod quidem, vel cogitâsse scelus, & parricidio simillimum. Sed hæc tam impia, tam crudelis expectatio divinæ providentiæ munere decipietur. Vivet, vivet in multos annos Sanctitas Vestra, Ecclesiámque Gallicanam non modò Regaliæ compedibus liberabit, sed alia quóque vetustiora ipsius vincula catenásque confringet. Cujusmodi sunt, extincta prorsus Ecclesiastica jurisdictio: Clericorum omnium pessumdata dignitas: & ea portenta, quæ vocant Appellationes ab abusu, quibus quidem per summam temeritatem, & supra Episcopale fastigium, & supra Sanctam Sedem erigit se sæculare Tribunal.

Hæc sunt vota, Sanctissime Pater, non nostra duntaxat, sed omnium ferè tum Clericorum, tum Episcoporum totius Galliæ, quorum eadem est nobiscum sententia, etiamsi præ metu longè sit dispar agendi ratio.

Quod ad nos attinet, Pater Beatissime, immensas Sanctati Vestræ gratias referimus, non solùm quòd nos, causámque nostram, Paternâ benignitate prosecuta sit, sed etiam, quòd ad nostram tenuitatem scribere indignum Apostolico vertice minimè putaverit. Qua in re, Pater Beatissime, sicut in cæteris omnibus, summorum Apostolorum vestigijs insistitis; nam & Paulus pro Onesimo fugitivo mancipio, & Discipulus Domini, Electæ fœminæ Canoni-

cam scripsit Epistolam. Nos verò ea res, & honore cumulat, & solatio plurimum afficit. Nam quemadmodum Machabæi inter tot adversa, nullum aliud rebus suis perfugium fomentúmque quærebant, habentes solatio sanctissimos libros; ita nos tot malis jactati, tot incommodis affecti, vix tanti doloris acerbitatem sentimus, habentes solatio Apostolicas litteras. Ignoscat precor, Sanctitas Vestra, quòd ad ipsam minùs decenti chartâ scribere non dubitaverim. Istud non meæ culpæ, sed fugæ tribuendum. Vestros Apostolicos pedes exosculari, sacráque vestigia adlambere, gloriatur 7. Januarij 1681.

Sanctitatis Vestræ.

Humilissimus & obsequentissimus famulus & in Christo Filius

Joannes Cerle, Vicarius Generalis.

Documentum LIV.

Breve Innocentij XI. PP. ad R. P. Joannem Cerle, & Capitulum Ecclesiæ Apamiensis.

Dilectis Filijs Joanni Cerle, Canonico & Præcentori, & Vicario Generali, Capitulo & Canonicis Regularibus Ecclesiæ Apamiensis.

INNOCENTIUS PP. XI.

Dilecti Filij, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Quoniam novas in dies prodire accipimus Sathanæ artes, & machinationes; ut quæ à piæ recordationis Francisco Episcopo Vestro pro istius Ecclesiæ, & Dioecesis utilitate salubriter statuta fuère, penitùs evertat, & eorum quæ huc úsque

usque acciderunt, experientia nos admonet, non defuturos filios perditionis, errare facientes in via plurimos, qui miscere ac turbare nitantur omnia, perperam interpretando litterarum, ac mandatorum nostrorum sensus, ut excusent, pro more suo, excusationes in peccatis. Nos ne ullum hujusmodi hominum molitionibus locum relinquamus, ad litteras, quas die secundâ mensis Octobris, super negotio Vicariatûs Capitularis ad vos dedimus, uberiùs explicandas per Præsentes addendum duximus. Quod si quis præter Vicarios Capitulares, qui à vobis verum Apamiensis Ecclesiæ Capitulum constituentibus, Canonicè, & de more electi fuerunt, vel pro re nata eligentur, quos authoritate Apostolicâ, quatenus opus sit, confirmamus, & respectivè confirmabimus, Vicariatûs ejusmodi nomen, auctoritatémve quocumque titulo electionis, vel deputationis factæ ab intrusis in Canonicatus ejusdem Cathedralis, quos idem Episcopus promulgavit obstrictos censuris generalis Concilij Lugdunensis; vel ab ipso Metropolitano, vel ab alia quacùmque potestate usurpare præsumpserit: omnia ab ipsis eo nomine acta vel agenda, decreta vel decernenda, cum omnibus & singulis inde secutis, & quomodolibet secuturis, temeraria, & à non habentibus potestatem attentata, ideóque irrita & inania, ac nullius roboris fuisse, nec unquam fore declaramns: eísque, qui prætextu electionis, vel deputationis ejusmodi ullam jurisdictionem exercere ausi fuerint, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna majoris excommunicationis, privationis dignitatum & Beneficiorum, quæ obtinent, & ad alia obtinenda inhabilitatis perpetuæ ipso facto incurrendæ districtè prohibemus & interdicimus, ne id facere ulteriùs præsumant. Eos quóque qui illis quomodolibet paruerint, aut favorem, consilium, au-

ctoritatem

ctoritatem quocúmque modò præstiterint, cujuscúmque ordinis gradus, ac dignitatis sint, tam Laicos, quàm Clericos, tam sæculares, quàm Regulares, etiam Patres Societatis Jesu, & Metropolitanum ipsum, quem cæteroqui præter causæ meritum, perspecta voluntas nostra, & per nos admissa appellatio ab ejus sententijs, debent in officio continere, similibus respectivè pœnis eo ipso & absque alia declaratione innodamus, & innodatos fore decernimus ac mandamus; ac earumdem pœnarum absolutionem, & relaxationem Nobis & Romano Pontifici pro tempore existenti duntaxat specialiter reservamus: monentes insuper utriúsque sexus fideles, de quarum æterna salute soliciti esse debemus, invalidas esse ac fore confessiones, quas Presbyteri Sæculares, vel Regulares vigore facultatis à prædictis nulliter electis, vel deputatis Vicarijs, audierint, vel in posterum audient: nulla & invalida matrimonia coram Sacerdote, aut Parocho non Canonicè ingresso contracta, vigore licentiæ ab eis concessæ, ac proinde sic contrahentes in concubinatu victuros: idémque de Parochijs & alijs Beneficijs per eos collatis decernimus, & ordinamus; & de Licentijs concionandi, & de quocúmque alio actu, aut decreto per eos facto, vel faciendo. Vos interim, dilecti Filij, loci & muneris vestri memores, in creditam vobis curam diligenter incumbite, & haustam ab egregio Pastore, & Patre vestro disciplinam, Apamiensis Ecclesiæ bono, & aliarum incitamento constanter retinete: dum Nos impensè precamur, eum qui habitat in concilio Justorum & Congregatione, ut sit in medio vestrûm, & suâ præsenti ope vobis continenter adesse velit, quibus Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum

Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, die prima Januarij 1681. Pontificatûs Nostri anno quinto.

Marius Spinula.

Documentum LV.

Epistola R.P. Cerle ad Sanctissimum Pontificem INNOCENTIUM PP. XI.

Sanctissimo Domino Nostro INNOCENTIO XI. Pontifici Maximo.

BEATISSIME PATER,

Post humillima Pedum Oscula.

ACceptis flexis genibus, pronóque in terram vultu, Sanctitatis Vestræ litteris ad meam tenuitatem die primâ Januarij datis, dixi cum Paulo: *Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Jesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra.* Quæ enim tanta est, Beatissime Pater, támque acerba tribulatio, quam non deliniat vel sola tanti támque mirabilis Pontificis de nobis recordatio? qui se tum in universos fideles, tum peculiariter in nos, quantumvis immeritos, Christi Vicarium exhibet, non solùm in plenitudine potestatis, verùm etiam in plenitudine charitatis? Quæ tanta est præ malorum pondere, animi abjectio, quam non erigant invictum illud animi robur, quod in Sanctitate Vestra pro tuenda Ecclesiæ libertate pij omnes hujus Sanctæ Matris Filij demirantur, illáque sedium ipsius assistrix sapientia, cujus ope atque lumine inter calumniarum tenebras, & mendaciorum caliginem, veritatem atque justitiam tam perspicaciter internoscit?

 Sunt

Sunt equidem, Beatissime Pater, etiam in Gallia non pauci Sacerdotes, Monachi, Senatores, omniúmque ordinum homines, qui etiamsi aliter palàm loquantur, etiamsi opem nullam ferant, etiamsi metu potestatum infensos sese simulent, nobiscum tamen sentiunt, & ubi fidos arbitros nacti fuerint, quantùm nobis condoleant, dissimulare non possunt. Hæc animorum circa causæ justitiam consensio non parùm affert consolationis, sed nisi Sanctitatis Vestræ frequentes consolationes, & quod jam experti sumus, multóque magis quod adhuc speramus, efficax auxilium, confirmarent, fortasse quos calamitatum acerbitas nondum dejecit, diuturnitas tandem opprimeret: adeò enim non minuitur incendium, quo jam pridem flagrant Apamiæ, ut majores in dies vires capere videatur, pergentibus nos affligere átque conterere, ijsdem qui anteà hominibus.

Abuterer, Beatissime Pater, Sanctitatis Vestræ benignitate atque patientiâ, si quæ Illi postremis litteris mala percensui, adhuc commemorarem. Id unum affirmo, tantùm abesse, ut quæ his litteris continebantur, veritatem excederent, ut etiam plurima omissa fuerint. In his sunt exilium Canonici Ecclesiæ Collegiatæ Apamiensis, nomine Mascaras, qui, quòd divinis interesse cum Regalistis excommunicatis constantissimè recusaverit, in urbem Brivam Diœcesis Lemovicensis relegatus est: exilium procuratoris Fiscalis Reverendissimi Patris nostri Episcopi Apamiensis in oppidum Daubusson relegati, eo quòd inter concionandum fideles ad fundendas in præsentibus Ecclesiæ necessitatibus preces fuisset cohortatus: ærumnæ Parochi beati Genesij de Mongaillard, ob publicatam significatámque ordinationem nostram, & Vicarij beatæ Magdalenæ de Saurat,

Saurat, ob ſolam de affixa Eccleſiæ foribus eadem ordinatione ſuſpicionem, in carcerem detruſorum: pecuniarum ſumma ab aliis excuſſa ob dilationem in agnoſcendo Vicario Generali à Reverendiſſimo Metropolitano delegato: Patribus Prædicatoribus Apamienſibus, quòd eidem Vicario parere, & officia divina coram Clericis ſub prætextu Regaliæ in beneficia noſtra intruſis, ideóque publicè declaratis excommunicatis celebrare recuſaverint, erepta ſchola Philoſophiæ cum ſuis ſtipendiis, & in Jeſuitarum Gymnaſium tranſvecta, additâ inſuper pravæ Doctrinæ criminatione. Verùm quæ omnia vix longâ poſſent enumeratione comprehendi, ex immani ſuperioris Aquitaniæ Præſidis voce conjici poterunt: *Tædet nos*, inquit, *exiliis tantùm atque carceribus inſanos iſtos homines plectere: jam crucibus res agenda eſt, ut perduelles, qui aliâ ratione domari non potuerunt, iſtâ tollantur.*

Ex illis, quæ poſtmodum ſubſecuta ſunt, Beatiſſime Pater, pauca ſeligam. Vix è manibus emiſſæ fuerant poſteriores noſtræ ad Apoſtolicos Sanctitatis Veſtræ pedes litteræ, cùm prætor Apamienſis in optimos quóſque Parochiarum Rectores truculentiſſimè irruit, propterea ſolùm, quòd putaverant oportere Deo magis obedire, quàm hominibus. Quos quidem capere potuit, ut Parochos ſancti Juliani d'Axiat, ſancti Petri d'Ornolac, ſancti Laurentii de Verniole, ſancti Petri de Bonac, tam arctæ cuſtodiæ mancipavit, ut nec Miſſæ audiendæ, etiam diebus dominicis, nedum celebrandæ facultas concederetur. Aliorum qui fugâ ſaluti conſuluerant, ſupellectilem, pecunias, frumentum, & quidquid juvandis alendíſque Chriſti pauperibus provida paraverat charitas, invaſit. Quo pacto impletum eſt, nec uno modo, quod dictum eſt per Iſaiam Prophetam:

Parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis. Nam & corpori suus panis, & animæ suus ablatus est. Expulsis veris Pastoribus substituti sunt lupi, qui non solidum dispensant Evangelij cibum, sed venenatam propinant doctrinam, laxam vivendi rationem non solùm concedentes, sed ad eam etiam invitantes. Parochi qui non animarum tantùm, sed & corporum etiam necessitatibus paternâ providentiâ consulebant, vilioribus cibis dubiam & ærumnosam vitam tolerant, solísque interdum lupicinis vescuntur à suis Parochianis emendicatis, noctúque quæsitis, & in suspiciosissimis temporibus tremulâ manu datis átq; acceptis.

Pater Franciscus Rousse, qui solus è fratribus nostris Canonicis, non in civitate (ibi enim ne unus quidem supererat) sed in quadam hujus Diœcesis Parochia hactenus relictus fuerat, sive quòd adversariorum oculis non ita frequenter esset obvius, sive quòd propter optimæ indolis innocentiam parùm ipsorum studijs nociturus crederetur, tandem & ipse post graves minas & convicia, viro Religioso & Sacerdote indignissima, conjectus est in carcerem, ubi quæ ad sustentandam vitam necessaria erant, cùm nec amici possent, nec inimici curarent suppeditare, appenso ad fenestras sacculo, dum hæc ad Sanctitatem Vestram scriberem, emendicare meditabatur. Sic nimirum plectendum erat crimen ipsi objectum, quòd scilicet in quadam ordinatione nostra paucos Typographi errores emendâsse incusaretur.

Similem experti sunt ultionem Vicarij Sancti Baudelij de Siguer, & sancti Petri de Mauleon, licet non ipsi, sed Parochi, rei judicarentur; alter quidem quòd Concionatorem à Vicariatûs Generalis usurpatore missum admittere recusaret: alter quòd me insectantium iram fugientem hospitio

ſpirito excepiſſe falsò crederetur. Affliguntur enim, non ſolùm qui Eccleſiæ juribus, aut ea defendentibus favent, ſed & qui vel minimâ circa hoc laborant ſuſpicione.

Non eſt, Beatiſſime Pater, habita ſexûs ratio: exulavit Mater Aña Carmelitarum Virginum è numero prudentum præpoſita, cujus precibus, operibus & præſertim uberrimis pœnitentiæ fructibus, non parùm, uti putamus, apud Deum res noſtræ juvabantur; non alia de cauſa, quàm quòd Sanctitatis Veſtræ litteris cohibita, non potuerit, nec ipſius alumnæ, ſpretis nobis, Vicario Generali ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Tholoſano Apamias miſſo, obedientiam exhibere.

Malè habetur Urbaniſtarum Sanctæ Claræ Virginum conventus conſtantiſſimè nobis ſemper adhærens, quia illarum Prioriſſa non receptis Sacramentis deceſſiſſe creditur, repulſis ſcilicèt Sacerdotibus à prædicto Vicario Generali commiſſis, eáque offerentibus; quamquam divinâ ſic ordinante providentiâ non defuerit, qui à nobis legitimè approbatus neceſſaria omnia occultè ac quaſi furtim, adminiſtraverit.

Eò devenerunt cæcitatis tot malorum auctores, ut non à noſtris tantùm ordinationibus; ſed etiam à Sanctitatis Veſtræ Cenſuris tutos ſe arbitrentur, ſi litteris illas continentibus aditus omnes præcludant. Excubant in Civitatis Apamienſis muris, ad ejus portas, & extra in via cuſtodes, qui accedentes quóſque excutiant, ne fortè aliquis actus minùs gratus illuc clanculum inferatur. Si mihi, Beatiſſime Pater, Eccleſiæ hujus jura aliunde non conſtarent, vel ipſe introducendæ in eam Regaliæ modus ſuaderet, cauſam juſtitiâ non niti, quæ tam violenti, tamque à

Christiana charitate, atque à Canonica disciplina alienis vijs, ad finem intentum promoveatur.

Sed si juxta Incarnatæ Veritatis oraculum à fructu arbor certissimè cognoscitur; quo modo potest bona esse, quæ tam malos fructus facit? Qui à nostris nos beneficijs exturbârunt, eorum reditus in ludos, compotationésque expendunt. Dominicâ tertiâ in quadragesima, tres ex illis post lautam Cœnam apud unum ex istius Civitatis Magistratibus usque ad tertiam post mediam noctem horam, vigiliam protraxerunt, ut cum fœminis, quibuscum cœnaverant, operam choreis darent. Qua in re, eò majus creavit eorum licentia scandalum, quòd erat à moribus sub prædicto Episcopo viventium remotissima. Vicarij Generalis ab Illustrissimo Archiepiscopo missi præsentia, licet non per totum illud tempus, intercessit. Non in laicis tantùm ædibus, sed & in proprio conventu, Religiosis viris indignissima præstant. Domus illa, quam domum orationis dicere non dubitabo, in qua nos Reverendissimus Pater noster Episcopus Apamiensis, nuper in Christo rursus genuerat, foverat, enutrierat, suis verbis, & multò efficaciùs exemplis ad omne virtutum genus instruxerat; domus illa, inquam, dum Dominus Episcopus extremo morbo laboraret, aut etiam dum gratissimum Deo spiritum redderet, propriæ ipsius sorori, quamvis pietate in tota Gallia celebri, ac de Diœcesi Apamiensi ob institutam Virginum societatem, ad erudiendas in Christiana disciplina puellas optimè meritæ, non est concessus introitus; domus, inquam, illa, nunc domicilium Regalistarum est, qui non inter se solùm, sed aliquando etiam cum mulieribus ibi lautiùs epulantur. In eo horto, ubi non nisi spiritualia colloquia ferè habebantur, visæ sunt adolescentulæ cum novis istis Canonicis

pro-

prophana colloquia miſcentes. Liceat hîc exclamare cum Propheta : *DEUS venerunt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum ſanctum tuum.*

Quàm felix eſſet Apamienſis Eccleſia, ſi cum externis hoſtibus ſibi pugnandum eſſet; ſi paratæ ab Ethnicis cruces, equulei, rogi, craticulæ, in orbitatem conjicerent. At Eccleſiam cum Eccleſia dimicare, luctuoſiſſimum miſerrimúmque eſt. Vix dici, vix capi poteſt, Beatiſſime Pater, quàm multis iiſque graviſſimis vulneribus, Reverendiſſimus Archiepiſcopus Tholoſanus Chriſti ſponſam in noſtra Diœceſi affecerit, paternas Sanctitatis Veſtræ commonitiones, imò & litteras ipſas parvi pendens.

Scio, Reverendiſſimos Epiſcopos in Comitijs Occitaniæ congregatos, ægerrimè tuliſſe, quòd Præſul ille nefas ſibi dixiſſet, Apoſtolicas litteras legere, priúſquam Regi fuiſſent exhibitæ. Quod quid aliud eſt, ajebant, quàm turpiſſimum cervicibus noſtris jugum imponere, quàm ſacra inter Patrem & Filios commercia præpedire, quàm æternum afflictorum Epiſcoporum aſylum objecto novo iſto obice claudere?

Ea eſt, Beatiſſime Pater, Metropolitani noſtri erga Apoſtolicam Sedem obſervantia, de qua, ut accepimus, in ſuis ad Sanctitatem Veſtram litteris gloriatur, ut breviſſimo intervallo poſt oblatum ſibi Breve, die ſecundâ Octobris datum, ordinationem ediderit, quam & alias antea editas executioni mandari præcipiebat, non obſtante quacúmque appellatione, vel jam emiſsâ, vel in poſterum emittendâ, quæ clauſula non niſi ad Sanctam Sedem referri poterat, tum quia Eccleſia Tholoſana, aliam à Romana ſuperiorem non agnoſcit, tum quia eò tendebat hæc ordinatio, ut aliam

aliam à nobis promulgatam abrogaret, quâ interpositæ jam appellationes ad Sanctam Sedem rursus declarabantur.

Infremuit nuper Tholosa, cùm audisset varijs commonitorijs, dicti Illustrissimi Metropolitani auctoritate, anathema proclamari ad inquirendum in eos, qui Apostolica de rebus nostris Brevia, aut Gallicè vertissent, aut Typis mandâssent, aut populo legenda proposuissent: videlicet crimen est igni & ferro vindicandum, in re tanti momenti, doceri fideles, quodnam sit de tam celebri lite Sanctitatis Vestræ judicium, & quisquis vel authores, vel fautores novit, ad denunciandum excommunicationis gladio sit adigendus. Tantâ commotus audaciâ gravissimus Senator ait, fore propediem, ut coram Officiali Tholosano dies summo Pontifici diceretur.

Solet identidem dictus Archiepiscopus Tholosanus, & nos, & defunctum Venerabilem Patrem nostrum Episcopum Apamiensem insanos vocare, quòd pro re tantilla, & ad disciplinam tantùm pertinente, tot adversa perpessi sumus. Verùm quocúmque nomine res ista nuncupetur, malumus cum Gregorio septimo, Gelasio secundo, Anselmo, Thoma Cantuariensi, alijsque sanctis Pontificibus, quorum vestigia in hoc stadio premimus: malumus, inquam, (quod paceillius dictum sit) cum istis Ecclesiæ luminibus insanire, quàm cum Tholosano Antistite sapere.

Miror istam sapientiam non perspicere, quod insaniam nostram nunquam latere potuit; videlicet, non disciplinæ splendorem tantùm, sed Regiam Ecclesiæ dignitatem, sed fidem planè hoc in negotio in discrimen vocari. Volunt adversarij, licere Regi decimas, rem sacram, sede vacante, capere, Dignitates aliáque Beneficia pleno jure tribuere; non simplicia modò, verùm etiam ea, quibus animarum cura

cura conjuncta eſt, imò & meras Parochias. Quo pacto, ut de alijs ſileam, Archipresbyteratu Aquenſi, clariſſimo Magiſtro Dorat erepto, potitur in præſentiarum Regaliſta Morean, unius ex Patribus Societatis nepos: quem hac de cauſa excommunicatum ab Illuſtriſſimo Domino Epiſcopo Apamienſi declaratum, Dominus Archiepiſcopus Tholoſanus abſolvit.

Affulſerat, Beatiſſime Pater, ſpes aliqua, fore, ut ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Tholoſano pace frueremur, ſparsâ ſcilicet famâ, ipſum ad Sanctitatem Veſtram litteras ſcripſiſſe, quibus ſe impoſterum à rebus noſtris velle penitùs abſtinere profiteretur: ſed evanuit citiſſimè, multiplicatis à prædicto præſule Vicariorum Generalium pro noſtra Diœceſi nominationibus. Cùm enim primæ à ſe factæ, & ab ijs ipſis, quos conſuluerat, damnatæ, vitium tandem agnoviſſet, jam quidem revocavit: ſed poſt Senatûs Pariſienſis placitum, cui in edicto ſuo ſe obſequi proteſtatur, Illuſtriſſimum Epiſcopum Leonenſem novâ præſumptione Vicarium Generalem creavit; ô ſummum Sacerdotem de Regali Sacerdotio magnificè ſentientem! ô Eccleſiæ bene conſulentem! ſanctiora ſunt illi Parlamenta, quàm Concilia; minúſque Veneranda Sancti Petri Cathedra, quàm profana ſæcularium judicum ſubſellia.

Illuſtriſſimo Epiſcopo Leonenſi, ab hujuſmodi Vicarij Generalis munere abhorrente, & ut paſſim creditur, Sanctitatis Veſtræ Cenſuram pertimeſcente, Presbyterum quendam domeſticum ſuum, & cruciferum, regendæ huic Eccleſiæ præfecit; iteratis illis nominationibus ſignificans, quam parùm valuiſſent apud illum Apoſtolicæ litteræ die ſecundâ Octobris, tum ad noſtrum Capitulum, tum ad illum ipſum datæ. Obtemperavit crucifer, ab eo longè

dissimilis, cujus consilio atque increpatione Divus Thomas Cantuariensis erectus firmatúsque est, cùm nimio pacis amore, nimiâque deliniendi Regis cupiditate penè subversus esset.

Tentavit & ipse, commonitorio, & censurarum interminatione in Diœcesi Apamiensi, Sanctitatis Vestræ litterarum interpretes, Typographos, promulgatores, executorésque detegere; conscientiæ tamen stimulis exagitatus, aliquanto post Tholosam repetit. Verùm Dominus Archiepiscopus, qui adversùs Sanctitatis Vestræ litteras studet impavidus videri, postridiè quàm Archiepiscopalis Palatij valvis affixum fuit Breve Kalendis Januarij datum, prædictum Vicarium Apamias remisit, pristinúmque locum resumere coegit: útque contentam in Brevi excommunicationem, in quam inciderat, se parùm reformidare universæ plebi suaderet, Sanctissimum Missæ Sacrificium publicè, aliáque divina officia solemniter celebravit, à quibus per sex menses abstinuerat.

Non est, Beatissime Pater, tam parùm Christiana Gallia, ut prædictus Dominus Archiepiscopus, Sanctissimæ Sedis contemptum posse non improbari arbitretur: quamobrem tam odiosam à se opinionem amovere nititur, falsitatem litteris à Sanctitate Vestra emissis affingendo, atque ut res verisimilior evadat, affirmando falsitatem non solùm à Sanctitate Vestra fuisse detectam, sed & vindicatam, ejecto secretario, hujusmodi Brevium fabricatore.

Huic rumori adstipulantur quasi testes certissimi, aut veriùs authores sunt Patres Societatis Jesu, præsertim Pater Roques. Non alio ferè Consiliario, non alio rerum suarum scriptore utitur Reverendissimus Archiepiscopus Tholosanus. Utinam unius, aut paucorum tantùm & privatorum

hujus

hujus Societatis hominum esset hæc erga Ecclesiam affectio, aut propagandæ Regaliæ studium. Unus eorum nomine Meynier (ut cæteros omittam) cum ex novo Regaliæ jure fructum jam percepit, ut tres suos nepotes, totidem beneficijs, ut ipse putat, auxerit, ut ego existimo, jugulaverit.

Quot Episcopos eo nomine invisos aulæ fecerunt, ex ijs præsertim, qui optimè ministerium suum implent, quique Sanctitatem Vestram æmulati, corruptissimam illam de moribus doctrinam è suis Diœcesibus eliminant?

Quòd nobis à Patribus Societatis Apamiensibus obsequium hucúsque denegatum sit, de sententia átque decreto primorum Provinciæ factum ést, quos accepimus eam ob causam in unum Tholosæ convenisse: utrum num adversus Dominum, & adversus Christum ejus? quid in eo cœtu deliberatum conclusúmque fuerit; subsecuta demonstravit contumacia, quæ neque per Sanctitatis Vestræ litteras, pœnam excommunicationis latæ sententiæ continentes, comprimi potuit. Siquidem etiamnum publicè secularium Confessiones excipere pergunt, & animas Christi sanguine redemptas Diaboli laqueis irretiunt, hoc est absolutionibus, quas Sanctitatem Vestram nullas declarâsse non ignorant.

Hæc tanta mala, Pater Sanctissime, quis crederet, non alio de fonte profluere, quàm ab eorum de probabilitate doctrina? Narrabant non ita pridem Pater..... & Pater..... non esse quidem indubitatum jus Principis circa Regaliam; esse summo Pontifici rationes suas, & Regi suas; & nihilominùs fas esse Regi, probabilem sententiam sequuto, jus suum tueri; nec debere eum istius controversiæ judicium Sanctæ Sedi permittere: qui sermo adeò perculit quendam adolescentem Clericum, nobilem, doctum, ac pium, ut instar Danielis insurrexerit in istos senes, qui non Su-

sannam, sed sponsam Christi charissimam summâ contumeliâ afficiebant.

Hæc sunt, Pater Sanctissime, quæ Beatitudini Vestræ significare è re Ecclesiæ esse putavi, non ad condemnationem eorum, de quibus loquutus sum (erunt enim semper in cordibus nostris ad commoriendum, & ad convivendum) sed ut eos Sanctitas Vestra, in gremio suo, tanquam filios, non equidem optimè valentes, amanter diligentérque confovendo, pristinæ sanitati restituat.

Quòd verò calamitates nostras oculis Vestris subjecerim, non alio consilio factum est, quàm ut ijs remedium à Sanctitate Vestra quæreretur. Minuuntur quidem mala, quæ tam sacris auribus excipiuntur, deliniuntur filiorum vulnera, quæ videt, & dolet tantus Parens. Verùm ingravescentis doloris magnitudo non nisi validioribus medicamentis curatur. Non precor adversarijs, quas merentur pœnas: exponam tantùm, impunitate, aut potiùs paternâ Sanctitatis Vestræ patientiâ, illos ad conterendum nos audaciores jam effectos.

At, *inquiunt viri secundùm carnem prudentes*, concedendum tempori, indulgendum Potestatibus, à quibus multum metuas, speres plurimum; scilicet istis artibus imperium Christi partum est? has docuit Apostolos Dominus artes? sic indulgendo, palpando, exivit in omnem terram sonus eorum? Nequaquam sanè, sed Martyrum cruore irrigata crevit Ecclesia, & persecutionum fluctibus jactata, firmiùs stetit. Quid verò ista indulgentia, ista aulica obsequia, istæ denique sæculi, non æternitatis artes, Ecclesiæ contulerint, nec me sacræ litteræ, nec me Ecclesiastica monumenta docuerunt.

Flecto genua cordis mei, Beatissime Pater, Vestræque

Sanctitatis, pacem Evangelisantis, Evangelisantis bona, speciosos pedes deosculor, iisque in spiritu affixus peto, precórque, primò quidem mihi peccatorum omnium miserrimo, deinde Collegis meis, atque in Deo parentibus, Reverendo Patri d' Aubarede, Reverendo Patri Rech vinctis in Domino, postremò cæteris Canonicis Regularibus, aliisque omnibus, carceres, exilia, vel qualescumque ærumnas pro causa Dei subeuntibus, Apostolicam Benedictionem, quæ à dextera, bonis tot operibus secundâ, non potest non admodùm copiosa in capita nostra defluere.

Datum die 15. mensis Martij 1681.

Sanctitatis Vestræ

Humillimus & obsequentissimus in Christo Servus & Filius

Joannes Cerle, Presbyter ac Præcentor Ecclesiæ Cathedralis Apamiensis, nec non Vicarius Generalis & Officialis.

Documentum LVI.

Alia Epistola R.P. Cerle ad Sanctissimum Pontificem INNOCENTIUM PP. XI.

Sanctissimo Domino nostro INNOCENTIO PP. XI.

SANCTISSIME PATER,

Post humillima Pedum Oscula.

SEcurior jam audaciórque, ad Vos, Sedémque Apostolicam, iterum, iterúmque venio; nihil de mea tenuitate anxius, nec ita de Vestra Majestate solicitus. Videor

enim mihi non indignus omnino, Domini Jesu Vicarium adire, & alloqui, qui dignus habitus sum pro nomine Jesu contumeliam pati. Olim humi repens, vermi, quàm homini similior, nunc cœpi surgere, jámque cœlum, Sanctámque Sedem, quæ tota Cœlestis est, propiùs intueor; mirum factus de Cruce celsior, de furca & patibulo sublimior. Sum certè, nec diffiteor, hominum vilissimus, & omnium pedibus conculcandus: tamen videtur non contemnendus, quem confessionis umbra nobilitat, & imago Martyrij. Insipiens factus sum, Pater Sanctissime, mente excedo, sed sobrium esse non licet sub tanto gloriæ pondere, in tanta gaudij superabundantia.

Porrò gloriam illam, illúdque gaudium, debeo Tholosano Senatui, qui sive sponte suâ, seu potiùs Reverendissimi Archiepiscopi Tholosani impulsu, aulicísque mandatis, capitis Sententiam, quam pridem meditabatur, tandem aliquando in me dixit. Damnatus sum peccatorum primus miserrimúsque, ut olim celeberrimi quíque fidei Confessores, Christíque Athletæ, qui omnes tanquam publicæ quietis perturbatores, patriæ proditores, principum ac potestatum obtrectatores (confictis videlicet Sathanâ authore criminibus) feliciter perierunt.

Ita perire nondum mihi tribuit Deus, Pater Sanctissime, qui dum alieni insurgentes adversum me è synagoga potentium, quærerent animam meam, in nomine suo salvum me fecit, susceptórque fuit animæ meæ. Verùm spe suâ frustrata crudelitas, cùm nostro satiari cruore non potuisset, summo nos dedecore, contumeliâque afficere tentavit. Circumducta est à carnifice, in curru, vehendis ad supplicium reis destinato, effigies nostra per frequentiores Tholosæ vicos, & compita, ferali pompâ, insolentíque

que ritu; mox in celebri foro præcelſæ trabi ſuſpenſa; magnum afflictæ Religionis ludibrium! ingens ferocientis impietatis trophæum! Ita Pater Sanctiſſime, mundo & hominibus, utinam & Angelis, ſpectaculum facti ſumus.

Viſebatur in illa tabella, vir Religioſus, veſte candidâ unà cum ſuperpelliceo indutus, qui canonicorum Regularium habitus eſt. Stabat retrò pictus Carnifex, truci vultu, bipennem vibrans, ac genuflexi cervicibus imminens. Ad hujuſmodi lætum adverſarijs, mihi profectò non lugendum ſpectaculum, fremere omnes boni, & indignari cœperunt. Quid? aiebant, Sacræ & Religioſæ veſti tam procaciter illuditur? Cæteri Rei demptis veſtibus interficiuntur, ut dum ſcelus plectitur, dignitati parcatur. Verè Religionis ludibrium totum illud eſt, non hominis ſupplicium. Felix qui ſic probro afficitur! ita olim Martyres in Stola candida, & amictu nitidiori, ad necem tanquam ad nuptias procedebant. Fuit quoque, P. S. qui argutè ſimul & ſapienter diceret; quidquid in ea tabula penicillus expreſſerat, videri ſibi earum rerum, quæ intra Gallias eâ tempeſtate gerebantur, emblema. Sub illo ſuperpelliceo candidóque amictu, Eccleſiam Gallicanam latere, miſeram prorſus & ærumnoſam, cui Schiſma Regaliſtarum, ſtricto gladio, caput amputare pararet; dum eam à ſummo Pontifice capite ſuo, valido quidem, ſed caſſo conatu divellere niteretur. Hæ ſunt, Pater Sanctiſſime, proborum omnium querelæ; ſic ſentiunt, ſic loquuntur, quicumque apud nos plus Deum timent, quàm hoc ſæculum diligunt.

Nemo bonus eſt, qui ſine indignatione audiat, impios quorundam perditorum hominum, paucorum certè, de inſtituendo in Eccleſia Gallicana Patriarcha ſuſurros: quaſi verò, qui juxta antiquos Canones, ne quidem Metropolita-

politanum, sine proprij gradûs periculo possunt constituere, possint sibi præficere Patriarcham? aut minùs subditus futurus esset Patriarcha iste summo Pontifici, quàm ij, à quibus accepturus foret potestatem? nisi fortè (quod de Gallicanis Præsulibus sentire nefas est) aliud caput Ecclesiæ adjungentes, monstrum effingere meditentur. Nemo sapiens, qui non intelligat, quo consilio petita sit à rege Nostro Christianissimo congregandorum comitiorum facultas, præsertim per Reverendissimum Archiepiscopum Senonensem, Tholosani fratrem, ac Parisiensi per omnia obsequentem; nemo verus Ecclesiæ filius, qui non doleat, Regis Regum sponsam Ecclesiam, nefarijs laicorum judicum artibus in ordinem redigi.

Sanctitatem Vestram minimè latere puto, quid contra postremas ad nostram exiguitatem Apostolicas litteras, Senatus Parisiensis statuerit, quantùmque earum occasione Procurator Generalis garrierit. Inter innumeros, quibus tota ejus scatet oratio, schisma invehentes errores, hic imprimis est, non posse Regni Magistratuum decreta (quantumvis Sacris Canonibus, & Apostolicis statutis adversantia) ab ulla potestate Sacra inhiberi, aut infringi: non à Concilio œcumenico, non à Petro, ullóq; Petri successore, quæ vox profectò Rapsacis cujusdam potiùs esse videtur, quàm hominis, Deum Israel, ejúsque Christum confitentis. Audent quotidie judices laici, Synodicis decretis, Pontificijsque Rescriptis authoritatem omnem demere? Non poterit Christi Vicarius, totáque cum Ipso Ecclesia, unius Parlamenti judicijs sese opponere, quamquam illa Canonicam disciplinam omnem, jura omnia, Sacram forsitan & ipsam fidem subverterent? Hoc habet in supremis illis Curijs mater Ecclesia præsidium! sic illis (quod quidem

dem nuperi Aulicorum Episcoporum Cœtûs acta tantopere jactant) tanquam firmissimis fulcris æternum Christi solium innititur.

Novissimorum sanè temporum iniquitas est, Pater Sanctissime; ut quicumque bellum Ecclesiæ inferunt, benevolentiam simulent, amicitiam præseferant. Olim hostes Ecclesiæ, hostes dicebantur; divexabant, non decipiebant, suo satis prodita nomine. Nunc duplex Religioni labor incumbit: nam priusquam se ad hostes suos debellandos accingat, debet illos detegere; quod quidem hodie difficillimum est; cùm alii Reformatores dicantur, alii vocentur tutores defensorésque; alij aliis nominibus nuncupentur. Nondum extincto Calvinistarum bello, novum à Parlamentis exoritur. Illi Ecclesiam reformando dilacerant, isti defendendo amplectendóque præfocant.

Gloriabatur olim Lutherus, Lutheríque principes asseclæ, se novos Prophetas, novósque Apostolos à Deo extra ordinem missos, qui non solùm collapsam Ecclesiam erigerent, verùm etiam extinctam penitùs in lucem revocarent. Nescio, an de novo quodam, & extra ordinem Apostolatu, supremæ nostræ Curiæ glorientur: illud scio, putare homines istos, sui muneris esse, antiquos Canones tueri, priscam disciplinam vindicare, labenti Ecclesiæ humeros supponere. Nimirum, dormit in cymba Christus, otiatur Spiritus Sanctus, Sponsa Christi consenuit, annísque fatiscens, se ipsam non potest regere. Potuit quidem aliàs, dum juventute vigeret, dum floreret annis, Canones condere, leges ferre, sibi ipsi cavere: nunc Rectore Pædagogóque indiget, nunc est tutoribus & actoribus committenda. Quidquid egerit anus decrepita, anus delira, suo-

rum Curatorum, Parlamentorum injussu, irritum decernitur, nullúmque planè censebitur. O scelera! O verba impia! O hostium, quàm filiorum digniora consilia!

Hæc tanta, támque acerba Ecclesiæ mala, Pater Sanctissime, malorum nostrorum sensum adimunt, ac oblivionem inducunt: de his tamen malis nostris, Vestræ Beatitudinis auribus pergam paucula quædam ingerere. Cùm fuissemus, eâ quâ diximus, ignominiâ in Civitate Tholosana affecti, eâdem postmodum Apamiis, & in cæteris Diœceseos oppidis, inusti sumus; tum contumelia filij, gloriam Patris in memoriam revocavit. Obversabatur omnium animis, Patris pariter & Episcopi nostri optimarum virtutum exemplar, merita quoque & beneficia, quibus tot annis gentem nostram cumulaverat. Hanc ergo, aiebant, reddunt vicem, ei, qui toties nos suâ paupertate ditavit, jejunijs aluit, periculis securos effecit, optimis exemplis ad piè christianéque vivendum, provocavit; qui corpus suum exhibens hostiam, sanctam, Deo placentem, toties in tempore iracundiæ factus est reconciliatio? Pro tot, tantísque viri Dei erga nos meritis, disperditis cæteris ejus filijs omnibus, eum qui unus superesse videbatur, suspendio necare non perhorrescunt. Fuit tum afflictissimæ hujus Ecclesiæ perquam lugubris facies, Rachele plorante filios suos, & nolente consolari, quia non sunt.

Quis fuerit, Pater Sanctissime, mansuetiorum omnium sensus, animúsque, ex ipso Apamiensi Carnifice conijci potest. Ille qui toties oculos suos humano cruore paverat, cui ars, imò ludus erat, homines torquere, urere, membratim concidere, & omni suppliciorum genere necare, vehementi horrore perculsus est: víxque potuit, conceptam animo feritatem authore Deo dedoctus, ore pallenti,

labentibus

labentibus genibus, tremuláque manu, effigiem noſtram cruci appendere: cúmque id ſibi iterum iterúmque præſtandum intellexiſſet, cum Conjuge, rebúſque ſuis, nocte fugam capeſſit. Miſeras terras! Infelíxque ſolum! cui tanta feritas eſt, ut tædio, horroríque ſit vel ipſis Carnificibus. Abiiſſe hominem cùm comperiſſent, Prætor Civitatis, Præfectúſque Provinciæ, mittunt illicò, qui ſedulò fugitivum quærant, inventúmque vi revocent. Comprehenſus ad ſexageſimum circiter milliarium, negat ſe in eam Civitatem rediturum, in qua patibulum Innocentiæ paratur, Religioni ſecuris imminet: ſe miſerum atque calamitoſum, tamen eſſe Catholicum; nec poſſe Calviniſtarum more adverſus Eccleſiam bellum gerere, eóſque necare, quos illa ſalvos velit, ſummâque benignitate proſequeretur; vereri ſe Dominum Epiſcopum Apamienſem, ſignis & virtutibus coruſcantem, & ſuorum haud dubiè non oblitum.

Videtur mihi tortor ille, boni latronis conſtantiam æmulari, qui de cruce pendens, auſus eſt confiteri Chriſtum, à Scribis & Phariſæis accuſatum, damnatum à Magiſtratibus, à Regibus illuſum, ab Apoſtolis ita, vel negatum, vel traditum, vel deſertum, ut unus tantummodò inventus ſit, qui ſtaret juxta crucem ejus, ne unquam de magno numero improbitas gloriaretur, aut erubeſcendum ſibi putaret de paucitate pietas; ſic nimirum, divinâ diſponente providentiâ, ut innocentiæ, non ſolùm teſtimonium, ſed etiam præſidium ab eis præſtaretur, à quibus minùs videretur exſpectandum. Cujus præclarum, & à cauſa noſtra non alienum legitur in Annalibus Eccleſiaſticis exemplum.

Edinero referente, contendebat Sanctiſſimus Præſul

Anselmus, cum Henrico Anglorum Rege circa Investituram, & Regaliam. Mittit utérque legatos Romam, ad summum Pontificem Paschalem, & suum utriusque hac in re, ne nine refragante, judicem: nondum enim aliud suaserat adulatio Christianis Regibus. Causam Anselmi, id est, Ecclesiæ, defendendam suscipiunt duo viri Religiosi; causam Regis, id est sæculi, tres Episcopi. Horum unus, qui præerat Ecclesiæ Norvvicensi, nomine Herebertus, exigit ab Episcopo, ne quid imposterum contra Anselmum, ejúsque Ecclesiæ dignitatem, aut libertatem, cogitaret, aut faceret.

Non meæ parvitatis est, Pater Sanctissime, Reverendissimos Episcopos, Dominos ac Patres meos officij admonere sui. Optarem tamen vehementer, ut ista legissent, quos nuper in ædes suas, Illustrissimus Archiepiscopus Parisiensis, coire jussit. Maluissent profectò, Sanctitati Vestræ, pro ipsarum Ecclesiarum dignitate, tantis laboribus, tantáque gloriâ decertanti, gratias agere, quàm de Apostolicis litteris, pari in Sanctam Sedem contemptu, ac in aulam adulatione conqueri. Utilius sibi fore putâssent, Regem nostrum Christianissimum, ac nunquam satis nobis suspiciendum, precibus, & lacrymis pro extinguenda Regalia, reddendáque Apamiensi Ecclesiæ tranquillitate, adire, quàm cum miseris quibusdam leguleis, de Sacrosancti Concilij Lugdunensis authoritate, summo cum ordinis sui dedecore, dubitare. Satius existimâssent, Præsulis Nostri, viri (ut Sanctitas Vestra loquitur) verè Apostolici, ac decoris domus Dei zelatores, æmulatorésque fieri, quàm ijs, qui nos, ejus filios, ad internecionem usque persequuntur, socios se, amicósque adjungere. E re sua potiùs duxissent, Procuratoris Generalis Parisiensis, adversus San-

ctam

ctam Sedem adlatrantis, audaciam furorémque, Ecclesiasticis censuris comprimere, quàm eum, tanquam egregium athletam, invictúmque Ecclesiæ Gallicanæ libertatum vindicem, summis laudibus evehere. Sanctius denique commodiúsque putâssent Archiepiscopum Tholosanum, Regalistas, Regalistarúmque fautores omnes, excommunicationis vinculis innodatos, & Ecclesiam audire nolentes, tanquam Ethnicos & Publicanos habere, & interim eos ad faciendos dignos pœnitentiæ fructus hortari, quàm eorum patrocinium suscipere, & circa Apostolicarum litterarum formulas, cavillando, pereuntium cubitis pulvillos consuere, & malis suis indormientibus cervicalia parare. Sed benedictus sit Deus, qui ut olim in condenda, ita nunc in servanda Ecclesia, non multos potentes, non multos nobiles, sed ignobilia mundi, & contemptibilia elegit, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret: nunc piscatores, aliquando latrones, postremò carnifices, nominis sui testes habuit. Mirabilis prorsus in sanctis, & sanctus in omnibus operibus suis.

Inter tos vinctos in Domino, qui pro justitia persecutionem patiuntur, unus ex nostris est, gradu tantummodò Novitius, sed probitate, cunctísque Religiosi hominis dignis virtutibus, antiquioribus conferendus. In ejus caput Senatus Tholosanus diligentissimè quæstionem habet. Accusatur, Apostolicas litteras, nostráque edicta Tholosam attulisse, novo prorsus & inaudito crimine; propterea cum sicarijs ac parricidis in carcerem missus est. Quo in loco, Pater Sanctissime, venerabilis Episcopi nostri dignum se præbuit discipulum, filiúmque non degenerem. Nihil illo simplicius, mitius, humilius, ac rursum nihil fortius, animosius: agnus simul, leóque videtur. Interroganti Lai-

cojudici, negat Sacerdotem respondere fas esse: minanti ferrum & ignem, hoc unum refert, quod facis fac citiùs. Interim semper vigilat, semper orat, semper jejunat: sic pugil Evangelicus, Martyrio maturescit, sic Confessor Christi passioni suæ præludit. Conquiruntur undique testes. Sed quid referant testes? narrat ille, hominem istum semper silere, aut loqui tantùm sermones Dei; alius continuata per multos dies jejunia prædicat; alius intentam semper Deo mentem collaudat; alij, alias ejus virtutes commemorant. Nemo est, qui non jurejurando affirmet, videri sibi hominem istum, non innocentem modò, sed sanctum. Quæ cuncta, Pater Sanctissime, tantum, támque Religiosum timorem omnibus injecerunt, ut non nisi trepidè ac reverenter ad Reum Judex accedat. Reus est, sed præfert majestatem judicaturi duodecim tribus Israel.

Istius Athletæ, aliorumque, qui nobis adhæserunt constantiam, Sanctitatis Vestræ litteris, die primâ Januarij datis, post divinum adjutorium acceptam referimus. Sed non unicus fuit illarum fructus; rem planè confecisse videbantur; plurimi ex ijs, qui lapsi fuerant, ad meliorem frugem, peractâ etiam publicâ pœnitentiâ, generosiores evaserunt. Regalistæ nunc sibi proximè, loco cedendum esse dubitabant, Clerus & populus, erga Sanctam Sedem optimè affecti, negotio finem jam ferè impositum gaudebant: Patres Societatis Jesu, fortiores Regaliæ propugnatores, Sanctæ Sedi resistere cùm puderet, varijs artibus inobedientiam occultabant, præsertim falsitatem Apostolicis litteris affingentes. Illustrissimus ipse Archiepiscopus Tholosanus, tantâ erat perturbatione, ad fulminis imminentis fragorem concitatus, ut tam conscientiæ stimulis, quàm pertinacissimæ febris paroxismis, diriùs exagitaretur.

Verùm, Pater Sanctissime, diuturna Sanctitatis Vestræ patientia, quæ Reos ad perfectam conversionem adducere debuisset, nascens pœnitentiæ desiderium præfocavit. Reverendissimus Archiepiscopus, primùm quidem sparsâ de falsitate rescripti Apostolici famâ, deinde aulicorum Episcoporum defensione, tum litteris à sacra Congregatione ad ipsum scriptis confirmatus est; & Sanctitatem Vestram ulteriùs non progressuram confidens, nos, aliósque Ecclesiæ obsequentes Clericos & laicos, sive per se, sive per Vicarium Generalem à se constitutum, usque ad exterminium persequitur. Si quis Ecclesiæ mandatis obtemperans, Confessarios quærit legitimè approbatos; in strictissima vincula detruditur, aut alijs gravissimis pœnis plectitur. Non alius criminis reus est vir quidam, (ut de reliquis taceam) jam pridem in tetro carcere Apamijs distentus, quàm quòd Parochum canonicè institutum, ad audiendam mulieris periculosissimè decumbentis Confessionem accersisset. A Parochijs fugant Vicarios omnes piè sanctéque viventes, gregíque suo sedulò invigilantes, qui tenuitatis meæ, vel potiùs Sanctitatis Vestræ vocem audiunt, alienósque sequi recusant: quódque vehementissimi doloris sensum auget, substituuntur perditissimi homines, quorum aliqui publicè ebrij visuntur, alij verbis obscœnis fugientes castas virgines prosequuntur, & si comprehendere nequeunt, in blasphemias prorumpunt. Nec laudabiliores sunt Regalistarum mores; eorum unus cum soluta, cum conjugata alter, ita conversantur, ut toti Civitati maximo sint scandalo.

De Patribus Societatis Jesu, utinam! aut nulla mihi dicenda forent, aut bona! sed charitas, quæ operit multitudinem peccatorum, non refugit, imò festinat, de erranti-

bus

bus ovibus protinus admonere pastorem. Ignoscat illis DEUS, non quidem nescientibus, sed maximè omnium scientibus, quid faciunt; dum Sanctæ Sedi palàm illudunt. Post acceptas à Præposito Generali geminas litteras, quarum alterâ de ultimarum Sanctitatis Vestræ litterarum veritate certiores illos faciebat, publicè Regalistarum & aliorum quorumcúmque ad ipsos accedentium Confessiones excipere pergunt, quod à testibus fide dignissimis, ipso Sanctissimo Corporis Christi die, alijsque visum, & confirmatum est. Sperant scilicèt, ob regionum longinquitatem, & pertimescentibus omnibus, qui veritatis conscij sunt, ipsorum iram, & in aula Christianissimi Regis favorem, quæ illic notoria sunt, usque ad Sanctitatem Vestram non perventura. Toleranda fortassis videretur temeritas, si volentibus tantùm noceret, si solos Regalistas jam excommunicationis vinculis innexos, hujusmodi Confessarij solverent, aut veriùs arctiùs constringerent, seipsos eisdem vinculis innodantes: si cæci cæcos tantùm in foveam traherent: sed quod omnem crudelitatem superat, in ruinam, vel invitæ trahuntur animæ. Rector Collegij, nomine Espagnac, qui, ut accepi, de præstito Regalistis auxilio & consilio, innocens apud Sanctam Sedem videri voluit, ipsos ad celebranda publicè solemnitérque divina officia, paucis post scriptas suas Apologeticas litteras diebus, hoc est in festo Sancti Xaverij, suam in Ecclesiam admisit, & ad Confessionem, sibi aut suis faciendam, non solùm ultro venientes, etiamnum excipit, verùm refugientes militum metu adigit: quod, quàm sincera fuerit ejus excusatio, declarat.

Is est, Pater Sanctissime, deplorandus Ecclesiæ Apamiensis status; cui nisi citissimo præsidio, à Vestra Sancti-

tate

tate ſuccurratur, quâ poſſit ratione integram ruinam vitare, non video. Hactenus enim venturi à Sancta Sede auxilii ſpes labantes ſuſtentabat: ſed jam pleríque Sanctitatis Veſtræ longanimitatem, ſalutem non arbitrantes, & inſipientium errore traducti, excidunt à propria firmitate. Moveant, obſecro, Paterna Sanctitatis Veſtræ viſcera, non Beneficiorum, aut bonorum temporalium rapina, nec carceres, nec exilia, quæ patimur: (pretioſa Dei munera ſunt iſta) ſed parvuli petentes panem, nec habentes qui frangat; ſed oves, quas olim regebant paſtores ad vitam præduces, nunc perdunt & mactant lupi voraces; ſed fideles, qui aut Sacramentis carent, aut ea à Miniſtris accipere coguntur, quos Sanctitatis Veſtræ litteræ, omni poteſtate deſtitutos declarârunt. Qui Eccleſiæ cauſam impugnant, non aliud, quod ſaltem juſtitiæ rationíſque umbram præſe ferat, oſtendunt, quàm Sanctitatis Veſtræ litteras, Reſcripta, eſſe privata, conſolationi noſtræ indulta, non ſententias judiciarias, quibus neceſſariò ſit parendum. Cæterùm, altum in tanta rerum perturbatione ſilentium, non leve indicium eſſe, Sanctitatem Veſtram, earum rationum momentis, quas exhibent impreſſa nuper conventûs Epiſcoporum acta, eo perductam, ut ea, quæ geruntur diſſimulando, ſignificet, ſe non juſta quidem, ſed toleranda tamen judicare.

Intret ergo, Beatiſſime Pater, in conſpectu Veſtro, gemitus compeditorum: nec dicant inimici noſtri, prævaluimus adverſus eos. Exurgat, obſecro, Sanctitas Veſtra, & judicet cauſam noſtram: reddat vicinis noſtris ſeptuplum in ſinu eorum, vindicet ſanguinem animarum, qui effuſus eſt, imò qui & in dies magis effunditur. Apprehendat arma & ſcutum, & exurgat in adjutorium nobis. Effundat

dat frameam, & concludat adversus eos, qui persequuntur nos, & tradat hujusmodi, Sathanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die D. N. I. C. Exurgat & judicet suam, & Ecclesiæ causam; cujus certè si dubia esset nobis justitia, indubitatam faceret, non solùm merita venerabilis patris nostri Episcopi Apamiensis, acerrimi illius defensoris, sed etiam miracula (parcat mihi Sanctitas Vestra hoc verbum) quæ per Pastoralem illius annulum, quem semper mecum gesto, frequentissimè operatur Deus Optimus Maximus. Firmiorem habebimus propheticum Sanctitatis Vestræ sermonem; Christi Vicarij judicium lapsos eriget, titubantes confirmabit, imò & ipsos adversarios, in tenebris & umbra mortis sedentes, illuminabit, & ad præveniendum supremi judicis sententiam excitabit. Nec enim ita omnem extinxerunt Religionis sensum, ut si non citiùs, saltem, dum de reddenda Deo ratione cogitabunt, æternam damnationem, cujus excomunicatio imago est, non pertimescant. Et si (quod avertat Deus) ipsi perituri sunt in iniquitate sua, Sanctitas Vestra liberabit animam suam, & ab Ea illorum sanguis non exquiretur.

Eos omnes, qui pro Ecclesiæ dignitate, pro fide & Religione in agone contendunt, méque ipsum, omnium peripsema, merúmque abortivum, Sanctitatis Vestræ precibus suppliciter, & Religiosè commendo. Fiet enim, Beatissime Pater, Apostolicis meritis, ut qui servorum Christi tribulationes & angustias patimur, servorum quoque Christi vitam morésque consectemur. Datum die 14. Junij 1681.

Beatitudinis Vestræ Sanctissimos Pedes Deosculor

SANCTISSIME PATER,

Humillimus & Obsequentissimus in Christo Filius & famulus

Joannes Cerle Presbyter, Canonicus, ac Præcentor Ecclesiæ Cathedralis Apamiarum; nec non Vicarius Generalis & Officialis.

Documentum LVII.

Quarta Epiſtola Reverendi P. Cerle ad Sanctiſſimum Dominum INNOCENTIUM XI. Pontif. Max.

Die 13. April. 1682.

BEATISSIME PATER,

Poſt humillima Pedum Oſcula.

USquequò & ſuperbit impius, & incenditur pauper? Ajebat olim ad Innocentium ſecundum ſcribens Divus Bernardus. Uſquequò à tanta impudentia Innocentia tanta vexatur, & hoc vivo Innocentio? Peccata ſine dubio noſtra hoc faciunt, quod Dominus meus tam ſerò advertit mentientes ſibi, tam lentè exaudit clamantes ad ſe, in hac causa duntaxat. Nam aliàs quidem ſcimus familiare eſſe Domino meo, & citò intelligere, & facilè miſereri. Propter eum qui elegit vos, & poſuit vos refugium oppreſſorum, ponite jam tandem finem & malitiæ oppreſſoris, & laboribus afflictorum, quia ſatis utráque res venit in lucem & manifeſtationem.

Sic Abbas ille ſanctiſſimus cum ſuo omniúmque Domino expoſtulat, ſic illius cunctationem urget, ſic nimias in proferendo judicio moras ægerrimè ferre videtur. Abſit, ut ego peccator tantum mihi apud Innocentium XI. tribuam, quantum Divus ille apud Iñocentium II. ſumere ſibi auſus eſt.

Non reprehendo, non expoſtulo, non queror; doleo tantùm lacrymórque Eccleſiæ Apamienſi crudeliſſimè divexatæ, octoginta alijs Eccleſijs ſub jugum miſſis, tot vinctis, tot exulibus, qui cùm Dei causâ Veſtro quoque judicio tot tantáque mala patiantur, verè Chriſti Confeſſores ſunt;

denique duobus Episcopis, qui clamant ad vos non jam de terra, sed de cœlo, ut clamor eorum cœlestis citiùs exaudiri debeat pro sua reverentia, jus huc usque esse negatum. Equidem si beneficium à tanto tempore postulatum fuisset, debueramus consequi, cum pro Vestra in omne hominum genus benignitate, tum pro nostris in defensione Evangelij susceptis laboribus atque periculis. Sed postulent beneficia, qui felices putantur; Nobis, qui miseri esse videmur, satis est, si idquod tenuissimo cuique, quod hostibus debetur, quod nec barbaris quidem nisi apud barbaros negatur, jus consequimur.

Sanè si quod esset aliud in orbe tribunal, in quo Controversia ista dirimi posset, eò profectò confugerem. Non quòd putem in terris quidquam Sanctitate Vestrâ posse oriri justius aut melius; sed quòd alij cuicumque potiùs quàm optimo Parenti malim esse molestus. Sed Vestrum unius est, tam de negotijs Apamiensibus, quàm de universa Regaliæ causa cognoscere; id quod cum per se patet, tum multis quoque scriptis demonstratum est: ita prætereà Sanctitas Vestra censuit, cùm Ecclesiæ Apamiensis provocationem admisit, ut secus sentire aut dicere incolumi Sanctæ Sedis famâ non possit. Denique nullo graviori vulnere Ecclesiæ libertas authoritásque afficitur, quàm cùm istiûs causæ cognitionem Vobis, ac Sanctæ Sedi Regalistæ conantur eripere.

Habemus igitur in Sanctitate Vestra Judicem unicum, sed & Optimum; reliquum est, ut velitis, quandoquidem abundè valetis virtute irrumpere iniquitates. En stat coram vobis sordida, afflicta, misera, bonis ac liberis spoliata, plurimis vulneribus confossa, denique vidua desolatissima Ecclesia Apamiensis; aitque multum tempus, quod altera

illa

illa Evangelica vidua: *Vindica me de adversarijs meis.* An surdior erit immitiórque Judex Deo charus hominibúsque reverendus, quàm fuit Judex ille iniquitatis, qui Deum non timebat, & hominem non reverebatur? Dei loco sedetis, Pater Sanctissime, facite ergo vindictam electorum vestrorum clamantium ad Vos die ac nocte, nec ultra patientiam habeatis in illis.

Ferrent quidem æquo animo molestissimas istas judiciorum moras, nisi idem esset causâ cadere, ac judicium per longum tempus expectare. Ociùs si non judicatur, damnatur: nam cùm soliti sint adversarij, suum omne præsidium in usu ac possessione collocare, jure obtinere se putant, quidquid diu ac nemine impediente tenent. Hinc fit, ut illo Vestro silentio, illáque cunctatione, quæ maximè optavêre, ea consecuti videantur. Quis enim nefarios eorum conatus comprimat? possessionem quis interpellet? Unus in Sancta Sede videbatur positus obex; at Sancta Sedes dissimulat, silet, expectat, cunctatur, facítque cunctatrice sapientiâ, ut adversarius præceps dementiâ, cuncta quæ concupierat, nemine impediente obtineat.

Videtur fortasse Regaliæ impedita præscriptio per illas toties in Gallias missas Apostolicas litteras, quibus Sanctitas Vestra satis apertè censuit, contra Ecclesiam facere, qui Regaliam tuerentur. Sed ijs litteris quis nesciat fidem omnem, omnémque authoritatem esse ademptam? Olim quippe furtivas falsásque prædicabant: modò alij veras quidem, sed ab hominibus hæreticis, ac nomini Gallico infestis, quà vi, quà fraude esse extortas affirmant. Alij quocumque modo, quocumque consilio scriptas, oblivioni tradendas esse: ita haud dubiè Sanctitatem Vestram sentire, quæ datis litteris, cùm maximè pernici cursu processura

videretur, repentè steterit, Apamienses deseruerit, Regalistis, utpote innoxijs, ut optimâ causâ fultis, cuncta permiserit.

Hanc esse Sanctitatis Vestræ sententiam cum stulti omnes arbitrantur, tum cordati nonnulli timent; quem eorum timorem minimè profectò miramur. Hinc enim vident Regalistas non tabulis, non litteris, ut res dubiæ solent, causam suam propugnare, sed vi maximè, atque armis tueri, tanquam certissimum Regum nostrorum patrimonium, eósque qui religione impediti turpissimum istud Regaliæ jugum pronis cervicibus non trahunt, ut apertos Regis Regníque hostes habere, ac veluti Salicæ legis violatoribus aquâ & igni interdicere. Inde verò cernunt Innocentium XI. cujus est tantoperè celebrata constantia, à quo singulis quibúsve momentis perniciem sibi metuebat improbitas, tanto sceleri huc usque pepercisse, & necdum tot Ecclesiæ malis solemni decreto voluisse occurrere.

Hæc dum intuentur, Beatissime Pater, quid putent? Nisi Sanctitatem Vestram, auditis quæ in sui defensionem multa Regalistæ dixerunt, mutato consilio in aliam prorsus abijsse sententiam? Sed nec turpiter decepti sunt, qui ista loquuntur, aut prædicant. Absit, ut reperiatur apud Sanctam Sedem, est, non; nec erit sub vestro Apostolatu incolumis Regalia, quæ fuit in Investituris per sex summi nominis æternæ memoriæ summos Pontifices Gregorium VII. Victorem III. Urbanum II. Paschalem II. Gelasium II. & Calixtum II. ut hæresis nefanda protrita: quam Paschalis ipse, qui fuit erga rerum humanarum Dominos pœnitendâ mansuetudine lenis, Romano in Concilio censuit *esse contra Spiritum Sanctum, & canonicam institutionem.*

Hæc

Hæc cùm ita se habeant, ut quid Domine recessisti longè? despicis in opportunitatibus, in tribulatione? An putatis fore, ut possit Vester aliquando Successor faciliùs tutiúsque res istas compónere, Ecclesiæ vulneribus minori cum periculo mederi? Sed quis erit iste Successor tam sui fidens, ut se Innocentio XI. præponat? tam felix, ut in meliora tempora incurrat? tam denique fortis, ut quod monstrum Sanctitas Vestra nascens ac debile vix ausa fuerit perstringere, id ipse jam adultum, jam auctis viribus formidandum non dubitet jugulare? Sed velit ipse, quidquid nos Ecclesiæ Dei optimum fore putamus; illíne adversarij nostri parebunt, ejúsque decreta reverebuntur, facti tum de strage nostra feroces, de longa possessione superbi, de Vestro quoque exemplo in insequentes Pontifices pervicacissimi?

Ita est, Pater Sanctissime, sunt apud nos aliæ multæ, nec Regaliâ mitiores pestes, quæ sub nomine libertatum Ecclesias nostras populantur. Quo verò ista defendentes sese umbone clepunt? Non alio profectò, quàm invadentium usu, vel aversantium clade, Summorum Pontificum silentio, quod silentium nutum ac voluntatem interpretantur. Exemplo sint Appellationes tanquam per abusum, illa non ita multo tempore in exitium totius Ecclesiasticæ jurisdictionis exorta monstra. Dubia initio, tremula, paventia prodibant, & vel improbis non satis proba videbantur. Nunc verò quia siluit Roma, quia non obstitit, efferunt in ipsam Romam audacissimum caput, sanctáque videntur, quibus Apostolica fulmina pepercerunt.

Sunt, Beatissime Pater, qui existimant, Sanctitatem Vestram Regaliam proptereà non ritè damnâsse, quòd viderentur adversarij meliora suapte spontè inijsse consilia,

ac bonâ fide pacem optare ac quærere. Id enim suadere videbantur, cum Eminentissimi Cardinalis d'Estrées iter Romam susceptum, tum Episcoporum Conventus Parisijs habitus, maximè nuperum illud Edictum, quo metæ modúsque non sine magno Ecclesiæ emolumento, ut quidam putant, Regaliæ posita sunt. Sed me miserum! Quantum bellorum res istæ pacem pollicentes, pacem nuntiantes Ecclesijs Gallicanis attulerunt, afferéntque imposterum? & quàm longè ista qui egerunt, aut agenda Summo Principi suaserunt, ab omni veræ pacis veræque concordiæ cogitatione voluntatéque abfuêre! Unum est, fuítque semper illis consilium propositúmque, ut omnino tandem Regaliæ possessio in omnes regni Ecclesias induceretur, delusâ interim Sanctitate Vestrâ, ne prolatâ sententiâ possessionem interturbaret. Deluso etiam Eminentissimo Cardinali d'Estrées, quem huic simulationi consensisse suspicari non ausim.

Meminerit quæso Sanctitas Vestra (nam ea de re non unas ad Apostolicos Pedes litteras dedi) quo in statu fuerint res nostræ prædicto Eminentissimo Cardinali in Italiam profecto. Nam cùm anteà satis fuisset adversarijs spoliare nos bonis, cœpimus illo abeunte exilia, vincula, proscriptiones, ac alia quæque acerba pati. Quid plura? In animas quoque sævitum est, dum cogimur passim sceleri assentiri, sacrilegis sociari, Summi Pastoris vocem, minas, anathemata contemnere. Sic pacem cogitabant, qui Eminentissimum Purpuratum Romam mittendi authores Regi fuerunt.

Quid dicam de Sacrosanctis Episcopis Lutetiæ congregatis, quibus adeò non fuit animus malis nostris medendi, ut à nemine Ecclesiæ nostræ lethalius vulnus acceperint.

Quibus

Quibus singulis Ecclesia meritò dixerit: *Tu autem homo pacis mea in quo speravi, qui edebas panes mecum, magnificâsti super me supplantationem.* Quid enim est iste Conventus tam fraudulenter, tantóque omnium Canonum contemptu coactus, tam scenicâ pompâ habitus, tam aulæ studijs addictus, tam segniter Episcopi nostri, Alectensisque, sed Vestræ præsertim Sanctitatis constantiam æmulatus, tam miserè veteres omnes Galliam inter & Romam controversias, sopitas jam pridem, extinctásque renovans; tam proditoriè Regaliæ consentiens, tam inaniter Vobis scribens, tam denique Cleri Gallicani antiquæ gloriæ, ac in Sanctam Sedem observantiæ immemor: quid, inquam, est iste Conventus, quàm Ecclesiæ magnifica supplantatio?

Cúmque supplantatores isti Ecclesiam perdiderint, tamen uti de re bene gesta gloriantur: pacem loquuntur, pacem suadent, pacem in epistola ad Sanctitatem Vestram scripta ambitiosè prædicant: quasi non simili voce usi sint etiam, qui insigniores Ecclesiæ clades intulerunt. Quid enim aliud excusabant Sirmienses Episcopi conclamatâ fide? Mediolanenses jugulato Athanasio? Ariminenses proscripto *ὁμουσίῳ?* Et ut temporibus viciniora simul & rebus nostris magis affinia loquar, quid excusabant Londinenses, Thoma Cantuariensi in Ecclesiæ defensione solo omnino relicto, præterquàm studium pacis, difficilia tempora, magnos Reges demerendos?

Videntur mihi Episcopi nostri non aliâ ratione pacem quærere, quàm quæsissent Seniores populi Israël, si Rege ipsorum vineam Naboth, quæ figura est Ecclesiæ per seculares potestates spoliatæ, cupiente invadere, Naboth verò tradere renuente, dissidium istud componentes, ita pronuntiâssent: *Vineam obtineat Rex, ut faciat sibi hortum olerum,*

quia vicina est, & prope domum suam. Tu verò Naboth tollige excisas vites, & ubi creverint olera, paucula quædam vilioraque ab hortulano regio accipito. Quæ futura fuisset populo Dei de præclaro illo judicio mens & sententia? Nonne in judices illos tanquam in latrones atque sicarios animadvertendum esse censuisset?

Sic tamen omnino fecisse videntur Episcopi nostri; capiat, inquiunt, Ecclesia solatiolum quoddam in Capitulis & Beneficijs curam animarum habentibus. In cæteris vincat Rex, serviant octoginta Ecclesiæ ad hoc usque tempus liberæ, Henriciana hæresis intacta maneat, quidquid Regalistarum libido cogitavit, aut finxit, ratum esto. O perversum, O turpe judicium! Quod qui tulerunt, tanto majori reprehensione digni sunt, quòd imperat nobis gratiâ Christi non Achab aliquis, non Phocas, non quispiam eorum Regum, quos olim vel Germania, vel Anglia in Ecclesiasticæ libertatis perniciem genuerunt; sed Rex plurimùm mansuetus, maximè in religionem propensus, justitiæ amantissimus, necnon optimè cujuscumque consilij cupientissimus. Cui cùm unus Episcoporum (ita enim fertur) adulando dixisset: *Facturum se in conventu, quæcumque Regi libuissent. Tu verò,* inquit Rex, *da operam, ut Episcopus sis, verum rectúmq; suade: amabo te, si Deum plus cunctis, plus me ipso amaveris.*

Quod Regis admonitum sanctissimum sapientissimúmque, si uti par erat, audissent Episcopi, nonne ille potiùs Regaliam perpetuis tenebris æternóque silentio damnâsset, quàm servitutem Ecclesiæ novo Edicto firmiùs validiúsque sanxisset. Est enim illud Edictum, Pater Sanctissime, malorum nostrorum non levamen, sed cumulus, quo unum aut alterum in speciem quidem, & ad tempus dumtaxat depellitur incommodum, ut cætera, quæ in Regalia

galia ſunt innumera, plus roboris ac firmamenti habeant, ijſque æternitas quædam accedat. Eſt enim celebre juriſconſultorum effatum, *exceptionem firmare regulam.* Quare dum paucula excipit, cætera Rex firmiſſimè ſtatuit.

Quæ autem ab ipſa exceptione plurimum roboris accipiunt, ferè ſunt hæc: Coronam Regum rotundam, rotundam quoque poſtulare Regaliam, hoc eſt, nullâ ſui parte præciſam; ſed cunctas, quà latè patet regnum, Eccleſias pervagantem: facultatem patrimonium Chriſti adminiſtrandi, ſacerdotes altaribus admovendi, rectores Eccleſijs præficiendi, dotem eſſe ſceptro ſolióque ingenitam; quod quàm hæreticum ſit, jam ſæpe diximus: plus autoritatis habere reges in Eccleſias vacantes, quàm ſummum Pontificem, Cui neque per reſignationem, neque per præventionem, neque propter ſupplendam Regis negligentiam, neque aliâ quâcúmque ratione fas omnino erit Beneficium ullum, ſede vacante, attingere: ſed ſi quid litis contentioníſque circa Regaliam, aut obnoxia Regaliæ Beneficia exortum fuerit, nequire Sanctam Sedem, neque ullum Concilium Oecumenicum controverſiam iſtam dirimere, Senatum Pariſienſem potiorem eſſe. Pars Regum cùm ſit Regalia, poſſe quidem cujuſcumque libidine in immenſum creſcere, nullatenus verò conſtringi, aut coarctari, multo minùs aliquâ ſui parte imminui, nec Regibus quidem jubentibus, paciſcentibus, ſummâ poteſtate annitentibus; jus enim regium etiam ipſis Regibus ſanctum. Quare ſiquid his temporibus vel pacis ſtudio, vel amore religionis, vel collatâ in Epiſcopos gratiâ Ludovicus XIV. detraxerit de Regalia, delibaveritque, liberum fore ſequentibus Regibus, id totum irritum habere ac facere.

Hos alióſque infelices prorſus ex Regaliæ trunco

erumpentes frutices Edictum illud adeò non resecavit, ut etiam latiores vegetioréſque effecerit. Quamobrem Edicto illo nihil adepti sumus, cuncta verò perdidimus; præsertim si in tot tantíſque insurgendi, Ecclesiámque vindicandi causis Sanctitas Vestra quieverit, siluerítque. Quàm multi enim sunt, Beatissime Pater, qui cùm Sanctitatem Vestram videbunt post tantam exhibitam constantiam, dubitantem; post tot intentatas minas, habenas sceleri laxantem, putabunt non esse scelus, quod tam magna, tam sancta Potestas non ulciscitur. Credent etiam, quæ regio Edicto sublata sunt, ea tantùm Ecclesiæ fraudi fuisse; cætera reprehensione carere, & utcumque ferenda videri. Quocirca plus ex Vestro feremus detrimenti silentio, quàm cepcrimus ex sacrilega Regalistarum sævitia. Hâc enim miseri dumtaxat sumus; illud efficiet, ut tot miseriis digni quoque existimemur.

Viderint deinde quorum interest, (nam aliorum appetitor non sum) quàm mali exempli sit, Episcopos é curiæ nutu pendentes, ausos esse tanto Ecclesiæ detrimento, tantâ Apostolicæ Sedis injuriâ, Vobis inconsultis, imò verò omnino spretis, Regaliæ jure tanto támque immenso cedere; cùm præsertim maximè scirent, eam causam apud Sanctam Sedem agi jam cæptam, imò diu contestatam, ultimóque judicio maturam.

Præsumptionem istam alia multò major multóque nocentior excepit. Nam ijdem illi Episcopi, ne quis pœnas suo sociorúmque sceleri debitas exposcat, nihil non moliuntur, ut Apostolicam Sedem, cujus est ista ulcisci, in ordinem redigant. Quocirca ausi sunt in florentissimo Sedis Apostolicæ statu, sedente in Cathedra Petri Innocentio XI. toto orbe Christiano de tanto Pontifice sibi gratulante,

tulante, auſi ſunt, inquam, de ſumma Religione ſtatuere, ac quæſtiones movere; quæ non niſi triſtioribus ac difficillimis ſchiſmatis temporibus ventilatæ ſunt.

Ecce mirifici iſtius Concilij egregios Canones: pronuntiat, Apoſtolicæ Sedis plenitudinem intra Canonum ſepta coarctari, præſertim verò Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus retundi in negotijs fidei: Si quid Papa ut Papa ſtatuerit, id omnino certum non eſſe; ut autem ſit, Eccleſiæ aſſenſum efficere: Papam ſubeſſe Concilio quocumque tempore, quacúmque ratione; Synodum Conſtantienſem ita cenſuiſſe. O rem inauditam? judices ſedent pauculi Epiſcopi; ſtant Papa Conciliúmque Rei. An Papa præſtet Concilio, an Concilium Papæ incertum eis eſt. Unum illis conſtat, utríque dominari, ac præeſſe auguſtiſſimum illorum Conventum; utríque pro ſua ſumma poteſtate jus dicunt: in eorum arbitrio poſitum eſt, aut Papam ſupra Concilium, aut Concilium ſupra Papam evehere: quidquid cenſuerint, orbi Chriſtiano lex eſto.

Audacia hæc, Beatiſſime Pater, quà univerſæ Eccleſiæ Majeſtas læditur, Vobis, qui univerſam Eccleſiam regitis, animadvertenda eſt, nobis autem qui in noviſſimo loco recumbimus, tantùm lugenda. Quæ verò Eccleſiæ Apamienſis propria mala ſunt, præter luctum hoc à me inſuper poſtulant, ut Vos Sanctiſſime Pater, etiam atque etiam rogem, imò per Petrum Paulúmque obteſter, ne diutius Eccleſiam illam conquerendo dicere ſinatis: *Conſolantem me quæſivi, & non inveni.* Educite illam tandem de domo carceris, dirumpite vincula ejus. Denique decernite ſolemni judicio, Chriſtianiſſimum Regem in tota Apamienſi diœceſi Regaliæ jus nullum habere, neque vi ſceptri, neque ullo ab Eccleſia conceſſo privilegio, ut omnium retrò tem-

porum possessio, & rationes demonstrant: nequivisse Archiepiscopum Tholosanum jure Metropolitico Vicarios Generales à Capitulo Apamiensi electos munere suo depellere, alióque in eorum locum substituere: incidisse cum ipsum Archiepiscopum, Vicarióque ab eo missos, tum eos omnes, qui Vicarijs hujusmodi paruerunt, excommunicationem, aliásque pœnas in Litteris Apostolicis primo Januarij 1681. contentas; nominatim verò eos, quos factâ ritè inquisitione comperi mandatis Apostolicis pertinacissimè restitisse, prout luculenta Romam missa testimonia demonstrant: rescindi denique acta omnia, cum conventûs Provincialis Tholosani: tum illius Generalis Parisiensis, propter adversus utrúmque interpositam à me intercessionem oppositionemque.

Justum hoc judicium ut judicetis, Pater Sanctissime, efficiat velim Spiritus ille veritatis, qui arguit mundum de justitia, & de judicio, quíque posuit Vos Episcopum regere Ecclesiam Dei, simúlque suadeat istâ nimiâ moderatione, cunctationéque rebus Ecclesiæ minimè consuli, sed cuncta potiùs in deterius ruere, libertatem Ecclesiæ interire, aperiri viam schismati, improborum audaciam majores vires captare, Henricianam hæresim altas radices figere, infinita denique mala oriri.

Date veniam, Pater Sanctissime, si quid in multiloquio in Vos, aut alios quoscumque incautus peccavi. Sed nesciunt plerumque decorum, quorum calamitas excessit modum; cùm animum suus excruciat dolor, parùm aliena majestas afficit. Urgeo Vos: luctabor etiam Vobiscum, quemadmodum cum Angelo Dei, imò cum ipso Deo luctatus est aliquando Jacob, ideò dictus Israël. Porrò non dimittam Vos, nisi benedixeritis mihi; lætúsque ab hoc

hoc certamine, tametsi claudus recedam, neque erit mihi pede claudicare molestum, si modo datum fuerit Ecclesiæ vincere. Hujus benedictionis, hujus & victoriæ certum omen habeo concessam mihi, ac per me toti Diœcesi à Sanctitate Vestra Jubilæi gratiam, quæ humillimo ac gratiosissimo animo excepta, tot malorum pondere ferè oppressos interim nos recreavit. Multos Vobis, Pater Sanctissime, annos, & quidquid optimum apprecor, simúlque Apostolicos pedes exosculor.

Datum die decimâ tertiâ mensis Aprilis anno 1682.

Sanctitatis Vestræ

Humillimus & Obsequentissimus in Christo Filius & Famulus

Cerle Vicarius Generalis Diœcesis Apamiensis Sede vacante.

Documentum LVIII.

Epistola Cleri Gallicani, auctoritate Regiâ Parisijs congregati ad Sanctissimum Dominum Dominum INNOCENTIUM PP. XI.

BEATISSIME PATER,

QUam consecrandi fecimus Apostolicæ Sedi canonicæ obedientiæ professionem, ea nos impellit, quæ Parisijs jussu Regio congregati gessimus, ad Apostolatum Vestrum referamus, gravésque metus nostros paternum in sinum effundamus: (a) *Cùm enim Te Dominus gratiæ suæ præcipuæ munere in Sede Apostolica collocaverit, talémque nostris tem-*

(a) Epistola Concilij Milevitani ad Papam Innocentium, inter Epistolas S. Augustini Epist. 92.

temporibus præstiterit, ut nobis potiùs ad culpam negligentiæ valeat, si apud venerationem Tuam, quæ pro Ecclesia suggerenda sunt, tacuerimus, quàm ea possit Sanctitas Vestra, vel fastidiosè, vel negligenter accipere, non ambigimus, quin magnis periculis nostris Pastoralem diligentiam adhibere digneris.

Sanè, Beatissime Pontifex, à majoribus nostris, sanctis, gravibúsque viris accepimus, Regni & Sacerdotij tutâ piâque concordiâ res humanas niti: (a) *Dum unum ab altero impugnatur, periclitari utrúmque; eâ occasione & de Regno tolli justitiam, & de Ecclesia pacem, schismata & scandala suscitari, & fieri animarum perditionem simul & corporum*; (b) *Sine horum concordia res humanas nec incolumes esse posse, nec tutas.* Hæc Goffridus Vindocinensis, hæc Ivo Carnotensis, sanctissimi, gravissimíque Ecclesiæ Gallicanæ Præsules immortalibus scriptis testata reliquerunt. Hos in medium afferre, & ad Vestram Sanctitatem allegare juvat, quos pro Ecclesiastica libertate, atque Apostolica auctoritate multa perpessos Sancti Vestri Decessores, non tantùm ut probabiles Magistros, sed ut præcipuos, singularésque filios semper habuerint. His accedat tertius Claræ vallis Abbas, non Gallicanæ tantùm, sed Universæ Ecclesiæ lumen, Sanctus Bernardus, ille Canonum propugnator, ac fortissimæ cujúsque sententiæ gravissimus auctor, ubi nimio rigore Regnum & Sacerdotium dividi, (c) atque *inconsutilem Christi Tunicam* scindi animadvertit, utili condescensione temperari canones supplicavit, ac pacem utriúsque potestatis, quæ utrámque fulciat, retineri, præsertim in Gallia, (d) ubi *nullam unquam Regnum inter & Sacerdotium divisionem fuisse* antiquiores Episcopi gloriati erant, ubi deni-

(a) Goffridus Vindocinensis Opusculo quarto. (b) Ivo Carnotensis Epistola 60. (c) Sanctus Bernardus Epistola 219. (d) Ivo Carnotensis Epistola. 238.

denique, ipso teste Bernardo, toto orbe colliso, ipsísque Pontificibus gravi toties tempestate jactatis, non modò nullæ scissuræ factæ essent, (a) sed etiam *solerent scissuræ aliæ resarciri.*

Nec minore studio Apostolici Præsules Vestræ Sanctitatis Antecessores eam concordiam commendârunt, cùm geminâ potestate res humanas regi ex sacris Litteris accuratissimè tradidêre; quarum proinde concordiâ publicam pacem, totiúsque generis humani statum contineri certissimum sit, dicente Prophetâ: (b) *Ecce vir Oriens nomen ejus*, Zorobabel in persona, in figura Christus, certè populi Dei Dux & Princeps; (c) *Et ipse extruet Templum Domino; & ipse portabit gloriam, & sedebit, & dominabitur super solio suo; & erit Sacerdos super solio suo; & consilium pacis erit inter illos duos.* Stet ergo utrúmque solium, alterum Principis, alterum Sacerdotis, auxilio mutuo, mutuâ consensione munitum; hinc populi salus, hinc non tantùm corporum, sed etiam animarum lucra proveniant; hinc denique res humanæ stabili, ac Deo pariter, hominibúsque placitâ tranquillitate decurrant.

Quæ cùm ex Patrum traditione, ipsâque adeò prophetica ac divina auctoritate descenderint, ubi eam pacem nostris temporibus occasione Regaliæ sollicitari vidimus, cœpimus cogitare, quid Majores nostri, quid antiqui Sedis Apostolicæ Antistites præscriberent, pro certo habituri, quod verbo pariter, & exemplo docuissent. Sic autem comperimus, quæ Ecclesiasticâ auctoritate, æternâ lege sancita essent, manere inconcussa; quæ Ecclesiasticâ prohibitione constarent, in his Ecclesiarum Principes multa pro tenore

(a) S. Bernardus Epistola 219. (b) Gelasius Papa Epistola 8. ad Anastasium Imperatorem. (c) Zachariæ cap. 6. vers. 12. & 13.

canonum districtiùs judicâsse, multa prò temporum necessitate tolerâsse, ubi non periclitatur fidei veritas, aut morum honestas, quædam instituta temperari, non cæcâ tamen & indiscretâ relaxatione disciplinæ, sed si adesset necessitas, ex qua leges quoque mutari contingeret: sanctos enim Pontifices Antecessores vestros ita præcepisse: (a) *Ubi necessitas non est, Sanctorum Patrum Decreta manere inconvertibilia*; eadem ergo Decreta ex necessitate interdum temperanda: eam verò necessitatem esse, si graves dissensiones, si turbulenti motus, tumultúsque imminerent, quam *populorum stragem* Sancti Patres vocant; tunc enim Charitatem, quæ summa Ecclesiæ lex sit, alias emollire ac temperare leges, (b) ac *detrahendum aliquid canonum severitati*; *ut majoribus morbis sanandis Charitas sincera subveniat*; hinc nempe profectam, à Sanctis Patribus, ipsâque Apostolica Sede toties celebratam moderationem canonum, quæ utili dispensatione, & providâ compensatione librata Ecclesiam ædificet, propulset dissidia, Regnum & Sacerdotium firmâ pace componat.

Hæc ex Sancto Augustino, alijsque Patribus; hæc ex Sanctis Pontificibus, Leone, Gelasio, cæterísque Majores nostri didicerunt, nobísque tradiderunt: (c) *Salvo* scilicet *fidei fundamento, & communi morum regulâ, toleranda quædam, etiam facienda, quæ infirma videantur*; *hæc enim facit Charitas, quæ operit multitudinem peccatorum, quæ cum infirmantibus infirmatur, cum scandalizatis uritur, & omnibus omnia fit, ut omnibus prodesse mereatur.* Quod si jus illud Regium, quam Regaliam dicimus, aut Fidei fundamentis, aut morum regulis esset adversum, non illud utique sancti Pontifices do-ctrinâ

(a) S. Bernardus Tractatu de Præcepto & Dispensatione cap. 4. (b) Augustinus Epistola 50. (c) Ivo Carnotensis Epistola 214.

ctrinâ & pietate conspicui Alexander III. Innocentius III. atque alij comprobâssent; non illud denique sacrum generale Lugdunense Concilium tot personis, tótque sub titulis suâ auctoritate firmâsset. At enim extendi vetuit ad eas Ecclesias, quæ primævâ atque innatâ libertate gauderent; sed ut hanc interim quæstionem omittamus, neque minutatim verba Concilij, variósque sensus quæque antegressa, quæque consecuta sint, expendamus: id sanè liquidò constat, nullum esse periculum, ut extensum Fidei, moribúsque noceat, quod illæsâ Fide, salváque morum regulâ, longè latéque propagatum, plurimas jam Regni Ecclesias occupârit; ex quo illud efficitur, Regaliæ causam, non ad (a) *Fidei*, morúmque *regulam*, quæ *immobilis & irreformabilis* sit, sed ad disciplinam, quæ pro locis ac temporibus subinde mutetur, quæque temperamenta ac salubrem illam moderationem admittat, omnino pertinere.

Jam ergo constituto quæstionis statu, Beatissime Pater, quantum intelligimus, rem totam expediri haud difficile fuerit; cùm id unum inquirendum restet, justáne causa fuerit, cur post Ecclesiarum quarumdam libertatem totis sexaginta annis strenuè propugnatam, victi in eo Tribunali, quod ipsi antiquo more Regni appellavimus, acquiescere potiùs, quàm omnia commovere, Regiam potestatem cum Pontificiali committere, nova denique bella ciere vellemus. Nos pacem anteponimus, nec in simili causa piget imitari Vindocinensem Abbatem non minùs fortitudine, quàm prudentiâ clarum, cujus verbis dicimus: (b) *Habeat Ecclesia suam libertatem; sed summoperè caveat, ne dum nimis emunxerit, eliciat sanguinem, & dum rubiginem de vase conatur eradere, vas ipsum frangatur.*

(a) Tertullia. de Virginibus velandis. (b) Goffridus Vindocinensis opusculo 4.

Neque verò publicam pacem, ac sub tanto Rege prosperum rerum Ecclesiasticarum cursum turbatum oportebat. Adhibe pias aures, Sanctissime Pontifex, & tantisper cogita, quem Regem habeamus: non invictam bello dexteram, ac decora victoriarum prædicaturi sumus pacifici Sacerdotes: habent illæ laudem suam universis Gentibus celebratam, ac pacis gloriâ cumulatam. Utinam, Beatissime Pater, rebus nostris interesse, & coram intueri posses (paternis sanè oculis dignum spectaculum) quàm benignè Optimus Princeps Episcopos audiat, quàm rebus Ecclesiæ faveat, quàm bonos fulciat, quàm invictâ auctoritate frangat contumaces, quàm cœlestem illam nobis à Domino traditam potestatem intemeratam velit. Eo protegente, Jurisdictio Episcopalis propemodùm profligata emergit è tenebris: nostris jam Decretis, nostræ auctoritati Parlamenta obsecundant, ac Regia Decreta Canonicæ disciplinæ ancillantur. Jam verò Hæresis quot accipit subinde salutares plagas? Quot Edictis comprimitur? Quot amissa Templa luget? Quantas nobilium, plebejorúmque turbas ad Petri, hoc est, Christi ovile revocatas? Quid deinde referemus, ut Regius animus exosas habeat novitates omnes, nullóque Regni loco consistere patiatur? Est profectò Ludovicus Magnus alter ille Mauritius à Sancto Gregorio Antecessore Vestro toties commendatus: (a) *Cujus temporibus, Hæreticorum ora conticescunt; quia etsi eorum corda in insaniam perversi sensûs ebulliunt, Catholici tamen Principis tempore, prava quæ sentiunt, eloqui non præsumunt.*

Hæc coram admiramur, hæc luculentiùs Vestra quoque Sanctitas ab altissima illa, cui totus orbis subest, Petri Sede

(a) Libro 7. Epistolarum Epistolâ 48.

Sede commemorat; his Apostolicum Vestrum pectus exultat; si quid fortasse tot inter prospera emergit incommodi, non omnia proindè ad juris apices exigimus; (a) magno enim Cyrillo Alexandrino Præsule docente didicimus œconomiâ rerum plerumque cogi nos etiam à stricto & confesso Ecclesiæ jure discedere. Quanti verò æstimamus illa privilegia aliquot Ecclesiarum, si emolumentis damna contendimus? Quid, quòd illud onus vix Ecclesiæ sentiunt, vacantium Ecclesiarum fructibus, quos Reges vindicare fisco in Ecclesiarum longè maxima parte non dubiâ consuetudine poterant, Successori reservatis, rebúsque ad Canonum auctoritatem Ludovici Decimi tertij augustæ memoriæ Edicto redactis? Quid, quòd in quibusdam Præbendis ac Dignitatibus conferendis, si quid erat asperius, nobis supplicantibus, à Rege mollitum, tanti Principis pietatem, largitatémque commendat? Quid, quòd Capitulis sua jura servata, certíque Judicibus præscripti limites, ne Regaliæ nomine omnia invadantur? Id subjuncta his litteris gesta testantur, certóque indicio sunt, quàm bene illi aliqua concedantur, qui multa jam sibi possessione vindicata ultrò concedat.

Sed enim exprobrabunt, qui votis suis omnia metiuntur, leve illud quoque (sic enim sentiunt) quod Rex Christianissimus tanto studio assertum Coronæ suæ velit, nobis auctoribus ac flagitantibus potuisse dimitti: næ illi falsi sunt, rerúmque nostrarum imperitissimi. Liceat verò nobis, Beatissime Pater, quando eo in cardine totius negotij summa versatur, paulò liberiùs interturbare graves illas curas Apostolicæ mentis, ac jus Regaliæ Francorum Regi-

 bus,

(a) Epistola ad Gennadium Presbyterum & Archimandritam.

bus, totique Regno infixum, prout nostris hominibus insitum, inditúmque est, ab ortu repetere.

Sic nempe inclamant Regij Magistratus, Christianissimos Reges jam inde à Clodovæo, ac primis Christianæ Religionis exordijs, Ecclesiarum omnium, ut pietate filios, ita effusissimâ liberalitate nutritios, & Regiâ defensione propemodùm Patronos, ac Tutores extitisse: ea verò, quæ Ecclesiæ in fundis haberent, teste Augustino, jure Cæsareo, hoc est, Regio obtineri, supremámque eorum omnium potestatem penes Reges esse. Hinc à priscis temporibus, vacantium Ecclesiarum Regiâ manu occupata bona, mox reddita Successoribus: nec à Sede Apostolica reprobata, quæ huic juri tuendo antiquissimis etiam temporibus Reges Francorum fecissent; Præbendas quoque, hoc est nativo sensu, stipendia Clericorum, partem Ecclesiasticæ possessionis ac proventus, necdum à toto discretas, si vacarent Ecclesiæ, eodem quoque jure à Principibus collatas; quarum quippe collatio & antiquo jure à solida massa decidi non posset, & recentioribus quoque juris Pontificij institutis in fructu haberetur. Hæc omnia ab antiquo Regibus de se benè meritissimis concessisse Ecclesiam, sanè consensisse, jùsque illud utriúsque potestatis consensione firmatum, Regiæ Majestati proprium atque congenitum ita coaluisse, ut distrahi nequeat: neque verò fas esse, ut Ecclesiæ primis Francici Imperij temporibus diverso jure haberentur; quas eâdem Regiâ protectione fulciri, eâdem liberalitate ditari, ejusdem Majestatis reverentiâ ac potestate contineri certum esset. Si quid ergo tristioris diversitatis exortum sit, id esse referendum ad illa tempora, queis scissum Regni corpus, Ducúmque & Comitum olim innocuo, tunc infausto nomine avulsa ac discerpta membra vix inter se cohærerent:

rent:

rent: hos enim Principes, Regalibus occupatis, sæpe etiam sine Regum conscientia relaxatis, omnia perturbâsse: at postquam Regia potestas distractas Provincias ad sese revocavit, & afflictum diu, dissipatúmque Regnum suam demum integrè sub uno Capite nobilissimo pariter ac valentissimo sanitatem intellexit, tunc obliterandam, quæ laceros artus olim dehonestabat, fœdam diversitatem, nec Regio juri ex antiquissimis, receptísque Regni Francici legibus, nocere potuisse possessionem intermissam, quam & per Principes sibi subditos diu retinuissent, nec ipsi unquam animo dimisissent; universásque Ecclesiæ, non tantùm ad decorem, sed etiam ad robur, firmámque compagem, eodem denique jure componendas. Neque verò obstare Lugdunense Concilium, quippe quod nec Reges nominet, ex Pontificijs quoque Decretis pro sua Majestate specialiter appellandos, nec de Præbendis loquatur, & aliò verti possit; neque à Pontificibus Regibúsve in quæstione Regaliæ, cùm de ea maximè ageretur, memoratum, aut leviter saltem indicatum fuerit.

Hæc utcumque se habent; neque enim lubet commemorare, quæ Antecessores nostri reposuerint, aut litigare est animus coram Vestra Sanctitate pacis negotium tractaturis; hæc, inquam, adeò Regijs Magistratibus infixa menti sedent, ut à se avelli nullâ ratione patiantur, causâque ceciderimus, eorum quoque sententiâ, qui & æquitatis laude florerent, & in nostrum ordinem essent propensissimi; quâ consensione victus Rex Maximus, satísque sibi conscius, quàm ab invadendis Ecclesiarum juribus abhorreret, jus Regium putat, quod in universum Regnum penè diffusum, suo velut cursu undique protendatur, rerum similitudine, paríque Ecclesiarum conditione, velut in proclive ductum.

ctum. Quid hic nobis mentis, Sanctissime Pontifex, planè simpliciterque dicemus; hæc neque omnia ut certa proponimus, nec ut erronea & fidei regulis adversa propulsamus; ac dispensationi providæ locum esse censemus, gravissimos scilicet auctores secuti Apostolicos viros Antecessores Vestros.

Prodeat sanè vir maximus, non minùs in sacris litteris, quàm in Canonum disciplina versatus Innocentius III. atque in simili causa quid agendum sit, doceat: de Regalibus agebatur; jure autem Regalium multa contineri, quæ jam Ecclesijs Regum liberalitate remissa sint, certo certius est. Primùm jus procurationis, sive hospitij, quo Episcopi Abbatésque Regem domo excipere, totámque cum ipso curiam, publicásque personas alere certis temporibus: tum jus exercitûs, quo certos milites ad Regium exercitum ducere, eósque alere deberent: & quidem occupari à Rege Ecclesiarum bona, non modò si illæ vacâssent, verùm etiam si Episcopi consueta, quæ vocabant, servitia omisissent; eáque omnia ab eodem fonte Regalium existere, & perspicuum ex sese est, & ipse Innocentius profitetur. Duo ergo Episcopi à Rege accusati, quòd illius injussu milites abduxissent, eorum Regalia manu Regiâ confestim invaduntur, nullâ judicij formâ; nec tantùm Regalia, sed etiam alia bona quæcúmque possiderent; id enim juris Regij esse Rex contendebat: Episcopi id negare, tum factum excusare, vim illatam conqueri, gravissimásque expostulationes deferre ad Innocentium. Quid ergo tantus Pontifex? susceptâ, ut decebat, Episcoporum causâ, Philippum Augustum aggreditur, multa interminatus, multísque adhortatus: (a) *Ne inter Regnum & Sacerdotium scanda-*

(a) Libro I. Epistolarum Epist. 107.

scandalum oriretur; intentato quoque Apostolicæ censuræ metu, nisi Episcopis Regalia, aliáque omnia præter jus fásque (sic enim ferebat) occupata relaxaret: gravis sanè causa, in qua Rex Maximus (a) *censurâ cohibendus* esse videretur, sed interim Innocentius ad Episcopos scribit: (b) *Fraternitati Vestræ consulimus bonâ fide, quatenùs cum charissimo Filio nostro Rege, quantò meliùs poteris, componere studeatis; quoniam arcus, qui semper est tensus, vires amittit, & nonnunquam Reges meliùs vincuntur mansuetudine, quàm rigore.* Præclarè ille quidem, ubi nullum fidei, nullum morum regulæ creatum periculum est; sed particulare factum, inquient, nec in exemplum trahendum; & tamen agebatur, uti prædictum est, non tantùm de Episcoporum facto, sed etiam de Regalium jure, quoúsque pateret, quæ bona complecteretur, quâ formâ exerceri posset: sed hæc omittamus. Quid Benedictus Duodecimus, unus omnium Pontifex & constantiæ & prudentiæ laude ornatissimus? Is Philippum Valesium Regem editâ Philippinâ multa (c) Regaliæ Juri ab antiquo more diversa velut inserentem gravissimis monitis ab ea tutanda lege deterruit; sed præclarè functus officio, ab negotio destitit; neque enim omnia urgenda Pontifici, nec exactè semper ad minutos quósque apices res Ecclesiasticas deducendas: Philippinaque ad nostra usque tempora stetit incolumis.

Sed ne Vestræ Sanctitati molesti simus, postremum commemoramus Bonifacium Octavum; nec tamen refricamus infausta illa dissidia, quæ nec sine lacrymis legi queant: abeant illa in tenebras æterno sepelienda silentio. Id de Bonifacio referre lubet, quod ad pacem conducat, quod dignitatem pariter atque clementiam Summæ Sedis

 deceat.

(a) Lib. 3 Epist. 40. (b) Lib. 3. Epist. 107. (c) Rainaldus ad ann. 1337. numero 17.

deceat. Grave erat Bonifacio à Philippo Pulchro, pleno etiam jure conferri Præbendas, seu Regaliæ, seu quovis alio titulo; nec tamen negabat Pontifex, imò profitebatur id *fieri posse Ecclesia consensu tacito vel expresso.* (a) Rex interim se possessione tuebatur; eo enim jure à se conferri Præbendas, *quo à Majoribus, & à Sancto Ludovico avo data essent.* Rectè ille & ordine, ut videtur; satis enim constabat, reclamante nemine, eo jure usos: neque fraudi esse poterat optimis Regibus, quòd ad Jus Regium ea revocabant. Id enim Jus Regium esse, quod Coronæ Regiæ ab antiquo insitum, coalitúmque sit: atque ut ex simili rem conficiamus, an non Patronatus, quos vocant Laicos, ipsis quoque terris atque dominijs ex possessione inhærere, ac quasi temporalis juris loco esse constat: cùm tamen id juris ex Ecclesiasticæ potestatis fonte profluere nemo non fateatur? Quantò ampliora Regibus & Beneficentia, & propria Majestas conciliare potuit? Neque id Bonifacium juris consultissimum fugiebat; sed cùm in ancipiti esse videretur, quatenùs Juri Regio Præbendas conferendi Ecclesiæ consensus accessisset, quod dubium, quod illicitum reputabat Pontifex, de potestatis plenitudine concedebat, ac licitum faciebat: *Quid enim litigamus*, inquit, *volumus, ut Rex faciat licitè, quod facit illicitè; volumus super hoc sibi facere gratiam omnem, quam poterimus.* Sic quem nodum solvere ex Pontificis sensu, antiqua monumenta juráque non poterant, Apostolicæ potestatis gladio amputabat: atque id Bonifacius Octavus tot inter simultates conferre ultrò voluit in Philippum Pulchrum: quanta Innocentius Undecimus Benevolentissimus & propensissimus in Ludovicum Magnum? Neque

(a) Histoire du different de Boniface VIII. & de Philippe le Bel page 90. page 93. page 78.

que verò ambiguum, quid Orbis Christianus expectet, si Pontifici Pontificem, Regem denique Regi componamus. Id tantùm postulamus, ne plus æquo audiantur, qui in Jure Coronæ novas hæreses fingunt, nimisque intelligendo faciunt, nihil ut intelligant præposteri homines, qui quem exsufflant pulverem, ut præclarè Sanctus Augustinus, in suos, aliorúmque excutiunt oculos. Vestra verò Sanctitas hæc omnia supergressa, Christianíque Orbis intenta comodis, tantas contentiones ex tenui ortas, sed in gravissima mala, nisi Deus avertat, aliquando erupturas, Apostolicâ auctoritate componat: pacem expetimus, pacem flagitamus, pacem, quæ Vestrum nomen tantâ pietatis ac sanctitatis laude omnibus Gentibus, ipsisque adeò Ecclesiæ hostibus clarum, venerandúmque immortalitati consecratura sit. Satis jam, supérque Parens Optimus, Devotissimúsque Filius repugnante animo altercantur. Nos quidem, Beatissime Pater, ut gratias agimus, quas possumus maximas, quòd Jura quarundam Ecclesiarum, quæ nobis omnibus communia facit ipsa Fraternitas, sarta tectáque esse vultis, ita nostrâ causâ concuti Orbem, Pacémque Christianam conturbari nolumus: quare eo quoque, quidquid inerat, jure decessimus: id in Regem Optimum atque Beneficentissimum ultrò contulimus: (a) *Et si fortè propter Canonum rigorem minùs licebat, factum est tamen, quia Ecclesiasticæ paci sic expediebat; cùm enim plenitudo legis sit Charitas, in hoc legibus obtemperatum esse credimus, in quo Charitatis opus impletum esse cognovimus.*

Quæ à nobis acta, si Vestra Sanctitas dignetur inspicere, probaturam esse pro sua æquitate confidimus. Sanè summâ

(a) Ivo Carnotensis Epistolâ 190.

consensione, pronáque omnium nostrûm voluntate gesta esse testamur; cùm præsertim nemo sit, qui rebus nostris intellectis, ac perpensis omnibus, quæ recens nobis supplicantibus à Rege Maximo statuta sunt, non ultrò fateatur, plura & ampliora concessa, quàm dimissa, atque Ecclesiæ causam Regiâ æquitate ac liberalitate, meliore nunc omnino conditione esse: quamobrem obsecramus, ut quæ à nostra humilitate, non modò publicæ pacis intuitu, sed maximo Ecclesiæ emolumento gesta sunt, quæque Rex Maximus, tanto Religionis studio, tantáque omnium nostrûm obtestatione concessit, Regijs Magistratibus nequicquam reclamantibus, sic Vestra Sanctitas complectatur, ut Sacerdotij Regníque concordiam æternùm firmet & sanciat.

Quid enim luctuosius, quàm sub tanto Pontifice, ac tantò Rege, quorum consensione tot in Ecclesiam bona redundatura sint, per invisa & importuna dissidia eludi expectationem Orbis, & publica commoda retardari? Sanè ex quo Ecclesia est, Sede Apostolicâ Regnóque Francorum nihil conjunctius fuisse, & maximo honori ducimus, & Vestri Antecessores libentissimè prædicant; hanc verò perpetuam conjunctionem animorum nostris quoque temporibus auctam oportuit. Quid enim videt Orbis Magno Ludovico majus? Quem Turcæ sævienti graviorem hostem? Quam expeditiorem manum? Quem animum promptiorem? Quem idoneum magis, quicum ea, quæ Vos assiduè pulsant, coërcendi hostis, atque amplificandæ Ecclesiæ, communicare consilia? Quem ad ardua quæque jam spontè currentem incitare possitis? Ne verò prohibeat Vestram Sanctitatem Ecclesiarum aliquarum haud tantis sanè motibus digna libertas: solet Ecclesia Christi quæ-

dam

dam omittere, ut alia, eáque potiora servet, multa quoque in melius ferendo, commutare. Ipsa Regalia quantùm imminuta est, cùm pij Principes à potiundis fructibus jam abstinuerint, & gravissima onera alendorum militum ac Procurationum spontè remiserint, ut jam illi à nobis, si necesse sit, memorem animum suo quodam jure reposcere videantur? Quid attinet commemorare in Episcopis atque Abbatibus eligendis, investituris, in jussionibus, permissionibus, assensionibus Regijs, in Episcopatuum & Abbatiarum concessione & dono, in Hominijs quoque & Sacramentis fidelitatis, (a) quàm multa primùm censuris gravissimis reprobata, mox ultrò concessa sint? Ipsa Apostolica Sedes, arx Ecclesiasticæ libertatis, quàm multa Principum in seipsam quoque jura tolerârit, imò aliquando concesserit, ipsâ temporum morâ excussa cervicibus, & in optimum statum spontè restituta? An ergò Ecclesia (a) *levitate usa est? fuitque in illa est & non?* Absit, sed satis sibi conscia æternitatis suæ, ipsíque veritati semper immobili animo adhærescens, aliquâ suì parte humanis se rebus utcunque accommodat, nec tam temporibus, quàm animarum saluti servit. (b) *Hac dicendo doctam Paternitatem Vestram non docemus, sed eamdem consulendo & rogando monemus, ut ibi consilij & pietatis studeatis visceribus abundare, ubi fas non est, fortitudinem exercere.*

Quare, Beatissime Pater, ad sacros Vestros pedes ritè provoluti, atque Apostolicam Benedictionem expectantes, Summum illum Ecclesiæ, vestríque unici Primatûs Auctorem oramus, obsecramus, uti mentem Vestram ad pacis consilia inflectat, & quæ pacis studio, exemplo Ma-

 jorum,

(a) 2. ad Corinthos cap. 1. v. 17. (b) Ivo Carnotensis Epistolâ 190.

ſorum, Sanctitas Veſtra geſſerit, ea in Veſtram gloriam, quam in Chriſto habetis, totique Eccleſiæ utilitati vertat. Datum Pariſijs tertio Nonas menſis Februarij, anno 1682.

Obſequentiſſimi & devotiſſimi Filij ac Servi Veſtri,

Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alij Eccleſiaſtici Viri in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Pariſijs congregati.

Franciſcus Archiepiſcopus Pariſienſis, Præſes.

De Mandato Illuſtriſſimorum & Reverendiſſimorum Archiepiſcoporum, totiuſque Cœtûs Eccleſiaſtici in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Pariſijs congregati.

Documentum LIX.

Reſponſio INNOCENTIJ XI. Pontif. Max. ad epiſtolam Cleri Gallicani.

Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs Eccleſiaſticis viris, in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Pariſijs Congregatis.

PAternæ Charitati, quâ chariſſimum in Chriſto Filium noſtrum Ludovicum Regem Chriſtianiſſimum, Eccleſias veſtras, vos ipſos, & univerſum Regnum iſtud amplectimur, permoleſtum accidit, ac planè acerbum, cognoſcere ex Veſtris litteris die tertiâ Februarij ad Nos datis, Epiſcopos, Clerúmque Galliæ, qui corona olim, & gaudium erant Apoſtolicæ Sedis, ita ſe erga illam in præſens gerere; ut cogamur multis cum lacrymis uſurpare propheticum illud:

illud: *Filij matris meæ pugnaverunt adversus me.* Quamquam adversus vos ipsos potiùs pugnatis, dum Nobis in ea causa resistitis, in quâ Vestrarum Ecclesiarum salus, ac libertas agitur, & in qua Nos pro juribus, & dignitate Episcopali in isto Regno tuenda, ab aliquibus ordinis Vestri pijs, & fortibus viris appellati, absque mora insurreximus, & jam pridem in gradu stamus, nullas privatas Nostras rationes secuti, sed debitæ Ecclesijs omnibus solicitudini, & intimo amori erga vos Nostro satisfacturi.

Nihil sanè lætum, & vestris nominibus dignum eas litteras continere, in ipso earum limine intelleximus. Nam præter ea, quæ de norma in comitijs convocandis, peragendísque servata afferebantur, animadvertimus eas ordiri à metu Vestro, quo suasore, numquam Sacerdotes Dei esse solent, in ardua, & excelsa pro religione, & Ecclesiastica libertate, vel aggrediendo fortes, vel perficiendo constantes: quem quidem metum falso judicavistis posse vos *in sinum Nostrum effundere.* In sinu enim Nostro hospitari perpetuò debet charitas Christi, quæ foras mittit, & longè arcet à se timorem. Quâ Charitate erga vos, Regnúmque Galliæ paternum cor Nostrum flagrare, multis jam, ac magnis experimentis cognosci potuit, quæ hic referre non est necesse. Si quid est autem, in quo benemerita de vobis sit charitas Nostra, esse imprimis putamus hoc ipsum Regaliæ negotium, ex quo, si seriò res perpendatur, omnis ordinis Vestri dignitas atque authoritas pendet. Timuistis ergo, ubi non erat timor. Id unum timendum vobis erat; ne apud Deum, hominésque redargui jure possetis, loco, atque honori Vestro, & Pastoralis officij debito defuisse. Memoriâ vobis repetenda erant, quæ antiqui illi Sanctissimi Præsules, quos quamplurimi posteà quâlibet ætate

sunt imitati, Episcopalis constantiæ, & fortitudinis exempla in hujusmodi casibus, ad vestram eruditionem ediderunt. Intuendæ imagines prædecessorum Vestrorum, non solùm qui patrum, sed qui nostrâ quoque memoriâ floruerunt: & qui Ivonis Carnotensis dicta laudâstis, debuistis facta etiam, cùm res posceret, imitari. Nostis quæ is fecerit passúsque sit, in turbulenta illa & periculosa contentione, inter Urbanum Pontificem, & Philipum Regem, muneris sui esse arbitratus, contra Regiam indignationem stare, bonis spoliari, carceres & exilia perferre, deserentibus alijs causâm meliorem. Officij Vestri erat, Sedis Apostolicæ authoritati studia Vestra adjungere, & Pastorali pectore, humilitate Sacerdotali, causam Ecclesiarum Vestrarum apud Regem agere, ejus conscientiam de tota re instruendo, etiam cum periculo regium in vos animum irritandi; ut possetis in posterum sine rubore in quotidiana psalmodia, Deum alloquentes, Davidica verba proferre: *Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebar.* Quantò magis id vobis faciendum fuit tam perspectâ, atque exploratâ optimi Principis justitiâ, & pietate, quem singulari benignitate Episcopos audire, Ecclesijs favere, Episcopalem potestatem intemeratam velle, vos ipsi scribitis, & Nos magna cum voluptate legimus in vestris litteris? Non dubitamus, si stetissetis ante Regem pro causæ tam justæ defensione, neque defutura vobis verba, quæ loqueremini, neque Regi cor docile, quo vestris annueret postulatis. Nunc cùm muneris vestri, & Regiæ æquitatis quodammodo obliti, in tanti momenti negotio silentium tenueritis; non videmus, quo probabili fundamento significetis, vos ad ita agendum adductos, quòd in controversia victi sitis, quòd causâ cecideritis. Quomodo cecidit, qui

non stetit? Quomodo victus est, qui non pugnavit? Ecquis vestrûm tam gravem, tam justam causam, tam sacrosanctam oravit apud Regem? cùm tamen prædecessores vestri eam in simili periculo constitutam non semel apud superiores Galliæ Reges, imò apud hunc ipsum liberâ voce defenderint, victoresque à Regio conspectu discesserint, relatis etiam ab æquissimo Rege præmijs Pastoralis officij strenuè impleti? Quis vestrûm in arenam descendit, ut opponeret murum pro domo Israël? quis vel vocem unam emisit memorem pristinæ libertatis? Clamaverunt interim, sicut scribitis, & quidem in mala causa pro Regio jure, clamaverunt Regis administri; cùm vos in optima pro Christi honore sileretis. Neque illa solidiora, quòd reddituri Nobis rationem, seu veriùs excusationem allaturi rerum in hujusmodi Comitijs per vos actarum, exaggeratis periculum, ne sacerdotium & imperium inter se collidantur, & mala, quæ exinde in Ecclesiam, & in rempublicam consequi possent: proinde existimâsse vos, ad officium vestrum pertinere aliquam inire rationem tollendi de medio gliscentis dissidij: nullam verò commodiorem apparuisse, remedio ab Ecclesiæ Patribus indicato, utili condescensione canones temperandi pro temporum necessitate, ubi neque fidei veritas, neque morum honestas periclitentur: deberi ab ordine vestro, deberi à Gallicana, imò ab universa Ecclesia plurimum Regi, tam præclarè de Catholica religione merito, & in dies magis mereri cupienti; propterea vos jure vestro decedentes illud in Regem contulisse. Mittimus hîc commemorare, quæ significatis de appellato à vobis seculari magistratu, à quo victi discesseritis: cupimus enim ejus facti memoriam aboleri, & volumus, ea vos verba è litteris vestris expungere, ne in actis

Cleri Gallicani resideant ad dedecus vestri nominis sempiternum. Quæ de Innocentio tertio, Benedicto duodecimo, Bonifacio octavo in vestram defensionem adducitis; non defuere, qui doctis lucubrationibus ostenderint, quàm frivola, atque extranea sint huic causæ. Et magis notum est, quàm ut opus sit commemorare, quo zelo, quâ constantiâ eximij illi Pontifices Ecclesiæ libertatem defenderint adversus seculares potestates: tantum abest, ut eorum exempla possint errori vestro suffragari.

Cæterùm ultro admittimus, & laudamus consilium relaxandi canonum disciplinam, pro temporum necessitate, ubi fieri id possit sine fidei, & morum dispendio. Imò addimus cum Augustino: *Toleranda aliquando pro bono unitatis, quæ pro bono æquitatis odio habenda sunt: neque eradicanda zizania, ubi periculum sit, ne simul etiam triticum eradicetur.* Id ita tamen accipi oportet, ut in aliquo tantùm peculiari casu, & ad tempus, & ubi necessitas urget, licitum sit, sicuti factum est ab Ecclesia; cùm Arianos & Donatistas Episcopos, ejurato errore, suis Ecclesijs restituit, ut populos, qui secuti eos fuerant, in officio contineret. Aliud est, ubi disciplina Ecclesiæ per universum amplissimi regni ambitum, sine temporis termino, & cum manifesto periculo, ne exemplum latiùs manet, labefactatur, imò evertitur ipsius disciplinæ & hierarchiæ Ecclesiasticæ fundamentum, sicut evenire necesse esset, si quæ à Rege Christianissimo in negotio regaliæ nuper acta sunt, conniventibus, imo etiam consentientibus vobis contra sacrorum Canonum, & præsertim generalis Concilij Lugdunensis authoritatem, contra notam jam pridem vobis in ea re mentem Nostram, & contra ipsam jurisjurandi religionem, quâ vos Deo, Romanæ, vestrísque Ecclesijs obligâstis, cùm

Episcopali

Episcopali charactere imbueremini, hæc sancta Sedes executioni mandari, & malum invalescere, diutiùs differendo permitteret, ac non ea Nos, pro tradita divinitùs humilitati Nostræ suprema in universam Ecclesiam potestate, solemni more, prædecessorum Nostrorum vestigijs inhærentes, improbaremus; cùm præsertim per abusum Regaliæ non solùm everti disciplinam Ecclesiæ res ipsa doceat, sed etiam fidei ipsius integritatem in discrimen vocari facilè intelligatur ex ipsis regiorum decretorum verbis, quæ jus conferendi beneficia Regi vindicant, non tamquam profluens ex aliqua Ecclesiæ concessione, sed tamquam ingenitum, & coævum regiæ coronæ. Illam verò partem litterarum vestrarum non sine animi horrore legere potuimus, in qua dicitis, vos jure vestro decedentes, illud in Regem contulisse: quasi Ecclesiarum, quæ curæ vestræ creditæ fuere, essetis arbitri, non custodes; & quasi Ecclesiæ ipsæ, & spiritualia earum jura possent sub potestatis secularis jugum mitti ab Episcopis, qui se pro earum libertate in servitutem dare deberent. Vos sanè ipsi hanc veritatem agnovistis, & confessi estis, dum alibi pronuntiâstis: *Jus Regaliæ servitutem quamdam esse, quæ in eo præsertim, quod spectat beneficiorum collationem, imponi non potest, nisi Ecclesiâ concedente, vel saltem consentiente.* Quo jure vos ergo jus illud in Regem contulistis? Cúmque sacri canones distrahi vetent jura Ecclesiarum; quomodò ea vos distrahere in animum induxistis, quasi eorumdem canonum authoritati derogare liceat vobis? Revocate in memoriam, quæ inclytus ille conterraneus vester Clarevallensis Abbas non Gallicanæ modò, sed etiam universalis Ecclesiæ lumen à vobis meritò nuncupatus, Eugenium pontificem officij sui admonens reliquit scripta præclarè; *Meminisset se esse, cui claves tradi-*

 ta,

ta, cui oves creditæ sunt. Esse quidem & alios tali janitores, & gregum pastores, sed cùm habeant illi assignatos greges, singuli singulos; ipsi universos creditos, uni unum, nec modò ovium, sed & pastorum Eugenium esse pastorem: ideóque juxta canonum statuta alios Episcopos vocatos fuisse in partem solicitudinis, ipsum in plenitudinem potestatis. Ex quibus verbis quantum vos admoneri par est de obsequio & obedientia, quam debetis huic Sanctæ Sedi, cui Nos, Deo authore, quamquam immeriti præsidemus; tantumdem pastoralis Nostra sollicitudo excitatur ad inchoandam tandem aliquando in hoc negotio, quam nimia fortasse longanimitas Nostra, dum pœnitentiæ spatium damus, hactenus distulit, Apostolici muneris executionem.

Quamobrem per præsentes litteras, traditâ Nobis ab omnipotenti Deo authoritate, improbamus, rescindimus, & cassamus, quæ in istis vestris comitiis acta sunt in negotio Regaliæ, cum omnibus inde secutis, & quæ in posterum attentari contigerit, eáque perpetuò irrita & inania declaramus; quamvis cùm sint ipsa per se manifestè nulla, cassatione aut declaratione hujusmodi non egerent: speramus vos quoque ipsos, re melius consideratâ, celeri retractatione consulturos conscientiæ vestræ, & Cleri Gallicani existimationi, ex quo Clero sicuti hucúsque non defuere, ita in posterum non defuturos confidimus, qui boni pastoris exemplo, libenter animam ponere parati sint pro ovibus suis, & pro testamento Patrum suorum. Nos quidem pro officij Nostri debito parati sumus, Dei adjutrice gratiâ, sacrificare sacrificium justitiæ, & Ecclesiæ Dei jura, ac libertatem, atque hujus sanctæ Sedis authoritatem, dignitatémque defendere, nihil de Nobis, sed omnia de eo præsumentes, qui Nos confortat, & operatur in Nobis, &

qui juſſit Petrum ſuper aquas ad ſe venire. Præterit enim figura hujus mundi, & dies Domini appropinquat. Sic ergo agamus, Venerabiles Fratres; ac Dilecti Filij, ut cùm ſummus Paterfamilias, & Princeps paſtorum rationem ponere voluerit cum ſervis ſuis, ſanguinem peſſumdatæ, & laceratæ Eccleſiæ, quam ſuo acquiſivit, de Noſtris manibus non requirat. Vobis interim omnibus Apoſtolicam benedictionem, cui cæleſtem accedere optamus, intimo paterni amoris affectu impartimur.

Datum Romæ die 11. Aprilis 1682.

Documentum LX.

Alia Cleri Gallicani epiſtola ad Sanctiſſimum Dominum Noſtrum INNOCENTIUM XI. Pontif. Max.

BEATISSIME PATER,

QUantum olim à Majoribus noſtris Sedi Apoſtolicæ delatum eſt, tantum nos, qui honoris Sacerdotalis ſucceſſores Patriíque animi hæredes ſumus, Veſtræ Sanctitati debere, ſolemniter profitemur; neque id modò, quòd Veſtra Beatitudo in præcelſo editóque Eccleſiæ loco poſita eſt, ſed & quòd Illam videmus ſingulari pietate, & religione ſummâ, loci auctoritatem exæquare. Cùm enim Petri Cathedram eâ quâ debemus veneratione proſequimur, & pariter nobis ante oculos proponimus virtutes eximias, quibus V. S. ornata eſt, ſeveritatem ſcilicet Inſtitutorum, ſtudium amplificandæ Eccleſiæ, conſtantem retinendæ veteris diſciplinæ ſententiam, quotidianam ſollicitudinem omnium Eccleſiarum, obfirmatam non acquieſcendi

scendi carni aut sanguini voluntatem, non possumus non admirari, & summam in honoribus gloriam, & parem in moribus disciplinam. Hæc & alia, quæ sanè magnifica sunt, magnam de Vestro Pontificatu spem omni Ecclesiæ injecerunt; quísque statim Vestri nominis merita prædicare, sibi quísque polliceri cœpit, fore ut summo Pontifice Innocentio Undecimo Ecclesia Provincias reciperet, quas Patrum nostrorum memoriâ Hæresis abstulerat, & fides Romana prolatis longè finibus amissam recuperaret possessionem. Ea spes Orbis Christiani fuit, eáque opinio hoc magis apud nos invaluit, quòd paribus votis, & simili animorum consensione cum Vestra Sanctitate conveniret Rex Christianissimus, qui, quâ Religione, & quâ præditus est potentiâ, impietatem disturbare, & solus inter Principes Christianos domitam hæresim Romanis subjicere fascibus potest; neque frustra est hæc expectare ab invictissimo Principe, qui jam non minùs religione, quàm armis, Magni Nomen implevit. Ille domi hæresis tanquam alicujus hydræ innumera capita Edictorum pondere oppressit: Ille jam pridem foris subactis Provincijs & Civitatibus expugnatis, Romanæ Ecclesiæ religionem intulit, & nuper in Argentoratensem Civitatem, stupente Europâ, & frendente hæresi fidem ab exilio reduxit, expiatóque Dei Sanctuario, signa Catholica sacris affixit postibus, quos tot annos hæreticorum polluerat impietas. Hæc Christianissimus Rex, cujus spectata virtus, summa in rebus gerendis Prudentia, in exequendis Fortitudo admirabilis, Magnitudo animi, Justitia, Fides, Religio, tanquam sagittæ in arcu brachij potentis, ad tollendam hæresim, delendum mendacium. Cùm hæc inter sanctissimum Pontificem, & Regem Maximum incredibilis esset virtutum, & voluntatum conspiratio,

tio, quid aliud nos augurari oportebat, quàm fidei victorias, & gloriam Ecclesiæ. Verumtamen, Beatissime Pater, hæc contra omnium exspectationem perversis quibusdam hominum improborum artibus interpellata sunt: vix præ dolore hæc meminisse, nedum commemorare possumus. Etenim dum Rex Christianissimus pro sua pietate rem Ecclesiæ bene & feliciter gerit, ecce per Provincias & Civitates Galliarum Litteræ Apostolicæ divulgatæ sunt, quibus sacra Regis Christianissimi Majestas offenditur, acerbis minacibúsque litteris impetitur ille Rex, Prædicator fidei, Defensor Ecclesiæ, Regionum Præsul, Patriæ Custos, Triumphator Gentium; convelluntur Jura Regni, tolluntur sacra majorum nostrorum deposita, pulsantur Ecclesiæ Gallicanæ libertates, cæditur reverentia Sacerdotalis, Provinciarum Ecclesiarúmque Privilegia violantur, subvertitur Jurisdictio Episcoporum, perruptísque terminis, quos Patres nostri constituerunt, ex antiqua Patrum nostrorum hæreditate immeriti dejicimur. Ingemuit, Beatissime Pater, Clerus Gallicanus, cùm videret, contra Canonem Ecclesiasticum, & contra formam judiciorum condemnatum esse Illustrissimum Archiepiscopum Tholosanum; exhorruit districtum & minitantem Capiti Collegæ excommunicationis gladium, demum contra fidem Concordatorum litteræ Pontificiæ absque Canonica causa denegantur ritè nominato ad Apamiensem Episcopatum; unde accidit, ut non succurratur Ecclesiæ scissurâ laboranti, quoniam non adest Episcopus, qui & pro munere institutionis suæ tollat schisma, & dissidentes ad unitatem revocet.

Unde verò, Beatissime Pater, tot & tantæ in nos irarum causæ? quos olim unus ex Vestræ Sanctitatis Prædecessoribus

bus

bus appellabat Gentem sanctam, Regale Sacerdotium, Populum acquisitionis, cui Deus Israel benedixit. Nonne nobis eadem, quæ Majoribus nostris fuit in Summum Pontificem devotio? Nonne erga Sanctitatem Vestram reverentiæ & obedientiæ obtestatio similis? idémque nos, quos illos olim ejusdem communionis vinculum Sedi Apostolicæ adstrictos tenet? Dolemus, Beatissime Pater, nihilominùs ex vestris litteris in Ecclesia seri discordias; cúmque in dies malum ingravesceret, huic tandem obviàm ire cœpimus; habitóque generali Ecclesiæ Gallicanæ conventu in commune providere, ne quid detrimenti Christiana res caperet. Adivimus itaque Regem Christianissimum, & quâ legatione pro Christo fungimur, tanquam Deo exhortante per nos, obsecravimus, ne ex unius negotij causa ædificationem Dei dissolvi sineret. Eum verò, Beatissime Pater, qui pacandi orbis gratiâ, gloriæ & magnitudini suæ, quibus nihil fortissimo Principi pretiosius est, ultrò modum fecit, tanquillitati Ecclesiæ & felicitati Sacerdotum nihil non condonaturum esse, rogationis nostræ eventus comprobavit.

Quoniam verò paci & quieti Ecclesiæ Gallicanæ, non modò in præsentiarum, sed etiam in posterum prospiciendum est, talia nempe præcesserunt, ut similia, vel etiam graviora præcaveri oporteat; præmisso erga Sedem Apostolicam quod decet, reverentiæ & obedientiæ officio, impensiùs deprecamur Sanctitatem Vestram, ne jura, privilegia, mores, & instituta Majorum convelli, aut minui patiatur, ea præsertim, quæ sacris Canonibus, & Patrum Decretis stabilia nobis semper in honore & usu fuerunt, & quæcumque Ecclesia Gallicana auctoritate consuetudinis & vetustatis possessione defendit: ídque eò ardentioribus votis

votis expoſcimus, quo nullâ temporum interruptione, nullâque definitione Patrum hac in re Eccleſiæ Gallicanæ derogatum eſt. Ejuſmodi autem ſunt Epiſcoporum judicia, quæ ex Patrum Decretis, & ex moribus noſtris in his partibus à nobis tractari, quin etiam interjectis ad Sedem Apoſtolicam appellationibus finiri debent; ea quoque, quæ ad juriſdictionem Metropolitanorum & Epiſcoporum attinent, jura Regni, libertates Eccleſiarum, negotia Eccleſiaſtica, quæ omnia intra limites Diœceſeos Galliarum æſtimari, agitari, & judicari condictum eſt. Prudentiſſimè enim, & juſtiſſimè, ut in ſimili propè negotio Patres Africani ad Cœleſtinum Papam ſcribebant, Nicæni Patres providerunt, quæcúmque negotia, ubi orta, ſunt finienda, nec unicuique Provinciæ gratiam Sancti Spiritûs defuturam, quâ æquitas à Chriſti Sacerdotibus, & prudenter videatur, & conſtantiſſimè teneatur.

Oramus itaque Sanctitatem Veſtram, & omnibus precibus obteſtamur, ut ſuam, quam Veſtris Fratribus Deus tribuit portionem, intactam illibatámque eſſe velit, ut paterno animo ſuam filijs hæreditatem ſartam tectámque cuſtodiat, ut vulneribus Eccleſiæ Gallicanæ Matris noſtræ piâ, & ſalubri eorum, quæ geſta ſunt, ratione medeatur; nec interceſſionem Cleri Gallicani minùs æquis auribus accipiat, dum præſertim periculum eſt, ne quid diſpendij res noſtræ, nobis tacentibus, patiantur. Neque hæc pro juribus noſtris defendendis repentina ſupervenerunt ſubſidia: antiqua Majorum noſtrorum documenta ſunt, quæ ut hauſimus ab ijs, ea pariter hoc Eccleſiaſtici vigoris, & Sacerdotalis animi exemplo, ad poſteros tranſmittimus. Quin etiam æmulamur ſapientiam Patrum, qui in ſimilibus cauſis, ſimili modo ſuis inſtitutis providerunt, neque id ægrè tuliſſe Sum-

mos Pontifices Bonifacium & Cœlestinum, quin & hisce postremis temporibus Innocentium X. accepimus; speramus quoque, Beatissime Pater, fore ut Vestra Sanctitas æqui boníque consulat hanc nostram contestandæ, & dirimendæ causæ rationem, ubi sine honoris erga Vestram Sanctitatem diminutione, sine ulla charitatis offensione, decertata jura suis possessoribus asseruntur. Nobis enim hoc inprimis de Vestra Sanctitate pollicemur, ut ille, cujus ad Pontificatum felix ortus, & læti dies fuerunt, cujus vita omnis virtutibus tanquam faustis syderibus fulget, amotis procul vel levium dissidiorum nebulis, tranquillitatem Ecclesiæ Gallicanæ afferat, & serentitatem. Hoc omnium nostrûm votum, & hoc cum Apostolica benedictione optant, expectántque.

Datum Parisijs pridie Nonas mensis Maij, anno 1682.

Sanctitatis Vestræ

Obsequentissimi & devotissimi Filij ac Servi Vestri,

Archiepiscopi, Episcopi, & alij Ecclesiastici Viri in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Parisijs congregati.

Franciscus Archiepiscopus Parisiens. Præses.

De Mandato Illustrissimorum & Reverendissimorum Archiepiscoporum, Episcoporum, totiúsque Cœtûs Ecclesiastici in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Parisijs congregati.

Docu-

Documentum LXI.

Epistola Pastorum Apamiensium ad INNOCENTIUM XI. Pontif. Max. quâ & veniam petunt, quòd Vicariis Generalibus ab Illustrissimo Archiepiscopo Tholosano constitutis obedientiam detulissent, & Pontifici gratias agunt, quòd pœnitentes veniâ benignè donâsset.

SANCTISSIME PATER,

Post humillima Pedum oscula,

PEccavimus; nec satis est semel dixisse; addimus iterum iterúmque, peccavimus. Denique sine modo vocem illam, quæ tam multis saluti fuit usurpata, multo pluribus perniciem attulit prætermissa, ingeminamus: peccavimus. Sit hoc Epistolæ hujus initium, sit clausula, sit summa. Quid enim aut jucundius legere Vos, aut nos scribere salubrius possumus? Dicat igitur unusquísque nostrûm in se reversus, quod ille Adolescens Evangelicus: *Pater peccavi in cælum & coram te.* Gravem quippe in cœlum culpam commisimus, qui positâ ad aratrum manu retrò respeximus, facti regno Dei minùs idonei, qui animas nostras facientes pretiosiores, quàm nos, minùs metuimus peccare in conspectu Domini, quàm incidere in manus hominum. Denique qui cum hominibus Christi tunicam inconsutilem scindentibus, abominationem desolationis in loco sancto ponentibus, & adversus id omne, quod vocetur Deus, sese erigentibus, fœdam & exitiosam non sponte quidem, sed neque inculpatè Societatem inivimus. Coram Vobis, Beatissime Pater, deliquimus desertis ijs Castris, in quibus Sanctitas Vestra toto animi robore, totáque cum laude præliatur prælia Domini. Tum etiam, quòd maluimus plenam ignominiæ securitatem quærere,

quàm pulchra sanctáque Vobiscum adire pericula, Vobiscum deinde partituri æterni gloriam triumphi. Denique quòd neglectâ Vestrâ optimi, supremíque Pastoris voce, lubentiùs audivimùs ululatum Lupi.

Auget verò non mediocriter culpam nostram, quòd per crebra Innocentiæ exempla in culpam ruimus: quòd de agone recessimus, cùm maximè socij, Fratrésque nostri in stadio currerent, ac sic currerint, ut quidam eorum bravium comprehenderint, omnes comprehensuri videantur. Quòd, Pater Sanctissime, Episcopi nostri viri Apostolici (cui toties singuli dixeramus, etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor) spem decepimus, gloriam obscuravimus, triumphum minuimus, illámque beatam, nec satis prædicandam necessitudinem, quâ cum illo conjuncti fuimus, non satis meminisse, penè contemnere visi sumus.

Ingens profectò culpa fuit hæc, grandéque delictum, at cui sua non defuit pœna. Profectò in regionem longinquam durissimam servitutem servivimus, sed Cive regionis illius, cui adhæsimus, porcos pascente, fame perimus, siliquas cupimus, nec impetramus, & tamen crudelissimo Domino felices videmur. Non opus est istius calamitatis singulas partes percurrere, quarum vel aliquas meminisse non parva calamitas est.

Habuit tamen pessima ista conditio optimum hoc, quòd nos & de paternæ domûs felicitate cogitare, & in paternæ charitatis amplexus venire compulerit. Surgentes revertimur ad Patrem, apud quem cùm mercenarij loco esse vellemus, excepit nos more filiorum splendidè ac peramanter. Præ foribus, extra limen ob metum & reverentiam substiteramus, nec ostium pulsare ausi, nec

ulteriùs

ulteriùs progredi. Sed moras iſtas pati non potuerunt paterna viſcera, venientíque ſoboli dulciſſimi genitoris, non domus tantum, ſed pectus quoque patuit.

Decebat quidem nos, Beatiſſime Pater, tam fœdæ defectionis labe pollutos, per longum ac laborioſum baptiſma, amiſſum recuperare nitorem, támque alto vulnere confoſſos gravioribus ſubjacere remedijs, ac ita demum priſtinæ ſanitati reſtitui. Decebat, inquam, nos adſtantes, depoſitos, omníque prorſus ſacerdotali honore carentes diu multúmque ruinam noſtram lugere, Deum placare, ac Univerſæ Eccleſiæ Gallicanæ, nedum Apamienſi, cui ingens ſcandalum fuimus, ſatisfacere. Sed è re fore viſum eſt, reſipiſcentes excipere in Spiritu lenitatis, magíſque placuit indulgentia. Itaque affuere ſtatim Veſtro nomine, qui venientibus in amplexus ruerent, qui Eccleſiæ redderent, quíque in ea ſolitis oneribus fungi juberent.

Quæ cùm ita ſint, Beatiſſime Pater, noſtri muneris eſſe putavimus, pro ſingulari illa veréque Apoſtolica in nos benignitate atque clementia Veſtra, humillimas hâc Epiſtolâ Sanctitati Veſtræ gratias agere, ſimúlque polliceri, neminem unquam fore (ſi modò Deus adfuerit, ac ſuper nos miſericordiam ſuam corroboraverit) qui Sanctæ Sedis mandata libentiùs audiat, qui ab ea deſciſcentes cautiùs fugiat, quíque Schiſmaticos, & Eccleſiaſticæ libertatis hoſtes perfectiori oderit odio. Aperiantur carceres, acuantur ſecures, erigantur cruces, effundat in nos crudelitas, quidquid malorum in patres atque Collegas noſtros huc uſque ingeſtum eſt, dabit Chriſtus hæc omnia ſuperare ac vincere, ſimúlque efficiet, ut ſic demum magis magíſque conſtringatur ſanctiſſimus ille nexus, qui nos cum Apoſtolica Sede copulat atque conjungit. Erit nobis ſanctum, quid-

quid illa probaverit, eritque reprobum, quidquid rejecerit, nec aliter quàm publicani, ac ethnici loco habebimus, quisquis illam audire contempserit.

Rumor est, Sanctissime Pater, cuncta ad quietem vergere, pacem polliceri, factúmque id esse operâ atque industriâ Reverendissimorum Episcoporum, qui convenêre Parisios: qui tam arduam, támque difficilem controversiam, regnum inter & Sacerdotium quomodò componerent, nisi forent Spiritu Sancto repleti? hoc aiunt.

Et enim, si pax ista talis extiterit, qualem à Sanctitatis Vestræ cura, sapientia, tum animi fortitudine populus Christianus universus exspectat, qualem per tot labores, gemitus, pericula Episcopus noster quæsivit, qualem postulat Sanctæ Sedis violatæ Majestas, Sacro-Sancti Concilij Lugdunensis conculcata auctoritas, Octoginta minimùm Ecclesiarum sub jugum missa libertas. Si pax ista Domûs Dei zelatoribus attollat animos, eósque qui Sanctam Sedem veneratione ac studio prosequuntur, quíque pro ea non exigua incommoda perpessi sunt, ac nova pro ejus dignitate tuenda, si quid imposterum triste acciderit, ad subeunda pericula, fortiores, alacriorésque efficiat. Denique, si pacem istam Ecclesia dederit, non acceperit, & quidem invita, vim passa, spreta, ludificata, tunc profectò Reverendissimis Episcopis ex animo gratulabimur; simúlque in Domino gaudebimus, Deúmque pacis benedictum dicemus ex hoc, nunc & usque in Sæculum.

Contrà verò, si fuerit ista pax non donum Dei, sed opus, imò ludus Sæculi, non Ecclesiæ restituta libertas, sed rata servitus, & si quid melius, catena paulo nitentior; non prostratus error, sed triumphata veritas; non improbitatis atque audaciæ frænum, sed ad quidvis adversus Concilia

cilia œcumenica, adversus Sanctæ Sedis Decreta, adversus omnia sacra imposterum audendum tentandúmque incitamentum. Si tot eximios invictósque libertatis Ecclesiasticæ defensores pax reliquerit inglorios, afflictos, oppressos, pedibus conculcatos, contrà verò tot improbos, qui ausi sunt altare contra altare erigere, Sanctam Sedem quasi infestis signis petere, multa Sacrilegio patrare, quíque de illis adhuc gloriantur (adeò non dolent) nullâ nec levi quidem pœnâ affecerint, sed gaudere licuerit mercede iniquitatis. Postremò si fuerit pax ista non pax, sed bellum, tanto terribilius, quanto latentius, tanto crudelius, quando callidius, sub blando concordiæ nomine decipit: erit proh dolor! nobis lugendus non unus, sed duplex casus; noster scilicet, & Religionis; noster quidem, qui in bello corruimus: Religionis autem, quam pax ista quodammodò dejiciet, atque prosternet. Sed meliùs sperare movent quæcumque huc usque Sanctitas Vestra pro Domo Dei & fecit, & passa est fortiter atque sapienter.

Multo plura fortassis addenda forent, sed utilius modestiúsque silebimus. Taceant pœnitentes & lugeant, qui nec nimiùm silere, nec satis lugere possunt. Gaudeat interim lugentibus nobis Sanctitas Vestra, gaudet Angelus non super uno, sed super multis peccatoribus pœnitentiam agentibus. Dignatus est olim Christus Mulieri in Civitate peccatrici osculandos pedes porrigere: num parem pœnitentia nostra ambit honorem? Ambit equidem. Non veremur tali exemplo provocati, Christi potestatis Vicarij, Christi vitæ æmuli non pedes quidem, sed pedum vestigia prono ore osculari ac lambere. Datum die Martij, anno verò 1682.

Humillimi & Obsequentissimi in Christo Filij
& Famuli
Parochi Apamienses.

Documentum LXII.

Quinta Epistola R. P. Cerle ad INNOCENTIUM XI. Pontif. Max.

SANCTISSIME PATER,

Post humillima pedum Oscula,

QUantus ego sum, qui verbis meis loquar Vobiscum; video enim Vos Domine, sicut Angelum Dei, & conturbatum est cor meum præ timore gloriæ Vestræ. Sed recreat me erigítque non parùm, quòd aureæ virgæ summitatem mihi non semel osculandam porrexistis. Illam nunc quoque precor porrigite, méque liberate à laqueo venantium, & à verbo aspero.

Accepi, Beatissime Pater, esse Romæ, qui dicerent, quidquid ad hoc usque tempus in negotio Regaliæ factum est, partim me inscio factum, partim suasu atque impulsu Clarissimi viri Domini Favoritij Amanuensis Vestri actum esse.

Quia de re, Pater Sanctissime, cùm primum certior factus sum, risi plurimum (quod quidem Vestrâ pace dictum sit) improbi Sycophantæ socordiam, qui se putavit tam crassâ calumniâ, supinóque mendacio Romanam solertiam dexteritatémque in fraudem inducere, ac ipsos videntes, obcæcare.

Cœpi deinde & mihi, & Ecclesiæ timere vehementer. Intellexi nimirum cum ex hac novissima fraude, tum ex omni nequitiæ genere, quod est in perditissimæ causæ defensione à Regalistis adhibitum, Adversarium nostrum Diabolum summo studio totísque viribus in perniciem nostram incumbere; quippe qui nec viribus, quas habet permagnas,

magnas, nec artibus, quibus potiſſimùm valet, ullâ ratione parcat.

Eſt illi (quod quidem magnus obſervavit Gregorius) duplex in ſaçris litteris nomen, nam Leo vocatur, & Draco dicitur. Leo eſt, quia devorat. Draco quia decipit, utrúmque nos, cum Gallijs, cum extra Gallias, quod arduo ſatis moleſtiſſimóq; experimento triſtiſſimis iſtis temporibus edocti ſumus. Hìc enim Leo iſte adverſus nos tremendùm rugit, fauces aperit, dentes ſtringit, ingentem de nobis ſtragem edit. Romæ verò Draco ſibilat, multiplices ſe torquens in giros, totúmque in nos, quod gerit intra viſcera lethale virus, evomit.

Hìc nos tanquam nimio ſtudio Apoſtolicæ Sedi addictos, maximéque Catholicos ad internecionem Leo proſequitur. Illic verò nos, ut Vobis religione minùs, quàm neceſſitate deditos, ac heterodoxis neſcio quibus ſocietate conjunctos, omni Veſtro præſidio deſtituere, inviſóſque efficere totis viribus ac nervis Draco contendit. Hìc Epiſcoporum agmina commovet, ut Vos (ſi Petrus ſinat) in ordinem redigat. Illic verò quia Veſtra dignitas in tuto eſt, chariſſima Vobis capita per fraudem & inſidias quærit elidere.

In Gallijs Leonis furor equuleos parat, cruces erigit, exilijs noſtris, fugâ, ærumnis cunctas Regni provincias implet & terret: prætereà univerſæ religioni bellum indicit, homines impios & Satanæ traditos in interitum carnis, Sanctos habet: qui verò Sancti ſunt, ex Eccleſijs eliminat, ac in vincula conjicit, monaſteria in popinas ac lupanaria commutat, virgines expellit, Sacerdotes peſſundat, ejectis Paſtoribus, ovibus Chriſti Lupos præficit. Quid plura? Apoſtolicas litteras, juſſiones, Cenſuras aut ſtulto ludibrio habet, aut humanâ rabie conculcat. Denique cuncta gerit,

quæ Vos ad citò torquenda fulmina, ad Vestram dignitatem celeriter vindicandam, ad coercendam sine mora improbitatem, ad tuendam summâ festinatione innocentiam impellere, acuere, urgeréque debent.

At Romæ Draco vaferrimus callidissimúsque trium annorum moris alias moras nectit. Hunc in suspicionem adducit, illum varijs artibus in suas partes trahit, alios terret, alios allicit, cunctos dolo capit. Ad hoc nihil non pollicetur, nihil non mentitur. Denique omnes machinas adhibet, ut de manu Vestra, Beatissime Pater, fulmen excidat, ut Ecclesia serviat, ut improbitas tuta sit, ut pietas, & innocentia profanis impiorum conatibus succumbat.

Sed ne diutius vetera, & quæ sunt omnibus perspecta, commemorem, recentiora quædam, nec ita nota perstringam. Hoc ipso tempore, Pater Sanctissime, quo ad pedes Sanctitatis Vestræ parvitas mea scribit, quinque sunt hujus Diœcesis Parochi carcere conclusi: octoginta verò, quorum sunt occupata obsignatáque bona, non aliam profectò ob noxam, aliúdve scelus, quàm quia summo illo cælestíque beneficio, Jubilæo videlicet à Vobis concesso, ad nostram verò exiguitatem misso destinatóque, persanctè usi sunt: quódque eorum nonnulli, quos error humanus fragilitásque abduxerat, in se tandem reversi, quidquid recedendo peccaverant, amarè flendo deleverant, tantáque per illos dies salutis induti sunt virtute ex alto, ut à Vestra fide & obsequio, nostráque societate nullis terroribus nullísque periculis divelli posse videantur. Denique quòd eorum oves Pastorum vocem audientes, nec non exempla sequutæ tempore illo acceptabili cælestibus divitijs mirum in modum locupletatæ sunt, sedémq; Apostolicam, unde opes illæ fluxere, ferventiori studio pietate atque honore prosequuntur.

Hoc

Hoc vidit Tartareus Leo, nec tulit, cúmque spirituales opes non posset auferre, temporalibus rapaces ungues injecit. Diripiuntur Ecclesiæ, spoliantur Pastores, enecantur pauperes, quorum quidem pauperum, qui certè sunt apud nos innumeri, totus ferme in Sacerdotum charitate census & vita est. Hanc crudelem vicem Vestra mansuetudo, patientia, benignitas reposcebat? Hanc illam spem injecerat, qui ad solemne de tanta lite judicium impediendum cuncta in Gallijs è sententia Vestra factum iri pollicitus est?

Sed quamquam acerbissima ista sint, omníque crudelitate plena, plus tamen improbitatis ac nequitiæ videtur esse in illo, quem, ut diximus, ubique spargunt rumorem; cujus profectò ille artifex est, qui in sacris Litteris & mendax dicitur, & Pater mendacij: me scilicet in his omnibus negotijs non nisi larvam esse, me inconsulto, me prorsus inscio fieri, quidquid his temporibus geritur. Etenim si credendum est sycophantis, & calumniæ cusoribus, Litteris Apostolicis debitum honorem non detuli, otiosus omnino fui, Regalistis non obstiti, illicitis Episcoporum Conventibus non intercessi. Hæc si ita sint, cur tand u fugio? Cur tam diligenter lateo? Cur ubique paratas Cruces invenio? Denique cur alios timeo, qui timeri poteram, si Belial quàm Christi partium esse maluissem?

Esto nihil fecerim, at multa passus sum pro Christo, Ecclesia, pro Sanctissimis Canonibus. Hæccine quoque inficiabuntur? negabúntne cervicibus nostris institisse Carnificem, atque in imagine cœpisse, quod utinam in Corpore nostro aliquando perficiat? Hæc est gloria nostra, cujus splendorem nullum mendacium obscurabit, quam nulla fraus dolúsque nullus, aut minuere, aut nobis eripere poterunt. Hæc est gloria nostra, quæ nos clarissi-

mis Christi Confessoribus adnumerat, Sanctissimis Episcopis consociat, Vobis ipsis Beatissime Pater, fœdere ac societate, quanta quidem inter Dominum & servum haberi potest, conjungit.

At, inquiunt, ad cuncta, quæ præstiti adeunda Dominus Favoritius me impulit, ejus operâ & consilio in omnibus usus sum. Bene est, non poterant profectò res meæ gestæ nobiliori calculo comprobari. Nec enim potui cuncta non rectè peragere, tam sapientem támque rerum agendarum peritum authorem secutus.

Sed quamquam tam sapienti monitori aurem præbuisse maximè mihi laudi verteretur, indebitam tamen laudem non aucupor, qui meam, si quam haberem, arbitrarer ut stercora, ut Christum lucrifacerem: Favoritium quidem colo, revereórque; at Favoritio nihil penitùs debere me sentio, nisi quantum à singulis Christianis debetur homini, cujus sunt in Vos, in Apostolicam Sedem, inque universam Ecclesiam ingentia merita.

Aliud subjungam, Pater Beatissime, audacius fortè liberiúsque, sed veniam, uti spero, audaciæ meæ benignitas Vestra non denegabit. Sit licet Favoritius vir usquequaque magnus, licet illius industria, fidésque Vobis spectatæ probatæque sint, quod quidem singularis virtutis argumentum & præmium est, & si pietatem illius, ingenium, solertiam Roma universa, atque omnes omnino boni demirentur, quódque majoris est gloriæ (ut vult Hieronymus) licet illum hostes Ecclesiæ detestentur, cúmque gladijs nequeant, verbo interficiant. Denique quamquam Favoritius ille sit, cui fideles omnes plurimum de Vestra in illum benignitate confidentes sublimiorem gradum amplioréſque honores deprecentur, ac ne amplius vestrorum potiùs, quàm

quàm ſuorum aduerſariorum telis pateat. plenam dignitate ſecuritatem exoptent. Quantus quantus ſit, tamen multo minor multóque inferior ijs eſt, quibus in negotio hoc toto Authoribus uſus ſum. Quinam vero ſint illi? Vos Pater Sanctiſſime, Paulus, Chriſtus.

Docuit me Chriſtus cum verbo, tum exemplo paſtoris munus eſſe pro ovibus animam ponere. Monuit me Paulus depoſitum ut cuſtodirem. Vos ipſi juſſiſtis prælia Domini ut præliarer, útque fortiter in ſtatione tam ſancta permanerem. His Ducibus, his Authoribus movendum regendúmque me tradidi. Favoritio nec notus ſum, nec ille mihi. Certè nullas unquam ad illum litteras miſi, ab eo nullas accepi: ita me Deus adjuvet.

Poſt confutata protervi Calumniatoris mendacia liceat, Pater Sanctiſſime, majus noſtrum, imò totius Eccleſiæ vulnus ſummo Medico aperire. Cùm magno apud omnes bonos odio laborare ſeſe intelligerent Patres Societatis Jeſu, propter nefariam illam Probabilitatis doctrinam, nuper à Sanctitate Veſtra magno fidelium plauſu damnatam, ut eam à ſe invidiam, minimè tamen mutatâ ſententiâ depellerent, ſanxère in ultimo ſuo generali Conventu, opinionem illam, quæ propius ad verum accedere videretur, ut plurimùm eſſe ſequendam. Quo profectò Decreto non tam veritati conſulitur, quàm Eccleſiæ illuditur, quàm Sancta Sedes irridetur, quàm errori latibulum ſecuritáſque paratur.

Hærendum, inquiunt, ut plurimùm Sententiæ probabiliori. Cur non ſemper? quod ratio ſuadet, quod Sancti Patres admonent, quod Canones præcipiunt? Cur non ſemper? cùm omnes omnium ferè Sanctorum Patrum paginæ clament: in dubijs tutiorem partem eſſe ſequendam?

dam? An aliquando peccare Sanctum est? An quandóque perire tutum? An Christus ut plurimùm tantùm est veritas? Mavúltque identidem videri & esse probabilitas? Videtur ut plurimùm istud Semi-Arianorum alterum ὁμοιούσιον, totum videlicet ad fallendos incautos, & fraudem occultandam compositum.

Fas, inquiunt, interdum esto, nefas ut plurimùm ex sententia minùs probabili quidpiam aggredi. Verè defecerunt scrutantes scrutationes. Quid est, quod dixisti, o infelix Astutia! O Sententiam necessitate confusam! (Ut ait Tertullianus) quod negatur, præcipitur: quod licet, prohibetur. Cur sæpius dumtaxat persequaris, quod semper quærendum sit? Quomodò quod nunquam fieri licet, interdum ritè feceris?

Sed quæ res tandem sequendi respuendíque opinionem probabiliorem tempus præfiniet? Illa videlicet toties locum habebit Sententia verisimilior, quoties res erit cum rusticis, operariis, bajulis, ancillis, & id genus mulierculis, quorum sunt levissima nulliúsque ponderis, & (quod caput est) nihil ad Societatem pertinentia negotia. Contra verò, quod minùs probabile censebitur, id Probabilistæ sequentur, unde magnum sibi commodum obventurum, aut grave periculum metuendum erit. Verbi gratiâ, si orta de Regalia gravis controversia fuerit, certentque invicem, illinc quidem gens potentissima, opibus, honoribus aliisque Beneficiis assentientes cumulans, adversantes verò nullo non pœnarum genere afficiens: hinc autem Sancta Sedes futura tantùm bona promittens, ac lentis fulminibus parùm (ut incredulis videtur) metuenda; tum liceat Jesuitis valedicere veritati, sibíque in sinu Probabilitatis perfugium & armamentum quærere.

Obti-

Obtineat opinio probabilior apud infimæ notæ Jesuitas plebémque, ut ita dicam, Societatis, regendis tenuiorum conscientijs mancipatam, & evangelizare pauperibus missam: liberum verò sit ab ea recedere, istius sacræ gentis Proceribus, quibus sors & gloria est stare semper ante Reges & Præsides. Non loquatur in istis Spiritus veritatis, libentiùs in Aula Spiritus Probabilitatis auditur.

Hæc placita, aut monstra veriùs Conventus ille parturijt, Beatissime Pater, nec veriti sunt errorem illum lege sancire, cum in ipsa Urbe Roma, ubi omnis error configitur, tum sub oculis Sanctorum Petri & Pauli, qui fuerunt suntque maximi præcones, assertorésque veritatis. Tum denique audiente spectantéque Innocentio Undecimo, per quem est probabilitas afflicta, per quem est (ut speramus) jugulanda.

Sed adeò ita facere non sunt veriti, ut maximè tali loco, talibúsque testibus Decretum istud edere callidi homines quæsierint, studuerintque, ut si quando in impium Dogma pietas erudita insurgeret, hâc statim excusatione occurrerent. Carere haud dubiè omni reprehensione, quod Ecclesia Romana, quæ est veritatis firmamentum, quódque Innocentius XI. tantus Censor vidisset, nec arguisset. Sed erravit istorum hominum terrena animalísque Sapientia; non feret profectò, non feret Innocentius XI. Urbem Romam dehonestari tali partu, nec suum Pontificatum pollui tali probro.

Doctrinas istas peregrinas, ut vocat Apostolus, cùm palàm profiteantur Patres Jesuitæ, tum Academias omnes, tum omnia Clericorum seminaria impetu factò occupant. Invasêre nuper Principis jussu, ac novo quodam productæ extensæque Regaliæ jure Academias hujus Regni permultas,

tas, & in his percelebrem illam Tholosanam. Idque agere ausi sunt inconsultâ Sancta Sede; cùm tamen Academiæ istæ omnino Pontificiæ sint, nec minoris Vestræ Ecclesiæ referat, Doctores Scholis, quàm Pastores Basilicis præficere, scriptum est enim: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos. Alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum, ad opus ministerij, in ædificationem Corporis Christi.* Tantum autem ex antiqua illa Academiarum vindicatione omnes boni cepere doloris, ut nemo eorum sit, qui non lugeat, quique tacitè (neque enim palàm licet) Apostolicæ Sedis fidem adversus iniuriam hanc tantam non deposcat.

Occupatis hostili more Academijs, castra movent in seminaria (nam hoc quoque cætus Romanus censuisse dicitur) nec dubium est, quin primum omnium expugnandum sit Apamiense. Cætera deinde nullo negotio subigentur. Quid enim hodie non obtinent Jesuitæ Aulæ servientes, seu potiùs imperitantes. Eritque ista tum inventæ Regaliæ, tum propugnatarum adversus Sanctam Sedem fictitiarum Ecclesiæ Gallicanæ libertatum amplissima optatissimáque merces.

O miseram (cùm istud contigerit, si tamen contigerit) & ærumnosam Ecclesiam Apamiensem! ut cæteras Gallicanas prætercam. Etenim seminario nostro præpositi Jesuitæ, statim Sanctissimam illam disciplinam, quam immensis laboribus Episcopus noster restituit, quámve Sanctitas Vestra Apostolico judicio comprobavit, labefactabunt, penitúsque subvertent. Nec aliud egregij Magistri Clericos edocebunt, quàm suas illas circa doctrinam morum portentosas opiniones, nuper à Sanctitate Vestra, atque aliàs ab Apostolica Sede proscriptas. Denique id

in ſeminario præſtabunt, quod ſtrenuè gerunt in Academijs, ubi poſt Probabilitatem, cui ſtabiliendæ firmandæque præcipuè Societas incumbit, nihil antiquius habent, quàm ut ſuppoſititias Eccleſiæ Gallicanæ libertates (quæ Turris eſt Babilonica certè) adverſus Sanctam Sedem erectas foveant ac tueantur.

Supereſt, Beatiſſime Pater, ut quod ſuperiùs anteà feci, iterum Vos etiam atque etiam rogem, ne ſinat Sanctitas Veſtra libertatem Eccleſiæ penitùs interire, Religionem univerſam everti, Apoſtolicæ Sedis Authoritatem apud quoſdam improbos pro nihilo haberi, optimos viros, qui Vos præcipuâ fide ac veneratione proſequuntur, diutius opprimi, utque tot malis ſolemni de iſta controverſia judicio feſtinet occurrere.

Poſtulat hoc, Beatiſſime Pater, non ſolùm Veſtræ dignitatis ratio, tótque optimorum virorum ſecuritas, verùm etiam ipſorum Regaliſtarum alioquin deſperata ſalus. Subvenite illis ſalubri paternáque increpatione, ut non impleant peccata ſua ſemper, néve perveniat ira Dei ſuper illos uſque ad finem. Etenim quoniam ipſis manus Veſtræ huc uſque pepercerunt, incidunt quotidie in manus Dei viventis; quod quàm horrendum ſit, Apoſtolus edocet. Porrò Regaliſtarum miſerrimè pereuntium incidentiúmque in manus Dei innumera ſunt exempla, Sanctiſſime Pater, unum tantùm, illúdque recentiſſimum Sanctitas Veſtra non gravetur audire.

Eſt quidam Jeſuita nomine Meinier Patris Confeſſarij perfamiliaris, qui ampla & pinguia beneficia novo illo Regaliæ jure aliquot ſuis Nepotibus impetravit. Horum Nepotum, qui videbatur præcipuus, Canonicus Tholoſanus effectus, eam vivendi rationem inſtituit, quæ cæteris

ferè omnibus Regalistis communis est. Inter cætera quibus scatet vitia, pseudo-Canonicus insano ludendi furore laborat, totus in aleam incumbit, in illud baratrum omnes suas facultates, omnes beneficij fructus, non perceptos modò, sed in multos annos percipiendos: denique quidquid habet, quidquid non habet, proijcit. Hinc ad æs alienum convertitur, quo citò præparatus in maximas angustias redactus est. Instat creditor, fames urget, paupercula Mater inopiæ subsidium postulat. Torquet verò, cruciatúrque imprimis semper crescens, & ex ipsa paupertate, quâ saltem domari debuerat, ampliores vires capiens in aleam flagitiosa propensio, quæ cuncta hominem ita turbant, agitant, mutant, ut cùm aliàs esset ingenio non pænitendo, stipis factus est inops. Oberrat tristis, anxius, cogitabundus, nusquam sibi constat, nusquam illi quies, rarus illi, aut nullus, vel cum collusoribus sermo. Ita compositus, ita factus, iter in patriam instituit, non quia melius in patria futurum est, sed quoniam ipsi nunquam bene est. Transiens per Albiam Civitatem, quæ triginta circiter milliarijs Tholosâ distat, ibíque dies aliquot demoratus, rem totam, si quam habebat, ludendo dilapidat. Pauculam deinde pecuniam mutui specie ab amicis emungit; hâc quoque statim amissâ tantus dolor insedit animo, tantúsque furor mentem exagitat, ut nec aliorum consortium ferens, nec sui ipsius patiens Domum in cubiculum confugerit. Quid ibi egerit, secúmque dixerit, solus novit, qui cuncta novit.

Certè in eo, quo se clauserat loco, repentè scopeti fragor auditur, accurritur illico ab ijs, qui proximè aderant, intrant cubiculum, circumspiciunt hominem. O furorem! O scelus! invenitur miser humi porrectus, inversis oculis,

oculis, diſtorto vultu, ſine motu, ſine habitu, denique prorſus exanimis. Erat illi frons multis plumbeis glandibus trajecta, diſcuſſúmque hac illácque cerebrum. Cunctis attonitis, dolentibus, paventibus Prætor advenit, manúque ad cadaver injectâ de parricidio diligenter inquirit.

Verùm Jeſuitæ, quorum eſt in ea Civitate ut in cæteris omnibus ſæcularis multa poteſtas, veriti ne multam ea res cum ipſorum Societati invidiam, tum Regaliſtarum factioni dedecus & ignominiam conflaret, ſi unus è Regaliſtis inſignioribus, ſi Jeſuitæ Nepos, ſi Jeſuitarum Cliens & Aſſecla parricida ſui diceretur, ídque tabulis publicis conſtaret, omnem lapidem movent, ut omnis ea de re actio quæſtióque ſopiatur. Itaque traditur ſepulturæ Chriſtianæ cadaver, cujus utinam anima non ſit in inferno ſepulta.

Mirum eſt, Pater Sanctiſſime, quantum mors illa timorem animis injecerit. Hac de re nemo non loquitur, nemo non pavet, éſtque omnium cogitatio & ſenſus, univerſos Regaliſtas maledictos eſſe in omni opere ſuo; alios aliter tamen miſerè diſperire. Conſtátque univerſos Galliæ Clericos, præter eos, quibus Jeſuiſtica Probabilitas omnem Dei judiciorum timorem adimit, ac infauſtam conſcientiæ ſecuritatem conciliat, paratos eſſe fodere potiùs ac mendicare, quàm infelicia iſta beneficia inire, quæ quiſquis acceperit, induiſſe videtur maledictionem tanquam veſtimentum.

Hanc animorum præclaram ac plurimùm commendandam affectionem, Beatiſſime Pater, fovete, erigite, augete illo ſolemni judicio Decretóque, quod Gallia univerſa, Chriſtianiſſimúſque exoptat, quódque ego à Vobis, Pater Beatiſſime, poſtulo, flagitóque per magnum illum Paſto-

rem ovium, qui jam ostium pulsat, repetens rationem villicationis nostræ, qui Petrum formidantem increpuit his verbis: *Modicæ fidei quare dubitâsti?* Qui fidem dedit, adversus Ecclesiam portas inferi non prævalituras, ne quis putaret, licere sibi portarum istarum formidine causam Dei deserere, aut segniùs tueri. Qui multo anteà Prophetam Ezechielem ita monuerat: *Fili hominis speculatorem dedi te Domui Israël. Et audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me. Si dicente me ad impium, morte morieris, non annuntiaveris ei, neque locutus fueris, ut avertatur à via sua impia, & vivat; ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinem autem ejus de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaveris impio, & ille non fuerit conversus ab impietate sua, & à via sua impia, ipse quidem in impietate sua morietur, tu autem animam tuam liberâsti.* Per illum, inquam, Pastorem, Beatissime Pater, tam fidelem in promissis, tam potentem in auxilijs, tam terribilem in judicijs, Sanctitatem Vestram precor, atque obtestor, ut se ipsam quàmprimum securitati, & Ecclesiam libertati restituat. Datum die 7. Novembris anno 1682.

Sanctitatis Vestræ pedes exosculor.

Humillimus & obsequentissimus in Christo Filius & Famulus

Joannes Cerle Presbyter Canonicus, ac Præcentor Ecclesiæ Cathedralis Apamiarum, nec non Vicarius Generalis & Officialis Sede vacante Authoritate Apostolicâ confirmatus.

Docu-

Documentum LXIII.

Epistola R. P. Cerle ad P. Hispaniac, Rectorem Collegij Apamiensis Societatis Jesu.

Reverende Pater.

QUia veri legitimíque Pastores non possunt non intimè commoveri, cùm eorum, quos pascendos susceperunt, culpas erroréſque spectare coguntur, ita argumentum acerbissimi doloris mihi est, quòd experiar pergere Paternitatem Vestram, ejúsque in Collegio Apamiensi socios, Romanæ Sedi obluctari, nec velle obstinatæ in Illam contumaciæ finem imponere. Enimverò ingens animi afflictio, quam ex vestra cæcitate percipio, illa est, quæ mihi calamum in manus præbet, compellítque vobis ante oculos ponere gravitatem inobedientiæ, quâ mandata summi Pastoris obstinatè hactenus respuistis. Vereor equidem, ne operam perdam, nec aliud hisce meis litteris profecturus sim, quàm ut peccatum peccato addatis, intellectâ vid. nec tamen observatâ veritate: si enim ausi estis Ecclesiæ Caput visibile, Ejúsque voluntatem contemnere, vobis tam enixè, & tanto cum apparatu insinuatam; quâ ratione polliceri mihi possum, vos monitis auscultaturos simplicis Religiosi, quíque inter ærumnas & exilia vitam ægrè occultéque sustentat, ut persecutiones effugiat, quas contra illum vos concitâstis? Cæterùm utcúmque res cadat, & licèt votis meis effectus non respondeat, nec vos inducere ego possim, ut scandala reparetis, quæ vestrâ culpâ in Ecclesiam Apamiensem induxistis, quæque illam hodiéque conficiunt; consequar illud saltem, ut Mundus totus intelligat, me nihil penitùs omisisse, quo vos ad officium frugémque

que reducerem. Et verò quis novit, an Christus Mundi Salvator, quíque non nisi modico sputo lumen cæco restituit, quis, inquam, novit, an ad animæ vestræ curandam cæcitatem operâ meâ, hoc est, vilissimo instrumento uti velit, quo magis divitias gloriæ suæ ostendat, absolutámque illam potestatem, quâ omnium cordibus dominatur? Et verò nullum mihi gaudium majus evenire posset, quàm ut agnitâ tandem veritate, ac errore deposito, quo tenebamini cum cæco illo Evangelico, dicere possitis: *Cæcus cùm essem, nunc video:* ach nimiùm felices preces & monitiones meæ, si efficere possent, ut vos errorum vestrorum seriò pœniteret; tunc enim mihi coram Deo gloriari liceret, quòd fratrem meum lucratus essem, eúmque in viam veritatis, à qua aberraverat, reduxissem.

Hæc sunt, R. Pater, sincera erga vos animi mei sensa, de quorum veritate si aliqua vos pulset dubitatio, testimonium moderatio & patientia illa perhibebunt, quibus contemptum excepi, quo Decreta mea ludibrio habuistis; sed ego malui vobiscum charitate, & lenitate, quàm vindictâ experiri. Nec contentus vos generali & cum Clero universo admonitione complecti, precaríque, ne funesto schismati faces subderetis, quo Ecclesia nostra miserrimè inflammatur: privata quoque monita adjeci, & vos nominatim flagrantérque rogavi; ac cùm prima nihil proficerent, plura & plura identidem suggessi, duósque integros annos rogando minandóque insumpsi, nullúmque finem feci vos illius obedientiæ admonendi, quam Ecclesiæ debetis: & tamen siquis in mentem reducat, quantùm hâc charitate abusi fueritis, sincerè fatebitur, indignos vos fuisse, quibus tantum charitatis & indulgentiæ impenderetur; nam eodem tempore, quo Regalistæ horrori, & abomina-

tioni

tioni omnibus erant, ſecuri apud vos veſtríſque in ædibus morabantur, nullo anathematis metu, quo à Sancto Noſtro Antiſtite perculſi fuerant. Cúmque venerabiles illius cineres tumulo abderentur, Regaliſtæ ex veſtris ædibus Collegióque erumpebant, ſacras exequias, pióſque fidelium luctus, quibus Sanctiſſimo Præſuli parentabant, profanis precibus gaudijſque turbaturi; tantúmque abfuit, vos iſtorum hominum Sacrificia pro profanis impijſque habuiſſe, ut potiùs gloriæ adſcriberetis, cùm pluries in veſtris Eccleſijs, invitantibus vobis, ſacrilegè litarent, ut adeò ſine injuria dici poſſit, funeſtum hoc ſchiſma apud vos natum educatúmque, veſtríſque in ædibus aras diſcordiæ excitatas eſſe; & tamen hæc omnia, quibus ſanctiſſimas Eccleſiæ leges defœdâſtis, prælludia tantùm pejorum fuêre, quæ poſteà à vobis agitata ſunt: ſi enim veritatem fateri volumus, cui tandem uſurpatam ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Tholoſano Apamienſis Eccleſiæ auctoritatem, acerbiſſimam perſecutionem in nos excitatam, & mille alias calamitates, quæ hanc noſtram Diœceſin inundârunt; cui, inquam, hæc omnia mala niſi ſocietati veſtræ adſcribemus, immenſóque deſiderio, Diœceſin hanc noſtram Regaliæ ſubdendi, vitámque regularem, quæ in hac Eccleſia obſervatur, penitùs delendi? Planè Pater la Chaiſe id dudum animo conceperat, credidítque numquam opportuniùs deduci in opus poſſe, quàm Eccleſiâ Apamienſi ſuo Paſtore viduatâ; hunc in finem Vicarij Generales, quos Capitulum elegerat, in carceres detruſi, Canonici Reformati exilio proſcripti, alius denique Vicarius Generalis à Tholoſano Archiepiſcopo ſubmiſſus, ut vid. per tot machinas tandem in manus excommunicatorum Eccleſia noſtra deponeretur. Hujus Vicarij ſacrilega intruſio nihil aliud effecit,

effecit, quàm ut Clerus totus miferando fchifmate fcinderetur; quippe aut revereri amplectíque oportebat ufurpatam poteftatem, aut perfecutionibus fubjacere quas contempti vindicta excitâffet; quamvis non defuerint, quamplures Ordinis Ecclefiaftici, qui maluerint & bonorum jacturam, & libertatis facere, quàm verum legitimúmque Paftorem deferere, aut qui animo erant minùs ærumnarum tolerante, non priùs intrufum admisère, quàm carceribus exilióque propofitis. Soli vos Regularium fuiftis qui Fortaffini defiderio flagrare vifi eftis; huic ut primùm Apamijs comparuit, vos illius auctoritatem primi agnoviftis, vos obedientiam juràftis, quippe qui probè intelligebatis, illi nomen Vicarij Generalis, vobis auctoritatem & dominatum in diœcefin univerfam fore. Eodem quóque momento, quo ille Apamijs vifus eft, fex è veftris Patribus Confeffionalia occupârunt, tantóque impetu facras hafce functiones involare obfervati eftis, ut nemo non crederet, vos tantâ feftinatione velle damna & folitudinem veftram præteritam compenfare, quando vid. expiatio animarum interdicta vobis fuerat. Tunc ergo omnes, ac etiam obftinatiffimi peccatores ad veniam admittebantur, & fanguis Redemptoris, tam cautè olim ab Epifcopo noftro fanctæ memoriæ adminiftratus, nullo prorfus difcrimine delectúque in obvios quófque fundebatur. Regaliftæ ipfi, quamvis anathemate percuffi denuntiatíque, pacem confcientiæ, quam flagitijs amiferant, privilegijs Indulgentiáque veftrâ reperturos fperabant; & verò abfolventibus vobis pacem repererunt, fed fallacem miferámque, nec minùs recipienti inutilem, quàm funeftam offerenti, quæque id tantùm effecit, ut peccatores femper magis magífque obftinarentur, fenfúmque omnem ac dolorem Confcientiæ

tiæ amitterent, quo uno sanari revocaríque ad frugem poterant; hæc omnia mortiferæ plagæ sunt Ecclesiæ Apamiensi à vobis inflictæ, & nemo ferè est, qui non id ingenuè agnoscat; quippe non id tantùm agitis, neque hoc solo contenti estis, ut alieni intrusíque Pastoris vocem audiatis, sed etiam ordinem ac disciplinam illam deletis, quâ Apamiensis Ecclesia ante alias in Gallia floruerat, erátque nuper admirationi; unde est, ut Societas, quam cum Regalistis, nostræque auctoritatis usurpatoribus contraxistis, vos omnibus bonis exosos reddat, instárque filiorum, qui materna viscera arrodant, ignémque dissensionis ac discordiæ sinu suo circumferant foveántque. Sed & illud delictum ac pertinaciam vestram exaggerat, quòd vid. recordari adhuc liceat, Episcopum nostrum gloriosæ memoriæ, quamvis, quod de Moyse legimus, omnium hominum planè mitissimum, nihilominus ob simile delictum tres è Societate vestra Patres anathemate percussisse, Cœlo quóque, ut vos ipsi scitis, contemptum vindicante: ac utinam illius pœna exemplo vobis fuisset, ut saltem dicere de vobis liceret, quod olim de Schismaticis sui temporis Cyprianus: *Qui Christo non crediderant Sacerdotem facienti, credere posteà incipiunt Christo Sacerdotem vindicanti.*

Cæterùm tantum abest, vos tam formidando iræ divinæ exemplo absterritos esse, atque ad animum reduxisse, quo apud Deum loco sint, qui voces legitimi Pastoris audire recusant, ut potiùs consideranti mihi, quàm ex pristinis moribus nihil mutaveritis, quantóque contemptu Romani Pontificis Brevia exceperitis, vereri liceat (id quod sine intimi doloris sensu proferre non possum) vos ex eorum numero esse, qui in peccatis obdurantur, quíque de malo in peius semper proficiunt; eò enim audaciæ

provecti estis, ut non solùm Episcopi Apamiensis monita ludibrio vobis fuerint, sed etiam Principis omnium Episcoporum, supremíque Ecclesiæ Pastoris ac Vicarij Jesu Christi monita vocésque pari contemptu acceperitis; quoties enim ne funesto huic Schismati vos implicaretis, néve Tholosani Archiepiscopi auctoritatem in Ecclesiam Apamiensem dominatum usurpantis agnosceretis, non Patris tantùm affectu monuit, verùm etiam judicis severitate prohibuit, majorem Excommunicationem comminatus? vicistis tamen, & à sententia vos dimovendos non preces Romani Pontificis, non minæ quidquam profecère. Utque delicti vestri ac pertinaciæ magnitudo tegeretur saltem, cùm deleri non posset, illud artificij excogitâstis, ut palàm passímque spargeretis, Breve Apostolicum confictum fuisse subornatúmque. Cúmque Romani Pontificis solicitudo hunc quoque prætextum vicisset, datis ad Provincialem vestrum authenticis Bullæ suæ copijs, num tot tergiversationum, productæque in longum contumaciæ tunc saltem vos puduit? imò pertinaciam auxistis, ipso Provinciali vestro delicti complice, & apud senatum Tholosanum Pontificem Romanum deferente, ac velut Patriæ hostem, Regníque Gallici turbatorem accusante.

Nihil ergo mirandum, si, cùm tales sint, qui Societatem vestram gubernant, ij quoque, qui ab eorum nutu exemplóque pendent, ijsdem moribus, ijsdémque exemplis imbuantur. Id nuper apparuit in Rectoribus Apamiensis Collegij, ut juventâ imprudentibus, ita Majorum imitatione præfervidis inconsultísque; ij ergo non contenti apud discipulos suos memoriam Antistitis Apamiensis despicabilem reddere, temeritatem suam eò usque perduxerunt, ut de seditiosis de Romano Pontifice colloquijs &

con-

contemptum ſpirantibus ſacram illius auctoritatem (quam naturali quâdam veneratione fideles omnes reverentur) deflorare haud erubeſcerent. Scio equidem magnitudinem criminis partim fervore & imprudentiâ ætatis, partim Seniorum exemplis, quibus ſeducti illi ſunt, utcumque elevari poſſe; ſed tamen neque illud negari debet, Deum nec ætate, nec imprudentiâ cohiberi ſolitum; quò minùs in hujuſmodi delicta ſeverè non animaduertat, id quod exemplo patuit puerorum Eliſæum Prophetam irridentium.

Enimverò, mi Pater, expectabant omnes, ut quæ á Patribus hujus Provinciæ perperam geſta fuerant, Societas veſtra improbaret retractarétque, culpâ in paucos privatóſque revolutâ; verùm ſpes iſta fefellit, nam quæ vos improbè deſignâſtis, tantum abfuit ab alijs eſſe damnata, ut potiùs Societas tota nihil magis curaverit, quàm ut tam indignis auctoritatem præſtaret, palámque faceret, non aliquorum tantùm membrorum, ſed corporis totius hanc pervicaciam morbúmque fuiſſe. Et ipſe quoque Provincialis veſter cum Archiepiſcopo Tholoſano certare viſus eſt, uter magis alterum ſuperaret contemptu Pontificis. Sed & qui in Societate annis & auctoritate alijs præſtabant, cùm de Vicario Chriſti ſermo incideret, pari cum juvenibus immoderantiâ loquebantur, adeò, ut, niſi apud pleróſque præ veſtris exemplis honeſtas fuiſſet, & Apoſtolicis Brevibus, quæ pro Regalia Romanus Pontifex dederat, illuſum eſſet, & duo ſanctiſſimi Epiſcopi pro hæreticis habiti, quos tamen idem Pontifex præclariſſimus encomijs exornaverat. Denique adeò palàm nullóque pudore Societatis veſtræ Patres bellum indixère Vicario Chriſti, ut nemo non dubitaret, vos ob damnatam Romæ

Theologiam vestram moralem, confixósque Societatis Auctores, vindictam hâc saltem viâ molitos esse. Expavit Gallia tam indignam agendi rationem, támque alienam à spiritu vestrorum Fundatorum; & quamvis jam aliàs omnium animi offensi essent, quòd viderent in Societate vestra, quæ in Christianis dogmatibus imbuendæ juventuti aperta fuerat, scribi docerique tam corruptos, sacrísque Evangelijs adversos morum aphorismos; imò qui puriorem doctrinam amplecteretur, sævissimâ persecutione à vobis pulsari; nihilominus tamen cùm tanta cum pompa apparatúque fidelitatem & obedientiam erga Sedem Apostolicam ostentaretis, nemo non credidit, vos hujus reverentiæ memores privatos erga Magistros vestros affectus imperio Romani Pontificis submissuros, & si hactenus tam flagranti studio mendacijs patrocinati eratis, id ex inconsulto potiùs Zelo, quàm contemptu provenisse. Nunc verò postquam palàm ostendistis, nullo apud vos loco esse Romani Pontificis jussa, quam rogo sententiam de vestra Societate homines ferent, quando vident eam nunc in hanc, nunc in illam partem rapi, séque ubicumque majus lucrum & commoditas fuerit, tempori ac favoribus accommodare, eámque auctoritatem, quam aliquando ad cœlos usque extulerant, jam depositam velle abrogatámque? Me quod attinet, veniam dabitis, si ingenuè fatear, cùm turbas & discordias cogito à vobis in Ecclesia excitatas, & illas inter secretas preces gemitúsque Deo meo expono, vehementer vereri, ne vaticinium Sorbonicæ Scholæ de vobis compleatur; quando vid. rogata, an recipi in Gallias Societas vestra deberet? Vestro Instituto regulísque maturè examinatis, tunc temporis cùm nullo privato affectu ducebatur, nullámque rationem habebat, ob quam

odio

odio vos proſequi aut amore deberet, in hanc Sententiam prorupit: *Hæc Societas videtur pacis Eccleſiæ perturbativa, & magis in deſtructionem, quàm ædificationem.*

Et verò quid timeri non debet à Corpore tam vaſto, tam præpotenti, ut veſtra Societas eſt, & cuius unicum ſtudium eſt, Principes ac Magnates hujus ſæculi ſibi devincire, vitam ex regulis mundanæ Politicæ prudentiæque inſtituere, & nihil non legitimum ducere, quidquid ex opinionum probabilium indulgentia Societati amplificandæ ſervire poteſt? & planè negari haud poteſt, probabilium opinionum beneficio quamplurimos prætextus & colores vobis obveniſſe, obvelandæ pertinaciæ & inobedientiæ veſtræ; imò cùm illæ non ſolùm graviſſimas quoque culpas excuſandi virtute polleant, verùm etiam in pulcherrimas virtutes transformandi, nullus dubito, perſuaſum eſſe vobis, quantò magis obſequium Romano Pontifici abnuitis, tantò perfectiùs vos Regi obedire, perinde ac ſi ignorare debeatis, contra Decreta & Conſtitutiones Eccleſiæ non licere Principibus ſæculi obtemperare, ac præſertim in ea cauſa, in qua nemo neſcit Regis Chriſtianiſſimi pietatem, à duobus poſtremis Confeſſarijs, qui illius Conſcientiæ moderabantur, eſſe circumventam. Quodſi tamen fidelitatis veſtræ in Principem fuit, contra Pontificis Romani repetita Decreta Regaliam tueri, quid rogo cauſæ eſt, ut vos fidelitatis hujus Romæ pudeat? Nihil enim Romæ Patres veſtri ardentiùs curant, quàm ut Romano Pontifici perſuadeant, Jeſuitas, qui in Gallijs commorantur, innoxios eſſe, nec ſe huic cauſæ umquam implicâſſe. Hæc, mi Pater, tam omnibus ſunt nota, ut jam nemo ampliùs dubitet, vos ſpiritu erroris ac mendacij agitari, cujus enim certiſſima nota eſt pro temporum, locorum, & circum-

circumstantiarum varietate sententiam mutare. Vos præcipui & ardentissimi Regaliæ Promotores estis, ídque tam notum & vulgatum est, ut nemo id ignoret. Vos primæ faces & auctores ejus Schismatis, quo Ecclesia nostra tanto jam tempore conflictatur, ídque tamquam egregium facinus gloriæ vobis ducitis. Vos denique non aliâ magis ratione apud Regem effecistis, ut in pleráſque hujus Regni Universitates admitteremini, quàm quòd nimio & indefesso studio Regias partes sustinendi, Pontificis gratiâ excideritis, & tamen audetis interim Romæ Pontifici persuadere, nihil à vobis contra Apostolicæ Sedis Decreta, nihil contra reverentiam Ei debitam agitatum esse. Quid est hoc aliud, mi Pater, quàm velle primam culpam majori adhuc flagitio non tam tegere, quàm cumulare, & quo pœnam evadatis inobedientiæ ac rebellioni vestræ debitam, non erubescere Deo, & Spiritui Sancto in ejus Vicario mentiri, perinde ac sicut istum decepistis, ita & illum decipere liceret, cui tamen omnia secreta cordis, arcanæque etiam cogitationes apertæ & manifestæ sunt?

Hujus ergo tam districti Judicis æquitatem, si vobis ad mentem revocare otium esset, intelligeretis utique, quantum vestrâ intersit tandem ad meliorem frugem redire, ac vehementi timore concuti, ne is causam Ecclesiæ aliquando suscipiat, vindicétque Vicarij sui contempum, & vos tamquam vasa ignominiæ, quæque Domum Dei profanant potiùs dehonestántque, quàm ornent, cum fastidio rejiciat. Hæc sunt, mi Pater, inobedientiæ & pertinaciæ vestræ, nisi illam abrumpatis, funesti effectus, quósque vobis ante oculos ponere animus mihi fuit, ne vid. argui aliquando possem, partibus officij mei defuisse, útque majori cum fiducia usurpare possem illas Apostoli voces:

Con-

Contestor vos, quia mundus sum à sanguine vestro; non enim subterfugi, quò minùs annuntiarem omne consilium Dei vobis. Si ergo in præsentibus litteris meis acriùs fortè Vobiscum locutus sum, quàm alioqui genius meus ferat, cogitate non id à me factum alio fine, quàm ut justa, & delicto vestro par severitas eum tristitiæ sensum in vobis produceret, quæ est secundùm Deum, quæque in peccatoribus mater est veræ pœnitentiæ; útque necessitate absolverer ultima Ecclesiæ remedia in vos experiendi. Hæc unica causa fuit, ob quam non eâ vobscum lenitate agere potui, quâ alioquin optâssem: atque utinam liceret vobis intimas animi mei fibras penetrare, videretis nullâ me contra Vòs indignatione, aut desiderio vindictæ permoveri, nec persecutionibus, quàs in me excitâstis, quidquam illius charitatis minutum esse, quam Pastoralis à me Dignitas exposcit; si enim odio & vindictâ omnes Christiani prohibentur, quantò magis Sacerdotes, primíque Jesu Christi Ministri, quos gloriari oportet, ac intimo gaudio perfundi quoties *digni habiti sunt pro nomine Christi contumeliam pati.* Quodsi Deus tanto me beneficio affecit, quantum est pro ejus gloria privari libertate, ac vitæ periculum quotidianum adire, quæ rogo insania esset, fructus tot laborum amittere, támque indignis profaníque affectibus cor incendendum præbere? Officium quo defungor, est officium Charitatis, amórque ac solicitudo veri Pastoris etiam ad errantes oves profertur, & tunc quoque, cùm virgam levat cædítque immorigeras, non sine suspirio sensúque intimi doloris id facit. Testor Conscientiam meam, me ne Charitati quidem in vos defuisse, ipsíque, qui alióqui non æquis in me animis sunt, fateri debent, nihil à me non lentè maturéque peractum esse, omníque passione procul. Delictum & inobedientia vestra

ſtra cùm publica eſſent, ſecretis monitionibus curari non poterant. Palàm ergo vos monui, ſed cùm nihil proficerem, nec dignaremini Conſtitutionibus meis deferre, ad Eccleſiam vos detuli: ſed hanc quoque ſpreviſtis, cùm vid. per os viſibilis ſui Capitis ad vos loqueretur. Quid ergo ſupererat mihi, niſi vid. delicti veſtri complex eſſe, patíque vellem, ut alij quoque exemplo veſtro perverterentur; quid, inquam, ſupererat, quàm ut infectum membrum à reliquo corpore ſepararem? atque utinam, mi Pater, hunc ictum, quem ego non niſi invitus ac lacrymantibus oculis inferre cogor, declinaretis! Precabor interim Divinam bonitatem, ut ipſa verbis meis eam aſpergat efficaciam, quâ tandem devicto pudore, quo tam multi abſterrentur, permoveamini, & delictum veſtrum agnoſcere, & dignâ pœnitentiâ expiare; ſic enim tam Chriſtiano & heroico facinore ſcandalum abolebitis, quo tam multos offendiſtis, méque ineffabili gaudio perfundetis, compenſato dolore, quo ob pervicaciam veſtram acerbiſſimè confectus ſum.

Sum interim, eróque ſemper.

Paternitatis Veſtræ

Humillimus & Obedientiſſimus Servus

F. J. Cerle Diœceſis Apamienſis Vicarius Generalis à Sede Apoſtolica confirmatus.

DISSER-

DISSERTATIO II.

In Qua refutantur, quæ Maimburgus in favorem primæ Propositionis Parisiensis, contra Summi Pontificis in Reges potestatem, in Libro (a) de Institutione, & Privilegijs Romanæ Ecclesiæ conatur producere.

LUdovicum Maimburgum præcipiti jam ætate, & in Occasum vergente, vita prius, quàm ardor, vel potius intemperies scribendi deseret; adeò illum aut aura ex nuperis libris collecta, aut Principis gratia, aut vindictæ dulcedo oblectant, ut supremas etiam horas bello malit, quàm paci dicatas: nec adduci possum, ut credam, veritate illum ad scribendum impelli; hanc enim, quod suprà vidimus, & ex dicendis constabit, toties seposuit, ut neglecta potius, quàm amata videatur. Et numquid alia deerant argumenta, in quibus veritati, si hæc adeò placebat, militaret? Sed hoc unum delegit, quia licet profano potius calamo, quàm sacro dignum, nec satis ejus vitæ instituto aptum, quod tot annis profitebatur; aulæ tamen præcharum erat, etsi minùs laudis

(a) Maimbourg Traitè Historique de l'etablisement e Prerogatives de l'eglise de Rome Anno 1685.

dis, plus pretij promittebat. Et in alijs quidem Libris Pontificiam Dignitatem occultis tantùm prælijs, minutísque impetijt, in hoc verò libro, quem refutare aggredimur, plenam aciem inſtruxit, séque hoſtem profeſſus eſt, quanquam majori pompâ, quàm damno. Titulus libro præfixus, *de Privilegijs & Prærogativis Romanæ Eccleſiæ, ejúſque Epiſcoporum.* Et verò paucis paginis prærogativas & Privilegia abſolvit, reliquas omnes, multóque plures illis evertendis impendit; quaſi verò ſubeſſe Concilio, falli & errare poſſe, nulláque in Principes, eorúmque Imperia, cùm Religio, cùm neceſſitas urget, auctoritate pollere, ad Privilegia Pontificum, aut Epiſcoporum pertineat; & his tamen totus ferè liber occupatur. Ergo ne titulus quidem, ipſúmque limen ſtratagemate & artificijs caret; quid erit intrò progreſſis? & tamen ſingulis paginis candorem, fidem, innocentiam pollicetur, nec alium ferè reperies promiſſis largiorem. Ego optimâ fide omnia in medium producam, & quæ hic Auctor Gallicè ſcripſit, ego latinè reddam, conabórque, ut nec verba, nec ſenſus, nec energiam deſideres, nec ulla ſit Gallis querela celatæ veritatis. Ea tamen omittam, quæ ad cauſam non faciunt.

§ I. Re-

§ I.

Refutantur, quæ Maimburgus in Dedicatoria producit. Falli eos, qui putant, hæreticos ad veram Religionem faciliùs redituros, Pontificis Romani Auctoritate minutâ.

SUMMARIA.

1. Referuntur & refutantur, quæ Maimburgus in Dedicatoria ad Regem præfatur.

2. Pontificis potestatem nunquam fuisse veram Schismatis causam, sed tantùm simulatam, quod exemplo Schismatis Græci ostenditur.

3. Anglicani, Germaníque.

4. Et Sueci, Danici, iterúmque Anglicani, Gallíque. Veras igitur Schismatis causas esse odium, ambitionem, & reliquas cupiditates.

5. Regiam potestatem, Sacramenta, Cœlibatum, & ipsa Concilia abolenda esse, si argumentatio Maimburgi valeat; istis enim multò magis hæreticos offendi, quàm Pontificiâ potestate.

6. Transactiones cum hæreticis semper infeliciter cecidisse, quod exemplis ostenditur Concilij Ariminensis.

7. Et Zenonis Imperatoris.

8. Et Honorij Pontificis ac Heraclij.

9. Et Caroli Imperatoris.

10. Et Eliæ Patriarchæ Babilonici.

I.

Xponit Maimburgus in Dedicatoria, quam Libro (a) præfixit, scriptionis suæ causas, easque in hæc omnino verba & sensa depromit.

Unum ex præcipuis obstaculis, quæ hæreticos morantur, ne Romanæ Ecclesiæ sinum repetant, eam falsamque opinionem esse, quam tenaciter imbibêre, Pontifices videlicet à Catholicis super omnem Ecclesiam attolli, prærogativas huic debitas in eos transferri, immensamque tribui potestatem, nullis terminis septam, imò nec intra aras illam, sacrasque functiones contineri, sed etiam in profana, & Coronas extendi. Hoc hæreticos in Schismate obstinare, quo miserè diúque conflictantur. Huic malo Ecclesiam Gallicanam providisse, quando vulgatâ nuper Declaratione, & mentem suam, doctrinámque exposuit, antiquæ Patrum doctrinæ simillimam, & moras omnes, quibus hæretici tenebantur, abrupit, denique Regis sui Zelum imitata est, tanto ardore pariq; felicitate, suorum, qui erroribus adhuc attinentur, conversionem urgentis. Hunc quóque sui libri scopum esse, in quo ea se dicturum, quæ nullis artificijs, nulláque subtilitate everti possint. Quippe facta narraturum, omni ratiocinio majora. Quòd si liceat veritatem fateri, Regem nupero edicto, quo Propositiones & Declaratio Parisiensis armabantur, plus Ecclesiæ Romanæ contulisse, quàm omnes retrò Galliæ Reges; istos enim divitijs, honoribus ac Imperio auxisse, quibus præstantem illam florentémque videmus; at fluxa hæc esse, nec Ecclesiæ propria: modernum verò Regem, dum doctrinam & sensa Ecclesiæ Gallicanæ toto Regno stabiliri jubet, illud simul effecisse, ut Primatus Ecclesiæ Romanæ, veraq; illius prærogativæ immotæ redderentur; ut hæreticis, qui nullum finem ejus impugnandi faciunt, omnis tergiversandi causa procul esset, velandíque à Romana Ecclesia defectionem; útque illi intelligerent, non esse Gallorum doctrinam, quâ ipsi maximè offenduntur, sed quorundam solùm privatas opiniones Theologorum, nuper in scholis natas, totique retrò antiquitati aversas: sibi jam funere propinquo, nihil gratius fore, si ut socius Regi esse non possit, tot victorias palmásque metenti (quanquam & istas precibus iuvet) at saltem liceat aliquid dicendo scribendóque in eos triumphos conferre, quos quotidie Ecclesiæ adjungat, hæresi debellatâ.

Hæc omnino Maimburgus in Dedicatoria ad Regem, quæ si in

(a) Maimbourg Traitè historique de l' etablisement, e prerogatives de l' Eglise de Rome, epistre a Roy.

in cortice hæreas, plena Religionis, pietatis & modestiæ sunt, & talia omnino, quæ animos capiant istarum artium ignaros, insuetósque. Credas, illum Areopago, aut Stoâ prodire, adeò faciem componit, fingítque virtutem, ac flagrantem se ostentat amore veritatis, tamen in hanc maximè offendit, mallémque erroris, quàm doli accusare, nisi toties peritiam jactaret.

Dicit, *nos Pontifici tribuere immensam, absolutámque potestatem, nullis terminis clausam.* Imò quàm plurimos Ei terminos ponimus, quippe legibus Eum divinis, naturalibus, ac etiam humanis, quæ modò Ejus statui conveniant, teneri dicimus. Quòd verò ab alio puniri non possit, id supremæ Dignitatis privilegium est, ac etiam Regiæ; quæ enim rerum confusio, & contemptus Principum esset, si sisti suis subditis, plectíque ab istis possent?

Dicit, *doctrinam Propositionibus Parisiensibus adversam novam esse. Gallicanæ Ecclesiæ contrariam, & ad aliquorum Theologorum privatas opiniones spectare.* At verò quâ fiduciâ hæc scribit Maymburgus, quem utique non latet, doctrinam & sententiam nostram è Concilijs, (a) Lugdunensi, (b) Viennensi, (c) Constantiensi, aliísque haustam esse, quæ omnia in Reges apertissimè pronuntiârunt? quam in Comitijs Cleri (d) sub Ludovico XIII. Ecclesia Gallicana professa est? quam præcipui, sanctíque Galliæ (e) Doctores scriptis complexi sunt? quî ergo dici potest privata opinio, quî nova, quam à Concilijs accepimus? aut quâ ratione Gallicanæ Ecclesiæ adversa, quam in Galliæ Concilijs Comitiísque Gallicana Ecclesia toties expressit? & quam Divi, Bernhardus, Thomas, Bonaventura, insignes in Gallia Doctores constanter, claréque asseruère? sed hæc alibi probata à me sunt, & posteà occurrent. Nunc ad alia convertamur, quæ sunt hujus loci.

II. Dicit, *Propositiones Parisienses eò spectare, ut circumscriptâ, minutáque Pontificis Romani Potestate, Protestantibus odiosâ, tantò isti faciliùs ad Catholicam, verámque Religionem perducantur, sicque sperari posse Schisma cessa-*

(a) Concil. Lugd in cap. ad Apostolicæ de sent. & re jud. in 6. 1245. (b) Concil. Vienn. in Clem. un. de Jure jur. 1311. (c) Concil. Constant. sess. 20. 28. 39. 42. 1414. (d) Comitia Cleri Gallicani apud Grammond. lib. 1. anno 1615. (e) S. Thomas 2. 2. q. 12. a. 2. in corp. & ad 1. & 2. 2. q. 60. a. 6. ad 3. & in 2. d. 44. q. 9. a. 2. & in 2. ad Corinth. cap. 11. & in ep. ad Philipp. circa fin. & opusc. 20. lib. 3. cap. 10. 17. 19. S. Bonav. de Eccl. Hierarch. p. 2. c. 1. S. Bernard. lib. 1. de consid,

cessaturum, sublatis ejus causis. Hæc Maymburgus speciosè, ac recepto jam more, nemo enim aut Rempublicam aut Religionem aggreditur, nisi publici boni obtentu. Sacras prophanásque historias pervolve, reperies, nec Ecclesias hæresi, nec Rempublicam seditione turbatam esse, ut non aliquam boni publici curam seditioni prætexerent; ergo mirum aut novum non est, si privatis studijs, ne oculos incurrant, Religionis & modestiæ velum prætenditur. Quàm verò nihil eorum sit, quæ Maimburgus producit, tu ex sequentibus intellige.

Primò falsum est, Romani Pontificis supremam potestatem veram Schismatis causam fuisse, quamvis forsan obtenta fuerit, & jam paratæ defectioni quæsita. Oportet enim inter Schismatis, & prætextûs causas distinguere; isti cùm speciosi sint, & Religionem, pietatem, bonique publici curam ostentent, facilè patent, imò & cum pompa jactantur; causæ verò in latebris sunt, quippe ex ambitione, quæstu, privatisque odijs natæ, & quas celari potiùs juvet, pudeátque proferri. Pertinacissimum fuit Photij Schisma, & Græciæ funestum, quod toties compressum, toties gliscens resurgensque tandem in flammam erupit, Ecclesiæ juxtà & Imperio fatalem, nec priùs resedit, quàm utriúsque ruinâ. Veræ illius causæ ambitio, odium, & cupido vindictæ, sed hæc clàm habita, quia fœda profitenti, nec gratiam plausumque repertura. Quæsiti à Religione prætextus, & mendacijs aucti, ut placerent, caperentque incautos. Bardas Imperatori Michaeli præcharus, & in aula potens Ignatium Patriarcham sanctissimum exilio proscripserat; causa odij, quæ omnibus bonis, solus enim Imperatorem juventâ ac indulgentiâ Bardæ in omne flagitium ruentem, exemplo, reverentiâ, monitisque morabatur, ipsumque Bardam incestis nuptijs junctum Ecclesiâ prohibuerat. His ex causis odium: sed ne huic exilium adscriberent, aliæ productæ; affectati Imperij, & quòd cum Theodora Augusta olim Curatrice clam conspirâsset, accusatus est. Ejecto Photium sufficiunt, Bardæ amicum, belli pacisque artibus, ingenio ac litteris summum, sed ambitionis immensæ, ac in omne flagitium promptæ, dum honoribus, quorum cupiditate flagrabat, potiretur; adeò ut ingenij viribus, quo tantùm valebat, etiam magicas artes sociaret; intra

ſex dies ex milite & aulico in Patriarcham evaſit. Omnes qui Ignatio ſtudebant, pulſi, punitique, aut præmijs corrupti: ſed cùm videret, ſe, dum Romanum Pontificem amicum, faventémque non haberet, incertum ſemper, dubiúmque dignitatis ſuæ fore, hunc omni artificio lucrari ſtudet. Decreta ad Illum ab Imperatore Legatio, quâ primi ex Aula fungebantur; munera auro gemmiſque gravia; adiecti à Photio Epiſcopi tres, qui formulam fidei Nicolao (a) exhiberent, litteráſque offerrent, lacrymis, precibus ac ſimulatione plenas, quibus Patriarchatum recuſabat: invitum ſe imparémque fatebatur, ſed Imperatoris, Cleri, omniúmque precibus victum, ut Infulas ſuſtineret, Ignatio ſponte digreſſo, & oneri ſuccumbente. Summa erat, ut Nicolaus Legatos ſuos mitteret, qui Eccesiam Conſtantinopoli componerent. Annuit Nicolaus, miſitque, ſed illi aut pœnis ac diuturno carcere feſſi, aut corrupti muneribus in Synodo 318. Patrum Photio dignitatem confirmant, abrogantque Ignatio Apoſtolicam Sedem appellanti. Hæc ubi Nicolaus explorata habuit, Photium damnat, privátque dignitate, & Ignatium reſtituit. (b) Hinc omnes à Photio diſcedere, ipſe indigniſſimè ferens, Bardæ potentiâ fretus, omnia pœnis, exitijs, adulationibus, præmijs miſcens Synodum cogit, & ſuffragijs mille ſubornatis, quamvis omnes ferè repugnarent, in Nicolaum Pontificem anathema torquet. Crevitque audacia Trevirenſis & Colonienſis Archiepiſcoporum acceſſu. Lotharius Auſtraſiæ Rex Waldradæ amoribus flagrabat, ardebátque in nuptias; nec potiundi ſpes erat, vivente Thietpergâ legitimâ Uxore: hujus repudium ab Archiepiſcopo obtinuit in Synodo Aquiſgranenſi, accuſatâ Thietbergâ inceſtûs, damnatâque, & thoro Walburgæ conceſſo. Nicolaus Archiepiſcopos tanti, vulgatique mali auctores dignitate privat, & illi dolore amiſſæ dignitatis, cupidique vindictæ Photio ſe jungunt; hinc auctum Schiſma, & titulus Oecumenici Patriarchæ à Photio ſumptus. Sed ne color flagitio abeſſet, & quod furor & ambitio erat, Religio putaretur, calumniæ in Eccleſiam Latinam, Romanúmque Pontificem ſparſæ: *Quòd Latini Sacerdotes ſacro*

(a) Nicol. PP. encycl. ad Patres & epiſc. & ad ep. Orient. Epiſt. ad omn. fid. V. Baron. ad ann. 859. ubi epiſt. Photij n. 61. (b) Nicet.

sacro Chrismate inungant à se baptizatos; quòd aquam Chrismati misceant; quò Spiritum S. à Patre Filióque procedentem faciant; & denique præter alia, quòd Papa miserabili tyrannide fideles premat. Tyrannum Photius, & Coloniensis ac Trevirensis appellabant, à quo tot flagitijs suis pœnas metuebant. Auxit Schisma Bulgariæ certamen.

Anno DCCCXXXXV. Bogares Bulgarorum Princeps Christianam fidem susceperat; anno verò DCCCLVI. petitis, impetratísque à Nicolao Papa Legatis baptismo tincti fuerant. Orta post eorum conversionem altercatio, ad utrum Patriarchatum ea provincia pertineret, Romanum an Constantinopolitanum? Romanus enim totam Europam, Thraciámque complectebatur, utrámque etiam Epirum, Thessaliam, Dardaniam, Daciámque, quas Bulgari inhabitant, sempérque à Romana Ecclesia regi solitas. Ipsique Bulgari cùm se Romano Pontifici subdidêre, suo Regi, non Græco parebant. Lis tamen à Legatis Sedium Patriarchalium pro Græcis decisa. Romani negabant, se hâc sententiâ ligari, quippe ab inferioribus latâ. Hadrianus (a) Ignatium Patriarcham omnésque alios Græciæ Episcopos, nisi Bulgariâ decederent, diris ferit, & dignitatibus privat: hinc auctæ querelæ, & animorum dissidia, Schisma confirmatum. Cui magna accessio à Michaële Cerulario, omnia Constantinopoli miscente: is enim, quòd è simplici laico promotus esset, timerétque, ne suam electionem contra Canones factam Pontifex Rom. irritam pronuntiaret, nec ferret titulum Patriarchæ Oecumenici ab eodem Pontifice sibi denegatum, defectionem maturavit, aliósque errores Pontifici, Latinísque imposuit: *Quòd more Judaico Sabbatho abstinerent; quòd suffocatis vescerentur; quòd azymos sacrificio adhiberent.* (b) Sed ipse multarum hæresum convictus à Legatis Leonis Papæ solemni apparatu omni populo, Cleróque spectante, Constantinopoli sacris est interdictus: auctæ in immensum iræ, & in omnes Orientis Patriarchas, quod Photius non potuerat, Schisma est propagatum, ac Pontificis Romani nomen sacris Diptychis erasum. Quod ergo Photius inchoaverat, Michael absolvit, promovítque ejus conatus mors Leonis Papæ, & Imperium Theodoræ Imperatricis Patriarchæ obse-

(a) V. Anastas. in vita Hadr. anno 869. (b) V. de error. Cerularij Spond. ad ann. 1054. n. 3.

obſequentis. Sic Schiſma Orientem corripuit, corrupitque. Jam verò in toto hujus Schiſmatis decurſu facilè obſerves, quantum inter cauſas & prætextus Schiſmatis interſit. Veræ cauſæ, quæ Photium, quæ Michaelem Patriarchas in Pontificem armârunt, æmulatio, ambitio, odium, vindicta fuerunt, metúſque impendentium pœnarum, quas flagitijs meruerant; ſed pudebat has prodere, palámque oſtentare; quis enim Photio aſſentiretur dicenti: ejurate Rom. Pontificem, quia violari Canones non patitur, quia Eunuchos ex Regio cubili in Patriarchas attolli, legitimos Epiſcopos exilio pelli, ſacras dignitates pretio emi, titulum Oecumenici à nobis uſurpari, & Eccleſias impleri flagitijs vetat, pœnáſque obſtinatis comminatur, & ideò nec nos Pontificem ſuſtinemus, nec vos eum colite: hæc inquam ſi Photius diceret, quando reperiret ſocios defectionis? & tamen hæ veræ erant cauſæ; ſed alias quæri oportuit, quæ plus honeſti præferrent, magíſque animos caperent, obtentu publici boni, Religionem videlicet abuſibus corruptam; & poteſtatem Tyrannidi mixtam; alioquin Photius, quamdiu nec vindictâ, nec odio ardebat, aberátque pœnarum metus, coluit Vaticanum, ejúſque poteſtatem velut ſacram âram complexus eſt, nec priùs evertit, quàm inimicam ſenſit; quod manifeſto argumento eſt, non eam poteſtatem Photio diſplicuiſſe, ad quam potiùs confugit, imploravitque, ſed alias fuiſſe Schiſmatis cauſas, quas videlicet ſuprà memoravi. Audi Nicetam: (a) *Init itaque conſilium Photius de mittendis Legatis ad antiquam Romam, & à Nicolao Papa Legatos petere, occaſione videlicet, ut Eccleſiam corrigeret, nec non illos, qui hæreſin Iconoclaſtarum tuerentur, à Chriſtiano nomine omnino reſcinderet.* Vides, quanti Photius auctoritatem Pontificis Romani faciat, quâ Eccleſiam Conſtantinopolitanam emendari, & hæreticos exſcindi poſſe ſperat, Imperatori & Patriarchæ invictos. Nec dubium, ſi Nicolaus & Hadrianus Pontifices Photij votis annuiſſent, & huic Infulas permitterent Ignatio raptas, aut impunè ſaltem graſſari permitterent, nunquam illum de Schiſmate cogitaturum. At verò ubi vindicem illum, minacémque viderunt, quid aliud ſupererat, quàm aut ut cederent monenti, aut exarmarent feriturum? illud faſtus & ambitio prohibebat, hoc ergo

(a) Nicet. Ign. & Nicol. PP. in encycl. ad omnes Patres & Epiſc.

elegerunt, impugnatâ potestate, à qua vapulabant. Idémque omnibus perduellibus modus & genius fuit, ut videlicet in caput & Principes Reipublicæ arma primò & ante omnia converterent, & cum istis perpetuis odijs confligerent; quippe ijs salvis nusquam tuta defectio. Quid ergo mirum est, si hæretici, aliíque istis similes, cùm perdere Ecclesiam, suásque cupiditates explere vellent, in caput Ecclesiæ arma & odia vertisse, à quo uno cupitis arcebantur? Eadem ergo in omni Schismate observes.

III. Quanta Henrico Angliæ Regi, dum pacato adhuc animo, sanóque esset, Pontificis reverentia? cujus etiam Jura edito Libro, impugnatóque Luthero, asseruit, raro in Regibus exemplo, & forsan unico. Ubi verò amare Bolenam cœpit, fastidire legitimos thoros, Reginam thalamo, Aulâque submovere, adulteram in amplexum recipere, ídque, ne flagitij puderet, nuptiali, publicóque apparatu; nec interim movere Pontificem posset, ut adulterio, cujus exemplum totam Angliam incendebat, aut subscriberet, aut indulgeret; tunc enimverò declamare in Pontificem cœpit, ac Schisma moliri, eámque potestatem Tyrannidis incusare, quam suis amoribus, incestu ac adulterio pollutis videbat adversari. Si ergo diceret Pontifex: *Bolenam obtine, Uxorem ablega, incestu ac adulterio fruere, Angliam exemplo corrumpe, omnes leges, divinas, humanásque solve, útque libido fuerit, ama & jube.* Hæc inquam si Pontifex diceret amanti & Regi, nunquam se Anglia Schismate obligâsset. Illi ergo solùm Pontificem oderunt, qui nollent aliquem esse, quem vereri deberent, quíque obstaret illicita cupientibus. Quid latroni, homicidæ, adultero magis in votis, quàm nullum in Republica judicem esse, nullas leges? nullúmque scelerum vindicem? quantíque emerent istos exscindi? Idem advertas in Lutheri, Calvinique Schismate. Lutherum vitæ monasticæ tædebat, displicebant jejunia, vigiliæ, parendi latendique necessitas, & alia, quæ expiandis criminibus Religio invexit, noctes præsertim cœlibes, castæque & expertes amorum; quid consilij, ut hæc licerent optata, & tamen vetita? Judex, vindéxque auferendus; is Papa fuit, hoc enim valente nunquam votis Lutherus potiretur, huic evertendo omnia omnibus concessa, persuasum populo, nil bonis operibus opus, divina præcepta ultra vires hominum esse, & ideò nec curanda,

randa, fide omnia contineri, impleriq; ue, jejunia, expiationes, & quidquid humanæ corruptæque naturæ durum, ad fabulas & superstitiones pertinere. Religiosis sublata vota. Clericis nuptiæ concessæ. Principibus sacra æquè ac profana. Quid posset faciliùs persuaderi, quàm ista naturæ blandientia? nam & promptissima navigatio secundo fluvio. Ut verò hæc omnia & tutò licerent, auferendus è medio Judex, & ideò omnibus inculcatum, Pontificis auctoritatem non legitimam, nec à Deo institutam esse, sed usurpatam, tyrannicam, & Antichristo propriam, & ideò nec curandam. Sic Schisma formatum. Nec ferè aliæ rationes Principes permoverunt, ut fidem Lutheri amplexarentur, non tam odio Pontificis, quàm amore libertatis; suarúmque cupiditatum, à quibus initium, & ab istis ad persequendos Pontifices progressus fuit, nec priùs persequi desinent, quàm absistant illicitis; quemadmodum non priùs latroni, ut Judicem amet, persuaseris, quàm aut Judex ad latrocinia conniveat, aut ipse latrocinijs abstineat; Quantumcúnque ergo Pontificiæ dignitati abstrahas, nunquam eam Protestantibus conciliaveris, nisi unà efficias, ut istis aut omnia liceant, quæ eorum cupiditates permulcent, aut omnia permittantur, Pontifice videlicet aut muto, aut complice.

IV. Sic Suecia defecit. Cùm enim Gustavus Eriksonius Patriam à Danis oppressam longo bellorum & victoriarum cursu liberâsset, ac ærarium tot belli sumptibus, debitísque exhaustum esset, eique replendo media quærerentur, persuasum ei à Secretario suo est, & quodam Olao Petri hæresi Lutheranâ jam tinctis, ut fidem Lutheranam amplexaretur, eam enim ad moderni seculi genium esse, ac plerísque Principum placere, & ex illius præscripto omnia Ecclesiasticorum bona & facultates, quorum tanta copia esset, in Regium Fiscum reditura. Quid posset gratius cani Principi egeno, cupidóque? Ergo Lutheri dogmata recepta, (a) Ecclesiæ, Monasteria, Canonicatus spoliati, opésque Regiæ, tot rivis in unum alveum ductis, supra modum auctæ, aliquâ eorum parte in nobiles Familias sparsâ, ut istos novæ Religioni adstringeret dulcedo prædæ. Idem Daniæ casus. Christiernum II. Daniæ &

(a) Florimundus Raymundus lib. 4. cap. 14. anno 1527. Maimbourg Lutheran. lib. 1. fol. 123.

Sueciæ Regem Subditi Regno expulerant, ob crudelitatem, perfidiámque exosum, ejus Patruo, Friderico Holsatiæ Duce, in thronum evecto. Reliquit Christiernus filium Carolo Imperatori ex Sorore, quam Christiernus duxerat, nepotem; hoc paternum Regnum repetente, armísque ac fortunâ Caroli subnixo, Fridericus societatem cum Protestantibus inijt, eorúmque Præconibus accessum in Daniam præbuit. Friderico morte sublato, hujus filius Protestantium operâ Patri suffectus est, quem Christiernum III. appellârunt. Hic ut causam suam contra Comitem Palatinum ex Domo Bavarica muniret (is enim Dorotheam Christierni II. filiam duxerat, legitimam Daniæ hæredem) Lutheranis Principibus se fœdere adstrinxit, eorúmque Religionem totâ Daniâ induxit, urgente præsertim Luthero, & Optimates monente, ut opes à majoribus in Templa & Monasteria profusas occuparent, Episcopos verò, ut sibi suísque Clericis socias uxores pararent. Et litteris exempla adjecit (a) submisso Iohanne Machabæo, qui Monasterio profugus sacram virginem abduxerat, meruerátque Apostolatu fungi tam præclaro facinore. Sigismundus Augustus, cùm Moscovitico & Tartarico bello premeretur, Lutheri hæresin in Polonia gliscentem exscindere omisit, ne videlicet domi forísque bellum haberet, & cum illo Stirps Jagellonica (b) extincta est, neglectæ Religionis pœnâ. Elisabetha Angliæ Regina, Bolenæ & Henrici filia, cùm se natam videret ex nuptijs à Pontifice damnatis, spargeréntque, qui Catholicos oderant, eam ut notham declaratum, abdicatúmque iri, translato in Mariam Angliæ Regno; nihil habuit antiquius, quàm ut metu perdendi Imperij Pontificem (c) & Religionem ejuraret, quamvis ei retinendæ se juramento adstrinxisset. Galliam quod attinet, certum est, non odio in Pontificem Romanum Calvino adhæsisse, sed Principum æmulatione ambitúque, & quâvis ratione suas partes augere properantium. Margaritha Valesia, Francisci Primi Galliarum Regis Soror, Henrico Alibrettano nupta, cujus Patrem Julius II. Navarræ Regno privaverat, Ferdinando Arragoniæ Rege suffecto, Pontifici ob injuriam, ùt credebat, infesta Lutheri

(a) Florim. Raym. lib. 4. cap. 13. Spond. anno. 1533. (b) Idem lib. 4. cap. 7. (c) Idem lib. 6. cap. 10. anno 1558.

Lutheri Socios in Aulam, in Regnum, in Cathedras accepit, parúmque abfuit, ut Regem corrumperet, evocato Parisios Philippo Melanchtone, sed iterum morari jusso, operâ Archiepiscopi Lugdunensis. Montmorancios & Collinios fratres, Condæúmque Principem (quorum ductu hæresis Calvini Galliam implevit, vastavítque, præpotens facta; cùm Francisco Primo, & Henrico Secundo (a) Imperantibus humi serperet) Hugonottis adhæsisse odio Guisiæ Ducum, qui favore apud Regem florebant, & Regno moderabantur, multorum etiam è Gallis opinio est. Francisco II. apostemate extincto Catharina Medicea, dum Carolus Rex adolesceret, gubernandæ Galliæ successit. Ea servandæ potentiæ anxia, hinc Guisios Duces, hinc Navarræ Regem, Condæúmque Principem metuebat; istorum ergo vires æquare statuit, minori potentiâ futuros, si pares æmulique. Navarræ Regem Galliæ Vicarium constituit, Collinios fratres in gratiam & intima consilia admittit, Condæum Principem Ambosianæ conjurationis reum, & carceribus, ubi mortem expectabat, traditum, libertati restituit, sicque dum istos omnes Guisiorum potentiæ opponit, arbitra interim omnium sedens, morientem hæresin restituit, tot illis Principibus nixam. Imò cùm Navarræ Rex armatus, mináxque instaret, & sibi, primo videlicet Regij Sanguinis Principi, deberi habenas diceret: nec satis à Guisio opis, quem nimiùm quàm vellet depresserat, potestatem cum Navarræo partita est, fœdus cum Collinijs initum, libertas prædicandi Calvinistis data, & quod hactenus à morte Clodovæi nunquam contigerat, Galliæ Regiam minax triumphánsque hæresis invecta est, (b) cœpítque dominari; tanti unius feminæ imperandi avidæ ambitio stetit; imò & Scotiam perdidit, nunquam enim adduci potuit, ut Mariæ Stuartæ cum hæreticis confligtanti auxilia submitteret, unde mors Regniæ ac Religionis secuta. Et quamvis ab Henrico III. Legati in Angliam missi, qui libertatem Stuartæ in speciem urgerent, néve ejus sanguine secures imbuerentur; occultè tamen, Regióque Chirographo additi Elisabethæ animi in Stuartæ perniciem. Causa fuit, quòd vererentur, ne, si ista florente adhuc ætate Elisabethæ superviveret, præter eximias formæ, animíque

(a) Anno 1559. & 1560. (b) V. Maimbourg Calvin. lib. 2. & 3.

que dotes, quibus animos rapiebat, junctis insuper Angliæ, Scotiæ, Hiberniæque viribus, auctâque in immensum Guisiorum potentiâ, (a) quorum ea neptis erat, Galliæ coronam occuparent; quod ne fieret, Reginæ innocentis sanguine, ac Religionis jacturâ fortunæ ac ambitioni litatum. Hactenus à nobis hæc observata sunt, ut intelligas, veras Schismatis & defectionis causas partim fuisse dulcedinem novorum dogmatum, omnia voluptati concedentium, quæque tantò faciliùs credebantur, quòd & placerent, & honesti colore pingerentur; partim verò animi passiones, rationem secum more torrentis rapientium; iram videlicet, vindictam, odium, cupiditatem, metum, & si qui alij turbines animorum. Nemini verò potestas Pontificum Romanorum causa discedendi, labendíque fuit, quòd eam divinis scripturis, veræque fidei adversari putarent, nisi parato jam, peractóque Schismate; tunc enim, cùm huic purgando omnes rationes quærerentur, contectis veris causis, mirum haud fuit, etiam Pontifices occurrisse, aut innato omnibus malis in Judices odio, aut quòd viderent, gratas esse populis in maximos querelas, aut denique quòd nunquam se tutos crederent, valente Pontifice. Exarmari ergo debuit, ne feriret.

V. *II.* Si ex sententia Maimburgi ideò Pontificia potestas minuenda est, quia hæretici illam aversantur, & hoc ipsum Propositiones Parisienses spectârunt, annon videt, eâdem ratione Regiæ potestati bellum indici? hanc enim non minùs hæretici, quàm Pontificiam oderunt, & ideò nunquam ferè Regnum aliquod hæresis intravit, ut non eodem tempore & Ecclesias, & Thronos concuteret: suntque notissima Belgij, Bohemiæ, Daniæ, Germaniæ, Galliæ, Hungariæque exempla, & hoc ipso tempore, quo scribimus. Quis nescit, quoties in vitam Leopoldi Augusti, veneno, insidijs, apertóque bello, ac Turcis in Austriam evocatis conspiratum ab hæreticis sit, ductore Tekelio Comite? In ipsa Gallia quater plenâ acie pugnatum, tercenties minoribus sed cruentis prælijs, urbes captæ, vastatæque, templa eversa, Regum sepulchra cineresque effossi, species aliqua Reipublicæ in ipso sinu Monarchiæ educta, omnia ferro igníque fœdata, ipsa Principis majestas insidijs petita,

(a) V. Maimbourg Calvin. lib. 3.

petita, decémque Gallorum myriades indictâ causâ, & nullius culpæ comperti per tormenta consumpti, & denique nihil non actum, ut Ecclesiâ, Regnóque dejectis hæresis triumpharet. Hæ ferè sunt artes, quibus novum Evangelium ferro flammâque scriptum, ac Sanguine maceratum induci Provincijs videmus, Imperijs plerúmque aut concussis, aut collapsis. Parùm ergo Maimburgus fecit, cùm Pontificiam potestatem circumscripsit, hæresi placandæ; addere debuit & Regiam, quam non minùs odio prosequuntur, & Sacramenta Eucharistiæ ac Pœnitentiæ, jejunia, Cœlibatum, Concilia, ac omnia Ecclesiæ præcepta, quæ multò magis, quàm Pontificem aversantur, imò propter illa Pontifices oderunt: fac enim omnia hæreticis concedi, pax continuò cum Romanis erit, ac dissidia cessabunt, perinde ac Phreneticus remedia, non medicos horret, & cum istis conveniet, si illa sustuleris. Malè ergo Maimburgus medicum amoliri, non remedia voluit.

III. Sed nec alijs argumentis opus, cùm experientia & exempla idipsum testentur; dicant enim si possunt, quot ad veram Religionem nuperæ propositiones hæreticos permoverint? an aliqui eorum ideò Catholicam fidem receperint, quia Pontificis auctoritas Parisijs laboravit? (a) imò si verum fateri volumus, plurimùm illis insolentia & animus crevit, aut quòd gauderent, intestinis nostrorum bellis, crederéntque, solutam esse eam Spiritûs & fidei unitatem, quâ tantopere gloriamur, aut quòd Calvini argumentis Gallos persuasos putarent, ad eas propositiones vulgandas, præsertim cùm viderent, non alijs rationibus eas muniri, quàm toties à se propositis, sicque victos Catholicos, victores se crederent, aut denique quòd scirent, illas à turbatis, iratísque animis prodijsse, præsertim Tholosani, & Parisiensis Archiepiscoporum, sicque non tam veritati, quàm æstui ac vindictæ adscriberent, quæ fidem & gratiam non merentur.

IV. Accedit denique perpetuus Ecclesiæ usus, quæ semper in materia fidei ab hujusmodi transactionibus cum hæreticis abhorruit, quæque nunquam prosperè ceciderunt, nec alium fructum habuere, quàm ut Catholici turbarentur, nec hæretici crederent.

VI.

(a) V. Reg. Sacerd. fol. 88.

VI. *Anno CCCXXV.* Damnata in Synodo Nicena Arrij blasphemia, cùm Patres laborarent, quo maximè nomine Filij divinitatem exprimerent, nam quæ illi Arriani tribuebant, videlicet *Potentiæ, similitudinis, Imaginis, æterni*, æquè creaturis aptabantur; occurrit vox *homousij*, seu *Consubstantialis*, quam ex ipsis litteris Eusebij Nicomediensis hausere, is enim tanquam absurdum inferebat, videlicet: (a) *Sequi filium Dei esse Patri consubstantialem, si semel admittatur, esse Increatum.* Intremuit ad has voces hæresis Arriana, quibus se proditam videbat, nullo ampliùs latebris loco; sed communi à Patribus plausu accepta est. Nihil non actum ab Arrianis, ut eam expungerent, jurabant, se Catholicos, submittebant se Decretis Nicenis, Filio Dei divinitatem asserebant, nec æquum esse, ut Orbis & Ecclesiæ scinderentur unius voculæ gratiâ. Audî Hieronymum: apud quem ità Arriani: (b) *De usiæ nomine abijciendo verisimilis ratio præbebatur, quia in Scripturis non invenitur, & multos simpliciores novitate suâ scandalizat, & ideò placuit auferri: nec erat curæ Episcopis de vocabulo, cùm sensus esset in tuto.* Et ideò contra hanc unam vocem, velut arcem veræ Religionis totis viribus in Concilijs, Hierosolymitano, Antiocheno, Sirmiensi ac Ariminensi ab Arrianis pugnatum est: nunquam tamen persuaderi Catholicis potuit, ut in publicis fidei Confessionibus hâc voce absisterent, quamvis eam pomum discordiarum Arriani appellarent, eáque sublatâ pacem promitterent. Nec alia de causa Liberius Pontifex, Patrésque Concilij Ariminensis in Ecclesia pulsati sunt, adeò ut Hieronymus diceret: (c) *Conclamatam fidem Concilij Niceni, Orbémque se Arrianum miratum esse*; quàm quòd voce Consubstantialis abstinerent, concordiæ studio. Sed quid hâc indulgentiâ Concilij Ariminensis (d) profectum est? nisi ut ipsos Patres posteà puderet, & ignaviæ ab Ecclesia, Romanóque Pontifice damnarentur, ipsi verò Arriani in pejus laberentur; nam cùm vocem *Consubstantialis* abjecissent, *substantiæ* retinuêre, tum hujus pertæsi, (e) *per omnia similis*, posteà *similis* tantùm, & tandem *Dissimilem* reddiderunt: tanti fuit hæreticis detulisse.

VII. *Anno CCCCLXXXII.* Zeno Imperator edictum vulgavit, quod Henoticum appellatum est, spe, obtentúque, Eutychianos hære-

(a) Ambros. de fid. ad Grat. lib. 3. cap. ult. (b) Hieron. adu. Lucifer. (c) Hieron. ibid. (n) Concil. Arim. anno 359. (e) V. Baron. ad ann. 359. n. 38.

hæreticos Catholicis conciliandi. Ejus hæc origo. Eutyches Monachus Neſtorium, duas in Chriſto naturas aſſerentem, dum ardentiùs perſequitur, eò provectus eſt, ut nec duas quidem naturas & operationes admitteret, ſed unam tantùm. Damnatus eſt in Concilio Chalcedonenſi, ſed non ideò error extinctus, quin in multos magnóſque ſerperet, Epiſcopos præſertim, quibus ut major doctrina, ita major ambitio, & novi cupido, unde admiratio, plauſúſque ingenij. Inter illos Petrus Mogus, quem in Alexandrinam Sedem, quâ nuper ſceleribus exciderat, Zeno Imperator evexerat, Acacio nitente, & Joanni Talaidæ infenſo, quem Alexandrini elegerant; huic crimini datum, quòd Infulas recepiſſet, voto ejuratas. Sed veritas erat offenſio Patriarchæ, quem electio Talaidæ latuerat, litteris caſu amiſſis; ſed quod caſus fuerat, contemptum arbitrabatur. Mogus Eutychianam hæreſin imbiberat, eandémque Zenoni inſtillaverat, occultè tamen ac velo tectam, ne palàm micaret. Perſuadet Zenoni, ut Eccleſiâ diſcordijs flagrante viam aliquam meditetur, componendæ pacis, animóſque ſociandi, non quòd pacem curaret, ſed ut, quod pugnâ bellóque non poterat, deditione lucraretur, quam ſi Catholici haud inirent, quod futurum prævidebat, novæ cauſæ ſuppeterent, eos perſequendi. Euenítque ex voto. Zeno edictum vulgat, additque cauſas dictu pulcherrimas, ſed re inanes. Nicenum, Conſtantinopolitanum, ac Epheſinum Concilia recipi jubet, Chalcedonenſe præterit, abolétque ſilentio. *Aſſeruntur*, inquiens, *nobis libelli ſupplices, à pijs Monaſteriorum Præfectis, eremitis, & alijs Reverendiſſimis Viris, qui nos vehementer obteſtantur, ut ſanctiſſimis Eccleſijs reſtituatur concordia, membráque membris conjungantur. Nam quia membra Eccleſiæ non coaleſcebant, factum eſt, ut infinitæ hominum multitudines partim Baptiſmatis lavacro carentes mortem obierint, partim divinæ Communionis minimè participes ex corporis communione emigrârint, quin etiam cædes infinitæ indè factæ. Quotuſquiſque igitur eſt, qui non optârit, iſta corrigi, ínque meliorem ſtatum reduci, &c.* Vides, quàm ſpecioſæ rationes huic edicto prætexantur, ſed quo eventu? tantùm abfuit, hæreticos leniri, pacémque componi, ut illi quidem optatis potirentur, & victoriâ inſolentes, obtentúque rejectæ pacis, tantò acerbiùs Catholicis inſultarent, nec ideò tamen Henotico placarentur. Cùm enim ab Henotico Concilium Chalcedonenſe non

satis claré damnaretur, à Patriarcha Alexandrino Petro Mogo deficiunt, unde illis Acephalorum nomen. Ergo nec hæreticis edicto, nec Catholicis satisfactum, auctis potiùs, quàm sopitis turbis, qui plerúmque exitus solet esse istarum transactionum, ut bene illic notat Baronius. (a) Et ideò Felix Papa in epistola ad Zenonem scripta, Henoticum perstringens: *Non est hoc*, inquit, *acerrimum decrevisse periculum, quando nec saucijs firma adhibetur curatio, & sanis ingeritur miseranda contagio. Quid est illud dicere, jam causam nullam superesse certaminis, nisi hæreticis tribuatur victoria?*

VIII. *Anno DCXXXIII.* Cyrus Patriarcha Alexandrinus Eutychianâ hæresi tinctus, quam tamen studiosè premebat, utpote toties damnatam; Synodum Alexandriæ (b) cogit, effecitque, ut Episcopi conciliandæ inter Eutychianos & Catholicos paci mediam viam inirent, assertis quidem contra Eutychen duabus in Christo naturis, sed ut aliquid ei concederent, redderéntq; in Catholicos proniorem, duabus voluntatibus & operationibus suppressis, pro quibus dicendum esse statuerunt, *unam Theandricam*, seu *Dei virilem voluntatem & operationem.* Causa prætexebatur, quòd ex una parte & re ipsa duæ voluntates & naturæ contra Eutychen docerentur; sicut enim, qui diceret, *vas aureo argenteum*, duo metalla innueret, unum auri, aliud argenti; & cùm dicimus, *globum terraqueum*, significamus, globum ex duobus elementis compactum, terræ videlicet & aquæ; ità qui diceret, voluntatem *Dei virilem*, duas voluntates & naturas exprimeret, divinam videlicet & humanam. Ex altera verò parte hac moderatione, & unius vocis compendio omnes hæreses & bella componi, nam & Apollinaristas, qui loco animæ vel intellectûs verbum in Christo ponunt, & Nestorianos, qui non aliam unionem agnoscunt, quàm secundùm affectum & voluntatem, Eutychianos, qui unam Christi naturam in eo convenire, ut unam voluntatem admittant; istos omnes Catholicis fœderari, duabus voluntatibus non quidem negatis, sed suppressis silentio. Audi verba ipsius Decreti Alexandrini: *Domino Christo vero Deo nostro omnibus præfulgenti, omnésque ad Saluberrimam & veram ejus fidem dirigenti, & in unam Sanctam, eandémque Ecclesiam Catholicam convocanti præsentem satisfactionem facimus pro unitate Sanctarum Dei*

(a) Baron. ad ann. 482. n. 43. (b) Sexta Synod. act. 13.

Dei Ecclesiarum. Et Sergij in epistola ad Honorium: (a) *Multoties Sancti Patres nostri, ut lucrarentur plurimarum animarum salutem, dum alia emergerent capitula, Deo placitis dispensationibus usi fuisse videntur, nihil de subtilitate Ecclesiæ dogmatum exagitantes, & dicentes, quòd oporteat utique etiam in præsenti, dum tantorum millium populorum salus præ manibus ponitur, nihil de hoc per contentionem altercari. Quomodo enim non esset durum & valde onerosum, resolvere & evertere omnem illam futuram concordiam, atq; unitatem, quæ bene effecta fuerat tam apud Alexandrinam Magnam Civitatem, quàm per universas sub ea Provincias?* Hîc vides, idem prorsùs à Sergio & Monothelitis, quod jam à Maimburgo, jactari, nomen videlicet & obtentum pacis, ac spem hæreticos molliendi. Sed vana hæc erant, ludebántque incautos. Re ipsa id Sergius agebat, ut partes suas augeret, tot alijs hæreticis sibi adjunctis, ut Catholicos deciperet inani specie captos, eorúmque auctoritate suam causam muniret, ut tutiùs lateret simulatâ concordiâ, & larvâ pietatis tectus, utque Eutychianismum stabiliret specie oppugnantis, deceptisque, qui obstare poterant; admissâ enim unâ solùm in Christo voluntate sequebatur, ut una esset natura; quid enim natura humana ageret, si operari humano modo, si velle & nolle non posset? perinde ac si rotam in mola ponas, quæ volvi non possit, aut lampadem è tholo suspendas, quæ ardere nequeat. Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus continuò huic doctrinæ adversatus est, seu fraudem, seu periculum veritus, dedítque ad Sergium epistolas, (b) quibus ut absisteret monebat, adeò tamen suspectum hæresis non habuit, ut etiam ejus preces expeteret, multísque commendaret. Honorius verò Papa adeò captus est tot illecebris ac pompâ pietatis, præsertim quòd Leonis M. & Concilij Chalcedonensis fidem profiteretur, conceptísque verbis duas naturas, duásque operationes assereret, sed tantùm taceri hoc vellet concordiæ studio, & ne aliqui crederent, duas in Christo voluntates fuisse, contrarias sibi, discordésque, quales in nobis experimur, & Paulus deplorat; ut ad Sergium (c) velut ad Catholicum Episcopum, piúmque rescriberet, ejúsque sententiam de tacendis

(a) Serg. ad Honor. in 6. Syn. act. 12. V. Baron. & Spond. ad ann. 633. (b) Epist. Sophr. ad Serg. encycl. in act. 6. Syn. act. 12. anno 633. (c) Epist. Honorij ad Serg. in 6. Syn. act. 12.

cendis duabus operationibus probaret, quæ res Honorium hæresis suspectum reddidit, falsò id quidem (ùt ex ejus (a) epistolis ad Sergium datis clarissimè constat, & ex Dialogo S. Maximi (b) contra Pyrrhum Monothelitam, ubi duas voluntates, duásque naturas agnoscit) sed tamen ex Sergij voto, Honorij auctoritate ad firmandam hæresin abutentis, nec aliud Monothelitæ optabant, fallacissimo pacis obtentu; ipsúmque Heraclium Imperatorem lucrati sunt, à quo etiam *ecthesis* illa prodijt, tot votis & Concilijs damnata, ipsíque Sergio fatalis, eodem quippe anno vitâ excessit, quo illa prodijt. Hic ergo fructus compositionis fuit, falli, scindíque Catholicos, tegi verò hæreticos, reddique fortiores. Idémque ab hæreticis quæsitum Constantis Imperatoris edicto, quod Typum appellârunt. Paulus enim Patriarcha Constantinopolitanus, & hæresi corruptus, cùm istam ubique, præsertim in Ecclesia Occidentali proscriptam videret, Constanti Imperatori persuadet, ut duas voluntates, aut unam dici edicto prohibeat, ac silentium partibus imponat: & pax edicto prætenta; vera enim causa, ut notat S. Maximus Martyr (c) in Disputatione cum Pyrrho, fuit; *ut quoquo modo vel silentio saltem damnari videretur de duabus voluntatibus expressa sententia.* Et ideò Martinus Papa, cùm in Synodo Lateranensi eum Typum damnâsset, egregiè illius causas refutavit; verba Synodi sunt: Sancta Synodus dixit: (d) *Relectus Typus bonum quidem intentum habere dignoscitur, dissonantem autem virtutem intentui continet. Bonum est námque procul dubio, & omnibus timentibus Deum desiderabile, cohibere dissensiones & altercationes, pro causa fidei, sed non est utile & bonum, cum malo destruere bonum, id est cum hæreticis Orthodoxorum Patrum verba & dogmata, quoniam hoc potiùs exurit, non mitigat.*

IX. *Anno MDXXXXIV.* Maximè enituit, quàm sint inutiles hujusmodi cum hæreticis transactiones, & neutri parti satisfaciant. Decreverat Carolus Imperator Francisco Galliæ Regi totis viribus bellum inferre, frustrà Paulo Pontifice pacem suadente.

(a) Epist. Hon. ad Serg act. 12. & 13. in 6. Syn. (b) S. Maximus disput. adu. Pyrrhum. apud Baron. tomo. 8. annal. ad ann. 645. V. Reg. Sacerd. fol. 547. (c) S. Max. in disput. cum Pyrrho Monoth. anno 645. (d) Concil. Lateran. sub Mart. PP. Secret. 4. anno 649.

dente. Eum in finem quâvis ratione Principes Germaniæ adjungere sibi statuit. Comitia Spiræ indicta, quò Septemviri omnes, & Ferdinandus Frater convenêre. Protestantibus tantò major audacia, petendíque licentia, quòd Cæsarem auxilij egentem, cupidúmque viderent. Ergo edictum Augustanum Protestantibus infestum suspendi impetrant. Secuta alia constitutio, quâ pacis, animósque omnium componendi gratiâ, dum Concilium Oecumenicum conveniret, multa *interim* statuebantur; ejus inter alia capita hæc etiam erant: (a) *Concilium Oecumenicum Christianum ac liberum in Germania conveniret, aut saltem Nationale. Quòd si hæc haberi non possent, Conventus proximo autumno aut vere haberetur, in quo viri docti de Cæsaris auctoritate usq; ad proximum Concilium decernerent, quid observari, quid omitti oporteret, nullâ Pontificis mentione, interim supersederetur quæstionibus de bonis Ecclesiæ direptis, Protestantes essent idonei, ut Judicijs Cæsareæ Cameræ assiderent, unde priùs arcebantur; Catholici vetera vectigalia Ecclesijs solverent, etiam quas hæretici occupabant; tam ex hæreticis, quàm Catholicis ludimagistri eligerentur & Concionatores, quibus stipendia vel ex Ecclesijs, vel ex pijs largitionibus fidelium præberentur; usus quóque Calicis, & Sacerdotum, qui ad Lutherum defecerant, Matrimonia permittebantur. In reliquis ferè omnibus, quæ dogmata spectant, jubebantur Lutherani Catholicis assentiri.* Hæc ferè capita illius edicti, quibus, ut vides, aliqua Catholicis, aliqua hæreticis tribuebantur, imò hæreticis omnia, nam Catholicis pleraque demebantur, nullo additamento. Præcipui Protestantium edictum respuêre, videlicet Bucerus, Musculus, Osiander, Brentius, Fridericus Saxoniæ Dux, & ipse Calvinus. Sed Catholici multò maximè, adeò ut alij Carolum Zenoni, Heraclio & Constanti compararent, alij palàm ex eo quærerent: *An ergo ad Lutherum defecisset?* & Paulus Pontifex, quamvis ætate jam præcipiti, multísque vinculis ob Farnesiam familiam Carolo adstrictus, nec ejus potentiam veritus tot victorijs florentem, gravissimis ad Eum litteris abrogari hoc edictum aut corrigi jussit: planè Catholicam Religionem vehementer afflixit, Lutheranis ab eo tempore multò potentioribus, & hæresi palàm exultante, ac passim victrice, tantúmque abfuit, hâc Transactione eam leniri, ac intra certos

Sff 3 termi-

(a) V. Palav. hist. Conc. Trident. lib. 5. cap. 5. à n. 2. & cap. 6. & 7. & Breve Pauli III. anno 1544.

terminos contineri, ac Concilio, quod promiserant, submitti, ut potiùs insolescerent, & nunquam magis Concilio adversarentur. Cognovitque ipse Carolus errorem, quando à Spirensi Decreto paulatim recessit, maximo Protestantium dolore, paríque indignatione, qui ferre non possent Cæsarem Pontifici obsequentem.

Maimburgus historiæ, quam de Lutheranismo scribit, hanc quóque de Constitutione Caroli Imperatoris narrationem intexit, eámque eo præsertim nomine excusat: (a) *Quòd illâ nihil contra Catholicam fidem statutum fuerit, sed duo tantùm in Protestantibus tolerata, usus videlicet Calicis, & Matrimonia Sacerdotum, qui defecerant. Cur verò tolerari non potuerint duo, quando ob temporum injurias tolerari tota hæresis debuit? num ergo majoris culpæ fuit, aliqua ferre, quàm omnia?* Hæc qui in Maimburgo legat, ipsam verò rerum historiam ignoret, verissima esse credat, & quibus opponi nihil possit. Cæterùm id Maimburgum deficit, quod toties profitetur, bona vid: fides, & veritatis accurata enarratio. Nunquam Paulus Pontifex, quòd aliqua permitteret, toleraret aut conniveret, Carolum incusavit; quis enim nescit, tolerari flagitia posse, cùm curari non possunt, aut pejora timentur? sed quòd Concilia, Conventusque, in quibus de Religione ageretur, promitteret, nullâ Pontificis mentione, cujus tamen officij & potestatis est, ea indicere, illísque præsidere; quòd bona Ecclesiastica hæreticis permitteret, spoliatis Catholicis, idque Edicto sanciret; quis verò nescit, quantum in simili, imo eadem causâ Chrysostomus & Ambrosius cum Principibus, Theodosio & Arcadio conflixerint? quòd Scholis, sacrísque Concionibus hæreticos æquè deligi juberet, eósque stipendijs Ecclesiarum conduci, immenso Juventutis damno, nec ista Pontificis auctoritate, sed suâ sanciret. Et quamvis non perpetuum hoc Edictum, sed temporaneum & provisorium diceretur, úsque dum vid: *Liberum & Christianum Concilium ac Universale conveniret*; verba hæc tantùm erant, rebus cassa, quis enim tam obtusæ mentis esset, qui non prævideret, nunquam pro legitimo, libero, ac Universali Concilio à Protestantibus habitum iri, cui Pontifex præsedisset, & in quo ipsi non vota conferrent? perpetua ergo erit Contentio, non priùs finienda, quàm Concilium conveniret Protestantibus placitum, nunquam

(a) Maimbourg du Lutheran. lib. 5. fol. 204.

nunquam enim placiturum erat. Deinde quis poſſet ſpem aliquam concipere, bona, proventûſque Eccleſiaſticos ſemel in manus hæreticorum collapſos, iterum ad Eccleſias ac legitimos Dominos redituros? ac Proteſtantes in Scholas, in Cathedras, in Tribunalia ac Dignitates receptos, illinc iterum, ùt primùm Cæſari ac Concilio placeret, exceſſuros? Idque eventus comprobavit. Celebrato enim, finitóque Concilio non ideò finita ſunt, quæ Cæſar illis conceſſerat, aut quæ ipſi uſurpaverant. Meritò igitur Spirenſe hoc edictum Paulus damnavit, reſcindíque voluit. Nec obſtant, quæ de temporum injuria ac neceſſitate dicebantur componendæ pacis. Pax enim, quod toties Pontifex rogaverat, cum Franciſco potiùs Galliarum Rege, quàm cum hæreticis componenda erat, id enim & Religioni, & Imperio, ut poſteà patuit, magis conducebat, ceſſaviſſetque neceſſitas, tam multa, & tam noxia indulgendi, pace cum Gallis confectâ. Sed dum æmulatio, & cupido gloriæ, ac ſpes vindicandi Cæſarem urgent, armántque in Gallos, cum Proteſtantibus fœdus ſucceſſit, quod etiam Maimburgus obſervat, deplorátque in ſua de Luthero hiſtoria *lib. 5.* raró alioquin Carolo propitius, niſi cùm Pontifici obluctatur. Deinde ut bene Pontifex notavit in Diplomate ad Carolum; nullum prorsùs eſt tam malum conſilium, quod non ſpecioſo aliquo pietatis aut utilitatis nomine veſtiatur; nec verò tanta neceſſitas fuerat, ut oporteret, Carolum tam multa circa Religionem, tantíque periculi ſtatuere, nec audito, nec rogato Pontifice, imò ejus Legato Wormatiæ dimiſſo, ne à Carolo deſtinata moraretur. Hæc ſola Pontifex arguebat, ut ex illius litteris ad Carolum patet, & tamen hæc omnia Maimburgus prætcrit, producítque in medium, quaſi à Pontifice reprehenſa, quæ nunquam reprehendit, tolerantiam videlicet Calicis & Nuptiarum, omittit verò, quæ planè reprehenſa ſunt. Ergo cùm Edictum Cæſaris contra Pontificis ſententiam excuſat, perinde facit, ac ſi quis Advocatus Judici reum purgaret, tacitis veris ejus delictis, ijs verò dilutis, quæ nunquam fecit, & quæ nemo objecit. Quæ artificia, quantum à candore & veritate hiſtorica aliena ſint, præſertim in cauſis tanti momenti, nemo non videt, abrogántque Maimburgo fidem, etiam vera dicenti, quippe fraudem ſemel deprehenſam ſemper timemus.

X. *Anne*

X. *Anno MDCX.* Tentata est Concordia Nestorianos inter, Romanámque Ecclesiam. Ejus occasio hæc fuit. Venerant Romam, dum illic Sacrum tempus ageretur, duo ex Chaldæa Viri, hæresi Nestorianâ tincti. Excepti humaniter, donatique, & ex illorum numero fuére, quibus Paulus V. Pontifex Max: pedes abluit, detersitque ac osculo libavit. Rapuit illos Majestatis Romanæ admiratio, tantâ præsertim charitate ac modestiâ mixtæ, reversique in Patriam Eliæ Babylonico Patriarchæ omnia, quæ Romæ viderant, acceperantque, narrant, immenso præconio. Exarsit is protinùs, flagravitque desiderio Societatis Romanæ, sed obstabat suorum in Nestorium amor, quem ut Sanctum colebant, sciebántque Romanis execrationi esse; modum ergo excogitat, quo & Nestorium, & ejus doctrinam retineret, & tamen Pontifici probaret. Quatuor ferè propositionibus totus Nestorij error continetur. Prima: *Beatissimam Virginem nec esse, nec dici debere DEI, sed tantùm Christi matrem.* Retineri hanc propositionem volebant, eâ tamen interpretatione mollitam, ut dicerent; ideò à Chaldæis Nestorio addictis non vocari DEI genitricem, quia Deitas non generatur, quantumvis, cùm Christus etiam sit Deus, æquè in hoc sensu Deipara vocari possit. Secunda propositio hæc erat: *Duæ in Christo sunt Personæ.* Hanc sustineri posse dicebant, si duarum Personarum nomine duas naturas singulares intelligas, quas in Christo esse nemo ex Catholicis negat; quamvis etiam una Persona dici possit, propter unionem utriúsque naturæ; unio enim facit ex duobus unum. Tertia propositio: *In Christo est una voluntas.* Una, inquiunt, & duplex, quia utraque natura voluntate suâ & propriâ pollet, una, quia perfectè sibi consentiunt. Quarta Propositio: *Spiritus S. ex Patre, non ex Filio procedit;* intellige ex Filio tanquam ex alio Spiratore, aut ex alia spirandi virtute, est enim unus cum patre Spirator, & eadem spirandi virtus; in alio tamen sensu, ùt duæ sunt, distinctæque Personæ, ex Patre Filióque dici poterat procedere. Sic Babylonius Patriarcha conciliari posse credebat Chaldæos, Latinósque. ambiguâ vid. verborum formâ, & in utrúmque sensum contextâ; perinde ac si unitas & veritas fidei ex verborum specie, ludóque, non ex sensu penderet. Missus ad Pontificem Romanum Adam

quidam

quidam Orientis Archimandrita, & Ecclesiæ Babylonicæ Archi-Diaconus, qui si posset, ità Romanæ Ecclesiæ Babylonicam sociaret, ut tamen Nestorium retinere, ejúsque propositiones liceret, sanâ tamen interpretatione purgatas. Auditus est Romæ, ejúsque subtilitates expensæ, quibus conabatur mendacium veritati, Nestorium Christo fœderare. Sed responsum est illi: *Nunquam ejusmodi artificia Catholicæ Religioni bene vertisse: veritatem sine fuco & larva incedere, sui securam, nec pigmentis ac velis egere: hanc falsi indolem esse, ut videri pudeat, seque latebris involvat. Si rem ipsam tenerent, cur verba refugerent rebus exprimendis necessaria? errorem enim in verbis admissum ad res ipsas derivari; nam si aquilæ v. gr. nomen equi imponas, non deerit, qui inferat, aquilas hinnire, & quadrupedes esse; non ergo satis esse, ut in rebus fidei ac Religionis bene sentias, nisi etiam bene loquaris, quippe sermonem animi testem ac indicem esse, & velut ex sono metallum, ità animum fidémque verbis æstimari, fallique saltem audientes, nisi illa vero consentiant. Nihil quidem Pontifici supra pacem & concordiam esse, tamen bonis artibus quæsita, alioquin etiam turpem victoriam pudori esse, nec diuturnam fore, arenâ tantùm, plumísque subnixam, hoc est, verbis, non rebus constantem.* Hæc Archi-Diacono responsa, nec ille abnuit, ejuravitque Nestorium, non ideò tamen Patriarcha, Chaldæique permoti, qui erroribus institêre: isque perpetuus ferè eventus fuit tentatæ cum hæreticis concordiæ.

Multa ex hactenus dictis colligere liceat; nunquam vid: hujusmodi in rebus fidei Transactiones bene Catholicis cessisse, nam & istos turbârunt, nec hæreticos vicêre: imò animus istis, & fastus ac insolentia crevit, seque victores, victos illos ferebant; nec alio fine inducijs illis utebantur, quàm ut interim suas partes augerent, tantóque liberiùs suis erroribus alios inficerent, quòd amici, non hostes haberentur, fallerentque incautos obtentu concordiæ, mentitæque pietatis, quæ semper fraudi miscebatur. Alij tempus & occasiones lucrabantur. Alij ùt aliquid obtinuerant, gradum ad alia proferebant, nec prius cessaturi, quàm fastigio potirentur, quod de Arrianis ostendimus. Alij denique privatas affectiones vindictæ, odijque communi prætextu Religionis & concordiæ celabant, utrámque prodituri, ut illas explerent. Verbo, nunquam feliciter & sine damno transactum cum hæreticis est, etiam cùm de vocibus tantùm certamen verte-

batur; quantò id magis timendum, quando non de vocibus, modóque loquendi, sed de gravissimis rebus cum Gallis confligamur? *Pontifex Concilio subjaceat, Pontifex errare possit, & ideo nemo Pontifici parere teneatur, quamdiu ratio aliqua non obtemperandi occurrat, occurret autem semper, & hoc pretio pax cum hæreticis fiat, imò tantùm speretur.* Quæso quid hoc est aliud, quàm Ordinem Ecclesiæ adimere, sine quo non Regna tantùm & exercitus, sed ne familia quidem, domúsque privata consistere potest? quàm Caput & Gubernatorem è medio tollere, & necessariam imperandi facultatem, trunco corpore, & in casum pendente? & quis tanto præsentíque periculo incertam spem emat, hæreticos convertendi? Quanquam nemo non videt, prætextum hunc esse, speciem inanem fallendis, ludendísque simplicium oculis. Quis enim credat Archiepiscopos irâ, vindictâque in Romanum Pontificem calentes, huic bellum intulisse, Religionis potiùs & concordiæ studio, quàm animi sui & offensæ causâ? & cur illos hic ardor hæreticos convertendi, ac Vaticanum oppugnandi tunc primùm incendit, cùm ultionem meditabantur? Pace ergo illorum dixerim; quidquid in ijs Comitijs (a) agitabatur, non hæreticis, sed vindictæ datum; odium, non Religio fuit; sed hæc ostendi debuit, ut illud tutiùs & ex occulto feriret.

§ II.

Agitur de Prima Conventûs Parisiensis Propositione. *Ecclesiæ Gallicanæ consensus pro Pontificis indirecta potestate in Reges & Principes, eorúmque Bona & Dignitates temporales.*

SUMMARIA.

1. Ecclesiæ Gallicanæ authoritas Parisiensibus Propositionibus prætexta exemplo omnium ferè Hæreticorum, & quam ab causam?

2. An-

(a) V. Reg. Sacerd. in prælud. § 1.

2. *Authoritas Pontificia in Reges exercita exemplis Galliam spectantibus probatur, & primò Gregor. II. in Leonem Isauricum.*

3. *Et Zachariæ in Childericum Regem.*

4. *Et Stephani Pontificis.*

5. *Et Hadriani in Desiderium Regem.*

6. *Ejusdem Hadriani in gratiam Caroli M.*

7. *Et Leonis III. Imperium Romanum in Carolum Imperatorem transferentis.*

8. *Et S. Gregorij M.*

9. *Aliud ejusdem Gregorij exemplum.*

10. *Et Episcoporum Galliæ in Ludovicum I. Imperatorem.*

11. *Iterum Galliæ Episcoporum in Lotharium Imperatorem.*

12. *Et Nicolai Papæ.*

13. *Et Hadriani II. in Carolum Calvum.*

14. *Et Fulconis Archiepiscopi Rhemensis in Carolum Simplicem.*

15. *Et Concilij Lateranensis sub Alexandro III.*

16. *Et alterius Concilij Lateranensis sub Innocentio III.*

17. *Innocentij IV. in Fridericum Imperatorem.*

18. *Et Clementis V.*

19. *Et Concilij Constantiensis.*

20. *Et Concilij Viennensis.*

21. *Et Concilij Basileensis.*

22. *Et Concilij Tridentini.*

23. *Et Universitatis Sorbonicæ.*

24. *Et totius Cleri Gallicani.*

25. *Et Testimonijs celeberrimorum in Gallia Doctorum.*

26. *Multa in rem nostram contra Maimburgum ex dictis colliguntur.*

I.

PRopositiones nuper Parisiis editæ, ut tantò pluribus probarentur, auctoritate ac nomine Ecclesiæ Gallicanæ adornatæ sunt, cùm enim nec ratione, nec usu, nec antiquitate fulcirentur, quin potùs hæc omnia obsisterent, auctoritas quæsita est, & quod rei deerat, titulo compensatum. Sic falsis corruptísque nummis effigies & elogia Principum imponi videmus, ut fallant incautos, tegátque metalli vitium imaginis reverentia. Quem verò non caperet auctoritas Ecclesiæ Gallicanæ? & istam omnibus ferè paginis Maimburgus inculcat; nemo enim, qui illam Magistram habet, errare se credat, aut, si erret, excusari errorem posse, imò laudari tam grandi exemplo. Et hæc causa fuit, ut nemo hæreticorum Spiritui S. aliísque sanctis Doctoribus sua dogmata non imponeret, ut tantò dulciora essent eorum auctoritate ac exemplis condita. Ebion sanctum Petrum, Arriani Lucianum Martyrem, Origenem, ipsúmque Antonium Magnum, Pelagiani Augustinum, Zosimum, Clerúmque Romanum jactabant, alij alios. Et ultimis hisce temporibus quid non Lutherus & Calvinus egère, ut suis opinionibus primitivam Ecclesiam favere ostenderent? Ergo nihil novi est, magnos Patronos magnis erroribus quæri, imò & præferri, quo populi saltem studia, animíque captantur, istis enim nec tempus, nec cura est, ut, quid singuli scripserint, explorent, sícque magno illo strepitu, umbrísque nominum ludi se nesciunt, fallique, & tamen falluntur. Idem Maimburgo consilium fuit, cùm toties Propositiones Conventûs Parisiensis pro doctrina Ecclesiæ Gallicanæ jactavit, pulcherrimo quidem, sed falsissimo elogio, nihil enim ab Ecclesiæ Gallicanæ sensu, doctrináque alienum magis dici aut scribi potuit; toties enim Ecclesia Gallicana, & in publicis Conventibus, doctrinâ, exemplóque contrarium professa est, ut mirari subeat, quinam sint illi Galli, qui tantum à Gallis absunt, aut quænam sit illa Ecclesia Gallicana, quæ Ecclesiæ Gallicanæ tantopere ac palàm adversatur, quod jamjam longâ inductione, pérque omnes

omnes Ordines Ecclesiæ Gallicanæ dicere aggredimur, lectoris arbitrio relicturi, utra Ecclesiæ Gallicanæ sententia dici debeat, nostra, quæ tot seculis & ab omnibus Galliæ ordinibus recepta est, & tot publicis actibus expressa, an Maimburgi, quæ nuper, & à paucis, iisque aut metu, aut spe, aut irâ corruptis, Parisijs prodijt.

Anno DCCXXXI. Cùm Leo Isaurus sacras Imagines totâ Græciâ persequeretur, eósque, qui amplecti hæresin nollent, exilijs, proscriptionibus, tormentis vexaret, ipsius Deiparæ Virginis, omniúmque Sanctorum icones in Urbe Regia uno fasce incendisset, ipsámque Italiam invaderet, Sicarijs in Pontificem missis, feralíque edicto, quo Imagines tollebantur, Romæ proponi jusso, Gregorius II. Pontifex Maximus, cùm nec à Græcis, nec à Longobardis, Venetisque auxilium speraret afflictæ Religioni, fœdus cum Carolo Martello, Gallísque adversùs Græcorum Imperatorem sancit, Consulatum Carolo Principi offert, eúmque missis, acceptísque Legatis, ac juncto fœdere in Italiam vocat, venisséque, nisi mors occupâsset. Erat verò Consulis dignitas supremæ proxima (saltem si Patritiatum excipias) quod Ovidius illis versibus indicat: (a)

Qui quamquam est ingens, & nullum Martia summo
Altius Imperium Consule Roma videt.

Solúsque Imperator Consulem designabat, ut disertè notat Flavius Vopiscus in Aureliano. Consulis jura, lapsâ jam, extinctâque Republicâ hæc erant: Senatum rogare, jus dicere, tutores dare, manumittere, vectigalia locare, Ludos & præsertim Circenses edere, annis nomen dare (quod Justinianus abolitum voluit, (b) & annos ab Imperatoribus dici) togâ pictâ seu palmatâ uti, quæ olim triumphantium propria tantùm, purpurâ, auróque intexta, & quam etiam Trabeam appellabant. Justinianus (c) voluit lege editâ, Imperatores jugi Consulatu fungi. Oblatum ergo à Gregorio Consulatum Romanum Martellus acceptavit, præmisítque Abbatem Corbejensem, qui fœdus cum Romanis iniret, sponderétque auxilium, ipse secuturus, nisi mors obstitisset. Gregorius nihil

(a) Ovid. de Pont. lib. 4. eleg. 9. (b) Lipsius de Magistr. Pop. Rom. cap. 8. (c) Justinian. Nov. 105.

nihil interea omittere, ut Leonem molliret, rogare, minari, Italiæ populos, ne à Græco deficerent, quod jam parabant, cohibere, Legatis agere, & totos quinque annos flectendo Cæsari impendere; quæ omnia cùm frustrà essent, Leone implacabili, & in dies pejori, Gregorius coactâ Romæ Synodo, (a) ut Zonaras testatur, anathemate Leonem ferit, prohibétque vestigalia persolvi, quibus in Italiæ & Ecclesiæ perniciem utebatur. Hæc in Leonem Gregorius, quæ ut fiant clariora, Auctorum testimonia adscribam.

Fredegarius, qui jussu fratris Caroli Martelli scripsit, & historiam Gregorij Turonensis prosecutus est: (b) *Eo tempore*, inquit, *B. Papa Gregorius bis à Roma claves venerandi sepulchri cum vinculis S. Petri, & muneribus magnis & infinitis, Legatione memorato Principi destinavit, eo pacto patrato, ut ad partes Imperatoris recederet, & Romanum Consulatum præfato Principi sanciret. Ipse itáque Princeps mirifico & magnifico honore ipsam Legationem recepit, munera magnifica obtulit, átque cum magnis præmijs cum suis sodalibus missis Grimonem Abbatem Corbejensis Monasterij, & Sigebertum Reclusum S. Dionysij Romam ad Limina SS. Petri & Pauli destinavit.*

Theophanes: (c) *Comperto Leonis Imperat. proposito Gregorius Papa Romanus, scriptâ priùs ad ipsum decretali epistolâ, quâ de fide quidquam statuere, & antiqua Ecclesiæ sancita à sanctis Patribus firmata innovare, aut convellere, non decere Imperatorem commonet, Italiæ tandem ac Romæ tributa deferri ad illum prohibet.*

Et ad annum Leonis 13. *In Seniori verò Roma Gregorius Vir Apostolicus, & Petri verticis Apostolorum Confessor verbo & actu coruscans, qui removit Romam & Italiam, nec non & omnia tam Reipubl. quàm Ecclesiæ jura in Hesperijs ab obedientia Leonis.*

Et ad annum 730. *Gregorius Sanctissimus Præsul Leonem per epistolas tanquam impiè agentem redarguens, & Romam cum tota Italia ab ejus Imperio recedere faciens.*

Cedrenus: (d) *Anno nono Leo impius cœpit de sacris imaginibus evertendis sermonem facere, quo cognito Gregorius Romæ Papa tributis Italiæ & Romæ eum prohibuit.*

Et iterum ubi de evecto Anastasio in Cathedram Germani egit: *Romæ autem Gregorius Apostolicus Vir à Leone ob ejus impietatem defecit, & pacto cum Francis icto tributa Leoni denegavit.*

Zonaras

(a) Zonar. T.3. in Leone circa f. (b) c. 110. in Chron. floruit sec. 8. (c) Theoph. in Chron. in vita Leon. floruit circa ann. 787. (d) Cedr. in Leon. ad ann. 9.

Zonaras in suis Annalibus : (a) *Qua de causa Gregorius, qui tum Romæ veteris Ecclesiam gubernabat, repudiatâ Præsidis novæ Romæ societate, nec non eorum, qui illum sequebantur ; illos cum eorum Imperatore Synodico anathemate obstringit, & vectigalia, quæ ad illud úsque tempus indè pendebantur, inhibuit, icto cum Francis fœdere.*

Vides in hoc exemplo, quantâ cautelâ, prudentiâque, & quibus gradibus contra Imperatorem Gregorius processerit, quæ nisi observentur, plus mali ab extremis hisce remedijs, quàm boni expectes. Primò nullum finem monendi, curandique Imperatorem, per litteras, Legatos, preces, mináſque fecit; nec ideò abrupit, cùm obstinatum vidit, flectíque nescium; ferri potuit, dum intra Græciam sæviret : ubi hæresis & edicta in Italiam parabantur, nec mitiora proficerent, ad extrema deventum est, priùs tamen securitati, quàm remedijs provisum, nec consilijs inermibus creditum; à potentissimo Principe, amicóque auxilia petita, fœdus conjunctum, vires sociatæ, honores, fascésque Romani, præludia Imperij, oblati, Synodus acta, anathemata vibrata, & tandem rebus omnibus dispositis, maturísque, nec alias moras periculo patiente, Imperium Leoni abrogatum, nec illud totum, sed ea tantùm parte, quæ magis egebat, servaríque poterat, Italia videlicet. Tantúmque abfuit, hoc exemplo Francos offendi, aut Clerum obluctari, quasi Gregorius inconcessa tentaret, ut potiùs fœdus cum eo jungerent, Consulatum admitterent, spondeféntque suppetias adversùs Græcos; agnovit ergo Gallia hanc, quam defendimus, in Pontifice potestatem.

Maimburgus ut hoc exemplo se liberet : (b) *Duas in Gregorio personas distinguit, Pontificis videlicet, & Civis Romani; ut Pontificem, monuisse, rogâsse, minatum esse, populos ne deficerent cohibuisse; ut verò inter Cives Romanos præcipuum, jure naturalis defensionis usum, cum alijs Romanis conspirâsse, ac jugum Græci Imperatoris excussisse, externo Principe invocato.* Hæc Maymburgi responsio est, qui eam potestatem, quam nos Pontifici Romano, ipse subditis & Civibus in Reges concedit, eámque *ad defensionem Juris naturalis pertinere dicit,* & similem ei facit, *quam quilibet è plebe habet, ut furenti Regi, aut phrenesi capto gladium extorqueat.* (c) Jam

(a) Zonar. T. 3. añal. in Leon. Isaur. circa f. floruit circa ann. 1120. (b) Maimb. Traitè de l'eglise de Rome cap. 29. & des Iconocl. T. 1. f. 148. (c) V. Reg. Sacerd. f. 242.

Jam ergo Maimburgus potestatem abdicandi Reges subditis Regni, imò unius Provinciæ tribuit, an verò id magis decorum, consultúmque Regnantibus, quàm si illos Pontifici Romano, Christíque Vicario subdas? quòd si nihil eorum majestati, quieti, ac potentiæ obstat, ut judicari, punirique ab eis possint, quibus ipsi imperant, quantò minùs si ab eo, cui obsequuntur, quemque ùt Patrem reverentur? Quòd si jure naturalis defensionis id subditis licet, ne Respublica concidat, quantò magis eodem Jure naturalis defensionis id liceat Pontifici, ne Ecclesia pereat? nec enim Jura naturalis defensionis minùs Pontifici, quàm Civibus permittuntur. Nec erit puto Maimburgus tam inhumanus, ut potestatem extorquendi ferrum è manu furentis Principis, quam pedissequo & lixæ concedit, Pontifici neget; nam si coërceri furentem Principem oporteat, meliùs id, honestiúsque Pontifex, quàm alius fecerit. Ubi verò sunt illa, & ingentia mala, quæ ex hac potestate Pontifici data Conventus Parisiensis consequi ominatur? dicunt enim, *invidiosam illam, & gravem Principibus, ac populis esse*; at verò, si hanc ipsam potestatem civibus, populísque unius urbis, aut Provinciæ tribuas, non erit invidiosa, non gravis? an unquam causæ deficiendi, ac Principes incusandi subditis deerunt, si semel id eis liceat? Malè ergo Majestati Regnantium Maimburgus consuluit, quando non uni tantùm Pontifici potestatem Reges abdicandi permisit, sed singulis penè Urbibus ac Provincijs, nec enim totum Imperium à Leone Imperatore, sed Roma tantùm, & Italiæ aliquot Provinciæ defecerunt. Hûc ergo redit tota Maimburgi disputatio, ut Imperia, quæ nos Pontifici, ille populo submittat, simili damno, & fœdiore servitute.

Et denique si datur aliquis casus, quo Principes saltem à Regni statibus, & in Comitijs Generalibus exauctorari possunt, & subditi Juramento solvuntur; ergo quando is casus adsit, & quando Juramenti obligatio cesset, pertinebit ad Summum Pontificem declarare (ad hunc enim causæ majores & Juramentorum spectant, (a) nec Galli diffitentur) si ergo Pontifex declaret, Romanos

(a) Causæ maj. & Juram. pertinent. ad Summ. Pontif. V. DD. in c. 1. de Transl. Episc. Canum lib. 6. cap. 4. Cler. Gallic. ap. Grammond. lib. 1. f. 65. Maimb. Tr. de l'eglise Romaine cap. 5. & 13. de jud. & cap. 34. de elect.

nos juramento Græcis exhibito non vinciri, eósque Imperium alijs posse deferre, certum erit, Juramento liberari, ac in alios Coronas deponi, nullâ Imperantium injuriâ: sive ergo potestas, quam Pontifices in Reges exercent, sit declarativa, sive decisiva & statutiva, certum est, ex principijs Maimburgi negari eam haud posse, eique Reges subjacere, quemadmodum si centum aureos gemmario debeam, quia is adamantem mihi vendidit: eo verò aut gemmam non exhibente, aut falsam; si judex pronunciet, me obligatione centum aureos præstandi solutum esse: certum est, me nihil debere, nec petere aliquid venditorem posse, quamvis Judex declaraverit potiùs, debitum nullum, aut extinctum esse, quàm ut illud sustulerit. Si ergo Pontifex, seu declaret, seu statuat, potest Regibus, cùm necessitas fuerit, Coronas adimere; neque id magis eorum minuit, læditque majestatem, quàm si hoc ipsum Subditis permittas, quod facit Maimburgus. Cæterùm hæc ita dicuntur, quasi concedam, Gregorium non Pontificis partes, sed Civis egisse, quando Italiam Græcis, & Imperium, & tributa ademit. Sed veritas est, eam distinctionem frustrà à Maimburgo, & infeliciter repertam; frustrà quidem, quia nullo Auctore: infeliciter, quia nullo effectu, imò pari aut majori damno; quis enim ferat Maimburgum, toties profitentem, *se omni subtilitate ac distinctione abstinere velle, solâque historiâ contentum ea narraturum, quæ vel soli invidiam faciant, nec ab ullo mortalium negari possint*; nunc verò ubi urgeri se videt, ad distinctiones recurrere à nullo Auctorum traditas, à nullo cogitatas, quæque nec ipsi Maimburgo incidissent, nisi, premente veritate, aut fateri cogeretur, quod novit, aut dicere, quod nemo credet; nullus enim ex citatis Auctoribus aliud dicit, quàm Gregorium Pontificem ad Martellum Legationem destinâsse, Consulatum obtulisse, prohibuisse tributa deferri & alia, quæ nimis clara sunt, ut corrumpi aut fuscari sinistrâ interpretatione possint. Nec tantum Maimburgo debemus, ut ei nullos testes alleganti, ac post tot secula scribenti, nimiúmque partibus addicto majorem fidem præstemus, quàm Fredegario, Theophani ac Zonaræ, res suorum temporum, & vicina narrantibus, quibus etiam adde Sigonium ità loquentem: *Gregorius Pontifex decretum proposuit, quo Leonem Imperatorem priorum communione removit, ac mox Ita-*

lia populos Sacramenti, quo se illi obligaverant, religione exsolvit, & ne ei aut tributum darent, aut aliâ ratione obedirent, indixit. Ubi vides Gregorium non Civem, sed Pontificem egisse, ad hunc enim pertinet *populos Sacramenti religione absolvere.* Idque etiam ex eo evidenter deducitur, quòd citati auctores hisce verbis utantur: *Consulatum sancivit, tributa deferri prohibuit, vectigalia inhibuit, fœdus cum Francis percussit, ne obedirent indixit;* quæ verba superioritatem omninò indicant, qualem Gregorius ut Civis supra Romanos non habuit, ea enim tota ad Imperatores & Exarchos pertinebat; non ergo ut Civis, sed ut Pontifex Romanus prohibebat, inhibebat, edicebat, inibátque cum externis Principibus fœdera. *Nec obstat,* hunc eundem Gregorium in secunda ad Leonem epistola (a) scripsisse, nullam esse Pontificibus in Reges, eorúmque Palatia potestatem: *Nam quemadmodum,* inquit, *Pontifex introspiciendi in Palatium potestatem non habet, ac dignitates Regias deferendi: sic neque Imperator in Ecclesias introspiciendi, & electiones in Clero peragendi.* Additque Maimburgus: *His solis verbis debilitatem illius argumenti ostendi, quod ab exemplo Gregorij petitur.* Miram hujus præfidentiam juxta & simplicitatem! non observantis, quæ à nobis concedantur, quæque negentur; nos ipsi concedimus, nullam esse Pontifici Romano in Reges ordinariam & directam potestatem, nec ex istorum arbitrio deferri Regna, sed vel successione, vel electione, vel jure belli, alióve legitimo titulo; & quamvis in raro aliquo casu, & indirectè, rebúsque in arcto stantibus etiam hoc Pontifici competat, hæc tamen rara & indirecta, meréque contingens potestas non denominat subiectum, nec ab ea dicimur aliquid posse; sic dicimus, non posse Ecclesiasticos nubere, non posse Principes alieno Juri derogare, non posse carnes Sabbatho comedi, non posse Gallos in Romanos Imperatores eligi, & mille alia, quæ absolutam, certísque circumstantijs adstrictam potestatem non excludunt; & hanc ipsam Pontifici permissam ex Gregorij literis deducas; nam in prima ad Leonem Imper. hæc habet: *Scire autem debes, ac pro certo habere, Pontifices, qui pro tempore Romæ extiterint, conciliandæ pacis causâ sedere, tanquam parietem intergerinum septúmque medianum Orientis & Occidentis, ac pacis arbitros & moderatores esse.* Et epistolâ secundâ circa f. *Et nos culpam peccati recipimus,* ut

(a) Epist. II. Greg. II. ad Leon. Isaur. anno 726.

ut qui potestatem à Deo receperimus, terrena, cœlestiáque solvendi atq; ligandi. Ubi vides, Potestatem Pontificiam non ad cœlestia solùm & spiritualia, sed etiam terrena & temporalia proferri, quando videlicet necessitas postulat. Sed præsertim ex illis verbis argumentari licet, quibus *ut Imperatori in Ecclesias & Clericorum electiones; ita Pontifici in Palatia, Regésque nullum esse Jus dicit.* At verò si Clerus Episcopum aliquem hæresi imbutum, aut perduellem eligat, quique Ecclesiam vastet, quis dubitat, si alia remedia absint, nec periculum moras patiatur, posse Imperatorem, tanquam Ecclesiæ Advocatum, prohibere, ne is eligatur, aut electum Regno, & Ecclesiâ arcere? nec pauca sunt hujus rei exempla. Si ergo id natura ipsa, ac necessitas Ecclesiæ defendendæ Principibus concessit, quanto magis Pontifici in Principes & Regna? cùm nihil magis Ecclesiæ noceat, exponátque ruinæ, ut hæresis coronata; si enim tot illa clades & ærumnas excitavit inermis & abiecta, quid faciet armata, regnánsque? & experientia plus satis docuit, ex principum Religione etiam subditorum Religionem, fidémque pendere. Cæterùm cùm extincto Martello, & Pipino necdum noto, aut rerum potito, auxilium à Francis cessaret, & Græci Exarchum adhuc in Italia, & Siciliam, Calabriámque obtinerent, Longobardi verò hæresi & armis grassarentur, ac Romæ imminerent, non destitère Romani Pontifices, Gregorius vid. II. Gregorius III. Paulus, Stephanus, Zacharias, Hadrianus, alijque apud Græcos Imperatores literis ac legatis agere, ut in sinum Catholicæ Ecclesiæ redirent, & Romam, Italiámque à Longobardis tuerentur; cùm tandem rebus omnibus desperatis Pipinus & Carolus subvenère, Imperio Græcis adempto.

III. *Anno DCCLII.* Contigit auctoritate Pontificis Romani celebris illa Regni Francici de Merovingica in Carolinam stirpem translatio, quæ sola sufficeret, si omnia alia deessent, ad demonstrandum, quæ tunc temporis fuerit Gallicanæ Ecclesiæ sententia, tunc inquam temporis, cùm doctrinâ ac pietate florebat, omni procul adulatione, & Romana Ecclesia adeò à Longobardis oppressa, ut nihil ab ea sperari, nihil metui posset; nec ferè in historia Gallica aliud reperies pluribus ac majoribus testibus proditum, ut tantò magis eorum præfidentiam admireris, qui audent

tam aperta negare, & oculos Soli claudunt, ne cogantur videre: duplicis culpæ rei, & negatæ veritatis, & amissi pudoris; quid enim credas tam certa abnuentibus? Fluxerant à baptismo Clodovæi anni quinquaginta duo supra ducentos, & Franciam duodeviginti Principes gubernaverant, sed civilibus bellis, fratrúmque discordiâ, ac Regum ignaviâ res Francicæ jam ferè conciderant. Reges ruri potiùs, quàm in aula degere, otio & delitijs vitam ducere, præparcis tamen, & privatæ potiùs, quàm Regiæ sortis; raró in publico, nisi cùm Legatos audirent, redderéntque responsa, nec ea pro arbitrio, sed suggesta, aut etiam jussa, inani Majestatis simulachro, nisi quòd Solio insisterent. Cùm prodirent, plaustrum pro curru, boves pro equis erant; producta, fluénsque barba, & coma in humeros fusa; hæc pompa, hoc fastigium Francicæ majestatis, quod pluribus Eginhardus testatur. Jus interim belli pacísque, ac Regni moderandi penès Palatij Magistros; & dum isti aut retinendæ potentiæ, aut vincendis æmulis, aut Regibus pro arbitrio deligendis, abdicandísque certant, Regnum intereà civili bello consumi, Franciæ Provincias, ut quísque occupaverat, in diversos scindi Principatus: Saracenos, Gothósque aut sponte, aut in subsidium vocatos Galliæ infundi; & quamvis deleti essent Martelli virtute, paríque fortunâ, nulla spes tamen componendi Regni, Regibus lasciviâ ac otio torpentibus, Præfectis verò Palatij civili bello collisis, quòd Regij sanguinis non essent, invalidâ apud populos reverentiâ. Nec melior Ecclesiæ, quàm Regni facies. Ærarijs bello exhaustis, Ecclesiarum decimas & facultates occupaverant. Ex his stipendia militi, Ducibus præmia; & quòd bellum contra Paganos, Gothósque actum, pietas obtendebatur; promisítque Martellus, omnia Ecclesijs redditurum confecto bello; sed ut fieri solet, inane id solatium, & irritum fuit, hostes cæsi, fugatique, bellum peractum, Martellus victorijs ac triumphis plenus, sed nudæ, spoliatæque ut priùs Ecclesiæ; eóque audaciæ & avaritiæ deventum, ut Episcopatus & Sacerdotia à Laicis obtinerentur, pretióque Infulæ vænirent, fœdo quidem, sed publico mercatu. Quæ posteà Zachariæ causa fuit, ut Pipino privilegium concederet nominandi Episcopos ad omnes Regni Ecclesias, quod

gravissi

gravissimi Auctores (a) tradunt. Sic in Gallia res habebant, nec melior aliarum Orbis Ecclesiarum conditio. Italiam Longobardi, Africque bello, hæresi, prædatione vastabant: Græciam Bulgari, Avares, Saraceni, civiléſque discordiæ, ſed omnium peſſimè Iconoclaſtarum ſævities: Hiſpaniam, Africámque Alani, Wandali, Sueci, Gothique, & Turcæ quóque glifcebant. Crederes, communi bello Ecclesiam peti, ipsámque periclitari arcem Religionis, Longobardis Romam accinctis. Et ecce! cùm minimè crederes, à Pipino Legati & auxilium. Poſcebat Pipinus Regnum à Zacharia Pontifice, & Childericum Regem deponi, poterátque audax votum videri, nisi neceſſitas & periclitans Religio excuſaret: *Childericum Regem ignaviâ ac delitijs marcere, non ingenium illi regendo Imperio, non ſobolem firmando eſſe, nec maius ab eo auxilium Francis, quàm à ſimulachro gemmis, auróque intecto. Ceſſare populis reverentiam tam abiectæ, deriſæq; Majeſtatis: Regnum intereà domi foríſque laborare, quippe nullis legibus plebem, primoréſque frænari Regis contemptu: inſtare Barbaros totâ Aſiâ, Africâ, Hiſpaniâque victores: jam quartâ vice Pyraneis ſuperatis Franciam irruiſſe: ter à Martello Patre, nuper à ſe victos, deletóſque: redituros tamen, quippe exploratis jam montibus, & nivibus aſſuetos, & tot cladibus aſperatos potiùs, quàm fuſos; ſi vincant, nam lubricam fortunam eſſe, nec uni addictam, quis Italiam, quis Romam, ipſámque Religionem tueri poſſit? Solam Galliam Barbaris obſtare, nec Pipino apud Gallos, dum Corona abſit, ſatis reverentiæ ac fidei eſſe, pleriſque Imperium aſpernantibus, Coronæ vacuum. Childerico ſobolis experte defunctóque civile bellum inter æmulos arſurum, irrupturos Barbaros, Patriæ ac Religionis excidio. An ergo non expediat, prævenire potius, quàm operiri extrema, & Regem deligere, tot infortunijs ac neceſſitatibus parem? Id futurum, ſi Pontifex Romanus jubeat, nec aliud Gallos expectare, tanto operi promptos, accinctóſque.* Permovit Zachariam oratio, & inſtans Religionis, Regníque periculum. Ergo Childericum Imperio moveri, tonderique; Pipinum omnium votis eligi jubet, Francos verò juramento abſolvit, quod Childerico dixerant. Quod

(a) V. Lup. Ferrar. epiſt. 81. 98. & 99. S. Bonif. ep. ad Zach. PP. Flodoard. in hiſt. Rhem. de Privil. Hadr I. De Privil. à Zach. conceſſo. Joan. X. PP. ep. ad Herim. Colon. Florum Magiſtrum in fragm. de elect. ad calcem op. S. Agob. Paſchal. II. PP. apud Malesbur l. 5. della Marca lib 8. c. 20. Maimb. des Iconocl. l. 2. f. 259. Reg. Sac. f. 57.

rogo majus exemplum velis Pontificiæ in Reges potestatis, quàm coronas uni stirpi & familiæ insertas, in alias transferre? tantúmque abfuit, Gallos obniti, ac Zachariæ adversari, velut inconcessa tentanti, ut potiùs id ipsum expeterent, acceptaréntque concordibus votis, pari in Pipinum amore, & Pontificem reverentiâ; patet ergo, quænam fuerit eo temporis sententia Ecclesiæ Gallicanæ; & ne ulla dubitandi ratio supersit, dabimus auctorum omni exceptione majorum verba, & ea tam clara, ut negari à nemine possint, nisi qui fidem abrogari sibi velit, & inter eos censeri, quos victos licet, edoctósque pudet veritatem fateri, quam agnoscunt, malúntque obstinati potiùs videri, quàm victi.

Eginhardus perpetuus Carolo comes, eique à Secretis, quíque non audita solùm & præterita, sed visa & præsentia scribebat: (a) *Gens*, inquit: *Merovingorum usq; in Hildericum Regem, qui jussu Stephani Romani Pontificis depositus, ac detonsus duràsse putatur.* Et infrà: (b) *Pipinus autem per jussionem Romani Pontificis ex præfecto Palatij Rex constitutus est.* Et in annalibus: (c) *Burkardus VVirzsburgensis Episcopus, & Jolualdus Presbyter Capellanus missi sunt Romam ad Zachariam Papam, ut consulerent Papam, de causa Regum, per quos prædictus Pontifex mandavit, melius esse, illum vocari Regem, apud quem Summa potestatis consisteret, dataque auctoritate suâ jussit Pipinum Regem constitui.* Et alibi ad annum 750. *Hoc anno secundùm Romani Pontificis sanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus est.* Nota, hanc translationem ab Eginhardo jam Zachariæ, jam Stephano tribui, quia illam utérque promovit, Zachariæ initium, Stephani exitus & perfectio fuit; eodem enim anno, quo Zacharias Pipinum Regem jussit, & Francos Sacramento exsolvit, ipse vitam finivit. Stephanus verò Jus Regium Pipino & Filijs confirmavit, ut postea videbimus, unxítque & Coronam imposuit.

Annales Francici à Pithœo editi: *Septingentesimo, quinquagesimo secundo anno Zacharias Papa ex auctoritate Petri Apostoli mandat populo Francorum, ut Pipinus, qui potestate Regiâ utebatur, nominis quóque Dignitate frueretur.*

Frede-

(a) Eginh. in vita Caroli M. ab initio. (b) Et in annal. ad ann. 749. & ad ann. 750. Obijt Eginhardus anno 843. juxta Chronol. Bolandi T. 2. Jan. f. 875.

Fredegarius: (a) *Quo tempore unà cum consilio, & consensu omnium Francorum missâ relatione à Sede Apostolica, auctoritate perceptâ præcelsus Pipinus electione totius Franciæ in Sedem Regni sublimatur.*

Rhegino: (b) *Jussit Papa per auctoritatem Apostolicam Pipinum Regem creari, ne perturbaretur Christianitatis Ordo.*

Otto Frisingensis, Imperatorum nepos: (c) *Zacharias consultus respondit, & ipsius auctoritate Pipinus à Bonifacio Archiepiscopo Moguntino, & alijs Regni Principibus in Regem eligitur.* Et alibi: *Anno Domini 754. Pipinus à Stephano Papa I. à fidelitatis Sacramento, quod Hilderico promiserat, cum alijs Regni Francorum Proceribus absolvitur.*

Abbas Urspergensis: (d) *Sic ergo Pipinus ex Præfecto Palatij auctoritate Apostolicâ sublimatus, & unctus in Sedem Regni, regnavit annis quindecim, absolutus per eundem Stephanum Papam à Juramento, quod Regi Childerico cum cæteris Regni primoribus fecit.* Et alibi: *Zacharias verò Papa super hujusmodi negotio consultus, remandavit, melius esse, eum vocari Regem, apud quem summa potestas consisteret, datâque auctoritate suâ Pipinum Regem jussu constitui.*

Sigebertus: (e) *Pipinus verò Princeps Apostolicâ auctoritate, & Francorum electione à S. Bonifacio Moguntiæ Archiepiscopo in Regem ungitur & consecratur.*

Ludovicus II. (f) Caroli M. Pronepos, qui res in familia sua gestas recentésque ignorare non poterat, in Epistola ad Basilium Orientis Imperatorem: *Matrem omnium Ecclesiarum DEI (Romanam videlicet Ecclesiam) defendendam suscepimus, ex qua & regnandi priùs, & posteà imperandi auctoritatem Prosapia nostra seminarium sumpsit; nam Francorum Principes primò Reges, deinde verò Imperatores dicti sunt ij duntaxat, qui à Romano Pontifice ad hoc oleo sancto perfusi sunt, &c.* Ubi vides, Ludovicum Imperatorem agnoscere, auctoritatem regnandi Carolinæ Prosapiæ à Romana Ecclesia provenisse.

Schafnaburgensis: (g) *Pipinus decreto Zachariæ Papæ per unctionem S. Bonifacij Rex appellatus est.*

Hermannus Contractus: (h) *Pipinus auctoritate Stephani Papæ, detonso ac deposito Hilderico Rex Francorum factus est.*

Albertus

(a) Fredeg. ad ann. 751. f. 161. floruit seculo 8. (b) Rhegino in Chron. obijt circa initium sec. 10. (c) Otto Frising. lib. 5. c. 22. & 23. obijt anno 1158. (d) Abbas Ursperg. ad ann. 743. circa fin. floruit seculo undec. (e) Sigeb. ad ann. 750. floruit seculo undec. (f) Ludov. Imper. epist. apol. ad Basil: ann. 871 habetur apud Baron. & du Chesne Tomo 3. (g) Lamb. Schafnaburg. in hist. Germ. (h) Herm. Contr. ad ann. 752. in Chron.

Albertus Crantzius: (a) *Meritò Summus Pontifex, & Gallorum Rex mutuis se attollunt favoribus, quando ab initio hæc Sedes Domui Caroli hoc præstitit, ut Regiam haberet Dignitatem.*

Carolus Sigonius: (b) *Pipinus Zachariam consulit, uter ei Regio fastigio dignior videretur? is qui otio languens nihil ad communem utilitatem afferret, an qui dies noctésque de Regni utilitate cogitaret? Cui Zacharias respondit, omninò se Regem illum cogitare, qui Regni commodis & utilitati serviret: rogatúsque ab illo, Decretum pro magnitudine potestatis interposuit, quo Regnum Childerico abrogavit, & Francis Sacramenti Religione solutis, ut Pipinum Regem substituerent, Auctor fuit. Quo decreto accepto Franci convenerunt, ac Childerico abdicato Pipinum Regem designârunt, eúmque Suessione per Bonifacium Archiepiscopum consecrârunt.*

Paulus Æmilius rerum Francicarum scriptor accuratissimus: *Pipinus Burchardum VVirzburgensium Episcopum ad Zachariam Pontificem Max. Oratorem mittit, ut Franci solverentur Jurisjurandi religione, quâ se Childerico devinxerant. Oratione Episcopi motus Zacharias initio minimè audebat tam magni momenti cogitationem suscipere, sed tandem Francos Sacramento Regi Childerico dicto solvit.*

Præter jam citatos Auctores videndi sunt (c) Aimoinus, Marianus, (d) Scotus, (e) Gaguinus, Sabellicus, (f) Spondanus, alijque, qui ijsdem ferè verbis hanc translationem recensent; ubi simul adverte, esse omni exceptione majores, quippe integerrimâ fide, quique aut res suorum ferè temporum, recentésque narrabant, aut Principum partibus addicti potiùs, quàm Pontificum, imò istis infensi, quales Frisingensis, Urspergensis & Sigebertus; & denique eodem modo deponunt, videlicet Childerici ignaviam, Pipini ad Zachariam Legationem, consilium à Pontifice petitum, acceptúmque, uter videlicet dignior Imperio esset, Childericus ignaviâ torpens, an Pipinus bello & victorijs promptus? decretum & mandatum Zachariæ Pipinum eligi jubentis; juramenti, quo Franci tenebantur, absolutionem, & denique omnium votis electum Pipinum. Jam verò post tam multa

(a) Crantzius lib. 1. metropol. c. 14. (b) Carol. Sigon. de Regno Ital. ad ann. 750. obijt anno 1585. (c) Aimoin. de gest. Franc. l. 4. c. 6. (d) Scotus l. 3. Chron. (e) Robert. Gagu. l. 3. Chron. f. 45. (f) Spond. ad ann. 751. Sabellicus ennead. 8. l. 8. Platina in Zach. Greg. VII. in c. alius 15. q. 6.

multa, & tam clara testimonia quid aliud à Maimburgo expectares, quàm aut veritati cessurum, quippe tot testibus & probationibus nixæ, aut saltem alios producturum, pari numero, paríque auctoritate; id enim causæ gravitas, ac toties ostentatus amor veritatis, & vitæ Institutum duplici titulo Sacrum, Religiosi videl: & Sacerdotis exposcebant, præsertim cùm toto eo libro, quem ultimò edidit, nullum finem protestandi faciat: *Se non disputationibus, non subtilitate usurum, sed historiâ & factis evidentibus, quæq; nullam tergiversationem admittant.* Audi jam verò, quid exhibeat post tot magnificè promissa: (a) *Quæ*, inquit, *de Zacharia dicuntur, nullius momenti sunt, supponúntque Francicæ historiæ extremam ignorantiam; Franciæ enim Optimates sunt, qui Coronam Pipino detulêre, non verò Pontifex Romanus; hic enim rogantibus & consilium expetentibus, an id liceret? respondit licere; consuluit ergo, non imperavit. Et verò æquum id consilium fuerit, an secùs, non est hujus loci disputare; enimverò verba, quibus antiqui Scriptores hanc Translationem describunt, clarissima sunt, ut ostendant, nihil aliud quàm consilium à Francis petitum esse, ut videlicet electionem, quam animo agitabant, Summi Pontificis auctoritate munirent; nam Chronicon vetus à Pithœo editum: Missi sunt, inquit, ad Zachariam Papam, ut consulerent.* Et Annales Francorum Metenses: *Missi fuerunt ad Zachariam interrogandum, si bene fuisset, annon? ergo nihil aliud à Pontifice & petitum, & datum, quàm solum merúmque consilium, & hoc ipsum improbavit Stephanus Zachariæ Successor, qui teste Theophane ejus temporis Scriptore à Pipino ob violatam Childerico fidem pœnas expetijt; aut ergo Stephanus, aut Zacharias erravit; imò cùm Franci Hugonem Capetum solio imposuêre, Carolo debitum, ne consilium quidem à Joanne XV. expectatum est, multò minùs Imperium.* Hæc Maimburgus. Ignorantiam primò historiæ Francicæ opponit nobis, sed ego Lectoris arbitrium posco; nam piget cum Maimburgo loqui, tam vana jactante, an nos historiam Francicam ignoremus, qui præcipuos historiæ Francicæ scriptores non legimus tantùm, sed verbatim allegamus, Eginhardum videlicet, Fredegarium, Rheginonem, Pithœum, Æmilium, aliósque. Quòd si ignorantia hæc est, non nostra, sed omnium illorum fuit. Quis verò est Maimburgus, ut istos ignorantiæ accuset? aut quæ ipsius merita, fidésque toties fœdata, ut cum Eginhardo, Ottoni, Urspergensi, Aimoino æques, præferásque?

(a) Maimb. Tr. de l'Egl. de Rome c. 29. f. 404.

que? Quòd si istos ipse non legit, quæ rogó hæc negligentia, & ignorantia fuit, nescire tam obvia, támque necessaria historiam profitenti? Scribit, quæ non legit, jactat, quæ ignorat, profitetur, quæ nescit, & tamen objectat alijs ignorantiam; hoc novum modestiæ genus. Si verò hos ipsos Auctores legit, quos modò produximus, cur rogo silentio præterit? & illum ipsum Pithœum, quem citat, cur una tantùm ex parte recitat, premítque aliam, quæ totam rem explicat? consilium enim à Francorum Legatis petitum esse, & à Pontifice datum, nemo inficias iverit, sed Imperium consilio accessisse & nos asserimus, & historici tradunt, & ipse inter alios Pithœus his verbis exponit, quæ Maimburgus omisit, vid: *Zacharias Papa ex auctoritate Petri Apostoli mandat populo Francorum, ut Pipinus, qui potestate Regiâ utebatur, nominis quóque dignitate frueretur.* Et Eginhardus studiosè inter consilium & præceptum distinguens, utrúmque Pontifici attribuit: (a) *Burchardus*, inquit, *Episcopus & Jolradus Capellanus missi sunt Romam ad Zachariam Papam, ut consulerent de causa Regum, qui illo tempore nomen tantùm Regis, sed nullam potestatem Regiam habuerunt; per quos prædictus Pontifex mandavit, melius esse, eum vocari Regem, apud quem summa potestas consisteret.* Hactenus consilium. Audi nunc mandatum: *Datâque auctoritate suâ jussit Pipinum Regem constitui.* Et ad annum 750. *Hoc anno secundùm Romani Pontificis sanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus est.* Dicíne potuit aliquid clarius? Et idem in vita Caroli: *Childericus Rex jussu Stephani Pontificis depositus ac detonsus, & in Monasterium detrusus est.* Et Rhegino: *Jussit Papa per auctoritatem Apostolicam, Pipinum Regem creari, ne perturbaretur Christianitatis Ordo.* Et Otto Frisingensis: *Pipinus à Stephano Papa fidelitatis sacramento, quod Hilderico promiserat, absolutus est.* Et Urspergensis: *Pipinus ex Præfecto Palatij auctoritate Apostolicâ sublimatus postea regnavit annis quindecim, absolutus per Stephanum Papam juramento, &c.* Et Aimoinus: *Missi sunt Romam ad consulendum Pontificem, datâque auctoritate suâ jussit Pipinum Regem instituí: hoc anno secundùm Romani Pontificis sanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus est.* Hæc omnia an solum consilium denotent, clarius est, quàm ut explicari à me debeat; sanè, *solvere aliquem Juramento, jubere, sancire*, non sunt consilia, sed præcepta, nec aliâ ratione Maimburgus ea tacuit, quàm quia convinci se illis videbat. Quanto id verò historiæ, suíque dedecore, ac fidei, quæ in scriptore pri-

(a) Eginh. in annal. ad ann. 749.

ma

ma esse debet, detrimento, nihil attinet dicere; quis enim jam credat Maimburgo, tam comperta neganti, támque indignis artificijs fucanti veritatem? Tinctorem eum magis, quàm historicum credas. *At*, inquit, *Theophanes scribit, Pipinum Stephano pœnas dedisse violata Childerico fidei.* Sed quàm ista veritati consentiant, sufficit repetere, quæ modò ex Eginhardo, Urspergensi & Frisingensi retulimus, qui omnes Pipinum juramento fuisse solutum à Stephano tradunt; non potuit ergo Stephanus punire, quod ipse fecerat, aut si Pipinus injustè alienum Regnum invaserat, parùm fuit punire, nisi restitueret: & tamen tantum abfuit, Stephanum restitui jussisse, ut potiùs Regnum Pipino confirmaret, quod citati Auctores tradunt; & mirum est, Theophanem, qui aut Constantinopoli, aut in exilio agebat, tanto Româ & Parisijs intervallo, Eginhardo præferri, qui in Aula, ubi hæc contingebant, versabatur, Carolo Pipini filio à secretis, & omnium conscio, quæ illic fiebant: id perinde fuerit, ac fide ijs, quæ Romæ contingunt, malis nautæ Bizantino, quàm Romano Senatori fidem habere. Imò idem Theophanes (a) pro nobis contra Maimburgum testatur, sic enim scribit: *Prædictus námque Stephanus vi pressus, & crudelitate coactus Aistulphi, simul etiam cohortatus est ab eodem Pipino ire in Franciam, & facere quacúnque posset; qui veniens Pipinum provehit in Regem, virum probatissimum, &c. Cur ergo non etiam Pontificem Franci rogârunt, cùm Hugonem Capetum Regno admoverunt?* Vanum est hoc argumentum, non enim sequitur, quod semel omissum est, non esse alio tempore factum, id enim perindè est, ac si dicas: *Semel sitivit David, nec tamen bibit; ergo quoties sitivit, non bibit.* Ergo non sequitur, si Hugo Capetus Coronam à Pontifice non accepit, non etiam Pipinum accepisse, nec enim semper è Pontificis manu Coronæ proveniunt, sed cùm necessitas postulat, & ut loquitur Rhegino, *cùm ordo Christianitatis periclitatur.*

IV. *Anno DCCLIV.* Aliud specimen, nec minùs egregium Pontificiæ auctoritatis in Gallijs editum. Aistulphus Longobardorum Rex ferro ignique Italiam vastabat, & Romæ imminebat, prædæ avidus, jámque Urbem obsederat. Auxilia à Græco petita, Longobardus donis, ut abscederet, tentatus, sed omnia frustrà; preces ergo ad Pipinum versæ, qui Pontificis necessitate compertâ, Rhodigangum Episcopum mittit, Ducémque Ancharium,

(a) Theoph. lib. 22.

rium, ut illum in Franciam deducant: jam Barbari Urbem premebant, cepissentque, sed Legatis in castris comparentibus obsidio omissa, metu & reverentiâ Franci; Stephanus Parisios à Legatis deductus, illic omni apparatu, cultúque exceptus, & mixtâ amori reverentiâ; ipse Pipinus cum Regia Conjuge, liberísque obviàm processit, & equum comitatus est obsequij causâ. In eo conventu decreta in Aistulphum expeditio, & Regia Dignitas, quæ nuper per Legatos, nunc coràm, & ab ipso Pontifice, majoríque apparatu, Pipino collata, cui etiam Sacra Unctio, & solennis Coronatio addita. Quæ ratio est, ut multi scriptorum nunc à Zacharia Pipinum, nunc à Stephano provectum dicant; sed veritas est, ab utróque factum: sed illud in hac secunda multò ampliùs, quòd non contentus Pipinum Regem dicere, jussit insuper, adegítque Francos juramento, ne Regem ex alia stirpe, quàm Pipini deligeret. Nec putandum est, prætergressos juramentum, cùm Hugonem Capetum Throno intulêre, omisso Carolo Primo Lotharingiæ Duce, & proximo Regij Sanguinis Principe; quamvis enim, ut dixi, is proximè Ludovicum Quintum ultimum Galliæ Regem, & sine liberis functum attingeret, quippe hujus Patruus, & Lotharij Regis frater; Capetus tamen & ipse Pipini progenies erat, ex Childeprando vid: Pipini Crassi filio, & Martelli fratre, quod etiam passim Galli testantur, ut apud (a) Spondanum & Morerum videre est. Sed ut fides narrationis constet, verba scriptorum numerabimus.

Theophanes: (b) *Prædictus Papa Stephanus vi pressus, & crudelitate coactus Aistulphi, simul etiam cohortatus à Pipino ire in Franciam, veniens Pipinum provehit in Regem, Virum probatissimum.*

Ludovicus (c) Caroli M. filius: *Gesta autem sunt hæc à B. Stephano Papa adjuvantibus SS. Apostolis Petro & Paulo anno ab Incarnatione DCCLIV. quo inter oblationem & celebrationem Sanctissimi Sacrificij unxit in Reges Francorum florentissimum Pipinum Regem, & duos ejus filios, atq; Francorum Proceres auctoritate B. Petri obligavit & obtestatus est, ut nunquam de altera stirpe Regem supra se præsumant aliquo modo constituere, quos & divina providentia ad Sanctissimam & Apostolicam Sedem tuendam eligere dignata est.*

Gagu-

(a) V. Spond ad ann. 987. & Morer. in Childepr. (b) Theoph. lib. 22. (c) Lud. in ep. ad Hilduin. quæ habetur in Areopag.

Gaguinus: (a) *Stephanus autem ut Regi gratificaretur, Pipino benedixit, & posteritati ejus, atq; qui temeritate aliquâ adversùs Francos bella moverent, Communione Christianâ interdixit.*

Abbas Ursperg: (b) *Francorum Populos unà cum Proceribus auctoritate B. Petri Apostoli obligavit, & protestatus est eos, ut nunquam de alia stirpe sibi Regem præponerent, quos divina Providentia in defensionem Ecclesiæ dignata est sublimare.*

Paulus Æmilius: (c) *Hâc celebritate Pipinum coronavit, sacrâque unctione imbuit, omniáque fausta in omne tempus apprecatus est. simul diris, detestationéq; insectatus, si quis contrà moliri auderet; ità priùs acceptum Jus regnandi, tunc quasi divinitùs confirmatum, & immortale factum in ea familia videbatur.*

Nauclerus: *Stephanus Papa, ut Ecclesiæ defendendæ spem accepit, Pipinum sacrâ unctione in Regiæ dignitatis honore confirmavit. Pipino benedixit, & posteritati ejus, átque qui temeritate aliquâ adversùs Francos bella moveret, Communione Christianâ interdixit.*

Carolus Sigonius: (d) *Solemni pompâ Carolum, & Carolomannum Reges inunxit, solemni carmine adstantes Francorum Proceres sacra detestationis obstringens, ne quando alios, quàm ex illorum progenie regnare juberent, quos constaret, Divinâ Providentiâ ad Catholicæ Ecclesiæ tutelam adscitos, Universâ interim Francorum Nobilitate plaudente.*

Habemus hîc iterum, quid senserit Gallia de pontificis potestate, tantum enim abest, obstitisse Pontifici, ista decernenti, ut potiùs & audierit, & oraverit, & Regnatrices Capetam ac Borboniam familias Pontifici Romano debeat.

V. *Anno* DCCLXXIII. Desiderius Longobardorum Rex Ecclesiæ Ditiones populatur, exarchiam Ravennatem occupat, & Romam cum exercitu movet: causa belli, præter regnandi cupiditatem, quòd Hadrianus Pontifex nollet Carolomanni liberos, nepotésque Desiderij ex filia Carolomanno nupta, Reges, habilésque paterno Regno, quod totum Carolo Magno cesserat, appellare. Audi Æmilium: *Longobardus contendebat, ut Hadrianus Pontifex Carolomanni liberos, eosdem Pipini nepotes Reges appellaret, inungerétque, quòd ejus judicium Sanctum apud Francos fore non dubitaret, Regnúmque paternum ad adolescentulos rediturum.* Vides hîc iterum, quænam tunc temporis Francorum mens & sententia fuerit, quámque etiam apud Barbaros vulgata.

 VI. *Anno*

(a) Gaguin. hist. Franco. lib. 3. f. 45. (b) Abb. Ursperg. ad ann. 753. (c) Æmil. in vita Pipini propè init. (d) Carolus Sigo. lib. 3. Italiæ ad ann. 754.

VI. *Anno DCCLXXIV.* Carolus Magnus Ticino expugnato, Rege Desiderio capto, deletóque Regno Longobardorum, quod annis ducentis steterat, Patritij Romani dignitate ab Hadriano Pontifice augetur; hâc Imperio aptabatur. Constantinus Augustus præcipuè Patritij dignitatem extulerat, primâ post Cæsares, majorique Præfecturâ Prætorij. Patres Imperatorum dicebantur; si bellum inferendum, si pax sancienda, aut alia Imperij cura, primum cum Patritijs consilium: paludamentum humeris injectum, annulus dextro indici insertus, caput aureo circulo revinctum, picti calcei, sublimisque Sella insignia Patritij erant. Ejúsque officium & curæ, tueri populum, hostes repellere, urbémque gubernare; tantique fuit, Patritium esse, ut non à Romanis solùm ea Dignitas, sed ab exteris etiam Principibus peteretur, eámque Theodorico Gothorum Regi datam à Zenone legimus. Vide (a) Cantelium, & Cassiodorum (b) de Patritij dignitate, Adelmum (c) verò, Sigebertum (d) & ex hoc (e) Gratianum, qui hujus in Carolum collatæ meminerunt.

VII. *Anno DCCC.* Contigit celebris illa Occidentalis Imperij in Francos translatio, auctoritate Leonis III. Pontificis Max. facta. Ejus translationis seriem & narrationem in Regali Sacerdotio descriptam habes, nec mihi animus est repetere illic dicta. Solum observa, eum tunc temporis Romanæ Ecclesiæ statum fuisse, ut meritò Romanus Pontifex huic Translationi animum adiecerit. Italia quadringentos ferè annos sub Gothorum & Longobardorum dominatu gemuerat, nunc à Græcis, nunc à Gothis, nunc à Longobardis; jam civili, jam externo Marte fœdata, & quod acerbius erat, cum Ariana, cum Iconoclastica hæresi toties collisa, & tantùm non victa. Quoties ad Romæ portas nunc Luitprandi, nunc Aistulphi, nunc Desiderij classicum sonuit? quoties accensæ à Barbaro faces Urbi delendæ? quoties nefando Pontifici nunc insidiæ, nunc venenum, nunc Sicarius à Græco immissus? Et quamvis & Pipini, & Caroli M. armis respirasse Italia ac Roma viderentur, Longobardis planè deletis; ut primùm tamen in Franciam redibant, nova iterum bella, nova pericula

(a) Cantel. p. 1. diss. 2. c. 4. (b) Cassiod. l. 8. ep. 9. & seqq. (c) Adelm. ad ann. 801. (d) Sigeb. in Chron. ad ann. 774. (e) Grat. in c. Hadrianus & seqq. d. 63.

ricula nasci, crederes pacem ferre non posse, tot jam seculis bello assuetos. Eò factiones, turbæque civiles, cùm Carolus exercitus abduxisset, Romæ processerant, ut Leonem Pontificem Sacras Litanias obeuntem æmuli aggrederentur, cæderéntque, ac oculos eruerent: elapsus ad Carolum, cum exercitu Romam reduxit: supplicia de reis sumpta. Sedebant Constantinopoli Imperatores Græci, aut proferendæ hæresi, aut domesticis & intestinis bellis intenti, nullâ Italiæ, nec imperij curâ. Constantinus cum Matre de Imperio contendebat, & hæc prævaluit, ac filio oculos primùm, tum vitam ademit: Sol septendium latuit tanti sceleris odio, ac navibus toto mari, ac sine luce errantibus, aut anchorâ fixis, dum lux rediret. Saraceni, Bulgari, Auaréſque, Græciam vastabant: quod istis intactum reliquúmque, civile bellum absumpserat. Ergo ut inclinanti, imò labenti Imperio Leo subveniret, desperatâ à Græcis ope, Carolum deligit, & in Francos communi etiam Senatûs Populique Romani assensu, coronam deposuit, quam nemo magis ut ille tueri poterat, nemo meliùs Religioni aptare. Vide, quæ in Regali Sacerdotio (a) narrata sunt.

Factam esse hanc Imperij Occidentalis translationem auctoritate Romani Pontificis jam dudum Bellarminus ostendit duodecim Imperatorum, aliorúmque Principum, quinque & triginta historicorum, septémque Pontificum testimonijs; ego, ne jam notis insistam, unum alterúmque libabo.

Omnes historici, Græci, Latinique, quotquot de hac Imperij translatione loquuntur, eam Leoni Pontifici tribuunt, exprimúntque his verbis: *Carolus à Leone Papa coronatus est, ac Imperator appellatus est: Leo Francos Romam admisit: Carolus à Summo Pontifice ablato Patritij nomine, coronatus: Leo Papa Carolum fecit Imperatorem: Leo de Græcis Imperatoribus ad Reges Francorum & Germanos Imperium transtulit: Leo Carolum ad imperium unxit, & hanc dignitatem à Græcis in Francos transtulit: Leo illustria Caroli merita remunerans, eum Imperatorem appellat.* Sic omnes scribunt, nec aliâ dicendi formulâ utuntur, cùm hujus rei mentionem faciunt, ut bene Spondanus (b) & ipse Gallus pronuntiet: *Non tantùm Eginhardus & Anastasius de collata per Leonem Pontificem dignitate Carolo M. sunt testes, sed fatentur id ipsum Latini omnes, & Græci*

(a) Reg. Sacerd. f. 136. (b) Spond. ad ann. 800.

& Græci auctores. Quòd verò Carolus aut jure belli, aut Senatûs Populique Romani donatione Imperium acceperit, nullus omninò meminit, sed populo solas acclamationes tribuunt, quæ utique Imperatorem haud faciunt. Jam verò in rebus ad historiam pertinentibus, quæque nisi ex scriptorum fide sciri non possunt, cur non potiùs id dicas, credásque, quod omnes dicunt, quàm quod omnes tacent? & quæ ratio velit, ut, quod omnes asserunt, tu neges, & quod omnes tacent, tu asseras? & verò si non Leo Imperium in Carolum transtulit, sed Senatus aut Populus, cur ex tot auctoribus Græcis, Latinisque, nemo Senatûs, nemo Populi meminit, omnes Leonis? aut cùm aliquam Populi, Senatûsve mentionem faciunt, cur istis solas acclamationes tribuunt, de Leone verò, transtulisse Imperium, fecisse & appellâsse Imperatorem dicunt? cùm potiùs contrarium dici oporteret; si enim Carolus à Senatu, Populóque Imperium habuit, ergo principales, præcipuæque partes Senatûs & populi erant, & huic translatio & appellatio, non Leoni, ministro tantùm, non auctori, adscribenda erat: quemadmodum licet S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus Pipinum, Filiósque Reges Francorum unxerit, nemo tamen scriptorum dixit, Bonifacium transtulisse in Carolinos Regnum, Reges constituisse, sed Zachariam, cujus jussu & auctoritate Bonifacius agebatur, nec auctor, sed minister erat. Patet ergo ex omnium Latinorum, Græcorúmque testimonijs, ac uniformi loquendi modo, non solum titulum & Coronationem, sed ipsam Dignitatem ac potestatem Imperatoriam à Romano Pontifice in Carolum translatam esse.

Ludovicus Imperator conquerenti Basilio Imperatori, quòd titulum ac dignitatem Imperatoris usurparet, soli Græco debitam, hæc per Legatos & epistolas respondit, anno 871. datas; hoc est septuagesimo post translationem anno, recenti adhuc facti rerúmque memoriâ: (a) *Mirari*, inquit, *se Fraternitas Tua dilecta significat, quòd non Francorum, sed Romanorum Imperator appellemur; sed scire te convenit, quia nisi Romanorum Imperator essemus, utique nec Francorum. A Romanis enim hoc nomen & dignitatem assumpsimus, quorum gentem & Urbem divinitus*

(a) Epist. Ludov. II. Imp. ad Basilium æquè Orient. Imp. anno 871. ap. Baron. ad eund. ann. n. 51. & Andr. du Chesne Tom. 3.

vinitùs gubernandam, & matrem omnium Ecclesiarum DEI gubernandam suscepimus, ex qua & regnandi priùs, & posteà imperandi auctoritatem prosapiæ nostræ Seminarium sumpsit; nam Francorum Principes primò Reges, deinde Imperatores dicti sunt ij duntaxat, qui à Romano Pontifice oleo sancto perfusi sunt. Præsertim cùm tales sæpe ad Imperium sint adsciti; qui nullâ divinâ operatione per Pontificum ministerium propositi solùm à Senatu & Populo, Imperatoriâ dignitate potiti sunt: nonnulli verò nec sic, sed tantùm à militibus sunt acclamati, & ipsi Patrui nostri gloriosi Reges absque invidia Imperatores nos vocitant, attendentes ad unctionem & sacrationem, quâ per Summi Pontificis manus sumus ad hoc culmen provecti. Et ibidem: *Illud autem mirari meritò possumus, quòd sublimitas Tua ad novam & recentiorem appellationem adspirare nos autumat, cùm non sit novum, vel recens, quod jam ab Avo nostro, non usurpante, ut perhibes, sed DEI nutu & Ecclesiæ judicio, Summíque Pontificis per impositionem & unctionem manûs obtinuit.* Vides in his litteris Ludovicum Imperatorem non belli, non Senatûs Populíque Romani, quasi ab his Imperium accepisset, sed solius Pontificis meminisse: nec dicit, Carolum Magnum populi, aut Senatûs judicio, *sed DEI nutu & Ecclesiæ, Summíque Pontificis judicio Imperio potitum esse.* Cur ergo semper Populum & Senatum excludit, si ab istis Imperium sumpsit? annon poterat eâdem operâ jus belli, ac popularis electionis prætexere, si Imperium istis debebat? aut forsan quæ in Ludovici familia, & adhuc recentia contingebant, meliùs Maimburgo post tot secula scribenti, quàm ipsi Ludovico constabant? & quis credat homini privato, abditóque, & curis hujus mundi soluto, qualem se Maimburgus profitetur, magis Imperij jura, titulósque, quàm Imperatori explorata esse? imò quod bene observandum, idem Ludovicus titulos obtinendi Imperij diligenter distinguens, alios militum, Senatûs, populíque consensu, se verò *DEI nutu, & Ecclesiæ Summíque Pontificis judicio* electum dicit, & Imperio potitum; non ergo Senatui, non populo Romano, non armis hoc debuit, sed post Deum Ecclesiæ & Pontificis dono.

Albertus Imperator (a) in litteris ad Bonifacium VIII. *Profiteor, Beatissime Pater, me bonorum omnium largitori ac Vobis fore pro innumeris misericordijs ac immensis beneficijs obligatum, &c. Recognoscens igitur, quòd Rom. Imperium per Sedem Apostolicam de Græcis translatum est in personam Magnifici Caroli in Germanos. &c.* Yyy Prin-

(a) Albert. Imp. in lit. ad Bonif. VIII. anno 1303.

Principes Electores (a) in litteris ad Nicolaum III. PP. *Nos Principes Imperij univerſis præſentem paginam inſpecturis, &c. Complectens ab olim Romana Mater Eccleſia quâdam quaſi germanâ charitate Germaniam illam eo terrenæ dignitatis nomine decoravit, quod eſt ſuper omne nomen, temporaliter præſidentium ſuper omnem terram, &c.*

Clemens V. in Concilio Viennenſi Oecumenico: *Romani Principes Sacroſanctam Eccleſiam Romanam, ac Romanum Pontificem fervore fidei venerantes eidem Romano Pontifici ſua ſubmittere capita non reputabant indignum, ſeque illi & eidem Eccleſiæ Rom. quæ à Græcis Imperium tranſtulit in Germanos, adſtringere vinculo Juramenti &c.* Nota, hoc etiam teſtimonium maximi ponderis eſſe, quippe à Pontifice Gallo, in ipſa Gallia, præſente, audiente & approbante totâ Eccleſiâ Gallicanâ, ac tandem ipſis actis Concilij Oecumenici inſertum, adeò ut non tam Clementis Pontificis, aut Concilij Decretum, quàm totius Eccleſiæ Gallicanæ haberi debeat. Et ipſe Maimburgus rei veritate convictus, & hoc Concilij Viennenſis, & illa, quæ ſuprà citavimus, Electorum, & Imperatorum teſtimonia: (b) *Tanquam veriſſima, indubitata, & adeò fide digna pronuntiat, ut ea nec negari, imò nec in dubium vocari poſſe dicat.* Sed addit, intelligenda eſſe, *non de vera, realíque poteſtate, ſed tantùm de ritu & ceremonia ac coronatione externa; in electione enim, ipſóque electo Imperatore duo diſtingui: primum, quòd ſit caput ſupremúſque Princeps & Monarcha Germanici Imperij, à quo Principes alij dependeant, & hoc primum quòd ſpectat, nec Electores, nec Imperatores à Romano Pontifice quidquam accepiſſe; cùm Jure naturali, divinóque, ut in alijs Regnis electivis, ſic & in Germanico Imperio poſſint Optimates ſibi Caput & Principem deligere. Secundum, quod in electo Imperatore ſpectari debeat, eſſe, quòd electus ſolus, excluſiſque alijs omnibus unicè Jus habeat coronam à Romano Pontifice poſtulandi: hanc verò Coronationem à Romano Pontifice fluxiſſe quidem, eſſe tamen ritum haud neceſſarium, & ſine quo tota Majeſtas Imperatori conſtet.* Hæc Maimburgus in libro de Imperij Declinatione; & in hiſtoria Iconoclaſtarum: (c) *Carolum M. Imperium Occidentis, ipſámque Italiam bello occupâſſe* ait; *Romam verò populi Romani donatione: nec aliud à Leone Papa, quàm Coronam, hoc eſt, non*

(a) Lit. Princ. Elect. anno 1269. Indict. 7. Rodolphi Imp. ann. 6. V. Baron. ad ann. 996. n. 44. & Bellarm. l. 3. c. 3. V. Serrar. lib. 1. rerum Mogunt. & Grets. in defens. Bellarm. c. 28 (b) Maimb. de la decadenze de l' empire lib. 2. ad ann. 996. (c) Id. in hiſt. Iconocl. lib. 4. an. 800.

non ipsum Imperium, sed insignia tantùm, nudámque ceremoniam accepisse: imò nec istam, nisi Civium Romanorum precibus compulsum, eum sine fine Augustum conclamantium, tunc enim nec priùs à Leone coronatum. Additque: *Se quidem de hac Imperij translatione nolle sententiam pronuntiare, eámque arbitrio lectoris committere; principia tantùm statuisse, ex quibus rei veritas facilè deduci possit.* (hæc principia sunt, quæ modò ex eodem scriptore commemoravi) *Eum verò, qui alia, quàm ipse principia statuat, omninò errare, & à vero abludere, pulchrásque rerum ideas & imagines velut somniantem ante oculos ponere, quæ delectent quidem, sed nunquam fuerint. Carolum ergo Magnum jure partim belli, partim hæreditario magnam Occidentis partem obtinuisse; quid ergo illi defuit, ut Imperator diceretur? quòd si dici noluit, modestiæ id fuit; maximè postquam dono & spontaneâ Populi Rom. subjectione Romanæ Urbis potitus est; nam eandem ob causam Odoacer & Theodoricus Imperatores appellati sunt, subactâ Româ.* Hæc Maimburgus citatis locis, repetitque Tractatu de Romana Ecclesia *c. 29.* Quæ omnia ex Matthæo Illyrico Lutherano Centuriatore accepta sunt, nec quidquam Gallicas voces Maimburgus ex suo addidit, mirúmque est, Maimburgum, cùm hæc Lutherani argumenta ex Bellarmino, ubi ea legerat, descripsisset, non etiam Bellarmini solutiones adjecisse; cur enim has dissimulavit, si bonas? aut si malas, cur non evertit? aut quæ Religio, ac bona fides fuit, quæ Lutherani nobis objiciunt, pro argumentis suis sumere, & quæ nos illis respondemus, silentio à Maimburgo premi? ergo ut vinceret in mala causa, non erubuit Lutheranum advocare, eúmque mendacijs præcipuum, turpi utique triumpho, quamvis vicisset. Sed ad singula respondendum. *I.* Dicit, solam coronationem, ritúmque externum à Pontifice Maximo, non veram & Imperatoriam potestatem tributam Carolo esse, hanc enim Senatui, Populóque & militi, non Leoni adscribendam. Si ità est, cur ergo nemo ex tot scriptoribus antiquis (nam recentiores haud moramur, Sigibertum vid. & alios paucos) qui eam translationem commemorant, Populo aut Senatui adscribunt, sed Leoni tantùm? nam si Leo instrumentum fuit, populus verò & Senatus auctor, & causa principalis, cur tantum opus non causæ potiùs principali, quàm instrumento dicaretur? cur solas acclamationes populo tribuunt, cùm potiùs rem ipsam, collatámque dignitatem tribuere

buere debuissent, si vera sunt, quæ Maimburgus narrat; nam quod scribit, priùs à populo, Senatúque Carolum Imperatorem acclamatum esse, quàm Leo coronam imponeret, falsum esse ex Eginhardi historia constat, qui Carolo à secretis, & spectaculo intererat, sic enim loquitur: (a) *Cùm die Sacratissimâ Natalis Domini ad missarum solemnia fuisset ingressus, & coram Altari assisteret, Leo Papa coronam capiti ejus imposuit, cuncto Romanorum populo acclamante; Carolo Augusto à Deo coronato &c.* Et Anastasius in vita Leonis: *Tunc almificus Pontifex manibus suis proprijs pretiosissimâ Coronâ coronavit eum, tunc universi fideles unanimiter exclamârunt: Carolo pijssimo Augusto à Deo coronato.* Vides, semper Coronationis priùs mentionem fieri, quàm acclamationis: nec populum acclamâsse, nisi jam coronato; eodémque modo alij Scriptores narrant, vid. Annales Francorum, Aimoinus, Otto Frisingensis, alijque. Quæ ergo Maymburgo fides, tam comperta & vulgata neganti? hausit nimirum ex Illyrico Centuriatore, cujus argumenta descripsit, & quo nemo mendacijs largior. (b) Et planè consuluisset Maimburgus famæ ac pudori suo, si postquam animo fixerat veritatem oppugnare, alium saltem ducem elegisset, & mendacijs minùs infamem. Nota etiam in vita Caroli ea verba Eginhardi: *Imperatoris & Augusti nomen in tantum aversatus est, ut affirmaret, se eo die nunquam Ecclesiam intraturum fuisse, si Leonis consilium scire potuisset*; cur non dicit: *Si Senatûs Populique Romani consilium præscire potuisset?* Nisi quia rem totam ex Leonis auctoritate pendere intelligebat. Sed & illud mirum, certúmque indicium falsi, in re tam celebri, ac certatim à tot historicis, Græcis, Latinisque conscripta, ne unum quidem à Maimburgo allegari posse suæ sententiæ testem; nam si aliquem haberet, quanto illum apparatu, pompâque verborum in scenam produceret? id enim solet; cur ergo credas, quod nemo dicit, neges verò, aut in alienos sensus detorqueas, quod omnes, & tanto numero, claréque dicunt? ergo majorem nemini, quàm omnibus fidem habeas? Sed & ipse Maimburgus locis suprà citatis fatetur, documenta & testimonia Innocentij III. in capit. *venerabilem.* de elect. Principum Electorum, Alberti Imperatoris, & Concilij Viennensis

(a) Eginh. in annal. ad an. 801. (b) De Illyr. mend. v. Bellarm. lib. de transl. Imp. c. 2. & Baron. ad ann. 800. n. 19.

nensis (a) *esse certissima, indubitata, nec posse negari nisi fundamentis historiæ, fideíque humanæ convulsis.* At verò hæc ipsa & indubitata testimonia non solùm de ritu ac ceremonia externa, & coronatione non necessaria, sed de vera, realíque Dignitate Imperiali intelligenda esse tam clarum est, ut nihil magis; sic enim sonant: *Germanis Principibus concessum esse Jus eligendi Advocatum & Defensorem Ecclesiæ: Electoribus dissidentibus posse Romanum Pontificem non tantùm Imperatorem, sed etiam Regem eligere, alio rejecto, omníque dignitate excluso: posse Pontificem declarare, electum à Principibus, propter hæresin, Censuram, aliúdque Impedimentum inhabilem Regno esse: posse imò teneri subditos ab eo, quem Pontifex, ejúsve Legatus excluserint, omninò deficere, & juramento solvi: Imperium auctoritate Pontificis à Græcis in Germanos tanslatum esse: Imperatorem ab eodem Pontifice per Electores recipere temporalis gladij potestatem.* Hæc omnia sunt verba ipsissima Innocentij, Concilij Viennensis, Alberti Cæsaris, ac Principum Electorum, quæ an explicari possint de sola ceremonia externa, ritúque haud necessario, clarius est, quàm dici debeat; mirúmque sit, Gallos ipsos Maimburgo non irasci, tam infirmis, caducísque humeris tantam molem sustinenti, & supra vires conanti. Accedit & insigne Glabri testimonium (qui & ipse Gallus fuit, & utique ex sensu Gallicanæ Ecclesiæ scribebat) dum Jure Imperatorem eligendi necdum ad Septem-Viros translato hæc scribit: *Illud nimiùm condecens ac perhonestum videtur, atq; ad pacis tutelam optimum Decretum, scilicet, ut ne quisquam audacter Imperij Romani Sceptrum praproperè gestare Princeps appetat, seu ut Imperator dici aut esse valeat, nisi quem Papa Sedis Romanæ morum probitate delegerit aptum Reipublicæ, eíque commiserit insigne Imperiale.* (b) Additque causam: *Quòd olim ubique terrarum quilibet Tyranni sese procaciter impellentes sæpissimè essent Imperatores creati, quanquam minùs apti Reipublicæ.* Asserit hîc Glaber, ad Romanum Pontificem publici boni, vitandæque Tyrannidis causâ pertinuisse, non solùm coronare, sed etiam *deligere Imperatorem*, & contra Pontificis voluntatem neminem dici Imperatorem, imò *nec esse* potuisse: non ergo Pontifex ritum tantùm externum, nec necessarium circa Imperatores exerce-

(a) Maimburg. de la decad. lib. 2. ad ann. 996. propè init. (b) Glaber. lib. 1. in f. floruit circa ann. 1040. V. & Panvin. de Comit. Imper. & Regal. Sacerdot. fol. 148.

exercebat; hic enim non pertinet ad *delectum Imperatoris*, & ad hoc, ut dicatur aliquis *fitq; Imperator*: & verò quid compescendis tyrannis solus hic ritus profuisset, si nihil Imperatoribus dabat, adimebátque? num tyranni titulis tantùm, & specie coercentur rebus vacuâ? Commendat verò Glaber hanc in Pontifice potestatem, eámque dicit *Reipublicæ necessariam*; tantùm abest, ut eam reprehendat, & inconcessam credat. Vides ergo, quæ tunc temporis fuerit Ecclesiæ Gallicanæ sententia. Sed ad convincendam Maimburgi vanam illam distinctionem, egregium est testimonium (a) Synodi Ticinensis, in qua expressis ac conceptis verbis habemus, Coronationem illam, quam Pontifices præstant, non esse merum ritum externum, nudúmque ministerium, *sed electionem & approbationem, & solemnem ad Imperij Romani sceptra provectionem.* Quod postea Decretum Concilij Ticinensis ab Episcopis Galliæ in Synodo Pontigonensi *actione 2.* lectum, approbatúmque est, teste Aimoino; excluso Ludovico fratre Germaniæ Rege, & Imperij æmulo. Et quamvis Galliæ Antistites in eadem Synodo Pontigonensi nunquam flecti potuerint, ut contra Galliæ privilegia Ansegiso Archiepiscopo Senonensi Primatum deferrent: quamvis subornato privilegio, & Caroli Imperatoris potentiâ, id enixè urgentis, fulciretur; ubi tamen de Imperatoris electione actum est, omnium assensus extemplò secutus, reverentiâ Pontificis Romani. Nec ulli Episcoporum in mentem venit, ut dicerent, supra Pontificis Romani potestatem id esse, eóque Regni & Ecclesiæ Gallicanæ libertates violari; nam si violari istas crederent, cur non eodem animo, eâdémque constantiâ Pontifici & Carolo obsisterent, quâ utique obstiterunt, cùm pro Archiepiscopo Senonensi Primatum peterent? non ergo obluctandi animus, sed ratio illis defuit; elucet hîc iterum, Coronationem à Pontifice factam non fuisse Galliæ judicio speciem tantùm ac pompam externam, sed Juri ac potestati Imperatoriæ conjunctam. Equidem non id ago, ut hîc decidam, jure an injuriâ Joannes VIII. Carolum Calvum promoverit, neglecto Ludovico fratre, sed solùm ut Pontificis Romani ostendam in Impe-

(a) Syn. Ticin. §. unde nos. Habetur in annal. Pithœi f. 391. & apud Baron. ad ann. 876. V. Spond. ad eund. ann. n. 2. & ann. 875. n. 2. Syn. Pontigon. Act. 2. apud Spond. anno 876. n. 2. & Aimoin. lib. 5. c. 33. Grets. Apol. Baron. c. 15.

Imperatores exercitam, agnitámque à Gallis potestatem. Credo equidem satis auctoritate probatum, Leonem, cùm Carolum Magnum Imperatorem pronuntiavit, non solum ei nomen, sed etiam Imperatoriam potestatem contulisse; sed etiamsi auctoritas abesset, id satis ratio ostenderet; si enim ante Leonis Coronationem jam Imperator Carolus, ut contendit Maimburgus, cur nulla apud auctores istius Imperij mentio? cur modò post Coronam à Leone acceptam ab omnibus historicis Imperator appellatus? cur in omnibus Diplomatibus ante Coronationem datis Regis titulum, posteà verò Imperatoris præfigit? & denique cur anni illius Imperij modò à Coronatione numerantur? si enim Coronatio res tantùm accidentalis erat, nullúmque Jus Imperatori tribuebat, & Carolus multò priùs Imperator, cur non potiùs ab ipsa vera realíque potestate, quàm à mero titulo umbráque Dignitatis anni ducebantur? quod perinde est, ac si Regni sui annos non ab ea die numeret aliquis, quâ successit, vel electus est, sed ab eo, quo cum Sceptro & purpura in publicum processit; cùm tamen fieri possit, ut multis priùs annis Rex fuerit, quàm insignia Regni induerit. *Sed*, inquit, Maimburgus, *modestia fecit, ne vellet Imperator appellari.* Inane responsum. Modestia enim aliena tantùm usurpari prohibet, non proprijs uti; quis enim modestiæ adscriberet, & non potiùs aut hypocrisi aut pudori rustico, si qui Parochus est, nollet Parochus dici: & qui Episcopus est, omníque conatu Episcopatum captâsset, nollet eo adepto Episcopus vocari? quòd si Carolo tanta modestiæ cura, oportebat illum non tam titulo & insignibus irasci, quàm ipsi dignitati & potestati Imperatoriæ, quam teste Maimburgo tot priùs annis adeptus erat, ac Græcis eripuerat: ipsíque Græci nunquam priùs de Carolo conquesti sunt, quasi Jura Occidentis Imperatorum occuparet (cùm tamen multos jam annos præter Franciam & Germaniam Italiæ potiretur) sed modò, cùm coronatum illum à Leone audierunt; id manifesto argumento est, non ante Coronationem Imperatorem fuisse, sed Regem; quod in Carolo æquè ac in alijs Longobardorum Regibus patienter Græci ferebant.

II. Sed, inquit Maimburgus, *quid Carolo deerat, ut Imperator dici ante Coronationem non posset, cùm jam maximâ Occidentis parte potiretur, & quantâ nemo alius Imperatorum, Franciâ videlicet, Alemanniâ, Italiâq; aut quid illi Coronatio*

natio adjecit, quod priùs non haberet? Resp. Hoc argumentum ex Illyrico descripsit Maimburgus, recitátque Bellarminus, *l. de transl. Imp. c. 13. arg. 16.* Sed Maimburgus, ut tempori ac calamo parceret, Illyrici argumenta velut sua deprompsit, tacuitque Bellarmini responsa. Concedo ergo, magnam Occidentis Partem Carolo paruisse, sed ut Regi, non Imperatori; priùs enim quàm Carolo hæc dignitas à Leone conferretur, legitimi Imperatores Occidentis Græci erant: nec oberat, paucas in Occidente Provincias eis tunc temporis paruisse; constat enim, Jura Imperij aut Monarchiæ vel in una Civitate, & exiguo terræ spatio conservari, quod leges Romanæ & ex illis Hermes (a) insignis Juris-Consultus egregiè ostendunt; & quantula Jmperij Romani pars est, quam nostri Imperatores obtinent? Cùm ergo Occidentis Imperatores Græci essent, & in Italia Siciliam, Neapolin, Apuliam, Calabriámque tenerent, non poterat Carolus Imperator esse aut dici, nisi translato per Leonem Imperio: nec verò hæc Translatio merè titularis fuit & honoraria, ut putat Maimburgus; nam *primò* novus Imperatoris & Augusti titulus accessit, & cum titulo Jus præcedendi, gaudendíque omnibus Privilegijs Romani Imperatoris, quæ tunc temporis majora fuisse, quàm nostrorum Imperatorum, exemplo Henrici II. constare videtur, qui missis ad Concilium Turonense Legatis (b) graviter de Ferdinando Magno Castellæ & Legionis Rege conquestus est, quòd titulos & insignia Augusti usurparet, nollétque Henrico legitimo Imperatori obtemperare; & Ferdinandus Victori II. ut alienis honoribus abstineret monenti, modestè acquievit. Quanti verò etiam nuda insignia, titulíque, ac Jus præcedendi à magnis Principibus fiant, quantâque pro illis contentione certetur, nihil attinet dicere, quippe & antiquis, & recentibus exemplis res nota est. Nec diffitetur (c) Maimburgus, Nicephorum Logothetam, qui Irenæ successerat, ægerrimè tulisse, acceptum à Carolo Imperatoris nomen; sed cùm armatum illum, victorémque metueret, amicum quàm hostem maluit. Basilius quóque graviter cum Ludovico II. per literas expostulavit, (d) quòd

(a) Hermes in fascic. Juris publ. l. 1. q. 3. n. 30. argum. L. 7. ff. quod cuiúsque univ.; (b) Anno 1055. (c) Maimb. des Iconcl. l. 4. f. 102. (d) Spond. ad ann. 871. & 968. Anastas. in Vita Hadr.

quòd non Regem, sed Imperatorem se scriberet, ejúsque Legatos in Synodo Constantinopolitana pessimè habuit, quòd Ludovicum Imperatorem appellâssent; imò ex literis Apostolicis, quas dolo corruperat, expungi hunc titulum fecit; eandémque ob causam indignè accepti Ottonis Primi (a) Legati à Nicephoro Phoca, cujus privignam Ottoni filio petebat. In Occidente verò palàm est, quanti hic titulus & Corona ab Imperatoribus ambirentur: hinc omnium ferè Imperatorum à Carolo M. usque ad Rodolphum in Italiam (b) expeditiones; nec anni Imperij à die successionis, vel electionis, sed à die Coronationis per Romanum Pontificem numerabantur, ut passim in historia occurrit, & in Regali Sacerdotio exemplis probatum. Patet ergo, quanti à Græcis, Latinísque hæc Coronatio fieret, quantumvis daremus, quod tamen falsum est, merè titularem fuisse. *Secundò*, accedebat præter titulum Imperatoris jus quóque non tantùm eas Provincias occupandi, quæ ad Imperium Occidentis pertinebant, à Græcis, aut injustè ab alijs possessæ (erant verò Apulia, Calabria, Sicilia, Neapolis, Illyricum, Candia, Dalmatia, Cyclades insulæ) sed etiam retinendi, quæ Carolus Longobardis, & Longobardi Græcis eripuerant; Longobardi enim injusto bello Italiam, & per Tyrannidem invaserant, non ergo ejus Dominium Græcus amiserat, & ideò nec Carolus retinere eam poterat, quippe legitimo, invitóque Domino ablatam: & Græci nunc Legatis ad Pipinum missis, nunc classe in Carolum armatâ & atroci pugnâ defuncti Duce Aldagiso Desiderij filio Italiam repetebant; cesseruntque eâ tandem pace cum Francis ac fœdere composito, ac Siciliâ, Calabriâ, Apuliâque retentis: sed id translato jam Imperio evenit. Ut ergo Carolus justo titulo Italiam possideret, non suffecit, ut Longobardos bello vinceret, isti enim non Domini Italiæ, sed raptores erant, nisi insuper Imperio Occidentis augeretur, quod, ut dixi, à Leone ei præstitum. Cùm ergo Maimburgus quærit, quid hæc translatio Carolo adjecerit, jam aliàs majorem Occidentis partem obtinenti? Respondeo, adjecisse titulum, præcedentiam, & alia Imperatorum Occidentis privilegia, ac insuper jus Italiam à Longobardis possessam occupandi, aliásque insuper Provincias, quæ ad Imperium Occi-

(a) Spond. ad ann. 968. (b) Vide Reg. Sacerd. f. 148.

Occidentis pertinebant, nec Longobardis paruerant, vindicandi; & jam Pipinus Caroli filius bello accingebatur; sed ut dixi, Græcus prævenit, festinatâ pace, quod Æmilius in vita Caroli observat.

III. Objicit insuper Maimburgus: *Romam Imperij Caput spontaneâ Senatûs Populique Romani cessione Carolo advenisse, ergo jam antè dici Romanorum Imperator poterat, quàm à Leone coronâ cingeretur: sic Odoacer & Theodoricus Imperatores dicti sunt, Romam adepti. Respond.* Promiserat Maimburgus, se de Imperij translatione ea dicturum, quæ ipsam lucem vincant certitudine, nec in dubium vocari possint; nunc promissi oblitus rem ponit incertissimam: incerta enim sunt, quæ de spontanea Romanorum subjectione narrat (nam Agilbertus, Abbas S. Richardi, non Francis jurâsse Romanos, sed Pontifici Leoni jussu Caroli Imperatoris, scribit) & videri potest Bellarminus (a) de Translatione Imperij. Sed juraverint Carolo Romani, at id fieri potuit jussu & auctoritate Pontificis Romani, à juramento, quod Græco fecerant, solutis; imò ità factum esse persuadent *tum* omnium scriptorum vota, uni Pontifici hanc Imperij translationem adscribentium, *tum* exempla Zachariæ Pontificis, & Stephani IV. de quo Theagnus, & ex illo Maimburgus: (b) *Stephanus postquam Pontificatum suscepit, statim jussit omnem populum Romanum fidelitatem cum Juramento promittere Ludovico.* Sed demus, populum Romanum se Carolo subjecisse, demus, id sponte sua, non Leonis auctoritate aggressum esse, non ideò Carolus Romanorum & Occidentis Imperator; Imperialis quippe dignitas non est loco & Urbi alligata, alioquin qui hanc haberet, continuò Imperator esset, qui non haberet, non esset; ergo nec Leopoldus, nec alij longâ serie Augusti Imperatores Romanorum dici possent, nam Româ caruêre: an verò Reges Hispaniæ, Galliæ, Angliæque Romanorum Imperatores, quia Regnis præsunt, quæ olim Provinciæ fuerant Romani Imperij? non ergo Roma, non Romanæ Provinciæ Imperatorem faciunt, sed qui legitimo ordine, jure videl. sanguinis, aut electionis Romanis Principibus succedit, sive is Romæ, seu Viennæ Regiam figat, nam ut observat Poëta:

Sejos habitante Camillo
Illic Roma fuit.

Patet

(a) Bellarm. de Transl. Imp. l. 1. c. 1. n. 15. & c. 13. ad 11. (b) Maimb. des Iconocl. lib. 4. ad ann. 800. Theagn. de gest. Lud. Pij c. 16. 17. 18.

Patet ergo ex dictis, quàm multis partibus Maimburgi laboret objectio; nam quod de Odoacre & Theodorico addit, quasi occupatâ Româ Imperium gesserint, infeliciter, imperitéque ex Illyrico suo descripsit, qui hoc ipso argumento utitur (a) de translatione Imperij *pag. 26.* quamvis contrarium in Centurijs docuerit *Centur. 6. c. 16.* Quid rogo Barbari & Tyranni exemplum probet? eodem enim Jure Imperium & Italiam tenebant, quo Pyratæ & latrones viatorum spolia, tantúmque ad probandum Theodorici & Odoacris exemplum valet, quantum pyratarum & latronum; ubi videas Maimburgi paupertatem tam infelicibus exemplis usi, cùm alia deessent malæ causæ firmamenta. Deinde Theodoricus non ob Romam, Italiámque occupatam Imperator dictus, sed dono Zenonis, qui triumphum, Consulatum, & equestrem in foro statuam Theodorico detulit, imò in filium adoptavit, præmia bellicæ virtutis, navatæque contra rebelles operæ: sed ipse fortunam suam non ferens, & majora, quàm caperet, animo agitans, primò Orientem, tum Italiam tentavit, subegítque, Benefactori suo ingratus, de quibus Evagrium, (b) Ennodium, Jordanémque Episcopum consule.

IV. Objicit etiam (c) Maimburgus in libro de Imperij declinatione: *Friderico Primo Imperatore vehementer Hadriano IV. Pontifici infenso, quòd in literis ad eum datis hæc verba posuisset; insigne Coronæ beneficium tibi contulimus; Hadrianum repetitâ ad Cæsarem Legatione protestatum esse, se illis verbis nihil aliud significare voluisse, quàm imperialis dignitatis insigne capiti tuo imposuimus.* Fatetur ergo Hadrianus, nullum aliud Pontificis munus esse circa Imperatores, quàm Coronam eis imponere; & hoc totum esse, quod præstant, cùm dicuntur Imperatorem constituere, quod etiam Fridericus in Conventu Principum his verbis expressit, teste Radevico, (d) Ottonis Frisingani Continuatore: *Liberam Imperij nostri Coronam divino tantùm beneficio adscribimus; electionis primam vocem Moguntino Archiepiscopo, deinde quod superest, cæteris secundùm Ordinem Principibus, Regalem unctionem Coloniensi, supremam verò, quæ Imperialis est, Summo Pontifici, quidquid præter hæc ex abundanti est, à malo est.*

(a) V. Bellarm. de transl. Imp. l. 1. c. 1. n. 7. (b) Euagr. l. 3. c 25 Ennod. in Paneg. Jord. Episc. in Orat. Spond. alijsque (c) Maimb. de la decad. l. 5. f. 451. (d) Radev. lib. 1. cap. 15. & 16.

Ergo ex Hadriani & Friderici sententia, cùm Pontifices Imperatorem coronant, nihil exhibent præter externam ceremoniam, sacrámque Unctionem: *Idque*, inquit Maimburgus loco citato, *tota hactenus Gallia credidit; quidquid enim Imperialis potestatis in Occidente Carolus & Otto Magni possederant, aut paternæ hæreditati, aut gladio debent.* *Respond.* Confundit Maimburgus tempora, educitque argumentum, quàm visu speciosum rerum imperitis, tam historiam callentibus ne aspectu quidem dignum, quod ferè in hoc scriptore perpetuum. Cùm hæc Episcopi Germaniæ ad Hadrianum ex mente Friderici scriberent, agebatur annus 1157. quo tempore Jus eligendi Imperatorem in certos Germaniæ Principes auctoritate Summorum Pontificum translatum fuerat. Sciendum enim est, dominante stirpe ac familiâ Carolinâ jure legitimæ successionis Regnum Germaniæ deferri (cui Imperium annexum erat) vel potiùs transmitti ad proximos Agnatos consuevisse; sed extinctâ Carolinâ stirpe Reges eligi cœpêre. Ea in Ludovico IV. (a) Imperatore Arnulphi filio, ac sine virili prole defuncto, extincta est. Supererat ex Carolina stirpe Carolus cognomento Simplex, Franciæ Rex, sed eo ob ignaviam contempto, Imperium à Principibus Germaniæ Ottoni Saxoniæ Duci, istóque recusante Conrado Primo, Franconiæ Principi, oblatum. *Anno DCCCCXIX.* moritur Conradus, & Henricus Auceps Saxoniæ Dux, ad quem Conradus insignia Imperij transmiserat, communi Principum voto sufficitur. *Anno DCCCCXXXVII.* in Comitijs Generalibus Aquisgranum indictis Otto Magnus Henrici Aucupis filius Rex Germaniæ pronuntiatur, inungitúrque ab Archiepiscopo Moguntino. Ottoni, ejúsque filijs, quò eos ad liberandam Romanam Ecclesiam invitaret à Tyrannis oppressam Leo VIII. privilegium concedit, eligendi successores Germaniæ Reges, postea ad Imperium à Pontifice promovendos. Recitant hoc Privilegium non Baronius (b) tantùm, sed etiam ipsi Centuriatores (c) Lutherani, verba Privilegij inter alia sunt etiam hæc: *Nos quóque Leo, servus servorum DEI, Episcopi similiter cum toto Clero & universo populo Romano constituimus, confirmamus, & per nostram Apostolicam auctoritatem concedimus, átque largimur Domino*

(a) Anno 912. (b) Baron. ad ann. 996. n. 41. habetur cap. in Synodo, d. 63. (c) Centuriat. Cent. 10. cap. 16.

Domino Ottoni Primo Teutonico Regi, ejúsque successoribus hujus Regni Italiæ in perpetuum facultatem successorem eligendi &c. Quo privilegio Otto ejúsque filius usi sine alia electione, jure sanguinis Imperium adepti sunt. Witichindus tamen, Continuator Rheginonis, & Platina in vita Benedicti VII. etiam istos à populo electos dicunt. Post Ottones non ampliùs successione, sed electione provecti Imperatores, quod de Henrico II. Rege, & I. Imperatore, qui Ottoni III. successit, Conrado II. Rege & I. Imperatore, Hemrico IV. Rege & III. Imperatore, Henrico IV. Imperatore, Lothario II. Conrado II. Imperatore. Friderico I. Ottone IV. & Friderico II. docent Auctores (a) hîc ad marginem citati. Sæpe tamen in forma eligendi variatum, aliquandiu enim etiam populus ad suffragia admissus, imò Principes, Urbésque Italiæ, ipsique per suos Legatos Pontifices, quia videlibet Italiæ Regnum pars Germanici Imperij censebatur: aliquando ad solos Principes Officiales, Ministrósque Imperij jus eligendi spectavit: aliquando soli, omnésque, qui vellent, Principes Germaniæ. Tandem ad SeptemViros res delata, adeò ut ultima de Electoribus Constitutio multa capita complecteretur, videl: ut non hæreditate, sed electione Imperium quæratur; ut soli Principes, non populus eligat; ut soli Germani; ut non omnes, sed sex tantùm aut septem. Fuisse autem institutum Collegium Electorale, receptúmque non quidem quoad numerum Electorum, sed quoad alia electionis capita suprà commemorata, ac Principibus Germaniæ jus eligendi concessum, idque ante obitum non solùm Friderici II. sed etiam Friderici I. Imperatorum, dubitari non potest; id enim omnes Auctores (si Onuphrium Panvinum excipias de Comitijs Imperatorum, & Auentinum) gravissimíque testantur, ac Friderico II. coævi; ij sunt S. Thomas, (b) Beatus Augustinus Triumphus, Lupoldus Bambergensis, Aluarus Pelagius, & Ioannes Villanus, alijque quos citat Bellarminus; hi omnes ad tempora Ottonis III. referunt hoc Privilegium, & facultatem Principibus Germaniæ datam circa Imperatoris electionem; & ab Ottone III. per ducentos & suprà annos

(a) Otto Frising. l. 6. c. 27. & 28. l. 7. c. 22. & l. 2. de reb. Frid. Ursperg. in Chron. anno 1053. & 1106. Continuator Sigeberti an. 1126. Witich. l. 1. rer. Saxon. Luitpr. l. 2. c. 7. (b) S. Thom. l. 3. de Regim. Princ. c. 19. B. Aug. Triumph. de pot. eccl. q. 35. Lupold. l. de jur. Imp. c. 3. Alu. Pelag. l. 1. a. 41. Villan. l. 4. hist. Flor. c. 2.

annos usque ad Fridericum II. negari haud potest, Jus eligendi penès omnes Principes fuisse, id enim & ipsæ electiones ostendunt, & litteræ Romanorum Pontificum ad omnes Principes Germaniæ datæ de nova Imperatoris electione, Gregorij (a) videlicet VII. circa annum MLXXX, & (b) Innocentij III. MCC. Ipse Fridericus II. non à septem tantùm, sed à quàm plurimis Germaniæ Principibus electus est, ut apparet ex Comitijs ea de causa habitis. Numerus ergo Septem-Viralis aut à Gregorio V. natione Germano, & Ottonis III. Nepote institutus est, quod voluit Bellarminus; obijt verò Gregorius anno 999. & jus eligendi concessit Germanis in Synodo Romana anno DCCCCXCVI. aut in Synodo Lugdunensi prima ab Innocentio IV. anno MCCXLV. quod probat Baronius (c) testimonio Matthæi (d) Parisiensis, & actorum Concilij Lugdunensis, in quibus id clarè asseritur. Et verò multæ magnæque rationes erant, numerum Electorum ad paucos restringendi, ob ingentia mala, flamásque bellorum, quæ totum Imperium, Ecclesiámque in partes scindebant, vastabántque ambitione Candidatorum. Nisi malis dicere, in Concilio Lugdunensi primo non tam fuisse constitutum numerum Septem-Viralem, quàm renovatum, præceptúmque observari, cùm hactenus induci Principes non potuissent, ut se jure eligendi abdicarent. Deberi verò hunc numerum, formámque eligendi Summorum Pontificum auctoritati, in Regali Sacerdotio (e) evidenter ostendimus, productis vid: testimonijs omni exceptione majoribus, ac etiam confessione adversariorum certissimis. Patet ergo ex dictis, frustrà à Maymburgo testimonia Hadriani PP. & Friderici I. Imperatoris objectari, nullum Jus Pontifici Romano, exceptâ Coronatione, sacráque Unctione agnoscentium; eo enim tempore totum Jus eligendi in Principes Germaniæ Pontifices transtulerant, & ideò non Pontificum ea cura, sed Principum erat, nisi cùm Ecclesiæ & publica necessitas aliud exigerent; quæ ergo consequentia à Friderico ad Carolum Magnum, quando & ultima necessitas Pontificem urgebat, & jus Imperatorem eligendi necdum ad alios translatum?

V.

(a) Innocent. III. in cap. venerabilem. de elect. (b) Greg. VII. l. 4. ep. 3. (c) Matth. Paris. in V. Henr. III. (d) Baron. ad ann. 996. (e) V. Regale Sacerd. f. 166.

V. Allegat Maymburgus testimonium Ottonis Frisingensis, Viri sanctitate & eruditione præcipui, nec minùs Pontificum, quàm veritatis studiosi; is enim ita loquitur: (a) *Lego & relego Romanorum Regum & Imperatorum gesta, & nusquam invenio, quenquam eorum ante hunc à Romano Pontifice vel excommunicatum, vel depositum.* Hæc Otto non scriberet, si aut legisset, aut putâsset, Græcos Imperatores majori parte Romani Imperij à Leone privatos esse. Et verò quis credat, à tam præclaro scriptore rem tam celebrem aut ignoratam, aut negatam esse? *Resp.* Ottonem Frisinganum (b) inter præclaros Scriptores numerandum esse nemo inficias jverit; sed & illud compertum, non caruisse illum nævis, quæ humanam naturam comitantur. Quantis ille laudibus Gilbertum Porretanum non extulit! adeò ut S. Bernhardum, qui Porretanum confutabat, nimij ardoris incusaret: sed moriturus errorem agnovit, deploravitque, ac libros, quos ea de re scripserat, corrigi à suis jussit, teste Radevico (c) Canonico Frisingano. Quid ergo mirum, si Otto Imperatorum frater & Patruus naturæ aliquid & affectui indulserit? præsertim cùm semper aulam & castra Cæsaris sequeretur, ubi querelæ in Pontificem perpetuæ. Et reverà deceptum Ottonem, cùm scripsit, à nullo ante Gregorium Pontificem Imperatores Romanorum excommunicatos fuisse, plus quàm certum est; nam *anno CCXXXXVI.* Fabianus Papa teste Eusebio (d) Philippum Imperatorem multis delictis impiatum Ecclesiâ ejecit, nec priùs admisit, quàm publicâ pænitentiâ & confessione veniam flagitijs impetraret. *Anno CCCVII.* Innocentius Pontifex Arcadium & Eudoxiam Imperatores ob proscriptum Chrysostomum anathemate percussit; inter alia litteris ad eos datis ità Pontifex loquitur: (e) *Itaque ego minimus & peccator, cui thronus Magni Petri commissus est, segrego & reijcio te, & illam, à perceptione immaculatorum mysteriorum DEI nostri. Episcopum autem, aut Clericum Sanctæ DEI Ecclesiæ, qui administrare aut exhibere ea vobis ausus fuerit, dignitate excidisse decerno; quòd si ut homines potentes quenquam ad id vi adegeritis, scitote, id vobis non par-*

(a) Otto Frising. in Chron. l. 6. c. 35. (b) Otto Frising. l. 1. c. 46. (c) Radev. in Frid. l. 1. c. 46. (d) Euseb. l. 6. hist. c. 27. Spond. ad ann. 246. n. 2. (e) Theodor. l. 5. c. 34. Niceph. l. 13. c. 34. Glycas Annal. p. 4. Extant Tom. 1. epist. Rom. PP. ep. Innoc. 17.

parvum peccatum fore, in tremendo illo Judicii die, cùm neminem hujus vitæ dignitas & honor adjuvare poterunt. *Anno DII.* Symachus Papa Anastasium Imperatorem Sacris interdicit. *Anno DXXXXVII.* idem fulmen in Theodoram Augustam Justiniani Conjugem: *Quòd pertinaciter Eutychianis faveret*, à Vigilio Pontifice vibratum, ut testis est B. Gregorius Papa. (a) *Anno DCCXXX.* Leo Isauricus à Gregorio II. quòd Sacras Imagines persequeretur, in Synodo Romana diris percutitur: testes sunt Theophanes, Zonaras, Græcique & Latini omnes. Aut ergo deceptus est Otto Frisingensis, cùm negat, quenquam Imperatorum à Summis Pontificibus excommunicatum esse, aut intelligendus de Imperatoribus Germanis. Sed qui excuses Maimburgum tantum historiæ ostentatorem, & hæc nescientem? quíque toties, tantóque verborum strepitu Baronio congreditur; nunc Ottoni propitium, eo solùm nomine, quòd contra Pontifices scribat; nam si Ottoni contra Imperatores similis error excidisset, quantâ putas solertiâ illi expromendo Maimburgus laboraret? adeò hunc hominem non veritas, sed odium delectat. *VI.* Opponi etiam potest, quod narrat Sigebertus in Chronico, videl: *Clodovæum Regem ab Anastasio Imperatore Codicillos de Consulatu, & Coronam auream accepisse cum gemmis, & tunicam blatteam, & ex ea die Consulem, & Augustum appellatum esse, ipsum verò Coronam cum gemmis Sancto Petro dono misisse.* Causa quærendæ, parandæque cum Clodovæo amicitiæ bellum fuit cum Theodorico, (quòd Pannoniam occupâsset) Gothísque susceptum, quo tempore eosdem Gothos Clodovæus ingenti clade delevit, Alarico eorum Rege suâ manu percusso. Si ergò, *inquiunt*, Anastasij Imperatoris dono Clodovæus Consul & Augustus fuit, sequitur hanc dignitatem Augustalem ad Clodovæi posteros, & consequenter Carolum Magnum, non Pontificis auctoritate, sed hæreditariò devenisse. *Resp.* Cùm nullus Scriptorum Clodovæum, multóque minùs ejus posteros in fastos consulares, aut numerum Imperatorum referat, palàm est, sola insignia, titulúmque Clodovæo oblata, non verò ipsam Consulis potestatem: & hoc ipsum fuisse prærogativam Personalem, & cum Clodovæo extinctam, nec in ejus posteros propagatam; quis enim ex omnibus Franciæ Scriptoribus Reges

(a) S. Greg. 2. epist. 36.

Reges Galliæ Imperatores & Augustos appellavit? & quam ob causam Græci Imperatores tam ægro animo hunc titulum à Carolo assumptum esse doluêre, si ad ipsum, ejúsque majores spectabat, Græcorum dono? Adde, nec Carolum Magnum ex Clodovæi, sed Pipini stirpe prognatum, & ideò nec potuisse jure hæreditario gaudere Clodovæi privilegijs. *VII.* Objicit etiam Illyricus Sigeberti, Vincentij Belluacensis, & Lupoldi auctoritatem, qui videntur hanc Imperij Translationem non Pontifici, sed populo adscribere. Resp. Qui rogo sunt hi Auctores, & tam pauci numero, & tot annis à Carolo remoti, ut possint cum alijs innumeris, ac Carolo coævis componi, qui omnes hanc Translationem Imperij non populo, sed Pontifici tribuunt? & cùm Imperium non penès populum Rom. sed Græcos esset, quî poterant Romani tribuere, quod non habebant? id enim perinde esset, ac si diceres, posse Gallos Imperium Romanum in Principes Borbonios transferre, cùm tamen nec Galli hoc Imperium habeant, nec dare alijs possint. Et Sigebertus nihil aliud dicit, quàm (a) *populum Carolo Regi Imperatorias laudes acclamâsse.* Lupoldus verò ex instituto probat, non potuisse à populo Romano Imperium transferri. Vincentius Bellvacensis idem quod Sigebertus scribit, nihil ergo ex his Auctoribus probari potest.

Patet nisi fallor ex hactenus dictis, Romani Imperij Translationem auctoritate Romani Pontificis factam esse, & argumenta, quæ in contrarium opponuntur, tam esse infirma, & omnium præsertim antiquorum testimonijs adeò convinci, ut vel hoc ipso imbecillitatem suæ causæ ostendant, quòd tam vanis nitantur: sed nescientibus imponunt; brevi tamen, & fœdo mendacij solatio, placuisse imperitis, & decepisse. Nunc ad alia exempla hujus Pontificiæ potestatis vertamur, si minùs celebria, at æquè vera, semper tamen intra Galliam hærebimus, id enim propositum mihi, ut longâ, certâque inductione ostendam, quænam mens fuerit Ecclesiæ Gallicanæ.

VIII. *Anno DXCIII. Petentibus Francorum Regibus*, inquit Spondanus, *B. Gregorius Magnus Monasterio Suessionensi S. Medardi in Gallia Privilegium concedit, quo illud constituit caput omnium Monasteriorum totius Galliæ,*

(a) V. Bellarm. de transl. Imp. l. 1. c. 10.

& nullius voluit ditioni subjici, praterquàm Sedis Apostolica. Initium hujus Privilegij sic habet: *Pretiosissimis lapidibus in Diademate Christi, &c.* Et infrà: *Si quis autem Regum, Antistitum, judicum hujus Apostolica auctoritatis & nostra praceptionis Decreta violaverit, vel aliter ordinaverit, cujuscúnque dignitatis vel sublimitatis sit, honore suo privetur.* Huic privilegio Theodoricus Rex, aliique Franciæ Episcopi subscripsêre, ut intelligas, quæ tunc temporis Ecclesiæ Gallicanæ mens, & sententia fuerit. Adverte tamen, eam subscriptionem posteà adjectam esse Theodorico Galliam gubernante; anno enim, quo ea Constitutio facta est, videl. DXCIII. Gildebertus regnabat. Tanta verò fuit modestia, pietas & doctrina Gregorij, ut eum aut fastu, aut ignorantiâ errâsse, dubitare nemo possit.

IX. *Anno DCIII.* Idem Gregorius M. concessis privilegijs Xenodochio à Brunihilda Regina & Theodorico ejus nepote eandem clausulam subnectit, vid. *Si quis verò Regum, Sacerdotum, judicum hanc Constitutionis nostra paginam agnoscens contra eam venire tentaverit, potestatis, honorísque sui dignitate privetur.* Nota circa has Epistolas, eas inter epistolas B. Gregorij (a) reperiri, & in omnibus quidem tam impressis, quàm scriptis Codicibus, citántque non solùm Gregorius VII. sed etiam illi, qui Galliæ monumenta collegerunt, vid. Andreas du Chesne, Jacobus Sirmondus, alíjque quàm plures Galli, & ab undecim ferè seculis nemo de illis dubitavit. Maimburgus, cùm nihil solidi objectare his epistolis posset, in solitas invectivas effunditur, & armis destitutus cymbalo perstrepit: *Imposturas crassissimas vocat, & inverecundos, qui earum testimonio utuntur.* Si quæras, quibus rationibus contra tot seculorum cursum nitatur, támque insignes viros, ad quorum vix fimbrias ipse assurgat, tam indignis censuris perstringat? nullas prorsùs adducit, imò nec testes, perinde ac si Maimburgi auctoritas toties fœdata, & malæ fidei comperta tanti sit, ut undecim seculorum possessioni præferri debeat, & in ejus gratiam Gregorius Pontifex, Spondanus, alijque impudentiæ notari; nam quòd dicit; *repugnare Gregorij modestia tam severas* Clau-

(a) Greg. VII. l. 8. ep. 2. & l. 4. ep. 2. & 23. Sirm. Concil. Gall. T. 1. Andr. du chesne hist. Franc. T. 1. Spond. ad ann. 593. n. 6. Baron. ibid. n 95. Greg. M. l. 11. ep. 10. ind. 6. V. tract. de libert. Ecclesiæ Gall. f. 175. Maimb. traitè de l' Eglise de Rome f. 403.

Clauſulas; jam ſuprà oſtendinus, eum Gregorium fuiſſe, qui & obſequi ſciret & imperare, & cùm neceſſitas poſceret, modeſtiam ſeveritati jungeret.

X. *Anno DCCCXXIII.* In Ludovicum Pium Imperatorem Pipinus, Lotharius, & Ludovicus filij armantur. Cauſa pudendi belli ambitio; jámque acie congredi paratis Gregorius Papa, qui ex Italia advolaverat, pugnam diremit: ſed eo digreſſo bellum iterum, litéſque accenſæ. Conventus Epiſcoporum Compendij habitus; illic Sacerdotum auctoritate Imperium Ludovico ademptum, & Lothario filio traditum. Audi annales Francorum ex Bibliotheca Pithœi editos, qui ſententiam ab Epiſcopis latam ità referunt: *Omnibus in Chriſtiana Religione ſcire convenit, quale ſit miniſterium Epiſcoporum, quos conſtat eſſe Vicarios Chriſti, & Clavigeros Regni Cœlorum, &c.* Et infrà: *Proinde notum eſſe neceſſarium duximus, qualiter nos Epiſcopi ſuper Imperio Domini Lotharij Imperatoris conſtituti memoratum Principem humiliter audivimus, & hoc quidem illi, ſeu Optimatibus ejus, ſeu omni generalitati populi, quæ undique illuc confluxerat, manifeſtari curavimus, qualis ſit vigor & poteſtas, ſeu miniſterium Sacerdotale, & quali mereatur damnari ſententiâ, qui monitis Sacerdotalibus noluerit obedire.* Et infrà: *Sed quia idem Princeps Ludovicus miniſterium ſibi commiſſum negligenter tractavit, & multa, quæ DEO & hominibus diſplicent, fecerit, & facere compulerit, & in multis nefandis conſilijs Deum irritavit, & populum ſibi ſubjectum ad generalem interitum contraxit, & ab eo divino juſtóque judicio ſubitò Imperialis ſit ſubtracta poteſtas, nos tamen, &c.* Vides, quid Epiſcopi Galliæ ſenſerint de Eccleſiaſtica in Regna poteſtate. Et quamvis poſteà (a) hoc Decretum, ut Æmilius & Marianus Scotus notant, auctoritate Gregorij Pontificis reſciſſum fuerit, & Juditha Auguſta Imperio & thoro reſtituta, ac Lugdunenſis Archiepiſcopi temeritas multata, imò ab omnibus ferè Gallis execrationi habita; non ideò id fuit, quòd negarent, hanc eſſe in Eccleſia poteſtatem, ſed *quia*, ut loquitur, qui res geſtas Ludovici tunc temporis conſcripſit, *pro his, de quibus jam pœnitudinem geſſerat Imperator, iterum publicâ pœnitentiâ judicaretur. Cùm ne forenſes quidem leges contra unam culpam ſemel commiſſam bis invehant vindictam, eúmque abſentem & inauditum, néque confitentem, neque convictum adjudicârunt.* Ubi vides, non eſſe de poteſtate, ſed de abuſu querelam: imò Ludovi-

(a) Baron. ad ann. 833.

cus, quamvis exercitus affluerent, constarétque injustam esse sententiam, & urgeretur totius Galliæ votis in thronum redire; ut tamen palàm faceret, quantum ipse potestati Ecclesiasticæ deferret, noluit nisi Episcoporum manibus Coronam recipere, gladióque accingi. Sic enim auctor vitæ Ludovici: *At verò ij, qui cum Ludovico remanserant, eum ad recipiendas Imperatorias Infulas hortabantur, sed Imperator nequaquam propere eorum voluit sententiæ acquiescere, sed Episcopali ministerio voluit reconciliari, & per manus Episcoporum armis accingi consensit.* Agnovit ergo Ludovicus, esse in Ecclesia potestatem, quæ Imperatores moveat noxios Religioni; ídque in Gallia adeò receptum fuerat, ut non solùm Ludovicus Imperator, sed posteà etiam Carolus simplex id agnoverit; cùm enim anno DCCCXCVIII. cum Normannis tunc temporis idolorum servituti addictis fœdus contra Odonem Franciæ Tyrannum pararet, Fulco Archiepiscopus Rhemensis, pietate & doctrinâ celeberrimus, re intellectâ Carolum ab incepto revocat, minatus, nisi impio fœdere absistat, *se nunquam ei fidelem extiturum, sed & quoscúnque posset, ab ejus fidelitate revocaturum, & cum omnibus Episcopis suis ipsum Regem æterno anathemate damnaturum.* Verba sunt ipsius Fulconis (a) apud Flodoardum. Paruit Rex salubria monenti, & DEUS in præmium auditi Sacerdotis Odonem æmulum Regni è medio sustulit. Cœterùm circa utrúmque observa, cùm Reges exauctorare, eorúmque subditos juramento absolvere ad majores causas pertineat, & plerúnque totius Ecclesiæ aut quies, aut turbatio in eo vertatur; non posse rem tanti periculi à solis Episcopis suscipi, sine Romani Pontificis auctoritate, assensúque, ad quem in majoribus causis judicium & sententia pertinent; & in hoc quóque graviter ab Episcopis peccatum, qui Ludovico Imperium ademerunt; sed hoc ad abusum potestatis pertinet, de quo modò non disputamus, quis enim nescit, non ideò privari potestate supremos Principes, quia aliqui eâ abutuntur, alioquin omnis è mundo potestas proscribenda, quia vix aliqua non abusu fœdatur: id verò perindè esset, ac si oculos linguámque omnibus adempta velis, quibus homines toties delinquunt; majori pernicie, quàm remedio. Subinde tamen silentium & approbatio Pontificis Romani pro assensu fuit, quod etiam in sequenti exemplo observa.

XI. *An-*

(a) Flodoard. lib. 4. cap. 5.

XI. *Anno DCCCXLII.* Lotharius Imperator Ludovicum, Carolúmque fratres bello aggressus, acie vincitur, fugámque capit. Episcopi Galliæ Aquis conveniunt, & Lotharium Regno, Imperióq; abdicant, duobus fratribus in ejus locum suffectis; priùs tamen de Lotharij criminibus cognoscunt, vindicántque, ac tunc demum Imperio ejiciunt; sed nec fratres admissi, nisi priùs se justè & ex legum præscripto regnaturos juràssent; audi Nithardum, Francorum nobilissimum, & Caroli M. ex filia nepotem, quique omnia coràm spectabat; sic enim inter alia: *Qui Episcopi ab initio gesta Lotharij spectantes, quomodo Patrem suum Regno pepulerit: quoties populum Christianum perjurum effecit: quot homicidia, adulteria, incendia universalis Ecclesia suâ nefandissimâ cupiditate perpessa sit: insuper autem néque scientiam gubernandæ Reipublicæ illum habere. Ergo omnibus unanimiter visum est, átque consentiunt, quòd vindicta Dei illum ejecerit, Regnúmque fratribus suis melioribus se ad regendum tradiderit. Veruntamen haud quaquam illis Episcopi hanc licentiam dedère, donec percunctati sunt, an secundùm Dei voluntatem regere vellent? & respondentibus se velle, ajunt, & auctoritate divinâ ut illud suscipiatis, & secundùm Dei voluntatem Regatis, monemus, hortamur, átque præcipimus.* Vides hîc, Galliæ Episcopos jus Imperijs ac Regibus dicere, nostrámque sententiam non calamo solùm, sed exemplo docere, & Coronas de uno in aliud Caput transferre, certis tamen, fixísque legibus, & juramento sancitis: quid ampliùs velis?

XII. *Anno DCCCLX.* Ludovicus Pius Imperator, cùm tres filios reliquisset, Lotharium primum Imperatorem, Ludovicum Germaniæ Regem, & Carolum Calvum, istorúmque factionibus, bellísque Civilibus, diu Imperium & Gallia conflictarentur; tandem inter Ludovicum & Carolum fratres, eorúmque ex fratre nepotem Lotharium (filium Lotharij Imperatoris) pax sancita est, ac mutuis juramentis firmata; sed Caroli ambitio, pactorum ac finium impatiens omnia abrupit, invasitque fratris ac nepotis Provincias; hinc à Ludovico & Lothario ad Nicolaum querelæ, quibus ut in vasorem compesceret petebatur; inter alia sic Pontificem alloquuntur: (a) *Oporteret vestræ auctoritatis jubar propter generalem solicitudinem nostros invisere fines, ut quos nulla movent fraternæ charitatis viscera,*

(a) Ex actis Concilij apud Confluent: in M S. Cod. Anton. August. ap. Baron. ad ann. 860.

viscera, Apostolica invectio ad censuram venire Ecclesiasticam compellat. Vides hic testimonio Regum Galliæ, posse Romanos Pontifices de causis Principum temporalibus cognoscere, sententiam proferre, & compellere repugnantes, quod magis etiam ex mox dicendis apparebit. Nam cùm idem Lotharius Waldradam pellicem deperiret, eámque, abdicatâ Theutpergâ Reginâ, in thorum recepisset, Nicolaus Papa, nisi protinùs resipisceret, non tantùm Ecclesiâ, sed etiam Regno se illum amoturum minatus est. Sic enim loquitur: (a) *Non putamus, te in tantam tui perniciem devolvendum, ut contra nostras definitiones, vel adversùs dictam fœminam B. Petri confugio prorsùs innixam, agere quoquo modo consentias, cùm tibi potiùs & Regno tuo, quàm Theutperga acquiras omnino dispendium.* Quibus verbis Regni abdicationem minari Nicolaum non solùm Baronius & Spondanus ad an. DCCCLXVI. testantur, sed etiam ipse Lotharius agnovisse videtur, quando in hæc verba (b) reverentiæ & modestiæ plena Nicolao respondit: *Uti Antecessores nostri Sanctissimorum Prædecessorum vestrorum monitis obedierunt, ità nos etiam coram excellentia Apostolatûs vestri nos humiliare cupimus; quamobrem cernuo lumine vestram affatim deposcimus Paternitatem, ut dum nos vobis, missísque vestris per omnia obedire volumus, non aliquem nostri DEO miserante consimilem super nos extollere, aut terræ præponere vestræ libeat Paternitati, ne fortè ipsi talem contra moliri velint causam, quam tolerare non valentes pro Regio munimine, inter nos aliquod scandalum evenire possit.* Et infrà: *Nulli prorsùs homini subjecti esse volentes, nisi DEO, & sancto Petro, ac cæteris Sanctis, vestræq; Paternitatis culmini, mi Pater & Domine &c.* Vides, profiteri Lotharium, *se nulli prorsùs homini subjectum esse, nisi sancto Petro, ac cæteris Sanctis*; quod utique de subjectione temporali saltem indirectâ accipiendum est, si enim de subjectione merè Spirituali intelligas, quis nescit, Reges non soli Pontifici, sed etiam Episcopis, alijsque Sacerdotibus subjectos esse? Rursus illa verba: *Vestram deposcimus Paternitatem, ne aliquem nostri consimilem super nos extollere, aut terræ præponere libeat*; apertè significant, & Pontificem minatum esse, & Regem timuisse, ne alius Regno imponeretur.

XIII. *Anno DCCCLXIX.* Mortuo Lothario Carolus Calvus ejus Regnum invadit, occupátque assensu Procerum, excluso Ludovico

(a) Epist. Nicol. 51. apud Binn. T. 3 Conc. sect. 2. (b) Epist. Loth. ad Nicol. PP. ex Cod. Treu. ap. Baron. ad ann. 866. n. 43.

vico Imperatore defuncti fratre, ac legitimo Regni hærede. Hadrianus II. qui Nicolao successerat, ubi id intellexit, Legatos ad Carolum mittit, jubétque alieno Regno abstinere, nisi pareat, anathema intentat, infirmátque electionem iniquè peractam. Verba Pontificis ad Regem, & Episcopos apud Aimoinum (a) sunt ista: *Regnum quondam Lotharij, quod spirituali filio nostro Ludovico Imperatori hæreditario jure debebatur, mortalium nullus invadat, nullus commoveat, nullus ad se flectere conetur; quod si quis præsumat, non solùm per nostræ auctoritatis ministerium infirmabitur, verùm etiam vinculis anathematis obligatus cum Diabolo omninò locabitur.* Et infrà: (b) *Carolus peractâ venatione Autumnali ad Monasterium S. Dionysij perrexit, ubi Apostolicos Legatos cum epistolis ad se & ad Episcopos Regni sui directis, terribiliter sibi Regnum quondam Lotharij interdicentibus, molestè accepit.* Et ipse Hadrianus in epistola ad Carolum Regem: *Ludovico Cæsari contra hostes Christiani nominis dimicanti, pro liberatione populi DEI multis laboribus insistenti, & Saracenorum multitudinem superanti, ut pax fieret, cedere noluisti &c.* Et infrà: (c) *Igitur monemus, & auctoritate Apostolicâ modis quibus possumus spiritualiter suademus, paternóque affectu præcipimus, ut jam tertiò monitus ab invasione Regni Spiritualis filij nostri, Christianissimi Principis te subtrahas; nos etenim, nisi saltem nostris parueris monitis, nullo pacto, nullóque prætermittemus ingenio, quominùs nosmet ipsi partes illas petamus, & quod nostri est ministerij penitùs peragamus.* Vides hîc iterum, Romanum Pontificem jus Regibus dicere, & ad quem Regna pertineant, aut non pertineant definire, ac procerum Regni electionem, quòd injusta ea esset, penitùs solvere. Sciendum enim est, in Synodo Metensi ab Episcopis & Magnatibus Regni fuisse Carolo delatam Coronam, quorum inter alia sunt etiam hæc verba: (d) *Quia voluntatem DEI unanimitate nostrâ videmus, hunc Regni hujus hæredem esse legitimum, cui nos spontè commisimus, vid: præsentem Regem ac Principem nostrum Carolum, ut nobis præsit & prosit &c.* Pontifex ergo Romanus dum Regiam electionem ab Episcopis & Optimatibus factam auctoritate suâ dissolvit, satis ostendit, quid in Reges & Regna possit. *Nec obstat*, Hincmarum Archi-Episcopum Rhemensem, aliósque Galliæ Episcopos obstitisse Pon-

(a) Aimoin. l. 5. c. 24. & 26. (b) Id. l. cit. c. 27. (c) Ep. Hadr. PP. ad Carol. Reg. apud. Baron. anno 870. ex Cod. Petr. Fabr. Parisijs allato. (d) Ex Actis Syn. Met. quam prædatoriam appellârunt.

Pontificis decreto, quorum hæc sensa & verba in epistola Hincmari ad (a) Hadrianum leguntur: *Omne Regnum seculi bujus bellis quæritur, victorijs propagatur, & non Apostolicis, vel Episcoporum excommunicationibus obtinetur; & scripturam divinam proponunt dicere: Domini est Regnum, & cui voluerit dabit illud: & Dominus Apostolicus Rex & Episcopus esse simul non potest, & sui antecessores Ecclesiasticum Ordinem, quod suum est, & non Rempublicam, quod Regum est, tractaverunt.* Hæc ex Gallorum sententia Hincmarus; non ergo hanc in Pontificibus potestatem admiserunt, imò reijciunt, damnántque. *Resp.* Mirum non est, si Hincmarus, alijque Episcopi, qui in Concilio Metensi Coronam Carolo imposuerunt, Ludovico abdicato, nunc quóque factum excusent, quid enim aliud exspectares à Synodo Prædatoria, qualem hanc Metensem appellârunt? & quem latent Hincmari artificia, & intemperies scribendi? Malè ergo ab irato & offenso, & Regi Carolo adversùs Pontificem tot titulis devincto argumentum sumitur. Deinde demus, Gallos obstitisse, at saltem constat, Hadrianum Pontificem auctoritate suâ in Reges æquè ac alios Summos Pontifices usum, & ita falli Maymburgum, qui negat, conatúrque inductione ostendere, nunquam id Pontifices ausos esse, quasi verò exempla Zachariæ, Gregorij, Leonis, Stephani, Nicolai, aliorúmque ignorentur, qui Regibus imperârunt: frontésque Coronatas Imperio crucis submisêre: & in hoc ipso exemplo, quod manibus versamus, quis nescit, Carolum Calvum auctoritate jussúque Joannis Pontificis (quod in Concilio Pontigonensi Galli venerati sunt, non ausi obsistere) coronam & Imperium accepisse (b) Ludovico debitum majori natu? Agnovit ergo Gallia hanc Pontificum in Reges potestatem, sed tunc, cùm pacata, cùm libera passionibus fuit, & ratione, non irâ ad clavum sedente.

XIV. *Anno DCCCXCVIII.* Carolus Simplex Ludovici Balbi filius, cùm se imparem videret Tyrannis Galliam occupantibus, præsertim Odoni Comiti Parisiensi, cum quo paulò antè pacem inierat, vires cum Northmannis idolorum cultoribus sociare parat, ac fœdus componere; quod ubi Fulco Rhemorum Archi-Episcopus intellexit, ac Religionem, animásque periclitari impio-

(a) Epist. Hincm. ad Hadr. PP. anno 870. (b) Aimoin. l. 5. c. 31. 32. & 33.

impiorum consortio, literas ad Regem componit, libertatis ac ardoris plenas, & quales solent, cùm quis amat, dolétque, & medius inter indignationem ac reverentiam pendet, clauditque his verbis Epistolam, quæ ad propositum nostrum apprimè faciunt, vid: *Melius enim fuerat, vos non nasci, quàm Diaboli patrocinio velle regnare. Sciatis enim, quia si hoc feceritis & talibus consiliis acquieveritis, nunquam me fidelem habebitis, sed & quoscúnque potuero, à vestra fidelitate revocabo, & cum omnibus Coepiscopis meis vos & omnes vestros excommunicans æterno anathemate condemnabo. Pro fidelitate, quam vobis servo, gemebundus scribo, Regnum enim, quod DEUs dat, firmum habet fundamentum; quod verò per injustitiam & rapinas acquiritur, caducum est, & citò deciduum.* Hæc Fulco apud (a) Flodoardum. Fuit is nobilitate, pietate, ac doctrinâ insignis, & inter præcipua Ecclesiæ Gallicanæ lumina censeri potest. Si ergo is credidit, ob Religionem in discrimen adductam, ac fœdus cum gentilibus initum, quorum societate periclitari, pervertique Imperium posset, Regiâ dignitate exui Regem debere, idque in potestate Archi-Episcopi Rhemensis esse; quantò magis hanc ipsam potestatem Romano Pontifici tribueret, cujus custodiæ ac curæ omnes Ecclesiæ committuntur? Nec Fulco tam præfidenter & omnium suorum Coëpiscoporum nomine hæc scriberet, nisi ei constaret, hanc aliorum Galliæ Episcoporum mentem & sententiam esse.

XV. *Anno MCLXXIX.* Celebratum est Concilium Lateranense Oecumenicum, cui quàm plurimi Galliæ Episcopi interfuêre, in quo cap. ultimo in Dominos, qui certum prædonum genus foverent, hæc pœna indicitur: *Relaxatos se noverint à debito fidelitatis, & hominij ac totius obsequij, donec in tanta iniquitate permanserint.* Agnoverunt ergo Patres, & inter illos Galliæ Præsules, posse à Summo Pontifice (nam huic Synodo Alexander III. præsidebat,) non solùm spiritualibus pœnis, quæ plerúnque à sceleratis contemnuntur, sed etiam temporalibus delinquentes puniri.

XVI. *Anno MCCXV.* Magnum & Oecumenicum Lateranense Concilium convenit, quo nullum frequentius, ac pluribus Infulis celebre, quippe cui adfuerunt, Urspergensi, Stadensi & Parisio testibus, (b) Episcopi 412. Archi-Episcopi 70. Prælati alij supra

 800. Pa-

(a) Flodoard. hist. Rhem. l. 4. c. 5. (b) V. Raynald. ad ann. 1215.

800. Patriarchæ Constantinopolitanus & Hierosolymitanus, Legati Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum. Imperatorum Orientis & Occidentis, Regúmque Hierosolymorum, Angliæ, Galliæ, (Philippi Augusti) Arragoniæ, Hungariæ, Cypri, aliorúmque Principum Oratores, præseditque Innocentius III. In hoc verò Concilio, quod meritò Conventum totius Orbis Christiani vocaveris, cap. 3. ità statutum est: *Si verò Dominus temporalis requisitus vel monitus ab Ecclesia terram suam purgare neglexerit ab hac haretica fœditate, per Metropolitanum & cæteros Comprovinciales Episcopos excommunicationis vinculo innodetur, & si satisfacere contempserit intra annum, significetur hoc Summo Pontifici, ut ex tunc ipse vasallos ab ejus fidelitate denuntiet absolutos, & terram exponat Catholicis occupandam.* En tibi totius Orbis Christiani sententiam! Cui tantùm abest Gallos obsistere, ut potiùs & ipsi, magna quippe illius Concilij portio, sua vota contulerint. In eodem Concilio Dominium Tholosanum Comiti Monfortio dono datum, exuto Raymundo, quòd Albigenses bello adjuvisset. Verba Concilij sunt: (a) *Sacro consulto Concilio ità duximus providendum, ut Raymundus Tholosanus Comes ab ejus Dominio, quod utique grave gessit, perpetuò sit exclusus.* Probavítque tota Gallia, & ipse Philippus Rex, quando præstandi Juramenti causâ (nam supremum Tholosæ jus Regi Innocentius reservaverat) ad se venientem summâ gratulatione plausúque excepit. Alia ergo tunc temporis Ecclesiæ Gallicanæ sententia fuit, quàm nupera Conventûs Parisiensis.

XVII. *Anno MCCXLV.* Innocentius IV. Friderici Imperatoris arma, quibus totâ Italiâ grassabatur, veritus, in Galliam secedit, & Lugduni Concilium indicit, ubi Pontificio apparatu, cultúque insignis, facésque cum ingenti aliorum Episcoporum agmine manu quatiens, & mox terræ obversas extinguens, diras solemni pompâ in Fridericum pronuntiat, privátque Imperio, ac Principibus, ut alium eligant, mandat; & illi nec mora obsecuti, Henricum Thuringiæ Ducem Imperatorem pronuntiant. Sententia in Fridericum prolata hæc fuit: *Nos super præmissis, & quàm pluribus alijs ejus nefandis excessibus cum fratribus nostris, & sancto Concilio deliberatione prahabitâ diligenti (cùm JESU Christi vices licet immeriti in terris, nobísque in B. Petri persona sit dictum, quodcúnque ligaveris super terram, ligatum erit & in*

(a) V. Lucam Dacher. T. 7. spic. & Rayn. ad ann. 1214. n. 19. & anno 1215. n. 25.

in Cœlis:) memoratum Principem omni honore ac dignitate privatum à Domino ostendimus, & denuntiamus, & nihilominùs sententiando privamus omnes, qui ei juramento fidelitatis tenentur adstricti, à juramento hujusmodi perpetuò absolventes, auctoritate Apostolicâ firmiter inhibendo, ne quisquam de cætero sibi tanquam Imperatori vel Regi pareat, vel intendat.

Ludovicus Maimburgus libro II. des Croisades ad ann. 1245. fol. 116. cùm sententiam Innocentij recitâsset, hæc subdit: *En mesme temp les Eveques, qui tenoient des cierges allumez, approuvent & confirment la sentence, & en les eteignant prononcent l'anatheme contre lui.* Hoc est: *Eodem momento Pontificis sententiam Episcopi confirmârunt, ratámque habuerunt, extinctísque, quas manu gestabant facibus, anathema Friderico dixerunt.* De hoc eodem Concilio Æmilius & Spondanus hæc habent: *Nisi S. Ludovicus Rex Francorum huic Concilio dignitatem, robúrque præstitisset, turbâsset illud armis Fridericus.* Habes hîc iterum Ecclesiæ Gallicanæ sententiam, non utcúnque, sed in ipsa Gallia, plenóque Concilio expressam, & cui muniendæ Episcopi vota, Rex potentiam suam commodârunt: nec habuit Maimburgus, quid huic Concilio opponeret, quamvis alioquin nec timido ingenio, nec parco exceptionum. Jam tecum expende, quæ sit eorum fiducia, qui audent nobis Ecclesiam Gallicanam opponere, cùm nullibi plura aut fortiora exempla, quàm in Gallia pro nobis obvenerint. Et si nihil aliud, quàm Concilij Lugdunensis auctoritas esset, qui rogo sunt illi, qui non dico præferri, sed vel comparari possint cum tam magno, tam sancto, celebríque Consessu, totáque Galliâ tantâ veneratione culto?

XVIII. *Anno MCCCVII.* Interfecto Alberto Imperatore Philippus Pulcher Galliæ Rex re in Senatu maturè agitatâ solemnem ad Clementem V. Pontificem, qui tunc in Gallijs morabatur, Legationem decernit, sibíque Imperium, aut Carolo fratri deposcit. Inter alias rationes permovendo Pontifici hanc etiam Legati produxerunt, videl: *Cui enim*, inquiebat, *fiat injuria, si vacantis Imperij conditio permutetur? idem fecerunt olim Pontifices alij.* Sed Clemens nimiam Philippi potentiam verebatur, si Regno Imperium conjungeret; spatium ergo deliberando petit, & interim clàm missis nuntijs Henricum Luzenburgensem promoveri ab Electoribus curat. Vide Conradum Vecerium, (a) Bzovium, & Æmilium, aliósque

(a) Conr. Vecer. l. de gest. Henr. VII. Bzov. ad ann. 1307. Æmil. in Phil. Pulch.

alióſque. Agnovit ergo Rex Galliæ, Regiúſque Senatus, poſſe Imperia à Pontifice transferri, alioquin cur peterent, quæ fieri non poſſunt? ídque ab alijs retrò Pontificibus factum eſſe profeſſi ſunt.

XIX. *Anno MCCCCXIV.* Inchoatum eſt Conſtantienſe Concilium, cui interfuêre Sigiſmundus Imperator, quatuor Patriarchæ, Cardinales viginti novem, Archiepiſcopi ſeptem & quadraginta, Epiſcopi centum ſexaginta (alij 270.) Prælati & Doctores ſexaginta quatuor ſupra quingentos; taceo promiſcuum vulgus, quod ad mille ſexaginta perveniſſe dicitur. Cœterùm in hoc Concilio præcipuas fuiſſe Gallorum partes & Galli fatentur, Maimburgus præſertim, (a) in magno Schiſmate Occidentis: & res ipſa loquitur, cùm nemo ignoret, quid Univerſitas Pariſienſis, ejúſque Cancellarius Joannes Gerſon in Concilio præſtiterint, à cujus doctrina, calamóque, velut pacis Oraculo Patres pendebant, cui meritò illud Eliæ applices elogium: (b) *Et ſurrexit Elias quaſi ignis, & verbum ipſius quaſi facula ardebat.* Epiſcopi Conventûs Pariſienſis propoſitione ſecundâ dicunt: *Decreta Concilij Conſtantienſis à Sede Apoſtolica comprobata, ac totius Eccleſiæ uſu confirmata, átque ab Eccleſia Gallicana Religione perpetuâ eſſe cuſtodita.* At verò nullum Concilium magis, pluribúſque exemplis hanc ipſam Pontificis in Reges poteſtatem oſtendit, decidítque, ut adeò & ſecum ipſis pugnent, qui Concilium Conſtantienſe miris laudibus extollunt, ſimúlque ab ejus doctrina diſcedunt; & cum Eccleſia Gallicana, quæ in Concilio ſedit, in Concilio dixit, & quam tamen Maimburgus non audit, imò eodem tempore impugnat, laudátque. Concilium ergo Conſtantienſe *Seſſione 20.* Friderico Auſtriæ Duci, *in virtute ſanctæ Obedientiæ, & ſub pœna privationis omnium bonorum Feudalium, quæ ab Eccleſia vel Imperio obtinet, & inhabilitationis ſuæ, & filiorum ſuorum ad obtinendum tam ſeuda, quàm officia & Beneficia, & honoris ac famæ, & communionis in conſilijs Principum mandat, ne jura & bona Epiſcopatûs Tridentini invadat.* Et *Seſſ. 31.* in monitorio contra Comitem virtutum: *Et ſi prædictas pœnas interdicti & excommunicationis dictus Fridericus animis ſuſtinuerit induratis, ad omnes alias pœnas ſpirituales & temporales procedere valeant.* Et *Seſſione 39. Si quis in electione metum, vel impreſſionem aut violentiam intulerit, cujuſcúnque ſtatûs vel præeminentiæ fuerit, etiamſi Regali aut Imperiali præfulgeat dignitate, illas pœnas ipſo facto incurrat,* quæ

(a) Maimb. Grand. Schiſm. d'Occid. præſertim. l. 3. (b) Eccleſ. c. 48.

quæ in Constitutione Bonifacij VIII, quæ incipit, Felicis, continentur. Ea verò sunt, ut sit infamis, bannitus, intestabilis, nec ad alicujus bona ex testamento, vel ab intestato vocetur; dentur cuncta ipsius ædificia in ruinam, nullus ei debita reddere teneatur, & alia, quæ habentur *in c. 5. de pœn. in 6.* Et in Bulla Martini Sess. ult. idem Pontifex sacro approbante Concilio: (a) *Volumus*, inquit, *ac statuimus, ut omnes & singulos hæreticos, etiamsi Regali, Reginali, aut aliâ quâvis Ecclesiasticâ vel mundanâ præfulgeant dignitate, auctoritate nostrâ diligenter inquirere studeatis, & per pœnas excommunicationis, nec non privationis dignitatum, ac etiam bonorum, & dignitatum secularium puniri faciatis, &c.* Similia habentur in Constitutione Carolina auctoritate Concilij edita (ut habetur Sess. 19.) quam reperies post acta Concilij, præsertim verò in *§. item eâdem auctoritate*, & *§. item dicta Synodus.* Habees hîc iterum illius Synodi sententiam, quam Patres Conventûs Parisiensis tam impensè dilaudant, quam sanctam & immotam, sempérque in Gallijs custoditam ac cultam pronuntiant, & cujus decretis Pontificiam potestatem alligatam volunt: & tamen hæc ipsa est, quæ Regibus imperat, quæ Coronis minatur, quæ honores, dignitates, testamenta delinquentibus adimit, quæque omnem potestatem temporalem fidei rebellem compescit, exarmátque. Quid aliud volunt, & quæ alia superest probandi necessitas post tam clarum, evidénsque testimonium? Galli erant, qui in hac Synodo sedebant, Galli, qui vota conferebant, Galli, qui primas acies ducebant, Galli denique, qui nullum finem faciunt hujus Synodi laudandæ. Ergo qui à sententia, doctrináque hujus Synodi abscedunt, qualis Maimburgus, eíque similes, nec Galli dici merentur, nec Gallicanæ Ecclesiæ sensis imbuti sunt.

Maimburgus, ut auctoritate & exemplo Concilij se liberet, in libro (b) de magno Schismate Occidentis, dicit: *Concilium rem ausum esse, quæ nullo pacto sustineri, excusaríque possit, queq́; Principum supremæ Dignitati planè adversetur, nullúmque exemplum in quatuor primis Concilijs habeat: & privilegium infallibilitatis à DEO Concilijs datum, ad sola fidei dogmata, non ad Regna & Principum dignitates pertinere. Errare ergo Concilium in hac parte potuisse, imò errâsse.* Hæc Maimburgus, quæ ego verbatim ex Gallico transtuli, ut inconstans hujus auctoris, ancépsque ingenium videas, & in omnem partem versatile, ut Re-

(a) V. etiam Sess. 15. & 17. (b) Maimb. grand Schism. d' Occid. l. 6. f. 370.

gibus blandiatur. Concilium Constantiense, ubi contra Pontifices statuere aliquid videbatur, ad Cœlum extollit, nec ejus laudandi finem ullum aut exitum reperit. Ubi verò pro Pontifice aliquid & contra Reges decernit, continuò errat Concilium, fallitur Concilium, limites suos & alveum egreditur, non excusari, non sustineri potest. Quis hîc non videat, calamum & ingenium Maimburgi non veritati, quæ & una, eadémque est, sed adulationi dicatum esse, in personas & obsequium intentæ? Quis verò ferat privatum hunc hominem, nec optimo metallo fusum, tam Sacro Senatui, & ex flore totius Europæ, Galliæque præsertim collecto insultantem, quasi is ea decreverit, *quæ nullo pacto sustineri excusaríque possint*, minúsque quàm Maimburgus suæ potestatis limites ac Principum jura cognoverit? Enimverò nimiùm hic auctor sibi blanditur, si tam Sancto Concilio, & Patribus tantâ virtute ac doctrinâ insignibus non dico se tantùm exæquet, sed etiam præponat. Ubi etiam observes, eos, qui tot encomijs Concilia exornant, ac etiam Pontifici præferunt, non eò spectare, ut Concilijs subdantur, sed solùm ut istorum obtentu, quæ tardissimè & raró conveniunt, parata interim Pontificis Imperia deludant, eodémque artificio Concilijs imponant, si aliquando convenerint. Dicunt enim, aut in ijs, quæ ad fidem non pertinent, errare posse, aut non esse recepta, aut non esse universalia, saltem non constare, aut mille alia, quæ nunquam desunt quærentibus. Ergo obtentu Concilij anarchia & libertas paratur, nullis legibus, nulli Magistratui, nulli obsequio devincta; solâ gubernante voluptate. Sed rem ipsam quod attinet, nolo cum Maimburgo de singulis, quæ objectat, contendere, ea enim aut principium petunt, aut alibi soluta sunt, & infrà redibunt. Id solum dico, non jam verti quæstionem, an falli aut non falli Concilium possit? sed quæ in hoc argumento Ecclesiæ Gallicanæ sententia fuerit? eam verò sensisse, etiam Regna & Principatus Pontificum potestati subjacere, testimonio, exemplóque Constantiensis Concilij demonstravimus. Cùm enim hoc Concilium tam severas pœnas Principibus dictaret, cùm dignitatibus, imò Regnis exueret, an Galli Concilio non assidebant? annon primas illi partes agebant? an sua quóque vota non illi conferebant? num Patribus ea decernentibus aut

Gerson,

Gerson, aut Universitatis Parisiensis Legati, aut Gallorum alius obluctatus est? sive ergo Concilium erraverit, sive expers erroris fuerit, Gallorum ea doctrina & sensus fuit. Errátque Maimburgus, aliósque in errorem inducit, cùm jactat, sententiam, quam nos tuemur, Ecclesiæ Gallicanæ adversam esse; qui enim adversa, quam Ecclesia Gallicana, & præcipui illius Doctores in Concilio Oecumenico tam enixè, exemplisque repetitis professa est? An ergo ea solùm erit Maimburgo Ecclesia Gallicana, quæ Regibus adulatur: quæ non adulatur, non erit? at Ecclesiam non adulatio, sed veritas facit. Et verò neminem credo tam fore imprudentem, qui non malit cum Concilijs Oecumenicis, quàm Maimburgo sentire; si enim errare illa, fallíque possunt, & aliter quàm veritas permittit, scripturas explicare, quantò magis Maimburgus, eique similes? nam & minus periculum, & major errori venia, in ambiguo, incertóque plures, gnarósque viarum elegisse, quos sequaris; quippe & peritissimis potiùs medicis valetudinem nostram, & versatissimis Gubernatoribus navigationem committimus, quàm Unguentario nuper Scholas egresso, & nauclero, marium, ventorúmque & stellarum, quæ spectari solent, ignaro. *At*, inquit Maimburgus, *antiqua Concilia, & Papæ spiritualibus pœnis contenti, temporalibus abstinebant, nec legimus, in Coronas & Regna sævisse.* *Resp.* Pessima semper fuit à negativis argumentatio; quàm enim multa hodie, & salubriter fiunt, olim insueta? Olim nulla Antipodum, Americæ, Magnetis, & mille medicinarum notitia & usus, quæ modò & passim abundant: an ideò nemo hodie in Americam navigabit, quia olim nulla illuc navigatio? nemo contra febres Chinamchinæ sumet, quia olim ignota? produntur & crescunt cum morbis, annísque remedia, & quæ multis retrò annis aut noxia, aut occulta, nunc aperta & salubria. In ipsa fide, hoc est, anima nostræ Religionis quàm multa aut dubia, aut intra velum subducta, nunc in apricum emersêre, semper quidem vera, at non semper patentia. Ipse Maimburgus percurrat illa Privilegia, aut, ut vocant, Ecclesiæ Gallicanæ libertates, quàm multa illic inveniet elapsis retrò temporibus non ignota tantùm, sed etiam damnata? non ergo sequitur, ut modò non liceant, quæ olim usurpata non sunt, mutatâ præsertim hominum, temporúmque con-

conditione. Olim uni aut summùm duobus Principibus totus Orbis Oriens, Occidénsque parebat, quæ ergo Pontificum imprudentia fuisset, cùm ipsi inermes, nudique potentiâ essent, aggredi tam potentes, & pœnas vibrare, quas nec accipere Principes vellent, nec exequi ipsi possent? Deinde, major olim sacrarum pœnarum reverentia & metus erat, ut adeò nec temporalibus uti oporteret. Audi Arcadium Imperatorem, quàm modestè, demisséque intentatas ab Innocentio Pontifice censuras sit deprecatus: *Omninò ô Pontifex DEI ne quidquam eorum, quæ in Legatos audacter perpetrata sunt, sciente me factum est. Nobis ergo placetur Paterna humanitas tua, néque deseras nos expertes mysteriorum Sacrorum. Tunc etiam filiam tuam Eudoxiam, quæ peccaverit, ultus sum, quæ etiam ex his gravissimo morbo correpta lectulo decumbit. Ne igitur sæpiùs pœnas sumas ô Reverendissime Pater: ubi autem erit pœnitentiæ bonum, nisi is, qui pœniteat, veniam consequatur? Igitur si nos quidem ex pœnitentibus non essemus, meritò aditus ad veniam clauderetur.* (a) De Theodosio Imperatore audi S. Ambrosium: (b) *Stravit omne, quo utebatur, insigne Regium: deflevit in Ecclesia publicè peccatum suum, quod ei aliorum fraude obrepserat; gemitu & lachrymis oravit veniam. Quod privati erubescunt, non erubuit Imperator publicè agere pœnitentiam, néque postea ullus dies fuit, quo non illum doleret errorem.* Si ergo Arcadium & Theodosium Principes imitarentur, pari in Sacra & Sacerdotes reverentiâ, nihil opus temporalibus pœnis, sacræ sufficerent; nunc verò ubi parvus aut nullus sacrorum sensus, & solæ dignitates ac Coronæ in pretio & cura sunt, æternorum neglectu; quid aliud superest, quàm ut fatali somno abrumpendo (quo plerique tenentur) ea applicentur, quæ cùm magis doleant, magis excitant, sanántque; nam si censuris semper pugnatum esset, quando Friderici, Henrici, alijque ad mentem redijssent? Ergo ut præmia, quibus bene meritos Ecclesia muneratur, si sacra tantùm & spiritualia essent, parùm animos excitarent, ita & pœnæ parùm compescerent. Cœlum ergo terræ miscendum, & spes, metúsque utróque temperanda.

XX. *Anno MCCCXI.* Viennæ in Gallijs Concilium Universale celebratum est, aderántque Galliæ, Angliæ, & Arragoniæ Reges, Patriarchæ, Alexandrinus & Antiochenus, Episcopi centum qua-

(a) V. Glyc. annal. p. 4. & Baron. ad ann. 497. (b) S. Ambr. orat. in fun. Theod.

quatuordecim, præsedit Clemens V. natione Gallus, ipsísque Gallis addictissimus, quique Sedem Pontificiam Avenionem transtulerat, gemente aut indignante Italia. In hoc Concilio nostram sententiam Ecclesia Gallicana iterum professa est, videl: *Ecclesiam Romanam à Græcis Romanum Imperium ad Germanos transtulisse, & ad certos eorum Principes jus & potestatem eligendi Regem ab eadem Ecclesia pervenisse, &c.* Quæ verba sunt ipsius Clementis in Concilio Viennensi, imò ipsius Ecclesiæ Gallicanæ, quæ maximam hujus sacri Senatûs partem implebat.

XXI. *Anno MCCCCXXXII.* Synodus Basileensis in Salvo Conductu, seu fide publica Legatis Pontificijs (a) data sic loquitur: *Exhortatur omnes & singulos Christi fideles, cujuscúnque dignitatis, gradûs, aut præeminentiæ existant, spiritalis seu temporalis, etiamsi Regali fulgeant Dignitate, eísque in virtute sanctæ obedientiæ mandat, ut si per eorum dominia, terras, Civitates, territoria, aut alia loca transire contingat, sub pœna, sententijs & censuris, tam Constantiensis, quàm hujus sacræ Synodi decretis conventis & fulminatis, districtè injungendo, quatenus vos & vestrûm quemlibet cum vestra Comitiva securos, liberos, & tutos cum rebus vestris ire, stare & redire sine molestia & impedimento permittant, &c.* Pœnæ verò à Concilio Constantiensi (b) decretæ, quarum Basileenses meminerunt, habentur in hæc verba sess. 17. *Quicúnque cujuscúnque status aut conditionis existat, etiamsi Regalis, euntes vel redeuntes impediverit, aut perturbaverit, sententiam excommunicationis incurrat, & ulteriùs omni honore & dignitate ipso facto sit privatus.* Episcopi ergo Galliæ, qui magno numero, nec minori auctoritate Concilio tunc aderant, sentiebant, Reges, etiam quod temporalia spectat, Ecclesiasticæ potestati subjacere; quod præsertim argumentum contra Maimburgum (c) valet, qui decreta Basileensis Concilij valida, & ab Eugenio confirmata esse omni studio contendit.

XXII. *Anno MDLXIII.* In Synodo Oecumenica Tridentina Sessione 25. (d) cui Galliæ Episcopi & præsertim Cardinalis Lotharingicus intererant, omnium approbatione & consensu duella & monomachiæ prohibitæ, ijsque hæc pœna apposita: *Qui pugnam in duello commiserint, & qui eorum patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium bonorum suorum proscriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrant, & ut*

 homi-

(a) Concil. Basil. in Congreg. Gener. anno 1432. habetur in append. epistol. Conc. ap. Binium. T. 4. Concil. (b) Concil. Constant. Sess. 17. (c) Maimb. Traitè dell' eglise de Rome c. 25. (d) Concil. Trid. Sess. 25. c. 19.

homicidæ juxta sacros Canones puniri debeant. De hoc & alijs decretis eâdem Sessione editis hæc habet Pallavicinus: (a) *De his, quæ proposita sunt, mirus fuit consensus.* Agnoverunt ergo, probâruntque hanc nostram sententiam Galliæ Antistites (nam Oratores ob alias causas Concilio abscesserant) quorum in Concilio magna & spectata auctoritas, Lotharingi præsertim, quem ut instar Collegæ haberent, rerúmque omnium conscium, suis Legatis Pontifex imperaverat. *Nec obstat*, non fuisse Concilium Tridentinum in Gallijs receptum, id enim ob alias causas contigit, quæ à Pallavicino (b) memorantur, ejúsque receptio non à Galliæ Episcopis (de quorum sententia disputamus) sed ab Optimatibus Regni, & Regina præsertim pendebat, rationibus Politicis absterrita, & præsertim ne Calvinistas tunc temporis in Gallia præpotentes offenderet.

XXIII. *Anno MDLXXXIX.* Duce Guisio, ejúsq; fratre Cardinali ab Henrico III. occisis, *Facultas Theologica Sorbonæ*, inquit Spondanus ad hunc annum, *die 7. Januarij congregata, post publicam supplicationem omnium Ordinum dictæ facultatis, & Missam de Spiritu S. celebratam auditâ omnium & singulorum Magistrorum, qui ad septuaginta convenerant, maturâ, accuratâ & liberâ deliberatione, & multis ac varijs rationibus, quæ magna ex parte ex sacris scripturis, canonicis Sanctionibus, & Decretis Pontificum in medium prodita fuere, conclusum est à Decano nemine refragante per modum consilij ad liberandas Conscientias, populum solutum esse à juramento fidelitatis & obedientiæ Henrico præstito. Seniores tamen Theologi ipseque adeò Decanus, qui tunc erat Joannes Faber, censuit, ut res integra ad Pontificem remitteretur; qui Decretum illud uti temerarium valdè improbavit.* Hactenus Spondanus. Vides ergo quæ tunc temporis fuerit Sorbonæ sententia, posse vid. Reges abdicari: & quamvis temerarium fuerit, id propriâ auctoritate aggressam esse, temeritatem tamen correxit, adornatâ ad Sixtum V. quatuor Optimatum Legatione, qui id ipsum à Pontifice peterent. Hunc verò censuisse, omnino Pontifices id posse, quamvis hac potestate uti tunc noluerit; certissimum est, quippe qui primo Pontificatûs sui anno, videlicet MDLXXXV. Henricum Navarræ Regem, ejúsque fratrem, Principem Condeum, omni Regio jure, ac Principali Dignitate spoliavit, ut videre est apud (c) Spondanum.

Sed

(a) Pallavic. in hist. Concilij Trid. l. 24. c. 7. n. 2. (b) V. Pallav. cit. c. 10. & 11.
(c) Spondanus ad ann. 1585.

Sed & ipſi Sorbonicæ Facultatis Decanus & Seniores hanc ipſam poteſtatem profeſſi ſunt, quando vid. cenſuerunt, *rem totam Pontifici remittendam.* Imò totius Sorbonicæ facultatis hæc ſententia fuit, miſsâ ad Pontificem celebri Legatione, quâ, ut dixi, Regem exauctorari petebant.

XXIV. *Anno denique MDCXV.* Clerus Gallicanus in publicis & Univerſalibus Regni Comitijs hanc noſtram ſententiam egregiè & clariſſimè profeſſus eſt, cùm etiam Clerus novam quandam legem abrogari peteret tertio Ordini (qui ex Magiſtratibus ſub alternis, minorique populo conſtat) proficuam: *Continuò*, inquit Gramondus, (a) *ubi id tertij Ordinis Oratoribus conſtitut, rati, ut res erat, peti Ordinem ſuum, ſtatim proponunt theſin toties Clero obſtrepente agitatam; nullam videlicet eſſe poteſtatem in temporalibus ſupra Regiam, uniquè immediatè DEO debitam Coronam à Gallis Regibus &c.* Nota ea verba; *obſtrepente Clero*; ijs enim ſignificatur, propoſitionem Pariſijs editam, & nuper à Maimburgo ex profeſſo defenſam, à populo ultimóque Ordine receptam quidem jactatámque, ſed *obſtrepente* ſemper & adverſante *Clero*; ſicque ſententiam dici poſſe plebis, non Eccleſiæ Gallicanæ. Pergit poſteà idem Gramondus dicere: *Clerum perorante doctiſſimo Perronio probâſſe, poteſtati Romanæ Sedis in Reges hæreticâ labe infectos, Regúmque Sceptra, ſubſcripſiſſe, quotquot ante Calvinum Theologica tractavêre. Contrariam opinionem novam eſſe, Luthero & Calvino auctoribus natam, cui veterum nemo ſubſcripſit, recentiorum pauci; hunc errorem primum fuiſſe Henrico VIII. Angliæ Regi viam in hæreſin; apertam rebellionem ſonare in ſolium Petri; ſi Reges Galliæ fautores hæreſiarcharum, ſi novi dogmatis aſſertores, deberi ultionem Vicario DEI, ad quem ex lege pertineat perjurij pœna. In eam ſententiam exactis ſeculis itum, iri & hodie paſſim toto Orbe Catholico, ſi Galliam demis, contrariam ſententiam tanquam dogma politicum defendi poſſe ad ſummum &c.* Et infrà, cùm Senatores Parlamenti in eandem ſententiam cum tertio Ordine conſpirâſſent, placitúmque vulgâſſent, vid: *Pro lege Politica, Regníque fundamentali habendum eſſe, quòd Rex Galliæ nullum alium in temporalibus ſuperiorem agnoſcat; excanduit,* inquit, *Clerus, non eas eſſe Parlamenti partes; Comitijs Generalibus convocatis Regium omne Jus translatum in ipſa, adeò ut velut juſtitio indicto ceſſare*

(a) Gramond. Regij Conſiſt. Senat. & in Parlam. Tholoſ. Præſes l. 1. hiſt. ad annum 1615. fol. 60.

sare debeat omnis Magistratus. Clerum & Nobilitatem convenire in eandem sententiam, nec ideo contrariam opinionem valere, quia ita populus censet; duorum vota & calculos uni prævalere. Audis hîc iterum duos Galliæ Ordines, Clerum videlicet & Nobilitatem, pro nostra sententia esse, populum & Parlamentum adversari; & ideò cùm suprà Perronius dixerat: *Exactis seculis in nostram sententiam itum, iri & hodie passim toto Orbe Catholico, si Galliam demis*; id solùm significavit, toto Orbe Catholico sententiam nostram teneri, in sola Gallia Populum, Parlamenta, & reliquum vulgus Politicorum contrà opinari, Clero tamen & Nobilitate nostram sententiam complexo, hos enim duos Ordines, ut vidimus, clarè excipit, quod etiam ex ijs patet, quæ postea subjungit, certatum videl. esse de Tridentino Concilio Galliæ inferendo: *Eleganter & doctè perorante Perronio; sed prævaluit Clero Populus: creditum tunc potuisse conciliari opiniones Cleri, & populi, factâ quasi compensatione, nempe si Clerus tertij Ordinis articulum admitteret, negantem Summo Pontifici jus esse in Regna.* (a) Ergo propositio, quæ Pontifici hanc potestatem in Regna adimebat, populi & politicorum: quæ asserebat, Cleri erat; maluítque Clerus, non recipi Tridentinum, quàm populo contra Pontificem assentiri; permittebat tamen, utrámque Propositionem problematicè defendi, unam, quia veram, alteram, quia Senatûs, populíque aurâ subnixam, ut idem Gramondus (b) testatur. Habemus hîc iterum testimonium omni exceptione majus, & Ecclesiæ Gallicanæ luculentam professionem, quâ mentem suam ante paucos annos non solùm declaravit, sed etiam contra Senatum, populúmque egregiè tutata est. Nec habuit Maimburgus, quid opponeret, nisi, (c) *Perronium Cardinalem suo, privatóque nomine, non Cleri locutum in Comitijs esse.* Cæterùm quis non videt, sine omni fundamento hæc dici, solóque studio impugnandæ ac premendæ veritatis, nullâ historiæ aut notitiâ, aut curâ. Demus solius Perronij hanc mentem fuisse, an æquum non erat, eum potiùs, quàm Maymburgum audire? quis enim Maimburgus, ut non dicam præferri, sed componi cum Perronio debeat, auctoritate, eloquentiâ, doctrinâ scriptísque præcipuo? Sed nec Perronium ex sua tantùm, sed totius

(a) Gramond. l. cit. (b) Gramond. cit. f. 67. (c) Maimb. Traitè de l'eglise de Rome ch. 30. f. 416.

tius Cleri sententia locutum esse, clarius est, quàm ut ab aliquo dubitari possit. Gramondus enim illis verbis: *Clerus perorante Perronio:* & infrà: *Excanduit Clerus:* Et, *Clerum & nobilitatem in eandem sententiam convenire:* & paulò post: *Creditum tunc potuisse conciliari opiniones Cleri & Populi, nempe si Clerus articulum tertij ordinis admitteret, &c.* Plus satis demonstrat, voces quidem unius Perronij, sed mentem ac sententiam totius Cleri fuisse; quod etiam ipse Perronius professus est, quando in ea Oratione, quæ actis Gallicanæ Ecclesiæ inserta, se non suo tantùm, sed totius Ecclesiastici & Nobilium Ordinis nomine loqui testatur; ejus verba (a) sunt: *Considerez, que ce non est point moy, que vous ecoutez; car ce non est point moy, qui parle en cette cause, mais tout le corps de l'Ordre Ecclesiastique, & tout celui de la Noblesse &c.* Hoc est: *Nec verò in animum vestrum inducite, me eum esse, quem vos loquentem auditis, & cujus voces excipitis: mihi credite, non ego in hac causa loquor, sed Clerus & Nobilitas tota &c.* Et verò oportuit Perronium mente ac pudore omni destitutum esse, si in publicis Comitijs, & ubi tot testibus redargui, vincique poterat, ea diceret, & nobilitati, Cleróque tribueret, quæ sciret, non solùm injussu, sed etiam contra utriúsque sententiam à se proferri. Quis rogo tantum Maimburgi testimonio tribuat, ut hoc credat de Perronio Cardinali? & quid Gramondo facias, & Gallo, & Parlamenti Tholosæ Præsidi, résque suorum temporum scribenti, qui toties, ut suprà vidimus, non Perronij tantùm, sed Cleri hanc fuisse mentem profitetur? Vidimus in hoc toto exemplorum, annorúmque decursu, semper Ecclesiæ Gallicanæ hanc sedisse opinionem, ut crederent, in certis casibus Regna Pontifici subjacere: nunc Scriptorum nomina recitabo, qui aut Galli fuêre, aut in Gallia celebres, eandémque sententiam amplexi sunt, & quia eorum verba in Regali Sacerdotio recensita sunt, aut aliâs nota, ijs supersedebo. Ji ergo sunt, inter alios quàmplurimos, sequentes.

XXV. S. Thomas *2. 2. q. 12. a. 2. in corp.* & *ib. ad l.* & *2. 2. q. 69. a. 6. ad 3.* & *in 2. d. 44. q. 9. a. 2.* & *in 2. ad Corinth. c. 11. lect. 2.* & *in epist. ad Philipp. circa fin.* & *opusc. 20. de Regim. Princip. l. 3. c. 10. & cap. 17.* Negant tamen aliqui, hoc Opusculum esse S. Thomæ. S. Bonaventura, *l. de Eccl. Hierarch. p. 2. c. 1. T. 7. operum.* Et *in 4. d. 37.* Joannes Gerson Cancellarius Univer-

(a) Ex Actis Cleri Gallic. T. 5.

sitatis Parisiensis *p. 4. serm. de pace & imit. Gracor. consid. 5.* Petrus Blesensis *ep. 146.* S. Petrus Cluniacensis *l. 6. ep. 28.* S. Bernardus *l. 1. de consider. c. 6. & l. 4. c. 3.* S. Augustinus Triumphus, Sanctorum Thomæ & Bonaventuræ Parisijs discipulus *q. 1. de potest. Eccles. p. 1. a. 7. & 8.* Alexander Alensis Parisijs Thelogiæ Lector, & SS. Thomæ & Bonaventuræ Magister *p. 3. Summa q. 48. membro 1. a. 3.* Henricus Gandavensis Doctor Sorbonicus *quodl. 6. q. 23.* Umbertus ex Diœcesi Viennensi *serm. 70.* Petrus Paludanus *in 3. sent. d. 40. q. 2. concl. 4.* Franciscus Mayronus in Schola Parisiensi Doctor insignis *in 4. d. 19. q. 4.* Durandus Episcopus Meldens. *in tract. de orig. Jurisd. Eccles. q. 3.* Joannes de Parisijs *c. 14.* Jacobus Almainus Doctor Parisiensis *tract. de pot. Eccles. c. 9. & q. 2. c. 5. ad c. 8. Occami.* Joannes Major Doctor Parisiensis *in 4. d. 24. ad 4.* Gulielmus Durandus Episcopus Mimatensis *in Spec. Jur. Tit. de Legat. §. 6. n. 17.* Joannes Monachus *de supl. negligent. Prælat. n. 4.* Joannes Selva *tract. de benefic. p. 3. q. 8. n. 31.* Stephanus Anfrerius in Senatu Tholosano Præses *tract. de potest. Eccl. n. 32.* Joannes Faber in Senatu Parisiensi causarum Patronus *in l. 1. c. de summa Trin. n. 10.* Petrus Gregorius Tholosanus in varijs Galliæ Academijs Professor *de Rep. l. 26. c. 5.* Fulco Archiepiscopus Rhemensis *in ep. ad Carolum Simplicem Galliæ Regem apud Flodoardum l. 4. c. 5.* Perronius Cardinalis *apud Gramondum l. 1. hist. ad ann. 1615.*

XXVI. Ex allegatis hactenus testimonijs multa colligere licet, quæ hîc breviter observabo. I. Falli Maimburgum, (falli dico, malo enim erroris eum, quàm doli postulare) cùm in ultimo Tractatu (a) de Ecclesia Romana sententiam hanc nostram illis tantùm attribuit, qui citra alpes morantur. Ergo ex sententia Maimburgi Patres Conciliorum, Lugdunensis, Viennensis, & Ordinis Ecclesiastici in Comitijs Parisiensibus, quæ Gramondus describit, Gerson etiam, Fulco, Petrus Blesensis, alijque præcipui in Gallia scriptores Cisalpini erant; nec advertit Maimburgus, hujusmodi hyperbolicis locutionibus; & adeò à vero abludentibus id solum agi, ut historiam suam totam, etiam ubi vera recitat, suspicioni exponat, dubiámque reddat; quis enim credat inexplorata narranti, ubi tantâ in rebus obvijs certísque fiduciâ impingit. Si quis seriò, enixéque contenderet, nullos passeres in Europa

(a) Maimb. Traitè hist. de l' eglise c. 26. f. 367.

ropa videri, crederes tu illi, Pegasos ex India, Gryphésque memoranti? II. In nulla Orbis parte plura exempla exercitæ in Reges potestatis, quàm in Gallia reperiri, & exempla non unius tantùm, aut alterius, sed omnium ferè Galliæ Ordinum, Pontificum videl: Regum, Imperatorum, Synodorum Comitiorúmque Gallicanæ Ecclesiæ; quos omnes, imò si ex illis unicum Maimburgo, eique similibus opponas, sufficiet toti huic agmini fundendo, delendóque; qui enim illi, ut vel unius Thomæ, Bonaventuræ, aut Bernhardi auctoritatem, vultúmque sustineant, quantò minùs integræ unius Synodi, imò plurium Synodorum? III. Et illi ipsi, qui hanc nostram sententiam calamo, aut exemplo illustrârunt, tantâ doctrinâ & sanctitate floruêre, ut apicem in utróque contigerint, nec dici, imò nec cogitari potest, illos aut partium adulatione, aut fastu, aut Scripturarum ignorantiâ deceptos esse, corruptósve; ij sunt S. Gregorius M. S. Zacharias, S. Leo Pontifices: S. Thomas, S. Bernhardus, S. Bonaventura, S. Antonius, S. Petrus Cluniacensis, S. Augustinus Triumphus, Innocentius III. Gerson, alijque. Jam peto ex Maimburgo, ut sententiæ nostræ tot Sanctis munitæ vel unum pro sua opponat: quòd si nullum habet, ut planè non habet, neque enim aliquem allegat, dicat rogo quid causæ sit, ut nullus Sanctorum ei sententiæ subscripserit, nostræ verò quàm plures? an istis fortè doctrina, aut modestia, aut animi moderatio, aut aliquid eorum defuit, quod persuadendæ veritati faciat? aut fortè non Bonaventura, non Thomas, non Gregorius, non Bernhardus, non Patres Lateranensis, Viennensis, & Lugdunensis Conciliorum, Scripturæ Patrúmque mentem & sensa intellexêre? quòd si nihil horum dici potest, quæ causa Maimburgo fuit, & sacris addicto, & Pontifici jurato, eam sententiam deserendi, impugnandique, quam omnes Societatis suæ Doctores tot editis libris professi sunt, quæque tot habuit munimenta veritatis? Nam quòd ait: *Omnes primitivæ Ecclesiæ Patres, quique ante quintum seculum scripserunt, pro sua opinione stare, & istos meritò præhabendos esse recentioribus*; id unum est ex solitis Maimburgi (a) argumentis, magno strepitu nihil præstantis: nimirum Concilia Oecumenica, Thomas, Bonaventura, Gregorius Magnus, alijque Ecclesiæ, Patrúmque

que

(a) Maimb. de l'egl. de Rome chap. 28. circa fol. 392.

que sensum ignorabant; & illi, quos ipse citat, in genere tantùm loquuntur, videl: *Obediendum esse Principibus, etiam Paganis, hæreticis, & ut loquitur Apostolus, dyscolis, eósque soli DEO subjacere.* Quæ omnia generalia & verissima sunt, quis enim negat, Persarum Regi quamvis impio, veræque Religionis experti teneri subditos etiam Christianos obedire, eúmque etiam eorum, quæ impiè agit, nemini præter Deum obnoxium esse? idem de alijs Regibus dicas. Hæc inquam in genere prolata verissima sunt; nemo verò eorum Patrum, quos recitat Maimburgus, negant: *Posse Reges in aliquo casu, & cùm Ecclesiam, fidémque persequuntur, exarmari, Regnóque exui, & subditos juramento solvi.* De hoc solo quæstio vertitur, néque hoc inficiantur Patres, imò ex principijs (a) Maimburgi inficiari non poterant, qui hanc potestatem Reges destituendi, quam nos Pontifici, ipse statibus & Comitijs Generalibus toties concedit. Ex adverso Concilia & Patres, quos pro nostra sententia produximus, hanc quæstionem, de qua modò contendimus, in particulari & individuo proponunt, an videlicet possint in certo, raróque casu Pontifices Romani imperia Regibus adimere? decidúntque, posse. Quis verò nescit, duos testes, qui in particulari deponunt, centum prævalere, qui in genere tantùm? & dispositionem legis particularem & specificam centum Regulis generalibus præferri? nam si quis Theologus, aut Juris-Consultus ex generalibus illis præceptis: *Non esse jurandum, & neminem cum alterius injuria fieri debere locupletiorem*; inferret, in nullo casu particulari, ne in Judicio quidem, & jubente Magistratu jurandum esse, nec præscriptionem, quâ quis cum alterius damno ditescit, permissam, is meritò se omnibus ridendum proponeret. Et ideò toties in Jure Romano, Sacrísque Canonibus illæ regulæ repetuntur: *Generi per species derogatur: in generali concessione non censentur comprehensa, quæ speciali notâ indigent, &c.* Nihil ergo probant generales illæ Patrum locutiones, multóque minùs Patribus derogant à nobis productis, & de hoc ipso casu particulari loquentibus, quem nos præ manibus habemus. IV. Sed & illud nimis præfidenter, inconsultéque à Maimburgo (b) dictum, videl: *Ecclesiam Gallicanam, omnésque Galliæ Doctores, sententiam,* *quæ*

(a) Maimb. hist. Iconocl. l. 2. f. 257. & l. 4. sæpiùs. Et Traitè de l'Egl. de Rome ch. 29. circa finem. (b) Maimb. Tr. de l'Egl. de Rome ch. 26. f. 365.

quæ in Reges Pontifici jus tribuit, semper pro noxia, plenáque discriminis & seditionis habuisse. Crediderim hîc Maimburgo excidisse, quid aut de quibus loquatur, si enim de Concilijs Oecumenicis in Gallia celebratis, tótque alijs sacris Doctoribus loqui se cogitaret, qui nostram sententiam exemplis, calamóque tradidêre, auderétne illis seditionis notam, publicæque inquietis attribuere? Seditiosum ergo Concilium Lugdunense, seditiosum Viennense? Seditiosi Leo, Gregorius, Zacharias, alijque tot sancti Pontifices? Et quæ tandem est illa Ecclesia Gallicana, quâ toties vanéque gloriatur? num illa Pontificibus, Episcopis, Synodisque & Doctoribus Galliæ constat? & si constat, cur nullos pro se Maimburgus producit? si nullis constat, oportet ergo Ecclesiam Gallicanam Idéam quandam Platonicam esse, solo nomine insignem, resque expertem. Quòd si mihi pro Ecclesia Gallicana Conventum Parisiensem, & aliquos ex Sorbona Doctores objiciant, continuò illud Cœlestini Pontificis (a) reponam: *Desinat incessere vetustatem novitas.* Suspecta est mihi Ecclesia Gallicana nova, recénsque, & antiquæ opposita. Ubi Synodos habetis, quas Viennensi, Lugdunensi, Lateranensi ac Constantiensi æquare possitis? ubi Doctores nostris Bonaventuræ, Thomæ, Antonino pares? malo cum Bernardo, Fulcone, Gersone, Zacharia sentire, quàm cum Maimburgo, & Conventu Parisiensi paucorum Prælatorum, & in quo spes metúsque præsedit: Comitia totius Orbis præpono in Gallijs habita, à Gallis culta, & tunc solùm à Gallis impugnata, cùm plus aulæ, quàm Ecclesiæ delatum. Sed illud quis non videat? Maimburgum, qui Patres sexti, septimíque & octavi seculi à nobis productos, tanquam novos, recénsque natos repellit, nunc velle, ut ijs fidem habeamus, qui decimo sexto seculo Parisijs convenêre? istos nimirum mille annis recentiores pro antiquis habet, illos pro novis. *V.* Denique nec tantùm exemplis, decretísque Ecclesiæ Gallicanæ, sed etiam ex Maimburgi principijs veritas Conclusionis nostræ deduci potest. Is enim in historia Iconoclastarum, in libro de Imperij declinatione, & in Tractatu historico de Ecclesia Romana, communi Procerum, statuúmque consensu Imperium Francicum in Pipinum & Hugonem Capetum, Romanum Italicúmque in Carolum

(a) Cœlest. PP. ad Episc. Gall.

Magnum translata esse docet, civiúmque Romanorum auctoritate tributa Copronymo Imper. negata, Urbémque à Græco ad Francos defecisse, (a) ídque in libro de Imperij declinatione *ex singulari DEI providentia Regnum Gallicum protegentis, & Pipinum excitantis evenisse dicit.* Et in libro de Ecclesia Rom. *Quòd populus, Senatúsque tributa Copronymo negaverint, imploraverintque tutelam externi Principis, juri naturalis defensionis adscribit.* Hæc Maimburgi doctrina si vera est, sequitur ergo dari casum, in quo status & Comitia abdicare Regem aliquem possint, quemadmodum Childebertum, Copronymum, Constantinum, & Carolum Lotharingiæ Ducem abdicârunt, Capeto Coronæ admoto; & negari haud potest, hanc esse ex majoribus causis, cùm in illis de Regnis, bellísque agatur, tótque alijs damnis, quæ hujusmodi mutationes consequuntur. Si ergo dubitari contingat, an is casus evenerit, adsintque circumstantiæ, quæ subditos Juramento liberent, ad quem pertinebit hunc casum decidere, qui ex majoribus est, & causam juramenti cognoscere, quæ omnino spiritualis est, nisi ad Summum Pontificem, cui causæ majores reservantur? ídque Ecclesia Gallicana cognovit, quando teste Maimburgo Zachariam consuluit, licerétne ipsis Childeberto Pipinum sufficere? si ergo definiat, licere, imò necessarium esse, poterunt subditi, ac etiam tenebuntur huic sententiæ declaratoriæ deferre. Sive ergo Pontifex juramento subditos solvat, sive declaret solutos esse, perindè idem effectus consequetur, subditis æquè obsequio liberis, quemadmodum cùm Pontifex declaravit, matrimonium Henrici IV. cum Margaretha Valesia irritum, cassúmque fuisse, perinde ad novas nuptias libertatem est nactus, coactúsque primas illas abrumpere, ac si Pontifex non irritum tantùm declarâsset, sed etiam fecisset. Eadem ergo vis Pontifici, seu declaranti, seu statuenti: hanc frustra impugnant, coacti illam cedere. Quid enim interest intrare volenti, si januam unam claudas, alterâ patente? In quamcúnque partem ergo se vertant, frustrà laborant, séque ipsos implicant, vincente veritate. Et hæc de mente, sententiáque Ecclesiæ Gallicanæ: restat, ut quæ Maimburgus objicit solvantur, quanquam jam dudum & millies soluta, argumentis vid. exoletis, marcidísque, & toties à Luthero, Calvino, Illyricóque (quem Maimburgus à secretis habuit) declamatis. § III.

(a) La decad. de l'Emp. l. 1. f. 7. Tr. hist. de l'Egl. de Rome c. 29.

§ III.

Solvuntur, quæ contra Pontificis indirectam in Regna potestatem Maimburgus, alijque objectant.

SUMMARIA.

1. Indirectam Pontificis in Reges potestatem, nec Gallicanæ Ecclesiæ, nec publico bono adversam esse, exemplis docetur.

2. Nec exemplo Christi adversari.

3. Nec Textibus SS. Scripturæ: Matth. 20. Marci 10. Lucæ 22. Roman. 13. 1. Petri 2.

4. Falli Maimburgum, asserentem subditos ab Obedientia Principibus debita exsolvi non posse.

5. Eandem potestatem Theologicè ex SS. Litteris deduci.

6. Neque improbari à S. Bernardo.

7. Neque ab alijs SS. Patribus, aut antiquis Pontificibus.

I.

On est mihi animus, singula persequi, quæ in ultimo Tractatu de Ecclesia Romana Maimburgus Pontificiæ potestati objectat, tam enim multa, aut extra lineam quæstionis, aut nihil probantia congerit, ut pigeat jam cadentia movere, irritóque labore papiliones istos

prosequi, infestos quidem, sed innoxios flori. Illa tantùm seligemus, qnæ fallere incautos possint colore veritatis.

Opponit I. Antiquorum Patrum & Ecclesiæ Gallicanæ auctoritatem; sed quàm id immeritò, nullóque fundamento, jam in priori Paragrapho evidenter ostendimus.

Opponit II. Ecclesiam Gallicanam, omnésque Galliæ Doctores existimâsse, sententiam, quæ Pontifici Romano potestatem in Reges concedit, periculi damníque plenam esse, & publicæ tranquillitati adversam. (a)

Resp. Quæ fuerit Ecclesiæ Gallicanæ, Galliæque Doctorum sententia, & quàm malâ fide ejus auctoritatem jactet Maimburgus, jam suprà ostendimus: quòd verò hanc nostram doctrinam *periculi, damníque plenam dicat, & publicæ quieti adversam*; id more suo jactat, non probat Maimburgus. Sed nos evidentibus argumentis contrarium ostendemus. I. Certum est, Ecclesiæ Gallicanæ florem Concilijs Lugdunensi, Viennensi, Constantiensi, & Basileensi adfuisse, & tamen in his ipsis Concilijs sententia hæc nostra non probata solùm & admissa est, sed magnis exemplis exercita, ut suprà ostensum: quis ergo non miretur, audere Maimburgum tam insignem, clarámque falsitatem Parisijs vendere, Regique offerre, nescias, majori suo, an Principis ludibrio? & quæ rogo in sacrosancta Concilia Maimburgi reverentia, quæ ut Pontifici Romano præferat, in cœlos usque alibi extollit, nunc verò cùm eorum Decretis se premi videt, ea docuisse dicit: *Quæ periculi, damníque plena sint, & publicæ quieti adversentur.* Ergo Concilia jam sunt Sacrosancta, jam seditiosa, utcúnque Maimburgo placuerit. Nos verò qui sacra & Oecumenica Concilia eodem semper, parique tenore veneramur, nec tam in illis Senatum præcipuâ pietate ac doctrinâ florentem, quàm æternam veritatem Concilijs præsidentem adoramus, id potiùs dicimus, doctrinam in Concilijs expressam, exercitámque, non pernitiosam, non seditiosam esse, sed amoris, pacísque plenam, Religioni, fideíque conservandæ necessariam, quæque Ecclesiam Gallicanam, & præcipuos illius Doctores decuit. *II.* Ipse Maimburgus, cùm hanc ipsam potestatem destituendi Reges Comitijs & Statibus Generalibus tribuit, tantum abest, ut seditiosam,

(a) Maimb. de l' Egl. de Rome ch. 26. circa fin.

ditiosam, noxiámque dicat, ut potiùs *ex jure naturali, singularíque Dei providentia* fluxisse velit, & eos, qui legitimis Regibus à Senatu substituti fuerunt, non perduelles, non Tyrannos vocat, sed à *DEO singulari bonitate excitatos*: sic loquitur, (a) cùm de Pipino, Carolo Magno, & Hugone Capeto sermonem facit; non ergo abdicatio Regum, in certis casibus peracta, talis est, qualem Maimburgus describit, hoc est, seditiosa, turbarúmque Civilium causa; alioquin non à DEO, non à natura proveniret, sed potiùs contra naturæ, Deique institutum: imò conservandis Regnis sæpè necessaria, nam & Franciæ Regnum, nisi Pipinus succollâsset Childerico suffectus, ruinam minabatur. Quæ tamen ita dicta velim, non ut Maimburgi sententiam probem, hanc potestatem eliminandi Reges in populum, Senatúmque conferentis: sed ut probem, vel ex ipso Maimburgi testimonio, potestatem abdicandi Reges, si ritè peragatur, & à legitima potestate, nec seditiosam esse, nec publicæ quieti noxiam, imò sæpè proficuam. Quod exemplis jamjam ostendam. *III.* Franciæ Regnum ignaviâ Regum eò devenerat, ut Saracenorum incursu, bellisque Civilibus jam ferè concideret, & quod magis gemendum, hæresis Arriana invehi Romam parabat, fuiséetque Longobardo ad portas strepente; sed Pipinus Zachariæ & Stephani jussu Imperio admotus, pristinæ majestati Galliam restituit, Longobardos submovit, Græcos cœlo terræque infestos, quique in Vicarium Christi toties sicarios armaverant, Italiâ exuit, Romanam Ecclesiam hactenus inopem, solâque Religione tutam, & ideò injuriæ expositam ingentibus Provincijs auxit, fecítque metuendam duplici terrore septam, majestatis & Religionis: ac denique collabentem Religionem ipse sinu excepit, sustentavítque, & quod omnia superat, Carolum Magnum successorem reliquit, quo nullum præstantius Ecclesiæ & Orbi beneficium. Hæc omnia & ingentia utique bona cessâssent, nisi Zachariæ Pontificis jussu Pipinus Coronam accepisset, non Saraceni expulsi, non Monarchia vindicata, non Saxones ad veram fidem provecti, Idolis abdicatis, non Græcus domitus, non Longobardus excisus, & Ecclesia Catholica nunquam tot naufragijs erepta. Hæc omnia Zachariæ debemus coronas trans-

 ferenti,

(a) Maimb. la decad. l. 1. f. 7. & Tr. hist. de l'Egl. de Rome c. 29.

ferenti. Gregorij VII. contra Henricum IV. Imperatorem, & Investituras certamen nemo ignorat; & is quidem nimiæ severitatis & inclementiæ à multis notatus est: sed DEUS æquè multis prodigijs ejus innocentiam absolvit, quæ Leo Ostiensis, (a) & Bertholdus Constantiensis enarrant, & eventus ostendit, luctas Gregorij insigniter Ecclesiæ profuisse, dignásque omninò, quæ tam grandi conatu agitarentur; quamvis enim Gregorius in acie ceciderit, nec victoriæ superfuerit, ejus tamen exemplo successores Pontifices, Victor III. Urbanus II. Paschalis II. Gelasius II. & Callixtus II. inhæsêre; & hic tandem, indicto Romæ Concilio, quingentorum annorum bellum absolvit, libertatem electionibus reddidit, præsertim Pontificijs & Episcopalibus; & investituras quoad spiritualia sustulit, Henrico in gratiam sinúmque recepto, sicque finis impositus tot illis & ingentibus malis, quæ dignitates consequebantur Principum voto, imperióque collatas, & fundamenta jacta altissimæ illius pacis, quæ modò Sacerdotium Imperio conjungit. Et cui tanti operis laus, nisi Gregorio? hoc enim cessante nec bellum cum Principibus, nec victoria fuisset, non Investituræ abolitæ, non libertas electionibus reddita, Pontificum præsertim, ex quo uno quanta in Ecclesiam mala profluxerint, quanta rerum omnium confusio, dici haud potest. Bellum ergo Gregorij pax Ecclesiæ fuit. Idem de Gregorio V. dicas, (b) (aut si quis alius Pontifex fuit, nam aliquem ex Pontificibus fuisse testimonio Concilij Viennensis, ipsorúmque Electorum constat) qui jus eligendi Imperatorem in Collegium Principum Germaniæ transtulit, à quo tempore illa bella civilia, discordiæque cessârunt Imperio fatales, ob ambitionem Candidatorum, ferro flammâque pro Corona, velut eridis pomo certantium. Evolve historiam profanam ad Ludovicum úsque Imperatorem, & Caroli M. filium, invenies, Imperium gravissimis bellis conflictatum, ac ferè deletum esse ob studia ambientium Coronam. Ludovicum ipsum Pipinus, Lotharius & Ludovicus filij, quòd Carolo Judithæ filio favere videretur, bello appetunt, ac throno movent, (c) & Lotharium Imperatorem dicunt: nec aliàs funestius bellum Patre, filijs que

(a) Leo Ost. l. 3. c. 53. Berthold. Constant. in append. ad Herm. (b) V. Reg. Sacerd. f. 166. (c) Anno 833.

que pro Imperio decernentibus. Ludovico Lotharius successit, (a) exarsitque inter fratres bellum Civile imperandi cupidine, nec priùs cessatum, quàm collatis signis concurrerent, gemente Franciâ, & civili discordiâ propè confectâ. Idem Carolo Calvo infortunium, (b) nunc cum Lothario fratre, nunc cum Ludovico nepote, armis implicito, jam victore, jam victo. Carolus Crassus Imperio à suis exutus, (c) & Arnulphus suffectus, quo tempore multi simul Tyranni Coronam invaserant, videlicet, Berengarius, Wido, Odo Parisiensis, & Rodolphus Conradi filius: adeóque omnium animos bellandi cupido invaserat, ut etiam Episcopi & Abbates armati in acie viserentur, pronúmque est cogitare, quæ tum facies & perturbatio Occidentis fuerit, tot bellis, cædibus ac discordijs agitati; duravitque ad Ottones úsque. Quæ sub Henricis & Fridericis, & quàm multa infaustè contigerint, notiora sunt, quàm memorari debeant; quæ omnia aut omninò, aut majori ex parte sublata sunt translato ad Principes Septemviros, auctoritate Romani Pontificis, Jure eligendi. Patet ergo, hanc potestatem, quam Pontifici in Imperia tribuimns, non discordiæ, non seditioni, sed paci servire. Quòd si aliquando contrarium evenit, non potestatis, non Pontificis culpa, sed eorum fuit, qui remedia obstinatè respuebant, peracerba illa quidem, sed tamen salubria pertinacibus morbis; quàm multi sub medentis manu ferróque labuntur? an ideò artem potiùs, quàm morbum accuses? Sed nunquam magis, ut in Henrici Magni conversione hujus Pontificiæ potestatis necessitas juxtà & utilitas apparuit. Mortuo Francisco Duce Alensonio Henrici III. fratre, Regísque sterili matrimonio, proximus Regij sanguinis sequebatur Henricus Borbonius, Navarræ Rex, sed Calvino addictus; hunc & fratrem ejus Principem Condœum Sixtus V. Pontifex Maximus inhabiles Regno declarat, excluditque. Henrico Rege per sicarium & insidias cæso plerææque Galliæ Civitates ab Henrico Borbonio, quem ob hæresin aversabantur, abstractæ, fœdus cum externis Principibus ictum, diræ à Gregorio XIV. repetitæ, immisśique exercitus, effusíque thesauri, quos Sixtus condiderat, ne hæresis cum Borbonio Principe thronum conscenderet; & hic quidem virtute ac forti-

(a) Anno 842. (b) Anno 858. & 876. (c) Anno 888.

fortitudine militari, & plerúnq; victor, diu torrentem sustinuit. Sed cùm Clemens VIII. potestatem Regem eligendi fœderatis dedisset, & isti Comitia Lutetiæ agerent, multíque Europæ Principum hunc Galliæ florem rapturi viderentur, prævenit Henricus, séque Catholicum, cùm potiri aliàs Regno haud posset, palàm professus est; quod ubi constitit, tota in eum Gallia confluxit, exteríque pulsi, & Regnum pace compositum. Henricum ergo, ut Catholicus esset, Pontifices evicêre; si enim thronum conscendisset hæresi imbutus, quis dubitet, majorem Galliæ partem exemplo Regis corruptam fore? Filij verò, nepotésque ex Henrico nati, Ludovici videlicet, XIII. & XIV. eandem pestem Throno intulissent; quis enim credat, aliam eos Religionem, quàm Patris, Avíque, & in qua nati, educatíque essent, amplexuros? Perpetuum ergo hoc malum Galliæ fuisset, & Religioni fatale, plerísque, ut fieri amat, aut metu, aut adulatione Regem imitantibus. Quòd ergo Henricus Magnus hæresi exemptus, quòd Gallia hâc peste intacta, quòd Ludovicum regnantem non Catholicum tantùm, sed ardore veræ avitæque Religionis Constantino ac Theodosio parem habeamus, hæresi toto Regno ejectâ, devictâque; Vobis post Deum, Romani Pontifices Sixte, Gregori, Clemens, vestræque potestati debemus, quâ opportunè usi percussistis, secuistis, ac tandem sanâstis. Ingemuit quidem Gallia, altúmque indoluit, recenti adhuc plagâ, & multum sanguinis micante; nunc sana vigénsque ferrum illud, manúmque curatricem amplectitur, alioquin, si medicus parceret, peritura; nunc valet, quia secta. *At*, inquies, *infinita calamitates Regna & Imperium afflixêre, cùm Reges à Pontificibus Romanis abdicabantur, ut in Henricis, Fridericis, & Angliæ Regibus observatum est: satius ergo esset, hac potestate aut carere, aut non uti Pontifices.* *Resp.* Nulla est in rebus humanis aut ars, aut status, aut conditio tam perfecta & absoluta, quæ non multis magnísque incommodis misceatur, & ob quæ si tollenda illa essent, tolli omnes artes, potestates, ac statuum conditiones oporteret, idque omnibus his incommodis multo pejus foret. Ex Regia potestate quot injuriæ, ex arte navigandi quot naufragia, ex scientia militari quot cædes, artésque nocendi? ex matrimonijs quot adulteria, litésque domesticæ, & partus Reipublicæ noxij? an ideò Regia potestas, matrimonia, artésque abolen-

abolendæ? at multò id peius, ac pluribus obnoxium malis, sublatis videlicet humanis commercijs, datâque injurijs, vagisque amoribus licentiâ. Idem dicas de potestate Reges abdicandi: fateor bella, discordias comitari; at quantò pejora, si eos hæresin profiteri, matrimonia solvere, Ecclesias depilare ferres, idque impunè, nullóque freno & exemplo, quòd pro Imperio esse solet in subditos manante? quanta rerum omnium, morúmque corruptio sequeretur? Deinde videndum est, an ea incommoda, quæ nobis adversarij objectant, ex usu Pontificiæ potestatis, an verò ex eorum vitio proveniant, qui emendari nolunt, provocántque extrema remedia: dolorem enim irrogati supplicij cujus culpæ adscribes, reo, an Judici? flagitio, an legi? Henricus Bolænam amat, fastidítque Uxorem, & thalamo ejicit, ducítque amicam publicam publico ritu. Europa tam turpi exemplo attonita, hærétque cui primas lachrymas spargat, triumphanti unius libidini, an alterius oppressæ innocentiæ. Pontifex Romanus rogat, minatur, terrétque, & longas inducias pœnitentiæ donat, ac tandem obstinatum, & ludibria flagitijs jungentem sacris interdicit: hic amore & iracundiâ flagrans Romæ bellum denuntiat, séque jugo subducit. *O incautum*, inquiunt, *Pontificem, qui Angliam perdidit intempestivâ severitate!* Sed cur non potiùs exclamant: *O inconsultum Regem, qui animam, Regnúmque posthabuit insano amori!* nulla enim necessitas fuit adulterio fœdari, sed maxima adulterium punire: hoc Pontifex fecit, illud Henricus. Cur ergo malis defectionis culpam illi adscribere, qui scelus justè & necessitate punivit, quàm illi, qui impiè & voluntate commisit? alioquin omne flagitium impunè fuerit, si sufficiat metu defectionis terrere puniturum. Et ideò tanquam plena constantiæ & libertatis celebratur apud Joannem Saresberiensem illa Alexandri III. vox, quando Regijs Legatis minantibus, nisi Thomam Archiepiscopum abdicaret, Regem ad Mahometis Religionem defecturum, intrepidè respondit: (a) *Potest Rex eligere viam pravam, ego tamen non recedam à via recta.* Et illa Divi Thomæ Archi-Episcopi & Martyris Cantuariensis, cùm scriberet ad Ecclesiæ Romanæ Cardinales: (b) *Non simulatione, non ingenio regenda est Ecclesia, sed justitiâ & veritate, quæ se observantem liberat ab omni periculo.* Non nega-

(a) Joan. Saresb. ep. 66. inter epist. S. Th. Cant. (b) Inter epist. S. Th. epist. 46.

negaverim tamen, hujusmodi interdicta, censuras, & præsertim Regnorum mutationes parcissimè adhibendas, nec alijs morbis, quàm desperatis, nam nec membra truncamus, nisi medicinis absumptis; quod etiam eleganter Concilium Tridentinum (a) præmonuit: videlicet, *Excommunicationis gladium sobriè, magnáque circumspectione exerendum, cùm experientia doceat, si temerè aut levibus ex causis incutiatur, magis contemni, quàm formidari, & perniciem potiùs afferre, quàm salutem.* Cujus exemplum illustre apud eundem D. Thomam Cantuariensem, qui Regem Angliæ excommunicatione percussurus Suessionem ad D. Virginem peregrè profectus est, triduúmque inter preces insumpsit, ut videl. vibrando sacro fulmini Deum haberet directorem, (b) néve aliquid humani affectûs, aut vindictæ tam sacro operi misceretur.

II. *Oponitur III.* (c) *Christus*, inquit Maimburgus, *non Herodem Regno, non Pilatum Prætorio expulit, quamvis impios, injustósque*, imò utrique ac præsertim Cæsari se subjecit, jussítque pro se suóque Vicario tributum persolvi, apertéque professus est, *Regnum suum non esse de hoc mundo.* Quo ergo jure Romanus Pontifex faciet, quæ Christus non fecit? sibique potestatem sumet, quam Christus non sumpsit? *Nec enim discipulus est supra Magistrum, nec servus major Domino suo.* Et si Christus non Cæsarem, non Herodem Regno interdixit, cur Pontifex Fridericos & Henricos interdicet? an isti Tiberio & Herode pejores? aut major Pontifici, quàm Christo in Reges auctoritas?

Resp. Hoc argumentum adeò infirmum est, ut multis modis impugnari possit; nam *I.* si exemplo Christi Domini agendum sit, dubitari vix potest, utrámque illi dignitatem collatam esse, Sacerdotalem videlicet & Regiam, id enim Angelicus Doctor (d) expresśè docet, & saltem id verum est quoad illa, quæ gubernandæ Ecclesiæ, & redemptioni consummandæ necessaria erant, nam ut idem S. Doctor scribit: *Cui committitur principale, committitur & accessorium; omnes verò res humanæ ordinantur in finem beatitudinis, quæ est salus æterna.* Et hæc ipsa videtur expressa sacræ Scripturæ sententia, nam Matth. ult. *Data est mihi*, inquit Christus, *omnis potestas in cælo & in terra;*

(a) Concil. Trid. de Reform. Sess. 25. c. 3. (b) Joan. Saresb. ep. 140. (c) Maimb. Tr. hist. de l'Egl. de Rome ch. 27. f. 367. (d) S. Thom. l. 1. de Regim. Princ. c. 12. & seq. & p. 3. q. 59. a. 4.

in terra; & Paulus ad Hebr. *Quem constituit heredem universorum.* Et Apocal. 1. *Princeps Regum terræ*; & Apocal. 6. *Rex Regum & Dominus Dominantium.* Et radix hujus Regiæ potestatis videtur fuisse unio hypostatica; communicatâ enim naturæ humanæ formâ Deitatis, communicatæ sunt etiam omnes divinæ proprietates, quarum capax erat natura humana. Quis verò neget, capacem fuisse Imperatoriæ & Regiæ dignitatis? quemadmodum formâ ignis ferro communicatâ omnes juxtà ignis proprietates communicatas videmus, adeò ut non ignis solùm, sed etiam ferrum luceat, rubescat, caleátque ut ignis; quòd si unio ignis ad ferrum, quæ merè accidentalis est, transiensque, omnes ignis proprietates ferro communes facit, quantò magis unio hypostatica, quæ substantialis est, ac æterna, omnes proprietates naturæ Divinæ, & consequenter etiam Regiam in res temporales potestatem humanitati impresserit? Et hâc ipsâ potestate Christus, quantumvis formam servi præferret, aliquoties usus est, solvendo videl. leges Civiles, & de rebus temporalibus aliorum disponendo; nam adulterij ream, compertámque absolvit, & pœnâ legibus præscriptâ exemit. Ficulneam nullâ Domini licentiâ aridam fecit, inutilémque, greges porcorum invitis & gementibus Dominis Dæmonio immisso aquis præfocavit. Quâ rogo hæc potestate, nisi Regiâ, absolutâque, nullisq; legibus obstrictâ? Quæ tamen Regia potestas cùm immediatè à Deo esset, & vi unionis hypostaticæ, optimè dixit Christus: *Regnum suum non esse ex hoc mundo*, non negat, Regnum suum esse in hoc mundo, erat enim: sed, *esse ex hoc mundo*; quippe nullo Jure aut titulo humano partum, quo modo hujus mundi Regna quæruntur, hoc est, non electione, non successione, non vi armorum, nec donatione paratum, sed immediatè à DEO, & vi unionis hypostaticæ. Negari ergo haud potest, Christum potestate in Reges præditum fuisse. Quæro jam ex Maimburgo, an Christi exemplo Pontificiam Potestatem metiri velit, aut non velit? Si non vult, cur ergo impugnandæ huic potestati Christi exemplum producit, quo eam impugnare, aut non vult, aut non potest? si vult, ergo sequitur exemplo Christi etiam Pontificem Romanum imperare Regibus posse, habuit enim Christus hanc potestatem, ergo etiam, si exemplo Christi uti velis, Pontifex Romanus. *At Christus nunquam Reges deposuit.* *Resp.* Non hic de

de usu, sed potestate quæri, hanc verò Christum habuisse negari haud potest, & si habuit, ergo uti etiam potuit. *Cur verò usus non est?* Quia passurus, quia moriturus venerat, nec vindictæ, aut potentiæ, sed humilitatis & patientiæ exempla daturus; si enim Herodem & Pilatum Regno ac Præfecturâ pelleret, quando pateretur? quando moreretur? quando genus humanum redimeret? & quis ab illo pati injurias disceret, hostésque amplecti, si in hostes vindicaret? Nec propterea caruit potestate, quia illâ uti noluit: quis enim neget, multis eum scientijs & artibus præditum, quas nunquam exercuit? militari videl: Astrologicâ, Medicâque. Nam & nostri Reges multa possunt, quæ nunquam exercent, indigna videlicet tanto fastigio, aut saltem incommoda. Cur ergo Summi Pontifices exemplo Christi non etiam hâc potestate abstinent, quamvis eam habeant? quia Christus Ecclesiam voluit non armis, non vi, non sapientiâ humanâ, sed humilitate, patientiâ & miraculis institui, ne illa opus humanum, sed cœleste tantùm crederetur. At verò semel institutam, humanis medijs ac industriâ propagari; nam & corpus humanum solus ipse, ac è terra produxit, productum tamen nec solus, nec è terra multiplicat, sed alijs ac naturalibus modis. Et quis agricolam aut vinitorem non rideret, qui segetem vitésque non cultâ, non aratâ terrâ, nec sparsis seminibus, aut palmite palis adstricto speraret, quia Deus ex nihilo produxit? non ergo sequitur eodem modo, quo plantata est, conservari Ecclesiam debere, & ea quæ à Christo, etiam à Pontifice omitti debere. Alioquin nec mitras Episcopis, nec sericum, nec annulum, nec equos, rhedásque permittes, quia Christus nihil istorum usurpavit. Ergo quid Pontifici aut Episcopis liceat, non ex ijs sumendum est, quæ Christus omisit, sed quæ praxis usúsque Ecclesiæ obtinuit; præsertim causis, statúque rerum mutatis: alioquin si exemplo Christi nec adulteria punias, nec calumnias refellas, nec contra injurias militem scribas, nec latrones castiges, sed potiùs præmijs dones, quæ facies Ecclesiæ & Reipublicæ fuerit? nullum ergo argumentum deduci potest ex ijs, quæ Christus omisit. Unde patet, Maimburgi argumentationem multis & grandibus vitijs laborare. Promiserat is initio capitis vigesimi septimi: *Se non multis, nec subtilibus argumentis usurum, sed citra omnem disputationem ea tantùm*

pro-

producturum, quæ magni instar splendoris se ipsa ostentent, & modò oculos habeas, cerni ab omnibus possint. Quis non expectaret post tam magnificè promissa insignem aliquam, invictámque Demonstrationem? & tamen ex suppositis non tantùm non certis, aut saltem dubijs, sed evidenter falsis procedit. Supponit enim, Christum ut hominem nec potestatem in temporalibus Regiam habuisse, nec eâ usum; cùm tamen non testimonio tantùm Angelici Doctoris, sed omnium ferè Theologorum contrarium constet, saltem si de potestate indirecta loquamur, quatenus illa gubernandæ Ecclesiæ serviebat, eámque aliquoties exercuit, rarò tamen, quia videlicet non ideò in mundum venerat, ut exempla regnandi, imperandíque daret (id enim sponte suâ natura facit, nec exemplis urgenda est) sed potiùs obsequendi, ferendíque adversa. Deinde adducto Christi exemplo Pontificem omni in Reges potestate Maimburgus privat: at si exemplo Christi utamur, contrarium omninò sequitur; hanc enim potestatem Christus habuit, ergo & Papa, si istum ex Maimburgi sententia metiri velis. Supponit denique, omnia, quæ Christus fecit, omisítque Redemptionis peragendæ, & Ecclesiæ constituendæ causâ, fieri quóque, omittíque à Pontificibus debere, etiam peractâ redemptione, Ecclesiâque institutâ; quod perinde est, ac si dicas, constructo jam, absolutóque ædificio Patremfamiliâs, qui ædes inhabitat, ijsdem instrumentis, operis, fabrísque indigere, quibus Architectus, dum ædes construeret. En egregiam Maimburgi demonstrationem, ferro & adamante contextam, si promissa spectes; si facta, vitream, fragilémque, & vix dignam relatu. *II.* Multò minùs aliquid probat, quod adjungit; videl: *Jussisse Christum pro se & Petro tributum solvi; Petrum ergo subjectum Cæsari voluit: si subjectus, quâ ergo Cæsari imperabit? quâ Regno deponet? Resp.* Christus non ex debito, sed spontaneâ voluntate tributum solvit, ut apertè ex illis verbis constat: (a) *Quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel censum? à filijs suis, an ab alienis? & ille dixit, ab alienis. Dixit illi Jesus, ergo liberi sunt filij: ut autem non scandalizemus eos, da eis pro me & te, &c.* Non ergo Christus & Petrus tenebantur tributum solvere (sicut nec filij & familia Regum) liberi ergo erant; quæ verò est mirabilis hæc

(a) Matth. c. 27. v. 25.

hæc consequentia Maimburgi: *Christus & Petrus liberi à tributo erant; ergo subjiciebantur Cæsari?* cùm potius contrarium deduci oporteret, videl: *Ergo non subjiciebantur Cæsari.* Sed Maimburgus nec Religioni habuit, sententiam Evangelij truncare, & ea verba subticere, quæ rem totam declarabant, nec consequens inferre præmissis contrarium, perinde ac si diceres: *Sol lucet, ergo nox est.* Quòd si concedamus, etiam Pontifices Romanos subjectos Cæsari fuisse, quoad ea, quæ res temporales, civiléque spectant, non ideò sequitur, non posse in certis circumstantijs, & quando agitur de Ecclesia conservanda, Cæsares, Regésque deponere: nunquid enim Galli, Romanique, qui Pipinum & Hugonem, ac Carolum Magnum Imperio donârunt, legitimis Regibus subjacebant? & istis tamen ex sententia Maimburgi Regna abrogârunt. Deinde cùm Pontifex Romanus declarat, subditos Principi hæretico, aut Ecclesiam persequenti juramento non ampliùs obstringi, cessat ea subjectio, & consequenter obligatio obsequendi. Sed & jus naturale defendendæ Religionis, & tot animas perituras, multò est antiquius, fortiúsque jure subjectionis erga Principes Seculares; cessat ergo subjectio periclitante Religione. Ac denique potestas indirecta Pontificis Rom. in Principes, Regésque temporales, est verè Spiritualis & Ecclesiastica, quippe gubernandæ Ecclesiæ, servandæque Religioni data, & Pontificio Characteri innexa; non ergo quoad hujus exercitium Imperatori Pontifex subjectus dici potest. Quemadmodum bona Ecclesiasticorum, quantumvis temporalia, quia tamen Ecclesiæ serviunt, nec quoad Dominium, nec quoad usum Principibus secularibus subjecta esse possunt. Nihil ergo probat Maimburgi argumentum.

III. *Opponitur IV.* Christus apud Matthæum (a) prohibet Apostolos omni dominatione illis verbis: *Scitis, quia Principes gentium dominantur eorum, & qui majores sunt, potestatem exercent inter eos; vos autem non sic.*

Resp. Hunc quóque Scripturæ locum Catholicis objiciunt Calvinistæ, ex quorum libris omnia ferè argumenta sua exscripsit Maimburgus, labori ut credo parcens, aut meliorum inopiâ. Contendebant Apostoli, quis in eorum Collegio Primatum obtineret? dabát-

(a) Matthæi c. 20. Marci 10. Lucæ 22. Maimb. cit. c. 27. f. 367.

dabátque ansam importunæ æmulationi duorum Piscatorum supplicatio, primas Sedes in Regno Christi expetentium, matre interpellante. Christus, ut primas scintillas extinguat gliscentis ambitionis, monet illos officij ac professionis Apostolicæ, nec enim Regnum suum alijs Regnis simile esse, nec apparatu niti, pompâque seculari, nec Apostolos, eorúmque Successores ad dominandum, imperandúmque & regendam Rempublicam vocari, sed ad pascendas animas, prædicandum Evangelium, corrigenda hominum flagitia, evertendam Idololatriam, exercendásque omne genus virtutes, humilitatis præsertim & contemptûs caducarum voluptatum. Quæ omnia verissima sunt, & nos quoque, has esse præcipuas partes Romani Pontificis constanter asserimus. Si verò Principes in hæresin labantur, & Religioni & animabus ingentem ac inevitabilem perniciem moliantur, non prohibet Christus, eos à Romanis Pontificibus coërceri, & gladium velut furentibus eripi; id enim cùm ex Jure naturalis defensionis, ac officio Pastorali consequatur, noluit hîc Christus exprimere, cùm potiùs comprimenda esset Apostolorum ambitio, quàm novis facibus accendenda. Nulla est ergo hæc consequentia: *Status & dignitas Pontificia ac Apostolica ad gubernandam Ecclesiam, non verò ad dominatum terrestris Reipublica ordinatur. Ergo nunquam potest Regibus Ecclesiam persequentibus potestatem Regiam adimere, aut Subditos juramento solvere;* imò contrarium potiùs inferri debuit: cùm enim causa & cognitio Juramenti, quibus videl: casibus obliget, aut non obliget, sit spiritualis, & temporalis potestas subordinetur potestati spirituali, tanquam medium fini, sitque, spectatâ conditione humanâ, maxima connexio rerum spiritualium cum temporalibus, ac gubernandæ Ecclesiæ sit omninò necessarium Ecclesiæ hostes coërcere (quemadmodum eadem est ars militaris, quæ cives munit, repellítque hostes) sequitur, ut concessâ supremâ potestate Spirituali Ecclesiam gubernandi, concedi etiam debuerit potestas Regibus imperandi, eósque, si necessitas & periculum Religionis urgeat, exauctorandi, non quidem absoluta & ordinaria, sed subsidiaria & eventualis, atque ut dixi ad casum puræ necessitatis restricta, ídque juxta naturalia illa & communia prudentiæ axiomata, átque toties à Sacris Thelogis, Jurísque-Consultis repe-

repetita, vid. (a) *Cuicumque committitur principale, committitur & accessorium; &, Concessa alicui Jurisdictione conceduntur omnia, quæ ad illam necessaria sunt, & sine quibus exerceri illa efficaciter non potest.*

Opponitur V. Jubent sacræ Scripturæ, ad Romanos 13. (b) *Ut omnis anima* (& consequenter etiam Pontifex Romanus) *sublimioribus potestatibus subjecta sit.* Et apud Matthæum: (c) *Ut reddantur quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt DEI DEO: ut obediamus Regibus etiam dyscolis*, idque, *non solum propter iram*, (d) *sed etiam propter conscientiam.* Acceditque (e) exemplum Ecclesiæ primitivæ, quando vid. flagrante persecutione, & Christianis omni genere tormentorum, vi dolísque ad cultum Idolorum adactis, nemo tamen contra legitimos Principes arma sumpsit, nemo cum illis de Imperio contendit, séque juramento solutum credidit. Néque id metui tribuas, aut paucitati Christianorum, aut quòd Principe Catholico carerent, quem sequerentur, quíque Imperij Principibus bellum inferret. Nam quî poterant illi aut paucitate, aut metu cohiberi, qui non morti tantùm, sed etiam pœnis morte acerbioribus tantâ alacritate se offerebant? illi bellum refugerent pro Religione, qui gladios, ignésque velut delicias amplexabantur? Audi Tertullianum: (f) *Si hostes exertos, non tantùm vindices occultos agere vellemus, deesset nobis vis numerorum & copiarum? vestra omnia implevimus, urbes, Insulas, castella, castra ipsa, sola vobis reliquimus templa; cui bello non idonei, non prompti fuissemus, & non impares copijs, qui tam libenter trucidamur?* Eodem modo sæviente hæresi Arrianâ, & Neronum ac Deciorum crudelitatem æquante, & quando rerum in Occidente Catholici potiebantur, sub Imperatoribus Constantio & Valentiniano æquè Catholicis, deerant illis arma, vires Ducésque copiarum, quas Valenti & Constantio opponerent? & tamen quando nec causa, nec vires, Ducésque Catholicis aberant: & tempus vindicandæ Religionis: quis de Imperatoribus dejiciendis, solvendísque subditis juramento cogitavit? non ergo Pontifices Romani id sibi licere credebant; nam si crederent licere, cur non eodem modo illi Decios, Nerones, Constantios, Valentésque, quo

(a) S. Thom. 3. p. q. 59. a. 4. & L. fin. ff. de off. ejus, cui mand. jurisd. & l. 2. de jurisd. omn. Jud. & c. præterea de off. Jud. deleg. V. Reg. Sacerd. à fol. 236. (b) Rom. 13. (c) Matth. 22. (d) Et 1. Petri 2. (e) Maimb. cit. c. 27. f. 369. (f) Tertul. in apolog. c. 87.

quo nuperi Pontifices Fridericos, Henricósque persequerentur? aderat enim par, imò æquior causa protegendæ Religionis, nec vires minores.

Resp. Sententias S. Scripturæ quod attinet, generales illæ sunt, nec se ad casum adeò specialem & extraordinarium, de quo nos loquimur, extendunt. Quòd enim Principibus obediendum sit, omnique cultu ac reverentiâ, quamvis dyscoli impijque, prosequendi, nemo dubitat, nemo negat; imò ipsi Summi Pontifices, cùm adhuc quoad temporalia Imperatoribus subderentur, summâ illos reverentiâ observabant, adeò ut Stephanus II. in Epistola (a) ad Pipinum, *se ejus vestigijs advolvi*; Gregorius (b) verò Magnus in Epistola ad Mauritium; *se vermem, pulverem, cinerémque* profiterentur; non hic satis reverentiæ & obsequio datum? Cæterùm, ut etiam suprà notavimus, generales illæ locutiones nihil casui derogant, de quo nos loquimur. Quemadmodum enim generalia illa præcepta: *Ego autem dico Vobis, omninò non jurare: non occides: non furtum facies*, non extenduntur ad casus necessitatis, & naturalis defensionis, ità néque ad casum, de quo agimus; quæ enim major necessitas, aut quæ justior defensio, quàm animarum, quàm fidei & Religionis? *Cur ergo non etiam antiqui Pontifices hâc potestate usi sunt? Resp.* Nullum esse argumentum à negativis, multa enim olim facta non sunt, idque ex certis causis, quæ tamen fieri alioquin potuissent. Nec Decius, nec Diocletianus, nec Titus, nec alij retrò Imperatores Constantinopoli Regiam fixerant, num ideò nec Constantinus id potuit? Sic olim Episcopi & Pontifices in commune vivebant, nec distinctis suísque Patrimonijs instructi erant, nec etiam à solo Clero, multóque minùs à solis Canonicis eligebantur; num ergo aliter vivere, eligíque non poterant? Fateri ergo oportet, multa olim, quæ fieri poterant, facta non esse. Eodem modo, quòd olim Constantios, Valentes, alióſque impios persecutores Pontifices tulerint, nec eos diris percusserint, (quod utique poterant, néque Maimburgus negabit) multóque minùs Imperijs exuerint, dubium non est, ob magnas, gravésque causas fecisse, præsertim pejorum metu, & exili, quod temporalia spectat, Pontificum majestate, quódque nulla spes affulceret imperata exequendi; nam & immensa

 tunc

(a) Steph. II. epist. 4. ad Pipin. (b) Greg. M. epist. 62. ad Maurit.

tunc erat Imperatorum potestas, aut toto, aut mediâ Orbis parte dominantium, promptísque exercitibus, militiæ ac pugnæ paratis; ergo tùnc temporis aut non decuit, aut non oportuit, aut non expedijt, multóque tutius ferre & expectare, quàm hostes & fortiores excire inutili ac noxiâ vindictâ. Alioquin si hoc exemplum antiquitatis aliquid urgeat, quo jure ex sententia Maimburgi Franci Pipino & Capeto, Romani Carolo Imperium detulêre, ipsique acceptârunt? si nefas hoc fuit, nunquam pejùs, quàm in Gallia & à Gallis peccatum. Sed & illud huc facit, quòd non olim tantùm, sed hoc etiam tempore, quando Summi Pontifices hanc sibi in Reges & Imperia potestatem convenire putant, multos tamen hæreticos Principes tolerant, nullísque eos pœnis nec sacris, nec profanis insectantur, nec subditos Juramento absolvunt, idque aut metu pejorum, aut quia credunt se frustrà conaturos, quamvis multi, potentésque Catholici Principes non desint, quorum armis uti possent; nec propterea sequitur, arbitrari modernos Pontifices, se hâc potestate uti non posse; ità non sequitur, & antiquos Pontifices id arbitratos esse, qui ob similes causas censuris, pœnísque abstinebant, non quòd causæ aut potestas, sed quòd tempus abesset, nam navigatio non omni vento opportuna.

IV. *Opponitur VI.* Obedientia, (a) quam subditi Principibus debent, juris divini est, & à DEO imperata, non ergo dispensare, eámque solvere Pontifices possunt, ut sæpe in sacris Canonibus definitum est, docéntque illis verbis sacræ Scripturæ: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Alioquin auctoritate Pontificum etiam matrimonia laxari possent.

Resp. Observabit lector, promisisse Maimburgum, se argumentationibus non usurum, & consultò quidem, nihil enim eo infelicius, cùm argumentari incipit; cùm historiam texit, evolvítque præterita & olim facta, fallit quidem, sed observari nisi ab eruditis non potest, & quibus libri & otium est percurrendi antiqua. Cùm verò philosophari incipit, rationésque deponere ex suo contextas, adeò aberrat, ut nemo non notet, videátque, aut indoleat

(a) Maimb. cit. cap. 27. fol. 372. (b) c. sunt quidam 25. q. 1. c. litteras de restitut. Spoliat. c. super eo 4. de usur. S. Thom. 1. 2. q. 97. a. 4. ad 3. & quodl. 4. q. 8. a. 3. vide Reg. Sacerdot. f. 560.

leat tam malè in metam collimanti, appareátque, majorem illum eloquentiæ operam, quàm Theologiæ dedisse. Si obedientia Regibus debita juris divini est, quod solvi à nullo & nunquam potest, quis ergo Francos, Romanósque juramento exsolvit, quod Childerico, quod Constantino dixerant? ídque vidente, approbante, imò acceptante Galliâ? Quis in juramentis, quis in votis dispensat, quorum obligatio juris utique naturalis est, divinísque? Sed & principium Maimburgus petit, supponit enim, quod probandum erat, videl. præcepta divina, præsertim positiva pro omni casu obligare, cùm contrarium constet, etiam in præceptis negativis; præceptum enim *non occidendi* in certis casibus & circumstantijs non obligat, præsertim in casu defensionis; ità nec præceptum *Principibus obediendi*, quando necessitas defendendæ Religionis, quæ multò fortior & antiquior est, urget. Declaratio verò, an ea necessitas urgeat, adsíntque circumstantiæ, ob quas juramenti obligatio cesset, est una ex majoribus causis, & ideò Pontifici reservata, nec privatorum judicio permissa, alioquin nemo non causas fingeret, legitimos Magistratus respuendi, esséntque omnia latrocinijs ac factionibus plena.

V. *Opponitur VII.* (a) Potestas hæc indirecta, quæ Pontifici Romano tribuitur, nullum habet à sacris litteris patrocinium, ne leve quidem, átque ex tot auctoritatibus, quæ illi opinioni sustinendæ producuntur, nulla à sacris Concilijs, sanctísque Patribus in eum sensum explicatur, qui illis à Bellarmino & Suarezio falsò attribuitur. Illæ verò Evangelicæ sententiæ: *Pasce agnos meos*, &, *quodcúnque solveris super terram, erit solutum & in cælis*, intelligendæ sunt de sola potestate spirituali, non verò temporali, & sic à Patribus intellectæ, explicatæque sunt.

Resp. Scripturas quod attinet, alibi ostensum est, hanc nostram sententiam apertè & Theologicè ex illis deduci, paríque ratione, quâ olim SS. Patres per evidentem ac naturalem discursum suas Conclusiones contra hæreticos ex sacris literis inferebant. Nam I. In veteri testamento Oziam Regem incensa in templo adolentem, & ideò leprâ statim percussum Summus Pontifex Azarias non solùm ut templo egrederetur rogavit, sed etiam invitum

(a) Maimb. cit. c. 27. f. 373.

ejecit: *Cúmque*, inquit Scriptura, (a) *respexisset eum Azarias Pontifex, & omnes reliqui Sacerdotes vidissent lepram in fronte ejus, festinatò expulerunt eum, & habitavit in domo separata plenus leprâ, & filius ejus rexit domum Regis, & judicabat populum terræ.* Ubi observa, Pontificum munus fuisse, de Principis lepra cognoscere, & ubi infestum reperissent, omni commercio ac hominum societate excludere, sicque inhabilem Regno pronuntiare, nam Levitici 13. ita statuitur: (b) *Quicúnque ergo maculatus fuerit leprâ, & separatus est ad arbitrium Sacerdotis, solus habitabit extra castra.* Sicut ergo Pontifices Aaronici de lepra Principis cognoscebant, eâque infectos templo arcebant, omnísque humanâ societate, sicque inhabiles declarabant gubernandæ Reipublicæ: néque id obstabat reverentiæ Principi debitæ, omníque naturali ac divino jure sancitæ: ita Romani Pontifices de morali Principum lepra sententiam dicunt, id enim ad majores causas pertinet, soli Vicario Christi reservatas, nam & olim solus Pontifex lepram notabat, & hujus jussu Ozias templo excessit. Et sic leprâ correpti omni commercio, congressúque humano arcebantur, & ideò inepti, exclusíque Regno, adeò ut idem esset, pronuntiare leprosum aliquem, & Regno indignum: ita Princeps hæresi corruptus, corrumpénsque alios, & propterea Sacris interdictus decreto Apostolico (c) hominum commercio & societate excluditur, adeò ut *nec cibum cum illo sumere, nec eum salutare permittaris.* Sic enim habes Epistolâ 2. B. Joannis Apostoli: *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis; qui enim dicit illi ave, communicat operibus ejus malignis.* Quæ Apostolica prohibitio saltem tunc locum habet, cùm est periculum, ne tu vel tui ab hæretico pervertaris (quod perversionis periculum tunc maximè obversatur, cùm Princeps aliquis hæresin suam, aliósve errores exemplo, aut etiam armis propagat?) in quo casu non humano tantùm jure, sed etiam divino & naturali sociari hæretico, aut excommunicato non potes; & videri possunt Beda, Fabianus, Callixtus, & canones Apostolici à Gratiano (d) citati. Et quamvis necessitas Principibus obsequendi, quâ subditi stringuntur, eosdem excuset, permittátque, ut hæretico, aut excommunicato

(a) 2. Paralipom. c.26. (b) Levit. 13. v. 44. (c) 1. ad Corinth. 5. & ep. 2. B. Joh. Apost. v. 10. (d) V. causam 11. q. 3. in decreto Gratiani, & can. omnis 24. q. 1.

cato convivant, quis tamen Pontificem prohibeat, ne ex Apostolorum præscripto, reguláque subditos omni consortio & societate cum hæretico Principe interdicat, à quo ipsi vi & exemplis corrumpuntur? si enim tanta pernicies ab hæreticis privatæ sortis, & ideò vetat Apostolus cum ijs communicare, quantò majus à Principe periculum, quantóque major necessitas eum devitandi? & si lepra Reges deposuit, quæ in corpora tantùm serpit, sævítque, quanto magis hæresis animabus ac Religioni funesta? Quòd si nihil Azarias contra reverentiam deliquit Principi suo debitam, quando leprosum abegit, permisítque alium Regem subjectis; cur Pontifex Romanus delinquat, si eodem jure in hæreticum agat? an forsan major hæretico reverentia, quàm leproso debetur? aut lepra majus hæresi delictum, majorique pœnâ dignum? *At*, inquit, *præcepit DEUS, à leproso Principe, non hæretico secedere*: imò multò magis ab hæretico; quæ enim major separatio, quàm non communi eum mensâ aut domo, imò nec salutatione dignari? hæc enim omnia hæreticis & excommunicatione percussis Apostoli vetant, leprosis concessa, nam salutare licebat. Si ergo Pontifex Romanus, Gregorius videl: XIV aut Clemens VIII. Gallis præcipiat; nolite cum Henrico Navarræo adhuc hæresin spirante, & Galliam infecturo, *cibum sumere, aut recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis, qui enim dicit ei ave, communicat operibus ejus malignis*; auderétne Maimburgus dicere, Pontifices præter, imò contra Scripturas agere, cùm tamen id ipsum agerent, diceréntque, quod Scriptura, quod Apostoli? Dices, *Apostolos non loqui de Principibus, sed de privatis tantùm. Resp.* Nec in libro Levitici expressè de Principibus à populo separandis, si leprâ tangantur, sermonem esse; & tamen Azarias Pontifex ob paritatem rationis etiam de Regibus intellexit, nec enim minùs periculi à Regis, quàm privati lepra; idem de hæresi dicas, alijsque contagiosis Principum morbis, quorum tantò potentius venenum, nam infinita illis media, artésque pestem dilatandi. Illud quóque circa factum & lepram Oziæ memoriâ dignum, quod ex SS. Hieronymo, Cyrillo, Origene, & Chrysostomo notat Cornelius & Tirinus, videl: *Privâsse Deum Judæos suis Oraculis, prophetiâ & spiritu usque ad mortem Oziæ, quòd ejus consortio & præsentiâ contaminarentur.* Tanti apud Deum fuit, Regi à Pontifice

 ejecto,

ejecto, lepráque fœdato sociari. *II.* Id etiam efficaciter probat locus ille S. Pauli; *1. ad Corinth. 6.* præsertim junctâ Patrum interpretatione, sic enim Corinthios recens ad Christum conversos alloquitur: ***Audet aliquis vestrùm habens negotium adversus alterum judicari apud iniquos, & non apud Sanctos? an nescitis, quoniam Sancti de hoc mundo judicabunt? & si in vobis judicatur mundus, indigni estis, qui de minimis judicetis? nescitis, quoniam Angelos judicabimus, quantò magis secularia?*** Videbat Apostolus, periclitari Christanos, eorúmque Religionem ludibrio exponi, quando litium finiendarum causâ gentilium commercia, tribunalia, favorémque captabant; & ideò vult lites & judicia à Christianis agitari, componique, nec Tribunalia Paganorum quæri: & ne causarentur, se potestate judicandi destitutos, ostendit, ijs, quibus causæ spirituales committuntur, multò magis seculares committi: *Nescitis*, inquit, ***quoniam Angelos judicabimus, quantò magis secularia?*** Quasi dicat, interprete in eum locum D. Thoma: ***Qui idoneus est ad majora, multò magis idoneus erit ad minora.*** Ex qua Apostoli doctrina hoc judicium causarum secularium postea commissum fuit Presbyteris & Episcopis, ut expressè testantur (a) Clemens PP. Nyssenus, Ambrosius, Augustinus, Synesius, Theodosius & Carolus M. Imperatores; Apostolus tamen non demandat hoc officium causas seculares cognoscendi Episcopo Corinthiorum: ***Quia***, ut ait Ambrosius, ***necdum Rector in eorum Ecclesia erat constitutus;*** quippe recèns ad fidem conversi erant. Eodémque modo hunc locum intelligunt Anacletus, Gregorius M. Gregorius VII. & S. Bernhardus. Et ne quis dicat, in causis tantùm arbitrarijs, & ex partium consensu Episcopos judicâsse, audiat verba Theodosij, quæ in decreto habentur: ***Etiamsi alia pars refragetur.*** Quæ verba necessitatem, non arbitrium sonant. Multò minùs dici potest, hanc in causas secularium jurisdictionem ex privilegio Principum, Theodosij videl: & Caroli, non ex jure divino aut naturali Episcopis provenisse; nam nec Apostolus, nec Patres hujus privilegij meminêre, imò aliqui eorum ante Theodosij & Caroli

(a) Clem. PP. II: constit. 49. & seq. Nyssen. in vita Greg. Thaumat. Ambr: 2. Offic. c. 29. August. de op. Monach. c. 26. Synes. ep. 57. & 58. Greg. M. 2. p. Pastoral. c. 7. Greg. VII. l. 8. ep. 21. S. Bernhard. de consid l. 1. c. 6. & l. 16. de Episc. jud. Cod. Theod. & in Capitular. Carol. 6. & c. quicúnque & seq. 11. q. 3.

roli tempora vixerunt: nec fundamentum ex conceſſione Principum, ſed ex ipſa poteſtatis ſpiritualis natura ſumunt, cui temporalis ſubordinatur; id enim ea verba Apoſtoli ſignificant: *Si in vobis judicabitur mundus, indigni eſtis, qui de minimis judicetis? neſcitis, quia Angelos judicabimus, quantò magis ſecularia?* Et illa S. Bernardi: (a) *Denique ubi neceſſitas exigit, audi quid cenſeat, non ego, ſed Apoſtolus; ſi enim in vobis judicabitur hic mundus, indigni eſtis, qui de minimis judicetis?* Et S. Thomæ: *Qui idoneus eſt ad majora, multò magis idoneus erit ad minora.* Ubi vides hanc poteſtatem in ſecularia non in privilegium, & conceſſionem Principum, ſed in ipſam naturam & prærogativam characteris ſpiritualis ab Apoſtolo, Sanctiſque Patribus referri. Ergo ex hac & ſuperiori Apoſtolorum ſententia argumentari ità licet: quando perverſionis, amittendæque Religionis periculum inſtat, quod evitari aliâ ratione non poteſt, Apoſtoli non contenti ſpiritualibus pœnis, etiam de rebus temporalibus diſponunt, eáſque de uno in alium transferunt; dant enim poteſtatem judiciariam ijs, qui non habent, prohibéntque jure hoſpitatis, humanæque ſocietatis (quæ eſt Juris gentium, & hominibus ferè optatiſſima) ergo poteſtas ſpiritualis indirectè ſe extendit ex doctrina Apoſtolorum etiam ad diſpoſitionem bonorum temporalium, quatenus iſta conſervandæ animæ ac Religioni deſerviunt. Dices, *nihil Apoſtolus de Regibus exauctorandis dicit. Reſp.* Tu qui negas omnem Pontifici in Regna poteſtatem, ex quo fundamento id negas, niſi quòd ſolam, unicámque in Pontifice agnoſcas ſpiritualem poteſtatem, néque hanc ad temporalia extendi dicas? id enim omnibus ferè paginis Maimburgus ſonat: contrarium ex doctrina Apoſtoli, Patrúmque oſtendimus. Cadit ergo fundamentum, quo nitebaris, & cum illo opinio tua. Quòd ſi ſemel extendi ad temporalia poteſtatem ſpiritualem dicis, idque conſervandæ Religionis causâ, cur non ad Regna, cùm nulla major, quàm ab hæreticis Regibus, aut Eccleſiam perſequentibus pernicies? quod nimiùm exempla, fideíque ruinæ docent. Sed quia Reges Eccleſiâ, Regnóque interdicere ex cauſis non majoribus tantùm, ſed maximis eſt, ac præſertim arduis, ex ijſque ſalus aut pernicies Regnorum ac Eccleſiæ pendet; ideò ſolis Summis Pontificibus id hodie permittitur, ut colli-

(a) S. Bernard. de conſid. l. 1. c. 6.

colligitur *ex c. ne aliqui de privil. in 6.* docéntque communiter Doctores, (a) & ipse Maimburgus fatetur, causas majores ad tribunal Pontificis pertinere, exemplo Mosis, cui ex consilio Jethro Summæ lites submittebantur, reliquæ, minutæque inferioribus commissæ. Quia tamen occupatio circa negotia, causásque seculares vehementer animum implet, avocátque à cura animarum, ideò ordinariè ac extra necessitatem nec Christus (b) implicari ijs voluit, repulítque de hæreditate interpellantem; & Apostolus prohibuit *militantem DEO implicare se negotijs secularibus, ut placeat DEO;* quod eleganter D. Gregorius (c) in suo Pastorali, & Bernhardus in libris de consideratione (d) prosequuntur. *III.* Huc faciunt verba & promissio Christi ad Petrum: (e) *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis, & quod solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* In his verbis ex omnium Catholicorum sensu committitur Petro summa in causis spiritualibus, & animas ligandi, solvendique potestas. Atqui causæ Juramentorum sunt spirituales, & quoúsque ac in quibus casibus obligent, pertinet ad Summum Sacerdotem definire; poterit ergo definire in certo casu non obligare, & si definiat, non obligare in casu, de quo agimus, hæc ejus definitio, utpote super causa spirituali, & à supremo Judice facta à nullo alio improbari poterit, evertíque. Rursus, si juramenta ac obedientia Regibus præstita in ipsorum subditorum, Regúmque perniciem, damnúmque animarum vergat, solvi utique ab eo poterunt, cui suprema cura animarum data, eorúmque omnium, quæ animabus noxia: alioquin quid proderit, animas solvendas, curandásque committere, non verò eas curandi, solvendíque modos, & finem imperare negatis medijs? id enim perinde fuerit, ac si navigare aliquem juberes subtractâ navi, aut Classicum canere subductis tubis. Imò contrarium in Imperijs, negotijsque humanis exerceri videmus, quantóque magis in divinis, quorum Ordo & efficacia major? Si enim Rex aliquis supremum exercitûs Ducem consti-

(a) V. Silv. v. excommunicatio 1. n. 10. Henriq. l. 13. c. 25. Sà v. excommunication. 13. Laym. de Pœnit. c. 10. n. 3. Maimb. Tr. de l' Egl. de Rome fol. 60. (b) Luc. 12. 14. & 2. ad Timoth. 2. v. 4. (c) S. Gregor. in Pastor. p. 2. c. 7. (d) S. Bernh. de consid. l. 1. c. 6. & l. 4. c. 3. V. Reg. Sacerd. f. 102. (e) Matth. 16.

constituat, jubeátque Urbem terrâ maríque ab hostibus cinctam obsidione solvere; quis neget hoc ipso summo illi Imperatori commissam potestatem, & fabris imperandi, ut arma expediant, & frumentarijs, ut commeatus comportent, & Classium Præfecto, ut vela faciat; qui si cessent, aut etiam ad hostes deficere parati sint, quis neget, posse illos (quamvis alioquin militiæ Duci non subsint) non imperio tantùm, sed etiam pœnis urgeri, imò officijs exui, alióśque imponi, qui victoriam juvent, paratámque defectionem morentur? Si ergo potestas solvendi obsidionem tantum auctoritatis tribuit Duci exercitûs, etiam in eos, qui subditi aliâs non sunt; quantò plus tribuet potestas solvendi peccata, animásque liberandi Vicario Christi ac capiti Ecclesiæ? *Dices*; illa Mathæi verba intelligenda tantùm sunt de potestate spirituali absolvendi peccata, non verò deponendi Reges, subditósque ab obedientia, quàm illis debent, liberandi. *Resp.* Verum id est, si de potestate ordinaria & principali loquamur, quæ Apostolis, eorúmque successoribus ad animas, non Regna disponenda commissa est: sed ex hac ipsa potestate regendi animas, solvendíque peccata, sequitur alia & indirecta potestas, ac pro raro casu, statuendi vid. etiam de temporalibus, quando id necessitas conservandæ Religionis requirit, nec aliter vitari peccata, delerique possunt, quemadmodum potestas gubernandi Urbem includit etiam, saltem pro casu necessitatis, repellendi hostes, comprimendíque ac exauctorandi cives perduelles, si domari aliter non possint. De hac tamen potestate non ità expresśè primi Ecclesiæ Patres loquuntur, tum quia includitur in prima, tum quia minùs principalis, & prima Scripturæ ac Patribus cura fuit, animas instituere, tum denique quia rarò locum habet. Patet verò, leges non loqui de casibus, qui rarò, sed qui plerúnque contingunt. Et denique in hac controversia evenit, quod in alijs plerisque, ut videlicet tunc primùm Patres expresśè, claréque loquerentur, cùm cœpit agitari, ac in dubium verti. Et planè quis non videt, sub Neronibus & Decijs, aut sub Constantinis & Theodosijs importunè hanc quæstionem motum & explicatum iri, quando aut nulla spes, aut nulla necessitas, aut nullæ vires exequendi: at verò ubi periclitari Religio à Regibus cœpit, viréśque ac Principes oblati, qui casuram sustinerent, quod

præsertim à Pipini & Caroli M. temporibus evenit, non omisit Ecclesia potestate suâ uti, eámqueScripturæ testimonijs fulcire, non quidem in alienos à veritate sensus detorquendo (id enim Maimburgus non sine gravi injuria, paríque imprudentia Concilijs Universalibus, Lugdunensi, Viennensi, duplici Lateranensi, Constantiensi, Tridentinóque affingit, & consequenter Ecclesiæ Gallicanæ, quæ magna pars istorum Conciliorum fuit) sed veritatem explicando, in Scripturis quidem, apertísque Scripturæ exemplis contentam, sed à primis Ecclesiæ Patribus non evolutam, tacitámque, quippe alieno tempore, & Principibus hoc remedio non egentibus, aut non sanandis. Idque ut dicebam in Ecclesia frequentissimum, tunc videl. scripturas explicari hactenus inobservatas, decidíque quæstiones, cùm occasio ferebat, quod multis quidem exemplis Patrúmque testimonijs illustrari posset, sed uno alteróque contentus rem totam absolvam. Primis Ecclesiæ temporibus, cùm aut delendis idolis, aut Filio, Sanctóque Spiritui asserendæ divinitati, à Macedonianis, Arrianísque impugnatæ, Patres laborabant, nulla ferè apud illos mentio, aut si aliqua, levis admodùm, incidénsque, quòd à Patre, Filióque Spiritus S. procederet; & ipse sacer textus adeò nihil de hac Processione expressè videtur statuere, ut potiùs solius à Patre processionis meminerit: & sanè antiqui Patres nullum Scripturæ testimonium producunt, quo hanc Processionem confirment, quippe alijs bellis intenti, nihil pro ea parte curabant, quæ hoste carebat; nec diffitetur Maimburgus,(a) non laborâsse Ecclesiam Orientalem huic Processioni examinandæ. At verò ubi impugnari ab hæreticis hæc veritas cœpit (qui maximè silentio Scripturæ nitebantur) præsertim à Theodoreto, (b) Priscillianistis, Joanne Monacho Hierosolymitano, Theophylacto, Photióque, tunc enimverò certatim ac velut signo dato Concilia, (c) Patrésque exciti, & veritati defendendæ calami exerti: in quàm plurimis Synodis Processio à Patre, Filióque decantata, præsertim Toletana prima, tertia, octava & duodecima, Gentiliacensi, 2

(a) Maimb. de Schism. Orient. T. 1. l. 2. f. 213. (b) Theodoret. in confut. anathem. 9. Cyr. Priscillian. ap. S. Leonem Epist. 93. (c) Concil Tolet. 1. apud Baron, anno 447. Concil. Gentil. ap. Maimb. hist. des Iconocl. l. 3. Concil. Nicen. 2. act. 7. Concil. Forojul. T. 7. Concil. edit. Paris. V. Maimb. cit. de Schism. Orient.

censi, Nicena secunda, Foro-Juliensi, Aquisgranensi, Arelatensi sexta, Romana sub Benedicto VIII. Barensi in Apulia, Lateranensi sub Innocentio III. Lugdunensi sub Gregorio X. ac tandem Florentina sub Eugenio IV. Tunc etiam in favorem ejusdem Processionis sacrarum scripturarum sententiæ expositæ: quamvis antiqui Patres nunquam eas in hunc sensum explicaverint. Ex illis enim verbis: *Omnia quæcúnque habet Pater mea sunt, propterea dixi vobis, quia de meo accipiet.* Et: *Cùm venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis;* ita argumentabantur: *Si omnia, quæ habet Pater, dedit filio, ergo etiam filio dedit vim spirativam; si Spiritus Sanctus aliquid de Filio accipit, vel aliquid accidentale, vel aliquid substantiale accipit? non accidentale, quia alioquin Deus non esset: si aliquid substantiale, ergo secundum substantiam à Filio procedit. Si Spiritus Sanctus mittitur à Filio, aut mittitur auctoritate & imperio, aut Origine, quomodo arbores dicuntur flores mittere; non auctoritate & imperio (hoc enim servitutem sonat & subjectionem, quæ in DEUM non cadit) ergo Origine.* Quæ explicationes veræ quidem sunt, sed apud Patres quatuor primorum seculorum inauditæ, quippe nondum armamentarium expanderant, silente hoste, quietóque. Et ideò cùm Græci in Florentino (a) Concilio sæpissimè silentium scripturæ & Ecclesiæ objicerent, responsum à Latinis est: *Eadem Ecclesia diversis temporibus, ac urgente necessitate accessionem facere potest, quæ quidem facultas nunquam poterit auferri, noster enim Salvator inquit: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.* Nihil ergo est novi, si novis in Ecclesia quæstionibus exortis novæ sint explicationes scripturarum, novæ decisiones auditæ. Id quod etiam Patres observârunt: Tertullianus: (b) *Nihil,* inquit, *sine ætate est, & omnia tempus expectant. Aspice ipsam creaturam paulatim ad fructum promoveri; granum est primò, & de grano frutex oritur, & de fructu arbuscula enititur, deinde rami & frondes invalescunt, & totum arboris nomen expanditur, indè germinis tumor, & flos de germine solvitur, de flore fructus aperitur. Is quóque rudis aliquando & informis paulatim ætatem suam digerens eruditur in mansuetudinem saporis. Sic & justitia (nam idem Deus justitiæ & creaturæ) primò fuit in rudimentis &c.* Et S. Augustinus: (c) *Multa ad fidem Catholicam pertinentia, dum hæreticorum callidâ inquietudine agitantur, ut adversus eos defendi*

(a) Concil. Florent. sess. 6. (b) Tertul. de veland. Virg. c. 1. (c) S. August. l. 16. de civ. c. 2.

fendi possint, & considerantur diligentiùs, & intelliguntur clariùs, & instantiùs prædicantur, & ab adversario mota quæstio discendi exstitit occasio. Et Gregorius Nazianzenus: (a) *Rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum. Vides illuminationes paulatim nobis affulgentes, Theologiæq; ordinem, quem nobis tenere præstiterit, ut nec repentè, nec confertim omnia in lucem efferamus, nec in finem usque occultemus.* Et Gregorius M. (b) *Hoc quóque nobis sciendum est, quia & per incrementa temporum crevit scientia spiritualium Patrum, plus námque Moyses, quàm Abraham, plus Prophetæ, quàm Moyses, plus Apostoli, quàm Prophetæ in Omnipotentis Dei scientia eruditi sunt. Fallor, si hæc ipsa scriptura non loquitur; & mensus est, inquit, limen portæ calamo uno: mensura ergo calami, qui est sex cubitorum, & palmo ducatur ad cubitos tredecim, quia quantò mundus ad extremitatem ducitur, tantò nobis æternæ scientiæ adytum clariùs aperitur.* In quam sententiam exponit idem Gregorius illud (c) Danielis vaticinium: *Plurimi pertransibunt, & multiplex erit scientia*; sive ut clariùs habent hebraici Codices: *Discurrent multi, & multiplicabitur scientia.* Et septuaginta: *Donec doceantur multi, & multiplicetur scientia.* Convincunt hæc omnia, frustrà Maimburgum excipere, illos Scripturæ textus, qui à nobis citantur, non fuisse à Patribus antiquis explicatos de potestate, quam in certis casibus habet Ecclesia, Reges in ordinem redigendi, solvendique subditos à vinculo juramenti, quo illis devinciuntur: nondum enim hæc quæstio mota fuerat, & propterea nec eam scripturis illustrari oportebat; quæ necessitas enim probationes, testésque cumulandi, lite necdum instructâ? præsertim Patribus in tot bella, hostésque accinctis. Num ergo Concilijs, Lugdunensi, alijsque loqui non licuit, quia illi tacebant? aut forsan plus habent auctoritatis, probandique efficaciam, tacentes, quàm loquentes testes? aut alligata est virtus ac potentia Spiritûs sancti, ut radius heri nube obseptus micare hodie non possit? præsertim cùm in sacris literis tam multa testimonia & exempla extent, pro hac nostra sententia, quæ partim produximus, partim infrà producemus, ut non tam silentem Scripturam, quàm apertè loquentem habeamus. Nam *IV.* efficax argumentum sumitur ex illis Christi verbis ad Petrum: *Simon Joannis diligis me? pasce oves meas;* idque tertiò Christus repetijt. Agnoscunt hîc SS. Patres, estque in

(a) S. Naz. serm. 4. de Theol. (b) Greg. M. hom. 16. in Ezech. (c) Daniel. 12. v. 4.

in sacris Concilijs definitum, ac perpetuâ traditione, usúque in Ecclesia probatum, per hæc verba soli Beato Petro, ejúsque successoribus supremam, ac totius Ecclesiæ curam traditam esse, quod Sancti Leo (a) & Bernhardus eleganter expresserunt, nec Galli negant. Ex illis verbis argumentari ita licet. Cura universam Christi Ecclesiam, ejúsque oves pascendi Petro, & Successoribus commissa est. At verò cura Pastoralis non solùm id requirit, ut oves pascas, tondeas, mulgeas, ducas, reducásque, & morbidas cures, sed etiam ut si quæ ex illis sanari non possit, aliásque inficiat, Pastor eam ab alijs separet, lupúmque irruentem arceat, vinciátque, ne gregem irrumpat; hæc enim si omitteret, præstarétque alia omnia, meritò diceretur suo officio defuisse, nec Pastoris partes explêsse: non quòd Pastoris cura sit, medicum aut venatorem agere, sed quia curari oves non possunt, nisi illa exhibeantur, & commissis ovibus illa omnia commissa censentur. Quòd si Pastor invadente gregem latrone aut taceat, aut acquiescat, aut solis vocibus adversetur, nec cùm possit, eum vinciat, aut armis exuat, ne possit nocere, idque eâ ratione excusaret, quòd sola sibi in oves potestas tradita sit, nulla in prædones lupósque, quis rogo non timidum, ignavúmque, ac sui muneris oblitum diceret, & gregis vastati reum? Sic cum pontifice Romano res se habet. Pastor ille, Christiani omnes, etiam Principes, Regésque ad oves pertinent: fac ex ovibus unam non morbidam tantùm, sed lue correptam esse, alijsque funestam, aut quod pejus est, in lupum verti, & in oves juxtà Pastorémque grassari, volo dicere, Principem aliquem ex ovibus Christi hæreticâ labe contaminari, & Ecclesiæ ac Religioni bellum stragémque moliri, nec ullis rationibus, non minis, non precibus sanari, sistique posse, num à Summo Ecclesiæ Pastore vinciri, exarmarique non possit, eâque potentiâ exui, quâ in sui, aliorúmque perniciem abutitur? licet hoc Pastori in prædonem lupúmque, cur non Pontifici in hæreticum, hostémque Ecclesiæ? aut forsan majus periculum, damnúmque ovibus à lupo, quàm Christianis ab hæretico Principe? aut Jura naturalis defensionis, quæ in Pastore locum habent, non habebunt in Romano Pontifice? Patet ergo ex cura Pastorali Petro & Successoribus commissa, sequi necessariò pote-

(a) S. Leo serm. 3. de assumpt. sua. S. Bernh. l. 3. de consid. c. 7.

potestatem oves morbidas separandi ab ovibus sanis, arcendísque lupos ovibus infestos. *Nec obstat*, quod infert (a) Maimburgus, videl: sequi, ut quemadmodum lupus, ita & Princeps, qui Ecclesiam persequitur, à quovis & quocúnque modo cohiberi, opprimíque possit, id verò parricidijs ac cædibus januam aperire, & unam esse ex Draconis legibus, sanguine, non atramento scriptam. *Resp.* Absit, ut hæc consequentia deduci ex nostris principijs possit, aut à nobis unquam concedatur; & Maimburgus artificio professione suâ ac fide historicâ nimis indigno, ut odium nostræ opinioni conciliaret, nobis id attribuit, ut doceamus, *quemadmodum lupum, ita & Principem hæresi infectum omni modo quo potest auferri è medio posse:* id enimverò detestamur, non docemus, imò toties repetimus, hanc ex majoribus causis esse soli Pontifici (b) permissis, nec quovis modo aut tempore, sed certis gradibus ac moderatione cohibendos esse; primò enim rationibus tentandos, tum precibus, deinde minis, posteà censuris, sacrísque pœnis; nec ultrà procedendum, nisi mala in extrema proruperint; nec ullo privato damno in Sceptra, & Coronas bellum cieri posse, sed publico tantùm fidei & Ecclesiæ malo: & tunc quóque sisti hîc vindictam, aut ociùs remedia oportere, nec Catholicæ Religioni sanguine litari, præsertim Regio: quippe balsami arbusculæ similem Ecclesiam esse, quæ cùm plagas ab ebore, vitróque sustineat, imò pretiosas lacrimas reddat, ferro tantùm abhorret, & contactu inarescit: nihil ergo ferro & Ecclesiæ; quod multi sacri Canones & apertè decernunt, docétque Gratianus (c) eleganter in Decreto. Quantum hæc doctrina à sævis illis & sanguinarijs vocibus distat: *Posse Principes omni modo quo potest è medio tolli*; id enim significant verba illa Gallica Maimburgi: *Dont il se peut defaire, omni modo quo potest.* Quamvis verò Jus naturalis defensionis, curæque ac custodiæ Pastoralis jus Pastoribus in lupos tribuat, & Pontifici in Reges, diverso tamen modo; semper enim sacri Canones, exempla Patrum, ac mansuetudo Ecclesiæ propria sanguini pepercêre, præsertim Regio;

(a) Maimb. Tr. hist. f. 376. c. 27. (b) Causas maj. ad S. Pontif. pertinere habes ap. Innoc. I. ep. ad Vitric. Rhotomag. Pelag. ep. 8. Vigil. ep. 7. ad Auxan. Greg. M. ep. 52. l. 4. Concord. Leon. X. Marca l. 1. de concord. Sacerd. lib. 7. c. 10. 12. 13. (c) Decretum in c. his, à quibus. & c. si in morte. 23. q. 8. & Grat. post c. nos. q. 7. causa 2.

Regio: adeò ut, qui etiam justè sanguinem effudissent, altaribus arcerentur. Jus ergo Pontificum usque ad purpuram, sed citra sanguinem stetit. *V.* Præceptis ac sententijs Evangelicis exempla Christi accedunt, ejúsque Apostolorum multò verbis potiora. Ipse enim Christus, qui formam servi acceperat, qui venerat ministrare, non ministrari, qui tributum Principibus solverat, qui jusserat dari Cæsari, quæ sunt Cæsaris, qui licet interpellatus noluerat dividendæ hæreditati se miscere, & tandem qui Regnum suum non esse de hoc mundo professus fuerat; nihilominùs tamen, ubi salus animarum, & Redemptio humani generis poscebat, de rebus hominum temporalibus absolutâ quâdam & Regiâ potestate disposuit, nam & ficum arefecit, & gregem porcorum mersit, & mulierem adulterij ream contra leges absolvit; Petrus verò & Paulus Christi discipuli alijs oculos (a) alijs vitam miraculo ademêre, multò Regnis chariora: nec spiritualia tantùm, sed etiam corporalia beneficia omnibus præstabant, quia hæc persuadendæ fidei, ac plantandæ Religioni erant necessaria. Ex quibus omnibus planè deducitur, Deum Apostolis, eorúmque successoribus potestatem tribuisse, non tantùm spiritualia, sed etiam temporalia bona largiendi, quatenus ista spiritualibus serviebant. Quòd si poterant visum, auditum, vitam ipsam largiri, quantò magis Regna, si hæc tantum Religioni conferrent, sintque bona temporalia multò illis inferiora? Cæterùm quia hæc potestas Regna transferendi, si omnibus passim Episcopis concedatur, multò magis Ecclesiæ nocet, quàm prosit; ideò uni Romano Pontifici est reservata. *VI.* Suffragatur etiam, præter verbum DEI scriptum, & exercitum; verbum DEI impressum, innatúmque, quod Jus naturale appellamus, hoc enim est quædam divinæ legis impressio, singulorum animis insculpta, quam nemo non audit, nemo non intelligit, nullóque tempore aut deleri potest, aut corrumpi, fucarique interpretationibus falsis, quâ ratione multùm antecellit verbum DEI scriptum, nec minùs impius fuerit, qui verbo & legi DEI naturali, quàm qui scriptæ repugnaverit, utriúsque enim idem Deus est auctor, & istam dictavit tantùm, illam verò scripsit, impressítque. Ex principijs ergo Juris naturalis sententiam hanc nostram multifariàm proba-

(a) V. Act. 5. & 13. V. Hieron. Chrysost. Greg. M. apud Gratian. causa 23. q. 7.

probamus. *Primò*. Nemo dubitat, defensionem esse Juris naturalis, adeò ut nullum ferè animal non instinctu tantùm, sed armis etiam natura instruxerit vi repellendæ necessarijs: (a)

Accepit mundus legem, dedit arma per omnes
Admonuítque sui, pugnant virtute leones,
Et morsu canis, & cauda sic scorpius ictu,
Omnibus ignotæ mortis timor, omnibus hostem
Præsidiúmque datum sentire, & noscere tela
Vímque, modúmque sui.

Habet verò locum justa defensio, quoties injustè ab alio invaderis, sunt enim hæc correlativa, injusta invasio, ac justa defensio, & una ex altera resultat; nec refert, si, qui te invadit, subditus non sit, aut quacúnque dignitate præfulgeat, alioquin si Regem Galliæ Rex Hispaniæ aut Persarum invaderet, repellere invasores non posset; & ipsa natura, quâ omnes pares sumus, delictúmque invasorem subjicit. Licet ergo, qui tibi, rebúsque tuis vim affert, repellere, armísque exuere, quibus te aggreditur, (quæ omnium modestissima est defensio) omnique modo eniti, ne damno immerentem afficiat. Si ergo Rex aliquis Ecclesiam, Religionem, fidémque invadat, aut invadere paratus sit, poterit is, qui Ecclesiæ præest, eámque gubernat, ubi aliâ ratione non possit, armis nudare, ac nocendi instrumenta adimere, Sceptra videl: Coronas, subditósque, quibus multò magis Principes, quàm ferro, ignísque grassantur, quæque nisi furentibus eripias, nunquam desinent ferire; cùm illorum arbitrio sedeat, injuriâ abstinere, & pace frui. Si ergo aliqua defensio est justa, imò necessaria, quæ rogo justior, quàm quæ Religionis & fidei causâ suscipitur? licet domum defendere, non liceat Ecclesiam? licet gladium & facem latroni eripere, non liceat Sceptrum & Coronam? quæ nisi excutias, nunquam gladij, facésque cessabunt? Demus, Regna & Imperia non subdi Pontifici; at subduntur naturæ, quæ defensionem imperat, aut permittit; nam nec Persæ Gallo subduntur, num ideò Gallus feret, si illi invadant? Aut quæ possit moderatior defensio esse, quàm quæ arma nocituro aufert? negari ergo non potest, jure naturalis Defensionis Regna & Imperia Pontifici Romano subdi. *Secundò*, Ex jure naturalis defensionis aliud &

(a) Ovid. in Halicr.

par jus exsurgit, legitimi videlicet belli, quod æquè ad æquitatem naturalem pertinet, estque species naturalis Defensionis. Si quis ergo Princeps publica commercia turbet, Provincias tuas invadat, pacta infringat, subditos tuos vi, pecuniâ, malísque artibus corrumpat, certum est, hujusmodi Principem, quamvis alioquin nullo tibi jure subjectum, bello peti, & nisi absistat, acceptétque justas pacis conditiones, etiam Regno privari posse, quo modo videmus, tot Regna & Imperia aut eversa, aut translata. Ergo etiam Pontifex Romanus Principes Ecclesiæ infestos, eámque illatâ hæresi corrumpere molientes, poterit justo bello coërcere, & nisi absistant, coronis privare; cur enim totius Ecclesiæ defendendæ causâ non liceat, quod licet unius Castri aut Civitatis causâ? *Tertiò*; Si videas innocentem aliquem à latronibus impeti, & continuò trucidandum esse, nec alia ratio suppetat eum injustâ cæde liberandi nisi tela extorqueas, equósque quibus fugientem insequuntur, injectis vinculis moreris; quis neget, te facere id posse, idque naturam permittere, quæ omnibus innocentiam comendavit? adeò ut Sanctus Ambrosius, & ex illo Doctor Angelicus (a) pronuntiet: *Eum qui non repellit injuriam à socio, cùm possit, tam esse in vitio, quàm ille, qui facit.* Idémque S. Doctor alibi docet, Principibus etiam infidelibus, nullóque modo subjectis posse ab Ecclesia bellum indici, si fideles persequantur, eósque in suæ Religionis exercitio impediant: (b) quantò magis poterit Principi Christiano titulo baptismi ac specialis Juramenti Ecclesiæ subjecto? cui enim magis innocentium cura, præsertim in ijs, quæ ad animam pertinent, æternámque salutem, quàm Ecclesiæ committitur? Si ergo tu potes latronem vincire, quamvis non tibi, sed Magistratui suo subjectum, ne innocentem perimat, quantò magis poterit Ecclesia constringere Principes, ne animas perdant? *Quartò:* Est etiam jure naturali notum, in mutuis ac reciprocis pactis te nec pacto nec juramento teneri, altero fidem datam fallente, nec promissis stante, unde illud axioma manavit, omni jure receptum: (c) videlicet, *frangenti fidem impunè fidem non servari.* Cùm ergo Principes, quos tempo-

(a) S. Thom. 2. 2. q. 60. a. 6 ad 2. (b) S. Thom. 2. 2. q. 10. a. 8. (c) V. c. 3. de jurejur. c. 28. de Simon. c. frustrâ. de R. J. in 6. L. cùm proponas 21. C. de pactis. Et Clement. un. de jurejur.

tempore Imperium ineunt, solemni juramento, se Ecclesiæ, subditisque obstringant, de Catholica fide observanda, tuendáque: si id non præstent, aut quod pejus est, illi evertendæ accingantur, & promissis absistant, dubium non est, posse publicâ auctoritate coërceri, exsolvíque subditos juramento ac obsequio Principi promisso, quod etiam eleganter docuit S. Doctor (a) in libro de Regimine Principis. Poterit ergo Summus Pontifex in hoc aut simili casu declarare, juramentum non stringere, & pacta rescindi, Principe datam fidem violante; quâ verò in re graviùs violari fides poterit, quàm in ijs, quæ animam, ac æternam felicitatem spectant? Videri possunt juramenta Caroli M. & Ottonis Imperatorum apud Spondan. (b) & Gratianum in Decreto. Et hæc quidem sunt prima naturæ principia, adeóque evidentia, & clara, ut negari possint à nemine, imò illis nemo non conformiter vivit. Constat ergo, quàm injusta fuerit Maimburgi censura negantis, nostram hanc sententiam divino testimonio fulciri; at verò ostendimus, eam verbo Dei scripto, exercito, innatóque subniti, quid ampliùs velit?

VI. *Objicitur VII.* (c) Negat S. Bernardus Pontifici ut tali ullum Dominatum competere, quantò ergo minùs auctoritas Reges destituendi? verba S. Bernardi (d) sunt: *Esto, ut aliâ quâcúnque ratione hæc tibi vendices, sed non Apostolico jure, nec enim Petrus tibi dare potuit, quod non habuit.* Nulla ergo ex Christi institutione & jure Apostolico Pontifici auctoritas, quàm sola spiritualis, ligandi videlicet, solvendíque animas.

Resp. Agit sculptorem, non historicum Maimburgus; cædit, truncat, versátque Bernardum, ut statuam mendacio fingat. Negat Bernardus: *Aurum & argentum Pontifices sibi Apostolico jure vendicare, sed aliunde.* Nemo id negat: alioquin Apostoli non essent, qui auro, argentóque caruère. Docet idem Bernardus: *Non reliquisse Apostolos suis successoribus dominationem juxta sententiam Petri,* (e) *non dominantes in Clero, sed forma gregis facti;* & exemplum ac edictum Salvatoris: (f) *Qui major est vestrûm, fiat sicut minor, & qui præcessor sicut qui ministrat, ego autem in medio vestrûm sum, sicut qui ministrat;* & concludit: *Planum est*

(a) S. Thom. l. 1. de Regim. Princ. c. 6. (b) Spond ad an. 800. Grat. c. tibi. d. 63. (c) Maimb. Tr. hist. de l' Eglise de Rome f. 391. (d) Bernh. l. 2. de consid. c. 2. (e) 1. Petri 5. (f) Lucæ. 22.

est, Apostolis interdicitur Dominatus. Hæc Bernardi sententia est, qui ut patet, non de Dominatu Pontificis in Principes, sed in Clerum loquitur; additque in eundem (a) sensum sequentia: *Domabis lupos, sed ovibus non dominaberis, pascendas utique, non premendas suscepisti.* Ubi planum est, Bernardum de Dominatu etiam in Clerum & Ecclesiasticos loqui. Si ergo eo modo Bernardum explices, quo Maimburgus, sequeretur, non tantùm Regibus & Principibus, sed etiam Clericis imperare Pontifices non posse, id verò absurdum est, & ne quidem à Maimburgo concessum. Vult ergo Bernardus, Pontificem nec secularium, nec Ecclesiasticarum personarum Dominum, sed Pastorem & Rectorem esse, sicque non posse de ovibus suis, earúmque rebus pro arbitrio disponere; id enim discriminis est inter Dominum & Rectorem, quòd huic ratio, illi arbitrium pro lege sit: & Domino, quid sibi, Pastori, quid ovibus prosit, curæ est. Tota ergo Pontificia & Episcopalis potestas *ministerialis est, non dominativa,* quia videl. Ecclesiæ servit, spectátque Ecclesiæ, non Pontificis & Episcoporum privata commoda: & ideò etiam cùm Principes judicat, abdicátque, non id agit Pontifex potestate Dominativâ, sed ministeriali, quia non suo, sed Ecclesiæ bono. Quemadmodum cùm Tutor pupillo imperat, irritátque ejus contractus, non sequitur, Tutorem esse pupilli Dominum; aut cùm morbidas oves Pastor sejungit, & medicus infestum membrum truncat, nemo propterea dixerit, Pastorem esse ovium Dominum, medicum membrorum; imò serviunt etiam cùm sæviunt, & ideò mercedem accipiunt crudelis obsequij. Cœterùm agnovisse Bernardum hanc indirectam & ministerialem potestatem, quâ Pontifices in temporalia funguntur, dubium non est, nec latuit, ut credo, Maimburgum; sed maluit celare veritatem, quàm fateri se victum. Is enim *libro 1. de considerat:* cùm hæc præmisisset: *Non monstrabunt puto aliquando, ubi quispiam Apostolorum judex sederit hominum, aut divisor terminorum, aut distributor terrarum; stetisse lego Apostolos judicandos, sedisse judicantes non lego; ergo in criminibus, non in possessionibus potestas vestra: habent hæc infima & terrena judices suos, quid fines alienos invaditis? quid falcem vestram in alienam messem extenditis?* mox subjungit, quæ ad propositum nostrum apprimè faciunt: *Denique ubi necessitas exigit, audi, quid dicat, non ego, sed Apostolus: si enim in vobis judicabitur hic mundus, indi-*

 gni

(a) Bernard. l. cit.

qui estis, qui de minimis judicetis? Sed aliud est, incidenter incurrere in ista, causâ quidem urgente, aliud ultrò incumbere istis, tanquam magnis, dignisque tali & talium intentione rebus. Vides hîc, Bernardum duas, distinctásque rerum temporalium constituere potestates, unam *directam* & *Ordinariam*, quàm Regibus tribuit, aliam *indirectam* & *incidentem*, & *necessitate urgente*, quam Pontifici Romano. Vides ergo, quàm malâ fide Patres alleget Maimburgus; & quàm rogo imperita fuit illa consequentia: *Prohibentur Pontifices dominari; ergo prohibentur Regibus imperare, eósque si necessitas & periculum fidei urgeat, Regnis amovere?* Quasi verò imperare, prohibere, infesta membra secare, lupos arcere, latrones ne obsint vincire, ad solos Dominos, & non etiam ad ministros, tutores, Pastorésque pertineat? Rursus, quantum abest à veritate & candore sacri Scriptoris, Bernardum de dominatu in Clerum loquentem interpretari, quasi de Dominatu in Principes loqueretur? & sententiam truncam, detortámque in alienos sensus producere, illas verò tacere, in quibus se ipsum clarè, distinctéque Bernardus explicat? Quî excuses hunc hominem? nisi dicas, necessitate illum deliquisse, quippe non potuisse malam causam nisi pejoribus artificijs sustinere.

VII. *Opponitur VIII.* Sancti Patres, & antiqui Pontifices duas illas potestates, temporalem videl: & spiritualem distinguunt, & unam ab altera independentem constituunt, adeò ut sicut Imperatori nulla in Ecclesias, ita Pontifici nulla in Palatia & Regna sit potestas; ita enim Gelasius I. Nicolaus I. & Gregorius II. loquuntur: tantúmque abest, ut Sceptra & Coronas Imperatoribus raperent, ut potiùs eos colerent demississimis obsequijs, (a) adeò ut se *eorum vestigijs provolvi, cineres & vermes esse, eorúmque jussionibus subjectos ducerent;* quæ sunt verba Pelagij I. Stephani II. & Gregorij Magni. *Resp. I.* Duas esse potestates temporalem & spiritualem, nemo negat; sicut nec illud, jure ordinario & citra necessitatem nullam esse in Principes Regésque Pontifici Potestatem; id enim & ipsi Pontifices fatentur, & nos alibi ex istorum, Patrúmque testimonijs, (b) Nicolai videl: Stephani VI. Gregorij II. Alexan-

(a) Maimb. cit. c. 29. à f 394. (b) Nicol. I. ep. 8. ad Mich. Steph. VI. epist. ad Basil. Imp apud Baron. ad an. 885. Greg. II. ep. ad Leon. Isaur. ap. Bar. anno 726. Alex. III. in c. 7. de appell. & c. 7. qui filij sint legit. S. Bernad. l. 1. de consid. c. 6. & l. 4. c. 5. V Reg Sacerd. l. 1. f. 101. & f. 252.

Alexandri III. & Bernhardi probavimus. Id tamen non obstat, ut premente necessitate ac Religionis periculo leges Principibus dare, eósque cohibere non liceat Pontifici: id Jojadas, id Azarias Pontifices florente Synagoga fecêre, quantò magis id nostris Pontificibus liceat, quorum dignitas tantò major, sublimiórque? & ideò S. Bernhardus à fastu & adulatione alienissimus, quíque Pontifices omni Dominatu, curáque temporalium arcet, nec vult, ut *falcem mittant in Principum messem*, hoc ipsum tamen concedit, si necessitas urget: non ergo sequitur, ut, si Patres ordinariam in Reges potestatem negent, hanc ipsam etiam negent in casu urgentis necessitatis, & Religionis periculo laborantis. Quis enim nescit, quàm multa necessitas excuset? non licet alteri vitam, non domum adimere, licebit, si ratio publici boni, si defensio exigant: neque hoc est falcem in alienam messem proferre, aut limites egredi Ecclesiasticæ Potestatis; cùm enim omnis potestas & felicitas temporalis ordinentur ad Religionem, verámque fidem stabilendam, tanquam media ad finem; potestas Ecclesiastica, quæ Religioni & Fidei præest, etiam de medijs, hoc est, de potestate, rebúsque temporalibus disponet; neque hoc est limites egredi, cùm eadem sit finis & mediorum disciplina; quamvis enim ad navis gubernatorem id solùm pertineat, ut navim in portum agat, non verò, ut cœli cursum, stellarúmque metiatur; nemo propterea dixerit, cùm Ursam, cùm Arcturum & Plejadas examinat, cúmque in omnes Cœli plagas oculum defigit, & in ipso Magnete polum quærit, extra terminos ferri suæ artis, quia videl: quâ ratione hæc omnia media sunt & adjumenta felicis navigationis, ad artem nauticam pertinent, súntque Gubernatori necessaria. At non minùs Regia potestas veræ Religioni, quis enim nescit, quantum intersit veræ Religionis, quis imperet? Testes Anglia, Germania, Suecia & Dania, suorum Principum exempla, & casus secuti: ut ergo Regia potestas veræ Religioni aut noxia, aut proficua, sic Pontifici subdita; & sicut nimia & assidua Cœlorum contemplatio navarcho inutilis, quippe alias curas moraretur huic arti proprias; & illa tantùm salubris, quæ navi gubernandæ servit: ita & Pontifici nulla de Regnis cura, nisi cùm Religio poscit, naufragium factura alioquin, si assiduus & velut ex propo-

sito in has stellas intendat, navis interim curam, cursúmque omittet, & dum Regna quærit, animas perdet. Hoc solùm Patres, nec aliud in Pontifice damnant. *II.* Unde jam patet, quàm incautè Maimburgus dixerit, potestatem temporalem nullo modo à spirituali pendere; quî enim fieri hoc potest? cùm bona temporalia sint media & instrumenta Religionis, fidei, æternæque felicitatis: an media à fine, instrumenta à causa principali non pendent? Id perindè esset, ac si diceres, animam omninò à corpore non pendere, cùm tamen nemo nesciat, jacere animam inertem, desidémque, nec posse in actiones micare, languido & ægro corpore; multò magis corpus ab anima pendet, & ideò ab ista sustentatur, alioquin fato cessurum. Sic ergo temporalia à Spiritualibus pendent, & ista illis imperant; sic virtutes, quæ animam exornant, etiam in corpus exundant, & huic moderantur: & ideò Religio, fides, charitas non solùm animam ad actus internos, sed etiam corpus ad externos impellunt. Malè ergo supponit Maimburgus, potestatem Regiam & temporalem à spirituali non pendere, id enim perindè est, ac si dicat, nec terram à cœlo, nec corpus ab anima, nec media pendere à fine, imò si experientiam examinet, cursúmque annorum, fatebitur, Regnorum felicitatem à Religione fluxisse, & cum ista aut crevisse, aut declinâsse, quod pronum esset omnium ferè Imperiorum exemplis ostendere, nisi id alij præstitissent. Cicero Romanum Imperium solâ Religionis curâ ad tantum fastigium pertigisse scribit, cujus verba memoratu digna hic adscribam: *Quàm volumus,* inquit, *P. C. nos amemus, tamen nec numero Hispanos, nec robore Gallos, nec validitate Pœnos, nec artibus Græcos, sed pietate ac Religione, átque hâc unâ sapientiâ, quòd Deorum immortalium numere omnia regi, gubernaríque prospeximus, omnes gentes, natiónésque superavimus.* (a) Quòd si tantum Imperijs contulit æstimata Religio, DEO etiam umbras virtutum adamante, quantum conferet vera, nec mendacijs fucata? Si ergo spiritualia sunt meta & causa bonorum temporalium, idque etiam Pagani agnovêre, quî potuit Maimburgus dicere, potestatem temporalem à spirituali haud pendere? *III.* Quòd verò addit, Pontifices humillimis formis supplicâsse Imperatoribus, verum quidem est, ídque ad Pontificum modestiam pertinet; & nihil

(a) Cicero Orat. de Arusp. Resp.

nihil obstat, quin tempus & necessitas poscerent, non eâdem majestate, quâ nuper modestiâ, uterentur, vicésque obsequendi, imperandíque miscerent, nunc abjecti, nunc sublimes, nunc rogantibus, nunc jubentibus similes, utcúnque DEI gloria postulâsset; cùm enim Episcopi, ac olim etiam Pontifices Imperatoribus quoad temporalia subjicerentur, quoad Spiritualia verò Patres Imperatorum essent, rogabant ut subditi, imperabant ut Patres; idque tum sacræ litteræ, tum etiam sancti Patres egregiè adverterunt, nam Ecclesiasticus: (a) *Noli*, inquit, *esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris.* Et S. Paulinus: (b) *Illa humilitas condemnatur, quæ non ex fide, sed ignaviâ mentis hominibus adducitur, & humanam gratiam magis, quàm suam salutem curat, mendacij famula, veritatis inimica, libertatis expers, iniquitati obnoxia.* Et S. Bernardus: (c) *Agit hoc nimirum in cordibus electorum gratia prærogativa divina, ut eos nec humilitas pusillanimes reddat, nec magnanimitas arrogantes, magis autem cooperentur sibi, ut non solùm nulla ex magnanimitate subintret elatio, sed hinc maximè provehatur humilitas: ac vicissim ex occasione humilitatis pusillanimitas nulla subrepat, sed quò minùs de sua quísque vel in minimis præsumere consuevit, eò ampliùs etiam in magnis quibúsque de divina virtute confidat.* Quæ Sanctorum monita egregiè ab illis ipsis Pontificibus observata sunt, quos Maimburgus adducit, nec enim eodem semper tono cecinêre, sed jam blandi, jam minaces, jam tubâ, jam cheli personabant, ut Principum mores deposcerent, quod etiam suprà à me notatum, & videri possunt epistolæ (d) Gelasij I. ad Anastasium, Gregorij M. ad Mauritium, & Gregorij II. ad Leonem Imperatores; quæ revera non tam litteris scriptæ, quàm flammis videntur, adeò libertatem spirant, & animum tanto fastigio dignum, & alibi exempla dedimus. Quid enim fortius illis Gregorij vocibus (e) ad Mauritium Imperatorem: *Ecce per me ultimum servum suum & vestrum respondebit Christus; ego te de notario Comitem excubitorum, de Comite excubitorum Cæsarem, de Cæsare Imperatorem, nec solùm hoc, sed Patrem Imperatorum feci. Ego Sacerdotes meos tua manus commisi, & tu à meo servitio*

(a) Ecclesiast. c. 13. (b) S. Paulin. epist. 21. ad Amand. (c) S. Bernard serm. 1. de Virg. Deip. n. 13. (d) Gelas. ep. ad Anast. T. 2. Conc. ap. Bin. Greg. M. ad Maurit. l. 2. ep. 62. Greg. II. ep. 2. ad Leon. T. 3. Conc. V. Regale Sacerd. f. 37. (e) Greg. epist. 62. l. 2.

vitio milites tuos subtrahis? responde rogo piissime Domine servo tuo, quid venienti & hæc dicenti responsurus es in judicio Domino tuo? Et Symmachi ad Anastasium Imperatorem: *Precor Imperator, pace tuâ dixerim, memento te hominem, ut possis uti concessâ tibi divinitùs potestate. Defer DEO in nobis, & nos deferemus DEO in te. Cæterùm si tu DEO non defers, non potes ejus uti privilegio, cujus jura contemnis.* Et Gregorij Papæ ad Leonem Isauricum: *Obsecutus es pervicaci animo tuo, & dixisti: Imperator sum & Sacerdos. Audi humilitatem nostram Imperator, & cessa, sanctámque Ecclesiam sequere, prout accepisti, non Imperatorum dogmata, sed Pontificum. In administrationibus seculi militarem & ineptum quem habes sensum, ac crassum, in spiritualibus dogmatum administrationibus habere non putes &c.* Taceo invectivas Ambrosij in Theodosium, quas cum per volvo, ac perpetuis illis blanditijs confero, quibus Principes nostros Maimburgus demulcet, cœlísque exæquat, vehementer fateor, antiquis me Patribus indignari, isti enim semper aliquid in Principibus notabant, quod reprehenderent. Stephanus IV. amores cum Longobarda Carolo M. exprobrat, Athanasius Constantino festinata judicia, Innocentius Arcadio Joannis Chrysostomi exilia, Ambrosius Valentiniano impietatem, aut potiùs conniventiam, Theodosio sævitiam, denique semper in Solibus nostris aliquas Ecclypses observant. Hâc verò nostrâ tempestate omnia Principum laudantur, credas, illos priscis Paradisi rosis simillimos, quæ spinarum expertes nascebantur. Si amant, elegantes appellantur, placidíque, ac vitium instar semper gratiores alieno amplexu. Si aliena bello invadunt, Heröes ac bellatores, vastísque animis, ac metas spernentibus: si Pontifices non audiunt, multéntque recta monentes, & aras transiliant Religionis, jurium suorum tenaces; denique nullum Principis vitium elogio vacat. Ergo aut antiqui illi, sanctique Patres in censendis Principum vitijs nimij erant, errabántque, aut Principes nostri multò Constantinis, Carolis, Theodosijs perfectiores, nec ex eadem massa peccatrice compacti, aut denique adulatores omnes illi, qui omnes paginas implent ijs elogijs, quæ ipsi Principes erubescant, tacitis intereà maculis, & ideò perpetuis. Quòd si Theodosius & Constantinus viverent, fallor, nisi Maimburgus utriúsque vitijs litaret, solitísque adulandi artibus unius voluptati, &

ti, & alterius sævitiæ incensum adoleret, & quod olim Nero, ardentem incendio Romam cantu fallere, quàm aquis juvare mallet.

§ IV.

Solvuntur aliæ objectiones, quæ à Maimburgo ex Actis & Auctoritate Ecclesiæ Gallicanæ adducuntur.

SUMMARIA.

1. *Pontificis indirectæ in Reges potestati non obesse Acta inter Gregorium, & Ludovicum Imperatorem.*

2. *Neque Acta inter Bonifacium, & Philippum Regem Galliæ, quæ fusiùs percurruntur.*

3. *Nec denique alia ex Actis & Auctoritate Ecclesiæ Gallicanæ à Maimburgo adducta.*

I.

Opponitur IX. (a) Cùm Ludovicus, Pipinus & Lotharius in Ludovicum Patrem & Imperatorem arma sumpsissent, séque eorum partibus Gregorius Papa adjunxisset, útque eorum causam promoveret, Româ in castra profectus esset; Imperator missis ad eum legatis primò conqueri, quòd in hostium castris contra majorum exempla hæreret, deinde cùm intellectum esset, eum anathemata, dirásque parare, nisi filiorum voluntati & postulatis acquiesceret, cordatè ab Episcopis responsum: *Si excommunicaturus adveniret, excommunicatus abiret, cùm aliter se habeat auctoritas antiquorum Canonum.* Liquet ergo

(a) Maimb. Tr. hist. de l'Egl. de Rome c. 30. f. 435.

vel hoc uno exemplo, Episcopis Galliæ eam opinionem animo sedisse, ut crederent, non esse Pontifici permittendum, ut se rebus causísque Principum immisceat.

Resp. Fallit Maimburgus, rémque multò aliter narrat, quàm se habeat, ídque odio Pontificis; cui enim alteri causæ adscribas falsam narrationem? quamvis dedecore in solum auctorem recidente. Audi Aimoinum (a) Floriacensem in sua historia Francica: *Tandem ad id ventum est, ut filios Imperatoris in unum cum copijs, quibus poterant, coire facerent, Gregoriúmque Papam advocarent sub ornatu quasi, qui Patri solus filios reconciliare deberet, aut posset; rei tamen veritas post claruit. Cùm verò rumor usquequáque diffusus ferreret de cæteris, quod verum erat, de Papa verò Romano, quòd ideò adesset, ut tam Imperatorem, quàm Episcopos excommunicationis irretire vellet vinculis, si qui inobedientes essent sua, filiorúmque Imperatoris voluntati, parùm quid surripuit Episcopis præsumptio audacia, asserentibus, nullo modo se velle ejus succumbere voluntati, sed si excommunicaturus adveniret, excommunicatus abiret. Ductus autem Papa in habitationem Castrensem multis assertionibus perdocuit, se tantum iter non ob aliud suscepisse, nisi quòd dicebatur, quòd inexorabili contra filios discordiâ laboraret, ideóque pacem inter utrámque partem serere velle. Remissus autem ab Imperatore ad filios, ut pacem mutuam necteret, cùm penè omnis populus ad eos torrentis more deflecteret, nequaquam ut fuerat jussus, redire est permissus.* Et post pauca: *Ipsum verò Ludovicum Lotharius ad sua cum Carolo admodùm puero deduxit, & Imperium inter fratres ternâ sectione partitur. Gregorius Papa talia cernens cum maximo mærore Romam regreditur.* Paulus verò Æmilius (b) in vita Ludovici: *Gregorio in Italiam regresso Lugduni Concilium Episcoporum, quos filij Reges contraxeram, habitum, Imperiúmque Patri abdicatum; quod decretum mox à Gregorio Pontifice Maximo rescissum est, & audacia Archiepiscopi Lugdunensis multata.* Vides, quantum differant Aimoini & Maimburgi narratio. Aimoinus dicit: *Gregorium in castra à filijs Ludovici evocatum, prætextu pacis conciliandæ.* Non ergo Gregorius ideò profectus ad illos est, quòd eis magis, quàm Patri faveret, sed quia illexerant spe pacis ineundæ. Falsum ergo, quod ait Maimburgus, *eum ut perduellibus faveret, in castra venisse.* Rursùs scribit Aimoinus: *Rumore jactatum esse, Pontificem ut anathemate Imperatorem feriret, advenisse;* addítque: *Cùm verò rumor ferreret de cæteris, quod verum esset, de Rom. verò Pontifice, quòd*

(a) Aimoin. in gest. Franc. l. 5. c. 14. (b) Æmil. in Ludov. Pio.

quòd ideò adesset, ut Imperatorem excommunicaret. Quibus verbis apertè ostendit, rumores de alijs fuisse veros, non verò de Romano Pontifice sparsos. Cur rogo Maimburgus rumores accipit pro veritate? an nescit, nihil esse incertius rumore vulgi, & præsertim ab hostibus sparso? nam intererat Principum, ut Pontificem à suis partibus esse crederetur. Et quæ rogo integritas scribentis, veritatem & historiam facere, quod Aimoinus rumorem? nec lectorem monere, ne falleretur. Si Maimburgus *jactatum* id diceret, ferri poterat, sed quòd ipse tanquam certam veritatem producat, asserátque, quod rumor tantùm fuit, ísque, ut innuit Aimoinus, subornatus; nulla ætas Maimburgo ignoscet, quippe seipsum dedecore, & lectorem erroribus implicanti. Adjungit Aimoinus: *Surripuit Episcopis præsumptio audaciæ, asserentibus, nullo modo se velle ejus succumbere voluntati.* Vocat Aimoinus *audaciam*, quam Maimburgus pro exemplo adducit: miseram causam tam caducis argumentis nixam! quæ enim vitia excusari non possint, si audacia, & libido, & homicidia pro exemplis adducantur? Sed rem totam absolvit, quod Aimoinus & Æmilius addunt, videl. *Gregorium Papam talia cernentem cum maximo mœrore Romam esse regressum.* Non ergo Gregorius Ludovico adversabatur, alioquin nec ejus vices tanto mœrore prosequeretur, nec decretum, quo Imperio exuebatur, rescinderet, quin potiùs confirmaret. Quis ergo non videat, miretúrque, maluisse Maimburgum rumori credere, quàm innocentiæ tot argumentis probatæ? Pro qua & illud facit, quòd Gregorium tribus posteà annis Lotharius bello invasit, nec revocari potuit, nisi Ludovici imperio, minísque, & festinatâ ad filium Legatione. Audi illius temporis scriptorem Anonymum in vita Ludovici: *Nuntiatum est Imperatori, quòd Lotharius Ecclesiam S. Petri, & homines ejus crudelissimâ clade vexaret, quæ res animum Imperatoris mitissimum adeò exasperavit, ut quodammodo extraordinariè missos dirigeret, nullum penè ad tantum iter conficiendum spatium tribuens.* Tantum ergo abest, Gregorium Ludovici filijs favisse, ipsi verò Ludovico adversatum esse, ut hunc amicum & protectorem, illos hostes haberet. *Sed*, inquit Maimburgus, *cur in hostium castris hærebat Gregorius, Ludovico contempto, & per Legatos exprobrante, ut si more antecessorum suorum aderat, cur tantas necteret moras, non sibi occurrendo?* Respondeo, non hanc Gregorij, sed Prin-

cipum culpam fuisse, Pontificem vanâ spe pacis lactantium, & ne castris excederet prohibentium, quod etiam Aimoinus citatus illis verbis notavit: *Nequaquam, ut fuerat jussus, redire est permissus. At saltem apparet*, inquit, *noluisse Galliæ Episcopos, Pontificem Romanum negotijs Regum implicari, hoc enim ea verba significant; nullo modo se velle ejus voluntati succumbere, si excommunicaturus adveniret, excommunicatus abiret. Resp.* Mirum esse, ut paucorum Antistitum verba, qui ab armato ad armatos veniebant, vicinâque pugnâ feroces, quósque Aimoinus ipse *præsumptionis & audaciæ notat*; toti Ecclesiæ Gallicanæ adscribantur. Cœterùm si removeas verborum intemperantiam, falsámque opinionem, quâ Gregorium credebant Ludovici hostibus favere; verum erat, nihil Pontificis anathemata, si illis justam Ludovici causam morari vellet, & perduellium tueri, valitura. Quippe injusto bello Ludovicus petebatur, ejus verò defensio non justa tantùm, sed necessaria; quis verò nescit, non posse justam defensionem anathemate prohiberi? aut quis unquam docuit, Pontifici parendum esse æqua prohibenti, aut flagitia imperanti? Hoc ergo exemplum, etiamsi daremus sincerum esse, incorruptúmque, nihil prorsùs ad rem facit, sed intexi debuit inopiâ meliorum, & Maimburgo, cùm virtute non possit, numero pugnante.

II. *Opponitur X.* (a) Bonifacio VIII. jura Coronæ Gallicæ palàm aggresso, præsertim verò in Bulla, cujus initium: *Unam Sanctam* (ea enim Pontificem Romanum etiam quoad temporalia omnibus Regnantibus præficit) nemo ignorat, Philippum Pulchrum Galliæ Regem, omnémque Ecclesiam Gallicanam omnes vires intendisse, & ad futurum Concilium provocâsse, nec unquam subjacere huic potestati voluisse; patet ergo, quænam Ecclesiæ Gallicanæ sententia tunc fuerit.

Resp. Quæ Bonifacio VIII. & Philippo Regi contigêre, utinam pateretur Maimburgus silentio involvi, delerique ex Galliæ monumentis; eorum sanè adeò Philippum puduit, quippe à suis delusum, ut in Concilio Viennensi, teste Nauclero (b) Doctore Sorbonico, eorum memoriam aboleri, nec filijs imputari petierit, obtinuítque publico Diplomate; & planè nulli funestior ea tragedia

(a) Maimb. cit. c. 30. f. 415. (b) Naucler. de Monarch. p. 4. l. 7. c. 18. Joan. Rub. in Bonif. f. 235. Villan. l. 9. c. 22. Clem. V. in Regest. epist. 32.

gedia fuit, quàm Regiæ domui paulò pòst excisæ, ut notat (a) S. Antoninus. Nam Bonifacium quod attinet, nullius innocentia gloriosiùs probata, quod postea dicemus. Quæ ergo Maimburgo delectatio, cineres Regios turbare, & olim obliterata, ac Regno fatalia proferre? ego ea tantùm expromam, quæ innocentiam Bonifacij ostendant. Is Anagniæ in Patria sua operâ præsertim Columnensium, quorum duos purpurâ exuerat, & Nogareti captus tenebatur. Triduum jam fluxerat. Anagnienses & pudore tanti flagitij, & quadringentis equis, quos Ursini adduxerant, freti Pontificem liberant; hostes aut capti, aut cæsi, fugatique; Pontifex advocatâ Concione omnes veniâ donat, tum Romam petit, exceptus infinitâ omnium gratulatione, & in modum triumphantis. Consilium agitantem, in quo tanti sceleris vindictam, & delicto parem repeteret, mors occupavit; placidè solutum esse, sacrísque omnibus procuratum, ac ratione ad extremum constante Processus (b) Bonifacij, Jacobus Stephanesius, (c) Nauclerus, alijque testantur, nec furenti similem, arrosísque digitis & illiso capite extinctum, si alia omnia desint, satis ex illius cadavere constat, sano integróque, quod trecentis pòst annis effossum est, & videri authentica Instrumenta possunt apud Bzovium (d) & Rubeum. Obijt 7. Octobris Anno 1303. trigesimo quinto die à captivitate. Missi in Galliam nuntij, qui Philippo mortem referrent. Eâ in Galliam perlatâ Episcopus Maurianensis fertur in hoc vaticinium prorupisse, teste D. Antonino: (e) *Hoc novum magnum dabit Regno Franciæ gaudium, sed extrema gaudij luctus occupabit, nam propter tantum excessum notabile DEI judicium irruet super eum & progeniem ejus.* Successit Bonifacio Benedictus XI. & huic veneno interficus floréfque propinato Clemens V. operâ Pratensis Cardinalis, & beneficio Philippi Regis, in cujus gratiam sedes in Galliam translata, immenso Italiæ luctu, damnóque. Inter alios articulos Regi à Clemente promissos quartus fuit, (f) *ut Bonifacij memoriam damnaret.* Quis non crederet conclamatum esse? Rege videlicet accusante, Pontifice obstricto, & Reo non silente tantùm, sed etiam extincto?

(a) S. Antoninus. p. 3. Tit. 21. c. 3. Bzovius. T. 14. (b) Processʃ. Bonif. pag. 36. & p. 151. (c) Naucl. p. 4. l. 7. c. 18. Jacob. Stephan. test. oculatus. (d) Bzov. cit. Rub. f. 347. (e) V. S. Antonin. 3. p. T. 20. c. 8. (f) Masson. in V. Philippi Pulchri, & Ciaccon. in V. Clem. V.

Clemens ad Concilium retulit: illic à trecentis Patribus absolutus: accusatores repulsi, fraudes detectæ Philippus Rex ingenti pœnitudine tactus, séque deceptum ingemuit. Audi Nauclerum (a) Doctorem Sorbonicum: *Bonifacium post novem annos Clemens V. annuentibus trecentis Patribus in Concilio Viennensi, ubi præsens aderat Rex Franciæ Philippus, verum Catholicum, nulláque labe pollutum fuisse pronuntiavit. Omnium malevolorum calumnias, imposturas, mendaciáque in illius Pontificis famam contorta, ut Regi placerent, placendo illuderent, illusum deciperent, ipse Pontifex cum toto Concilio detestatus execrationi subjecit. Ipsi verò Regi Philippo agnoscenti dissidiorum crimina contra Bonifacium perpetrata, eáque per ignorantiam se commisisse, proditoriè Sycophantarum illusionibus illusum deceptúmque profitenti Clemens V. ignovit. Qui cùm valde metueret, ne illa criminum falsorum accusatio, quæ deceptus Bonifacio affinxerat, sibi ac posteris dedecori verterentur, propterea Clemens Pontifex cum universa Synodo sancivit, nunquam Philippo Regi, tanquam innocenti, aut saltem nescienti, proditorum decepto fraudibus ea exprobratum iri.* Sed non ideò placatum Numen, nam Civitas Anagnina fame, (b) peste, civilibus bellis, ruinísque penè deleta, nec priùs à malis cessatum, quàm à Clemente VII. impetrato Episcopo, qui eos noxâ à majoribus contractâ liberaret. Alij proditorum immaturâ aut morte, aut clade sublati. Philippus (c) Rex dum aprum insequitur, equo lapsus, extinctúsque tres filios reliquit, infelices omnes Uxorum adulterijs, teste Divo Antonino & Æmilio: illis breve Regnum, nullíque mares, & ita familiâ Pulchri extinctâ Valesia successit. Observavit Genebrardus, & ex illo Spondanus, Philippo nihil prosperi evenisse post captum Bonifacium. Si quæras, unde Philippi odia fluxerint; respondet Maimburgus: (d) *Bonifacium in Jura Gallici Sceptri falcem misisse, seque per celebrem illam Bullam, Unam Sanctam, velut sublatâ in altum face jurgiorum, Regnantibus omnibus præferre aggressum; hinc orta dissidia.* Sic Maimburgus, aut ignarus, aut quod magis crediderim, dissimulans rerum. Quicúnque enim prætextus fuerint funesti dissidij, certum est, causas multò alias fuisse, & quàm decoras Bonifacio, tam indignas Philippo à suis circumvento. Quod ut clarè sub oculos ponam, singula suis annis distinguam. *Anno*

(a) Naucl. de Monarch. p. 4. l. 7. c. 18. (b) Alex. Bonon. in descript. Lat. (c) Joan. Villan. l. 9. c. 65. S. Anton. p. 3. T. 21. c. 3. § 4. Masson. in V. Phil. Raynald. anno 1314. n. 26. Spond. ad ann. 1314. (d) Maimb. cit. c. 30. f. 415.

Anno MCCXCIV. Cœlestinus V. Pontificatu abit, eique in Cardinalium Senatu liberè renuntiat; succedit omnium votis Cardinalis Cajetanus, séque Bonifacium VIII. appellat. Multos ea electio gaudio, quàm plures mærore affecit; Cœlestinus enim sanctitate & miraculis populum devinxerat, Principes verò ingenti liberalitate, regendíque dulcedine. Bonifacius ergo velut affectatæ Tiaræ ac dolo obtentæ incusatus. Sed immeritò, quamvis enim Cælestinum rerum humanarum, gubernandíque rudem, & in largitiones, Principúmque postulata nimis facilem multi illius temporis auctores (a) tradant, præsertim verò Clemens V. in Bulla Canonizationis; Bonifacium tamen dissuasisse,ne Pontificatu cederet, multi & oculati testantur; inter quos Ægidius Columna: (b) *Comprobari potuit ex pluribus tunc viventibus, Bonifacium, cùm in minoribus ageret, persuasisse Domino Cœlestino, quòd non renuntiaret, quia sufficiebat Collegio, quòd nomen suæ Sanctitatis invocaretur super eo.* Eadem habet Cardinalis Stephanesius. Obluctata est præsertim Universitatas Parisiensis, de qua in Actis coram (c) Clemente V. hæc habentur: *Cùm verò hæc Parisijs inaudirentur, quæri & examinari cœptum est super ingressu illegitimo dicti Bonifacij, videl: an teneret dicti Cœlestini renuntiatio, vel non? consuluntur plures Doctores, & in Theologia Magistri, qui viderunt in materia diligenter, & determinârunt eorum plurimi & magni, Cœlestinum renuntiare non potuisse, Constitutionémque suam in contrarium prius editam non tenuisse, nec eum id, quia contra DEUM esset, & ejus Evangelium & omnem rationem, statuere potuisse.* Cœterùm errâsse Universitatem patuit ex Concilij Viennensis, & Ecclesiæ assensu, Bonifacium pro vero Pontifice agnoscentis. Et ipse (d) Maimburgus in historia Schismatis Occidentis fatetur, posse, imò debere in aliquo casu Pontificem etiam legitimum, & pro tali habitum Pontificatu cedere, confirmátque Archi-Episcopi Parisiensis auctoritate, cum quo præcipua historiæ sua puncta contulisse se ait.

Anno MCCCXV. Bonifacius Adolfum Imperatorem societate ac fœdere cum Eduardo Angliæ Rege contra Philippum prohibet: utrúmque verò Regem societate componit. Eodem anno Constitutio-

(a) Lucens. in Bonif. Petrarch. l. 2. de vita solit. Villan. l. 8. & Clem. V. in Bulla Canoniz. (b) Ægid. Columna l. de renunt. Papæ. Stephanes. de renunt. Cœlest. (c) Acta inter Bonif. & Phil. coram Clem. V. (d) Maimb. hist. du grand. Schism, d'Occid. l. 5.

ſtitutionem edit, quâ libertatem Eccleſiarum contra omnes Principum conatus tuetur, vindicátque. Carolum II. Galliæ Principem, & S. Ludovici ex fratre nepotem Siciliæ throno imponit, omníque ſtudio contra Friderici & Siculorum conatus fovet. Conſtantia Siciliæ Regina Henrico VI. Imperatori nupſerat, dato Siciliæ Regno dotis loco. Henricus Friderico II. filio reliquerat, hic Conrado, Conradus verò veneno extinctus Conradino filio, quem Innocentij IV. tutelæ bimulum commiſit. At Manfredus Friderici nothus armis, doníſque Siciliam obtinebat, Tyranni nomine in Tutorem mutato. Sed Innocentius IV. Urbanus IV. Clemens IV. Rom. Pontifices ſibi aſſeruerant, quippe Eccleſiæ feudum, amiſſúmque Friderici & filiorum perfidiâ; erántque majeſtatis rei. Urbanus in Carolum I. Andegavenſium Comitem tranſtulit, S. Ludovici Galliæ Regis fratrem: hujus filius Conradino extincto, pacatíſque Siculis, Sceptro ſuccedit. Sed turbatis iterum rebus Friderico Regis Arragoniæ fratri Sicilia ſe dedit; at Bonifacius VIII. Gallum, uti dicebam, potenter ſuſtinebat.

Anno MCCXCVI. Guido Flandriæ princeps filiam Philippam Eduardo Walliæ Principi, Angliæque hæredi deſpondet. Philippus Galliæ Rex, cui ſuſpecta cum hoſte affinitas Flandri, Guidonem, Uxorémque Corbolium invitat, retinétque, nec priùs libertas reddita, quàm ſponſa in fidem data. Interceſſit pro virgine Bonifacius, ſed neglectæ à Gallo preces; hinc bellum ab Anglo, niſi Bonifacius inducias imperâſſet, quippe dum Chriſtiani Principes inteſtinis bellis conſumuntur, Chriſtianum nomen in Syria deletur. Replendis interim ærarijs, quæ domeſticis bellis exſugebantur, in Anglia, Galliáque graviſſima tributa indicta: in Gallijs centeſima mercatoribus impoſita, tum quinquageſima, nullo ſecularium, Clerique diſcrimine. In Anglia, obnitente tributis Clero, bona Eccleſiaſtica occupata, cujus poſteà ſceleris adeò Eduardum Regem pœnituit, ut largè fluentibus lacrymis veniam ab Epiſcopis poſceret. Cùm ergo Immunitas Eccleſiaſtica tot modis ab illis everteretur, qui tueri debebant, nec ferre Bonifacius id poſſet, editâ Sanctione Principibus prohibet: *Ne quidquam à perſonis Eccleſiaſticis quovis doni, mutui aut ſubſidij nomine recipiant, niſi Pontifice*

Pontifice consulto, & nisi pareant, anathemate percellit. Exarsêre Politici, quorum manibus sacri æris semper aliquid hærebat; & ne titulus abesset honestæ iræ, Bonifacium incusant, quasi necessarios sumptus avertat tuendæ Galliæ, bellóque à Gallo, Anglo, Germanóque impendente. Utque Bonifacium ferirent simili plagâ, edictum à Rege extorquent, quo ne aurum argentúmque Galliâ efferretur, prohibebatur. Sed Bonifacius lædi hoc edicto pietatem Gallicam, & majorum exempla ostendens, nec Gallo opportunum, eo tempore, quo ab Hispano, Germano, Anglóque bellum instaret, Pontificem provocari; effecit apud Regem, ut edictum revocaretur, molli videlicet adhuc Philippi animo, ac remedia admittente.

Anno MCCXCVII. Fridericus Arragonius Siciliæ Tyrannus Cardinales Columnenses sibi devincit, trahítque in societatem belli & proditionis: eos Bonifacius, cùm molliri, avertíque haud possent, arcibus, purpurâ, sacrísque exuit; hinc implacatum ab illis odium, & Bonifacium, Regémque inter perpetuæ discordiarum faces, ac tandem incendium, nescias Ecclesiæ magis, an Regno funestum? Eodem hoc anno Bonifacius dato ad Philippum Diplomate profitetur, nunquam sibi mentem fuisse, ut Galliæ Præsules non possent voluntarijs subsidijs Regem adjuvare, modò vis abesset, noménque tributi: imò necessitate urgente, aut illos, qui feudum accepissent à Rege, (a) cogi etiam posse. Divus Ludovicus Galliarum Rex hoc ipso anno inter Sanctos relatus.

Anno MCCC. Annum Jubilæum Bonifacius celebrat, ad quem supra ducenties mille peregrinos convenisse ajunt. Carolum Valesium Regis fratrem comprimendis Italiæ, & Siciliæ motibus Imperatorem deligit, oblatis in necessarios sumptus Galliæ decimis, & utriúsque Imperij spe.

Anno MCCCI. Philippus ministrorum consilijs actus, Rhemensis, Carnutensis, Laudunensis & Pictaviensis Ecclesiarum bona ac jura occupat, præsertim verò Lugdunensis, Narbonensis & Apamiensis, quarum Præsules earum Urbium dominatu gaudebant. Ipsum verò Episcopum Apamiensem violatâ Immunitate Ecclesiasticâ, immissâ satellitum manu ad se vocat, tradítque custodiendum

 Archi-

(a) V. c. Clericis de Immunit. Eccles.

Archiepiscopo Narbonensi. Bonifacius Episcopum solvi, Romámque mitti ad dicendam causam, ablatâ Ecclesiâ Apamiensi, jubet, & Episcopos Galliæ ad Concilium dimitti; nam ut ait S. Antoninus: (a) *Philippus Episcopatus vacantes, cùm essent bona Episcoporum, diripiebat, & investituras eorum facere volebat. Quamobrem Bonifacius ut magnanimus & audax neminem timens cœpit contra ipsum agere, tanquam inimicum Ecclesiæ, & Prælatos Franciæ ad Urbem ad celebrandum Concilium vocavit.* Sed Philippo hæc contra Galliæ Privilegia fieri contendente, Bonifacius, ne obtentu Privilegij Ecclesiæ everterentur, exhiberi ea jubet, & interim viribus carere.

Anno MCCCII. Tandem Gallicæ nubes tempestatem effundunt, tanto tempore collectam. Philippus Ariminensem & Apamiensem Episcopos, quamvis Apostolicam Sedem appellantes, carceribus detinet. Prælatos ad Concilium evocatos Galliâ exire prohibet; & quis crederet? isti Philippo potiùs, quamvis persequenti, quàm Bonifacio, qui illorum causam agebat, detulêre; adeò illos aura, quæ ex Aula spirabat, corruperat, ut præ libertate servitutem amarent. Idem Philippus Legatos Pontificios exire Regno jubet, calumniarum copias (b) pronuntiari è Cathedra Parisijs in æde D. Virginis facit, & à Comminatorijs Bonifacij ad futurum Concilium provocat. Quo tempore Bonifacius Cathedræ suæ juribus vindicandis celebrem eam Decretalem vulgat, cujus initium: *Unam Sanctam Ecclesiam.* Tota hujus Constitutionis summa ea est, ut ostendat, *duplicem in Ecclesia gladium esse, materialem videlicet & spiritualem, & gladium materialem sub spirituali esse. Quòd si gladius & potestas materialis exerraverit, corrigendam & judicandam esse à potestate spirituali.* Hæc Bonifacij doctrina totidem ferè verbis ex Divi Pauli, & Bernardi desumpta est; nam temporalem potestatem à spirituali judicandam esse illis verbis Apostolus expressit: *Si angelos judicabimus, quantò magis temporalia?* Duplicem verò in Ecclesia gladium esse, temporalem & spiritualem, S. Bernhardus *in l. 1. de consider. c. 6. ad Eugen.* tradit. Non ergo novæ doctrinæ auctor Bonifacius; nec aliud scripsit, quàm quod calamo exemplísque antiquitas expresserat. Sed cùm Philippi animus jam irâ caleret, adderéntque faces Regij Ministri, facile

(a) Antonin. 3. p. T. 20. c. 8. § 20. Joan. Villan. l. 8. c. 62. Æmil. in Phil. Pulchro. (b) V. Masson. in vita Bonif.

facile fuit Bonifacij verba in aliena sensa torquere; dicebant enim, Pontificem sibi in Francicam Coronam jus vendicare, quasi illa Ecclesiæ Beneficium esset, quàm tamen tantùm Cœlo deberet; idque in publicis Comitijs jactatum, quò major in Bonifacium invidia conflaretur. Prohibiti etiam Præsules, ne Concilium, quô à Pontifice vocabantur, adirent. Bonifacius eos omnes censuris afficit, qui Romanum iter morarentur, nec tamen Regem expressit: imò Joannem Cardinalem Parisios mittit, qui Regis animum molliat, exsolvátque censuris.

Anno MCCCIII. Cùm nihil efficeret Legatus Cardinalis, (a) Bonifacius Albertum Imperatorem in Philippum concitat; hic in publicis Comitijs Bonifacium hæresis, usurpati Papatûs, & Simoniæ postulat, totóque Regno vulgari jubet, & ad Concilium provocat, quique Regijs edictis & voluntati obniterentur, exilio pulsi, & ipse Bonifacius, ut suprà indicavi, Anagniæ captus. Hic ordo & series Tragœdiæ, ex qua Maimburgum facilè convincas; nec enim dissidia Philippi cum Bonifacio ex eo fluxêre, quòd hic aut coronam auferre minaretur, aut Constitutionem illam, *Unam Sanctam*, ediderit; hæc enim contigerunt natis jam jurgijs, adultísque, ut suprà vidimus; imò quàm plurimis beneficijs Philippum Bonifacius affecerat: sed veræ causæ sunt illæ ipsæ, quas Maimburgus tegit, videlicet: *quòd* ægrè haberet Gallos, Cœlestinum Pontificatu cessisse; is enim cùm omnes suâ virtute metiretur, facilimus erat in Principum postulata, Gallorum præsertim; successerat Bonifacius, si minori Sanctitate, at majori prudentiâ, nec dolis obviâ: hinc primi Sorbonæ impetus, negantis potuisse Cœlestinum renuntiare, ideóque nec Bonifacium Papam esse: *quòd* Ordinem Clericalem tributis, vectigalibus, decimis gravari vetuerit inconsulto Pontifice; cùm enim bello inter se Gallus, Anglúsque sævirent, Regijs ærarijs exhaustis, bello sustentando Ecclesiæ premebantur: *quòd* Columnenses purpurâ exuisset, & isti perpetuis querelis aulam, Regémque incitarent: *quòd* Ecclesiarum jura, Lugdunensis præsertim, Narbonensis & Apamiensis occupâsset Philippus, quarum Urbium dominatu hactenus Episcopi gavisi erant: *quòd* Episcopum Apamiensem violatâ immunitate inclusisset;

(a) Auctor V. Bonif.

sisset; & tandem, Episcopos Galliæ, ut corruenti Immunitati subveniret, ad Concilium evocâsset. Hæ inquam veræ causæ persequendi Bonifacium, sed pudebat istas, quippe Gallo indecoras, nec ejus causæ profuturas, proferre. Quis enim Philippo accederet, ejúsque studia probaret, si fateretur, se Pontifici, quòd Ecclesias, quòd Canones, quòd immunitatem tueretur, bellum dixisse? alia ergo quæsita, si minùs vera, at fallendis incautis aptiora, & quæ colore saltem placerent, si pretio non possent. Quòd verò multi Galliarum Præsules contra Bonifacium, & cum Rege sentirent, nihil Maimburgum juvat; quis enim nescit, Episcopi in Aula frequentes quot vinculis Regi adstringantur? nam & chamæleontes ex flore, herbísque, quibus adhærent, colores sumunt. Quæ causa unquam justior fuit, quàm Chrysostomi, Athanasij, Thomæque Cantuariensis? & tamen nemo his magis, ut Episcopi adversabantur, quippe qui ex Principum nutu pendebant, eósque sequebantur, quos duci oportebat. Nec mirum ergo, nec novum esse debet, pleróśque Galliæ Antistitum Philippo Regi adhæsisse, id enim potentiæ, non causæ dabatur; præsertim cùm metus & pœnæ jungerentur; constat enim, quàm plurimos, qui Bonifacio studebant, exilio & carceribus multatos esse, ut Massonius (a) in vita Philippi, & acta coram Clemente testantur; nihil ergo subsidij à votis Episcoporum, quos metus, & carceres, & exilia urgebant: absint minæ & proscriptiones, liberæque sint voces Episcoporum, nec strepitu catenarum, minísque expressæ, & tunc demum pondus & momentum habebunt, alioquin nihil fidei extortis.

Dices; quæ Bonifacius in Philippum scripsit, fecítque, à Clemente V. abolita & deleta sunt; ergo id signum est, Regem innocentem fuisse. *Resp.* Clementem Gallorum operâ, Regis præsertim, Pontificatu potitum esse, & multa priùs Regi promisisse, ac etiam juramento confirmâsse, præsertim de Bonifacij memoria abolenda, notius est, quàm ut repeti à me debeat. Quid ergo mirum, si Pontifex Gallus, quique in Gallijs morabatur, imò sacram Sedem eò transtulerat, Regi tot beneficijs, promissísque ac jurejurando devinctus erat, multum Philippi gratiæ & potentiæ detulerit, ac præsertim paci Ecclesiæ? nec disputaverim, quanto id jure: illud certum

(a) Masson. in V. Phil. Processus f. 230.

certum, Clementem propterea apud multos malè audivisse, & Bonifacij memoriam, quam Philippus persequebatur, cœlesti prodigio assertam esse. Sanè quod Pontificis potestatem in Reges spectat, Bonifacij vestigijs Clementem inhæsisse patet tum ex Hungariæ Regno, quod contra Ottonis Bavariæ Ducis studia Carolo Martello asseruit, tum etiam ex celebri (a) Constitutione, quam in Concilio Viennensi edidit, & suprà produximus; ut si pugnare velimus Clementis exemplo, plus id Maimburgo, quàm nobis noceat.

III. Addit alia Maimburgus Ecclesiæ Gallicanæ testimonia, ad quæ cùm superiori §. responderimus, nolumus hîc repetere. Illud tantùm observa, Ecclesiæ Gallicanæ auctoritatem, & à Maimburgo, & à me proferri, sed longo discrimine; Maimburgus enim non habet antiquiora Gallicani Cleri testimonia & Decreta, quàm à decimo quarto seculo, & tunc quidem temporis, cùm dissidia inter Pontifices, Regésque ardebant, & Clerus, ut fieri solet, spe, metúque ac etiam adulatione in Regias partes trahebatur, multique pietate ac doctrinâ præcipui Pontifici adhærebant: erántque Conventus illi Gallicani particulares tantùm; nec Maimburgus ex Sanctis Ecclesiæ Gallicanæ Patribus aut Doctoribus proferre aliquem potuit, cui sententiam suam cum decoro committeret: nec enim moror sententias aliquas generales, & quæ nullam penitùs rei, de qua loquimur, mentionem faciunt; multò minùs Concilia aliqua Generalia, quæ sententiæ ejus faveant, produci possunt: planè nullum Maimburgus produxit, quamvis suæ causæ adornandæ omnia concusserit. At verò Ecclesia Gallicana, quam nostræ sententiæ apertè consentientem vidimus, non nova, recénsque, sed antiqua, & septimi jam seculi est, abundátque Patribus, Sanctísque Ecclesiæ Doctoribus, quínque Concilijs Generalibus prævalida, nec in genere tantùm, sed de casu, quem præ manibus habemus, in particulari & individuo loquitur, & tunc temporis sententiam suam de Pontificia supra Reges potestate dixit, quando Summa Pontificum, Regúmque concordia, omníque procul affectuum, iræque tempestate, ac placidis annis veritas promebatur. Jam lectoris arbitrium esto, utri sententiæ auctoritas Ecclesiæ Gallicanæ magis suffragetur. Quòd si

(a) V. Raynald. ad ann. 1307.

si palma antiquitati danda, nostra multò antiquior, utquæ novem jam secula in Ecclesia duravit, tot exemplis, tot Patrum oraculis, tot Concilijs suffulta, floréntque. Valeant ergo, vincántque illæ à Sanctis Patribus toties repetitæ & inculcatæ voces, videl: (a) *Mos iste semper in Ecclesia viguit, ut quò quisque religiosior foret, eò promptiùs novellis opinionibus contrairet. Christianus ergo Catholicus providebit, ut antiquitati inhæreat, quæ prorsùs jam non potest ab ulla novitatis fraude seduci.* *Sed*, inquit Maimburgus, (b) *potestas in Reges Pontificia nunquam magis, fortiúsque, ut in ultimo Conventu Parisiensi, repressa, constrictáque est. Rex verò utpote Conciliorum, Canonúmque defensor doctrinam ejus Conventûs quatuor propositionibus comprehensam toto Regno acceptari, colíque jussit, eo ferè modo, quo apud Superiores Religionum fieri solet, ut certa aliqua doctrina, Thomæ videlicet aut Scoti teneri jubeatur, concordiæ causâ. Resp.* At ego in nullo Conventu magis, graviúsque, ut in illo Parisiensi, peccatum esse crediderim, nec simplici, sed cumulato errore, quod pace & reverentiâ Sacri illius Senatûs dixerim, nunquam dicturus, nisi cogeret majestas offensi. *Primò* enim, quis nescit, iram, metúmque huic Choro (c) præsedisse? quos verò fructus exspectes radice infectâ? Repetantur memoriâ Antiochensе, Ariminense, & Ephesinum II. Concilia, videbis semper periclitatam esse veritatem, animis irâ, metúque agitatis. Elisæus quamvis adversùs Joram idolis addictum sacro, justóque Zelo inardesceret, non priùs tamen Sancto Spiritu afflari potuit, quàm turbatum, flagrantémque animum poneret mulcente tibicinis manu: (d) *Adducite*, inquit, *mihi Psalten, cúmque caneret Psaltes, facta est super eum manus Domini.* Si ergo cœlesti etiam flammæ tantum fumi est, ut radium veritatis obumbret, quantum erit terrestri illi, densæque, & quam odium ac vindicta incendit? Quæ ergo auctoritas ei Conventui esse potuit, in quo ira præsedit, terror suffragium inijt, metus decidit, & adulatio subscripsit? quæ si quis neget, Apamiensis tragœdiæ tantùm recordetur, & fatebitur, nihil à me supra verum, sed multum infra memorari. *Secundò.* Negari haud potest, majores causas ad Romani Pontificis cognitionem pertinere, idque inter hujus Privilegia Maimburgus (e) reposuit: at verò causæ, quas Conventus Parisiensis

(a) Vincent. Lirin. commonit. l. 1. c. 3. & 9. (b) Maimb. Tr. hist. de l'Egl. de Rome ch. 30. f. 425. (c) V. Reg. Sacerd. f. 73. (d) 4. Reg. c. 3. (e) Maimb. cit. c. 5. f. 61.

riſienſis decidendas ſibi ſumpſit, non majores tantùm ſunt, ſed omnium maximæ, verſantur enim inter prima Eccleſiæ & Reipublicæ capita, Pontifices videl: Reges, & Concilia univerſalia. Si enim quæſtio verteretur, an Gallici Regni Status ſint ſupra Regem, poſsintque iſtum judicare, punire, ac etiam Regnis exuere? an à Rege ad Comitia Regni appellari poſſit? an Sententiæ ac edicta Regia tanquam errori ac injuſtitiæ obnoxia recuſari impunè poſſint, & ab illis tanquam ab abuſu ad futuros Reges, aut futura Comitia provocari? Si inquam hujuſmodi quæſtiones agitari Pariſijs contingeret, quis non illas maximi momenti eſſe diceret, quippe ad Regni aut quietem, aut turbas pertinentes, & plurimorum bellorum ac ſeditionum faces? & qui hujuſmodi quæſtiones aut hactenus inauditas, aut ſaltem dudum ſopitas excitaret, imò in privatis Conventibus jactari, palámque affigi vellet, quo rogo is alio nomine dignus eſſet, quàm factioſi ac perduellis? at verò ſimiles omninò in Conventu Pariſienſi non propoſitæ tantùm & auditæ, ſed etiam deciſæ ſunt, imò imperatæ, armatæque ſupplicijs, ſi non juſſu, at rogatu, nutúque Patrum. Non dico, factioſos illic, aut perduelles ſediſſe; abſit, me reverentiæ oblviſci, tot magnatibus, ſacríſque Infulis debitæ; illic dico non potuiſſe tanti, imò maximi momenti cauſas ab eo Conventu agnoſci, multóque minùs decidi, quippe ſoli Pontifici reſervatas, etiam Gallorum, & Maimburgi judicio. Quo ergo jure tribunalia miſcent, & ſepem utriúſque poteſtatis perrumpunt, ſibíque cauſas vendicant Pontifici tantùm ſepoſitas? & qui hæc faciunt, magnæ auctoritatis Maimburgo, invictæque videntur; at nullius mihi, quantæ videl: ſi de cauſis Regni Gallici Hiſpanus pronuntiaret, aut Anglus de jure margaritas piſcandi in Sinu Perſico. *Tertiò.* Omni Jure, naturali videl: divino, humanóque ſtatutum eſt, ut non priùs in aliquem ſententia dicatur, quàm vocatus is fuerit, auditúſque, & copia data ſuas rationes deducendi. Jam verò Conventus Pariſienſis Tiaræ Pontificiæ duos, quos habuit, pretioſiſſimos uniones ſubduxit, ſupremum videl: in rebus fidei judicium, & poteſtatem Reges abdicandi, quoties neceſſitas tutandæ Religionis exegerit: quæ duo ſi negent Galli ad Pontificem certò pertinere, negare ſaltem non poſſunt, dubium eſſe, an ad Pontifices pertineant,

neant; id enim saltem evincunt tot Patrum, tot Doctorum, Conciliorúmque testimonia, & præsertim possessio tot exemplis à Romano Pontifice in Gallis exercita. Quo ergo jure potuit Conventus Parisiensis Romanum Pontificem tam egregijs prærogativis exuere, non auditum, non defensum, nec saltem litis admonitum? Cur possessione abdicatus tot annis obtentâ? si vel unum ex opulentis illis Sacerdotijs Archi-Episcopo Parisiensi adimeres, quibus fruitur; nec is priùs causam in senatu dixisset, quantæ rogo de injuria, violatísque legibus querelæ? & tamen quantum inter Pontificem & Archi-Episcopum, inter Sacerdotium, supremámque potestatem discriminis? *Dices*, sententiam & declarationem Conventûs Parisiensis ad solam Galliam pertinere. Esto: at potestas Pontificia non Gallias minùs, quàm alias mundi partes complectitur, nec minùs in ijs, quæ fidem, morésque spectant, Gallia quàm Italia Pontifici subjicitur, quod nec Galli ipsi negant; quo ergo jure, non auditum, non defensum Pontificem eo jure privant, quod in Gallijs habuit, possedítque tot annos, quóque privari nisi auditus non debuit? Demus enim, non habuisse, at saltem habere se credidit, contendítque ingentibus rationibus nixus; non ergo condemnari debuit, nisi præsens, auditúsque. Quòd si dicant, nihil novi Parisienses statuisse, sed tantùm antiqua, & jam olim à Patribus statuta, declarâsse. Respondeo, hoc ipsum in dubium vocari, imò gravissimis rationibus ostendi, Patres & Concilia contrarium statuisse: non ergo tam grave, & controversum dubium decidi à Parisiensibus debuit, nec præsentibus, nec auditis partibus, quarum intererat; alioquin si is litem lucretur, vincátque, qui stare pro se Jura & scripturas dicit, séque nihil aliud expetere, quàm olim Jure & scripturis decisa, & ideò nec judice, nec sententiâ opus esse; quis tam reus, quem non continuò absolvas? nec enim tam malam causam quis habeat, qui non Canones, non Leges, & scripturas appellet: imò ij maximè, qui suæ causæ minùs confidunt, tympanorum more, fortiùs ex vacuo sonantium. *Quartò.* Certum est, non posse superiorem ab inferioribus judicari, multóque minùs juribus, quæ habere se contendit, privari. Quis verò Conventum Parisiensem Pontifici & Concilijs præposuit, ut ab istis sancita ille refigeret? ergo Conventus Parisiensis

ſienſis Concilijs Viennenſi, Lateranenſi, Lugdunenſi ac Conſtantienſi major, ut quæ hæc comprobârunt, ille damnaret? & doctrinam in ijs Concilijs non prolatam ſolùm, ſed etiam ac toties exercitam aboleri juberet, imò ſeditioſam, ſacríſque ſcripturis adverſam appellaret? huc ergo tendunt tot illa encomia, ac prærogativæ Conciliorum à Gallis invidiosè jactata, ut videlicet Pontifici quidem præferantur, Galliæ tamen Epiſcopis ſubjaceant, ab iſtis, ut libuerit, obliteranda. Concilia Eccleſiam univerſalem repræſentent, Concilia errorum expertia, Concilia omni Pontifice ſuperiora, Conventui tamen Pariſienſi ad pedes jaceant, corrigenda, improbanda, imò & damnanda, utcúnque aulæ placuerit, & Infulis ab aula pendentibus. Quòd ſi Conventus Pariſienſis ingenuè fateatur, ut planè fateri debet, ſe multò infra Concilium eſſe, & Pontificum decreta; quærimus, quâ ergo auctoritate auſus fuerit ſententiam proferre, imò imperare, ac minacibus decretis obtrudere, adeò Conciliorum doctrinæ, exemplíſque adverſam? Num ergo Archi-Epiſcopus Pariſienſis pateretur, aliquem è Decanis ſuis Ruralibus collectis clericorum comitijs Archi-Epiſcopi decreta contrarijs evertere, & ſuas opiniones Archi-Epiſcopi præferre, imò imperare? atqui non minùs Archi-Epiſcopus, Conventúſque Pariſienſis Pontifici & Concilijs ſubeſt, quàm Decani Antiſtiti ſuo; non ergo contra Pontificum, Conciliorúmque decreta ſtatuere quidquam poterant; & quæ ſtatuerunt, nullius ponderis ac momenti ſunt. Si enim corrigi, judicarique Pontifices & Concilia oportebat, ab alijs Pontificibus & Concilijs decuit, non à Conventu Pariſienſi, cui nulla in majores poteſtas; alioquin quanta Hierarchiæ Eccleſiaſticæ confuſio, ſi liceat contra ſuperiorum ſtatuta non tantùm docere, ſed etiam imperare? Id quoque egregiè obſervavit Cardinalis Richelius (quo vix alius doctior, certè nemo Regi ſuo addictior, magíſque de Regno Galliæ meritus) in libro, (a) quem Epiſcopus ſcripſit, & necdum Romanâ Purpurâ inſignis; ſic enim cap. 8. gallicè ſcribit, quæ ego latinè reddam: *Ipſe Clerus Eccleſiæ alicujus particularis, qualis eſt Eccleſia Gallicana, non poſſet hanc quæſtionem decidere,*

(a) Cardinal. de Richel. livre intitulé: *Le Principaux points de Foy de l'Egliſe, ch. 8.*

dere, cùm ad solam Ecclesiam pertineat fidei articulos definire; imò cùm in hac re jus & causa vertatur omnium Regnorum statuúmque Orbis Christiani, uni & particulari Regno, fine auctoritate assensúque aliorum Regnorum permissum non est de hac re sententiam ferre; imò quod plus est, ex hujusmodi decisione (quod videlicet Pontifici Romano nullo casu liceat de Regnis disponere) *necesse est certissimum schisma in Ecclesia consequi; cùm videlicet articulus Fidei singularis, & pro una tantùm Ecclesia Gallicana statuitur, non pro tota Ecclesia Catholica, unde schismatis & divisionis in rebus Fidei occasio dabitur. Adde eam sententiam* (quæ videlicet Pontifici Romano potestatem indirectam adimit) *bono & securitati Regnantium non solùm inutilem, verùm etiam noxiam esse, ut ex ijs videre est, quæ super hoc argumento magnus ille Perronius Cardinalis scripsit, sæculi sui ornamentum, quíque materiam hanc eâ eloquentiâ & doctrinâ, quam omnes in hoc Purpurato demirantur, prolixè discussit.* Vides hîc à Richelio necdum Purpurato, Romæque obstricto, sententiam Perronij Cardinalis (qui Pontificis Romani potestatem indirectam tam ardenter eruditéque defenderat) approbari: quâ igitur facie audet Maimburgus dicere, nunquam id Galliam sensisse? num igitur Perronius & Richelius Cardinales Galli non erant? num in sinu Sorbonicæ scholæ non enutriti? num doctrinâ & charitate in Principem, supra omnes, qui unquam Galliam insederint, non eximij? num in nupero Conventu Parisiensi aliquis fuit, qui Perronio & Richelio, non dicam præponi, sed ne quidem æquari potuerit? num uni Perronio aut Richelio mille Maimburgi sufficiant? Et iste sciverit, quod illi ignoraverint? negat Perronius, negat Richelius hanc esse Galliæ sententiam, affirmat Maimburgus; utri major fides? utri plus credas?

Nec obstat, pietatem & Religionem obtendi; id enim comune jam omnibus fallere volentibus, ut videlicet honesta prætexant, & quod de Panthera memorat Plinius, *odore invitant perituros.* Estq; præferendæ Religionis artificium tam vetus, ut S. Leo jam olim illud observaverit in epistola (b) ad Theodosium Imperat. *Privata causa pietatis aguntur obtentu, & cupiditatum quisque suarum Religionem habet velut pedissequam.* Patet ergo ex dictis, auctoritatem Conventûs Parisiensis, quam inter præcipuas Maimburgus ponit, planè nullius ponderis esse, nullámque habere vim probandi. Sed nec minùs inane illud,

(a) S. Leo ep. 25. ad Theod.

illud, quod addit: *Regem videlicet, utpote Sacrorum Canonum Protectorem, Conventûs Parisiensis Declarationem recipi toto Regno jussisse, idque exemplo superiorum Regularium, suos Clientes unius Doctoris sententiæ adstringentium concordiæ studio.* Jussisse Regem, Declarationem Parisiensem toto Regno vulgari, recipíque nemo inficiatur. At verò id fecisse tanquam Canonum Protectorem, unum est ex solemnibus Maimburgo paradoxis; persecutoris enim Canonum, non protectoris est, doctrinas Canonibus adversas munire, suámque illis auctoritatem præstare; néque Rex id suo, sed aliorum instinctu fecit, tegentium videlicet privatas vindictas alienâ & deceptâ Majestate. Et verò in qua Religione receptum vidit Maimburgus, doctrinas imperari Canonibus, Concilijs, Pontificibus, Sanctisque Patribus ac moribus adversas, qualis est illa, quam buccinantur Politici? Scio, multis in scholis receptum esse, ut à sententijs Augustini, Thomæ, Scotíque abscedere non liceat; sed ut non liceat à Declaratione Parisiensi, nec ratio, nec conscientia permittet: spésque omninò est, ubi primi impetus deferbuerint, cesserintque voces aulæ adulantium, Regem tandem, Galliámque æquitati cessurum; & quod semper evenit, brevis ævi futuras fraudes, perpetuâ veritate.

FINIS
Primæ & secundæ Dissertationis.

INDEX PRIMÆ DISSERTATIONIS.

6. Fuga

INDEX SECUNDÆ DISSERTATIONIS.

INDEX.

SUMMARIA.

SUMMARIA.

SUMMARIA.

FINIS.

DISSERTATIO III.

In Qua refutantur, quæ Maimburgus in favorem secundæ Propositionis Parisiensis producit, conatúrque Romanum Pontificem Concilio Generali submittere.

§. I.

Refelluntur Maimburgi argumenta ab exemplis Leonis, Vigilij, Honorij, Siricij, Silvestri Pontificum, & Concilij Arelatensis petita.

SUMMARIA.

1. Concilia si Acephala sint, aut Pontifici opposita, aut ab eo non confirmata; non esse certa Spiritûs Sancti organa, nec erroris expertia, ídque testimonio Patrum, ipsiúsque Maimburgi, & rationibus probatur.

2. Majorem esse Pontificis, quàm Concilij auctoritatem, verbis exemplísque probatur Leonis Magni, frustra Maimburgo circa unum, alterúmve Leonis verbum rixante.

3. Pertexitur Vigilij historia. Nestorij mores, promotio, hæreses, damnatio, extrema.

4. Nestorij libri edicto Theodosij flammis cremati, eorum loco à Nestorij Clientibus Theodori Mopsvvesteni scripta varijs linguis evulgantur.

5. Eutychetis error, & Concilium Chalcedonense, in quo Theodorus Cyri, & Ibas Edessæ Episcopi absoluti, & quas ob causas?

6. Bellum tribus Capitulis indictum odio Eutychianorum Concilio Chalcedonensi adversantium. Vigilius consilij anceps in omnem se partem versat, fugitque Thessalonicam.

7. Concilium Constantinopolitanum. Vigilij pro tribus Capitulis constitutum, & rationes. Tria capitula in Concilio Constantinopolitano damnata, cui & Vigilius subscripsisse fertur concordiæ studio.

8. Causam trium Capitulorum nihil ad fidem spectâsse, Gregorij, & Pelagij Pontificum, & totius ferè Occidentis testimonio, exemplóque probatur, qui in causa trium capitulorum obluctari Concilio Constantinopolitano non prius destitit, quàm Pontificum auctoritate vinceretur. Nec Vigilium mutatis toties sententijs errâsse.

9. Honorij PP. innocentia multis modis ostenditur: at etiam si admittas hæreticum fuisse, nihil contra Pontificum auctoritatem concludi.

10. Ex Concilio Arelatensi nihil contra Pontificis auctoritatem colligi, sed multa pro illa, ubi etiam Maimburgi errores notati; & luculentissimum Zosimi Pontificis testimonium.

11. Siricij quóque Exemplum nihil contra Pontificis authoritatem, sed pro illa potiùs militare.

12. Ex Gerberti Historia stabiliri potiùs Pontificis auctoritatem, quàm everti; & quàm malâ fide eam recitet Maimburgus.

I.

MOre suo Maimburgus prælium initurus ingenti buccinatu pugnæ præludit, videlicet: (a) *Nunquam elapsis retrò annis in Ecclesia dubitatum esse, quin Concilio universali Pontifex subderetur: hanc unicam & veram causam esse, cur elapsis temporibus de hac quæstione altum silentium fuerit; id se verò factis exemplisque*

(a) Maimb. Traittè Histor. fol. 197.

plisque probaturum, quibus opponere nihil possis. Sic ille ingenti pompâ verborum aures auditorum animósque captans. Cæterùm quàm malè hujus Auctoris promissa rebus ipsis respondeant, floresque Autumni æmulentur colore tantùm nobiles, & fructuum steriles; jam Lector didicerit quàm plurimis experimentis, & quæ mox dicam, adhuc clariùs aperient.

Subesse Concilia Romano Pontifici in Regali Sacerdotio (a) copiosè probatum est, idque scripturæ & Conciliorum tam claris testimonijs, ut planè responderi ad ea nihil possit: nec ipse Maimburgus aliquid reperit, quòd opponeret tam evidentibus argumentis, & ideò illa omnia silentio transmisit, fugam quàm prælium malens desperatâ victoriâ; nihil eorum, quæ illic dicta sunt, repetendum duxi, sed solùm quæ Maimburgus scripsit, examinabo, temporis ac verborum parcus, & unicæ veritati intentus; ergò rem ipsam aggredior.

Opponit 1. (b) Spiritus Sanctus est, qui in Concilijs Oecumenicis loquitur, & cui soli infallibilitatem Concilij debemus; quemadmodùm plurium ac discordium vocum concentus, & harmonia, non organis, non fistulis, sed artifici, ac Musico debetur instrumenta moderanti, & ideò in decisione ac Decretis primi Hierosolymitani Concilij hæc verba leguntur: *Visum est spiritui Sancto & nobis.* Anima ergò Concilij est Spiritus Sanctus, atqui Pontifex Romanus subest Spiritui Sancto, ergò etiam subest Concilio, cujus voces & Decreta, sunt voces & decreta Spiritûs Sancti.

℟. Verum est Spiritum S. per Concilia loqui, & voces Concilij Universalis voces esse Spiritûs Sancti juxta illud Christi Domini: *Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris mei, qui loquitur in vobis.* Cœterùm non omne Concilium est aptum organum Spiritûs Sancti, nec omnes Concilij voces sunt Spiritûs Sancti; quis enim dicat Decreta Conciliorum Ariminensis, cui 400. Patres assederunt, Ephesini secundi, cui 128. Antiocheni, Basileensis, aliorúmque, in in quibus toties, tàm graviter erratum est, à Spiritu Sancto fluxisse? & de quibus Gregorius Nazianzenus (c) conquestus est: *Nunquam sine periculo & offensione Sacerdotum haberi Conventus, & nullius Concilij finem*

(a) Regal. Sacerdot. l. 2. à f. 275. (b) Maimb. cit. cap. 17. fol. 201. (c) Gregor. Nazianz ep. 55. ad Procop.

letum, faustúmque visum à se esse. Sicut ergò non omnis fistula canenti apta, ita nec omne Concilium est aptum organum loquentis Spiritûs Sancti: sed illud tantùm, quod Oecumenicum est, quod legitimè convocatum, approbatúmque à Romano Pontifice, ut alibi probatum est. Quomodo enim erit Concilium Universale, quod integrum non est? quomodo autem integrum, cui Caput deest? integrum Templum fundamento destitutum? Integra Familia Oeconomi aut Vicarij expers? Cùm ergò Pontifex Romanus sit Caput, fundamentum, & Paterfamilias Ecclesiæ; tàm non potest sine illo, ejúsque assensu Concilium dici Universale, legitimum, integrúmque, quàm non potest exercitus sine Duce, domus sine fundamento, familia sine Oeconomo integra dici. Apparuítque id ipsum in prima Ila Synodo Hierosolymitana, quam merito exemplar omnium aliarum dicas; in qua licèt omnes Spiritu Sancto abundarent, non priùs tamen vox Spiritûs Sancti audita, aut contentiones pacatæ, quæ Sanctos Antistites agitabant, quàm Petro sententiam prælo-quente, ac viam Spiritui Sancto parante.

Audi sacrum textum. (a) *Convenerúntque Apostoli & seniores videre de hoc verbo:* (b) *Cùm autem magna conquisitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos: quid tentatis DEUM imponere jugum super cervices discipulorum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus? Tacuit autem omnis multitudo.* Ubi vides priùs Concilium varijs opinionibus agitatum esse, quàm Petrus loqueretur: posteà eo sententiam proferente, lite jam velut finitâ, omnium silentium esse consecutum. Hæc etiam causa fuit, ut sæpè à Patribus dictum sit, nullum valere Concilium, nullósque Canones præter Romani Pontificis auctoritatem sanciri posse; quia videlicet credebant Patres, ut animam in corpore capitis experte mutam esse; ita nec Spiritum Sanctum in Concilijs loqui, nisi per caput Ecclesiæ, quod est Romanus Pontifex. Audi eorum verba. Patres Concilij Romani sub Damaso PP. (c) *Numerus Episcoporum, qui erant Arimini congregati, prajudicij vim habere non debet, præsertim cùm formula illa composita sit, néque Episcopo Romano, cujus sententia ante omnia expectanda erat, nec Vincentio, néque alijs consentientibus.* Et Gelasius I. *Cognoscant igitur illud secundùm scripturas sanctas, traditionémque Majorum, secundùm Ca-*

(a) Actorum 15. (b) Patres Concil. Roman. Anno 359. (c) S. Gelasius Tom. de Anath. Vinc. ab init. T. 2. Concil. Obijt Anno 496.

Canones reguláſque Eccleſiæ, pro fide communi & veritate Catholica & Apoſtolica, pro qua hanc fieri Sedes Apoſtolica delegavit, factámque firmavit, à tota Eccleſia indubitanter recipi (loquitur de Synodo Chalcedonenſi) *alia autem, quæ illic prolata ſunt, vel potiùs ventilata, quæ Sedes Apoſtolica gerenda nullatenus delegavit, mox à Vicarijs Sedis Apoſtolicæ contradicta manifeſtum eſt. &c.* Ubi vides illa tantùm ab Eccleſia recipi Concilia, quæ & quatenùs à Sede Romana ſunt approbata, quæ verò & quatenùs approbata & confirmata non ſunt, nec in Eccleſia recipi oportere.

Nicolaus I. (a) *Denique in Univerſalibus Synodis quid ratum, vel quid prorſus acceptum, niſi quod Sedes B. Petri probavit, ut ipſi ſcitis: ſicut econtrariò, quod ipſa ſola reprobavit, hoc ſolummodò conſtat hactenùs reprobatum.* Et S. Leo IX. (b) *Non lateat vos, non debere præter ſententiam Romani Pontificis Univerſale Concilium celebrari, aut Epiſcopos damnari, vel deponi; quia etſi licet examinare, definitivam tamen dare ſententiam abſque conſultu Romani Pontificis non licet dare, quod in ſacris Canonibus ſtatutum poteſtis invenire. Scilicet, quia omnium Eccleſiarum Majores & difficiliores cauſæ per ſanctam Sedem definiendæ ſunt.* Socrates (c) de Concilio Antiocheno loquens: *Julius Romanus Epiſcopus neutiquam aderat, nec quemquam, qui ejus locum ſuppleret, eò miſit, cùm Canon Eccleſiaſticus habeat, non oportere abſque ſententia Romani Pontificis Decreta Eccleſijs ſanciri.* Et infra: (d) *Julius Epiſcopus, ijs qui Antiochiæ convenerant, per litteras reſpondit, eos contra Eccleſiæ canones egiſſe, cùm Canon Eccleſiaſticus vetet, ne Decreta abſque ſententia Epiſcopi Romani Eccleſijs ſanciantur.* Et Sozomenus: (e) *Lex eſt ad Sacerdotij dignitatem ſpectans, quæ pronuntiat acta illa irrita eſſe, quæ præter ſententiam Epiſcopi Romani conſtituuntur.* Si ergo ex Sanctorum Patrum, Canonúmque ſententia, quæ in Concilijs ſtatuuntur, niſi à Romano Pontifice approbentur, irrita & nulla ſunt, nec recipi ab Eccleſia debent; neceſſariò ſequitur, ut Concilium Pontifice deſtitutum, aut quod pejus eſt, Pontifici oppoſitum, non eſſe Spiritûs Sancti organum, ſed falli & errare poſſe; quî enim ſint voces & organa Spiritûs Sancti, quæ *irrita*, quæ *nulla ſunt*, quæ *Sacris Canonibus adverſa & probibita*, quæ *recipi in Eccleſia non debent*, quæ *improbari poſſunt*, quæque *ultimam & definitivam ſententiam expectant Romani Pontificis?* Sic enim Patres loquuntur. Non ergo loquitur Spiritus Sanctus per

(a) Nicolaus I. PP. epiſt. 7. (b) S. Leo IX. ep. 4. Obijt Anno 1054. (c) Socrates lib. 2. hiſt. Eccleſ. c. 5. (d) Idem c. 13. (e) Sozom. lib. 2. c. 9.

Concilium Acephalum, & capite truncatum, quale eſt, quod Pontifici aut opponitur, aut auctoritate illius & aſſenſu caret. Errat ergo Maimburgus, cùm ſcribit: (a) *Romanos Pontifices, cùm Decreta Conciliorum confirmant, nihil aliud agere, quàm ut votum ſuum & ſuffragium apponant, eâdem omninò ratione, quâ alij Epiſcopi qui Concilijs interſunt, quique Concilio ſuperiores utique non ſunt; dicuntur tamen acta Concilij confirmare, cùm illis ſubſcribunt, ſuúmque calculum addunt.* Sed ex productis ſupra teſtimonijs, quis non videt, quantum interſit inter confirmationem Romani Pontificis, aliorúmque Epiſcoporum? ſi enim Romani Pontificis aſſenſus & confirmatio æquè ac unius ex alijs Epiſcopis, non eſt abſolutè neceſſaria, cur ergo Patres, ipſique Canones toties repetunt, irrita, caſſa eſſe Concilia, ſacriſque Canonibus adverſa, & prohibita, quæ neque recipi in Eccleſia debeant, niſi acceſſerit Pontificis confirmatio? quomodo irrita? quomodo caſſa, ſi nihil neceſſarium illis deſit? quod ſi confirmatio Pontificis nihil habet ſupra aliorum Epiſcoporum confirmationem, ergo dicentur caſſa, irrita, prohibita, improbata Concilia, quibus votum unius aut alterius Epiſcopi, Tholoſani v. g. aut Salisburgenſis, aut Viennenſis, aut Antiocheni non acceſſerit; quæ omnia & abſurdiſſima ſunt, & in Patribus, ſacriſque Canonibus nunquam lecta, nunquam audita. Vides in quæ abſurda animus ruat ſemel alienis affectibus tinctus, occupatúſque, & veritati occluſus. Ergo antè Pontificis aſſenſum imperfecta Concilia, nec ſatis certa, quæ in illis decreta ſunt: idque ex principijs à Gallis & Maimburgo admiſſis omninò conſequitur. Fatetur enim in Tractatu hiſtorico de prærogativis Eccleſiæ Romanæ: (b) *Pontificis partes & munus eſſe, ut judicium & ſententiam ferat in cauſis majoribus, & fidem ac mores ſpectantibus;* quod his verbis Gallicè expreſſit: *C' eſt à lui de juger des cauſes majeures, comme ſont celles, qui regardent la foy, & qui ſont ambigues, le couſtumes Univerſales, &c. dont le jugement lui apartient, & lui doit eſtre rapportè, &c.* Si ita eſt, & toties à Patribus inculcatur, ergo Summi Pontifices, cùm Concilia confirmant, in quibus maximæ tantùm cauſæ fidei morúmque agitantur; non ſolùm id agunt, quod reliqui Epiſcopi, hoc eſt, nudum ſuffragium & votum ferunt; (id enim non eſſet ulla prærogativa Pontificis Romani, cùm ad ſingulos Epiſcopos pertineat) ſed inſuper

(a) Maimb. Traittè hiſtor. ch. 27. f. 209. (b) Maimb. Traittè hiſtor. ch. 5. f. 61

super ultimum judicium & sententiam dicunt, adeò ut *probare aut improbare possint* à Concilijs Universalibus decreta, ut Nicolaus primus loquitur. Nec tamen frustra sunt Concilia: cùm enim ad fidem stabiliendam, hæresésque debellandas, non sufficiat decernere, quid credendum sit, sed oporteat insuper rationes credendi in medium proferre, scripturas explicare, quæ ab hæreticis opponuntur, revincere, & manifestæ falsitatis arguere, quódque præcipuum est, de remedijs cogitare, quibus & infecti sanentur, & ad sanos pestis haud perveniat; quis non videt hæc omnia longè copiosius, tutiúsque à Concilio obtineri, ubi ex toto Catholico orbe Patres doctrinâ, pietate, ac experientiâ præcipui conveniunt, quàm à solo Romano Pontifice? nam & duo oculi plùs uno vident; & stellæ, quamvis à sole radientur, & hic solus etiam sine illis diem efficiat; habent tamen suos ac proprios influxus, quibus adjuvant solem, reddúntque potentiorem Orbi gubernando: hoc ergò Patres Pontifici, quod stellæ soli; lucent, juvantque, sed diem non reddunt.

Dices, Concilio Constantinopolitano primo nec per se, nec per Legatos Damasus Pontifex præsedit, & tamen pro Oecumenico & legitimo habitum est; ergò approbatio Pontificis non est Concilio necessaria.

Resp. Non interfuit quidem Damasus illi Concilio, quippe qui eodem tempore Synodum Romæ collegerat, ad quam & Orientales Episcopos evocavit; sed tamen certum est approbâsse, & confirmâsse, quæ in hac Synodo contra Arianos decreta sunt, id enim expressè Photius testatur libello de septem Synodis, & S. Gregorius *M. l. 6. epist. 125.* ubi scribit: *Non omnes ejus Concilij canones receptos à Romana Ecclesia esse: Canones, inquit, Constantinopolitani Concilij Eudokianos damnant; sed quis fuerit eorum auctor Eudoxis, minimè ostendunt. Romana autem Ecclesia eosdem canones, vel gesta Synodi illius, hactenus non habet, nec accipit, in hoc autem eandem Synodum accepit, quod est per eam contra Macedonianos definitum.* Hîc Gregorius apertè testatur, non omnes illius Concilij canones à Romana Ecclesia receptos esse; supponítque penes Romanam Ecclesiam esse, quos Conciliorum Canones probet, improbétque: quomodo ergò major Concilij, quàm Pontificis auctoritas, si penès istum est Conciliorum canones alios falsi damnare, & rursum omnes

omnes examini subdere, an vero, an falso consentiant? planè non est hoc Concilio subdi, sed præesse, nec obsequi, sed imperare.

At, inquit Maimburgus: (a) *Si Decreta in Concilijs sancita nec certa sunt, nec vires habent, nisi post Romani Pontificis sententiam? ergò hujus arbitrio steterit, utrùm ad fidem aliquid pertineat: & si decretis Nicæni Concilij Silvester Papa abnuisset, ergò & Ariani heretici non essent, & eorum errores æquè ac alias opiniones amplecti impunè ac sine culpa licuisset, quæ omnia absurdissima sunt, & à nemine concessa.*

Resp. Si aliquid roboris huic argumento insit, non minùs Concilij auctoritatem, quàm Pontificis evertit. Quæro enim si Concilium Nicænum decrevisset, filium non esse æqualem Patri; an ideò pro vero haberi id debuisset? aut ante Concilij decreta liberum erat Divinitatem filio adimere? aut Arius nisi post Concilij sententiam hæreticus non fuit? quòd si dicas: hypothesim illam esse impossibilem, & ut in scholis loquimur, de subjecto non supponente; neque enim Concilium errare posse, aut aliquid contra veritatem in scripturis revelatam definire; & Arium quidem, alióśque hæreticos etiam ante Concilij sententiam fuisse, quippe qui veritati in scripturis expressæ, agnitæque obluctarentur, nec judicio Ecclesiæ submitti vellent. Alios verò & pleróśque erràsse quidem, non tamen ante Concilij sententiam hæreticos dici potuisse, cùm parati essent veritatem admittere, si docerentur. Hæc igitur si tu dicas in favorem Concilij, ego multò magis, majoríque jure in favorem dicam Pontificis, ejúsque Confirmationis; Pontifici enim, non Concilio dictum: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Pontifici: *Tibi dabo claves regni Cœlorum.* Pontifici: *Ego pro te rogabo, ut non deficiat fides tua.* Pontifici denique, non Concilio: *Pasce oves meas.* Cùm ergò toties in scripturis habeamus Ecclesiam Pontifici regendam, docendámq; commissam esse: nunquam verò Pontificem Concilio aut Ecclesiæ regendum, pascendúmque: cur non malis id dicere, quod scriptura dicit; quàm dicere, quod nunquam & nullibi dicit? Præsertim quia si Pontificis confirmationem removeas, unde constabit Concilium aliquod Universale & legitimum fuisse? unde vota libera non metu, non fraude, non pretio extorta, non ambitione aut contra æquitatem corrupta, ut in Concilijs Ariminensi, Ephesino, Con-

(a) Maimb. Traittè hist. ch. 17. fol. 109.

Constantinopolitano, ac etiam Chalcedonensi, & Basileensi evenit? Quis me certum firmúmque reddet, non æquè alia concilia errâsse, aut erratura, si errârunt illa tot, támque egregijs Patribus florentia? an credam historicis Concilium aliquod Universale & legitimum fuisse scribentibus? quasi verò errantibus Concilijs, & tot Patrum cohortibus unus altérque historicus errorum sit expers: aut fides mea, quæ Divina & certa esse debet, ac etiam, si oporteat, morte sancienda, ex unius aut alterius historici narratione pendeat. *At Ecclesia Concilium recipit, & ideò legitimum ac Universale esse constat.* Imò ut Ecclesia recipere teneretur, oportuit priùs constare legitimum & Universale fuisse, unde autem id constabit, si Pontificis Romani auctoritatem & confirmationem submoveas? Deinde Ecclesia non solùm recipit decreta, canonésque Conciliorum Universalium, sed etiam particularium, imò privatorum subinde Doctorum, non ergò sequitur Concilium legitimum & universale fuisse, quia ab Ecclesia receptum est. Patet ergò ex hactenus dictis, cùm Pontifex confirmat, eam confirmationem non honorariam esse, aut aliorum Episcoporum Confirmationi parem, sed omninò & absolutè necessariam.

II. *Opponitur 2.* S. Leo Magnus, quamvis opinionem Eutychetis hæresis damnâsset, & duas in Christo naturas litteris ad Flavianum Patriarcham datis egregiè asseruisset, permisit tamen eandem Eutychetis causam in Concilio Episcoporum examinari tanquàm *in pleniore judicio*; imò ad Theodoretum scribens, sibi gratulatur, suam de duabus naturis sententiam à Concilio confirmatam, totóque Orbe receptam esse: sic enim in litteris ad Flavianum scribit: *Quia piè ac religiosè Christianissimus Imperator haberi voluit Episcopale Concilium, ut pleniore judicio error aboleri possit.* Agnoscit ergo Leo Papa judicium Concilij esse plenius & superius judicio & sententiâ Concilij, sicque majorem hujus auctoritatem, quàm illius esse. Idem S. Pontifex epistolâ ad Flavianum: (b) *Gloriamur,* inquit, *in Domino, qui nullum nos in nostris fratribus desiderium sentire permisit, sed quæ nostro prius ministerio definierat, universa fraternitatis firmavit assensu, ut verè à se prodijsse ostenderet, quod priùs ab omnium sede firmatum totius orbis judicium recepisset.* Supponit ergò S. Leo definitiones Pontificum confirmari, & rursum

(a) Maimb. Traittè hist. ch. 18. fol. 213. (b) S. Leo epist. ad Flavian. 16.

fum examinari à Concilio poffe; nec priùs conftare an à DEO prodierint, quàm *fi totius Orbis recipiantur judicio:* quæ omnia oftendunt Concilia fupra Pontifices effe.

Refp. Auctoritatem Romani Pontificis multò Concilijs fuperiorem effe, nemo clariùs ut Leo Magnus doctrinâ exemplóque profeffus eft; nec finem mirandi facio, Maimburgum in urbe Regia, & fub oculis tot eruditorum, tantâ fiduciâ res compertiffimas negare, cavillarique circa apices verborum, cùm mens & fententia Leonis fit apertiffima, perinde ac fi aliquis lucere folem negaret nubeculâ tantùm circa illum exortâ, quamvis aliàs mille radijs fe prodat. Audi Leonem & judica. Primò in illa ipfa epiftola ad Synodum Ephefinam data, quam Maimburgus citat, circa finem hæc Leo (a) fcribit: *Fratres noftros Julianum Epifcopum, Renatum Presbyterum, & Hilarium Diaconum mifi, qui vice meâ fancto Conventui noftræ fraternitatis interfint, & communi nobifcum fententiâ, quæ Domino fint placitura, conftituant; hoc eft, ut primitùs errore peftifero damnato, etiam de ipfius, qui imprudenter erravit, reftitutione tractetur, fi tamen fenfus hæreticos, quibus imperitia ejus fuerat irretita, plenè apertéque propriâ voce damnaverit.* Et Epiftola ad Concilium Chalcedonenfe: (b) in quo ejufdem Eutychetis caufa difcuffa eft. *Fraternitas Veftra,* inquit, *me Synodo exiftimet præfidere, qui nunc in Vicarijs meis adfum, & jam dudum in fidei Catholicæ prædicatione non defum, ut qui non poteftis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non poffitis ignorare quid cupiamus. Unde fratres Chariffimi rejectâ penitus audaciâ difputandi contra fidem divinitus infpiratam, non liceat defendi, quod non licet credi, cùm fecundùm Evangelicas authoritates, Apoftolicámque doctrinam pleniffimè & lucidiffimè per litteras, quas ad Flavianum Epifcopum mifimus, fuerit declaratum, quæ fit de facramento Incarnationis Domini Noftri pia & fincera confeffio.* Et Epiftolâ 33. ad Pulcheriam Auguftam: *Remoto longarum difputationum labore Cyrilli Alexandrini Epifcopi epiftolæ acquiefcat, & epiftolæ meæ ad Flavianum, quia & mea & SS. Patrum de Incarnatione concors per omnia & una Confeffio eft, quam fi quis exiftimaverit non fequendam, ipfe fe à compage Catholicæ Unitatis abfcindit.* Similia habet epift: 40 & 41. ad Martianum Imperatorem. Et 49. ad Pulcheriam Auguftam. In quibus imitatus eft Leo Cœleftinum Antecefforem fuum, qui in commonitorio Lega-

(a) Epift. Leonis ad Synod: 2. Tom. 2. Concil. (b) Leo in epift. 45. Concil. Chalced.

Legatis suis ad Concilium Ephesinum dato, hæc clarissima & digna memoratu habet. (a) *Auctoritatem Sedis Apostolicæ custodite; siquidem & instructiones, quæ vobis traditæ sunt, hoc loquantur, ut interesse Conventui debeatis: ad disceptationem si fuerit ventum, vos de eorum sententijs judicare debeatis, non subire Examen.* Constat ex his omnibus Cœlestinum & Leonem præscripsisse, quid credi, quid decerni oporteret, ut videlicet primò hæresis Eutychetis damnaretur, ut à doctrina litteris Cyrilli & Leonis comprehensa ne latum unguem discederent Patres, idque subpœna anathematis: ut disputationibus abstineretur: ut Eutyches verbo scriptóque hæresin recantaret, sicque cathedræ restitueretur: ut denique Legati de Patrum Concilijque sententijs judicium ferrent; ipsi verò Pontificis Romani doctrinam minimè examini, judicióque Concilij subderent: potéstne aliquid dici imò cogitari, quod ampliùs Pontificis supra Concilium auctoritatem exprimat? aut qui sunt characteres superioris, si isti non sunt? aut quod unquàm Concilium tales Pontificiæ auctoritati & Decretis Leges præscripsit, quales Leo Concilijs? tantúmque abest, ut Concilium quereretur doleretque Leonem aliena usurpare, & auctoritatem Concilijs debitam in se transferre, ut potiùs summis laudibus Leoni acclamaret, ejúsque epistolas velut Cœlo lapsas amplecteretur, ut videre est in actis Concilij *actione 2.* circa finem. Nec Leonis potestas intra verba stetit, sed processit in exempla. Cùm enim Patres fidei professionem concepissent, essétque omnium votis comprobata, soli Leonis Legati eam, quòd minùs perfecta, rejecerunt, Patrésque quamvis obluctantes, ut aliam ederent, coëgêre, idque imperio & auctoritate, manifestóque potestatis, quam in Concilium exercebant, argumento. Audi acta Concilij, *actione 5.* Omnes Reverendissimi Episcopi præter Romanos & aliquot Orientales clamaverunt: *Definitio omnibus placet; hæc fides Patrum: qui aliter credit, anathema sit. Paschasinus & Lucentius Vicarij Sedis Apostolicæ dixerunt: si non consentiunt epistolæ Apostolicæ Beatissimi Papæ Leonis, jubete nobis rescriptum dare, ut revertamur.* Vides hic iterùm tantum abesse, ut Leo doctrinam & epistolam suam examini Patrum Concilijque subdat, ut potiùs velit, apertéque & in pleno consessu profiteatur,

(a) Commonitorium Cœlestini nuper editum per Steph. Balluz. ex M.S^{to} Colbertino.

oportere, ut Patres ad normam, mentémque Leonis decernant; éstne rogo discipulum hoc agere, an Magistrum? obsequi, an imperare? Si Pontifex Concilio subest, cur imperat? cur à toto Concilio probata improbat reijcitque? cur compellit Concilium oblitterare jam ab omnibus decreta & nova proferre? cur suam Epistolam pro norma præscribítque, eíque Concilium alligat, nec patitur ab ea recedi? paruitque Concilium, & aliam edidit fidei Professionem, quæ habetur *action. 6.* Eâdem auctoritate Pontificis Legati canonem 28. Synodi Chalcedonensis irritum, cassúmque voluerunt, quo videlicet primus locus post Romanum Pontificem Alexandrino debitus Archiepiscopo Constantinopolitano cedebatur, quo iterum ostendêre, Pontificem non subdi, sed imperare Concilio, & rescindere ab isto perperam facta. *Vide Actionem 15. Con. Chal: circa finem.* Jam Lectoris judicium esto, quàm verè Maimburgus dixerit, Leonem doctrinam suam Concilio examinandam permisisse, cùm potiùs eam pro norma & amussi Concilio præscripserit, vetueritque ab ea recedi: quis dicat Lydium lapidem ab auro, perpendiculum à pariete examinari, & non potiùs contrarium?

Cur ergò dixit Leo, Concilij judicium plenius esse, ab eóque aboleri errores oportere?

Resp. Quia licèt Concilium oppositum Papæ, aut ab ipso non confirmatum, sit infra Papam; conjunctum tamen, & approbatum à Papa, multò perfectius, utiliúsque est, quàm solùm Papæ judicium, ut etiam suprà monuimus: nec verò quæstio est, an Concilium confirmatum à Papa sit infra aut supra Papam (hæc enim quæstio est meri nominis, & theoretica, ac ferè illi similis, quam speculativi in scholis agitant, an videlicet Deus solus sit majus bonum, quàm DEUS & creaturæ) sed an Concilium à Papa non confirmatum, imò Papæ oppositum sit supra Papam, eique imperare possit; unde patet, ne statũ quidem quæstionis Maimburgum intellexisse, quî ergo scopum tangeret nunquam visum? Quemadmodum ergò licet Rex sit supra Senatum, nec aliqua sit contra Regiam voluntatem auctoritas Senatûs: si tamen Rex in senatu & cum senatu agat, nemo dubitat, multò ejus diplomata meliora & perfectiora fore (utpote tot aliorum consilijs & instructionibus acuta) quàm si à solo prodeant. Idem de Pontifice dicas, præsertim in causa Eutychetis: in qua cùm non solùm ageretur de Decretis fidei scribendis

bendis: ſed etiam de modo hæreticos convincendi, exarmandi, Eutycheten reſtituendi, Imperatorem ne perverteretur (nam peſtis jam aulam penetraverat) edocendi, quis non videt hæc omnia multò ſecuriùs perfectiúſque à Concilio Græcorum Patrum, quàm Romæ à Leone tot rerum ignaro peractum iri? præſertim cùm Dioſcorus, alijque, qui Eutycheti ſtudebant, auſi eſſent in Leonem ſententiam proferre; non ergo eum judicem paterentur, quem ipſi reum damnatúmque peregerant: prudentis ergo fuit celare potiùs, quàm exponere Majeſtatem. Quòd verò Leo Pontifex ſibi gratuletur, ſententiam ſuam de duplici Chriſti natura à Concilio receptam eſſe, ideò eſt, *tum* quòd multi, qui diſcordias quàm pacem malebant, Leonem non eadem cum Concilio ſentire jactarent, quod ipſe Leo in epiſtola (a) ad Martianum Auguſtum teſtatur: *tum* quia ut idem Leo in epiſtola ad Theodoricum ſe explicat; etiam quæ fidei ſunt, quæque omne dubium excludunt, examinari poſſunt, non eâ quidem ratione, ut eis ſubeſſe falſum ſuſpicemur; ſed ut clarè intellecta, & cum ratione & ſcripturis collata tantò meliùs firmiúſque animo hæreant. Quàm multa in ſcripturis examinamus? nec ideò dubij, ſed avidi veritatis; audi ipſum Leonem (b) in eadem epiſtola ad Theodoricum: *Ipſa quoque veritas, & clariùs eniteſcit, & fortiùs retinetur, dum, quæ fides priùs docuerat, hæc poſteà examinatio confirmaret.* Cæterùm perſuaſum fuiſſe Leoni, non Pontifices Concilio, ſed Concilium Pontificibus ſubdi, manifeſtum eſt ex ſuperiùs dictis, & ex auctoritate, quam in concilium Chalcedonenſe Leo exercuit, expreſſitque clariſſimè in epiſtola ad Theodoricum, quam citat Maimburgus: cùm enim Leo gratulatus ſibi eſſet, Concilium in eandem ſecum ſententiam conſpiràſſe, hæc ſubjungit: *Ut in hoc quoque capite membra concordent, in quo ampliùs nobis creſcit gaudendi materia.* Et poſt pauca: *Multùm denique Sacerdotalis officij meritum ſplendeſcit, ubi ſic ſummorum ſervatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas.* En hic iterùm apertè Leo profitetur Pontificem in Concilio Univerſali partes *Capitis* agere; reliquos Epiſcopos *membra* eſſe; ſi Pontifex illius ſacri corporis Caput eſt, ergo ad eum pertinet dirigere, gubernare, movere; ad Patres verò dirigi, gubernari, moverique. Rurſus per ea verba: *Sic ſummorum ſervatur auctoritas, ut in nullo inferio-*

(a) Epiſt. Leon. ad Mart. Aug. 63. inter ep. SS. PP. (b) Leo ep. 67. ad Theodoric.

rum putetur imminuta Libertas. Clarissimè ostendit supremam in Concilijs potestatem penes Pontificem esse, Patres verò inferiores, subditósque; & tamen Maimburgus, cùm superioritatem Pontificis tàm luculenter in epistolis Leonis expressam videat, & quod majus est, clarissimis exemplis in conspectu Chalcedonensis Concilij exercitam probatámque: hæc omnia silentio tegit, cum duobus aut tribus verbis rixatur, aquam in pumice & victoriam in syllabis quærens; quæ tamen ut vidimus, & ipsa nihil ad rem faciunt.

III. *Opponitur 3.* (a) Exemplum Vigilij Pontificis: hic enim cùm constitutionem edidisset, quâ tria Capitula comprobabat, vetabátque, ne à quoquam mortalium damnarentur; Concilium Constantinopolitanum quintum & Vigilij Constitutionem, & doctrinam trium capitulorum examinandam suscepit, damnavítque obluctante primùm Vigilio, ac tandem Concilio cedente. Si ergò Concilium examinat damnátque, quæ tanto studio, tantáque animi contentione ac solemni diplomate Vigilius decreverat; oportet utique majorem esse Concilij, quàm Pontificis auctoritatem, & hunc illius judicio subjacere. Vigilij verba in Constituto ad Imperatorem Justinianum inter alia hæc sunt: (b) *Apertissimâ lucet veritate ex verbis epistolæ venerabilis Ibæ rectissimo ac pijssimo intellectu perspectis, Patres nostros in Chalcedone residentes rectissimè orthodoxam ejusdem viri fidem pronuntiâsse, & ideò præsentis sententiæ nostræ auctoritate statuimus atque decernimus, cum in omnibus, tum etiam in memorata venerabilis Ibæ epistola intemeratum Patrum Chalcedone residentium manere judicium.* His verbis Vigilius non solùm Personam Ibæ, sed etiam ejus epistolam, quamvis mille blasphemijs plenam hæresi absolvit, & in mitiorem partem explicat, idque obtentâ Concilij Chalcedonensis auctoritate. Addítque in fine Constituti: *Si quid verò de ijsdem tribus Capitulis contra hæc, quæ hîc asserimus vel statuimus, factum, dictum atque conscriptum fuerit, hoc modis omnibus ex auctoritate Sedis Apostolicæ refutamus.* En Vigilium ex Cathedra decidentem! & tamen Concilium œcumenicum Constantinopolitanum à tota Ecclesia receptum, cultúmque contrarium omninò decîdit, sic enim loquitur: (c) *Si quis defen-*

(a) Maimb. Traittè Hist. ch 18. fol. 216. & ch. 17. fol. 89. & ch. 11. fol. 148. & hist. du Pontific. de S. Gregor. l. 1. f. 31. (b) Constitutum Vigilij non procul à fine apud Baron. ad Annum 553. n. 196. (c) Concil. Occum. 5. collat. 3. cap. 14.

Defendit epistolam Ibæ, quam ad Marim Persam hæreticum dicitur Ibas scripsisse, quæ abnegat DEUM Verbum ex Virgine Maria incarnatum, & eam non anathematizat, & qui præsumit eam defendere, vel insertam ei impietatem, nomine sanctorum Patrum, vel Concilij Chalcedonensis, anathema sit. Concilium ergò non damnat solùm, sed etiam anathemate punit Vigilium ejúsque constitutum. (a) Et Pelagius II. ac Gregorius Magnus apertè Vigilium ignorantiâ errâsse profitentur, ac postmodùm meliora edoctum Concilij sententiam amplexum esse, Constituto, quod prius ediderat, enixè damnato. Patet ergò tot Pontificum, qui post Vigilium sedere, imò totiùs Ecclesiæ consensu, quæ tria capitula damnavit; & Pontificem errâsse, & à Concilio correctum, imò perculsum esse anathemate, & rursus Pontifices infra Concilium esse, & ab isto judicari posse, punirique.

Resp. Multum spei collocat Maimburgus in Constituto causáque Vigilij: ea verò qualis fuerit, altiùs repetemus, atque ut clariùs veritas appareat, omnia per annos distinguuntur. Anno CCCCXXVIII. Sisinio Episcopo Constantinopolitano morte sublato, Theodosius imperator ex Populi voto Nestorium sufficit Presbyterum & Monachum Antiochenum. Pietas illum Zelúsque adversùm hæreticos, & vis eloquentiæ omnibus commendaverant: sed ut notat Theodoretus, ingentem ambitionem, quâ infulas captabat, his dotibus texerat simulatâ virtute. Nata ex ambitione se ostentandi cupido, veterúmque contemptus: & novorum, quæ magis animos stringunt, ingens prurigo, ac tandem hæresis. Dicebat in Christo ut duas naturas, ita duas Personas esse, Divinam, humanámque, & ita DEUM nec conceptum, nec natum ex Virgine, nec passum, mortuúmque, sed hominem solùm. Latuit aliquandiu venenum tum dulcedine orationis, quâ errores condiebat, tum opinione virtutis, quâ populum occupaverat externa spectantem, ignarúmque occulti. Anno CCCCXXIX. Nestorius hæreses suas palàm expromit, binísque litteris à Cyrillo Alexandriæ Episcopo errroris monetur. Sequenti proximè anno collectâ Romæ synodo Cœlestinus Pontifex Nestorium infulis privat; Cyrillo prosecutionem causæ, suásque vices delegat. Hauserat

(a) Pelagius II. ep. 7. quæ est 3. ad Episc. Istr. Gregor. M. lib. 3. ep. 2. 3. 4. 37. & lib. 7. ep. 10. 53.

ferat virus à Theodoro Mopſweſteno Neſtorius Chryſoſtomi quondam in Monaſticis collega. Anno CCCCXXXI. Neſtorij cauſa in Epheſina Synodo agitatur, & ipſe cùm ne quidem adeſſe dignaretur quamvis vocatus, hæreſis damnatus, ac Epiſcopatu exutus eſt: libri flammis addicti. Supervenit poſt quintum diem Joannes Epiſcopus Antiochenus jam olim Neſtorio amicus, iráque in Cyrillum fremens, antiquâ quippe æmulatione Alexandrinæ & Antiochenæ Sedis, ac recenti odio ob amici caſum, præſertim quòd à Patribus expectatus non eſſet, pugnam inſtaurat, ſublevátque Neſtorium varijs in Cyrillum Patréſque conjectis calumnijs; ſed momentaneum ſolatium; quippe fraudes detectæ, & Neſtorius primò in Monaſterium, tum in exilium ejectus, ubi linguâ vermibus exesâ, ſolutóq; putredine corpore vitam abſolvit. Joannes & ipſe à Patribus damnatus, dejectúſque, ſemper tamen ei mora pœnitendi data: nam & ſpes erat clementiâ flecti poſſe; metus verò, ne ſi duriùs haberetur, totam Syriam deſperatâ veniâ perverteret: reſpondítque eventus, nam ſequenti anno Joannes Neſtorio, hæreſique abjuratâ, cùm Romano Pontifice primùm, mox cum Cyrillo in gratiam redijt, junctíſq; dextris in Neſtorium duxit.

IV. Anno CCCCXXXV. Theodoſius lege latâ Neſtorij libros, quibus hæreſin propagabat, cremari jubet: at qui Neſtorio ſtudebant, Theodori Mopſweſteni libros evulgant, Syriacâ, Perſicâ, Armenicáque linguâ conſcriptos, quò à pluribus legerentur. Theodorum pietatis & doctrinæ ſpecies, & ex iſtis veneratio celebrem reddiderant; at eodem, quo Neſtorius veneno turgebat, imò à Theodoro Neſtorius acceperat; ergò mutato ſolum nomine eadem peſtis ſerpebat. Accenſa, ut fieri amat partium ſtudia, alijs Theodorum laudantibus, deteſtantibus alijs, quippe qui eoſdem in Theodoro errores agnoſcerent, aliâ quidem larvâ, ſed eodem vultu paríque fœditate. Fuerat inter præcipuos Theodori, Neſtorijque cultores Theodoretus (a) Cyri Epiſcopus, vir pietate & doctrinâ inſigni, ſed pari in Cyrillum odio, & cujus capitula inſtinctu Joannis Antiocheni confutaverat; ſed tandem veritati cedens, & Neſtorium, cujus amicitiam coluerat, deteſtatus eſt, & Cyrillo placatur, ut ex ejus ſcriptis apparet.

V. Anno

(a) Theodoret. ep. 1. ad Sperad. & 83. ad Dioſcor. & l. 4. adu. Neſtor.

V. Anno CCCCXLVIII. Eutyches Archimandrita dum nimio inconſultóque ardore Neſtorium perſequitur, in aliam hæreſim impingit, docétque, ut unam in Chriſto Perſonam, ſic unam naturam eſſe; nec abſtitit monitus quamvis à Flaviano Epiſcopo Conſtantinopolitano, damnatúſque repetitâ Synodo: ſed obſtinaverat animum, aut pretio ſui, aut aulæ patrocinio, Chryſaphij præſertim, multorúmque Epiſcoporum nova præ antiquis amplexantium. Delendo igitur tàm pernicioſo errori Synodus Chalcedonenſis indicta, ubi omnium votis hæreſis Eutychiana conclamata eſt. In hac Synodo, quod maximè ad rem noſtram facit, duo Epiſcopi Theodoretus Cypri, & Ibas Edeſſæ Epiſcopi Neſtorianæ hæreſis ſuſpecti à Patribus abſoluti ſunt. De Theodoreto jam dixi, de Iba hæc accipe; is cum alijs Syriæ Epiſcopis Joanni Antiocheno adhæſerat, Cyrillo infenſus, & Neſtorio amicus, pro cujus erroribus ad Maryn Perſam epiſtolam ſcripſit, in qua & Theodorum laudibus effert, Cyrillum verò perſtringit, tanquam is odio in Theodorum anathematiſmos ſcripſiſſet; & hæreſi Apollinaris infectus eſſet: cùm enim Cyrillus unam Chriſti Perſonam aſſereret, Ibas unam naturam intelligebat, videtúrque totum hoc certamen cum Cyrillo inde proveniſſe, quòd Ibas ſocijque Perſonam & naturam confunderent, & cùm à Cyrillo unam Perſonam audirent, ipſi unam naturam intelligerent; & ideò, (ut in eadem Ibæ epiſtola legitur) nec Joannes Antiochenus priùs Cyrillo reconciliari voluit, quàm iſtas propoſitiones damnaret, videlicet: *Divinitas paſſa eſt:* &, *Una eſt natura Divinitatis & Humanitatis.* Cùm ergò, ut dixi, Joannes Antiochenus, & Cyrillus Alexandrinus dextras junxiſſent, unáque Neſtorium damnâſſent; Ibas, qui erranti Patriarchæ comes fuerat, pænitentem quóque ſecutus eſt, pacatúſque Cyrillo vires & calamum in Neſtorium vertit, & ideò ad calcem epiſtolæ, quam ad Maryn dedit, gratulatur reductam pacem, extincta odia, ſedatam Eccleſiæ tempeſtatem, duóſque Patriarchas belli quondam ductores, nunc mutuâ charitate, eádémque fide compoſitos. Quibus verbis ſe quóque Ibas ſignificabat cum Cyrillo communicare, eandémque fidem complecti, nec aliud in Cyrillo aliquando damnâſſe, quàm quòd videretur unicam in Chriſto natu-

ram profiteri; nota enim epiſtolam (a) Ibæ hæc capita complecti. 1. Criminatur Cyrillum, quòd diceret, *Unam eſſe naturam Divinitatis & Humanitatis, nec eſſe differentiam inter Templum & inhabitantem in eo*, quódq; odio, maliſque artibus effecerit, ut Neſtorius deponeretur. 2. Multis laudibus Theodorum Mopſweſtenum effert, ejúſque Zelum in profligandis hæreticis commemorat, vocátque beatum, & veritatis Prædicatorem. 3. Denique Pacem inter Joannem Antiochenum & Cyrillum commemorat, ſibíque redditâ Eccleſijs pace, ſublatíſque diſſidijs gratulatur, innuítque eandem ſibi & Cyrillo, ac Joanni Antiocheno fidem eſſe, ſicque Catholicum ſe oſtendit, & Neſtorio adverſum, quod etiam illis verbis apertiſſimè declarat: *Eccleſia*, inquiens, *ſic dicit, ſicut tua Religioſitas novit, & à principio eſt edocta, atque firmata ex liberis Beatiſſimorum Patrum, duæ naturæ, una virtus, una Perſona, quòd eſt unus Filius Dominus noſter, &c.* Græcè: (b) Δύο φύσεις, μία δύναμις, ἓν πρόσωπον. Quæ doctrina, ut palàm eſt, Neſtorianæ omninò eſt oppoſita, & hæc cauſa fuit, ut Ibas bis hæreſis Neſtorianæ poſtulatus, bis in ſolemnibus Epiſcoporum Conventibus culpæ expers, innocénſque declaratus ſit, Beryti videlicet & Tyri: (c) nec Mireris Theodori libros ab Iba laudari; eo enim tempore necdum ſatis de Theodori ſcriptis conſtabat, alijs eos execrantibus, alijs verò laudantibus, & blaſphemias, quæ in ijs legebantur, non Theodoro adſcribentibus, ſed alijs, qui ejus ſcripta corruperunt: eâdem ferè ratione, quâ olim multi Patrum Origenem defenderunt, & noſtrâ quoque ætate multi Janſenium. Quæ cauſa fuit, ut non à ſolo Iba, ſed etiam ab alijs laudatus ſit Theodorus, ejúſque ſcripta, tanquam veritati ac fidei Catholicæ conſentanea, videlicet à Joanne Patriarcha Antiocheno (d) poſtquam in ſinum Eccleſiæ redierat; & Theodereto in Dialogis adversùs Eutychetem. Mirum ergo non eſt, Ibam Tyri & Beryti omnium Epiſcoporum judicio Neſtorianiſmi, cujus poſtulabatur, abſolutum eſſe, quod anno Chriſti 448. contigit: cúmque in ijſdem Tyrio & Berytenſi Conventibus maximè epiſtolam Ibæ ad Marim urgerent adverſarij, tantum abeſt eum hæreſis convictum eſſe, ut potiùs Patres

(a) Epiſtola Ibæ habetur in actis Conc. Chalced. act. 10. (b) V. Baron. & Spondan. ad Annum 458. (c) Ioann. Antioch. epiſt. ad Theodoſ. & ad Cyrill. & ad Procl. Conſtantinopolit. Theodoret. in dialog. Eraniſtæ; & epiſt. 16. ad Iren.

Patres ejusdem epistolæ argumento Ibam Orthodoxum & innocentem pronuntiârint; ut habetur in Actis & subscriptionibus Concilij Chalcedonensis *actione decimâ*: imò quod majus, idem Concilium Chalcedonense lectâ, auditâque Ibæ epistolâ ad Marim pronuntiavit, apparere ex eadem epistola, Ibam Orthodoxum esse, verba Patrum & sententiæ hæc sunt: *Paschasinus & Lucentius tenentes locum Sedis Apostolicæ dixerunt: Relectis chartis agnovimus ex sententia Reverendissimorum Episcoporum* (qui videlicet Tyri & Berithi convenerunt) *Ibam Reverendissimum innocentem approbari; relectâ enim ejus epistolâ agnovimus eum esse Orthodoxum: & ob hoc decernimus, & honorem Episcopatûs, & Ecclesiam ei esse restituendam.* Hæc Patrum Chalcedonensium sententia fuit de Ibæ epistola; ubi tamen observa, non dicere Patres, epistolam Ibæ orthodoxam esse (nam ob immodicas Theodori laudes, damnatúmque hæresis Cyrillum in suspicionem vocari poterat) sed ex illa Ibam orthodoxum probari; cùm enim ad calcem epistolæ Cyrilli fidem comprobaret, gauderétque Joannem Antiochenum cum illo communicâsse, pacémque inijsse, sibíque propterea ac toti Ecclesiæ gratularetur; apertè ostendebat, se quóque cum Cyrillo consentire, sicque Orthodoxum esse, & Nestorio adversum; sicut enim cùm Ariana hæresis Ecclesiam in duas partes scinderet, séque occultissimis artificijs abderet, nec satis hæretici à Catholicis distingui possent, quippe laruatâ fictâque facie; certissimum veritatis indicium erat, cum Athanasio communicare; ita peste Nestorianâ grassante, nullum certius argumentum sanæ intactæque Religionis, quàm Cyrillo adhærere, quod, cùm in sua epistola Ibas profiteretur, mirum non est, à Concilio Chalcedonensi pro Catholico receptum esse. Hanc rationem Eunomius Episcopus Nicomediæ attigit, quandò *actione 10.* Concilij Chalcedonensis Ibam absolvit: *Jam*, inquiens, *ex ijs, quæ relecta sunt, innoxius approbatus est Ibas Reverendissimus, in quibus enim dicendo malè culpare visus est Beatissimum Cyrillum, in postremis rectè confessus, illa, in quibus culpavit, refutavit.* Manifestum ergo est, quamvis epistola Ibæ hæresin redoleret, quia tamen circa finem epistolæ cum Cyrillo communicare se profitebatur, & Nestorium damnabat, ideò à Patribus Concilij Chalcedonensis pronuntiatum est: *Ibam ex epistola ad Marim data Orthodoxum apparere.* Et sic quidem habuit causa Ibæ Episcopi Edesseni in Concilio Chalcedonensi

 agitata;

agitata; non omittam tamen, etiam illud dicere, ſanctos Gregorium M. (a) & Epiphanium conari, ut oſtendant, eam epiſtolam Ibæ non fuiſſe; ſed obſtant acta Tyrij, Berithenſis, & Chalcedonenſis Conciliorum, ex quibus liquidò patet, Ibam eam epiſtolam pro ſua agnoviſſe. In eadem quóque Chalcedonenſi Synodo Theodoretus Epiſcopus Cyri *actione 8.* abſolutus eſt, ac ſedi ſuæ, cùm Neſtorium deteſtatus eſſet, reſtitutus. Hic monaſticam vitam amplexus Cyri Epiſcopus renuntiatus eſt, immenſóſque labores pro fide Catholica, contra Gentiles, & hæreticos ſuſcepit; ſed poſteà Theodori Mopſweſteni & Neſtorij amicitiâ (quorum immenſis laudibus omnes libros implebat) adeò fœdatus eſt, ut eodem morbo infectus videretur, præſertim ubi contra Cyrillum, quem Catholici omnes ut arcem veræ Religionis venerabantur, calamum ſtrinxit; eadem quippe fidei & Cyrilli cauſa videbatur, ut qui hunc impeteret, illam quóque aggreſſus putaretur: ſed tandem detectâ veritate, obſervatiſque Neſtorij & Theodori erroribus, præſertim cùm obſtinatos eos vidit, pedem à præcipitio, cui impendebat, retraxit, ſubſcripsítque Leonis epiſtolæ, quæ pro teſſera colebatur ſacræ militiæ; & ab eo viciſſim in communionem & amicitiam receptus eſt; nam tanti Doctoris acceſſu partes Catholicorum augeri lætabatur, & ob has quóque cauſas Concilio Chalcedonenſi Theodoretus pro Catholico habitus eſt. Audi acta Chalcedonenſia, *actione 8. Reſidentibus omnibus ante cancellos ſanctiſſimi altaris, Reverendiſſimi Epiſcopi dixerunt: Theodoretus modò anathematizet Neſtorium. Theodoretus dixit: Ego per DEI gratiam ab Orthodoxis ſum enutritus, & Orthodoxè ſum edoctus, & Orthodoxè prædicavi, & non ſolùm Neſtorium & Eutychen, ſed omnem hominem, qui rectè non ſapit, averſor, & alienum exiſtimo: & dum diceret hæc, Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt: clarè dic anathema Neſtorio & dogmatibus ejus: anathema Neſtorio & amantibus eum. Theodoretus dixit: verè non dico, niſi quomodo novi DEO placere; neque de Civitate cogito, neque honore opus habeo, neque ob hoc adveni. Neſtorium & Eutychen, & omnem hominem dicentem vel opinantem duos filios, anathematizo; & cùm diceret, Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt: dic apertè anathema Neſtorio, & qui ea, quæ ejus ſunt, ſapiunt. Theodoretus dixit: Anathema Neſtorio, & ei, qui non dicit DEI genitricem Virginem Mariam, & qui in duos filios partitur unum filium DEI unigenitum. Omnes Epiſcopi clama-*

(a) S. Gregor. l. 7. epiſt. 53. & Epiphan. Act. 6. Concil. Nic. II.

clamaverunt: Theodoretus dignus est sede: Ecclesia Orthodoxum, Ecclesia Pastorem recipiat. Paschasinus & Lucentius habentes locum Apostolicæ Sedis dixerunt: Sanctissimum & venerabilem Episcopum Theodoretum Sanctissimus & Beatissimus Universæ Ecclesiæ Episcopus Urbis Romæ Leo dudum in communionem suscepit. Quoniam igitur Nestorium & Eutychen anathematizavit, Sanctissima & Venerandissima Synodus, insuper verò & nostra humilitas reddi ei Ecclesiam propriam definivit. Vides ergo in hoc Concilio Oecumenico Theodoretum & pro Orthodoxo acclamatum esse, & pro digno, cui sedes redderetur. Hæc sunt ergo tria Concilij Chalcedonensis decantata Capitula, & ex quibus invidiâ Eutychianorum Concilio Chalcedonensi adversantium tot posteà discordiæ & malorum series deductæ sunt. Absolutio videlicet Ibæ, Theodoreti & Theodori Mopswesteni, quamvis enim de hoc ultimo nihil Concilium deciderit; hoc ipsum tamen silentium, & quòd Ibam ac Theodoretum perpetuos ac indefessos Theodori laudatores Concilium recepisset, vitio vertebatur, quasi Nestorio faveret, quamvis ut vidimus, & Nestorium Patres execrarentur, ejúsque causam redderent debiliorem, præcipuis ejusdem defensoribus in vera Religionis castra translatis: nec enim favere hosti dicendus est, qui eum ducibus ac militibus privat, suisque eos partibus clementiâ & præmijs adstrinxit: id fecit Concilium.

VI. Anno DXXXVIII. Hoc est octoginta septem annis post Concilium Chalcedonense de tribus capitulis mota contentio, priùs ne cogitatum quidem, ut aliquid turbaretur. Res ita evenit. Missus fuerat in Orientem ab Agapito Pontifice Pelagius, ut Romanæ sedis legatione fungeretur; is è Palæstina reversus (ubi Episcopum Alexandrinum patratæ cædis reum gradu dejecerat.) Monachorum agmen secum duxerat Origeni infensum: ingentem texuerant errorum catalogum, quibus suos libros insperserat, urgebántque istos simul cum Auctore damnari: *Quandiu enim Origenis nomen in Ecclesia vigeret, istius errores deleri ex animis non posse Auctoris reverentiâ; nec persuaderi hominibus, ut cùm coli arborem, amaríque videant, fructus tamen aversentur; istos verò spontè collapsuros arbore truncatâ.* Hæc Monachi nec sine assensu in aula repetebant, Pelagij præsertim, & Justiniani Imperatoris; Pelagij quidem, quòd liti tanto tempore, tantóque animorum æstu inter Catholicos agitatæ finem

imponi cuperet. Imperatoris verò, quòd innato quodam fatalíque impetu rebus sacris se implicaret, amarétque inter Infulas spectari: ergò unius ardor, & alterius ostentatio bellum in Originem accendit. Indictum Constantinopoli Concilium, in eóque damnatus cum erroribus Origenes: & quamvis Paschasius & Mennas Episcopus Constantinopolitanus judices sedissent, diploma tamen, quod sententiam & errores complectebatur, Imperatoris nomine expeditum, sive id genio Imperatoris datum, sive ut adversarios percellerent, sceptrum magis quàm pedũ vereri solitos. Agebat in aula Theodorus Cæsareæ Archiepiscopus, florebátque Principis gratiâ; sed Origeni & Eutychianis planè addictus, occulto tamen celatóque veneno, & in occasiones prompto. Is damnatum Origenem acerbè indoluit, credebátque à Pelagio non tàm cineribus Origenis, quàm sibi illusum, hinc ardor vindicandi; útque securior esset certiórque vindicta, pressus intra animum dolor, nec vultu proditus. Ubi opportunitas fuit, Principi ostendit, perire Ecclesiam Eutychianorum & Acephalorum discordijs: & tamen finiri contentiones posse facili obvióque remedio: si Concilium Chalcedonense omnes recipiant, nihil amplius dissidij fore: ut verò recipiant, illud unum obstare, quòd Theodorum Mopswestenum, & Theodoretum, præcipuè verò Ibæ epistolam Patres comprobâssent: istos verò Nestorio apertè favere, sicque Nestorium quóque ejúsque sententias visas à Concilio comprobari, cùm illos admisissent: hoc Catholicos Nestorio ut par erat adversos offendi, hoc unum morari, ne Concilium pacémque admittant: si ergò tria illa Capitula damnentur, & Concilium admissum, & pacem redditum iri, nullo impendio: litandum esse omnium paci bonóque, paucis mortuorum cineribus, idque ipsum Ibam, sociósque si viverent optaturos, gloriam verò redditæ pacis penes Imperatorem fore. Hæc Theodorus obtentu Religionis: sed vindicta quærebatur: prævidebat enim Pelagium sociósque, ut termini monerentur à Concilio & Patribus fixi, nunquam assensuros; hinc illis cum Principe bellum, & ex bello offensam: aut si assentirent, semel Concilij Chalcedonensis eversâ deletâque aliquâ parte, facilè totum impugnari, aut in dubium vocari posse, id verò Eutychianis saluti fore. Hæc Theodori sensa, sed Principi abstrusa. Is

oratione

oratione permotus, & Theodoræ Conjugis, quàm deperibat, blanditijs edictum proponit, quo tria Capitula damnabantur. Ingens inter Catholicos accensum certamen, quòd negarent convelli posse à Concilio statuta; eadémque Vigilij Romani Pontificis sententia erat: cúmque adverteret Imperator, in hujus exemplum omnium oculos defigi, & eò inclinaturam victoriam, ubi Vigilius esset, Constantinopolim eum accersit, excipitque obviàm progressus. Omni ergò arte laboratum, ut hanc arcem everterent: præmia minis conjuncta: spes metúsque temperati: & quod omnia vincebat, Imperatricis preces lachrymæque ac promissorum exactio: promiserat enim Vigilius, si Pontificatum ab Imperatrice obtineret, se tribus Capitulis abnuntiaturum; quid ergò negaret & fæminæ, & Augustæ, & Benefactrici? maximè cùm preces, ut dixi, lacrymis, minisque armarentur. Nec minùs se Vigilius in omnem partem vertebat suspensus pendénsque animi, cui inter tot contrarios ventos vela laxaret; quippe damnatis tribus Capitulis Concilium quoque Chalcedonense damnari videbatur, immensâ eorum indignatione, præsertim Occidentalium, qui nihil demi Concilio permittebant. Obsisteret verò Imperatoribus? plenum hoc discriminis, damnique: decrevit ergò mediâ incedere, quod plerúmque in ambiguis solet. Primò liberum cuique edixit, ut in hac re pro arbitrio sentirent, scriberéntque, donec Concilium definiret; nec enim de rebus fidei quæstionem: nec Ibas Catholicus aut hæreticus sit, ad fidei articulos pertinere, libertatem ergò opinandi esse. Deinde in gratiam Imperatoris, à quo continuò pulsabatur, libellum concipit, quem tamen occultum voluit, secretúmque, quo tria Capitula arguebat. Sed Libello vulgato, offensisque Occidentalibus apertè se Orientalium sententijs adjungit, ut istos saltem lucraretur, quippe numero & potentiâ majores. Adversati indignatique Occidentales, quòd crederent unam eandémque esse Capitulorum & Concilij causam; & Vigilius Schisma veritus, indicto Episcoporum, qui aderant, Concilio silentium partibus indicit, exorátque Imperatorem, ut in proximum ac universale Concilium suspendi edictum velit; annuitq; Augustus. Interim Vigilius Theodorum hæresis compertum, & Episcopum Cæsareæ Augusto prædilectum, sed Shismatis auctorem Ecclesiâ sacrisq; interdicit;

cit; quo uno ostendit in negotio trium Capitulorum non animum sibi, nec constantiam, sed causam defuisse: quódq; jam in hanc jam in aliam partem flecteret, non timori aut gratiæ, sed concordiæ datum, nec parcum se ferri, cùm morbus & necessitas poscerent. Augustus interim moræ impatiens, & præsertim agitante Theodorâ, contra quàm pactus esset, & frustra obluctante Vigilio, Edictum palàm proponit, jubétque Episcopos, qui subscribere morarentur, in carceres & exilia rapi: ipse Vigilius, cùm micantes jam gladios & catenas videret, Thessalonicam & ad aras confugit, vulneribus in faciem acceptis. Sed cùm terræ motibus, hiatibus, marísque inundatione ac incursibus Barbarorum Imperium concideret, Imperator & Menna Patriarcha malis fessi, devictique, veniam sacrilegij petere, & Edicta aufferri jussa. Hæc ab anno 547. usque in annum 552. peracta.

VII. Tandem Anno DLIII. Concilium Oecumenicum Constantinopoli habitum, in quo de Origenis, Nestorij, & Eutychetis erroribus actum, quos variè obtegebant, præsertim verò de tribus Capitulis: causabantur enim Eutychiani, se propter tria Capitula Synodum Chalcedonensem amplecti non posse, quòd Nestorio faverent, & isti *Hæsitantij* appellabantur, aut etiam Acephali. Missa ad Vigilium ornatissima Legatio 20. videlicet Metropolitanorum Antistitum, inter quos tres Patriarchæ: ubi vides, quanti etiam ab hostibus Romanum fastigium æstimaretur, nam cùm Patriarcha aliquis evocandus, tres solùm mittebantur. Repetita dein Legatio additíque præcipui Magistratus, & ipse Bellisarius armorum Dux, rogabántque Vigilium, ut Synodo adesse vellet. Ille primùm inducias petere, tum morbum causari, & absentiam Occidentalium Episcoporum, qui præcipuè edicto Imperatoris turbabantur: ac tandem, quid de tribus Capitulis sentiret, scripta editurum. Et planè nolebat Vigilius Synodum in Græcia, sed in Sicilia convenire, ut videlicet Occidentales Episcopi adesse possent, & vota liberè conferri; sed id ipsum Augustus verebatur, prævidebátque se numero victum iri, si Occidens confluerer: ergò nec alijs, nec Pontifice expectatis initium Synodo fieri voluit. Illyrici Antistites adesse recusârunt: Primasius Adrumeti in Africa Metropolitanus, cùm ad Synodum vocaretur,

intre-

intrepidè respondit: *Papâ non præsente non venio.* Alij qui ex Africa & Italia aderant, paucique Orientis Episcopi Vigilio adhæsêre, ut ex eorum subscriptionibus patet. Tres primæ collationes mittendis Legationibus, legendæque fidei professioni insumptæ. In quarta recitatæ sunt Theodori Mopswesteni blasphemiæ, & in illas à Patribus conclamatum. In quinta, quæ Patres adversus Theodorum scripserant, quæque Theodoretus in Cyrillum, producta: addita Patrum exempla & sententiæ, quibus etiam defunctos damnari posse probatum est. Acceptum etiam auditúmque Vigilij Constitutum, quo fortiter prolixéque pro tribus Capitulis desudabat. Rationes Vigilij ad hæc capita reducebantur: *Quæ Concilium Chalcedonense statuisset, nullâ ratione, nullóque obtentu subverti debere; alioqui unâ Concilij parte oppugnatâ, totum infringi, ac dubium reddi; nec enim ostendi posse, cur in uno potiùs, quàm in alio errare potuerint Patres: Triumphaturum Eutychen, sociósque, Concilio semel impulso eversóque, nec majorem illis evenire posse victoriam, quàm ut suspectum videant damnatúmque tribunal, in quo ipsi causâ ceciderint. Jam ferè sæculum fluxisse, quo tribus Capitulis nemo litem intenderit, quid ergo causæ esse, ut novo nec necessario bello Ecclesia collidatur? cur modò improbentur tot jam annis probata? Nestorianam hæresin tàm clarè enixéque in Concilio Chalcedonensi damnatam esse, támque repetitis vicibus, ut venire in mentem nemini possit, eam tribus illis Capitulis aut assertam, aut admissam esse, nec Chalcedonensibus Patribus tàm parùm lucis adfuisse, nec Ecclesiam tam vecordem, inertémque, ut tot annorum cursu aut statueret, aut permitteret, quæ Religionem fidémque minuerent. Ut Theodoretus & Ibas damnentur, nihil ad fidem pertinere; hanc enim de rebus, non Personis esse; quid ergò intersit Theodoreto Ibaq; parci, si modò quæ illi docuerunt, constet & ab illis revocata, & ab Ecclesia Concilióque proscripta? id semper in Ecclesia receptum esse, ut pœnitentes in sinum reciperet; apertísque amoris & Clementiæ ostijs aditum ostenderet reverti volentibus; alioquin nullum errori remedium & finem fore, si crederetur, ignosci non posse. Ignovisse Ecclesiam vivis, nec culpæ securis; cur in mortuos sæviretur, nec amplius offensuros? Quod si leges Canonésque prohibeant, absentem aliquem indefensúmque damnari; quantò magis emortuum, & in publica Synodo absolutum? falli Patres si crederent, hâc in mortuos sententiâ pacem redituram; imò novum bellum incendi, novúmque hæresi triumphum parari; Occidentis Antistites nunquàm Chalcedonensibus illudi passuros; istos ergo perniciosoSchismate involvi, reddiq; Patribus, qui Constantinopolim pervenerint, infensos,*

 aver-

aversósque, & quam isti sententiam in tria Capitula protulerint, illos planè rejecturos; quanto hoc Synodi dedecore, quantóque damno? Hæreticis id lucri accedere, ut cùm duas Synodos adversis Decretis pugnantes videant, utrámque pari ludibrio habeant; hunc ergò fructum Concilio fore, ut nulla Concilijs reverentia, fidésque habeatur. Hoc Hæreticos cupere. Hæc Vigilij sensa & rationes erant in Constituto expressa; sed cohiberi torrens non potuit, quin Ibas ejúsque epistola ad Marin damnaretur, quod factum Actione sextâ, repetito in Nestorium & Mopswestenum anathemate. Septimâ collatione plures Vigilij litteræ in Synodo lectæ, quibus tria Capitula damnâsse videbatur. Octavâ tandem in tria Capitula pronuntiatum: sic habuit Synodus Constantinopolitana; secutæ persecutiones, proscriptiones, exilia Episcoporum, qui nollent tria Capitula damnare: nec Vigilio pepercêre, ad carceres & exilium rapto cum Clericorum manu, qui ei adhærebant. Inter ipsos Catholicos ingens discordia, quàm plurimis tria Capitula damnare recusantibus, quod posteà dicemus. Redijt tandem ab Exilio Vigilius, ac in Sicilia morbis, ærumnísque consumptus vitam finivit. Testantur quàm plurimi, Vigilium (a) tandem Concilio subscripsisse, ídque ne videretur Nestorio & præsertim Origeni favere, cujus errores paulatim Orientem occupabant; maluit ergò majori morbo occurrere, & impendens naufragium breui, vilíque jacturâ redimere: quæ causa fuit Pelagio & Gregorio Magno Pontificibus, ut hoc quóque Concilium curarent recipi, quod tandem magnis laboribus effecêre, cùm palàm ostendissent, in rebus ad fidem spectantibus nihil à quinta Synodo definitum, quod Decretis Chalcedonensibus adversaretur, id enim præcipuè omnium ferè animis insederat, quod ubi dedocti sunt, manus tandem communi paci dedêre; hoc enim sancti illi Pontifices observârunt, ut cùm certamen de fide non esset, aliquid darent optatæ Concordiæ, cederéntque Græcis genti superbæ, ac vinci dedignantibus, & flecti nescijs.

VIII. Ex hac historica narratione multa deducere licet memoratu digna, & quæ facilè nubes discutiant ex narratione Maimburgi offusas. *Primò* certum est causam trium Capitulorum nihil ad fidem spectâsse: errores enim Theodori, Theodoreti Ibæque omnes Catho-

(a) Vigilium quintæ Synodo subscripsisse testes sunt Evagr. lib. 4. c. 39. Niceph. lib. 17. c. 27. & 28. alijque. V. Reg. Sacerd. fol. 320.

Catholici æquè deteſtabantur: lis tantùm de Perſonis erat: hæc quæſtio facti erat; nec enim ſequitur, ut qui hæreſin docuit, continuò ſit hæreticus, mens enim & pertinacia hæreticum, non calamus facit; & ſæpè ignorantiâ delinquitur, præſertim cùm illi errores abjurâſſent, & in Leonis ſententiam ac ſcripta flexiſſent, idque S. Gregorius (a) multis locis teſtatur, ſalvâ videlicet fide de tribus Capitulis certatum eſſe: *De illa*, inquit, *Synodo, quæ Conſtantinopoli facta eſt, quæ à multis quinta vocatur, ſcire vos volo, quòd in ea de Perſonis tantummodò, non autem de fide aliquid geſtum eſt, & de Perſonis, de quibus in Chalcedonenſi Concilio nihil continetur. Et l.3. epiſt.2. Poſtquàm talis ſciſſura pro nulla re facta eſt, juſtum fuit, ut Sedes Apoſtolica curam gerat.* Et Pelagius II. *epiſt.2. ad Eliam*, vocat *quæſtionem ſuperfluam.* Docuitque idipſum experientia; quamvis enim abſoluto Concilio ejuſdem canones ab omnibus recepti ſint, cùm nihil aliud repeterent, quàm Epheſini & Chalcedonenſis Conciliorum Decreta; in ijs tamen, quæ ad tria Capitula ſpectant, totus ferè Occidens obluctatus eſt, collectiſque Concilijs defenſio trium Capitulorum ſuſcepta, nec propterea quiſquam hæreſis accuſatus eſt: quippe perſuaſum habebant, majorem eſſe Vigilij quàm Concilij auctoritatem; quamvis enim Vigilius, cùm adhuc animi penderet, in privatis quibuſdam Epiſtolis adversùs tria Capitula ſcripſiſſet, nunquam tamen rem definivit tulitque ſententiam, niſi eo diplomate, quod Conſtitutum appellavit, Synodóque exhibuit, & hoc ſolo tanquàm Pontificiâ auctoritate edito Occidentales contra Synodi Decreta nitebantur. Victor ergò & Facundus Hermianenſis poſt Concilium Conſtantinopolitanum Africani Epiſcopi pro tribus Capitulis diſſertiſſimè ſcripſerunt, & ideò ad pœnas (b) quæſiti. Africa, Illyrium, Hybernia, & totus ferè Occidens fatente etiam Maimburgo cauſam trium Capitulorum contra quintam Synodum amplexus, idémque in Concilio Aquilejenſi definitum: nec aliâ iſti ratione ducebantur, quàm quòd crederent, doctrinam quintæ Synodi, quâ parte de tribus Capitulis agit, ſententiæ Pontificis Romani adverſari, ſicque hujus potiùs auctoritati, quàm Synodo deferendum eſſe; nec ullis artibus aut pœnis, nec millies objectâ Concilij auctoritate priùs moveri potuerunt,

(a) S. Gregorius lib. 3. epiſt. 37. (b) Maimb. Hiſtor. du Pontif. de S. Greg. lib. 1. fol. 37. & fol. 34.

tuerunt, ut tria Capitula damnarent, quàm edocti à summis Pontificibus, hanc ipsam esse Romanæ Sedis sententiam tempori ac concordiæ cedentis, præsertim cùm quæstio de fide non esset; palàm ergo est, Omnes Episcopos Occidentis, ac etiam Gallicanam Ecclesiam ejus sententiæ tum temporis fuisse, ut crederent nullam esse Synodo auctoritatem à Romanis Pontificibus improbatæ, & istorum Decreta omni Synodo potiora esse: alioquin si id non crederent, cur Pontifici potiùs quàm Synodo adhærerent? cur improbarent, repellerént que Synodi Decreta, collectísque Episcoporum Concilijs, ac libris dissertissimè scriptis ea impugnarent, nec pœnis, nec exilijs, nec aliâ quâvis ratione ad ea recipienda moveri priùs possent, nisi à Romanis Pontificibus jussi? jubet Synodus, non audiunt: jubet Pontifex, obtemperant; cujus ergo auctoritatem majoris ducunt? illius, quem respuunt, an cujus admittunt? sed ne quid ex nostro præter verum finxisse videamur, audiendus Gregorius in epistola, quam adhuc Diaconus nomine Pelagij Pontificis ad Universos Istriæ Episcopos scripsit, & habetur tomo 2. Conciliorum p. 2. inter fragmenta Concilij Constantinopolitani. *Rursum*, inquit, *per epistolam vestram dicitur à sede Apostolica vos doctos, atque à scrinio sanctæ Ecclesiæ, cui DEO auctore præsumus, confirmatos, ne huic rei consentire debeatis. Atque hanc opitulationem excusationi vestræ adjungitis, quòd in causæ principio & Sedes Apostolica per Vigilium Papam, & omnes Latinarum Provinciarum Principes damnationi trium Capitulorum fortiter restiterunt.* Et Beda l. de 6. ætatib. *Synodum Aquilejæ factam ob imperitiam fidei quintum Universale Concilium suscipere diffidit, donec salutaribus B. Papæ Sergij monitis instructa & ipsa huic cum cæteris Ecclesijs annuere consentit.* Et Platina in vita Sergij: *Ecclesiam Aquilejensem quintam Synodum non omninò approbantem ad sanitatem doctrinâ & auctoritate suâ tandem perduxit.* Plus ergo Patres & Ecclesia Aquilejensis Sergio Pontifici, quàm quintæ Synodo deferendum censuit. Quòd si Pelagius, Gregorius, Sergius, alijque Pontifices perrexissent quintæ Synodo obniti, eámque improbâssent, certissimum est, eam toto Occidente nunquam acceptam fore, cùm vix tandem, & post longum certamen Pontificum auctoritate evictum sit, ut reciperetur: plus ergo istis reverentiæ & submissionis quàm Concilio datum; hoc enim quamvis centum septuaginta quinque Episcoporum votis, ac Principis Majestate, ac præterea sævissimis

legibus

legibus, ac longâ persecutione armatum, nunquam tamen evicit, ut ei Occidentales subscriberent; soli ergo Vaticano gloria confectæ pacis impetratíque obsequij servabatur. Postquam verò reliquæ Ecclesiæ Occidentis causâ vitandi schismatis, exemplóque Pontificum cesserant; meritò S. Gregorius & Pelagius querebantur paucas illas reliquias, in re, ut loquitur idem Gregorius, *nullius momenti, meréque superflua, nec fidei connexa,* opinionem suam paci & charitati præferre, & ab aliarum Ecclesiarum societate disjungi: quis enim Ibas & Theodoretus, ut istorum causâ perire Unitatem, pacémque vellent? præsertim cùm ex sensu verbisque quintæ Synodi conditionata solùm esset eorum damnatio, *si videlicet erroribus immortui essent;* constabat verò immortuos non esse, imò errores execratos: quid ergo damni si Græcorum pertinaciæ communíque concordiæ mortuos damnarent, innoxiâ sententiâ nec obfuturâ? tàm magna victoria tam parvi stabat!

Dices ex illa ipsa alijsque Gregorij Epistolis apparet, creditum à plerísque fuisse, Pelagium & Gregorium alióśque Romanos Pontifices contra Concilij Chalcedonensis decreta sentire, & ideò tanto tempore morati sunt, obluctatíque, ut tria Capitula damnarent: credebant ergo Pontifices errare posse, sicut planè errâsse Vigilium oportuit, qui non privatis tantùm Epistolis, sed solemni ac Pontificio diplomate, quod *Judicatum* vocabant, in tria Capitula pronuntiavit: posteà alio, parique auctoritate, quod *Constitutum* dicebant, eadem Capitula prolixè sustinuit, vetuítque damnari. Ac tandem sexto, postquam exulavit, mense Pontificiâ Decretali tria iterùm Capitula obliterata voluit, addiditque hæc verba: *Quæ verò aut à me, aut ab alijs ad defensionem prædictorum trium Capitulorum facta sunt, præsentis hujus scripti nostri definitione evacuamus.* Oportet ergo inter tot sibique adversas Vigilij sententias aliquam falso laborare; falli ergo Pontifices possunt.

Resp. Jam suprà monui, quæstionem de tribus Capitulis citra fidem stetisse, imò à S. Gregorio & Pelagio *nullius momenti & superfluam* vocatam esse; in hujusmodi autem falli Pontifices posse ultro fatemur: quamquam nec Vigilius, aut alij errabant, cùm pro varijs temporum hominúmque circumstantijs nunc damnari tria Capitula, nunc sustineri volebant. Cùm timor erat, ne illis dam-

natis Capitulis damnari quóque Synodus Chalcedonensis videretur (id quod optabant Eutychiani) aut saltem in dubium vocari, frementibus Occidentis Episcopis, ac Schisma minantibus, nisi absisteretur: credidit Vigilius abstinendum novis esse, antiquísque vestigijs inhærendum, quod in suo Constituto prolixè demonstravit. Ubi verò exadversò prævidit multò plus periculi ab Orientalibus, nisi Capitula damnarentur, instare; omnibus videlicet in eam sententiam ruentibus, ipsóque Imperatore tanto ardore agmen ducente; præsertim cùm Nestoriani ea Capitula suis erroribus prætexerent, multísque Theodoreti & Ibæ auctoritate imponerent, videréntque sub istorum nominibus à Concilio admissis venena quóque animis illabi, majórque multò spes allucerет Occidentalium animos placandi, permovendíque, quàm Græcorum, qui innatam pertinaciam duplici auctoritate Principis videlicet Synodíque obfirmabant. Ex his, inquam, alijsque rationibus, utque gliscenti Schismati, & ingens incendium promittenti fomenta subducerentur, permotus est Vigilius, alijque post eum Pontifices, consilia sæpiùs, non finem mutare: neque hoc inconstantis, aut errantis fuit, quippe eâdem semper navigatione, & eundem portum spectante, quamvis contrarijs ventis, & ex adverso flantibus; & Medici remedia vertunt mutantibus morbis; nec alternatio errori, sed arti adscribitur; imò is error esset, nolle consilia temporibus aptare, eodémque vestitu gaudij, luctûsque diebus incedere. Prudentis ergò fuit consilijs non obstinari, affigíque, sed ut res ferret, in diversa transire, & locum necessitati dare: alioquin si error is fuisset, sequeretur etiam Concilia Oecumenica errori esse obnoxia; nam & Synodus Chalcedonensis sententiam pro tribus Capitulis tulit, quam posteà Synodus Constantinopolitana mutatis causis correxit; sic B. Paulus, qui in circumcisionem tàm acriter invectus aliquandò fuit, eam posteà Timotheo adhibuit, ne Judæos offenderet; quam cùm videret Gentilibus fastidio & scandalo esse, obliterari iterùm voluit, Petro vehementer objurgato: hoc ergò Vigilius fecit alijque Pontifices; nam quòd timiditas Vigilio opponebatur perinde ac si in Augusti sententiam metu, non ratione flexisset, res ipsa Vigilium & eventus purgârunt; eodem enim tempore, quo inter Pa-

pam & Augustum Iis ista fervebat, Theodorum Episcopum Cæsareæ, Mennámque Patriarcham Imperatori prædilectos, ipsámque Augustam hæresis compertam Vigilius Ecclesiâ sacrísque exclusit; non hæc timentis erant, sed intrepidi, invictíque, & ipsum Imperatorem in charissimis Capitibus provocantis: quis ergò dubitet non eadem ausurum in causa Capitulorum, si eadem necessitas foret severitatem exerendi? sed aptior clementia videbatur, & hæc tandem finem certamini dedit. *Secundò* Illud quoque diligenter observandum, Concilium hoc quintum non potuisse priùs pro Oecumenico haberi, quàm confirmatum â Vigilio, aut alijs Pontificibus fuerit: & ideò cùm Vigilius, quod tria Capitula spectat, confirmare illud renuerit; sequitur nihil momenti aut virium fuisse: hinc Patres tanto conatu egerunt, ut ei Vigilius interesset; audi istius epistolam ad Synodum: (a) *Poposcit Vestra Fraternitas, ut nobis præsidentibus de tribus Capitulis, ex quibus quæstio nata est, conferatur, & finis quæstioni ipsi DEO placitus, & convenienter ijs, quæ à quatuor sanctis Concilijs definita sunt, imponatur: quibus ita dictis postulationibus annuimus, ut de tribus Capitulis facto Regulari Conventu, servatâ æquitate, & medijs SS. Evangelijs Collationem cum unitis fratribus habeamus, & finis detur placitus DEO.* Collatione quoque VII. ejusdem quintæ Synodi multæ Vigilij epistolæ recitatæ sunt, quibus ostendere conabantur, Vigilium tribus Capitulis adversatum esse, nec aliud eâ sessione actum, & tandem collatione 8. ante sententiam definitivam præfati hæc sunt: *Quia contigit Vigilium Religiosissimum omnibus interesse, quæ in tribus Capitulis annotata sunt, & tàm in scriptis, quàm sine scriptis in Concilio convenire &c.* Imò ipse Mennas Patriarcha Constantinopolitanus, teste Facundo (b) Africæ Episcopo, nunquàm Justiniani edicto contra tria Capitula assentiri voluit, nisi juramento accepto, nullam fore subscriptionem, si Pontifex reclamâsset: agnoscebant ergò Patres Concilij necessariam esse Pontificis confirmationem & assensum, pro quo ostentando tàm enixè laborabant; quæ Confirmatio, dum abfuit, persuaderi Occidentalibus non potuit, ut Concilium reciperent; sed nemo luculentiùs hujus necessitatem, ut B. Gregorius Magnus in suis epistolis ad Episcopos Istriæ Illyricíq; in causa Capitulorum scriptis ostendit; citat enim laudátque multa Leonis Magni testimonia,

(a) Epistola Vigilij 8. inter epist. PP. (b) Facund. pro Defens. c. 2. & 4.

monia, qui canonem 28. Concilij Chalcedonensis Patriarchæ Constantinopolitano secundas deferentis aboleri voluit, nulliúsque momenti esse, quippe invitâ Romanâ sede conceptum, editúmque; Romanam enim sedem tantùm ea confirmâsse, quæ sunt fidei, non verò, quæ pertinent ad Personas, & ideò quæ à Romana sede confirmata non fuerant, nullius quóque ponderis fuisse. Audi Leonem epistolâ ad Pulcheriam Augustam: *Consensiones verò Episcoporum, sanctorum Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes unitâ nobiscum vestræ fidei pietate in irritum mittimus, & per auctoritatem Beati Petri Apostoli generali prorsus definitione cassamus.* Oportet ergò magnam esse Confirmationis Pontificiæ auctoritatem & necessitatem, quando ejus defectu aut dissensu decreta Synodi Oecumenicæ *irritantur & cassantur.* Et in Epistola ad Martianum Augustum. *Nam & vestræ pietatis apices, & ipsius Anatolij scripta declamant, Legatos Sedis Apostolicæ sicut oportuit contradictione justissimâ ei restitisse, ut inexcusabilis esset præsumptio, quo se nec increpata cohiberet.* Si *inexcusabilis est*, & *præsumptione* laborat, qui licèt auctoritate Concilij muniatur, contradicentem tamen habet Pontificem, sequitur nullam esse Concilij auctoritatem, cùm Pontificem adversantem habet: & tamen nota, quòd sedis prærogativa, quam Patriarcha Constantinopolitanus expetebat, quamvis Nicænæ Synodo adversaretur, eámque Pontifices Romani tanto ardore impugnâssent; nihilominùs tamen mutatâ rerum temporúmque conditione ab ijsdem Pontificibus Romanis communis concordiæ causâ Patriarchis Bizantinis in Concilio Lateranensi quarto permissa est. Unde argumentari sic licet: si à Concilio Chalcedonensi statuta, Leo, Simplicius, Gelasius, (a) Gregorius, Nicolaus alijque Pontifices evertunt, idque jure meritò factum esse Martianus Imperator & Anatolius Patriarcha confitentur; rursum mutatâ temporum conditione, pacísque causâ eundem illum Chalcedonensem Canonem toties damnatum, Pontifices ratum volunt, nec errorem hunc esse, sed prudentiam omnes dicunt, tempori se aptantem; quid mirum aut novum esse potest in causa trium Capitulorum, variatis rebus variatum toties à Concilijs & Vigilio, alijsque Pontificibus esse? aut cur potius in hoc Pontifices, quàm in illo erroris arguas? Quamvis si erroris fuit, priùs

(a) Vide Gelasium I. epist. 13. ad Episcop. Dard.

priùs Concilium Chalcedonense, quàm Vigilius erravit, & ideò aut utrúmque, aut neutrum damnas, paris videlicet utriúsque aut culpâ, aut innocentiâ. Elucet etiam, quanti sit Pontificis Romani confirmatio; hoc enim abnuente, quod duo Concilia Oecumenica statuerunt, pro sede videlicet Constantinopolitana, próque causa trium Capitulorum, acceptum non est, sed à quàm plurimis impugnatum: ubi verò Romanus Pontifex annuit, sublatæ lites & contentiones, & omnium votis conspiratum, adeò ut ab hujus auctoritate præcipuè penderet, recipi Concilia, an respui deberent; quod Patres septimi Concilij apertè professi sunt: sic enim loquuntur: (a) *Hoc autem subtiliùs*, inquiunt, *est considerandum in ipsa sacra & venerabili septima Synodo, in qua nullus eorum, qui in his partibus Episcopi erant, convenisse repertus est. Sed nullum ex hoc sanctæ adhæsit Synodo præjudicium, néque prohibitio vires habuit aliqua statuendi, & manifesta faciendi recta dogmata, præcipuè cùm sanctissimus & Apostolicus Papa concordaverit, & in ea inventus sit per suos Apocrysarios. Tertiò.* Ex his omnibus, quæ in causa trium Capitulorum dicta sunt, facilè colligis, quàm multa Maimburgus involvat tegendæ veritati, quæ si apertè & sigillatim edidisset, se ipsam veritas proferebat, sed maluit obscura & insidijs apta. Dicit: *Vigilium erràsse, cùm sententiam tulit pro tribus Capitulis.* At non erravit Vigilius, sed necessitati, & tempori cessit, mutavitque opportunè consilia, idque exemplo Pauli Apostoli, aliorúmque Pontificum & Patrum, imò omnium ferè mortalium, consilia & media, non finem mutantium; aut si error is fuit, non ad fidem, sed personas spectabat: de quo nulla nobis nec quæstio, nec cura est. Dicit: *Sententiam Vigilij à Concilio examinatam & abolitam esse, & ita palàm omninò fieri, Ecclesiæ persuasum fuisse, Pontifices Concilio subjacere.* Sed quàm hoc imperitè & extra lineam? nobis enim quæstio est de auctoritate Pontificum in causis fidei decidendis; at verò jam supra ostendimus, causam trium Capitulorum ad fidem non pertinuisse; quæ ergo consequentia est à rebus heterogeneis & disparatis? deinde si Vigilius erravit, sequitur etiam Conciliū Oecumenicum Chalcedonense æquè & priùs erràsse, quod eadem, quæ Vigilius de tribus Capitulis definivit; sequitur ergo, non Pontifices solùm, sed etiam Concilia erroti obnoxia esse, quod maximè refugit Maimburgus; denique

E si ideò

(a) Synod. 7. Act. 3. in epist. Episc. Orient.

ſi ideò Concilium ſupra Pontificem, quia hujus ſententiam examini ſubjecit, correxítque: ſequitur eâdem ratione Pontificem eſſe ſupra Concilium: nam Concilij Chalcedonenſis decretum de primatu Patriarchæ Conſtantinopolitani à Romanis Pontificibus diſcuſſum, rejectúmque eſt, ut ſuprà oſtenſum. Quòd ſi dicas illud ad fidem non ſpectâſſe, & ideò nihil in fidei rebus Concilijs derogatum; idem ego de cauſa trium Capitulorum dicam, quæ cum fide connexa non eſt, nec quidquam Pontificum auctoritati detrahit, quâ pollent in rebus fidei decidendis. Vides quàm ſeipſum Maimburgus involvat, felicior ſemper inchoandis, quàm finiendis bellis.

IX. Objicitur 4. (a) Honorius I. in ſexta Oecumenica Synodo hæreſis Monothelitarum accuſatus, damnatúſque eſt: poteſt ergo Pontifex errare, judicaríque à Concilio. Quòd ſi dicas corruptam eſſe à Græcis Synodum ſextam, (b) & Honorium culpæ quidem expertem eſſe, malè verò à Patribus intellectum, explicatúmque; quid rogo dices ad ſeptimæ & octavæ Synodorum, ad Hadriani, Leonis, Agathonis, Nicephori, Tharaſij, Theodori, Bedæ, & aliorum Patrum teſtimonia idipſum aſſerentium? *At malè Patres Honorium ſunt interpretati.* Eſto; ſaltem ergo crediderunt poſſe Pontifices errare, niſi enim id crederent, nunquam errâſſe eos dicerent; fuit ergo omnium eorum Patrum ſententia, & Pontifices errori eſſe obnoxios, & Concilij judicio ſubjacere; & qui contrarium docent, ſententiæ doctrinæque Conciliorum adverſantur.

Reſp. Utcúnque Honorij res ſe habeant; certum eſt, nihil cauſæ noſtræ ejus exemplum aut errorem obſtare, ſi quis fuit: quis enim neſcit epiſtolas Honorij ad Pyrrhum & Sergium, & ob quas hæreſis accuſatus dicitur, privatas fuiſſe, non publicas, nec dogmaticas, & in quibus nihil Honorius definivit, ſed mentem tantùm ſuam, privatámque ſententiam aperuit? in hujuſmodi verò epiſtolis errare Pontifices poſſe, corrigíque, non inficior, néque hoc in quæſtionem venit; néque enim omnia, quæ agunt, aut dicunt Pontifices, continuò oracula ſunt, & humanæ conditionis expertia, ſed ſolùm cùm Pontifices àgunt, vel ut ſcholæ loquuntur, cùm *ex ca-*

thedra

(a) Maimb. Tract. hiſtor. cap. 18. primæ Edit. fol. 155. & cap. 12. fol. 118.
(b) Synod. 6. Act. 4. & Act. 13. Synod. 8. Act. 7. Leo II. epiſt. 2. ad Epiſc. Hiſp. & epiſt. 4. Nicephor. epiſt 3. ad Leonem III. Tharaſ. epiſt. ad ſumm. Sacerdot. Antioch. Synod. 7. Act. 3. Beda de nat. rer. c. 67. V. Regal. Sacerd. ſ. 546.

thedra docent; quemadmodum non omnia, quæ Reges dicunt, scribúntque, continuò sunt edicta & sententiæ, nec vim edicti aut sententiæ habent. Errat ergò Maimburgus, & ne statum quidem quæstionis intelligit: jacitque tela incerto scopo, ignotóque, sed de hoc posteà. Nunc verò hæresin Honorij, quod spectat, fateor in nulla re magis ambiguum me animi, incertúmque fuisse; ex una enim parte tam multi sunt, gravésque in Honorium testes, ut vix audeam absolvere tot testibus impetitum: ex altera verò tam clarum est in ijs epistolis, quæ unicè arguuntur, nullam hæresin esse, ut non ausim damnare delicti immunem: quid enim? si quis è regio diademate sublatum à me dicat consumptúmque pretiosum adamantem, idque centum confirment; & tamen nec vestigium furti in diademate ostendi, nec gemmarum defectus possit, integro videlicet numero, illibatóque, num furti damnari potero plectique? num major vocibus fides, quàm oculis dabitur? Eadem omnino Honorij causa: furti illum & gravissimi postulant, testes magni, multique: dicunt unam è duabus in Christo voluntatibus eum subduxisse: si locum patrati furti interroges, litteras ad Pirrhum, Sergiúmque ostentant. Si litteras inspicias, omnésque illarum sinus excutias, tantùm abest unam voluntatem desiderari, ut potiùs utrámque clarissimè Honorius afferat, utrámque Lector inveniat. Innocens ergo Honorius, si veritatem spectes; Reus, si testes: veritas ergo testibus cedet, an testes veritati? & quæ accusatio tam valida, *si non constet de corpore delicti?* Imò si constet nullum esse delictum? & quæ tu ablata & absumpta dicas, ego ostendam eodem semper loco fuisse, & adhuc esse? Ergo persuasum omnino habeo, errorem aliquem Græcorum fraude in sextam Synodum irrepsisse, & ut fieri amat, in alios posteà derivatum esse, qui auctoritate Concilij decepti fuerint, nullâ indagandæ veritatis, aut curâ aut studio; cùm superfluum id crederent, sententia à Patribus dictâ. Fateor arduum esse, originem, causámque erroris detegere, sed quàm multa, quorum causam ignoramus? nemo dubitat Ægyptum Nilo rigari, quamvis origine occultâ. Certum igitur est *primo* Acta sextæ Synodi à Græcis corrupta esse, nec id novum apud Græcos, nam & Acta quintæ Synodi infecerant testibus Patribus *action. 12. Et 14.* sextæ Synodi: & Sessione 8. gloriatur Macharius Archiepiscopus

Antiochenus Patrum ſcripta, ut ſuis opinionibus opportunum videbatur, aptata à ſe eſſe. Beatus etiam Gregorius. *lib. 5. epiſt. 15. ad Narſem,* Concilia Chalcedonenſe & Epheſinum fatetur eâdem fraude fædata, idémque B. Leo (a) & Anaſtaſius teſtantur. Eadem Nicolai primi querela epiſtolâ ad Michaëlem Imperatorem. Quid ergo novum eſt, Græcos hâc arte non imbutos tantùm, ſed etiam ſuperbos, quíque tertiam, quartam, quintam & ſeptimam Synodos aggreſſi fuerant, pari audaciâ in ſextam graſſatos eſſe, nullo pudore, imò etiam faſtu, quippe ingenio adſcribebant. *Secundò* ipſe Agatho Papa in epiſtola Synodali (quam Patres ſextæ Synodi (b) ſummis laudibus extulerunt) cùm de hæreſi Monothelitarum diſputaret, negat, *Romanam Eccleſiam juxta Chriſti promiſſionem à vera fide unquam deflexiſſe, ſed ſuos Prædeceſſores ſemper hæreſibus reſtitiſſe, & fratres in fide confirmâſſe.* Quî rogo id Agatho & in conſeſſu totius orbis ediceret, recenti adhuc Honorij exemplo, & Patribus tam noto? Quis non Salomonem rideret, ſi in publicis regni Comitijs pronuntiaret; nullum è ſua Judæque familia homicidio & adulterio obſtrictum fuiſſe, cùm veſtigia fœdati Thalami, calentíſque Uriæ ſanguinis omnium oculos adhuc implerent? Mendax ergo Agatho impudénſque, qui Patribus tam aperto mendacio illuderet; ſed multò iſti nocentiores, qui non ferrent tantum Agathonis mendacium, ſed etiam applauderent, clamarént que: *Petrum in Agathone locutum eſſe:* Hoc dicerent mentienti? *Tertiò* ſi verum eſt, Honorium à Concilio Hæreſis damnatum eſſe, pace dixerim tantorum Patrum, nec majus delictum imputari, nec iniquior ſententia eſſe potuit. Honorius hæreticus, Honorio anathema: interim verò nulli tanti delicti teſtes, nulla judicia, nullum cauſæ examen, nullus, qui jam dudum defuncti innocentiam ſuſtineret, ſed uno eodémque temporis momento Honorius Pontifex Romanus, reus & victus, damnatúſque; crederes de papavere in hortis demetendo, non de Pontifice Romano cauſam agitari: & quando vel viliſſimum caput tantâ injuriâ, rerúmque neglectu judicatum eſt? cùm Arius & Neſtorius, cùm Theodorus & Mopſweſtenus, Theodoretus, alijque poſtulati ſunt, quorum tamen hæreſes notæ vulgatæque, & tot libris ac ſpecta-

(a) S. Leo epiſt. 81. ad Palæſtinos. Anaſtaſ. præfat. in 8. Synod. (b) Sexta Synod. act. 12. & 14. V. act. 8. & 18.

ſpectatoribus ſparſæ; quantâ nihilominùs curâ ſtudióque, & probationum morâ ſententiæ dilatæ ſunt, invitis velut extortæ? adeò ut cùm in Neſtorium pronuntiarent, gemitus ſententiam ſequerentur: in ſolos Honorij & indefenſos cineres nullo examine, nullóque apparatu, vibrata curſim anathemata: quis hoc de tanto Concilio? præſertim cùm in promptu Honorij epiſtolæ eſſent, in quibus expreſſis diſſertíſque verbis duas naturas, duáſque operationes fatebatur, Monothelitarum hæreſi confixâ potiùs quàm probatâ. Si ergo verum eſſet, Honorium in hac Synodo hæreſis damnatum eſſe, oporteret Synodum in judicio tanti momenti ſummæ iniquitatis & ſocordiæ pulſari, imò ignorantiæ: nemo enim, qui rem ipſam confitetur, ſi nomen reticeri juſtas ob cauſas velit, ut Honorius reticeri volebat, hæreticus appellari debet, præſertim re nondum definitâ; alioquin & Hieronymus hæreticus fuerit, (a) qui cenſuit non eſſe tres hypoſtaſes in DEO dicendas: & Auguſtinus, qui Paſcentio Ariano vocem homouſij omitti permittebat, modò fateretur filium ejuſdem cum Patre ſubſtantiæ & naturæ. Hæreſis ergo non vocum, ſed rerum eſt: quæ ergò Patrum ignorantia, Honorium hæreſis damnare, qui hæreſin ipſe damnabat, & quibuſdam tantùm vocibus abſtinendum ſcribebat concordiæ causâ, quódque vocibus duarum naturarum quàm plures abuterentur, quaſi in Chriſto duæ & contrariæ fuiſſent, quales videlicet in nobis ſunt, adverſæ ſibi, rebelléſque? hæc tota Honorij culpa, ob quam an hæretici nomen & pœnas meruerit, clarius eſt, quàm ut Synodus potuerit ignorare, & alibi (b) oſtenſum eſt.

Dices: Honorius cum Sergio communicabat, imò eidem ſcripſerat, ſe cum eo ſentire, ſibíque probari, quæ Sergius propoſuerat, ergo ex hoc capite meritò pro hæretico habitus eſt.

Reſp. Latebat adhuc hæreſis Sergij, aut quòd recens, aut quòd pietate fucata, & necdum perſtrinxerat Occidentem, quæ cauſa ut non Honorius ſolùm, ſed alij quàm plures doctrinâ & virtute præſtantes cum Sergio communicarent, quippe necdum comperto: ſic Baſilius vir alioquin ſeverâ pietate cum Euſtachio Epiſcopo Ariano communicare viſus, & tot calumnijs præſertim in Occidentè petitus, ſic Chryſoſtomus cum Origeniſtis, Innocentius cum Pela-

(a) Hieron. epiſt. ad Damaſ. S. Auguſtin. epiſt. 174. (b) V. Regale Sacerdot. f. 546.

Pelagio, quòd videlicet pietate & religione, quas simulabant, capti, eorum societatem non respuerent, aut quòd ægros ignorarent, aut quòd sperarent curari posse: quando mederentur, si fugerent laborantes? non sequitur ergò Honorium quóque febribus æstuâsse, quia decumbentibus assedit.

At Honorius Sergio Monothelitæ hæretico assentiri se dicit, ergò & ipse Hæreticus Monothelita est.

Resp. Videndum priùs, qua in re Honorius Sergio assentitur: sicut enim non omnia, quæ hæreticus dicit, hæreses sunt, ita non omnis, qui hæretico aliqua in re assentitur, continuò hæreticus est. Concedit Lutherus tres esse Personas in una natura Divina: num ideò hæreticus & Lutheranus erit, qui hac in re sentire cum Luthero se dicat? Honorius ergò una in re cum Sergio hæretico sentit; abstinendum videlicet illis vocibus: *Duæ Voluntates in Christo, duæ operationes*; id enim novum esse, nec necessarium veritati, & potiùs ad Philosophorum & Grammaticorum scholas pertinere; imò abuti aliquos ijs vocibus, ut ostendant, populóque persuadeant, duas in Christo voluntates discordes fuisse: ergò voces quod attinet, premendas eas esse concordiæ causâ, & nec unam voluntatem, nec duas dicendas esse, sed potiùs duas naturas propria operantes in una Persona: in hoc ergò eadem Honorij opinio & Sergij fuit, neque id hæresis, sed prudens cautela, ne fomes daretur gliscenti discordiæ. Multa dissimulari possunt malo adhuc modico, & remedium patiente, quæ posteà obfirmata ferri non debent. Rem verò ipsam quòd attinet, an videlicet duæ in Christo naturæ, duæque operationes essent, dissentit omninò à Sergio Honorius; Sergius enim omnésque Monothelitæ negabant esse duas in Christo voluntátes, duásque operationes; sed unam tantùm voluntatem, unámque operationem admitti volebant; at Honorius clarissimè dicit: *Non esse dicendum unam voluntatem unámque operationem, sed tamen unum Operatorem Christum propter unitatem suppositi:* monétque Sergium, ut deinceps omittat dicere, unam esse in Christo voluntatem: *Utrásque*, inquit, *naturas in uno Christo cum alterius communione operantes atque operatrices confiteri debemus, & Divinam quidem, quæ DEI sunt, operantem, & humanam, quæ carnis sunt, exequentem.* En tibi duas naturas, duásque operatrices Potentias, & duas quóque ope-

rationes

rationes, humanam videlicet & Divinam: quid poterat contra Monothelitas expressiùs dici? si enim, ut dicit Honorius, natura humana in Christo operatur, ergò operationem aliquam humanam habet (Divinam enim habere non potest.) ergò in Christo duæ sunt operationes, humana & Divina. Rursus Monothelitæ nullam propriam & humanam operationem in Christo admittebant, sed solam Divinam; humanâ naturâ patiente tantùm & recipiente, eo ferè modo, quo tabula aut marmor recipit tantùm, non format imagines, actio verò Pictoris, sculptorisque à solo Pictore aut sculptore est: id observat S. Thomas, (a) claréque Sergius ad Honorium scribit: *Quemadmodum*, inquit, *corpus nostrum regitur & disponitur ab intellectuali & rationali anima nostra; ita & in Domino natura tota humana, ejus conspersio ab ipsius Verbi Deitate sem per in omnibus mota, ut sit carnis quidem passio, DEI autem operatio.* Idémque Pyrrhus fatetur in Dialogo, quem cum Maximo habuit. At Honorius: *Unum quidem Operatorem esse dicit, at duas operatrices naturas. Ita ut Divina, quæ DEI sunt, operetur, humana, quæ hominis: síque humanam naturam non pati tantùm, sed etiam operari.* Quî ergò Monothelita Honorius, si Monothelitis è diametro adversatur, negátque quæ illi asserunt, asserit, quæ negant? *At Monothelitæ Honorij societate, & communione gloriabantur.* Sed nos quærimus, qualis Honorius fuerit, non qualem finxerint Monothelitæ; quis enim nescit hoc Hæreticis semper solemne fuisse, ut Patrum auctoritatem suis erroribus prætexerent? alioquin hæreticus Basilius fuerit, hæreticus Hieronymus, Chrysostomus, & præsertim Augustinus, quorum Societatem & olim & nunc quóque Hæretici passim vanéque ostentant. Palàm est ergò, si epistolas Honorij examines, quarum causâ hæresis postulatus est, innocentem illum esse, & culpæ immunem, & ideò nec credi posse in Concilio damnatum, præsertim jam prædefunctum, & de quo dubitari meritò debuit, esséτne hæresi immortuus, si quam contraxisset. *Quartò* denique summi momenti est S. Maximi Monachi & Martyris testimonium, quo Honorium Papam omni culpâ & hæresis suspicione absolvit. Is præcipuâ Sanctitate florebat, cui tandem Martyrij palmam adjunxit; Monothelitarum perpetuus malleus, eorúmque errorum adeò gnarus, ut Pyrrhum Monothe-

(a) S. Thomas 3. p. q. 18. a. 1. Sergius. epist. ad Honor. act. 12. sextæ Synodi.

notheltarum Principem & Constantinopolitanum Patriarcham publico congressu & disputatione vicerit, converteritque; non ergò aut adulationis, aut ignorantiæ notari potest: & præsertim cùm ejus disputatio publicè audita, publicè excepta fuerit, nec quidquam à Maximo narratum, non planè compertum, certúmque veritatis. Cùm ergò Pyrrhus Honorij auctoritatem Maximo in hæc verba objiceret: *Quid de Honorio ad respondendum habes, qui apertè Antecessori meo unam voluntatem Domini Christi esse tradidit?* Respondit Maximus: *Quis fuerit fide & auctoritate dignus epistolæ hujus interpres, qui eam ex persona Honorij scripsit adhuc superstes, & qui totum Occidentem cum virtutibus, tum dogmatibus fidei illustravit? an ij qui Constantinopoli, quæ ex corde erant, loquebantur?* Pyrrhus: *Cui hanc composuit.* Maximus: *Is igitur ipse cùm ad Divum Constantinum Imperatorem ex Persona rursus sancti Papæ Joannis de hac epistola scriberet, dixit: unam diximus voluntatem in Domino, non Divinitatis & Humanitatis, sed Humanitatis solius; cùm enim Sergius scripsisset, quòd quidam duas voluntates contrarias ponerent; diximus Christum non duas voluntates contrarias habuisse, carnis videlicet & Spiritûs, sicut nos habemus post peccatum* (a) *&c.* Hæc Maximus, cui Pyrrhus acquievit, nec habuit, quod reponeret. Contigit verò hæc disputatio Anno Christi *DCXLV.* hoc est annos triginta sex, antequam Concilium Constantinopolitanum convenerit. Considera, an Maximus hæc dicere auderet, an Pyrrhus reciperet, nisi utèrque vera esse & extra dubium credidissent. Reperitur etiam in Collectaneis Anastasij à doctissimo Sirmondo editis Apologia Joannis Papæ IV. ad Constantinum Imperatorem Heraclij Filium, epistolas Honorij Catholicas esse, nec ullâ hæresi inquinatas, & fraude Monothelitarum in alienos, perversósque sensus expositas. Hoc scriberet Joannes Constantinopolim & Imperatori, nisi certus veritatis? alioquin convinci poterat falsitatis, & palàm argui epistolis, quas Honorius scripserat, in lucem depromptis. Sic in Synodo Lateranensi (b) sub Martino Papa & Martyre, & in Romana sub Agathone, ubi accuratè de hæresi Monothelitarum à Patribus actum, damnatíque nominatim Theodorus, Cyrus, Sergius, Pyrrhus & Paulus, nullâ Honorij mentione; at qui potuit præteriri, si eâdem tinctus labe,

(a) V. Dialogum Græcolatinum S. Max. apud Baron. in App. Tom. 8. (b) Concil. Lateran. sub Martino. PP. Anno 649. Concil. Rom. sub Agath. Anno 680.

labe, & in ſexta Synodo eodem faſce cum alijs hæreticis implicitus? ſic etiam Photius, (a) Zonaras,& Paulus Diaconus,ubi enumerant in ſexta Synodo damnatos, nullam habent Honorij mentionem. Ex quibus omnibus deducas, meritò, & à quamplurimis aſſeri, Honorij nomen aut fraude, aut errore in acta Concilij deveniſſe, & poſteà in alios quàm plures; quamvis ut ſuprà monui, difficiſe ſit cauſam & originem erroris aut fraudis evolvere; latente videlicet radice, & ramos tantùm oſtentante; non enim ſequitur non eſſe, quæ ſunt occulta. *Quintò.* Sed quidquid ſit de Honorij lapſu, illud certum eſt, nihil obeſſe infallibilitati Pontificum, & auctoritati, quam illis in Concilio tribuimus. Epiſtolæ, quas Honorius ad Sergium dedit, privatæ ſunt, nec fideles alloquuntur, nec quidquam decidunt; quamvis enim ex lege contradictoriarum oporteat duas voluntates & operationes in Chriſto eſſe, vel non eſſe; Honorius tamen neutrum vult dici, ſed tantùm duas cum proprijs operationibus; quod planè non eſt decidere, ſed rem in medio, & ſuſpenſam relinquere. At verò non in omni caſu, nec in quovis ſcripto nos Pontificem infallibilem eſſe dicimus, ac erroris ſecurum; ſed tunc ſolùm, cùm Pontificem agit, & Magiſtrum Eccleſiæ, hoc eſt, cùm actum aliquem exercet, qui ad ſolum Pontificem pertinet, qualis non eſt epiſtolas ſcribere, aut ſcriptis reſpondere, & quid conſultum credas, aperire; id enim non ſoli Pontifici Romano, ſed cuivis, non Epiſcopo ſolùm, ſed etiam privato permiſſum eſt; cùm enim hoc privilegium infallibilitatis in publicum Eccleſiæ bonum vergat, noluit DEUS illud Perſonæ, ſed officio annecti, & tunc ſolùm præſtò eſſe, cùm Pontificali officio fungeretur, eo ferè modo, quo in veteri Teſtamento non ſemper, nec quovis tempore oracula Pontifici dabantur; ſed tunc ſolùm, cùm Pontificio apparatu cultúque Templo & arcæ ſe ſiſteret, quæ cùm alibi fusè ſint (a) demonſtrata, repeti non debent. Nec verò, ut inquit Maimburgus, (b) *ſunt hæc ænigmata, & reſponſa ambigua, ac plena obſcuritatis, & quæ nec illi ſatis intelligunt, qui ea proferunt*; enimverò oportet Maimburgum in alio orbe natum, & nunquam, non dicam in ſcholis, ſed nec in foro aut palatio viſum, qui ea pro obſcuris & impervijs habeat, quæ nemo non videt; quis enim tam ſimplex,

(a) V. Reg. Sacerdot. fol. 467. (b) Maimb. Tract. Hiſtor. c. 12. f. 121.

rudisque, & humanæ societatis ignarus, qui nesciat, non omnes Regum actiones Regias esse, & privilegio Majestatis gaudere? nec omnia Judicum verba & epistolas ad leges & edicta pertinere? quæ si clara & obvia sunt, & omnibus comperta; quæ tandem sunt illa arcana vocésque impenetrabiles, nec ipsis loquentibus notæ, cùm nos dicimus, non omnia Pontificum scripta ad oracula & dogmata pertinere, sed ea solùm, quæ ut Pontifices & Ecclesiæ Magistri, átque è Cathedra pronuntiant? hoc est, cùm rebus maturè discussis causam aliquam definiunt, jubéntque definita pro fidei veritatibus haberi, eósque, qui secus credunt, haberi pro hæreticis volunt? hic est actus Pontificiæ auctoritatis, & in hoc falli aut errare Pontifices posse negamus: nec unquam Maimburgus contrarium ostendet: in alijs verò actibus, qui Pontificiæ potestati non sunt proprij, falli eos posse, communíque mortalium conditioni erroribus obnoxiæ subjacere ultrò concedimus. Denique ut brevi argumento omnia concludam: aut Honorius hæreticus fuit, aut non fuit? si non fuit, falsa ergo accusatio, nullóque fundamento nixa, quæ ex illo consequuntur: si hæreticus fuit, concedimus Papam hæreticum judicari à Concilio posse, neque hoc in quæstione vertitur; cùm enim fides sit vita Corporis Mystici, adeò ut ex mente S. Pauli, Justus ex fide vivat: qui fidem non habet, non est membrum vivum Ecclesiæ; quî ergo erit Caput Ecclesiæ, qui ne membrum quidem est? & ideò sacris Canonibus (a) toties definitum est, Pontificem Romanum in sola hæresis causa judicari à Concilio posse, quia videlicet sola hæresis facit, ut desinat esse membrum, & consequenter caput Ecclesiæ. Vides ergo Exempla à Maimburgo adducta tot partibus laborare, ut non tantùm evidentibus demonstrationibus accenseri non possint, quales ipse promisit, sed vix levibus conjecturis; quippe aut ex dubijs principijs, aut ex falsis procedunt, aut extra statum quæstionis vagantur: capiunt tamen, elidúntque ignaros; Tartarorum excursionibus similes, imbelli tantùm plebi, minutæque infestos, sed armatis impares.

X. *Objicitur.*

(a) C. audivimus 24. q. 1. c. Novatiauus q. 1. c. didicimus. c. Achatius 24. q. 1. c. oves 2. q. 7. c. si Papa. d. 40. Cajet. Tr. de auct. Conc. & Pap. c. 20. S. Anton. in summa, tert. p. T. 23. c. 3. §. 4. Suar. de fide. p. 10. f. 6. Bellarm. de Rom. Pontif. l. 2. c. 30. V. Reg. Sacerd. f. 415.

X. *Objicitur.* 5. Donatistæ in causa schismatis Carthaginensis, cùm Cœcilianum ejus Ecclesiæ Episcopum Romæ multis querelis onerâssent; is verò sententiâ Melchiadis Papæ absolutus esset, ad Concilium appellârunt, idque Constantini Imperatoris Arelate ijs datum, magno Episcoporum numero frequens. In eo sententia in Donatum dicta, innocentia Cœciliani probata. De hoc Concilio ita Augustinus: *Putemus illos Episcopos, qui Romæ judicârunt, non bonos judices fuisse: restabat adhuc plenarium Ecclesiæ Universalis Concilium, ubi etiam cum ipsis judicibus causa posset agitari, ut si malè judicâsse convicti essent, eorum sententiæ solverentur.* Fatetur ergo Augustinus minorem Pontifici auctoritatem quàm Concilio esse: ab hoc enim judicari Pontificum sententias posse, solvique. Exclamátque hîc Maimburgus, perinde acsi bellum confectum, nec alia cura, quàm elevandi trophæi esset: (a) *Ingenuè*, inquit, *liberéque fateor, nullo magis exemplo constare Pontificum sententias tribunali Conciliorum submitti; in hoc enim examinari possunt, corrigique, si injustæ appareant.*

Resp. Historia Concilij Arelatensis sic habet: Anno Christi *CCCVI.* Cessatum est in Africa à fidelium persecutionibus, Maxentij Imperatoris seu indulgentiâ, seu metu: quippe Christianos lucrari properabat Constantino Imperij æmulo palàm addictos. Contigit eodem tempore Mensurium Carthagine Episcopum morte defungi: successit omnium votis Cæcilianus Mensurij quondam Diaconus, consecravitque Felix Aptungitanus Episcopus. Vehementer hâc electione Botrus & Cælestius offensi, quibus & spes fuerat, & par ambitio, eas infulas occupandi, nunc spe dejectos cupido incesserat vindicandi; auctúsque æmulorum numerus seniorum factione, à quibus sacra vasa auro, argentóque insignia novus Episcopus repetierat: sed quod peius omni malo, fæmina præpotens, iráque & opibus ferox tempestatem ciebat. Lucilla ea fuit, quam cùm Episcopus objurgâsset, quòd indignâ superstitione priùs cineres cujusdam cadaveris libaret, (quod Martyris fuisse necdum satis constabat) quàm sacro epulo accumberet, immenso objurgantis odio flagravit, effuditque, ut licuit. Quæsitæ criminationes, quæ odium obtegerent; videlicet: *Quòd alienâ manu consecratus esset, Secundo Tegisitano Episcopo & Numidiæ Primate*

 præ-

(a) Maimb. cit. cap. 18. f. 159.

præterito, neglectóque. Quòd Martyres, qui carcere tenebantur, fame necâsset; quódque à Traditoribus sacris initiatus. Paratis ergò calumnijs Cæcilianum in jus vocant, causam dicturum: is negat se adesse posse, Judicibus jam odio corruptis, & palàm adversis. Absentem ergò in Conventu 70. ferè Episcoporum damnant, eique Majoranum sufficiunt Lucillæ præcharum; hinc natum schisma pertinax, funestúmque, Duce præsertim Donato Episcopo, qui nomen factioni dedit, auxítque eloquentiâ populari, ac rebus turbandis aptâ. Nihil moveri Cæcilianus, innocentiâ, & Pontificis Romani tutus auctoritate: audi Augustinum: (a) *Conspirantem multitudinem inimicorum non curabat, cùm videret se & Romanæ, in qua Apostolicæ Cathedræ semper viguit Principatus, & cæteris terris, unde Evangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias litteras esse conjunctum, ubi paratus esset causam suam dicere.* Donatistæ, cùm causæ suæ ac Romæ diffiderent, à Constantino Imperatore, qui tunc in Gallijs morabatur, Gallos judices petunt. (b) Constantinus Romam, cùm litteris ad Melchiadem Pontificem mittit, illic enim causas majores agitari oportere; additi tamen tres è Gallia Antistites, Maternus Coloniensis, Rheticius Augustodunensis, & Marinus Arelatensis Episcopi, quibus Itali quindecim adjecti: Cæcilianus omnium votis absolutus, sed præsertim Melchiadis sententiâ, de qua ita (c) Optatus: *Etiam Melchiadis sententiâ, quâ judicium clausum est his verbis &c.* Et Augustinus: (d) *Qualis ipsius Melchiadis prolata est sententia, quàm integra, provida atque pacifica &c.* & post pauca: *O Virum optimum, O filium Christianæ pacis, & partem Christianæ plebis!* Provocatum à Donatistis ad aliud & plenius Concilium, ut apertè testantur DD. Augustinus (e) & Optatus: & quamvis Constantinus provocationi cesserit pacis studio, eam tamen provocationem, & ipse & alij Patres detestati sunt, & impiam crediderunt. Audi S. Optatum, qui cùm Melchiadis sententiam retulisset, continuò hæc subdit: (f) *Sufficit ergò etiam Donatum tot sententijs esse percussum, & Cæcilianum tanto judicio esse purgatum, & tamen Donatus ab Episcopis appellandum esse credit, ad quam Appellationem Constantinus*

(a) S. August. epist. 162. (b) V. S. Optat. l. 3. contra Parmenian. (c) Optatus loco cit. (d) Aug. epist. 162. (e) August. in psal contra part. Donati. Optatus lib. cit. (f) Optatus l. 1. contra Parmenian. Idem fatetur Maimb. Tract. hist. cap. 18. fol. 157.

ſtantinus ſic reſpondit: O rabida furoris audacia! ſicut in cauſis Gentilium fieri ſolet, appellationem interpoſuerunt. Tantum ergò abeſt, Conſtantinum hanc provocationem pro legitima habuiſſe, ut eam furoris & audaciæ plenam dixerit, & Chriſtianis indignam: nota tamen hæc verba à Conſtantino repetita videri, cùm poſteà ijdem Donatiſtæ à Concilio Arelatenſi ad Auguſti tribunal provocârunt, ut animadvertit Sirmondus, & eruditiſſimus Schelſtrate. (a) Invehitur in eandem provocationem Conſtantinus epiſt: ad Chreſtum Epiſcopum Syracuſanum apud Euſebium, (b) & præſertim Auguſtinus: (c) *Tantæ,* inquit, *auctoritatis Epiſcopos, quorum judicio & Cæciliani innocentia, & eorum improbitas declarata eſt; non apud alios collegas, ſed apud Imperatorem accuſare auſi ſunt, quòd malè judicârint. Dedit ille Arelatenſe Concilium, non quia jam neceſſe erat, ſed eorum perverſitatibus cedens, & omnimodò cupiens eorum impudentiam cohibere.* Et iterùm: *Neque enim auſus eſt Chriſtianus Imperator ſic eorum tumultuoſas & fallaces querelas ſuſcipere, ut de judicio Epiſcoporum, qui Romæ ſederant, ipſe judicaret.* Ubi vides hanc provocationem ab Auguſtino *impudentiæ & perverſitatis* notari, *& fallacibus ac tumultuoſis* querelis accenſeri; quod etiam de Marca Archi-Epiſcopus Pariſienſis fatetur: (d) *Alienum,* inquit, *putabat Conſtantinus, à diſciplina, res à Pontifice Romano judicatas refricari.* Sed tamen ut dixi concordiæ datum, ut cauſa Cæciliani iterum cognoſceretur. Id factum in Concilio Arelatenſi. Convenerunt Patres ex toto ferè Occidente, Gallia videlicet, Hiſpania, Italia, Africa ac etiam Britannia, quæ cauſa eſt, ut Auguſtinus hoc Concilium *plenarium* vocet, (e) & *ex Univerſa Eccleſia collectum.* Numerus Epiſcoporum ex communi ſententia non minor ducentis; id enim expreſsè teſtatur S. Auguſtinus: (f) quamvis Ado (g) ſexcentos numeret. Cæterùm non videtur hoc Concilium verè & in rigore Oecumenicum appellari poſſe, ſed ſolùm Patriarchale, cùm ad illud nemo ex Oriente convenerit, ſed illi tantùm Epiſcopi, qui Patriarchatui Romano parebant, is verò totam Europam complectebatur, & provincias Africæ Occidentales; & hujuſmodi Concilia, imò etiam Nationalia ſæpè à ſanctis Patribus uni-

 verſalia

(a) Schelſtr. Antiq. illuſtr. p. 2. diſſert. 1. c. 7. a. 3. §. 1. n. 122. (b) Euſeb. lib. 10. cap. 5. (c) S. Auguſt. epiſt. 162. (d) Marca lib. 4. de Concord. cap. 17. n. 2. (e) S. Auguſt. l. 2. de Bapt. contra Donat. (f) S. Auguſt. lib. 1. contra epiſt Parmen. cap. 5. (g) Ado in chron. ætat. &c.

versalia appellantur, ut patet ex Concilijs Romanis sub Symmacho, Toletano III. c. 18. & Carthaginensi IV. quæ omnia universalia dicuntur, quamvis ex una tantùm Provincia collecta; quantò ergo magis Arelatense gaudere hoc titulo potuit, cui Episcopi ex tot Provincijs, Regnísque aderant? Et sanè omnium ferè sententia est, Concilium Nicænum fuisse primum Oecumenicum. Adfuisse huic Concilio Legatos Silvestri Pontificis dubium non est; ij enim nominantur initio Concilij Arelatensis primi, videlicet Claudius & Vitus Presbyteri, Eugenius & Cyriacus Diaconus. Sed dubium est, an præsederint, cùm in epistola Synodali Marinus cæterique Episcoporum nominentur nullâ mentione Legatorum factâ: Et in Synodo Arelatensi II. can 18. dicatur: *ad Arelatensis Episcopi arbitrium Synodum congregandam.* Sciendum ergo est, non omnes Pontificum Legatos semper Concilijs præsedisse, præsertim Provincialibus; nec semper primo loco potitos, nisi cum mandato præsidendi mitterentur, quod exemplo Constantinopolitanæ Synodi abundè probatur, in qua Anthimus damnatus est præsidente Menna Patriarcha, alijs verò Legatis Apostolicæ Sedis post Mennam alióśque Episcopos subscribentibus, ut habetur in sententia contra Anthimum *sess. 4.* Sic etiam summus Pontifex alicui ex Græcis Episcopis suas partes munúsque præsidendi imponebat, quo casu Romani Legati primo loco abstinebant: sic Cyrillus Concilio Ephesino nomine Cœlestini, Mennas nomine Agapethi Pontificum præfuêre: sic denique S. Leo Anastasium Thessalonicæ Episcopum suum per Illyricum constituit Vicarium, Gregorius Augustinum per Angliam, Leandrum per Hispaniam, Zosimus (a) Archi-Episcopum Arelatensem per Galliam: qui Vicarij Primates appellabantur, omnésque Metropolitanos & Archi-Episcopos dignitate & loco anteibant: eísque inter alia, quæ nomine Pontificis peragebant, illud etiam concessum, ut nomine Pontificis Concilia Nationalia convocarent. Hæc ergò causa fuit, ut Marinus Arelatensis Episcopus ante alios Legatos Concilio præsideret: idque sequentibus annis frequenter evenit, ut videlicet Arelatenses Episcopi Vicarij Apostolici & Primates essent; apertèque etiam colligitur ex canone 12. Concilij Are-

(a) V. epist. 5. Zosimi Papæ ad Episc. Galliæ. & libellum Episcoporum Provinc. ad Arelat. Leon. I.

Arelatensis secundi: *Ad Arelatensis*, inquit, *Episcopi arbitrium Synodus congreganda.* Sed quo jure Arelatensi hoc competat, nisi quia Vicarius Romani Pontificis, & ideò Primus? Cæterùm missa fuisse acta Concilij Romam, & illic confirmata, dubium non est ex Epist: Synodali, quam Patres ad Silvestrum dedère, & habetur post acta Concilij, quod etiam Bail Doctor Parisiensis ingenuè professus est Tom. 2. ad hoc Concilium: *Ipsa*, inquit, *Synodus Arelatensis subditam se agnovit Pontificis jurisdictioni, ut testata est per Epistolam Synodicam ad Silvestrum Melchiadis Successorem, missam eo fine, ut quæ statuisset, auctoritate Pontificiâ confirmaret.* Sed & illud egregium reverentiæ in Pontificem argumentum, quòd licèt inter duas partes judicium verteretur, Cæcilianum videlicet Donatúmque; istum accusatorem, illum accusatum; noluit tamen Concilium, ut partes Rei Cæcilianus sustineret, quippe jam à Melchiade absolutus, sed eum, ejúsque socios Episcopos inter Patres Judicésque Concilij admisit, & ideò tàm in Epistola Synodica, quàm etiam in sententia contra Donatum lata Cæcilianus subscribit. Quæ verò ratio, ut Cæcilianus Romano Tribunali reus assisteret; Arelatensis verò Collega & Judex, nisi quia Patribus indignum videbatur, ut pro Reo haberent, multóque minùs ut damnarent, quem Roma absolvisset? non ergo id agebant Patres Arelatenses, ut corrigerent, aut in dubium vocarent à Pontifice judicata; sed ut convincerent Donati impudentiam, alios semper, aliósque judices fatigantis: nam ab hoc etiam Conventu ad Augustum provocavit; at iste in hæc verba rescripsit cedro & æternitate digna: (a) *Meum judicium postulant, qui ipse judicium Christi expecto; dico enim, ut se veritas habet, sacerdotum judicium ita debet haberi, ac si ipse Dominus residens judicet; nihil enim licet his aliud sentire, vel aliud judicare, nisi quod Christi Magisterio sunt edocti.* Hæc est series & historia Concilij Arelatensis, non meâ, sed scriptorum omni exceptione majorum fide, & ex ipsis authenticis actis, quæ ad marginem notavi, exposita. Promptum jam erit quàm plurima ex ijs deducere, quæ obiecta Maimburgi non refellant tantùm, sed etiam malæ fidei convincant. Nam *primò* Argumentum ex Concilio Arelatensi sumptum Maimburgus à Calvino didicit, exscripsítque, quod in hoc homine ferè perpetuum,

(a) Rescript. Constant. apud. Optat. l. 1. contra Parmenian.

tuum, nihil enim novi affert, præter ftyli condimenta; alia ex Illyrico, Centuriatoribus & Calvino collecta, diffimulatis Catholicorum refponfis, quæ cùm vinci non poffent, celata maluit, quam producta. Verba Calvini funt: *Conftantinus appellationis judicium demandat Epifcopo Arelatenfi, fedet ille judex, ut poft Romanum Pontificem, quod vifum fuit, pronuntiet. Si Romana Sedes Summum habet judicium fine provocatione, cur fibi tam infignem calumniam irrogari permittit Melchiades, ut fibi Epifcopus Arelatenfis præferatur?* En tibi Calvini voces, & fenfa Maimburgi fimillima! enimverò miferrimam caufam, quæ juvari non poteft, nifi pudendis auxilijs. *Secundò* oftendit Maimburgus, fe ne quidem intelligere, qui fit ftatus Controverfiæ, & qui fenfus quæftionis, quam tanto ftudio fed cæco verfat, ut cogar de illo dicere, quæ olim S. Gregorius: (a) *Non intelligentes neque de quibus loquuntur, neque de quibus affirmant.* Quærimus enim an in rebus ad fidem fpectantibus major fit Concilij, an Pontificis auctoritas? Maimburgus Concilium præfert, allegátque Cæciliani exemplum; at in eo non de fide, fed de facto & delicto agebatur, an videlicet Cæcilianus facros Codices prodidiffet, & Martyres inediâ confeciffet: quid rogo facit judicium delicti ad judicium fidei? aut quæ confequentia à tam disjunctis? fieri enim poteft, ut in factis, quæ fub oculos hominum & teftes cadunt; major fit penès Patres notitia, qui factum confpexère; quàm penès Pontifices procul remotos, quíque ob hanc ipfam caufam cognitionem facti alijs, viciníſque committunt. Nam & Columbo ex novo, nobífque oppofito orbe redeunti, ac poftea tot alijs teftibus major fides habita, quàm Zachariæ Pontifici, (b) alios fub terra homines, hoc eft, Antipodas neganti, & proptereà fanctum Virgilium graviter reprehendenti. Deinde conftat Concilium Arelatenfe à Silveftro Pontifice approbatum, confirmatúmque fuiffe: atqui nulla quæftio eft de Concilijs à Pontifice confirmatis: cùm enim quærimus, an Pontifex fit fupra Concilium, non quærimus de eo Concilio, cujus pars Pontifex fuit, & quod ipfe confirmavit; fed de Concilio Papæ oppofito, cùm videlicet aliud Pontifex, aliud Concilium definit, & diverfa utriúfque fententia eft, quemadmodùm cùm quærimus, an tectum fit altius domo? quæftio non eft de tecto, ut eft pars domûs (fi enim

nec

(a) Greg. lib. 4. epift. 14. (b) V. Baron. ann. 748.

nec tectum nec domus altior, cùm sint una tantùm res, & tectum pars domûs) sed de tecto, ut res à domo reliqua distincta, & de domo ut separatâ à tecto & non conjunctâ. Quæ cùm planè sint nota, & in primis Logicæ rudimentis exponi soleant, mirum est à Maimburgo ignorata, & ita nec statum quæstionis intellectum. An fortè non tam illi studium fuit apta, quàm multa congerere? quippe tegendis falsis multitudo opportuna. *Tertiò*. Supponit Maimburgus Concilium Arelatense Oecumenicum fuisse (constat enim alia, quæ Oecumenica non sunt, Pontificibus haud præferri) at contrarium ostendimus, videtúrque omnium ferè sententia, qui Nicænum pro primo Oecumenico statuunt; ergo nec hoc quidem ad rem & propositum facit. *Quartò*. Certum est, ut suprà observatum, in hoc Concilio non de fide, sed de facto, & delicto disputatum esse. Quæro igitur ex Maimburgo, extra fidei causas, & ubi de facto, aut delicto Episcoporum agitur, an Concilium supra Pontificem esse credat, aut non credat? si non credit, cur ergo exemplo utitur, suo etiam judicio ac sententiâ inutili, vanóque? si credit, manifesti erroris tenetur; constat enim exemplis, doctrinâque SS. Patrum extra fidei causas, & ubi de Episcoporum juribus & delictis agitur, errare Concilia posse, corrigique à Summis Pontificibus debere: sic canon quintus Synodi Constantinopolitanæ, & canon vigesimus octavus Synodi Chalcedonensis, qui in præjudicium Patriarchæ Alexandrini vergebant, à Leone I. & Gregorio M. aliisq; intermedijs Pontificibus improbati sunt, abrogatique. Audi S. Leonem *ep. 6.* ad Synodum Chalcedonensem: (a) *Ut & fraterna Universitas, & omnium fidelium corda cognoscant, non solùm per fratres, qui vicem meam executi sunt, sed etiam per approbationem gestorum Synodalium propriam vobiscum inisse sententiam, in sola videlicet fidei causa, quod sæpè videlicet dicendum est.* Et Gelasium Papam in Tomo de Anathematis Vinculo: (b) *Ne fortè quod solent dicant, quòd si Synodus Chalcedonensis admittitur, omnia constare debeant, quæ illinc videantur esse deprompta. Cognoscant illud secundùm scripturas sanctas, traditionémque Majorum, secundùm Canones, reguláſque Ecclesiæ, pro fide communi & veritate Catholica, pro qua hanc fieri Sedes Apostolica delegavit,*

(a) S. Leo epist. 53. ad Pulcher. & 59. ad Synod. Chalc. & ad Martian. Imp. & ad Anatoli. Patriarch. & S. Greg. lib. 6. epist. 31. (b) Gelasius I. PP. Tom. de Anath. vinc. Tom. 2. Concil. inter opusc. Gelas.

factámque firmavit, à tota Ecclesia indubitanter admitti: alia autem, quæ per incompetentem præsumptionem illic prolata sunt, vel potiùs ventilata, quæ Sedes Apostolica gerenda nullatenus delegavit, mox à Vicarijs Sedis Apostolicæ contradictum manifestum est, quæ Sedes Apostolica etiam petente Martiano Principe nullatenùs approbavit. Similia habet S. Gregorius M. in epistola (a) Pelagij II. nomine ad Episcopos Istriæ scripta. Imò ipse Maimburgus, hoc ipso Tractatu, quem refutamus, & alibi apertè docet, causas Episcoporum, præsertim, cùm de illis deponendis agitur, ad Summum Pontificem pertinere; sic enim loquitur cap. 5. *De plus come Pape est sans contredit par dessus chaque evesque de qualque dignitè qu' il soit; & par dessus toutes les eglises, & tous le sinods particuliers, on peut appeller de tous ces evesques, & de tous ces sinods à son tribunal. C'est à luy de juger des causes majores, come sont celles, qui regardent la foy, la deposition des Evesques, &c.* Hoc est: *Cùm dubitari non possit, Majorem esse Pontificis Romani, quàm singulorum Episcoporum, quantacúmque dignitate ij sint, aut Synodorum particularium auctoritatem; sequitur, ut ab Episcopis quibuslibet, Synodísque ad Tribunal Pontificis appellari possit: hujus officij est, de majoribus causis judicare, quales sunt quæ fidem aut Episcoporum depositionem spectant.* Si ergo Conciliorum exemplis, sanctorúmque Patrum assertione, & ipsâ confessione Maimburgi certum est, à Synodis particularibus (qualis fuit Arelatensis) ad Summum Pontificem appellari, præsertim in causis Episcoporum; adeò ut etiam in Concilijs Oecumenicis contra Episcopos statuta, fuerint posteà à Romano Pontifice revocata, neque hoc negari possit: quâ rogo fiduciâ Maimburgus dicere potuit: *Majorem Concilij Arelatensis auctoritatem, quàm Pontificis fuisse? & hujus tribunal, illius tribunali subjectum, atque à Pontifice pronuntiatam sententiam potuisse ab eo Concilio examinari, delerique?* Num ergo Maimburgus ignorabat causas Episcoporum, qualis erat, quæ Arelate agitabatur, maximè cùm de eorum depositione agitur, ad Pontificem pertinere? Num eum latebat, non solùm quæ in Synodis particularibus, sed etiam, quæ in Oecumenicis contra Episcopos decreta fuerant, à Pontificibus sublata esse, ac penitùs rescissa, idque toto Orbe comprobante? aut forsan major Arelatensi, quàm Chalcedonensi, & Constantinopolitano Concilijs auctoritas & dignitas fuit? & hæc tamen

(a) Epistola Pelagij II. quæ habetur in fragmentis Synodi quintæ Tom. 2. Conc. p. 3.

tamen, cùm de Episcopis statuissent, Roma correxit, abolevítque: idque jure factum & Imperator Martianus, & Patriarcha Anatolius, quamvis hostis, agnovit; Leo quóque, Gelasius, Gregorius, aliique testati sunt: qui ergo dici potuit Arelatense Tribunal Romano præfuisse, si corrigi, si judicari, damnaríque ab isto potuit, idque exemplo tot aliorum? *Cur ergo*, inquies, *permisit Melchiades Romanam sententiam inferiori, externóq; sisti Tribunali?* R̷. Quia pacem & concordiam amabat, sperabátque, quod etiam evenit, eorum pertinaciam fatigari hâc conniventiâ, vincique posse; nec verò alienum, externúmque Tribunal fuit, cui Legati aderant, quódque ipse confirmabat, Concilium ergo Arelatense non eâ conditione aut petitum, aut admissum est, ut de Melchiadis sententia judicaret; sed ut instrueret, frangerétque obstinatos, non majori quidem, sed repetitâ auctoritate. Alioquin si ideò Pontifices Concilio subduntur, quia causa semel à Pontifice decisa in Concilijs iterum examinata est, sequeretur Concilia etiam Imperatoribus subdi; cùm enim Donatistæ in Concilio Arelatensi damnati essent, illi ipsi ad Constantinum Imperatorem provocârunt, auditíque sunt, ne aliquis esset excusationis locus: audi Augustinum: (a) *Atq; utinam saltem ipsius Constantini judicio insanissimis animositatibus suis finem posuissent, átque ut eis ipse cessit, ut de illa causa post Episcopos judicaret, à sanctis Antistitibus posteà veniam petiturus, dum tamen alij, quod ulteriùs dicerent, non haberent, si ejus sententiæ non obtemperarent, ad quem ipsi provocaverunt; jussit enim ille, ut eò partes occurrerent Romam ad agendam causam, quò cùm Cæcilianus nescio qua de causa non occurrisset, præcepit, ut Mediolanum sequerentur, quò cùm etiam Cæcilianus pervenisset, ipsum quóque sicut scripsit, exhibuit, cognitáque causa, qua diligentia, qua cautela, qua provisione, sicut ejus indicant litteræ.* Vides hîc Cæcilianum jam à Synodo examinatum, auditum, absolutúmque: ab Imperatore citari iterum, examinari, absolvíque; an ergo Imperator supra Concilium? quòd si non ideò Imperator supra Concilium, quia à Concilio ad Imperatorem provocatum est; quare Concilium supra Pontificem, quia à Pontifice ad Concilium Donatistæ provocârunt? si enim provocatio sit signum subjectionis, sequitur non solum Pontificem infra Concilium esse, sed etiam Concilium infra Imperatorem: quippe & à Pontifice, &

 à Con-

(a) S. August. epist. 62.

à Concilio provocatum eſt; quòd ſi dicas temerariam fuiſſe à Concilio provocationem; dicam & ego temerariam fuiſſe à Pontifice Romano, & quid dico temerariam? (a) imò *perverſam, impudentem, rabidam, furioſam, audacémque* Conſtantinus & Auguſtinus appellant.

At, *inquit*, Maimburgus, S. Auguſtinus eâdem epiſtolâ hæc habet: *Putemus illos Epiſcopos, qui Romæ judicârunt, non bonos judices fuiſſe; reſtabat adhuc Eccleſiæ Univerſalis Concilium, ubi etiam cum ipſis judicibus cauſa poſſet agitari, ut ſi malè judicâſſe convicti eſſent, eorum ſententiæ ſolverentur.* Supponit ergo Auguſtinus, errare Romanum Pontificem, ejúſque ſententias à Concilio corrigi, ſolvíque poſſe, quæ omnia ſunt argumenta ſuperioritatis.

Reſp. Si hæc ſint argumenta ſuperioritatis, ſequitur omninò multò ſupra Concilium Pontifices eſſe, palàm enim eſt, ab iſtis Concilia Oecumenica non ſolùm correcta, ſed etiam temeritatis damnata eſſe, cùm perperam de Epiſcopis eorúmque cauſis ſtatuiſſent, quod ſuprà de Conſtantinopolitano & Chalcedonenſi Concilijs, & teſtimonijs Leonis, Gelaſij, & Gregorij oſtendimus; nobis ergò pugnat Maimburgus, quamvis invitus. Sciendum igitur eſt ſententias Romani Pontificis immotas quidem ratáſque eſſe, nec ullius ſubjectas Tribunali, imò ab illis velut à quibuſdam Lineis reguliſque Concilia pendere, quod alibi fusè (b) oſtenſum eſt, fatetúrque & confirmat auctoritate S. Auguſtini Maimburgus ipſe libro (c) de vera Eccleſia, quando videlicet tranquillo placidóque animo, & affectibus libero veritatem admittebat, adulandi adhuc rudis; ſic enim ſcribit: *Apres que ceux de Cartage & de Numidie l'eurent jugè contraire alla Doctrine de la foy, on attendit la deciſion du Pape Innocent. Durant cette intervalle ſaint Auguſtin ecrivant à Hilaire d'Arles de cette Nouelle hereſie de Pelagius, dit qu'elle non eſt pas encore ouuertement reconnüe par telle de toute l'egliſe. Mais auſſitoſt, que le Pape Innocent eut fait contre elle la Conſtitution, qui fut receuè auec tant d'applaudiſement de toute le Chreſtienté; alors le dogme de Pelagius fut tenu univerſelement p..r tout pour heretique, & ce ſaint Docteur declarant ce, que le ſouvrain Pontiſe avoit defini, auquel on auoit envoiè le deux Conciles d'Afrique, ajouſta ces belles paroles: De hac cauſa jam duo Concilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam, inde etiam Reſcripta venerant, cauſa finita eſt, utinam aliquando error finiatur. Je ſcays bien,*

(a) Conſtantin. epiſt. ad Chreſtum Epiſ. Syrac. apud Euſeb. lib. 10. Auguſt. epiſt. 162. (b) Regal. Sacerdot. l. 2. (c) Maimb. l. de la Uray Egl. ſect. 7. fol. 304.

bien, que cette heresie fut condamnée encore quelque temps apres au Concile d' Ephese; (a) Mais ce fut sans en faire une plus exacte discussion, & comme un erreur dejà reprouvè par un jugement legitime, come les Peres le declarent dans la lettre sinodale au Pape Celestin. Hoc est: *Postquàm à Carthaginis, Numidiæq; Patribus declaratum est, hæresim nuper à Pelagio conceptam editámque fidei adversari, adhuc tamen quid de illa Innocentius Papa definiret, expectabatur. Interim verò decisione illius necdum vulgatâ, scribit Augustinus (b) Hilario Arolatensi, errores Pelagij nondum à tota Ecclesia hæresis damnatas; nondum,* inquit, *evidenter ab Ecclesia separata est. Ubi verò Innocentij constitutio eam hæresim damnantis summâ omnium gratulatione fidelibus innotuit; enimverò dogma Pelagianum à tota Ecclesia pro hæretico habitum creditúmque. Et ipse S. Doctor, cùm Populo explicaret, qua in hac causa Romanus Pontifex, cui duo Africa Concilia transmissa fuerant, decrevisset, in hac verba prorumpit digna memoratu: de hac causa jam duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam &c. Non me equidem latet, paucis post annis hanc ipsam hæresim in Concilio Ephesino confixam esse; sed id obiter cursímque factum; quippe causâ per legitimum ac solemne judicium jam finitâ, quod Patres Ephesini in epistola Synodali ad Cœlestinum Pontificem apertè professi sunt.* Hæc Maimburgus, cùm animo adhuc integro scriberet, intactóque affectibus aulæ, quibus fatetur, in rebus fidei dictâ semel à Pontifice Romano sententiâ causam finiri, nec amplius aliquid superesse, quod oporteat à Concilijs agnosci, decidique, eámque Augustini mentem, & Synodi Ephesinæ fuisse, quod & elegantibus versibus S. Prosper insinuat:

- - Pestem subeuntem prima recidit
Sedes Roma Petri, quæ Pastoralis honoris
Facta caput Mundo, quidquid non possidet armis,
Religione tenet.

Ergò ut ostendi Papæ sententia etiam ante vota Concilij firma & erroris tuta; sæpè tamen eam Pontifices ad Concilium referebant, non quòd huic subessent, sed quia in rebus factum spectantibus major penès plures, quàm unum notitia, & ut omnem tergiversandi occasionem adversarijs adimerent; nec aliud Pontificis & Concilij Tribunal erat, sed unum, idémque; quippe nihil valiturum, nisi Roma subscriberet, & quod illi statuissent, ipsa firmâsset: Patres ergo numerum, sed pondus Pontifices dabant;

 id quod

(a) Concil. Ephesin. act. 5. (b) August. epist. 94.

id quod S. Zosimus eleganter expressit litteris ad Concilium Carthaginense datis: (a) *Quamvis*, inquit, *Patrum traditio Apostolicæ Sedi auctoritatem tantam tribuerit, ut de ejus judicio disceptare nullus auderet: idque per Canones semper, regulásque servaverit, & currens adhuc suis legibus Ecclesiastica disciplina Petri nomine, à quo ipsa quóque descendit, reverentiam quam debet exolvat. Tamen cùm tantum nobis esset auctoritatis, ut nullus de nostra possit retractare sententia, nihil edimus, quod non ad vestram notitiam nostris ultrò litteris referremus, dantes hæc fraternitati, ut in commune consulentes, non quia quid deberet fieri, nesciremus, aut faceremus aliquid, quod contra Ecclesiæ utilitatem veniens displiceret, sed pariter vobiscum voluimus habere tractatum de illo &c. &c.* En tibi sententiæ nostræ, & confutati Maimburgi luculentum testimonium! Asserit Zosimus, tantam esse Apostolicæ Sedis auctoritatem, ut *de ejus judicio disceptare nullus audeat, nec ejus sententiam retractari posse, idque Patrum traditione acceptum, & firmatum esse.* Quid possit contra Maimburgum clarius dici? & observa non hæc in angulis, latebrísque Zosimum scribere, sed plena in luce, subque oculis Carthaginensis Concilij, à quo facilè argui poterat, convincíque, nisi vera & comperta scripsisset vel dixisset. Quia verò Zosimo obijci poterat, quod nobis objecit Maimburgus: *Cur videlicet summi Pontifices sententias suas Conciliorum examini submittant, si judicari à nullo possunt? Cur Innocentius Pontifex causas à se finitas ad Concilium Arelatense referri est passus?* Respondet Zosimus: *Non ideò factum, quòd aut nescirent Pontifices, quid fieri deberet, aut facere aliquid possent, quod Ecclesiæ utilitati adversaretur, sed ut fraternitati deferrent &c.* Ubi vides jam ante mille & ducentos ac supra annos, hoc est, florente Ecclesiâ, & ubi nulla fastûs suspicio, aut cupiditas aliena usurpandi, sententiam hanc nostram pro vera, certáque habitam, & Patrum traditione subnixam, videlicet sententias Romani Pontificis nullius judicio subjectas, & erroris expertes esse, id enim apertè sonant ea verba: *De ejus judicio disceptare nullus audet: nullus de nostra potest retractare sententia: non quia quid deberet fieri nesciremus, aut faceremus aliquid, quod contra Ecclesiæ utilitatem displiceret &c.* Ergò cùm Pontifices præsertim in quæstionibus facti ad Concilia referunt; non id agitur, ut Concilium judicet, rescindátque Romæ judicata; id enim potestatis majoris esset, quam Zosimus Concilio negat, sed ut solùm meliùs Pontificem

(a) Zosim. epist. ad Episc. African. Anno 418. apud Baron. ad eund. Annum.

ficem doceant, an factum ità se habeat, suggerántque, quid fieri oporteat; nam & Regio senatui nulla potestas rescindendi à Rege decreta, sed solùm ostendendi, deprecandíque. Ita Concilij Arelatensis res & causa se habuit.

XI. *Objicitur 6.* (a) Siricius Papa, qui Damaso successerat, apertè confitetur, se Concilio subjectum esse, cujus tam ingénua, & in re propria testantis Confessio maximi utique momenti esse debet. Durabat adhuc Antiochenum Schisma, extinctis Paulino & Meletio Episcopis, quibus utriúsque fautores duos suffecerant, Flavianum videlicet Meletio, & Evagrium Paulino. Huic tam pernicioso dissidio componendo Concilium Capuanum indictum fuerat, Flaviano, Evagrióque citatis. Abfuit Flavianus, rogavítque Theodosium Imperatorem, ut hæc causa alteri in Oriente Synodo committeretur; at Episcopi, qui Capuam convenerant, Theophilo Episcopo Alexandrino, alijsque Ægypti Episcopis hanc ipsam Flaviani Evagrijque causam delegant; Bonosi verò (blasphemiæ in Deiparam Virginem accusati) Anysio Episcopo Thessalonicensi, subjectísque illi Episcopis: hi ad Siricium Pontificem deferunt. Siricius abnuit, negavítque facultatem sibi esse eam causam cognoscendi, quam Patres Capuani, Theophilo alijsque detulerant. Verba Sıricij sunt in epistola ad Anysium Thessalonicensem: *Cùm hujusmodi fuerit Concilij Capuensis judicium, ut finitimi Bonoso atque ejus accusatoribus Judices admitterentur, advertimus, quòd nobis judicandi forma competere non possit &c.* Et infrà: *Primum est, ut ij judicent, quibus judicandi facultas est data, vos enim totius Synodi vice decernitis, nos quasi ex Synodi auctoritate judicare non convenit.* En Siricium Concilio submissum! si enim major Siricij potestas, quàm Concilij esset, cur non posset Concilij decretum factámque delegationem rescindere, & causam alijs Judicibus creditam, ad suum, hoc est, altius, præstantiúsque Tribunal avocare?

Resp. Hoc Maimburgi argumentum more solito multis partibus laborat. Nam *Primò* Concilium Capuanum non Oecumenicum fuit, sed particulare; sequeretur ergò etiam Concilio particulari Pontificem subijci, quod tamen etiam ipse Maimburgus non admittit, sic enim in hoc ipso tractatu, quem refutamus, loqui-

(a) Maimb. Traitté de l'Egl. de Rom. ch. 19. f. 161.

loquitur: (a) *De plus come le Pape est en cette qualitè sans contredit par dessus chaque Evesque de qualque dignitè qu'il soit, & par dessus toutes les Eglises, & tous les sinods particuliers; on peut appeller de tous ces Eveques, & de tous ces sinods à son Tribunal.* Si ergo, ut hîc loquitur Maimburgus, *Pontificis Romani Potestas omnibus Ecclesijs, Synodisque particularibus praestat, ideóque ab omnibus particularibus Synodis ad Tribunal Romanum appellari potest*; si inquam ita res se habet; quâ fiduciâ Maimburgus dicere potuit, Siricium Capuensi judicio subjectum, & hujus Decreto alligatum fuisse? *Secundò.* Sed etiam ipsi Patres Capuensis Synodi inter quos praecipuus Ambrosius, quamvis hujus causae cognitionem Theophilo, aliisque detulissent; semper tamen quidquid illi judicâssent, Pontificis Romani judicio & approbationi subjecerunt. Verba Ambrosij ad Theophilum Alexandrinum haec sunt: *Sanè referendum arbitramur ad sanctum Fratrem nostrum Romanae Sacerdotem Ecclesiae, quoniam praesumimus ea te judicaturum, quae etiam illi displicere nequeant; ita enim utile erit consultum sententiae, ita pacis & quietis securitas, si id vestro statuatur consilio, quod Communioni nostrae dissensum non afferet; ut nos quóque acceptâ nostrorum serie statutorum, cùm id gestum esse cognoverimus, quod Ecclesia Romana haud dubiè comprobaverit, laeti fructum hujusmodi examinis adipiscamur.* Vides tantum abfuisse, ut Patres Capuenses, & inter illos Ambrosius crediderint Romanum Pontificem Concilij Delegatis subesse, aut rescindere non posse ab istis judicata, ut potiùs eam regulam Delegatis praescriberent; ne videlicet, quidquam judicarent, quod *Romano Pontifici displicere, aut comprobari ab eo non posset.* Agnovit ergo Concilium, esse altius aliquod Tribunal, cui placere oporteret, & cujus censurae Concilij acta subjacerent. *Tertiò.* Sed illud quóque mirum, voluisse Maimburgum ad confirmandam tanti momenti causam, epistolam adhibere dubiae omnino incertaeque fidei; illam Maimburgus Siricio adscribit; at illa nec inter Siricij epistolas reperitur, nec Siricij nomen, sed Ambrosij praefert, habetúrque libro 10. epistolarum Ambrosij epistolâ 79. cum hac inscriptione: *Divi Ambrosij ad Theophilum & Anysium, excusantis se de Judicio ferendo inter Bonosum Episcopum, &c.* Et quamvis negent aliqui eam epistolam Ambrosij esse; non continuò sequitur esse Siricij, quae enim haec consequentia, ut ideò eam Siricius scripserit, quia non scripsit Ambrosius?

Quartò.

(a) Maimb. Traittè de l'Egl. de Rom. ch 5. f. 43.

Quartò. Sed demus scripsisse Siricium, non tamen sequitur aliquid ab eo derogari Pontificiæ potestati: nec enim passim & sine magna, urgentéque ratione Pontifici licet ordinem, gradúsque judiciorum, & Conciliorum ac Sacerdotum judicia, sententias & privilegia turbare, & causas alijs commissas suo tribunali vindicare; imò nulli æquè ut Romano Pontifici incumbit, Conciliorum & Episcoporum jura & prærogativas custodire, quod eleganter Gregorius Magnus hisce verbis expressit: (a) *De Ecclesiasticis Privilegijs, quod vestra fraternitas scribit, hoc postpositâ dubitatione teneat; quia sicut nostra defendimus, ita singulis quoque Ecclesijs sua jura servamus, nec cuilibet favente gratiâ ultra quàm meretur impertiar, nec ulli hoc, quod sui juris est, ambitu stimulante derogabo: sed fratres meos per omnia honorare cupio, &c.* Extátque ejusdem Divi Gregorij exemplum memoriâ dignum: cùm enim Trajanus quidam Melitam Insulam, ubi Episcopus designatus erat, proficisceretur, quatuor ex Monasterio Syracusano Monachos petijt, viæ & curarum solatio futuros; concessit Gregorius, eâ tamen lege, ut Episcopi Syracusani, cui Monasterium illud subjectum erat, licentia & facultas accederet. *Petijt*, inquit Gregorius, *à nobis Trajanus, ut de Monasterio, quod in civitate Syracusana situm est, ei quatuor, vel quinque dari Monachi debuissent; quia ad Locum proficiscens incognitum, si proprios, quorum consolatione utatur, non habeat mens affecta tristitiâ, minùs se ad ea, quæ sunt utilitatis erigit, & antè incipit succumbere, quàm laboret. In qua re, ne Reverendissimi fratris & Coëpiscopi nostri Joannis privilegiorum videremur prærogativam minuere, ita hoc illi noveris esse concessum, ut tamen fratris nostri Joannis sit arbitrio per omnia servatum.* Siricius ergo cùm noluit causæ Bonosi Episcopi se immiscere, non id fuit, quòd crederet sententiam & Decretum Concilij non subjacere Tribunali Romano, imò & Patres Concilij, & ipse Maimburgus, ut vidimus, subjacere professi sunt; sed quòd non appareret publica urgénsque ratio eam causam avocandi; nihil ergo Pontificiæ potestati, quam defendimus, obstat exemplum Sirici: & cùm Maimburgus dixit: *Exemplo Siricij nihil clarius, sinceriúsque contra Pontificiam auctoritatem afferri posse;* constat unum esse ex solitis Maimburgi strategematis, ingentibus promissis Lectorem fallentis, & cui meritò applicare possis illud Divi Augu-

(a) S. Gregor. M. epist. ad Domin. Carthag. Episc. l. 2. ep. 39. V. causam 25.q.2.

ftini Symbolum de utre inflato: (a) *Utres*, inquit, *duos si videas, unum plenum, alterum inflatum; in utróque eadem est magnitudo, sed non in utróque eadem plenitudo: si attendas, falleris, si appendas invenies.* Sic ergo se habent Maimburgi argumenta, ut videlicet magna appareant videnti, sed inania ponderanti.

Objicitur 7. Innocentius Primus, cùm à Johanne Chrysostomo (qui æmulorum factionibus, Theophili præsertim, damnatus pulsúsque fuerat) appellaretur? Chrysostomum ad Oecumenicum Concilium remisit, jussitque ab hoc solo remedium expectare, sibi enim nec vires, nec aliud consilium suppetere; verba Innocentij sunt: (b) *Quodnam remedium hisce malis afferemus? Necessaria erit Synodalis cognitio; ea sola est, quæ hujusmodi procellarum impetus retardare potest.* Et infrà: *Ac nos quidem multum deliberamus, quonam modo Synodus Oecumenica congregari possit, per quam turbulenti isti motus consopiri possint. Expectemus auxilio DEI cuncta nobis esse restituenda.* Agnoscit ergò Innocentius (c) plus auxilij & auctoritatis in Concilio, quàm Pontifice Romano esse; alioquin cur Chrysostomum ad Concilium remittit? cur remedia in tam longum tempus, & tam lentum Senatum differt? cur nullum aliud remedium præter Concilium superesse profitetur? imò multò promptius supererat, multóque validius, sententia videlicet Pontificis Romani, si major hujus, quàm Concilij auctoritas fuit. Hoc Innocentij exemplum adeò Maimburgo placuit, ut postquàm illud recitâsset, suásque ex illo consequentias deduxisset, in hæc verba prorumperet. *Potuissétne*, inquit, *clarioribus verbis exprimere Innocentius auctoritatem Concilij ad multò plura extendi, majorémque quàm Pontificis Romani esse, sicq; Pontificem Concilio subesse?*

Resp. Adeò hoc argumentum nihil probat, ut potiùs in antiquum lapidem Maimburgus impingat, sémperque magis ac magis ostendat, se ne statum quidem ejus quæstionis intelligere, quam tanto labore agitandam suscepit, perinde ac si jaculum mitteret scopi metæque ignarus. Nec enim à nobis quæritur, an Concilium à Pontifice coactum, directum, approbatúmque sit supra Pontificem? id enim parum ad praxim usúmque pertinet: sed

(a) Augustinus serm. 112. de Temp. (b) Innoc. epist. ad Cler. Constantinopolitan. Anno 404. (c) Maimburgus cit. fol. 163.

ſed tota quæſtio in eo vertitur, an Concilium Papæ oppoſitum, & ab iſto non approbatum, quale Baſileenſe fuit, præponi Pontifici debeat, adeò ut Concilio magis, quàm Pontifici deferri oporteat contraria decernenti, & Concilium improbanti. Patet ergò nihil probare Innocentij exemplum; cùm enim dicit, afflictis Chryſoſtomi rebus *ſolum Concilium poſſe ſubvenire*, de Concilio loquitur non acephalo, non improbato, non Pontifici adverſo, ſed cum iſto conſentiente, nulla ergò conſequentia ab uno ad alium, & tam diſparatum caſum. Et meritò tunc temporis credidit Innocentius adjuvando Chryſoſtomo non ſufficere ſolius Pontificis manum, ſed expectandum Concilium; quippe ſi ſolus Pontifex Theophili ſententiam & judicium reſcinderet, cui tot alij Orientis Epiſcopi ſubſcripſerant; timendum omnino erat, ne Schiſma conflaretur; Græcis ingenitâ levitate faſtúque ad omnia promptis, & præſertim Auguſtis Chryſoſtomo adverſantibus, quæ poſteà Photiano Schiſmati cauſæ fuerunt. Prudenter ergò Innocentius vitando civili bello Concilium indici voluit, quo Chryſoſtomi cauſa majori non tantùm auctoritate, ſed etiam numero fulciretur, nec ulla Græcis tergiverſandi cauſa ſupereſſet, ſi pleno totius Eccleſiæ ſenatu vincerentur. Innocentius ergò ut neceſſitati conſuleret, poteſtatem ſepoſuit. Idem reſponderi debet ad exemplum Innocentij III. qui urgenti Philippo Auguſto divortium Ingelburgæ Reginæ, reſpondit: *Non poſſe à ſe aliquid ex ſuo ſenſu pro Rege definiri, nec debere abſque deliberatione Concilij aliquid determinari.* Loquitur enim Innocentius de Concilio, cui Pontifex præeſt, approbátque; non verò de Concilio Papæ adverſo, de quo ſolùm eſt quæſtio: & meritò Pontifex in re tanti momenti, & publico omnium ſcandalo juncta, támque ambigua, varijſque & contrarijs opinionibus agitata (conſtat enim in Concilio Sueſſionenſi quindecim totos dies in utrámque partem diſputatum eſſe) & eo tempore, quo Innocentius Philippi Regis operâ armiſque præcipuè utebatur; prudenter rem ad Concilium retuliſſe, ſive ut longis dilationibus amantem Regem fatigaret, ſive ut odium repulſæ in alios conferret. Verba Innocentij hæc ſunt: *Si ſuper hoc abſque generali deliberatione Concilij determinare aliquid tentaremus, præter Divinam offenſam, & mundanam infamiam, forſan Ordinis & officij noſtri*

periculum immineret, cùm contra veritatis ſententiam (quod DEUS conjunxit, homo non ſeparet) noſtra non poſſit auctoritas diſpenſare. Vides Innocentium non de *ſententia* Concilij, ſed *deliberatione* loqui, quæ nullam infert ſuperioritatem: deliberationem verò prætexit ob allatas cauſas; alioquin palàm erat, non magis poſſe Concilium diſpenſare in præcepto Divino de non diſſolvendo Matrimonium ratum & conſummatum, quàm Papam; qui ſi contra tam clarè in Evangelio expreſſam veritatem diſpenſaret; meritò hæreſis ſuſpectus eſſet, ſicque *ordinis & Officij ſui periculum* adiret.

Objicitur 8. (a) In Concilio Romano ſub Symmacho Pontifice Decreto Patrum ſub gravi pœna vetitum eſt, ne bona Eccleſiæ Romanæ quovis neceſſitatis obtentu in perpetuum alienentur. Cùm verò ſex & triginta poſt annos Agapetus (b) Pontifex rogaretur, ut hujuſmodi prædium alienari permitteret ſublevandæ pauperum neceſſitati; reſpondit, non poſſe ſe ullâ ratione in hanc alienationem conſentire: *Divini enim*, inquit, *conſideratione judicij, neceſſe nobis eſt, quidquid ſancta Synodalis decrevit auctoritas, inviolabiliter cuſtodire.* Si ergo Concilium aliqua prohibere Pontificibus poteſt, & ſi facultas non eſt Pontificibus reſcindendi à Concilijs ſtatuta, conſtat ergo majorem Concilijs auctoritatem, quàm Pontificibus eſſe, & iſtos ſubdi illorum Decretis.

Reſp. Errat iterum Maimburgus, receditque à ſtatu quæſtionis; alia enim quæſtio eſt, an quando Pontifex & Concilium contraria ſibi ſentiunt, major ſit Pontificis, quàm Concilij auctoritas? Alia: an Pontifex Decretis Concilij à Papa comprobatis teneatur? fieri enim poteſt, ut Pontifex aut alius Princeps, ejus legibus teneatur, cui ſubjectus non eſt: quis enim neſcit, nec ſibi Pontificem, nec Anteceſſoribus ſubjectum eſſe, cum quibus pari fungitur poteſtate? & tamen communis cum Sacrorum, tum prophanorum Doctorum ſententia eſt, Principem quemlibet, præſertim verò Summum Pontificem tam ſuis, quàm Anteceſſorum legibus quoad vim directivam obſtringi: idque à Sanctis Patribus, (c) ſacriſque

(a) Maimb. cit. ch. 19, f. 167. Concil. Rom. ſub Symm. PP. de non alien. reb. Eccleſ. c. 4. Anno D (b) Agapetus epiſt. ad Cæſar. Arelat. (c) V. Gelaſ. epiſt. ad Epiſc. Dard. in c. confidimus 25. q. 1. Ivon. ep. ad Hug. Arch. Lugdun. c. contra ſtatuta 25. q. 1. Greg. PP. l. 5. ep. 12. in c. juſtitiæ 25. q. 1. Leo PP. Pelagius, Iſidorus in cauſa. 25. q. 2. & c. juſtum d. 9. & S. Th. 1. 2. q. 96. ar. 5.

erisque Canonibus sæpè repetitum est, docétque S. Thomas Theologorum Princeps; non ergo sequitur Pontificem Concilio subdi, quia Concilij à se approbati Decretis tenetur, nam & suis legibus & Antecessorum tenetur; nec ideò tamen aut sibi, aut Antecessoribus suis subjectus est, minoríque potestate. Sciendum ergo est, postquam semel Decretum aliquod statutum in Concilijs fuit, resultare hoc ipso obligationem naturalem, quæ Legislatorem etiam obstringat ad legum suarum observantiam, quantum videlicet ejus status & conditio patitur; cùm enim proximus legum finis sit earundem observatio, ac promotio boni publici, nihil verò magis legis observantiam, & communem utilitatem ex legum observantia redundantem impediat, quàm si Legislator ipse in legem offendat, eámque suo exemplo contemptui ac ludibrio exponat, (imitantur enim subditi vitia Principum, quibus auctoritas delinquentis venerationem & speciem, imò impunitatem conciliat; quâ enim fiduciâ sua scelera in alijs puniant?) inde fit, ut ex natura legis, & Justitiæ, officiíque, quo Principes funguntur, ac subditos ad legum observantiam urgere tenentur, ac transgressores pœnis afficere, ut ipsi quóque Principes suis & Antecessorum legibus obstringantur: non quòd Principes aut sibi, aut Antecessoribus subdantur, sed quia legum natura, ac ratio officij id à Principe postulant; hanc obligationem agnovit etiam Christus, quando Pharisæis exprobravit: (a) *Quòd gravia hominibus onera imponerent, quæ ipsi nollent digito tangere.* Agnoverunt etiam Prophani, ac Gentiles scriptores, apud quos toties hæc axiomata reperies, videlicet: *Quod quisque juris in alium statuit, ipse eodem jure uti debet.* Et: *Patere legem, quam ipse tuleris, &c.* Et S. Ambrosius (b) epistolâ ad Valentinianum Imperatorem: *Quod cùm præscripsisti alijs, præscripsisti etiam tibi; Leges enim Imperator fert, quas primus ipse custodiat.* Aliud ergo Maimburgus probavit, quàm probare oportuit; probavit enim Pontifices Decretis Conciliorum à se probatorum obligari; at hoc probandum non erat, quippe à nobis concessum. Illud ergo probandum erat: *Pontificem Decretis Conciliorum teneri, quæ ipse improbavit.* Hoc tacuit Maimburgus; falsi enim convinci poterat, patuítque in Constantinopolitano, & Chalcedonensi, quorum Decreta, quamvis Oecumenica

(a) Matth. 23. (b) Ambros. l. 5. epist. 32. ad Valentin. Imperat.

nica essent, non sunt tamen omnia à Pontificibus accepta, imò rejecta, tantum abest, ut se illis subjectos crederent. Imò si à Decretis Conciliorum etiam Generalium argumentari licet, fortissimum pro Pontifice habemus argumentum; certum enim est, Dispensationem esse actum superioris: at verò quis nescit in Decretis Conciliorum sæpissimè dispensâsse Pontifices? quod alibi (a) demonstratum est.

XII. *Objicitur 9.* (b) Silvester II. Romanus Pontifex, & eruditione celeberrimus, in epistola, quam ad Seguinum Senonensem Archiepiscopum scripsit, hæc habet inter alia: (c) *Constanter dico, quòd si ipse Romanus Episcopus in fratrem peccaverit, sæpiúsque admonitus Ecclesiam non audierit; hic inquam Romanus Episcopus præcepto DEI est habendus sicut Ethnicus & Publicanus.* His Silvestri verbis, hæc Maimburgus ex suo addit commentarij loco: *Potuissetne*, inquit, *clarioribus verbis hic Papa profiteri; Pontifices Romanos, quantumvis Ecclesiæ capita, non ideò tamen Legibus Conciliorum, quæ Universalem Ecclesiam repræsentant, exemptos esse?*

Resp. Gerberti testimonium, qui posteà Silvester II. dictus est, pudori potiùs Maimburgo esse debuit, quàm argumento: ego, ut veritatem intelligas, rem totam à principiis suis evolvam. *Anno DCCCCLXXXVII.* Ludovico V. Francorum Rege extincto, in thronum evectus est Hugo Capetus, Parisiensium Comes; is è Regio quidem Francorum sanguine ortum duxerat, quod alibi ostendimus, sed dubium non erat, deberi Regnum Carolo Lotharingiæ Duci, quippe Ludovici Patruo, proximóque sanguinis Regij; sed quòd Imperatori, Germanísque nimiùm adhæreret, Gallos offenderat, averteràtque. Natum Civile bellum, Hugone Caroló que pro Corona certantibus, & initia quidem Carolo fausta, Lauduno tunc Regiâ Civitate Rhemísque captis, idque ut ferebatur operâ & proditione Principis Arnulphi, posteà Rhemensis Archi-Episcopi: quas Infulas cùm acciperet, juramento se Hugoni Regi devinxerat, sed Patrui amor juramento & fidei præpotuit, Rhemósque hosti aperuit. Hugo collectis iterum copijs Lauduni languentem Carolum obsidet, capítque, & Aurelianis custodiæ mandat: secuta Rhemorum deditio, & Arnulphus proditionis ac Majestatis reus Concilio Rhemensi sistitur, cui inter alios Seguinus

(a) Vide Regal. Sacerdot. fol. 581. (b) Maimb. cit. ch. 29. fol. 169. (c) Epist. 2. Gerberti ad Seguinum Ep Senon.

nus aderat Archi-Episcopus Senonensis & Apostolicæ Sedis Legatus. In hac Synodo certamen primò fuit de Patrum potestate, an vid: exauctorare illis Episcopum liceret sine Romani Pontificis assensu? negabant qui Arnulphum tuebantur, inter quos Abbo Floriacensis Abbas præcipuâ doctrinâ ac sanctitate, & postea Martyr: *Quippe ex sacrorum Canonum sententia majores causas & Episcoporum depositiones Romano Pontifici reservari.* Sed vicit opinio adversantium Arnulpho: *Missos Romam Legatos octodecim mensium spatio, ad limen palatij præstolatos esse; non admissos, non auditos rediisse; ergo tam longum silentium pro assensu esse, impletúmque quidquid Pontifici deberetur tam prolixo obsequio.* Stabilitâ Concilij auctoritate damnatus Arnulphus, cùm priùs delictum confessus esset, sacrísque infulis exutus, & Gerbertus deposito suffectus. Seguinus recusavit sententiæ subscribere; reliqui Episcopi quamvis inviti, metu tamen & reverentiâ Regis Arnulpho infensi vinci se passi sunt: (a) *Venerabilis autem Seguinus Archiepiscopus non consensit in degradationem Arnulphi, neque in ordinationem Gerberti; jussio autem Regis urgebat: alij verò Episcopi licèt inviti, tamen propter timorem Regis degradaverunt Arnulphum, & ordinaverunt Gerbertum.* Maimburgus, (b) *decipi hunc auctorem* dicit, *& apertè falsa narrare, nullámque speciem veritatis habentia; se verò hanc Gerberti historiam ex monumentis fide dignissimis, quæque in dubium vocari haud possint, recensere.* Si verò ab eo quæras; quæ nam ea sint monumenta fide dignissima? nulla alia profert, quàm epistolas Gerberti, & acta Synodi Rhemensis ab eodem Gerberto conscripta; quæ Sectarij nostrorum temporum, perinde ac si Thesaurum reperissent, duplici editione (c) in lucem protulêre. Gerbertum verò constat amarissimo in Pontificem animo fuisse, quippe hujus auctoritate sede Rhemensi ejectum, & ipse fatetur Maimburgus (d) *Gerberti scripta, præsertim epistolas ad Seguinum datas plus fellis, quàm rationis habere.* Ipse Gerbertus, ut habetur in appendice Aimoini, (e) *intelligens, quòd injustè Pontificalem suscepisset dignitatem, pœnitentiâ ductus est;* quando videlicet misso Leone Apostolicæ Sedis Legato, nováque Synodo Rhemis coactâ, Arnulphus sedi restitutus

(a) Aimoin. l. 5. (b) Maimb. de la decad. l. 1. fol. 95. (c) Magdeburg. Centur. 10. cap. 9. & seorsum Francofur. Anno 1600. (d) Maimb. de la decad. l. 1. f. 94. (e) Aimoin. l. 5. c. 45.

tus eſt Gerberto pulſo; qui Gallis offenſus, à quibus deſertum ſe viderat, in Germaniam ad Ottonem III. confugit, & hujus patrocinio Pontificatum adeptus eſt; damnavítque, quæ tantâ olim contentione contra Arnulphum, Romanúmque Pontificem declamaverat, ſic enim ſcribit in epiſtola ad Arnulphum, quam Balluzius recitat: (a) *Quapropter tibi Arnulpho quibuſdam exceſſibus pontificiali honore privato ſubvenire dignum duximus, ut quia tua abdicatio Romano aſſenſu caruit, Romanæ pietatis munere credaris poſſe reparari.* Vides hîc fatentem Gerbertum, non debuiſſe ſine Romano conſenſu Archi-Epiſcopatu exui Arnulfum; & ipſe de Marca ac Gloſſa Pragmaticæ Sanctionis Depoſitiones Epiſcoporum ſoli Pontifici reſervatas eſſe agnoſcunt: (b) *Idque in Gallia, reliquiſque Orbis Chriſtiani Provinciis receptum eſſe, & in mores verſum.* Ex quibus jam videas, quàm falsò dixerit Maimburgus: *Gerberti ſcripta eſſe omni fide digniſſima, & quibus cedere debeant, quæ Continuator Aimoini poſteritati reliquit.* Ergò ex calculo Maimburgi, quæ ab irato, ab offenſo, ab hoſte ſcripta ſunt, quæque revocata, correcta, & in publica Synodo deleta, ac ab hæreticis evulgata in odium ſedis Romanæ, *monumenta ſunt fide digniſſima, omníque dubio majora.* Quæ ergo erunt indigna fide? Planè vel hoc uno exemplo patet, quantum excæcandis hominum mentibus, delendíſque communis vitæ, ac rationis humanæ principiis animi paſſiones valeant. Quòd verò ad Aimoini Continuatorem pertinet, & quem Maimburgus ſuſpectæ fidei reddit; Lectoris omniúmque prudentum judicio relinquimus, illi magis fidem habere velint res ferè ſuorum temporum, ſed tamen aliena non ſua, & quorum nullâ curâ aut lucro, damnóque tangebatur, narranti; an Gerberto tot titulis offenſo, iratóque, & quem ipſe Maimburgus (c) fatetur *plus iræ, quàm rationi & veritati indulſiſſe.* Jam ergo ex hac Gerberti hiſtoria facilè intelligas, quàm nihil ad rem faciat Maimburgi argumentum, quámque multis partibus erret; illa enim Gerberti verba, quibus dicit: *Pontificem admonitum, nec Eccleſiam audientem tanquam Ethnicum & Publicanum habendum eſſe:* perinde recenſet, ac ſi à Gerberto jam Pontifice dicta eſſent (ut videlicet tantò ſit fortius argumentum ex confeſſione ipſius Pontificis pe-

(a) Balluz. ad lib. 7. de Marca c. 25. (b) De Marca l. 7. c. 25. n. 9. Guim. in Gl. Pragm. tit. de Concub. (c) Maimb. de la Decad. l. 1. fol. 95.

petitum) sic enim scribit: (a)*Sur quoy ce Pape ecrivant à Seguin, non à point fait de difficultè de s'esprimer en ces termes extremement forts, &c.* Et infrà: *Ce Pape peut il faire entendre plus clairement, che les Papes sont soumis au Concile General?* Quibus verbis apertè Lectorem fallit; nec enim Pontificis hoc est testimonium, nec ea Gerbertus scripsit, cùm jam Pontifex esset, sed adhuc Monachus, & iratus, offensúsque Pontifici, qui unus obstabat, ne infulis Rhemensibus potiretur; imò Pontifex factus se ipsum correxit, revocavítque tam imprudenter olim effusa, ut ex epistola ad Arnulphum ostendi: hæc omnia Maimburgus aut mutavit, aut tacuit, ut ita argumento planè inani inutilique speciem aliquam veritatis afferret artificio planè indigno, & quod non dicam in historico & Sacerdote, sed ne in plebejo quidem feras.

Postquam Maimburgus capite 19. ex Pontificum testimonijs, quæ modò refutavimus, conatus fuisset ostendere Pontifices subjacere Concilio; caput 20. subjungit, in quo testimonia Pontificum recenset, qui sacris Canonibus, sacrorúmque Conciliorum Decretis teneri se profitentur; ex quo concludit, infrà Concilium Pontifices esse: sed hoc jam suprà ad objectionem octavam refutavimus, & ita repetere nolumus jam semel dicta. Illud discussione indiget, quod circa finem ejus capitis de Appellatione ab abusu commemorat, quódque in sequenti Paragrapho explicandum suscipimus.

I §.II.

(a) Maimb. Traittè de l'Egl. ch. 19. fol. 169.

§. II.

De Appellationibus tanquam ab abusu.

SUMMARIA.

1. Quinque Parisienses propositiones eò pertinere, ut omnes causæ spirituales Parlamento prophanísque Tribunalibus subdantur, ídque testimonio Maimburgi palàm fieri, Appellationes ab abusu Concilio Oecumenico substituentis.

2. Appellationes ab abusu recentes esse, & præteritis retrò annis ignotas, ídque testimonijs Constantini & Theodorici ostenditur.

3. Earum Appellationum injustitia tum ex ipso Appellationis nomine, tum ex gradibus, quibus provectæ sunt, probatur.

4. Et ex querelis Cleri Gallicani, eas Appellationes improbantis.

5. Et ex varijs rationibus.

6. Respondetur ad Regiorum argumenta.

I.

MAimburgus finem capitis vigesimi his verbis conclu-dit: (a) *Cùm Romani Pontifices limites à sacris Canonibus præscriptos transgressi suâ potestate abuterentur; ad futura Concilia appellari captum est. Id in causa Bonifacij VIII. factum, in omnium Regum coronas dominatum usurpantis. Iterùmque ab Universitate Parisiensi, ubi contra Canonum præscripta, & Ecclesiæ Gallicanæ privilegia, Decimis se onerari, alijsque exactionibus sensit. Sed præsertim & frequentiùs id agitatum in Germania. Verùm cùm illæ ad futurum Concilium appellationes, aut*

nimis

(a) Maimb. Traittè de l' Eglise. ch. 20. fol. 18[illegible]

nimis lentum remedium afferrent graſſantibus malis, aut Pontificiæ auctoritati, ſententiiſque eludendis adhiberentur, unius ferè ſæculi morâ, quæ convocandis Concilijs neceſſaria eſt, & ideò à Pio II. Julióque II. hujuſmodi provocationes jure merito damnatæ ſunt. Aliud remedium in Gallijs ſucceſſit, Appellationes videlicet tanquam ab abuſu, à Summis Pontificibus ad Parlamentum factæ, id quippe Majeſtatem, Juſtitiámque Regis repræſentat; & ad hunc velut ad Canonum protectorem ſpectat, providere, ne quid attentetur illis contrarium; imò & Bullas, ſententias, legéſque Eccleſiaſticas ad examen, judiciúmque ſuum revocare, arbitraríque, an aliquid Canonibus, ac Galliæ libertatibus adverſum complectantur. Hactenus Maimburgus, ubi planè faciem nudavit, ſeque ipſum agnoſcendum propoſuit, & quò tenderent propoſitiones Pariſienſes oſtendit, toties & tam quæſitis coloribus pietatem profeſſæ: ut nimirum tota de rebus cauſiſque Eccleſiaſticis poteſtas, ad Reges & Parlamenta, forúmque ſæculare transferatur: & hanc vocant Gallicanæ Eccleſiæ libertatem, Regi & ſenatoribus Regijs ſervire. Errant, *inquiunt*, falluntur Pontifices, ergo Concilijs ſubdantur; ſed quia longum eſt, moleſtúmque Concilia expectare; ſubdantur Regi & Parlamentis, profaniſque tribunalibus; & ne velum deſit tam pudendo facinori, abuſus Pontificiæ poteſtatis vocetur, quidquid non placet. Poſſit error, poſſit fraus, poſſit ignorantia in Pontifices cadere; non poſſit in Regem & Parlamenta: & ea infallibilitas, quæ Pontifici debebatur, Regibus & Parlamentis donetur: iſti ſedeant, judicéntque, Reo interim Pontifice, & ad pedes prophani Tribunalis ſententiam præſtolante, & hoc ipſum appelletur *libertas Gallicana.* Potéſtne à Maimburgo dici, imò cogitari aliquid indignius Chriſtianâ pietate? ſed rem ipſam aggrediamur.

II. *Primò.* Conſtat hujuſmodi appellationes tanquam ab abuſu novas eſſe recentéſque, & ultimis ſæculis natas, quando videlicet & diſciplinæ Eccleſiaſticæ faſtidium, & libido opinandi nova, gliſcénſque adulatio, ac etiam aliquorum Pontificum prædura imperia medicinas quærere coegerunt morbis pejores. Feuretus putat anno 1404 primùm emerſiſſe. Auctor (a) liberratum Eccleſiæ Gallicanæ ad Annum 1489. refert. Acta Cleri Gallicani non

(a) Carolus Feuretus l. 1. c. 2. Auctor libert. Gallic. Tom. 1. pag. 96. Acta Cleri Gallic. Tom. 1. Tit. 2. c. 19. Stephan. Paſquier. l. 3. c. 38. V. Tract. de libert. Eccleſ. Gallic. lib. 12.

ante annum 1533. cœpisse. Eadem ferè sententia Petri de Marca, aliorúmque Galliæ scriptorum, ex quibus jam facilè intelligas hujusmodi provocationes vel ex hoc capite improbandas esse, quòd novæ sint; semper enim novitas in ijs, quæ ad fidem, ac disciplinam Ecclesiasticam pertinent, suspecta fuit, præsertim cùm Canonibus, praxique Ecclesiæ adversabatur. Audi S. Vincentium Lerinensem(a) in præclaro suo Commonitorio: *Mos iste semper in Ecclesia viguit, ut quo quisque Religiosior foret, eo promptiùs novellis adinventionibus contrairet.* Et alibi: *Christianus ergo Catholicus providebit, ut antiquitati inhæreat, quæ prorsus jam non potest ab ulla novitatis fraude seduci.* Et planè si totam percurras antiquitatem, nunquam reperies appellationes ab Ecclesiastico ad prophanum tribunal sine horrore & execratione auditas esse, cujus in Donatistis egregium exemplum; cùm enim isti à sententia Melchiadis, Romanæque Synodi, aut ut alij volunt, à Synodo Arelatensi ad Constantinum provocâssent; is teste Optato Milevitano, rei indignitate commotus in hæc verba prorupit: (b) *O rabida furoris audacia! sicut in causis Gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt.* Quibus verbis non id tantùm objurgat Constantinus, quòd Donatistæ ex levibus causis appellâssent (hujusmodi enim appellationes, ne quidem à Gentilibus admittebantur) sed quòd ab Ecclesiastico tribunali, & in causa Ecclesiastica ad Imperatorem provocâssent. Quid jam diceret Constantinus, si has ipsas provocationes, & suscipi in Gallia, & defendi ut legitimas videret? Memoratu quóque digna est illa Theodorici, quamvis Ariani, sententia, qui cùm à Patribus, quid in causa Symmachi Pontificis agi vellet, consultus esset? Respondit modestiâ Rege dignâ: (c) *In Synodali esse arbitrio in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reverentiam de Ecclesiasticis negotijs pertinere.*

III. *Secundò.* Sed & ipsum nomen appellationis injustitiam istarum provocationum ostendit: Appellatio enim *est à minori Judice ad majorem facta provocatio*: atqui potestas sæcularis etiam Regia multò est minor omni potestate Ecclesiasticâ; quâ ergo ratione à majori potestate ad minorem appellatur? Demus injustas esse Episcoporum & Pontificum sententias; num ideò, quia injustæ sunt,

(a) Vincent. Lerin. lib. 1. Commonit. c. 3. & 9. (b) Optatus lib. 1. contra Parm. (c) V. acta Synod. Palmar. Anno 502. & ibi Baron. ad eund. Annum n. 14.

ſunt, debent majori injuſtitiâ propulſari ? quæ verò major injuſtitia, quàm privatam injuriam publico Eccleſiæ dedecore ac damno vindicare, eámque non alieno tantùm tribunali, ſed etiam minori ſubijcere ? ſi ergo Reges ſuâ poteſtate abuti contingat ; an ideò privatis Civibus à Regia ſententia obtentu abusûs ad Parlamentum appellare licebit? & ſi quis id audeat, non in illum tanquam læſæ Majeſtatis reum vindicabunt ? ſi ergo nullo abusûs prætextu appellari à Rege ad Parlamentum non licet, quantò minùs licebit à Pontifice ad Regem, aut Parlamentum ?

Tertiò. Nihil verò iſtarum Appellationum indignitatem æquè prodit, ut illi gradus, quibus ad ſummum licentiæ & inverecundiæ pervenerunt. Primò enim exortu modeſtè, timidéque ac intra neceſſitatem procedebant, quæ causa fuit, ut Eccleſiæ irreperent conniventibus, nec invitis Epiſcopis, aut inobſervatæ videlicet, aut contemptæ, & præſertim quòd ſoli Pontifici objectarentur, cujus poteſtatem arctari, non ingratum Epiſcopis amore libertatis. Initio igitur eò ſolùm pertinebant hujuſmodi appellationes, ut executio ſuſpenderetur, nec ultra temporalia aut beneficia proferebantur. Deinde coacti Epiſcopi, ut Decreta, quæ accuſabantur, revocarent. Poſteà ab ipſomet ſenatu irrita & nulla declarata ; tandem in omni cauſa ſpirituali, Matrimoniali, ac Sacramentali appellari cæptum eſt ; ut enim nulla cauſa, in qua aut committi abuſus, aut fingi, & prætexi non poſſit, ita etiam nulla hujuſmodi appellationibus non obnoxia, ſic enim loquitur Jacobus Duhamel in ſua Politica Regia, quam exhibet Compilator Libertatum Gallicarum Tomo 1. fol. 590. *Si contra has regulas*, inquit, *edicta, Conſtitutiones, & placita Curiarum ſupremarum, ſi contra libertates & Immunitates Regni, ſi contra Juriſdictiones Regias, aliquid à Judicibus Eccleſiaſticis fieri, vel attentari contigerit; remedium eſt Appellatio, quaſi ab abuſu : idque intelligo non ſolùm de cauſis Criminalibus Regijs & privilegiatis, ſed etiam de rebus Civilibus ſecularibus, & profanis ; imò etiam ſpiritualibus & ſacramentalibus : eſt enim Appellatio quaſi ab abuſu, via ad tribuendum Curijs Parlamentorum rerum ſpiritualium cognitionem, qua aliàs ipſis non competeret.* Nulla ergo eſt cauſa tam ſancta, quæ juriſdictionem Parlamenti, iſtarúmque Appellationum laqueos effugere poſſit. Rurſus appellari etiam ſolet, quando abuſus non eſt notorius, unde facilè fuerit abuſum

 fingere,

fingere, & caufari, quando & ubi nullus abufus eft, ficque omnes fententias Ecclefiafticas ludificari abufuum prætextu. Accedit quòd hujufmodi Appellatio nullo tempore finiatur, ac etiam poft centum annos proponi poffit, etiam poft tertiam conformémque fententiam, etiam non fervato Tribunalium ordine; & Judex Ecclefiafticus interpofitâ eâ Appellatione ad Magiftratus fæculares, fuperfedere interim executione debet: ut tandem, qui hujufmodi Appellllationibus repugnaverit, litémque indixerit, reus habeatur contemptæ Majeftatis, quæ omnia conftant ex Feureto l. 1. quem de hoc argumento confcripfit. Vides ergo Appellationum tanquam ab abufu, confervandorúmque canonum prætextu omnium maximum abufum induci, & canonicam difciplinam maximè ac in fuis fundamentis everti; quis enim abufus major, quàm qui facram, prophanámque poteftatem confundit; imò facræ poteftati omnem nervum incidit, eámque penitùs inutilem reddit appellationum objectu? aut quid facris Canonibus magis adverfum, quàm quod Immunitatem Ecclefiafticam tot Canonibus, tot Martyrum pugnis fancitam penitùs evertit?

IV. *Quartò* Et ideò Clerus Gallicanus de hifce Appellationibus tanquàm ab abufu, frequenter & graviffimè conqueftus eft, quippe cùm totam Ecclefiæ libertatem aboleri jis videret. Extant inter acta Cleri Gallicani Tom. 5. Orationes, & alia innumera ferè documenta, ex quibus apparet Antiftites Galliæ omnibus viribus connifos effe, ut hujufmodi Appellationes facræ libertati fatales fubmoverentur; fed cùm fuftinere torrentem non poffent, illud faltem conatos, ut earum abufus quibufdam limitibus ac terminis cohiberent, fed vix aliquo operæ pretio, aulâ & adulatione prævalente. Videri etiam poteft Tom: 1. eorundem Cleri Gallicani Actorum, ubi in Tractatu de libertate Ecclefiaftica cap. 9. hæc leguntur, quæ Cleri Gallicani fenfa plus fatis explicant. *Omnium malorum vulnerúmque, quibus Ecclefiaftica poteftas & difciplina aliquando afflicta eft; illud maximum, quod ab Appellationibus tanquam ab abufu recepit. Artificium à Regijs Officialibus excogitatum, ut omnes caufas Ecclefiafticas, quarum nulla eis cognitio aut judicium competit, fuis Tribunalibus addicerent. Cùm enim nihil in mundo fit, cui non abufus aliquis objectari poffit, ita nulla jam erit Perfona Ecclefiaftica cujufcunque ea gradûs aut digni-*

dignitatis ſit, qua colore, obtentúque exerciti abusûs non ad pedes ſiſti poſſit prophani tribunalis, proſtratâ interim captiváque eâ libertate, quæ & Gallis ornamento, & toti terrarum Orbi olim exemplo fuit. Id eſt, quod ultimo hoc ſæculo Eccleſiæ Gallicanæ auctoritatem juxtà & venerationem ſubtrabit, ac ſacram morum diſciplinam planè ſubvertit; atque utinam poſt hanc Eccleſiæ deſolationem, quàm oculis uſurpamus; non etiam Imperij ruina ſubſequatur. Quid poſſit contra hujuſmodi Appellationes graviùs dici à Clero Gallicano? Nec minùs patheticè nomine ejuſdem Cleri Epiſcopus Ambianenſis: (a) *Sed Appellationes,* inquit, *ab abuſu multò plus confuſionis damníque Eccleſijs attulêre. Hæ ſunt nova fabulæ naniæq; prioribus retrò ſæculis in Gallijs nunquam auditæ, & quarum veneno aliæ Chriſtiani Orbis Nationes hactenus intactæ ſunt.* Hæc ſunt de Appellationibus tanquam ab abuſu Cleri Gallicani ſenſa, à quibus quantum Maimburgi de ijſdem Appellationibus ſententia abhorreat, nemo non intelligit; ut mirum videri debeat, hominem, qui ſingulis ferè paginis auctoritatem jactat Cleri Gallicani, eámque cœlis exæquat; quoties videlicet inumbrandæ Pontificum Majeſtati ſervire Maimburgo videtur: nunc verò ubi de viribus & libertate Eccleſiarum agitur, palàm à Clero Gallicano deficere, & quod rem ipſam ſpectat, totam de cauſis ſpiritualibus judicandi poteſtatem Parlamentis adſcribere: adeò videlicet ſe Aulæ devinxit, ut hanc unam reſpiceret, nullo æqui aut iniqui diſcrimine, & ſolâ Principem demerendi cupidine.

V. *Quintò.* Sed & nihil magis, ut iſtæ Appellationes, rectæ Rationi adverſum. Quidquid enim tot Canonum & Conciliorum apparatu, ac etiam Principum edictis circa Immunitatem Eccleſiaſticam, ac etiam tot Epiſcoporum ac Martyrum pugnis ſancitum eſt, totum illud evertitur iſtarum Appellationum ludibrio. Quidquid enim aut Pontifices, aut Epiſcopi decernent, quod Principi non placeat, *abuſus poteſtatis* vocabitur; nec deerunt venales animi, calamique, quibus Palatia ſemper abundârunt; qui inductis coloribus in abuſum transforment, quidquid aulæ diſplicuit. Quid ergo tam rectum fuerit, quod vocari abuſus non poſſit? & conſequenter quæ cauſa tam ſancta & Eccleſiaſtica,

(a) Epiſcop. Ambian. in Orat. nomine Cleri Gallican. Anno 1666. Tom. 5. Actor. Cler. Gallic.

stica, quæ prophanis judicijs non subdatur? quò ergo tot Concilia; tot Canones, tot Principum edicta, Patrúmque labores, ne sæculares de causis Ecclesiasticis judicent prohibentium? quoties enim aut sacerdoti obtemperare noluero, aut libido vel quæstus fuerit res sacras contrectandi, abusum vocabo: frustra ergo canones, frustra reliquæ Tabernaculi fores clausæ, hâc unâ patente; quid enim interest, quâ januâ irrumpas? Ex quo aliud incommodum sequitur, & præcipui quidem momenti, videlicet, inutilem fore omnem potestatis Ecclesiasticæ monendi vim, puniendíque, ac Principes sæculares dirigendi. Nemo planè Pontificis & Ecclesiasticorum directione magis, quàm Principes, indiget; in summo quippe fastigio constitutis, cùm nec potestas desit, nec cupiditas pro arbitrio imperandi; & nemo sit, qui cupiditates Principum aut metu, aut imperio moretur: imò perpetuæ sint voces, omnia in Principe comprobantium; quis rogo aut errantes, aut præcipitio imminentes moneat teneátque, aut objectis sacrarum legum & canonum repagulis, periculo arceat, si Pontifici communi omnium Patri, & Majestate ac Religione etiam Regibus verendâ id non permittas? At verò quid Pontifices & Episcopi ampliùs possint, si ab eorum legibus, Decretísq; appellare liceat, sícque inutilia ea reddere abusuum obtentu? an verò Principibus colores deerunt, omnia in abusum fingendi? aut erit aliquid tam sanctum, tam justum, quod appellari abusus non possit, si Principi non placeat? Prohibent canones, & ad istorum normam prohibent Pontifices turbare liberas electiones, proventus Ecclesiasticos invadere, Episcoporum causas prophanis Tribunalibus subdere, Beneficia in unam, eandémque Personam confertim deponere, & alia mille Canonibus adversa: obtemperare Principes renuunt, & tam justa imperia abusum vocant potestatis. Quid ergo proderit in Pontifice, alijsque Episcopis potestas imperandi, si nulla in subditis necessitas obsequendi? Deinde quàm illud absurdum, quòd velint Parlamentum, Senatores, Regem aliásque potestates sæculares de Pontifice & Episcopis judicare, an, cùm imperant, cùm prohibent, puniúntque, suâ potestate contra Canones abutantur? quomodo enim de canonum, rerúmque Ecclesiasticarum abusu judicabunt, Canonum ipsi rerúmque Ecclesiasticarum aut rudes, aut negligentes?

gentes? & qui negant Pontifici de rebus Politicis judicandi poteſtatem, ſibi poteſtatem uſurpabunt de rebus Eccleſiaſticis decernendi? quod ergo eorum ſententiâ Pontifici in Reges non licet, Regibus in Pontifices licebit? aut fortè de rebus ad aras Deúmque ſpectantibus, déque ſacrorum Canonum intellectu, eorúmque abuſu meliùs Reges, Regiíque Pariſijs Miniſtri, quàm Pontifices ipſi & Epiſcopi judicabunt? id perinde fuerit, ac ſi judicium de rebus militaribus nautæ, aut de rebus nauticis Cantori permittas, & ſententiam ab Aſtrologo expectes, quando & ubi in pingenda imagine ſuis pictor coloribus ac penicillo abuſus ſit; quòd ſi artifici in ſua arte credendum eſt, quidni rebus Eccleſiam aráſque ſpectantibus Pontifici potiùs & Epiſcopis credas, quàm Regi, Parlamento, Aulæque Miniſtris? Idque tantò æquius eſt, quòd Rex quóque aliíque Principes ſæculares in rebus merè temporalibus nunquam permiſſuri ſunt, ut ab eorum ſententijs, ad Epiſcoporum Tribunalia provocetur obtentu abusûs; ídque ſi quis attentet, velut offenſæ Majeſtatis reus graviſſimas pœnas daturus eſt: & tamen quis neget abuti illos poſſe Regiâ poteſtate? Si ergo quia Reges, quia Parlamenta errare poſſunt, ſuáque poteſtate abuti, non ideò tamen ab eorum ſententijs ad Epiſcopos licet appellare, quanto minùs licebit à Pontifice ad Reges?

VI. Unde facilè reſpondeas ad ea, quæ objectari ſolent, quæque ad hoc unum reducuntur, videlicet, Reges Canonum Cuſtodes eſſe, legúmque præſertim naturalium defenſores, ſi ergo aliquid Pontifices contra Canones (a) moliantur, aut privatis, Regijſque juribus officiant; poterunt Reges eorum conatus coërcere, & Decreta compeſcere; quo verò titulo & colore honeſtiore, quàm ſi objiciant abuſos eſſe poteſtate? & in hunc finem accumulantur canones, quibus rerum Eccleſiaſticarum cuſtodia Principibus defertur.

Reſp. Multis modis refelli poteſt hæc objectio. Nam *Primò*, ſi à Pontificum, Epiſcoporúmque Decretis Eccleſiaſticis appellari poteſt ad Magiſtratum ſæcularem prætextu abusûs & jure naturalis defenſionis; ſequetur pari imò eâdem ratione, à Magiſtratu

(a) Can. filijs 16. q. 7. can. boni Principis d. *96*. can. Tributum 23. q. 8. can. Principes 23. q. 5. can. Maximianus 23. q. 3. & q. 5. & can. Regum. can. Imperatoribus. can. qui poteſt.

gistratu sæculari ad Ecclesiasticum provocari posse, & hâc provocatione suspendi Decreta & sententias sæcularium Magistratuum, quippe qui potestate suâ abuti possunt, imò sæpè abutuntur; nec minùs jus naturalis Defensionis Pontifici, quàm Regi tribuendum est; imò illi multò magìs, quantò videlicet Ecclesiastica dignitas multò sæculari major; & innocentium cura, legúmque naturalium custodia multò magis Pontifici, quàm Regibus commendata; omnes ergo causæ abusuum prætextu ad forum Ecclesiasticum trahi poterunt; quòd si hoc non permittunt Principes, nec æquum arbitrantur, quæ æquitas fuerit, ut quam ipsi ferre renuunt, servitutem, Ecclesijs imponant? *Secundò*. Si Reges, aliique Principes sæculares Canonum custodes sunt, oportet ergo ut Canones non destruant, sed tueantur, conservéntque; neque enim custodem arborum, vinearúmque appellaveris, qui eas fuerit deprædatus, omnésque earum fructus pro arbitrio suis usibus addixerit, ita Canonum custos non qui evertit, sed qui observat. At verò quid magis & sæpiùs Canones inculcant, quàm Personarum & causarum Ecclesiasticarum exemptionem, & ne causæ cœlestes prophanis Tribunalibus sistantur? qui ergo istos Canones violat, tam sæpè tam enixè Ecclesiæ commendatos, & non atramento tantùm, sed etiam sanguine & vulneribus scriptos; istos, inquam, Canonum custodes, an hostes dixeris? *Tertiò*. Dubium non est, posse non Principes solùm, Regésque, sed quemlibet etiam privatæ conditionis hominem impedire, ne Pontifices manifestam alteri injuriam inferant, cúmq; aut vitâ, aut bonis, aut ijs, quæ utróq; chariora sunt, privent; si enim Pontificum aliquis capite aut exilio puniri vellet innocentem; quis neget posse me aut carceribus apertis, aut monstratâ fuga, aut alio quovis modo periclitanti & afflictæ innocentiæ remedium quærere? siquidem Pontificum potestas ad ædificandum, non destruendum data; si ergo contingat veritatem & justitiam eos destruere, non tam Pontifici, quàm Vastatori obsistas, ac ultra potestatem suam grassanti; cœterùm hæc locum habent, cùm abusus, & injustitia manifesta, & notoria sunt, ac omnium oculis exposita, non verò cùm Parlamentis solùm, Regiisque Ministris, & Principum Adulatoribus talia apparent, aut ijs, qui Pontificum Decretis aut sententijs cohibentur, ne cupitis fruantur;

tur; quid enim erit tam rectum, & justum, quod istorum judicio non iniquum, injustúmque credatur? si Rei ac damnati judicia & querelas attendas, nulla unquam fuit justa sententia, nec placuit perituris. *At*, inquies, *judicabit Parlamentum, aequa an iniqua fuerit à Pontifice Appellatio*; sed hoc ipsum querimur, & negamus fieri posse; néque enim pronuntiari potest justa Appellatio, nisi sententiam injustam dicas: at quae Parlamento in sententias Pontificum potestas & jurisdictio? aut qui Canones, & quae ratio permittat, ut plus deferas Parlamento absolventi, quàm Pontifici damnanti? num verò Parlamentum permitteret, in sententijs à se datis, causísque temporalibus ad Pontificem appellari, & hunc de justitia Appellationis cognoscere? cur ergo in causis spiritualibus sibi tribuant, usurpéntque, quod in merè temporalibus, quae multò minoris momenti sunt, Pontifici non permittunt? Quacúnque ergo ex parte hujusmodi Appellationes inspicias, injustae sunt, & Gallorum pietate prorsus indignae.

§. III.

Respondetur ad auctoritatem Concilij Pisani.

SUMMARIA.

1. *Auctoritas Concilij Pisani à Maimburgo adducta.*

2. *Hujus Concilij auctoritatem multis ex capitibus dubiam esse & incertam, evidentibus argumentis ostenditur, & auctoritate ipsius Concilij Constantiensis, ac etiam Maimburgi testimonio.*

3. *Nec tamen aliquid in Concilio Pisano aut decisum, aut factum, quod Pontificum in Concilia auctoritati derogare possit; & quaestionem in Concilio agitatam toto Caelo ab ea distinctam esse, quae modò inter nos vertitur.*

4. *Mala fides Maimburgi sententiam Parisiensis Universitatis pervertentis.*

I.

Bjicitur 10. (a) In Concilio Pisano, quod Anno MCCCCIX. congregatum & peractum est, multis cum scriptis tum exemplis ostensum est, Pontifices Concilio subdi, & ab isto judicari, puniri, damnaríque posse. Nam primò cùm quidam in sacro illo Senatu sustinuissent, nullam Concilijs esse in Pontifices Romanos potestatem; Patres eam protestationem derisui habuère, utpote nullo Antiquitatis exemplo fultam. Deinde quidam Petrus Plaust doctrinâ celebris, & unus ex Universitatis Parisiensis deputatis, quæ tunc temporis ad supremum gloriæ pervenerat, egregiè multisque rationibus ostendit, multum Ecclesiam supra Pontifices esse, & consequenter etiam Concilium, quo Ecclesia repræsentatur, addiditque hanc esse Parisiensis, omniúmque Galliæ Universitatum sententiam. Ut primùm peroravit, exscenditque cathedrâ, secutus est Novariensis Episcopus, séque ex suggestu ostentans, & voce, quâ omnibus intelligi posset, protestatus est, centum & tres Doctores ac Theologiæ Licentiatos, qui ex varijs Universitatibus confluxerant, jussúque Cardinalium hanc causam diligenter examinaverant, cum Parisiensi schola in eandem sententiam convenire; imò & Bononiensem ac Florentinam famâ doctrináque celebres; & Florentinam quidem scripto libello, quem viginti Doctores subsignaverant, mentem suam expressisse. Tandem re in Concilio maturè, lentéque discussâ, Benedictum XIII. & Gregorium XII. quamquam eorum alter verus Pontifex esset, Papali dignitate abdicârunt, initisque suffragijs novum Ecclesiæ Pontificem dedêre, Alexandrum videlicet V. quem pro vero Legitimóque Pontifice, & tota ferè Ecclesia, si paucos excipias Benedicto, Gregorióque addictos, agnovit; & ipse Alexander, quamvis notæ sanctitatis, mortique vicinus, ubi finiri ambitio solet, se verum Pontificem pro-

(a) Maimb. Traittè Histor. ch. 21. f. 184. & du Grand. Schism. d' Occident lib. 4. à fol. 63.

professus est. Pateт ergo Auctoritatem Concilij supra Pontificem in Concilio Pisano multis modis ostensam esse. Et verò fuisse hoc Concilium Oecumenicum, & unum ex majoribus conventibus, qui unquam in Ecclesia peracti sint, patet ex numero & dignitate Prælatorum, qui illi adfuerunt: quippe Cardinales quinque supra viginti, Patriarchæ quatuor, Episcopi 182. Abbates 290. inter quos Capita & Generales omnium Ordinum, Magni Ordinum S. Sepulchri, Theutonici, Rhodiorúmque Magistri, Universitatum Parisiensis, Tholosanæ, Aurelianensis, Andegavensis, Cracoviensis, Viennensis, Pragensis, Coloniensis, Oxfordiensis, Cantabrigiensis, Bononiensis, Florentinæ aliarúmque Deputati: Legati quoque Metropolitanarum & Cathedralium Ecclesiarum supra centum: Theologiæ, sacrorúmque Canonum supra trecentos Doctores. Oratores denique Galliæ, Poloniæ, Bohemiæ, Cypri, Siciliæque Regum; Ducum quoque Bavariæ, Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantij, Brandenburgi, omniúmque ferè Germaniæ Principum; præter alios Hispaniæ, Arragoniæ, Hungariæ, Sueciæ, Norwegiæ, Daniæque Reges, qui tandem Concilio Pisano adhæsêre. Ergo quo primùm tempore conferri inter se Conciliorum potestas & Pontificum cæpit, tot Regnorum, Provinciarum, Universitatum, Ordinum, Doctorum, Episcoporum, hoc est, totius ferè Christiani Orbis vox una & sententia fuit, Pontifices Concilio subesse, ab eóque judicari, puniri, deponíque posse. Hactenus ferè verba Maimburgi ex Gallico translata.

II. *Resp.* Hæc Maimburgi narratio partim & argumentatio, eodem filo, quo reliquæ hujus Auctoris, contexta est: videlicet ex principijs aut dubijs, aut falsis, semper tamen specie veri coloratis, ut eodem tempore placeant, fallántque incautos? Nam *Primò* certum quidem est in Concilio Pisano fuisse Gregorium XII. & Benedictum XIII. Pontificatu ejectos, electúmque Alexandrum, sed non æquè certum jure id factum, & ex legitima potestate; nec propterea novi Pontificis electione cessavit dubitatio, quis pro vero Pontifice habendus esset: nec sublatum Schisma, imò quod plerique eorum temporum Auctores notant, auctum potiùs, diffusúmque novi Pontificis accessione, adeò, ut cùm priùs Ecclesia in duas, posteà in tres factiones scinderetur, augente incertitudinem

Pontificum numero, eâ ferè ratione, quâ in Labyrintho, non ideò certiùs eas, quia pluribus vijs: & qui Gregorio ac Benedicto adhærebant, nec pro hæreticis aut Schismaticis habiti sunt, quòd videlicet multis nec inanibus rationibus niterentur, ut Concilio Pisano non subscriberent, nec satis de vero Pastore constaret; imò etiam sanctos reperias, qui Concilio Pisano obluctati sunt, inter quos S. Antoninus: (a) *Pisanum Concilium*, inquit, *vel Conciliabulum, cùm non esset alicuius eorum, qui se pro Pontifice gerebant, auctoritate congregatum, non erat ablatum ipsum Schisma, sed augmentatum ex duobus, tribusve se pro Papa gerentibus.* Et alibi testatur: *Gregorium à multis DEUM timentibus & peritis creditum fuisse verum Pontificem tempore ejusdem Concilij.* Si ergo à Pisano conventu electo Alexandro, depositisque Benedicto & Gregorio, multi nihilominus sanctitate & doctrinâ conspicui, nec Alexandrum agnovêre, nec à Gregorio separati, nec tamen pro Schismaticis, sed pro veris pijsque catholicis habiti sunt, sequitur omnino, Concilium Pisanum non fuisse pro certo & Oecumenico, nec novam electionem Alexandri, & Gregorij abdicationem pro legitima habitam; alioquin Schismatici impijque, qui aut legitimo Concilio, aut vero Pontifici obsisterent, & abdicato, falsóque adhærerent. Planè post Concilium Pisanum, Neapolitanum & Siciliæ Regna, Romandiola, Ducésque Bavariæ, ac plurimi Germaniæ Episcopi Gregorio adhæsêre, néque is alligari se voto credebat, quod de Pontificatu abdicando emiserat; quippe cùm id votum conditionatum esset, si videlicet Petrus de Luna idipsum præstaret; hoc quippe dignitatem retinente, nec pax Ecclesiæ obtineri poterat, nec Schisma extingui, cùm Regna, Provinciæque non paucæ Benedicto parerent, Arragonia videlicet, Navarra, Castellæ, Scotia, Baleares, Corsica, Sardinia, aliæque, & Eugenius IV. in apologia (b) fatetur Obedientias Gregorij & Benedicti *fuisse non modicam Christianitatis partem.* Idque apertè Petrus de Alliaco Episcopus Cameracensis professus est, qui sedente Constantiensi Concilio librum scripsit de Ecclesiæ & Cardinalinm potestate; is enim primam conclusionem his verbis expressit:

(a) *Licet*

(a) S. Antonin. 3. p. Tit. 22. c. 5. §. 2. & c. 6. §. 2. (b) V. epist. Archiepisc. Narb. in M. S. Regesto Concil. Schelstratte in Actis Concil. Const. fol. 51. Eugen. IV. in Apolog. contra Basileenses. Turrecr. lib. de Eccles.

(a) *Licet Concilium Pisanum fuerit legitimè ac canonicè celebratum, & duo olim contendentes de Papatu justè & canonicè condemnati, & electio Alexandri V. fuerit ritè ac canonicè facta, prout hac omnia tenet Obedientia Domini nostri Papa Johannnis XXIII. tamen dua Obedientia duorum contendentium probabiliter tenent contrarium, in qua opinionum diversa & adversa veritate non sunt minores difficultates Juris & facti, quàm ante Concilium Pisanum erat de Justitia duorum contendentium.* Hæc Alliaci confessio doctrinâ clarissimi, quique eodem tempore scribebat, rerum, quæ in Concilio fiebant scientissimus, tantò pluris esse debet, quòd ipse à Joanne XXIII. purpuram accepisset, ejúsque partes teneret; sicque non tam odio aut partium studijs, quàm rei veritate ad hæc scribenda permotus credi debeat. Et re ipsâ Concilium Constantiense hanc Alliaci sententiam amplexum est, approbavítque. Cùm enim Anno 1415, die 4. Januarij Joannes Dominicus Cardinalis & Nuntius Gregorij XII. in Concilio comparuisset, cæptum est à Patribus disceptari, an cum purpura & insignibus Cardinalis admittendus esset? multis abnuentibus, censebant alij admitti eum debere, inter quos Alliacensis Cardinalis præcipuus, cujus etiam sententia prævaluit, & Gregorij Legatus galero purpureo insignis magnóque apparatu in Constantiam invectus est. Audi Acta Concilij ex duobus MM. SS. Codicibus Bibliothecæ (b) Victorinæ, Maimburgo sæpe & vehementer laudatis. *Alij asseruerunt, Licentiam fratri Joanni Dominici concedendam cum capello rubeo ingrediendi: & hujus sententia fuit R. D. Petrus Cardinalis Cameracensis, & quidam alij, die námque 22. Januarij, D. Frater Joannes Dominici Tituli S. Marci Presbyter Cardinalis Ragusinus, ut Cardinalis & cum Capello rubeo medius inter Dominos Ducem Bavaria & Ducem Briega sequentibus Dominis VVormatiensi, spirensi, & VVerdensi Episcopis in Obedientia dicti Gregorij persistentibus, qui omnes prædictis Legatis Gregorij extra Constantiam obviavère, & Civitatem Constantia sunt ingressi &c.* Nota Episcopum Ragusinum à Concilio Pisano, & ab Alexandro V. & Joanne XXIII. nunquam pro Cardinali agnitum esse, sed Patres Constantienses rationibus Petri Alliacensis permoti eum pro tali recepère, sicque ipso facto professi sunt, jura Gregorij non adeò projecta esse & conclamata, ut sustineri

(a) Petrus Alliac. in Conclusionib. à Philippo Labbeo editis, & in Appendicem Concil. Constant. rejectis. (b) Regest. Concil. Constant. ex duobus MM. SS. Bibliothecæ S. Victoris.

stineri pro vero Pontifice non posset; si enim certum erat Gregorium Pontificem non esse: ergo æquè certum, non esse veros Cardinales, quos ipse purpurâ induisset, cur ergo pro talibus habiti, admissíque? Idem Episcopus Ragusinus, cùm Gregorij XII. insignia Pontificia ædibus suis appendisset, & propterea ingens inter Patres certamen accensum esset, eorum præsertim, qui Joannis partes sequebantur; die 20. Novembris collectis in Concilio Patribus certatum diu est, pugnantibus Antistitum votis, tandem prævaluit sententia negantium tolerari insignia Pontificia deberi, nisi ipse Gregorius coram præsénsque adesset; in hoc ergo omnium vota convenêre, ipsi Gregorio permitti posse, si adesset, ut insignibus uteretur Pontificiæ dignitatis: non ergo certum erat Pontificem non esse; quomodo enim in tam sacro senatu permitterent Gregorium Mimum agere, & in ludibrium supremæ potestatis, ipsóque Joanne Pontifice coram tiaram ostentare alteri raptam? Audi ipsius Concilij tabulas: (b) *Alij verò asserebant supradicta arma in locis prædictis in Obedientia Domini Nostri Joannis XXIII. constitutis affigi non potuisse, & per consequens, ex quo deleta fuerant, reponi non debere, & hujus sententiæ fuit D. Patriarcha Gradensis, & alij, qui plures, quàm alteri sententiæ adhæserunt dicentes, nisi Angelus Corrario personaliter veniret, ipsius arma ibidem non debere depingi.* Sed nihil æquè ostendit, Patres Concilij Constantiensis Decreta Pisani Concilij, & Gregorij abdicationem, ac electionem Alexandri, & Joannis, pro dubijs, incertísque habuisse, quàm quæ sessione 14. peracta sunt, in qua cùm Gregorius non priùs Papatu cedere vellet, quàm ut Joannis XXIII. tanquam Pontificis mentio nulla fieret, ut Sigismundus Imperator auctoritate & delegatione Gregorij Concilio præsideret, ut ipsum Concilium tanquam priùs non ritè congregatum, iterum suâ auctoritate convocaretur, & confirmaretur, quòd etiam à Cardinali Ragusino nomine Gregorij factum est, & sic tandem ipse Gregorius Pontificatu cessit. Tantum verò abest, Gregorium à Concilio pro pseudo-Pontifice habitum esse, aut pro Schismaticis, qui eum venerabantur; ut semper, quoties Gregorij

(a) Regest. Actorum Constant. ex 2. MM SS. codd. Biblioth. S. Victoris apud doctiss. Schelstratt. in Tract. de sensu & auctoritate Decretor. Concilij Constant. fol. 153.

gorij mentio incidebat, tanquam de dubio Pontifice loqueretur, & hanc formulam adhiberet, cautam quidem, sed tamen venerationi mixtam, videlicet: *Ille Dominus, qui in sua Obedientia dicitur Gregorius XII.* Et cùm Resignationem, & alia Gregorij postulata admisit, his verbis usum est: (a) *Dictam Convocationem, Auctorizationem, & Confirmationem, in quantum ad Gregorium pertinet, & attinet, eis admiserunt.* Quibus verbis omnino Patres significant Gregorium pro dubio saltem Pontifice sustineri potuisse; alioquin si illum pro certo & notorio Pseudopontifice, & temerario Invasore sacræ Sedis haberent, quâ ratione, imò quâ conscientiâ permitterent, ut Concilium indiceret, confirmaret, novum Præsidem deligeret, & denique abdicaret se potestate, quam non habebat? Planè fuisset hæc indulgentia & simulatio, tam sacro, amplóque senatu plusquàm indigna. Maimburgus quidem in libro (b) de Magno Schismate Occidentis hæc omnia pro lusu & scena habet, Patribus id Gregorio indulgentibus: *Ut Synagogam suam cum apparatu pompáque funeraret, inani quidem solatio, sed tamen innoxio.* Cæterùm alias oportet esse Maimburgi curas, & cogitationes hominis privati imbutíque politicorum principijs, ac utilia tantùm, non honesta, aut decora spectantis: alias Concilij Oecumenici tot Purpuratorum, Antistitum, Principúmque affluxu insignis, & nihil indignum quovis obtentu admissuri. Ac deinde prudentum judicio reliquerim, majorem Maimburgo fidem habere velint, post duo sæcula & ex suo scribenti, quàm Petro Alliacensi Cardinali & Archi-Episcopo Cameracensi, quíque Concilio aderat, & omnia coram spectabat, Joanni XXIII. à quo Purpuram induerat, alioquin addictissimus; is verò in Conclusionibus Anno 1415. post primam Sessionem mense Februario Patribus Concilij oblatis, honores Gregorio oblatos non vanæ ostentationi, inaníque fabulæ tribuit, sed quòd *duæ Obedientiæ Gregorij & Benedicti istos probabiliter pro Pontificibus tenerent, in qua opinionum diversa & adversa veritate non essent minores difficultates Juris & facti, quàm ante Concilium Pisanum erant.* (c) Honores ergo à Patribus Gregorio exhibiti non vanæ fabulæ dati,

L ut

(a) Session. 14. (b) Maimb. histor. du grand. Schis. d' Occid. l. 5. f. 309.
(c) Ex Gestis Constant. Concil. in 4. MM. SS. & Append. ejusdem Synodi Edit. Paris. apud Labb. Tom. XI. Concil.

ut Maimburgo visum, sed Gregorij rationibus suum Pontificatum *multis facti & Juris* fundamentis, ac assectarum auctoritate fulcientis. Nec dubium est, eâdem ratione, ijsdem honoribus Benedictum XIII. à Concilio afficiendum fuisse, si modò æquè animum paci adjecisset; nam & ejus Pontificatum probabilem reddebant, cum tot Regnorum, Principúmque auctoritas, qui ejus partes sequebantur: tum etiam quamplures juris factique rationes, quas ipse septem horarum spatio, quibus peroravit in Conventu Perpiniani habito, tantâ eloquentiâ persecutus est, ut attonitos, defixósque redderet Auditores: nec minimum pondus ejus causæ addebat duorum fratrum sanctitas, Vincentij videlicet, & Bonifacij Ferrerij, Benedicto etiam post Pisanum Concilium addicti. Et denique Johannes Gerson, (a) cujus auctoritatem tantopere & ubique contra Pontifices Maimburgus deprædicat, in tractatu de modo se habendi tempore Schismatis hæc habet: *In Schismate præsenti tam dubio, temerarium, injuriosum & scandalosum est asserere, omnes tenentes istam partem vel alteram esse extra statum salutis, vel excommunicatos, vel rationabiliter de schismate suspectos.* Et infrà: *Tota ratio fundatur in hoc, quòd nunquam fuit tam rationabilis & vehemens causa dubitationis in aliquo Schismate, sicut in isto, cujus signum evidens est varietas opinionum Doctorum, & inter doctissimos & probatissimos ex utraque parte &c. Potest ergo illud dici rationabiliter dubitabile, quod plurimi & maximè sapientes dubitabile reputant & prædicant &c.* Quæ doctrina & ratiocinatio Gersonis etiam post Concilium Pisanum locum habuit; nam etiam post illud *fuit varietas opinionum Doctorum inter doctissimos & probatissimos*, ut enim de solo Benedicto XIII. loquar, cujus Obedientia multò alijs inferior minórque, etiam post Pisanum Concilium, à quo depositus est, ei Regna Scotiæ, Navarræ, Castellæ, Arragoniæ, Sardiniæque adhæserunt, inter quos S. Vincentius Ferrerius, qui novem post Pisanum Concilium annis constanter Benedicto adhæsit, nullo Sanctitatis suæ damno, quod etiam fatetur Maimburgus. (b) Non ergo constabat Concilium Pisanum Oecumenicum esse, & Alexandrum in Concilio electum, ejúsque successores veros Pontifices; alioquin non sanctus, sed Ethnicus & Publicanus, qui nollet Eccle-

siam

(a) Joann. Gerson. 1. part. operum. (b) Maimb. du Grand. Schism. d' Occident lib. 5. fol. 453.

siam audire, veróque ac legitimo Pontifici parere. Utque irrefragabili testimonio omnia concludam, id ipsum tres nationes, Gallica, Hispanica & Italica cum Collegio Cardinalium professæ sunt, hoc est, major saniórque Concilij pars, quando in protestatione contra Germanicam Nationem edita, & in qua petebatur, ut omisso interim Reformationis articulo ad electionem procederetur indubitati Pontificis, ita loquuntur: (a) *Ecclesia in periculo remaneret, quia vix aut nunquam Summus Pontifex indubitatus posset haberi, quia vix congregaretur indubitatum Concilium deficiente Capite, ad quod pertinet convocare.* En! fatentur Patres Constantienses, nec Pisanum, nec aliud Concilium certum esse posse sub incerto Pontifice. Hæc omnia eò pertinent, ut ostendam auctoritatem Concilij Pisani tot Principum, Regum, Antistitum, Sanctorum, ipsiúsque Concilij Constantiensis opinione nullo modo certam, & indubiam fuisse, ideóque à quamplurimis mortalium sine Schismatis nota Benedictum & Gregorium pro veris Pontificibus agnitos, quod etiam Maimburgus nunquam sibi constans profiteri compulsus est, quando in libro de magno Schismate Occidentis scribit: (b) *Eorum sententiam, qui Benedictum pro vero Pontifice agnoscebant, probabilem fuisse (quamvis contraria magis probabilis esset) & ideò viros sanctitate, doctrinâ, & dignitate præcipuos potuisse illam securâ conscientiâ amplecti,* Si ergo teste Maimburgo hæc propositio: *Benedictus est verus Papa*; erat probabilis, ergo ejus opposita, videlicet, *Benedictus non est verus Papa*, non erat certa, quod enim est certum, excludit contrariæ sententiæ omnem probabilitatem; quemadmodùm quia hæc propositio, *nix est alba*, est certa; ejus opposita videlicet, *nix non est alba*, omnino non est probabilis: sequitur ergo Benedictum & Gregorium fuisse probabiliter veros Pontifices, & consequenter auctoritatem Concilij Pisani, quod utrúmque deposuerat, ex Principijs Maimburgi, nullo modo certam, sed dubiam fuisse, quod probare susceperam. Erravit ergo Maimburgus, quando indubias & evidentes veritates Lectori pollicitus, dubias, incertásque supposuit.

III. *Secundò.* Demus tamen Concilio Pisano omnem auctori-

 tatem

(a) Protestatio trium Nationum in Concilio Constantiensi post session. 38 ex Gestis Concilij in 4. MM. SS. codd. apud Schelstratt. fol. 6. (b) Maimb. hist. du Grand. Schism. d' Occident lib. 6. fol. 379. ad Annum 1415.

quam Maimburgus optat, etiam quam non habuit, adhuc tamen certum est, nihil pro Maimburgo, ejúsque sententia facere. Duo enim quæri possunt, *Primò*, an Concilij Oecumenici auctoritas sit major auctoritate Pontificis Schismatici, Hæretici, dubiique, adeò ut talis Pontifex à Concilio judicari possit, deponíque? *Secundò*, an Concilij Oecumenici auctoritas sit major auctoritate Pontificis Catholici legitimi & certi? De hoc secundo tota quæstio & controversia inter nos est, de hoc Propositiones Parisienses loquuntur, hoc Maimburgus probandum susceperat, hoc probandum ergo erat. At Concilium Pisanum nihil penitùs loquitur de hoc secundo, sed de primo tantùm, de quo nulla dubitatio, nulla controversia est; quæ ergo nova hæc disputandi, demonstrandíque methodus, probare jam aliàs certa & concessa, non probare negata? quærimus de Pontifice certo, Maimburgus probat de Pontifice dubio: quærimus de Pontifice Catholico, probat de hæretico: perinde, ac si iter Romam quærenti, alter Constantinopolim monstraret. Nihil ergo ad rem faciunt, quæ disputat, & ut dici solet, toto ostio aberrat. Id autem quàm verum sit, hoc est, Concilium Pisanum loqui solùm de Pontifice dubio, Schismatico & Hæretico, ex jam dicendis intellige, ubi etiam notabis, quàm malâ fide idem Maimburgus acta Concilij Pisani alleget, invertátque, ut videlicet quod veritate non potuit, evincat pudendis artificijs.

Certum igitur est, quo tempore Concilium Pisanum celebratum est, in eóque Gregorius & Benedictus depositi, nullum certum Pontificem extitisse, sed ob infinitas & contrarias juris & facti rationes vehementer dubitatum esse, utri Pontificum parendum esset, toto Christiano Orbe in duas factiones diviso; nam Italia cum suis Insulis, Germania, Bohemia, Hungaria, Polonia, Angliáque Gregorio parebant, Gallia verò, Hispania, Scotia cum subjectis Insulis Benedicto. Hæc verò incertitudo, uter ex duobus Pontifex esset, tanta fuit, ut Universitates Parisiensis & Bononiensis eam inextricabilem vocaverint, sic enim in Conclusionibus Concilio porrectis loquuntur: (a) *Quinta conclusio stante dubio inextricabili Papatûs propter*

(a) Conclusiones Universit. Paris. & Bonon. ex Gobel. Paderb. Offi. & habentur inter acta Conc. Pisan. apud Binn. T. 3. Conc. p. [illegible]. & Lucam d'Acher, Tom. 6. spicil.

propter dubium facti & juris, ne in subversionem fidei Ecclesia sic maneat perpetuò divisa cum tanto scandalo & animarum perditione; provisio spectat ad Concilium, ut utrúmque eis non cedentibus possit à Papatu ejicere. In quibus verbis duo observa: unum, fateri Parisiensem Universitatem inextricabile dubium fuisse, quis ex duobus verus esset & legitimus Pontifex, sícque casum & quæstionem, quæ tunc temporis in Universitate Conciliòque vertebatur, non eam fuisse, de qua modò disputamus, videlicet de vero & indubitato, sed de dubio Pontifice; ut proinde, quæ de uno casu decisa in Concilio & Universitate sunt, malè ad alium casum adeò diversum applicentur. Alterum verò, quod in ijs verbis observari oportet, est, utrámque Universitatem, Bononiensem videlicet & Parisiensem, potestatem Concilij de Pontifice exauctorando expresè ad solum casum dubij Pontificis restringere; sic enim loquitur: *Stante dubio Papatûs inextricabili, provisio spectat ad Concilium.* Si ergo nullum sit dubium, provisio non pertinebit ad Concilium; si enim absolutè, ac etiam omni dubio remoto posset de Pontifice Concilium providere, cur restringeret ad solum casum Pontificis dubij? Certum igitur & indubitatum est, Concilium Pisanum agere, & decidere de alio omnino casu, quàm ille sit, de quo nos disputamus; illud enim de dubio Pontifice, nos de indubitato, certóque loquimur. Imò quod majus est, Patres Concilij Pisani velut trepidarent etiam in dubios, incertósque Pontifices sententiam dicere, illud omni studio conati sunt, ut aliam causam, magísque certam inquirerent Pontificem deponendi, hæresin videlicet, quæ unica causa est, ob quam Pontifices dignitate suâ excidunt; & ideò in omnibus sessionibus, citationibus & sententijs in duos Pontifices latis, hanc causam eos deponendi obtendunt: *Quòd videlicet essent notorij Schismatici, necnon notorij hæretici, & à fide devij;* credebant enim remotâ hæresi, ne quidem judicari illos à Concilio, multò minùs deponi posse. Id ita esse ex singulis sessionibus hujus Concilij patet, quas breviter percurram. Nam sess. 3. hæc habentur: *Declaratio ad Decretum latum contra duos contendentes de Papatu ob contumaciam ipsorum in causa fidei, & schismatis contumaciæ.* Et infrà. *Sancta Synodus Dominos Petrum de Luna, & Angelum Corario de Papatu contendentes, & quantum in eis est, Ecclesiam DEI in notorio schismate tenentes, & proclamatos in causa Schismatis*

& fidei ad hoc præsens & sacrum Concilium. Et sess. 9. *Insuper sacra Synodus ex causis, quibus suprà pronuntiavit, statuit, & decrevit, præfatos contendentes de Papatu in præsenti causa Schismatis & fidei contumaces fore &c.* Et infrà. *Item eadem sacrosancta Synodus in favorem fidei, & Schismatis extirpandi &c.* Et sess. 13. in oratione Magistri Petri Plaust: *Et postmodùm posuit opinionem Universitatis Parisiensis, videlicet, quòd Petrus de Luna est Schismaticus, pertinax, & hæreticus, etiam accipiendo hæresim propriè & strictè, & præcisus ab Ecclesia DEI &c.* Idem habetur sess. 14. & sess. 15. ubi recitatur sententia in Benedictum & Gregorium à Concilio dicta: *Christi nomine invocato sancta & Universalis Synodus declarat &c. Utrúmq; fuisse, & esse notorios Schismaticos, & antiqui Schismatis nutritores, nec non notorios hæreticos, & à fide devios.* Et in prima conclusione Parisiensis & Bononiensis Universitatum: *Utérque de Papatu contendentes ex debito Pastoralis officij veri vel prætensi stante Schismate tam inveterato tenetur & debet credere, ex quo propter dubia juris & facti super Papatu aliter dari non potest unio & pax in Ecclesia DEI &c.* Et in 3. conclusione. *Papa stante tali Schismate pertinaciter resistendo incurrit crimen notorium, propter quod subjicitur provisioni Concilij, & ultra hoc concluditur Schismatis nutritor & fautor, cujus obstinatione & vetustate descenditur in hæresim, & fides læditur, cujus provisio pertinet ad Concilium.* Hactenus Acta Concilij, ex quibus apertè intelligas Concilium semper loqui de dubio Pontifice, hæresísque comperto, & Schismatis tempore, & ideò semper hæc à Patribus repeti; sollicitis quippe, ne de alio quàm Schismatis casu, aut alio Pontifice, quàm dubio incertóque intelligerentur. Eandémque Universitatis Parisiensis doctrinam & cautelam fuisse, suas Conclusiones ad casum Schismatis restringentis. Nec enim epistolam ignorabant Adriani II. in octava Synodo lectam approbatámque *action. 7.* ubi inter alia hæc habet: *Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus judicâsse legimus, de eo verò quemquam judicâsse non legimus. Licèt enim Honorio ab Orientalibus anathema dictum sit, sciendum tamen est, quia fuerat super hæresi accusatus, propter quam solùm licitum est minoribus Majorum suorum moribus resistere.* Vides Adrianum ne Concilio quidem Oecumenico permittere (hoc enim Honorio anathema dixerat) ut extra casum hæresis Pontificem judicet, néque Concilium Oecumenicum octavum contradixit; sed potiùs summis laudibus eam epistolam extulit. Patet

tet ergo Concilij Pisani mentem, doctrinam & decreta, ad solum Schismatis & hæresis casum pertinere, de quo alibi (a) actum.

IV. Sed excusari Maimburgus utcúnque posset, quippe aut statum quæstionis, de qua nunc agimus, aut Concilij mentem & verba non satis observavit: illud verò nulla ætas, nulla historia (cui fidem suam obstrinxit) ignoscet, quòd sciens prudénsque sententiam Parisiensis Universitatis pervertit, eique non alium tantùm sensum, sed alia omnino etiam verba adaptet, pari & sui dedecore, & Lectorum, quos fallit, injuriâ. In suo enim Tractatu historico de Prærogativis Ecclesiæ Romanæ *capite 21. fol. 148.* prope initium hæc habet: *Petrus Plaust unus ex Universitatis Parisiensis deputatis longâ, doctáque oratione, quam in pleno Patrum consessu peroravit, multis rationibus Ecclesiæ Universalis, & consequenter Concilij, quod eam repræsentat, auctoritatem Pontificiæ auctoritati præstare ostendit, addidítque hanc esse Parisiensis, & omnium Galliæ Universitatum sententiam.* Sed quàm à veritate hoc sit alienum, facilè ex verbis actísque Concilij intelliges, quæ aliud omnino exhibent, quæque non potuit ignorare Maimburgus: sic ergo habent: (b) *Decima tertia sessio fuit die Mercurij, die 29. Maij, in qua post Missam & Litanias Magister Petrus Plaust pro Universitate Parisiensi dixit, opinionem Universitatis esse, istos duos contendentes debere reputari Schismaticos, & hæreticos pertinaces, firmans auctoritatem Concilij ad decidendam hanc causam, & declarandum, eos esse ab Ecclesia præcisos & abjectos &c.* Posteà in medio: *Unus Episcopus Italicus dictus Novariensis legit quandam schedulam facientem mentionem; qualiter secundum ordinationem Dominorum Cardinalium per D. Cardinalem Mediolanensem fuerunt simul congregati omnes Magistri in Theologia & Licentiati, qui ad dictum Concilium de multis partibus & Universitatibus convenerunt, & inter eos fuerit habita plena deliberatio super ista materia, & posteà in eandem opinionem convenerant, & concordes fuerunt, videlicet, quòd dictos contendentes tenent Schismaticos &c.* Vides quàm alia sit Parisiensis aliarúmque Universitatum sententia, ab ea, quàm illis affingit Maimburgus; non enim dicunt: *Concilia esse supra Pontificem,* ut ille mirâ fiduciâ scribit: *Sed Benedictum & Gregorium pro schismaticis & hæreticis habendos, & Concilium*

(a) Regale Sacerdot. fol. 415. & 462. (b) Acta Pisana ex editione Lucæ d'Acher sess. 13. & Philippi Labb. edit. Paris.

lium effe in hac caufa cognofcenda judicem. Quod toto Cælo diverfum eft, ut patet. Sed piguit Maimburgum fententiam & verba Univerfitatis referre, quippe caufæ fuæ aut noxia, aut inutilia: at hoc non hiftorici, fed Poetæ officium. Equidem fateor, cùm primùm legendis Maimburgi hiftorijs animum adjeci, magna me hujus hominis opinio, magna expectatio cœperat, illectum quippe & dulcedine Gallici fermonis, & ingentibus promiffis tam multa & mira Lectori pollicentis: nec falli me poffe credebam; nec ignorantiam in viro erudito, & doctrinam paffim jactante: nec fraudes in facerdote fufpicabar: & animum firmabant narrationes hiftoricæ tot ornamentis & coloribus veritatis afperfæ, ac candorem fimplicitatémque toties profeffæ. Ubi verò me & femel, & decies, & centies deceptum vidi; fateor non minùs trepidum, anxiúmque per hujus hominis hiftorias incedere, quàm olim Moyfes, cùm per fpinas, vepréfque nudis pedibus ad rubum vocaretur; fufpenfo videlicet femper gradu, & cafum, aut vulnus timente. Nunc reliqua videamus.

§. IV.

§. IV.

Agitur de Concilio Constantiensi, & argumentis ex eo petitis respondetur.

SUMMARIA.

1. Exhibentur Concilij Constantiensis Acta suis temporibus distincta.

2. Patres Constantienses circa auctoritatem Concilij in quinque sententias divisi, quarum ultima & pejor, ac votis infrequentior Johannis Gersonis.

3. Octo argumentis invictisque ostenditur, Decreta 4. & 5. Sessionum necessario examine ac deliberatione caruisse, nec posse dici conciliariter *facta.*

4. Eadem Decreta ne in ipso quidem Constantiensi Concilio, nec à Patribus pro Decretis Oecumenici Concilij habita esse, testimonijs gravissimorum auctorum, qui Concilio intererant, ac etiam Gallorum alijs novem argumentis demonstratur.

5. Sed nec præfata 4. & 5. Sessionum Decreta à Martino V. Pontifice Max. esse confirmata.

6. Imò Concilium Constantiense pro nobis esse, quatuor argumentis evincitur.

I.

Uctoritate Concilij Constantiensis nimium quantum sibi Maimburgus blanditur, in eóque spem victoriæ reponit, ac doctissimam Canonici Schelstratte de hoc argumento dissertationem aliquot capitulis incessit, triumphanti potiùs, quàm pugnanti similis; nam &

 hanc

hanc quóque inter alias habet fallendi artes, ut victoriam simulet, etiam dum cadit. Ut ergo Constantiensis Concilij mentem, ac sententiam plenè intelligas, tria hoc paragrapho exequar. Primùm seriem & acta Constantiensis Concilij per sua tempora distinguam. Secundò Constantiense Concilium à nobis stare demonstrabo. Tertiò ad ea, quæ Maimburgus objectat, respondebo.

Acta ergo Constantiensis Concilij quod atinet, ea ex suis principijs deducta sic habent. *Anno MCCCV.* post longum Purpuratorum certamen Clemens V. Archiepiscopus Burdigalensis Gallus in Pontificem eligitur operâ præsertim Cardinalis Pratensis, & Philippi Pulchri Galliæ Regis, cum quo secretæ pactiones. Is Apostolicam Sedem Avenionem in Gallias transtulit, hæsitque septuaginta & supra annos sub varijs Pontificibus, videlicet, Clemente V. Joanne XXII. Benedicto X. aliàs XII. Clemente VI. Innocentio VI. Urbano V. Gregorio XI. Creditur Clemens Sedem in Gallijs ex arcanis pactis fixisse. Sexta enim Philippi postulatio, cùm de Pontificatu transigerent, his verbis concepta fuit: (a) *Sextam gratiam mihi reservo, exprimendam loco & tempore suo, arduam & magnam.*

Anno MCCCLXXVII. Gregorius XI. Galliam relinquit, reditque in Urbem. Persuaserunt Gregorium, ut rediret, sanctarum Brigittæ & Catharinæ preces & Oracula, Italiæ Legationes, præsertim verò calamitates ac bella, quæ illam ferè consumpserant; sed vix annus effluxit, cùm Gallias iterum cogitantem mors occupavit. Successit Cardinalium electione Archiepiscopus Barensis, qui Urbanus VI. appellatus est: hic cùm inconsulto impetu Ecclesiasticorum morbos aggreditur, & initia medendi à ferro, flammáq; incipit, omnium à se animos avertit, Gallorum præsertim, qui Fundos secedunt, & Cardinalem Gebennensem Pontificem adversùs Urbanum renuntiant Clementis VII. nomine. Honestus titulus Schismati quæsitus, quòd videlicet *prior Urbani electio metu, minisque Populi Romani extorta fuisset, Cardinales, nisi Italum aut Romanum eligerent, ad mortem exposcentis.* Sed, ut monui, prætextus hic erat; præterquam enim, quòd etiam ante popularem tumultum in Archiepiscopum Barensem convenissent, quippe ex sexdecim purpuratis (inter quos undecim Galli, Itali quatuor, unúsque Hispanus) cùm Itali, Gallique nollent

(a) S. Anton. p. 3. tit. 21. cap. 1.

lent Papam Lemovicensem, & Lemovicenses perennare sibi tiaram vellent, jam quatuor suæ gentis Pontificibus superbi; tandem in Barensem plerique convenêre, idque Gebennensis Cardinalis, posteà Clemens appellatus, Marino Episcopo Cassanensi omnium arcanorum conscio aperuit, & hic palàm deposuit: verba Gebennensis inter alia hæc fuêre: (a) *Nunquam isti traditores Lemovicenses tam potentes erunt, quin pro ista vice nos habebimus Italicum Papam. Per hæc sancta DEI Evangelia nunquam habebimus alium Papam, quàm Archiepiscopum Barensem, aut alium, quem ad præsens nolo tibi indicare.* Ipse Cardinalis S. Petri vir integerrimus, & neutri factioni addictus, & cui reluctanti, placandóque Populo Papatûs insignia injecta sunt; cùm mors immineret, publicis tabulis professus est: (b) *Se à Gallis priùs quàm Conclave ingrederentur, rogatum esse, ut suffragia pro Barensi sociarent.* Patet ergo jam ante Populi tumultum, metúmque incertum, in Urbanum VI. conspiratum esse, non ergo metus extorsit, quod metum præcessit. Nec metus injectus à Populo fuerat, ut Italum, sed Romanum eligerent, quamvis Italum aut Romanum priùs postulâssent. Audi verba unius ex Populi signiferis sic ad Conclavis fenestram Cardinales alloquentis: (b) *Scitis Domini mei, quòd in introitu Conclavis multi clamaverunt rogantes vos, quòd eis daretis Italicum, vel Romanum; nunc autem pro parte totius Populi sum missus, & vobis eorum pro parte notifico, quòd solùm volunt eis dari Romanum, nec essent contenti de Italico; timent enim, ne sub aliqua conventione secreta, inter vos & aliquem Italicum non Romanum ipse reduceret Curiam Avenionem.* Et post aliqua: *Placeat Deo, quòd nobis detis Romanum, alioquin procul dubio sentietis.* Idque non intra minas stetit, sed in facta prorupit: cùm enim audissent Barensem, qui Romanus non erat, electum esse; eum occultissimis latebris abditum, & electores Cardinales ad necem quæsierunt; qui tamen inter tumultus elapsi protestati sunt, se millies potiùs mortem subituros, quàm ut Romanum, aliúmque præter Barensem eligerent. Audi ex actis hujus Schismatis Abbatis Sistrensis depositionem: (d) *Propter quod* (Cardinalem vid. S. Petri, qui Romanus

(a) Depositio Episcopi Cassanensis in actis Schism. Tom. 2. p. 38. & 67. & 4. p. 63. 64. & 78. v Rayn. ad Ann. 1378 n. 2. (b) Extat Tom 2. de Schism. p. 38 (c) Ex actis Schism. Tom. 2. p. 82. Depositio Abbatis Sistrens. (d) Depositio Abbatis Sistrensis Tom. 7. de Schism. p. 82.

erat, electum non esse) *tota Civitas concurrit ad arma, & circumeuntes Palatium minabantur interficere Cardinales; quorum auditis minis aliqui de ipsis Dominis fregerunt solarium Conclavis, & per posticum credentes aufugere finaliter capti sunt à populo, & cum magnis pressuris & opprobrijs reducti sunt in Conclave, territi per populum, quòd nisi eligerent Romanum, erant mortem nullatenus evasuri.* Et infrà: *Et istis quatuor manifestârunt Domini Cardinales electionem Archiepiscopi Barensis, dicentes eis, quòd Populus benè posset eos interficere omnes, sed non habere Romanum pro ista vice.* Et Episcopus Tudert●us in sua depositione: (a) *Ipsis verò recedentibus, ego dixi Domino Nostro:* (Urbano videlicet) *Audistis quid dixerunt illi? & ille dixit, quid dixerunt? & ego recitavi sibi verba dicta per eos: & ipse dixit: non cognoscunt me benè, si tenerent mille spathas ad collum meum, non renuntiarem.* Constat ergo, sponte Cardinales Neapolitanum elegisse, populo Romanum flagitante. Sed quod omnia superat, cessante jam metu, pacatísque omnibus, & summâ pace compositis, Cardinales tres ferè menses Romæ hæserunt, ab ijsque Urbanus Throno impositus, tiarâ redimitus, cultúsque omni veneratione est; illi sacris operanti, senatúmque agenti, & de gravissimis negotijs consultanti adstitêre, quódque omnia superat, datis tum privatis, tum publicis ac nomine totius Collegij ad Principes litteris Urbanum verum esse Pontificem professi sunt, quod etiam ipse Maimburgus fatetur, (b) alijque gravissimi Auctores. Imò Cardinales absentes, qui utique metu tangi non poterant, aut per litteras (c) (sex videlicet, qui Avenione morabantur) aut coram, ut Cardinalis Ambianensis, præcipuus posteà discordiarum follis, Urbanum venerati sunt. Imò in Conventu Episcoporum Parisijs habito, cui Archi-Episcopi sex, Episcopi triginta, & quàmplurimi alij Doctores, Prælatique assederunt, decretum fuit, testimonijs Cardinalium, qui Urbanum reijciebant, seque ipsos mendacij damnabant, standum non esse; à qua posteà sententia, ut notat Æmilius (d) in alio minúsque frequenti Conventu recessum est. Et verò quî crederes Cardinalibus illis, qui odio Urbani flagrabant, qui se hostes illius profitebantur, qui Clementem

(a) Tom. 2. Schism. p. 43. (b) Maimb. Grand. Schism. d'Occid. lib. 1. fol. 57. ex Cod. S. Victor. Paris. Frassard. in Chron. Walsing. in Rich. Æmil. in Carolo V. (c) Extant litteræ Tom. 2. Schism. p. 32. (d) Paulus Æmilius in Carolo V.

tem novâ electione promoverant, eisque se juramento addixerant, quique seipsos mendacij & perjurij arguebant, ob electum, coronatum promulgatúmque Principibus, & trimestri obsequio adoratum Urbanum? quis vel in profano Tribunali, minimíque pretij causâ testem admitteret tot labibus inquinatum? & metus, qui objectabatur, aut idoneis testibus probari poterat, aut non poterat? si non poterat, vicit Urbanus: si poterat, certè Cardinales, ut ostendi, idonei testes non erant. Planè electio Urbani, si non certa, at saltem dubia erat; ergo donec probaretur contrarium, possessioni suæ relinquendus; alioquin semper, & cùm libuerit, promptum erit Schismate Ecclesiam turbare, & novum Pontificem jam aliàs electo opponere, quæsito videlicet aliquo crimine, objectóque electioni, & non probato, & tunc demum ad alia vota procedendum; præsertim cùm Urbanus Concilium Oecumenicum offerret, in quo & sua, & æmuli jura promerentur, relictâ Patribus sententiâ, uter præferendus; nam quamvis longum esset Concilij remedium, at aliud non supererat, & multò longius peiúsque Schismatis malum, quod Ecclesiam quinquaginta ferè annorum morâ, & innumeris calamitatibus afflixit; at Clemens eique addicti Cardinales oblatum Concilium respuerunt (c) manifesto indicio malæ causæ semper Judicem formidantis. Cæterùm neque illud negari potest, Urbani peracerbum & immite ingenium, ac præmaturum Zelum non quidem causam Schismati, sed occasionem dedisse: nam cùm sopire ante vulnus ægros oporteret, ne ferrum sentirent aut recusarent, excitabat potiùs admonebátque doloris inclementibus modis: perinde ac si cruciatu magis, quàm curâ gauderet; hinc omnium aversi animi, ac vindictâ flagrantes, intentíque privatis odijs satiandis. Hæc occasione Schismatis duxi memoranda, & præsertim quia Maimburgus in libro (d) de magno Schismate pro Clemente multa disseruit. Cæterùm utcunque res habuerit, certum est ex Clementis electione diuturnum obstinatúmque Schisma natum esse, quo nullum magis diutiúsque Ecclesiam concussit, nec ante mortem Benedicti XIII. hoc est annos novem & quadraginta extin-

 ctum

(a) V. Tom. 2. de Schism. p. 36. & Tom. 16. p. 12. & Raynald. ad Annum 1378. n. 42. & seqq. (b) Lib. 1. à fol. 105.

ctum est, incerto Orbe Christiano, cui capiti obsequeretur. Successerunt Urbano Bonifacius IX. Innocentius VII. Gregorius XII. Alexander V. & Johannes XXIII. Clementi verò Benedictus XIII.

Anno MCCCXCIII. Benedictus, qui Clementi successerat, primò in Conclavi, deinde post electionem solemni se juramento obstringit de abijcienda tiara, si & quoties id publicæ pacis intersit; Idem à Gregorio XII. qui Innocentium excepit, juratum est. Eâ tamen conditione si Benedictus cederet.

Anno MCCCCIX. Cùm uterque Pontificum cessionem æmuli exspectaret, & ita obstinatè throno hærerent, neutro primam aleam jaciente; Cardinales Pisam conveniunt, collectáque ibi Synodo Benedictum & Gregorium deponunt, substituúntque Alexandrum. Causam utrúmque deponendi, eligendíque Alexandrum Parisiensis & Bononiensis Universitates his verbis expressère: *Quia stante dubio inextricabili Papatûs propter dubia facti & juris, provisio spectat ad Concilium.* Et Patres Concilij Pisani: (a) *Visis & diligenter inspectis omnibus & singulis productis, probatis & agitatis, habitaque prius inter se ipsos, & demùm cum copiosa multitudine Magistrorum in sacra Theologia, atq; utriúsque Juris Doctorum pluries diligenti collatione, tandem deliberatione maturâ in prædictos tanquam de Papatu colludentes, Schismaticos & veros hæreticos sententiam Depositionis pronuntiat.* Ubi vides sententiam in hæreticos & dubios Pontifices ferri, sicque penitùs nihil obstare sententiæ nostræ, qui de Catholico tantùm, certóque Pontifice loquimur. Cæterùm electione Alexandri invaluit potiùs Schisma, non extinctum est; Benedicto & Gregorio firmiter throno hærentibus, & multorum Regum, Principúmque, imò sanctorum ope ac obedientiâ subnixis, unde patet modicam apud Catholicos huius Concilij reverentiam fuisse.

Anno MCCCCX. Moritur Alexander, eique Balthasar Cossa Legatus Bononiensis, posteà Johannes XXIII. appellatus sufficitur, is auctoritate Sigismundi Romanorum Imperatoris (cujus potentiâ indigebat) aut victus, aut deceptus Concilium Constantiam indicit, eámque *Anno MCCCCXIV.* solemni pompâ invectus est. Die sextâ decimâ Novembris prima sessio habita est, in qua nihil

(a) Concil. Pisan. sess. 15. mense Jun. die 5.

nihil de unione actum. Decimâ nonâ Novembris ad valvas Ædium Augustinianorum insignia Gregorij Pontificis pependêre, quæ sequenti nocte, jussu ut creditur, Joannis sublata sunt: ingens super ea re inter Patres natum certamen, (a) cùm alij auferri insignia, alij sustineri vellent; omnium tandem sententia fuit, si Gregorius coram adesset, Insignibus Pontificijs uti posse. Non ergo Patribus constabat, Gregorium Pontificem non esse; cur enim insignia Pontificia illi permitterent, quem pro Antipapa haberent? Die vigesimâ quartâ Decembris Sigismundus Imperator Constantiam ingreditur, & Pontifice sacris operante, Evangelium cantat Diaconi amictu. Secuta Imperatorem ingens Principum ac Antistitum turba, adeòut unâ die triginta equorum millia numerata sint: solum Archiepiscopum Moguntinum Thorace ex rubro holoserico insignem, ferróque ad latus pendente sexcenti equites comitati, ut videas, quæ illorum temporum conditio fuerit. Patriarchæ 4. Cardinales 29. Archiepiscopi 47. Episcopi 160. qui posteà ad 300. crevêre.

II. *Anno MCCCCXV.* Mense Januario Joanni Dominico Gregorij Legato à Patribus permissum, (b) ut pileo, vestitúque Cardinalitio ingredi Constantiam posset, obluctante quamvis Johanne Pontifice. *Mense Februario,* cùm Cardinalis S. Marci libellum sparsisset, quo multa contra Johannis auctoritatem dicebantur; alij continuò in ejusdem defensionem producti, & inter alia hæresis postulabatur, qui indubitatum Pontificem, & nullâ hæresi contaminatum cogi posse ad cedendum dixisset. Sed Cardinalis Cameracensis pugnam dirempturus conclusiones aliquot Patribus obtulit, in quarum prima continebatur: (c) *Duas Obedientias Johanni contrarias probabiliter sustinere electionem Alexandri, ejúsque successorum non esse legitimè ac canonicè factam, & in hac opinionum diversitate non esse minores difficultates Juris & facti, quàm ante Concilium Pisanum erat de justitia duorum contendentium; & ideò attentâ perplexitate casûs præsentis pro pace Ecclesiæ accelerandâ posse de Papatu contendentes ad cessionem compelli, & nolentes deponi.*

(a) Ita habent duo MM. SS. Regesti Constant. V. Schelstratte in Tract. de Decret. Conc. Const. fol. 30. & fol. 153. (b) Ita habet Regestum Constant. in duobus MM. SS. & Codices Bibliothecæ S. Victoris Paris. (c) Cardinalis Cameracensis Concl. 3. & 6. ex. 4. MM. SS. Codic. apud Labbeum in Append. Conc. Constant. Tomo XI. edit. Paris. Schelstratte fol. 152.

poni. Vides hic iterum agi tantùm de Pontifice dubio, & ex hoc ipso dubio procedere Patres; qui consilio Alliacensis obsecuti sunt ad Joannem deponendum; & ipse Cardinalis omnium, quæ Pisis ac Constantiæ agebantur, conscius fatetur Pontificatum Johannis dubium esse: malè ergo, quæ Constantiæ decreta & peracta sunt de Pontifice dubio, extenduntur ad casum Pontificis certi. Hoc etiam anno Gregorius XII. Legatis suis concedit, ut acta Concilij confirment, ejúsque auctoritatem Oecumenicæ Synodi tribuant, eâ tamen conditione, ut Joannes Concilio non præsit, néque id à Johanne convocatum dicatur: nec Joannes posteà Concilio præfuit, imò nec arcanis eorum congressibus adesse permissus est, ne videlicet consilia pacis turbaret solitis artibus; quomodo ergo pro vero, certóque Pontifice habebant, quem nec ut Præsidem, imò nec collegam ferebant? Vide sessionem 14.

Die 2. Martij Joañes promittit, se Papatu cessurum, modò Gregorius & Benedictus idem præstent. *Diebus 13. 15. & 19. Martij* laboratum est, ut Johannes Procuratorem deligeret, qui ejusdem nomine, *quando & ubi Concilio videretur*, Pontificatum abdicaret. Videbat Johannes se hoc telo peti, cogíque ante alios duos tiaram depònere; id ne fieret, multis artibus certatum, sed cùm declinare ictum haud posset, Schafhusam profundâ nocte elapsus est, inde Friburgum & Brisacum; secuti à Concilio Legati, qui reditum persuaderent.

Die Martij 23. peroravit Johannes Gerson, & multa contra Pontificis auctoritatem disseruit; hinc nata quæstio de superioritate Concilij supra Pontificem: & Johannes Galliæ Oratoribus amarè conquestus est Gersonis audaciam, Vaticanum oppugnantis: quæ causa fuit, ut ijdem Galli cum Cardinalibus collatis capitibus se decretis opposuerint contra Sedis Apostolicæ auctoritatem edendis, & ipse Rex, ut videbimus, ægerrimo animo tulerit, Johannem à Concilio depositum esse, quod etiam Maimburgus (a) alijque fatentur. *Die Martij 26.* celebrata est ante meridiem tertia sessio: huic duo tantùm Cardinales adfuêre Cameracensis videlicet, & Florentinus; statutum fuit in ea sessione: *Concilium*

Con-

(a) Maimb. du Grand. Schism. lib. 5. à fol. 282. Monach. Dionys. lib. 35. cap. 18. M. Labourcur ibid.

Constantiense per recessum Johannis dissolutum non esse, sed nec dissolvi debere, ante Schismatis extirpationem, nec ad alium locum transferri posse sine consensu Concilij. Hæc omnia non aliâ ratione Alliacensis & Zabarella Cardinales publicari permiserunt, quàm ut illa Joannes Papa rata haberet, confirmarétque. Videre est hanc Cardinalium protestationem apud Philippum Labbeum in appendice Synodi Constantiensis Tomo XI. Conciliorum, & Manuscripto Capranicensi, ex quo Labbeus descripsit.

Die 29. Martij Joannes Schaffhusâ profugit, quippe vicinam Constantiam metuens. Turbati Patres, offensíque, & à pluribus Germanicæ, Anglicæ, Gallicæ nationum deliberatum, fixúmque est, ut in crastinum sessio quarta perageretur, in eáque hæc capita decernerentur, videlicet: *Primò* quòd Concilium Constantiense potestatem habeat immediatè à Deo, cui étiam Papa obedire teneatur, in his quæ pertinent ad fidem, extirpationem Schismatis, & reformationem Ecclesiæ in capite & in membris. *Secundò* quòd cogi possit, si obedire contumaciter contempserit. *Tertiò* alia complura, quæ omnia cùm non solùm nationi Italicæ displicerent, sed nec sacro Collegio ad deliberandum oblata essent; noluerunt Cardinales, Gallicíque Oratores sessionem adire, nisi secundum Capitulum, quo dicebatur, *Pontificem cogi posse*, omitteretur: & in primo decreto illa verba, *de reformanda Ecclesia in capite & in membris*, delerentur; quod etiam communi voto à Patribus sequenti die acceptum est, cùm videlicet Episcopali vestitu insignes jam quartæ sessioni accingerentur; idque annitente præsertim Imperatore Sigismundo. Cùm verò Cardinalis Florentinus, cujus officium erat Decreta in publicis sessionibus legere, ad verba de reformatione Ecclesiæ in Capite & membris pervenisset, nec ea, ut condictum fuerat, deleta à Nationibus observâsset, continuò Decretum abrupit; eámque partem *falsam esse, additámque præter communem deliberationem*, professus; ergo clausula de reformatione eâ sessione quartâ omissa est; sed & Cardinales monuerunt Nationes, *ut suspenderent ad tempus materias illas, quæ magnas habent difficultates, & maturam exigunt deliberationem*; ea videlicet, quæ auctoritatem Pontificiam spectabant. Ita notant Abbas Panormitanus in sententia finali, & Regestum Concilii Constantiensis in tribus Manuscriptis Codicibus, quorum verba

 recitata

recitata reperies apud doctissimum (a) Schelstrate. Et verò ea verba, quæ dicunt: *Papam in ijs, quæ ad reformandam Ecclesiam in Capite & membris pertinent, Concilio subjectum esse*, in sessione 4. omissa fuisse, illud certissimo argumento est; quòd in omnibus ferè Codicibus manuscriptis, qui in Romana, Viennensi, Parisiensi & Salernitana Bibliothecis reperiuntur, ea verba absint, imò ne quidem in tribus Codicibus Manuscriptis, qui acta (b) Concilij Constantiensis complectuntur, & ex quibus Basileenses sua decreta compilârunt; sed neque in celebri illo Manuscripto Capranicensi, qui ad usum Cardinalis de Capranica, Basileensis Concilij temporibus scriptus videtur, & ex quo Philippus Labbeus Constantiensis Concilij ultimæ editioni multa adjunxit, confirmátque sæpè laudatus Schelstrate (c) testimonijs Gobelini Personæ, qui tempore Concilij scribebat, ipsorúmque Basileensium, ac aliorum in Gallia codicum; qui etiam alibi notat in Decreto sessionis quartæ, ubi dicitur: *Papam teneri obedire Concilio in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem Schismatis* ; eas voces, *ad fidem*, primò appositas esse à Petro Crabbè in sua editione Anni 1538. ex qua in alias posteà editiones derivatæ sunt; nam in antiquioribus editionibus videlicet Haggenoviensi Anno 1500. Mediolanensi Anno 1511. Parisiensi Anno 1524. Coloniensi Anno 1530. illæ voces desiderantur; id verò Tabellionum negligentiæ, qui eas voces omiserint, Maimburgus tribuit. Sed utcúnque res habeat, excusari vix potest Maimburgus, (d) quando in suo Tractatu historico, magnis, ut solet, verborum ampullis, triumphos Lectori de Schelstrato pollicitus, ex diversis Gersonis (e) operibus, ac etiam Orationibus in Concilio dictis, probare conatur, ea verba, quæ reformationem spectant, Decreto sessionis quartæ adjuncta fuisse, adeóque victoriæ securus est, sibique blanditur, ut Schelstrate ad ponenda arma, pacémque ac veniam erroris petendam invitet; nescias victori, an insultanti similior: addítq; plures alios manuscriptos Codices, quos omnes convenire cum Gersono dicit. Sed Maimburgum egregiè confutavit convicítque eruditissimus

(a) Schelstrate in actis Conc. Constant. fol. 2. & 3. & seqq. & in Tract. de sensu. & auctor. Decretor &c. f. 41. & fol. 84. (b) Schelstr. in Tract. de sensu &c. fol. 24. & 26. (c) Schelstr. iu Tract. de sensu & auctor. fol. 42. (d) Maimb. Tract. histor. à fol. 238. (e) Gerson serm. pro viaggio Reg. Roman. & Tract. de potest. Eccles. & serm. in Dom. 2. post Epiphaniam.

mus Schelstrate, ubi evidenter allatisque verbis ostendit Gersonem & consequenter Codices ei conformes loqui de Decretis *die 6. Aprilis* hoc est, sessione quintâ editis, non verò de Decretis sessionis quartæ, quæ trigesimâ Martij celebrata est. Utrámque ergo sessionem Maimburgus confudit, suúmque errorem alienum credidit. *Dices* unde ergo provenit, ut omnes Concilij Constantiensis editiones in Decreto sessionis quartæ hæc verba constanter exhibeant: *Et ad Reformationem Generalem Ecclesiæ DEI in Capite & in membris?* Respondeo errorem ex eo fluxisse, quòd cùm Basileenses viderent auctoritatem suam & Concilium paulatim contemptui ac ludibrio esse, ut fulcirent cadentem auctoritatem, cogitâsse de edendis Concilij Constantiensis actis, quorum subsidio Vaticanum impugnarent. Duobus ergo Cardinalibus, totidémque Episcopis, ac Theologiæ Doctoribus, & Archidiacono Zagabriensi Provinciam imponunt, Decreta Constantiensia exhibendi. Id Anno 1441. ab eis peractum: ex hoc codice Joannes Hober ex Inderdorff sacræ Theologiæ Baccalaureus, Anno 1490. alium suâ manu exaravit, transmisítque Hieronymo de Croaria juris utriúsque Doctori, & hic posteà anno 1499. Hagenovij in oppido Imperiali typis vulgatus est. Post hanc aliæ tres editiones prodierunt, quibus acta Constantiensis Concilij juxta Basileensem Collectionem continebantur. Error ergo præsentium editionum circa sessionem quartam à Basileensibus manavit, nec ipse Maimburgus negare potest, Basileensem Collectionem, & editiones ex illa profectas defectu laborare; tam enim editio Hagenoviensis, quàm tres aliæ posteà secutæ illam particulam, *ad fidem*, omisêre, quam Maimburgus necessariam agnoscit. Et hæc quidem circa sessionem quartam ex laudatissimo Schelstrate notanda duxi, jam ad quintam veniamus.

Post quartam cœpta est præparari materia pro sessione quinta; Decretum videlicet, quo dicebatur: *Pontificem Concilio in rebus fidei, morúmque Reformatione Concilio subjectum esse, & ab isto cogi posse.* Et quamvis summi momenti res hæc esset, & aliquando novo & pejori Schismati fomitem datura; sicque longissimo & accurato examine prius cognoscenda, quàm decerneretur: nihil tamen aliud à Patribus factum, quàm ut aliquos deputarent, qui cum Cardinale Zabarella Florentino conferrent; is erat, qui illis articulis in sessio-

ne quarta graviter obstiterat. At Deputati perindè ac in re levi, parvíque pretij rem paucis absolverunt, (a) ac inter alia multa die 2. Aprilis statuêre: *Ut proximâ sessione omnes articuli & clausulæ concordatæ per Nationes in ultima sessione prætermissæ expedirentur.* Ita habet Regestum Concilij: & notant ejusdem Concilij gesta, quàm leve ac perfunctorium examen fuerit, quo tanti ponderis argumentum expendebatur his verbis: (b) *Post sessionem quartam fuit per Cardinalem Florentinum cum Deputatis aliqualiter disputatum: finaliter Concilium voluit ex integro dictas definitiones in alia sessione pronuntiari, &c.* Vides inter paucos, privatósque ac extra sessionem, nec initis suffragijs, hoc est, *non Conciliariter*, nec tam decernentium, quàm altercantium more, eo ferè modo, quo in circulis Philosophorum solet, inter Cardinalem & Deputatos disputatum esse, idque ut acta commemorant, *aliqualiter*, hoc est, leviter, cursímque, nec quantum oportebat. (c) Cùm ergo sentirent Cardinales in sessione quinta ea à Nationibus decretum iri, quæ nec examinata erant, nec approbare ipsi poterant, statuerunt sessione abstinere: sed posteà cùm viderent, id sine publica offensâ, periculóque ne Concilium solveretur, fieri non posse; adire quidem sessionem parant: protestati tamen in ædibus Palatij Constantiensis, ubi infulas sumebant, se vitandi scandali causâ, non verò animo illis consentiendi, quæ audiebant proximâ sessione decretum iri, Conventui adfuturos; idémque Gallici Oratores, qui Cardinalibus se adjunxerant, professi sunt. Audi Regestum Concilij: (c) *Die Sabbathi sextâ mensis Aprilis, cùm per prius inter Nationes & Dominos Cardinales altercatum esset super correctione & emendatione Capitulorum in præcedenti sessione* (quarta) *statutorum; tandem ordinatum & conclusum est, quòd supradicta Capitula modo infrascripto corrigerentur. Convenientibus ergo dictâ die Gloriosissimo Principe Sigismundo Romanorum & Hungariæ Rege semper Augusto, Reverendissimis Dominis Cardinalibus cæterísque Principibus & alijs in sacro Concilio existentibus, præmissâ per Dominos Cardinales & Oratores Regis Franciæ protestatione factâ, quòd propter scandalum evitandum ad sessionem ibant, non animo consentiendi ijs, quæ audierunt statui debere, &c.*

Cùm ergo quinta sessio ageretur, & Decreta legi publicè à Cardinali

(a) Regest. Concil. Constant. in tribus MM. SS. apud Schelstr fol. 42. Tract. de sensu & auctor. &c. (b) Gesta Concil. ex 4. MM. SS. (c) Regestum Concilij in tribus MM. SS. Codd. apud Schelstr. Tract. de sensu & auctor. &c. fol. 42.

dinali Florentino de more oporteret, recusavit id munus, quippe qui unà cum sacro Collegio ijs decretis nunquam maturè, & conciliariter discussis obluctatus semper esset; electus igitur Poznaniensis vices Florentini obijt, legítque à Nationibus statuta. Et hæc est illa sessio quinta, cujus Decretis tantopere Maimburgus præfidit; cæterùm quàm vanis & caducis fundamentis, nemo ex tot alijs, qui hoc ipsum conati sunt, elegantiùs, fortiúsque doctissimo Schelstrato demonstravit. Sciendum igitur est, Decreta Sessionis quintæ, nec Conciliariter, nec cum examine tantæ rei debito, maturáve deliberatione, qualem res tanta exigebat, vulgata esse, hoc ita se habere evidentissimis testimonijs & argumentis ostendam. *Primò.* In antiquis Concilijs, quoties fidei aliquis articulus, aut aliàs majoris momenti agitabatur; toties scripturarum testimonia, Antiquitatis monumenta, Conciliorum, Patrúmque Decreta producebantur, quibus veritas fulciretur, sic in Niceno primo & secundo, Chalcedonensi, alijsque Concilijs factum, ubi longam seriem argumentorum reperies. Imò ipsum Concilium Constantiense in alijs articulis decidendis monere solet legitimum longúmque examen ac discussionem præcessisse. Exempla sunt Sessione 15. ubi cùm errores Johannis Huss damnandi essent: *Habitâ*, inquiunt, *per prius plenariâ informatione & diligenti deliberatione Reverendissimorum in Christo Patrum S. R. Ecclesiæ Cardinalium, Patriarcharum, Episcoporum, & cæterorum Prælatorum & Doctorum sacræ paginæ, & juris utriúsque in multitudine copiosa &c. Habitâ collatione per plures Magistros in sacra paigna &c.* Et sess. 24. in citatione contra Benedictum XIII. *Mandavimus per nonnullos venerabiles viros fratres, & dilectos Ecclesiæ filios Cardinales S. R. Ecclesiæ & alios Prælatos, & alios tam sacræ paginæ, quàm juris utriúsque Professores Commissarios nostros ad hoc specialiter deputatos inquiri, informationémque recipi, quam legitimè receptam referri jussimus in publica sessione nostra sacrosanctæ Constantiensis Synodi; quâ plenè auditâ & discussâ maturo decrevimus atque digesto consilio &c.* Et sess. 30. ubi approbatur subtractio Obedientiæ factæ per Regem Arragonum: *Eadem sacrosancta Synodus causis & motivis planè inspectis, & diligenter examinatis, de quorum veritate facta extitit eidem Synodo plena fides &c. ideò eam S. Synodus ex certa scientia & causa debitè cognita &c.* Vides Concilium etiam in quæstionibus multò minoris momenti, quàm sit illa, de qua modò agimus,

mus, nihil decernere, nisi *habitâ plenariâ informatione, & diligenti deliberatione, habitâ collatione per plures Magistros sacræ paginæ, & juris utriúsque maturo, atque digesto consilio &c.* At verò ubi de potestate Pontificia agitur, déque supremo jure Majestatis, hoc est, de quæstione omnium, si fidem excipias, maxima; non rogatæ scripturæ, non auditi Patres, non examinata Concilia, non collata in sessionibus capita, sed ex abrupto, cursimque, & in ipso sessionis limine: *Declaramus,* inquiunt, *Concilio immediatam à DEO potestatem esse, cui Pontifex subdi, cui obedire teneatur.* Quid quæso est rem inconsultò & sine examine definire, si hoc non est? & quid minùs fieri posset, si de minimo Sacerdote, imò æditua in ordinem redigendo ageretur? Videantur acta Synodi Ephesinæ, illic apparebit, quantâ curâ, lentisque gradibus, quantâ testium & scripturarum, Patrúmque mole laboratum sit, an Nestorius dejiceretur; nunc verò non de uno Pontifice, sed de omnibus, imò de ipsa Pontificia dignitate quæstio vertitur, quantò igitur pluribus testibus, majorísque curâ agi res debuit? & tamen nulla magis, minorique studio festinata; quæ omnia mihi æstimanti semper magis, magísque persuasum, fixúmque est, non fuisse Concilij mentem quidquam definire de Pontifice certo, sed tantùm dubio & tempore Schismatis, hoc enim minoris operæ & indaginis erat. Sciendum enim est, tempore Synodi Constantiensis circa Concilij supremam auctoritatem varias Doctorum opiniones fuisse. Prima, ne Schismatis quidem tempore posse dubios Pontifices à Concilio judicari, cui sententiæ Benedictus XIII. adhærebat teste S. Antonino, (a) imò & Gregorius XII. quíque istorum partes amplexabantur, hoc est, ingentia Regna, virique doctrinâ & sanctitate conspicui; cùm enim in Concilio Pisano utríque Pontificia dignitas adempta esset; & ipsi exauctorati Pontifices, & ipsorum sequaces negabant id jure factum esse, nec ullam Concilio in Vicarios Christi potestatem fuisse; ergo credebant, ne Schismatis quidem tempore, nec in dubios Pontifices quidquam Concilio licere; & videri potest Raynaldus ad annum 1409. Altera sententia fuit, nullum Pontificem ne Schismatis quidem tempore deponi posse, nisi ob solum hæresis crimen; fuit hujus sententiæ Concilium Pisanum, quod non

(a) S. Antonin. T. 3. Chron. Tit. 22. §. 3.

non priùs Benedictum & Gregorium damnare voluit, quàm ut accusatos, convictósque, ut Patres credebant, hæreticæ pravitatis, quod suprà demonstravimus, & habent acta Pisani Concilij à Notarijs ipsius Synodi conscripta, ubi inter alia: (a) *Omnes Magistri in Theologia, tam Episcopi, quàm Abbates, & Generales ordinum Mendicantium anno 1429. die 28. Maij ad requisitionem sacri Collegij Cardinalium congregati sunt in sacristia Fratrum Minorum, ut deliberarent de his duobus articulis: an duo de Papatu contendentes essent Schismatici & haretici reputandi, & dato sic, utrum sub titulo hæresis sint ab universali Ecclesia & Papatûs regimine ejiciendi. Ad has quæstiones habitâ ad invicem pluries maturâ deliberatione concorditer & unanimiter responsum fuit, prædictos hæreticos censeri, & ut tales per sententiam declarari ac deponi posse.* Patet ergo, ne Patres quidem Pisanos ausos esse in Pontificem pronuntiare, nisi hæresis manifestum, quod pluribus suprà ostensum. Tertia sententia fuit Petri de Alliaco Cardinalis Cameracensis, qui Pontificem tempore Schismatis subjacere Concilio credidit, ab eóque judicari deponíque posse credebat; & hanc suam sententiam scriptis commendavit, porrexítque Patribus, quorum plerísque probata est; & hæc causa fuit, ut Concilium huic sententiæ examinandæ minùs laboraret, utpotè jam passim notæ, acceptæque. Quarta sententia fuit Cardinalis Zabarellæ, admittentis quidem posse tempore Schismatis novum eligi Pontificem; sed negantis ante factam electionem de Reformatione in Capite & membris agendum esse: ut enim nulla pejor Deformatio, quàm Schisma, ita nihil priùs emendari oportere; & ideò articulus de Reformatione in primo Decreto sessionis quartæ omissus fuit; id quóque eleganter expresserunt quatuor Nationes in protestatione post trigesimam octavam Sessionem, ubi inter alia: *Si Reformatio*, inquiunt, *facienda est de Deformatis, qua major est, aut esse potest in Corpore deformitas, quàm carere capite, & esse acephalum? illa igitur prior, tanquam magis necessaria debet esse Reformatio, quæ corpus ipsum ad Caput reformet.* Et infrà: *Duplex secundùm sacros Doctores est Unio Ecclesiæ, una membrorum ad invicem, quæ jam creditur esse facta: altera membrorum ad Caput, ut constituatur corpus integrum & perfectum, & ista non est facta; igitur primo loco fienda.* Patet ergo sententiam eorum, qui docebant tempore Schismatis de Pontificis electione, non

(a) Acta Concilij Pisani à Notarijs ipsius conscripta in duobus MM.SS. Codicibus.

non de morum Reformatione agi oportere, celebrem fuisse, & in Synodo frequentem, imò potiorem. Quinta denique sententia fuit Joannis Gersonis, (a) qui Pontifices non solùm durante Schismate, sed semper & absolutè, omníque tempore Concilio subesse voluit, ab eóque posse judicari; in hunc sensum decreta Sessionis quintæ Gerson intellexit, eóque progressus est, ut scriberet, à vero & indubitato Pontifice ad Concilium appellari posse, & Martino id neganti Tractatum illum opposuerit, cui titulus: *An & quomodo appellare liceat.* Huic sententiæ Gersonis nunquam Concilium acquievit, & ideò Decretis quartæ & quintæ Sessionis semper illa verba apposuit: *In his, quæ pertinent ad extirpationem dicti Schismatis, & pro extirpatione dicti Schismatis.* Quibus verbis ostendit Concilium, se cum Gersone non sentire, qui absolutam subjectionem volebat; cùm Patres de limitata solùm, & in casu excepto intelligi vellent, hoc est, tempore Schismatis.

III. Sed jam perge, & alia testimonia percurramus, quæ defectum examinis & necessariæ deliberationis circa quartæ, & quintæ Sessionum Decreta ostendant. *Secundò.* Martinus V. ut habetur *sess. 45.* in Confirmatione Concilij profitetur: *Se omnia & singula determinata, conclusa & decreta in Materijs fidei per Concilium Constantiense conciliariter tenere velle; ipsáque sic conciliariter facta approbare & ratificare, & non aliter, nec alio modo.* Supponit ergo Martinus, fuisse in Synodo Constantiensi aliqua *conciliariter* facta, & hæc confirmat: alia verò *non conciliariter*, hoc est, sine examine & deliberatione, nec votis & sententijs in Conventu dictis, & hæc confirmare renuit: non verò apparet, quæ Decreta sint minùs conciliariter facta, quàm quartæ, quintæque sessionum; nec putes hanc esse opinionem aut conjecturam domi meæ natam, audi testimonium Jacobi Spondani Galli, & Apamiensis Episcopi, qui Manuscriptos codices Regiæ, sanctíque Victoris Bibliothecarum egregiè pervolvit, ejúsque de Synodo Constantiensi historiam, pulcherrimam Spondani operum Maimburgus pronuntiat; is verò ad annum 1418. ita scribit: *Putamus Nuntiorum Poloniæ petitionem de industria Martini nutu ad ultimam sessionem reservatam, ut eâ occasione significaret, quæ Concilij decreta*

(a) Johannes Gerson in serm. Domin. 2. post Epiphan. & serm. pro Viaggio Regis Romanor.

creta ipse auctoritate Apostolicâ ac supremâ probaret, quæ verò non; ne si anteà quidquam de ijs agere voluisset, murmur aliquod, tumultúmque in Patribus excitaret ob ea, quæ ambiguè decreta fuissent de auctoritate Concilij supra Pontificem, quas absolutè ut sonare videntur sumptas, nullo modo Martinus agnoscere, aut probare voluit, utpotè contrarias existimatas, & praxi antiquioris Ecclesiæ, & collatæ Petro, ejúsque successoribus potestati, ipsíque demum naturæ rei, quâ caput debet membra regere, non regi à membris. Hæc Spondanus. *Tertiò.* Gesta Concilij Constantiensis *ad sess. 7.* (b) *Penè in omnibus Concilij decretis factum est, ut Cardinalibus ita arcto & brevi tempore ostensa sint decreta à Nationibus conclusa, ut non fuerit in eorum potestate sufficienter deliberare, imò in magnum contemptum habiti sunt, & finaliter petiverunt, quòd cùm essent in Concilio quatuor Nationes, una Anglia, in qua non erant 20. capita, de quibus tres solùm Prælati: & Cardinales essent 16. & alij futuri, de quibus plures Magni & insignes Doctores propter dignitatem Collegij haberent dignitatem tantam & auctoritatem, sicut natio Anglicana. Quod fuit recusatum & dictum, ut venirent ad Nationes. Quartò.* eadem Manuscripta testantur, noluisse Cardinales ad sessionem quartam venire: *Eò quòd super illis non fuerint habitæ, nec sufficienter petitæ deliberationes eorum. Quintò.* Abbas Panormitanus in sententia finali, & Regestum Constantiensis Concilij in tribus Manuscriptis Codicibus memorant, Nationes in quarta sessione fuisse à Cardinalibus monitas: *Ut suspenderent ad tempus materias illas, quæ habent magnas difficultates, & maturam exigunt deliberationem. Sextò.* Petrus Alliacensis apud Gallos celeberrimus in Tractatu de Ecclesiæ & Cardinalium auctoritate, quem ante adventum scripsit Legatorum Regis Castellæ, *parte 1. cap. 4.* aliqua dubia proponit, ut super illis Concilium deliberaret, ne illius acta in futurum in dubium vocarentur: *Nam apud nonnullos*, inquit, *magnam perplexitatem inducunt. Primum dubium: an quatuor nationes in hoc sacro Concilio sic distinctæ excluso Cardinalium Collegio faciant Concilium generale, cùm sint plura Concilia particularia valdè inæqualia, & improportionabiliter divisa.* (Nam Anglicana Natio complectebatur vota solùm 20. Gallicana supra 300. & tamen Gallicanæ voces non vincebant, nec habebantur pro pluribus, cùm quælibet Natio pro uno tantum voto computaretur) *& ad partem deliberantia, quæ deliberatio, exclusâ deliberatione dicti Collegij Cardinalium, & non factâ in communi sessione collatione votorum, videtur multis non esse censenda deliberatio Concilij*

O concilia-

(a) Gesta Conc. Constant. in 4. MM. Codd. apud Schelstrat. fol. 104.

conciliariter facta. Secundum dubium, an dictæ Nationes, quæ sunt multa Collegia particularia, quæ multis videntur contra vel præter consuetudinem antiquam sacrorum Conciliorum instituta, licet ex rationabili causa & sub debitis circumstantijs ita restitui potuerint, & habuerint à Jure Divino vel humano auctoritatem privandi Romanam Ecclesiam & sacrum Collegium (quod est antiquum Collegium, & in antiquo jure, & in sacris generalibus Concilijs, & in sanctorum Patrum Decretis fundatum) privandi inquam jure suo, habendi scilicet votum in sacro Concilio, & Summum Pontificem eligendi. Vides jam tunc temporis de validitate Decretorum Constantiensium ob defectum deliberationis Conciliaris dubitatum esse; sicque antiquam hanc querelam non novam esse, nec à nobis repertam. *Septimò.* Quatuor Manuscripti Codices, quibus acta Concilij continentur: *Die 2. Maij Anno 1415. Cardinales licèt præsentes in sessione fuerunt, nunquàm illam formam viderant; eodem enim die circa horam septimam de mane fuit data eis copia ad deliberandum super illa, cùm jam plures prælati sederent, & immineret relatio novorum fienda Regi & Deputatis Nationum in sacristia, in qua relatione præsentes fuêre, nec poterant illam formam videre, cùm statim factâ relatione perventum est ad sessionem, quæ jam peracta erat, & ita penè in omnibus Decretis Concilij factum est, Cardinalibus ita arcto & brevi tempore ostensa sunt Decreta jam conclusa à Nationibus, ut non fuerit in eorum potestate super illis sufficienter deliberare, imò fuerunt in magnum contemptum habiti, &c. Octavò.* Die Septembris 11. Anno 1417. in protestatione, quam tres Nationes, & Collegium Cardinalium contra Germanicam Nationem ediderunt, hæc inter alia leguntur: *Clerus & populus nonnullorum Regnorum & Provinciarum nondum clarè & solidè huic sacro Concilio adhæserunt, necnon etiam quorundam, qui eidem Concilio adhæserunt propter rumores discordiarum, & quasi impressionum, quas in eodem Concilio fieri audiunt, fides jam de eodem Concilio dicitur vacillare.* Et infrà: *His diebus magnus terror & turbatio dicebatur esse in Concilio, fama enim erat communis, & multi scientes de Consilijs Regis dixerunt amicis, quòd Rex proponebat & deliberaverat aliquandò capere omnes Cardinales, & posteà restrinxit ad sex; sed Cardinales & alij, de quorum proscriptione dicebatur, constantes steterunt, nec omiserunt loqui, & prosequi, quæ eis justa videbantur. Causa autem odij Regis in eos dicebatur, quòd Rex volebat habere Papam ad voluntatem suam, & illis stantibus non poterat.* Ex his omnibus evidenter colligitur, multa in Concilio contigisse, ob quæ meritò dubitari

(a) Schelstr. fol. 257.

dubitari poterat, imò dubitatum eſt, an illius Decreta, præſertim, quæ Pontificiam dignitatem ſpectabant, conſultò, deliberatè, & Conciliariter concepta eſſent, quippe cùm Patrum vota aut metu Regiorum, aut excluſione Cardinalium, aut nimiâ feſtinatione, quæ examen prævertebat, redderentur ſuſpecta; idque in particulari de Decretis quartæ & quintæ ſeſſionum intelligendum eſſe ex allatis teſtmonijs conſtat, illa enim apertè oſtendunt, Capitula illa poſt tumultum de celebranda ſeſſione quarta in unica Congregatione Nationum concluſa fuiſſe, & totam deliberationem unius diei tempore abſolutam, neque deliberationem illam fuiſſe communem & Conciliarem, ut oportuit; cùm nec in ſeſſione habita fuerit, nec audita Cardinalium vota.

IV. Age jam verò, & Decreta illarum ſeſſionum ne quidem à Concilio, Oecumenico & Generali facta eſſe, nec pro talibus à viris Graviſſimis & doctiſſimis habita, demonſtremus.

Primò. Certum eſt Johannem XXIII. nunquam ijs Decretis aſſenſum eſſe. Is enim in litteris ad Ducem Biturigiæ (a) datis cauſas exponit, cur Decretis Conſtantienſibus deferre non poſſet: *Quòd*, videlicet, *licet in Concilijs generalibus non debeat fieri Nationum differentia, ſed omnes & ſingulos ſententiam ſuam dicere publicè oporteat, ut unius inſtructione informentur alij; hoc tamen Conſtantiæ non fuerit permiſſum, quin imò ſtatutum, quamlibet Nationem unam tantummodò vocem, ſive ſuffragium habituram, etiamſi in Natione Gallica eſſent ducentæ voces notabiles, & in Italica totidem: & de Anglicana eſſent tantùm tres Prælati ibi perſonaliter comparentes, ac Cœteri Clerici novem numero. Deinde quòd cùm in Conciliis Generalibus ſecundùm ſtatuta Canonum vis ſuffragij non competat niſi Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiſcopis & Epiſcopis, quorum ſuffragia requirenda ſunt in ſeſſionibus publicis, & non privatis conſilijs; nihilominus quicùnque ad hujuſmodi conſilia fuiſſent admiſſi, nullo diſcrimine perſonarum habito, omnium ſuffragia, etiam Laicorum, ſubtractis Prælatorum ſuffragijs recepta ſint, & licet in Concilijs ſuffragia debeant eſſe libera, nihilominus multa extiterunt cavillationes, & ſubornationes per minas, & terrores ab Imperatore procedentes.* Hæc Johannis querela nullam fidem, aut parvam mereretur, niſi omnino ijs conſentanea eſſet, quæ iiſdem penè verbis à Spondano, à Cardinali Alliacenſi, ab Actis

 Concilij

(a) Johannis XXIII. in epiſt. ad Duc. Bitur. in Sorbona publicè lecta, & in duobus MM. SS. Codd. Biblioth. S. Victor. aſſervata.

Concilij in 4. manuscriptis Codicibus, & denique à tribus Nationibus, & Cardinalium Collegio in Protestatione recensentur, quorum testimonia suprà produximus, ut adeò dubitari non possit, vera esse, quæ Johannes commemorat, quæque Eugenij IV. testimonio indubitata redduntur, is enim in sua Apologia: (a) *Contra Decreta de auctoritate Conciliorum nonnulli reclamaverunt graviter, qui strepente multitudine superati (sicut his novissimis temporibus, quibus carnales exuberant passiones, factum esse manifestum est) audiri nequiverunt.* Non ergo pro Decretis Concilij Oecumenici habita sunt, aut haberi potuêre, quæ contra Conciliorum Oecumenicorum normam facta sunt, hoc est, quæ metu extorta, quæ non conciliariter, nec auditis, sed exclusis, quorum intererat, admissis verò, qui admitti non debebant, nec servatâ votorum pluralitate, decreta sunt. Idque egregio confirmatur exemplo, verbisque Caroli VII. Regis Galliarum; qui cùm à Deputatis Concilij Constantiensis audivisset sententiam à Patribus in Johannem XXIII. latam; non tantùm eam improbavit, negavitque id Synodo licuisse, sed etiam ipsos Deputatos amarè objurgans: *Ecquis,* inquit, *eam vobis licentiam dedit; ut auderetis in Pontificem Romanum manus injicere, eique dignitatem ac infulas adimere, quod nuper Constantiæ fecistis? Postquàm ergo eò audaciæ pervenistis, quid aliud superest vobis, quàm ut pari facinore Regi Regiisque Principibus coronam & imperium involetis? sed enim ne id vobis procedat, maturè præveniam.* Hæc Maimburgus totidem ferè verbis, quæ ex Gallico reddidi, adjungitque: (b) *Jam ab annis nongentis Ecclesia Gallicana hanc sententiam fuisse, ut videlicet excepto hæresis casu, à nullo hominum, nullóque Concilio, sed à solo Deo judicari Pontifex Romanus, deponíque possit.* Hæc Maimburgus sui, suarúmque opinionum, quas alibi docuit, in gratiam Regis Galliæ oblitus; adeò videlicet illum Reges demerendi impetus cœpit, ut jam amicus Pontifici, jam hostis appereat, utcúnque Regi placuerit; sed de hoc aliàs. Palàm igitur hoc exemplo fit, Regi Galliæ Regióque senatui Decreta quartæ & quintæ sessionum nunquam probata fuisse, adeóque aut non habuisse Concilium pro Oecumenico, legitimóque, aut arbitratos esse, nullam Concilio in Papam esse potestatem.

Secundò

(a) Eugenius IV. in Apolog. contra Basil. (b) Maimb. Grand. Schism. d'Occid. lib. 5. fol. 307. V. Spond. ad Annum 1415. n. 12. & ibi Bzou.

Secundò. In Regesto Concilij Constantiensis, quod duobus Manuscriptis continetur, hæc leguntur: *Die 6. Aprilis Anno 1415. Cùm per Dominos Cardinales & Nationes altercatum esset super correctione & emendatione Capitulorum in præcedenti sessione* (quarta) *statutorum, tandem ordinatum & conclusum est, quòd supradicta Capitula modo infrascripto corrigerentur, &c. præmissâ per Dominos Cardinales & Oratores Regis Franciæ protestatione secretâ in Camera Paramentorum Palatij Constantiensis secretè factâ, quòd propter scandalum evitandum ad sessionem ibant, non animo consentiendi his, quæ audierant in ea statui debere, &c.* Censuerunt ergo Cardinales, Gallicíque Oratores, quo tempore sessiones quarta & quinta agebantur, aut Concilium non fuisse Oecumenicum, aut nullâ potestate in Pontifices præditum; alioquin quî poterant Decretis Concilij haud annuere, quod Oecumenicum & legitimum crederent? imò nisi annuissent, pro Schismaticis habendi erant, nec tamen habiti sunt.

Tertiò. Cardinalis Turrecremata in lib. de Ecclesia: *Nullus*, inquit, *dubitat, quòd asserere, quòd sola obedientia Joannis faceret Concilium Universale, Universalem Ecclesiam repræsentans, esset temerarium ac scandalosum alijs duabus Obedientijs.* Omnes ergo Episcopi, Cardinales, Doctores, omnésque Universitates, Scotiæ, Lusitaniæ, Castellæ, Navarræ, Arragoniæ, totiúsque Hispaniæ, Bearniæ quóque, Sardiniæ, Corsicæ, Majoricæ, Bavariæ, Flaminiæ, celebrésque Wormatiensis, Spirensis, & Werdensis Episcopatus, qui Gregorio & Benedicto adhærebant, Concilium Constantiense, quo tempore duæ sessiones quarta & quinta agebantur, pro Oecumenico & Universali non habuerunt; nec propterea ab ullo mortalium pro Schismaticis aut hæreticis habiti sunt; non ergo certa & indubitata ea Decreta dici poterant, quæ à tam multis & celeberrimis Ecclesijs, pro irritis, nullísque habebantur, illæsâ & inviolatâ conscientiâ.

Quartò. Eugenius IV. Pontifex Maximus in Apologia contra Basileenses: *Non dixit Obedientia Gregorij, non Benedicti, quæ Christianitatis pars non modica fuit, ante tempus Conventionis plenarium fuisse Concilium, nec priùs actitata, quasi Synodi Generalis plenariâ auctoritate suscepit; itaque oportuit ipsis convenientibus primò ab Obedientia Gregorij, deinde ab Obedientia Benedicti novum Concilium convocari, hincque Universâ Ecclesiâ concurrente plenariæ Synodi rem & nomen accepit. Quod ergo ante illum articulum*

ipsis à Patribus ibi considentibus actum est, Universæ Ecclesiæ non debet adscribi, sed eis tantùm qui ibidem considebant, & unius tantùm Obedientiæ Synodum faciebant. Fuit ergo Eugenij, omniúmque, qui Eugenio adhærebant, hoc est, totius Orbis Christiani sententia (paucis exceptis, qui Basileæ tumultuabantur) Constantiense Concilium, cùm illæ duæ sessiones peragebantur, non fuisse Oecumenicum, sed particulare tantùm, unius videlicet Obedientiæ Johannis XXIII.

Quintò. Idem Cardinalis Turrecremata lib. 2. de Ecclesia cap. 99. *Neque ipsa integra Joannis XXIII. Obedientia consensit; quoniam plures Patres doctissimi illius Obedientiæ illis non præstiterunt consensum, aut assensum suum.* Plures ergo & doctissimi viri, etiam ex Johannis Obedientia credebant, se Decretis illis haud illigari, sed posse obniti, & consequenter non fuisse eo tempore Concilium Oecumenicum, aut saltem suâ potestate abusum; aut quî dici potuit Concilium Universale, cui deerant tot suffragia, aut contempta videlicet, aut contraria, aut non audita? Idem Turrecremata, qui Concilio Constantiensi interfuit: *Congregatio,* inquit, *Constantiæ celebrata tria tempora habuit: primum fuit, in quo sola Obedientia Joannis præfati Constantiæ convenerat. Secundum tempus fuit, in quo Angelus Corrarius, vocatus in Obedientia sua Gregorius XII. juri suo cedens præfatæ Congregationi, sub certis modo & forma se conjunxit. Tertium tempus est, in quo Reges & Principes ac Prælati Obedientes Petro de Luna, Benedicto XIII. vocato in Obedientia sua, per suos Oratores novâ factâ convocatione Concilij se unierunt præfatæ Congregationi ad pacem dandam Ecclesiæ, & fuimus nos præsentes, tunc in Minoribus constituti; pro quo solo tempore convenientibus omnibus simul tribus Obedientijs fuit certum dicere, quòd Universalis Ecclesia fuit repræsentativè congregata Constantiæ.* Hæc Turrecremata, cui utpote præsenti, rerúmque omnium conscio, quæ Constantiæ agebantur, & doctrinâ ac pietate præstanti, nec partibus addicto, meritò fidem adhibeas.

Sextò. Sessione decimâ quartâ Concilij Constantiensis leguntur Bullæ Gregorij certis conditionibus Papatui renuntiantis, in quarum prima Arimini data tertio Idus Maij Anno 1414. *Concedit suis Legatis Congregationem Constantiensem, in quantum per serenitatem Regiam, & non per Balthasarem se nuncupari facientem Joannem Papam XXIII. vocatam vice suâ ad prædictorum effectum convocandi & auctorizandi in Generale Concilium, remotâ tamen omnimodo Balthasaris præsidentiâ, & præ-*

sentiâ ab ijsdem. Hanc Gregorij Bullam, quâ Concilium ante Sessionem decimam quartam apertè Oecumenicum negabatur, non solùm actis suis Synodus Constantiensis inseruit; sed etiam ex consensu quatuor Nationum, omniúmque Patrum Archiepiscopus Mediolanensis tabulas legit, quibus dicebatur: *Quòd Concilium memoratum dictam convocationem, auctorisationem, & confirmationem, in quantum ad eundem Gregorium pertinet & attinet, eis admittit, Collegium ipsius D. Gregorij nuncupati, alteri Collegio videlicet olim Johannis Papa, & è converso, unita omnino decrevit, & Notarij rogati de præmissis non faciant mentionem in instrumentis suis de Papa vel Sede Apostolica, sed de Sigismundo Romanorum Rege usque ad cessionem nomine dicti Gregorij faciendam.* Et sess. 20. non priùs Obedientia Benedicti se Patribus Constantiensibus adjunxit, quàm *ut iterum Concilium convocaretur, perindè ac si hactenus legitimè convocatum non esset, neque Oecumenicum fuisset: ut Congregatio titulo abstineret Concilij Oecumenici.* Et sexaginta litteræ ad Regem Arragoniæ Ferdinandum missæ sunt, nullâ Concilij Generalis inscriptione; quæ omnia à Patribus Concilij acceptata, confirmata & jurata sunt, ut videre est in Actis vigesimæ sessionis, & in duobus Codicibus Manuscriptis Regestum Concilij continentibus. Agnoscebant ergo Patres Constantienses, antequam Obedientiæ Gregorij & Benedicti sese adjungerent reliquis, nondum satis constare de auctoritate Concilij, & an esset Oecumenicum; si enim constabat Oecumenicum esse, cur novam Concilij convocationem, cur Decreta priora in dubium revocari permittebant, abstinebántque titulo Oecumenicæ Synodi, toties in prioribus sessionibus usurpato? Nec dici potest id Patres tolerâsse studio pacis: nec enim hanc tantùm causam fuisse; sed eam præcipuè, quòd reverà à magna Christiani Orbis parte, imò etiam à quàm plurimis in ipsa Synodo, negaretur Oecumenica & legitima esse (alioquin nunquam pacem tam carò indigníque conditionibus emerent, & Decreta prioribus sancita sessionibus permitterent aut everti, aut in dubium revocari) id quod ex Turrecremata, Petro Alliacensi, Eugenio IV. alijsque suprà ostendimus. Et ideò Arragonensis Regis Legati protestati sunt: (a) *Quòd quidem vellent se unire Concilio, non tamen reputare esse Generale Concilium, neque agi de rebus Generalis Concilij, donec venirent Legati Regis Castellæ.*

Septimò.

(a) Ex 4. Codd. MM. SS. apud Schelstr. in dissert. Antuerp. fol. 52.

Septimò. Sessione 14. sub gravissimis pœnis decretum de non eligendo sine assensu Concilij Romano Pontifice hisce verbis editum fuerat : *Sacrosancta Generalis Constantiensis Synodus pronuntiat, statuit, & ordinat ad electionem futuri Pontificis nullatenus procedatur, sine deliberatione & consensu hujus sacri Concilij Generalis, & si quid fieret, sit ipso facto auctoritate hujus Concilij irritum & inane; nullúsque electum contra hoc Decretum in Papam recipiat sub pœna maledictionis aeternæ, & fautoriæ Schismatis. &c.* Quid poterat à Concilio enixiùs decerni, & gravioribus pœnis armari ? & tamen, quia Benedicti XIII. Obedientia necdum accesserat, ideóque ea Synodus pro Oecumenica non habebatur, adeò huic Decreto delatum non est, ut & Collegium Cardinalium, & Natio Hispanica, imò & tres reliquæ Nationes protestatæ sint illud Decretum, *aut nullum esse, aut saltem dubiæ auctoritatis; & ex eo sequi, Ecclesiam DEI sine capite & lege futuram esse, sed nec illo Hispanicam Nationem ligari potuisse, quamvis validum foret : nec haberi posse indubitatum Concilium deficiente capite, ad quod pertinet Concilium convocare.* Hæc omnia palàm faciunt, non fuisse eo tempore Concilium Constantiense pro certo ac Oecumenico habitum; qui enim certum & Oecumenicum, quod negant esse indubitatum, quod Acephalum dicunt, cujus Decreta invalida, nec illis Nationem Hispanicam ligari volunt, imò turbari Ecclesiam, reddíque exlegem? hæ planè non sunt notæ legitimæ & Oecumenicæ Synodi : & hæc si objici poterant sessioni decimæ quartæ, quantò magis sessioni quartæ & quintæ, tot aliàs, ut suprà ostendi, defectibus laborantibus, & in quibus Obedientia Gregorij nondum se reliquo agmini sociaverat ? In quatuor Codicibus Manuscriptis (quos Schelstrate edidit in Tractatu Romæ edito) ad Annum 1417. hæc habentur : *His diebus post ejectionem Petri de Luna infra decem dies Cardinales attendentes constitutionem : ubi majus. de elect. in 6. alia jura, & etiam Decreta Concilij super electione Papæ hâc vice, pro qua Concilium decrevit electionem fiendam modo & formâ, loco, tempore & materiâ per Concilium ordinandis, & pœnas terribiles imponit contrarium facientibus, suspendítque omnia jura positiva in illa materia; licèt dicti Cardinales non reputarent dicta Decreta valere propter opiniones Doctorum ita dicentium; noluerunt tamen illa publicè impugnare &c. Propter quod fecerunt Protestationes in omnibus Nationibus, mitiores, quàm potuerunt, per quas posset jus eorum conservari, & nullus de Concilio deberet*

beret exasperari &c. Et infrà : *Dictam protestationem fecerunt in qualibet Natione per duos Cardinales & Procuratorem, cum duobus Notarijs Nationis Italiæ &c.* Et in alia Protestatione ejusdem sacri Collegij, ac trium Nationum, videlicet, Italicæ, Hispanicæ, Gallicæque. *Audite hæc omnes, auribus percipite, qui habitatis Orbem &c. Vos præfatam Venerabilem Nationem pluries & instanter exhortati sunt & requisierunt, quatenus attentis periculis Ecclesiæ sanctæ DEI velletis per vos vel Deputatos vestros cum dictis tribus Nationibus Italiæ, Galliæ, Hispaniæ & Cardinales super modo futuræ electionis maximè de electoribus tractare, agere & convenire, quod facere, & super hoc respondere jam multis diebus distulistis, & non fecistis, licet asseratis sine vestro consensu & ordinatione Concilij, super modo, forma, loco, tempore & materia non posse ad dictam electionem procedi, obstantibus quibusdam hujus Concilij decretis, quibus nos, Hispanica Natio, etiamsi aliàs valida existerent, non ligamur.* Et infrà : *Cùm si ante dictam provisionem Ecclesiæ de Pastore, aut saltem modi electionis illius, suppositis hujus Concilij Decretis, quibus omnia jura circa electionem Pontificis edita, dicuntur esse suspensa; ex quo sequetur Ecclesiam DEI esse sine capite, & sine lege & ordinatione electionis Pontificis, hoc Concilium casu aliquo dissolvetur, prout jam multa causa timentur imminere; Ecclesia in periculo remaneret, quia vix aut nunquam summus Pontifex indubitatus posset haberi, quia vix congregaretur indubitatum Concilium deficiente capite, ad quod pertinet convocare &c.*

Octavò. Sessione 39. præscribitur forma Professionis fidei, quam Romani Pontifices legitimè electi facere tenentur in hæc verba: *In nomine sanctæ & Individuæ Trinitatis, &c. Anno à Nativitate Domini, &c. ego electus in Papam Omnipotenti Deo corde & ore profiteor, me firmiter credere & tenere sanctam fidem Catholicam, secundùm traditionem Apostolorum, Generalium Conciliorum & aliorum Sanctorum Patrum; maximè autem Sanctorum octo Conciliorum, videlicet primi Nicani, secundi Constantinopolitani, tertij Ephesini, quarti Chalcedonensis, quinti & sexti Constantinopolitanorum, septimi Nicani, octavi quóque Constantinopolitani; nec non Lateranensis, Lugdunensis, & Viennensis Generalium etiam Conciliorum, & illam fidem usque ad unum apicem immutilatam servare: ritum quóque pariter Sacramentorum Ecclesiæ.* Ecce! enumerat Constantiensis Synodus omnia Generalia Concilia, in quorum fidem jurare oporteat Romanum Pontificem; cur rogo ex omnibus Generalibus Concilijs solum Constantiense omittitur, quod tamen adeò expressè ac nominatim sessionibus

quartâ & quintâ decretis fidei à se statuendis Romanum Pontificem illigaverat; id quod à nullo hactenus Conciliorum legimus factum; cur ergo solum Constantiense omittitur, quo nullum magis exprimi debebat? nimirum agnoscebant Patres Constantiense Concilium, utpote à Romano Pontifice necdum approbatum, dici non posse Oecumenicum, & ideò nec inter Oecumenica reponi debere.

Nonò. Petrus Alliacensis, qui tractatum de Ecclesiæ, & Cardinalium auctoritate anno 1417. scripsit, hoc est, quando sessio vigesima sexta jam Constantiæ habita, & Obedientia Benedicti se Concilio adjunxerat; parte illius libri primâ cap. 4. dubia aliqua proponit: *Quæ*, dicebat, *apud nonnullos magnam inducere perplexitatem. Primò an quatuor Nationes in hoc sacro Concilio, excluso Cardinalium Collegio faciant Concilium generale, cùm sint plura Concilia particularia valdè inæqualia & improportionaliter divisa, & ad partem deliberantia, quæ deliberatio, exclusâ deliberatione Collegij, & non factâ in communi sessione collatione votorum, videtur multis non esse censenda deliberatio Concilij conciliariter facta. Secundò an dictæ Nationes, quæ sunt nova Collegia particularia, habuerint à jure Divino vel humano auctoritatem privandi Romanam Ecclesiam, & sacrum Collegium jure suo, habendi scilicet vocem in sacro Concilio, & Summum Pontificem eligendi.* Hæc Cameracensis Cardinalis, qui posteà adjungit: *Hæc à se proponi eo consilio, ut super his Concilium deliberet, ne in futurum ejus acta improbentur.* Ergo jam tunc temporis apud multos Concilij auctoritas vacillabat, erátque incertum, an pro Oecumenico, legitimóque habendum esset, idque præter alias rationes, etiam ex his capitibus: *tum*, quòd non tam unum Corpus unúmque Concilium, quàm quatuor & diversæ Congregationes viderentur, ex quatuor Nationibus conflatæ, idque contra instituta morémque omnium retrò Conciliorum: *tum*, quia numerus votorum non rectè iniri poterat, adeò ut minor pars æquivaleret multò & decuplo majori, quod apertè libertati, exemplo omnium Conciliorum, sacris Canonibus, rectæque rationi adversabatur; Natio enim Anglicana viginti tantùm votis constabat; Gallicana & Italica singulæ trecentis, & tamen Anglicanæ vota æquivalebant votis Gallicanæ, cùm quælibet Natio pro uno tantùm voto computaretur: *tum*, quia deliberatio, & examen rerum, quæ definiri oportebat, non instituebatur *Conciliariter*, hoc

hoc eſt, in communi omnium Nationum, ſed in privatis ſingulorum Conventibus, quæ dici Conciliaris deliberatio non poterat: quemadmodum in cauſis, quæ capitulariter decerni deberent, non haberetur pro reſolutione Capitulari, quæ in particularibus Capitularium congreſſibus caperetur, ut ſi in electione Epiſcopi v. g. Conſtantienſis, Suevi, Helveti, Franconéſque Canonici in privatis, diſtinctiſque Cœtibus, non in communi conventu ſua vota conferrent, præſertim ſi Helvetorum vota, quæ tantùm ſunt tria, æquivalere Suevorum deberent, quæ ſunt ſupra viginti: *tum* denique, quia Cardinales ad deliberandum non admittebantur; quamvis enim non oporteat ad Concilium Oecumenicum omnes Epiſcopos convenire, oportet tamen nullum excludi, accedere & intereſſe volentem. Si ergo ex his capitibus, teſte Alliacenſi Cardinali, auctoritas Concilij dubia reddebatur; quanto id magis de ſeſſionibus quarta & quinta dicendum, cui una tantùm Obedientia intererat, & in quam, præter iſtos, tot alij defectus incurrebant ſuprà notati?

V. Si ergo auctoritas Concilij Conſtantienſis, priuſquam à Martino V. confirmaretur, Regi, Senatui & Oratoribus Gallicis, imò Cardinalibus, ipſiſque Concilij Patribus aut dubia, aut nulla habebatur, ídque invictis teſtimonijs à nobis probatum eſt; quid tandem præſidij ab hujus Concilij decretis ſperare Maimburgus poteſt? at celavit hæc omnia, ut cùm vincere non poſſet, ſaltem abderet veritatem. Sed præter jam dicta aliud adhuc ſupereſt, quod illis Decretis validè objiciamus. Nego enim illa in ſenatu, quem Adverſarij volunt, & præſertim Maimburgus, Martino V. confirmata eſſe. Nam *Primò* Martinus V. *ſeſſione 45.* his verbis Concilij Decreta confirmat. *Omnia & ſingula determinata, & concluſa, decreta in materia fidei per præſens ſacrum Generale Concilium Conſtantienſe conciliariter tenere ac inviolabiliter obſervare volebat, & nunquam contravenire quoquo modo; ipſáque ſic conciliariter facta approbat & ratificat, & non aliter, nec alio modo.* Hîc Martinus ea ſolùm Concilij acta confirmat, quæ *ad materiam fidei* pertinent, *& Conciliariter facta*, non verò approbat, quæ ad fidem non ſpectant, nec ſunt conciliariter facta: at talia ſunt Decreta quartæ & quintæ ſeſſionum: hæc enim propoſitio: *Concilium eſt ſupra Papam certum & indubitatum*, non eſt de fide, alioquin

totus ferè Catholicus Orbis, si paucos in Gallia excipias, omnésque Doctores, & Universitates, ipsique Romani Pontifices, qui contrarium scriptis & exemplis docuère, hæretici vocandi essent; quod utique ne Maimburgus quidem dixerit, quamvis alioquin lati thoracis homo. Ea insuper Decreta non fuisse Conciliariter edita, jam suprà magnis testimonijs & præsertim Spondani Episcopi Galli & Maimburgo commendatissimi ostendimus; si ergo nec ad fidem spectant, nec Conciliariter sunt facta; sequitur à Martino V. confirmata non esse. Ubi sciendum est triplicis generis causas in Concilio agitatas esse, videlicet, fidei, Unionis, & Reformationis. Per materias fidei ea in Concilio intelligebantur, quæ contra hæreticos decernebant: & ubi de materijs fidei mentio aliqua in Concilio incidit, semper agitur de ijs, quæ contra Johannem Wicleffum, Johannem Huss, & Hieronymum Pragensem decreta sunt, nec aliam fidei materiam in hoc Concilio reperies; id quod specialiter in sessione quinta observare licet, cùm enim legerentur primum & secundum Decretum (in quibus de auctoritate Concilij statuitur) præmittitur: *Fuerúntque pronuntiati articuli & constitutiones sequentes per Reverendum D. Andream electum Poznaniensem.* Ubi vides eos articulos, qui de Pontificis & Concilij auctoritate agunt, *Constitutiones*, non Dogmata vocari: hisce verò Constitutionibus perlectis, ubi ad Dogmata perventum, hæc præmittuntur: *Quibus peractis supradictus Reverendus Pater D. Andreas electus Poznaniensis in materia fidei, & super materia Johannis Huss quadam avisamenta perlegebat.* Ubi vides Concilium expressè distinguere inter Constitutiones & materias fidei: & prima illa Decreta, quibus auctoritas Concilij sancitur, ad Constitutiones, non ad Dogmata referri.

Secundò. Tantum abest, Martinum Decreta quartæ & quintæ sessionum in sensu Adversariorum confirmare voluisse, ut ea potiùs vidente, audiente, nec repugnante Concilio oblitterata & deleta voluerit. Cùm enim Poloniæ Legatus Archi-Episcopus Gnesnensis cum eóque Polonica Natio libellum quemdam famosum contra Uladislaum Regem, totámque Polonicam Nationem à Joanne Falckenberg editum, damnari hæresis cuperent, imò & à toto Concilio ac Cardinalium Collegio damnatus esset; solus obstitit Martinus, negavítque hanc fidei causam esse; cùm ergo

ergo Poloni ad futurum Concilium à Martino appellâssent, Martinus Constitutionem edidit anno primo sui Pontificatûs 6. Idus Martij, in qua: *Nulli*, inquit, *fas est, à supremo Judice, videlicet, Apostolica Sede seu Romano Pontifice JESU Christi Vicario in terris appellare, aut illius judicium in causis fidei (quæ tanquam majores ad ipsius & Sedem Apostolicam deferendæ sunt) declinare.* Meminit hujus Constitutionis Joannes Gerson in Dialogo Apologetico pro Concilio Constantiensi, & occasione illius Tractatum scribit, *quomodo & an liceat à Summo Pontifice appellare?* Quid poterat Martinus expressiùs dicere contra Concilij auctoritatem, duobus illis Decretis ex sensu Adversariorum sancitam? Volunt enim illis definitum esse, Pontificem subjacere Concilio; at Martinus superiorem se profitetur. Volunt in causis fidei Pontificem Concilij Decretis alligatum esse; at Pontifex in causis fidei dijudicandis supremam auctoritatem non Concilio, sed sibi competere pronuntiat; nec altius esse tribunal, ad quod liceat appellare. Quis jam credat Martinum ea Concilij Decreta confirmâsse, quæ tam seriò, támque enixè confutat? idque vidente, audiente, nec repugnante Concilio? Unde facilè intelligas, quàm inanis sit Maimburgi cavillatio, asserentis id tantùm Martinum prohibere: *Ne ad Episcopos particulariter sumptos appellari à Pontifice possit, non verò prohibere appellationes ad Episcopos in Concilio congregatos.* Vana responsio, nec causæ, nec veritati idonea. Martinus enim hanc suam de non appellando Constitutionem Appellationi opposuit à Polonis factæ; Poloni verò non ad Episcopos particulariter sumptos, sed ad futurum Concilium appellaverant; hoc ergo, non illud Martinus prohibuit; & ideò Johannes Gerson Tractatu, *quomodo & an liceat à Pontifice appellare*, omnem lapidem movet, ut ostendat, eam Martini Constitutionem Decretis Synodalibus repugnare: at non repugnâsset Decretis Synodalibus, si tantùm prohiberet Appellationem ad particulares Episcopos, & Romanum Pontificem singulis tantùm Episcopis præponeret; id enim Decreta Concilij nunquam statuerant, quæ, cùm Pontificis auctoritatem circumscribunt, non eam singulis aut particularibus Episcopis, sed toti Concilio submittunt.

Tertiò. Id quóque Henricus Spondanus Episcopus Apamiensis

ingenuè professus est, cui utpote Gallo, notæque pietatis, ac Regibus charo, nec partibus addicto, fidem meritò adhibeas. Is verò ità loquitur: (a) *Ea quæ ambiguè decreta fuissent de auctoritate Concilij supra Pontificem, & de potestate reformandi Ecclesiam tàm in capite, quàm in membris, absolutè ut sonare videntur, sumpta, nullo modo Martinus agnoscere, aut approbare voluit, utpotè contraria existimata, & praxi antiquioris Ecclesiæ, & collatæ à Christo Domino potestati, ipsíque demum naturæ rei, quâ caput debet membra regere, non regi à membris.*

VI. Superest jam, ut ad plenam dictorum Synodi Decretorum intelligentiam ostendamus, Patrum Constantiensium mentem sensúmque non fuisse, ut Concilij auctoritatem in omni casu, omníque tempore Pontificiæ prælatam vellent, sed solùm in casu Schismatis, dubiique Pontificis. Id verum, certúmque esse ex sequentibus disce.

Nam *primò* quoties Concilium de hac re loquitur, semper verba & Decreta sua ad casum Schismatis restringit. Sessione 4. *Hæc sancta Synodus Constantiensis faciens pro extirpatione præsentis Schismatis & nomine ac Reformatione Ecclesiæ DEI in capite & in membris fienda.* Et infrà: *Et primò quòd ipsa Synodus in Spiritu sancto congregata generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet, cujuscunque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur, in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti Schismatis &c.* Et sessione 5. *Et primò declarat, quòd ipsa immediatè à Christo potestatem habet, cui quilibet, etiamsi Papalis dignitatis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti Schismatis, Reformationem Ecclesiæ in capite & in membris.* Et infrà: *Item declarat, quòd quicunque cujuscunque dignitatis, etiam Papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus hujus sacrosanctæ Synodi, aut cujuscunque alterius Concilij Generalis legitimè congregati super præmissis, aut ad ea pertinentibus, factis, vel faciendis &c.* Observa sermonem semper esse de solo Concilio Constantiensi, quando nullus certus Pontifex, & obstinatum Schisma Ecclesiam dividebat; cùm verò de alijs Concilijs Generalibus mentio fit; adijcitur continuò clausula restrictiva, videlicet: *Super præmissis seu ad ea pertinentibus.* Quæ verò sint illa *præmissa*, constat ex antecedentibus verbis: *Hæc sancta Synodus Constantiensis Generale Concilium*

(a) Spondan. ad Annum 1414.

cilium faciens pro extirpatione ipsius Schismatis, & Unione, & Reformatione Ecclesiæ DEI in capite & in membris &c. Nulla ergo Concilijs in Pontifices potestas, nisi cùm agitur de extirpando Schismate, & Unione Ecclesiæ, & consequenter in casu dubij Pontificis. Si enim absolutè, omníque casu Concilium sit supra Pontificem, cur rogo Patres Constantienses toties, támque repetitis verbis hanc potestatem restringunt, aut ad Concilium Constantiense, aut ad casum præsentis Schismatis? quis nescit clausulas præsertim sæpius repetitas operari aliquid debere? & inclusionem unius esse exclusionem alterius? Planè & Concilijs, & veritati injuriam fecère, si quod semper Concilijs licet, ipsi ad unum casum restrinxerint; quemadmodum si petenti facultatem comedendi carnes in Quadragesima, Pontifex aut Episcopus rescribat: *Concedo, ut possis ter in hebdomade carnibus vesci*; nemo dubitabit pluries non licere; cur enim si semper licere voluissent, ad ternas vices licentiam restringerent?

Secundò. Cùm Synodus Constantiensis deponere Joannem vellet, nec tamen id satis auderet defectu potestatis; primò illum Schismatis & hæresis accusârunt, quòd scirent hoc uno delicto moveri Pontifices posse, idque sacris Canonibus sancitum: sed cùm id non procederet, nec probari posset monente in publico congressu Cardinale S. Marci: (a) *Ut attenderet Concilium, quod Procurator Concilij proposuerat crimen hæresis, & fautoriam Schismatis, & alia quædam non constare.* Patres omissâ hæresis accusatione, collatisque cum Sigismundo Imperatore sacróque Collegio consilijs, censuerunt illud superesse, ut Pontifex in sententiam à Concilio ferendam consentiret, ac sponte renuntiaret: delectíque quatuor Cardinales, inter quos Florentinus & Cameracensis, qui hâc legatione fungerentur, moverént que Joannem: & latâ jam in eum sententiâ, repetita Legatio est, annuítque Joannes utríque Legationi. Audi acta ipsius Concilij. *Statim Rex, Cardinales & Deputati, pluréspque tractaverunt materiam, quòd Papa consentiret sententiæ suæ depositionis, & ex abundanti renuntiaret.* Et infrà: *Ordinatum fuit, quòd Cardinales de Ursinis, Cameracensis, de Thalanco, Salutiarum, & Florentinus irent ad Papam.* Et infrà post latam sententiam. (b) *Concilium misit ad Papam, &*

Papa

(a) Gesta Constantiens. ex 4. MM. SS. Codd. (b) Ex ijsdem MM. SS. 14. Maij 1415.

Papa sententia acquievit, & ex abundanti renuntiavit in forma prædicta schedula. Forma autem à Concilio missa inter alia hæc habet: *Porrò si omninò dictum sacrum Concilium vult procedere ad sententiam, scilicet amovendo eundem Dominum Joannem à Papatu, affirmat, quòd non vult reclamare, nec reclamabit contra dictam sententiam proferendam, quin imò ipsam ratificabit & approbabit, & eandem acceptabit, & in quantum in se fuit, confirmabit &c.* Et in instrumento Concordatorum Narbonæ inter Regem Romanorum & Legatos Concilij ex una, & Obedientiam Benedicti ex altera partibus. *Dominus, qui Gregorius XII. in sua Obedientia dicebatur, sua sponte cessit. Sic & Dominus, qui Joannes XXIII. dicebatur, facere voluit atque fecit.* Ubi vides Joannis exauctorationem non sententiæ Concilij tribui, sed spontaneæ cessioni. Si ergo Concilium Constantiense ne dubium quidem Pontificem, & tempore schismatis est ausum, nisi priùs hæresis notatum, & hâc non probatâ, nisi consentientem, approbantem, suóque jure ac sponte cedentem, quantò minùs id auderent in Pontificem verum & legitimum, & planè indubium? quantóque minùs decreta quartæ & quintæ sessionum extendi ad hunc vellent?

Tertiò. Post trium Obedientiarum Unionem, novum inter Patres certamen est ortum, quo diù multúmque collisi sunt. Volebant tres Nationes, Hispanica videlicet, Italica & Gallica, & cum istis Cardinalium Collegium, non priùs de Reformatione sermonem fieri, quàm certus & indubius Pontifex eligeretur; quippe præcipuam, maximéque necessariam Reformationis partem esse, si schisma tolleretur: tolli autem non posse, nisi certo Pontifice, hunc ergo ante omnia eligendum. At Natio Germanica præmitti volebat morum reformationem in capite & in membris, quâ etiam Pontifex teneretur. Post longum certamen vicit trium Nationum sententia, cessítque Germanica, eâ tamen conditione: *Ut à Concilio expediretur assecuratio, & cautio per Decretum irritans, quòd post electionem Papa fieret Reformatio ante Coronationem Papæ, & administrationem aliquam.* Quâ postulatione Germanorum auditâ, perpensáque subjungunt acta: (a) *Posteà fuerunt facta diversa forma, ac tandem fuit dictum,*

(a) Ex 4. MM. SS. Codd. apud Schelstr. fol. 268. & habetur in protestatione trium Nationum contra Nationem Germanicam ante sessionem 40. die 11. Septemb. Anno 1417.

dictum, quòd Papa electus ligari non potest. Hic apertè suam mentem Concilium explicavit: nam sessione quartâ & quintâ agebatur de Pontifice dubio; quippe tres Pontifices Ecclesiam in diversas partes scindebant, & ideò definitum est, subjacere Pontifices Conciliorum Decretis. Ubi autem de vero & indubitato Pontifice actum, ingenuè Patres profitentur: *Electum Pontificem ligari non posse.* Quid clariùs dici poterat? si enim crederent Concilij potestatem etiam in verum & indubitatum Pontificem extendi, idque Decretis quartæ & quintæ sessionum sancitum esse, quid morantur, renuúntque electo Pontifici leges statuere, & nisi observet, pœnas, Depositionem ac alia minari, quæ in tres dubios Pontifices experti sunt? *Non potest,* inquiunt, *electus Pontifex ligari.* At Johannem, Benedictum, Gregorium ligâstis, cur non etiam Martinum? Quia videlicet de hoc constabat legitimum esse, non verò de illis. Patet ergo ex hoc Nationum responso, quæ fuerit Concilij mens de potestate in verum, certúmque Pontificem, cum videlicet Concilio ligari non posse. Et ideò in Decreto sessionis 45. à quinque Nationibus Conciliariter edito statuitur: *Ut Romanus Pontifex proximè assumendus Ecclesiam in Capite & membris reformet.* Nulla tamen, ut sessionibus quartâ & quintâ, addita pœna; quia videlicet sentiebant, verum certúmque Pontificem nullius Concilij potestati coactivæ subjacere, & ideò contrà quàm Germanica Natio postulaverat, nullam pœnam nolenti præfigunt. Quod etiam discrimen inter certum, dubiúmque Pontificem egregiè observatum est sessione 39. ubi enim sermo est de vero & indubitato Pontifice, statuitur quidem, ut singulis quinquennijs Concilium indicat, nullâ tamen omittentis pœnâ: sequenti verò paragrapho, ubi agitur de tempore & casu Schismatis, dubióque Pontifice, gravissimæ pœnæ, ac etiam privatio Papatûs negligenti statuuntur; certum igitur est, nec negari potest, aliam fuisse Concilij mentem circa dubium, aliam circa certum indubitatúmque Pontificem.

Quartò. Sessione ultimâ in Bulla Martini sacro approbante Concilio edita contra hæreses Wicleffi & Hussij expresè dicitur: *Papam Canonicè electum supremam in Ecclesia DEI habere potestatem.* Atqui non haberet supremam, si potestati Concilij subjaceret; nemo enim dixerit, in Republica Romana, aut alia Democratica supre-

mam potestatem esse penès Consulem aut Ducem, sed penès Comitia Popularia.

Quintò. Eandem Pontificis auctoritatem manifestè ostendit Constitutio Martini V. prohibentis libellum Johannis à Falckenberg hæresis damnari (quem tamen totum Concilium damnaverat) & pronuntiantis, non posse à Pontifice ad Concilium appellari, supremúmque in causis fidei tribunal esse penès Pontificem, non Concilium, idque audiente, nec contradicente Concilio, de quo suprà.

Et hæc sunt, quæ circa quartam & quintam sessiones monenda censui, quæque apud doctissimum Schelstratum fusius deducta reperies; ego enim, ut candidè veritatem profitear, neminem credo magis de veritate in hac causa meritum esse; quippe nullâ re magis quàm auctoritate Concilij Constantiensis gloriabantur Gallici Antistites, & tamen hoc illis Palladium Schelstratus eripuit, quod nemo ante illum, ut acta Concilij Constantiensis magna ex parte, Basileensium artibus sepulta, in lucem erumperent, & veritati testimonium ferrent. Superest nunc, ut quæ istis Maimburgus objecit, diluamus.

§. V.

Respondetur ad reliquas Maimburgi Objectiones.

SUMMARIA.

1. *Respondetur ad ea, quæ Maimburgus Codicibus Manuscriptis opponit.*
2. *Et ad Gersonis Auctoritatem.*
3. *Et ad Concilij Pisani.*
4. *Et ad argumentum ex titulo Oecumenici Concilij sumptum.*

Opponit

I.

Opponit 1. (a) Manuſcriptos Codices, ex quibus multa hactenus teſtimonia deducta ſunt; non poſſe actis Concilij Conſtantienſis jam editis, & ducentorum annorum poſſeſſione probatis, quidquam præjudicare; quidquid ergo ex illis productum eſt, infirmæ fidei, ac vacillantis eſſe.

Reſp. Nihil apud eruditos eſt novi, ſi ex antiquis ac indubitatis Manuſcriptis multa ſuppleantur, aut ſuppreſſa, aut inobſervata, & typis omiſſa; hinc eſt, ut in omnibus Bibliothecis tanta ſit cura, & pretium manuſcriptis ac ineditis libris; & in Gallia præſertim, nihil ferè Eruditis ſolemnius, quàm ut hujuſmodi documentis veritatem illuſtrent; hinc tot illa ſpicilegia, mantiſſæ, fragmenta, Obſervationes, ex quibus Sirmundus, Balluzius, Labbeus, Ducheſne, Monachi S. Dionyſij, alijque ſuos libros, nováſque Sanctorum Patrum, & Conciliorum editiones inſtruxerunt. Ipſe Maimburgus hujuſmodi antiquitates quoties oſtentat? & præſertim libro ſecundo magni Schiſmatis Occidentis, ubi cùm in favorem Clementis VII. per 4. integra folia pretium cujuſdam manuſcripti jactâſſet, ſuámque in eo conſequendo felicitatem; non contentus ejus manuſcripti auctoritate Clementis electionem Urbani præferre, ac inſuper Monachum S. Dionyſij, Juvenalem de Urſinis, ipſúmque Spondanum præſtantiſſimos ſcriptores erroris ac negligentiæ damnâſſe, adjungit iſta pompæ ac magnificentiæ plena: *Se quidem eloquentiâ ſtylíque elegantiâ ſuperari ab alijs potuiſſe, fidem verò, ac diligentiam quod attinet, nemini palmam concedere.* Si ergo Maimburgus tantum manuſcriptis ſuis tribuit, ut eorum auctoritate & Pontifici tiaram, & præclariſſimis ſcriptoribus fidem adimat, ſe verò illis omnibus præponat; quid tandem offendere illum poſſet; ſi nos non uno tamen, ſed pluribus, ſibíque planè conformibus manuſcriptis nixi, nullo aut noſtro lucro, aut aliorum damno, ea tantum ſuppleamus, quæ Conſtantienſi Concilio deſunt?

(a) Maimb. Traittè hiſtor. ch. 22. fol. 197.

desunt? aut qui Codices majorem fidem merentur, quàm quibus stylus, character, antiquitas, ac locus ipse fidem conciliat? constat enim omnia Conciliorum acta Romam mitti solita, quod, ut alia omittam, de Nicæna prima & octava Synodis ex (a) actis ipsorum Conciliorum, & Anastasio certum est. Et planè in nullo Concilio major necessitas recurrendi ad Autographa Codicésque manuscriptos, ut in Constantiensi; hoc enim jussu Patrum Basileensium typis vulgari cœptum est; quippe cùm auctoritatem suam apud plerósque contemptui esse viderent, ut eam casui vicinam fulcirent, ac Cathedram Petri, quam suis non poterant, alienis viribus concuterent; Synodi Constantiensis typis evulgandæ consilium cœpere. Delecti ad hoc opus Cardinales duo, totidemque Episcopi & Doctores, & Archidiaconus Zagabriensis, qui Synodi Decreta ex actis Constantiensibus extraherent. Id ab illis perfectum Anno 1442. & Codex, quem conscripserant, bullâ plumbeâ, filóque serico firmatus, & à Deputatis subscriptus. Ex hoc aliud exemplar Johannes Hober ex Inderdorff manu propriâ descripsit, quod cum Orginali convenire testatus est Matthias Strinbach; & anno 1499. hoc ipsum exemplar typis mandatum est in Imperiali oppido Hagenow, & deinceps aliæ editiones omnes, quæ cùm auctores habuerint ipsos Basileenses, Pontifici Romano hostes implacatos, pronum est videre, quanta necessitas fuerit manuscriptos Codices consulendi, credendiq;, libenter ab ijs ea omnia omissa, quæ Pontifici favere possent. Nec obstat, quod de longa possessione memorat Maimburgus; nullo enim tempore veritati præscribitur; alioquin Americam, Brasiliámque negabimus repertas esse, quia olim invisas, occultásque: quod si tempus nihil obfuit quærentibus terram, cur obsit quærentibus veritatem? & ideò eleganter Tertullianus lib. de præscriptionibus: *Sempiterna quædam res est veritas, cui nemo præscribere potest; non spatium temporum, non patrocinia Personarum, non privilegia Nationum.* Et S. Augustinus in Psalm. 61. *Licèt veritas latere potuerit, vinci non potuit.*

II. *Opponit 2.* (b) Auctoritatem Joannis Gersonis doctrinâ & pietate celebris, qui in sermone coram Concilij Patribus habito secundâ

(a) V Acta Concil Nicæn. lib. 3. & Turrian. proëm. in Canon. Syn. Nicæn & Anastas. præfat. ad 8. Synod. (b) Maimb. Traittè histor. ch. 23. fol. 403.

secundâ post Epiphaniam Dominicâ hæc habet: *Huic veritati* (loquitur de Decretis quartæ & quintæ Sessionum) *fundata supra petram sacra scriptura quisquis à proposito detrahit; cadit in hæresin jam damnatam, quam nullus unquam Theologus, maximè Parisiensis & sanctus asseruit. Vidi nuper sanctum Thomam & Bonaventuram; hic reliquorum libros non habeo; dant supremam & plenam summo Pontifici potestatem Ecclesiasticam: rectè procul dubio, sed hoc faciunt in comparatione ad fideles singulos, & Ecclesias particulares. Dum etenim comparatio facienda fuisset ad auctoritatem Ecclesiæ Synodaliter congregatæ, subjecissent Papam, & usum potestatis suæ eidem Ecclesiæ tanquam Matri suæ &c.* Constat ergo testimonio Joannis Gersonis, Concilij mentem & sententiam fuisse etiam legitimum & indubitatum Pontificem (talis enim esse debet, cui singuli fideles, & particulares Ecclesiæ obedire tenentur) Concilio Oecumenico subjacere.

Resp. Multa responderi possunt ad Gersonis auctoritatem; nam *primò* quæro ex Maimburgo, an Gersonem talem esse putet, cui fides necessariò adhiberi debeat? & an ipse paratus quoque sit eam fidem illi præstare, quam à nobis exigit? si negat, frustra nobis eam auctoritatem objectat, quam ipse contemnit, reijcitque. Si affirmat, ergo concedere debet, esse in Pontifice Romano indirectam in Reges & Regna potestatem, posse etiam Principes Ecclesiasticos & sæculares privatâ auctoritate occidi; utrúmque enim Gersonius (a) docuit, & tamen Maimburgus utrúmque negat, non ergo auctoritas Gersonis tanta est, quam recusare non liceat, etiam exemplo Maimburgi; & planè Gersonem nimio Zelo, quo sui temporis abusus & flagitia persequebatur, extra justi, rectíque limites abreptum esse, ne illi quidem negant, qui ejus patrocinium maximè susceperunt. Nihil ergo auctoritas Gersonis convincit, præsertim tot alijs auctoritatibus oppressa.

Secundò. Idem Gerson hæresis damnat contrarium opinantes; id verò manifestè falsum est etiam confessione adversariorum: alioquin omnis Hispania, Jtalia, Polonia, Germania ac tota ferè Europa hæresis damnanda; hæretici etiam tot illi sancti & Doctores, & integra Regna, quæ Gregorio, & Benedicto ad-

 hære-

(a) Gerson parte 4. serm. de pace & Unit. Græcor. consid. 5. & par. 2. in Regul. Moral. de præcept. Decalogi, & opusc. contra Adulator. consid. 7.

hærebant, quíque Decreta illarum sessionum nunquam pro legitimis agnovêre. Quî ergo fidem habeamus erudito quidem pióque Doctori, sed nimio, cæcóque impetu toties labenti?

Tertiò. Ejusdem farinæ est, quod subjungit idem Gerson, sententiam nostram, quæ Concilium Papæ submittit, *à nullo Theologorum & sanctorum traditam esse.* An ergo in Obedientia Gregorij & Benedicti, quæ magnam Christiani Orbis partem complectebatur, nulli sancti, & Theologi, qui vel hâc ipsâ ratione Constantiensis Concilij Decreta respuebant, quòd dicerent, nihil Concilijs in Pontifices licere? & tamen dubij illi erant, incertíque, quid de indubijs, certisque Pontificibus dicerent? An vero in Nicæna, Ephesina, Chalcedonensi, Lateranensi, Lugdunensi Synodis nulli sancti, nulli Theologi erant? & tamen isti omnes pro summis Pontificibus pronuntiârunt, ut alibi (a) ostendimus. An verò Bonifacius, Gelasius, Symmachus, Nicolaus, Cyrillus, Damasus, Athanasius, Isidorus, Bernardus, aliique, qui Pontifices Concilio prætulêre, sancti non erant?

Quartò. Fatetur Gerson in allegatis verbis, à se in præsenti controversia nullum alium Auctorem præter Thomam, & Bonaventuram lectum esse, defectu librorum, qui ad manus non erant; & verò nullum esse à Gersone lectum infallibili argumento est, quòd nullum néque ex Patribus, néque ex Concilijs testimonium citat; nec verò in re tam magni momenti, támque à multis etiam in Concilio impugnata citare omisisset, si quis Gersoni faveret, quod etiam observabis circa quartæ & quintæ Sessionum Decreta: quæ ergo major negligentia fingi potuit, quàm in re tanta, intérque summa Ecclesiæ capita vertente, ex solo impetu privati affectûs, nullo teste, nullâ lege, nullóque antiquitatis, Patrúmque examine festinare sententiam, & Pontificem eâ ratione damnare, quâ nec privatum hominem licuisset? *Nullum*, inquit, *legi præter Bonaventuram, & Thomam: & tamen assero sententiam contrariam, quæ Pontifici favet, à nullo Theologo, nullóque sancto doceri, imò hæreticam esse.* Ignosce mihi Gerson, non sunt hæc verba Parisiensi togâ, tantóque digna Doctore, humani aliquid & passus, & quod ratio non debuit, impetus edixit. Si nullum præter Thomam & Bonaventuram

(a) V. Reg. Sacerd. à fol. 305. & à fol. 392.

turam legisti, unde ergo tibi constat, sententiam, quæ Pontificem Concilijs præfert, à nullo Theologo, nullóque sancto doceri? num ergo sciri potest, quid Theologi, quid Sancti doceant, si eorum libros non legeris? quo ergo fundamento asseris, quod ignoras? doces, quod non didicisti? si ergo legisses, quæ Gelasius scripserat, videlicet: (a) *Sancta memoria Flavianum Pontificum Congregatione damnatum pari tenore, quoniam Sedes Apostolica non consensit, absolvit, ac pro veritate fidei, ut Synodus Chalcedonensis fieret, sola decrevit.* Et Nicolaus primus: *Non ergo dicatis, in causa pietatis non eguisse vos Romanæ Ecclesiæ, quæ collecta Concilia suâ auctoritate firmat, & suâ moderatione custodit. Unde quædam eorum, quia consensum Romani Pontificis non habuerunt, valetudinem perdiderunt &c.* Et Bonifacius: *Nunquam etenim licuit, de eo rursus, quod semel statutum est ab Apostolica Sede, tractari.* Et Cœlestinum in Commonitorio seu Instructione Legatis ad Concilium Ephesinum dato: *Instructiones, quæ vobis traditæ sunt, hoc loquuntur, ut Conventui interesse debeatis. Si ad disceptationem ventum fuerit, vos de eorum sententijs judicare debeatis, non subire examen &c.* Hæc inquam & alia multa, quæ alibi notavimus, si Gerson legisset, nunquam utique scriberet, sententiam, quæ Romanum Pontificem Concilijs præfert, à nullo Theologorum, & Sanctorum traditam esse.

Quintò. Sed multò gravius hallucinatur Gerson, minoríque veniâ, quando allegans sanctorum Thomæ & Bonaventuræ auctoritatem, dicit eos loqui *de Summo Pontifice cum Ecclesijs singulis & particularibus, non verò cum omnibus Episcopis in Synodo congregatis;* Id verò tam apertè falsum est, ut oporteat nec eos quidem à Gersone lectos esse; aut si legit, adeò fuisse aversò, occupatóque animo in tunc temporis Pontifices, ut ne ad ea quidem, quæ legebat, animum adverteret. Audi utrúmque S. Doctorem. Sanctus ergo Thomas *in 2. 2. q. 1. art. 10. in C.* ita loquitur: *Ad illius auctoritatem pertinet finaliter determinare ea, quæ sunt fidei; ut ea ab omnibus inconcussâ fide teneantur: hoc autem pertinet ad auctoritatem Summi Pontificis, ad quem majores & difficiliores Ecclesiæ quæstiones deferuntur; & hujus ratio est, quia una fides debet esse unius Ecclesiæ, quod servari non posset, nisi quæstio fidei de fide exorta determinetur*

(a) S. Gelasius epist. 13. Nicolaus primus epist. 8. S. Cœlestinus in Commonitorio apud Balluzium ex Cod. Colbertino, & ex Cod. Romano apud Schelstr. in dissert. Romana fol. 67.

minetur per eum', qui toti Ecclesiæ præest. Et ideò ad solum auctoritatem Summi Pontificis pertinet nova editio Symboli, sicut & alia omnia, quæ pertinent ad totam Ecclesiam, ut congregare Synodum &c. Et ad 2. *Unde pertinet ad Summum Pontificem, cujus auctoritate Synodus congregatur, & ejus sententia confirmatur.* Hic clarum est, sanctum Doctorem loqui non de Ecclesijs particularibus, sed de tota & Universali Ecclesia, & etiam Universalibus Synodis, *tum* quia expresse loquitur de Synodis, earúmque Confirmationibus: *tum* etiam, quia loquitur de articulis Fidei, déque Symbolis fidei, quæ ut patet, non tantùm ad singulas & particulares Ecclesias, sed etiam & maximè ad Synodes Universales pertinent: *tum* denique, quia dicit, *finalem determinationem fidei ad Romanum Pontificem, eúmque solum pertinere*; at utrúmque falsum est, si Concilium sit supra Pontificem; tunc enim finalis determinatio ad Concilium pertinebit. Clara est ergo sententia S. Thomæ. Idem *q. 10. de Potent. art. 4. ad 13. Ita etiam Romanus Pontifex hoc suâ auctoritate potest* (hoc est, interpretari Symbolum) *cujus auctoritate solâ Synodus congregari potest, & à quo sententia Synodi confirmatur, & ad ipsum à Synodo appellatur, quæ omnia patent ex Gestis Calcedonensis Synodi.* Hic S. Thomas Summum Pontificem expresse cum Synodo Oecumenica comparat, ut patet exemplo Synodi Chalcedonensis, quam allegat, & tandem eundem Pontificem Synodo majorem facit, dum scribit: *A Concilio ad Pontificem appellari.* Et in *Opusculò 19.* contra impugnantes Religionem: *Sancti Patres in Concilijs congregati, nihil statuere possunt, nisi auctoritate Summi Pontificis interveniente, sine qua nec Concilia celebrari possunt.* Si Concilia nihil statuere possunt sine auctoritate Summi Pontificis, ergo certum est, majorem esse Summi Pontificis, quàm Conciliorum auctoritatem; major enim potest statuere sine consensu minoris, Princeps videlicet sine consensu Senatûs, Episcopus sine consensu Vicarij, aut Synodi Dioecesanæ. Ex quibus luce meridianâ clarius est S. Thomam non solùm Ecclesijs particularibus, sed etiam Synodis Universalibus Summi Pontificis auctoritatem præferre. Ex quibus placeat Lectori duo observare. Primum, quantum noceat cognoscendæ veritati, animum afferre alienis opinionibus jam semel imbutum, occupatúmque. Nemo negaverit fuisse Gersonem selectæ doctrinæ & pietatis, & tamen quia jam semel opinionem imbiberat

Ponti-

Pontifici adversam; idque ut persuasum omnino habeo, Zelo Ecclesiam adjuvandi ambitione trium Pontificum miserè collisam; adeò illius animum hæc tinctura corrupit, ut cùm Divos Thomam & Bonaventuram ante oculos haberet, legerétque, non tamen eos intellexerit, imò in sensus detorserit eorum menti adeò contrarios, ut nemo non errorem observet: ergo ut natura omni colore pupillam nudavit, quò omnes colores caperet; ita seponenda est omnis opinio veritatem captanti. *Secundò.* Nec minus quóque observatione dignum est, quàm parvâ curâ, studióque hæc quæstio in Synodo Constantiensi agitata fuerit; nec tam ad momenta veritatis, quàm ex animorum affectu, impulsúque decisa: si enim Gerson flos Gallicanæ Sapientiæ, & ex cujus ore Galli omnes pendebant, quíque in Constantiensi Synodo omnem paginam implebat, si is, inquam, nullos alios præter Thomam & Bonaventuram in hac quæstione legerat, & istos tam malè intellexit, ut ne quidem legisse videatur: quid rogo de alijs Patribus dices, minùs Gersone eruditis, minùs pijs, minúsque lectioni addictis? Unde semper magis magísque verum apparet, quod superiùs probaveram: videlicet, Decreta quartæ & quintæ sessionum sine examine & deliberatione sufficienti, ac tantæ materiæ pari fuisse in Concilio vulgata. S. Bonaventura suam mentem his verbis expressit: *Summus verò Pontifex, penès quem prima in terris residet auctoritas, non à Rege, non à Principe sæculari, non ab homine judicatur, sed solius DEI reservatur arbitrio.* Si prima in terris auctoritas penès Summum Pontificem residet, ergo non penès Concilium: si à nullo hominum judicari potest, sed solius DEI reservatur arbitrio, ergo à Concilio non potest judicari, multóque minùs deponi, alioquin non solius DEI arbitrio reservaretur.

III. *Opponit 3.* (a) Hanc quæstionem de superioritate Concilij in Concilio Pisano, ubi primùm agitata est, fuisse decisam; in Concilio verò Constantiensi adeò maturè exactéque discussam, ut nulla magis, quippe toto ferè Concilij tempore in Congressibus ac Disputationibus in Concilio habitis tam ante, quàm post Gersonis Orationem, de nulla ferè alia re, quàm de ista sermonem inter Patres fuisse, ac tandem omnium Nationum consensu pro Concilio

(a) Maimb. cit. ch. 23. fol. 216.

in quarta & quinta sessionibus sententiam latam esse. Nam quòd aliqui Patrum ante Decreta ac præsertim Cardinales obluctati, ac protestati fuerint; nihil obstare valori Decretorum, quæ tandem omnium conspiratione acceptata sunt, Spiritu sancto opinionum pugnas pacante; alioquin nullas Pontificum electiones, nulla Concilia, ac præsertim Tridentinum sustineri posse, in quibus ante Decreta, communémque electionem tot contrarijs votis átque sententijs certatum à Patribus est: quis nescit ex qualitatum pugna tandem corpora formari? sic veritatem ex pugna opinionum. Hæc Maimburgus.

Resp. Supponit Maimburgus quæstionem, de qua agimus, fuisse in Pisana Synodo pro Concilio decisam, at contrarium jam suprà ostendimus; Concilium enim Pisanum, ac Bononiensis & Parisiensis Universitates sententiam suam expresse ad casum Schismatis, dubiósque tunc temporis Pontifices restrinxêre, imò nec in eos, quamvis dubios pronuntiare ausa sunt, nisi ob causam hæresis & Schismatis, quâ utérque Pontificum notabatur; nihil ergo in materia, de qua agimus, Pisanum Concilium decidit. Imò ut supra ostendi, potiùs à nobis Concilium facit. Multò minoris pretij sunt, quæ de Synodo Constantiensi dicuntur. In illa fuisse inter privatos Cœtus & tumultuariè, ut fieri solet in scholis Philosophicis, disputatum, verum est: sed fuisse maturam & Synodalem discussionem ac examen institutum, hoc est, dictis in publicis sessionibus sententijs, auditis pacatè singulorum rationibus, examinatis Patrum ac Conciliorum in hac materia doctrinis, exemplísque ac antiquæ Ecclesiæ traditione; hoc est quod negamus in Synodo Constantiensi, ac quarta & quinta sessionibus factum; quod apertè ex eo ostenditur, quòd in omnibus tam editis, quàm scriptis hujus Concilij actis, nec unica quidem ratio, aut Patrum auctoritas in medium producta fuerit, quâ Concilij potestas supra Pontificem probaretur, multò minùs auditæ in contrarium rationes; quî potuit igitur Synodalis Deliberatio vocari, quæ nec in sessionibus facta, nec ullis rationibus in medium pro una, alteráve parte productis. Deliberare enim non est aliquid asserere, aut negare, sed rationes utriúsque partis expendere; idque exemplis ostenditur Conciliorum, quæ ipse Maimburgus producit,

ducit, Nicæni videlicet, & Tridentini. Quærebatur in Concilio Nicæno, an Filius Divinæ & æqualis naturæ cum Patre esset; hoc est, DEUS, an Creatura? hoc Arrius, illud Orthodoxi volebant; & planè res tam clarè in scripturis decisa fuerat, ut nullo examine, nullâque disceptatione opus videretur; & tamen non suffecit Patribus Nicænis in re tam clara, liquidáque id agere, quod Patribus Constantiensibus in re multò magis dubia, quæque majori indagine opus habebat; non suffecit inquam, non partibus, non testibus auditis, non libratis causæ momentis Decretum effundere Constantiensi simile: sed per moras, lentéque, & omnium sententijs, ac etiam quæ ab adversarijs proponebantur, auditis, tandem pronuntiatum est. Videantur acta Concilij Nicæni, patebítque quantum Patres vel in unius Philosophi, quem Arriani conduxerant, argumentis dissolvendis curæ impenderint, nec priùs cessaverint, adductis varijs è scriptura, rerúmque natura argumentis, quàm planè convicerint. In Nicæna secunda Synodo plus quàm ducenta sanctorum Patrum testimonia producta, quibus colendas esse Imagines probatum est. In Ephesina Synodo nullum ferè allegandis, expendendísq; Patrum testimonijs contra Nestorium finem invenies. Idem in secunda Constantinopolitana, & in Florentina Synodis factum. Idem quóque in Tridentina, quam tamen pro se allegat Maimburgus. In ea enim non solùm capita fidei decernenda diligentissimè examinabantur; sed etiam in publicis sessionibus adeò patienter singulorum sententiæ ac momenta rationum audita, ut subinde unius ex patribus voces ad duas & suprà horas proferrentur; ipsæque etiam sessiones & Decreta non semel cum ingenti temporis, sumptuúmque impendio, dilatæ sunt, eâ tantum ratione, ut Lutheranis ad Concilium vocatis suorum dogmatum argumenta proferre liceret. Nihil verò simile ut dixi, in quarta & quinta sessionibus factum, in quibus idem deliberandi, judicandíque momentum fuit. Verum quidem est, in omnibus Concilijs, antequam sententia à Patribus ferretur, pugnam aliquam & discordiam opinionum ac votorum fuisse (neque hoc in Constantiensi Concilio damnamus) at semel sententijs dictis, Decretísque ex plurium votis in Concilio sancitis omnes tandem acquiescebant, transibántque in plurium sententiam; quòd videlicet sci-

rent hanc Concilijs Oecumenicis deberi reverentiam; & qui hujusmodi decretis repugnarent, pro hæreticis habebantur. Aliter se res habuit in Decretis quartæ & quintæ sessionum, illis enim non à paucis tantùm hominum, sed ab integris Regnis: nec solùm antequam Decreta sancirentur, sed etiam posteàquam sancita sunt, vehementer repugnatum est, nec propterea pro hæreticis habiti, ut suprà ostensum; id verò manifestum signum est, non fuisse Concilium eo tempore, quo hujusmodi Decreta confecta sunt, pro Oecumenico habitum.

IV. *Opponit 4.* (a) Ut Concilium aliquod dicatur Oecumenicum, non requiritur omnes Episcopos ei interesse; sufficit omnes invitari, omnibúsque patere; alioquin nullum ferè Concilium Oecumenicum fuerit, ac præsertim Tridentinum, cui nulli ex Anglia, Scotia, Dania, Norwegia, Suecia, Ægypto, Græcia, aliisque Provincijs interfuêre, quæ Romanum Pontificem haud agnoscunt; pari ergo ratione nihil obfuit Constantiensi Concilio eorum Antistitum absentia, qui Gregorio & Benedicto addicti, Joannem verum Pontificem respuebant; alioquin si istorum defectu Synodus Constantiensis Oecumenica non fuit, non ergo errores Hussij & Wicleffi pro hæreticis, damnatísque habendi sunt, quippe trium Obedientiarum Unione necdum secutâ, & incerto adhuc Pontifice. Sequetur etiam invalidam fuisse Joannis Depositionem, electionem Martini, ac omnium, qui Martino succesſêre; id quod Cardinalis Julianus, cùm Eugenij nomine Basileensi Concilio præsideret, eleganter notavit litteris ad Eugenium datis. Quòd si dicas Joannem Depositioni consensisse; facilè respondebo eum consensum fuisse gravissimo metu extortum, perpetui videlicet carceris, quem Joanni nullibi locorum tuto Martinus jam paraverat, quémque ille Martini pedibus affusus Florentiæ deprecatus est, ídque Aretinus (b) rerum Italicarum scriptor exprefsè testatur: quæ potuit igitur Depositio valida dici, quam & injusta ac usurpata potestas, & metus tam gravis extorsit? Multò minùs Bellarmini responsio sustineri potest asserentis: *Non posse quidem Concilium sine Papa nova fidei dogmata definire, posse tamen tempore Schismatis judicare, quis verus sit*

(a) Maimb. cit. ch. 22. fol. 220. (b) Leonard. Aretin. in histor. rerum Italicarum.

sit Papa. Primò enim quis nescit in primo Constantinopolitano Concilio sancitam, ac inter fidei dogmata contra hæresin Macedonianam relatam esse Spiritûs Sancti Divinitatem, cui tamen Concilio nec immediatè Damasus, nec per Legatos præsedit? Sic etiam contra trium Capitulorum hæresin à quinta Synodo pronuntiatum est, non tantùm Vigilio non consentiente, sed etiam repugnante. Secundò nunquam in Concilio Constantiensi dubitatum est Joannem esse verum, legitimúmque Pontificem, non ergo dici potuit sententiam à Patribus non in certum ac indubium Pontificem, sed in dubium, & de quo non constabat, prolatam esse. Ac denique si quo tempore Synodus Constantiensis Joannem deposuit, Universalis & Oecumenica dici non poterat, quâ ergo potestate sententiam in eum dixit, cùm omnium consensu id solùm Oecumenico, non particulari Concilio liceat?

Resp. Primò. Verum est, ad Oecumenicum Concilium non requiri, ut omnes Episcopi Concilio intersint; neque ex hoc capite quartæ, quintæque Sessionum Decreta reijcimus, sed ex illo, quòd ut suprà vidimus, ac teste Cardinali Alliacensi, prima & præcipua Senatûs Ecclesiastici pars, Cardinales videlicet, aut exclusi fuerint, aut quod idem erat, capita rerum agendarum adeò occultata, ut deliberare illis non liceret. Deinde, quòd illi, qui Concilio non adfuerant, non solùm non hæretici, aut *miseræ Christianitatis reliquiæ* essent (ut quinque Regnorum populos Maimburgus pro solita modestia appellat) sed & Catholici & maximo numero, ac sapientiâ, imò sanctitate celebres; & tamen Concilium pro Oecumenico non haberent, nec ejus Decretis alligari se crederent, adeò ut Hispanica Natio alijs Nationibus ac Cardinalium Collegio approbantibus, protestata sit, *se Decretis Concilij, quæ ante Unionem Obedientiarum facta erant, non alligari*; idque ut dixi non solùm tres aliæ Nationes non improbârunt, verùm etiam positivè acceptârunt, suæque protestationi inseruerunt, quam ex Gestis Concilij fideliter conscriptis, & in quatuor Manuscriptis repertam Schelstratus (a) verbatim recitavit, nósque suprà libavimus. Ipsum quóque Concilium Gregorio, & Benedicto seu potiùs Benedicti Obedientiâ petentibus, titulo Oecumenici abstinuit, permisítque Concilium

(a) Schelstr. in Dissertat. Antuerp. fol. 6. & in Romana fol. 255.

cilium iterum indici, perinde ac si ante Unionem non legitimè indictum, nec Oecumenicum fuerit, ex quibus omnibus, multísque alijs, & non ex sola Episcoporum absentia, collegimus, tempore quartæ & quintæ sessionum Concilium Constantiense Oecumenicum dici non potuisse, quæ uti patet de alijs Concilijs dici non possunt.

Secundò. Errores Hussij & Wicleffi, quod attinet, verum est, illos ante trium Obedientiarum Unionem damnatos hæresis esse; at non sequitur ideò pro hæreticis non esse habendos; quamvis enim Concilium tunc Oecumenicum non fuerit, at postea jam Unione compositâ, Oecumenicum evasit, & Martinus V. Sessione quadragesimâ quintâ in Bulla confirmatoria Concilij omnes Wicleffi, & Hussij errores sigillatim recensens, eos *sacro approbante Concilio* condemnat, ac hæresis notat, adjungitque, *se omnia & singula determinata, conclusa, & Decreta in materijs fidei per Concilium Constantiense Conciliariter tenere velle, ipsáque sic conciliariter facta approbare, & ratificare.* Nihil ergo timendum, ne errores Wicleffi impunè abeant, quippe à Concilio, cùm jam Oecumenicum esset, & capiti Unitum, damnati; ac etiam ab ipso Martino Summo Pontifice, cujus vel sola auctoritas, etiam remoto Concilio rebus fidei decidendis sufficiens omninò est, ut suprà ostensum.

Tertiò. Depositionem Joannis quod attinet, ea valida fuit: *tum,* quia non constabat esse verum, & indubitatum Pontificem, duobus alijs eandem dignitatem magno rationum ac Clientum numero sibi vendicantibus: *tum* etiam, quia Joannes consensit spontè liberèque; sciendum enim est, Joannem ter in sententiam Depositionis consensisse, videlicet die 24. Maij Anno 1415 in Oppido Cellæ, quando videlicet liber, omníque metu solutus Papatui renuntiavit, rogatúsque totius Concilij nomine à quatuor Cardinalibus, de Ursinis, Cameracensi, de Thallanco, Sallutiarum, & Florentino sententiæ acquievit propediem ferendæ. Verba Joannis sunt. *Ego Joannes Papa XXIII. prædicta de mandato meo per alium scripta approbo, confirmo, ac spontè & liberè volo adimplere cum effectu.* Rursus die 29. Maij *sess. 12.* Lata est in Joannem sententia, *qui acquievit, atque ex abundanti renuntiavit.* Ita habent Gesta Constantiensis Concilij in quatuor Manuscriptis, & acta ejusdem

dem Concilij à quatuor Protonotarijs conscripta, ac etiam edita. Ac tandem cùm metu perpetui carceris à Martino parati in Ligures aufugisset, liber, nullóque metu impulsus iterùm renuntiavit, si Aretino credendum est, quem Maimburgus citat quidem, sed malâ fide, ijs videlicet silentio præteritis, quæ nocere poterant malæ causæ. Sic enim Aretinus: *Dum apud Ligures esset & sui juris, sive conscientiâ ductus, sive quòd desperabat aliquid proficere posse, sponte sua Florentiam venit, & sese pedibus Martini subjiciens, eum ut Pontificem verum, & unicum recognovit.* Idémque Aretinus Martinum alloquens: (a) *Joannes Pontifex, de cujus Depositione propter vim adhibitam multi dubitabant, securitate atque fiduciâ hujus loci Florentiam venit, tibíque se sponte sua subjecit, quo facto omnis est penitùs scrupulus, ambiguitásque sublata, neque de vi ulla adhibita sollicitus esse quisquam potest, cùm ipsius voluntaria in loco sibi tutissimo sit conspecta subjectio.* Audis Aretinum non semel tantùm, sed sæpè confitentem, Joannem *sponte sua, cùm esset sui juris, securitate atque fiduciâ Urbis florentinæ, nullâ vi adhibitâ, sed in loco tutissimo voluntariâ subjectione Papatu cessisse.* Quæ omnia efficaciter ostendunt, Joannis cessionem liberam, nullóque metu expressam fuisse; sed demus metum, quid inde sequitur? Invalidam fuisse Joannis cessionem? nullo pacto: Joannes enim tam ante, quam post Pontificatum sæpiùs promiserat, imò juramento se obstrinxerat, boni publici, Schismatísque finiendi causâ Papatu abire, idque præstare tenebatur: metus ergò ei incussus, ut se juramento, promisísque absolveret, justus erat; at justo metu peracta omni jure subsistunt, quod legibus sæpè definitum est, & à Doctoribus communiter receptum: tantóque magis, quia Joannes dubius erat, non certus & indubitatus Pontifex; hic verò Concilio subjacet tanquam legitimo Magistratui, de quo in Jure Cæsareo *l. 3. §. sed vim ff. quod metus causa,* ita legimus: *Vim accipimus atrocem, & eam, quæ adversus bonos mores fiat; non eam, quam Magistratus intulit, scilicet jure licito, & jure honoris, quem sustinet.* Nihil ergo probant, quæ de metu Maimburgus memorat.

Quartò. Contendit Maimburgus, posse res fidei à Concilio sine consensu Pontificis definiri, sed nihil magis à vero, doctrináque Patrum alienum dici potest; id alibi demonstravimus, estque expressa Nicolai primi sententia: (b) *Non,* inquit, *dicatis in causa pietatis*

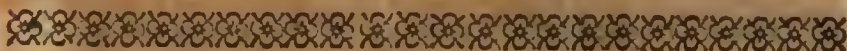
(a) Leonard. Aretin. in hist. sui temp. (b) Nicolaus I. epist. 8.

tatis non eguisse vos Romanæ Ecclesiæ, quæ collecta Concilia suâ auctoritate firmat, & suâ moderatione custodit. Unde quædam eorum, quia consensum Romani Pontificis non habuerunt, valetudinem perdiderunt. Taceo multa alia, quæ alibi reperies: (a) nec obstant, quæ de Concilijs primo & quinto Constantinopolitano Maimburgus opponit: nam primum quod attinet, certum est auctoritate Damasi Pontificis convocatum, & ab eodem confirmatum esse, id enim ex gestis (b) Damasi, ejusdémq; epistola apud Theodoretum, & libello Photij, ac etiam Divi Gregorij auctoritate clarius est, quàm ut negari possit; quamvis nec aliâ confirmatione opus fuerat, cùm idem Damasus Papa judicium Synodi Costantinopolitanæ præveniens, Sabellij, Macedonij, & Eunomij opiniones prædamnaverit, diráſque & anathemata in eorum hæreses dixerit, ut habetur Tomo primo Conciliorum ante Synodum Constantinopolitanam: quid ergo confirmaret jam olim confirmata, imò Concilio præscripta? falsum igitur est, quod Maimburgus pro certo supponit, videlicet, Concilium Constantinopolitanum sine Pontificis Romani consensu dogmata fidei sanxisse. Sed illud æquè falsum, videlicet: *Hereses trium Capitulorum non solùm non assentiente, sed etiam invito Vigilio Pontifice à Synodo Constantinopolitana confixas esse.* At certum est, quæstionem de tribus capitulis citra fidem stetisse, nec eos, qui aut negabant, aut asserebant, hæresis notatos esse; id in historia Ecclesiastica tam certum est, ut persuaderi non possim ignoràsse Maimburgum; quî enim tam communia & vulgata ignoraret, qui etiam arcana ostentat, alijsque inaccessa? Ergo ut dixi causa trium capitulorum testibus Gregorio, & Pelagio Pontificibus, imò toto ferè Occidente nihil ad fidem spectabat, quod alibi fusè ostensum. Errores enim Theodori, Theodoreti, Ibæque omnes Catholici detestabantur: is de Personis erat, an videlicet pro hæreticis damnatísque habendi essent, quos Synodus Chalcedonensis absolverat, ut enim non continuò est pictor, qui pingit; cùm sæpè casu & ignorantiâ artis id fiat, ut in annulo Pyrrhi: ita non continuò hæreticus, qui hæresin docuit. Audi S. Gregorium: (c) *De illa*, inquit, *Synodo,*

non

(a) V. Regal. Sacerdot. lib. 2. (b) Gesta Damasi apud Baron. ad ann. 381. Theodoret. lib. 2. c. 22. Photius in libello de 7. Synod. S Gregorius l 6 epist. 125. (c) S. Gregor. lib. 3. epist. 37. & lib. 3. epist. 2. & Pelag. II. ep. 2. ad Eliam.

quæ Constantinopoli facta est, scire vos volo, quia in ea de Personis tantummodò, non autem de fide aliquid gestum est. Et alibi de ijsdem tribus Capitulis loquens: *Postquam talis scissura pro nulla re facta est, justum fuit, ut sedes Apostolica curam gerat.* Et Pelagius II. vocat *quæstionem superfluam.* Certum ergò est, quæstionem trium capitulorum intra metas fidei stetisse, totúmque ferè Occidentem, qui eorum damnationi subscribere renuerat, nunquam pro hæretico habitum esse. Ubi simul observes, quibus modis, quámque ab honesto alienis fulcire suam causam Maimburgus conetur. Probandum susceperat, posse sine consensu Pontificis res fidei à Concilio definiri: id verò ut persuaderet, exemplis opus erat: sed vera haud suppetebant, quid ergo consilij? falsa subornantur; Damasus, Vigilius producuntur; falso quidem utérque judicio, sed tamen fallendis Lectoribus opportuno; quotus enim quísque aut tempore, aut libris abundat quærendæ ac evolvendæ veritati?

§. VI.

Respondetur ad auctoritatem Basileensis Concilij, & Universitatis Parisiensis.

SUMMARIA.

1. *Respondetur ad auctoritatem Basileensis Concilij.*

2. *Frustra Ecclesiæ Gallicanæ Auctoritatem in auxilium vocari; imò eam pro Pontifice stetisse multis exemplis ostenditur, ac etiam confessione ipsius Maimburgi.*

3. *An ex eo, quòd totum sit majus suâ parte, concludatur, Concilium esse supra Papam? ubi cavillationes Maimburgi refutantur.*

4. *Insignis Maimburgi fallacia in citando Pij II. testimonio.*

I.

Opponit *Maimburgus 12.* Auctoritatem Concilij Basileensis: (a) hoc enim *sessione 2.* definit, Concilium esse supra Pontificem; nec posse, nisi Patres consentiant, Concilium à Summo Pontifice aliò transferri aut dissolvi. Et *sess. 3.* monitorium contra Eugenium IV. expedit, pœnásque non obtemperanti decernit. Et *sess. 4.* prohibet, ne durante Concilio Pontifex ad promotionem novorum Cardinalium procedat. Et *sess. 7.* non posse Papam de Beneficijs Cardinalium a Concilio punitorum disponere. Et *sess. 8.* Eugenium auctoritativè, & sub pœnis contumaciæ ad Concilium citat. Et *sess. 9.* rescindit omnia acta & processus ab Eugenio Summo Pontifice contra Wilhelmum Concilij protectorem factos. Et *sess. 12.* acriter in Eugenium Summum Pontificem declamat, definítque & olim in Romanos Pontifices à Concilijs animadversum esse, & deinceps animadverti posse. Et *sess. 14.* Conditiones Eugenio Papæ tribus formulis comprehensæ à Concilio præscribuntur, in quas nisi consentiat, Papatu exuitur. Et *sess. 16.* Eugenius Papa, ut ibi habetur: *citationi, monitioni, & requisitioni sacri Concilij plenariè satisfacit*: Bullas & diplomata contra Concilium à se edita, nulla & inania fuisse declarat: ipsum verò Concilium fuisse legitimè inchoatum, legitiméque continuatum; quo videtur Eugenius omnia in superioribus sessionibus facta, & consequenter citationes, & sententias contra se dictas confirmâsse, & Concilij auctoritatem supra legitimum Papam agnovisse. Et *sess. 17.* admittit, ut præsideant, Legatos Papæ, sed cum certis conditionibus, quarum præcipua, ne ullam in Concilium exerceant jurisdictionem coactivam. Et *sess. 18.* expressè definit, majorem esse Concilij, quàm Papæ auctoritatem, & hunc nisi obediat, posse à Concilio puniri. Et *sess. 21.* tollit Concilium omnes Annatas, & qui eas exegerit, pœnâ Simoniacis decretâ punit: ipsum verò Summum Pontificem, si aliquid contra hoc Decretum moliatur, jubet Concilio deferri. Et *sess. 26.* iterum definit Papam notoriè crimino-

(a) Maimb. cap. 21. à fol. 191.

criminosum jurisdictioni Concilij subjacere, ipsúmque Eugenium Papam in jus vocat. Et *sess. 29.* circa medium, clarissimè iterum auctoritas Concilij supra Papam asseritur. Et *sess. 31.* Eugenium suspendit. Et *sess. 33.* etiam deponit. Et *sess. 38.* Concilium Generale supra Papam esse definit, ídque ad veritatem fidei Catholicæ pertinere, & qui hoc pertinaciter negat, hæreticum esse. Et *sess. 39.* Amadæum Sabaudiæ Ducem, sub nomine Felicis V. Papam renuntiat.

In appendice *ad sess. 17.* quæ habetur post Acta Concilij, Legati Eugenij IV. Romani Pontificis, *jurant fideliter laborare pro statu & honore Concilij Basileensis, ejúsque decreta defendere & manutenere, & specialiter decretum Concilij Constantiensis de subjectione Pontificis. Et aliud Synodi Basileensis decretum, quòd Papa Concilio Universali obedire teneatur.* Idem habet Platina *in vita Eugenij IV.*

Ex his Concilij Basileensis actis sic argumentari licet: Quidquid à legitimo Concilio definitum est, & à legitimo Pontifice confirmatum, id pro vero ratóque haberi debet: sed Concilio Pontificem subjacere, & à Concilio citari, judicari, punirique posse; & ipsa Synodus Basileensis definivit, & Eugenius Papa confirmavit tanquam ritè legitiméque facta.

Resp. Multa sunt, quæ ad Basileensis Concilij Auctoritatem dici possunt. Primò ergo aliqua in genere, tum ad singula respondebimus. Concilium Basileense ab Eugenio IV. convocatum, misso Juliano Cardinali, sicque legitimè inchoatum esse, dubitari non potest; ita enim habetur in Actis Concilij Sessione primâ. Sed cùm adverteret Eugenius, Basileam Civitatem opportunam non esse, solvi Concilium jubet, aliò transferendum. Hinc primæ faces discordiarum. Sed Eugenium hæ causæ moverant. *Quòd* paucissimi Antistites Basileam accedere possent, ardente inter Austriæ, ac Burgundiæ Duces bello, Bohemis hæreticis omnes circa Regiones incursantibus, & ideò itineribus omnibus infestis, occupatísque. *Quòd* Græcorum Imperator, aliique ejus Imperij Principes, societatem cum Latina Ecclesia endituri, Urbem in Italia peterent, tam longo itineri commodam, maríque vicinam, & ideò Basileam aversarentur. *Quòd* ingentis momenti negotia in Concilio agitanda Pontificis præsentiam poscerent; Is verò & decori, & necessitatis causâ, exire Italiâ non poterat, bellis & tu-

multibus absentiam secuturis. Hæ Pontifici causæ solvendi Basileensis Concilij, alióque movendi. Hinc Patrum indignatio, tum seditio, & aperta defectio, ac perpetuum bellum, non cum Pontifice tantùm, sed cum ipsa Pontificia Dignitate. Varia Patres concitabant. Quàm plurium ambitio tiaram captantium: Columnenses Eugenio implacati, quòd eorum avaritiæ obstitisset, cum thesauris inhiâssent à Martino relictis: Dominicus Capranica, aliíque, quòd Purpurâ carerent à Martino paratâ: Philippus Dux Mediolanensis, perpetuus Eugenio hostis, quòd hujus curâ Italiæ Imperio arceretur: Cardinalis S. Eustachij à Patribus Avenionensi & Venusino Comitatibus contra jus fásque præfectus, ideóque turbarum bellíque gaudens, ac turbido securus: Alphonsus Arragoniæ Rex, à Neapolitanis ad solium evocatus, quod extinctâ Andegavensi Stirpe Ecclesiæ accesserat: Carolus VII. Galliarum Rex impulsu Alphonsi Arragonij, ac opportunitate Regiam potestatem augendi, Ecclesiasticâ oppressâ Basileensium favore; quod etiam consecutus est celebri illa Pragmaticâ sanctione, toties impugnatâ, toties victrice, ac tandem deletâ. Hæc erant, quæ Basileensium animos adversùs Pontificem armabant, implebántque Concilium discordijs, seditionibus, tumultu, ambitione; adeò ut non tam Synodum, quàm Euripum crederes, ventis ac tempestatibus turbidum: & in quo vota & suffragia non veritati, sed singulorum affectui & cupiditatibus quærebantur. Quæso te, quam fidem adhibeas tam suspectæ Auctoritati, quæque ex Principum, & ambientium motu nutuque pendebat, aut vindictâ, aut cupiditate sententiam ferente? Nego ergo hanc Synodum, sed Synagogam fuisse pro tiara jurgantium: & in qua non Patres, sed Principes decernebant, nec fidei causa, sed ambitionis agebatur. Et quamvis hæc manifesta sint, nec ab alio negari possint, quàm historiæ ignaro; addam tamen confirmandæ veritati eorum testimonia, qui Concilio intererant, scribebántque, integritate ac doctrinâ celebres, omnique majores exceptione.

S. Antoninus (a) Concilium Basileense, postquam ab Eugenio Pontifice jussum dissolvi, vocat: *Conciliabulum viribus cassum, Synagogam*

(a) S. Anton. 3. p. Tr. 22, cap. 10. §. 4.

gogam Sathanæ, temerarium, & præsumptuosum Conventum &c. B. Joannes Capistranus: (a) *Synodum profanam, excommunicatam, interdictam, basiliscorum speluncam, Dæmonum cavernam &c.* Joannes de Turrecremata: *Nullus sanæ mentis vir, qui novit, cum quanta gravitate, integritate, & modestia, fidei judicia tractanda sint, judicabit esse universali consensu totius Ecclesiæ conclusa, Spirituque sancto dictata, in quibus hujusmodi factiones, & practicæ intervenerunt.* Pius II. in Bulla Retractationis: *Multi doctissimi viri, & sanctitate celebres scire se dicebant, Basileenses Spiritum Sanctum non habere Auctorem.* Beatus Albergattus teste Sigonio: (b) *Cùm audisset, quæ in contemptum Apostolicæ Sedis Basileenses decrevissent, Vir antiquæ probitatis exarsit, atque graviter eorum facta increpuit, & ut in auctoritate Summi Pontificis permanerent, admonuit.* Idem suprà laudatus Turrecremata: (c) *Talia Decreta Concilij Basileensis* (videlicet contra Pontificiam auctoritatem) *ad furorem quorundam hostium Apostolicæ Sedis cum multitudine Populi parvi pretij, & nullius auctoritatis publicata sunt; & ideò plures attendentes, prædicta Decreta adversa esse Sanctorum Patrum doctrinis, non modò in Deputationibus suis contradixerunt, & reclamaverunt, verùm etiam in Sessionibus ipsius Concilij interesse noluerunt.* Episcopus Meldensis Caroli septimi ad Eugenium Legatus, Regis sui Gallorúmque nomine Basileensem Synodum (d) *vesanam* appellat, oratione in Cardinalium Collegio habitâ. Synodus quoque Florentina (e) Declarationes Basileenses *tanquam impias scandalosas, in manifestam Ecclesiæ scissuram, ac omnis Ecclesiastici Ordinis confusionem tendentes damnat reprobátque.* Denique Concilium Lateranense (cui Ludovicus Galliæ Rex tanquam legitimo & Oecumenico per suos Legatos se adhærere professus est) Sessione undecimâ appellat Basileensem Synodum: *Conciliabulum Schismaticum, seditiosum, & nullius prorsus auctoritatis.* Si ergo, ut ex adductis hactenus testimonijs liquet, Concilium Basileense *Schismaticum, Sathanicum, temerarium, præsumptuosum, Dæmoniacum, serpentinum, factiosum, vesanum, viribus cassum, Spiritu sancto destitutum, furiosum, sanctorum Patrum doctrinæ, & exemplis adversum, scandalosum, reprobatum, damnatúmque fuit*; amabò te, ex tali Concilio quale subsidium speres? annon pudeat tam sordidi fœdique patrocinij?

(a) B. Joan. Capistran. de Papæ & Conc. auctor. p. 3. (b) Carol. Sigon. in Vita c. 13. (c) Turrecrem. summa de Eccl. lib. 2. cap. 100. (d) V. Rainald. ad ann. 1441. n. 10. (e) Conc. Florent. in sess. publica anno 1439. prid. Non. sept.

trocinij? Ego fidem adhibeam, ego moveri tam indignis testimonijs? Imò si alia omnia cessent, hoc unum suffecerit spernendæ Adversariorum sententiæ, quòd tam miseris pudendísque auxilijs sustentetur; impiam prodit tam profanus comitatus.

Dices. Synodum Basileensem tunc solùm damnatam esse, cùm Eugenium deposuit, Amadæo suffecto; tunc enim Schismatica evasit.

Resp. Constat ex allatis testimonijs, Basileensem Synodum non solùm ob evectum Antipapam, sed etiam quòd Eugenio obtemperare nollet, illúmque Concilio submittere conaretur, graviter à Viris doctrinâ & pietate præcipuis vapulâsse, & execrationi habitam. Si enim Concilium est supra Papam, si hunc citare, punire, ac obsequium detrectantem in ordinem redigere potest; quid tandem Synodus deliquit, si Eugenio, cùm Concilio non pareret, alium Pontificem suffecit? Usa est potestate ac jure suo; non ergo *Schismatica*, *non Sathanica*, *non vesana* dici debuit: aut si debuit, non tunc solùm, cùm Eugenium dejecit; sed multò maximè cùm citavit, cùm decrevit, cùm Concilio subjecit; ex his enim necessariò sequebatur, deponi etiam posse, nam ad superiorem id spectat. Nec causa deponendi deerat; si enim Pontifex Concilio subjectus, ergo non solvere Concilium, non transferre, non Patres anathemate punire, non aliud Concilium indicere poterat; quæ tamen cùm omnia faceret, nec Decretis Basileensium toties repetitis acquiesceret, meritò pænas dabat. Si ergo Eugenius Concilio subjectus, si nocens, si obstinatus, quid mali Concilium fecit? si subjectum, & nocentem damnavit, aliúmque Pontificem delegit? Ergo Basileense Concilium aut semper, aut nunquam deliquit.

Secundò. Tantum abest, Concilij Basileensis auctoritate causam nostram pejorem reddi, ut potiùs maximum pro nobis ex illa argumentum sumatur. *Tum*, quia illius Decretis, quâ parte auctoritatem Pontificiam impugnabant, omnes Viri sancti, doctrináque præcipui adversati sunt, videlicet, S. Antoninus, S. Bernardinus, S. Laurentius Justinianus, B. Albergattus, B. Capistranus, aliíque, adeò, ut ne quidem Sessionibus interesse voluerint, in quibus ea Decreta concepta & vulgata sunt, ut testatur Turrecremata

mata paulo antè laudatus. Concilium quóque Florentinum centum quadraginta Episcoporum (inter quos Patriarcha Constantinopolitanus, ac cæterorum trium Patriarcharum Legati) & Concilium Lateranense centum quatuordecim Episcoporum, eadem Decreta execrati sunt. Ipsos Patres Basileenses adeò hujus Concilij puduit, ut confertim se Eugenio adjunxerint, abscederéntque Basileâ, vix viginti, unóque Cardinali relictis; & hi ut numerum supplerent, cadavera Episcoporum, qui jam vitâ decesserant, inferri Synodo jussêre, ut à mortuis saltem suffragia impetrarent, cùm à vivis non possent. Denique tota Ecclesia Orbísque Christianus, & Decreta, & audaciam Basileensium damnavit, quando illis invitis Eugenium pro Pontifice habuit; quamvis enim Basileense Concilium Eugenium accusâsset, citâsset, damnâsset, abdicâssétque, Ecclesia tamen ac omnes Catholici damnatum à Concilio abdicatúmque pro vero legitimóque coluit. Agnovit ergo Ecclesia tota, & errâsse Basileense Concilium, & nullam in Pontifices exercere auctoritatem posse; si enim Concilium Basileense non erravit, habuítque in Pontificem potestatem, cur ergo Ecclesia, quem Concilium damnavit, quem Concilium abdicavit, pro damnato abdicatóque non habuit? Adde Concilium Basileense, postquam adversari cæpit Romano Pontifici, adeò discordijs, factionibus, rapinis, aliísque facinoribus fædari cæpit, sacro Conventu indignis, ut omnium confessione in Schismaticum evaserit, illíque exscindendo, velut communi mortalium malo, Principes ferro, cælum peste armari oportuerit, quâ tandem illa rebellium acies dissipata est. Quo exemplo manifestè patuit, eandem esse Politici ac naturalis Corporis rationem; utrúmque enim quamvis floridum aliàs, vegetúmque amisso Capite in cadaver evadit.

Dices. Basileense Concilium, quo tempore Eugenium damnavit, non fuisse legitimum.

Resp. Quæro, quam ob causam legitimum non fuerit, nisi quia ab Eugenio solutum, & Patribus majori ex parte ad Pontificem reversis? Ergo Concilium Pontifici subjacet; alioquin invitum repugnánsque dimitti à Pontifice non posset: ergo censuerunt Patres, majorem esse Pontifici, quàm Concilio potestatem; alio-

quin

quin Concilio potiùs obtemperare, quàm Pontifici debebant: & illi potiùs, quàm huic adhærere; nunc verò, postquam Concilium deserunt, ut Pontifici se adjungant, idque totâ Ecclesiâ probante, manifestè profitentur, majorem esse Pontificis, quàm Concilij potestatem. Quacúnque ergo ex parte Basileense Concilium aspicias, constat insigne ex illo causæ nostræ patrocinium, invictúmque accedere; nunquam enim illud Sanctissimi viri (quotquot videlicet eâ ætate florebant scribebántque) nunquam Florentinum & Lateranense Concilium, imò totius Ecclesiæ consensus damnâsset, quando contra tot, ac singulis ferè sessionibus pronuntiata Decreta, Eugenium pro legitimo Pontifice habuit, & hujus imperium Basileensium Decretis semper præhabuit. Nobis ergo militat, non Adversarijs Basileense Concilium.

Tertiò. Sessionem secundam Basileensem quod attinet, in qua decernitur: *Certum legitimúmque Pontificem Concilio subjacere.* Dico multis modis impugnari eam posse; constat enim, quo tempore habita est, Synodum Basileensem jam ab Eugenio solutam, revocatámque fuisse. Si ergo Synodus à Pontifice non confirmata nullius roboris est, quanto magis nullius roboris erit, non tantùm non confirmata, sed positivè rejecta, rescissa, & improbata? Deinde ex supradictis, Sanctorúmque Patrum testimonijs, quæ alibi produximus, certum est, non posse à Concilio definiri, nisi illa, ad quæ definienda convocatum est; & ideo Leo Primus, (a) Gregorius Magnus, (b) Paschalis II. (c) quæ in Concilijs Oecumenicis, Constantinopolitano primo, & Chalcedonensi contra auctoritatem Patriarchæ Alexandrini decreta fuerant, irrita & inania esse voluerunt, ut alibi demonstratum est. Si ergo Sancti Patres ne quidem tantorum Conciliorum auctoritate, qualia Constantinopolitanum, & Chalcedonense, moveri potuerunt, ut admitterent, quæ contra auctoritatem Patriarchæ Alexandrini decreta fuerant; quanto minùs admisissent, quæ Concilium Basileense contra Romani Pontificis? An pejor causa, minorque reverentia Pontifici maximo, quàm Alexandrino Patriarchæ? aut major Basileensi Concilio, quàm Constantinopolitano & Chalcedonensi

(a) Leo I. epist. 53. ad Pulch. (b) Gregor. M. l. 6. epist. 31. (c) Paschal. II. epist. 3. ad Eliam, quæ habetur Tomo 2. Conc. p. 2. in fragm. Synodi V.

donensi auctoritas, ut quod ista in Patriarcham non poterant, istud posset in Romanum Pontificem? Nihil ergo ex Decretis secundæ Synodi Basileensis contra superioritatem Pontificis Romani deduci potest: idémque dicas ad alias sessiones, in quibus multa Pontificiæ potestati contraria statuta sunt.

Quartò. Ad sessionem 16. in qua Eugenius Bullas & diplomata à se contra Concilium edita, *nulla & inania fuisse declarat: ipsum verò Concilium fuisse legitimè inchoatum, legitiméque continuatum;* multa responderi possunt. Cardinalis enim Turrecremata omnium conscius, testísque oculatus negat eas Bullas Eugenij, sed à Cardinalibus quibusdam expeditas, Pontifice decumbente, ærumnis morbóque confecto: (a) *Andreas*, inquit, *Venetus, Dominij Venetorum tunc Orator, & aliqui Domini Cardinales, timentes futurum magnum scandalum in Ecclesia, minati sunt Domino Eugenio, nisi Bullas illas adhæsionis concederet, ipsum solum recedentes relinquerent; unde præfato Domino in lecto decumbente, præfati Domini referuntur Bullas illas taliter qualiter expedivisse, & misisse Basileam.* Neque hoc novum in Eugenio, cujus testimonio (b) constat, prolixiores illas litteras, quæ in ipsius defensionem ad Universos Christi fideles inscriptæ sunt, quæque sessione 16. recitantur, subornatas esse. Deinde certum est, quæ Eugenius in favorem Basileensium scripsit, omnium gravissimo metu, qui in hominem cadere possit, etiam constantissimum, expressa fuisse. Armis domi forisque obsidebatur: Principes omnes ab eo defecerant: Sigismundus tantùm animi pendebat: Roma capta: Cardinales offensi: Schisma jam ferè conflatum, minæque omnium, qui supererant, defectionem inclamantium, nisi Basileensibus annueret. Quis rogo major metus inijci poterat? aut quis pro validis agnoscat, toties negata, ac tandem tanto metu concessa? An jure meritò non hìc cum magno Athanasio (c) dicas? *Non est censenda ejus sententia, quam minæ & terrores extorserunt; sed ea, quam protulit, cùm liberos haberet affectus.* Denique licet Eugenius omnes Bullas revocaverit, quibus Concilium Basileense solvi jubebat, vitandíque Schismatis causâ Concilium ratum legitimúmque esse voluerit; nunquam tamen Decreta confirmavit, quæ contra Pontificiam Dignitatem edita in

 Con-

(a) Turrecrem. lib. 2. cap. 100. (b) Vide sess. 16. & Spond. ad ann. 1433. n. 23. & 24. (c) S. Athanas. epist. ad solit. Vitam agentes.

Concilio fuerant; aliud enim est, Concilium esse verum legitimúmque, aliud omnia, quæ in Concilio facta sunt, legitimè facta esse; nam & Concilium Constantinopolitanum, & Chalcedonense, & Constantiense legitima erant, & tamen non omnia, quæ in illis decreta sunt, Leo, Pelagius, Gregorius, Martinus approbârunt, ut suprà notatum est. Et quàm multa illegitimè invalidéque fiunt à legitimo veróque Principe? non ergo sequitur, approbato concordiæ causâ Basileensi Concilio, omnia quoque, quæ in illo facta sunt, ab Eugenio approbata esse. Testatur id Cardinalis Turrecremata, qui Eugenij verba in Concilio Florentino differentis recitat. (a) *Eugenius,* inquit, *Florentiæ in Disputatione publica respondit ita dicens: Nos quidem progressum Concilij approbavimus, volentes ut procederet, ut inceperat; non tamen approbavimus ejus Decreta. Et in hoc sapientissimè fecit; quis enim nisi imprudentissimus Princeps approbaret Decreta, quæ nunquam vidisset, aut quæ priùs non examinâsset, si in eis minùs rectum, aut minùs verum, aut minùs expediens reperiretur?* Lege totam Eugenij Bullam, quæ sessione 16. recitatur, & ne verbum quidem invenies, quo dicatur Basileensium Decreta confirmari; imò, quod efficacissimè convincit, Legati ab Eugenio missi, rogatique, ut Decreto Constantiensi de subjectione Pontificis subscriberent, subscripserunt (uti expressè habetur sessione 17.) *nomine proprio* privatóque; non verò ut Legati Pontificis; quod evidentissimo argumento est, aliam fuisse Eugenij mentem; alioquin quid opus erat protestari, se id *nomine proprio*, non verò nomine Eugenij præstare velle? Idipsum testantur (b) Turrecremata, & (c) Spondanus. Et hæc sunt, quæ de Basileensi Concilio dicenda habui studio curáque veritatis.

II. *Opponit 13.* (d) Universitatem Parisiensem, totamque Gallicanam Ecclesiam, ac præcipuos hujus Ecclesiæ ac Universitatis Doctores præferre Concilij auctoritatem auctoritati Pontificiæ.

Resp. Primò. Equidem asserere non possum, quid modò Universitas Parisiensis, & Ecclesia Gallicana de hac re sentiant; video enim omnes in Regis obsequium spectare, nullâ Canonum, nullâ Ecclesiasticæ libertatis curâ, nec tam ex ratione, quàm metu præmijsque pendere: & quid mirum, etiam scholas gratiæ & favori cessisse,

(a) Turrecrem. Sum. de Eccl. lib. 2. cap. 100. (b) Turrecrem. lib. 2. cap. 100. (c) Spond. ad ann. 1434. n. 2. (d) Maimb. cap. 25. fol. 253.

cessisse, si templa cesserunt? scribunt ergo calamo Doctores, quod Episcopi docent exemplo. Cæterùm paucos ante annos non hanc Ecclesiæ Gallicanæ, & Universitatis sententiam fuisse, graves testantur & oculati scriptores; nam Anno 1662. die 12. Decembris Parisijs in Collegio Claremontano Patres Societatis contra hæreses & Schisma sæculi X. hanc thesin publicè exposuerunt, defenderúntque, videlicet: *Datur in Ecclesia Romana Controversiarum fidei Judex infallibilis, etiam extra Concilium Generale, tum in quæstionibus juris, tum facti; unde post Innocentij X. & Alexandri VII. Constitutiones, fide divinâ credi potest, librum, cui titulus Augustinus Jansenij, esse hæreticum, & quinque propositiones ex illo excerptas Jansenij esse, & in sensu Jansenij damnatas.* In hac thesi agitur quidem de sola Pontificis infallibilitate, sed ex illa apertè sequitur, Concilium non esse supra Pontificem; si enim Papa etiam extra Concilium in rebus fidei errare & falli non potest, ergo nec corrigi, nec judicari à Concilio potest, & consequenter nec Concilio subjicitur. Patres ergo Societatis, quamvis Parisijs essent, & Parisijs docerent, non crediderunt, mentem esse Universitatis Parisiensis, aut Ecclesiæ Gallicanæ, ut Concilium Pontifici præferatur; quis enim credat aut ignorâsse illos Ecclesiæ Gallicanæ sententiam, aut contempsisse? nisi fortè dicas, aliam illorum temporum, aliam istorum conditionem esse; tunc enim fortiter contra Jansenium scribebatur, quia quid Jansenio aut placeret, aut displiceret, parùm intererat: nunc verò aptari calamus debet Regio favori, oportétque Pontificis auctoritatem ex Principis gratia metiri. Alia quamplurima omitto, quæ sequenti Dissertatione prolixè dicentur.

Resp. Secundò. Sed ut dixi, parum mihi curæ est, quid modò Ecclesia Gallicana sentiat; quærimus quid olim senserit, quando videlicet illibata iñocénsq; florebat, veritatis, non gratiæ anxia, nec ad Regis arbitrium suspensa. Eam pro nobis stetisse, sequentia clarè ostendunt.

Nam *Primò* Anno CCCCXCVIII. mortuo Anastasio Pontifice Maximo delectus est Symmachus Romanæ Ecclesiæ Diaconus. At Festus è primis senatoribus corrupto pecunijs Clero, magnam ejus partem sibi adjunxerat, & suffragia pro Laurentio S. Praxedis Archipresbytero paraverat, eodémque die Symma-

cho oppoſuerat, emptâ auro electione. Creditum eſt, id datum à Feſto Anaſtaſij Imperatoris Eutychiani gratiæ, cui, cùm Conſtantinopoli Anaſtaſij Pontificis Legatum ageret, pollicitus erat, ſe acturum, ut Roma Henotico ſubſcriberet. Cùm ergo Schiſma in Urbe flagraret, nec partium ſtudia componi poſſent, itum ad Theodoricum Regem, qui pro (a) Symmacho, quippe pluribus votis electo ſententiam dixit: nec id jure factum, ſed neceſſitate ac meliorum deſperatione, déque partium conſenſu. Feſtus judicio victus ad fraudes & calumnias vertitur. Multa Symmacho flagitia impoſita, præſertim adulterij, útque Pontificatu abſolveretur, à Theodorico petitum. Is Epiſcopum deſtinavit, qui criminationes, cauſámque Symmachi examinaret, ſed vociferante (b) Clero, id contra Canones fieri, nec ab alio judicari Pontificem, quàm à S. Concilio poſſe, imò ne à Concilio quidem, niſi illud Pontifex convocâſſet; Symmachum rogat, Concilium indicat. Is Regi aſſenſus Romam centum & quindecim Epiſcopos vocat, ſeque eorum judicio ſpontè ſubmittit. Audi acta Synodi Palmaris; ſic enim teſte Anaſtaſio in Honorio, Porticus Baſilicæ S. Petri Palmaria dicebatur: *Memorati Pontifices* (quos videlicet Theodoricus ad Synodum invitaverat) *ſuggeſſerunt Regi, ipſum Symmachum, qui dicebatur impetitus, debuiſſe Synodum convocare, ſcientes, quia ejus Sedis primum Petri Apoſtoli eſt meritum, vel Principatus, nec antedictæ Sedis Antiſtitem minorum ſubjacuiſſe judicio. Sed potentiſſimus Princeps ipſum quóque Papam in colligenda Synodo voluntatem ſuam demonſtrâſſe ſignificavit &c.* Sed cùm in Synodo nullus fieret diſceptandi finis; Symmachus moræ & contentionum feſſus, quamvis tertiò vocatus negat, ſe ampliùs velle judicio ſiſti, & minorum, quibus nullum in ſe jus eſſet, ſententias experiri; nec Patres abnuerunt, quorum ad Regem ſcribentium hæc ſunt verba: (c) *Nobis quid facere poſſimus, non remanſit, nec invitum ad diſceptationem noſtram adducere poſſumus; nova res eſt, Pontificem Sedis iſtius apud nos audiri, nullum conſtat exemplum &c.* Inhorruit Gallia, ubi Reum Pontificem audijt, multòque magis ubi Concilium judicâſſe. Ergo omnium nomine ad Feſtum, Symmachúmque

(a) Anaſtaſius in Symmacho (b) V. Tom. 4. Concil. edit. Pariſ. & Maymb. de Schiſm. Occident. lib. 5. fol. 295. Caſſiodor. in chron. anno 500.
(c) V. Tom. 4. Concil. edit. Pariſ. fol. 1330. & ſeqq.

que Romani Senatûs capita hæc Avitus Episcopus Viennensis scribit : (a) *Dum de causa Romana Ecclesiæ anxij nimis ac trepidi essemus, utpote nutare statum nostrum in lacessito vertice sentientes, quos omnes una criminatio percusserat, si statum Principis obruisset. In Sacerdotibus cæteris potest, si quid fortè nutaverit, reformari ; at si Papa Urbis vocatur in dubium, Episcopatus jam videbitur non Episcopus vacillare. Sanctorum voce patet Pontificum dignitatem Sedis ejus sanctam toto Orbe Venerabilem, dum illis, quidquid fidelium est, ubique submittitur, dum totius Orbis caput esse dignatur; de qua mihi videtur dictum per Prophetam : si hæc humiliabitur, ad cujus confugietis auxilium, & ubi relinquetis gloriam vestram. Non facilè datur intelligi, quâ vel ratione, vel lege ab inferioribus eminentior judicetur, quod Synodus ipsa venerabilis laudabili Constitutione prospiciens causam, quam (quod salvâ reverentiâ dictum sit) penè temerè susceperat inquirendam, divino potiùs servavit examini.* En tibi Gallicanæ Ecclesiæ sententiam doctrinâ ac pietate florentis, quippe sub tempora baptizati Clodovæi : *Non posse Romanum Pontificem in dubium seu judicium vocari : Illi quidquid est fidelium, submitti, esse totius Orbis Caput, & temerè à Synodo judicari, sed Divino tantùm examini servari.* Ita Galliæ Antistites ante mille centum & octoginta annos sensêre. *Nequè, dicas, id tantùm de Synodo particulari intelligendum esse, non verò de Synodo Oecumenica.* Respondeo vanum esse hoc effugium, omnes enim rationes, sacræque auctoritates, quæ probant Pontificem particulari Synodo, probant etiam Oecumenicâ esse superiorem : & citati Patres Gallicani expressè fatentur, Romanum Pontificem *Divino tantùm examini servari*; quod falsum esset, si Oecumenico Concilio subjaceret. Et ita, quod maximi momenti est, Ennodius sensit ; is enim & Gallus erat, nec ignorare poterat mentem Ecclesiæ Gallicanæ, eodémque tempore vixit, quo Synodus agebatur, & pro Symmacho eloquentissimè scripsit, tantóque pretio apud Patres Synodi Romanæ Apologeticum fuit ab eo conscriptum, ut redigi voluerint inter acta Synodalia, & pro doctrina Synodali ab omnibus haberi. Audi acta ipsius Synodi : *Eo recitato libello, & ab omnibus consonâ voce comprobato sancta Synodus dixit : hæc futuris temporibus reserventur, atq; ab omnibus teneantur, & ab omnibus serventur : hic libellus integerrimè synodaliter ab omnibus teneatur, atque inter*

 quarta

(a) S. Avitus Episc. Viennens. ep. 2. communi omnium Episcoporum Galliæ nomine apud Sirmond. in Ennod.

quarta & quinta Synodorum actiones interponatur, quia Synodali auctoritate conscriptus est, & roboratus. Ad qua omnes ter unâ voce responderunt, ut fiat rogamus. Jam verò cùm tantæ sit auctoritatis Apologeticum Ennodij, audi quid ipse senciat de Pontificis potestate nulli humano judicio obnoxia: *Aliorum hominum causas DEUS voluit homines terminare, sed Sedis istius Præsules suo sine quæstione reservavit arbitrio: voluit B. Petri successores Cœlo tantùm debere innocentiam. Dicas forsitan: omnium animarum talis erit in illa disceptatione conditio. Replicabo, uni dictum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Si ergo DEUS Romanos Pontifices *suo soli arbitrio reservavit*; si voluit *Cœlo tantùm debere innocentiam*, patet illos Oecumenico Concilio minimè subdi, alioquin falsum esset eos *soli Divino arbitrio reservari*, & *Cœlo tantùm innocentiam debere.* Id verò tam clarum est, ut ipse Maimburgus tum Ennodij, tum Antistitum Galliæ, quorum voces Avitus Viennensis calamo expresserat, testimonijs victus libro quarto de magno Schismate Occidentis *fol. 307.* in hæc verba proruperit: *Par l' histoire meme de Symmachus il est tout evident, que le Concile de Rome, toute l' Eglise Gallicane, Ennodius & le Canons rapportez dans le Decret de Gratien avoient deja decidè plus de neuf cens anns auparavant, que c' est à Dieu seul, qu'on doit reserver la connoisance, & le jugement des crimes, qu' on pourroit imputer aux Papes, & consequentement qu' il n' y à Personne, qui ait droit de les juger, ny de les deposer, si ce n' etoit, qu'ils fussent Heretiques, car il est certain, qu' en ce cas ils ne seroient plus Papes.* Hoc est: *Ex ipsa Symmachi Historia certissimum est, tam Concilium Romanum, quàm Ecclesiam totam Gallicanam, Ennodium, Canonésque à Gratiano citatos jam ante nongentos annos decidisse, solius DEI judicio cognitionem, sententiámque eorum criminum reservari, quæ Romanis Pontificibus imputantur; & proinde nulli mortalium fas esse sententiam contra illos ducere, eosque Pontificatum abrogare, nisi fortè hæresi tangerentur, tunc enim certum est, eos ne Pontifices quidem esse.* Hactenus Maymburgus cùm adhuc innocenti calamo scriberet, nec præmijs capto, & hoc ipso exemplo utitur, ut ostendat: *Non licuisse Concilio Constantiensi Joannem XXIII. Pontificatu exuere, idque Senatum Regium censuisse.* Si ergo ex sententia Caroli VII. Galliarum Regis, ejúsque senatûs, ac etiam ipsius Maimburgi non licuit Oecumenico Concilio etiam tempore Schismatis, etiam in dubium Pontificem sententiam ferre, quantò minùs licebit in unicum, verum, indubiúmque? Sed ut dixi, hæc Maimburgus

scripsit

scripsit pace inter Pontificem, Regémque florente; ubi turbata est, animum ac sententiam mutavit, Regique accessit, non quòd hujus causa melior, sed quia vicinior, potentiórque, sicque pretium ex propinquo paratius. Ergo sive Concilium Romanum, sive Gallicanam Ecclesiam, sive Ennodium & Maimburgum æquè Gallos interroges; Papa omni Concilio superior.

Secundò. Facit pro hac nostra sententia egregium Ennodij Galli (qualem se sæpè profitetur) testimonium modò recensitum.

Tertiò. Anno DCCC. Cùm Carolus Magnus Romæ ageret, & Leonem III. criminibus, quæ ab æmulis objectabantur, in Synodo purgari vellet, Antistites maximâ & præcipuâ parte Galli (ut testatur Anastasius in vita Leonis) in hæc verba exclamârunt: *Nos Sedem Apostolicam, quæ est caput omnium Ecclesiarum, judicare non audemus. Nam ipsa nos omnes, ipsa à nemine judicatur, quemadmodùm antiquitus mos fuit.* Ita Anastasius in vita Leonis. Si à nemine judicatur, ergo neque à Concilio Oecumenico; & nota ea verba: *Sicut antiquitùs mos fuit.* Nostra ergo sententia jam dudum Antiquitati commendata fuit, nec uti falsò supponit Maimburgus, modò tyrocinium egressa.

Quartò. Anno circiter 1004. Ivo Carnotensis epist. 183. *Judicia Romanæ Ecclesiæ à nemine retractari possunt; & si quis aliquando hujus Ecclesiæ auctoritate prægravatum se sentiat, non debet in Ægyptum descendere propter auxilium, sed ab ipsa ad ipsam confugere, & inde expetere levamen, unde se conqueritur accepisse gravamen.* Si ergo *Judicia Romanæ Ecclesiæ à nemine retractari possunt;* si *ab Ecclesia prægravatus ad nullum alium recurrere,* ergo Concilium non est supra Papam, alioquin *hujus judicia retractari possent,* & prægravatus à Pontifice, non ad hunc redire teneretur, sed posset ad Concilium provocare.

Quintò. Anno circiter 1300. S. Thomas Aquinas, qui Parisijs didicit, docuitque, & quo Universitas Parisiensis neminem habuit doctrinâ & sanctitate majorem; is opusculo contra impugnantes Religionem capite 4. ita loquitur: *Papa habet immediatam jurisdictionem in omnes Christianos, quia Romana Ecclesia nullis Synodicis constitutis cæteris Ecclesijs prælata est, sed Evangelicâ voce Domini & Salvatoris nostri primatum obtinuit, & illa, quæ sancti Patres determinaverunt esse juris positivi, sunt relicta sub dispositione Papæ, ut possit ea mutare vel dispensare secundùm opportunitates temporum vel negotiorum. Sancti enim Patres in Concilijs congregati, nihil statuere possunt,*

possunt, nisi auctoritate Romani Pontificis interveniente, sine qua etiam nec Concilium congregari potest. Et Quæstione de Pot. a. 4. ad 3. *Romanus Pontifex hoc suâ auctoritate potest (hoc est, interpretari Symbolum) cujus auctoritate solâ Synodus congregari potest, & à quo sententia Synodi confirmatur, & ad ipsum à Synodo appellatur. Quæ omnia patent ex Gestis Chalcedonensis Synodi. Nec est necessarium, quòd ad ejus expositionem congregatur Universale Concilium; cùm quandóque id fieri prohibeant belli dissidia, sicut in 7. Synodo id legitur, quòd Constantinus Imperator dixit, quòd propter imminentia bella Universalem Synodum congregare non potuit, sed tamen illi, qui convenerunt, quædam dubia in fide exorta sequentes sententiam Agathonis determinaverunt.*

Sextò. Sanctus quóque Bonaventura Clarissimum Universitatis Parisiensis Lumen, & de quo Joannes Gerson ejusdem Universitatis Cancellarius verissimè dixit: (a) *Nunquàm talem Doctorem habuisse studium Parisiense:* Hic, inquam, Seraphicus Doctor de Cœlesti Hierarchia p. 2. c. 1. *Summus Pontifex, penès quem prima in terris residet auctoritas, non à Rege, non à Principe seculari, non ab homine judicatur, sed solius DEI judicio reservatur.*

Septimò. Extollunt Moderni Galli Decreta Concilij Constantiensis, ac præsertim Patres Conventûs Parisiensis, ut proinde hujus Concilij doctrina dici possit doctrina modernæ Ecclesiæ Gallicanæ: at Patres Concilij Constantiensis negant Concilium esse supra certum & indubitatum Pontificem, idque patet ex eo, quòd quoties potestatem Concilio in Pontificem tribuunt, toties clausulam taxativam & restrictivam apponunt, videlicet: *In his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti Schismatis; super præmissis, aut ad ea pertinentibus, pro Unione Ecclesiæ &c.* Planè hæ restrictiones apertè significant, in alijs casibus, quando videlicet nec Schisma est, nec dubius Papa, nullam esse Concilio potestatem; exceptio enim firmat regulam in contrarium, quemadmodùm si Episcopus dicat: *Concedimus Petro facultatem audiendi missam in sacello domestico durante morbo;* hoc ipso innueret, morbo finito, facultatem quoque sublatam: Sicque Henricus Spondanus quamvis Gallus & Episcopus Apamiensis in Annalibus Ecclesiasticis intelligendum esse Concilium Constantiense disertè, multísq; in locis profitetur: Præcipuè verò ad *Annum 1415. n. 54.* & ad *Annum 1418. n. 5.* cujus verba posteà exscribemus.

Sed

(a) Gerson de lib. Leg. consid. 5. p. 2.

Sed præsertim Concilium suam mentem expressit, quando die 11. Septembris Anno 1417. ante sessionem 40. post trium Obedientiarum Unionem, cùm tres Nationes Italica, Hispanica, & Gallica vellent priùs certum Pontificem eligi, quàm ad Decretum Reformationis procedi; Germanica verò contenderet præmittendam Reformationem, tandem acquievit Germanica tribus alijs nationibus, idque jure meritò, quid enim magis ad Reformationem necessarium, quàm tolli Schisma, & reddi Ecclesiæ Unionem? *Post quæ*, subjungunt acta, (a) *fuerunt facta diversæ formæ Decreti ad hoc; ac tandem fuit dictum, quòd Papa electus ligari non poterat*; ita habetur in 4. Manuscriptis Codicibus à doctissimo Schelstrato editis, relatisque in actis & Gestis Concilij Constantiensis. Si Papa à Concilio ligari non potest; sequitur ergo Concilium non esse supra Pontificem, ideò enim adversarij Concilium Pontifici præponunt, ut ligari, judicarique à Concilio possit; at Concilium Constantiense negat id fieri posse. Eâdem die, mense, & anno in Protestatione à tribus Nationibus (quarum florentissima Natio Gallicana, ut ex actis patet) contra Germanicam edita, & communi nomine à Cardinali Pisano lecta, cujus initium: *Audite hæc omnes gentes*, circa medium hæc habentur: *Si ante dictam provisionem Ecclesiæ de Pastore, aut saltem modi electionis illius, suppositis hujus Concilij Decretis, quibus omnia jura circa electionem Summi Pontificis edita dicuntur esse suspensa, sequeretur Ecclesiam DEI esse sine Capite, & sine Lege, & Ecclesia in periculo remaneret, quia vix congregaretur indubitatum Concilium deficiente Capite, ad quod pertinet convocare.* Quomodò ergo Concilium est supra Papam, quando ne quidem est Concilium, multóque minùs habet auctoritatem Conciliarem, deficiente Papâ? Quomodò sustineri potest, auctoritatem Concilij esse immediatè à Christo, si ne Concilium quidem esse aut dici potest, Pontifice sublato, eisque auctoritatem non præstante? Quod si defectu Pontificij consensûs Concilium evadit nullum, multò magis erit nullum, Papâ expresè contradicente; plus enim est, positivè contradicere, quàm tantùm non consentire. Rursus in Bulla Martini V. sacro approbante Concilio facta, quæ habetur sessione ultimâ, inter alias propositiones, quæ aliquem suspectum hæresis reddunt, etiam hæc ponitur: *Papa canonicè electus*

(a) Schelstrat. in Actis & Gestis Concil. Constant. fol. 268.

non est successor Petri, nec habet in Ecclesia DEI supremam auctoritatem. Agnoscit ergo Concilium, supremam in Pontifice potestatem, atqui suprema non esset, si Concilio subjaceret; quemadmodùm in statu Democratico, qualis erat RespublicaRomana, & hodiè Helvetica, nemo dicet supremam potestatem esse penès Consulem, sed penès Comitia Popularia. En tibi Concilium Constantiense, ipsámque Ecclesiam Gallicanam, præcipuam videlicet illius Concilij partem sententiæ nostræ subscribentem!

Octavò. Insigne Ecclesiæ Gallicanæ testimonium habemus in protestatione, quam ea ante Sessionem 40. Concilij Constantiensis contra Nationem Germanicam edidit, quódque modò antè retulimus.

Nonò. Anno 1441. Carolus VII. Francorum Rex celebrato apud Biturigas Galliæ præsulum Conventu, missâque ad Eugenium IV. legatione, cujus Princeps Episcopus Meldensis, non solùm Eugenium pro vero Pontifice agnovit, respuitque Decreta Basileensia, verùm etiam Pontificis Romani supra Concilium auctoritatem palàm testatus est; verba Meldensis Episcopi hæc sunt. *Nimio fervore resistendi ad hanc insaniam devenerunt* (Basileenses videlicet) *quòd supremam potestatem in uno supposito consistere denegant, sed eam in multitudine, quæ citò in diversa scinditur, collocant, & sic pulcherrimam Ecclesiæ Monarchiam, quæ Christianos hucúsque tenuit in unitate fidei, in una professione Religionis Christianæ, in uno ritu sacramentorum, in una observantia mandatorum, in eisdem ceremonijs divini cultûs, atque pacem & tranquillitatem asseruit, nunc abolere contendunt, nobilissimam Politiam, quæ beatitudinem cælestem habet pro fine, ad Democratiam vel Aristocratiam redigentes. Et hoc animadvertens præfatus Rex Christianissimus vehementi dolore ingemiscit, ac remedia ubíque perquirit, ac denique consulto Prælatorum &c.* Observa, quî Galli censurâ nostram ab Adversariorum sententia distinguant; Adversariorum enim sententiam, quæ Concilium Pontifici præponit, *insaniam* vocant. Nostram verò, quæ Concilium Pontifici subdit, ac perfectam Ecclesiæ Monarchiam statuit; (a) *Pulcherrimæ Monarchiæ, Unitatis, fidei, ac Religionis Christianæ, Obedientiæ, pacis, ac tranquillitatis* Matrem appellant; quid poterat luculentiùs à Gallis dici? aut quis

(a) Habetur tota Oratio Episcopi Meldensis apud Raynald. ad ann. 1441. ex Codice Vaticano 4177. descripta.

quis unquàm sententiam nostram pulchrioribus encomijs, Adversariorum verò graviori censurâ notavit? Néque hæc solius Regis aut Episcopi Meldensis sensa fuère, sed ut in eadem Oratione habetur: *Ex Consulto Prælatorum, & aliorum multorum sapientum Regni sui, &c.* Hæc Gallus perorabat.

Decimò. Anno MDXIII. Ludovicus Galliæ Rex Legatos suos Cardinalem videlicet Sanseverinum, Claudium Seisellum electum Episcopum Massiliensem, ac Ludovicum Furbin ad Concilium Lateranense mittit, qui exhibitis Regijs litteris professi sunt: *Galliæ Regem, Concilio Pisano ac omnibus in eo peractis renuntiare: Concilio verò Lateranensi tanquam Legitimo, unico, indubitato & Oecumenico adhærere, & quàm primùm fieri poterit, effecturum, ut aliqui Prælati & insignes viri nomine Ecclesiæ Gallicanæ cum sufficienti mandato submittantur, qui Concilio Lateranensi adhæreant & assistant, quemadmodùm cæteræ Nationes.* Idémque Claudius Massiliensis Episcopus publicis instrumentis & litteris, (a) quas Concilio sequenti anno exhibuit, palàm fecit, ostendítque: *Cabilonensem, Lexoviensem, Ambianensem, Engolismensem, & Laudunensem Episcopos unà cum aliquot Doctoribus in Theologia, & utróque jure iter ad Pontificem sumpsisse, ad renuntiandum Pisano Conventui, & adhærendum Lateranensi Synodo.* In hoc autem Concilio, quod Galli pro vero & Oecumenico habuère, sessione 10. pronuntiatum est: *Solum Romanum Pontificem pro tempore existentem auctoritatem super omnia Concilia, plenámque potestatem habere Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum, ídque ex sacrarum litterarum testimonio, dictis Sanctorum Patrum, sacrorúmque Canonum Decretis constare, &c.* Et quamvis per modum Dogmatis definitum non fuerit, negari tamen haud potest, maximæ auctoritatis hanc doctrinam esse, utpote in Concilio Universali assertam, probatam, & cui nullus Episcoporum resistere est ausus.

Undecimò. Hanc ipsam veritatem agnovit, ac sæpè in suis professus est Henricus Spondanus Natione Gallus, dignitate Episcopus, doctrinâ eximius, parique pietate ac honorum contemptu, sicque adulationis expers, quam nemo gratis exercet. Is ad Annum 1415. n. 16. ubi agit de sessione 4. Concilij Constantiensis, ita loquitur: *Hoc Decretum sessionis 4. accipiendum est de tempore Schismatis, cùm dubitaretur, quis verus esset Pontifex; de quo semel dicimus, cùm apud diversos plu-*

(a) V. acta Concilij sess. 8. & 9. Spondan. ad ann. 1514. n. 3.

pluresque ejus seculi auctores reperitur assertum, Concilium esse supra Pontificem, Papam subesse Ecclesiæ, intellexisse omnes (si verba eorum diligenter expendantur) intelligendúmque omninò esse, quando agitur de fide aut tempore Schismatis, quoniam si Papa fortè fieret hæreticus, desineret esse Papa, tempore verò Schismatis incertus est: Ecclesia autem nec unquam labi in hæresin potest, nec ejus auctoritas est unquàm incerta. Et ad annum 1418. n. 5. *Quæ ambiguè dicta fuerant de auctoritate Concilij supra Pontificem, & de potestate reformandi Ecclesiam, tam in Capite, quàm in membris, ut sonare videntur, absolutè sumptas nullo modo Martinus agnoscere, aut probare voluit, utpotè contrarias existimatas & praxi antiquioris Ecclesiæ, & collatæ à Christo Domino Petro, ejúsque successoribus auctoritati ac potestati, ipsiq; demum naturæ rei, quâ Caput debet membra regere, non regi à membris, &c.* Hæc Spondanus, cui utique nemo unquam imputabit, aut ignorâsse illum Ecclesiæ Gallicanæ sententiam, aut ab ea descivisse.

Duodecimò. Ipse Maimburgus infestus adeò Romanæ sedi, seu nondum adulatione corruptus, seu veritati cedens; idipsum apertissimè professus est in libro de Magno Schismate Occidentis lib. 5. fol. 307. ubi cùm longâ oratione, & exemplo Symmachi Papæ, quod suprà retulimus, ac præsertim auctoritate Ecclesiæ Gallicanæ tunc temporis sanctitate ac doctrinâ eximiæ ostendisset: Pontificem Romanum nullius Synodi, sed solius DEI judicio subjacere, hæc tandem verba ex suo adjungit: *Manifestum omninò est, exemplo Synodi Romanæ, testimonio Ennodij, Ecclesiæ Gallicanæ, sacrorúmque Canonum à Gratiano citatorum, jam supra nongentos annos decisum esse, soli DEO judicium reservari eorum criminum, quæ Pontifici Romano imputantur, fieq; nulli Mortalium fas esse Pontificem judicare, aut eum Pontificiâ dignitate exuere: solâ hæresi exceptâ, quam si incurrat, certum est, illum nec dici, nec esse Pontificem posse.* En tibi & Ecclesiæ Gallicanæ, & ipsius Maimburgi manifestam sententiam! quam si posteà Maimburgus mutavit, non causæ hoc vitium, quæ semper eadem est, sed animi fuit, indignatione in Pontificem, amore in Principem, & cupiditate præmiorum capti, aut si hæc omnia defuêre, (nec enim mortuum judicaverim) eum societas aulæ corrupit, ardórque non tam vera scribendi, quàm grata & placitura. Miserum si tam brevi, fluxóque pretio calamum locavit, & tempori, non æternitati scripsit. Plura dici possent, quibus Ecclesiam Gallicanam pro nobis stare palàm fieret; sed id

totâ

totâ Dissertatione quartâ ex professo, & luce meridianâ clariùs demonstrabitur.

III. *Opponit 14.* (a) Totum est nobilius parte, & corpus est nobilius membro, idque non tantùm lumine naturali evidens est, sed etiam sancti Patres testantur: S. Augustinus de Baptismo: *Totum suis partibus optimè præponitur.* Et S. Hieronymus epistolâ ad Evagrium: *Major est auctoritas Orbis, quàm Urbis.* Atqui summus Pontifex cùm sit caput, est etiam pars, & membrum Ecclesiæ, ergò Ecclesia & consequenter Concilium, quod Ecclesiam repræsentat est nobilior, & superior Pontifice.

Resp. Si ita est, ergo & Synodus Diæcesana est supra Episcopum, & exercitus supra Ducem, & Capitulum supra Abbatem, quia Episcopus est Caput suæ Ecclesiæ, & Dux caput exercitûs, & Abbas caput Capituli, poteritque Synodus Episcopos deponere, exercitus Duces, Capitulum Abbates judicare, punire, ac etiam deponere; quæ si admittantur, quis non videt solvi omnem Ecclesiasticam, humanámque disciplinam? nam si semel hæc potestas subditis permittatur, sive sigillatim sive collectim sumptis, nunquam causa deerit obtrectandi. Imò hoc Maymburgi Principium ejus potiùs sententiam destruit; quippe Capitis officium est, non solùm singula ac separata membra gubernare, sed universum collectúmque corpus: sicut & Belli Imperator non singulis tantùm militibus, aut manipulis, sed Universo exercitui imperat, præscribítque quid agere, quid omittere oporteat; & tunc primùm collabi imperium Romanum cœpit, quando exercitus deligendi, deponendíque Imperatoris sibi jus vendicavit; túncque florentissimum stetit, quando, ut sub Octaviano Augusto contigit, unus omnibus imperabat immuni ac securâ Majestate; quod si aliquando penès senatum, Romanum Imperium stetit, modicâ adhuc Republica id fuit; nam dilatatâ, & Orbem complexâ nunquam bellis civilibus jactari desijt, donec summâ rerum unus potiretur: Idem dicas de Ecclesia toto Orbe diffusa, quæ toties turbata est, ac discordijs scissa, quoties Pontificis imperium aut respuit, aut excussit; testes Græcia, Anglia, Germania; nec ulla hæresis prodijt, quæ non simul, eodémque tempore DEO rebellis,

(a) Maimburgus cap. 25. fol. 242.

lis & Pontifici fuerit: ipsa Concilia cùm imperare, non obsequi maluerunt, quantas in Ecclesia, & implacabiles tempestates concitârunt? nec priùs composita, quàm redditâ Pontifici obedientiâ, idque in Pisano, & Basileensi Concilijs palàm fuit; ergo ut dixi, tam non potest pax in Ecclesia, & Concilijs esse, nisi Pontifici submittantur; quàm in exercitu, nisi uni pareat Imperatori, seque regi patiatur; aut in corpore, nisi à Capite sustentetur, motúmque accipiat; est ergo, ut dicebam, de ratione ac bono corporis, ut regatur à Capite, non ut regat, & ideò semper magis corpori consultum est, ut qualecunque caput habeat, etiam ægrum & infirmum, quàm nullum; & pessimus is Medicus foret, qui deponi caput, & truncari juberet, quo corpori mederetur; Carnificis hæc remedia, non Medici sunt. Imò hoc ipso, quòd Ecclesia est præstantior, nobiliórque Pontifice Romano, non quidem jurisdictione & auctoritate, sed extensione ac fine, (cùm Papa sit propter Ecclesiam, & propter hanc magis, quàm propter Papam Christus sit incarnatus, ac Religionem, & Sacramenta instituerit, quemadmodùm & Rex est propter Populos, & Dux propter exercitum) oportuit Pontificem Ecclesiæ, & Concilijs præesse, ac imperare, cùm hæc ipsa superioritas Pontificis, & subjectio Ecclesiæ ac Conciliorum cedat in maximum bonum, utilitatem, pacem, ac perfectionem Ecclesiæ, quemadmodùm & Magister est propter Discipulos, & Dux propter exercitus, & Tutor Principis propter Principem, & ideò oportet Magistrum, Ducem ac Tutorem imperare, discipulos verò, exercitum, ac pupillum subesse, quia videlicet istorum interest, subesse potiùs regique, quàm imperare, nec aliud magis exercitui, Discipulis, pupillisque noceret, quàm si mallent imperare, quàm obsequi. Nec obstat, quod ridiculè objicit Maymburgus: *Aliam*, videlicet, *esse Regis Ducisque rationem, aliam Pontificis; illos enim esse non tantùm capita, sed etiam Dominos, & ideò imperare & præesse, non subjici, prohibente Christo Dominatum illis verbis: Reges Gentium dominantur eorum, vos autem non sic.* Quasi verò ad solos Dominos pertineat imperare, & non etiam ad eos, qui licèt Domini non sint, jurisdictionem tamen & auctoritatem in alios habent; num Dux à Principe bello præfectus Dominus est exercituum, quos ducit? num Dominus Discipulorum est Magister?

Tu-

Tutor Pupilli, Medicus ægroti, Judex litigantium? & tamen hi omnes superiores sunt, imperántque, alij verò, qui forsan Domini sunt, obedire tenentur; sed Maimburgus non distinguit inter Dominum Jurisdictionis, & inter Dominum proprietatis; Pontifex non est *Dominus Proprietarius* Ecclesiæ, & ideò non potest pro lubitu de bonis seu temporalibus, seu spiritualibus Ecclesiæ disponere; est tamen *Dominus Jurisdictionis*: nec Christus omnem Dominatum in Ecclesia prohibet, sed tantùm qualem *Reges Gentium* usurpare solent, hoc est, cum fastu, pompa & ambitione conjunctum. Rursus prohibet Dominatum Proprietatis, & qui cedat in destructionem Ecclesiæ, non verò Dominatum Jurisdictionis, & qui necessarius est ad ædificationem Ecclesiæ, qualis videlicet, Judici, Tutori, Medico, Pastorique competit, quem si ab Ecclesia tollas, quid intererit inter Ecclesiam, & Brasiliam? *At Ecclesia est totum, Pontifex est membrum Ecclesiæ, ergo Pontifex est infra Ecclesiam, & ab ista regi, & gubernari debet.* Hæc illatio tantum valet, quantum istæ: Caput est membrum corporis, & corpus est totum, ergo caput est infra corpus, & regi, gubernari, ac moveri à corpore debet; Dux belli est caput, & membrum exercitûs, ergò regi, judicari, puniríque ab exercitu debet. Admitto Pontificem esse Caput, & membrum Ecclesiæ ac Concilij Oecumenici, sed nego propterea Ecclesiæ ac Concilio subjici, nec enim est membrum qualecunque; sed membrum hierarchicum, ac principium totius motûs, ac Directionis spiritualis, de cujus ratione est, ut moveat, & non ut moveatur; ut gubernet, non ut gubernetur, & hoc ipsum ad commodum Ecclesiæ pertinet. Deinde Ecclesia ut opposita & separata à Pontifice, tam non est totum, quàm corpus à capite discinctum non potest dici totum corpus; & exercitus ut oppositus ac separatus à suo Duce, non est totus & integer exercitus, sed optimâ sui parte minutus, ineptúsque victoriæ, ac hosti obnoxius. Ex quot vitijs, abundat Maimburgi argumentatio? supponit enim, omnem Dominatum in Ecclesia à Christo sublatum esse: nullam esse distinctionem inter Dominum Jurisdictionis & Proprietatis: cum tantùm imperare & gubernare ac auctoritatem in, alios habere, qui Dominus est: Concilium à Papa separatum, eique oppositum esse aut repræsentare totum, & integrum corpus Ecclesiæ.

& alia similia, quæ falsissima omnino sunt. Sicut & illud falsum, quòd Concilium sit supra Papam, quia vacante sede, aut Pontifice dubio pertineat ad Concilium de Pontifice dubio sententiam ferre, ex quo colligit, Concilium esse supra Papam etiam certum; manifesta enim est disparitas, nam Papa dubius, cùm lateat, nec missionem & commissionem suam ostendat, non est caput visibile Ecclesiæ, cùm de illo non constet: nec tenetur Ecclesia ei obedire utpote Commissionem suam non probanti: & quamvis vacante sede decernere, & imperare Concilium possit, quia in hoc casu supremum est in Ecclesia tribunal (sicut capitulum vacante Sede Episcopali) neque possit in rebus fidei errare; cùm deficiente Capite visibili à Capite invisibili, hoc est, Christo gubernetur; secus est, postquàm Caput visibile electum est, tunc enim cessat immediatus Christi in Ecclesiam influxus, qui Ecclesiam suam non aliter vult gubernare, quàm per vocem ac directionem Capitis visibilis: quemadmodùm ferè quamdiu Populo Israelitico humanus cibus in deserto defuit, cælesti eum pavit: at ubi Chananæam ingressis cibus humanus præstò fuit, cælestis defuit, aliter ergo DEUS Ecclesiam regit Capite visibili destitutam; aliter Capite visibili instructam, sicut aliter pavit Israëlem, cùm humanus cibus defecerat, aliter cùm abundabat; aliter Eliam in deserto, aliter in Civitate.

IV. *Opponit 15.* (a) Testimonium Pij II. Summi Pontificis. *Pius,* inquit, *II. cùm adhuc Æneas Silvius vocaretur, agerétque Basileensis Concilij Secretarium, exemplo Doctorum Parisiensium omnem nervum intendit, ut defenderet majorem esse Concilij, quàm Pontificis auctoritatem: at verò ubi Pontificatum obtinuit, ex rationibus, quas facilè quivis imaginari sibi potest, animum induxit, ut mundo palàm faceret, se ab ea sententia recessisse, quam olim utpotè de meritis ac justitia causa optimè instructus ardentissimè defenderat. Id per Bullam fecit, in qua retractat, revocátque, quæ Basilea docuerat, & tamen in hac ipsa retractatione non potuit imperare sibi, quin manifesta veritati suffragium ferret, aperirétque utriúsque sententia, & quam deserebat, & quam recens complectebatur, elogium. En ejus verba: tuebamur antiquam sententiam, ille* (hoc est Cardinalis) *novam defendebat: extollebamus Concilij Generalis auctoritatem, ille Apostolica Sedis potestatem magnoperè commendabat. En ingenuam Pij confessionem*

(a) Maimb. cap 25. fol. 256.

nem! fatetur sententiam, quæ Concilij partes tuetur, antiquam esse; eam verò quæ Pontificem præfert, novam recénsque inventam. At verò idipsum est, quod nobis probandum suscepimus; quippe id solùm præsenti libro agimus, ut Lectoribus ostendamus, quænam hac in re antiquitatis mens & sententia fuerit. Ergo postquàm tam solemne & irrefragabile Pij II. testimonium pro causa nostra habemus; meritò, quod etiam in alijs articulis suprà recensitis observatum est, celebre illud Cœlestini I. dictum usurpaverim: Desinat incessere Novitas Vetustatem. Hactenus Maimburgus, cujus verba ex Gallico ad amussim transtuli.

Resp. Duo complectitur Maimburgi objectio. *Primum est*, Pium postquàm Pontificatum adeptus est, opinionem de Concilio mutâsse, quam eò úsque altè imbiberat, paríque ardore defenderat; id denotant ea Maimburgi verba: *Mais quand luy meme fut devenu Pape, il crut par une raison, que l'on peut aisement deviner, qu' il devoit fair sçavoir à tout le Monde, qu' il avoit changè de sentiment, & qu' il croit allors tout le contraire de ce, qu' il avoit soutenu auparavant.* Hoc est, *Postquàm ipse Pontificatum obtinuit, in animum induxit, toti Mundo palàm facere, se mutâsse sententiam, & tunc contraria illis sentire, quæ priùs defenderat.* Et infrà: *C' est ce qu' il fit sollenement par une Bulle, dans la quale il se retracte, & en se retractant pour declarer, qu' il vouloit suivre une autre opinion, &c.* hoc est, *Hoc ipsum solemniter vigore Pontificiæ Bullæ executus est, in qua retractat priorem suam sententiam, & dum retractat, simul profitetur, se aliam opinionem amplecti velle.* Et infrà: *Ce Pape qui voulut bien changer d' auis, changeant de condition.* Hoc est: *Hic Papa volens sententiam mutare, cùm mutavit conditionem.* Quæ omnia apertè significant, Pium tunc primùm sententiam suam de auctoritate Concilij mutâsse, cùm mutavit statum, rerúmque potitus est. *Secundum est*, quod Maimburgus in ea objectione asserit: *Pium in Bulla retractationis scripsisse, sententiam, quæ Concilium Pontifici præfert, antiquam esse, quæ verò Pontificem Concilio, novam, recentémque.* Cœterùm hæc duo, quæ Maimburgus allegatâ ad marginem Pij Pontificis Bullâ scribit, tam sunt à vero aliena, támque compertæ falsitatis, & ipsi Bullæ, quam allegat, contraria, ut mirer non erubuisse adeò corruptis mercibus incautos fallere, eos præsertim, quibus Bullam legendi aut tempus, aut occasio deerat, aut saltem non esse veritum, tandem fallaciam observatum iri æterno Auctoris dedecore. Primum quod attinet, certùm, & ex ipsa Bulla (a) manifestum est,

X Pium

(a) Bulla Pij II. quæ in Bullario est 10. Anno 1463. §. 4.

Pium multò antè, quàm Pontificatu potiretur, sententiam mutâsse, imò cùm nondum sacris ordinibus initiatus est. Audi ipsam Bullam à Maimburgo productam, & malignâ interpretatione corruptam. *Dicent fortàsse aliqui, cum Pontificatu nobis hanc opinionem advenisse, & cum dignitate mutatam esse sententiam. Haud ità est, longè aliter actum. Anno salutis primo & trigesimo supra millesimum quadringentesimum, cum Dominico Capranica, quem Martinus V. in secreto Cardinalium Consistorio creaverat, Eugenius IV. spreverat, Basileam petivimus. Julianus aderat Cardinalis S. Angeli: Is cùm cæteris præstaret, auditâ Eugenij revocatione, præsidentiam dimisit tanquàm Summo Pontifici vellet obedire; sed cùm augesceret indies, Eugenio vel invito Concilij præsidentiam resumpsit, & auctoritatem Concilij mirum in modum extollens, eminentiam primæ sedis supprimere cœpit, & cùm esset facundissimus, facilè persuasit Auditoribus, quæ cupiebat. Nos qui ex patria juvenes, non ex Urbe illuc migraveramus, & nova tunc primùm avis ex Senensi Gymnasio evolaveramus, rudes & inexperti vera esse arbitrabamur cuncta, quæ dicebantur: nec putabamus mentiri alios, qui nesciremus ipsi mentiri, atque ut est innatum homini, tetra & horrenda crimina odio habebamus. Nec Eugenium amare poteramus, quem tot, tantíque testes indignum Pontificio culmine dicerent.* Et infrà: *Adversùs Concilij dignitatem mutire aliquid crimen hæresis fuit: Una omnium vox Concilium Eugenio præferebat. De Sedis Apostolicæ præcellentia aut silentium, aut contemptus, Concilium Concilium cuncta sonabant. Didicimus ergo, quæ audivimus.* Et infrà: *Et quamvis posteà Julianus S. Angeli, & Johannes S. Petri Cardinales, quibus plurimum credebamus, ad Eugenium defecissent, quamquam paucissimi in fide Basileensi remansissent, noluimus tamen credere, existimantes cunctos, qui abibant, metu recedere, ne bona temporalia perderent.* Post pauca: *Fortè per id tempus (* cùm videl: Æneas in aula Friderici Imperatoris, qui neutri parti, hoc est, nec Eugenio, nec Concilio adhæreret *) Julianus sancti Angeli Cardinalis ex Hungaria Viennam venit; cum eo sermonem pro veteri consuetudine miscuimus; sæpè de rebus Basileensibus disputavimus; tuebamur antiquam sententiam, ille novam defendebat. Extollebamus Concilij Generalis auctoritatem, ille Apostolicæ Sedis potestatem magnoperè collaudabat, &c.* Et paulò post: *Ad extremum cùm suis scriptis dictísque Cardinalem premeremus, vinceremúsque vehementer; subridens ille: Tu, inquit, Ænea tabellis obsignatis agis mecum, & quoniam aliquando sensimus ut dicis, idcircò & hodie idem putas debere sentire, & addictos priori sententiæ credis? cur non liceat omni tempore relicto falso verum amplecti? Tu qui errantem olim secutus es, cur non modò sequeris*

querie

queris recta monentem? &c. Et infrà: *Hæserunt pectori nostro verba viri; quibus consideratis cecidit ab oculis nostris caligo, quæ velut aranearum tela verum cernere impediebat. Eramus adhuc penè Laici, quando ad Eugenij Obedientiam redivimus. Ex Basilea Clericali tantùm charactere insigniti recessimus, nec unquam sacros induimus ordines, nisi post veritatem cognitam Basileensi cæcitate relictâ &c.* Hactenus Pij Bulla, ex qua sequentia deducimus.

Primò. Pium II. non scripturæ, non Patrum, non Conciliorum auctoritate adductum esse, ut Basileensi sententiæ adhæreret, sed ut ipsemet fatetur, rerum ignorantiâ, inconsultâ juventute, calumnijs in Eugenium jactatis, societate & exemplis aliorum.

Secundò. Pium multò ante Pontificatum, imò penè adhuc Laicum mutâsse sententiam, quam Basileæ conceperat de Concilij auctoritate, idque non Romæ, sed Viennæ in Austria, ubi veritatem ab illis edoctus est, qui Eugenium maximè impugnaverant. Quanta ergo Maimburgi aut ignorantia, ut causam suam quovis modo juvaret, scribentis Pium mutâsse cum Dignitate sententiam!

Tertiò. Illa Pij verba: *Tuebamur antiquam sententiam, ille novam defendebat. Extollebamus Concilij Generalis auctoritatem, ille Apostolicæ Sedis potestatem magnoperè collaudabat.* Non eum habent sensum, quem Maimburgus illis affingit; quasi videlicet Pius crederet, sententiam, quæ Concilium Pontifici præfert, fuisse in Ecclesia jam antiquam, & ab antiquis Patribus, Conciliisque receptam: quæ verò Pontifici favet, novam, recentémque: non hic, inquam, eorum verborum sensus est, sed ut apertissimè ex verbis & contextu patet, iste: Pium, cùm Cardinali S. Angeli Juliano antiquam, quam olim ipse Julianus Basileæ defenderat, pro Concilio opinionem, objiceret, & pro hac olim à Juliano assertâ opinione pugnaret; Julianum econtrà antiquæ suæ opinionis pœnitentem, novam, quam pro Pontifice amplexus erat, conatum esse Pio persuadere: primò enim contra Pontificem Julianus Basileæ scripserat, dixerátque, multósque perverterat, & hanc vocat *sententiam ejus antiquam:* posteà pœnitens pro Pontifice steterat, & hanc vocat Pius *novam Juliani sententiam.* Id ita esse luce clarius est ex suprà recitatis Bullæ verbis. Potuítne jam rogo indignius aliud facinus cogitari, quàm hoc Maimburgi, non erubescentis tam pudendis artibus Galliam decipere, ac veritati imponere? potuítne aliquid turpius facere Tiberius, Sejanus,

Machiavellus, aut quisquis veritati bellum indixit? ego nullum huic fallaciæ aut parem legi, aut fœdiorem: ignoscerem tamen necessitate peccanti; quippe non poterat defendi pessima causa, nisi pessimis artibus, nisi eam spontè suscepisset; quod verò sine flagitio fieri non potuit, non decuit velle. Cœterùm tantum abfuit, Pium in ea Bulla retractatoria sententiam, quam nos defendimus, pro nova habuisse, ut eam potiùs antiquissimam, & antiquissimis Conciliorum, Patrúmque Decretis consentaneam fateatur; sic enim ad finem Bullæ loquitur: *Veneramur Constantiense Concilium, & cuncta quæ præcesserunt, à Romanis Pontificibus nostris Prædecessoribus approbata, inter quæ nullum unquàm invenimus fuisse ratum, quod stante Romano indubitato Pontifice ábsque ipsius auctoritate convenerit, quia non est Corpus Ecclesiæ sine Capite, & omnis ex Capite defluit in membra potestas.* Si ergo nulla fuêre Concilia, quæ pro ratis haberi potuerint, nisi post Summi Pontificis approbationem; & nulla est in Ecclesia potestas, quæ non defluxerit à Capite; sequitur omnia Concilia à Pontifice indubitato pendere, sicque doctrinam & veritatem, quam modò tutamur, tam esse antiquam, quàm sunt ipsa Concilia, imò cum istis natam.

Opponit 16. (a) Ipsi Romani Pontifices, præsertim Gelasius, Cœlestinus I. Leo, Simplicius, Martinus, Gregorius Magnus, Joannes VIII. Eugenius III. apertè profitentur: *Se sacrorum Canonum, Conciliorúmque Decretis subjectos esse; non posse terminos Patrum præterire; non contra statuta majorum agere; contra DEUM, & Canonum Sanctiones non posse supplicantium precibus acquiescere, Pontificibus regulas dominari, non Pontifices Regulis &c.*

Resp. Ad hanc objectionem jam sæpè, & invictè responsum est. Loquuntur Pontifices de Concilijs non Acephalis, & à Pontifice Romano improbatis; sed de Concilijs confirmatis, approbatísque, de quibus nulla in præsentia quæstio est. Deinde alia est subjectio quoad *vim Directivam*, alia quoad vim coactivam: de hac in Concilio Constantiensi dictum est: *Papam electum ligari non posse*, ut suprà ostendimus. De directiva certum est, nullam inferre superioritatem; nam & Papa suis legibus, & suorum Antecessorum obligatur; non ideò tamen Papa aut sibi, aut suis Antecessoribus

(a) Maimb. ch. 10. fol. 20.

soribus subjectus est; & ratio est, quia vis directiva nòn tam ex lege humana, quàm divina, & naturali proficiscitur vitandi scandali, se conformandi cum alijs Reipublicæ partibus, ac præsertim non provocandi subditos ad contemptum Legum, quod fieret Legislatore nullas Leges curante. Deinde multa dicimur non posse, quæ licèt validè à nobis fiant, non tamen honestè, non licitè, non utiliter, hæc enim à Jure Civili, & Canonico inter impossibilia reputantur, & in hoc sensu celebrem illam sententiam pronuntiârunt Imperatores, videlicet: (a) *Dignam esse vocem Majestate Regnantis, Legibus alligatum se Principem profiteri, & majus imperio esse, submittere legibus Principatum.* Et Paulus Jurisconsultus: *Legata Imperatorem vindicare inverecundum est, decet enim tantam Majestatem eas servare leges, quibus ipse solutus est.*

Et hìc Finis esto tertiæ Dissertationis.

(a) L. digna vox ff. de Legibus. L. ex imperfecto. ff. de Legatis 3. V. Regale Sacerdot. fol. 445. S. Thom. 1. 2. q. 96. a. 5. ad 3. Gratian. causa 25. q. 1.

DISSERTATIO IV.

In

Qua refutantur, quæ contra Romani Pontificis è Cathedra pronuntiantis Infallibilitatem à Maimburgo, aliisque opponuntur.

§. I.

Ex praxi, uſúque Eccleſiæ, ac Phraſi, modóque loquendi omnium SS. Patrum oſtenditur Pontificis Romani infallibilitas.

SUMMARIA.

1. Summum Pontificem Infallibilem eſſe, ex omnium SS. Patrum Elogijs oſtenditur.

2. Ex inductione omnium ſæculorum, quibus quicumque Romano Pontifici obtemperabant pro Orthodoxis,

3. Eos verò, qui non obtemperabant, pro Atheis & Hæreticis habitos eſſe demonſtratur.

4. Ex uſu & Praxi Pontificum, multa fidei Dogmata ſine Concilio decidentium.

5. Ac hæréſes pleráſque abſque concurſu Concilij Occumeniti damnantium; quod inductione probatur, Cerdonis, Valentini, Theodoti, Montaniſtarum, Cataphrygum, Origenis, Cypriani.

6. Necnon

6. *Necnon Apollinaris, Ioviniani, Ruffini, Pelagij, Neſtorij,*

7. *Adſtipulante ipsâmet Synodo Chalcedonenſi.*

8. *Prætereà ex damnatione Petri Cnaphai Eutychiani, Monothelitarum, Iconoclaſtarum, Photij, Berengarij, Abaillardi, Lutheri, Michaëlis Baij, Janſenij.*

9. *Ac Noviſſimè Ludovici de Molines ſub INNOCENTIO XI. Moderno PP.*

10. *Tandem teſtimonio Bernonis Mon. S. Galli, poſteà Abbatis Augienſis.*

I.

MAimburgus Romani Pontificis auctoritatem in rebus fidei decidendis impugnaturus, ſolitis artibus pugnæ præludit, reverentiam, obſequiúmque profitetur; præſertim, (a) *ſe Patrum, ſe Conciliorum, ac venerabilis Antiquitatis ſententiam expoſiturum, & ex hujus voto, citra omnem argumentandi, diſputandíque ſtrepitum (nam hoc abſtinere ſe omninò velle) cauſam finiturum.* Ita Maimburgus, tunc blandiſſimus, cùm inſidias parat, ac ſemper promiſſis dives. Pollicetur Antiquitatem, ut hujus reverentiâ cauſam ſuam muniat; & muniret quidem, ſi Antiquitatem ex vero ſponderet. Sed tam certum eſt, Antiquitatem totam Maimburgo obſiſtere, ac pro nobis facere, ut omninò appareat, hanc quóq; unam eſſe ex Maimburgi fallacijs, pyratarum more vexilla mutantis, alienámque militiam profitentis. Totius ergo retrò Antiquitatis hanc unam, verámque ſententiam fuiſſe oſtendam, ut videlicet crederent, quæ à Romano Pontifice in materia fidei ſemel deciſa forent, inconcuſſa eſſe, omníſque dubij expertia, nec poſſe reijci, aut in litem vocari, niſi ab ijs, qui aut Schiſmatis, aut etiam Hæreſis notâ configi vellent. Si ergo palàm fecero, & Concilia, & Patres, & omnium ſeculorum traditionem à nobis ſtare, duas ſimul victorias conſequar, videlicet, & Maimburgum falſi convincam, Antiquitatem ſimulantis; & Galli-

(a) Maimb. Traitté hiſtoriq. ch. 6. fol. 55.

Gallicanam Ecclesiam nostrarum esse partium ostendam, hæc enim palàm profitetur, se adhærere antiquorum Patrum, Conciliorúmque auctoritati. Unum ergo, idémque erit, antiquos Patres pro nobis, & Ecclesiam Gallicanam proferre, præsertim cùm Patres Conventûs ultimi Parisiensis in limine suæ Declarationis profiteantur, fundamenta Libertatum Gallicanæ Ecclesiæ *Sacris Canonibus, Patrúmque auctoritate, & traditione niti.* Patres ergo, Sacrósque Canones audiamus, & ex istorum voto causa decidatur. Nam Scripturas Sacras quod attinet, illæ tam claræ sunt, & in Regali Sacerdotio ex mente Sacrorum Ecclesiæ Doctorum tam luculenter explicatæ, ut nihil dicendum supersit, pigétque jam dicta repetere. Primò ergo modum loquendi in genere in hac materia à Patribus usurpatum, tum praxin Ecclesiæ, ac tandem Patrum per omnium Seculorum decursum sententias expendemus.

Primò igitur, Infallibilitas Pontificum in rebus fidei decernendis ex ijs titulis ac elogijs constat, quæ non ab uno tantùm, aut altero, sed ab omnibus certatim Patribus Pontifici Romano tribuuntur. Sexta Synodus in Prosphonetico ad Constantium Imperatorem: *Adamantem fidei*, vocat, *cujus solida mens aggressionibus atque conflictibus alienæ à fide opinionis non est vulnerabilis.* S. Chrysostomus homiliâ 2. in Psalm. 50, & homiliâ de Petro & Elia: *Basim fidei immobilem.* Tres Synodi Africanæ in Synodica ad Damasum: *Beatitudinem, cui Episcoporum judiciaria, & summorum finem Ecclesiasticorum negotiorum in honorem beatissimi Petri Patrum Decreta omnium cunctam reservavêre sententiam.* Paschasius Legatus Pontificius in tertia Oecumenica Synodo Ephesina, Patribus non tantùm non reclamantibus, sed vehementer, & effusè applaudentibus: *Caput Universalis Ecclesiæ, Petri Apostoli præditum potestate, qui Ecclesiæ fundamentum, & Petra Fidei appellatur.* Philippus itidem Legatus in Concilio Ephesino *Tomo 2. cap. 15. Caput totius Fidei.* Iterum S. Chrysostomus in Encomio SS. Petri & Pauli: *Consiliarium necessarium Christianorum.* Andronicus Imperator epistolâ ad Joannem XXI. apud Eugubinum l. 2. de Donatione Constantini: *Successorem Petri Apostoli, verticis Apostolorum, qui habet potestatem de fide judicandi, & si quæ de Fide suborta sunt quæstiones, suo judicio dissolvendi.* Iterum Concilium Ephesinum *Tomo 2. cap. 15.* S. Petrus Chrysologus *serm. 107.* & Martinus I. *epist. 11.* S. Anselmus

selmus *l. de Incarnat. verbi c.1.* *Custodem vitæ & fidei Christianæ.* Synodus Alexandrina ad Felicem Papam, & Sergius Cyprius in Concilio Lateranensi sub Martino I. *Depositorem prophanarum hæreseon.* Tertullianus l. de Præscript. *Felicem, cui totam doctrinam Apostoli cum suo sanguine profuderunt.* Constantinus Pogonatus ad Leonem Papam: *Pastorem Romanæ Ecclesiæ super Petram fundatæ, & portis inferi, hoc est, insidijs hæreticorum ex prædictione Christi nunquam succubituræ.* S. Maximus epist. ad Abbatem Thalassium: *Pastorem Ecclesiæ, quæ ab olim huc usque omnibus præest, utpote senior cunctarum, quæ sub sole sunt, Ecclesiarum, ac nullis (propter Pontificatûs provectionem) scriptis, aut Synodicarum editionibus chartarum subjecta.* Theodorus Studita ad Paschalem *lib. 2. epist. 13.* *Facem divinitùs lucentem ad Ecclesiæ, quæ sub Cœlo est, illuminationem in Apostolica Sede collucentem.* Sergius Cyprius ad Theodorum Papam in Concilio Lateran: sub Martino I. Secretario 2. *Firmamentum à DEO fixum, & immobile, ac formam lucidissimam fidei divinitùs constitutam.* Iterum Theodorus Studita epist. ad Paschalem Papam. l. 2. ep. 13. *Fontem verè illimem, ac sincerum jam indè à principio veræ fidei.* Andreas Cretensis serm. de Transfigurat. Et Stephanus Episcopus Dorensis epist. ad Synodum Lateranensem sub Martino I. consultatione 2. *Fundamentum dogmatum Fidei.* S. Athanasius cum Collegis epist. ad Felicem Papam: *Fundamentum, super quod Columnæ Ecclesiæ confirmatæ sunt.* Sozimus Papa epist. 10. *Judex, de cujus judicio disceptare nemo audet.* Synodus Romana sub Nicolao I. contra Photium: *Judex omnes judicans, ipse à nemine judicandus.* S. Bonifacius apud Surium in vita S. Burchard l. 1. c. 9. *Magister Universalis Episcoporum.* S. Ignatius ad Nicolaum I. *Medicus unus, singularis, præcellens, Catholicissimus, à DEO provisus sanandis Christi membris.* Hincmarus initio operis de Divortio: *Nutritius & Doctor omnium Ecclesiarum.* Tarasius ad Hadrianum Papam: *Oculus totius Corporis ostendens rectam veritatis semitam.* Osuvi Rex Saxonum apud Bedam l. 3. histor. Angl. c. 25. *Ostiarius, cujus obediendum est statutis, ne advenientibus ad fores Regni Cœlorum non sit, qui referet, averso illo, qui claves tenere probatur.* Theodorus Studita epist. ad Paschalem: *Portus securus totius Ecclesiæ.* Hieronymus epist. 16. *Portus tutissimus totius Catholicæ Communionis.* Rupertus præfatione ad libros de SS. Trinitate Pontifici inscriptâ: *Præcentor Christianæ fidei.* Constantinus Magnus in Edicto:

Princeps cunctis Sacerdotibus totius mundi, cujus judicio, quæq; ad cultum DEI, vel fidei Christianæ stabilitatem procurata fuerint, disponuntur. Gotfridus Vindocinensis epist. 7. l. 1. *Princeps Fidei Catholicæ.* Iterum Constantinus Pogonatus epist. ad Leonem Papam: *Propugnator firmus veritatis, accinctus verbi gladio, cujus est omnem hæreticum auditum, atque doctrinam præcidere.* Concilium Chalcedonense actione 29, in Prosponetico ad Martianum Imperatorem: *Propugnator impenetrabilis ab omni errore, quem DEUS providit doctrinis, eum per omnia veritati adstringens, ut quemadmodum Petrus, &c.* Theodoretus Studita: *Thronus supremus verticalis, in quo Christus fidei claves posuit, adversùs quem non prævalebunt úsque ad consummationem Portæ inferi, ora scilicet hæreticorum.* Hæc & alia quam plurima elogia, quæ non ab uno tantùm, sed ab omnibus ferè Patribus confertim in Summum Pontificem cumulantur, omninò persuadent, sensisse illos, & cum eis totam Ecclesiam, Pontifices Romanos in rebus fidei decidendis errorum expertes esse, nec falli posse. Nec enim Ecclesia, & fideles universi aliud sentire & credere poterant, quàm didicerant; nec ab alijs didicerant, quàm à Sanctis Patribus, suis videl. Doctoribus, & Magistris; nec sancti Patres aliud docuerant, quàm quod ipsi sentiebant; tantóque majoris momenti eorum testimonium habendum est, quòd, cùm scriberent causâ adhuc integrâ, nec in litem vocatâ, eximiáque insuper sanctitate florerent; suspicari nemo potest, eos aut partium studio, aut adulatione corruptos festinasse tot elogijs Pontificis gratiam promereri; nondum erant ea tempora, nec favore, aut pretio calami locabantur. Quòd si Patres hæc de Concilijs dixissent, quæ de Pontifice dixerunt, annon crederent adversarij, se omninò acie victores esse, quantóque cum triumpho illa ubíque decantarent? Et tamen ne ullum quidem apicem proferre possunt, quo Concilium Acephalum, ac Papæ oppositum à Patribus laudetur, multò minùs, quo *infallibile* appelletur, aut ei *suprema in rebus fidei judicandis auctoritas* tribuatur. Quando enim, & apud quos Ecclesiæ Doctores legerunt, Concilium Acephalum, & quod pejus est, Concilium Papæ oppositum, ab eóque dissentiens, esse *Fidei adamantem,* esse *basim immobilem,* esse *supremum Fidei tribunal, quod à nullo judicari possit,* esse *fundamentum, & Caput Ecclesiæ?* Hæc planè nunquam de Concilio Papæ opposito, aut etiam de Concilio

lio

lio non confirmato dicuntur; nec ab adversarijs, qui tamen tot folia impugnando Pontifici impleverunt, vel syllaba produci potuit; si ergo, uti dicunt, Sanctorum Patrum vestigijs adeò constanter inhærent, cur Concilijs privilegia tribuunt, quæ Patres nunquam tribuerunt? Pontifici verò cur negant, quæ Patres nunquam negârunt, sed certatim & confertim, átque à primis Ecclesiæ nascentis temporibus tribuerunt? Hoc est ergo Patrum exempla sectari, negare, quod Patres asserunt, asserere, quod Patres negant? *Nec dicant*, elogia hactenus recitata non ad Pontifices universim pertinere, sed vel ad S. Petrum, vel ad alios particulares Pontifices, v. gr. Leonem, Cœlestinum, &c. sicque esse elogia Personalia, & Dignitatis; ac consequenter non posse ad omnes Pontifices extendi. *Respondeo enim*, pleróſque allegatorum Patrum loqui de Privilegio Cathedræ, non Personæ, & fundari in promissionibus à Christo factis, videl. *Tu es Petrus, &c. Porta inferi non prævalebunt &c. Pasce oves meas, &c.* Quæ promissiones ex sensu omnium Catholicorum sunt universales, nec ad solum Petrum, aut particulares aliquos Pontifices, sed ad omnes Petri successores pertinent; alioquin quomodo probarent perpetuum & universalem Primatum omnium Romanorum Pontificum? Et planè negari non potest, hanc omninò Christi mentem, & Ecclesiæ necessitatem fuisse. Nam privatam Petri personam quod attinet, parùm intererat, eam fallibilem esse, aut infallibilem, imò si abstrahas à publica Ecclesiæ utilitate, minùs Petro nocebat, eum falli posse, quàm peccare posse, & tamen certum est, peccare potuisse. Si verò non privatam Petri personam, sed ejus Dignitatem ac officium, & consequenter Ecclesiæ Catholicæ necessitatem attendas, æquè, imò magis oportebat, omnes Petri successores, quàm ipsum Petrum, in rebus & dogmatibus fidei tradendis infallibiles esse; mortuis enim Apostolis, sanctitate ac miraculorum gratiâ minùs, quàm Apostolorum ætate, abundante, hæresibus ex omni parte erumpentibus, ac fidem impugnantibus, quis non videt, majorem nunc esse ad conservandam Religionem Capitis visibilis & infallibilis necessitatem, quàm fuerit olim? nisi dicas, firmum, ac solidum fundamentum tantùm domui inchoandæ necessarium esse, non verò perficiendæ & consummandæ; ac peritum cœli, marisque Navarchum incipiendæ

tantùm navigationi quærendum esse, & dum navis adhuc in portu est, aut prope littus, non verò navi in altum provectâ, & ventis ac tempestate jactatâ. *Nec obstat*, non ampliùs opus esse Capite ac Pastore visibili, Ecclesiâ jam constitutâ, & Petro, aliisque Apostolis per scripturas loquentibus; nam de ipso scripturarum sensu & interpretatione summa concertatio est, nec aliunde tot hæreses natæ, prolatæque, quàm ex falsa scripturarum explicatione; unde, ut insistam prælibatæ similitudini, sicut ad felicem, securámque navigationem non sufficit, chartas hydrographicas, cursúmque stellarum ante oculos poni navigantibus, nisi unus sit Gubernator, qui & eas intelligat, & cursui, ac necessitati aptare noverit, suóque Imperio ac directione reliqua servitia, remigésque in officio contineat; ità in Ecclesia DEI, in qua tot quotidie naufragia animarum, ac fidei, parùm est, mysteria Religionis chartis inscriptas esse; nisi alius sit, qui eas certò interpretetur, & cui omnes fideles sine ulla erroris suspicione obedire teneantur, alioquin quàm timida erit, & anxia Religio, semper videl. aut cadens, aut casum expectans? Hæc omnia probant, Privilegium Infallibilitatis non soli Petro, sed omnibus ejus successoribus necessarium esse: & Patres, qui de Petro loquuntur, non de persona, sed de officio Petri, ac Dignitate loqui, sicque de omnibus Romanis Pontificibus, ad quos Dignitas & officium transit. Deinde Patres loquuntur de ingenti ac præcipuo Ecclesiæ Romanæ privilegio, nullis alijs Ecclesijs concesso; at nullum esset peculiare privilegium, si id tantùm vellent, Petrum, Leonem, & Cœlestinum, paucósque alios in tradendis fidei dogmatibus nullo errore corruptos fuisse; quæ est enim Ecclesia toto Orbe terrarum, quæ vel Apostolos fundatores non habuerit, vel alios Episcopos immaculatæ fidei? Non ergo esset hoc speciale Privilegium Romanæ Ecclesiæ, si Patres de uno tantùm, aut altero Pontifice intelligantur, aut de solo Petro.

II. *Secundò*. Accedit praxis, usúsque Ecclesiæ perpetuus, qui hanc ipsam Romanorum Pontificum infallibilitatem multis ex capitibus evincit; nam quicúnque à Pontifice Romano in rebus fidei decreta & definita non recepisset, sed ijs obluctatus esset, pro hæretico & Schismatico habitus est, & ab Ecclesiæ communione præcisus. Ita rem se habere Patrum testimonia in medium prolata certum, palámque facient.

Anno

Anno CIX. Passus est S. Ignatius Apostolorum discipulus, qui epistolâ ad Romanos, postquam Ecclesiam Romæ existentem vocâsset: *DEO dignam, decore dignam, meritò beatissimam, dignam laude, dignam, quâ quis potiatur, castissimam & præcellentem dilectione Christi, spiritu plenam, &c.* Posteà circa medium loquens de Cleto & Clemente successoribus Petri: *Qui igitur*, inquit, *his non obedit, atheus prorsùs, & impius est, & Christum contemnit, & constitutionem ejus imminuit.* Ubi nota, Ignatium loqui non de solis Clemente, & Cleto, sed de omnibus Petri successoribus, ut significant ea verba: *Constitutionem Christi imminuit.* Constitutio verò Christi, videl. *Super hanc petram, &c. Tibi dabo claves Regni cœlorum, &c.* complectitur non solum Petrum, sed omnes ejus successores, ut constans est omnium Catholicorum sententia.

Anno CCLXI. S. Cyprianus martyrium subijt. Is libro 4. epist. 9. ita scribit: *Qui Cathedram Petri, supra quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse non confidat.* At Cathedram Petri deserit, qui, quæ Petrus, Petrique successores ex Cathedra definiunt, acceptare renuit; quid enim est aliud Cathedram deserere? aut si Cathedra Petri errare potest, cur non æquè Cathedram Petri, ac Cathedram Pauli, Jacobi, Joannis, aliorúmque deserere liceret? quisquis enim errare potest, deseri potest, nec fidem meretur; nec ob aliam causam Infallibilitas Romanæ Cathedræ negatur, quàm ut eam impunè liceat deserere. *Neque dicas,* S. Cyprianum de ijs tantùm loqui, qui Cathedram Petri in omnibus, non verò, qui in uno tantùm, alteróque articulo ab ea deficiunt. Hæc enim evasio ridicula, & vana est. Nam qui docent, Cathedram Petri errare posse, non tantùm in uno, alteróve, sed in omnibus utcúnque libuerit deserunt. Cùm enim dicis, Pontificem ex Cathedra docentem errare, fallique posse in exponendo vero scripturæ sensu, rebúsque fidei decidendis, quæro, an in omnibus? Si in omnibus, ergo apertè sequitur, posse in omnibus deseri, sicut potest in omnibus errare. Si in uno tantùm, alteróque, quæro, in quo possit errare, & in quo non possit? & cur in uno magis, quàm in altero? & quam ob causam voluerit Christus in uno potiùs esse infallibilem, quàm in alio, cùm tamen oporteat, Ecclesiam, & consequenter Ecclesiæ Magistrum, & Pastorem non in uno tantùm, alteróque,

que, ſed in omnibus, quæ ad fidem pertinent, erroris expertem eſſe. Quid, rogo, proderit, unam hoſti portam occludere, aliâ patefacte? unum venenum reſpuere, aliud admittere? fundamentum Eccleſiæ una ex parte firmum, ſolidumque eſſe, aliâ infirmum, ac ruinæ obnoxium? Deinde nullus unquam fuit, eritque hæreticus, qui in omnibus fidei articulis à Cathedra, & doctrina Romanorum Pontificum receſſerit, non Arrius, non Pelagius, non Neſtorius, non Lutherus, non Calvinus; fruſtrà ergo & ſine cauſa diceret Cyprianus: *Qui Cathedram Petri deſerit, in Eccleſia non eſſe*; quippe de caſu loqueretur, qui nunquam contigit, & nunquam contingere poteſt. Imò ſi Patrum teſtimonia conſideres, luce meridianâ clarius erit, eos de particularibus tantùm caſibus loqui, non verò de ijs, qui univerſim, omníque ex parte, & quoad omnes fidei articulos à Cathedra Petri deficiunt. *Neque duas*, Cathedram Petri deſerendam non eſſe, quandò ex præſcripto ſacræ ſcripturæ, verbíque divini aliquid docet, in hoc enim caſu, non verò in alijs eſſe infallibilem. Verum quidem eſt, nunquam debere Romanum Pontificem aliquid docere, quod ſcripturæ, & veritati adverſetur, ſed quæſtio eſt, utrum poſſit hujusmodi aliquid contra ſcripturam, & veritatem docere? nam ſi poteſt, fruſtrà ex Cathedra Petrus clamabit; dicam enim, quoties libebit, ejus doctrinam cum ſcripturis pugnare, nec unquam ſcripturæ, & rationes deerunt ad id confirmandum, ſicut nec Arrio, nec Luthero, nec alijs hæreticis omnibus defuêre. Quando, rogo, lis finietur, ſi ex partium arbitrio pendeat, declarare, ſententiam à Judice prolatam contra leges pugnare, & ideo nec obligare? Nec Cyprianus de Privilegio Cathedræ, ſed ſacræ ſcripturæ loqueretur, (quemadmodum quòd hedera plantæ implicita ſurſum, & in altum feratur, non eſt proprietas hederæ, ſed plantæ) cùm tamen conſtet, loqui de Privilegio Cathedræ. Et fruſtrà diceret Cyprianus: *Qui Cathedram Petri deſerit, non eſſe in Eccleſia*, ſi crederet, Cathedram Petri errori ſubjectam eſſe, & tunc ſolùm non deſerendam, cùm conſtat, eam nihil aliud docere, quàm quod docet Scriptura; hoc enim non tantùm Cathedræ Romanæ privilegium eſt, ſed etiam Conſtantinopolitanæ, Alexandrinæ, Mediolanenſis, imò omnium Epiſcoporum, & Sacerdotum, ac etiam cujuslibet privati Doctoris, ut videli-

videlicet errare non possint, nec deseri debeant, quoties & quando aliquid scribunt, docéntque sacræ Scripturæ consentaneum; In hoc ergo sensu æquè dicere poterat Cyprianus: *qui Cathedram Carthaginensem, Mediolanensem, imò Tertulliani, & Origenis deserit, in Ecclesia se esse non confidat.* Quæ omnia quàm sint absurda, nemo non videt. Hæc observatio sequentibus quóque Patrum testimonijs aptanda est, ne oporteat idem sæpiùs repetere.

Anno CCCLXVIII. Obijt Optatus Milevitanus, qui libro 2. contra Parmenionem hæc habet: *Negare non potes, scire te, in Urbe Roma Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua una Cathedra unitas ab omnibus servaretur, ut jam Schismaticus, & peccator sit, qui contra singularem Cathedram alteram collocaret.* Si unitas ab omnibus cum Cathedra Petri servanda est, oportet ergo, eam Cathedram esse infallibilem, alioquin ab ea discordare liceret: ubi verò est discordia, ibi utique non est unitas doctrinæ; & cur potiùs in Cathedra Petri sit *unitas doctrinæ ab omnibus servanda,* si æquè ac aliæ Ecclesiæ Cathedra Petri errare possit? Et rursùs si Schismaticus est, qui contra singularem Petri Cathedram aliam collocat, quæro, an ab hac nota eximi possint, *qui contra Cathedram Petri aliam Cathedram in Concilio collocant,* quales fuerunt Basileenses? Quæro etiam, an qui contra Cathedram Petri, & contra sacrosancta Innocentij XI. decreta, & Diplomata, Regaliam extendi prohibentis, eandem Regaliæ extensionem approbàrunt, quíque ideò Pontificem falli, ac errare posse docuerunt, ut, quoties luberet, eum possent erroris arguere, aliámque doctrinam Pontificiæ doctrinæ oppositam docere? quæro, inquam, an ij contra Cathedram Petri non aliam Cathedram collocent? quid enim est aliud alia Cathedra, quàm alia doctrina? Nam si velint tunc tantùm Cathedram contra Cathedram collocari, quando Pontifici legitimè electo alius Pontifex opponitur, nihil hîc speciale Cathedræ Romanæ concederetur. Rursus si Schismaticus est, qui doctrinæ à Cathedra Romana traditæ aliam doctrinam opponit; ergo oportet, doctrinam Romanæ Cathedræ esse infallibilem; nec enim Schismaticus dici potest, qui doctrinam probabilem quidem, sed tamen adhuc incertam, ac errori obnoxiam amplecti renuit.

Anno

Anno CCCXCVII. Obijt S. Ambrosius, qui in Oratione funebri de excessu fratris sui Satyri: *Advocavit*, inquit, *Satyrus Episcopum, nec ullam veram putavit, nisi solius fidei gratiam, percunctatúsque est ex eo, utrumnam cum Episcopis Catholicis, hoc est, cum Romana Ecclesia conveniret?* Et epistolâ 11. ad Ageruchiam: *In omnibus Romanæ Ecclesiæ formam, & typum sequimur.* Si ergo ex mente Ambrosij unum, idémque est: *Cum Ecclesia Catholica, & cum Romana Ecclesia convenire;* sequitur, eum, qui non convenit cum Ecclesia Romana, multóque magis, qui ab ea positivè in rebus fidei dissentit, ne quidem cum Ecclesia Catholica consentire, & consequenter Schismaticum esse. Ergo oportet, doctrinam Ecclesiæ Romanæ, hoc est, Romani Pontificis è Cathedra pronuntiantis, omninò infallibilem esse, alioquin cur ab ea dissentire non liceat, si errare potest? -

Anno CCCCXXX. Obijt S. Augustinus, qui epistolâ 157. *In verbis*, inquit, *Apostolicæ Sedis tam antiqua, atque fundata, certa & clara est Catholica fides, ut nefas sit dubitare Christianis.* Si doctrina & decreta fidei Sedis Romanæ sunt *certa*, si, qui de illis *dubitat*, non *est Christianus*, sed *nefarius*, ergo doctrina Sedis Romanæ est infallibilis, alioquin & dubitare de illa liceret, nec magis nefarius *esset*, *indignúsque nomine Christiano*, qui illam, quàm qui Constantinopolitanæ, aut alterius Sedis decreta respueret.

Anno CCCCXX. Obijt S. Hieronymus, cujus hæc sunt verba epist. 57. ad Damasum Pontificem: *Ego Beatitudini Tuæ, id est, Cathedræ Petri communione consocior, super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicúmque extra hanc domum agnum comederit, profanus est, si quis in Arca Noë non fuerit, peribit regnante Diluvio. Quicúnque tecum non colligit, dispergit, hoc est, qui Christi non est, est Antichristi.* Observa, unum idémque esse apud S. Hieronymum, Cathedram Petri (qui utique errare non potest) & Cathedram Pontificis Romani; & qui cum Pontifice Romano *non colligit*, hoc est, contrariam ab eo in rebus fidei sententiam tenet, *non esse Christi, sed Antichristi*, nec *intra arcam Noë*, (hoc est, in Ecclesia) sed extra illam, hominémque *profanum* esse. Quæ utique dici non possunt, nisi de doctrina certa & infallibili. Idem Hieronymus in expositione Symboli: *Si autem hæc nostra Confessio Apostolatûs Tui judicio comprobatur, quicúmque me culpare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum, non me hæreticum comprobabit.*

Anno CCCCXXXII. S. Cœleſtinus I. Pontifex Maximus extinctus eſt. Hic epiſt. ad Epiſcopos Galliæ hæc habet: *Satis ſufficere credimus, quidquid ſecundùm prædictas regulas Apoſtolicæ Sedis nos ſcripta docuerunt; ut prorsùs non opinemur Catholicum, quod apparuerit præfixis ſententijs eſſe contrarium.*

Anno CCCCXLIV. Moritur Cyrillus Alexandrinus. Hic epiſt. ad Cœleſtinum ita ſcribit: *Quamvis hæc ita ſe habeant, non priùs tamen Neſtorij communionem confidenter deſerere auſi ſumus, quàm hæc ipſa Pietati Tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hîc ſentias, declarare, quò liquidò conſtet, communicaréne nos cum Neſtorio oporteat, an verò liberè eidem denuntiare, &c.* Neſtorius graviſſimis ſcripturæ, Patrúmque teſtimonijs premebatur, & tamen non palàm conſtabat, communicare cum illo, an ſecùs oporteret; idque ex ſententia Pontificis unicè pendebat, ut patet ex allegata Cyrilli ſententia; itémque ex alia Hieronymi epiſtola 58. ad Damaſum: *Si rectum putatis, tres hypoſtaſes cum ſuis interpretationibus debere nos dicere, non negamus, ſed mihi credite, venenum ſub melle latet.* Si ergo ſententia Pontificis, & cum ea conſenſus eſt nota veræ & Catholicæ Religionis, ſequitur, eſſe infallibilem, & erroris expertem; doctrina enim falſa & incerta non poteſt eſſe ſignum veræ & indubitatæ fidei.

Anno CCCCLXI. S. Leo Magnus mortem oppetijt. Is epiſt. 87. ad Epiſcopos Viennenſis Eccleſiæ: *Prædicationis Evangelij Sacramentum ita Dominus ad omnes Apoſtolos pertinere voluit, ut in Beatiſſimo Petro Apoſtolorum omnium ſummo principaliter collocaret, ut ab ipſo, velut quodam Capite, dona ſua, velut in corpus omne, diffunderet, ut exortem ſe myſterij eſſe divini intelligeret, quiſquis auſus fuiſſet à Petri ſoliditate recedere.* Néque dicas, S. Leonem loqui de ſola Petri perſona, non verò de illius ſucceſſoribus. Nam ex contextu ejus Epiſtolæ palàm eſt, S. Leonem hanc ipſam Petri prærogativam ad omnes ejus ſucceſſores extendere. Deinde ſi perſonam Petri conſideres, prout tantùm Apoſtolus erat, non magis ejus doctrina in rebus fidei infallibilis erat, átque à DEO inſpirata, quàm aliorum Apoſtolorum; & ideò S. Leo, ut patet etiam ex ejus verbis, loquitur de Infallibilitate S. Petri, non ut Apoſtolus erat, ſed *ut Caput* Eccleſiæ, & conſequenter de Infallibilitate Dignitati annexa, quæ perpetua eſt, & ad omnes Petri ſucceſſores tranſmiſſa; idque jure meritò, cùm Eccleſiæ non primâ tantùm ſui ætate, ſed ſemper & perpetuò viſibili Capite, fundamento

damento solido, ac Judice controversiarum indiguerit; oportuit ergo Infallibilitatem in bonum ac ædificationem Ecclesiæ Petro concessam non cum ipso Petro interire, sed in ejus successores perpetuari.

Anno DXLIX. S. Pelagius Papa Augustinum citans: (a) *Contra Apostolicam Sedem temerè credentes, pessima dividit opinio, quod Schisma specialiter esse denuntiat Augustinus.*

Anno DXLIX. Patres Concilj Aurelianensis in Gallia: *Quas etiam Sectas Sedes Apostolica condemnat, similiter cum suis auctoribus & sectatoribus execrantes anathematizamus, rectum átque Apostolicum in Christi nomine fidei ordinem prædicantes.*

Anno DCCCLXXVIII. Patres Concilij Trecensis æquè in Gallijs habiti: *Judicium vestræ auctoritatis, quod privilegio Divi Petri & Sedis Apostolicæ protulistis, voto, voce & unanimitate nostrâ persequimur, scilicet quos excommunicâstis, excommunicamus, quos ab Ecclesia abjecistis abjicimus.* Sententia ergo Pontificis est infallibilis auctoritatis; quomodo enim dignus esset Ecclesiâ excludi, qui dubiæ, incertæque doctrinæ fidem non adhiberet? Et nota illa verba: *Judicium vestræ auctoritatis, quod privilegio Divi Petri, & Sedis Apostolicæ protulistis, &c.* Quæ omninò significant, infallibilitatem judiciorum Apostolicorum in rebus fidei fundari *in privilegio Divi Petri, Sedisque Apostolicæ*, sicque esse perpetuum, & ad omnes Pontifices, Petrique Successores pertinere.

Anno DCCCXLIII. Gregorius IV. Pontifex Maximus epist. ad universos Episcopos, prout habetur *c. præceptis d. 12. Omnis Sanctæ Religionis relatio ad Sedem Apostolicam quasi ad Caput Ecclesiarum debeat referri, & indè normam sumere, ubi sumpsit Originem, cujus auctoritatis sanctionem omnes teneant Sacerdotes, qui nolunt ab Apostolicæ Petra, supra quam Christus universalem fundavit Ecclesiam, societate divelli.*

Anno MLXI. S. Nicolaus Papa II. in epistola ad Mediolanenses, & habetur in c. omnes d. 22. *Fidem violat, qui adversùs illam agit, quæ mater est fidei, & illi contumax invenitur, qui eam forsan non cunctis Ecclesijs prætulisse invenitur.*

Anno MLXXXV. Gregorius VII. in dictato Canone 26. *Catholicus non habeatur, qui non concordat Romanæ Ecclesiæ.* Scio, apud aliquos Gallorum Gregorium VII. non bene audire, quippe nimiæ severitatis accu-

(a) Habetur in decr. Grat. c. quon. 24 q. 1.

accusatum (severitatem enim in Pontifice appellant, quam in aliquo suorum Judicum animi magnitudinem, in Senatore invictam fidelitatem appellarent) sed cùm Gregorius nihil aliud dicat, quàm quod alij sancti Patres & pontifices dixerunt, non potest in Gregorio in dubium ea sententia vocari, quam ab alijs sanctis Patribus hausit; alioquin poterit Gregorius dicere, quod olim S. Hieronymus epist. 77. *Quid unum hominem exceptis socijs criminantur? si rivus tenuiter fluit, non est alvei culpa, sed fontis.*

Anno MCLXVII. Hugo Etherianus de Process. Spiritûs Sancti l. 3. c. 10. qui habetur in Bibliotheca Patrum: *Æquum est, ratum habere, quod tanta Ecclesia decernit, quod tantus Pontifex annuntiat; qui autem primæ Sedis, imò totius Orbis Præsuli resistunt, Christi dispositioni resistunt, & nisi resipiscant, contumacia judicio plectentur. Quicúnque Christi naviculam spernit, incautè navigat, & nisi plumbeas moles pervicacitatis abjiciat, influent maria.*

Anno MLIV. S. Leo IX. epistolâ ad Michaëlem Patriarcham Constantinopolitanum: *Quid hoc monstri est, frater charissime? Romana Ecclesia adeò non est sola, vel, sicut tu putas, una, ut in toto orbe terrarum quæcúnque natio dissentit superbè ab ea, non sit jam dicenda, vel habenda Ecclesia aliqua, sed omninò nulla, quin potiùs Conciliabulum hæreticorum, aut Conventiculum Schismaticorum, & Synagoga Sathanæ.*

Anno MCXIV. S. Ivo Carnotensis epistolâ 8. *Cujus judicijs & Constitutionibus obviare est hæretica pravitatis notam incurrere.* Loquitur Ivo de quodam judicio prolato ab Urbano II. extra omne Concilium Oecumenicum.

Anno circiter MCC. Goffridus Vindocinensis epist. 30. *Eodem spiritu, quo dictante & lex prima per Moysen data est, & per Christum secunda, S. Apostolica Sedes Canones dedit, & ipso inspirante exposuit. Si quis igitur Apostolica Sedi in Canonum expositione contrarium sentit, non sapit, quicúnque est ille, sed desipit, non cultor, vel expositor divinæ legis, sed insidiator & oppressor indubitanter agnoscitur.*

Ex his Patrum, etiam primorum seculorum, sententijs manifestum est, eos, qui in rebus fidei Summorum Pontificum Decreta non recepissent, pro hæreticis ac Schismaticis ab Ecclesia habitos esse, & consequenter infallibilem esse Summorum Pontificum auctoritatem; si enim falli possent, eorum Decreta ad Fidem non pertinerent; si ad Fidem non pertinerent, ergo qui contra illa

ſentiret, hæreticus non eſſet, hæreſis enim eſt peccatum fidei oppoſitum; nec incerta & dubia ſub pœna hæreſis, & ſchiſmatis credere teneor; fides enim eſt de certis & infallibilibus, non de incertis, dubiiſque.

Néque dicas, Patres loqui de Pontificum Decretis ab Eccleſia receptis. Nam *Primò* ex contextu allatorum teſtimoniorum conſtat, Patres loqui de Decretis Pontificum recens editis, & nondum totâ Eccleſiâ vulgatis, & conſequenter necdum in Eccleſia receptis; nec Patres ullam mentionem faciunt de neceſſario Eccleſiæ conſenſu, ut legentibus patet; gratis ergo, & ſine ullo fundamento id dicitur; & mirum eſt, Adverſarios tanto ſtrepitu Patres inclamare, & quando poſteà Patrum auctoritate opprimuntur, ad tergiverſationes fugere nullo Patrum teſtimonio nixas. Agite enim, quis Auguſtinus, quis Ambroſius, quis Hieronymus dicit, Decreta Pontificum in cauſis fidei rejici poſſe, donec Eccleſiæ conſenſus accedat? Quòd ſi nullus dicit, ut planè nullus dicit, nec produci aliquis poteſt, quis pudor eſt, vos, qui ſingulis paginis ad Patres vano terrore provocatis, in re tanti momenti ſine Patribus loqui? & cùm nos non manipulos tantùm, ſed agmina Patrum producimus, iſtorum auctoritati diſtinctiunculas opponitis apud vos natas, repertáſque eludendæ veritati, perindè ac ſi Patres dicant, quidquid vos fingitis.

Secundò, Si certitudo Decretorum, quæ Pontifices in cauſis fidei ediderunt, à conſenſu Eccleſiæ pendet, ergo non Eccleſia in Petro, ejúſque ſucceſſoribus fundatur, ſed potiùs Petrus in Eccleſia fundatur, nec Petrus erit fundamentum Eccleſiæ, ſed Eccleſia potiùs erit fundamentum Petri; id verò tam apertè ſacris litteris, Patrúmque teſtimonijs repugnat, ut nihil magis; ſemper enim Patres hanc Infallibilitatem referunt in ſpeciale Privilegium Chriſti Petro conceſſum, & illis verbis explicatum: *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam; & tu converſus confirma fratres tuos. Paſce oves meas*; cùm potiùs ex Adverſariorum explicatione dicere oportuiſſet: *Super Eccleſiam fundabo Petrum; tu Eccleſia confirma Petrum &c.* Quæ omnia in Scripturis, & Patribus inaudita ſunt, & tamen ex mente Adverſariorum neceſſariò conſequerentur.

Tertiò,

Tertiò. Patres, ut ex eorum verbis conſtat, loquuntur de hac Infallibilitate doctrinæ tanquam de ſpecialiſſimo Petri privilegio, nulli alteri conceſſo. Atqui ſi ſententiæ Pontificum non ſunt certæ, & indubiæ, niſi poſt conſenſum Eccleſiæ, nihil planè ſpeciale Petro conceditur; quis enim neſcit, non Pontificis tantùm, ſed cujuslibet Epiſcopi, privatique Doctoris ſententias certas eſſe, ſi eas Eccleſia recipiat? quid ergo plus Petro conceditur, quàm Paulo, & Jacobo, & Auguſtino, & Bedæ?

Quartò. Cùm dicis, Pontificum Decreta aſſenſu Eccleſiæ fieri certa, quid intelligis nomine Eccleſiæ? particulares aliquas Eccleſias? at iſtæ errare omnes poſſunt, & à vera fide deficere, ut nimiùm experientiâ conſtat. Quomodo ergo fieri poteſt, ut illæ Eccleſiæ ſententias Pontificum reddant infallibiles, & erroris immunes, quæ falli ipſæ, ac errare poſſunt? num curvum eſt regula recti? Si verò nomine Eccleſiæ Eccleſiam univerſalem intelligis, iſta, ne cœco modo, velatíſque oculis doctrinæ incertæ conſentiat, oportebit, quoties à Pontifice aliquid decernitur, Eccleſiam univerſalem, aut ſaltem Concilium Oecumenicum convenire, ac Pontificum Decreta examinare, utpote errori obnoxia, & ſic tandem conſentire; id verò falſiſſimum eſt, ut ex poſteà dicendis patebit, cùm quàm plurimæ hæreſes à ſolis Pontificibus damnatæ ſint, nullo Conciliorum aſſenſu; imò Pontifices ipſis Concilijs credenda præſcribebant, nec patiebantur ſua Decreta in dubium vocari, ut in Regali Sacerdotio (a) oſtendimus, & videri poſſunt epiſtolæ Leonis PP. præſertim *40. 41. 45. 49. 59.* & acta Concilij Chalcedonenſis *actione 1. & 2. & 3. & 5. & 16.* Et Evagrius *l. 2. c. 4.* Tantúmque abeſt, ſententias Pontificum, ut infallibiles ſint, conſenſu Eccleſiæ in Concilijs congregatæ indigere, ut potiùs ipſorum Conciliorum Decreta nulla ſint, niſi auctoritate Pontificum confirmentur, quod in Regali Sacerdotio (b) oſtendimus. Vide interim epiſtolam Hadriani ad Taraſium lectam in 7. Synodo actione 2. Gelaſium epiſtolâ 13. & opuſculo de anathem. Tomo 2. Conciliorum, poſt Concilium Chalcedonenſe. Socratem l. 2. c. 11. & 13. Sozomenum l. *3.* c. *9.* Theodoretum l. 2. c. 22.

Z 3 *Quintò.*

(a) Regale Sacerd. fol. 314. (b) Reg. Sacerd. fol. 309.

Quintò. Patres à nobis producti expressè, claréque scribunt, teneri Ecclesias sub pœna hæresis, & schismatis Pontificum Decreta recipere, idque quia *non licet à Petra soliditate recedere,* quia *à Summo Pontifice, quasi à quodam Capite in omnia membra Christi dona diffunduntur &c.* quia Petro dictum est: *Pasce Oves meas.* Quæ omnia ostendunt, non ideò Pontificum decreta certa esse, quia ab Ecclesia recipiuntur, sed ideò recipi, & recipi debere, quia certa sunt.

Sextò. In tota historia Ecclesiastica paucissimos reperias Catholicos, qui solemni Papæ judicio restiterint, & si restitère, ostendit eventus, eos omnes in errore versatos esse, quod manifestum signum est, Papæ circa fidem sententias etiam ante Ecclesiæ consensum infallibiles esse; & ideò cùm post latam à Papa sententiam Concilia celebrabantur, id erat, ut hæreticorum contumaciæ mederentur (quanquam neminem hæreticorum reperias, qui non eâdem audaciâ, quâ Pontificum, etiam Conciliorum Decreta respuerit) utque collatis capitibus de remedijs providerent, quibus singulæ Ecclesiæ contra hæreticorum venena munirentur; non verò ut Pontificum solemne de Fide decretum in dubium revocarent, multóque minùs, ut abolerent, quod jam suprà exemplo Chalcedonensis Concilij observavimus. Erravit S. Cyprianus, quando contra Stephani decretum rebaptizari hæreticos voluit. Erravit S. Polycarpus, aliique Asiani Episcopi, quando, licèt prædicatione B. Joannis Evangelistæ recèns imbuti, contra S. Anicetum, aliósque Romanos Pontifices Pascha celebrari volebant decimâ quartâ Lunâ, quacúnque die illud tandem incideret; quam ob causam S. Victor Papa omnes Asiæ Episcopos, aliósque finitimos (quippe teste Eusebio (a) hæresis suspectos) excommunicatione ferire parabat. Et quamvis S. Jrenæus, aliique tantam severitatem haud probarent (quam tamen gravissimas ob causas Baronius necessariam fuisse contendit) nunquam tamen auctoritatem & Potestatem Pontificiam in dubium revocare ausi sunt. Hæc omnia eum in finem dicimus, ut intelligas, etiam ante consensum Ecclesiæ Pontificum sententias ratas, errorísque securas fuisse, & errâsse, qui illis obsistebant.

Septimò

(a) Euseb. & Baron. ad annum 198.

Septimò. Denique, Ipsi Patres, ac etiam Galliæ Doctores sentiunt, scribúntque, omnes Christi fideles necessitate constringi, ut quæ Pontifices in causis fidei decrevissent, amplectantur, sicque manifestè supponunt, etiam ante consensum Ecclesiæ rata, & fixa esse, ac erroris expertia Pontificum Decreta, nec dependere à consensu Ecclesiæ, sed potiùs consensum Ecclesiæ necessariò Pontificum decretis deberi. Audi aliqua tantùm Patrum testimonia, nam plura in progressu dabimus. Epistola sex Galliæ Episcoporum, quæ inter epistolas D. Bernhardi est 370. sic habet: *Nulli dubium est, quòd ea, quæ Apostolicâ firmantur auctoritate, rata semper existunt, nec alicujus possunt deinceps cavillatione mutilari.* S. Calixtus I. epist. ad omnes Galliarum Episcopos: (a) *Talibus igitur gloriantes indicijs rogamus, ne in illis partibus contra Apostolica statuta fieri sinatis, sed nostrâ fulti auctoritate, nociva compescite &c.* S. Eusebius epistolâ æquè ad omnes Galliæ Episcopos: (b) *Si amplius de talibus, aut his similibus aliquid fuerit deliberandum, celeriter ad Nos relatio dirigatur, ut pertractatâ qualitate horum, nostra, quid observari debeat, solicitudo constituat.* S. Innocentius Papa epist. 3. ad Exuperium Episcopum Tholosanum: (c) *Et quidem dilectio tua institutum secuta prudentum ad Sedem Apostolicam referre maluit, quid de rebus dubijs custodire deberet potius, quàm usurpatione præsumptâ, quæ sibi viderentur, obtinere.* S. Zosimus epist. 8. ad Hilarium Narbonensem Episcopum: (d) *Quæ à Nobis sunt sub DEI judicio constituta, si quid contra hæc tentaveris, Catholicâ communione discretus serò de illicitis ingemisces.* S. Cœlestinus Papa epist. ad Episcopos Galliæ: (e) *Ad confitendum gratiam DEI satis sufficere credimus, quidquid secundùm prædictas Regulas Apostolicæ Sedis scripta docuerunt, ut prorsus non opinemur Catholicum, quod apparuerit præfixis sententijs esse contrarium.* Patres Concilij Turonensis II. canone 20. (f) *Quis Sacerdotum contra Decreta talia, quæ à sede Apostolica processerunt, agere præsumat?* Nicolaus I. (g) In Romana Synodo, quæ extat apud Annales Fuldenses: *Si quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones, vel Decreta pro Catholica Fide, pro Ecclesiastica disciplina, pro correctione Fidelium, pro emendatione sceleratorum, pro interdictione imminentium, aut futurorum malorum à Sedis Apostolicæ Præsule salubriter promulgata*

(a) Anno circiter CCXIX. (b) Anno circiter CCCIX. (c) Anno circiter CCCCII. (d) Anno circiter CCCCXVI. (e) Anno circiter CCCCXXIII. (f) Anno DLXX. (g) Obijt Nicolaus DCCCLXVII.

gata contempserit, anathema sit. Episcopi Galliarum in Concilio Pontigonensi can. 1. (a) *Quæ secundùm sacrum suum ministerium Apostolicâ auctoritate Spiritualis Pater noster, & universalis Papa decreverit, cum summa veneratione ab omnibus suscipiantur, & debitâ illi obedientiâ in omnibus observentur.* Denique (ut alia quàm plurima omittam, quæ videri possunt apud eruditissimum Cardinalem Aguirre, qui tam præclarè, solidéque hoc argumentum prosecutus est, ut credam, omnibus gloriam præreptam esse, aliquid melius, fortiúsque scribendi, & reverà quidquid de auctoritate Pontificia Bellarminus, alijque collegerunt, umbra est, si ad hunc solem conferantur) Galliæ Episcopi novissimè, hoc est anno MDCLIII. literis decimâ nonâ Julij ad Innocentium X. datis: *Judicia,* inquiunt, *pro sancienda regula Fidei à summis Pontificibus lata super Episcoporum consultatione (sive suam in actis Relationis sententiam ponant, sive omittant) divinâ æquè ac summâ per universam Ecclesiam auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio ipsius quoque mentis obsequium præstare tenentur. Eâ nos quoque sententiâ ac fide imbuti &c.* Quid potuit clarius, & manifestius a Gallis dici? Nota præsertim illa verba: *Summâ ac divinâ auctoritate niti.* Si ergo etiam ex Gallicanæ Ecclesiæ sententia Pontificum Decreta à nullo mutari, violaríque possunt, sed ea sub pœna Anathematis recipere, ac observare tenentur, sequitur evidentissimè, etiam ante consensum Ecclesiæ infallibilia & certissima esse, alioquin liberum esset ea aut amplecti, aut respuere. Et reverà cùm Illustrissimi Episcopi in ultimo Parisiensi Conventu declarârunt: *Non esse Pontificis irreformabile Judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit,* id planè non ob aliam causam fecêre, quàm ut liberè posteà, quæ Innocentius XI. contra Regaliam decreverat, effugere possent, prætextu erroris; quippe prima cura est Reo sententiam formidanti, contra Judicis auctoritatem excipere. Ut planè & ex natura rei, & ex adversariorum intentione idem sit, præsertim in rebus fidei, falli Pontificem posse, & non teneri Ecclesiam obedire. Quis enim obediat præcipienti impossibilia? at impossibile est, ut fide divinâ credas, quod est dubium & incertum, cùm Fides Divina sit de rebus certis & indubijs.

III. *Tertiò.* Exortâ aliquâ de rebus fidei quæstione, ut Catholici

(a) Anno DCCCLXXVI.

lici ab hæreticis aliquâ, certâque notâ distinguerentur, útque certi ipsi essent, quid credere, quid respuere deberent, se id credere profitebantur, quod Pontifices Romani crederent, damnare, quod ipsi damnarent, suámque fidem in rebus fidei eorum judicio submittebant, & doctrina à Pontificibus Romanis, quamvis extra Concilium, hæresis damnata, statim pro hæretica habebatur. Ex quo sequitur, judicium Pontificis esse infallibile, & irreformabile; si enim falli & reformari posset judicium Pontificis, ergo falli & reformari possent dogmata ab eo decisa, utpote errori obnoxia, & fallibili ac lubricâ auctoritate nixa; at dogmata fidei nunquam falli aut reformari, corrigíque possunt, cùm sint æternæ veritatis, & ideò in rebus fidei semel decisa semper decisa, semel vera semper vera, sicut econtrà semel reprobata semper reprobata, semel falsa semper falsa. Nec sufficit dicere (quod Patres ultimi Conventûs Parisiensis in sua Declaratione insinuant) *præcipuas esse in rebus fidei partes Romani Pontificis, non tamen sententiam irreformabilem.* Quomodo enim reformabilis, si ex illa pendet Ecclesiæ fides? si ex illa Catholici ab hæreticis distinguuntur? si, qui illam reformare ac mutare conantur, pro hæreticis, & Schismaticis habentur? si ex illa pendet, quænam doctrina Catholica, quænam hæretica sit? num ergo aut fides, aut hæresis reformari potest, ut quæ semel vera fuit, posteà evadat falsa, & quæ semel falsa, posteà sit vera? Sed audiamus testimonia Patrum, ad sententiam Rom. Pontificis, velut ad lydium lapidem, suam aliorúmque fidem explorantium, verúmque aurum à falso distinguentium. Credo equidem, neminem lecturum, quin statim cedat veritati; tam videlicet clara, tam manifesta sunt, ut unum idémque sit, ea legere & vinci, aut si vinci nolis, saltem confundi pudore ac conscientiâ veritatis. Excurramus ergo per omnes seculorum ætates. Quia tamen sæpe in hac tota Dissertatione testimonia antiquorum Pontificum trium priorum seculorum úsque ad Siricium occurrent, qui obijt anno 398. & illa à gravissimis auctoribus in dubium vocantur, quamvis Decreto Gratiani inserta, præmittendum est, quantæ, & cujus sint auctoritatis. Et primò quidem non agimus de epistolis S. Cornelij, quæ extant inter opera S. Cypriani, néque de epistolis Julij I. quæ referuntur à S. Athanasio Apolog. 2. nec de epistolis Liberij, quæ à

S. Hilario, in fragmenta recensentur, nec de epistola Damasi ad Illyrici Episcopos, quam exscribit Theodoretus l. 2. histor. Ecclesiast. c. 22. sola ergo quæstio est de ijs epistolis, quas ex Isidori mercatoris collectione Compilatores Canonum in numerum & Catalogum Decretalium retulêre, nec earum à veteribus historiæ Ecclesiasticæ scriptoribus, aut sanctis Patribus ulla fit mentio. Tales sunt *S. Clementis* quinque, *S. Anacleti* tres, *Evaristi* duæ, *Alexandri* tres, *Sixti I.* duæ, *Telesphori* una, *Hygini* duæ, *Pij I.* quatuor, *Aniceti* una, *Soteris* duæ, *Eleutherij* una, *Victoris* quatuor, *Zephyrini* duæ, *Callisti I.* duæ, *Urbani I.* una, *Pontiani* duæ, *Anteri* una, *Fabiani* tres, *Cornelij* duæ, *Lucij* una, *Stephani I.* duæ, *Sixti II.* duæ, *Dionysij* duæ, *Felicis I.* tres, *Eutychiani* duæ, *Caij* una, *Marcellini* duæ, *Marcelli I.* duæ, *Eusebij* tres, *Melchiadis* una, *Sylvestri* una, *Marci* una ad S. Athanasium, *Julij I.* duæ, *Liberij* duæ, *Felicis II.* duæ, *Damasi* plures, nimirum tres ad S. Hieronymum, ad Afros de Chor-Episcopis, ad universos Episcopos Italiæ, ad Aurelium. De his quærimus, legitimæ sint, an verò suppositițiæ, & dico esse suppositițias, & falsò ijs Pontificibus adscriptas. Id ita esse ex sequentibus rationibus patet. *Primò*. Quia illæ epistolæ abundant verborum sordibus, omninò alienæ sunt ab elegantia sermonis illius ætatis, & à Majestate & gravitate alijs Pontificibus, qui tunc temporis scribebant, usurpata. *Secundò*. Quia eodem scribendi stylo & charactere præditæ sunt, ut unius tantùm scriptoris, non plurium & diversorum esse omninò videantur. *Tertiò*. Quia utuntur vulgatâ S. Hieronymi versione, quæ multò recentior est, ut proinde videantur post ætatem Hieronymi scriptæ. *Quartò*. Quia Hieronymo, qui scriptorum Ecclesiasticorum catalogum texuit, Innocentio, Leoni, aliisque sanctis Patribus incognitæ. *Quintò*. Quia Dionysius Exiguus, qui tempore Justiniani scripsit, & Romæ omnium Pontificum Romanorum Constituta, Decreta & epistolas colligebat, nunquam earum meminit, sed initium à Siricio facit. *Sextò*. Quia Legum Imperatoriarum verba, quæ in Codice Theodosiano habentur, usurpant, cùm tamen ij Pontifices duobus, aut tribus seculis Codicem Theodosianum præcesserint. *Septimò*. Leo IV. anno circiter 850. diligenter epistolas Decretales enumerans initium sumit à Siricio Papa. *Octavò*. Codex Canonum Ecclesiæ Romanæ ex tribus vetustissimis exemplaribus

trans-

transscriptus solas exhibet Decretales à tempore Siricij. *Nonò.* Earum epistolarum argumenta, contra morem omnium Ecclesiasticorum Doctorum & Patrum, qui ijs seculis scripsêre, omninò ijs temporibus non conveniunt, & nihil tradunt, quod controversijs, quæ eâ tempestate agitabantur, accommodatum sit. *Decimò.* Omnes ferè veterum Pontificum epistolæ falsis temporum & Consulum notis consignantur. *Undecimò.* Ipse Baronius & Bellarminus, imò plerique hujus temporis Auctores apocryphas esse fatentur. *Duodecimò.* Singulæ propemodùm manifestis erroribus scatent, v. g. epistolæ Anacleti habent testimonia Damasi, Augustini, Idacij, Gregorij M. Gelasij, aliorúmque, qui diu post vixêre. Agunt quóque de Patriarchis, quorum nomen primò audiri cœpit circa tempus Concilij Chalcedonensis. Et ita de reliquis. Ergo, ut dixi, primorum Pontificum epistolæ omninò suppositititiæ videntur, non ideò tamen contemnendæ auctoritatis: *Nam*, ut de Marca (a) fatetur, *è sententijs & verbis legum, Canonum antiquorum, & Sanctorum Patrum, qui quarto seculo floruerunt, si pauca demas, concinnatas esse constat.* Et ideò Hincmarus, qui octavo seculo floruit Rhemensis Archiepiscopus, quamvis negaret, eas epistolas ad Canones pertinere, nec canonum auctoritate præditas esse, eas tamen magni facit, earúmque auctoritate sæpè utitur, & cum Hincmaro tota ferè Gallia, teste eodem de Marca, (b) unde in Concilio Rhemensi anno DCCCCII. Anacleti, Julij, Damasi, aliorúmq; Pontificum epistolæ expenduntur in causa Arnulphi. Et Ivo quóque Carnotensis suæ Canonum collectioni intexuit, quam ad Ecclesiæ Gallicanæ usum publicavit circa annum *MI.* Agnovit etiam Concilium Aquisgranense circa annũ Domini DCCCXXXVI. Concilium Coloniense anno DCCCLXXXVII. Moguntinum anno DCCCLXXXVIII. Metense anno DCCCLXXXVII. Triburiense anno DCCCLXXXXV. Rhemense anno DCCCLXXXXII. Lateranense sub Callisto II. Ex quibus constat, Decretales primorum trium seculorum non esse quidem eorum Pontificum, quibus inscribuntur, magni tamen momenti, magnæque auctoritatis; quid enim refert, cui nomini tribuantur, si veræ sunt? nec interest, Apellem, aut Parrhasium auctorem imago habeat, si pulchra est & placet;

(a) Marca lib. 3. cap. 5. §. 1. (b) Marca lib. 3. cap. 6. §. 2.

placet; fint aurum, fi non funt gemmæ, an ideò contemnas? His ita de auctoritate earum epiftolarum difputatis videamus, quomodo Patres omnium feculorum thefin noftram confirment.

S. Irenæus antiquiffimus & doctiffimus Patrum, & Epifcopus Lugdunenfis *lib 3. adversùs hærefes c. 3. Sed quoniam valde longum eft, in hoc tali volumine omnium Ecclefiarum enumerare fucceffiones, maximè & antiquiffimæ, & omnibus cognitæ à gloriofiffimis duobus Apoftolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & conftitutæ Ecclefiæ eam, quam habet ab Apoftolis traditionem, & annuntiatam hominibus fidem, confundimus omnes eos, qui quoquomodo vel per fui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem, præterquàm oportet, colligunt. Ad hanc enim Ecclefiam propter principaliorem Principatum neceffe eft, omnem convenire Ecclefiam, in qua femper ab ijs, qui funt undique, confervata eft ea, quæ eft ab Apoftolis, traditio.* Vides fignum, quo hæreticos confundimus, & Catholicos ab ijs diftinguimus, effe *traditionem & fidem, quæ in Roma conftituta Ecclefia femper fervata eft*, & confequenter ufque ad finem mundi femper confervabitur, alioquin *non oporteret, ad eam omnes convenire Ecclefias.*

Tertullianus de Præfcriptionibus c. 36. loquens de Romana Ecclefia: *Statu*, inquit, *felix Ecclefia, cui totam doctrinam Apoftoli cum fuo fanguine profuderunt, videamus, quid dixerit, quid docuerit.* En tibi lydium lapidem, quoties dubitas.

S. Hieronymus ad Damafum Papam de tribus hypoftafibus: *Idcirco obteftor Beatitudinem Tuam, per crucem Domini, ut mihi litteris Tuis, apud quem in Syria communicare debeam, fignifices. Noli defpicere animam, pro qua Chriftus mortuus eft. Difcernite obfecro; non timebo tres hypoftafes dicere, fi jubetis. Quamobrem obteftor Beatitudinem Tuam, ut mihi epiftolis Tuis five tacendarum, five dicendarum hypoftafeon detur auctoritas.*

Idem S. Hieronymus in expofitione Symboli circa finem, prout etiam allegatur à S. Thoma 2. 2. q. 11. a. 2. ad 3. *Hæc eft fides Papa Beatiffime, quam in Catholica didicimus Ecclefia, in qua fi minùs peritè, aut parùm cautè forte aliquid pofitum eft, emendari cupimus à Te, qui Petri fidem & Sedem tenes; fi autem hæc noftra Confeffio Apoftolatûs Tui judicio comprobatur, quicúmque me culpare voluerit, fe imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum, non me hæreticum comprobabit*

Cyrillus Alexandrinus in libris Thefauri de SS. Trinitate (manifeftum eft, non tantùm quatuordecim effe, fed triginta duos, qui

qui à priscis scriptoribus allegantur) quos allegant S. Thomas opusc. 1. contra errores Græcorum cap. 68. & opusc. 29. cap. 3. Cardinalis Turrecremata l. de Potestate. Gennadius in opere quadripartito pro Synodo Florentina. Alanus Copus Dial. 1. cap. 13. Andreas Episcopus Græcus Colossensis in Synodo Florentina, nemine Græcorum dissentiente; hi inquam omnes nunquam auderent in facie Græcæ Ecclesiæ eos libros citare, nisi palam esset, esse Cyrilli, quamvis, uti dixi, nunc quatuordecim tantùm legantur, reliquis, uti creditur, Græcorum in Romanam Ecclesiam invidiâ sublatis. Hic ergo Cyrillus ita loquitur: *Debemus nos ut qui membra sumus, Capiti nostro Pontifici Romano, & Apostolicæ fidei adhærere; ad nos pertinet, indè, quid credendum, quid opinandum, quid tenendum sit, quærere.*

S. Augustinus lib. 2. de verbis Apostoli: *Jam enim de hac causâ* (hæresi videlicet Pelagiana) *missa sunt ad Sedem Apostolicam duo Concilia, indè etiam Rescripta venerunt, causa finita est.*

Theodoretus lib. 4. histor. c. 2. *Gratianus toto Imperio potitus scripsit legem, quâ jubebat, sacras Ecclesias tradi, qui Damasi* (is erat Episcopus Romæ) *communionem amplexarentur.*

S. Cyrillus epist. ad Cœlestinum Papam: *Quamvis hæc ita se habeant, non priùs tamen Nestorij communionem confidenter deserere ausi fuimus, quàm hæc ipsa Tuæ pietati indicaremus. Digneris proinde, quid sentias declarare, quò liquidò nobis constet, communicare cum Nestorio oporteat, an liberè ei denuntiare.*

Theodoretus Cyri Episcopus epist. ad Leonem PP. *Ego suffragium Sedis Apostolicæ efflagito, vestram sententiam expecto, quòd si sententiæ eorum, qui condemnârunt, acquiescere jusseritis, acquiescam.*

Justinianus epistolâ ad Hormisdam Papam: *Hoc enim credimus esse Catholicum, quod vestro Religioso responso nobis fuerit intimatum.*

S. Agatho epistolâ ad Constantinum Imperatorem, quæ habetur actione quartâ Sextæ Synodi. *Hæc Apostolica ejus Ecclesia nunquam à via veritatis deflexa est, cujus auctoritatem semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & Universales Synodi fideliter amplectentes in cunctis secutæ sunt omnésque venerabiles Patres ejus fidem amplexi, & sancti quidem Doctores Orthodoxi venerati atque secuti sunt, hæretici autem falsis criminationibus, ac derogationum odijs insecuti.*

Constantinus Pogonatus ad Leonem II. PP. *Sta firmus propugnator pietatis, accinctus verbi gladio, cujus est, omnem hæreticam doctrinam præcidere.*

S. Fulgentius l. de Incarnat. verbi: *Quod Romana, quæ mundi cacumen est, tenet & docet Ecclesia, totus cum ea Christianus Orbis nihil hæsitans credit, & ad salutem non dubitat confiteri.*

Simplicius PP. epist. 4. ad Zenonem Imperatorem: *Perstat enim in Successoribus suis hac & eadem Apostolicæ norma doctrina, cui Dominus totius curam injunxit Ovilis, cui se usque ad finem seculi minimè defuturum, cui portas inferi nunquam prævalituras esse promisit.*

Joannes Episcopus Constantinopolitanus in epist. ad Hormisdam PP. & in Regula fidei, quæ habetur post epist. 6. ejusdem Hormisdæ: *Et quia non potest Domini nostri prætermitti sententia, quæ dicit: Tu es Petrus &c. hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica immaculata est semper servata Religio. Unde sicut prædiximus, sequentes in omnibus Apostolicam Sedem, & prædicantes ejus omnia constituta, spero, ut in una communione vobiscum, quam Sedes Apostolica prædicat, esse merear, in qua est integra, & vera Christianæ Religionis soliditas.*

Omitto Patres posteriorum seculorum, quia in Regali Sacerdotio, & apud Eminentissimum Aguirre exscripti sunt. Isti sufficiant ex primis seculis deprompti, selectique, quippe doctrinâ & virtute præstantes, & omni adulatione intacti. Ex istis apertè constat, quod probandum susceperam, videl: Catholicos hoc præcipuè signo ab hæreticis distingui solitos, quòd illi sub vexillis militarent Romani Pontificis, eandémque cum isto fidem profiterentur. Hæc ergo tessera veræ Religionis: *Romanus sum.* Et verò nulla alia esse poterat, quo enim ab hæretico aliâs distinguaris? Scripturas allegas? non desunt hæretico, aut saltem in alienum sensum interpretabitur. Patres? suos quoque opponit, nemo magis Augustinum jactat, ut Lutherus, & Calvinus. Miracula? ficta esse dicet, & unde probabis vera, nisi testimonio Pontificis? Nullum ergo apertius signum, magísque apud summos, medios, infimos, doctos, indoctósque perspectum, quàm si cum Papa consentias; ut primùm dixeris, *Romanus sum,* jam omnes intelligunt, te non Arianum, non Pelagianum, non Lutheranum, non Calvinistam, sed Catholicum esse. Sic Hieronymus, sic Athanasius, sic

sic Augustinus ab hæreticis distincti. Ex quo sequitur, sententias Romani Pontificis in causa fidei prolatas omninò infallibiles esse, alioquin si & veræ, & falsæ esse possunt, quomodo verum à falso, Catholicum ab hæretico distinguent? Quis ignem à fumo cognosceret, si fumus etiam aquæ conjungi posset? Quis militem à Senatore solo gladio, pallióque, cùm ab utróque gestentur? Sic frustrà Patres, cæterique fideles veram à falsa Religione auctoritate Pontificiâ discernerent, si hæc tam falsæ, quàm veræ patrocinaretur.

IV. *Quartò.* Illud quóque Pontificiæ Infallibilitatis certissimum argumentum, quòd multa Christianæ fidei dogmata à solis Romanis Pontificibus sint decisa, hæresésque damnatæ; ex quo, ut jam suprà ostendi, necessariò sequitur, sententias Romani Pontificis in causa fidei pronuntiatas omnis esse erroris expertes; quod enim fide divinâ credo, non tantùm verum est, sed etiam certum, ita ut falsum esse non possit: & fideles ita prompti, paratíque esse debent, ad hujusmodi dogmata amplexanda, & retinenda, contrariásque hæreses respuendas, ut nec sanguini, nec vitæ, exemplo tot millium martyrum, parcere oporteat. Jam verò quàm plurimas hæreses solâ Pontificum auctoritate proscriptas, & dogmata contraria constituta esse nullo etiam Concilij Oecumenici adminiculo, ita certum est, ut negari non possit.

Nolebant Pelagiani Summorum Pontificum sententijs acquiescere, quibus & necessitas gratiæ asserebatur, & Pelagij errores hæresis damnabantur; provocabántque Pelagiani ad Concilium Universale, quibus egregiè Augustinus (a) in hæc verba respondet: *An verò Congregatione Synodi opus erat, ut aperta pernities damnaretur? quasi nulla hæresis aliquando nisi Synodi congregatione damnata sit, cùm potiùs rarissimæ inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit &c.* Et paulò post: *Verùm istorum superbia hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum quoniam pervertere nequeunt, saltem commovere conantur. &c.* Et alibi: (b) *Quasi verò in Concilio Episcoporum, quod non salubriter, sed jactanter propter vestras quæstiones debere dicitis congregari, si sederent Episcopi,* quos

(a) August. lib. 4. contra duas epist. Pelagian. cap. 12. (b) Idem lib. 1. contra Julian. c. 6.

quos suprà memoravi, facilè invenires, quos eis in doctrina Ecclesiastica antiquitùs tradita æquare, nedum præferre possetis. Et alibi: (a) *Si in Concilio, cujus videris desiderare judicium, sederent Cyprianus, Hilarius, Gregorius, Basilius, Joannes Constantinopolitanus, ut taceam alios, nunquid doctiores, prudentiores, veraciores Judices quærere auderes? ipsi contra dogmata vestra clamant, ipsi scriptis suis scripta vestra condemnant, quid quæris amplius?* Quòd si quæras, si Concilio Oecumenico (de hoc enim loqui Augustinum certum est ex illis verbis: *Ut propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur*; opus non est, cujus ergo auctoritate & sententiâ hæreses elidentur, verúsque Sacrarum Scripturarum sensus elucidabitur? respondet Augustinus: *Si Romanæ Ecclesiæ Præsidentem B. Innocentium audire voluisses, jam tunc periculosam Juventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Quid enim potuit vir ille Sanctus Africanis respondere Concilijs, nisi quod antiquitùs Apostolica Sedes, & Romana cum cæteris perseveranter tenet Ecclesia?* Quibus verbis duo docet Augustinus, videlicet, & non posse Romanum Pontificem ab antiqua, & vera doctrina aberrare, & ejus auctoritatem sufficere hæreticis laqueis exuendis. S. Prosper quóque in Chronico: *Tunc Pelagianorum machinæ fractæ sunt, quando B. memoriæ Innocentius nefandi erroris capita Apostolico mucrone percussit.* Et S. Hieronymus de Irenæo Romam misso: *Omnium doctrinarum curiosissimus explorator non moles ædificiorum Urbem circumeundo, sed Apostolicæ Sedis fidem, ritus, mores, ac disciplinam, quam illi Petrus, & Paulus Apostolorum Principes tradidissent, perscrutabatur, nactúsque ibi Apostolicas traditiones integras & illibatas, ut ab Apostolis traditæ fuerant, ad eas omnes, quos scriptis exagitat, exinde provocavit hæreticos, quos sciret eo solo tam patenti testimonio posse convinci.* Sozomenus l. 6. c. 22. *Qua de controversia Romanus Pontifex certior factus, scripsit ad Ecclesias Orientis litteras, ut unà cum Sacerdotibus, & Episcopis Occidentis Trinitatem, & Consubstantialem esse, & gloriâ æqualem existimarent. Quo facto singuli rebus ab Ecclesia Romana semel judicatis acquieverunt, hæcque Controversia finem habere visa est* Sixtus II. PP. *Memor sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cujus à Domino JESU Christo confessio est glorificata, & cujus fides nullam hæresin unquam fovit, sed omnes quidem hæreses destruit.* Omitto alia jam superiùs memorata.

Dices. Etiam ab alijs Episcopis, privatísque Synodis fuisse hæreses damnatas, ut ex Augustino constat, locis citatis; non ideò tamen

(a) Ibid. l. 2. c. 37. vide etiam l. 2. c. 10.

tamen sequi, sententias Episcoporum & particularium Synodorum esse irreformabiles; ergo ex hoc Capite non potest deduci Infallibilitas Summorum Pontificum.

Resp. Maximum esse discrimen inter sententias Pontificum, & inter sententias Episcoporum hæresin aliquam damnantium. Episcoporum enim sententiæ erant tantùm doctrinales, non verò dogmaticæ & ultimæ, átque irreformabiles; nec priùs valebant, quàm à Summo Pontifice confirmarentur; sententiæ verò Pontificum Dogmaticæ & ultimæ, nec poterant iterum in judicium, litémque vocari, adeò, ut si permissu Summorum Pontificum prædamnatæ à Pontifice hæreses iterum in Concilijs examinarentur, non id erat, quòd causâ à Romano Pontifice jam finitâ dubitare liceret, sed ut auctoritate tot Patrum, doctrinâ & sanctitate florentium, argumentisque ab eis tantâ efficaciâ & eloquentiâ productis hæreticorum pervicacia obrueretur. Id ita esse patet testimonijs eorundem Patrum. Nam S.Hieronymus: (a) *Hac est Fides*, inquit, *Pater Beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quámque semper tenuimus, & tenemus, in qua si minùs peritè, aut minùs cautè fortè aliquid positum est, emendari cupimus à Te, qui Petri & fidem, & Sedem tenes.* S.Cyrillus Alexandrinus epistolâ ad Cœlestinum PP. *Quamvis hac ita se habeant, non priùs tamen Nestorij communionem confidenter deserere ausi fuimus, quàm hac ipsa Pietati Tua indicaremus. Digneris proinde, quid his sentias, declarare.* S. Paschalis PP. (b) *Ajunt, in Concilijs statutum non inveniri, quasi Romana Ecclesia legem Concilia ulla præfixerint, cùm omnia Concilia per Romani Pontificis auctoritatem & facta sint, & robur acceperint, & in eorum statutis Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas.* S. Innocentius I. PP. *Quidquid, quamvis de disjunctis, remotisque Provincijs ageretur, non priùs Patres ducebant finiendum, nisi ad Sedis notitiam perveniret, ut tota hujus auctoritate pronuntiatio firmaretur.* S. Stephanus Archiepiscopus suo & trium Africæ Conciliorum nomine: (c) *Vestra Sedi Episcoporum judicia, & summorum finem judiciorum Ecclesiasticorum in honorem Beatissimi Petri Patrum Decreta omnium cunctam reservavêre sententiam; antiquis enim regulis constitutum est, ut quidquid horum, quamvis in remotis ageretur Provincijs, non priùs tractandum, vel accipiendum sit, nisi ad notitiam alma Sedis Vestra fuerit deductum,*

(a) Habetur in Decr. Gratiani, cap. quoniam 24. q. 1. (b) In capit. significâsti de elect. (c) In epist. ad Damas. PP.

ctum, ut ejus auctoritate juxta quod pronuntiatum fuerit firmaretur. S. Damasus: (a) *Nulla unquam Concilia rata leguntur, quæ non sint fulta Apostolicâ auctoritate.* Cœlestinus PP. in Instructione Legatis suis ad Concilium Ephesinum data: (b) *Auctoritatem Sedis Apostolicæ custodire debetis, siquidem & Instructiones, quæ vobis traditæ sunt, hoc loquuntur, ut interesse Conventui debeatis: ad disceptationem si fuerit ventum, vos de eorum sententijs judicare debeatis, non subire examen.* S. Gelasius: (c) *Hoc robur obtinuit, quod in Synodo firmavit Sedis Apostolicæ auctoritas, quod refutavit, firmitatem habere non potuit.* Omitto sexcenta alia, ex quibus palàm est, latum discrimen à Patribus agnitum esse inter sententias Episcoporum, & sententias Romanorum Pontificum, hæreses aliquas damnantium, ut videl. istorum vellent esse ultimas & decretorias, illorum verò adhuc reformabiles, & judicio Pontificum, etiamsi in Concilio Oecumenico latæ essent, omninò subjectas.

Sed videamus nunc, quænam in particulari hæreses à solis Romanis Pontificibus extra Concilium Oecumenicum damnatæ sint.

Certum est, à Christi nativitate úsque ad annum 325. quo Concilium Nicænum celebratum est, nulla fuisse Oecumenica Concilia celebrata, & tamen quàm plurimæ hæreses toto hoc annorum decursu & extitêre, & abolitæ, aut saltem damnatæ sunt. Et quamvis in particulari non semper ostendi possit, eas à Romano Pontifice damnatas esse, quippe flagrantibus persecutionibus, & Ecclesiâ Romanâ omnibus venis sanguinem fundente, otium non erat Romanis Pontificibus multa scribendi, & posterorum memoriæ commendandi; vix tamen dubium esse potest, auctoritate Summorum Pontificum fuisse confixas. Constat enim unâ parte testimonijs suprà productis, Ecclesiam supra fidem Petri ejúsque successorum fundatam esse, ídque Patres primorum seculorum palàm professi sunt, nam præter dicta Sozomenus scribit: (d) *Julium ad eos, qui Antiochiæ convenerant, scripsisse, átque incusâsse, quòd contra leges Ecclesiæ eum ad Concilium non vocâssent, nam Legem esse ad Sacerdotij dignitatem spectantem, quæ pronuntiat, acta illa irrita esse, quæ præter sententiam Episcopi*

(a) Epist. ad Stephanum. (b) Commonitor. Cœlest. à Balluzio nuper editum ex MM. SS. Codic. Colbertino & Vaticano. (c) S. Gelas. l. de vinculo anathem. (d) Lib. 3. hist. cap. 9.

Episcopi Romani constituuntur. Et ipse Athanasius ex persona Julij, cujus epistolam recitat: (a) *An*, inquit, *ignari estis, hanc consuetudinem esse, ut nobis scribatur, ut hinc, quod justum est, definiri possit? nunc autem nos, quos certiores minimè fecerunt, postquam jam egerunt, quod libuit, suffragatores suæ damnationis, cui non interfuimus, esse volunt; non ita se habent Petri & Pauli ordinationes, non ita Patres docuerunt, sed fastus iste, & novum studium est. Quæ enim accepimus à B. Petro Apostolo, hæc vobis scribimus.* Ubi vides, hanc Pontificis Romani auctoritatem ad Apostolorum traditionem referri. Ex altera verò parte æquè constat, Pontificum in fidei causis sententiam adeò Ecclesiam Catholicam venerari solitam, ut qui eam non reciperent, teste S. Ignatio Episcopô Antiocheno, qui primo Seculo floruit: (b) *Qui his non obedit* (loquitur de SS. Cleto & Clemente) *Atheus prorsùs & impius fit, & Christum contemnit, & Constitutionem ejus imminuit.* At quæ est Christi constitutio, nisi illa? *Tu es Petrus*, &c. *Tibi dabo claves Regni Cœlorum*, &c. *Pasce oves meas.* At hæc Christi constitutio aut de omnibus Petri successoribus intelligenda est, aut non est intelligenda de Cleto & Clemente, cur enim potiùs de Cleto, quàm de Alexandro, de Gregorio, de Innocentio? Cùm ergo constet, Romanis Pontificibus supremam in causis fidei decidendis auctoritatem concessam, eámque in primitiva quóque Ecclesia agnitam, summáque veneratione exceptam esse; quis dubitet, in profligandis hæresibus Summos Pontifices illâ non esse usos? Poterant, debebant, ergo fecêre, alioquin sancti non essent. Et ideò S. Irenæus de S. Clemente scribit: (c) *Dissensione non modicâ inter eos, qui essent Corinthi, fratres factâ, scripsit quæ est Romæ Ecclesia potentissimas litteras Corinthijs, ad pacem eos congregans, & fidem eorum reparans, & annuntians, quam ab Apostolis receperant, traditionem.* Sic Cerdon & Valentinus hæresiarchæ (d) coram Hygino S. Pontifice hæreses suas recantârunt. Sic Theodótus hæresiarcha, Theodoreto (e) & Eusebio testibus, à Victore Pontifice damnatus, & Ecclesiâ ejectus est, quòd doceret, Christum hominem tantummodò, non etiam Deum esse. Idem Victor, ut habet Eusebius, *totius Asiæ Ecclesias, & alias finitimas* (quamvis traditionem Joannis Evangelistæ prætexerent) tan-

(a) S. Athanas. apolog. 2. ad Orient. (b) S. Ignat. epist. ad Roman. (c) S. Iren. lib. 3. adu. hæres. cap. 3. (d) Anno 155. testibus Irenæo lib. 3. cap. 4. Eusebio lib. 4. cap. 10. (e) Anno 196. Theodoret. hæretic. fab. lib. 2. Eusebius lib. 5. hist. cap. 27.

tanquam alterius fidei & opinionis literis graviter objurgatas ſimul omnes à Communione Eccleſiæ ſemovendas duxit; quòd videl. celebrarent Paſcha decimâ quartâ Lunâ, quacunque die incidiſſet. Id verò quamvis Eccleſia Romana toleráſſet, poſtquam tamen verti in hæreſin cœpit, & Judaiſmo anſam præbere (quod Nicephorus teſtatur) (a) quódque conniventia Eccleſiæ fuerat, pro neceſſitate ac debito jactari, (pari ferè ratione, quâ hâc tempeſtate de neceſſitate utriúſque in Communione ſpeciei à Calviniſtis diſſeritur) Victor neceſſariam eſſe ſeveritatem credidit, quamvis ab ea ſanctum Pontificem Irenæus vehementer dehortatus ſit, poteſtatem quidem Pontificis agnoſcens, ſed uſum reſtringi cupiens. Ubi nota, quamvis plurimi hiſtorici Eccleſiaſtici, videl. Euſebius, Irenæus, Nicephorus, Hieronymus, Photius, aliique hujus rei meminerint, nullus eorum tamen ſcribit, Epiſcopos Victori hanc poteſtatem negâſſe, ſed tantùm hortatos eſſe, ut pacis causâ nimiâ ſeveritate temperaret. Et temperavit quidem Victor, ſed ejus ſententia contra omnium Aſianorum, & Synodi Epheſinæ Decreta omninò vicit, ac Nicæno Concilio confirmata eſt. Paulò pòſt Zephyrinus (b) Victori ſuccedens hæreſin Montaniſtarum & Cataphrygum anathemate ferit, & præcipuum hujus hæreſis Caput Tertullianum, quod ipſemet fatetur, (c) unde perpetuum Tertulliani in Pontifices odium, more omnium hæreticorum, Judicem, à quo plectuntur, averſantium. De ejuſdem Zephyrini contra Cataphrygas Decreto hæc ſcribit Tertullianus: *Audio etiam, decretum eſſe propoſitum, & quidem peremptorium; Pontifex Maximus, Epiſcopus Epiſcoporum dicit; ego & mœchiæ, & fornicationis delicta functis pœnitentiâ dimitto.* Ubi obſervas, jam tunc temporis, quamvis flagrante perſecutione, Romanos Pontifices ſupremâ auctoritate ſuâ uti ſolitos eſſe, in materia videl. fidei (talis enim erat, de qua tunc temporis quærebatur, videlicet, an relapſi ad pœnitentiam recipi poſſent) Decreta, & quidem *peremptoria*, hoc eſt, definitiva proponendo, quibus omnes Chriſti fideles obedire tenentur; hæc verò Decreta, ut aliàs oſtendi, infallibilitatem Pontificiam ſupponunt. Origenes à Dionyſio Epiſcopo Alexandrino hæreſis accuſatus, fidei ſuæ profeſſionem Romam ad Fabianum Ponti-

(a) Niceph lib. 4. cap. 30. Tertull. de Præſcript. cap. 53. Euſeb. 5. hiſt. cap. 9.
(b) Anno 215. (c) Tertull. de jejun. cap. 1.

Pontificem misit: (a) sed cùm calamo fides non haberetur, ipse Romam accessit, (b) ratus, se hæresis notâ satis absolutum fore, si à Romano Pontifice reciperetur.

V. Cyprianus, omnésque ferè Africani Patres, à Stephano Papa (c) anathemate percussi, aut saltem territi, ob repetitum hæreticorum baptisma. Ubi planè enituit invicta Romanorum Pontificum auctoritas, quando contra torrentem Africanæ eloquentiæ, & sanctitatis, frustrà obnitente Cypriano (cujus in Ecclesia Catholica eâ tempestate summa veneratio) veritati suffragium tulit, effecítque, ut toto Orbe probaretur. Planè nunquam magis credi potuit, errâsse Pontificem, quàm cùm Cypriano, tótque, & tam numerosis Synodis (in quibus florem Catholicæ Religionis facilè collectum vidisses) adversatus est; vicit tamen, & pro illo veritas stetit. Quando errabit Pontifex, si tunc non erravit? num aliquando doctiores, sanctioréſque adversarios habebit, quàm Cyprianum, & tot alias Synodos Orientis? ergo si tunc, quando tam multi, robustíque impellebant, hæc Petra non cecidit, frustrà expectas aliquando casuram; stetit, stabítque, ut Petram decet.

Dices: Etiam post prolatam à Stephano sententiam, diráſque intentatas nec Cyprianus, nec alij Africæ Episcopi acquievêre; non ergo credebant, Pontificem falli non posse.

Resp. De certamine Cypriani cum Stephano alibi dictum est, & dicetur posteà, cùm objectiones dissolvemus; nunc verò id solùm dico, Cyprianum, ejúſque asseclas, si crediderunt Pontificem ex Cathedra docentem falli posse, omninò errâsse; neque id mirum est, aut absurdum; si enim errârunt circa Baptismum, cur non errare potuerint circa Pontificem? & si tu absurdum & falsum esse non credis, cùm dicitur, Cyprianum circa Baptismum errâsse, cur absurdum, & falsum esse credas, cùm dicimus, errâsse circa Pontificem? præsertim cùm nemo unquam falsam doctrinam pertinaciter defenderit, qui non hoc ipso cum Romano Pontifice bellum gesserit, jurato videlicet, & necessario mendacij hoste, ac vindice veritatis; ut adeò unum idémque sit, Pontifici bellum, & veritati indicere, quemadmodum unum idémque est, in leges & in Judicem offendere. Et verò ubi primus ille animorum ardor de-

(a) Anno 248. (b) Euseb. lib. 6. hist. cap. 28. 29. (c) Anno 258.

ferbuit, qui Cypriani, & Firmiliani calamos myrrhâ, & felle impleverat, redditque ferenitas agnofcendæ veritati neceffaria; refipuit Cyprianus, totúmque illud agmen Africanorum, féque Pontifici Romano fubmifit. Cùm ergo Cyprianum habeamus, & errantem, & pœnitentem, quærimus ex Gallis, cur malint errantem fequi, quàm pœnitentem? Audi Auguftinum: (a) *Correxiffe autem Cyprianus iftam fententiam non invenitur, non incongruenter tamen de tali viro exiftimandum eft, quòd correxit, & fortaffe fuppreffum fit ab eis, qui hoc errore nimium delectati funt, & tanto velut patrocinio carere noluerunt.* Idem teftatur clariffimis verbis S. Hieronymus de Epifcopis, qui cum Cypriano decreverant, hæreticos rebaptizandos effe. Verba Hieronymi hæc funt: (b) *Denique illi ipfi Epifcopi, qui rebaptizandos hæreticos cum Cypriano ftatuerant, ad antiquam confuetudinem revoluti* (quæ habebat, non effe rebaptizandos hæreticos, & quâ maximè Stephanus nitebatur) *novum emisére Decretum.* Et Crefconius Donatifta objicit Auguftino: (c) *Majores noftri* (Donatiftæ videlicet) *ab Orientalium propterea communione difcreti funt, quia illi fuum judicium refciderunt, quo eis placuerat de illa quæftione* (an videlicet hæretici rebaptizandi effent) *Cypriano, atque illi Africano Concilio confentire oportere.* Cui refpondet Auguftinus: (d) *Paucos illos Orientales, quinquaginta videl:* (totidem erant Epifcopi in Synodo Iconienfi Firmiliano præfidente) *non tantùm judicium fuum refcidiffe, verùm etiam correxiffe.* De Dionyfio quóque Patriarcha Alexandrino mutâffe eum fententiam, ac Stephano manus dediffe clarum videtur, tum ex familiariffimis ejus Epiftolis ad Xiftum Stephani fucceflorem apud Eufebium: (e) tum quia adeò Stephani fententiæ accefferat, ut ne quidem *fratrem quendam ætate admodùm provectâ, & Baptifmate apud hæreticos tinctum, fed pleno impietate, plenóque blafphemiæ, néque ullam omninò cum noftro habente fimilitudinem, fit aufus rebaptizare,* nifi permitteret Romanus Pontifex; fic enim epiftolam ad Xiftum concludit: *Profectò opus habeo Frater confilio Tuo, & fententiam Tuam expecto, ne fortè ipfe halluciner tali negotio ad me delato.* Ita Eufebius; patet ergo, Africanos Epifcopos, eorúmque Coryphæos Firmilianum, & Dionyfium fen- tentiam

(a) Auguft. epift. 48. ad Vincent. (b) S. Hieron. Dial. contra Luciferianos. (c) Crefcon. lib. 3. cap. 2. (d) Auguft. contra Crefcon. lib. 3. cap. 3. (e) Eufeb. lib. 7. cap. 9.

tentiam correxisse. Quando ergo Arelatense, quod multò post celebratum est, canone 1. decernit: *Afros propriâ lege uti, ut rebaptizent,* intelligendum est, ut bene notavit Sirmondus, non de quibuscúnque Catholicis Afris (quales erant Cypriani sectatores) sed de Afris Donatistis & Schismaticis; & ideò in Concilio Romano ante Concilium Arelatense celebrato sub Melchiade Papa, Donato etiam ab Africæ Episcopis vitio datum, imò damnatus est, quòd *confessus esset se rebaptizâsse*, teste Optato Milevitano; ergo certum est, eâ tempestate non fuisse apud Africanos moris, ut tincti ab hæreticis iterum tingerentur, alioquin quomodo ab Africanis Episcopis id soli Donato crimini verteretur? Hæc omnia eò spectant, ut ostendamus, Africanos Episcopos, præsertim Firmilianum & Dionysium resipuisse. Jam Lectoris judicium esto, quorum æquior sit causa: adversariorum, qui errantes Africanos sequuntur, an nostra, qui sequimur pœnitentes? Illud quóque ex Augustino addendum; paucos fuisse, qui cum Cypriano Pontifici obluctabantur: (c) *Quinquaginta videl. Episcopi Orientales, & septuaginta Afri contra tot millia Episcoporum, quibus hic error* (Cypriani) *in toto Orbe displicuit.* Quæro jam iterum, utrum magis expediat paucorum errores amplecti, an multorum veritatem, imò tot millium Episcoporum, & totius Orbis consensum, qui Romani Pontificis sententiam venerati sunt? Quanquam si verum dici oportet, nihil Stephanus ex Cathedra, & per modum Dogmatis definivit; cùm enim Cyprianus Anno CCLVI. in secundo Carthaginensi Concilio, quò omnes Africæ Episcopi convenerant, solemni Decreto hæreticorum baptisma damnâsset, illúdque per literas Synodicas Stephano Papæ confirmandum misisset, Stephanus in hæc verba respondit: *Si quis à quacúnque hæresi venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est.* Quibus verbis planè contrariam Cypriani sententiam hæresis non damnavit, sed vetuit tantùm, *nihil innovari*, hoc est, antiquam Ecclesiæ traditionem, usúmque retineri, donec tota hæc quæstio in Concilio Universali decideretur, ut sæpe testatur Augustinus. Et meritò ad Concilium universale rejecta est, cùm enim potissima quæstio facti, non juris esset: *An videlicet rebaptizatio hæreticorum antiqua totius Ecclesiæ consuetudini, & traditioni adversaretur*, meritò Concilium univer-

(a) S. August. contra Cresconium lib. 3. cap. 3.

universale expetebatur, ut videlicet singuli Episcopi de suarum Ecclesiarum usu ac consuetudine testari possent. Et quia pauci Episcopi Africani contra tot millium Episcoporum, imò totius Orbis sententiam (ut testatur Augustinus) non solùm privatam opinionem sustinebant, verùm etiam contra Decretum Pontificis Romani ne quidem operiri Concilium, & interim repetito Baptismo abstinere volebant, imò primam Sedem convitijs onerabant, planè sacro calamo indignis (qua de causa S. Augustinus (a) Cyprianum reprehendit) jure merito excommunicationem illis Romanus Pontifex Stephanus minatus est, non tamen inflixit, deprecante Dionysio Patriarcha Alexandrino; sic enim ipse testatur epistolâ ad Xistum Pontificem: (b) *Atque ut pro omnibus Episcopis illum deprecarer, epistolam scripsi.* De quo vide Schelstrate (c) & Alexandrum Natalem, (d) & simul adverte, moris fuisse, ut sanctissimi Episcopi excommunicationem apud Romanos Pontifices deprecarentur, eámque ne vibrarent dissuaderent; sic Irenæus Victorem, sic Dionysius Stephanum Pontifices rogârunt.

Ex hoc Cypriani conflictu magnum pro Infallibilitate Pontificia argumentum sumitur. Cyprianus tantâ doctrinâ, pietate, eloquentiâ, ingenio, ac insuper tot Episcoporum, & trium Synodorum votis subnixus, ubi tamen à Romano Pontifice secessit, in hæresin & errores prolapsus est, posteà ab Ecclesia damnatos; naufragium fecit, anchoram perdidit; quis ergo deinceps speret, se absque periculo & impunè à Romani Pontificis sententia deflexurum, sibique stationem promittat Cypriano cadente? *Tu es Petrus, & super hanc Petram,* inquit Christus, *ædificabo Ecclesiam meam.* Ergo super hanc Petram ædificium es, extra hanc Petram ruina.

VI. *Anno CCCLXXIII.* Primus Damasus hæresin Apollinaris, simúlque Timotheum & Vitalem Apollinaris discipulos extra Concilium Oecumenicum damnavit. Negabant isti Divinitatem Spiritûs S. Damasi verò Decretum fuisse peremptorium & decisivum, ac necessitatem Ecclesijs imposuisse, ut reciperetur, authenticis

(a) August. lib. 5. contra Donat. cap. 25. (b) Apud Euseb. lib. 7. cap. 5. (c) Schelstr. in antiquit. illustrata p. 2. dissert. I. cap. 5. a. 5. (d) Alex. Natal. ad seculum 3. Dissert. 12.

thenticis Documentis probari potest, ac insuper testimonio Ecclesiæ Gallicanæ. Theodoretus hæc habet: (a) *Damasus simul ut exortam hanc hæresin accepit, non Apollinarem solùm, verùm etiam Timotheum ejus discipulum abdicavit, quam rem etiam Episcopis Orientalibus significavit.* Damasus ipse in epist. ad Episcopos Orientis: (b) *Sciatis velim, Fratres, nos Timotheum ipsum cum impio ejus dogmate jam pridem abdicâsse, & ob eam causam credimus, impias ejus reliquias nihil in posterum momenti habituras. Jam enim semel formulam fidei edidimus &c.* Et post pauca: *Quid est, quòd abdicationem Timothei à me rursus requiratis, qui etiam hîc judicio Sedis Apostolicæ abdicatus est unà cum Magistro suo Apollinari? quòd si alios quosdam ad suam perducat sententiam, sciant illi, se cum illo unà perituros, ut qui animum induxerint Ecclesiæ Canoni repugnare.* Nota illa Damasi verba: *Jam pridem impium ejus dogma abdicavimus, quam ob causam credimus, ejus reliquias nihil imposterum momenti habituras.* Quæ causalis supponit omninò, sententias Pontificis Romani in causis fidei esse ultimas & irreformabiles, alioquin quæ esset consequentia? *Damnavimus dogma Apollinaris, ergo illud dogma nihil ampliùs momenti habebit?* Imò habebit, quia damnatio Pontificis revocari potest, & errori subjecta, nec certam fidem facit, nisi ab Ecclesia recipiatur; non ergo sufficit à Damaso damnatam esse. Sed & illa verba: *Sciant, se cum Apollinari unà perituros, &c.* eandem Infallibilitatem ostendunt. Ipsi Galliæ Episcopi ex hoc Damasi Decreto Pontificiam Infallibilitatem recentissimè agnoverunt, & Papæ Decreta *divinâ ac summâ per universam Ecclesiam auctoritate niti professi sunt.* Sic enim ad Innocentium X. anno 1653. scribunt: *Perspectum enim habebat* (Zosimus videl. PP.) *non solùm ex Christi pollicitatione, sed etiam ex actis priorum Pontificum, & ex anathematismis adversùs Apollinarem & Macedonium nondum ab ulla Oecumenica Synodo damnatos à Damaso paulò antè jactis, judicia pro sancienda Regula fidei à Summis Pontificibus lata, divinâ æquè ac summâ per universam Ecclesiam auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio ipsius etiam mentis obsequium præstare teneantur.* Néq; obstat, post Damasi definitionem in Concilio Constantinopolitano eandem Pneumatomachorum causam fuisse agitatam, damnatámque; néque enim id factum, quòd sententia Pontificis incertæ fidei esset, ac retractari posset, sed quia hæretici eâdem temeritate, quâ Spiritui Sancto sacræque Scripturæ, etiam Pontificum judicio

(a) Theodoret. lib. 5. cap. 10. (b) Theodoretus ibidem.

obluctabantur, & quid mirum, qui DEO & Scripturæ non credebant, non credidisse Pontifici? num ideò errare scriptura potest, quia hæretici scripturæ non credunt? Ut ergo eorum contumacia tot Patrum doctrinâ & pietate florentium testimonijs, ac insuper argumentis, quæ ab illis in medium proferebantur, vinceretur, permisit Papa, eandem causam in plenario Concilio agitari, cujus auctoritas licèt non sit major Pontificiâ in *decernendo*, ac *decidendo*, est tamen major in *docendo* & *instruendo*, ob præclaram scientiam, facundiam, ac Zelum Episcoporum, qui Concilio intersunt. Sicut ergo cùm Christus Apostolis dixit: *Paraclitus autem Spiritus, quem Pater mittet in nomine meo, ille docebit vos omnia, & suggeret vobis omnia, quæcúnque dixero* (Græcè εἶπον, hoc est, dixi, prout etiam Arabicus & Syrus habet) *vobis*; non ideò sequitur, Spiritum Sanctum majoris esse auctoritatis, quàm Christum, aut posse corrigere, quæ à Christo dicta sunt; sed tantùm, Spiritûs Sancti partes esse, insinuare, explicare, & credentium animos suaviter, fortitérque disponere, ut credant, quæ à Christo dicta sunt; ita Concilij partes sunt, non immutare Pontificum Decreta ad fidem pertinentia, sed solùm explicare, & fidelium animos doctrinâ, eloquentiâque, quæ in Concilijs abundant, permovere. Et hoc modo intelligendus est etiam S. Augustinus, quando, præcipuè in causa S. Cypriani, Concilium Universale toties commendat. Verbo, Papa est supra Concilium in *decernendo*, Concilium supra Papam in *docendo*, si non semper, at sæpè; quemadmodum major potest esse in Senatoribus & Consultoribus doctrina, jurísque peritia; at penès Judicem major, imò unica potestas judicandi, litémque finiendi. Et illud quóque observatione dignum, quod S. Hieronymus notat, videl. in Synodo Nicæna, quæ anno 325. celebrata est, nullam fieri expressam mentionem errorum Origenis, Valentini, Marcionis, Cataphrygarum, aut Manichæi, (a) *quos certè ante Synodum fuisse dubium non est.* Ex quo evidenter colligitur, Patres Nicænæ Synodi sententias Sum̃orum Pontificum pro indubitatis habuisse, alioquin cur eas hæreses intactas & indemnatas relinquerent, quas soli Pontifices damnâssent extra Concilium Universale? damnatas enim esse à Pontificibus, & ideò quóque ab Ecclesia rejectas patet tum ex ijs, quæ diximus, tum

(a) Hieron. epist. 65. cap. 1.

tum ex luculento Damasi testimonio, sic enim ad Stephanum Archiepiscopum Carthaginensem, & tria Africæ Concilia scribit: *Scitis, Fratres Charissimi, firmamentum à DEO fixum, & immobile suorum Sacerdotum, id est, omnium Episcoporum Apostolicam Sedem esse constitutam, & verticem Ecclesiarum &c. nam ut nôstis, Synodum sine ejus auctoritate fieri non est Catholicum, néque ulla unquam Concilia rata leguntur, quæ non fuerint ejus fulta auctoritate &c.* Et circa medium: *Cujus Sedis Apostolicæ ante omnia decebat eos* (Patres Concilij Ariminensis) *expectare Decretum.* Quæ tantùm abest, ut ab Episcopis improbata fuerint, ut ipsi potiùs ad eundem Damasum ita scriberent: *Notum facimus Vestræ Beatitudini, quòd quidam fratres venerabiles Episcopos vobis inconsultis à proprio dejiciunt gradu, cùm Vestræ Sedi Episcoporum judicia & summorum finem negotiorum Patrum decreta omnium cunctam reservavêre sententiam inquirendi reverentia de DEI rebus, quas omni curâ & solicitudine observare debemus.* Hæc omnia falsa sunt, si Pontifex errare, ejúsque sententiæ in materia fidei corrigi possunt; quomodo enim *finis negotiorum summorum* Pontifici reservatur, si aliud adhuc Ecclesiæ aut Conciliorum examen & judicium expectandum est? Quomodo Sedi Romanæ *Patrum Decreta omnium cunctam reservavêre sententiam,* si post ejus sententiam, quia errare potest, alijs sententijs locus est? Quomodo nulla *Concilia rata leguntur, quæ non fuerint Sedis Apostolicæ fulta auctoritate*, cùm potiùs Sedis Romanæ judicia non sint rata ex mente adversariorum, nisi Conciliorum auctoritate fulciantur?

Anno CCCXC. Emersit, larvámque deposuit hæresis Joviniani. Eam S. Hieronymus acri, flammatóque stylo confixit, crederes non tam scribere, quàm tonare; sed dum totus est in extollenda Virginitate, visus est in extrema prolabi, & matrimonium quóque aversari, unde multorum in Hieronymum querelæ, quas ille scriptâ apologiâ delevit. Siricius verò Papa, ubi eam hæresin detexit, coactâ Romæ Synodo continuò damnavit, datísque litteris ad S. Ambrosium, nam Mediolani quóque grassabatur, pro damnata haberi eam voluit. Sic enim scribit: *Nos sanè nuptiarum vota non aspernanter accipimus, sed Virginum nuptias majore honorificentiâ honoramus. Facto igitur Presbyterio* (hoc est Synodo) *invenimus, ea doctrina nostra, hoc est, Christi esse contraria, unde omnium nostrûm tam Presbyterorum & Diaconorum, quàm totius Cleri una lata fuit sententia, ut Jovinianus, Auxentius,*

Genialis, divinâ sententiâ & nostro judicio in perpetuum damnati extra Ecclesiam remanerent. Quod custodituram Sanctitatem Vestram non ambigens hæc scripta direxi. Ubi etiam nota, Siricium Pontificem pro eodem habere, Dei & Papæ judicium. Respondit Ambrosius suo & Mediolanensis Synodi nomine: (a) *Recognovimus litteris Sanctitatis Tuæ boni Pastoris excubias, qui fideliter commissam Tibi januam servas, & piâ solicitudine Christi ovile custodis, dignus, quem Domini oves audiant & sequantur.*

Anno CCCCI. Anastasius Papa Rufinum Origenistarum Coryphæum Romam vocat ad causam dicendam; sed tergiversantem, & comparere renuentem (quippe haud ignorabat, si semel Romæ hæresis notaretur, se toto Orbe Catholico abominationi, & pro hæretico habitum iri) hæresis damnat, & unà Infallibilitatem Pontificiam egregio testimonio sancit; audi Hieronymum, & posteà ipsum Anastasium; Hieronymus ergo hæc de Rufino scribit: (b) *Innocentem te vocas, ad cujus interpretationem* (transtulerat enim Origenis Periarchon) *Roma contremuit? Absentem, qui accusatus respondere non audes, & in tantum Romanæ Urbis judicium fugis, ut magis obsidionem Barbaricam, quàm pacatæ Urbis velis sententiam sustinere?* Anastasius verò epist. ad Joannem Hierosolymorum Episcopum hæc habet: *Absit hæc ab Ecclesia Romana nequaquam Catholica disciplina. Nunquam profectò eveniet, ut aliquâ hoc admittamus ratione, quod jure, meritóque damnamus. Quapropter in toto Orbe Christi DEI diffusa providentia probare dignabitur, accipere nos omninò non posse, quæ Ecclesiam maculent. Mihi certè cura non deerit, Evangelij fidem circa meos custodire populos, partésque populi mei, per quæq; Orbis terrarum spatia diffusas, quantum possum, litteris convenire, ne qua profanæ Interpretationis origo subrepat.* Audis, profiteri Anastasium: *Nunquam per Christi providentiam eventurum, sed nec evenire posse, ut Romanus Pontifex recipiat, quæ Ecclesiam maculent.* Quid est hoc aliud, quàm infallibilem esse?

Anno circiter CCCCXVI. Innocentius Primus hæresin Pelagianam damnavit extra omne Concilium Oecumenicum, & teste Augustino insigne Infallibilitatis Pontificiæ documentum post se reliquit. Sic enim de Innocentio apud S. Prosperum: (c) *Constituimus, in Pelagium atque Cœlestium per venerabilem Episcopum Innocentium de Beatissimi Apostoli Sede prolatam manere sententiam.* Et Gennadius: (d) *Multos Cata-*

(a) V. Epistolas Rom. Pontificum Tomo 1. (b) S. Hieron. apolog. in Rufin. (c) S. Prosper adv. Collator. (d) Gennad. de viris illustr. cap. 43.

Cataphrygas (Innocentius videlicet) *& Pelagium ac Cœlestium invenit hæreticos, & damnavit eos, & hoc constituit, ut qui natus fuerit de Christiana, rursus nasci debeat per Baptismum, hoc est, baptizari debeat, quod Pelagius damnabat.* Idem S. Prosper: *Tunc Pelagianorum machinæ fracta, quando B. memoriæ Innocentius nefandi erroris capita Apostolico mucrone percussit.* S. Augustinus *l. 2. contra Pelagium & Cœlestium c. 7. Cœlestius B. Papæ Innocentij non est ausus literis obsistere, imò se omnia, quæ Sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit.* Et lib. 2. cap. 3. contra duas epistolas Pelagianorum: *Per Papæ Rescriptum causa Pelagianorum finita est, totóque Orbe post ejus damnationem damnati sunt, ac litteris Innocentij tota de hac re dubitatio sublata est.* Et contra Julianum L. 1. c. 4. *Puta, eam tibi partem Orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus martyrio coronare. Cui Ecclesiæ præsidentem Beatum Innocentium si audire voluisses, jam tunc periculosam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Nihil enim potuit Vir ille Sanctus Africanis respondere Concilijs, nisi quod antiquitùs Apostolica Sedes & Romana cum cæteris tenet perseveranter Ecclesia.* Et serm. 2. de verbis Apostoli: *Jam enim de hac causa* (hæresi videlicet Pelagiana) *duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam, indè etiam Rescripta venerunt; causa finita est, utinam etiam error finiatur?* Quomodo dici potest per Rescripta Apostolica *causa finita esse*, si judicia Romani Pontificis errori subjecta sunt, si examinari debent, si consensu Ecclesiæ, si sententiâ Concilij Oecumenici indigent? an Pelagiani respondere non poterant, *nullo modo causam finitam esse*, quippe in nullo Oecumenico Concilio damnatam; nam Concilia, quorum Augustinus meminit, fuerunt solùm Provincialia? Ipsi denique Gallicanæ Ecclesiæ Antistites litteris ad Innocentium X. datis: *Innocentius I. Pelagianam hæresin*, inquiunt, *damnavit olim ad Episcoporum Africæ relationem; sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem hæresin ex adverso Pelagianæ oppositam Innocentius X. auctoritate suâ proscripsit &c.* Vides, non solùm novum exemplum damnatarum ab Innocentio hæreseon, sed etiam Infallibilitatem Romani Pontificis palàm assertam, quid enim aliud sonant illa Augustini verba: *Per Papæ Rescriptum causa Pelagianorum finita est, ac litteris Innocentij tota dubitatio sublata.* Et illa: *Puto, eam tibi partem Orbis sufficere debere, in qua primus Apostolorum martyrio coronatus est.* Et illa: *Nil potuit vir ille sanctus* (Innocentius) *Africanis respondere Concilijs, quam quod antiquitùs Apostolica Sedes tenet &c.*

Anno CCCCXVIII. Cœlestius Pelagianus, cùm pollicitus esset B. Innocentij sententijs acquiescere, posteà verò eandem hæresin redoleret, iterum Carthagine in Synodo 214. Patrum damnatus est; sed cùm ab hac Synodi Carthaginensis sententia appellâsset, Zosimus Pontifex appellationem recepit; causa recipiendæ appellationis, teste Augustino: (a) *Quòd Cœlestius litteris B. Innocentij Papæ, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consentire respondit, & propterea Libellus ejus Catholicus dictus est.* Sed cùm Romæ Cœlestius recusaret, errores, quà famâ, quà proprijs scriptis sibi impositos damnare, Zosimus Papa, & Cœlestio, & hæresi Pelagianæ extremum vulnus inflixit, adeò, ut post Zosimi Decretum toto Orbe deleta sit. Audi eorum temporum scriptores, qui & hoc testantur, & Pontificiæ Infallibilitati insigne suffragium præstant. S. Prosper: (b) *Concilio,* inquit, *apud Carthaginem habito ducentorum decem, & septem Episcoporum ad Pontificem Zosimum Synodalia Decreta perlata sunt, quibus probatis per totum Orbem hæresis Pelagiana damnata est.* Ipse Zosimus Pontifex epistolâ ad Aurelium & Episcopos Carthagine congregatos: (c) *Quamvis Patrum traditio Apostolicæ Sedi auctoritatem tantam tribuerit, ut de ejus judicio disceptare nullus auderet, idque per Canones semper, regulásque servaverit; tamen cùm tantum nobis esset auctoritatis, ut nullus de nostra possit retractare sententia, nihil egimus, quod non ad vestram notitiam nostris ultrò litteris referimus, non quia, quid deberet fieri, nesciremus, aut faceremus aliquid, quod contra utilitatem Ecclesiæ veniens displiceret, sed pariter vobiscum voluimus habere tractatum &c.* Nihil poterat pro Infallibilitate clariùs dici, qui enim falli posse Pontificem dicunt, consequenter etiam volunt, *de Pontificis judicio disceptari, ejúsque sententiam retractari posse;* id verò Zosimus negat; & quod Pontifices congregari subindè Concilia permittant, non id necessitatis esse, aut ignorantiæ, *quasi quid deberet fieri nesciat, aut aliquid contra utilitatem Ecclesiæ decernere possit; sed ut fraternæ Charitati consulat.* Hæc omnia adversarios manifestè confundunt. Paulinus Diaconus epistolâ ad eundem Zosimum PP. *Beatitudinis Tuæ justitiam obsecro, Domine Zosime Papa Venerabilis; nunquam Fides vera turbatur, & maximè in Ecclesia Apostolica. Cui non sufficit ista sententia?* Pontificis videlicet Romani) *quis hanc tam salubrem, tam amplexabilem, tam piam*

(a) S. August. ad Bonifac. contra litter. Pelagij lib. 2. cap. 3. (b) S. Prosper. in Chron. (c) V. integram epistolam apud Baron. ad ann. 418. n. 5.

piam reſpueret alius, niſi qui à fide devius eſt? Hæc omninò infallibilitatem Pontificiam ſonant, alioquin & *fides Cathedræ Romanæ turbari poſſet*, nec eſſet *à fide devius*, qui Pontificijs Decretis non acquieſceret, nec *ſufficeret Romana ſententia.* Ipſe S. Auguſtinus l. 2. retractat. c. 50. teſtatur, poſtquam Innocentius, & Zoſimus Summi Pontifices doctrinam Pelagij ut hæreticam damnârunt, omnes Catholicos eos pro hæreticis habuiſſe.

Anno CCCCXXX. Neſtoriana hæreſis palàm erumpere, larvámque deponere cæpit. Et Cyrillus Alexandriæ Epiſcopus ut primùm comparentem vidit, graviſſimis ſcriptis confutavit, nec tamen priùs Neſtorium pro hæretico habere, ejúſque Communione abſtinere auſus eſt, quàm Cœleſtini Pontificis ſententiam exquireret. Hic verò indictâ Romam Synodo non ſolùm Neſtorium, hæreſinque Neſtorianam confixit, totóque Orbe proſcriptam voluit, verùm etiam Patribus Synodi Oecumenicæ Epheſinæ, quid in hac cauſa definire eos oporteret, præſcripſit, prohibuítque, ne à ſententia Romana vel latum unguem abſcederent. Quid amplius cupias pro aſſerenda ſuprema & infallibili in cauſis fidei Pontificum auctoritate? ſi enim falli Pontifex poteſt, cur aſſerit Cyrillus, ſe nullâ aliâ ratione de Neſtorio damnando certum reddi poſſe, quàm ex ſententia Pontificis? & quid eſt aliud, eſſe infallibilem, quàm eſſe certum? & ſi poteſt errare Pontifex, cur non poſſit à Concilio corrigi? & ſi corrigi poteſt, cur prohibet, ne aliter Concilium judicet, quàm Papa judicavit? Planè tam ſunt invicta Infallibilitatis Pontificiæ hæc argumenta, ut deſiderari majora non poſſint. Sed teſtes audiamus. Cyrillus ergo epiſtolâ ad Cœleſtinum (cujus hoc initium: *Si in rebus uſque adeò ſerijs*) hæc ſcribit: *At quamvis ita res habeat, non priùs tamen illius communionem confidenter deſerere auſi fuimus, quàm hæc ipſa Pietati Tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hîc ſentias, declarare, quò liquidò nobis conſtet, communicaréne nos cum illo oporteat, an verò liberè ei denuntiare, neminem cum eo communicare, qui hujuſmodi erroneam doctrinam prædicat.* S. Cœleſtinus epiſtolâ ad Neſtorium, quæ in Concilio Epheſino ſummis laudibus excepta eſt, & quam Evagrius (a) divinam appellat circa finem: *Apertè igitur hanc noſtram ſcias eſſe ſententiam, ut niſi hanc perfidam novitatem intra decimum diem*

(a) Evagr. lib. 1. cap. 4. Baron. anno 430.

diem apertâ & scriptâ confessione damnaveris, ab universalis te Ecclesiæ Catholicæ communione dejectum scias, quam formam nostri judicij per filium meum Possidonium Diaconum destinavimus, ut agat vice nostrâ, quatenus statutum nostrum vel tibi, vel universis Fratribus innotescat. Et in Commonitorio (a) suis Legatis ad Concilium Ephesinum dato, quod nuper Stephanus Balluzius edidit: *Auctoritatem Sedis Apostolicæ custodire debetis, & conventui interesse, ad disceptationem si fuerit ventum, vos de eorum sententijs judicare debetis, non subire examen.* Idem Cœlestinus epistolâ ad Synodum Ephesinam datâ: (b) *Direximus pro nostrâ sollicitudine sanctos Fratres & Consacerdotes nostros, qui ijs, quæ aguntur, intersint, & quæ à nobis antea statuta sunt exequantur, quibus præstandum à vestra sanctitate non dubitamus assensum.* Et Projectus Cœlestini Legatus: *Litterarum S. Papæ Cœlestini Episcopi formam vestra sanctitas consideret, ut ea, quæ & dudum antè definire, & nunc in memoriam revocare dignatus est, juxta communis fidei regulam ad finem deduci jubeatis.* Et ibidem Firmus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus: *Apostolica & sancta Sedes Cœlestini sanctissimi Episcopi per litteras, quas misit etiam antè de præsenti negotio, sententiam, regulámque præscripsit, quam nos quóque secuti formam illam executioni mandavimus, Canonicum Apostolicúmque judicium in illum exequentes.* Vides, tantum abesse, ut Pontificum sententiæ tanquam errori obnoxiæ judicari, corrigique à Concilio debeant, ut potiùs illæ *normæ* ac *regulæ* sint, ad quas Concilij Decreta exigi debeant, erratura & abolenda, si illis non respondeant; nec alias esse Concilij partes, quàm ut Pontificum sententias jam priùs prolatas *exequantur,* sic enim Cœlestinus, ejúsque Legati, imò & Patres Concilij profitentur. Quòd si Concilium à Pontificis sententia deflectat, non Pontifex errabit, sed Concilium: nec sententia Pontificis corrigi, sed Concilij debebit, quod tum ex allatis testimonijs constat, tum etiam luculento exemplo, quod in eadem Synodo Ephesina proditum est. Cùm enim Juvenalis Episcopus Hierosolymitanus ob celebritatem ejus Urbis contra Cæsariensis Episcopi jura Primatum totius Palestinæ affectâsset, ac etiam communi totius ferè Synodi suffragio obtinuisset, obstitêre Legati Apostolicæ Sedis, & auctoritate, quâ supra Concilium pollebant, Decretum Synodi abolitum voluêre, id quod

(a) Commonit. Cœlest. apud Balluz. ex M. S. Cod. Colbertino, & conservato in Bibliotheca Vaticana. (b) Habetur in actis Synodi Ephes. p. 2. act. 2.

quod S. Leo Magnus memorat, ſimúlque quantùm Pontifex Romanus Concilio præſtet, his verbis memoriâ dignis oſtendit: (a) *Quoties*, inquit, *ob incurrentes cauſas Generalis Congregatio facta fuerit Sacerdotum, difficile eſt, ut cupiditas improborum non aliquid ſupra menſuram ſuam moliatur appetere, ſicut etiam in Epheſina Synodo Juvenalis Epiſcopus ad obtinendum Paleſtinæ Principatum credidit, ſe poſſe ſufficere, quod ſanctæ memoriæ Cyrillus meritò perhorreſcens multùm popoſcit ſcriptis ſuis, ut illicitis conatibus nullus præbeatur aſſenſus. Hoc tamen proprium definitionis meæ eſt, ut quantumlibet numerus Sacerdotum amplior aliquid per quorundam ſubreptionem decernat, id juſtitiæ conſideratione caſſetur.* Iterum ſæpè memoratus S. Cœleſtinus Papa epiſtolà ad S. Epheſinam Synodum: *Tandem malorum fine gaudendum eſt, tandem iniquè loquentium os videmus eſſe obſtructum. Hujuſce tamen fideliter peractæ rei vos executores ac defenſores nobiſcum videamus fuiſſe fidei Sacerdotes.* Ubi iterum vides, non alias eſſe Concilij partes, quàm ut *exequatur*, quæ à Summo Pontifice definita ſunt. Unde facilè reſpondetur Ludovico Dupino interroganti: *Si Pontifices infallibiles ſunt, quid opus cogi Concilia?* Cui reſpondeo, cogi Concilia, non ut retractent, revocéntque jam ſemel à Pontificibus definita, ſed ut exequantur, ut illuſtrent, ut compellant, útque ab hæreticis objecta, quâ valent eloquentiâ & ingenio, refutent, prout clariſſimè in Concilijs Nicæno & Epheſino apparuit, in quibus Chriſtianæ fidei Dogmata præclariſſimis argumentis non tantùm definita, ſed etiam illuſtrata & munita ſunt. Non ergo convocantur Concilia, ut Pontificum Decreta examinent, vera an falſa ſint, ſed ut eorum veritatem magis, magíſque illuſtrent; quemadmodum cùm ſacrarum Scripturarum ſententias ad examen vocamus, non id agitur, ut de eorum veritate dubitetur, ſed ut eadem veritas, quam illæ complectuntur, omnibus perſpecta fiat, omníque argumentorum genere conſpicua evadat: nam & qui teleſcopijs, aliiſque inſtrumentis ſolem intuetur, non dubitat, an ſol exiſtat, luceátque, ſed id agit, ut ſolem exiſtentem & lucentem magis, magíſque agnoſcat. Et quoties unum, idémque dogma in diverſis Concilijs Oecumenicis examinatum, diſcuſſúmque eſt? num ideò prioris Concilij dubia fides, & errori obnoxia? ſic contra hæreſin Arrianam poſt Nicænam Synodum etiam in Synodis Sardicenſi, &

Dd Ari-

(a) S. Leo epiſt. 62. Baron. ad ann. 431. n. 103.

Ariminensi actum est. Sic hæresis Nestoriana non solùm in Synodo Ephesina, verùm etiam in Chalcedonensi & Constantinopolitana iterum, iterúmque damnata est; & de una, eadémque fidei veritate quàm multi Prophetæ vaticinati sunt? num ideò priorum Prophetarum falsa vaticinia, aut dubia, quia alij idem cecinêre? Nihil ergo Pontificum auctoritati obstat, quòd, quæ ipsi definiverant, alia Concilia postmodùm æquè deciderint, præsertim cùm eorum decisiones, nisi Pontificis Romani auctoritas accederet, vanæ irritæque haberentur. Sed quid opus argumentis, quando ex allatis Patrum testimonijs constat, Concilia exequi tantùm solita esse Pontificum Decreta, nec illis licuisse aliud pronuntiare, quàm Roma præscripsisset? Quæ testimonia sive Dupinus legit, sive non legit, æquè reus est; si enim legit, quantæ pertinaciæ est, agnoscere veritatem, nec tamen admittere? si non legit, quantæ temeritatis scribere, quæ ignoret? Et planè legenti Dupinum palàm est, non aliam ei metam fuisse, quàm Maimburgi argumenta (quæ in libello de Privilegijs Ecclesiæ Romanæ recitaverat) exscribere, & Latinitati tradere, nullâ interim veritatis aut curâ, aut notitiâ. Sed hæc ex dicendis adhuc clariora evadent.

VII. *Anno CCCCXLIX.* Celebrata est Synodus Chalcedonensis, cujus occasione non solùm auctoritas Romani Pontificis in damnandis etiam extra Concilium Oecumenicum hæreticis, ac statuendis fidei dogmatibus, verùm etiam summa Infallibilitas multifariàm enituit, multísque testimonijs & exemplis probata est, ut ex dicendis patebit. S. Leo ad Patres Ephesi in causa Eutychetis congregandos: (a) *Fratres nostros Julianum Episcopum, Renatum Presbyterum, & filium meum Hilarium Diaconum misi, qui vice meâ sancto Conventui intersint, & communi vobiscum sententiâ, quæ Domino sint placitura, constituant. Hoc est, ut primitùs pestifero errore damnato etiam de ipsius, qui impudenter erravit, restitutione tractetur, si tamen sensus hæreticos, quibus imperitia ejus fuit irretita, planè, apertéque propriâ voce & subscriptione damnaverit, quod etiam in Libello, quem ad nos miserat, est professus, spondens per omnia nostram se esse sententiam secuturum.* Vides ꝑ Leonem jam prædamnâsse extra Concilium hæresin Eutychetis, nec suam jam priùs prolatam sententiam Concilij arbitrio aut judicio subjicere, sed potiùs & modum, & substantiam

(a) S. Leo epist. 15.

substantiam, quo procedere debeant, præscribere; num hoc aut Leo faceret, aut Concilium pateretur, si errare Pontifex posset? si infrà Concilium esset? nec enim minor majori præscribit, nec is, qui errare non potest, ab eo se doceri, ducique & imperari permittit, qui errare potest. Idem S. Leo epistolâ ad Patres Synodi Chalcedonensis: (a) *Tamen in his Fratribus, qui ab Apostolica Sede directi sunt, me Synodo Vestra Fraternitas existimet præsidere, qui nunc in Vicarijs meis adsum, & jam dudum fidei Catholicæ prædicatione non desum, ut, qui non potestis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non possitis dubitare, quid cupiamus. Unde Fratres charissimi, rejectâ penitùs audaciâ disputandi contra fidem divinitùs inspiratam, vana errantium infidelitas conquiescat, nec liceat defendi, quod non licet credi; cùm secundùm Evangelicas veritates, secundùm Propheticas voces, Apostolicámque doctrinam plenissimè & lucidissimè per litteras, quas ad B. memoriæ Flavianum misimus, fuerit declaratum, quæ sit de Sacramento Incarnationis Domini nostri pia & sincera confessio.* Si errare Pontifex potest, si Concilio subjectus est, cur non liceat ejus epistolam examini subjicere? cur illi Patres Concilij adstricti sint? quænam ergo sunt notæ Infallibilitatis, si hæ non sunt? & quid ampliùs præstare Pontifex debet, ut credatur Concilio major, expérsque erroris? Dicant adversarij, si quid habent, & si non habent, cedant veritati. Martianus quóque Imperator Oratione ad Concilium habitâ: *De cætero autem nemo de nativitate Domini aliud disputare audeat, præter quod Apostolicum prœemium trecentorum decem & octo Patrum consonans huic doctrinæ tradidisse noscitur, sicut Sanctissimi Papæ Leonis, qui Apostolicum gubernat thronum, ad sanctæ memoriæ Flavianum testantur litteræ.* Et Valentinianus Imperator epistolâ ad Theodosium: (b) *Fidem, quam à nostris majoribus traditam accepimus, debemus cum omni devotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis B. Apostolo Petro intemeratam conservare, quatenus Beatissimus Romanæ Ecclesiæ Episcopus, cui Principatum super omnes antiquitas contulit, locum habeat, ac facultatem de Fide ac Sacerdotibus judicandi. Hâc enim gratiâ secundùm solemnitatem Conciliorum & Constantinopolitanus Episcopus eum per libellos appellavit, propter contentionem, quæ orta est de Fide.* Et Galla Placidia ad eundem Theodosium Filium: *Hâc itaque gratiâ mansuetudo Tua tantis malis resistens veritatem immaculatam fidei Catholicæ Religionis servari præcipiat, ut secundùm formam & definitionem Apostolicæ Sedis in statu Sacerdotij illæso*

(a) Leo epist. 47. (b) Extat Tomo I. Conciliorum ante Concil. Chalced.

illæso manente, Flaviano ad Concilij (non Oecumenicum, ſed Romanum & nationale Italiæ, quod Leo Romam indixerat) *& Apoſtolicæ Sedis judicium tranſmittatur, in qua primus ille, qui cœleſtes claves dignus fuit accipere, Principatum Epiſcopatûs ordinavit.* Vides hic iterum, judicia in cauſis fidei Romanæ Sedi committi, reſervarique, & ad illius præſcriptum & normam inſtituenda eſſe, quæ utique ſuma eſt Infallibilitatis nota, cùm oporteat regulam & normam erroris expertem eſſe.

Neque dicas: Summos Pontifices more aliorum Epiſcoporum ſententias quidem ferre in cauſis fidei, ſed non ultimas, nec infallibiles & peremptorias, has enim Concilio reſervari.

Reſpondeo, allata Patrum teſtimonia nimis eſſe clara, ut tam inanibus & ridiculis diſtinctionibus eludi poſſint. Si enim Pontificum ſententiæ in cauſis Fidei non ſunt decretoriæ, & definitivæ, ſed ſolùm doctrinales; cur Patres ſub pœna anathematis eas recipi toto Orbe terrarum jubent? cur illis adſtringunt Concilia, nec permittunt in dubium vocari? cur toties proteſtantur, non valere Conciliorum Decreta, niſi à Pontificibus confirmata? & quænam eſt cenſenda ultima & definitiva ſententia, quæ nullam aliam expectat, à qua confirmetur? (quales ſunt ſententiæ Romanorum Pontificum) an quæ aliam expectat, à qua neceſſariò pendeat, quales ſunt omnes Sententiæ Conciliorum, ut ſuprà oſtendimus? Et denique poteſtatem Romanorum Pontificum cauſas fidei decidendi Patres in ſpeciali privilegio fundant Cathedræ Petri; at verò Judicium ferre tantùm doctrinale, quódque examinari, corrigique poſſit, nec priùs certum reddatur, quàm Eccleſia illud acceptet, non eſt ſpeciale Privilegium Sedis Apoſtolicæ, ſed cujuslibet Epiſcopi, imò & privati Doctoris, Theologiâ utcúnque imbuti. Sed age jam alios quóque teſtes audiamus. Theodoretus epiſtolâ ad Renatum Cardinalem: (a) *Hac igitur de cauſa*, inquit, *tuam oro ſanctitatem, ut perſuadeas ſanctiſſimo atque Beatiſſimo Archi-Epiſcopo Tuo, ut Apoſtolicâ utatur auctoritate, & præcipiat, ad veſtrum convolare Concilium. Habet enim Sanctiſſima illa Sedes omnium per orbem terrarum Ducatum, & Principatum, multis quidem ex cauſis, præcipuè verò, quòd hæreticâ labe immunis permanſit, & nullus, qui contraria ſentit veritati, in illa unquam ſedit, ſed Apoſtolicam gratiam integram & immaculatam ſervavit. Quæ enim à nobis*

(a) Theodoret. epiſt. 116. apud Baronium an. 449. n. 124.

à nobis decernuntur, contenti his erimus, & illis acquiescemus, quæcunque illa fuerint, vestro justo judicio confisi. Si teste Theodoreto *Primatus Romanæ Ecclesiæ præsertim in eo consistit, quòd hæreticâ labe immunis permansit, & nullus in ea sedit, qui contraria sensit veritati;* sequitur, ut quemadmodum semper penès Romanam Ecclesiam Primatus stetit & stabit, ita etiam semper Romana Sedes, & immunis fuerit, & immunis futura sit ab omni hæresi & errore; in hac enim Immunitate Primatus Pontificius (qui salvâ fide negari non potest) teste Theodoreto consistit; sed hic Primatus est perpetuus, ergo etiam perpetua ea Immunitas. Illud quóque insigniter ostendit, quàm præcipuæ sint partes Romani Pontificis in damnandis hæresibus, multóque supra Concilium; quòd cùm in Synodo Chalcedonensi omnium Patrum suffragio formula & confessio fidei contra hæreses Eutychetis contexta esset, eámque pertinacissimè Patres defenderent, adeò ut contentâ voce clamarent: (a) *Definitio omnibus placet, hæc Fides Patrum, qui aliter sentit, anathema sit; altera Definitio non fit;* Legati nihilominùs Romani Pontificis eam semper respuerunt (quòd videlicet non omninò Leonis epistolæ consentanea esset) parati Concilium dissolvere, ac re infectâ Romam reverti: *Si enim,* inquiebant, *non consentit Epistola Apostolicæ, & Beatissimi Viri Papæ Leonis, jubete nobis rescriptam dari; ut revertamur.* Ipsi quóque Concilij Judices: *Ergo addite Definitioni secundùm judicium Sanctissimi Papæ nostri Leonis, duas esse naturas unitas in Christo inconvertibiliter, inseparabiliter & inconfusè.* Assenserunt Patres, aliámque Fidei formulam ex præscripto Leonis ediderunt. Quæro jam, quid apertius & efficacius dici possit pro superioritate Pontificis supra Concilium, próque ejus Infallibilitate? Si Pontifex Concilio subjectus est, cur imperat, non obsequitur? cur cogit? cur præscribit? & si non patitur, Patres Concilij aliter in rebus fidei loqui aut scribere, quàm ipse loquatur & scribat; quantò minùs pateretur, aliter sentire, aliter credere? Denique S. Gelasius Pp. opusc. de anathemate: *Cognoscant igitur illud* (Concilium videlicet Chalcedonense) *secundùm Scripturas sanctas, traditionémque Conciliorum pro fide communi & veritate Catholica, & Apostolica, pro qua hanc fieri formam Sedes Apostolica delegavit, factámque firmavit, à tota Ecclesia indubitanter admitti; alia autem, quæ Sedes Apostolica nullatenus delegavit, mox à vicarijs Sedis Apostolicæ*

(a) Acta Conc. Chalced. act. 5.

lica contradicta manifestum. Quid clarius dici poterat? Nihil videlicet in Concilijs etiam Oecumenicis definita valere, nisi à Sede Apostolica priùs præscripta fuerint, & posteà confirmata.

Objicies I. Sophronius (a) ex S. Gregorio narrat, Leonem cùm epistolam dogmaticam contra Eutycheten, & Nestorium scripsisset, eam Apostolorum tumulo cum his verbis imposuisse: *Si quid ut homo, vel minùs cautè posui, Tu, cui à Domino Salvatore nostro hæc Sedes commissa est, emenda.* Post quatuor verò dies, quos inter preces & vigilias consumpserat, Apostolum apparuisse ac dixisse: *Legi & emandavi.* Quam cùm Leo aperuisset, legisset que, *Apostolicâ manu emendatam* invenisse. Nisi ergo Petrus emendâsset, Leo in rebus fidei tradendis errâsset; cur ergo non possint alij Pontifices errare, doctrinâ & pietate Leone inferiores, & quorum epistolas non solet Petrus emendare?

Resp. Priùs oporteret istarum visionum veritatem ostendi, quàm ex illis argumentari; nec enim potest esse certa, & necessaria consequentia ex incertis, dubijsque principijs: & nos certa, non dubia quærimus, nec ex visionibus, sed ex traditione, Patrúmque doctrina argumenta petimus; mirúmque est S. Leonem nihil de hac Petri emendatione dixisse, quo fidem epistolæ suæ adstrueret; fuisset que operæ pretium, quando videlicet Eutychiani eandem epistolam corruperunt, adeò ut Nestorianismum redolere, multisque in Ecclesia Alexandrina suspecta hæresis videretur; quæ causa fuit, ut B. Leo (b) datis ad Martianum literis Imperatorem rogaverit, curaret epistolam suam fideliter in Græcam linguam transferri. Sed demus, hanc visionem certam esse; quis nescit potuisse emendari epistolam, non quòd errorem aliquem fidei contineret, sed quia tamen mysterium aut non plenè, aut non clarè, aut verbis mysterio imparibus explicabat? nam & domum, & imaginem, & faciem emendamus, integrâ, nec mutatâ substantiâ. Imò hoc ipsum ostendit, quantâ, quàmque speciali providentiâ DEUS Pontificio calamo moderetur, ut quantumvis humano aliquo errore tangatur, non permittat tamen, eum in Ecclesiæ perniciem vulgari, sed illum quovis modo emendet, seu miraculo, seu speciali revelatione, qualis & Petri fuit, de quo Christus: *Beatus es Si-*

(a) Sophron. Prato spirit. 147. (b) S. Leo epist. 69. Baron. ad ann. 454.

Simon Barjona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cœlis est. Et Caiphæ Summi Sacerdotis, qui licèt impijssimus, & in ipso procinctu flagrantis Deicidij, prophetavit tamen privilegio Pontificatûs. *Prophetavit,* inquit Evangelista, *quia Pontifex erat anni illius.* Si prophetavit Caiphas, quantò magis prophetabit Innocentius, prophetabit Alexander, ubi non de occidendo DEO, sed fide stabilienda agitur?

Objicitur II. Epistola Dogmatica S. Leonis à multis impugnata est, nec priùs admissa, quàm post longum examen; id enim S. Leo testatur epistolâ ad Theodoretum: (a) *Gloriamur,* inquit, *in Domino, qui nullum nos in nostris Fratribus detrimentum sustinere permisit, sed quæ nostro priùs ministerio definiverat, universæ Fraternitatis irretractabili firmavit assensu, ut verè à se prodijsse ostenderet, quod priùs à prima Sede firmatum totius Christiani Orbis judicium recepisset. Nam ne aliarum Sedium consensus assentationis esse videretur, inventi prius sunt, qui de nostris judicijs ambigerent. Et dum nonnulli à Dissensionis incitati auctore ad contradictionis bella prosiliunt, ad majus bonum malum ejus perventum est. Ipsa quòque veritas clariùs enitescit, dum, quæ fides priùs docuerat, posteà examinatio confirmat. Multùm denique Sacerdotalis officij meritum splendescit, ubi sic summorum servatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas.* Si ergo doctrina Leonis, quam in Dogmatica sua epistola expresserat, in dubium & ad examen vocata est, sequitur, quòd non crediderint Patres, Leonem errare non posse; quis enim rem certam examinet? Sic etiam Eusebius Mediolanensis Episcopus coactâ Synodo eandem epistolam ad normam Traditionis exegit; sic enim ad Leonem scribit: *Recitatâ epistolâ, quam ad Orientem Sanctitas vestra transmiserat, claruit, eam Prophetarum assertionibus, Evangelicis auctoritatibus, Apostolicæ doctrinæ testimonijs, omnibúsque sensibus convenire, quos Beatus Ambrosius suis libris inseruit.* Ex his Alexander Natalis concludit, (b) summi quidem Pontificis partes esse: *Ut causas fidei ad Synodum referat, ut formam edendæ Definitionis in causa fidei concipiat, ut in fide, & pace Ecclesiarum constituenda à sacris scripturis, à Canonibus, à traditione majorum nullo pacto discedat; quod, utrum ita se habeat, expendere partes Concilij erunt, & ita non priùs Decreta Pontificum rata & certa esse, quàm à Concilio confirmentur.*

Resp.

(a) S. Leo epist. 65. (b) Alex Natal. ad Seculum V. Dissert. 12.

Resp. Hæc Objectio multa complectitur, quæ figillatim funt examinanda. *Primò. Epiftola*, inquit, *Leonis, diu multúmque priùs examinata eft, quàm reciperetur.* Efto; fed nego, omne examen, omnémque difputationem effe de re incertá, dubiáque. Quanto ftudio, quantífque difputationibus facras litteras examinamus, earúmque myfteria difcutimus, ac innumeris objectionibus exercemus? Num ideò incertæ veritatis funt, & qui illas dictavit Spiritus S. errori obnoxius eft? Et Chriftus Joannis 5. *Scrutamini fcripturas, & illa funt, quæ teftimonium perhibent de me.* Num verba & prædicatio Chrifti dubiæ fidei, quia eorum veritas ad teftimonia Prophetarum examinanda erat? Quàm multis, varijsque inftrumentis Aftrologi Solis, Lunæque curfum, & ecclypfes examinant, obfervántque? num ideò de Solis exiftentia, motu, umbráque ambigui funt? Non ergo fequitur, ut, quidquid examini fubjicitur, mox fit incertum, & dubiæ fidei; aliqua enim examinamus, quia licèt vera, falfis tamen aliunde fuggeftis admixta funt; fic aurum igne examinatur, ut à fæcibus purgetur; alia examinamus, quia licèt vera, nobis tamen obfcura funt. Utrúmque accidit epiftolæ Dogmaticæ Leonis; nam ut fuprà diximus, Eutychiani eam corruperant, & Neftorianifmo mifcuerant, ne fidem mereretur. Rursùs quia Latino idiomate, cujus plerique in Synodo Patres ignari erant, concepta, à quàm plurimis malè intelligebatur, adeò ut Romanis Legatis ei explicandæ fudandum fuerit; quàm primùm verò explicata eft, omnium vota promeruit, nullo examine, nullo conflictu confenfum morante. Id ita effe patet ex actis Concilij; cùm Paleftinæ, & Illyrici Epifcopi ignorantiâ linguæ aliqua in epiftola Leonis non intelligerent, & ideò confenfum fufpenderent, tandem edocti induftriâ Legatorum fic locuti funt: *Factum eft autem nobis certum de epiftola miffa ab ipfius Beatitudine à fanctiffimis Epifcopis Pafchafino, Lucentio, qui nobis dilucidaverunt, quæ obfcuritas linguæ fecernere fubnotabat.* Quæro igitur, fi linguam Syriacam ignoranti Evangelium Syriacè confcriptum exhiberem, peterémque, ut continuò affenfum fuum præberet, is verò differret, ignorantiam linguæ caufatus; an propterea dicendus effet de Evangelij veritate dubitare? Non ergo epiftola Leonis examinata eft, ex qua parte Leonis erat, fed ex qua parte aut ab Eutychianis corrupta,

aut

aut à Græcis malè intellecta imperitiâ ſermonis; alioquin de illius veritate nullam dubitandi, diſputandíque rationem fuiſſe tam certum eſt, ut nihil certius eſſe poſſit; ſic enim ipſe Leo epiſt. 45. ad Synodum: *Fratres chariſſimi, rejectâ penitùs audaciâ diſputandi non liceat defendi, quod non licet credi, cùm ſecundùm Evangelicas auctoritates pleniſſimè & lucidiſſimè per litteras, quas ad Flavianum Epiſcopum miſimus, fuerit declaratum, quæ ſit de Sacramento Incarnationis pia & ſincera confeſſio.* Et epiſtolâ 33. ad Pulcheriam Auguſtam: *Simplex eſt, & abſolutum quod poſcunt, ut remoto longarum diſputationum labore Cyrilli epiſtolæ acquieſcat, & epiſtolæ meæ, quæ ad Flavianum Epiſcopum eſt directa, conſentiat, quia & mea, & Sanctorum Patrum concors & una confeſſio eſt, quam ſi quis exiſtimaverit non ſequendam, ipſe ſe à compage Catholicæ Unitatis abſcindit.* Et actione 1. Concilij Chalcedonenſis Lucentius Legatus: *Quoniam Sanctæ memoriæ Flaviani fides concordat cum Apoſtolica Sede, & Patrum traditione, ſententiam, quâ illum ab hæreticis conſtat eſſe damnatum, in eos retorqueri à ſancta Synodo neceſſe eſt.* Et actione 2. Cecropius Sebaſtopolitanus: *Emerſerunt, quæ ad Eutychen pertinebant, & ſuper ijs forma data eſt à ſanctiſſimo Epiſcopo Romanæ Urbis, & epiſtolæ omnes ſubſcripſimus; Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt: Omnes iſta dicimus.* Et actione 4. Sedis Apoſtolicæ Legatus: *Manifeſtum eſt, nec poterit dubitari, unam Fidem Beati Papæ Leonis cum trecentorum decem & octo Patrum apud Nicæam concordare, &c.* Ex his aliiſque, quæ prolixè in medium adduci poſſent, clariſſimum eſt, epiſtolam Leonis hujuſmodi fuiſſe, ut nullus Catholicorum de ejus veritate dubitaverit, præſertim poſtquam obſcuræ quædam ſententiæ ob ignorantiam Latinæ linguæ à Romanis Legatis explicatæ ſunt. Quòd verò Monachi quidam Eutychiani, adeóque hæretici Leonis epiſtolæ ſubſcribere noluerint, nihil cauſæ noſtræ officit; nec enim contendimus, Infallibilitatem Pontificis apud hæreticos certam eſſe, ſed apud Catholicos tantùm. Imò illi ipſi, qui epiſtolam Leonis in dubium vocabant, renuebántque illi ſubſcribere, æquè Concilij Decreta in dubium vocabant, æquè adverſabantur, æquè cum ſacris Concilij Nicæni Canonibus conferri volebant; cùm enim Patres ſæpè decreviſſent, Leonis epiſtolam recipiendam eſſe, quiq; ei ſubſcribere nollet, anathemate feriendum, hæreſiſque notandum; pergebant tamen oblatrare, adverſarique. Si ergo Infallibilitas Pontificis ideò neganda

 eſt,

eſt, quia aliqui circa ejus epiſtolam confligabantur; æquè Infallibilitas Concilij neganda erit, cùm iſtius Decreta ab illis ipſis reſpuerentur, qui Pontificiam epiſtolam reſpuebant, ut videre eſt totâ ferè actione 4. Et ideò hujuſmodi concertationes & dubitationes tam S. Leo loco citato in Objectione, quàm Patres Concilij actione 4. *A ſpiritu malo contradictionis & hæreſis* profectas eſſe dicunt. Patet ergo hoc Alexandri argumentum quàm multis ex capitibus invalidum & inerme ſit. *Secundò.* In præfata Objectione opponitur, epiſtolam Leonis fuiſſe collatam ab Euſebio Epiſcopo Mediolanenſi aliiſque, cum Sanctorum Patrum teſtimonijs & doctrina, cúmque Decretis Concilij Nicæni, & tunc primùm receptam eſſe, cùm palàm fuit, eam nihil antiquæ doctrinæ adverſum complecti; atqui nullâ collatione opus erat, ſi credebant, Leonem errare non poſſe.

Reſp. Hæc Objectio non minùs Concilij Infallibilitatem, quàm Pontificis impugnat, nam & Concilij Chalcedonenſis Decreta fuiſſe cum Decretis Nicænæ Synodi, Sanctorúmque Patrum doctrina ab Epiſcopis collata, & ideò recepta, quia doctrinæ Patrum conſentanea reperiebantur, innumeris ferè teſtimonijs oſtendi poſſet; aliqua tantùm libabimus. Epiſcopi Europæ ſic ad Leonem Imperatorem loquuntur: *Chalcedone collectum magnum & Univerſale Concilium, eò quòd prædicta Concilia* (Nicænum videl. Epheſinum, & Conſtantinopolitanum) *firmaverit, nihilque commoverit, nec augmentum vel detrimentum fecerit, aut quidquam quæ tunc fuerunt definita commoverit, aut aliquid incongruenter interpretatum ſit, ſervamus &c.* Vides hîc, Decreta Concilij Chalcedonenſis cum Decretis aliarum Synodorum fuiſſe collata, & *ideò* ab Epiſcopis Europæ recepta, quòd cum Decretis Nicænæ, Conſtantinopolitanæ & Epheſinæ Synodorum concordarent; an propterea dicendum erit, Decreta Concilij Univerſalis incertæ fidei eſſe, nec priùs obligare, quàm à nobis cum ſacris Scripturis, Patrúmque traditione collata fuerint? Audi etiam Stephanum Epiſcopum epiſtolâ ad Leonem Imperatorem, quæ habetur poſt acta Concilij Chalcedonenſis: *Tanti & talis Concilij* (Chalcedonenſis videl.) *amplectere judicium Sereniſſime & Orthodoxe Imperator, tales námque ſapuiſſe comperimus omnes, qui verbo & doctrinâ DEO placuerunt, id eſt, Beatus Athanaſius, ſic & Baſilius magnus, &*

Gregorius

Gregorius Nazianzenus, & Gregorius Nisse, & Joannes Constantinopolitanus, verborum simul & cogitationum pelagus benedictum. En tibi Concilij Chalcedonensis recipiendi rationes, quia videlicet Athanasio, Basilio, aliísque consentit; quid si ergo non consentiret? num ideò erraret? num ideò arbitrio nostro stabit, Decreta Concilij Universalis cum doctrina Athanasij, aliorúmque Patrum conferre, & si cum illa consentire videantur, recipere, sin minùs, respuere? Sicut ergo hæc Collatio Decretorum Concilij cum doctrina Patrum nihil nocet Infallibilitati Conciliorum; ita etiam nihil nocet Infallibilitati Pontificum. *Ad quid ergo hæc collatio, si constat, Pontificem falli non posse? cur aurum lydio lapide exploras, si constat, aurum esse?* Respondeo, quia lumen lumini additum, majorem lucem & claritatem affert, redditque objectum magis magísque visendum; quoties duas faces accendimus, cùm una sufficiat? ipsa fidei mysteria, quoties parabolis, similitudinibus, & argumentis è Philosophia petitis illustrantur, quamvis certa, quamvis indubitata? num ideò major Philosophiæ, quàm fidei certitudo? nutriunt hæc fidem, si non pariunt. Deinde Concilia & Pontificum Decreta non solùm fidelibus, sed etiam infidelibus & hæreticis scribuntur, istos ut sanent, illos ut confirment; ergo ut etiam hæreticos convincant, rationibus munienda sunt, quas etiam hæretici capiant; tales sunt, quæ à scripturis & Patribus ac Synodis petuntur, olim & ab omnibus receptis. Novit aurifex, quid sit aurum, ignoro ego; mihi ergo, non illi Lydius admovetur. Meritò igitur, cùm Eutychiani, sicut omnes æquè hæretici Leonis Papæ epistolam, & Concilij Decreta respuerent, ad scripturas, ád Synodum Nicænam, ad Patres revocabantur; alioquin veris Catholicis nullam fuisse de Leonis epistola rationem dubitandi, adeóque nullam examinandi necessitatem ex dictis certum est, & audiri adhuc possunt acta Chalcedonensis Synodi; nam actione 4. Paschasinus dixit: *Manifestum est, nec poterit dubitari, fidem Beatissimi Papæ Leonis cum trecentorum Patrum concordare &c.* Et S. Leo epist. ad Leonem Imperatorem, quæ habetur post acta Concilij Chalcedonensis: *Licèt ea, quæ à Sede Apostolica judicata sunt, sufficerent, insidias tamen hæreticorum etiam hæc, quæ sunt adjecta, referabunt.* Ubi vides, *sufficere* quidem in causis fidei *Apostolicæ Sedis judicium*: Sed tamen convincendis hæreticis Patrum quóque suffragia admitti.

mitti. *Tertiò.* Concludit P. Alexander, Pontificum Decreta in causis fidei *non priùs rata & certa esse, quàm à Concilio confirmentur.*

Resp. Tam falsa hæc est Conclusio, quam falsa sunt principia, ex quibus illa deducitur, & quæ jam suprà confutavimus. Imò tantum abest, ut Decreta Pontificum à Concilio confirmari debeant, ut potiùs certissima sit regula, & millies à Patribus repetita, videlicet: *Concilia à Pontifice Romano non confirmata nullius valoris esse.* Et id ipsum confirmant, quæ de Concilio Chalcedonensi hactenus dicta sunt, videl. *Leonem præscripsisse Concilio, quid definiri, quid non definiri oporteret; Concilij Decreta alia confirmâsse, alia improbâsse; in causis Fidei sufficere Pontificis Rom. sententiam.* Quòd si Pontificis Decreta non priùs valida & rata sunt, quàm à Concilio Oecumenico confirmentur, quid rogo plus habent Decretis cujuslibet Episcopi? & ubi est illud tam à Patribus declamatum Romanæ Sedis privilegium in causis fidei decidendis? Et hæc sufficiant pro Infallibilitate Pontificis ex Chalcedonensi Concilio excerpta.

VIII. *Anno CCCCLXXXIII.* Prorupit hæresis Petri Cnaphæi, qui non solùm Eutychianus hæreticus, sed etiam Apollinarista, atque Sabellianus erat, sicque ob hæresin ex tribus hæresibus conflatam meritò Hæresiarcha appellatus est; hunc à Felice III. in Synodo Romana damnatum esse, totâque Ecclesiâ proscriptum, & simul insigne Infallibilitatis Romanæ argumentum editum esse ex sequentibus patebit. Evagrius hæc habet: (a) *Mittuntur à Felice ad Zenonem Imperatorem Vitalis, & Misenus Episcopi, ut ejus auctoritate tum Concilium Chalcedonense firmarent, tum Petrus ut hæreticus Episcopatu pelleretur, tum denique Acacius mitteretur ad ipsum Felicem, rationem de rebus, quas Joannes ei objectâsset, redditurus.* Idem Evagrius cap. 20. (b) *Quod quidem Romanum Concilium, quæ sequuntur, de Petro pronunciavit: Petrum hæreticum jam pridem sententiâ sacræ Sedis Apostolicæ condemnatum, interdictum Ecclesiâ, & anathemate multatum Ecclesia Romana non recipit.* Et ipsa Synodus Romana: (c) *Successor Præsulum Sedis Apostolicæ caput est omnium, Domino ad B. Petrum Apostolum dicente: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam; quam vocem sequentes sancti Patres apud Nicæam congregati confirmationem rerum, atque auctoritatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ detulerunt, quam utrámque usque ad ætatem nostram successiones omnes Christi gratiâ*

(a) Evag. lib. 3. cap. 18. (b) Idem l. 3. c. 20. (c) Inter epistolas Felicis epist. 4.

gratiâ præstante custodiunt. Ut intelligas, quæ de Canone Nicæno Synodus Romana hic memorat, sciendum est, tribus locis de Romani Pontificis Primatu Canones Nicænos loqui, juxta diversas editiones, videlicet canone 6. canone 19. & canone 40. Quamvis enim Rufinus, communisque sententia tantùm viginti Canones numeret, gravissimæ tamen rationes sunt, quæ persuadent plures, hoc est usque ad 70. fuisse: *tum* quia acta Concilij Nicæni ab hæreticis Arrianis flammis corrupta sunt, *tum* quia Julius I. epistolâ ad Orientales, quam S. Athanasius citat Apologiâ 2. meminit Canonis 71. ubi de appellationibus ad Romanum Pontificem agitur. S. Hieronymus contra Luciferianos agens de rebaptizatione meminit Canonis 31. 32. 34. 35. 36. S. Augustinus epistolâ 100. Canonis 48. in versione Turriani, & in versione Abrahami Euhelensis canonis 52. & canonis 54. S. Leo PP. Primus epistolâ ad Theodosium 24. ubi agit de Appellatione Flaviani, Canonis 71. Et denique multa apud antiquos scriptores in Nicæna Synodo constituta esse leguntur, quæ modò in vulgatis Canonibus reperire non est; ut adeò certum sit, multò plura in Synodo Nicæna decreta esse, quàm viginti Canones complectantur. Sed quidquid de hoc sit, sextus saltem Canon Nicænus indubitatæ fidei est, quantumvis & hunc, prout modò in Tomis Conciliorum legitur, esse corruptum, nec eam sententiam reddere, quam antiqui Patres repræsentant, certum sit; is enim Canon, prout in vulgatis exemplaribus legitur, comparationem tantùm instituit quoad Patriarchatum inter Pontificem Romanum & Episcopum Alexandrinum, ut videlicet hic intra terminos sibi à Synodo assignatos, Ægyptum videlicet, Pentapolim, Lybiámque eandem Patriarchalem potestatem exerceat, quam Romanus Pontifex intra suum Patriarchatum, cujus quidem nullos terminos Nicænum Concilium assignat. At verò lapsis retrò temporibus multò plura hic Canon continebat, Primatum videlicet, & judiciariam universalem Pontificis potestatem. Bonifacius (a) enim primus epistolâ 9. ad Episcopos Thessaliæ: *Institutio*, inquit, *universalis Ecclesiæ de Beati Petri sumpsit honore principium, in quo regimen ejus & summa consistit. Nicænæ Synodi non aliud præcepta testantur, adeò ut non aliquid super eum sit ausa constituere,*

(a) Obijt anno 423.

ſtituere, cùm videret nihil ſupra meritum ſuum poſſe conferri; omnia denique huic noverat Domini ſermone conceſſa. Nota, ne quidem Concilium Nicænum, quamvis omnium celeberrimum, quamvis circa Alexandrinum, Antiochenum & Hieroſolymitanum Patriarchas multa conſtituiſſet, non tamen circa Romanum Pontificem, & quam ob cauſam? niſi quòd agnoſceret, omne Concilium, quantumvis Oecumenicum, infra Pontificem eſſe? Stephanus V. (a) *An ignoras*, inquit, *quid in prima Nicæna Synodo præſidente ibi Conſtantino B. Sylveſter Papa de non judicando ſupremo Throno per Legatos pronuntiârit?* In Concilio Chalcedonenſi actione 16. Paſchaſinus Epiſcopus, & Leonis Legatus hæc habet: *Trecentorum decem & octo Patrum canon ſextus: Quòd Eccleſia Romana ſemper habuit Primatum; teneat autem & Ægyptus, ut Epiſcopus Alexandrinus omnem habeat poteſtatem &c.* S. Leo IX. epiſt. 1. ad Michaelem Patriarcham: (b) *Beatiſſimo & Apoſtolico Pontifice Sylveſtro divinitùs decernente, ſpiritualíque ejus Filio Conſtantino cum univerſa Synodo approbante ac ſubſcribente, ut Prima Sedes à nemine judicetur.* S. Gelaſius I. Tract. adversùs Græcos: (c) *Quâ ratione vel conſequentiâ alijs Sedibus deferendum eſt, ſi primæ Beatiſſimi Petri Sedi antiqua & vetuſta reverentia non defertur, per quam omnium Sacerdotum dignitas ſemper eſt roborata, atque firmata, trecentorúmque decem & octo Patrum invicto & ſingulari judicio vetuſtiſſimus judicatus eſt honor?* Conſtat ex Patrum teſtimonijs, multò ampliorem fuiſſe Concilij Nicæni de Romano Pontifice ſententiam, quam quæ modò in vulgatis Canonibus habetur.

Anno CCCCXCIV. Gelaſius Papa in Synodo Romana ſeptuaginta Epiſcoporum, quinam libri ſint Canonici, quinam verò apocryphi (hoc eſt, aut dubiæ, aut malæ fidei, aut erroribus aſperſi) definit, ſicque lapidem fundamentalem veræ Religionis ponit; quid enim certi in fide Catholica, ſi incertum ſit, quodnam ſit verbum DEI? Claudit Gelaſius hoc Decretum de libris Canonicis his verbis ſupremam auctoritatem indicantibus: *Hæc omnia & his ſimilia non ſolùm repudiata, verùm etiam ab omni Romana, Catholica & Apoſtolica Eccleſia eliminata, átque cum ſuis auctoribus ſub anathematis indiſſolubili vinculo in æternum confitemur eſſe damnata.* In eodem Decreto hæc habet Gelaſius: *Sancta Romana, Catholica & Apoſtolica Eccleſia nullis Synodicis conſtitutis cæteris Eccleſijs prælata eſt, ſed Evangelicâ voce Domini & Salva-*

(a) Obijt anno 817. (b) Obijt anno 1054. (c) Obijt anno 496.

Salvatoris nostri Primatum obtinuit. Et infrà: *Eadem Sancta Romana Ecclesia post illas veteris & novi Testamenti etiam has suscipi non prohibet scripturas, videl. Sanctam Synodum Nicanam, trecentorum decem & octo Patrum, sanctam Synodum Constantinopolitanam, sanctámque Synodum Ephesinam.* Nota ea verba; *etiam has suscipi non prohibet scripturas &c.* Quibus manifestum est, Papam esse supra Concilium, nec ullum esse Concilium tam Oecumenicum, tam sanctum, quod ex Pontificia approbatione non pendeat; cujus enim est prohibere, nisi superioris? & quomodo prohiberi possit à Pontifice, quod à Pontificis potestate non pendeat? Prohibebit miles Ducis imperium recipi, Senator Imperatoris?

Anno DXXXIV. Cùm Justinianus Imperator ad Joannem II. Rom. Pontificem splendidam Legationem misisset, rogarétque, ejus Decreto definiri, an salvâ fide Catholicâ admitti hæc propositio posset, videl. *Unus de Trinitate passus est?* Joannes habitâ Romæ Synodo definivit, posse. Quamvis enim Hormisda Papa aliquando eas voces novitatis suspectas, & ab Eutychianis repertas (tacebant enim nomen *Personæ*, & tantùm *Unum* dicebant, quod æquè *de Unitate naturæ* intelligi poterat) vetuisset; mutatis tamen personis, submotóque periculo, ad confundendos Nestorianos (qui negabant, unam esse in Christo personam) Joannes Papa definivit, posse eam propositionem admitti. Hâc occasione insigniter quóque Primatus & Infallibilitas Pontificia emicuit; nam in Epistola, quam Justinianus Imperator ad Joannem Pontificem scripsit, hæc habentur: *In præsenti, quæ commota sunt, quamvis manifesta & indubitata sint, & secundùm Apostolicæ Vestræ Sedis doctrinam ab omnibus semper Sacerdotibus firmiter custodita & prædicata, necessarium tamen duximus, ut ad Vestram Sanctitatem perveniat, nec enim patimur quidquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamvis manifestum & indubitatum sit, quod movetur, ut non etiam Vestræ innotescat sanctitati, quæ caput est omnium Ecclesiarum.* Fatetur hìc palàm Justinianus: *Quæ ab Apostolica Sede decreta sunt, ab omnibus semper Sacerdotibus firmiter custodita & prædicata esse*; quod omninò Infallibilitatem arguit, alioquin quæ causa esset, *ut ab omnibus reciperentur, & firmiter custodirentur Pontificum Decreta*? Et infrà in eadem epistola: *Omnes Sacerdotes Sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ sequentes Sanctitatem Vestram, & custodientes statum & unitatem DEI Ecclesiarum, quam habent ab Apostolica Vestræ Sanctitatis*

Sede,

Sede, nihil penitùs immutantes de Ecclesiæ statu. Joannes verò Papa in Responsoria ad Justinianum: *Ipsos* (hoc est Acœmetes Eutychianos) *minimè in nostra Communione recepimus, & ab omni Ecclesia Catholica esse jussimus alienos, nisi errore damnato doctrinam nostram quantocyùs sequerentur. Æquum quippe est, ut qui nostris statutis non præstant obedientiam, Ecclesijs habeantur extorres.* At quomodo æquum, ut qui non obedit Apostolicæ Sedis Decreto, ab Ecclesia habeatur extorris, si errare Sedes Apostolica potest? Nemo enim cœcam hanc & necessariam obedientiam debet incerto Duci. Quid ergo ex sententia Joannis meriti sunt, qui Innocentij XI. Decretis non tantùm non obtemperârunt, sed etiam ejus auctoritati bellum intulêre? Idem Justinianus aliâ ad Hormisdam Papam Epistolâ: *Hoc enim credimus esse Catholicum, quod Vestro Religioso responso nobis fuerit intimatum.* Credebat utique Justinianus, Papam esse infallibilem; alioquin falsum esset, id esse Catholicum, quod Papa pronuntiat.

Anno DCXLVIII. Theodorus Papa hæresin Monothelitarum, ejúsque præcipuos auctores ante omne Oecumenicum Concilium damnat; sic enim Anastasius in vita Theodori: *Sanctissimus Papa Theodorus scripsit Paulo Patriarchæ, sed cùm non posset à suo conamine revocare, justè ab Apostolica Sede depositionis Sententiâ percussus est.* Theophanes ad annum 20. Heraclij Imperatoris: *Theodorus plenitudine convocatâ Ecclesia* (hoc est Synodo Romanâ) *ad Sepulchrum verticis Apostolorum accessit, & divino calice expostulato, ex vivifico sanguine in atramentum stillavit, & ità propriâ manu depositionem Pyrrhi fecit.*

Anno DCXLIX. Celebrata est Synodus Romana, in qua Martinus Papa hæresin Monothelitarum damnavit, & insignia quóque Pontificiæ Infallibilitatis exempla prodita sunt. Sic enim epistolâ II. ad Hierosolymitanum & Antiochenum Episcopos Martinus loquitur: *Nos verò, id est, hujùs sanctæ Sedis Pontifices ad custodiam domûs pervigiles non permisimus eos Fidei thesaurum surripere, sed ipsos catenis impiæ & adulterinæ eorum doctrinæ constringentes accuratâ demonstratione, & examinatione eorum, quæ ab ipsis contra integritatem fidei scripta sunt, tum ipsos, tum ea, quæ impiè docuerunt, igne Canonicæ sententiæ velut mala Zizania exurentes Synodaliter condemnavimus.* Idem Martinus epistolâ 13. enarrans, quæ sibi acciderant Constantinianâ Basilicâ exeunti, Calliopa (qui ad eum trucidandum missus fuerat) pro foribus

stante

ſtante: *Cum*, inquit, *exirem ab Eccleſia, in qua exercitus me cum armis conſtrinxerat, clarâ voce dixerunt: anathema habeat, quiſquis dixerit vel crediderit, quia Martinus uſque ad unum apicem fidem mutavit, aut mutaturus ſit.* Hic apertè Eccleſia Romana agnoſcit & profitetur, non poſſe Pontificem fidem mutare, & conſequenter infallibilem eſſe; ſunt enim termini æquivalentes, eſſe *infallibilem*, & eſſe in vera Fide *immutabilem.* Et Secretario ſecundo Synodi Lateranenſis Maurus Epiſcopus Cæſenas: *In his quæ moventur, & contra Patrum Orthodoxorum Decreta proponuntur, me non aliter ſentire, niſi quomodo ſancta veſtra Apoſtolica doctrina & orthodoxa tenet Eccleſia, profiteor.* Agnoſcit ergo infallibilem eſſe doctrinam Apoſtolicæ Sedis; alioquin quâ conſcientiâ dicere poſſet, ſe credere, quod Papa credit? non eſſet hoc inniti ſuper baculo arundineo? nec Fidem divinam, ſed humanam & fallibilem profiteri, quippe humano ac fallibili judicio nixam? non eſt hoc credere, ſed opinari, nec ſupra Petram, ſed ſuper arenam ædificare. Si falli poteſt Papa, ergo & falli poteſt, qui credit, quod credit Papa; ſed vera fides falli non poteſt. Eodem Secretario 2. Sophronius Stephanum Dorilenſem ita alloquitur: *Quantocyùs ergo ex finibus terræ ad terminos ejus deambula, donec ad Apoſtolicam Sedem pervenias, ubi Orthodoxorum dogmatum fundamenta exiſtunt, & non quieſcas inſtantiùs petens, átque exorans, donec ex Apoſtolica prudentia, quæ in DEO eſt, ad victoriam judicium perducere debeant, & noviter introductorum dogmatum deſtructionem.* Fierine poteſt, ut in Sede Romana ſint *Orthodoxorum dogmatum fundamenta*, ſi Sedes Romana in rebus fidei falli poteſt? Contra fundamenta fidei ne portæ quidem Inferi poſſunt prævalere, quomodo error & ignorantia prævalebunt? aut ergo falſum eſt, quod Sophronius profitetur, quódque Synodus tacendo approbat; videl. *In Sede Romana Orthodoxorum dogmatum fundamenta reperiri;* aut falſum eſt, Papam errare poſſe, repugnat enim, eſſe fidei fundamentum, & labi poſſe.

Anno DCLXXX. Romæ ab Agathone PP. Synodus celebrata eſt, in qua, ſicut & in ſequenti Oecumenica, quæ fuit ſexta Conſtantinopolitana, multa Pontificiæ Infallibilitatis argumenta & teſtimonia prodita ſunt, quæ hîc breviter libabimus. Agatho igitur epiſtolâ ad Conſtantinum & Fratres Imperatores ex Synodo Romana hæc habet: *Cujus*, (B. Petri) *adnitente præſidio hæc Apoſtolica ejus*

Ecclesia nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est, cujus auctoritatem utpote Apostolorum omnium Principis semper omnis Catholica Ecclesia, & Universales Synodi fideliter amplectentes in cunctis secuta sunt, omnésque venerabiles Patres Apostolicam ejus doctrinam amplexi, per quam & probatissima Ecclesiæ luminaria claruerunt, & sancti Orthodoxi Doctores venerati sunt, hæretici autem falsis criminationibus ac odijs insecuti. Et infra: *Hæc est vera Fidei regula, quam & in prosperis, & in adversis vivaciter tenuit ac defendit hæc spiritualis mater vestri tranquillissimi Imperij, Apostolica Christi Ecclesia, quæ per DEI omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam erràsse probabitur, nec hæreticis novitatibus depravata succubuit.* Quid rogo dici poterat, quod magis Pontificiam Infallibilitatem probaret? Fac, me Romæ in ea Synodo largis ſtipendijs Advocatum fuiſſe; num poteram aliquid accommodatius & efficacius dicere? Nunquam à via veritatis deflexit, nunquam erravit, nunquam Univerſales Synodi ab ejus doctrina diſceſsêre, nunquam Patres ejus dogmata non ſunt amplexi, nunquam à tramite Apoſtolicæ traditionis ſeceſſit. Quid eſt, eſſe Infallibilem, ſi hoc non eſt?

Dices, Agatho de præterito loquitur, non de futuro; dicit, nunquam erràſſe, non verò, nunquam erraturos Pontifices; & quid, ſi addam, Agathonem erràſſe, quando dixit, Pontifices errare non poſſe.

Resp. Ratio Agathonis omne tempus, præteritum & futurum complectitur; quòd enim nunquam erraverit, rationem hanc affert, quia videl. *Petri Confeſſio à DEO revelata eſt*; quia *ſpiritales oves Eccleſiæ ternâ commendatione à Domino paſcendas ſuſcepit*; quia *Chriſtus Petro dixit: Ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua*. Quæ rationes omne tempus complectuntur; numquid enim pro aliquo tantùm tempore Chriſtus Petro oves commendavit, & non ſemper? & pro aliquo tantùm tempore pro Petro rogavit? Quòd ſi Sedes Romana, quando Ethnici Imperatores ferro & flammâ in eam graſſabantur, quando Arriana, Pelagiana, Neſtoriana, Eutychiana hæreſes impietate & potentiâ armatæ eam impellebant; quando inquam tot erant errandi cauſæ, nunquam tamen erravit; quis credat, erraturam, quando errandi cauſæ ceſsârunt? Stetit, cùm quateretur, non ſtabit, cùm quies eſt? non ceſſit adverſis ventis, cedet, aut mergetur ſecundis? & cùm lubricum & glaciem calcaret, erecta

tamen

tamen & immota processit, nutabit nunc, cadétque plano & florente itinere? Millies ergo cecidisset, si cadere posset; nunc autem ideò non cecidit, quia non potuit, sustinente videlicet Christo: *Et innixa super dilectum.* Quanquam nec argumentis opus est, cùm ipse Agatho objectioni occurrat, & Sedem Romanam non tantùm nunquam errâsse, sed ne quidem errare posse apertè dicat; sic enim pergit: *Sed ut ab exordio Fidei Christianæ percepit ab auctoribus suis, Apostolorum Christi Principibus, illibata finetenus permanet secundùm ipsius Domini Salvatoris divinam pollicitationem: Ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua.* Nota ea verba, quæ omnem cavillationem præcidunt, videl. *Illibata finetenus permanet.* Néque hæc solius sunt Agathonis verba, sed totius sextæ Synodi, quæ Agathonis epistolam instar oraculi habuit, ut videre est in actis ejusdem Synodi. Idem Agatho in epistola Synodali ad Patres Oecumenicæ Constantinopolitanæ, Legatos se quidem mittere, qui Synodo universali assistant, ita tamen, ut nullo modo permittat, quæ ab ipso Agathone definita erant, in dubium aut disputationem vocari, multò minùs inverti; quod quid aliud est dicere, quàm Pontificem in rebus fidei decidendis & infallibilem esse (cùm ne quidem in Concilio Universali disputari de ijs debeat, quæ semel ipse decidit) & omni Concilio superiorem, cùm Concilio imperet, præscribátque, quid credere debeat? Sed audi ipsum Agathonem in Epistola suis ad Concilium Legatis data: *Personas autem de nostra humilitatis Ordine prævidimus dirigere, quæ omnium nostrûm suggestionem, in qua & Apostolica nostra fidei confessionem prælibavimus, offerre debeant; non tanquam de incertis contendere, sed ut certa atque immutabilia compendiosâ definitione proferre.* Et iterum: (a) *Portitoribus testimonia aliquorum Sanctorum Patrum, quos hæc Apostolica Christi Ecclesia suscipit, cum eorum libris tradidimus, ut ex ijs duntaxat satisfacere studeant. Licentiam proinde eis, sive auctoritatem dedimus apud tranquillissimum Vestrum Imperium simpliciter satisfaciendi, in quantum eis duntaxat injunctum est, ut nihil profectò præsumant augere, nihil minuere, sed traditionem hujus Apostolicæ Sedis, ut à Prædecessoribus Apostolicis Pontificibus instituta est, sincerè enarrare.* Vides hîc iterum, Pontificem Concilio præscribere, quid credere, quid definire debeat, aut non debeat; imò prohibere, ne ijs, quæ ipse definierat, *addatur aliquid, aut minuatur.* Quid hoc est aliud,

(a) V. Baron. ad ann. 681. n. 21.

aliud, quàm Papam eſſe infallibilem? nam ſi falli, ſi errare poteſt, cur non poſſit corrigi & emendari, ejúſque doctrinæ addi aliquid, detrahíque?

Anno DCLXXXXII. Conſtantinopoli celebrata eſt Synodus quini ſexta (ſic dicta, quòd Canones in quinta & ſexta Synodo omiſſos ſuppleverit) in qua centum & tres Canones ſanciti, ſed quam plures contra Eccleſiæ antiquam diſciplinam, adeò ut Romani Pontifices nunquam eam comprobare voluerint. Nihil à Græcis Imperatoribus actum non eſt, ut Pontificis conſenſum impetrarent, ſed irrito ſemper, & inani conatu. Audi Anaſtaſium in Sergio: *Compellebatur autem & ipſe Sergius ſubſcribere, ſed nullatenus acquievit, pro eo quod quædam capitula extra ritum Eccleſiaſticum fuerant in eo adnexa, quæ & quaſi Synodaliter definita & in ſex tomis conſcripta à tribus Patriarchis, hoc eſt, Alexandrino, Conſtantinopolitano, & Antiocheno ſubſcripta, manúque Imperiali firmata in hac Romana urbe ad confirmandum vel in ſuperiori loco ſubſcribendum Sergio Pontifici utpote Capiti omnium Sacerdotum direxit, qui Beatiſſimus Pontifex penitus eidem Juſtiniano Auguſto non acquievit, nec eoſdem tomos ſuſcipere, vel lectione pandere paſſus eſt, porrò eos ut invalidos reſpuit, átque abjecit, &c.* Mortuo Sergio idem Juſtinianus Joannem Pontificem, miſsâ legatione enixè ardentérque, ſed fruſtrà pro Confirmatione rogavit. Repetitæ preces apud Conſtantinum Pontificem, imò is propterea Conſtantinopolim accerſitus, ſed æquè fruſtrà, nullóque ſucceſſu. Jam quæro, quid cauſæ fuerit, ut tanto ſtudio ac toties repetitis vicibus conſenſus Romani Pontificis peteretur, cùm jam quatuor Patriarcharum præceſſiſſet, íſque ſufficere videri poſſet; niſi quòd ſcirent Græci, quod Romanus Pontifex probaviſſet, à toto Orbe probatum iri: quod improbâſſet, irritum & inane futurum? ut planè ea Synodus irrita fuit, ac communi Eccleſiæ voto *erratica* eſt appellata.

Anno DCCXXVI. Gregorius II. Iconoclaſtarum hæreſin anathemate primus configit, celebratâ Romæ Synodo. Audi Zonaram: *Gregorius, qui tunc Romæ Eccleſiam gubernabat, repudiatâ ſocietate Præſidis novæ Romæ Leonis ſcilicet Imperatoris, nec non eorum, qui illum ſequebantur, Synodico anathemate perſtrinxit.*

Anno DCCLXXIII. Teſte Anaſtaſio Gregorius III. collectâ Romæ Synodo 93. Epiſcoporum decrevit: *Ut ſi quis deinceps antiquæ conſuetudi-*

nis

nis & Apostolicæ Ecclesiæ fidelem usum contemnens adversùs eandem venerationem sacrarum Imaginum depositor atque destructor, & prophanator, vel blasphemus extiterit, sit extorris à corpore & sanguine Domini nostri JESU Christi, vel totius Ecclesiæ unitate atque compage. Idem anathema repetitum est contra Iconoclastas à Stephano Papa IV. anno 768. in Synodo Romana.

Anno DCCLXXXVI. Celebrata est pro sacrarum Imaginum cultu secunda Oecumenica Synodus Nicæna, in qua egregia iterùm & invicta testimonia pro suprema Pontificis Romani auctoritate & infallibilitate: nam Hadrianus I. Pontifex maximus missis ad Imperatorem Constantinum, sacrámque Synodum Legatis, additisque litteris, *primò* negat ullum dubitandi locum ampliùs superesse, postquam cultus sacrarum Imaginum à Pontifice Romano definitus, receptúsque sit. *Secundò*, modum legésque Concilio præscribit, quas in definienda hac causa fidei necessariò observare debeat. *Tertiò* vetat, ne ab ijs, quæ Romani Pontifices olim decreverant, removeri se patiantur. *Quartò.* Primarij Concilij Patres, imò tota Synodus tanquam de re necessaria interrogantur, velíntne epistolam dogmaticam Hadriani recipere, an secùs? *Quintò.* Legatis præcipitur, ut si Synodus parere & acquiescere nolit Romani Pontificis sententiæ, continuò Romam revertantur, nec Synodo assistant. Amabò quid amplius velis, quo constet Pontificem esse Synodo superiorem, & posse ante omnem Synodi sententiam causas fidei definire, nec à Synodo pendere, sed hanc potiùs à Romano Pontifice? sed audi ipsa Synodi acta; Hadrianus in epistola ad Augustos: *Vos autem maximè in traditione orthodoxæ fidei Ecclesiæ B. Petri, & Pauli Principum Apostolorum acquiescetis, eámque amplectemini, quemadmodum à superioribus Imperatoribus factum est, qui Vicarium ejus ex toto corde dilexerunt.* Et infrà: *Hi siquidem Principes Apostolorum sunt, qui Catholicam Orthodoxam fidem auspicati servandam præceperunt, omnibus scilicet, qui in sedes eorum successuri erant, & in fide eorum usque ad consummationem sæculi permansuri.* Nota hæc ultima verba, quibus apertè infallibilitas Pontificia palàm fit; si enim contra veram fidem docere aliquid possent, planè non permanerent usque ad consummationem sæculi in Petri fide. Et infrà præscribens quid fieri, quid omitti à Synodo debeat: *Si verò impossibile est, ipsas sacras Imagines sine Synodi actione in pristino erigere ac confirmare statu; sicut in vestris fertur imperialibus*

juffionibus; imprimis pfeudofyllogus ille, qui fine Apoftolica Sede enormiter, nequiter, irrationabiliter contra Sanctorum Patrum traditionem de facris Imaginibus actus eft, anathematizetur præfentibus miffis noftris; & tunc ficut antiquitùs mos extitit, jurejurando veftra piiffima ac tranquilliffima poteftas, unà cum Domina Augufta feu ejufdem Regiæ Urbis Patriarcha, nec non & cuncto fenatu corporale tribuentes facramentum verbum Commonitonium, ficut antiquitus nobis dirigere veftra dignetur facra Imperialis poteftas, quòd non eft apud vos partis cujuslibet favor, aut defenfio, fed æqualitatem utrifque partibus confervabitis, nullatenus neceffitatem facientes ijs, qui à nobis mittuntur, fed omni honore eos habebitis. Et fiquidem utrique convenerint, ecce bene! fin autem minimè convenerint, cum omni humanitate ad nos dirigere fatagetis. Vides, nolle fummum Pontificem Concilij Decretis adftringi, fed potiùs Concilium adftringere, ut obtemperet fententiæ à Pontifice Romano latæ, quod nifi faciat, Legatos fuos re infectâ domum remitti. Non dicit Hadrianus: *Legati mei Concilio obtemperent*, fed econtrà: *Concilium Legatis meis obtemperet, & nifi faciat, domum redeant.* Judicium nunc feras licet, major fit Pontificis, an Concilij auctoritas, ifto parente, illo imperante. Idem Hadrianus in epiftola ad Tharafium Patriarcham: *Cujus* (hoc eft B. Petri) *etiam fedes per totum Terrarum orbem Primatum obtinens lucet, omniúmque Ecclefiarum DEI caput exiftit, cui etiam velim Beata Veftra fanctitas ex fincera mente & toto corde agglutinetur, utpotè, quæ fit reverà rectè fentiens, & pietatis incorruptæ confervatrix. Hoc facrificium primum DEO omnipotenti exhibeatur. Veftráque Beatitudo piiffimos noftros Imperatores fupplicibus verbis admonebit, ut Ecclefiæ noftræ veftigia fequentes, & fervantes traditionem hujus fanctiffimæ noftræ Romanæ Ecclefiæ &c.* Poftétne Hadrianus tam intrepidè afferere, Romanam fedem effe *incorruptam Confervatricem veræ fidei*, fi corrumpi, fi fidem diffipare poffit? Poffet tam præfidenter hortari Imperatores, ut Romanæ doctrinæ agglutinentur, ut ejus veftigijs infiftant, fi ducere in errorem poffunt?

Actione fecundâ ejufdem Oecumenicæ Synodi Legati Apoftolici primùm Tharafium Patriarcham, poftea totam Sacram Synodum his verbis interrogant: *Dicat nobis facra Synodus, num recipiat fanctiffimi Papæ Veteris Romæ litteras, an fecus? fancta Synodus refpondit: fequimur, recipimus, approbamus.* Quod fi Synodus refpondiffet: *Non fequimur, non recipimus, non approbamus*: quid aliud Legati dicturi effent,

essent, quàm quod olim in Concilio Chalcedonensi actione 5. dixère, videlicet: *Si non consentiunt epistolæ Apostolicæ Beatissimi Papæ Leonis, jubete nobis rescriptam dari, ut revertamur.* Et planè Hadriani Legati, ut suprà vidimus, in mandatis habebant, ut nisi Synodus Hadriani Decretis inhæreret, continuò Constantinopoli excederent, sicque Concilium dissolverent. Actione 6. Patres Conciliabulum Constantinopolitanum, quod Iconoclastæ pro septima Synodo venditabant, hâc ratione improbant: *Quia nullum habuit Cooperarium, Romanum Papam, neque illius Sacerdotes, neque per Vicarios, neque per Provinciales Litteras, quemadmodùm fieri in Synodis debet.* Nota confirmationem Romani Pontificis necessariam esse Synodis Oecumenicis, & esse non tantùm meræ convenientiæ, sed *debiti*.

Anno DCCCLXIX. Cœpta est celebrari Constantinopoli octava Oecumenica Synodus auctoritate Hadriani II. Papæ, in qua præclara omninò argumenta Auctoritatis, & Infallibilitatis Pontificiæ producta sunt; imò in ea expressis, conceptísque verbis definitum est, Papam à Concilio Oecumenico judicari non posse, sicque Papam Concilio non subjacere. Cùm Photius verus, non fabulosus Græciæ Phaëton, ausus esset sententiam & diras in Pontificem pronuntiare, coactâ in Regia urbe Synodo; necessarium, nedum oportunum fuit, supremam Pontificis auctoritatem in Synodo Oecumenica universali Decreto sancire. Audi ergo, quàm multa & irrefragabilia in hac Synodo pro Romano Pontifice dicta sint. Nam *Primò* negant Legati, nec Concilium dissentit; se umquam (quantò minùs Romanum Pontificem) Concilij judicio subjectos fuisse. Cùm enim rogarentur Legati Sedis Apostolicæ, mandatum exhibere Pontificis Hadriani, respondent: *Hoc nos non invenimus in Universali Synodo factum, ut Vicarij senioris Romæ à quolibet perpendantur, utrùm talem habeant existimationem.* *Secundò* Actione 1. Hadrianus Pontifex Concilio imperat, præscribítque, quid fieri oporteat, & insuper libellum Patribus legendum proponit, cui omnes subscribere teneantur. Audi Hadrianum in epistola ad Basilium Augustum data, & in Synodo omnium approbatione perlecta: *Volumus*, inquit, *numerosum Concilium Constantinopoli celebrare, cui nostri missi Præsidentes, & culparum, Personarúmque differentias liquidò cognoscentes, juxta quod in mandatis acceperunt. In quo sacrato*

Cœtu

Cœtu execrandæ vanitatis Concilij, quod adversùs hanc ſedem actum eſt, cuncta decernimus exemplaria igne cremari, nec ſupereſſe apud quemlibet vel unum jota, niſi quis totius Clericatûs, imò totius nominis Chriſtiani anathemate perculſus carere voluerit. Et paulò poſt recitatur libellus Hadriani, cui omnes ſub ſcribere tenentur, qui ſic habet. *Anathematizamus omnes hæreſes ſimul cum Iconomachis. Anathematizamus etiam Photium, donec Sedis Apoſtolicæ ſanctionibus inobediens perſeverans ejus ſententiam tam de ſe, quàm de Patriarcha noſtro Ignatio ſpreverit, & Conciliabuli acta, quod ſe auctore contra Sedis Apoſtolicæ voluntatem congregatum eſt, anathematizare diſtulerit. Sequimur autem ſanctam ſynodum, & amplectimur, quam Beatæ recordationis Papa Nicolaus, cui & ipſe coangelice Papa Hadriane ſubſcripſiſti, ſimul & quam tu ipſe egiſti, & omnia, quæ in eu ſtatuta ſunt ſecundùm decreti veſtri moderationem venerabiliter conſervabimus, recipientes, quos recipiunt, & damnantes, qui in illis damnati ſunt.* Sancta Synodus dixit: *Omnibus placet libellus à ſancta Romana Eccleſia expoſitus.* Et tertia Epiſtola Hadriani ad ſynodum: *Romanorum Pontificem de omnium Eccleſiarum Præſulibus judicâſſe legimus, de eo verò quemquam judicâſſe non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus poſt mortem anathema dictum ſit, ſciendum tamen, quia fuerit de hæreſi accuſatus, propter quam ſolùm licitum eſt minoribus majorum ſuorum motibus reſiſtere; quamvis & ibi nec Patriarcharum, nec cæterorum Antiſtitum cuipiam de eo quamlibet fas fuerit ſententiam proferre, niſi ejuſdem primæ Sedis Pontificis conſenſus præceſſiſſet.*

Actione 4. & 10. recitatæ ſunt epiſtolæ Nicolai I. Pontificis, ſummiſque laudibus celebratæ. Hic verò Nicolaus epiſtolâ ad Michaelem Imperatorem: *Non ergò dicatis vos in cauſa pietatis Eccleſiæ Romana non eguiſſe, quæ collecta Concilia ſuâ auctoritate firmat, & ſuâ moderatione cuſtodit. Unde quædam eorum, quia conſenſum Romani Pontificis non habuerunt, valetudinem perdiderunt.* Et in eadem epiſtola §. ſed his tandem: *Patet profectò Sedis Apoſtolicæ, cujus auctoritate major non eſt, judicium à nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio.* Idem Nicolaus in Romana Synodo: *Si quis dogmata, mandata, interdicta, ſanctiones vel decreta pro Catholica fide, pro Eccleſiaſtica diſciplina à Sedis Apoſtolicæ Præſule ſalubriter promulgata contempſerit, anathema ſit.* Idem Nicolaus in libello paulò ante citato, & cui niſi ſubſcripſiſſet, nemo ab Hadriano ad Concilium admittebatur, quique propterea in Canonem à ſacra Synodo admiſſus eſt. Poſtquam Nicolaus Primatum

Primatum Summi Pontificis multis ostendisset, tandem subdit: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Hæc quæ dicta sunt, rerum probantur effectu, quia in Sede Apostolica est immaculata semper Catholica reservata Religio, & sancta celebrata doctrina.* Hæc verba infallibilitatem Pontificiam omninò convincunt, si enim Pontifex Romanus aliquando ex cathedra hæresin docuit, falsum est, *in Sede Apostolica immaculatam semper reservatam fuisse catholicam Religionem.* Idem Nicolaus epistolâ 8. ad Michaëlem Imperatorem: *Nulla regula, nulla consuetudo demonstrat Sedis Apostolicæ semel prolatam sententiam ipsâ non annuente posse mutari.* Ergo infallibilis est, si enim falli posset, mutari posset, corrigique. Sed omnium apertissimè Papam omni Concilio superiorem esse, & consequenter infallibilem, definitum est in Canone 21. (in alijs editionibus est 13.) ejusdem octavæ Oecumenicæ Synodi, ubi hæc leguntur: *Porrò si Synodus Universalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de sancta Romana Ecclesia quadam ambiguitas & controversia, oportet venerabiliter, & cum convenienti reverentia sciscitari, & solutionem accipere, aut proficere, aut profectum facere* (alia versio habet, licebit eum decenti reverentiâ de proposita quæstione cuncta percunctari, responsúmque admittere, vel utilitatem admittere vel dare) *non tamen audacter sententiam dicere contra Summos Senioris Romæ Pontifices.* Hîc apertis, clarísque verbis Patres testantur, ne quidem Concilio Universali fas esse, sententiam in Romanum Pontificem dicere, & consequenter hunc Concilio non subesse, ergo nec errare posse, alioquin si errare posset, à Concilio corrigendus, & huic subjectus foret.

Dices, Concilio tantùm prohiberi, ne *audacter* contra Pontifices sententiam ferat. ℟. Frivola & ridenda cavillatio! Concilium distinguit inter *sciscitationem & sententiam*, istam contra Romanum Pontificem non probat, illam admittit; atqui si tantùm intelligatur audacia prohiberi, quis non videt non tantùm audacem sententiam, sed etiam audacem interpellationem vetandam esse? nam audacia, sive interroges, sive pronunties, æquè damnanda est. Deinde: nullum hoc esset Romani Pontificis privilegium; nec enim solus Romanus Pontifex, sed nec Episcopus, nec Clericus, nec laicus, imò nec latro, nec parricida, temerè & inconsultè damnandus est; quid ergo plus Pontifici tribuitur, quàm Clerico, quàm Laico, quàm Latroni, quàm Parricidæ?

Anno ML. Leo Nonus in Synodo Provinciali Romanâ Berengarij hæresin damnat, sic enim Landfrancus scribit: *Tempore S. Leonis Papæ delata est hæresis tua* (Berengarium alloquitur) *ad Apostolicam Sedem, qui cùm Synodo præsideret .... promulgata est in te damnationis sententia, privans te Communione sanctæ Ecclesiæ &c.* Eadem hæresis in Concilio quóque Vercellensi præsente eodem Leone iterum damnata est. Sed cùm Berengarius ad vomitum iterum, iterúmque rediret; sæpiùs quóque & à varijs Pontificibus ejus hæreses confixæ sunt, videlicet Leone IX. Victore II. Nicolao II. & Gregorio VII. Insigne verò est ejusdem sancti testimonium pro infallibilitate Pontificia, sic enim ad Petrum Patriarcham Antiochenum scribit: *Siquidem ab Apostolica tua sede nostram sedem consulendo perpendimus tuam Dilectionem nolle deviare à Dominico, & omnium Sanctorum Patrum concordi decreto, quo cunctis in toto Orbe terrarum Ecclesijs sancta Romana & Apostolica Sedes caput præponitur, ad quam majores & difficiliores causæ omnium Ecclesiarum definiendæ referantur. Sic omnia veneranda Concilia, sic leges humanæ promulgant, & sic ipse sanctus Sanctorum confirmat. Nimirum solus est Petrus, pro quo ne deficeret fides ejus, Dominus & Salvator asserit se rogâsse, qua Venerabilis & efficax Oratio obtinuit, quòd hactenus fides Petri non defecit, nec defectura creditur in throno illius usque in sæculum sæculi.* Nihil poterat Leo clarius dicere, tantóque majorem fidem ejus testimonium meretur, quòd omninò cum ijs concordet, quæ ijsdem ferè verbis S. Agatho professus fuerat, ac universali applausu Concilium sextum Oecumenicum exceperat. Credit Eminentissimus Aguirre (a) primum fuisse Leonem, qui processionem Spiritûs Sancti *à Patre Filióque* definierit. Primus enim invenitur eam Symbolo & Professioni fidei ad Petrum Patriarcham Antiochenum inseruisse, nam & anno 1054. Humbertum Legatum suum Constantinopolim misit ad Michaëlem Patriarcham Constantinopolitanum, Processionem Spiritûs Sancti negantem, & ab eodem Michaële excommunicatus est, quòd Symbolo addidisset *Filióque.*

Anno MLXV. Hæresis Incestuosorum nata est, quàm plurimi enim, imò teste Petro Damiano, multa millia Christianorum præ-

(a) V. Card. Aguirre Tract. 1. de auctor. infall. Rom. Pontif. d. 10. & tomo 2. Theol. S. Anselmi dist. 91. & 92.

præcipuè præpotentium in tertio gradu nuptias contrahebant, quòd multorum Juris-Consultorum auctoritate ducti, gradus ex Justiniani præscripto numerarent, adeò ut fratrem & sororem in secundo gradu collocarent. Hanc Hæresin Alexander II. in Synodo Romana damnavit; sic enim loquitur in sententia Synodali: (a) *Taliter igitur determinatis gradibus consanguinitatis, Auctoritate vos Apostolicâ monemus, ut omnibus seriem Genealogiæ computandam intimetis, quemadmodùm SS. Patres numerandam esse sanxerunt, & antiquus mos Ecclesiæ hactenus comprobâsse monstratur. Nam si quis perversâ & obstinatâ mente à recto tramite Apostolicæ Sedis deviare voluerit, & aliter quàm nos in nuptijs contrahendis gradus computare; primum pro sua temeritate cœlesti pœnâ plectetur: postmodùm verò gladio perpetui anathematis se noverit esse jugulandum.* Ad eundem Alexandrum Petrus Damianus contra insurgentem Simoniacam hæresin hæc scribit: (b) *Dignum est, ut Summo Pontifici patientis Ecclesiæ læsio nuntietur, ut nutantis fidei firmamentum, vel etiam ordo Religionis, qui confundi cœperat, instauretur. Nova prô dolor hæresis orta est, cui nisi quantociùs auctoritatis se vestræ vigor objiciat, timendum est, ne ad Religionis Christianæ perniciem cancer feraliter serpat.*

Anno MLXXXV. Obijt Gregorius VII. invictissimi animi Pontifex, & Regibus, cum quibus perpetuum ei bellum, formidandus. Multa is Pontificiæ infallibilitati testimonia reliquit. Is enim in Dictatu suo *canone 18.* ita definit: *Sententia Papæ à nullo debet retractari, & ipse omnium solus retractare potest.* Hanc Gregorij sententiam verissimam esse Ivo quóque Carnotensis Archiepiscopus profitetur, sic enim ad Johannem Archiepiscopum Lugdunensem scribit: *Non videtur nobis utile ad ea Concilia convenire, in quibus non possumus eas Personas, de quibus agitur* (agebatur verò de Paschali Papa, qui privilegium tradendi Episcopis investituras Imperatori concesserat) *judicare, vel condemnare, quia nec nostro, nec ullius hominis probantur judicio subjacere.* Sæpiùs hoc Ivo repetit, præsertim verò epistolâ 241. & 159. Sed multò maximè id confirmatum est in Concilio Quintileneburgensi, *Anno MLXXXV.* De quo ita loquitur Bertholdus ejus temporis scriptor: *Cùm ergo omnes juxta suum ordinem consedissent, prolata sunt in medium Decreta Sanctorum Patrum de Primatu Sedis Apostolicæ, quòd nulli un-*

(a) Habetur c. ad Sedem Apostolicam 35. q. 4. (b) Habetur apud Baron. ad ann. 1065. n. 36.

quam liceat ejus judicium retractare, quod de totius Synodi professione laudatum, & confirmatum est. Vide, quæ in Regali Sacerdotio (a) de hac re diximus. Idem Gregorius VII. can. 26. *Catholicus non habetur, qui non concordat Romanæ Ecclesiæ.* Hoc quóque Gregorij effatum omninò concordare cum aliorum Patrum doctrina, præsertim verò SS. Ignatij, Hieronymi, Cypriani, Ambrosij, aliorúmque, jam suprà ostendimus. Idem omninò est sensus S. Ivonis Archiepiscopi Carnotensis, sic enim scribit: (b) *Contra Apostolicam Sedem caput erigitis, dum quod illa ædificat, vos in quantum in vobis est, destruitis, & quod illa destruxit, vos ædificare contenditis, cujus judicijs & constitutionibus obviare est hæreticæ pravitatis notam incurrere.* Nota hunc esse illum Ivonem, quem Præsules Gallicani in Conventu Parisiensi epistolâ ad Innocentium datâ mirificis laudibus in Cœlum usque extollunt. Eadem sententia Adelberti Archiepiscopi Moguntinensis epistolâ 23. ad Ecclesiam Herbipolensem: *Noverit pro certo Dilectio Vestra, nos id ratum habere, quod Romana sanxit & determinavit Auctoritas, cujus terminos nec debemus, nec volumus transire, quia hæreticum esse constat, quisquis Romanæ Ecclesiæ etiam in tam justo judicio non concordat.*

Anno MCXL. Damnata est ab Innocentio II. hæresis Abailardi, qualis ea fuerit Bernardus his verbis explicat epistolâ 292. quæ est ad Guidonem de Castello: *Cùm de Trinitate loquitur, Arrium sapit: cùm de Gratia, sapit Pelagium: cùm de Persona Christi, sapit Nestorium.* Ad hanc ergo hæresin, quæ paulatim per Galliam serpebat, perimendam, ita idem Bernardus Innocentium implorat: *Verùm tu O successor Petri judicabis, an debeat habere refugium ad Sedem Petri, qui Petri fidem impugnat. Tu inquam amice sponsi providebis, quomodo liberes sponsam à labijs iniquis, & à lingua dolosa .... itaque ad consummationem Virtutum, & ne quid minùs fecisse inveniamini à magnis Episcopis Antecessoribus vestris, capite nobis Pater amantissime vulpes, quæ demoliuntur Vineam Domini.* Nec moratus Innocentius aquam gliscenti incendio affundere, coactâ Romæ Synodo novum hæresiarcham, novásque hæreses damnavit, sic enim ipse ad Henricum Senonensem Archiepiscopum, & S. Bernardum scribit: *Nos itaque, qui in B. Petri cathedra licet indigni residere conspicimur, communicato fratrum nostrorum Episcoporum & Cardinalium consilio Universa ipsius Petri perversa dogmata Sanctorum Canonum Auctoritate cum suo Auctore damna-*

(a) Reg. Sacerd. lib. 2. §. 6. (b) S. Ivo epist. 8.

damnamus, eique tanquam hæretico perpetuum silentium imposuimus. Universos quoque ejus errores damnantes, eorum sectatores & defensores à fidelium consortio sequestrandos esse censemus. Ad eundem Iñocentium II. ita scribit S. Bern. *Oportet ad vestrum Apostolatum referri pericula quæq; & scandala emergentia in regno DEI, ea præsertim, quæ de fide contingunt. Dignum quippe arbitror ibi potissimùm resarciri damna fidei, ubi non possit fides detrimentum sentire; hæc quippe hujus prærogativa Sedis; cui enim alteri aliquando dictum est; ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua?* Hic manifestè Bernardus docet Pontifices Romanos in causa fidei errare non posse: si enim errare possent, ergo posset eorum *fides detrimentum sentire* (quid enim est aliud detrimentum fidei, quàm error fidei) at Bernardus hoc negat; imò hanc infallibilitatem inter prærogativas reponit Sedis Romanæ. In eadem Abailardi causa Rhemensis, Suessionensis, Catalaunensis, & Atrebatensis Episcopi ita ad Innocentium scribunt: *Tuum est de cætero Beatissime Pater, ne in diebus tuis aliquâ hæreticæ pravitatis maculâ Decor Ecclesiæ maculetur, providere. Tibi commissa est sponsa Christi amice sponsi: Tuum est tandem Uni viro Virginem castam exhibere Christo.* Nec minùs nervosè Gotfridus Vindocinensis: (a) *Si cuilibet retractare placet, quod Romanus Pontifex facit, & in eum, qui soli Cœlo innocentiam debet, os ponere præsumit, &c.* Et epistolâ 30. *Eodem spiritu, quo dictante & lex prima per Moysen data est, & per Christum secunda, sancta Apostolica Sedes Leges, quas Canones appellamus, dedit, & ipso inspirante exposuit. Si quis igitur Apostolicæ Sedi, quæ Leges Canonum dedit, in Canonum expositione contrarium sentit, non sapit, quicunque est ille, sed desipit, & quia suo spiritu loquitur, non cultor vel expositor Divinæ Legis, sed insidiator vel oppressor indubitanter agnoscitur.*

Anno MCXLVIII. A Romano Pontifice Eugenio III. in Concilio Rhemensi hæresis Gilberti Porretani examinata & proscripta est. In qua causa aliqua contigêre Pontificiæ infallibilitati apertè faventia. De illa hæc habet Otho Frisingensis: (b) *Gilebertus cùm quâdam die Conventum de sua Diœcesi Clericorum magnum celebraret, sermoni, quem fortè gratiâ exhortationis habebat, quædam de fide sanctissimæ Trinitatis inseruit, & à duobus suis Archidiaconis Arnoldo & Calone tanquam doctrinam instituens contrà Catholicæ Ecclesiæ normam, ad summi Pontificis Romanæq; Sedis examen appellatione mediante vocatur.* Fuisse verò hanc hæresin ab Eugenio III. damnatam testis est Goffridus in

(a) Epistolâ 17. (b) Otho Fris. de histor. Frid. lib. 1. cap. 46. & 47.

in vita S. Bernardi: (a) *Ita demum*, inquit, *Apostolico judicio, & auctoritate universalis Ecclesiæ error ille damnatus est.* Et Goufredus Monachus Cistertiensis: *Ibidem Dominus Papa auctoritate Apostolicâ de consensu totius Ecclesiæ, quæ convenerat, capitula ipsa damnavit, districtè præcipiens, ne eumdem librum legere, vel transcribere etiam sic reprobatum quis auderet, nisi priùs Romana Ecclesia eum correxisset.* Illud quoque in hoc Concilio memoratu dignum contigit, videlicet S. Bernhardum una cum Galliæ Episcopis secessisse, Symbolum fidei contra Gilberti errores conscripturum; quod cùm Cardinalibus innotuit, vehementer indignati sunt, quippe solius Romani Pontificis esse, Symbolum fidei fidelibus proponere, nec retrò temporibus ullum unquàm Symbolum valuisse, nisi à Pontifice confirmatum. Eugenius ubi has querelas intellexit, facti rationem à Bernhardo exposcit; is verò modestissimè, ut sanctum decuit, respondit, agnovitque unà cum Præsulibus Gallis Symbolum fidei condere ad solos Romanos Pontifices pertinere; se verò, quid Ecclesia Gallicana crederet, scriptis complexum esse, relictâ Pontifici auctoritate definiendi. Si ergò ex confessione Galliæ Antistitum, solus Pontifex est, qui fidei Symbolum condit, nec ullum Symbolum valet, nisi à Pontifice confirmatum: sequitur Pontificem in causis fidei esse infallibilem, quid enim magis ad fidem pertinet, quàm Symbolum fidei? & quid minùs erroris expers est, quàm Symbolum fidei? alioquin tota Ecclesia errare potest, quæ id credit, quod Symbolo fidei continetur. Sed præstat audire acta ex historia Othonis Frisingani: *Hoc Gallicanæ Ecclesiæ factum* (Symboli videlicet confectionem) *tam graviter sacer Cardinalium Senatus accepit, ut cum magna indignatione curiam intraret, ac Pontifici suo diceret...... Quid fecit Abbas tuus, & cum eo Gallicana Ecclesia? quâ fronte contra Ecclesiæ Romanæ Primatum & apicem se erexit? Hæc enim est sola, quæ claudit, & nemo aperit, aperit, & nemo claudit. Ipsa sola de fide Catholica disputere habens à nullo in hoc singulari honore prejudicium pati potest, sed ecce Galli isti tanquam definitivæ sententiæ ultimam manum apponendo nobis inconsultis fidem suam scribere præsumpserunt. Quin imò juxta Antiquiorum exempla & instituta Romano servaretur examini terminandum.* Eugenius, cùm querelas benignè recepisset, ex Divo Bernardo rationem facti exposcit, à quo modestè responsum: *Se vel Dominos Episcopos nihil*

(a) Gotfr. in V. S. Bernardi lib. 3 cap. 5.

nihil de præfatis Capitulis definisse, sed simpliciter quid sentiret, exposuisse. Quo tam humili, quàm modesto responso Cardinalium indignatio quievit, ita tamen, ut præfatum scriptum tanquàm inconsultâ Curiâ prolatum, velut Auctoritatis pondere carens pro Symbolo in Ecclesia, quod in Conciliis contra hæreses congregatis fieri solet, non haberetur. Vides hîc iterum, & Divum Bernardum, & Ecclesiam Gallicanam verbis, factísque testari, potestatem condendi Symbolum fidei, tesserámque veræ Religionis penès solum Pontificem Romanum esse, nec ullius Symboli auctoritatem aliquam esse, nisi illo probante, quod ut suprà diximus, certum est Pontificiæ Infallibilitatis argumentum.

Anno MCCCII. Celebratum est Viennense Concilium, in quo Petri Joannis hæreses (tres erant, videlicet, Christum adhuc viventem Lanceâ percussum: animam rationalem non esse formam Corporis: nullásque virtutes supernaturales in Baptismo infundi) damnatæ sunt, eâdémque occasione Pontificis Romani in rebus fidei decidendis auctoritas insigni testimonio asserta. Sic enim Pontifex in eodem Viennensi Concilio loquitur. *Nos igitur Apostolicæ considerationis, ad quam duntaxat hæc declarare pertinet, aciem convertentes &c.* Solius ergò Romani Pontificis officium & potestas est, ultimam sententiam in causis fidei proferre, & consequenter illi soli infallibilitas competit, nec Concilium contradixit.

Anno MCCCCLXXIX. Sixtus IV. Petri Osmanni Professoris Salmanticensis errores damnat. Ji erant, Confessionem non esse sacramentum, sed rem humanâ lege, non divinâ inductam: & Ecclesiam Romanam in hæresin prolabi posse. Sixtus hos errores hæresis notavit. Petrus verò palinodiam canens fidem suam in his verbis expressit: (a) *Consentio sanctæ Matri Ecclesiæ Romanæ, & Sedi Apostolicæ: & ore ac corde confiteor, illam me fidem tenere, quam Dominus Sixtus Papa auctoritate Apostolicâ & Evangelicâ tenet, & omnes, qui contra hanc fidem venerint, dignos æternâ damnatione pronuntio.*

Anno MDXXI. A Leone X. Pontifice Maximo damnati sunt, quos recens sparserat, ac Germaniæ intulerat, Lutheri errores. Verba Bullæ Leonis circa finem hæc sunt: *Auctoritate Omnipotentis DEI, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostrâ præfatos omnes errores tanquàm*

(a) Vide Raynaldum ad hunc annum, & Constitutiones Sixti IV. in Bullario

tanquàm respectivè hæreticos, aut scandalosos, & veritati Catholicæ obviantes damnamus, reprobamus, atque omninò reijcimus; ac pro damnatis, reprobatis, atque reiectis ab omnibus Christi fidelibus haberi debere harum serie declaramus &c. Notandum verò est, fuisse ab eodem Leone X. Concilium Lateranense, quod Julius II. inchoârat, ad finem perductum; eique tanquam Oecumenico & sacrosancto Ludovicum XI. Galliæ Regem adhæsisse, ut habetur sessione 8. ac etiam Basileensi ac Pisano Conciliabulis expressis & conceptis verbis renuntiâsse. In hoc verò Lateranensi Concilio, quod Rex Galliæ pro legitimo & Oecumenico habuit, superioritas Papæ supra Concilia, ac consequenter infallibilitas in causis fidei sessione decimâ definita, multisque rationibus stabilita est; nec illi recitandæ immorari lubet, cùm omnibus sit nota, & in Regali Sacerdotio (a) prolixè exposita.

Anno MDLXXIX. Gregorius XIII. Michaelis Baij Lovaniensis Universitatis Cancellarij septuaginta novem propositiones velut hæreticas damnavit; easque ipse Bajus operî Francisci Toleti posteà Cardinalis recantavit sequenti anno. Quin & Nicolaus Magniensis ex relatione Toleti addit, dixisse Bajum: *Malle se porcos pascere, quàm ulla in re Romani Pontificis judicio repugnare.*

Anno MDCLIII. Innocentius X. quinque Jansenij Propositiones hæreticas esse declaravit, atque anathemate inussit. Et quamquam Jansenius morte præventus, damnationi suæ haud supervixerit, certum tamen est ex ijs, quæ scripsit, eum Pontificiæ sententiæ tanquam infallibili acquieturum fuisse; sic enim tomo 2. sui Augustini l. 1. c. 29. scribit: *Mihi constitutum est, ad extremum usque Spiritum Romanam Ducem sequi Ecclesiam, & Beatissimi Petri in Romana Sede successorem. Super illam hanc Petram ædificatam Ecclesiam scio; quicunque cum illo non colligit, spargit, apud eum solùm incorrupta Patrum servatur hæreditas; quodcunque ab ista Petri Cathedra, ab isto Christi Vicario præscriptum fuerit, teneo. Quidquid improbatum, improbo, damnatum damno, anathematizatum anathematizo.* Et libro 10. de gratia: *Quidquid de rebus tam multiplicibus, tam arduis, juxta mentem non meam, sed S. Augustini pronuntiavit, de Apostolicæ Sedis, Ecclesiæq; Romanæ Matris meæ judicio, sententiáque suspendo; ut illud jam nunc teneam, si tenendum: revocem, si revocandum: damnem, & anathematizem, si damnandum & anathematizandum esse*

(a) Regale Sacerd. lib. 2. §. 5. n. 15.

eſſe judicaverit. En ingenuam Janſenij Profeſſionem! legerat Auguſtinum totum tredecies, & libros de gratia contra Pelagianos vjceſies; eloquentiâ, ingenio, Theologicis ſcientijs florebat, & tamen Romano Oraculo hæc omnia ſubmittit: taceo, ſcribo, revoco, improbo, utcúnque Romæ placuerit: quid amplius loqui poterat, ut Pontificis infallibilitatem ſatis teſtaretur? atque utinam Janſeniſtæ Janſenij ſui modeſtiam imitentur; ſi enim eum Magiſtrum agnoſcunt, ejúſque doctrinam ſequuntur, cur rogo, non æquè ejus humilitatem, modeſtiam, Romanæque Cathedræ obſervantiam? Cum Janſenio ſentitis, eſto; ſed cur non æquè cum Janſenio paretis? an verò pudet vos ab eo diſcere virtutem, à quo didiciſtis errorem? Sed Janſenio imputantur, quæ Janſenij non ſunt. Nimirum, cùm Pius V. cùm Innocentius, cùm Alexander VII. & Clemens IX. Pontifices Janſenium damnârunt, innocentem, inauditúmque damnârunt, & tam cæci erant, ut, quæ Janſenius ſcripſerat, imò impreſſerat, non viderent, aut ſaltem tam improvidi, injuſtíque, ut accuſantibus crederent, nec probatâ causâ, nec reo convicto; præſertim cùm tam facilè calumnia notari poſſet, detegíque, ſi videlicet, qui hæc Janſenium ſcripſiſſe dicebant, in Janſenio non oſtenderent; quid enim magis obvium, magiſque parabile argumentum, quàm Janſenium accuſantibus dicere: *Si hæc Janſenius in libris docuit, ergò libros oſtendite:* erit aliquis tam ineptæ mentis, qui credat Janſenium à quatuor Pontificibus damnatum, & tamen iſtorum nulli in memoriam veniſſe, ut peterent ſibi oſtendi, ubi hæc Janſenius ſcripſiſſet? & demus hoc quatuor Pontificibus excidiſſe, quid dicemus de tot alijs Doctoribus & Theologis, qui illis aſſidebant, dum hæc cauſa examinaretur? nemini illorum res tam obvia, & tamen tam neceſſaria in mentem venerit? Sed fuerit Janſenius innocens, tantùm errores ipſi damnentur, & cum illo facilè in gratiam redibimus, quippe ut oſtenſum eſt, calamum, doctrinámque ſuam Romanæ ſententiæ ſubmiſit. Cœterùm damnatas Janſenij propoſitiones in illius Auguſtino reperiri dubitari vix poteſt. Nam *prima* damnata propoſitio totidem ferè verbis habetur *l. 3 de ſtatu Nat. lapſæ cap. 13. & l. 4. cap. 24. Secunda* propoſitio habetur *lib. 1. de gratia Chriſti cap. 1. & cap. 24. & cap. 25. tertia* propoſitio habetur *lib 6. de gratia Chriſti cap. 6. & cap 8.*

Quarta propofitio habetur *lib. 8. cap. 6. de hæresi Pelagiana*, & *ibidem cap. 7. & lib. 2. de gratia Christi cap. 12. & 25. & lib. 8. de gratia Christi cap. 3. & 15. & 19.* *Quinta* quòd Christus non sit pro omnibus mortuus *lib. 3. de gratia Christi cap. 21.* & fusius *cap. 20. & l. 8. de hæresi Pelagiana cap. 26. & 31.*

Sed quod hanc damnationem Jansenij spectat, illud præcipuè observandum est, non solùm fuisse illam ab octoginta quinque Galliæ Episcopis ab Innocentio X. expetitam, summóque plausu exceptam; verùm etiam ejus occasione à Gallicanis Episcopis Pontificiam Infallibilitatem enixissimè proclamatam; sic enim in epistola ad Innocentium data Anno 1653. loquuntur: *Majores causas ad Sedem Apostolicam referri solemnis Ecclesiæ mos est, quem fides Petri nunquam deficiens perpetuo retineri pro jure suo postulat. Experta est nuper Beatitudo tua, quantum Apostolicæ Sedis in profligando gemino errore auctoritas valuerit: continuò sedata est tempestas, átque ad Christi vocem & imperium mare & venti obedierunt. Quamobrem flagitamus Beatissime Pater, ut clarâ firmâque prolatâ istarum propositionum sententiâ caliginem omnem discutias; animos fluctuantes componas, dissidia prohibeas, Ecclesiæ tranquillitatem reddas.* Hæc Galli ad Pontificem: sentiebant ergo infallibilem, ejúsque sententias ab omni errore exemptas esse; alioquin quomodo *caliginem omnem discuterent, animos fluctuantes componerent, dissidia prohiberent*? cùm semper respondere Adversarij possent, quod modò Galli respondent, cùm Romanis imperijs urgentur, videlicet, *Papam falli posse*; & ideò se ejus definitionibus non teneri. Aut ergo Galliæ Antistites, tunc cùm hæc scribebant, errârunt, aut errant modò, cùm primis contraria decernunt; aut quod verò propius est, idem & tunc & modò sentiunt, sed non idem loquuntur; quippe tunc pacati erant, modò indignati, & ideò calamo, linguáque infesti, animis licèt veritate convictis. Sed audienda est adhuc alia, multóque ad rem nostram accommodatior Gallorum Antistitum epistola. Sic enim ad Innocentium scribunt, postquam is Jansenij errores damnaverat: (a) *Quo in negotio* (damnatione videlicet propositionum Jansenij) *illud observatione dignum accidit, ut quemadmodùm ad Episcoporum Africæ relationem Innocentius I. Pelagianam hæresin damnavit olim; sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem, hæresin Pelagianæ ex adverso oppositam Innocentius X. auctoritate suâ proscripserit. Enim verò illius vetustæ ætatis Ecclesia sola Cathedræ Petri*

(a) Anno 1653.

Petri communione & auctoritate suffulta, quæ in Decretali epistola Innocentij ad Africanos data elucebat, quámque deinde Zozimi altera ad Universos Orbis Episcopos subsecuta est, Pelagianæ hæresis damnationi absque cunctatione subscripsit. Perspectum enim habebat, non solùm ex Christi Domini Nostri pollicitatione Petro facta, sed etiam ex actis priorum Pontificum, & ex anathematismis adversus Apollinarem & Macedonium, nondùm ab ulla Synodo Oecumenica damnatos, à Damaso paulò ante jactis, judicia pro sanciendâ regula fidei à Summis Pontificibus lata super Episcoporum consultatione (sive suam in actis sententiam ponant, sive omittant) Divinâ æquè ac summâ per Universam Ecclesiam auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio ipsius quoque mentis obsequium præstare tenentur. Eâ nos quoque sententiâ ac fide imbuti, Romanæ Ecclesiæ præsentem, quæ in Summo Pontifice Innocentio X. viget, auctoritatem debitâ observantiâ colentes Constitutionem Divini Numinis instinctu à Beatitudine Vestra conditam, nobísque traditam, &c. Hæc planè tam manifesta est Pontificiæ Infallibilitatis confessio, ut dici, imò nec optari efficacius possit: num Galli tunc temporis scripturas ignorabant? num eos, quid Concilia, quid Patres docuissent, quidve Gallicana Ecclesia sentiret, latebat? Quæ est ergo Galliæ Antistitum tam repentina mutatio, ut quod nuper sub uno Innocentio tam clarè asserebant, nunc sub altero Innocentio tam enixè repudient?

IX. *Denique Anno MDCLXXXVII.* Innocentius XI. Pontifex morum sanctitate, rerum caducarum contemptu, disciplinæ Ecclesiasticæ Zelo, propagandæ Catholicæ Religionis ardentissimo studio, animi magnitudine, etiam Regibus formidandâ, præclarissimis contra Turcas victorijs, quas immensâ auri profusione & sanctissimis apud Principes consilijs, & continuis lachrimis à Deo impetravit; Pontifex inquam, rerum gestarum, & animi magnitudine, antiquis illis Pontificibus Leoni, Nicolao, Gregorio, hæreticorum etiam confessione, planè similis, & cui parem, à multis retrò sæculis hand invenies; is, inquam, tantus Pontifex post accuratissimam, totóque biennio productam discussionem, Michaëlis Molinos Hæresiarchæ perniciosissimos juxtà fœdissimósque errores die 28. Augusti extra Concilium Oecumenicum solâ Apostolicâ auctoritate damnavit. Fuit Michaël Molinos natione Hispanus Arragonensis, Sacerdotis dignitate insignis, tantáque pietatis, quam accuratissimè simulabat, opi-

nione apud plerosque commendatus; ut dirigendis Primatum, ac præsertim nobilium Matronarum conscientiis passim adhiberetur; hinc illi laxandis pascendisque carnis cupiditatibus prona occasio: primò amor, tum error: inter thalamos, & amplexus Contemplativam, mysticámque Theologiam docebat; eodémque momento adulterum agebat, Doctorémque: sed hæc intra Cubile, Virginúmque aut etiam nuptarum Academias: foris Angelo similis, & ecstases spiranti: crederes Paulum in tertium Cœlum altè sublatum: nullæ voces, quàm de *Oratione, sensuum morte, Unione ac quiete cum DEO.* Hinc tam multos infecit, dulci videlicet occultóque veneno; sed istis cognitâ fraude pœnitentia primùm, tum remedia successêre. Duos & viginti annos nunquam conscientiam expiavit, nunquam ex Catholico ritu carne abstinuit. Taceo alia memoratu pudenda. Tandem detectus, biennio Romæ intra carceres hæsit, quo tempore ejus erroribus detegendis, confutandisq; à præclarissimis Theologis desudatum. Posteà publicè coram sacro senatu, Auláq; Romana, ac im̃ensa populi frequentia errores suos recantavit; tantâ omnium execratione ejus doctrinæ capita & obscænitates auditæ sunt, ut repetitis populi vocibus ad flam̃as posceretur. Sum̃a errorum hæc fuit. Ut in elemento aëris, ita in anima hominis duas esse Regiones, superiorem & inferiorem, quas Theologi duos Appetitus vocant, Rationalem & sensitivum. Superiorem quod attinet, illic semper serenum & apricum esse oportere; hoc est Unionem cum DEO, ac perpetuum Contemplationis, amorísque solstitium, quale in Terrestri Paradiso fuit. At verò in animæ inferiori Regione turbidum, & tempestates gliscere, iras videlicet concupiscentias, & reliquum passionum humanarum tumultum, néque has curandas esse sistendásve; sed permittendas potiùs explendásque, quippe naturæ innatas, nec magis culpæ obnoxias, quàm naturam ipsam, cujus illæ flores & fructus sint. Quis enim ægrè ferat uvas ex vite nasci, glandes ex quercu, spinas vepré sque ex rubo? atqui eandem rationem esse, cùm voluptates ex carne leguntur, quippe æquè naturæ corporeæ congenitas, ac glandes quercui, spinæ veprésque rubo. Imò coërcendis voluptatibus illis frustra noxiéque laborem impendi; frustra, quia morari torrentem nemo potest, maximè cùm plenus est, redundátque. Noxie verò

quia

quia cùm illis obluctamur, laboramúſque ſuſtinendis, unio interim quiéſque cum DEO turbatur, quæ ut perennis ſit & illæſa, pace potiùs cum ſenſibus, quàm bello curandum. Ex generali hac doctrina ad particulares alias propoſitiones non impias tantùm Molinos, ſed obſcænas etiam dilabitur, dictu, auditúque indignas, adeò, ut cùm illæ ex ſuggeſtu legerentur, meritò *ignem, ignem*, Populus inclamaverit. Eæ inter alias ſunt: *Oportere Potentias annihilari & hanc eſſe viam internam. DEUM offendi, cùm aliquis operari aliquid activè conatur, cùm DEUS velit ſolus in homine operari; oportere igitur, ut quis ſe totum DEO deſerat, & poſteà inſtar mortui & cadaveris ſe habeat. DEUS vult in nobis operari ſine nobis. Anima nihil agendo, & nihil operando ad DEUM redit. Via interna eſt illa, in qua nec lumen, nec amor, nec reſignatio in DEUM cognoſcitur. Imò oportet ne quidem ipſum DEUM cognoſci, & tunc res benè habet. Anima nec de DEO, nec de Cœlo, nec de inferno cogitare aliquid debet. Qui ſemel DEO voluntatem ſuam commiſit, nihil ampliùs, nec Cœlum nec Infernum curare debet, nec perfectionem aut ſanctitatem, virtuteſque, imò nec ſalutem propriam optare. Petere à DEO aliquid eſt imperfectio, ſicut & gratias agere. Poſtquàm DEO voluntatem tuam commiſiſti, non ampliùs curandæ ſunt tentationes, néque illis reſiſtendum, niſi tantùm negativè, nullâque adhibitâ diligentiâ: & ſi natura aliquid ſentit, permitte, ut ſentiat, quia natura eſt. Oportet, ut in Oratione ſolam fidem obſcuram, & univerſalem habeas, & ſtes coram DEO ad ipſum amandum, nullum tamen actum eliciendo, nihilque agendo. quia DEUS hujusmodi mercibus haud delectatur. Cogitationes quantumvis impuræ, & contra DEUM ſanctóſque, ſi voluntariè non foveantur, nec etiam poſitivè repellantur, ſed patienter tolerentur, non tantùm non impediunt Orationem, ſed eam potiùs perfectiſſimam reddunt. Tædium rerum ſpiritualium bonum eſt, quia eo purgatur amor proprius.* Hactenus Molinos, qui alias propoſitiones adjungit in favorem mollitiei, quam exemplis Sanctorum Jobi & Pauli ſacrilegè promovere audet: nihil turpius, ſed nec magìs impium dictu auditúque eſt. Taceo igitur, quæ nec legi nec ſcribi poſſunt ſine horrore. Has ergo ſacrilegas, obſcænáſque hæreſes Innocentius XI. extra Concilium damnavit, & Eccleſia mox pro damnatis habuit. Porrò ex hac tam longa inductione, quâ oſtenſum eſt, quàm plurimas hæreſes à ſolis Romanis Pontificibus damnatas eſſe, & Eccleſiam hujuſmodi damnationi neceſſariò acquieviſſe, adeò ut dubitari ampliùs non potuerit, teſte etiam Gallicanâ Eccleſiâ in litteris

ad Innocentium X. conſtat, inquam, Pontificis auctoritatem in rebus fidei decidendis infallibilem eſſe, omníſque erroris expertem, & quæ contra hanc ſequelam obijci poſſent, jam ſuprà refutavimus. Sic ergo etiam quartum ſignum Infallibilitatis Pontificiæ abſolvimus.

X. *Quintum ſignum eſt*, ex praxi Romanæ Eccleſiæ, cujus meminit Berno (a) Monachus S. Galli, & poſteà Abbas Augienſis *lib. 2. de rebus ad miſſam ſpectantibus*, qui habetur in Bibliotheca Patrum. Is refert, *in Eccleſia Romana multos annos ſub ſacrum nunquàm Symbolum cantari ſolitum, præter morem omnium aliarum Eccleſiarum; roganti verò cauſam Henrico primo Imperatori, Benedictum VIII. reſpondiſſe: Quia traditio erat, Romanam Eccleſiam in fide errare non poſſe. Sed Henricus Benedicto perſuaſit, ut more aliarum Eccleſiarum etiam Romæ Symbolum caneretur.* Hæc Berno, qui ut ipſe teſtatur, coram aſſiſtebat, audivitque reſponſum: *Me*, inquit, *coràm aſſiſtente audivi Pontificem hujuſmodi reſponſum reddentem, videlicet, quòd Romana Eccleſia non fuiſſet aliquando ullà hæreſeos fæce infecta, ſed ſecundùm S. Petri doctrinam in ſoliditate Catholicæ fidei permaneret inconcuſſa; & ideò magis neceſſarium eſſe illos Symbolum ſæpiùs cantando frequentare, qui aliquando ullà hæreſi potuerunt maculari.* Vides in hoc celebri Antiquitatis monumento, quàm antiqua fuerit traditio de Romani Pontificis infallibilitate, videlicet à Chriſti nativitate, ſive potiùs à tempore Apoſtolorum uſque ad annum circiter 1014. quo credimus hoc colloquium inter Benedictum & Henricum contigiſſe, dum Romæ eſſent.

Dices, non hîc aſſeri Romanorum Pontificum, ſed Romanæ Eccleſiæ infallibilitatem.

Reſp. Si particularis Romanorum Eccleſia errare non poteſt, multò magis errare non poſſunt Romani Pontifices; promiſſiones enim Chriſti ad Petrum eiúſque ſucceſſores, non ad Eccleſiam, quæ Romæ eſt, referuntur; néque enim Chriſtus dixit, ſe fundaturum Eccleſiam ſuam ſupra Romanorum Eccleſiam, ſed ſupra Petrum: néque Chriſtus pro Roma rogavit, ne ejus fides deficeret, ſed pro Petro; cur ergo privilegium Petro adimis, quod Chriſtus Petro dedit? & cur Romanæ Urbi confers, quod Chriſtus Romæ non contulit? & quo fundamento Romæ potiùs quàm Petro, Petrique ſucceſ-

(a) Obijt Berno Anno 1089. ſi Trithemio fides eſt.

ſucceſſoribus? Fac Petrum non Romæ, ſed Alexandriæ aut Antiochiæ mortem obijſſe; quæſo an tunc quóque Romanorum Eccleſia ab omni hæreſi immunis futura eſſet? ſi immunis, quam ob cauſam illa potiùs, quàm aliæ Eccleſiæ particulares? ſi non Romana, ſed Antiochena, ubi Petrus obierat, ſuíque ſucceſſores reliquerat; ergo infallibilitas & immunitas ab omni errore intuitu Petri & ſucceſſorum à Chriſto Eccleſiæ conceſſa eſt; priùs ergo magiſque infallibilis Petrus, ejúsque ſucceſſores, quàm ipſa Eccleſia, cui Petrus præſedit; & planè cùm DEUS omnia ſuaviter & accommodatè ad rerum naturas operetur, adeò ut potentiam viſivam v.g. oculo, non pedi infuderit, quia oculus magis diſpoſitus eſt ad videndum, magiſque oculo, quàm pedi videre convenit; quis credat DEUM, qui Romanum Pontificem caput & Magiſtrum Eccleſiæ Romanæ conſtituit, illum magis errori obnoxium eſſe voluiſſe, quàm Eccleſiam; cùm utique magìs conveniat Caput & Magiſtrum, quàm membra & diſcipulos errorum immunes eſſe, & quid rogo magis rationi adverſum, quàm velle, ut erret, qui docet, non erret, qui diſcit? imò tam fieri non poteſt, ut errante Magiſtro non erret diſcipulus, quàm ut ductore errante non erret quoque qui ſequitur, quémque is manuducit: verbo, *non eſt diſcipulus ſuper Magiſtrum, ſed ſufficit ei, ut ſit ſicut Magiſter*, teſte ipſo Chriſto Domino Noſtro. Quamquàm nec ullis argumentis opus eſt, cùm ex Patrum teſtimonijs ſuprà citatis ſatis ſupérque conſtet, quid de Infallibilitate Pontificis Romani Eccleſia ſemper ſenſerit.

§.II.

§. II.

Irrefragabilibus Patrum, Doctorum, & Universitatum Galliæ testimonijs Romani Pontificis Infallibilitas probatur.

SUMMARIA.

1. Perpetuâ annorum serie infallibilitatem Pontificis Romani universæ Ecclesiæ Gallicanæ persuasam fuisse ostenditur, & primò testimonio S. Irenæi Episcopi Lugdunensis.

2. Edicto Valentiniani III. Imperatoris.

3. Auctoritate S. Aviti Episcopi Viennensis.

4. Secundæ Synodi Aurelianensis, & secundæ Turonensis.

5. S. Bonifacij Archiepiscopi Moguntini, Caroli Magni, & Alcuini.

6. Jesse Episcopi Ambianensis, Ludovici Pij Imperatoris, & alterius Synodi Turonensis, Servati Lupi, & Rheginonis Abbatis Prumiensis.

7. Concilij Trecensis, & Pontigonensis. Hincmari Archiepiscopi Rhemensis.

8. SS. Anselmi, Ivonis Carnotensis, Petri Cluniacensis, Bernardi, & Petri Cellensis postea Episcopi Carnotensis.

9. Concilij Lugdunensis primi & secundi, SS. Thomæ Aquinatis, Bonaventuræ, & Augustini Triumphi.

10. Ex sententia Petri Alliacensis Episc. Cameracensis, Concilij Constantiensis, & Florentini, Senonensis, & Melodunensis, ac tandem Parisiensis.

11. Ex

11. Ex litteris Cleri Gallicani ad Innocentium X.

12. Ex thesibus PP. Societatis in Collegio Claremontano, & in Sorbona propugnatis, & præsertim testimonio Petri de Marca Archiepiscopi Parisiensis.

13. Ex assertione ipsius P. Maimburgi in sermonibus impressis.

14. Tandem ex auctoritate & consuetudine antiquissima ipsius Universitatis Parisiensis, & scholæ Sorbonicæ.

I.

Uperest jam, ut Ecclesiæ Gallicanæ consensum pro eadem Pontificis infallibilitate proferamus, quod methodo nobis familiari & chronologicâ jam probare aggredimur.

Anno CCV. Sanctus Irenæus Episcopus Lugdunensis Martyrio coronatus est. Is *lib.* 3. contra hæreses *cap.* 3. ita loquitur: ***Ad Romanam Ecclesiam propter potentiorem Principatum necesse est omnes convenire Ecclesias, hoc est, omnes, qui sunt undique fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quæ ab Apostolis est, traditio.*** At si errare potest, & ideò aliquando erret, non oportebit, ***ad Romanam Ecclesiam omnes fideles convenire***, imò potiùs oportebit ab errante recedere: nec verum erit semper in illa ***Apostolicam traditionem esse conservatam***, nec enim doctrina erronea Apostolicæ traditioni consentanea esse potest.

Nec obstat. S. Irenæum de præterito loqui, non de futuro.

Resp. Ea verba: ***Ad Romanam Ecclesiam propter potentiorem Principatum omnes convenire Ecclesias***, omne tempus complecti, cùm enim ***potentior Principatus Romani Pontificis*** sit perpetuus, ita quoque necessitas eum conveniendi, quæ in hoc Primatu fundatur, perpetua erit. Et quam rogo ob causam major olim Romanis Pontificibus obaudiendi necessitas fuerit, quàm modò? an olim tantùm hæreses vigebant? an Ecclesiæ retrò tantùm temporibus Magistro & fundamento opus erat? an Privilegium Petro collatum paucis tantùm annis, & non omnibus alligabatur? Auctoritas ergo Cathedræ

Petri aut ſemper, aut nunquàm Infallibilis fuit, cùm omnium temporum eadem ſit ratio: par videlicet neceſſitas Eccleſiæ.

II. *Anno CCCCXLV.* Valentinianus III. Imperator inſigne Edictum vulgavit contra S. Hilarij Pictavienſis Epiſcopi conatus, qui negabat poſſe Romam à Gallis appellari: quo ſimul edicto quanta fuerit in veteri Eccleſia Romani Pontificis auctoritas, egregiè expoſuit; ſic verò habet: *Cùm Sedis Apoſtolicæ Primatum S. Petri meritum, & Romanæ dignitas Civitatis ſacra etiam Synodi firmârit auctoritas, ne quid præter auctoritatem ſedis iſtius illicitum præſumptio attentare nitatur; tunc enim demùm Eccleſiarum pax ubique ſervabitur, ſi Rectorem ſuum agnoſcat Univerſitas. Hæc cùm hactenùs fuerint inviolabiliter obſervata, Hilarius tamen, &c. His talibus contra reverentiam Sedis Apoſtolicæ admiſſis per Ordinem Religioſi viri Urbis Papæ cognitione diſcuſſis certa in eundem Hilarium lata eſt ſententia; & erat quidem ipſa ſententia per Gallias etiam ſine Imperiali ſanctione valitura. Quid enim Pontificis tanti auctoritate in Eccleſias non liceret? ſed noſtram quoque præceptionem hæc ratio provocavit, ne ulterius vel Hilario, nec unquam alteri præceptis Romani Pontificis liceat obviare, &c. hanc perenni ſanctione decernimus, ne quid tam Epiſcopis Gallicanis, quàm aliarum Provinciarum liceat contra conſuetudinem veterem ſine Papæ Urbis æternæ auctoritate tentare, ſed illius, omnibúſque pro lege ſit, quidquid ſanxit vel ſanxerat Apoſtolicæ Sedis auctoritas.* Si non licet præceptis Romani Pontificis obviare; ſi quod Papa ſancit, omnibus pro lege eſſe debet, ídque veteri conſuetudine in Eccleſia præceptum eſt: ſequitur planè Pontificis ſententias infallibiles eſſe, ac primitivam Eccleſiam, hoc eſt, multò ante quartum ſæculum, id ſemper eſſe opinatam. Cæterùm cauſa Hilarij ſic habuit. Damnaverat is Chelidonium, & ſacris dejecerat, quòd ſæcularis adhuc, cùm judicia exerceret, reos aliquot capitis damnâſſet. Appellavit Leonem primum Chelidonius, ſuámque innocentiam tam clarè Pontifici probavit, ut Hilarius, qui eum Romam ſecutus fuerat, nihil poſſet opponere: non ideò tamen quievit, ſed queſtus eſt, hujuſmodi appellationibus Eccleſiæ Gallicanæ ordinem & ſtatuta turbari: nec permoveri potuit, ut Chelidonio communicaret, imò inſalutato Pontifice Româ evanuit. Graviſſimæ ſunt Leonis de Hilario querelæ; pœnituit tamen, & repetitis legationibus veniam à Pontifice rogavit, impetravítque, ídque clariſſimis verbis auctor ejus vitæ teſtatus eſt. Adeò nullus ſanctus à caſu immunis, ſed

imitantur

imitantur solem, brevi tantùm, nec pertinaci Ecclypsi, & post occasum resurgentes.

III. *Anno DXXIII.* (Aut secundùm alios DXXVII.) Obijt sanctus Avitus Episcopus Viennensis *eruditione*, ut loquitur Ado, *& eloquentiâ præcipuus*: hic verò epistolâ 87. ad Hormisdam Pontificem: *Securus non dicam de Viennensi, sed de totius Galliæ devotione polliceor, omnes super statu fidei vestram captare sententiam.*

IV. *Anno DXXXVI.* Celebrata est secunda Synodus Aurelianensis, in qua triginta Episcopi, qui per se, vel per Vicarios interfuêre, ita canone primo loquuntur: *Quas etiam sectas Sedes Apostolica sancta condemnat: similiter & cum suis auctoribus & sectatoribus execrantes præsenti Constitutionis vigore anathematizamus atque damnamus; rectum átque Apostolicum in Christi nomine ordinem fidei prædicantes.*

Anno DLXX. (Alij ponunt annum DLXVII.) Celebrata est secunda Synodus Turonensis, in qua ita Patres loquuntur cap. 21. *Quis Sacerdotum contra Decreta talia, quæ à Sede Apostolica processerunt, agere præsumat? Sedis Apostolicæ semper fuit aut intromittere Auctores, quorum valere possit prædicatio, aut apocryphos facere: & Patres nostri hoc semper custodierunt, quod eorum præceperit auctoritas. Nos ergo sequentes, quos vel Paulus Apostolus, vel Papa Innocentius statuit in canonibus nostris inserentes, &c.* Nota antiquæ & Primitivæ Ecclesiæ Gallicanæ morem, & obsequium Pontificijs decretis præstitum: *Patres nostri*, inquiunt, *hoc semper custodierunt, quod eorum præceperit auctoritas.* Et paulò post pro eodem habent parísque auctoritatis: *Quod vel Paulus Apostolus, vel Innocentius statuerit*: fieríne posset, ut Illustrissimi Galliæ Episcopi Parisijs congregati Innocentij Undecimi repetitis Decretis tam enixè obniterentur, imò ejus auctoritatem tanto conatu exarmatum irent, si Gallicanæ Ecclesiæ doctrinâ imbuti essent?

V. *Anno DCCLV.* Obijt S. Bonifacius Germaniæ Apostolus Martyrio coronatus. Is quæ tunc temporis de Infallibilitate Romani Pontificis in tota Ecclesia ac præsentim Gallia sententiâ fuerit, luculentissimo testimonio ostendit, quo nihil clarius dici possit, nihilque efficacius; sic enim scribit: *Tantâ reverentiâ apicem Apostolicæ Sedis omnes suscipiunt, ut Sanctorum Canonum disciplinam, & antiquam Christianæ Religionis institutionem magis ab ore Præcessoris ejus, quàm à sacris Paginis & paternis Traditionibus expectent. Illius velle, illius nolle tantùm*

explorant, ut ad ejus arbitrium suam Conversationem & ipsi terminant, aut intendant.

Anno DCCXCII. Præsente Carolo Magno, multisque Galliæ Episcopis Ratisbonæ hæresis Felicis Episcopi Urgellitani (qui Christum Filium Dei adoptivum esse docebat) auctoritate Adriani I. Pontificis damnata est, de qua ita loquitur Alcuinus lib. 1. contra Elipandum: *Hæc eadem vestri erroris secta Synodali auctoritate Sacerdotum Christi æterno anathemate damnata, imò à beatæ memoriæ Hadriano Papa funditùs exterminata est.* At funditùs exterminata non esset, si obijci Hadriano potuisset, eum in rebus fidei decidendis errare posse.

Anno DCCXCIV. Carolus Magnus cùm de eadem Felicis hæresi damnanda ageretur, convocatis Franciæ Episcopis, insigne auctoritati Pontificiæ testimonium dedit, dignúmque omnibus Galliæ Ecclesijs inscribi, sic enim loquitur: *Ad Beatissimum Sedis Apostolicæ Pontificem ter quatérque direximus missos, scire cupientes, quid sancta Romana Ecclesia, edocta traditionibus de hac respondere voluisset traditione. Apostolicæ Sedi, & antiquis ab initio nascentis Ecclesiæ, & catholicis traditionibus totâ mentis intentione, totâ cordis alacritate conjungor.*

Anno DCCC. Circiter moritur Alcuinus primus Parisiensis Universitatis Auctor, qui *lib. 1. de div. off. c. 19. Religionis*, inquit, *cultum sic Dominus instituit, ut in Beato Petro principaliter collocaret, atque ab ipso quasi capite dona sua vellet in corpus omne manare.*

VI. *Anno circiter DCCCIX.* Floruit Jesse Ambianensis Episcopus; is in epistola encyclica ad suos hæc habet: *Sequimur Romanæ Ecclesiæ auctoritatem, ut unde Catholicæ fidei initia accepimus, inde exemplaria Salutis nostræ semper accipere debeamus, ne membra à corpore separentur suo; ne claviger Regni Cœlestis abjiciat, quos à suis diversos intelliget esse doctrinis.*

Anno DCCCXL. Obijt Ludovicus Pius Imperator Caroli Magni filius, cujus sicut & Galliæ ac Germaniæ Episcoporum quænam de suprema Romani Pontificis auctoritate sententia fuerit, ex ejus Capitularibus in quarto additamento clarissimum est, sic enim habet: *Omnes Episcopi, qui in quibusdam gravioribus pulsantur, quoties necesse fuerit, Apostolicam appellent Sedem, atque ad eam quasi ad Matrem fugiant, ut ab ea, sicut semper fuit, defendantur & liberentur, cujus dispositioni omnes maiores Ecclesiasticas causas, & Episcoporum judicia, antiqua Apostolorum, eorúmque successorum atque Canonum auctoritas reservavit, quoniam culpantur Episcopi,* qui

qui aliter erga fratres egerint, quàm ejusdem Sedis Papa fieri placuerit, Canonibus quippe jubentibus in talibus absque Romano nihil decerni Pontifice, nec ad Concilium vocari debere decernunt.

Anno DCCCXLIX. Celebrata est Synodus Turonensis adversùs Ducem Britonum Nomenorium; Is à Carolo Francorum Rege missus Britanniæ minoris curam susceperat, aut potiùs tyrannidem, humanis, Divinísque vastatis, & Episcopis pulsis. Id ubi Leo IV. accepit, litteras ad Ducem scribit, monétque, ut tyrannide abstineat: sed tantum abfuit Britannum corrigi, ut ne Pontificis quidem litteras accipere dignaretur. Id Episcopis Galliæ tam indignum facinus visum est, ut ad Ducem in hæc verba scriberent: *Ad cumulum malorum omnem læsisti Christianitatem, dum Vicarium Beati Petri Apostolicum, cui DEUS dedit Primatum in omni Orbe terrarum, sprevisti, & ne litteras quidem ipsas recepisti; & quia nolebas à malo desinere, timuisti benè monentem audire. In eo igitur læsisti Apostolos, quorum Princeps est Petrus.* ..... Et infrà: *Maximum reatum te contraxisse scimus, quòd Epistolam Sedis Apostolicæ respuisti.* Si tantum támque indignum facinus viginti duo Galliæ Episcopi crediderunt, quòd Dux sæcularis ac Tyrannus, nullóque alio vinculo Pontifici obstrictus, quàm illo communi hominis Christiani, Epistolas Romanas non admisisset; quid dicerent rogo, & quale crimen judicâssent; si Episcopi tot titulis, ac juramento toties Romæ obnoxij, non tantùm Pontificis epistolas non acciperent, sed tot etiam modis eas neglectui haberent? & tamen Parisijs id factum.

Anno DCCCLII. Floruit servatus Lupus: Is epistola 103. ad Benedictum III. ita scribit; *In quibuscunque ad Religionem vel honestatem spectantibus ambiguitatem creat varietas, ut optima quæque eniteant, illic sollicitâ investigatione credimus recurrendum, unde fidei ubique manavit exordium.*

Anno DCCCLIX. Rhegino Abbas Monasterij Prumiensis in Chronico ita scribit: *Stultitiæ quidem elogio denotandi, qui illam Petri Sedem aliquo pravo dogmate fallere posse arbitrati sunt, quæ nec se fefellit, nec ab aliqua hæresi unquam falli potuit.*

Anno DCCCLXVII. Celebratum est Concilium Trecense omnium Galliæ Episcoporum, qui ita loquuntur: *Judicium vestræ auctoritatis* (Joannem VIII. Summum Pontificem alloquuntur) *quod privilegio Divi Petri & Sedis Apostolicæ in eos, & complices eorum, juxta sacros Canones*

Spiritu DEI, & totius mundi reverentiâ conservatos, ac secundùm sacræ Romanæ Ecclesiæ Prædecessorum vestrorum Decreta protulistis, voto, voce & unanimitate nostrâ gladio Spiritûs Sancti persequimur, scilicet quos excommunicâstis, excommunicamus, quos ab Ecclesia abjecistis, abjicimus, quos anathematizâstis, anathematizamus, & quos regulariter satisfacientes vestra auctoritas & Apostolica Sedes receperit, recipiemus.

Anno DCCCLXXVI. Celebratum est in Gallijs Concilium Pontigonense, in quo Canone primo ita Patres decernunt: *Ut honor Domino, & spirituali Patri nostro Johanni VIII. Universali Papæ ab omnibus conservetur, & quæ secundùm sacrum suum ministerium Apostolicâ auctoritate decreverit, cùm summa veneratione ab omnibus suscipiantur, & debita illis reverentia in omnibus conservetur.*

Anno DCCCLXXXII. Obijt Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis, qui licèt Romæ infestus, non potuit tamen non cedere veritati; sic enim de auctoritate Romani Pontificis loquitur in epistola ad Nicolaum I. *In omnibus dubijs vel obscuris, quæ ad rectæ fidei tenorem, vel pietatis dogmata pertinent, sancta Romana Ecclesia, ut omnium Ecclesiarum Mater & Magistra, nutrix ac doctrix est consulenda, & ejus salutaria monita sunt tenenda; unde quoniam sicut B. Innocentius ad Decentium Eugubinum Episcopum scribit, manifestum est, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, Insulásque interjacentes nullam instituisse Ecclesiam, nisi eos, quos Venerabilis Petrus aut ejus successores constituerunt Sacerdotes; oportet hoc sequi, quod Romana tenet Ecclesia, ne dum peregrinis institutionibus studeant, caput institutionum videantur amittere.* Idem in librô de Prædestinatione contra Godescalcum cap. 4. *Sequimur autem, quod Catholica & Apostolica nos docet sancta Romana Ecclesia, quæ in fide nos genuit.* Idem Hincmarus præfatione ad Nicolaum I. PP. *Néque enim fas est, ut absque Vicario DEI, ábsque Clavigero Cœli, ábsque curru & auriga spiritualis Israëlis, ábsque Universitatis Pontifice, ábsque singulari Pastore, ábsque Unico Papa, ábsque omnium Arbitro aliquid consummetur, aut divulgetur: Tu enim tenes claves David. Tu accepisti claves scientiæ. In arca quippe pectoris tui, arca Testamenti & manna cœlestis saporis requiescunt. Tu enim, quod ligas, nemo solvit, quod solvis, nemo ligat; qui aperis, & nemo claudit, claudis & nemo aperit. Vicem námque in terris possides DEI.*

VIII. *Anno MCIX.* Moritur S. Anselmus ex Abbate Beccensi (qui locus est in Normandia Galliæ provincia) posteà Archiepiscopus Can-

Cantuariensis libro de Incarnatione Verbi Urbanum II. ita alloquitur: *Quoniam Divina providentia Vestram elegit sanctitatem, cui vitam & fidem Christianam custodiendam, & Ecclesiam regendam committeret, ad nullum alium rectiùs refertur, si quid contra Catholicam fidem oritur in Ecclesia, ut ejus auctoritate corrigatur; nec ulli alij tutius, si quid contra errorem respondetur, consulitur, ut ejus prudentiâ examinetur.* Et epistolâ 73. ad Paschalem II. PP. *Non timeo exilium, non paupertatem, non tormenta, non mortem, quià ad hæc omnia DEO confortante paratum est cor meum, pro Apostolica Sedis Obedientia, & matris meæ Ecclesiæ Christi libertate, certitudinem tantùm quæro, ut sciam ábsque ambiguitate, quid auctoritate vestrâ tenere debeam.*

Anno MCXIV. Obijt Ivo Carnotensis. Is epistolâ 8. ad Richerium Senonensem Archiepiscopum: *Dicitis me Sedem Gaufridi invasisse, in quo contra Sedem Apostolicam caput erigitis, cujus judicijs & constitutionibus obviare planè est hæreticæ pravitatis notam incurrere.*

Anno MCXL. Floruit venerabilis Petrus Cluniacensis; is lib. 4. epistolâ 43. ita Innocentium II. alloquitur: *Spiritus Consilij, qui ubi vult spirat, quia per vos Ecclesiæ suæ per totum Orbem diffusæ assiduè consulit.*

Anno MCXL. Sex Galliarum Episcopi ad Innocentium II. epistolam scribunt (quæ est inter epistolas S. Bernardi 370.) in hæc verba: *Nulli dubium est, quòd ea, quæ Apostolicâ firmantur auctoritate, rata semper existunt, nec alicujus deinceps mutari possunt cavillatione, vel invidiâ depravari; ea propter ad vestram Apostolicam Sedem, &c.* Nota in his, eo tempore ne quidem in Gallijs de Pontificis Infallibilitate dubitatum esse.

Anno MCLIII. Obijt S. Bernardus clarissimum Galliæ & totius Ecclesiæ lumen. Is epistolâ 190. ita Innocentium II. alloquitur. *Oportet ad Vestrum afferri apostolatum pericula quæq; & scandala emergentia in Regno DEI, ea præsertim, quæ de fide contingunt. Dignum námque arbitror ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum; hæc quippe hujus prærogativa Sedis; cui enim alteri aliquando dictum est: ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua?*

Anno MCLXXXVII. Obijt Petrus Cellensis, Episcopus posteà Carnotensis, qui epistolâ 3. Romanum Pontificem appellat: *Petrum radicatum & fundatum in montibus Sanctarum auctoritatum, & in medio, ubi Mater Ecclesia nidificat, in foraminibus Petræ, & in cavernis maceriæ: ad voces Rotarum, quæ in se habent spiritum vitæ, securus sequor, quia facies Leonis præcedit,*

dit, ne aliquid noceat: facies hominis, ne aliquid decipiat: facies vituli, ne vanitatis aliquid subripiat: facies Aquilæ, ne aliquid dubietatis remaneat, vel tarditatis præpediat. Regula veritatis tornavit rotas istas in circuitu, & orbe veritatis æternæ; tantæ auctoritatis, ut nullius ditioni subjaceat: tantæ maturitatis, ut nunquàm vultum Deificum deponat; tantæ certitudinis, ut nulla mutatio, aut vicissitudinis obumbratio in eam incurrat.

IX. *Anno MCCXLV.* Concilium Lugdunense primum, in quo flos Gallicani Sacerdotij, habitum est. Id verò Pontificum infallibilitatem insigni testimonio his verbis probavit: *Pro humani Redemptione Generis DEI Filius JESUS Christus, ne gregem sui pretio sanguinis redemptum post Resurrectionem ad Patrem absque Pastore desereret, ipsius curam B. Petro (ut suæ stabilitate fidei cæteros in Christiana Religione firmaret, eorúmque mentes ad salutis opera suæ accenderet devotionis ardore) commisit.*

Anno MCCLXXIV. Convenit Concilium Lugdunense secundum, in quo iterùm infallibilitas Pontificia egregiè confirmata, sic enim Patres, quorum præcipua pars Galli, loquuntur: *Fideli ac devotâ confessione profitemur, quòd Spiritus Sanctus æternaliter ex Patre & Filio tanquàm ex uno principio unicâ spiratione procedit. Hæc professa est, hactenus prædicavit & docuit, hoc firmiter tenet & prædicat sacrosancta Romana Ecclesia Mater omnium fidelium & Magistra.* In eodem Concilio recepta est à Patribus, communíque assensu probata Professio fidei Orthodoxæ à Græcis his verbis, quæ infallibilitati manifestè suffragantur, expressa: *Ipsa quóque sancta Romana Ecclesia summum & plenum Primatum & Principatum super Universam Ecclesiam Catholicam obtinet, quem se ab ipso Domino in B. Petro Apostolorum Principe, sive Vertice, cujus Romanus Pontifex est successor cum potestatis plenitudine, recepisse veraciter, & humiliter recognoscit, & sicut præ cæteris fidei veritatem tenetur defendere, sic & si quæ de fide suborta fuerint quæstiones, suo debent judicio definiri.* Potuítne clariùs, majoríque Gallorum consensu Infallibilitas Romana commendari? aut Concilium pateretur privilegium causas fidei decidendi se vidente ad Pontificem Romanum transferri, si crederet illud non Pontifici, sed Concilio datum esse?

Anno MCCLXXIV. Obijt S. Thomas Aquinas clarissimum totius Ecclesiæ ac præsertim Galliæ Lumen, átque à vitio adulandi longissimè remotus. Hic verò tam sanctus, tam magnus Doctor, & cui Gallia parem non habuit, Pontificiæ infallibilitati omnium

 clarissimè

clarissimè & frequentissimè suffragatus est. Quodlibeto 10. a. 6. hæc habet: *Magis standum est sententiæ Papæ (ad quem pertinet determinare de fide, quam in judicio profert) quàm quorumlibet sapientum in scripturis opinioni.* Et 2. 2. q. 1. a. 10. *Respondeo dicendum, ad illius auctoritatem pertinere editionem Symboli, ad cujus auctoritatem pertinet determinare ea, quæ sunt fidei, ut ab omnibus inconcussâ fide teneantur. Hoc autem pertinet ad auctoritatem Summi Pontificis, ad quem majores & difficiliores Ecclesiæ causæ referuntur, ut dicitur in Decreto distinctione 17. & hujus ratio est, quia una debet esse fides totius Ecclesiæ; quod servari non posset, nisi quæstio fidei de fide exorta determinetur per eum, qui toti Ecclesiæ præest, ut sic ejus sententia à tota Ecclesia firmiter teneatur, & ideò ad solam auctoritatem Summi Pontificis pertinet nova editio Symboli, sicut & alia omnia, quæ pertinent ad totam Ecclesiam.* Et 2. 2. q. 11. a. 2. ad 3. *Postquàm autem essent aliqua Ecclesiæ auctoritate determinata, hæreticus esset, si quis tali ordinationi pertinaciter repugnaret, quæ quidem auctoritas principaliter residet in Summo Pontifice, ut dicitur in causa 24. q. 1. Contra cujus auctoritatem, nec Hieronymus, nec Augustinus, nec aliquis Sanctorum Doctorum suam sententiam defendit.*

Eodem Anno MCCLXXIV. Obijt S. Bonaventura doctrinâ & sanctitate pari, ac Parisiensis Universitatis Doctor celeberrimus, qui hanc ipsam sententiam docuit de Pontificis Romani infallibilitate in Breviloquio, 6. parte, capite 3. & initio expositionis Regulæ S. Francisci easdem hoc argumento confirmat: *Quia alioquin Synagoga felicior fuisset, quàm Ecclesia, quia illa habebat unum Summum Pontificem, qui omnes discordias poterat terminare, ut patet ex Deuteronomio capite 17.* Floruit eodem tempore S. Augustinus Triumphus Parisiensis Universitatis Doctor ac Professor, qui pro eadem infallibilitate hæc habet de potestate Ecclesiastica. q. 10. *Si aliqua sunt dubia & obscura in fide, ad Papam pertinet interpretari, & determinare, post cujus determinationem hæreticum esse contrarium pertinaciter asserere.*

X. *Anno MCCCLXXXVII.* Petrus Alliacensis Gallus Doctor & Cancellarius Universitatis Parisiensis, ac posteà Cardinalis & Episcopus Cameracensis, ac proinde doctrinâ Ecclesiæ Gallicanæ apprimè imbutus, non suo tantùm, sed etiam Universitatis nomine Clementem VII. quem Gallia pro vero Pontifice agnoscebat, sic alloquitur: *Igitur pro vestris humillimis filijs Universitatis prædictæ, & pro nobis eorum nuntijs, qui suis in hac parte obsequimur mandatis, & documentis*

innitimur, corde & ore unanimiter protestamur, quòd quidquid hactenùs in hac causa actum est, & quidquid in ea nunc vel aliàs acturi, aut dicturi sumus, correctioni & judicio Sedis Apostolicæ, & sedentis in ea Summi Pontificis humiliter submittimus, dicentes cum beato Hieronymo: Hæc est fides Pater Beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, in qua si minùs peritè, aut minùs cautè aliquid positum est, emendari cupimus à te, qui Petri fidem & sedem tenes. Non ignoramus enim, sed firmiter tenemus, & nullatenus dubitamus, quòd sancta Sedes Apostolica est illa cathedra Petri, supra quam fundata est Ecclesia eodem Hieronymo teste, & sicut dixit Cyprianus d. 93. can. qui Cathedram: de qua Sede in Persona Petri Apostoli in ea sedentis dictum est: Petre rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Observa hìc Lector, quænam tunc temporis Ecclesiæ Gallicanæ, & Universitatis Parisiensis de Pontificis auctoritate infallibili mens & sententia fuerit; profitetur enim Alliacensis, se non tantùm ex Universitatis mandato hæc proferre, verùm etiam juxta ejus doctrinam; id enim significant ea verba: *documentis innitimur.*

Anno MCCCCXVIII. Celebrata est sessio quadragesima quinta Concilij Constantiensis, in qua omnibus Concilij Patribus ac præsertim Gallis præsentibus, qui maximam ejus Synodi partem agebant, Constitutio Martini V. nullo omninò Patrum reclamante, & consequenter nullo non consentiente (quis enim nescit silentium pro consensu esse, quando loqui oporteret) publicis Concilij actis inserta est in hæc verba: *Nulli fas est, à supremo Judice videlicet Apostolica Sede seu Romano Pontifice appellare, aut illius judicium in causis fidei (quæ tanquàm majores ad Ipsum & Sedem Apostolicam referenda sunt) declinare.*

Dices: Reclamâsse Johannem Gersonem scripto contra illud Decretum prolixo opere.

Resp. Aliud est Gerson, aliud Patres Concilij Constantiensis; hos ego suffragatos esse illi Constitutioni contendo, isti enim suffragium ferebant, isti partes illius Synodi, & ideò Spiritus Sanctus per istorum ora loquebatur. Gerson privatus tantùm Doctor, nec ad Patres Concilij, de quibus mihi tantùm sermo, spectabat. Non enim ideò Concilium invalidum, aut ejus Decreta possunt in dubium revocari, quia aliquis Doctorum in ea declamavit; alioquin quid erit in Concilijs satis tutum & firmum, cùm nunquàm hisce floribus crabrones defuerint? & quis Gerson, quantâvis doctrinâ, ut

ut toti Concilio præponas? præsertim cùm metus Schismatis trium Pontificum ambitione excitati, prolatique in longum tempus, Gersonem urgeret Pontificiæ auctoritati in arctum cogendæ? Ergo Zelus magis Gersonem, & cupiditas Ecclesiam quovis modo juvandi, quàm ratio agebant; quæ causa fuit, ut remedia corriperet ipsis morbis pejora, truncato videlicet capite, aut lethaliter saucio, quò corpori mederetur: & verò etiam præcipuos sanctitate ac doctrinâ viros, cùm obtentu pietatis & Zeli, privatis sententijs nimiùm animos laxarent, in errores incidisse ab ijs ipsis posteà agnitos, defletósque, exempla Cypriani & Hilarij plùs satis ostendunt. Erravit ergo Gerson, nec mihi ejus errores pro exemplis proponi patiar.

Anno MCCCCXLI. Comparuit in Florentino Concilio Legatio Caroli VII. Francorum Regis, ac Concilij Bituricensis, cujus Legationis Princeps Episcopus Meldensis sui Regis, Gallorúmque Episcoporum nomine, quæ Basileense Concilium contra supremam Pontificis & Monarchicam auctoritatem decreverat, eam Concilijs submittendo, penitus improbavit; admisit verò, séque amplecti professus est, quæ pro eadem Monarchica, supremáque ac omni Concilio superiore potestate Florentinum Concilium statuerat; sicque Pontificiæ infallibilitati insigne testimonium præbuit, verba Meldensis Episcopi coram sacro, purpuratóque senatu perorantis hæc sunt: *Nimio fervore resistendi Basileenses ad hanc vesaniam devenerunt, quòd supremam potestatem in uno supposito consistere negent, sed eam in multitudine* (nota, quæso, quo elogio Galli eorum sententiam insigniant, qui supremam de rebus fidei judicandis potestatem non *uni supposito*, hoc est, Pontifici, *sed multitudini*, hoc est, Concilio tribuunt, quæ citò in diversa scinditur) *collocant, & sic pulcherrimam Monarchiam Ecclesiæ, quæ Christianos hucúsque tenuit in unitate fidei, in una Professione Religionis Christianæ, in uno ritu Sacramentorum, in una observantia mandatorum, in ijsdem ceremonijs Divini cultûs, atque pacem, & tranquillitatem asseruit, nunc abolere & supprimere contendunt, nobilissimam politiam ad Democratiam vel Aristocratiam redigentes ...... & hoc animadvertens præfatus Rex Christianissimus vehementi dolore ingemiscit, ac consulto Prælatorum, & aliorum multorum sapientum regni sui videtur sibi, quòd nullum est aptius remedium ad hoc Schisma extirpandum, quàm evellere ac disperdere duas ex-*

tremitates, ad quod faciendum necessarium est Concilium Generale. Porrò Concilium Basileense unam extremitatem nimis exacuit, quando veritatem de suprema potestate in uno extinguere pertentavit. Concilium autem Florentinum benè hanc veritatem lucidavit, ut patet in Decreto Græcorum, sed pro regulando usum hujus potestatis nihil edidit, &c. Amabò te, poterant Galli supremam & Monarchicam Pontificis potestatem, ex qua necessariò irreformabilitas, & consequenter Infallibilitas resultat, pluribus & pulchrioribus verbis testatam facere? Poterant apertiùs enixiúsque Basileensis Synodi sententiam detestari, hanc ipsam supremam & irreformabilem potestatem Pontifici adimentis, & transferentis in Concilium? Poterant rotundiùs, clariúsque Florentini Concilij Decreto subscribere, quo hæc ipsa suprema & irreformabilis auctoritas luculentissimè asserta est? Quòd verò *regulari usum hujus potestatis* Galli petant, moderata, prudénsque postulatio fuit, eo præsertim tempore, quo ambitione luxúque Pontificum discordiæ flagrabant, & ideò Concilium Tridentinum hunc ipsum usum Pontificiæ Potestatis sanctissimis Decretis intra honestum coërcuit. Neque id obstat sententiæ nostræ, qui non de usu aut abusu loquimur, sed de ipsa potestate, quæ cum aut sine abusu esse potest, nec ullus negat posse Romanum Pontificem non tantùm à Concilio, sed à quovis Episcopo moneri, dirigíque regulis tantæ moli sustinendæ paribus, quemadmodùm id S. Bernardus cum Eugenio fecit: quantò ergo magis id Concilium poterit à Pontifice confirmatum? tunc enim non tam Concilij, quàm Pontificis auctoritas erit.

Anno MDXXVII. Concilium Senonense in Gallijs celebratum est, præside Senonensi Archiepiscopo Galliarum Cancellario. Sexdecim in illo Decreta edita sunt contra Lutheri hæreses, in eorum uno, ubi de auctoritate Sedis Apostolicæ, hæc habentur: *Universos, qui aliter quàm Romana credit, & docet Ecclesia credere & pertinaciter asserere tentant; ejusdem Concilij auctoritate veluti hæreticos & pertinaces à Communione Fidelium declaramus separatos.* Quid rogo est Papam infallibilem esse, si hoc non est?

Anno MDLXXIX. Celebratum est in Gallijs Concilium Melodunense, in quo ita Patres loquuntur: *Operam dabunt ij, quibus hæc cura demandata est, Episcopi scilicet, & eorum Vicarij, ut in omnibus Synodis*

omnes

omnes & singuli tam Clerici, quàm Laici amplectantur, & apertâ Professione eam fidem pronuntient, quam sancta Romana Ecclesia, Magistra Columna & firmamentum veritatis profitetur & colit; ad hanc enim propter suam principalitatem oportet omnes convenire Ecclesias.

Anno MDCXXVI. Peracta est Synodus Parisiensis, in qua Ecclesia Gallicana tam eleganter, diffuséque hanc ipsam infallibilitatem explicavit, totique Clero commendatam & inculcatam voluit, ut non credam vel Romæ, in ipsóque Pontificis sacrario id aliquandò luculentiùs factum esse. Sic enim articulo 137. loquitur sub hoc Titulo: *Advis de l'Assemblée generale du Clergè de France à Messieurs les Archevesques & Evesques de ce Royaume.* Hoc est. Monita Conventûs Generalis Cleri Gallicani ad Dominos Archiepiscopos & Episcopos hujus Regni. Latinè reddam, quidquid illic Gallicè habetur: *Nullum majus argumentum veri erga DEUM amoris exhiberi à nobis potest, quàm si debitâ veneratione eos prosequamur, quos ipse ad necessitates, animásque nostras curandas Vicarios, Legatósque suos constituit. Id verò cùm præcipuè átque ante omnes Episcopos Romano Pontifici conveniat, æquum omninò est, ut ijdem Episcopi & se Pontifici subjectos agnoscant, & alijs omnibus eximiæ in illum venerationis ac reverentiæ exemplum præferant. Hortamur igitur Episcopos omnes, ut sacram Apostolicam Sedem, Romanámque Ecclesiam, utpote in DEI sponsione infallibili, & Apostolorum ac Martyrum sanguine fundatam, omniúmque Ecclesiarum Matrem omni honore, cultúque prosequantur. Ipsa enim, ut cum Beato Athanasio loquamur, est sacrum illud Caput, à quo in omnes Ecclesias velut in totidem membra omnis spiritus diffunditur, quo nutriuntur ac conservantur. Sanctissimum quóq; Patrem & Pontificem nostrum, quippe Ecclesiæ Universalis Caput visibile; Deiq; in terris Vicarium, Episcopum Episcoporum, & Patriarcham Patriarcharũ honore afficient, is enim successor est Petri, à quo omnis Episcopus initium átq; Originem duxit, & super quem Christus JESUS Ecclesiam suam fundavit, quando illi Claves Regni Cœlorum, atque Donum infallibilitatis (NB.) in causis fidei reliquit: quam fidem non sine ingenti miraculo durare in ejus successoribus immobilem illibatámque videmus; unde ingens illa, in Romanorum Pontificum Decretis, mandatísque amplectendis apud omnes fideles & Orthodoxos observantia profecta est. Hæc verò, ut nihil detrimenti capiat, Episcoporum munus erit, curabúntque eorum improbitatem coërceri, qui obsequij omnis, legúmque impatientes, sacram hanc tot Divinis humanísque legibus sancitam auctoritatem revocare*

care in dubium, cassámque reddere conantur: útque alios efficaciùs ad id permoveant, primi ipsi exemplo præibunt, &c. &c.

XI. *Anno MDCL.* Clerus Gallicanus in Comitijs Generalibus epistolâ ad Innocentium X. ita scribit. *Scimus ubi Caput Ecclesiæ, ibi totius fidei arcem, totius & disciplinæ Metropolim esse.*

Anno MDCLIII. Galliæ Episcopi Octoginta quinque, litteras ad Innocentium X. dedêre, quibus Jansenij propositiones damnari petebant, simúlque Pontificiam infallibilitatem insigni testimonio confirmârunt. Verba eorum sunt. *Majores causas ad Sedem Apostolicam referri solemnis Ecclesiæ mos est, quem fides Petri nunquàm deficiens perpetuo retineri pro jure suo postulat. Decennium est, ex quo gravissimis turbis Gallia magno nostro mærore commovetur ob librum posthumum & doctrinam Reverendi Cornelij Jansenij Iprensis Episcopi. Tales quidem motus sedari oportebat, tum Concilij Tridentini auctoritate, tum Bullæ illius, quam Urbanus VIII. adversùs Jansenij dogmata pronuntiavit, & Decreta Pij V. ac Gregorij XIII. in Bajum edita confirmavit. Atq; hujus quidem Bullæ veritatem ac robur novo diplomate vendicâsti, sed quia nulli sigillatim propositioni certa Censuræ nota inusta fuit; locus etiamnum aliquis quorundam cavillis & effugio relictus est. Intercludendum autem penitùs speramus, si ut precamur sanctitas Tua, quid hac in re sentiendum sit, clarè distinctéque definiat. Experta est nuper Beatitudo Tua, quantum Apostolicæ Sedis in gemino errore profligando Ecclesiæ Capitis valuerit auctoritas: continuò sedata est tempestas, atque ad Christi vocem & imperium venti & mare obedierunt. Quamobrem flagitamus Beatissime Pater, ut clarâ, firmáque de propositionum istarum sensu prolatâ sententiâ, cui Reverendus ipse Jansenius morti proximus opus suum subjecit, caliginem omnem discutias, animos fluctuantes componas, dissidia prohibeas, Ecclesiæ tranquillitatem restituas, &c.* En Galliæ Præsules fatentur: *In Sede Apostolica fidem Petri nunquàm deficere: Summi Pontificis è cathedra pronuntiantis Decreta hujusmodi esse, ut omnibus cavillis & effugijs locum penitùs intercludant: esse vocem & imperium Christi: illi ventos & mare obedire: illis omnem caliginem discuti, animos fluctuantes componi, dissidia prohiberi, &c.* Planè evidens omninò est, hæc elogia tam seriò ac meditatò, nec ab adulantibus, sed ab Episcopis, repetita, constare non posse, nisi admissâ infallibilitate. Quomodo enim sententia Pontificis est vox Christi, si erronea? an vox Christi errori est obnoxia? quomodo dissidia omnia & animos fluctuantes componit, si dubia & incerta? Quâ ratione dici potest, illi *ventos*

&

& mare obedire, si fideles in causis fidei non tenentur ante Concilium Oecumenicum imperanti, & decidenti acquiescere? an verò major in Romanum Pontificem ventis & mari, quàm Gallis Obedientia, ut cui venti & mare obediunt, obtemperare Galli non teneantur, majórque istis, quàm duobus illis nunquàm sibi constantibus elementis sit adversandi licentia? Denique quî fieri potest, ut fides Petri *nunquàm in Sede Apostolica defecerit*; si Sedes & Cathedra Apostolica in causis fidei decidendis errare & falli potest, imò aliquando erravit? Agnoverunt ergo Galli, altéque professi sunt Pontificiam infallibilitatem.

Eodem Anno MDCLIII. Galliæ Antistites Lutetiæ congregati numero triginta præeunte Cardinali Mazarino clarissimè hanc ipsam infallibilitatem & agnoverunt, & scriptis consignârunt. Idque sub Innocentio X. hoc est, sub Pontifice Gallis haud quaquàm grato, & cujus electioni, ut notum est, palàm adversati sunt, adeò, ut Antonius Barberinus gratiâ excideret, quòd electionem promovisset. Mazarini quóque Cardinalis cum Aula Romana & Pontifice diffidia notiora sunt, quàm ut commemorari debeant, & tamen eo tempore, sub eóque Pontifice, cui Galli palàm offensi erant, præpotuit veritas indignationi, & præclarissimum testimonium etiam ab iratis expressit. Sic ergo in litteris ad Innocentium X. datis, postquam Jansenij propositiones damnaverat; Galliæ Antistites decimâ nonâ Julij inter alia scripsêre: *Quo in negotio illud observatione dignum accidit, ut quemadmodùm ad Episcoporum Africæ relationem Innocentius I. hæresin Pelagianam damnavit olim; sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem hæresin ex adverso Pelagianæ oppositam Innocentius X. auctoritate suâ proscripserit. Enim verò vetusta illius ætatis Ecclesia solâ cathedræ Petri communione, & auctoritate fulta Pelagianæ hæresis damnationi ábsque cunctatione subscripsit. Perspectum enim habebat, non solùm ex pollicitatione Christi Petro facta, sed etiam ex actis priorum Pontificum, & ex anathematismis adversùs Apollinarem & Macedonium nondum ab ulla Synodo Oecumenica damnatos, à Damaso paulò ante jactis, judicia pro sancienda Regula fidei à Summis Pontificibus lata super Episcoporum consultatione (sive suam in actis Relationis sententiam ponant, sive omittant) Divinâ æq; ac summâ per Universam Ecclesiam auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio ipsius quóque mentis obsequium præstare tenentur. Eâ nos quóque sententiâ ac fide imbuti Romanæ Ecclesiæ præsentem,*

ſentem, quæ in Summo Pontifice Innocentio X. viget, auctoritatem, &c. Circa hanc Gallorum Præſulum epiſtolam obſervanda ſunt aliqua, *Primò.* Gallicanos Antiſtites hiſce litteris Pontificiam Infallibilitatem apertiſſimè profeſſos eſſe, cùm enim dicunt: *Sententiâ Innocentij hæreſin Janſenianam proſcriptam eſſe; omniúmque Pontificum Romanorum ſententias pro ſancienda regula fidei Summâ Divináque per Univerſam Eccleſiam auctoritate niti, eíque omnes Chriſtianos ex officio ipſius mentis obſequium præſtare teneri.* Planè nihil aliud dicunt, quàm Pontificem in ſancienda Regula fidei *auctoritatis eſſe infallibilis:* Auctoritas enim fallibilis, non eſt *Divina,* non eſt *ſuprema* (cùm corigi ab alia majori auctoritate poſſit) non eſt *Regula fidei*, nec illi *omnes Chriſtiani mentis obſequium præſtare tenentur*, alioquin omnes Chriſtiani, & conſequenter etiam tota Eccleſia errare poſſet. *Secundò* fatentur ijdem Gallicani Patres, ſententias Pontificum non ideò eſſe certas, quia Eccleſia illas recipit; ſed potiùs *Eccleſiam teneri eas recipere*, idque quia *ſanciunt regulam fidei, & quia ſupremâ ac Divinâ auctoritate nituntur*, ſicque antecedenter ad Eccleſiæ conſenſum certas & infallibiles eſſe. *Tertiò.* Docent quóque contra Maimburgi anilem exoletámque cantilenam, hanc de Pontificis Romani infallibilitate ſententiam, non eſſe novam, recénſque in ſcholis natam; ut ille comminiſcitur; ſed jam, *à tempore Damaſi Papæ Apollinarem damnantis* (id verò contigit anno Chriſti 373.) *in veteri Eccleſia receptam, imò à ſponſione Chriſti Petro factâ.* Quid poſſet rogo efficaciùs dici? tamen Maimburgus hæc omnia ſilentio tegit ignoranti ſimilis.

XII. *Anno MDCLX.* Patres Societatis Collegij Claremontani publicè theſes propoſuêre, quibus Infallibilitatem Summi Pontificis, non tantùm in quæſtionibus juris, ſed etiam in quæſtionibus facti defendendas ſuſcepêre. Theſis ita ſonat: *Chriſtum ita Caput Eccleſiæ agnoſcimus, ut illius regimen, dum in Cœlos abijt, primùm Petro, tum deinde ſucceſſoribus commiſerit, & eandem, quam habebat ipſe Infallibilitatem conceſſerit, quoties ex Cathedra loquerentur. Datur ergo in Eccleſia Romana Controverſiarum fidei Judex infallibilis etiam extra Concilium generale, tum in quæſtionibus juris, tum facti; unde poſt Innocentij X. & Alexandri VII. conſtitutiones credi poteſt librum, cui titulus: Auguſtinus Janſenij, eſſe hæreticum, & quinque ex eo propoſitiones decerptas eſſe Janſenij, & in ſenſu Janſenij damnatas.* Sic paucos ante annos Patres Societatis ſentiebant, ſcribebántque,

que, nec præsumi de illis potest tam prudentibus, támque circumspectis, voluisse Parisijs propositionem tueri, quam doctrinæ Gallicanæ adversam crederent.

Dices. At Patres Societatis jam mutârunt sententiam.

Resp. Non tam mihi curæ esse, quid jam in Gallijs sentiatur, quàm quid olim senserit Ecclesia Gallicana; néque enim decet, ut novi recentésque antiquis præferantur, præsertim cùm tam multa jam in Gallijs contigerint, quæ aut prodere veritatem, aut celare compulerint. Cur eo tempore Galliam interrogas, cùm loqui non sinitur? interroga liberam, pœnísque ac metu solutam, qualis videlicet fuit tot retrò elapsis sæculis. Patres societatis, quod attinet, non in Gallijs tantùm, sed toto terrarum Orbe Infallibilitati subscripsisse adeò notum est, ut nullâ probatione indigeat. Post Regiam verò declarationem certum est, Patres societatis nunquàm induci potuisse, ut contra Infallibilitatem Pontificiam aliquid docerent, licèt id Regio edicto caveretur. Quòd verò siluerint, nec calamum pro Pontifice strinxerint; id fortè tempori datum, expectatúmque, dum torrens laberetur, & morâ periculum vanesceret, nam & lusciniæ cantum hyeme abrumpunt, vernis solibus repetituræ; æstatem ergo societas expectat hyemi successuram, & tunc canet.

Eodem Anno MDCLX. Die nonâ Decembris Sorbona eandem infallibilitatem in publica Disputatione defendit hujusmodi propositâ Thesi: *Romanus Pontifex Controversiarum Ecclesiasticarum constitutus est Judex à Christo, qui ejus definitionibus indeficientem fidem promisit.* Ita testatur de Marca nominatus Parisiensis Archiepiscopus mox citandus.

Anno MDCLXII. Petrus de Marca nominatus Archiepiscopus Parisiensis in observationibus supra dictas theses Claremontanas (quas ultimum ejus opus fuisse doctissimus Saluzius testatur) numero 22. 31. & 34. ita scribit: *Hac opinio* (quæ videlicet Infallibilitatem Pontifici Romano asserit) *est illa, quam unicè Hispania, Italia, aliaq; omnes Christianitatis Provincia docent; ita ut illa, quam sententiam Parisiensium Doctorum vocant, ad classem earum opinionum revocanda sit, quæ solùm tolerantur...... Auctoritas infallibilem sententiam in causis fidei pronuntiandi est Romanis Pontificibus omnium Universitatum consensu acquisita, exceptâ tamen*

antiquâ Sorbonâ. Imò hoc quoque tempore hanc de infallibilitate Pontificis sententiam in ipsâ Sorbona doceri videmus; nam duodecimâ mensis Decembris anno 1660. in Sorbona publicè hæc thesis defensa est videlicet, Romanus Pontifex Controversiarum Ecclesiasticarum est constitutus Judex à Christo, qui ejus definitionibus indeficientem fidem promisit. Eandem thesin in Universitate Navarica septimâ Decembris propugnatam scimus. Et infrà, numero 34. circa finem de Doctoribus Galliæ: *Pars major non solùm Theologiæ, sed etiam Juris Doctorum communi opinioni adhæret, utpotè fundamentis nixæ solutu difficillimis; ridétque antiquæ Sorbonæ opiniones.* Vides Doctissimum hunc Virum fateri, sententiam de Infallibilitate Pontificis esse omnium Universitatum Christianitatis, imò omnium ferè Doctorum Universitatis Parisiensis, *exceptâ antiquâ Sorbonâ*, imò hujus opinionem à reliquis rideri. Ut verò intelligas, quid nomine *antiquæ Sorbonæ* de Marca intelligat; sciendum est, Collegium Sorbonicum fuisse à quodam Roberto Sorbon (qui sancto Ludovico Regi à sacris confessionibus & eleemosynis erat) anno 1253. fundatum; quo tempore in Ecclesia Gallicana sententiam de Romani Pontificis infallibilitate viguisse jam suprà monstratum est. Sequenti posteà sæculo hoc est anno 1373. inflammari cœpit diuturnum illud, & obstinatum Schisma, quo nihil funestius Ecclesiæ: & quia nulla in Pontificibus spes erat illius extinguendi, imò istorum ambitione magis magisque accendebatur; cogitatum fuit de inducenda majori aliqua auctoritate, cui Pontifices obtemperare tenerentur: ea verò à Gersone, Almaino, alijsque paucis in Concilium collata est; id enim oportunum credebant evertendis in futurum Schismatibus, si videlicet aliqua in Ecclesia potestas esset, quam etiam ipsi Pontifices revereri tenerentur. Vetus ergo Sorbona tempore Constantiensis & Basileensis Conciliorum vigebat, constabátque ut dixi Gersone, Almaino, istorúmque discipulis. Imò si quando inter Pontifices, Regésque Galliæ dissidium aliquod oriretur; mox in Parisiensi Universitate ab aliquo Doctorum hæc Gersonis machæra expromebatur terrendo Pontifici; ita sub Sixto V. sub Julio II. & Alexandro VII. factum est. Hæc ergo est Vetus Sorbona, quam à plerísque Theologiæ & Juris in Gallia Doctoribus irrisam esse Marca testatur: nam alioquin Universitatem Parisiensem pro infallibili auctoritate Pontificis stetisse paulò post ostendemus.

XIII. *Anno denique MDCLXXI.* Editi sunt in lucem Gallico idiomate Maimburgi sermones; in quorum uno secundâ Quadragesimæ hebdomadâ, die Martis pro hac ipsa Infallibilitate ita loquitur: *Obligamur sub pœna æternæ damnationis nos submittere Decisionibus Cathedræ S. Petri; túncque naufragium fidei patimur, cùm doctrinas amplectimur ab hac Cathedra damnatas, rejectásque. Frustrà verò, qui hanc submissionem non habet, protestatur se Cathedram Petri propriam, præcipuáque habere, ac fidei ab Ecclesia, à Patribus, Concilijsq; traditæ adhærere.* Hæc Maimburgus è suggestu. Ignorabat enim tunc temporis, quid Ecclesia Gallicana sentiret, non Patres, non Concilia, non scripturas legerat, quæ modò contra Pontificem tam clara esse contendit. Ergo cùm è cathedra diceret, licèt tot annis in societate studiísque exegisset, rudis tamen erat, indoctúsque, ac recens ex ovo lapsus; & tunc modò aliquid sapere, & Theologus esse cœpit, cùm Pontifici irascebatur, cùm aulam, Regémque captabat, ac præmia ostendebantur adulationi parata; ergo tunc primùm veritatem agnovit, cùm cœpit Romam odisse. Amabò te quisquis hæc legis, animo tecum reputa, an fieri potuisset, ut Maimburgus Parisijs, ac de suggestu, totáque Galliâ audiente sententiam proponeret doctrinæ Cleri Gallicani adversam? imò totam Gallicanam Ecclesiam *æternæ damnationi* addiceret, cui obnoxium esse dicit, quisquis Pontificem infallibilem esse non credit, quoties è Cathedra pronuntiat.

Et hactenus quidem longâ & perpetuâ annorum serie à temporibus sancti Irenæi Episcopi Lugdunensis usque ad præsentem ætatem ostendimus, perpetuam in Ecclesia Gallicana Traditionem fuisse de Pontificis Romani suprema & infallibili auctoritate, quoties in causis fidei sententiam dicit. Tantóque certior hæc traditio evadit, quòd omni testimoniorum genere à nobis probata sit, Regum videlicet, Doctorum, Episcoporum, Conciliorum Universalium, Universitatum, ac præcipuè totius Cleri Gallicani idipsum non semel tantùm, sed repetitis vicibus profitentis. Qua in re illud semper advertas licèt, quantùm nostra traditio differat à Mamburgi traditionibus. Hic enim in tractatu, quem impugnamus, sibi proposuerat, imò solito more magnificè lectori spoponderat; se ostensurum, perpetuam, constantémque in Ecclesia Romana traditionem fuisse, posse in rebus fidei decidendis Ponti-

ficem errare: inchoátque hanc traditionem à Leone Primo (qui ſæculo quarto obijt) & prolato ejus teſtimonio, mox tranſit ad Leonem X. qui ſæculo decimo quinto Eccleſiam gubernavit. Egregiam enimverò traditionem, mille tantum & centum annorum ſpatijs interruptam! At nos tam in ſuperiori, quam in præſenti paragrapho de ſæculo ad ſæculum teſtimonijs omni exceptione majoribus oſtendimus, tam Eccleſiæ Univerſali, quàm etiam in ſpecie Eccleſiæ Gallicanæ Pontificiam infallibilitatem perſuaſam fuiſſe.

XIV. Ut verò tantò perfectior ſit hæc Demonſtratio, oſtendendum eſt, etiam Univerſitatem Pariſienſem pro Pontifice ſemper ſtetiſſe.

Id verò multis modis, evidentérque probari poteſt. Nam *primò.* Certum eſt, Univerſitatem Pariſienſem nunquàm doctrinam tradituram eſſe, quam ſciret doctrinæ omnium Patrum, ac ipſius Gallicanæ Eccleſiæ adverſam eſſe: at adverſa eſt, quæ dicit, Papam cùm è Cathedra pronuntiat, errare, fallique poſſe, ut ſuprà oſtendimus. *Secundò.* Præcipui hujus Univerſitatis, ac celebratiſſimi Doctores, à quorum veſtigijs alij minoríſque nominis nunquàm deflexerint, infallibilitatem admiſêre. Ji ſunt Alcuinus Caroli Magni Præceptor, & primus Pariſienſis Univerſitatis Auctor, Albertus Magnus, S. Thomas, S. Bonaventura à nobis ſuprà citati. Quis credat à tam præclaris Doctoribus, & quibus majores Gallia non habuit, voluiſſe Univerſitatem Pariſienſem deviare? *Tertiò.* Longâ conſuetudine in Pariſienſi Univerſitate receptum eſt, ut quicunque in hac Univerſitate ad primos gradus promoventur, hanc ipſam infallibilitatem profiteantur. De hac conſuetudine Andreas Duvallius Doctor Sorbonicus, & in Academia Pariſienſi Regius Theologiæ Profeſſor teſtis omni exceptione major in ſuo tractatu de poteſtate Eccleſiaſtica, quam in lucem edidit Anno 1604. quámque duo alij Pariſienſes Doctores Jo. G. J. Bocher, & J. Ruhe approbârunt, ita loquitur: *Laudabilis in Academia Pariſienſi viget conſuetudo, quâ Baccalaurei de quæſtionibus Theologicis ſolemniter reſponſuri proteſtationem præmittunt, ſe nolle quidquam contra Decreta ſanctæ Matris Eccleſiæ, nec non ſanctæ Sedis Apoſtolicæ & Romanæ aſſerere, aut defendere, & ſi quid adversùs ejus Decreta in æſtu diſputationis illis exciderit; vel ignorantia, vel immemoria, vel*

vel linguæ præcipitantiâ attribuendum velle. *Quartò.* Gravissimi in Gallia Doctores, testésque oculati hanc ipsam esse Universitatis Parisiensis mentem ac sententiam apertè confitentur; proinde Marca Archiepiscopi Tholosani testimonium jam suprà recitavimus. Theophilus Raynaudus, & ipse Gallus in opusculo, cui titulus: αὐτὸς ἔφα, allegatis quàmplurimis ex schola Parisiensi Doctoribus: *Quotquot*, inquit, *ante Concilium Constantiense floruerunt, possent omnes Theologi produci; nam non nisi a tempore Concilij Constantiensis & Basileensis revocata est in controversiam hæc veritas apud Catholicos; sed omnes anteriores unanimiter docuerunt, Definitiones Pontificias etiam absque Concilio Generali editas facere rem de fide.* Josephus quóque Gibalinus *lib. 5. de jure Canonico cap. 3. §. 15.* ex professo tuetur, latéque demonstrat, hanc esse & fuisse semper doctrinam scholæ Theologicæ Parisiensis, tam in definitionibus & censuris editis ab ipsa in unum congregata, quàm in scriptis singulorum ipsius Universitatis Doctorum. Pater Augustinus à Virgine Maria Carmelita Gallus Provinciæ Turonensis in anno tertio cursûs Theologici tract. de fide dist. 10. *Præter paucos jam citatos Doctores hucúsque alios ex illa Facultate probatos Auctores non habemus, qui typis defendant sententiam nostræ oppositam.* *Quintò.* Sed nemo magis quàm ipsa Parisiensis Universitas mentem suam explicaverit.

Anno MCCCLXXXVII. Sic per Petrum Alliacensem Universitatis Cancellarium Clementem VI. alloquitur: *Emendari à te cupimus, qui Petri Sedem, & fidem tenes, non ignoramus enim, sed firmissimè tenemus, & nullatenus dubitamus, quòd sancta Sedes Apostolica est illa Cathedra Petri, super quam Hieronymo teste Ecclesia est fundata, de qua sede in persona Petri Apostoli in ea sedentibus dictum est. Petre rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: hæc est igitur, ad quam determinatio fidei & approbatio Veritatis Catholicæ, ac hæreticæ impietatis detestatio maximè pertinet.* Eadem Universitas Anno 1554. *Omnes*, inquit, *& singuli Obedientiæ filij ipsum Romanum Pontificem ut Summum & Universalem Christi JESU Vicarium, & Universalem Ecclesiæ Pastorem, cui plenitudo potestatis à Christo data est, cui omnes utriúsque sexûs obedire, cujus Decreta pro se quísque tueri, & conservare tenetur, ut semper agnoverunt, & confessi sunt.* Hæc clara sunt: si enim Pontificum Decreta tanquàm errori subjecta, corrigi à Concilio, ac reformari possent; ergo plenitudo potestatis non jam Pontifici, sed Concilio data esset. Et si errare Pontifices possent, ac consequenter aliquando de facto errent;

Christi fideles non utique tenebuntur Pontificijs Decretis fidem adhibere; si enim Innocentius X. jubeat, ut propositiones Jansenij pro hæreticis habeam, & illæ hæreticæ non sint; quæ rogo vel in cœlis, vel in terris potestas est, quæ imperare mihi possit, ut fidem mendacio, aut errori habeam? Eadem Universitas adversùs errores Johannis de Montesono hunc articulum statuit: *Ad sanctam Apostolicam Sedem pertinet auctoritate judiciali supremâ circa ea, qua sunt fidei, judicialiter definire.* Videri potest hic articulus apud Duvallium Doctorem & Professorem Sorbonicum. *Tract. de Romano Pontifice p. 2. fol. 766.* *Sextò.* Denique eandem Universitatem Parisiensem Infallibilitati Pontificiæ subscribere ex præcipuis ejusdem Universitatis Doctoribus patet, qui eandem sententiam docuère. Ji sunt S. Albertus Magnus, S. Thomas, S. Bonaventura locis suprà citatis. Dominicus de Raconis Doctor Sorbonicus & Episcopus Vaurensis *de suprema Petri potestate sectione 1. cap. 5. fol. 249.* Nicolaus Cœffetellus Doctor Parisiensis & Episcopus Massiliensis *opere de sacra Monarchia lib. 2. cap. 5.* Michaël Nauclerus Doctor Sorbonicus *de Monarchia lib. 8. cap. 6. p. 4.* Ludovicus Bail Doctor Parisiensis & Propœnitentiarius. Edmundus Richerius Doctor Theologus, qui cùm multa contra auctoritatem Pontificiam scripsisset, tandem uno ante obitum anno scriptorum pœnitens Sedem Apostolicam *Matrem & Magistram omnium Ecclesiarum, & infallibilem Veritatis judicem* agnovit, & professus est teste Duvallio initio sui operis de Pontificis potestate, ubi Richerij chirographum exhibet. Andreas Duvallius Doctor Sorbonicus & Professor in Parisiensi Universitate opere *de suprema Pontificis Potestate præsertim part. 2.* Johannes de Arti Regius Professor *Tractatu de Beneficijs cap. 3.* Petrus de Marca Archiepiscopus Tolosanus locis paulò antè notatis. Henricus Spondanus Apamearum Episcopus, *ad annum Christi 33. n. 5.* Johannes à Celaia Doctor Parisiensis *in 3. sentent. dist. 25. p. 4.* Johannes Puteanus Professor Regius in Academia Tolosana *in 2. 2. S. Th. q. 1. a. 6.* Leonardus Coquæus in Universitate Parisiensi Doctor Theologus in Antimornæo *tomo 1. fol. 83.* Herveus Armoricus, Henricus Gandavensis, alijque, quorum nomina apud alios reperies.

Ex hactenus toto hoc paragrapho dictis patet, quæ Gallicanæ Ecclesiæ mens & sententia fuerit, quámque immeritò illius au-

ctoritate

ctoritate sibi Maimburgus blandiatur, cùm constet nostram esse. Nec obstat declaratio in ultimo Parisiensi Conventu edita, quæ hanc infallibilitatem evertit. Nam & pauci Episcopi erant, si numeres, qui aberant, imò ex industria delecti, quos constabat nihil oppositu ros. Sonabant catenæ, carceres, exilia, spolia, & quidquid homines terrere potuit, nisi præscripta loquerentur; nec libera vota, sed spe aut metu extorta, aut saltem vindicandi cupidine ob minaces Pontificis litteras. Roma quóque, quidquid in eo Conventu actum, planè resciderat; si ergo ne quidem Oecumenicæ Synodo ulla auctoritas Pontifice improbante, quantò minùs privato Conventui, qualis Parisiensis? & denique demus, Parisiensi senatui nihil defuisse; cur rogo ipsius Decreta Decretis tot Conciliorum Oecumenicorum, tot Patrum, totiúsque Ecclesiæ Gallicanæ, imò totius Orbis præponas? Aut semper totóque Orbe Christiano, aut semel Parisijs erratum est, utrùm tibi facilius creditu videtur? Sed jam in prima dissertatione ad auctoritatem Conventûs Parisiensis respondi, quò lectorem remitto. Nunc sufficiat supra quadraginta testimonijs omni exceptione majoribus mentem, sententiámque Gallicanæ Ecclesiæ, quæ Pontificiam Infallibilitatem tenuit, ostendisse; nunc ad dissolvenda, quæ Maimburgus objectat, procedamus.

§. III.

§. III.

Respondetur ad ea, quæ Maimburgus Infallibilitati Pontificiæ opponit. cap. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

SUMMARIA.

1. Ostenditur, pro Maimburgi sententia militare paucissimos, pro nostra omnis Regionis, ætatis, & ordinis Patres & Doctores.

2. Petrum erráſſe, non in doctrina, sed in conversatione & exemplo.

3. Dissidium Victoris Papæ cum Asiæ Episcopis infallibilitati Pontificis Rom. eximiè patrocinari demonstratur testimonijs Eusebij, Sozomeni, Irenæi, & Concilij Nicæni.

4. Ex Cypriani Historia Infallibilitatem Pontificiam potiùs firmari, quàm everti sex evidentibus argumentis elucescit.

5. Liberij metu dolisque circumventi causam infallibilitati Pontificiæ frustra opponi, quatuor solidis argumentis evincitur.

I.

Pponit primò Maimburgus: sententia, quæ Infallibilitatem profitetur, paucorum est: & fermè eorum tantùm, qui trans montes habitant, Italiæ, Romæque vicini: quíque vestigijs Cajetani, Baronij ac Bellarmini Cardinalium inhæsêre. Ubi ex adverso infinita est acies aliorum, qui ex omnibus Italiæ, Poloniæ, Belgij, Germaniæque Universitatibus, ac Galliæ præsertim, infallibilitati adversantur.

Resp.

Resp. Hæc est prima Maimburgi velitatio, majori semper arte, quàm virtute pugnantis. Auget suarum partium copias, nostrarum premit. Cajetanum, Bellarminum, Baronium quasi nostri agminis Duces ostentat, purpurâ videlicet & novitate suspectos, perinde ac si isti sententiæ nostræ auctores essent. At verò tantum abest, ut istos inter Duces habeamus, ut ne quidem inter milites receperimus. Quando enim toto hoc opere, ubi tot Doctorum nomina recitavimus, vel semel Cajetani, aut Bellarmini, aut Baronij auctoritate usi sumus? Tanta est fiducia causæ nostræ, ut ne omnibus quidem purpuratis, quamvis doctrinâ præcipuis locus in castris nostris sit. Magnus utique Bellarminus, magnus Cajetanus, & quibus Maimburgus vix fimbriam sustentet; & tamen cùm de Pontifice agimus, nihil eorum auctoritati tribuimus. Irenæus, Ignatius, Tertullianus, Hieronymus, Augustinus, Patrésque Chalcedonenses, & quidquid antiquæ illi ac florenti Ecclesiæ ornamento fuit, momenta nostra & rationes sunt; Antiquitate, sanctitate, & doctrinâ non qualicunque, sed supremi fastigij nitimur, nec quidquam purpuræ aut Dignitati damus, victoriâ extra fastum contenti. Gallicanæ Ecclesiæ ac Parisiensis Universitatis quænam mens ac sententia fuerit, jam suprà ostendimus. Si Gallicanæ Ecclesiæ nomine nuperum Parisiensem Conventum intelligat, vicit Maimburgus. Si verò Gallicana Ecclesia ea sit, quæ in Concilio Lugdunensi ac Lateranensi locuta est, quæ ad Innocentum X. scripsit; quæ Synodis Turonensi, Aurelianensi, Trecensi, Pontigonensi, Melodunensi, ac Parisiensi fidem explicavit, quæque temporibus Irenæi, Aviti, Caroli Magni, ac Bernardi effloruit, si, inquam, hæc dicenda est Ecclesia Gallicana; multóque illi præferenda, quæ paucos ante annos Parisijs convenit metu perculsa, libertatis expers; vicimus nos, Galliæque Ecclesiam sub nostris signis habemus. *Sed*, inquit Maimburgus, *Infiniti sunt Doctores, qui negant Pontificem infallibilem esse.* Amabo te, ex infinitis illis aliquos mihi exprome, & nominatim appella. *Gersonem*, inquit, *Almainum, Dionysium Carthusianum, Tostatum, Illyricum, Cardinalem Cusanum, Cameracensem, Florentinum, Æneam Sylvium, & Adrianum VI.* Hoc est totum Maimburgi agmen; nam quod de Episcopis Galliæ ac Universitate adjungit, jam in superiori paragrapho invictis testimonijs ostendi,

Galliam pro nobis esse; & nota Maimburgum Heroas suos nominâsse; quos cùm paucissimos habeat, imò subornatos, ut posteà videbimus, supplet numerum jactantiâ verborum; additque *infinitos alios esse.* Sed singulos, quos nominat, expendamus. *Dyonisius Carthusianus* apertè infallibilitatem agnoscit, nam in ea verba: *Ego pro te rogavi &c. Lucæ 2. Ex his verbis*, inquit, *sumitur argumentum, quòd fides Romanæ Ecclesiæ, quam in ea Petrus plantavit, sit in ea úsque in finem duratura.* Tostatum quod attinet; Concilio Basileensi adhuc juvenis, & necdum infulâ insignis interfuerat, & Senis Theses viginti ex intima Theologia depromptas Eugenio coram defenderat; sed cùm illis errores aliquos aspersisset, eósque Eugenius diplomate notâsset, adeò impotenter id tulit, ut scripto in suarum thesium defensionem libro, cui titulus defensorium: *In Pontificiam auctoritatem etiam invectus est, & cùm non obtinuisset, quod petiјt (ea est fragilitas præstantium ingeniorum, ut cùm eorum placitis resistitur, animi offensionem concipiant) non potuit adeò ingenio imperare, ut non acerbius rem in contrarium egerit.* Ita loquitur Spondanus. (a) Cœterùm ubi primus impetus deferbuit, successitque juventuti prudentior ætas; sententiam Tostatus mutavit, & cum veritate in gratiam rediјt, ac Pontificiæ auctoritati subscripsit; sic enim scribit: (b) *Quia Petrus erat Pastor, & populus debet talem tenere fidem, qualem Pastor confitetur, & Petrus futurus erat Universalis Pastor; voluit Christus, quòd confessio esset per Petrum solùm, ut innuatur, quòd talis fides tenenda est, qualem prædicat Romana Sedes, quæ est Caput & Mater Ecclesiarum, cui Petrus præfuit.* Ergo Abulensis quóque saltem infulatus, purgatóque passionibus animo noster est; & si adolescens, ac iratus cum Maimburgo sensit, maturâ tamen ætate, pacatáque errorem correxit. Thomas Illyricus ex seraphica familia Doctor nostrarum quóque partium est, sic enim scribit: (c) *In qua* (sacra videlicet scriptura) *si minùs periіè aut parùm cautè aliquid fortè dixerim, emendari cupio à te, qui Petri fidem & sedem tenes. Si autem libellus meus Apostolatûs tui judicio improbabitur; quicunque me inculpare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum comprobabit.* Cardinalem Cusanum quod attinet; illum quóque torrens Basileensis aliquandiu rapuit, sed tandem sibi ac veritati restitutus, egregiè apertéque pro illa scripsit,

(a) Spondanus ad ann. 1443. n. 10. (b) Tostatus in Evang. Matth. c. 16. q. 56.
(c) Thomas Illyr. in clyp. adv. Luth. epistolâ ad Adrianum VI.

ſcripſit, ſic enim loquitur: (a) *Cùm unus ſit per Orbem Principatus, qui ſuo priori adhærere debeat, Romanæ videlicet Sedi, erit neceſſariò Catholica Eccleſia illa, quæ primæ Sedi Petri adhæret. Quare in ea ſaluti noſtræ neceſſaria remanſit hactenùs & remanebit veritatis Columna...... nullus de Romana Eccleſia, aut quòd ipſa unquàm à fide erraverit, aut per quamcunque ſedem fuerit reducta, comperiet: ſed ſicut aliæ ab ipſa aliquoties receſſerunt, in errorémque inciderunt, ita per Principatum fortiſſimum Petri debiles demùm confortati in fide ad ejus Unionem reducti ſunt: unde infallibilitati refugium eſt in unione eſſe cum Principe in Eccleſia.* Petrus Alliacenſis, quem Maimburgus Cardinalem Cameracenſem appellat, non ſuo tantùm, ſed totius Univerſitatis nomine pro Pontificia infallibilitate egregiè peroravit, cujus verba paulò antè à nobis producta ſunt. *Æneas Sylvius*, quæ juvenis & factionibus Baſileenſium implicitus ſcripſerat, ante & poſt Pontificatum revocavit, ut ex ejus Bulla, (b) cujus ſuprà fragmentum dedimus, manifeſtiſſimum eſt.

Ex omnibus ergo Doctoribus, quos Maimburgus adſtipulari ſuæ cauſæ gloriatur; tres tantùm ſuperſunt, videlicet, Adrianus VI. cùm adhuc Lovanij doceret: Johannes Gerſon, & Almainus. En totam Maimburgi familiam! Adrianus non ex propoſito hanc quæſtionem tractat; ſed incidenter tantùm, & vix tribus lineis reſpondendo ad objectionem. Almainus eo tempore ſcripſit, quo inter Julium II. & Ludovicum XII. diſcordiæ flagrabant, ſicque facile fuit, ut Almainus calamum in eam partem flecteret, quæ Principi gratior, maximè totâ Galliâ in Pontificem armatâ, & certatim non militibus tantùm, ſed etiam Theologis ad ſtipendia currentibus: ídque ſolemne jam ſcholis eſt; quot enim calamis pro Ludovico Bavaro, pro Henrico Navarreo, pro Ludovico XIV. contra Vaticanum pugnatum eſt? quippe omnibus piſcari aliquid in turbido volentibus. Unus Gerſon eſt, cujus pietati & doctrinæ nihil obijci poteſt: ſed & iſtum nimius Zelus abripuit; cùm enim videret Pontifices ſuâ poteſtate abuti, ideóque Eccleſiam infinitis malis conflictari; hoc unum remedium credidit, ſi illos coërceret, & in arctum redigeret injecto fræno, metúque Concilij. Eâ fermè ratione, quâ Romani, cùm Reges nimiâ licentiâ graſſarentur,

(a) Cardinalis Cuſanus de uſu calic. ad Bohem. epiſt. 2. (b) Pij II. Bulla retractatoria, quæ reperitur in Bullario.

statum Monarchicum in Democraticum transtulêre, pejori remedio, quàm malo; nunquàm enim gravioribus casibus jactati sunt, donec consumerentur civili bello, & pro uno Rege tot Principes passi, quot Cives novarum rerum avidos.

At, inquit Maimburgus, *Infiniti alij sunt, qui asserunt Pontificem falli posse.* Ego credam Maimburgo infinita memoranti, quando ne decem quidem bonâ fide recitavit? Sed age videamus, unde *infiniti* illi Maimburgo supersint. Noster est Angelicus Doctor cum toto Dominicanorum ordine. Noster Seraphicus cum tota Seraphica familia. Noster Anselmus cum tota Benedictina Schola. Nostra Societas tota cum innumeris ex ea Doctoribus. Nostra Germania, Italia, Hispania, Gallia (adeò ut ante Concilium Constantiense nemo non infallibilitatem è Gallis docuerit teste Archiepiscopo Marca superiùs citato, & Theophilo Raynaudo) nostri Patres; quorum ne unum quidem pro se Maimburgus citavit inopiâ testium, quos alioquin diligentissimè collegit. Unde ergo infiniti illi, quos suos esse Maimburgus Jactavit? & si infiniti; cur tres solùm producti, qui Maimburgo adhærent, illique extra Gersonem ferè ultimæ sortis inter Doctores? quis enim est Carthusianus, & Adrianus, qui Thomæ Aquinati, Bonaventuræ, Anselmo, Bernardo, & tot alijs in Gallia Synodis non dico præponi, sed ne quidem æquari possint? Quantò meliori, majoríque ratione dicere possumus, ídque non nostro, sed aliorum indubitato testimonio, infinitos esse, qui nobiscum sentiant? Id enim Suarezius (a) asserit, quo in Societate nemo doctior, modestiórque: *Veritas Catholica est*, inquit, *Pontificem definientem ex Cathedra fidei Regulam esse, qua errare non potest. Ita docent hoc tempore omnes Catholici Doctores, & censeo rem de fide esse certam.* Gregorius quóque de Valentia: (b) *Hæc veritas adeò continet summam & Caput totius Christianæ Religionis, ut nemo Catholicus esse possit, qui illam non amplectitur.* Theophilus Raynaudus Gallus: (c) *Frustrà plures Theologos conquiram, cùm omnes numerari possint, quotquot ante Concilium Constantiense floruêre, nam anteriores unanimiter docuêre, Definitiones Pontificias etiam ábque Generali Concilio editas facere rem de fide.* Marca Archiepiscopus

(a) Suarez. de fide. d. 5. sect. 8. n. 4. (b) Valentia tomo 3. Th. d. 1. p. 7. (c) Raynaudus in opusc. ἀυτὸς ἔφα p. 11.

piſcopus Toloſanus, & poſteà nominatus ad Epiſcopatum Pariſienſem dicit (a) hanc eſſe *opinionem generaliter receptam & approbatam à Romana Eccleſia, & ſcholis Chriſtianitatis, quæque in Italia, Hiſpania, aliiſq́; Provinciis Chriſtiani Orbis docetur, exceptâ ſolâ antiquâ Sorbonâ; imò jam quóque in Sorbona doceri.* Ex his omnibus palàm eſt, quàm pauci ſint illi, qui Maimburgi ſententiæ ſubſcribunt, & quantum abſit à veritate, cùm innumeros eſſe dicit.

II. *Opponit* 2. Pontifices Romani ſunt Petri ſucceſſores; nec majori privilegio donati, quàm ipſe Petrus. At Petrus in fide erravit. Id enim S. Paulus ad Galatas 2. teſtatur his verbis: *Cùm autem veniſſet Cephas Antiochiam, in faciem ei reſtiti, quia reprehenſibilis erat ...... ſed cùm vidiſſem, quòd non rectè ambularet ad veritatem Evangelij, dixi Cephæ coram omnibus: ſi tu, cùm Judæus ſis, cogis Gentes judaizare, &c.*

Reſp. Multis modis hoc argumentum peccat; nam *primò* petitum eſt ex pharetra hæreticorum; Cerinthi videlicet, Porphyrij, Gnoſticorum, & Lutheranorum, quibus millies à Catholicis etiam primitivæ Eccleſiæ, Hieronymo videlicet, Tertulliano, aliiſque reſponſum eſt: quis verò pudor, copias, & ſigna cum hæreticis jungere impugnando Vaticano, ac repetere toties rejecta? aut quis non ſuſpecta habeat argumenta, non tantùm profana, ſed etiam impiâ manu ſuggeſta, átque à Patribus improbata? Sed hoc ſolemne Maimburgo, vix enim aliquid reperies ex proprio depromptum, & non à Centuriatoribus mendicatum, vivit alienâ, imò profanâ quadrâ. *Secundò*. Procedit quóque ex incertis, cùm tamen certiſſima promiſiſſet: incertum enim, quis ille ſit Cephas, nam multi negant eſſe Petrum. Incertum quóque an tota illa Pauli reprehenſio, Petríque ſimulatio non ex condicto fuerit inter utrúmque Apoſtolum, ut videlicet, cùm Judæi viderent Petrum reprehendi, eúmque acquieſcere, ſecum reputarent, non eſſe ijs, qui Chriſtianam Religionem ſuſciperent, convictu, cibiſque Gentilium abſtinendum; & ita quàmplurimi Patrum præſertim Græcorum, & inter Latinos S. Hieronymus (b) hoc diſſidium explicant. Nec verò inter ſanctos hujuſmodi ſimulatæ culpæ & reprehenſiones novæ & inauditæ ſunt. Sic in vitis Patrum de

(a) Marca dans la memoire pour defendre le theſes du College de Clermont en l'année 1662. (b) V. S. Hieronym. epiſt. 89 ad Auguſtin.

S. Arsenio legimus; is ex aula recens pede in alterum genu conjecto cum Monachis sedere consueverat: indecens id reliquis visum, nec tamen audebant tantillæ rei tantum hominem admonere: alium ergo ex primarijs Monachorum subornant, qui eumdem gestum inter sedendum exhiberet, & in hunc velut incompositum, rudémque disciplinæ, graviter Abbas invectus est, Arsenio, qui propè assederat, rubore suffuso, ac pedem sensim demittente. Idem ab Apostolis factum Patres Græci agnoscunt Judæis corrigendis. Meruit igitur Petrus reprehendi, ut Monachus, de quo diximus; at culpâ subornatâ, meréque externâ. Sed hæc Hieronymi, aliorúmque Patrum, non mea est sententia, & solùm eo fine producta, ut ostendam Maimburgum ex incertis procedere. *Tertiò.* Sed quidquid de errore Petri fuerit, verus an simulatus, nihil hoc exemplum ad rem facit. Malè Petrus fecerit, at non malè docuit, nec Paulus eum reprehendit, quòd *non rectè ad veritatem Evangelij docuerit, sed quòd non rectè ad veritatem Evangelij ambulaverit:* hoc est, vitam & mores instituerit; & ideò Tertullianus hæreticis hoc ipsum objicientibus respondit: *Hoc fuisse vitium Conversationis, non verò Prædicationis*: sed nos non de moribus & vita quærimus, sed de doctrina; & in hanc solam negamus cadere errorem posse. Possunt Pontifices malè vivere, possunt alios exemplo corrumpere; sed non possunt malè & contra fidem docere, & ideò *jubemur facere, quæ dicunt, non quæ faciunt.* Nec Christus oravit pro Petro, ut ejus sanctitas, sed ut ejus fides non deficeret. Cùm ergo non teneantur fideles mores Pontificum imitari, sed tantùm doctrinæ & præceptis acquiescere, mirum non est, voluisse Christum, ut moribus quidem labi possent, at non fide. Malè ergo Maimburgus causam fidei, morúmque miscuit, & vitia morum transtulit ad vitia fidei, qui paralogismus ferè perpetuus est in omnibus Maimburgi argumentis, adeò ille aut quæstionem non intellexit, aut intelligere non voluit, ut securiùs falleret.

III. *Opponit 3.* (a) Dissidium Victoris Papæ, cum Asiæ Episcopis. Res sic habuit. Romæ, totóque Occidente ex traditione à S. Petro accepta festum Paschæ Lunâ decimâ quartâ Martij, aut post illam agebatur, semper tamen Dominicâ die, quâ Christus revixisse creditur.

(a) Maimb. §. 8.

creditur. At Asiæ Episcopi, juxta traditionem uti dicebant S. Johannis Apostoli, Pascha Lunâ decimâ quartâ Martij celebrabant ex præscripto Mosaicæ legis, quacunque die incidisset, etiam extra Dominicam, idque ut Synagogæ jam exauctoratæ aliquid deferrent honoris, in re haud adeò magna; & Summi Pontifices, qui ante Victorem sederant, Anicetus videlicet, Pius, Hyginus, Telesporus, Sixtus, hunc Asianorum morem æquo animo tulerant. Sed Victor Primus coactâ Romæ Synodo (a) abrogandum censuit; ratio, quæ Victorem ad id faciendum permovebat, ea potissimùm fuit: *tum* quòd Quartadecimani hanc permissionem teste Nicephoro (b) in necessitatem ac præceptum verterent, damnaréntque erroris Occidentales: *tum* quòd hâc occasione Montanistæ, aliique etiam Romæ *Judaismum latenter inducere conarentur*, ut ait Tertullianus. (c) Has ergo ob causas Victor (quem Maimburgus alibi *egregium & admirabilem Pontificem* vocat, cùm videlicet necdum Romæ indignaretur) Asianis Episcopis præcipit, ut Dominicâ die juxta Romanam traditionem festum Paschatis peragant, anathema minatus, nisi obediant. Tantóque major eos excommunicandi causa subesse videbatur, quòd nollent totius ferè Orientis & Occidentis sententiæ & Decretis acquiescere, quæ in omnibus toto Orbe Synodis sancita erant procurante Victore, sic enim testatur fragmentum Synodi Palæstinæ sub Theophilo apud Bedam tom. 2. libro de celebratione Paschæ. Irenæus præsertim idem cum Victore sentiebat, videlicet festum Paschatis Dominicâ die obeundum esse (id enim significant ea Eusebij verba: (d) *Illud quidem defendit solo Dominico die Resurrectionis Domini Mysterium esse celebrandum*) non cessavit tamen repetitis litteris, donec Victorem permovit, ut jam latam excommunicationem suspenderet; Polycratem enim Episcopum Ephesinum (qui maximè Victori repugnabat) & cum eo Asiaticos Episcopos fuisse à Victore anathemate percussos, tam clarè ab Eusebio asseritur, ut negari vix possit. Sed tamen & illud liquet, fuisse operâ studióque Irenæi pacem inter Polycratem & Victorem compositam, revocatásque censuras, & Asianos suis ritibus permissos, eâ tantùm conditione, ne uti priùs Romanam consue-

(a) Anno 199. (b) Nicephor. lib. 4. cap. 30. (c) Tertullian. de præscr. cap. 53. (d) Euseb. lib. 5. cap. 24.

consuetudinem hæresis damnarent. Id Sozomenus (a) testatur: *Porrò*, inquit, *exortam olim controversiam sapientissimè mihi videtur dissolvisse Victor tunc temporis Romanorum Episcopus, & Polycarpus Smirnensis* (error est Typographi, & legendum Polycrates: Polycarpus enim jam viginti annos ante Pontificatum Victoris Martyrio obierat) *ut singuli festum, prout consueverant, celebrantes, à mutua inter se communione nequaquam discederent.* Cæterùm cùm procedente tempore huic consuetudini Asiaticæ se iterùm error misceret, ejúsque prætextu induci Judaismus inciperet; Patres Concilij Nicæni hanc consuetudinem hæresi Quartadecimanæ adscripserunt. Jam ex hoc Victoris cum Asiaticis dissidio, ita Maimburgus argumentatur. Asiani Episcopi Ductore Polycrate, Victori obtemperare noluerunt, quamvis seriò imperanti, minantíque censuras, imò & infligenti, nec tamen inter hæreticos ante Concilij Nicæni sententiam habiti sunt; non ergo tunc temporis credebant Pontificem infallibilem esse; cur enim non obtemperarent, si crederent errare non posse? imò hanc solius esse Concilij prærogativam, nam modò post Concilij Decretum hæresis damnati sunt.

Resp. Multifariam solvi potest hæc Maimburgi Oppositio, quamvis non tam sit Maimburgi, quàm Launoij, & Protestantium, qui hoc ipso Polycratis exemplo cum Victore dissidentis usi sunt.

Primò igitur tantum abest, causam nostram exemplo Victoris destrui, quin potiùs validè adjuvetur. Pugnabant contra Victorem non Asiæ tantùm Episcopi, sed etiam Joannis Apostoli, Philippi Diaconi, Polycarpi, Traseæ, Sagaris, aliorúmque Episcoporum & Martyrum exempla, ac traditiones, Pascha Lunâ decimâ quartâ celebrantium. Vicit tamen Romani Pontificis sententia, ostenditque eventus, ac Nicæni Concilij Decretum, non Pontificem errâsse, sed eos, qui tantis exemplis utebantur, nec cogitabant claves Regni Cælorum, ac custodiam fidei non Joanni, nec Philippo, aut Polycarpo, sed Petro ejúsque successoribus commissam; quandò ergo Pontifex errabit, si tunc non erravit, quando præter tot Episcoporum ac Martyrum exempla, illius etiam auctoritate convinci videbatur, qui supra pectus Domini recubuerat, cui omnia Divina secreta sunt revelata? eritne aliquandò auctoritas major,

(a) Sozomen. lib. 7. cap. 19. Idem fatetur de Marca lib. 3. cap. 9.

major, quæ Pontifici opponi possit, quàm Johannis Apostoli? & & si hæc contra Pontificis Decreta nihil valuit, quæ alia valebit? quis credat aliquandò casurum, quem immotum videt, cùm tam validè impelleretur? Exemplum ergo Victoris causæ nostræ egregiè patrocinatur.

Secundò. Victoris sententia aut vera, aut falsa fuit? si falsa; non solus Victor, sed totus cum illo Occidens, Oriénsque (Asiâ exceptâ) imò Concilium Nicænum erravit, quod cum Victore decrevit. Si vera; non ergo Victor erravit, sed qui Victori repugnabant: quod ergo argumentum ab eorum auctoritate duci potest, quos constat errâsse? aut apud quas gentes falsis ac errantibus testibus causa aliqua non tantùm probata est, sed etiam vicit? Planè in nulla logica, multóque magis in nullo Tribunali hæc consequentia probabitur: *Papa errare potest, quia hoc dicunt falsi & erronei testes.*

Dices. Nemo Asianos pro hæreticis habuit, quòd nollent Pontifici obtemperare, ergo extra hæresin licet credere, aut etiam facto profiteri, Pontificem errare posse.

Resp. In sententia Asianorum duo considerari ac distingui oportet: primum, quòd decimaquartâ Lunâ Pascha celebrarent etiam extra Dominicam. Secundum, quòd huic ritui errorem miscerent, dicerentque id ad fidem pertinere, & qui aliter agerent, fidei derogare. Id certum est ex epistola Polycratis ad Victorem, quam recitat Eusebius: (a) *Isti*, inquit, *omnes* (Johannes videlicet, Philippus, &c.) *diem Paschatis decimâ quartâ Lunâ celebrabant ex Evangelij præscripto, & secundùm regulam ac normam fidei..... his quæ nobis ad terrorem objiciuntur, minimè conturbor; mei enim majores dixerunt, oportere magis DEO obedire, quàm hominibus.* Ubi vides Polycratem hunc morem asserere tanquàm *ex Evangelij præscripto, præceptóque Divino; ac secundùm regulam fidei provenientem.* Ex quo consequebatur, Occidentales, imò plerósque Orientalium, contra *legem Evangelicam, præceptum Divinum, normámque fidei agere*, qui planè error contra fidem erat, & ut talis à Victore damnatus, átque anathemate percussus: pergit enim Eusebius: *His ita gestis, Victor Romanæ Urbis Episcopus omnes Asiæ, vicinarúmque Provinciarum Episcopos tanquàm contraria rectæ fidei sentientes à Communione abscindere conatur.* Vibrato anathemati intercessit Irenæus, effecítque apud Polycratem,

(a) Eusebius lib. 5. cap. 23.

lycratem, ut hunc errorem deponeret, néque eum ritum ad fidem crederet pertinere. Apud Victorem verò, ut Asiaticam consuetudinem ferret errore jam liberam: & utrúmque persuasit: convenítque inter Victorem & Polycratem; sic enim Sozomenus scribit: (a) *Porrò exortam olim controversiam sapientissimè mihi videtur dissolvisse Victor tum temporis Romanæ Ecclesiæ Episcopus, & Polycarpus Smirnensis* (lege Polycrates ut suprà memini) *nam ex communi consilio placuit, ut singuli festum prout consueverant celebrantes, à mutua inter se communione nequaquam discederent.* Ergo post Victoris aut intentatas, aut vibratas Censuras, Irenæo præsertim agente, resipuit Polycrates, cessavítque contumacia; & Victor quóque passus est eam consuetudinem retineri, postquàm desijt cum errore misceri. Jam ergo ad Maimburgi oppositionem facilè respondeo: non ideò Polycratem cæterósque Episcopos Asiæ pro hæreticis habitos non esse, quòd Ecclesia crederet, Pontificem falli posse, ac illi impunè resisti; sed quia, ut vidimus, resipuit Polycrates, cessavítque contumacia, ac Victor consuetudinem ferendam censuit errore purgatam. Quemadmodùm pari omninò ratione, Communio sub una specie, ac Consecratio in fermentato sunt ritus innocentes, nec fidei adversantur, & ideò diu multúmque in Ecclesia usurpati, prohibiti verò, ubi in hæresin desierunt. Cæterùm Irenæus, qui eo tempore florebat, pacémque inter utrámque Ecclesiam composuit, non solùm Pontificis Decreto quàm primùm accessit, verùm etiam Pontificiæ infallibilitati insigne testimonium præbuit, simúlque, qui tunc primæ illius Ecclesiæ sensus esset, egregiè aperuit; sic enim loquitur: (b) *Ad Romanam Ecclesiam propter potentiorem Principalitatem necesse est convenire omnem Ecclesiam, hoc est, eos, qui ubíque sunt fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quæ est ab Apostolis traditio.* Nihil ergo Asiatica concertatio contra nos facit, sed plurimùm pro nobis; ex illa enim constat, jam primo seculo, & recenti adhuc ac illibatâ Apostolicâ doctrinâ sanctissimo Pontifici ac Martyri Victori, apud quem nihil adulatio aut fastus poterant, certum, fixúmque fuisse, teneri fideles in rebus ad disciplinam, fidémque spectantibus Decretis Pontificijs acquiescere, & nisi facerent, arceri ab Ecclesia posse, non expectatâ Concilij sententiâ, & quamvis Polycrates, aliíque

(a) Sozom. lib. 7. cap. 19. (b) S. Irenæus lib. 3. contra hæreses cap. 3.

aliique Asiatici initio restiterint, constat tamen istos errâsse, ac tandem veritate convictos esse.

IV. *Opponit 4.* (a) Exemplum S. Cypriani Episcopi & Martyris Carthaginensis, aliorúmque quàm plurium Africæ Episcoporum, qui Decretum Stephani Papæ de hæreticis non rebaptizandis nullo modo recepêre; néque tamen aut Cyprianus, aut Firmilianus, aut Dionysius Alexandrinus, Athanasius, Optatus, Cyrillus Hierosolymitanus, Basilius, aliique Asiæ, Africæque Episcopi pro hæreticis habiti sunt; donec in Arelatensi, Nicæno, ac Constantinopolitano Concilijs Baptisma hæreticorum repeti prohiberetur. Constat ergo Patres, tertij, quarti, quintíque sæculi ejus sententiæ fuisse, ut crederent, ultimum ac Decretorium de causis fidei judicium non penès Pontificem, sed Concilium esse. Ita Maimburgus ex Launoio & Centuriatoribus argumentatur, quod ferè perpetuum apud hunc Auctorem. Additque S. Augustinum (b) apertè testari, S. Cyprianum, qui Stephano Pontifici non cesserat, *cessurum tamen fuisse, si eo tempore quæstionis hujus veritas eliquata & declarata per plenarium Concilium fuisset.* Censuit ergo non tantùm S. Cyprianus, sed etiam S. Augustinus, in causis fidei dirimendis majorem esse Concilij, quàm Pontificis auctoritatem, ultimúmque judicium non ad hunc, sed ad Concilium pertinere.

Resp. Supersedeo historiâ Cypriani pertexendâ, quam in Regali Sacerdotio (c) fusè prosecutus sum, & ad solam Maimburgi argumentationem respondebo. Nam *Primò* mirari lubet hujus hominis inconstantiam. Quandiù nulla Galliam inter Romámque simultas erat; nemo extollendæ Pontificum Majestati Maimburgo flagrantior. Imò hoc ipso Cypriani exemplo confutandis Calvinistis utitur: (d) *Abeo, inquit, tempore, quo Stephanus rebaptizari hæreticos vetuit, error Cypriani in hæresin transijt, &c.* Ubi verò oriri inter Romam, Galliámque dissidia cœpêre, Pontifice Ecclesiasticam libertatem contra Regios Ministros protegente; Maimburgus continuò nullâ curâ causæ melioris ad Regios transire, & hoc ipsum Cypriani exemplum, quo nuper pro veritate, nunc contra veritatem urgere.

 O fidem

(a) Maimb. §. 10. (b) S. Augustin. lib. 1. de Bapt. contra Donat cap. 4. (c) Regale Sacerdot. lib. 3. §. 9. n. 4. (d) Maimb. dans sa 2. lettre sous le nom de Francois Romain.

O fidem temporum, non Evangeliorum! ut cum Beato Hilario exclamem. Quis non videt Maimburgum hac agendi, scribendique ratione corrupisse, quidquid olim contra Calvinistas disputaverat? quam enim fidem præstabunt contraria differenti? Ergo Maimburgus jam Gallus, jam Romanus, jam Hispanus est, jam totus, jam ex dimidio Catholicus, ac in omnem vultum compositus, utcúnque aulæ placuerit; at veritas semper est eadem. *Secundò.* Idem Cyprianus, quem Maimburgus Romanæ Cathedræ opponit, cùm tranquillo animo esset, nec indignatione agitato, egregiè pro ejusdem Cathedræ infallibili auctoritate scripsit; sic enim epistolâ 55. ad Cornelium loquitur: *Navigare audent & ad Petri Cathedram, úsque ad Ecclesiam principalem, unde Unitas Sacerdotalis exorta est, nec cogitare eos esse Romanos, ad quos perfidia non possit habere accessum.* Hæc Cyprianus serenâ adhuc facie: at perturbatâ contrarium scripsit: quæro ergo, cur malis Cypriano credere irato & offenso, quàm integro, pacatóque? *Tertiò.* Cyprianum, omnésque, qui illi contra Stephanum Papam adhærebant, certum est, erràsse, ac posteà mutatis sententijs resipuisse; de Cypriano id clarè S. Augustinus insinuat *epist. 48. ad Vincentium, & lib. 2. contra Donatistas.* De Dionysio verò, aliísque Episcopis, qui priùs cum Cypriano senserant, mutâsse sententiam certum est, ex testimonio ejusdem Augustini, (a) Dionysij ipsius Patriarchæ Alexandrini, ac præsertim S. Hieronymi, qui ita scribit: *Illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos hereticos cum ipso statuerant* (hoc est cum Cypriano) *ad antiquam consuetudinem revoluti novum emisere Decretum.* Habemus ergo Cyprianum (aut saltem Cypriani sectatores) & errantem, & erroris pœnitentem, quæro ergo cur malit Maimburgus, Pontificiam auctoritatem cum Cypriano errante impetere, quàm cum Cypriano pœnitente defendere? non agnoverit Cyprianus Cathedræ infallibilitatem: esto; at tunc erravit, quis verò prudens errorem in exemplum, ac imitationem sibi proponat? & quàm misera est causa, quæ sustineri alijs rationibus non potest, quàm exemplis errantium? *Quartò.* Sed & nimium hoc argumentum probat, quippe illo contra intentionem Maimburgi sequeretur, non Pontificem tantùm, verùm etiam Universale Concilium errare

(a) S. August. contra Crescon. lib. 3. cap. 3. Dionys. apud Euseb. lib. 7. cap. 9. S. Hieron. in Dialog. contra Lucifer.

errare posse. Scribit enim Maimburgus etiam post Arelatense & Nicænum Concilium, sententiam de rebaptizandis hæreticis fuisse ab Athanasio, Basilio, Cyrillo Hierosolymitano aliisque defensam. Et quidem de Basilio res est clara; nam Concilium Nicænum statuerat *canon. 19.* omnium hæreticorum baptisma validum, nec repetendum esse, exceptis Paulianistis: idque etiam testatur S. Hieronymus contra Luciferianos; & ratio est, quia ut notat S. Innocentius I. *epistolâ 22. cap. 5.* Paulianistæ non baptizabant in nomine Patris & Filij & Spiritûs Sancti, & tamen nihil obstante Decreto Nicæno negari vix potest tam S. Basilium, quàm S. Athanasium omnium Arianorum Baptismum respuisse, quamvis in nomine Patris & Filij & Spiritûs Sancti Baptismum conferrent. Verba S. Athanasij hæc sunt: (a) *Ariani in periculum veniunt, ne amittant integritatem Mysterij, de Baptismo autem loquor; Patrem enim verum illi non pronuntiant, eò quòd negant aliquid ex ipso existere simile ipsius substantiæ: negant quóque verum filium, aliúmque ex non entibus sibi confingentes in Baptismo proferunt...... non enim in Patre & Filio tribuunt Baptisma Ariani, sed in Creatore & Creatura. Sicut ergo Creatura diversum quid à Filio est, ita diversum quid à vero Baptismate est, quod ab illis existimatur dari, tametsi nomen Patris & Filij, quia illa in scripturis vident, simulent se nominare; non enim, qui simpliciter ait, Domine, is est, qui donat legitimum Baptisma, sed qui nomen exprimit, & veram fidem habet....... Ita quóque, qui cum Ario sentiunt, etiamsi recitent scripta, proloquantúrque ipsa nomina, frustrantur, illudúntque eis, qui ab ipsis Baptismum accipiunt.* Vides hic S. Athanasium apertè profiteri, nullum esse Baptismum Arianorum; quia licèt Evangelicâ formulâ baptizarent, non tamen Evangelicâ fide. Sed adhuc clariùs loquitur S. Basilius; sic enim habet epistolâ ad Amphilochium canon. 47. *Encratitæ, Saccophori, & Apotactitæ subjiciuntur eidem rationi, sicut Novationi; quia de illis editus est canon, etsi diversus; nos autem unâ, eâdémque ratione eos omnes baptizamus. Si autem prohibita est apud nos hæc rebaptizatio, sicut & Romanis alicuius Oecumenica Synodi gratiâ, nostra tamen ratio vires obtineat. Eos igitur in Ecclesiam non admittimus, nisi in nostrum Baptisma baptizati fuerint. Ne dicant in Patrem & Filium & Spiritum Sanctum baptizati sumus, qui quidem DEUM malorum effectorem esse existimant.* Vides Basilium post Concilium non solùm Arelatense, sed etiam Nicænum credidisse rebaptizandos esse hæreticos

(a) S. Athanas. serm. 3. contra Arian.

reticos, quantumvis rectâ formâ Baptismi usos. Si ergo ex Maimburgi sententia ideò Pontifex falli posse credendus est, quia post ejus Decretum nihilominùs Cyprianus, aliique ab Hæreticis baptizatos iterùm tingebant; an non æquè concludi poterit, etiam Concilia Oecumenica falli posse, quia post Nicænum Decretum Athanasius & Basilius baptismum repetebant? & planè duo illi Athanasius & Basilius, si doctrinam, peritiámque scripturarum æstimes, centum Cyprianis anteponi debent; Cyprianus enim inter Gentilium sacrilegia consenuerat, & provectâ jam ætate, ac Neophytus Episcopatum adeptus est, tenuítque annos decem. Si ergo Conciliorum infallibilitati nihil derogat, Athanasium, Basilium, aliósque à Maimburgo numeratos sententiam docuisse, imò & in opus deduxisse, Nicænis Canonibus adversam; ita nihil Pontificiæ infallibilitati adimitur, si contra Stephani Decreta Cyprianus, aliique Africæ Episcopi moliti aliquid sunt. Quidquid ergo Maimburgus pro Concilio responderit, ego pro Pontifice respondebo. Si dicat errâsse Basilium; dico ego errâsse Cyprianum. Si dicat, credidisse Basilium, Nicænum Canonem ad Oeconomiam, hoc est, ad disciplinam, non fidem spectare, sicque pro more Regionum mutari posse, ac propterea nec ipsum Basilium, nec Athanasium hæresis damnatos esse; dicam ego idem censuisse Cyprianum, eamdémque ob causam, quamvis Stephani Decretis aliquandiù obsisteret, nunquàm tamen fuisse hæresis postulatum, idque S. Augustinus quàm plurimis locis in eo commendat, quòd videlicet sententiam suam ita defenderit, ut tamen contrariam nec damnandam crediderit, nec propterea à Romana Communione secesserit: Stephanus ergo Papa ita hæreticos baptizari prohibuerit, ut tamen, qui eos baptizarent, hæresis non damnaret; quòd si Cypriano, aliisque Episcopis, qui cum illo sentiebant, anathema indixit, contumaciæ hæc pœna, & quòd antiquam Ecclesiæ consuetudinem everterent, non hæresis fuit. *Quintò.* Imò ex hac ipsa Cypriani historia Majestas, ac auctoritas Pontificia omni ratione superior, omnisque expers erroris vehementer elucescit. Quantus Cyprianus? quàm eloquens, quàm sanctus, quot Synodorum, atq; Episcoporum, qui posteà Martyrio defuncti sunt, auctoritate munitus, quantisque rationibus ex sacris litteris succinctus? & tamen quàm-

quàmprimùm ſuas opiniones, quantumvis veritatem apprimè imitarentur, Romanæ ſententiæ prætulit, in errores prolapſus eſt totâ Eccleſiâ damnatos; unicum Stephani Decretum paucis verbis conceptum omnibus illis argumentorum, Epiſcoporum, Synodorum, Martyrúmque cohortibus præpotuit, Româ iterùm Carthaginem, Africámque vincente. Si ergo etiam Cypriani, etiam integræ, pluréſque Synodi clariſſimis Epiſcopis átque ſanctiſſimis inſtructæ agminatim cadunt, imò Africa tota errore involvitur, quoties Romanæ faci oculos claudit, quid rogo de alijs erit, qui nihil habent, quod cum Cypriani ingenio, doctrina, eloquentia, ſanctitate componi poteſt? Omnes Africæ, Mauritaniæ, Numidiæ, Ægypti, Cappadociæ, Ciliciæ, Galatiæ, Phrygiæque Epiſcopi Ductore Cypriano hallucinantur, quàmprimùm à Pontifice Romano ſecedunt; quis ergo erroris ſecurus erit? Evolve totam hiſtoriam Eccleſiaſticam, paucos reperies, qui noluerint acquieſcere Romæ definitis; & iſti pauci ſemper errârunt; fruſtrà ergo extra hunc portum ſalutem quæris, ubi omnes nauffragium paſſi. Errat Polycrates, errat Cyprianus, errat Polycarpus, errat Firmilianus, errat Dionyſius, errant denique cadúntque, quotquot cum hac palma luctantur; quis neget invictam eſſe immotámque? ſtetit, vicítque jam mille ſexcentos annos, millies concuſſa, millies quaſſata, quis neget perpetuam fore? ſi vitrum, non adamas eſſet, dudum ceſſiſſet tot malleos experta. *Sextò.* Ex quibus omnibus facilè jam colligas, quid Maimburgo reſponderi debeat Cypriani caſu exultanti. *Reſtitit Pontifici.* Fateor, ſed ideò erravit, ac poſteà pœnituit. *Non credidit Pontificem infallibilem eſſe.* Concedo, at æquè non credidit Baptiſmum, quem hæretici conferunt, validum eſſe. Si ergo non ideò Baptiſmus hæreticorum invalidus eſt, quia Cyprianus credidit invalidum eſſe; ita non ideò Papa fallibilis eſt, quia Cyprianus fallibilem eſſe credidit. Quod ſi error Cypriani nihil nocet Baptiſmo, ita error Cypriani nihil nocet Pontifici. Et ſi teſte Auguſtino, ideò Cyprianus circa Baptiſmum erravit: *Quia illo tempore quæſtionis iſtius veritas nondum eliquata & declarata per Univerſale Concilium fuerat, cui & ipſe ſine dubio crederet.* Idem ego de Pontificis auctoritate infallibili dicam; eo enim tempore, quo Cyprianus tanto æſtu, quantus Martyrem non decuit, in Pontificem ferebatur;

tur; quæstionis istius veritas de Pontificis infallibilitate nondum eliquata & declarata per Concilium Universale fuit, videlicet Chalcedonense, Constantinopolitanum, utrúmque Lugdunense, Florentinum, ac Lateranense, nondum unanimi Patrum consensu; quibus omnibus & ipse Cyprianus cederet, si jam viveret. *Sed nemo Cyprianum fuisse hæreticum dixit.* Meritò, nam nec Stephanus dogma fidei constituit, sed solùm prohibuerat, *contra Antiquam Ecclesiæ consuetudinem aliquid innovare.* An parùm tibi videtur errare, qui Pontificem non audit, nisi etiam hæreticus sit? Quid miraris errâsse Cyprianum circa hanc quæstionem, cùm nondum discussa, exactéque librata fuerit, quando ipse Augustinus (a) fatetur, etiam Concilia errare: *Nisi primò diutiùs per Orbis terrarum Regiones multis hinc atque hinc disputationibus & collationibus Episcoporum pertractata fuerint.* Ubi nota loqui Augustinum de Concilio plenario. Cùm verò S. Augustinus, quoties hoc argumentum, factúmque Cypriani præ manibus habet, videtur Concilium plenarium requirere: optimo jure id facit, quamvis enim sola Pontificis auctoritas de Cathedra loquentis sufficiat decidendæ veritati, non sufficit tamen ijs revincendis, qui Pontificis auctoritatem pro suprema & infallibili non agnoscunt. Quemadmodum scriptura omninò erroris expers est, sufficitque omni dubio expungendo; si quis tamen scripturas, aut humani ingenij partum esse dicat, falsóque obnoxias: alijs argumentis, aliisque auctoritatibus, quàm ex scriptura petitis opus fuerit. Papa ergo infallibilis; si quis tamen infallibilem neget (negabit verò omnis, qui defendendo errori animum obstinaverit) ei convincendo Concilijs opus erit; quamquàm qui semel Pontificem exclusit, non tam Concilium amat, quàm hujus obtentu moras, induciásque errori, & forsan hæc ipsa mens Cypriano fuit, nullum aliud in terris judicium præter Divinum admittentis; sic enim scribit: (b) *Habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis, & potestatis suæ arbitrium proprium, tanquàm judicari ab alio non possit, cùm nec ipse possit alium judicare; sed expectemus Universi judicium Domini Nostri JESU Christi, qui unus & solus habet potestatem, & præponendi nos in Ecclesia sua gubernatione, & de actu nostro judicandi.*

Opponit 5.

(a) S. August. de Baptis. contra Donatist. lib. 2. cap. 4. (b) S. Cyprian. in Conc. Carthag. Anno 256. aut secundùm alios 258.

Opponit 5. Liberij casum. Victus exilij tædio Arianæ hæresi subscripsit, Athanasium damnavit, vocem homousij expunxit; duásque epistolas, alteram ad Constantium Imperatorem Arianæ hæresis Protectorem: alteram ad Semi-Arianos Episcopos, quibus eorum doctrinam vehementer commendat. Et ideò tam S. Hilarius, quàm S. Hieronymus Liberium Semi-Arianæ hæresis postulant. Imò Ecclesia Romana tanquàm hæresis manifestum Pontificatu dejicit, surrogátque Felicem. Postquàm Maimburgus hæc de Liberio dixisset, insultat, illudítque, non victori tantùm, sed etiam hostem calcanti similis, nullâ Dignitatis reverentiâ. Pergit enim dicere: *Neminem Arianam hæresin altiùs professum esse: ex fastigio in abyssum procidisse: ab Hilario punctim casímque anathemate percussum esse:* Et mille alia, superbo potiùs, ac impotente adversario, quàm historico digna, etiamsi vera essent; quantò igitur indigniora, cùm palàm falsa? Vix inter ipsos Calvinistas reperias acerbiùs, amariúsque insultantem Pontifici.

Resp. Hæc Maimburgi Oppositio tria complectitur: quorum primum verum quidem est, sed nihil ad rem ac propositum facit. Reliqua verò tam falsa, ut magis non esse possint. Verum est, Liberium peccâsse; sed hæreticum fuisse, aut hæresin ex Cathedra professum esse, plusquàm alienum à veritate, quod ex dicendis patebit. Nam *primò* ipse Maimburgus in historia Arianismi, ubi ex proposito Liberij casum examinat, fatetur: (a) *Liberium nullo modo Semi-Arianorum hæresi subscripsisse, imò constantissimè Filij consubstantialitatem propugnâsse, ídque tam clarum esse, ut nemo prudens de hoc dubitare possit.* Quid amabo ab eo tempore, quo Maimburgus historiam Arianismi scripsit, Liberius deliquit, ut quem nuper hæresis purum, nunc reum faciat? Historiam Maimburgus, an fabulam & Comœdiam scripsit, toties vertente Theatro? an forsan opinionum probabilitas, quæ hactenus Theologiam, nunc quóque historiam in Protheum vertit, ut quæ nuper vera, nunc falsa appareant? *Secundò.* Quòd si daremus, Liberium hæresi subscripsisse; quandò formulæ Sirmiensi subscripsit, damnavítque Athanasium; quid aliud sequeretur, quàm Pontifices si metu, pœnísque urgeantur, absitque Libertas decidendi, posse in errorem labi? at de hoc nobis nulla est quæstio;

(a) Maimburg. lib. 4. dell' Arianisme.

quærimus enim de Pontifice libero, suíque juris, nec inter pœnas, ac tormenta loquente, nam nec Leges Romanæ confessionem admittunt, supplicijs expressam. De Liberio autem ita loquitur Athanasius: (a) *Liberius post exactum in exilio biennium inflexus est, minísque mortis ad subscriptionem inductus.* Et S. Hieronymus: (b) *Liberius tædio victus exilij, &c.* Si ergo erravit Liberius, metu erravit, de quo casu nulla nobis est quæstio, nam metus etiam Concilia corrupit, quæ tamen Maimburgus vult omnis erroris expertia. Concilium Ariminense quantumvis quadringentis Episcopis frequens, à Romano Pontifice convocatum, ejusdémque Sedis præsidentibus Legatis nunquid multò magis Liberio, quàm Ariano errori favit, non omissâ tantùm, sed penitùs exterminatâ voce Consubstantialis? tanto utriúsque Orbis, Occidentis videlicet, ac Orientis consensu, ac Catholicorum partim luctu, partim pudore, ut S. Hieronymus in hæc verba proruperit: (c) *Tunc Usiæ nomen abolitum, tunc Nicænæ fidei damnatio conclamata est, tunc ingemuit totus Orbis, & se Arianum esse miratus est.* Et Severus Sulpitius: (d) *Hilarius*, inquit, *ubi advertit extremum fidei periculum, Occidentalibus deceptis, Orientales per scelus vinci, &c.* Taceo alia Conciliorum errantium, nec à Sede Romana approbatorum exempla. Quæro quid istis Concilijs defendendis dicturus sit Maimburgus, quod defendendo Liberio non æquè, multóque magis sufficiat? nam si metum prætexat, multò is major in Liberio fuit, quàm in Synodo Ariminensi, in hac enim quadringenti cum metu pugnârunt, victíque sunt; at Liberius unus & solus fuit; multò verò faciliùs unius fugam, quàm multorum excuses. *Tertiò.* Sed demus Liberium Arianam hæresin animo recepisse (quod tamen falsum esse paulò post ostendemus) num ideò illam ex Cathedra docuit? hoc est juxta explicationem Maimburgi à me verbatim hîc ex Gallico redditam: (e) *Num*, inquam, *tanquàm magister ac Doctor omnium fidelium, & causâ in pluribus Congregationibus, Consistorijs, Synodóque suorum suffraganeorum, Cardinalium ac Doctorum examinatâ, ac petitis etiam Universitatum Consilijs.* Sed præcipuè *per solemnes, publicásque preces Spiritûs Sancti gratiâ & assistentiâ definivit, decrevit, imperavítque omnibus Christi fidelibus*, ut Arianam fidem amplecterentur, nega-

(a) S. Athanasius epist. ad Solitarios. (b) S. Hieronym. in Chron. (c) S. Hieron. contra Lucifer. (d) Sev. Sulp. lib. 2. sacræ histor. (e) Maimb. ch. 6. initio.

negarentque Filium esse Patri æqualem? Audeat ne hoc Maimburgus dicere? & si non audet, qui ergo Liberij exemplo dici potest, Papam ex Cathedra docentem errare posse; cùm ex cathedra docere, sit omnia illa præstare, quæ modò ex Maimburgo recensuimus, & quæ nunquam præstitit Liberius? Ubi enim Synodi? Ubi Collegia Cardinalium? ubi Bullæ & imperia Divinitatem Filio abrogantia? Liberius inter fastidia exilij, Liberius inter pœnas & supplicia, ac tortorum manus, Liberius dolis, metúque circumventus; hoc est ex Cathedra docere, & Pontificem agere? Aliud ergo est errare, aliud errorem docere; & de doctrina nobis, non de errore sermo est. Erravit Petrus, cùm Christum negavit, sed non propterea docuit Christum negandum esse. Erravit Marcellinus, cùm thura Idolis incendit; sed non decrevit Idolis adolendum esse. Erravit quóque Liberius, cùm Athanasium damnavit, cùm Sirmiensi formulæ subscripsit, nec metu purgari potest, vix privatis permisso: sed nego Liberium Arianam labem ex Cathedra docuisse, multò minùs imperâsse, & in hoc tamen tota quæstio versatur. *Quartò.* Causa ergo Liberij sic habuit. Nulla hæresis, ut Ariana, speciosiùs incessit, ac pluribus dolis velata adeò, ut cautissimos falleret. Quis enim nescit, & Constantinum Principem aliàs æqui amantissimum, & Concilia Hierosolymitanum, Mediolanense, Ariminense, & alia doctissimis Episcopis referta Arianis fraudibus circumventa, ac simili ferè culpâ, quæ Liberium involvit, decepta fuisse? adeò ut S. Hieronymus testetur, totum Orbem, quamvis ignarum, invitúmque ingemuisse, Arianum se factum. Quid ergo mirum, unum hominem ijs retibus cecidisse, quibus tot millia capta fuerint? præsertim exilijs, ærumnísque fractum, & ideò facilè pro honestis captantem, quæcunque simul prodessent. Simulabant Ariani se Catholicos esse, ac pristinis erroribus renuntiâsse: Filium DEI, non esse Creaturam, sed DEUM, æternum, Patri per omnia similem: & denique quidquid Catholici vellent, à quibus etiam sibi formulas fidei præscribi patiebantur. Id solùm poscebant, ut Orthodoxi eâ voce *Consubstantialis* abstinerent, & Athanasius condemnaretur. Id ut persuaderent, hæ rationes in medium producebantur. *Vocem Consubstantialis nec in scripturis, nec in Patrum commentarijs reperiri: indignum esse unius voculæ pretio*

tot corporum & animarum millia perire, ac Religionem civili bello consumi. Quid referret unam vocem & novam, & hactenus inauditam, nec necessariam taceri, si de re ipsa constaret? an verò Religio de vocibus, & non potiùs de rebus esset? Præsertim cùm ea vox evertendæ potius quàm fulciendæ Religioni serviret, eâ quippe Sabellianos abuti, ac Personarum unitatem inducere. Hæc non ábsque ratione dici videbantur, habebántque faventes Imperatores; & quid dico Imperatores? ipse S. Augustinus, (a) quo nemo cum Ariana hæresi feliciùs conflixit adversùs Pascentium Arianum agens; profitetur se illius fidei subscripturum, si nullâ aliâ re erret, quàm omissione vocis Consubstantialis. Athanasium quod attinet, criminationes ei impositæ tot coloribus veritatem imitantibus obducebantur, ac tam multis Conciliorum Cæsarúmque præjudicijs adjutæ erant, ut mirum esset non credi, falleréntque prudentissimos; præsertim cùm illi ipsi Episcopi Athanasium accusarent, quos constabat fidissimos amicorum fuisse; quæ causa fuit, ut Constantinus illum Treviros deportaverit interceptæ annonæ reum. Hæc Liberium permovêre. Cùm enim Arianam hæresin, eósque omnes, qui Filium DEI esse, ac per omnia Patri similem, anathemate damnâsset, credidit publicæ paci unius Athanasij ac voculæ exilio innocenter litari posse. Subscripsit ergo primæ formulæ Sirmiensi. Nihil eâ speciosius dici legíque poterat, nec ullo mendacio, hæresíque fœdabatur. Omittebat tantùm vocem *Consubstantialis.* Hoc Liberij delictum; quia tamen communi Catholicorum sensu causa Athanasij cum causa fidei conjungebatur, & vox homousij tessera erat, quæ Catholicos, Arianósque distinguebat; hinc à multis creditum est, Liberium Arianæ hæresi consensisse. Quæro jam ex Maimburgo, qua in re Liberius hæreticus fuerit? Quòd Athanasium damnaverit? at damnare innocentem injustitia est, non hæresis; nec Liberius ob fidem Athanasium, sed ob alia damnavit, quæ illi objectabantur, & ferè qualia superioribus annis Alectensi & Apamiensi Episcopis: Athanasium enim pertinaciæ, superbiæ, seditionis, imò & Magiæ, & cædium postulabant. Quòd cum Arianis communicaverit? at Catholicos se simulabant, Ario, ejúsque hæresi abjuratis; non ergo tamquàm cum Arianis, sed cum Catholicis societatem junxerat. Quòd deceptus

(a) S. Augustinus epist. 174.

ceptus sit, & pro Catholicis habuerit, qui hæretici erant? at decipi non hæresis est, sed imprudentia: num solum Liberium, & non potiùs totum Orbem deceperant? & quæ tam cauta innocentia, ut falli non possit? nemo Chrysostomum hæreticum dixit, quòd Monachos Origenistas, Catholicam Religionem egregiè mentitos tantâ curâ contra Epiphanium defenderit, sinúque exceperit. Si quis Calvinista Catholicum se ferat, néque id tantùm voce, sed etiam corollâ precatoriâ de manu pendente, cruce fronti impressâ, sacrâ bullâ ad collum demissâ, aliisque Catholicorum ritibus: túque hâc specie, pompáque pietatis deceptus eum pro Catholico habeas, cum eóque communices; quis proptereà Calvinistam te dicat? tantùm nec ampliùs fecit Liberius, species illum, colórque decepit, mendacio veritatem imitante. Quòd vocem *Consubstantialis* omitti sileríque permiserit? at eâdem ratione Augustinum tantum Arianorum hostem damnaveris, quippe eandem silere paratum: nec silentium veritatis dici hæresis potest, præsertim cùm quis rem ipsam fatetur, nec enim fides de vocibus, sed rebus est: & Liberius eâ ratione omiserat, quòd persuasus esset, eâ Sabellianos abuti eliminandæ Personarum distinctioni. Non negabat Liberius Filium ejusdem esse cum Patre substantiæ, imò qui hoc negaret, anathemate percusserat; sed sileri tantùm eam vocem ferebat tamquàm novam, in scripturis non repertam, Sabellianis propitiam, facémque discordiarum, ut Ariani jactabant, quæ quidem omnia aut falsa erant, aut malignè explicata, sed fallentiúm culpâ, non decepti. Non excuso Liberium, quippe aut incautum, aut mollem & fastidio pœnarum pacem præ bello amantem; sed aliud est improvidum, inconstantem, mollémque, aliud hæreticum esse. Hoc nunquàm Maimburgus de Liberio probabit, illa non excuso. Et hæc quidem de Liberio suffecerint. Pergit Maimburgus de Vigilio & Honorio, de Bonifacio VIII. Adriano VI. & Pio II. dicere, quæ non solùm in Regali Sacerdotio, verùm etiam in superiori dissertatione à nobis refutata sunt, & ideò repetere non vacat,

§. IV.

Respondetur ad alias Maimburgi oppositiones à capite 13.

SUMMARIA.

1. *Respondetur ad Decretum Cœlestini III.*
2. *Et ad Definitionem Innocentij III.*
3. *Et ad errores Johannis XXII.*
4. *Et denique ad sermonem Pauli IV. in consistorio habitum.*

I.

Opponit 6. Cœlestinus III. Papa definivit in Decretali: *laudabilem. de Conversione infidelium.* Solvi fidelium matrimonia, quoad vinculum, altero Conjugum hæresin amplectente, ac innocenti liberum esse novas nuptias inire. Contrarium Innocentius III. in capitulo quarto de Divortijs definivit.

Resp. Nihil ad rem facit hoc argumentum, & ne quidem quæstionem tangit. Cœlestinus nihil definierat, sed mentem tantùm suam ut privatus Doctor exposuerat, communem illius temporis opinionem secutus; quod apertè Innocentius illis verbis insinuat: *Et si quidem Prædecessor noster aliter sensisse videatur.* Aliud est sentire, aliud definire: præsertim cùm Cœlestinus non ex proposito, sed incidenter, aliudque agens ad eum casum respondeat. Nimis verò in sacris Canonibus peregrinus est, qui nescit non omnia, quæ Decretalibus continentur, ad fidem pertinere; aliud enim

enim eſt reſponſum juris, aliud Dogma ac Decretum fidei : hoc totam Eccleſiam reſpicit, & quidem cum imperio ad omnes fideles directo, quo obligantur ſub pœna hæreſeos & anathematis illud recipere, nec aliter credere : id nunquàm Cœleſtinus fecit, imò néque Innocentius, qui Cœleſtinum corrigit : *Credimus*, inquit, *aliter reſpondendum.* Sunt hæc verba definientis, & non potiùs diſputantis ? ſed parcendum Maimburgo ſolius hiſtoriæ gnaro, Theologiæ verò, Canonúmque rudi, quod ex omnibus ferè illius operibus elucet; nihil enim infelicius, cùm Theologum agit, Juríſveperitum, & alieno calceo incedit, cadenti, quàm eunti ſimilior. Pudet me immorari tam abſurdis.

II. *Opponit. 7.* Refert Cæſarius, Innocentium III. jam Pontificem ſolemnem Definitionem ex conſilio ſacri Cardinalium Senatûs, ad eóque ex Cathedra edidiſſe, quæ omninò fidei adverſatur, & ab ipſo poſteà Innocentio improbata eſt. Res ſic habuit : Monachus quidam ſe Sacerdotem finxerat, ac quotidie ſacris operabatur. Tactus pœnitentiâ ſacrilegium in Confeſſione Abbati exponit. Is jubet deinceps ſacrificio abſtinere. At Monachus pergere, veritus, ne ab alijs notaretur. Abbas animi incertus, cùm & timeret arcana confeſſionis retegere, nec ſacrilegium ferre poſſet quotidie oculis expoſitum, rem ad Capitulum generale defert ſuppreſſo nomine. Capitulum ad Pontificem Romanum, hic ad Cardinalium Senatum, ex cujus conſilio: *Scripſit*, inquit, *Cæſarius* (a) *ſequenti anno Capitulo, quod fuerat à ſe determinatum, & à Cardinalibus approbatum in hæc verba : Ego dico in tali articulo eſſe prodendum, quia talis Confeſſio non eſt Confeſſio, ſed Blaſphemia, nec debet Confeſſor Blaſphemiam tantam ac inſaniam celare.* At verò in Concilio Lateranenſi, cui Innocentius præfuit, contrarium omnino definitur, ubi: *Caveat Sacerdos, ne verbo vel ſigno, vel alio quovis modo prodat aliquatenus peccatorem : & qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum præſumpſerit revelare, non ſolùm à Sacerdotali officio deponendum decernimus, verùm etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum Monaſterium detrudendum.* En Innocentium contraria decernentem! ſemel in Senatu Cardinalium Eccleſiam Romanam repræſentante, ſemel in Concilio Generali: hic verum, illic falſum decernit; ergo Pontifex in Concilio Generali erroris expers eſt: extra falli poteſt. *Reſp.*

(a) Cæſar. lib. 3. cap. 22.

Resp. Tota hæc narratio Cæsarij auctoritate nititur: quàm fragilem basin tantæ moli ferendæ! quis enim nescit, multa à Cæsario narrari fabulis simillima? & quæ ipse profitetur, aliorum tantùm narratione accepta? ergo æquum Maimburgo videbitur, totam retrò ab Irenæo antiquitatem, tot Patres, tot Concilia Oecumenica falsi arguere unius Cæsarij testimonio? præsertim cùm is audita, non visa narret, imò ne ab ullo quidem scriptore consignata, nec inter epistolas Innocentij reperta; & mirum est, rem tantam omnium silentio premi. Si post Innocentij Decretum Lateranense Concilium contrarium tanquàm fidei dogma definivit, ut ait Maimburgus; ergo Cæsarius hæreticus est, qui non obstante Concilij definitione se Innocentij sententiæ adhærere profitetur: quam ergo fidem Cæsario adhibebimus perfidiæ & hæresis reo? Dicam ergo erràsse Cæsarium, quippe aliena, incomperta, inaudita ac incredibilia narrantem. Quod si absurdum Maimburgo videbitur, Cæsarium in mero facto, historiâque erràsse, in qua tam multi, præstantésque errârunt; quantò absurdius erit, in rebus ad fidem, æternámque salutem spectantibus erràsse, aut errare Pontificem, errare Magistrum, Pastorémque Ecclesiæ, erràsse Cathedram veritatis, erràsse Patres, erràsse Concilia, erràsse Ecclesiam Gallicanam, omnésque Ecclesiæ scholas, quæ Romano Pontifici tanto consensu infallibilitatem tredecim & ultrà sæculorum decursu attribuêre? Quantò minori dispendio erràsse, deceptúmque Cæsarium esse dicemus, quàm istos omnes? Sed demus vera esse à Cæsario narrata, nihil adhuc obstant veritati. Quando enim Innocentius Cistertiensi Capitulo scripsit, nihil definivit, nec præcepit pro fidei dogmate habendum, nec contrariam sententiam doceri prohibuit, cæciditque anathemate, in quo solo casu, qui proprius Pontificis est, convenitque Magistro Ecclesiæ, infallibilem esse dicimus.

III. *Opponit 8.* Exemplum Johannis PP. qui nihil non egit, ut opinio in Ecclesia reciperetur, quam animo suo impresserat, animas vid. justorum non admitti post mortem ad Visionem Beatificam, ante Resurrectionem corporum. Hanc enim sententiam & in publicis & in privatis congressibus, imò & è suggestu docuit, omnémque lapidem movit, ut eam Universitati Parisiensi

per-

persuaderet: denique ut scribit Adrianus VI. *publicè docuit, declaravit, & ab omnibus teneri mandavit, quòd anima &c.* Et tamen hanc sententiam hæreticam esse, non solùm Parisiensis Universitas, sed etiam Benedictus XII. & Concilium Florentinum definivit.

Resp. Imò hoc maximè exemplo apparuit, quantum DEO curæ sit, ne Cathedra Petri aliquo errore inquinetur, quicúnque tandem Pontifex eam Cathedram insideat. Certum est, Johannem in erroneam sententiam de animabus corpore solutis maximè propendisse, DEO tamen nunquàm annuente, ut hunc errorem è Cathedra promulgaret, & tanquàm fidei Dogma recipi totâ Ecclesiâ juberet. Id verum esse, multifariàm apertissiméque ex ipso etiam Maimburgo ostenditur. Nam *primò* permisit Johannes, (a) ut cuilibet pro arbitrio liceret de hac re sentire, rogavítque Philippum Regem, ut utríque sententiæ locus & libertas in Gallia esset, non tamen impetravit. Nihil ergo definierat Johannes, alioquin libertas opinandi sublata esset. *Secundò.* Nunquàm Constitutionem reperias, in qua Johannes tanquàm fidei Dogma hanc opinionem suam admitti à fidelibus voluerit. *Tertiò.* Ipsemet Johannes cùm videret novellâ hâc sententiâ turbari Galliam, indignaríque, vocato Cardinalium, Prælatorum, Doctorúmque Cœtu, qui Avenione morabantur, protestatus est, (b) se quidquid pro sententia sua hactenus dixerit, non definiendi, sed veritatem examinandi, inquirendíque causâ à se dictum fuisse. *Quartò.* Ipsi Parisienses Doctores eodem anno, quo hanc Johannis opinionem erroris damnârunt, anno videlicet MCCCXXXIII. (c) secundâ Januarij palàm apertéque professi sunt, eam sententiam à Johanne in medium productam esse, non quòd veram crederet, multóque minùs, quòd definire eam vellet, sed solùm indagandæ veritatis gratiâ. *Quintò.* (d) Idem Johannes professus est, se nihil in hac causa positivè affirmare velle: ejúsque sententiam non tanquàm Pontificis, sed privati Doctoris censuit Rex Philippus sententiæ Parisiensis Universitatis postponendam esse, teste ipso Maimburgo. *Sextò.* Teste

 Wadingo

(a) Epistola Johan. ad Philippum Vales. à Calend. Decembr. (b) Maimb. de la Decadenze liv. 6. J. Willanus lib. 10. c. ult. Wading. ad Annum 1333. (c) Spondanus ad Ann. 1333. Historia Univers. Paris. ad eund. ann. (d) Maimb. cit. fol. 601. & Wading. in Regesto Anno 1333.

Wadingo, (a) cùm Franciscanorum Generalis Parisijs Johannis sententiam ex suggestu defendisset, Pontifex juramento contestatus est, tantum abesse, Generalem id mandato suo fecisse, ut ne quidem de hac re cogitaverit. *Septimò.* Anno denique MCCCXXXIV. tertio Decembris idem Johannes morti vicinus (quando præter æterna nihil amplius speratur, timetúrque) editâ ultimâ constitutione professus est, justorum animas statim, ut peccatorum reliquijs purgatæ sunt, in Cœlum admitti, ubi Beatâ DEI Visione facie ad faciem perfruuntur, *& hanc sententiam se habere, & antehac habuisse*; quæ verò de hac re præteritis annis dixerit, scripseritque, omnia Ecclesiæ, suorúmque successorum Pontificum judicio ac censuræ subjecta velle. Ita Willanus (b) & Wadingus (c) testantur, nec Maimburgus lib. 6. de Imperij Occasu diffitetur. Constat ergo, nihil definivisse Johannem ex Cathedra, nihil ergo privatus illius error Cathedræ Infallibilitati nocet. Frustrà ergo Maimburgus laborat, invitâ non solùm veritate, sed etiam conscientiâ. Agnovit enim Johannis innocentiam, imò & defendit libro citato. Nunc verò aut Romæ iratus, aut aulæ devinctus, aut utróque affectu perversus, maluit falsa quidem & indigna cum lucro scribere, quàm gratis, nullóque pretio veritatem.

IV. *Opponit 9.* Paulum IV. PP. anno 1557. cùm ab eo peteretur dissolutio Matrimonij per verba de præsenti inter Mareschallum Momorantium, nobilémque Virginem contracti, nullo tamen maritali amplexu secuto; causâ ad Collegium Purpuratorum delatâ sic prælocutum esse: *Quærimus, num Matrimonium de præsenti contractum, quod est verum Sacramentum, auctoritate nostrâ dissolvi possit, cùm carnalis conjunctio nulla intercessit. Perspicite, an Decessores nostri id satis intellexerint, quod de indissolubili Matrimonij vinculo disquirimus. Non dubito, quin ego & Decessores mei errare aliquando potuerimus, non solùm in hoc, verùm etiam in alijs rerum generibus.* Fatetur ergo Paulus, Romanos Pontifices etiam in causis Sacramenta spectantibus errori subjectos esse.

Resp. Quæro ex Maimburgo, quem hujus historiæ, sermonísque à Paulo habiti testem auctorémque proponat? nihil enim in Annalibus eorum temporum, nihil in Constitutionibus Pauli reperimus. Quem ergo Auctorem facit? *Dominum*, inquit, *de la Haye.*

(a) At

(a) Wading. in Reg. cit. (b) Wilan. lib. 11. cap. 9. (c) Wading. cit.

(a) At hic nomine ſponſi diſpenſationem urgebat, recuſatámque ægerrimè tulerat, nec ſermoni Pontificis in Conſiſtorio perorantis interfuerat, ſed tantùm ab alijs relatum acceperat; quantam ergo fidem habebimus teſti & offenſo, & audita tantùm narranti? Sed ita res ſe habeat, quid rogo conſequitur? planè nihil aliud, quàm Paulum credidiſſe, Pontifices Romanos in concedendis Diſpenſationibus, præſertim circa Matrimonia, aliquando aut humanó reſpectu, ac Principes demerendi causâ, aut cupiditate, aut cauſarum ignorantiâ, aut dolo ſupplicantium erràſſe, deceptóſque eſſe; ſicque cùm de hujuſmodi indulgentijs agitur, laxandóque præſertim vinculo Matrimonij, non tam exemplis priorum Pontificum, quàm à legibus à DEO ſancitis, atque in ſacris litteris Eccleſiæ propoſitis agendum eſſe. Quæ omnia veriſſima ſunt, átque à nobis ſponte conceſſa; nec enim in hujuſmodi cauſis errare Pontifices poſſe, imò frequenter erràſſe, haud inficiamur. Illud ergo monſtrandum à Maimburgo fuerat, Dixiſſe Paulum: *Superiores Pontifices re maturè agitatâ ſolemni Decreto definiviſſe, totíque Eccleſiæ tanquàm fidei articulum credendum propoſuiſſe, vinculum matrimonij rati ſolvi à Pontifice poſſe, & tamen hanc definitionem falſam eſſe.* Id, inquam, oportuit à Paulo Pontifice dici, ut hujus teſtimonium aliquid ad rem faceret: at nunquàm hoc Paulus dixit: imò ſi dixiſſet, quid tandem eſſet? num quidquid Pontifices in Conſiſtorio perorant, id continuò Decretum eſt fidei, & oraculum ex Cathedra? at nos de hoc tantùm quærimus.

Ex hactenus dictis facilè judicabit Lector, exempla hactenus à Maimburgo, aut ex libris Proteſtantium, aut ex Launoij collecta (nihil enim ex ſuo præter formulas illas jactantiæ & vanitatis plenas) non tantùm nihil probare, ſed nequidem ad ſtatum quæſtionis pertinere: probat, quæ nos ipſi concedimus; omittit, quæ negamus, & ex quovis trunco Mercurium facit. Nihil ergo ab eo timeas, qui non tantùm non ferit, ſed ne tangit quidem.

(a) Relatio Johann. Hay.

INDEX TERTIÆ DISSERTATIONIS.

INDEX QUARTÆ DISSERTATIONIS.

5. S. Bo-

SUMMARIA.

SUMMARIA.

FINIS.

